Sevgili Peygamberim

Sallallahü aleyhi ve sellem

"Seni âlemlere rahmet olarak gönderdik"
(Enbiyâ: 107)
(Âyet-i Kerîme Meâli)

Prof. Dr. Ramazan Ayvallı

PENCERELER
YAYINEVİ

Sevgili Peygamberim
sallallahü aleyhi ve sellem

Prof. Dr. Ramazan Ayvallı

3. Baskı

PENCERELER YAYINEVİ

Mescid-i Nebî - Medîne-i Münevvere

“Her Peygamber (salevâtullahi teâlâ aleyhim ecma’în) kendi zamanında, kendi mekânında, kendi kavminin hepsinden her bakımdan üstündür. Muhammed aleyhisselâm ise, her zamanda, her memlekette, yâni dünyâ yaratıldığı günden, kıyâmet kopuncaya kadar, gelmiş ve gelecek bütün varlıkların her bakımdan en üstünüdür. Hiçbir kimse hiçbir bakımdan O’ndan üstün değildir. Bu, güç bir şey değildir. Dilediğini yapan, her istediğini yaratan, O’nu böyle yaratmıştır. Hiçbir insanın O’nu medh etmeye gücü yetmez. Hiçbir kimsenin de O’nu tenkîd etmeye iktidârı (kudreti) yoktur.”

Seyyid Abdülhakîm-i Arvâsî
“kaddesallahü teâlâ sirrehül’azîz”
Medrese-tül-mütehassısîn’de Ordinaryüs Profesör

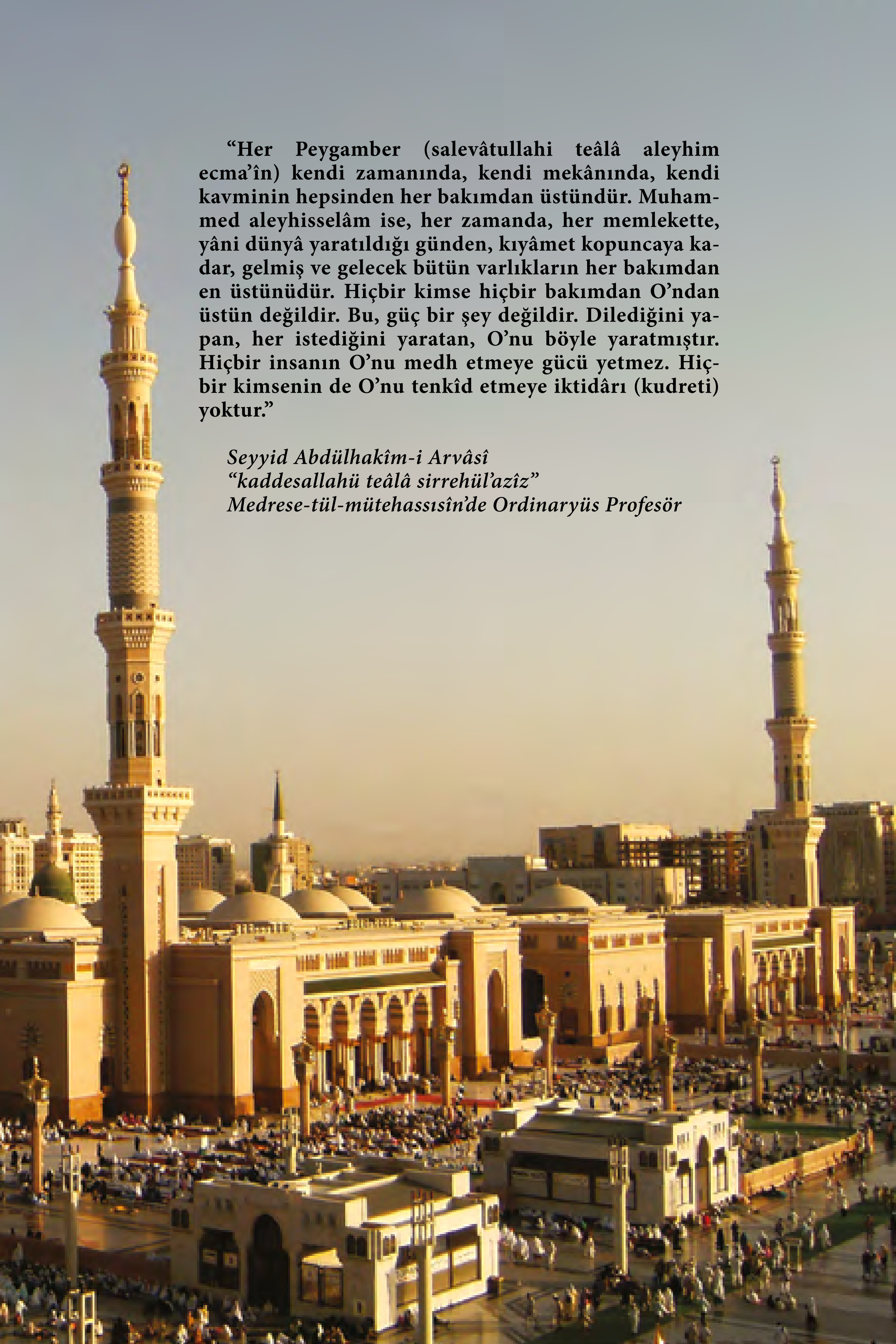

Yazan
Prof. Dr. Ramazan Ayvallı

Sayfa Düzeni - Grafik Tasarım
Ahmet Düzelten
Davut Okumuş

Kapak ve Harita Çizimleri
Emir Ökke

Editör - Musahhih
Ercan Bozoğlu

3. Baskı: 2021

www.pencereleryayinevi.com
www.mybelovedprophet.com
info@mybelovedprophet.com

Baskı ve Cilt
Çınar Matbaacılık
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad.
Atahan No: 34 Kat: 5
Bağcılar / İSTANBUL

Sertifika No : 12683
Tel: (0212) 628 96 00

Kitap İsteme
Tel: 0212 **876 09 67** Gsm: 0536 **399 95 31**

TAKDİM

Her canlıyı yaratan, her mevcûdu, her an varlıkta durduran, hepsini dehşetten koruyan Allahü teâlâ'ya hamd ediyoruz.

O'nun sevgili Peygamberi, insanların her bakımdan en güzeli, en iyisi, en üstünü olan **Muhammed aleyhisselâm'**a ve O'nun, ilim, irfân ve iyi ahlâk saçan Âl'ine, akrabâsına ve yine O'nun rûhlara şifâ olan güzel yüzünü görmekle, faydalı sözlerini işitmekle şereflenen, böylece bütün insanların en kıymetlileri olan Eshâbı'nın hepsine (radıyallahü teâlâ anhüm / Allahü teâlâ onlardan râzı olsun) ve onların izinde gidenlere de bizden salât (duâ) ve selâmlar olsun.

Allahü teâlâ, dünyada bütün insanlara acıyarak, onlara faydalı olan şeyleri yaratıp göndermektedir. Âhirette, Cehennem'e gitmesi gereken mü'minleri, ihsân ederek afv edecek, Cennet'e kavuşturacaktır. Muhammed aleyhisselâm, Allahü teâlânın nebîsi, resûlü ve habîbidir. **Âdemoğullarının seyyidi (efendisi)dir.** Böyle şerefli bir Peygambere inanan ve O'nun yolunda gidenler, elbette ümmetlerin en iyileri oldular.

Cenâb-ı Hak, merhamet buyurarak bizi, O'na ümmet etmekle, nimetlerinin en büyüğüne kavuşturdu. O'na tâbi olmak, uymak lazım geldiğini açıkça bildirdi. Rabbimize bu muazzam nimetinden dolayı ne kadar hamd ve şükretsek azdır. Allahü teâlâ, hiçbir şey yaratmadan önce, Server-i âlem (sallallahü aleyhi ve sellem) efendimizin mübârek nûrunu yarattı. Kur'ân-ı kerîm'de Peygamber Efendimiz'e hitâben: **"Seni âlemlere rahmet olarak gönderdik"** buyuruldu. Hadîs-i kudsîde de: **"Sen olmasaydın, sen olmasaydın mahlûkâtı yaratmazdım"** buyurulmuştur.

Îmânın asıl şartı, **"Hubb-i fillah ve buğd-ı fillah"** yâni Allahü teâlânın dostlarını sevmek, düşmanlarını sevmemektir. Bu olmadıkça hiçbir ibâdet kabûl olmamakta, sâhibinin yüzüne çarpılmaktadır. Bu sebeple **"Âlemlerin Efendisi"**ni sevmemiz farz olmuş ve O'nun mübârek muhabbetini kalbimize yerleştirmemiz ve güzel ahlâkı ile ahlâklanmamız emredilmiştir. Bu muhabbetin devâm etmesi için, asırlardan beri Peygamber Efendimiz'in mübârek hayâtını anlatan kitaplar yazılmıştır; hâlen de yazılmaktadır. Daha doğrusu O'nun mübârek ismi ile bereketlenilmektedir. Biz de, bu bereketten istifâde etmek ve O'nun sevgisinin kalplerimize dolup taşması için, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitaplarından uzun tedkîkler yaparak Kâinatın Sultânı, Resûlullah Efendimiz'in mübârek hayâtını vermeye çalıştık. Emeği geçenlerin hepsinden Allahü teâlâ razı olsun.

Cenâb-ı Hak, hepimizin kalbini Peygamber Efendimiz'in muhabbeti ile doldurup, bizleri Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdiği doğru yolda bulundursun! Âmîn.

Prof. Dr. Ramazan Ayvallı

Kâbe-i Muazzama ve Mescid-i Harâm
Mekke-i Mükerreme

Arab Yarımadası
(m. 6. yüzyıl)

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Resûlallah!
Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Habîballah!
Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Seyyidel-evvelîne vel-âhirîn.

KÂİNATIN SULTÂNI PEYGAMBER EFENDİMİZ

“Sen olmasaydın, sen olmasaydın, mahlûkâtı yaratmazdım.”
Hadîs-i kudsî

Muhammed (aleyhisselâm); Allahü teâlâ’nın habîbi (sevgilisi), yaratılmış bütün insanların ve diğer mahlûkâtın her bakımdan en üstünü, en güzeli ve en şereflisidir. Allahü teâlâ’nın medhettiği, bütün insanlara ve cinne peygamber olarak seçip gönderdiği, son ve en üstün Peygamber’dir.

Âlemlere rahmet olarak gönderilmiş olup, her şey onun hürmetine yaratılmıştır. Mübârek ismi, tekrar tekrar medhedilmiş, pek çok övülmüş mânâsına gelen **Muhammed’**dir. **Ahmed, Mahmûd, Mustafâ** gibi başka mübârek isimleri de vardır. Babasının ismi Abdullah olup **hicretten, 53** (m.51) **sene önce Rebîu’l-evvel ayının onikisinde Pazartesi gecesi**, sabaha karşı **Mekke-i Mükerreme**’de doğdu. Târihçiler, bugünün, milâdî sene ile **571 senesinin Nisan ayının yirmisi**ne rastladığını bildirmektedirler.

Doğmadan birkaç ay önce babası Abdullah, **altı yaşında iken** de annesi Âmine vefât etti. Bu sebepten Peygamber Efendimiz’e “**Dürr-i Yetîm** (Kâinât sedefinde bulunan tek, büyük ve en kıymetli inci)” lakabı da verilmiştir. **Sekiz yaşına kadar** dedesi Abdülmuttalib’in, onun ölümü üzerine ise amcası Ebû Tâlib’in yanında kaldı. **Yirmibeş yaşında** Hadîcetü’l-Kübrâ vâlidemiz ile evlendi. Bu hanımından doğan ilk oğlunun adı Kâsım idi. Araplarda ilk oğlun babası olarak, künye ile anılmak âdetti. Bundan dolayı Peygamberimize “**Ebü’l-Kâsım”** yâni “Kâsım’ın babası” denildi.

Kırk yaşında iken, bütün insanlara ve cinne peygamber olduğu Allahü teâlâ tarafından bildirildi. **Üç sene sonra** herkesi îmâna çağırmaya başladı. **Elliiki yaşında iken** Mîrâc vuku buldu. Milâdın 622 yılında **53 yaşında olduğu hâlde, Mekke’den Medîne’ye hicret etti. Yirmiyedi kerre** muhârebe yapmış, dokuzunda er olarak hücûm etmiş, diğerlerinde baş kumandanlık mevkîinde bulunmuşdur. **H.11** (m.632) senesinde Rebîu’l-evvel ayının onikisinde Pazartesi günü öğleden evvel, **63 (m.61) yaşında iken Medîne-i Münevvere’**de vefât etti.

Allahü teâlâ, bütün peygamberlerine ismi ile hitâb ettiği hâlde, O’na; **“Habîbim** (Sevgilim)**”** diye iltifât etmiştir. Cenâb-ı Hak, bir âyet-i kerîmede meâlen; **“Seni âlemlere rahmet olarak gönderdik”**[1] ve bir hadîs-i kudsîde de; **“Sen olmasaydın, sen olmasaydın, mahlûkâtı yaratmazdım”**[2] buyurdu.

1 Enbiyâ: 21/107.
2 Süyûtî, Leâli’l-Masnûa, I, 272; Aclûnî, Keşf-ül-hafâ, II, 164.

Seyyid Abdülhakîm-i Arvâsî hazretlerinin buyurduğu gibi; “Her Peygamber, kendi zamanında, kendi mekânında, kendi kavminin hepsinden her bakımdan üstündür. Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâm ise, dünyâ yaratıldığı günden kıyâmet kopuncaya kadar, her zamanda, her memlekette, gelmiş ve gelecek bütün varlıkların her bakımdan en fazîletlisi, en üstünüdür. Hiçbir kimse hiçbir bakımdan O’nun üstünde değildir. Cenâb-ı Hak, O’nu öyle yaratmıştır.”

Mübârek Nûr’unun yaratılması

Allahü teâlâ, her şeyden yâni hiçbir şeyi yaratmadan önce, sevgili Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâmın mübârek nûrunu yarattı. Tefsîr ve hadîs âlimlerimizden çoğu bildirdiler ki: “Cenâb-ı Hak, kendi nûrundan latîf ve büyük bir cevher yaratıp, ondan bütün kâinâtı sırasıyla vücûda getirdi. Bu cevhere **“Nûr-ı Muhammedî”** denir. Bütün rûh ve cisimlerin başlangıcı ve menşei bu cevherdir.”

Eshâb-ı kirâmdan Câbir bin Abdullah, bir gün; “Yâ Resûlallah! Allahü teâlânın her şeyden evvel yarattığı şey nedir?” diye sorunca; **“Her şeyden evvel senin Peygamberinin yâni benim nûrumu kendi nûrundan yarattı. O zaman; levh, kalem, Cennet, Cehennem, melek, semâvât** (gökler)**, arz** (yeryüzü)**, güneş, ay, insan ve cinnîler yoktu”** buyurdular.

Nûr-ı Muhammedî, Âdem aleyhisselâmın kalbi ve cesedi şerîfi yaratılınca, onun iki kaşı arasına kondu. Âdem aleyhisselâm kendisine rûh verilince, alnında, zühre yıldızı gibi parlayan bir nûrun olduğunu fark etti.

Âdem aleyhisselâm yaratıldığında, Cenâb-ı Hakk’ın kendisine; Ebû Muhammed yâni Muhammed’in babası diyerek hitâb ettiğini ilhâm ile anladı ve; **“Ey Rabbim! Bana niçin Ebû Muhammed künyesini verdin?”** diye suâl edince, Allahü teâlâ; **“Ey Âdem! Başını kaldır!”** dedi. Âdem aleyhisselâm, başını kaldırıp baktığında, Arş-ı a’lâda sevgili Peygamberimizin (sallallahü aleyhi ve sellem) nûrdan yazılmış **Ahmed** ismini gördü. O zaman; **“Ey Rabbim! Bu kimdir?”** diye suâl etti. Allahü teâlâ da; **“Bu, senin zürriyetinden bir peygamberdir. O’nun ismi göklerde Ahmed, yerde ise Muhammed’dir. Eğer O olmasaydı, seni yaratmazdım. Yerleri ve gökleri de halk etmezdim”**[3] buyurdu.

Nûrunun temiz alınlardan, temiz alınlara geçmesi

Âdem aleyhisselâm yaratılınca alnına, sevgili Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâmın nûr-ı şerîfi kondu. O nûr alnında parlamaya başladı. **“Tefsîri Mazharî”**de bildirildiği gibi; Âdem aleyhisselâmdan itibâren temiz babalardan ve temiz analardan geçerek, Peygamber efendimize kadar geldi. Bunu Allahü teâlâ âyet-i kerîmede meâlen şöyle bildirmiştir:

“Sen, yâni Senin nûrun, hep secde edenlerden dolaştırılıp, sana ınkılâb etmiş, ulaşmıştır.”[4]

Bir hadîs-i şerîfte; **“Allahü teâlâ insanları yarattı. Beni insanların en iyi kısmından vücûda getirdi. Sonra, bu kısımlarından en iyisini (Arabistan’da) seçti. Beni bunlardan vücûda getirdi. Sonra evlerden, âilelerden en iyisini seçip,**

---

3 İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, VII, 437; Heysemî, Mecma’uz-zevâid, VIII, Şem-seddin Şâmî, Sübülü’l-Hüdâ, I, 85.

4 Şü’arâ: 26/219; Tam İlmihâl Se’âdet-i ebediyye, 387.

beni bunlardan meydana getirdi. O hâlde, benim rûhum ve cesedim mahlûkların en iyisidir. Benim silsilem, ecdâdım en iyi insanlardır” buyurulmuştur.

Diğer bir hadîs-i şerîfte ise: **“Allahü teâlâ, her şeyi yoktan var etti. Her şey içinden insanları sevdi, kıymetlendirdi; insanlar içinden de seçtiklerini Arabistan’da yerleştirdi. Arabistan’daki seçilmişler arasından da, beni seçti. Beni, her zamanki insanların seçilmişlerinde, en iyilerinde bulundurdu. O hâlde, Arabistan’da bana bağlı olanları sevenler, benim için severler. Onlara düşmanlık edenler, bana düşmanlık etmiş olurlar”** buyurulmuştur.

“Sen, yâni Senin nûrun, hep secde edenlerden dola tırılıp, sana ınkılâb etmi , ula mı tır.”
Şü’arâ: 219

Hak teâlâ çün yaratdı Âdemi,
Kıldı Âdem’le müzeyyen âlemi.

Âdem’e kıldı ferîştehler sücûd,
Hem ona çok kıldı ol lûtf ıssı cûd.

Mustafâ nûrunu alnında kodu,
Bil, Habîbim nûrudur, bu nûr dedi.

Kıldı ol nûr, ânın alnında karâr,
Kaldı ânın ile, nice rûzigâr.

Sonra Havvâ alnına, nakl etdi bil,
Durdu ânda dahî nice ay ve yıl.

Şîs doğdu, ona nakl etdi bu nûr,
Ânın alnında, tecellî kıldı nûr.

İrdi İbrâhîm ve İsmâîl’e hem.
Söz uzanır, ger kalanın der isem.

İş bu resm ile müselsel, muttasıl,
Tâ olunca Mustafâ’ya müntekıl.

Geldi çün ol rahmeten li’l-âlemîn,
Vardı nûr, ânda karâr kıldı hemîn.

Ger dilersiz bulasız oddan necât,
Aşk ile şevk ile edin es-salât.

Yaratılan ilk insan olan Âdem aleyhisselâm, Muhammed aleyhisselâmın zerresini taşıdığı için, alnında O’nun nûru parlıyordu. Bu zerre Hazret-i Havvâ’ya, ondan da Şît aleyhisselâma ve

böylece temiz erkeklerden temiz kadınlara ve temiz kadınlardan temiz erkeklere geçti. Muhammed aleyhisselâmın nûru da zerre ile birlikte, temiz alınlardan temiz alınlara geçti.

Melekler ne zaman Âdem aleyhisselâmın yüzüne baksalar, alnında Muhammed aleyhisselâmın nûrunu görürler ve O’na istiğfârda bulunurlardı.

Âdem aleyhisselâm vefât edeceği zaman, oğlu Şît aleyhisselâma dedi ki: **“Yavrum! Bu alnında parlayan nûr, son Peygamber Muhammed aleyhisselâmın nûrudur. Bunu, mü’min ve afîf, temiz hanımlara teslim et ve oğluna da böyle vasiyette bulun!”**

Muhammed aleyhisselâma gelinceye kadar, bütün babalar, oğullarına böyle vasiyet ettiler. Hepsi bu vasiyeti yerine getirip, en asîl ve en kibâr kızlar ile evlendiler.

Nûr, kadın-erkek, temiz alınlardan geçerek asıl sahibine ulaştı. Resûlullah Efendimizin dedelerinden birinin iki oğlu olsa, yâhut bir kabîle iki kola ayrılsa, Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâmın nûru, en şerefli ve hayırlı olan tarafta bulunurdu. Her asırda O’nun dedesi olan zât, yüzündeki nûrdan belli olurdu, O’nun nûrunu taşıyan seçilmiş bir soy vardı ki, her asırda bu soydan olan zâtın yüzü pek güzel ve çok nûrlu olurdu. Bu nûr ile kardeşleri arasında seçilir, içinde bulunduğu kabîle başka kabîlelerden daha üstün, daha şerefli olurdu.[5]

Nitekim Peygamber efendimiz bir hadîs-i şerîfinde buyurdular ki: **“Benim dedelerimin hiç biri zinâ yapmadı. Allahü teâlâ, beni, tayyib, iyi babalardan, temiz analardan getirdi. Dedelerimden birinin iki oğlu olsaydı, ben bunların en hayırlısında, en iyisinde bulunurdum.”**

Âdem aleyhisselâmdan beri, evlâddan evlâda geçerek gelen bu nûr, **Târûh**’a, ondan oğlu **İbrâhîm** aleyhisselâma, sonra oğlu **İsmâil** aleyhisselâma geçmiştir. Onun da alnında güneş gibi parlayan nûr, evlâdından **Adnân**’a, ondan **Me’âdd**’a, ondan da **Nizâr**’a intikal etmiştir. Nizâr doğunca, babası Me’âdd, oğlunun alnında nûru görüp sevinmiş, büyük bir ziyâfet vererek; **“Böyle oğul için, bu kadar ziyafet az bir şey”** dediği için, oğlunun adı Nizâr, yâni az birşey mânâsında kalmıştır. Bundan sonra da nûr, sıra ile intikal ederek asıl sâhibi olan Hâtem-ül-Enbiyâ sevgili peygamberimiz Muhammed aleyhisselâma ulaşmıştır.

Peygamber efendimiz bir hadîs-i şerîfte şöyle buyurdu ki: **“Ben, Abdullah, Abdülmuttalib, Hâşim** (Amr), **Abdü Menâf** (Muğîre), **Kusayy** (Zeyd), **Kilâb, Mürre, Ka’b, Lüveyy, Gâlib, Fihr, Mâlik, Nadr, Kinâne, Huzeyme, Müdrike** (Âmir), **İlyâs, Mudar, Nizâr, Me’âdd, Adnân oğlu Muhammed’im. Mensûb olduğum topluluk, ne zaman ikiye ayrılmış ise, Allahü teâlâ beni muhakkak onların en hayırlı olan tarafında bulundurmuştur...”**[6]

Başka bir hadîs-i şerîfte de; **“Allahü teâlâ, İbrâhim oğullarından İsmâil’i seçti. İsmâil oğullarından Kinâne oğullarını seçti. Kinâne oğullarından Kureyş’i seçti. Kureyş’ten Hâşim oğullarını seçti. Hâşim oğullarından Abdülmuttaliboğullarını seçti. Abdülmuttaliboğullarından da beni seçti”**[7] buyurmuştur.

---

5 Kâdî İyâd, Şifâ-i şerîf, 82.
6 İbni Sa’d, Tabakât, I, 55-56.
7 İbni Sa’d, Tabakât, I, 20; Hanbel, Müsned, 4, 107; Tirmizî, Sünen, 5, 583.

Peygamber Efendimizin şerefli nesebi Adnân'a kadar şöyledir:

Muhammed aleyhisselâm
Abdullah
Abdülmuttalib (Şeybe)
Hâşim (Amr)
Abdü Menâf (Muğîre)
Kusayy (Zeyd)
Kilâb
Mürre
Ka'b
Lüveyy
Gâlib
Fihr
Mâlik
Nadr
Kinâne
Huzeyme
Müdrike (Âmir)
İlyâs
Mudar
Nizâr
Me'âdd
Adnân

"Yavrum! Bu alnında parlayan nûr, son Peygamber Muhammed aleyhisselâmın nûrudur. Bunu, mü'min ve afîf, temiz hanımlara teslim et ve o luna da böyle vasiyette bulun!"
Âdem aleyhisselâm

Dedesi hazret-i Abdülmuttalib

Peygamber efendimiz (sallallahü aleyhi ve sellem), Kureyş kabîlesinin Hâşim oğulları kolundandır. **Babası Abdullah**'dır. Onun da babası Şeybe'dir. Peygamberimizin **dedesi olan Şeybe,** Medîne'de doğdu. Şeybe, **babası Hâşim** vefât ettiğinde, daha çocuktu. Bir gün Medîne'de, dayılarının evi önünde arkadaşlarıyla

ok tâlimleri yapıyordu. Onları seyreden büyükler, Şeybe'nin alnında parlayan nûrdan, onun şerefli bir kimsenin oğlu olduğunu tahmin ederek hayran kaldılar. Ok atma sırası Şeybe'ye geldiğinde, yayını gerip hedefe okunu saldı. Ok, tam isâbet edince, o heyecanla; **"Ben Hâşim'in oğluyum. Elbette okum hedefini bulur!"** dedi. Onun bu sözlerinden, Mekkeli Hâşim'in oğlu olduğunu anladılar. O sırada Hâşim ölmüştü.

Abd-ü Menâf oğullarından biri Mekke'ye döndüğünde, Hâşim'in kardeşi Muttalib'e; **"Medîne'de bulunan yeğenin Şeybe çok akıllı bir çocuk. Alnında da herkesi hayran bırakan bir nûr parlıyor. Böyle kıymetli bir çocuğu yanınızdan ayırmanız doğru mu?"** dedi. Bunun üzerine Muttalib, hemen Medîne'ye gitti ve yeğeni Şeybe'yi alarak Mekke'ye getirdi. Mekke sokaklarında; **"Bu çocuk kimdir?"** diye soranlara da; **"kölemdir"** derdi. Bundan sonra **Şeybe'nin ismi,** Muttalib'in kölesi anlamına gelen **Abdülmuttalib olarak kaldı.**[8]

Abdülmuttalib, amcası Muttalib vefât edinceye kadar onun yanında kaldı. Abdülmuttalib'in mübârek bedeninden misk kokusu gelirdi. Alnında, Allahü teâlânın habîbi Muhammed aleyhisselâmın nûru parlar, etrafına hayırlar, bereketler saçardı. Her ne zaman Mekke beldesine yağmur yağmayıp kıtlık olsa, Mekkeliler Abdülmuttalib'in eline yapışıp kendisini Sebir dağına çıkarırlar, duâ etmesi için ona yalvarırlardı. O da kimseyi kırmaz. Allahü teâlâya yağmur ihsân etmesi için duâ ederdi. Cenâb-ı Hak da, Abdülmuttalib'in alnında parlayan sevgili Peygamberimizin nûru bereketine duâsını kabûl eder, bol bol yağmur gönderirdi. Böylece Abdülmuttalib'in günden güne kıymet ve itibarı çoğaldı. Mekkeliler onu başlarına reis seçtiler. Ona karşı gelen olmaz, emri altına giren de rahat ve huzur bulurdu. O devrin hükümdarları da, Abdülmuttalib'in fazîletini ve büyüklüğünü tasdik ederlerdi. Sâdece İran kisrâsı onu çekemez, açık ve gizli olarak ona düşmanlık beslerdi.

Abdülmuttalib, hanîf yâni müslüman idi.[9] O, tevhid yolunda olup, Allah'ın varlığına ve birliğine inanan, Ondan başka bir düşüncesi bulunmayan ve hanîf olan dedelerinden İbrâhim aleyhisselâmın dini üzere idi. Bu sebeple, hiç bir zamân puta tapmadı ve hattâ yanlarına bile yaklaşmadı. Kâbe'nin etrafında Allahü teâlâya duâ eder, ibâdetini yapardı.

Zemzem

Bir gün rüyâsında bir kimse; **"Ey Abdülmuttalib! Kalk Tayyibe'yi kaz!"** diyerek kayboldu. Ertesi gün; **"Kalk, Berre'yi kaz!"** dedi. Üçüncü gün de aynı kimse; "**Kalk, Mednûne'yi kaz!"** emrini verdi. Rüyânın arkası kesilmiyordu. Dördüncü gün ise, yine o kimse; **"Ey Abdülmuttalib! Kalk, zemzem kuyusunu kaz!"** deyince, Abdülmuttalib; **"Zemzem nedir? Kuyu neredir?**" diye sordu. O zât da; **"Zemzem bir sudur ki, hiç eksilmez ve dibine erişilmez. Dünyânın dört bucağından gelen hacılara kifâyet eder. Cebrâil aleyhisselâmın kanadıyla vurduğu yerden çıkmıştır. Allahü teâlânın, İsmâil aleyhisselâm için yarattığı sudur. Susuzları kandırır. Açları doyurur. Hastalara şifâ olur. Yerini bildireyim. Kurban kestikleri zaman artıklarını bir yere dökerler. Sen orada iken kırmızı gagalı bir karga gelir. Gagasıyla yeri eşer. Karganın eştiği yerde, bir de karınca yuvası görürsün.**

8 İbni Sa'd, Tabakât, I, 82.

*9 **"İbrâhîm "aleyhisselâm" yahûdî ve hıristiyan değildi. O Allahü teâlâya teveccüh etmiş Hanîf (doğru inanan) ve O'na teslîm olmuş bir müslümân idi. Müşriklerden değildi."** [Âl-i imrân: 3/67]*

İşte orası zemzemin yeridir" dedi.[10]

Abdülmuttalib, sabahleyin yanına oğlu Hâris'i alarak Kâbe'ye gitti ve heyecanla beklemeye başladı. Bir ara rüyâda söylenildiği şekilde kırmızı gagalı karga gelip, oradaki bir çukura kondu ve gagası ile yere vurmaya başladı. Altından karınca yuvası çıktı. Abdülmuttalib ile oğlu Hâris, derhâl orayı kazmaya başladılar. Bir müddet kazdıktan sonra kuyunun ağzı göründü. Abdülmuttalib bunu görünce; **"Allahü ekber, Allahü ekber!"** diyerek tekbir getirmeye başladı.

Başından beri, kuyunun kazılmasını dikkatle takip eden Kureyşliler, ona dönerek; **"Ey Abdülmuttalib! Bu, babamız İsmâil'in kuyusudur. Onda bizim de hakkımız vardır. Bizi bu işe ortak etmelisin!"** dediler. Abdülmuttalib ise, derhâl karşı çıktı ve; "**Hayır! Bu iş, sâdece bana ihsân edilmiş bir vazifedir"** diye cevab verdi. Bunun üzerine Kureyşliler; **"Sen yalnızsın. Tek oğlundan başka kimsen de yok. Bu şekilde bize karşı koyman mümkün değil!"** dediler.

"Zemzem, doyurucu ve hastaya ifâ vericidir."
Hadîs-i şerîf

Zemzem kuyusu, Mescid-ül harâm içinde, Hacer-i esved köşesinin karşısında idi. Taş bileziği vardı. Zemini mermer döşeli ve duvarlara doğru meyilli idi. I. Abdülhamîd hân kuyuyu su sızmıyacak şekilde yaptırmıştı.

Târîhin kıymetli yâdigârı olan bu güzel san'at eseri 1963 yılında, Vehhâbî Suudî hükümetince yıkdırıldı. Kuyu ağzını ve birkaç metre çevresini, yerden birkaç metre aşağı indirdiler. Daha sonra da üzerini tamamen kapatıp mermer döşediler. Şimdi bu kuyu görünmemektedir.

10 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 2-5; İbni Hişâm, Sîret, I, 143; İbni Sa'd, Tabakât, I, 83-84.

O zaman içi burkuldu. Çünkü kendisini kimsesizlikle ayıplıyorlardı. Ellerini semâya kaldırarak; **"Yâ Rabbî! Bana on oğul ihsân eyle. Eğer bu duâmı kabul buyurursan, içlerinden birini Kâbe'de kurban edeceğim"** diye yalvardı.[11]

Abdülmuttalib, kazı işinin tehlikeli bir hâl aldığını, neticede şiddetli çarpışmaların olabileceğini düşündü. Bunun üzerine kazmayı bırakarak anlaşma yoluna gitti. İşin bir hakem tarafından hâlledilmesini istedi. Sonunda, Şam'da oturan bir kâhinin buna bir çâre bulacağına karar verdiler. Kureyşin ileri gelenlerinden bir grup ile yola çıkıldı. Yolda susuzluktan ve sıcaktan ziyadesiyle bunalan kervan, hareket edemez oldu. Artık bir damla suya can atacak hâle gelmişlerdi. Tek arzularının bu olmasına rağmen, kavurucu çölün ortasında su bulmak imkânsızdı.

Herkesin ümidini kestiği bir anda, Abdülmuttalib onlara; **"Geliniz, geliniz! Toplanınız! Hem size, hem de hayvanlarınıza yetecek kadar su buldum!"** diye bağırdı. Muhammed aleyhisselâmın mübârek nûrunu alnında taşıyan Abdülmuttalib, su ararken, devesinin ayağı büyük bir taşa takılmış ve taş yerinden oynayınca altından su çıkmıştı. Herkes koşarak geldi, kana kana su içerek yeniden hayat buldu.

Abdülmuttalib'in bu büyüklüğü karşısında mahcûb olan Kureyşliler; **"Ey Abdülmuttalib! Artık sana diyecek bir sözümüz kalmadı. Zemzem kuyusunu kazmaya en lâyık olan sensin. Bu hususta seninle bir daha münâkaşa etmeyeceğiz. Artık hakeme gitmeye de lüzum kalmadı, geri dönüyoruz"** dediler ve Mekke'nin yolunu tuttular. Abdülmuttalib, alnında parlayan nûrun hürmetine, zemzem kuyusunu kazıp suyu çıkarma şerefine kavuştu.[12]

Kurbanlık oğul

Abdülmuttalib'in, zemzem kuyusunu kazdıktan sonra şânı ve şöhreti daha çok arttı. Aradan yıllar geçti. Cenâb-ı Hak, gönlünün derinliklerinden koparak yaptığı duâyı kabûl edip Abdülmuttalib'e Hâris'den başka on oğul ve altı kız çocuğu ihsân etti. Bu oğullarının ismi; **Kusem, Ebû Leheb, Abdülka'be, Hacl, Zübeyr, Ebû Tâlib, Abdullah, Gaydak, Dırâr** ve **Mukavvim** idi. [**Hamza** ve **Abbâs** henüz doğmamıştı.] Kızları ise; **Safiyye, Âtike, Ümm-ü Hakîm Beydâ, Berre, Ümeyme** ve **Ervâ** idi. Abdülmuttalib, çocukları arasında en çok Abdullah'ı severdi. Çünkü alnındaki nûr, onda parlamaya başlamıştı.

Abdülmuttalib'e, bir gün rüyâsında; **"Ey Abdülmuttalib! Adağını yerine getir!"** denildi. Sabahleyin Abdülmuttalib bir koç kurban etti. Gece rüyâsında; **"Ondan daha büyüğünü kurban et!"** emri verildi. Sabahleyin bir sığır kurban ettiği hâlde tekrar, rüyâsında; **"Ondan daha büyüğünü kurban et!"** emri üzerine; **"Ondan daha büyüğü nedir?"** diye sordu. O zaman; **"On oğul ihsân edilirse, oğullarından birini kurban etmeyi adamıştın. Adağını yerine getir!"** denildi.

Ertesi günü Abdülmuttalib çocuklarını toplayarak, seneler önce yaptığı duâyı söyledi. Sonra oğullarına, içlerinden birini kurban etmesi lâzım geldiğini bildirdi. Evlâdından hiç bir muhalefet görmedi. Üstelik onlar; **"Ey babamız! Adağını yerine getir! İstediğini yapmakta serbestsin!"** diye rızâ gösterdiler. Abdülmuttalib, kur'a çekerek kurban olacak oğlunu tesbit etti. Kur'a, en çok sevdiği oğlu, alnında Allahü teâlânın habîbi Muhammed aleyhisselâmın nûrunu taşıyan Abdullah'a çık-

11 İbni Hişâm, Sîret, I, 144-145; İbni Sa'd, Tabakât, I, 88; Taberî, Târih I, 128.
12 İbni Hişâm, Sîret, I, 144-145; İbni Sa'd, Tabakât, I, 81-88.

mıştı. Abdülmuttalib, bir an sendeledi, göz pınarları yaşla doldu. Allahü teâlâya verdiği sözü yerine getirmeliydi. Bir eline bıçağı, bir eline ciğerpâresi Abdullah'ı alarak, Rabbine verdiği sözü yerine getirmek için Kâbe'ye vardı. Gözü yaşlı baba, Abdullah'ı kurban etmek için bütün hazırlıklarını tamamladı. O esnada, Kureyş'in ileri gelenleri, hayret dolu bakışlarla hâdiseyi takip ediyorlardı, içlerinden Abdullah'ın dayısı; **"Ey Abdülmuttalib! Dur! Biz senin bu oğlunu boğazlamana aslâ râzı değiliz. Eğer böyle bir iş yaparsan, bundan sonra Kureyş arasında âdet olur. Herkes oğlunu kurban için nezredip keser. Böyle şeye ön ayak olma! Sen, Rabbini başka bir şekilde râzı eyle!..."** dedi. Sonra; **"Bir kâhine sor da sana yol göstersin"** diye teklifde bulundu.

"Ben, iki kurbanlı ın o luyum."
Hadîs-i şerîf

Abdülmuttalib, bu söz üzerine, Hayber'de bulunan Kutbe (veya Secak) adındaki kâhine gitti ve durumu anlattı. Kâhin; **"Sizde bir insanın diyeti ne kadardır?"** diye sordu. **"On devedir"** diye cevap alınca; **"On deve ve oğlunuz arasında kur'a çekiniz. Kur'a oğlunuza çıkarsa, on deve daha artırarak yeniden kur'a çekiniz. Kur'a develere çıkıncaya kadar böyle artırarak devam ediniz"** dedi.

Abdülmuttalib, hemen Mekke'ye döndü ve kâhinin dediği gibi yaptı. On deve artırarak defalarca kur'a çekti. Hep Abdullah'a çıktı. Ancak deve sayısı yüze çıkınca, kur'a develere isabet etti. İhtiyat olsun diye iki defa daha çekti. Her iki kur'a da, develere çıktı. Abdülmuttalib; **"Allahü ekber! Allahü ekber!"** diyerek tekbirlerle develeri kurban etti. Etlerini kendisi ve oğullarından hiç biri almadı. Hepsini fakirlere dağıttı.[13]

Âdem aleyhisselâmdan beri, bir de İsmâil aleyhisselâmın kurban edilme hâdisesi vardır. Peygamber efendimizin nesebi, İsmâil aleyhisselâma dayandığı için; **"Ben, iki kurbanlığın oğluyum"** buyurmuşlardır.[14]

Babası hazret-i Abdullah

İki cihânın efendisi olan Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâmın nûrunu alnında taşıyan Abdullah, doğduğunda, kitap ehli birbirlerine; **"Âhir zaman peygamberinin babası Mekke'de dünyâya geldi"** diye haber verdiler.

İsrâiloğullarının yanlarında yünden örülme bir cübbe var idi ki, bu cübbe Yahyâ aleyhisselâmın olup, şehîd olduğu zaman üzerinde bulunuyordu ve mübârek kanı bu cübbeye bulaşmış idi. Kitaplarında da; **"Ne zaman bu kan tazelenir damlamaya başlarsa, âhir zaman peygamberinin babası dünyâya gelir"** yazıyordu. İşte ehl-i kitap bu alâmeti görerek, Abdullah'ın doğduğunu anladılar. Lâkin kıskanıp nice defalar öldürmeye kasdettiler-

13 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 10-17; İbni Hişâm,I, 151-154; İbni Sa'd, I, 88-94.
14 İbni İshâk, Sire, 38-44; İbni Hişâm, Sire, I, 43-56; İbni Sa'd, et-Tabakât, I, 55-56, 92, 108; Taberî, Târih, I, 557; Şemseddin Şâmî, Sübülü'l-Hüdâ, I, 216.

se de, Allahü teâlâ Abdullah'ı alnındaki nûrun bereketiyle korudu.

Abdullah bülûğ çağına eriştiğinde, gerek güzel ahlâkı ile, gerekse yakışıklılığı ile insanlar arasında mümtaz bir şahıs oldu. Hele onsekiz yaşına girdiğinde güzelliği dillere destan oldu. Alnındaki nûr, güneş gibi parlar, gören kızların ister istemez gönlü ona akardı. Güzelliği ve şöhreti Mısır'a kadar yayılmıştı. Uzaktan-yakından herkes, ona kızlarını vermek için yarışa girdiler. Nice hükümdarlar Abdülmuttalib'e gelerek kızlarını oğluna alması için teklifte bulundular. Bunun için her fedâkârlığa katlanacaklarını da bildirdiler. Bunun gibi iki yüze yakın kız da Mekke'ye kadar gelip, Abdullah ile evlenmek için teklifte bulunmuşlardı. Fakat Abdülmuttalib her birini uygun lisan ile reddederdi.

Çünkü Abdülmuttalib, oğluna, İbrahim aleyhisselâmdan beri uydukları atalarının dînine bağlı olan en kibar, en asîl ve en güzel, hanîf yâni müslüman bir kız arıyordu.

Kitaplarında bildirilen âhir zaman Peygamberinin, kendi kavimlerinden olmayacağını anlayan İsrâiloğulları, çekememezlik yüzünden, Abdullah'ı öldürmeye and içtiler. Bu iş için silâhlı yetmiş kişiyi Mekke'ye gönderdiler. Bir fırsatını bulup, o ânı beklemeye başladılar. Nihâyet Abdullah'ın kıra çıktığı birgün, kimsenin görmediğini zannettikleri bir sırada kılıçlarını çekip, üzerine hücum ettiler. O gün, hikmet-i ilâhiyye gereği, Abdullah'ın akrabâlarından Vehb bin Abd-i Menâf da, bir kaç arkadaşı ile ava çıkmıştı. Bunlar, tam o sırada Abdullah'ın üzerine çullanan İsrâiloğullarını gördüler. Akrabâlık gayretiyle Abdullah'ı kurtarmak için yardım etmeye karar verdiler. Fakat karşıdakiler çok kalabalıktı. Bu çarpışmada mağlûb olacakları belli idi. Nihayet, nasihat yolunu seçmeyi uygun buldular. Onlara doğru yaklaştıkları zaman, bu âlemde hiç kimseye benzemeyen, yağız atlara binmiş, eli kılıçlı pek çok kimsenin gaybdan yıldırım gibi yetiştiklerini, tekbir sesleri ile İsrâiloğullarına saldırdıklarını ve hepsini kılıçtan geçirerek kaybolduklarını gördüler. Vehb, bu hâl karşısında şaştı ve Abdullah'ın nasıl korunduğunu ve Allahü teâlâ katındaki kıymetini anladı.

Eve gelince, durumu hanımına anlattı. Her ikisi de kızlarının dengi olan yiğidin, Abdullah olduğunu kabul edip, Âmine'yi ona vermek için karara vardılar.

Abdülmuttalib de, Benî Zühre kabîlesinin büyüğü Vehb'in kızı Âmine'nin hüsn-ü cemâlini, iffet ve hayâsını, dînine bağlılığını işitmişti. Soy bakımından da akrabâ idiler ve bir kaç batın yukarıda birleşiyorlardı. Oğlu Abdullah'a bu kızı almak için Vehb'in evine gitti. Abdülmuttalib, Vehb'in kızını oğlu Abdullah'a isteyince, Vehb; **"Ey amca oğlu! Biz bu teklifi sizden önce aldık"** dedi ve daha önce şâhid olduğu hâdiseyi anlattı. Sonra şunu da ilâve etti. **"Âmine'nin annesi bir rüyâ gördü. Anlattığına göre evimize bir nûr girmiş, aydınlığı yeri ve gökleri tutmuş. Ben de bu gece rüyâmda, dedemiz İbrâhîm aleyhisselâmı gördüm. Bana; "Abdülmuttalib'in oğlu Abdullah'la, kızın Âmine'nin nikâhlarını ben kıydım. Sen de onu kabul et!" dedi. Bugün sabahtan beri bu rüyânın tesiri altındayım. Acaba ne zaman gelecekler, diye merak ediyordum."** Bu sözleri duyan Abdülmuttalib'in dilinden **"Allahü ekber! Allahü ekber!"** sesleri dökülmüştü.

Nihayet on sekiz yaşında bulunan oğlu Abdullah'ı, on dört yaşındaki Vehb'in kızı Âmine ile evlendirdi. Âmine ile Abdullah'ın evlenmeleri husûsunda başka rivayetler de vardır.[15]

---

15 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 119-124; İbni Hişâm, Sîre, I, 232-233; İbni Sa'd, Tabakât, I, 94-95.

Mübârek Nûr'unun annesine geçmesi

Server-i Âlem (sallallahü aleyhi ve sellem) Efendimizin mübârek nûru, annesine geçtiği zaman kurtlar, kuşlar birbirlerine; **"Kâinâtın Efendisi'nin dünyâyı teşrifleri yaklaştı. O, yeryüzünün emîni, zamanın güneşidir"** diyerek müjde verdiler. O gece; Kâbe'deki bütün putlar yüz üstü düştü. Şeytânlar âciz kalıp, işlerini yapamaz oldular. Melekler İblîsin tahtını parçalayıp, denize attılar ve İblîse kırk gün cezâ verip, eziyyet ettiler. Sonra kaçıp, Ebû Kubeys dağının üzerine çıkdı ve şiddetli bir feryâd etdi. İblîsin bu feryâdını duyan bütün orduları etrafında toplandı. Onlara; "Vay sizin hâlinize. Muhammedin aleyhisselâm doğması yaklaşdı. Bundan sonra Lât ve Uzzâya tapılmaz. Tevhîd nûru bütün âleme yayılır" dedi. O gece bütün sihirbâzlar ve kâhinler işlerinde âciz kaldılar. Kehânet sona erdi. Sihirleri tesîrsiz kaldı. O gece yeryüzündekiler, gökden; "Âhir zaman peygamberinin binlerce iyilik ve ihsânlarla gelme zamanı yaklaşdı" diye bir ses işittiler.

O zamanlar Mekke-i Mükerreme'de kıtlık vardı. Senelerdir yağmur yağmamıştı. Ağaçlarda yeşil bir yaprak yoktu, mahsûlden eser görünmez olmuştu. İnsanlar sıkıntı içine düşmüş, ne yapacaklarını bilemez hâle gelmişlerdi. Sevgili Peygamberimizin mübârek nûru, Hazret-i Abdullah'dan Hazret-i Âmine'ye geçtikten sonra o kadar yağmur yağdı, o kadar mahsûl oldu ki, o seneye **bolluk senesi** diye isim verdiler. Hazret-i Âmine Ona hâmile olduğu dokuz ay müddetle hiçbir elem ve sıkıntı çekmedi.

Âmine vâlidemizin hâmileliği iki ay iken, kocası Abdullah ticâret için Şam'a gitmişti. Dönüşünde hastalandı. Medîne civârında **Dâr-ün-nâbiga'**da dayıları Neccâroğullarının yanında onsekiz veya yirmibeş yaşında iken vefât etti.[16]

Bu haber Mekke'de duyulunca koca şehir üzüntüye gark oldu.[17]

Eshâb-ı kirâmdan Abdullah ibn-i Abbâs (radıyallahü anhümâ) şöyle bildirmiştir: **"Peygamber efendimizin babası Abdullah, oğlu doğmadan vefât edince melekler; "Ey Rabbimiz, Resûlün yetim kaldı"** dediler. Allahü teâlâ; "O'nun koruyucusu ve yardımcısı benim" buyurdu.

Âmine hâtun, kocasının ölümüne çok üzüldü. Bir şiirinde onun vefâtını şöyle terennüm etti:

Hiç beklenmedik anda, aldı onu eceli,
Hâlbuki o çok cömert, çok merhametli idi

"Peygamber efendimizin babası Abdullah, o lu do madan vefât edince melekler; "Ey Rabbimiz, Resûlün yetim kaldı" dediler.
Abdullah ibn-i Abbâs

16 İbni Sa'd, Tabakât, I, 99; Belâzurî, Ensâbu'l-eşrâf, I, 92.
17 İbni Sa'd, Tabakât, I, 99-100.

Fil Vak'ası

Medine/Yesrib
Yenbû
Bedr
Necd
Kureyş
Mugammes
Hevâzin
Cidde
Mekke-i Mükerreme
Tâif
Sakîf
Belhâris
ARAP YARIMADASI
Şuaybe
Becîle
Leys
Devs
Gamid
Tebâle
Bîşe
Ezd-i Serât
Kızıldeniz
Sevâkin
Kunfüze
Tihâmet-ül-Asîr
Abdülmedanoğulları
Necrân
Fursan Adaları
Cazân
Duhluk
Kamran
Musavvâ
San'a
Hudeyde
YEMEN
Himyer
Ta'iz
Şükre
Muhâ
Aden
HABEŞİSTAN

Fil vak'ası

Resûl-i Ekrem (sallallahü aleyhi ve sellem) Efendimiz'in doğmasına iki ay kadar zaman vardı. Bu sırada Fil vak'ası meydana geldi. İnsanların her taraftan akın akın gelip Kâbe'yi ziyaret etmesine engel olmak isteyen Habeşistan Krallığı'nın Yemen valisi Ebrehe, Bizans imparatorunun da yardımı ile San'â'da "Kuleys" adı verilen büyük bir kilise yaptırdı. İnsanların bu kiliseyi ziyaret etmelerini istedi. Araplar ise eskiden beri Kâbe'yi ziyaret ettiklerinden, Ebrehe'nin yaptırdığı kiliseye hiç itibar etmediler. Hakaret gözüyle baktılar. Hattâ içlerinden biri kiliseyi kirletti.

"Ben develerin sahibiyim. Kâbe'nin elbette sahibi vardır. O'nu, O korur."
Şeybet-ül Hamd

Bu hâdiseye kızan Ebrehe, Kâbe'yi yıkmaya karar verdi ve bu maksatla büyük bir ordu hazırlayıp Mekke üzerine yürüdü. Ebrehe'nin ordusu Mekke'ye yaklaşınca, Kureyş'in mallarını yağma etmeye başlamışlar, Abdülmuttalib'e âit iki yüz deveye de el koymuşlardı. Abdülmuttalib, Ebrehe'ye gidip develerini istedi. Ebrehe; "Ben sizin mukaddes Kâbe'nizi yıkmaya geldim. Sen onu korumak istemiyorsun da develerini mi istiyorsun?" dedi.

Abdülmuttalib; **"Ben develerin sahibiyim. Kâbe'nin elbette sahibi vardır. Onu, O korur"** dedi. Ebrehe; "Bana karşı onu koruyacak yoktur!" dedi ve Abdülmuttalib'e develerini verip gönderdi. Sonra Kâbe'ye doğru ordusuna hareket emrini verdi. Ebrehe'nin ordusunda, önde yürütülen ve böylece zafere kavuşulacağına inanılan **"Mahmûde"** adında bir fil vardı.

Ebrehe'nin yol kılavuzlarından Nukayl bin Lebib, koca filin kulağına eğilip, **"Ey Mahmûde, yıkmak için gittiğin ev Allahü teâlânın evidir. Hemen çök! Sakın ileri gitme! Yoksa helak olursun"** dedi. Ebrehe, Kâbe'ye yönelince, bu fil yere çöktü ve yürümez oldu. Hâlbuki Yemen'e çevrilince, koşarak gidiyordu.

Böylece, Mekke'ye yaklaşıp hücûma gücü yetmeyen Ebrehe'nin ordusu üzerine, Allahü teâlâ, Ebâbîl yâni Dağ Kırlangıcı denilen kuşlardan bir sürü gönderdi. Bu kuşların her biri, nohut veya mercimek büyüklüğünde üçer taş taşıyorlardı ki, bu taşların biri ağızlarında, ikisi de ayaklarında idi. Bunları Ebrehe'nin ordusu üzerine bıraktılar. **Taşlar, askerleri, başlarından itibaren dikine delip geçiyordu. Taşa hedef olan her asker, derhâl ölüyordu. Âyet-i kerîmede de bildirildiği gibi, ordu, yenilmiş ekin yaprağı gibi oldu.** Bu durumu gören Ebrehe, telâşlanarak kaçmak istedi. Fakat kaçamadı. Taşlara asıl hedef o idi ve ona da isabet etmişti. Kaçtıkça, etleri parça parça dökülerek öldü.

Bu vak'a, Kur'ân-ı kerîm'in Fîl Sûresi'nde meâlen şöyle bildirilmiştir:

"(Ey Resûlüm! Kâbe'yi tahrib etmek isteyen) **fil sahiplerine** (fillerle techîz edilmiş Ebrehe ordusuna)**, Rabbinin nasıl muâmele ettiğini görmedin mi? Onların** (Kâbe-i muazzama-

yı tahrip etmek şeklindeki) **hîlelerini, boşa çıkarmadı mı? Üzerlerine, sürüler hâlinde kuşlar gönderdi. O kuşların her biri onların üzerine, çamurdan yapılmış ve ateşde pişirilmiş taş atarlardı. Nihayet Allahü teâlâ onları, güve yemiş ekin yaprağı gibi, yok ediverdi.** (Kurtlar tarafından kemirilip, doğranan yenik ekin yaprakları hâline getiriverdi.)"[18]

Arabistan ve Çevresindeki Kültür Merkezleri

18 *İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 38-44; İbni Hişâm, Sîret, I, 43-56; İbni Sa'd, Tabakât, I, 55-56, 92, 108; Süheylî, Ravd-ül-ünf, I, 269-270.*

MÜJDE HABERLERİ

"Yâ Rabbî! Beni Muhammed aleyhisselâmın ümmetinden eyle!"
Mûsâ aleyhisselâm

Sevgili Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâmın geleceği, Âdem aleyhisselâmdan itibaren her peygambere ve ümmetlerine bildirilmiş; doğması yaklaşınca, olacak hâdiselerden pek çoğu müjdelenmiştir.

Mûsâ aleyhisselâma gelen, sonradan tahrif edilen hakiki Tevrât'ta;

"O, öyle mübârek bir zâttır ki, himmeti yüksek, yardımı ziyâdedir. Fakirlerin sevgilisi, zenginlerin tabîbidir. O, güzellerin güzeli, temizlerin temizidir. Sohbet ederken yumuşak, taksim ederken âdil, her muamelede doğrudur. Kâfirlere karşı sert ve şiddetlidir. Yaşlılara hürmet, küçüklere şefkat ve rahmet eder. Az şeye şükreder. Esirlere acır. Hep güler yüzlüdür. Gülüşü tebessüm şeklindedir, kahkaha etmez. Ümmîdir; hiç bir şey okumadan ve yazmadan her şey O'na bildirilmiştir. O, Allahü teâlânın resûlüdür. Kötü huylu, katı kalpli değildir. Çarşı ve pazarlarda yüksek sesle bağırmaz. O'nun ümmeti iyi ahlâk sâhibidir. Yüksek yerlerde Allahü teâlânın ismini anarlar. Müezzinleri minarelerde halkı namaza davet ederler. Abdest alarak namaz kılarlar. Namazda safları düzeltir, bir hizâda dururlar. Geceleri onların tesbih sesleri bal arısının sesi gibi duyulur. Mekke'de doğar. Medîne'den Şam'a kadar her yer O'nun idâresinde olur. İsmi Muhammed'dir ki, O'na **Mütevekkil** diye isim verdim. Bozuk dinleri kaldırıp doğru olan hak dîni yayıp yerleştirmedikçe, O'nu dünyâdan çıkarmam. O, halkı Hakk'a çağırır, O'nun bereketiyle görmeyen gözler açılır, görür, işitmeyen kulaklar işitir. Kalblerden gaflet gider..."[19] diye yazılıdır.

Dâvûd aleyhisselâma gelen, sonradan tahrif edilen hakiki Zebûr'da;

"O, öyle bir kimsedir ki, eli açıktır; yâni cömerttir. Asla kızmaz. Çok yumuşaktır. Güzel yüzlü, tatlı sözlü, nûrânî yüzlüdür. İnsanların tabibidir. Çok ağlar, az güler. Az uyur, çok düşünür. Yaratılışı hoş ve güzeldir. Sözleri gönülleri alır, rûhları cezbeder... Ey Habîbim! Himmet kılıcını sıyırıp, bütün kuvvetinle kahramanlık meydanında kâfirlerden intikam alasın. Güzel bir lisân ile benim hamd ve senâmı her yere yayasın. Bütün kâfirlerin başları, senin kerâmetli ellerin önünde eğilecektir..." diye yazılıdır.

19 İbni İshâk, Sîre, 38-44; İbni Hişâm, Sîre, I, 43-56; İbni Sa'd, Tabakât, I, 55-56, 92, 108; Taberî, Târih, I, 557; Süheylî, Ravd-ül-ünf, I, 123; Şemseddin Şâmî, Sübülü'l-Hüdâ, I, 216.

Îsâ aleyhisselâma gelen, sonradan tahrif edilen hakiki İncîl kitabında;

"O, çok yemez; cimri değildir. Hîle yapmaz, kimseyi kötülemez, hiç acele etmez. Kendi için intikam almaz. Tembel değildir. Kimseyi gıybet etmez..." şeklinde bildiriliyor.

Gelecek Peygamberin ismi nedir ve Onun gelişinin alâmetleri nelerdir? diye soran kâhine Îsâ aleyhisselâm şöyle dedi:

"Resûlün adı hayran olmağa değer güzellikdedir. Allahü teâlâ Onun rûhunu yaratdığı zaman, Ona bu ismi verdi ve Onu semâvî ihtişâmı içine koydu ve bekle ey Ahmed! Senin hâtırın için ben Cennet'i, dünyâyı ve birçok mahlûku yaratdım. Bunları sana hediyye ediyorum. Sana kıymet veren, benden kıymet bulacak. Sana lânet eden (küfreden), tarafımdan lânet olunacakdır. Ben seni dünyâya, kurtarıcı Resûlüm olarak göndereceğim. Senin sözün sırf hakîkat olacakdır. Yer ve gök ortadan kalkabilir. Fakat, senin yolun dâimâ sonsuz olacakdır, dedi. Onun mukaddes ismi Ahmeddir. Bunun üzerine Îsâ'nın etrafında toplanmış olan halk, seslerini yükselterek, Ey Ahmed! Dünyâyı kurtarmak için çabuk gel! diye bağırdılar."

Bugünkü İncîllerde bile müjdelenen ve hıristiyanların (paraklit) dedikleri, türkçeye tercüme ederken (tesellîci) diye tercüme etdikleri, yegâne tesellîci olan Muhammed aleyhisselâma ümmet olmak için, çok duâ etdi. Allahü teâlâ kıyâmete yakın Onu tekrâr yeryüzüne indirecekdir. O zaman, Îsâ aleyhisselâm Muhammed aleyhisselâmın dîni üzere hareket edecek, Onun helâl dediklerine helâl diyecek, harâm dediklerine harâm diyecekdir. Paraklit, Ahmed demekdir. Ahmed de, Muhammed aleyhisselâmın isimlerindendir.

Yine İncîl'de şöyle yazılıdır:

"Rab tarafından çıkıp gelecek olan O Münhamennâ, Rab tarafından çıkıp gelecek O Rûhu'l-kuds gelmiş olsaydı, O, bana şehâdet ederdi. Siz de, şehâdet edersiniz. Çünkü öteden beri benimle birlikte bulunuyorsunuz. Ben bunları, size söyledim ki, şüpheye düşmeyesiniz ve sürçmeyesiniz." Burada geçen Münhamennâ kelimesi Süryânîce Muhammed demektir.[20]

Câhiliyye devri

Fahr-i Kâinât Efendimiz doğmadan önce, bütün âlem, manevî yönden müthiş bir zulmet, karanlık içinde idi. İnsanlar hadsiz, hudutsuz derecede azgınlaşmışlar, Allahü teâlânın gönderdiği dinler unutulmuş; ilâhî hükümlerin yerini, insanların kafalarından çıkan fikirler, düşünceler almıştı. Bütün mahlûklar, insanların vahşet ve zulümlerinden iyice bunalmışlardı.

Yeryüzünde bulunan bütün milletlerde Allahü teâlâ unutulmuş, huzûrun, saâdet ve sevincin kaynağı olan Tevhîd inancı ortadan kalkmıştı. Küfür fırtınası, kalblerden îmânı söküp atmış, gönüllerde Allahü teâlâya inanma yerine, putlara tapma fikri yerleşmişti.

Mûsâ aleyhisselâmın getirdiği din unutulmuş, Tevrat bozulmuştu. İsrâiloğulları birbirlerine düşmüştü. Îsâ aleyhisselâmın getirdiği İsevîlik de büsbütün bozulmuş, din ile hiç bir alâkası kalmamıştı. Teslis, yâni üçlü tanrı fikri kabul edilmişti. İncil'in aslı kaybolmuş, papazlar onu istedikleri gibi değiştirmişlerdi. Her iki kitap da, Allah kelâmı olmaktan çıkmıştı.

20 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 119-124; İbni Hişâm, Sîret, I, 232-233; İbni Sa'd, Tabakât, I, 360-363.

Mısır'da, bozulmuş Tevrat'ın hükmü, Bizans'da ise değiştirilmiş İsevîlik yâni hıristiyanlık vardı. İran'da ateşe tapılıyor, ateşperestlerin ateşi tam bin senedir söndürülmüyordu. Çin'de Konfüçyüsizm, Hindistan'da Budizm gibi uydurma dinler hüküm sürüyordu.

Arabistan'ın insanları daha da şaşırmış ve sapıtmışlardı. Bunlar, Allahü teâlânın çok kıymet verdiği Kâbe-i muazzamaya, üçyüzaltmış (360) adet put yerleştirmişlerdi. **Kâbe-i muazzama ise, Arş'da meleklerin ziyaret ettiği "Beyt-i Ma'mûr"un aynı büyüklükte bir numûnesi idi.** Kim Kâbe'ye hürmetsizlikte bulunmuşsa, Cenâb-ı Hak onu, en kısa zamanda helâk eylemişti.

"Benden sonra Ahmed isminde bir resûl gelece ini size müjdeleyiciyim."
Îsâ aleyhisselâm

Cürhüm kabîlesi de zinâ ve fuhuşta ileri gitmişti. Bu kabîlenin çok saygısız ve pek alçakça hareketlerini gören hükümdarları, onlara; "Ey Cürhümîler! Allahü teâlânın Harem-i şerîfîni ve Harem'in emniyetini gözeterek kendinize geliniz. Sizden önce gelen Hûd, Sâlih ve Şu'ayb'ın (aleyhimüsselâm) ümmetlerinden her birinin başlarına gelen hâlleri ve nasıl helâk olduklarını biliyorsunuz. Birbirlerinize iyiliği emrediniz, kötülüklerden sakındırınız. Geçici kuvvetinize güvenerek aldanmayınız. Mekke'de, Hak'dan yüz çevirmekten ve zulümden sakınınız. Çünkü; zulüm, insanların helâkine sebeb olur. Allahü teâlâya yemîn ederek söylüyorum ki, bir kimse bu bölgede otursun, zulüm yapsın, Hak'dan yüz çevirsin de Allahü teâlâ onların soylarını kesmiş, köklerini kazımış ve yerlerine başka bir kavmi getirmiş olmasın. Azgınlığına devam eden ve Hak'tan yüz çeviren Mekke halkı için, burada devamlı kalmak yoktur. Sizden önce bu bölgede oturan, sizden daha uzun ömürlü, sizden daha kuvvetli, sizden daha kalabalık ve zengin olan Tasm, Cedis ve Amâlika'lıların başlarına gelenleri biliyorsunuz, Onların, Harem-i şerîfi hafife almaları, Hak'dan yüz çevirerek zulme dalmaları, bu mübârek yerden çıkarılıp atılmalarına sebeb olmuştur. Allahü teâlânın, bâzılarına küçük karıncaları musallat ederek, kimini kıtlıkla, bâzılarını da kılınçla çıkardığını görmüş ve işitmişsinizdir!" diyerek onlara nasihat eyledi.

Fakat onlar dinlemediler. Neticede Allahü teâlâ onları da, bu azgınlıkları sebebiyle, perişân eyledi...

İşte böyle bir zamanda, yeryüzünün merkezi olan mübârek Mekke'de, küfür sel gibi akıyor, Beytullah'ın içine, Lât, Uzzâ, Menât gibi yüzlerce put dolduruluyordu. Zulüm son haddine varıyor, ahlâksızlık, iftihar vesîlesi olarak kabul ediliyordu. Arabistan, dînî, rûhî, içtimaî ve siyâsî bakımlardan, yaygın bir karanlık, tam bir câhiliyet, taşkınlık, azgınlık ve sapıklık içerisinde idi. Câhiliyye devri denilen bu zamanda, insanlar genellikle göçebe hayâtı yaşıyorlardı ve kabîlelere bölünmüşlerdi.

Cahiliyye dönemi zulmet dolu bir devirdi. Devamlı çekişme hâlinde olan Arap kabîleleri, baskın ve yağmacılığı, kendileri için

bir geçim vâsıtası sayıyorlardı. Zulmün ve yağmacılığın yaygınlaştığı kabîlelerden meydana gelen Arabistan'da, siyâsî bir nizam, içtimâî bir düzen de mevcut değildi. Ayrıca içki, kumar, zinâ, hırsızlık, zulüm, yalan ve ahlâksızlık nâmına ne varsa alabildiğine yayılmıştı. Zulme, güçlünün güçsüze karşı kullandığı en amansız ve tüyleri ürpertici bir vâsıta olarak başvuruluyordu. Kadın, elde basit bir mal gibi alınıp satılıyordu. Bir kısmı da kız çocuklarının doğmasını bir felâket ve yüz karası sayıyorlardı. Bu korkunç telakkî o dereceye çıkmıştı ki, küçük kız çocuklarını, kumlar üzerinde açtıkları çukurlara diri diri yatırıp; "Babacığım! Babacığım!.." diyerek boyunlarına sarılmalarına ve acı acı feryat etmelerine hiç kulak asmadan, üzerlerini toprakla kapatarak ölüme terk ediyorlardı. Bu hareketlerinden dolayı vicdanları hiç sızlamıyor, hattâ bunu bir kahramanlık sayıyorlardı. Netice itibariyle o zamanın insanları arasında şefkat, merhamet, iyilik ve adâlet gibi güzel hasletler yok olmuş gibiydi.

Ancak bu devirde Araplar arasında, dikkate değer bir husus vardı. O da edebiyât, belâğat ve fesâhatin değer kazanıp zirveye çıkmasıydı. Şâire ve şiire çok önem verirler, bunu büyük bir iftihar vesilesi sayarlardı. Güçlü bir şâir, hem kendisi hem de kabîlesi için itibar sağlardı. Muayyen zamanlarda panayırlar kurulur. Şiir ve hitâbet yarışmaları yapılırdı. Birinci gelenlerin şiirleri veya hitâbeleri Kâbe duvarına asılırdı. Câhiliye devrindeki Kâbe duvarına asılan en meşhur yedi şiire, **"Muallakâtu's-Seb'a"** yâni yedi askı denilirdi.

O zaman Arabistan'da insanlar, inanç bakımından da, bölük pörçüktü. Bir kısmı tamamen inançsız ve dünyâ hayâtından başka bir şey kabul etmiyor. Bir kısmı ise Allahü teâlâya ve âhiret gününe inanıyor, fakat insanlardan bir Peygamberin geleceğini kabul etmiyordu. Bir kısmı da Allahü teâlâya inanıyor, âhirete inanmıyordu. Diğer büyük bir kısmı da, Allahü teâlâya şirk koşup putlara tapıyordu. Müşriklerin her birinin evinde bir put bulunuyordu.

Âlem öylesine kararmış ve etrafı zulmet o şekilde kaplamıştı ki, insanlar her şeyin yaratıcısı olan Allahü teâlâya îmân ve ibâdet etmeyi bırakmışlardı. Şaşkınlıklarından kâinatta cereyan eden hâdiselere ve Cenâb-ı Hakk'ın yarattığı eşyaya, bilhassa elleriyle yonttukları taştan ve tahtadan putlara "ilâh" diye tapınıyorlardı.

Bütün bunlardan başka, Hazret-i İbrâhîm'in bildirdiği din üzere olan ve "Hanîf" denilen doğru imân sahibi mü'min kimseler de vardı. **Bunlar Allahü teâlâya inanır ve putlardan uzak dururlardı. Peygamber efendimizin babası Abdullah, dedesi Abdülmuttalib, annesi ve bâzı kimseler, İbrâhim aleyhisselâmın dini üzere idiler.**

Hanîf olan mü'minlerden başka bütün gruplar bâtıl yolda olup, büyük bir zulmet ve karanlık içinde idiler.

Zulümât ve âb-ı hayât

Ebû Mücahid Enver bin Nâzif rahmetullahi aleyh, **"Âb-ı hayat, zulûmâtta bulunur"** buyurdu. Âb-ı hayat, içenin ölmediği can suyu; zulûmat ise, karanlık demektir. Bu su, balta girmemiş ormanlarda, vahşi hayvanların arasında, zifirî karanlıkta, ormanların diplerinde bulunduğu farz edilir. Bu suya kavuşmak imkânsız denecek kadar çok zordur. Bu çetin engelleri aşıp da, o suya kavuşan kimsenin ölmeyeceği rivayet edilir. Ehl-i sünnet itikâdı da, sanki Kaf Dağının arkasında, balta girmemiş ormanların en ücrâ köşesindeki âb-ı hayat suyu gibidir. Sonsuza akan bu sudan bir

damla içenler, sonsuz nimetlere kavuşurlar.

Mısra:
Âb-ı hayât karanlık yerlerde bulunur!

Hüseyin Hilmi bin Sa'id kuddise sirruh hazretleri de buyurdu ki, "Kim ondan bir damla içse artık ona ölüm yok, Cennet'te ona sonsuz hayat vardır. Kötü, bozuk insanların, bid'atlerin, küfrün olduğu yerlerde âb-ı hayat olur."

Kâinatın Sultanı geliyor

Âlem mahzûn, varlıklar mahzûn, gönüller mahzûndu ve yüzler gülmeyi unutmuştu. Allahü teâlânın, diğer mahlûklardan üstün olarak yarattığı insanların, Cehennem'den kurtulmalarına sebep olacak bir kahraman lâzımdı. Nitekim doğmasına çok az bir zaman kalmıştı. Âlem, Âdem aleyhisselâmdan bugüne kadar, temiz alınlardan temiz alınlara geçerek gelen nûrun sahibini karşılamak için hazırlanıyordu. İnsanlara ve cinne ebedî saâdeti gösterecek **Eşsiz İnsan** geliyordu!... Şefkat ve merhamet menbaı, Rabbi'nin ahlâkı ile ahlâklanmış **Yüce İnsan** geliyordu!...

Makâm-ı Mahmûd sahibi, şefâatçilerin baş tâcı geliyordu!... Kâinatın hocası, varlıkların özü, insanların efendisi geliyordu! Mahşer gününün imdâda yetişicisi, peygamberlerin sultânı geliyordu!... Allahü teâlânın Habîbi, sevgilisi, hürmetine yaratıldığımız, âlemlere rahmet olan sevgili Peygamberimiz geliyordu!.. Peygamber Efendimiz, Hazret-i Muhammed Mustafâ (sallallahü aleyhi ve sellem) geliyordu...

Dediler oğlun gibi hiç bir oğul
Yaradılalı cihân gelmiş değil

Bu senin oğlun gibi kadr-i cemîl
Bir anaya vermemiştir ol Celîl

Ulu devlet buldun ey Âmine sen
Doğacaktır senden ol hulk-i hasen

Bu gelen ilmi ledün sultânıdır,
Bu gelen tevhîd-ü irfân kânıdır.

Bir adı Mahmud, bir adı Ahmed'dir,
Varlığı cümle âleme rahmettir.

Bu gelen aşkına, devreyler felek,
Yüzüne müştâk durur ins-ü melek.

"Kıyâmet günü, önce gelenlerin ve sonra gelenlerin seyyidiyim. Hakîkati bildiriyorum, ö ünmüyorum."
Hadîs-i şerîf

Mekke-i Mükerreme Bölgesi

Geldi bir ak kuş kanadıyla revân,
Arkamı sıvadı kuvvetle hemân.

Doğdu ol sâatde ol Sultân-ı Dîn,
Nûra gark oldu semâvât-ü zemîn.

Kim olmak isterse ateşten necât,
Aşk ile, şevk ile etsin es-salât!

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Resûlallah!
Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Habîballah!
Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Seyyidel-evvelîne vel-âhirîn.

MEKKE-İ MÜKERREME DEVRİ DÜNYÂYI TEŞRÎFLERİ (DOĞUMU)

"Allahü teâlânın habîbiyim, sevgilisiyim. Peygamberlerin reîsiyim. Ö ünmek için söylemiyorum."
Hadîs-i şerîf

Yedi kat yer, yedi kat gök, kısaca âlem büyük bir hürmet ve sevinç içinde Seyyidü'l-Mürselîn, Hâtemü'l-Enbiyâ, Habîb-i Hudâ olan efendisini beklemekte idi. Bütün mahlûkât hâl lisânı ile: **"Hoş geldin yâ Resûlallah!"** demek için hazırlanmıştı. Hicretten 53 sene evvel Fil vak'asından ellibeş gün sonra, Rebî'ul-evvel ayının onikinci Pazartesi gecesi sabaha karşı Mekke'nin Hâşimoğulları mahallesinde, Safâ tepesi yakınında bir evde hasretle beklenen, Allahü teâlânın nûru Muhammed Mustafâ (sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem) doğdu. O'nun teşrifiyle âlem, yeniden hayat buldu. Karanlıklar, birden "Nûr" ile aydınlandı.[21]

Bu gece, ol gecedir kim, ol şerîf,
Nûr ile âlemleri eyler latîf.

Bu gece dünyâyı ol Cennet kılar,
Bu gece eşyâya Hak rahmet kılar.

Bu gece şâdân olur erbâb-ı dil,
Bu geceye cân verir eshâb-ı dil.

Rahmeten li'l-âlemîndir Mustafâ,
Hem şefîü'l-müznibîndir Mustafâ.

Ümmetim, ümmetim

Şereflerin en yücesine mazhar olan annelerin en bahtiyârı Hazret-i Âmine, hamileliğini şöyle anlatır: "O servere hâmile olduğum günlerde, hiç acı ve elem görmedim. Hâmile olduğumu hissetmezdim. Ancak altı aydan sonra bir gün, uyku ile uyanıklık arasında bir kimse bana; **"Senin hâmile olduğun kimdir, bilir misin?"** dedi. "Bilmiyorum" cevâbını verince; **"Bilmiş ol ki, Peygamberlerin sonuncusuna hamilesin!"** haberini verdi. Doğum zamanı yaklaşınca, o kimse tekrar geldi, dedi ki: **"Ey Âmine! Çocuk doğunca, ismini "Muhammed"** koy. Başka bir rivayette de; **"Ey Âmine! Çocuk doğunca, İsmini "Ahmed"** koy" şeklinde bildirilmiştir."

Hazret-i Âmine vâlidemiz, doğum ânını da şöyle anlatır:

"Doğum ânı geldiğinde, heybetli bir ses işittim. Ürpermeye başladım.

21 İbni Sa'd, Tabakât, I, 100-103; İbni Esîr, Üsüd-ül-gâbe, I, 21.

Ger dilersiz bulasız oddan necât
Aşk ile şevk ile edin es-salât

Esselâtü vesselâmü aleyke yâ Resûlallah
Esselâtü vesselâmü aleyke yâ Habîballah
Esselâtü vesselâmü aleyke yâ Nûr-u Arşillah

Peygamber Efendimizin Doğduğu Evin Eski Yeri
(Günümüzde Mekke Kütüphanesi olarak kullanılmaktadır)

Peygamber Efendimizin doğduğu ev Kâbe'nin 300-400 metre kuzey doğusunda olup büyük dedesi Hâşim bin Abdümenâf'a aitti.

Peygamber Efendimiz hicretleri esnasında bu mübârek evi Akil bin Ebi Talib'e teslim etmişti. Akil'in torunları da Muhammed bin Yusuf-i Sekafî'ye satmışlardı. Bilâhare bu mübârek ev, Harun Reşid'in annesi Hayzürân Hatun tarafından satın alınarak mescide çevrilmiştir.

Abbasiler ve Memlüklüler tarafından korunan bu mescid Osmanlı döneminde de itina ile muhafaza edilmiştir. Kanuni Sultan Süleyman Han mescidi yeniden yaptırdı.

Bu mescid tarih boyunca birçok kez tamir görmüştür.

1924'te Suudiler Mekke'yi işgal edince bu mescidi yerle bir ettiler. Şeyh Abbas Kattân tarafından 1950'de yaptırılan ev, 1959 yılından beri Mekke Halk kütüphanesi olarak kullanılmaktadır. Buna da tahammül edemeyen Vehhâbî hükümeti, ileriki yıllarda şimdiki kütüphane binasını da yıktırmayı planlamaktadır.

Sonra beyaz bir kuş gördüm, gelip kanadı ile beni sıvazladı. Korku ve ürpertiden eser kalmadı. O anda susamış, sanki hararetten yanıyordum. Yanımda süt gibi beyaz, bir kâse şerbet gördüm. O şerbeti, içmem için bana verdiler. İçtim, baldan tatlı ve soğuk idi. Artık susuzluğum kalmamıştı. Sonra büyük bir nûr gördüm, evim o kadar nûrlandı ki, O nûrdan başka bir şey görmüyordum.

O sırada etrafımı sarıp, bana hizmet eden pek çok hanım gördüm. Boyları uzun, yüzleri güneş gibi parlıyordu. Bunlar, Abdü Menâf kabîlesinin kızlarına benzerlerdi. Bunların birden bire ortaya çıkmalarından hayret içinde idim. Onlardan biri dedi ki: **"Ben Fir'avn'ın hanımı Âsiye'yim!"** Diğeri de; **"Ben de Meryem bint-i İmrân'ım. Bunlar da Cennet hûrileridir"** dedi.

Yine o esnada beyaz, uzun ve gökden yere kadar uzanmış ipek bir kumaş gördüm. **"Onu insanların gözünden örtün"** dediler. O anda bir bölük kuş peydâ oldu. Ağızları zümrütten, kanatları yâkûttandı. Korkudan terlemiştim, düşen ter damlalarından misk kokusu yayılıyordu. O hâlde iken gözümden perdeyi kaldırdılar. Bütün yeryüzünü doğudan batıya kadar gördüm. Etrafımı melekler kuşatmıştı.

Muhammed aleyhisselâm doğar doğmaz, mübârek başını secdeye koydu, şehâdet parmağını kaldırdı. Sonra gökden, onu bürüyen, beyaz bir bulut parçası indi. Bir ses işittim; **"O'nu mağripten meşrıka kadar her yerde gezdirin. Gezdirin ki, cümle âlem O'nu ismiyle, cismiyle ve sıfatıyle görsünler. O'nun isminin Mâhî olduğunu yâni Allahü teâlâ, O'nunla şirk eserlerini yok ettiğini bilsinler"** diyordu. O bulut da gözden kayboldu ve Muhammed'i (sallallahü aleyhi ve sellem) bir beyaz yünlü kumaş içinde sarılı gördüm. Yine o sırada, yüzleri güneş gibi parlayan üç kişi geldi. Birinin elinde gümüşten bir ibrik, birinin elinde zümrütten bir leğen, birinin elinde de bir ipek vardı. İbrikten sanki misk damlıyordu. Mübârek oğlumu leğenin içine koydular. Mübârek başını ve ayağını yıkayıp, ipeğe sardılar. Sonra mübârek başına güzel koku sürdüler, mübârek gözlerine sürme çektiler ve gözden kayboldular."[22]

İndiler gökden melekler sâf sâf.
Kâbe gibi kıldılar evim tavâf.

Geldi hûrîler bölük bölük buğur,
Yüzleri nûrundan evim doldu nûr.

Hem havâ üzre döşendi bir döşek,
Adı Sündüs döşeyen ânı melek.

"Kıyâmetde, herkes susdu u zaman, ben söyliyece im. Kimsenin kımıldıyamadı ı vakitde, onlara efâ'at ediciyim."
Hadîs-i şerîf

22 Molla Miskîn Mü'în, Me'âricü'n-nübüvve (Altıparmak Tercümesi), 218.

Çün göründü bana bu işler ayân,
Hayret içre kalmış idim ben hemân.

Yarılıp dıvâr çıkdı nâgehân,
Geldi üç hûrî bana oldu ayân.

Bâzıları der ki, ol üç dilberin,
Âsiye'ydi biri ol mâh-peykerin.

Biri Meryem Hâtun idi âşikâr,
Birisi hem hûrîlerden bir nigâr.

Geldiler lutf ile ol üç mâh-cebîn,
Verdiler bana selâm ol dem hemîn.

Çevre yanıma gelip oturdular,
Mustafâ'yı birbirine muştular.

Muhammed aleyhisselâm doğduğu sırada, Hazret-i Âmine vâlidemizin yanında Abdurrahmân bin Avf'ın annesi, Şifâ Hâtun, Osman bin Ebi'l-Âs'ın annesi Fâtıma Hâtun ve Peygamberimizin halası Safiyye Hâtun vardı. Bunlar da gördükleri nûru ve meydana gelen diğer hâdiseleri şöyle haber verdiler:

Şifâ Hâtun anlatıyor: "Ben, o gece Âmine'nin yanında yardımcı olarak bulunuyordum. Muhammed aleyhisselâmın, doğar doğmaz duâ ve niyaz ettiğini işittim. Gâibden; **"Yerhamüke Rabbüke"** diye söylendi. Sonra bir nûr çıkıp o kadar ışık verdi ki, doğudan batıya kadar her yer göründü..."

Bundan başka bir çok hâdiseye şâhid olan Şifâ Hâtun; "Ne zaman ki, O'na peygamberliği bildirildi, hiç tereddüd etmeden ilk îmân edenlerden biri de ben oldum" demiştir.

Yaratılmış cümle oldı şâdümân,
Gam gidip âlem yeniden buldu cân.

Cümle zerrât-ı cihân edip nidâ,
Çağrışarak dediler kim merhabâ.

Merhabâ ey Âl-i sultân merhabâ,
Merhabâ ey Kân-ı irfân merhabâ.

Merhabâ ey sırr-ı Furkân merhabâ,
Merhabâ ey derde dermân merhabâ.

Merhabâ ey Bülbül-i bâğ-ı cemâl,
Merhabâ ey âşinâ-yi Zü'l-Celâl.

Merhabâ ey mâh u hurşîd-i Hudâ,
Merhabâ ey Hak'dan olmayan cüdâ.

“Kıyâmet günü, Peygamberlerin imâmı, hatîbi ve hepsine efâ’at edici benim. Bunları ö ünmek için söylemiyorum.”
Hadîs-i şerîf

Merhabâ ey âsî ümmet melcei,
Merhabâ ey çâresizler melcei.

Merhabâ ey cân-ı bâkî merhabâ,
Merhabâ uşşâka sâkî merhabâ.

Merhabâ ey kurretü’l-ayn-ı Halîl,
Merhabâ ey hâs-ı mahbûb-i Celîl.

Merhabâ ey rahmeten lil-âlemîn,
Merhabâ sensin şefî’ü’l-müznibîn.

Merhabâ ey pâdişâh-ı dü cihân,
Senin için oldu kevn ile mekân.

Safiyye Hâtun da şöyle anlatmıştır: “Muhammed aleyhisselâm doğduğu sırada, her tarafı bir nûr kapladı. Doğar doğmaz secde etti, mübârek başını kaldırıp açık bir dil ile; **“Lâ ilâhe illallah, innî resûlullah”** dedi. O’nu yıkamak istediğimde, “Biz onu yıkanmış olarak gönderdik” denildi. Göbeği kesilmiş ve sünnet edilmiş olarak görüldü. Doğar doğmaz secde etti. O sırada hafif sesle bir şeyler söylüyordu, kulağımı mübârek ağzına yaklaştırdım **“Ümmetî, ümmetî!..** (Ümmetim, ümmetim!..)**”** diyordu.”

Şöyle Beytullah’a karşı ol Resûl,
Yüz yere sürmüş ve secde kılmış ol.

Secdede başı dili tahmîd eder,
Hem getirmiş parmağın tevhîd eder.

Der ki, ey Mevlâ yüzüm tutdum sana,
Yâ İlâhî ümmetim vergil bana.

Hakk’a bağlayıp gönülden himmeti,
Der idi kim, ümmetî vâ ümmetî.

Sevgili Peygamberimiz doğduğu sırada, dedesi Abdülmuttalib, Kâbe-i şerîfenin yanında Allahü teâlâya yalvarıp duâ ediyordu. Ona bu doğum zamanı şöyle müjdelendi:

Kâbe ansızın, Makâm-ı İbrâhim’e doğru secde etti ve yine eski hâline geldi. Abdülmuttalib, Kâbe’nin fasih bir lisân ile, **“Allahü ekber! Muhammed sallallahü aleyhi ve sellemin sesi, beni putlardan temizler”** dediğini işitti. O sırada Hübel putu yüzü üzere düştü. Bir nidâ geldi ki; “Âmine’nin bir oğlu dünyaya geldi. Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem halkı dalâlet karanlığından hidâyet nûruna eriştirir. Hak teâlâ Onu insanlara ve cinlere

peygamber olarak gönderdi. Ey Melekler şâhid olun ki, Ona bütün hazinelerin anahtarları verildi. Onun doğum gününü unutmayıp, o gün kıyâmete kadar sizin bayramınız olsun." Abdülmuttalib bu sözleri işitti, hayretten dili tutuldu. "Acaba rüya mı görüyorum" diye elini göğsüne sürdü. Yine bir nidâ işitti ki; "Ey Kureyşin efendisi seni korkutan hâl nedir?" Cevap verecek gücü yoktu.

Âmine'nin evine yaklaştığı zaman evin damında bir kuş gördü. Kanatlarını evin üzerine yayıp örtmüştü. Mekke dağları onun nûrundan parlıyordu. Bir beyaz bulut evi gölgeliyordu. İki melek kapı önünde durup onu içeri girmekten men etti. "Bu hâl nedir, acaba rüyada mıyım" diye düşünürken içeriden gelen misk koku genizine işledi.

Muhammed aleyhisselâmın doğduğu günde bir çok hâdiseler gören Abdülmuttalib, bu müjdeye çok sevinip; "Bu oğlumun şânı, şerefi çok yüce olacaktır" dedi.[23]

Abdülmuttalib, böylesine büyük bir mutluluğu kutlamak için, doğumun yedinci gününden itibaren Mekke halkına üç gün süreyle ziyâfet verdi. Ayrıca şehrin her mahallesinde develer keserek, insan ve hayvanların istifâdesine sundu.[24] Ziyafet sırasında çocuğa hangi ismi koydun diyenlere; **"MUHAMMED** (sallallahü aleyhi ve sellem) **ismini verdim"** dedi**.** Neden atalarından birinin ismini vermedin diyenlere ise; **"Allahü teâlânın ve insanların O'nu medhetmelerini, övmelerini istediğim için"** cevâbını verdi.[25] Başka bir rivayette de **"Muhammed"** ismini koyanın Âmine Hâtun olduğu bildirilmiştir.

Ey cemâli gün yüzü bedr-i münîr,
Ey kamu düşmüşlere sen destegîr.

Ey gönüller derdinin dermânı sen,
Ey yaradılmışların sultânı sen.

Sensin ol sultân-ı cümle enbiyâ,
Nûr-ı çeşmi evliyâ vü asfiyâ.

Ey risâlet tahtının sen hâtemi,
Ey nübüvvet mührünün sen hâtemi.

Çünkü nûrun rûşen etdi âlemi,
Gül cemâlin gülşen etdi âlemi.

Oldu zâil zulmet-i cehl-ü-dalâl,
Buldu bâg-ı ma'rifet ayn-i kemâl.

Yâ Habîballah bize imdâd kıl,
Son nefes didârın ile şâd kıl.

---

23 İbni Sa'd, Tabakât, I, 100-103.
24 Ebû Nuaym, Delâil-ün-nübüvve, I, 138.
25 Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, I, 113; Ebü'l-Fidâ, el-Bidâye ven-nihâye, II, 266.

Resûllahın doğduğu gece vukû bulan önemli hâdiseler

Resûl-i Ekrem (sallallahü aleyhi ve sellem) efendimiz, doğmadan önce ve doğduğu sırada; O'nun dünyâyı teşrif etmesine alâmet olarak bir çok hâdiseler meydana gelmiştir. O zamanın meşhûr kimseleri, daha Peygamber efendimiz doğmadan önce rüyâlar görmüşlerdi. Rüyâlarını kâhinlere ve zamanın meşhûr âlimlerine tâbir ettirdiklerinde, bunların, "Muhammed aleyhisselâmın geleceğini gösterdiğini" söylemişlerdir.

Sevgili Peygamberimizin dedesi Abdülmuttalib şöyle anlatmıştır: "Bir defasında uykuya dalmıştım. Gördüğüm rüyâdan büyük ürpertiyle uyandım. Hemen bir kâhine gidip tâbir ettirmek istedim. Yanına vardığımda, yüzüme bakıp; "Ey Kureyş'in reîsi! Sana ne oldu? Yüzünde bambaşka bir hâl görülüyor. Yoksa seni bu hâle getiren mühim bir hâdise mi var?" dedi. "Evet, henüz hiç kimseye anlatmadığım dehşetli bir rüyâ gördüm" dedikten sonra, yanında oturup anlatmaya başladım:

"Bu gece rüyâmda çok büyük bir ağaç vardı. Bir ucu semâya yükselmiş, dalları doğuya ve batıya yayılmıştı. O ağaçtan öyle bir nûr saçılıyordu ki, güneş yanında çok hafif kalır. Bâzen gözüküyor, bâzen gözden kayboluyordu. İnsanlar ona yönelmişti. Her an nûru artıyordu. Kureyş kabîlesinden bâzıları o ağacın dallarına tutunuyor, diğer bir kısmı da ağacı kesmeye çalışıyordu. Bir genç de onu kesmek isteyenlere mâni oluyordu. Çok güzel bir yüzü vardı ve ben şimdiye kadar öyle bir yüz görmedim. Ayrıca vücûdundan etrafa hoş kokular yayılıyordu. Ağacın bir dalını tutmak için elimi uzattım, fakat ulaşamadım."

Rüyâmı bitirince, kâhinin yüzü değişti. Benzi sarardı. Sonra; "Ondan senin nasibin yok!" demesi üzerine; "Kimin nasîbi var?" diye sordum. "O ağacın dalına tutunanların" dedi ve devam ederek; "Senin sulbünden bir peygamber gelecek, her tarafa mâlik olacak, insanlar O'nun dînine girecekler" dedi. Sonra yanımda bulunan oğlum Ebû Tâlib'e dönerek; "Bu, herhâlde O'nun amcası olacak" dedi. Ebû Tâlib bu hâdiseyi Peygamber efendimize peygamberliği bildirilince anlatmış ve; "İşte o ağaç, Ebü'l Kâsım, el-Emîn Muhammed aleyhisselâmdır" demiştir.

Sevgili peygamberimiz Muhammed aleyhisselâmın dünyâya geldiği gece, bir yıldız doğdu. Bunu gören Yahudi âlimleri, Muhammed aleyhisselâmın doğduğunu anlamışlardı.

Eshâb-ı kirâmdan Hassan bin Sabit anlatır: "Ben sekiz yaşında idim. Bir sabah vakti Yahudi'nin biri; "Hey Yahudiler!" diye çığlık atarak koşuyordu. Yahudiler; "Ne var, bu bağırman nedendir?" diyerek yanına toplanınca, o; "Haberiniz olsun, Ahmed'in yıldızı bu gece doğdu! Ahmed bu gece dünyâya geldi..." diye cevap verdi.

"Her asırda, her zamanda ya ayan insanların en iyilerinden, seçilmi lerinden dünyâya getirildim."
Hadîs-i şerîf

Mekke-i Mükerreme ve Çevresi

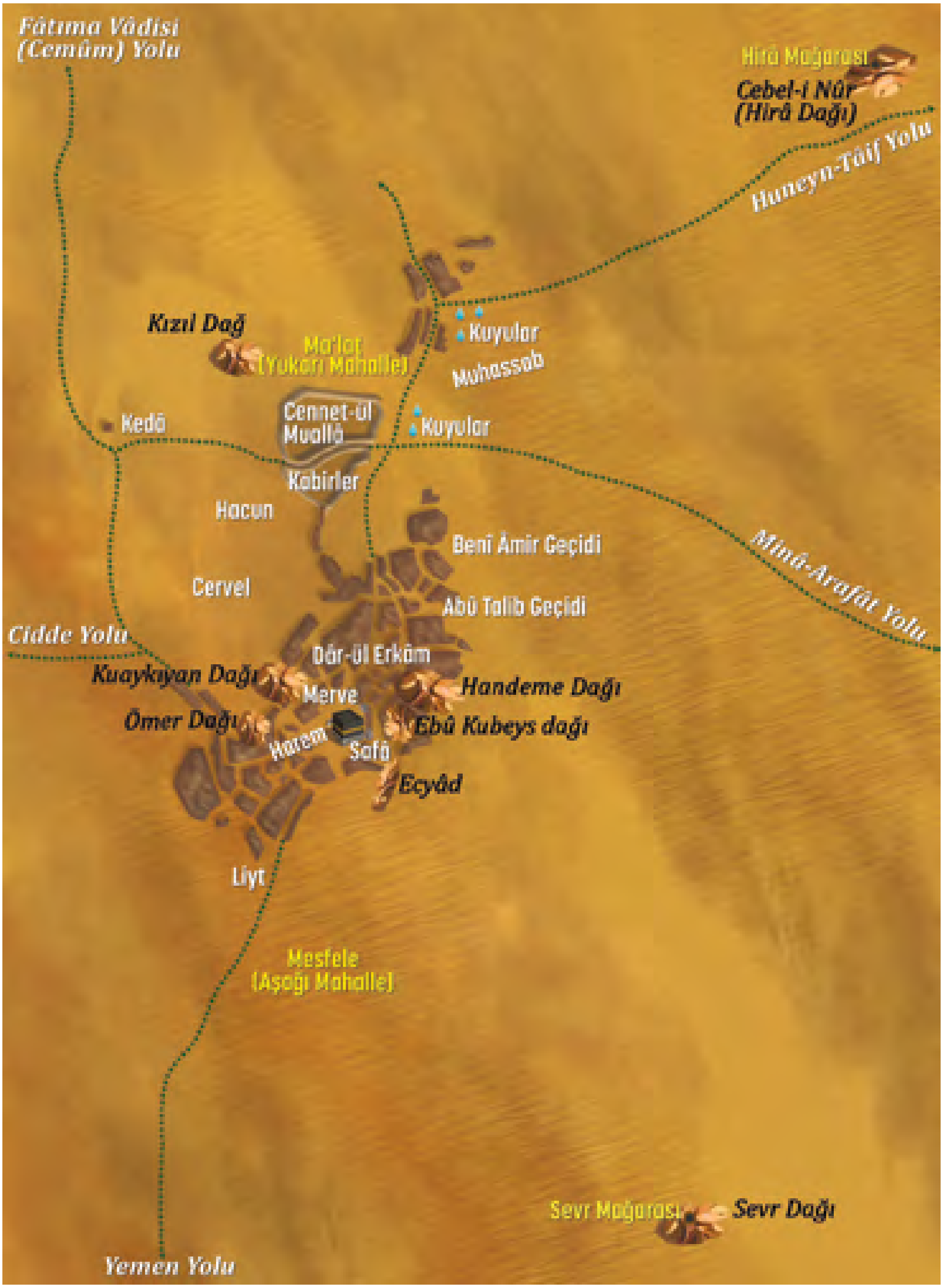

Resûl-i Ekrem efendimizin doğduğu gece Kâbe'deki putların hepsi yüz üstü yere yıkıldı.

Urvetü'bnü'z-Zübeyr rivâyet eder: "Kureyş'den bir cemâatin bir putu vardı. Yılda bir defa onu tavâf ederler, develer kesip şarap içerlerdi. Yine öyle bir gün, putun yanına vardıklarında, onu yüzüstü yere yıkılmış buldular. Kaldırdılar, yine kapandı. Bu hâl üç defa tekrarlandı. Bunun üzerine etrafına iyice destek verip diktikleri sırada, şöyle bir ses işitildi: "Bir kimse doğdu, yeryüzünde her yer harekete geldi. Ne kadar put varsa hepsi yıkıldı. Kralların korkudan kalbleri titredi!" Bu hâdise tam Muhammed aleyhisselâmın doğduğu geceye rastlıyordu.

Medâyin şehrindeki İran Kisrâsının sarayının on dört kulesi (burcu) yıkıldı. O gece gürültüyle ve dehşetle uyanan Kisrâ ve halkı; yine kendilerinden bâzı ileri gelenlerin gördükleri korkunç rüyâları tâbir ettirdiklerinde, bunun büyük bir şeye alâmet olduğunu anlamışlardı.

En namlı kâhinler bu rüyâların; "Şam'ın, Dicle'nin, Fırat'ın, Irak'ın, İran'ın İslâmın mülkü olacağını haber vermektedir" diye tâbirler yaptı.

Yine o gece, mecûsî yâni ateşe tapanların bin seneden beri yanmakta olan kocaman ateş yığınları âniden sönüverdi. Ateşin söndüğü târihi kaydettiler, Kisrâ'nın sarayında burçların yıkıldığı geceye rastlıyordu.

O zaman mukaddes sayılan Sâve gölünün de o gece bir anda suyu çekilip kuruyuvermişti.

Şam tarafında bin yıldan beri suyu akmayan ve kurumuş olan Semâve nehri vâdisi, o gecede dolup taşarak akmaya başladı

Muhammed aleyhisselâmın doğduğu geceden itibaren, şeytan ve cinler artık Kureyş kâhinlerine hâdiselerden haber veremez oldu. Kehânet sona erdi...

Habîb-i Ekrem Efendimizin doğduğu gece ve daha sonra, o zamana kadar görülmemiş bu hâdiselerden başka, bir çok hâdiseler vukû buldu. Bütün bunlar, son peygamber Muhammed aleyhisselâmın doğduğuna işaretti.[26]

Mevlid Gecesi

Peygamber Efendimizin (sallallahü aleyhi ve sellem) doğduğu geceye **Mevlid Gecesi** denir. Mevlid, doğum zamanı demektir.

Kadir gecesinden sonra en kıymetli gecedir ve bu gecede sevgili Peygamberimiz doğduğu için sevinenler affolunur.

Bu gece, Peygamber efendimizin doğduğu sırada görülen hâlleri, mûcizeleri okumak, dinlemek, öğrenmek çok sevâbdır. Sevgili Peygamberimiz kendi de anlatırdı.

"Beni medh etmek [mevlid, ilâhî okumak] ibâdetdir. Def [çalgı] çalarken, e lence, oyun arasında ibâdet câiz de ildir."
Hadîs-i şerîf

26 İbni Kesîr, Bidâye, III, 211-212.

Eshâb-ı kirâm da bu gece bir yere toplanırlar, o günü yâd ederler, okurlar ve anlatırlardı.

Dünyânın her tarafındaki müslümanlar, her sene Rebî'ul-evvel ayının 12. gecesini, Mevlid Kandili olarak kutlamaktadır. Her yerde Mevlid kasideleri okunarak, Kâinatın Sultânı hatırlanılmaktadır.

Her peygamberin ümmeti, kendi peygamberinin doğum gününü bayram yapmıştır. Bugün de, müslümanların bayramı olup, neş'e ve sevinç günüdür.

Âmine hatundur onun ânesi,
O sedeften doğdu O dürdânesi.

Ol Rebîu'l-evvel ayı nicesi
On ikinci gice isneyn gicesi

Ol gice kim doğdu ol hayr-ül-beşer
Ânesi anda neler gördü neler

Dedi gördüm ol Habîbin ânesi
Bir aceb nûr kim güneş pervânesi

Berk urup çıktı evimden nâgehân
Göklere dek nûr ile doldu cihân

Gökler açıldı, yok oldu karanlık,
Üç melek gördüm, elinde üç ışık.

Biri doğu biri batıda onun,
Biri damında, dikildi Kâbe'nin.

Kâbe bir savt etti ol dem nâgehân,
Dedi doğdu bu gece şems-i cihân.

Yâ İlâhî, ol Muhammed hakkı çün,
Ol şefâat kân-ı Ahmed hakkı çün.

Ümmetinden râzı olsun ol muîn,
Rahmetullahi aleyhim ecmâin.

Esselâtü vesselâmü aleyke yâ Resûlallah
Esselâtü vesselâmü aleyke yâ Habîballah
Esselâtü vesselâmü aleyke yâ Nûr-u Arşillah

Süleyman Çelebi

ÇOCUKLUĞU

“Biz oyun oynamak için yaratılmadık.”
Hadîs-i şerîf

Sütanneye verilmesi

Âmine vâlidemiz, nûrlu yavrusunu kucağına aldığında, kocası Hazret-i Abdullah’ın vefât acısını unutur gibi oldu.

Peygamber efendimizi, annesi dokuz gün emzirdikten sonra da, Ebû Leheb’in cariyesi olan Süveybe Hâtun bir kaç gün sütannelik hizmetinde bulundu. Süveybe Hâtun daha önce de Hazret-i Hamza’yı, sonra da Ebû Seleme’yi emzirmişti.

Hâfız İbni Cezrî diyor ki: “Ebû Leheb rüyada görülüp, ne hâlde olduğu soruldukta, kabir azabı çekiyorum. Ancak, her sene, Rebî’ul-evvel ayının on ikinci geceleri, azabım hafifliyor. İki parmağım arasından çıkan serin suyu emerek ferahlıyorum. Bu gece, Resûlullah dünyâya gelince, Süveybe ismindeki cariyem, bunu bana müjdelemişti. Ben de, sevincimden, bunu âzâd etmiş ve O’na sütannelik yapmasını emretmiştim. Bunun için, bu gecelerde azabım hafifliyor dedi.”

O zamanda Mekke halkı, âdet olarak, çocuklarını bir sütanneye verirlerdi. Havası iyi, suyu tatlı olan civar yerlerdeki yaylalara gönderilen çocuklar, bir müddet, verildikleri sütannelerinin yanında kalırlardı. Buna Mekke’nin sıcak havası sebep oluyordu. Her sene bu maksatla Mekke’ye pek çok hanım gelirdi. Bunlar emzirmek için birer çocuk alıp giderlerdi. Çocukları büyütüp teslîm edince, pek çok ücret ve hediyeler alırlardı.

Peygamber efendimizin doğduğu sene de yaylalarda yaşayan Benî Sa’d kabîlesinden birçok hanım, sütanneliği niyeti ile Mekke’ye geldi. Her biri emzirmek üzere birer çocuk almıştı. Benî Sa’d kabîlesi, Mekke civarındaki kabîleler arasında; şerefte, cömertlikte, mertlik ve tevâzûda ve Arapça’yı düzgün konuşmakta pek meşhurdu. Kureyş kabîlesinin ileri gelenleri çocuklarının, daha çok bu kabîleye verilmesini isterlerdi. O sene Benî Sa’d kabîlesinin yurdunda şiddetli bir kuraklık ve kıtlık hüküm sürüyordu.

Bu kabîleden Halîme Hâtun bu durumu şöyle anlatır: “Ben o sene kırlarda gezip ot toplar, bunu bulduğum için Allahü teâlâya şükrederdim. Bâzen üç gün geçmesine rağmen ağzıma bir şey koymazdım. Bu hâlde iken bir çocuğum oldu. Bir taraftan açlık, diğer yandan da doğumun sıkıntısı vardı. Açlıktan yer ile göğü, gece ile gündüzü fark edemediğim anlar da olurdu. Bir gece sahrada uyuyakalmışım. Rüyamda bir şahıs beni sütten ak bir suyun içine daldırdı ve; “Bu sudan iç” dedi. Kanıncaya kadar içtim. Sonra içmem için yine zorladı. İçtikçe içtim, baldan tatlı idi. “Sütün çok olsun ey Halîme! Beni tanıdın mı?” diye sordu.

Tanımadığımı söyleyince; “Ben senin sıkıntılı hâlinde ettiğin

hamd ve şükrünüm. Ey Halîme! Mekke'ye git. Orada sana bir "Nûr" arkadaş olur, bereketlerle dolarsın. Bu rüyayı da kimseye söyleme" dedi. Uyandığımda göğüslerimi süt ile dolu bulduğum gibi, sıkıntı ve açlığın da beni terkettiğini gördüm."

O sene kıtlıktan dolayı, ücretle çocuk emzirip sıkıntılarını gidermek üzere, diğer senelere nisbetle; daha çok sütannesi Mekke'ye gelmişti. Hepsi de zengin ailelerin çocuklarını almak telâşı içinde idi. Acele ile gelen kadınlar, birer çocuk almışlardı. Fakat Peygamber efendimiz yetim olduğu için, fazla ücret alamama düşüncesiyle, O'na istekli görünmemişlerdi. Bu kadınlar içinde; iffeti, temizliği, hilmi yâni yumuşaklığı, hayâsı ve güzel ahlâkıyla tanınmış Halîme Hâtun da vardı. Bindikleri hayvan zayıf olduğu için Mekke'ye gelmekte geç kalmışlardı. Fakat bu gecikme onlara, aradıklarından daha fazlasına kavuşmaya sebep olmuştu. Kocası ile Mekke'de dolaşarak zengin ailelerin çocuklarının alınmış olduğunu gördüler. Lâkin boş dönmek de istemiyorlardı. Bir çocukla dönmek tek arzuları olmuştu.

Nihâyet hürmet celbeden ve siması çok sevimli olan bir zâtla karşılaştılar. Bu, Mekke'nin reîsi Abdülmuttalib idi. İsteklerini öğrendikten sonra, torununu almalarını, bu sayede, büyük devlet ve saâdete kavuşacaklarını söyledi. Abdülmuttalib'in muhabbeti ve yakınlığı onları kendisine çekiyordu. Teklifini hemen kabul ettiler. Sonra yaşlı dede, Halîme Hâtun'u Hazret-i Âmine'nin evine götürdü. Halîme Hâtun şöyle anlatır:

"Çocuğun başucuna vardığımda, kundağa sarılı, yeşil ipekten bir örtünün üstünde mışıl mışıl uyuyor, etrafa misk kokusu yayılıyordu. Hayret içinde kalıp bir anda O'na öylesine ısındım ki, gönlüm uyandırmağa razı olmadı. Elimi göğsüne koyunca, uyandı ve bana bakıp tebessüm etti. Bense bu tebessüme tutulup kendimden geçtim. Sonra, annesi böylesine güzel ve mübârek çocuğu bana vermez düşüncesiyle yüzünü örtüp, hemen kucağıma aldım. Sağ mememi verdim, emmeğe başladı. Sol mememi verdim, emmedi. Abdülmuttalib, bana dönerek; "Sana müjdeler olsun ki, hanımlar içinde senin gibi nimete kavuşan olmadı" dedi.[27]

Âmine Hâtun da bana sevgili yavrusunu verdikten sonra; "Ey Halîme, üç gün evvel; 'Senin oğluna süt verecek kadın, Benî Sa'd kabîlesinin Ebû Züveyb soyundandır' diye bir ses işittim, dedi. Bunun üzerine; 'Ben, Benî Sa'd kabîlesindenim ve babamın künyesi Ebû Züveyb'dir' cevâbını verdim."

Halîme Hâtun yine şöyle anlatmıştır: "Âmine Hâtun bana daha nice vak'alar anlattı ve vasiyette bulundu. Ben de Mekke'ye gelmeden önce gördüğüm rüyayı ve gelirken sağımdan solumdan; "Sana müjdeler olsun ey Halîme! O gözler kamaştıran ve âlemleri aydınlatan nûru emzirmek sana nasîb olacak" diye sesler geldiğini anlattım."

Halîme Hâtun der ki: "Muhammed aleyhisselâmı alıp Hazret-i Âmine'nin evinden ayrıldım. Kocamın yanına geldim. O da kucağımdaki çocuğun yüzüne bakıp kendinden geçti ve; 'Ey Halîme bugüne kadar böyle güzel yüz görmedim', O'nu yanımıza alır almaz kavuştuğumuz bereketleri görünce de; 'Ey Halîme! Bilmiş ol ki, sen çok mübârek ve kadri yüksek bir çocuk almışsın' dedi. Ben de; 'Vallahi, zâten böyle dilerdim, istediğim oldu' diye mukabelede bulundum."

Halîme Hâtun, kocası ile birlikte, Muhammed aleyhisselâmı alıp, Mekke'den yola çıktıkları andan îtibaren O'nun bereketine kavuşmaya başladılar. Çelimsiz ve hızlı gidemeyen merkebleri, artık küheylan kesilmişti. Beraber geldikleri kafile, onlardan

27 Süheylî, Ravd-ül-ünf, II, 144-145; Kastalânî, Mevâhib-i ledüniyye, 37.

önce yola çıkıp çok uzaklaşmış olmasına rağmen, kafileye yetişip onları geride bırakmıştı. Benî Sa'd yurduna vardıktan sonra görülmemiş bir bolluğa ve berekete kavuştular. Sütü az olan hayvanlarının memeleri dolup taşıyordu. Bunu gören komşuları hayret edip, bunun, emzirmek için aldıkları çocuk sebebiyle olduğunu açıkça anlamışlardı.

Peygamber efendimiz, sütannesi Halîme Hâtun'un sağ memesini emer, sol memesini emmezdi. Onu da süt kardeşine bırakırdı. İki aylık iken emekledi. Üç aylık olunca ayakta durur, dört aylık iken duvara tutunarak yürürdü. Beş aylık iken yürüdü, altı aylık iken çabuk yürümeye başladı. Yedi aylık iken her tarafa gider oldu. Sekiz aylık iken anlaşılacak şekilde, dokuz aylık iken gâyet açık konuşmaya başladı. On aylık iken ok atmaya başladı.

Halîme Hâtun şöyle anlatmıştır: "İlk konuşmaya başladığında **"Lâ ilâhe illallahü vallahü ekber. Velhamdülillahi rabbil âlemîn"** dedi. O günden sonra Allahü teâlânın ismini anmadan hiç bir şeye elini uzatmadı. Sol eli ile bir şey yemezdi. Yürümeye başladığında, çocukların oynadıkları yerden uzak durur ve onlara; **"Biz, bunun için yaratılmadık"** buyururdu. Her gün O'nu güneş ışığı gibi bir nûr kaplar ve yine açılırdı. Ay ile konuşur, ona işaret ettikçe ay hareket ederdi.

Kuraklık sebebiyle çok sıkıntıya düştüler ve bir ara yağmur duâsına çıktılar. Muhammed aleyhisselâmı yanlarında götürüp duâ ederek O'nun hürmetine bol yağmura ve berekete kavuştular.

Halîme Hâtun şöyle anlatır: "Muhammed aleyhisselâm, iki yaşına girince, O'nu sütten kestim. Sonra annesine vermek üzere kocamla Mekke'ye gittik. Fakat O'nun öyle bereketlerine kavuşmuştuk ki, O'ndan ayrılmak, mübârek yüzünü görmemek bize çok güç geliyordu. O'nun hâllerini annesine anlattım. Âmine Hâtun; "Benim oğlumun büyük şânı vardır" dedi. Ben; "Vallahi, bundan daha mübârek bir kimse görmedim" dedim. Sonra, Âmine Hâtun'a, bir çok bahaneler bularak biraz daha yanımızda kalmasını istedim. Bizi kırmadı ve yanımızda kalması için izin verdi. O'nunla tekrar kabîlemize döndük. Bu sayede evimiz bereketle doldu, malımız, mülkümüz ve şânımız arttı. Sayısız nimetlere kavuştuk."[28]

"Benim dedelerimin hiçbiri zinâ yapmadı. Allahü teâlâ, beni, tayyîb, iyi babalardan, temiz analardan getirdi."
Hadîs-i şerîf

Mübârek Başı üzerinde bir bulut

Halîme Hâtun anlattı: "Server-i âlem (sallallahü aleyhi ve sellem) bir gün; "Gündüzleri kardeşlerim görünmezler. Sebebi nedir?" diye sorunca; "Koyun gütmeye giderler. Eve, ancak gece gelirler" dedim. Bunun üzerine, "Beni de onlarla beraber gönder. Ben de koyun güdeyim" dedi. Bahaneler bulup nice özürler söyledim. Sonunda gönlünün razı olması için; "Peki" dedim.

28 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 25-28; İbni Hişâm, Sîret, I, 158-167; İbni Sa'd, Tabakât, I, 108-115.

Sa’doğulları Sahrası

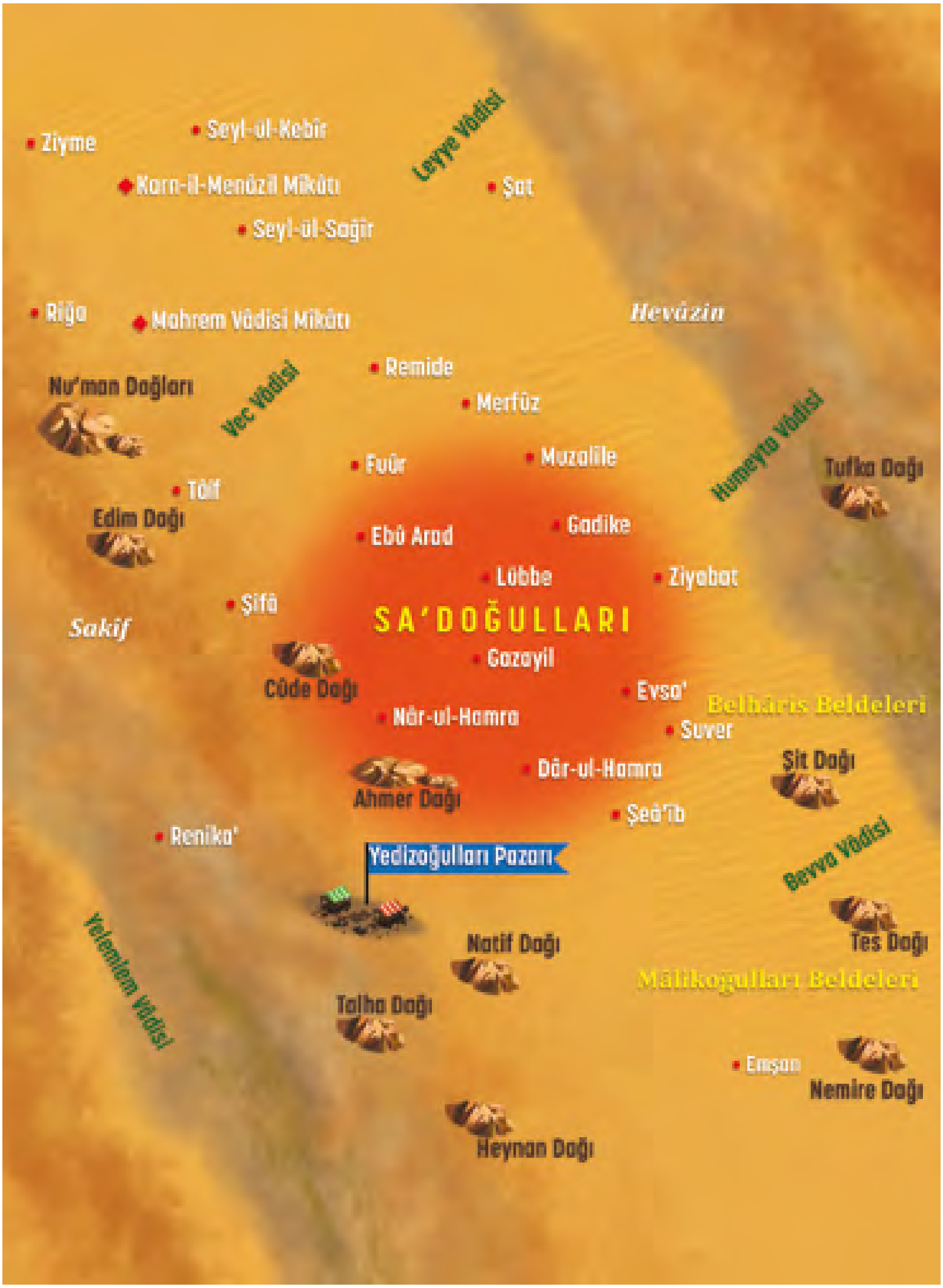

Ertesi gün mübârek saçlarını taradım. Elbiselerini giydirip süt kardeşleriyle beraber gönderdim. Bir kaç gün gidip geldi. Bir gün süt kardeşi Şeymâ kırdan geldiğinde; "Gözümün nûru oğlum Muhammed nerededir?" diye sordum. "Sahradadır" dedi. "Ciğerimin köşesi bu sıcağa nasıl dayanıyor?" diye sorduğumda, Şeymâ; **"Ey anneciğim! O'na asla zarar gelmez. Zîrâ, mübârek başı üzerinde bir bulut, devamlı O'nunla hareket etmekte; böylece güneşin sıcağından korunmaktadır"** cevâbını verdi. "Neler söylüyorsun? Bu söylediklerin hakîkaten doğru mudur?" dediğimde, yemîn etti. Ancak o zaman rahatladım.

"Muhammed'i (sallallahü aleyhi ve sellem) emzirdi im müddetçe, Ondan son derece memnundum. Asla hiçbir eyi kirletmezdi. Gündüz ve gece bir defa tebevvül eder, bir daha o vakte kadar hiç tebevvül etmezdi."
Halime Hâtûn

Mübârek Göğsünün yarılması (Şakk-ı sadr)

Yine bir öğle vakti süt kardeşi Damra bana gelip; "Anneciğim! Acele koşun!... Kureyşî karındaşımla beraber koyun güdüyorduk. Ansızın yeşiller giymiş üç kimse geldi. Kardeşimi yanımızdan alıp dağın başına götürdüler. Arkası üzere yatırıp bıçak ile karnını yardılar. Haber vermek için geldiğimde oradaydılar. Kardeşimin sağ kalıp kalmadığını bilemiyorum" dedi.

Devamını Halîme Hâtun şöyle anlattı:

O ânda kan beynime sıçradı. Sür'atle oraya geldik. O'nu gördük. Hemen mübârek yüzünü, başını öpüp; "Ey gözümün nûru! Ey âlemlere rahmet oğlum! Bu nice hâldir? Ve başına gelen nedir? Seni kim rahatsız etti?" diye sordum.

O da; "**Evden çıktıktan sonra yeşil elbiseli iki kimse gördüm. Birinin elinde gümüşten bir ibrik, birinin elinde yeşil zümrütten bir leğen vardı. Leğen, kardan beyaz bir şey ile dolu idi. Beni dağ başına götürdüler. Biri, arkam üzere yatırdı. Ben seyrederken göğsümü göbeğime kadar yardı. Hiç acı ve elem duymadım. Elini sokup içinde ne varsa çıkardılar. O beyaz şey ile yıkayıp yerine koydular. Biri diğerine; "Kalk, ben de hizmetimi yerine getireyim" dedi ve elini sokup yüreğimi çıkardı. İki parça etti ve içinden siyah bir şey çıkarıp attı. Ve; "Senin vücûdunda şeytanın nasîbi bu idi. Çıkarıp attık. Ey Allahü teâlânın sevgilisi! Seni vesveseden ve şeytanın hîlesinden emîn ettik" dedi. Sonra yüreğimi kendi yanlarında olan latîf ve yumuşak bir şey ile doldurdular. Nûrdan bir mühürle mühürlediler. Hâlen o mührün soğukluğu, bütün âzâlarımda mevcuttur. Onlardan biri, elini yarılan yere koyunca yaram iyileşti. Sonra beni ümmetimden on kişi ile tarttılar, ben ağır geldim. Bin kimse ile tarttılar yine ağır geldim. Bunun üzerine onlardan biri diğerine; "Artık onu tartmayı bırak. Vallahi O'nu bütün ümmetiyle bile tartacak olsan, ağır gelir" dedi. O zaman her biri elimi ve yüzümü öptüler ve beni burada koyup gittiler"**

dedi. Yarılan yer, mübârek göğsünde belli idi.[29]

Sevgili Peygamberimizin başından geçen ve Kur'ân-ı kerîmin İnşirâh sûresinin birinci âyet-i kerîmesinde bildirilen bu hâdiseye **"Şakk-ı sadr"** yâni göğsünün yarılması denir.

Muhammed aleyhisselâma peygamberliği bildirildikten sonra Eshâb-ı kirâmdan bâzıları, "Yâ Resûlallah! Bize kendinizden bahseder misiniz?" deyince; **"Ben, ceddim İbrâhîm'in duâsıyım. Kardeşim Îsâ'nın müjdesiyim! Annemin ise rüyâsıyım. O bana hâmile iken Şam saraylarını aydınlatan bir nûrun kendisinden çıktığını görmüştü... Ben Sa'd bin Bekr oğulları yanında emzirilip büyütüldüm"** buyurdu.

Halîme Hâtun, dört yaşından sonra O'nu Mekke'ye götürüp annesine verdi. Dedesi Abdülmuttalib, Halîme Hâtun'a çok büyük hediyeler verip ihsânda bulundu. Halîme Hâtun O'nu Mekke'ye bırakınca, ayrılığının acısını; "Sanki canım ve gönlüm de O'nunla birlikte kaldı" sözleri ile dile getirmişti.

Muhterem Annenin vefâtı

Sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem, altı yaşına kadar da annesinin yanında büyüdü. Altı yaşında iken, annesi, Ümmü Eymen adındaki câriye ile birlikte, akrabâlarını ve babası Abdullah'ın mezarını ziyâret etmek için Medîne'ye gittiler.

Burada, bir ay kaldılar. Peygamber efendimiz Medîne'de Neccâroğullarına ait havuzda yüzmeyi öğrendi. Bu sırada bir Yahudi bilgini O'ndaki nübüvvet alâmetlerini gördü. Yanına yaklaşıp ismini sordu. "Ahmed" deyince, o bilgin; "Bu çocuk, âhir zaman peygamberi olacaktır!" diye bağırdı. Ayrıca oradaki Yahudi âlimlerinden bâzıları da, O'ndaki peygamberlik alâmetini görmüşler, peygamber olacağını aralarında konuşup anlatmışlardı.

Onların bu sözlerini duyan Ümmü Eymen, durumu Hazret-i Âmine vâlidemize haber verince, mübârek anneleri bir zarar gelmesinden çekinerek, O'nu alıp Mekke'ye dönmek üzere yola çıktı. Ebvâ denilen yere geldiklerinde, Hazret-i Âmine vâlidemiz hastalandı. Hastalığı artıp sık sık kendinden geçiyordu.

Başında duran sevgili oğlu Muhammed aleyhisselâma bakarak; **"Ey çekilen dehşetli ölüm okundan, Allahü teâlânın lütfu ve yardımı ile yüz deve karşılığında kurtulan zâtın oğlu! Allahü teâlâ seni, mübârek eylesin. Eğer rüyada gördüklerim doğru çıkarsa, sen celâl ve bol ikram sahibi olan Allahü teâlâ tarafından, âdemoğullarına helâl ve harâmı bildirmek üzere gönderileceksin. Cenâb-ı Hak seni, milletlerle birlikte sürüp gelen putlardan ve putperestlikten muhafaza edip koruyacaktır"** dedi ve şu beytleri söyledi:

Eskir yeni olan, ölür yaşayan,
Tükenir çok olan, var mı genç kalan?

Ben de öleceğim, tek farkım şudur:
Seni ben doğurdum, şerefim budur.

Geride bıraktım hayırlı evlâd,
Gözümü kapadım, içim pek rahat.

---

29 Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 121; İbni Hişâm, Sîret, I, 164-165; Süheylî, Ravd-ül-ünf, II, 167.

Benim nâmım kalır dâim dillerde,
Senin sevgin yaşar hep gönüllerde.

Sonra vefât etti. Orada defn edildi. Âmine vâlidemiz vefât ettiğinde yirmi yaşında idi.

Ümmü Eymen, Âlemlerin efendisini yanına alıp, birkaç gün süren yolculuktan sonra Mekke'ye getirip dedesi Abdülmuttalib'e teslim etti.[30]

"Cenâb-ı Hak seni, milletlerle birlikte sürüp gelen putlardan ve putperestlikten muhafaza edip koruyacaktır."
Âmine Hâtûn

Anne ve Babası mü'min idi

Habîb-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin babası ve annesi İbrâhîm aleyhisselâmın dîninde idi. Yâni mü'min idiler. İslâm âlimleri; onların İbrâhîm aleyhisselâmın dîninde olduklarını ve Muhammed aleyhisselâma peygamberliği bildirildikten sonra da onun ümmetinden olmaları için diriltilip, Kelime-i şehâdeti işittiklerini, söylediklerini ve böylece bu ümmetten de olduklarını bildirmişlerdir.[31]

Mübârek Dedesinin yanında

Muhammed aleyhisselâm, sekiz yaşına kadar dedesinin yanında büyüdü. Dedesi Abdülmuttalib, Mekke'de sevilen ve çeşitli işleri idare eden bir zât olup, heybetli, sabırlı, ahlâklı, dürüst, mert ve cömert idi. Fakirleri doyurur, hattâ aç ve susuz kalan hayvanlara bile yiyecek verirdi. Allahü teâlâya ve âhirete inanırdı. Kötülüklerden sakınır, câhiliyye devrinin her türlü çirkin âdetlerinden uzak dururdu. Mekke'de zulme, haksızlığa engel olur ve gelen misafirleri ağırlardı. Ramazân ayında Hirâ dağında inzivaya çekilmeyi âdet edinmişti. Çocukları seven ve şefkat sahibi olan Abdülmuttalib, sevgili torununu bağrına basıp gece gündüz yanından ayırmazdı. O'na büyük bir sevgi ve şefkat gösterirdi. Kâbe'nin gölgesinde kendisine mahsus olan minderine O'nunla beraber oturur, mâni olmak isteyenlere; "Bırakın oğlumu, O'nun şânı yücedir" derdi.[32] Peygamber efendimizin dadısı Ümmü Eymen'e, O'na iyi bakmasını ısrarla tenbih eder; "Oğluma iyi bak. Ehl-i kitab, benim oğlum hakkında bu ümmetin peygamberi olacak diyorlar" der idi. Ümmü Eymen demiştir ki: O'nun çocukluğunda ne açlıktan, ne de susuzluktan şikâyet ettiğini gördüm. Sabahleyin bir yudum zemzem içerdi. Kendisine yemek yedirmek istediğimizde; **"İstemem, tokum"** derdi.

Abdülmuttalib uyurken ve odasında yalnızken, O'ndan başkasının yanına girmesine müsâde etmezdi. O'nu şefkatle bağrına basar, okşar, sözlerinden ve hareketlerinden son derece hoşlanır-

30 İbni Hişâm, Sîret, I, 168; İbni Sa'd, Tabakât, I, 116.
31 Kastalânî, Mevâhib-i ledüniyye, I, 652.
32 İbni Sa'd, Tabakât, I, 70-74.

dı. Sofrada O'nu yanına alır, dizine oturtur, yemeğin en iyisini, en lezzetlisini O'na yedirir ve O gelmeden sofraya oturmazdı. O'nun hakkında nice rüyalar görüp, bir çok hâdiselere şâhid oldu.

Bir defasında, Mekke'de kuraklık ve kıtlık olmuştu. Abdülmuttalib, gördüğü bir rüya üzerine Muhammed aleyhisselâmın elinden tutarak Ebû Kubeys dağına çıkıp; "Allah'ım, bu çocuk hakkı için, bizi bereketli bir yağmur ile sevindir" diyerek duâ etti. Duâsı kabul olundu ve bol yağmur yağdı. O zamanki şâirler bu hâdiseyi, şiirler yazarak dile getirmişlerdi.

Necrânlı rahip

Abdülmuttalib, bir gün Kâbe'nin yanında otururken, Necrânlı bir râhip yanına gelerek konuşmaya başlamıştı. Bir ara; "Biz İsmâiloğullarından en son gelecek olan peygamberin sıfatlarının kitaplarda yazılı olduğunu okuduk. Burası, yâni Mekke O'nun doğum yeridir. Sıfatları şöyle, şöyledir!" diyerek birer birer saymaya başladı. Bu sırada, sevgili Peygamberimiz yanlarına gelmişti. Necrânlı râhip, O'nu dikkatle seyretmeye başladı, sonra da yaklaşıp gözlerine, sırtına, ayaklarına baktı ve heyecanla; "İşte, O budur. Bu çocuk senin neslinden midir?" dedi. Abdülmuttalib; "Oğlumdur!" deyince, Necrânlı râhip; "Kitaplarda okuduğumuza göre O'nun babasının sağ olmaması lâzım!" dedi. Abdülmuttalib; "O, oğlumun oğludur. Babası daha O doğmadan, annesi hâmile iken ölmüştü" deyince, râhip; "Şimdi doğru söyledin" dedi. Bunun üzerine Abdülmuttalib, oğullarına; "Kardeşinizin oğlu hakkında söylenileni işitin de, O'nu görüp gözetin ve iyi koruyun" dedi.

Mübârek Dedesinin vefâtı

Abdülmuttalib vefât edeceğine yakın, oğullarını toplayıp; "Artık dünyâdan âhirete göç etme vaktim geldi. Tek düşüncem bu yetimdir. Keşke ömrüm uzun olaydı da bu hizmeti severek devam ettirseydim. Fakat elden ne gelir? Ömür vefa etmeyecek. Şimdi gönlüm ve dilim bu hasret ateşiyle yanıyor. Bu inci tanesini içinizden birine emânet etmeyi isterim. Acaba hanginiz lâyıkı ile O'nun haklarını gözetir ve hizmetinde kusur etmez" dedi. Ebû Leheb dizleri üzerine çöküp; "Ey Arab'ın efendisi! Eğer bu emâneti teslîm etmek için aklınızdan geçirdiğiniz biri varsa ne âlâ, yoksa bu hizmeti ben görürüm" dedi. Abdülmuttalib ona; "Malın çoktur. Fakat sen katı kalblisin ve merhametin azdır. Yetim kalbi ise yaralı ve incedir. Hemen kırılır" dedi. Diğer çocuklardan bâzıları da aynı isteği tekrarladılar. Abdülmuttalib her birinin hususiyetlerini söyleyerek kabul etmedi. Sıra Ebû Tâlib'e gelince; "Ben, hepsinden çok bunu istiyorum. Fakat, büyüklerim dururken, öne geçmek uygun olmazdı. Malım azdır, ama, benim sadâkatim kardeşlerimden ziyâdedir" dedi. Abdülmuttalib de; "Doğru söylersin. Bu hizmete lâyık olan sensin. Lâkin, ben her işte O'na danışır ve isteği üzere hareket ederim. Her seferinde de doğru neticeye varırım. Bu hususta kendisiyle meşveret edeyim. Hanginizi tercih ederse o, benim de kabûlümdür" dedi.

Sonra sevgili Peygamberimize dönerek; "Ey gözlerimin nûru! Senin hasretinle âhirete yöneldim. Bu amcalarından hangisini tercih ediyorsun?" diye sordu. Peygamber efendimiz o an kalkıp, Ebû Tâlib'in boynuna sarıldı ve dizine oturdu. Abdülmuttalib, o zaman çok ferahladı ve; "Allahü teâlâya hamdolsun. Benim istediğim de bu idi" dedi ve Ebû Tâlib'e dönerek; "Ey Ebû Tâlib! Bu inci dânesi, ana baba şefkati görme-

miştir. Ona göre bakıp üzerine titreyesin. Seni diğer çocuklarımdan daha üstün görürüm. Bu büyük ve pek kıymetli emâneti sana havale ettim. Çünkü sen, O'nun babasıyla aynı anadansınız. O'nu kendi nefsin gibi koruyasın. Bu vasiyetimi kabul ettin mi?" diye sordu. O da; "Kabul ettim" deyince, Abdülmuttalib sevgili Peygamberimizi kucakladı, mübârek başını, yüzünü öptü ve kokladı. Sonra; "Hepiniz şâhid olun ki, ben bundan daha güzel bir koku koklamadım ve bundan daha güzel bir yüz görmedim" dedi.[33]

Ebû Tâlib'in himâyesinde

Dedesinin vefâtından sonra, Kâinatın efendisi sallallahü aleyhi ve sellem, sekiz yaşından itibaren amcası Ebû Tâlib'in yanında kalmaya başladı ve onun himâyesinde büyüdü. O zaman Ebû Tâlib de, babası Abdülmuttalib gibi, Mekke'de Kureyş'in ileri gelenlerinden, sevilen, saygı gösterilen ve sözü dinlenilen bir zât idi. O da Peygamber efendimize büyük bir sevgi ve şefkat gösterdi. O'nu kendi çocuklarından çok sever, yanına almadan uyumaz, bir yere gitmez ve; "Sen çok hayırlısın, çok mübâreksin!" derdi. O, elini uzatmadan yemeğe başlamaz, önce O'nun başlamasını isterdi. Bâzen de O'na ayrı sofra kurdururdu. Sabahları uyandığında yüzünün ay gibi parladığını, saçlarının tarandığını görürlerdi. Ebû Tâlib'in fazla malı yoktu, ailesi de kalabalıktı. Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimizi himâyesine aldıktan sonra bolluğa ve berekete kavuştu. Mekke'de vukû bulan kuraklık sebebiyle halk sıkıntıya düştüklerinde, Ebû Tâlib O'nu Kâbe'nin yanına götürüp, duâ etti. O'nun bereketiyle bol yağmur yağdı. Kuraklıktan ve kıtlıktan kurtuldular.[34]

Âl-i gâlib neslinden bir Peygamber çıkacak,
Zemzem ile Hacerin arasında duracak.

Bütün şehir halkıyla O'na yardım ediniz,
Ey Âmiroğulları, se'âdet O'na yardımda olacak.

"Artık dünyâdan âhirete göç etme vaktim geldi. Tek dü üncem bu yetimdir. Ke ke ömrüm uzun olaydı da bu hizmeti severek devam ettirseydim. Fakat elden ne gelir? Ömür vefa etmeyecek. imdi gönlüm ve dilim bu hasret ate iyle yanıyor."
Abdülmuttalib

33 *İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 45-48; İbni Hişâm, Sîret, I, 169-178; İbni Sa'd, Tabakât, I, 117; Süheylî, Ravd-ül-ünf, II, 188; Şemseddin Şâmî, Sübülü'l-Hüdâ, II, 135; İbni Esîr , Üsüd-ül-gâbe, I, 22.*
34 *İbni Hişâm, Sîret, I, 179-180; İbni Sa'd, Tabakât, I, 119.*

Mekke-Busrâ Seyahati

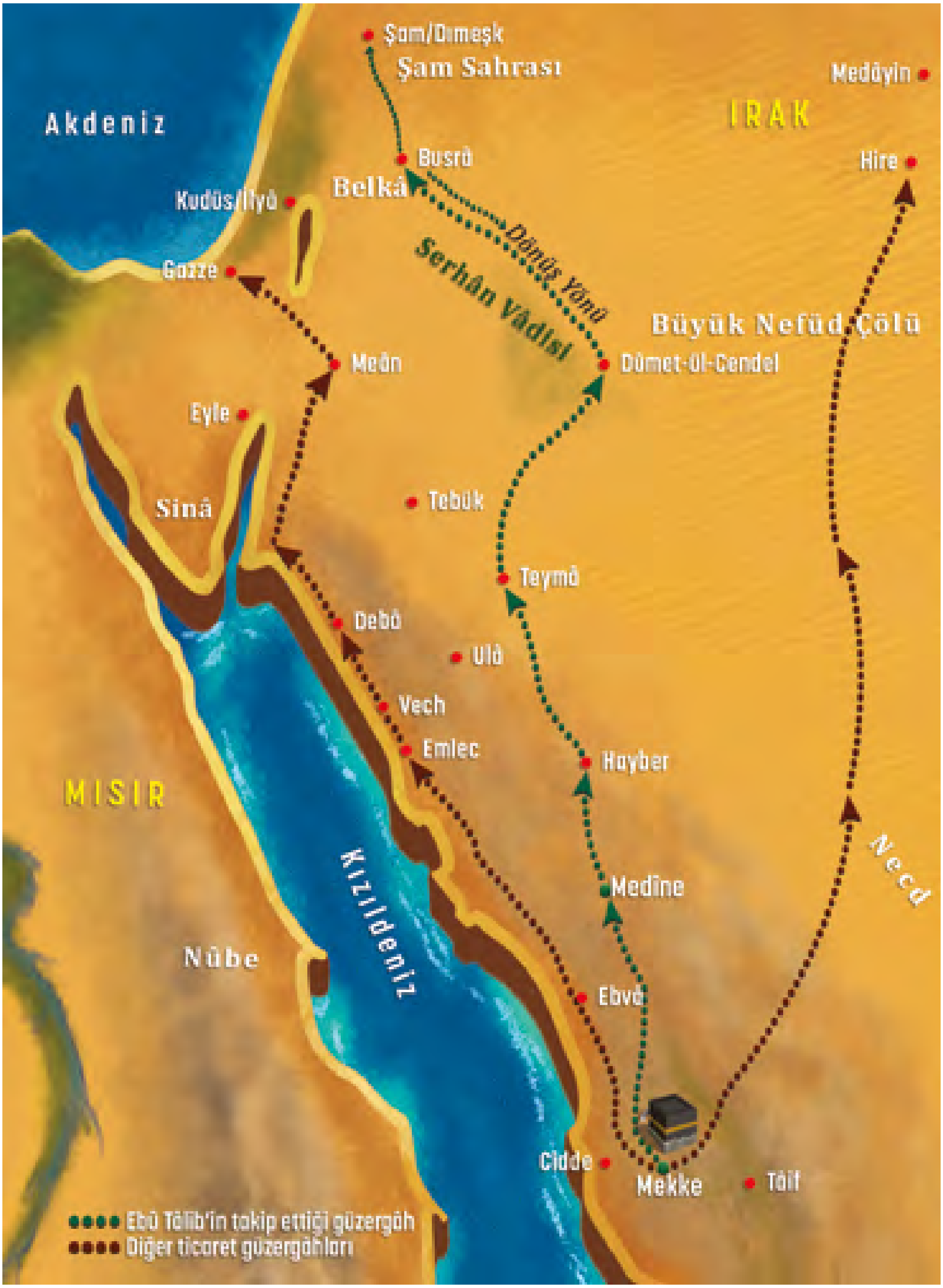

Râhip Bahîra

Sevgili Peygamberimiz on iki yaşlarında iken, bir gün Ebû Tâlib'in ticâret için sefer hazırlığı yaptığını gördü. Kendisini götürmek istemediğini anlayınca üzülerek, Ebû Tâlib'e; **"Bu şehirde beni kime bırakıp gidiyorsun? Ne babam var, ne de bir acıyanım!..."** buyurdu. Bu söz Ebû Tâlib'e çok tesir etti. O'nu da yanında götürmeye karar verdi. Ticâret kervanı uzun bir yolculuktan sonra, Busrâ'da Hıristiyanlara mahsus bir manastırın yakınında konakladı.

Bu manastırda **Bahîra** adında bir râhip kalıyordu, önceden Yahudi âlimlerinden iken, sonradan Hıristiyan olan bu bilgili rahibin yanında, elden ele geçerek saklanan bir kitap vardı ve sorulanlara ondan cevap verirdi. Kureyş'in kervanı, daha önceki yıllarda buradan defalarca gelip geçmesine rağmen hiç ilgilenmemişti. Her sabah manastırın damına çıkıp, kafilelerin geldiği yöne bakar, arayış içinde merakla bir şeyler beklerdi. Râhib Bahîra'ya bu defa bir hâl olmuş ve heyecanla irkilip yerinden fırlamıştı. Çünkü, Kureyş kervanı uzaktan görününce, üstünde bir bulutun da onlarla birlikte süzülüp geldiğini farketmişti. Bu bulut, Peygamber efendimizi gölgelemekteydi. Kervan konaklayınca, Bahîra, Habîb-i ekrem efendimizin altına oturduğu ağacın dallarının üzerine doğru eğildiğini de görerek iyice heyecanlanmıştı. Derhâl sofralar kurdurdu. Sonra, adam göndererek, Kureyş kervanında bulunanların hepsini yemeğe dâvet etti.

Kervanda bulunanlar, sevgili Peygamberimizi, mallarının yanında bırakıp, rahibin yanına gittiler. Bahîra, gelenlere dikkatle bakıp; "Ey Kureyş topluluğu, içinizde yemeğe gelmeyen var mı?" diye sorunca; "Evet, bir kişi var" dediler. Çünkü Kureyşliler geldiği hâlde bulut hâlâ orada idi. Bunu görünce, kervanda birinin kaldığını anlamıştı. Râhib Bahîra, ısrarla O'nun da gelmesini istedi. Gelir gelmez O'na dikkatle bakmaya ve incelemeye başladı. Ebû Tâlib'e; "Bu çocuk senin neslinden midir?" dedi. Ebû Tâlib; "Oğlum" deyince, Bahîra; "Kitablarda bu çocuğun babasının sağ olmayacağı yazılı, O senin oğlun değildir" dedi. Bu sefer Ebû Tâlib; "O benim kardeşimin oğludur" diye cevap verdi. Bahîra'nın; "Babası ne oldu?" sorusuna da; "Babası, doğmasına yakın öldü" dedi. Bahîra; "Doğru söyledin, annesi ne oldu?" deyince; "O da öldü" diye cevap verdi. Bunlar karşısında; "Doğru söyledin" diyen Bahîra, Peygamber efendimize dönüp, putlar adına yemin verdi. Sevgili Peygamberimiz, Bahîra'ya; **"Putların ismiyle yemin verme. Dünyâda bana onlardan büyük düşman yoktur. Ben, onlardan nefret ederim"** buyurdu. Bahîra, bu sefer Allahü teâlâ adına yemin verip; "Uyur musun?" dedi. **"Gözlerim uyur fakat kalbim uyumaz"** buyurdu.

"Ben ehâdet ederim ki, sen Allahü teâlânın Resûlüsün!.. te Âlemlerin Efendisi.. te âlemlerin Rabbinin Resûlü... te Allahü teâlânın âlemlere rahmet olarak gönderdi i büyük Peygamber!.."
Râhip Bahîra

Bahîra, daha pek çok suâller sorup, cevaplarını aldı. Aldığı cevaplar, önceden okuduğu kitaplara aynen uyuyordu. Sonra sevgili Peygamberimizin mübârek gözlerine bakıp, Ebû Tâlib'e;

- "Bu kırmızılık, mübârek gözlerinde devamlı durur mu?"diye sordu.

O da;

- "Evet, gittiğini görmedik" dedi.

Bahîra, bu alâmetin de uygunluğunu görünce, kalbinin yakîn hâsıl etmesi için, mühr-i nübüvveti görmeyi istedi. Peygamber efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, edeblerinden mübârek sırtını açmak istemediler.

Ebû Tâlib;

- "Ey gözümün nûru! Bu arzusunu da yerine getir" deyince, mübârek sırtını açtı.

Bahîra, **"Mühr-i Nübüvveti"** bütün güzelliği ile doya doya temaşa etti. Heyecanla öptü ve gözlerinden sel gibi yaşlar boşandı. Sonra da;

- **"Ben şehâdet ederim ki, sen Allahü teâlânın Resûlüsün"** dedi. Sesini daha da yükselterek; **"İşte Âlemlerin Efendisi.. İşte âlemlerin Rabbinin Resûlü... İşte Allahü teâlânın âlemlere rahmet olarak gönderdiği büyük Peygamber..."** dedi.

Orada bulunan Kureyşliler, hayret ederek; "Muhammed'in, bu râhib yanındaki kıymeti ne kadar fazla imiş" dediler.

Bahîra, Ebû Tâlib'e dönerek;

- **"Bu, peygamberlerin sonuncusu ve en şereflisidir. Bunun dîni, bütün yeryüzüne yayılır ve eski dinleri nesh eder. Bu çocuğu Şam'a götürme. Zîrâ İsrâiloğulları O'na düşmandır. Korkarım ki, mübârek bedenine bir zarar verirler. Bunun hakkında çok ahd ve mîsak olmuştur"** dedi.

Ebû Tâlib;

- "Bu ahd ve mîsak nedir?" diye sorunca;

Bahîra;

- "Allahü teâlâ bütün peygamberlerden ve en son da Îsâ aleyhisselâmdan ümmetlerine, âhir zaman peygamberinin geleceğini bildirmeleri üzerine söz almıştır" dedi.

Ebû Tâlib, Bahîra'nın bu sözleri üzerine Şam'a gitmekten vazgeçti. Mallarını Busrâ'da satıp Mekke'ye döndü.[35] Bahîra'dan işittikleri, Ebû Tâlib'in ömrü boyunca kulaklarında çınladı. Peygamber efendimizi daha da çok sevdi. O'nu ölünceye kadar korudu ve her işinde yardımcı oldu.

Amcası Zübeyr ile Yemen'e gitmesi

Her hâliyle fazîletler ve güzellikler sahibi ve müstesna bir insan olan sevgili Peygamberimiz, büyümüş ve on yedi yaşına girmişti. Bu sırada Yemen'e ticâret için giden amcası Zübeyr, ticâretinin bereketli olması için O'nu da yanında götürdü. Bu seferde de nice hârikulâde hâlleri görüldü. Mekke'ye döndüklerinde, O'nun bu hâlleri anlatıldı ve Kureyş kabîlesi arasında; "Bunun şânı pek yüce olacak" diye söylenmeye başlandı.[36]

---

35 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 53-58; İbni Hişâm, Sîret, I, 180-182; İbni Sa'd, Tabakât, I, 76, 154-156; Süheylî, Ravd-ül-ünf, II, 216-220; İbni Kesîr, Bidâye, III, 283-286.

36 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 53-59; İbni Sa'd, Tabakât, I, 120-123.

GENÇLİĞİ VE EVLENMESİ

Gençliği

Her bakımdan insanların en üstünü olan Muhammed aleyhisselâm, daha gençlik yıllarında Mekke halkı arasında akranlarına göre çok beğenilmiştir. Güzel ahlâkı, insanlara görülmemiş bir şekilde iyi davranması, sakinliği, yumuşaklığı ve diğer üstün hâlleriyle sevilmiştir. İnsanlar bu hasletlerinden dolayı O'na hayran olmuştur. Mekke halkı, gördükleri şaşılacak derecedeki doğru sözlülük ve güvenilirlikten dolayı, O'na **"El-Emîn"** yâni kendisine her zaman güvenilir lakabını verdiler. Böylece gençliğinde bu isimle meşhur oldu.

Peygamberimizin gençlik yıllarında, Araplar koyu bir câhiliyyet devri yaşıyorlardı. Puta tapmak, içki, kumar, zina, faiz ve daha bir çok çirkin işler aralarında yaygınlaşmıştı. Muhammed aleyhisselâm onların bu bozuk hâllerinden son derece nefret eder, her kötülüklerinden dâima uzak dururdu. Bütün Mekke halkı, O'nun bu hâlini bilirler ve hayret ederlerdi. Putlardan şiddetle nefret ettiği için asla yanlarına yaklaşmazdı. Putlar için kesilen kurbanların etlerinden hiç yemedi. Çocukluğunda ve gençliğinde kendine ait koyunları, Ciyad dağı ve civarında güder, geçimini böyle sağlardı. Bu şekilde aşırı derecede bozulmuş olan cemiyetten, uzak dururdu. Bir defasında Eshâb-ı kirâma; **"Koyun gütmeyen hiç bir peygamber yoktur"** buyurmuştu. "Yâ Resûlallah! Siz de güttünüz mü?" dediklerinde; **"Evet ben de güttüm"** buyurdu.

Sevgili Peygamberimiz yirmi yaşlarında bulunduğu sıralarda, Mekke'de âsâyiş tamamen bozulmuştu. Zulüm son derece yaygınlaşıp; mal, can ve namus emniyeti kalmamıştı. Mekke'nin yerli halkı, ticâret ve Kâbe'yi ziyâret için gelen yabancılara haksızlık ve zulmediyorlardı. Zulme uğrayan kimseler, haklarını almak için mürâcaat edecek bir yer bulamıyorlardı. Bu sırada ticâret maksadıyla Mekke'ye gelen Yemenli bir tüccarın malları, As bin Vâil adında bir Mekkeli tarafından zorla elinden alınıp gasb edilmişti. Bu hâdise üzerine Yemenli, Ebû Kubeys dağına çıkıp feryâd ederek, hakkının alınması için kabîlelerden yardım istedi. Artık zulmün had safhaya ulaştığını dile getiren böyle hâdiseler üzerine, Hâşim ve Zühre oğulları ile diğer kabîlelerin ileri gelenleri Abdullah bin Cüdâ'nın evinde toplandılar. Yerli, yabancı hiç kimseye zulüm ve haksızlık yapılmamasına, zulme mâni olmaya ve haksızlığa uğramış olanların haklarını almaya karar verdiler. Bu maksadla bir adalet cemiyeti kurdular.[37]

" te, ne mükemmel bir insan oldu unu bütün dünyânın tasdîk etdi i Muhammed aleyhisselâma, son derece dürüstlü ü ve sadâkati sebebi ile, en büyük dü manları, azgın kâfirler dahî Muhammed-ül-emîn (Kendine güvenilir Muhammed) derlerdi."
Hüseyin Hilmi bin Sa'îd

37 Süheylî, Ravd-ül-ünf, I, 91.

Arabistan ve Çevresindeki Meşhur Panayır ve Pazarlar

İnsana gelir nasibi
Mahrum komazlar garibi
N'eylesin cânı Eyyübî
Cânânı şen olmayınca.

Şâhım, Habîb-i Kibriyâ
Cemâlin her derde devâ
Nasıl olur sana vefâ
Âşıkın cân olmayınca.

Sevgili Peygamberimizin genç yaşta katıldığı ve kuruluşunda da çok tesirli olduğu bu cemiyete **Hılf-ül Füdûl** denildi. Daha önce Fadl adında iki kişi ve Fudayl adında biri tarafından da böyle bir cemiyet kurulmuştu. Onların önceden kurdukları cemiyete izafeten bu isim verilmişti. Bu cemiyet, zulmü önleyip, Mekke'de bozulmuş olan âsâyişi yeniden kurdu. Tesiri uzun müddet devam etti. Resûlullah efendimiz, kendisine peygamberlik bildirildikten sonra Eshâb-ı kirâma anlatıp; **"Abdullah bin Cüdâ'nın evinde yapılan yeminleşmede ben de bulundum. Bana o yeminleşme, kırmızı tüylü develere** (servete) **sahip olmaktan daha sevimlidir. Şimdi de böyle bir meclise çağrılsam icâbet ederim"** buyurdu.[38]

"Bir müslümân, helâl kazanıp, kimseye muhtâç olmaz ve kom ularına, akrabâsına yardım ederse, kıyâmet günü, ayın ondördü gibi parlak, nûrlu olacaktır."
Hadîs-i şerîf

Ticâretle meşgûl olması

Mekkeliler öteden beri ticâretle uğraşarak geçimlerini bu yoldan sağlarlardı. Peygamber efendimizin sallallahü aleyhi ve sellem amcası Ebû Tâlib de ticâretle uğraşırdı. Sevgili Peygamberimiz yirmi beş yaşlarında iken, Mekke'de geçim sıkıntısı iyice artmıştı. Bu sebeple Mekkeliler, Şam'a gitmek üzere büyük bir ticâret kervanı hazırladılar. Bu günlerde Ebû Tâlib, Resûlullah efendimize gelip; "Ey muhterem yeğenim! Fakirlik son haddine ulaştı. Kıtlık ve mücâdele ile geçirdiğimiz bu son yıllar elimizde, avucumuzda bir şey bırakmadı. İşte, Kureyş kervanı hazırlanmış, Şam'a hareket etmek üzeredir. Hadîce Hâtun da kervanla mal gönderecek. Mutlaka bu işi yapacak güvenilir kimseler arıyordur. Muhakkak ki, senin gibi emîn, temiz ve vefakâr bir kimseye ihtiyâcı vardır. Gidip bir konuşsak da, senin vekil olarak gitmeni sağlasak iyi olacak. Şüphesiz seni, başkalarına tercih eder. Aslında ben senin Şam'a gitmeni istemiyorum. Zîrâ oradaki Yahudilerin sana bir zarar vermesinden korkuyorum. Fakat başka çâre de bulamıyorum" dedi. Peygamber efendimiz ona; **"Sen nasıl istersen öyle yap"** buyurdular.

Hazret-i Hadîce; güzelliği, malı, aklı, iffeti, hayâsı ve edebi ile Arabistan'da büyük şöhreti olan bir hanımefendi idi. Bu sebeple her taraftan kendisine tâlib olan ve rağbet eden pek çok kimse vardı. Fakat gördüğü bir rüya gereği o hiç kimseye iltifat etmemişti. Rüyasında, gökten ay inip koynuna girmiş, ayın nûru koltuğundan çıkıp bütün âlemi aydınlatmıştı. Sabahleyin bu rüyayı akrabâsından olan Varaka bin Nevfel'e anlattı. Varaka; **"Âhir zaman Peygamberi vücûde gelmiştir. Seninle evlenir ve senin zamanında O'na vahiy nâzil olur. Dîninin nûru âlemi doldurur. En önce îmân eden sen olursun. O Peygamber, Kureyş'ten ve Benî Hâşim'den olur"** dedi. Hazret-i Hadîce, bu

38 İbni Hişâm, Sîret, I, 133; İbni Sa'd, Tabakât, I, 82; Süheylî, Ravd-ül-ünf, I, 91; İbni Habîb, Mühebber, 167; İbni Kesîr, El-Bidâye, III, 290-293.

cevâba çok sevindi ve o Peygamberin gelmesini beklemeye başladı.

Hazret-i Hadîce, ticâretle uğraşır, anlaştığı kimselerle ortaklık yapardı. Ebû Tâlib, Hazret-i Hadîce vâlidemize durumu anlattı. Bunun üzerine Hazret-i Hadîce, Resûlullah efendimizi görüp konuşmak üzere evine dâvet etti. Efendimiz teşrif edince pek ziyâde tâzim ve hürmette bulundu. Peygamber efendimizin nezâketini, nezîh ve pak cemâlini görüp hayran kaldı. Resûlullah efendimize, "Doğru sözlü, güvenilir, emniyetli ve güzel huylu olduğunuzu biliyorum. Bu iş için hiç kimseye vermediğim ücretin, kat kat fazlasını vereceğim..." dedi. Ücret miktarı da görüşüldükten sonra, hazret-i Hadîce vâlidemiz, Resûlullah'a bu hizmette lâzım olacak elbiseler vererek, hânelerinden kalb huzûru içinde teşyî eyledi, uğurladı. Ayrıca, Resûlullah'ın yolda giymesi için de Meysere'ye başka kıymetli elbiseler de verdi.

Hazret-i Hadîce vâlidemiz, bilgili bir Hıristiyan olan amcasının oğlu Varaka bin Nevfel'den peygamberlik alâmetlerini öğrenmişti. Resûlullah efendimizin bu ziyâretinde de peygamberlik vasıflarını üzerinde teşhis etmişti. Bu sebeple Meysere ismindeki kölesine; "Kervan Mekke'den ayrılacağı zaman, devenin yularını Muhammed aleyhisselâmın eline ver ki, Mekkeliler herhangi bir dedikodu yapmasınlar. Şehirden uzaklaşıp gözden kaybolunca bu kıymetli elbiseleri O'na giydir" dedi.

Sonra develerinden en güzelini sultanlara lâyık bir şekilde donattı. Meysere'ye; **"O'nu bu deveye büyük bir hürmet ile bindirip yularını eline al ve kendini o Hazretin hizmetkârı bil! O'ndan izinsiz bir iş yapma ve O'nu muhafaza etmek, tehlikelerden korumak için canını esirgeme! Gittiğiniz yerlerde çok eğlenmeyiniz ve çabuk geliniz. Böylece Hâşimoğulları katında mahcûb olmayalım. Eğer bu dediklerimi harfiyyen yerine getirirsen, seni âzâd eder ve istediğin kadar da mal veririm"** dedi.

Kervan hazırlandı, Mekkeliler yakınlarıyla vedâlaşmak üzere büyük kalabalıklar hâlinde toplandılar, Sevgili Peygamberimizin akrabâsı, amcaları ve Hâşimoğullarının büyükleri de orada hazır oldular. Peygamberimizin halası, **Allahü teâlânın Resûlünü sallallahü aleyhi ve sellem hizmetçi elbisesi ile ve devenin yularını eline almış görünce** dizlerinin bağı çözüldü. Ağlayıp feryâd etti. Ah vah edip, gözlerinden yaşlar dökerek; "Ey Abdülmuttalib! Ey Zemzem kuyusunu kazan büyük zât! Ey Abdullah! Kabirlerinizden kalkıp, başınızı bu tarafa çevirip de şu mübareğin hâlini görün!" diyerek acılarını dile getirdi. Ebû Tâlib de aynı duygular ve aynı hâller içinde idi. Resûlullah efendimizin Hakk'ı gören mübârek gözlerinden inci gibi yaşlar döküldü ve; **"Beni sakın unutmayın. Gurbet elde gam ve keder çektiğimi yâd eyleyin"** buyurdu. Bu sözleri işitenlerin hepsi ağlaştı. Gökteki melekler de bu hâle ortak oldular ve; **"Ey Rabbimiz! Bu, kendine habîb yaparak, en büyük makamı ihsân eylediğin Muhammed aleyhisselâmdır. Bu hâlin hikmeti nedir?"** dediler. Allahü teâlâ onlara; **"Evet, O benim Habîbimdir. Fakat siz muhabbet sırrını bilemezsiniz. Sevilen ve seven arasındaki sırlara vâkıf olamazsınız. Bu makâmı kimse bilmez. Bu gizli işten, kimse bir şey anlamaz"** buyurdu.

Nihâyet kervan yürüyüp, Mekke görünmez olunca, Meysere, aldığı emir üzerine, kıymetli elbiseleri, sevgili Peygamberimize giydirdi. Çeşitli kumaşla örtülmüş ve pek güzel süslenmiş deveye bindirdi. Yularını da kendi eline aldı.

Bu yolculukta kervandakiler, âlemlere rahmet olarak gönderilen Sevgili Peygam-

berimizin üzerinde, O'nu gölgeleyen bir bulutun ve kuş şekline giren iki meleğin O'nunla birlikte, sefer bitinceye kadar hareket ettiğini gördüler.[39] Yolda yürüyemeyecek derecede yorulup kervandan geri kalan iki devenin ayaklarını mübârek eliyle sığamasından sonra, develerin birden sür'atlenmesi gibi nice hâllerini görünce, O'nu son derece sevip, şânının çok yüce olacağını anladılar.

Busrâ denilen yere vardıklarında, yine oradaki manastırın yakınında konaklamışlardı. Gördüğü bir çok alâmetlerden, O'nun son peygamber olacağını anlayıp söyleyen râhip Bahîra ölmüş, yerine Nastûra adında bir başkası geçmişti. Manastırın yakınına gelip konan Kureyş kervanını seyreden râhip Nastûra, yakınında bulunan bir kuru ağacın altına birinin oturduğunu ve o anda yeşerdiğini görünce, Meysere'ye; "Şu ağacın altındaki zât kimdir?" diye sordu. Meysere; "Bu, Kureyş kabîlesinin Harem halkından bir zâttır" dedi. Râhip; **"Şimdiye kadar bu ağacın altına peygamberden başkası oturmamıştır"** dedi. Sonra da; "O'nun gözlerinde biraz kırmızılık var mı?" diye sordu. Meysere; "Evet vardır ve gözlerinden hiç ayrılmaz" dedi. Nastûra; **"Îsâ aleyhisselâma İncil'i indiren Allahü teâlâ hakkı için bu zât son peygamber olacaktır. Ne olaydı ben O'nun peygamberlikle emrolunduğu zamana ulaşsaydım"** dedi...

Muhammed aleyhisselâm, Busrâ pazarında Hadîce Hâtun'un mallarını satarken de, O'nunla pazarlık yapan bir Yahudi inanmadığı için; "Lât ve Uzzâ' adındaki putlara yemin et de, inanayım" deyince, Muhammed aleyhisselâm; **"Ben o putlar adına asla yemin etmem! Onların yanından geçerken yüzümü başka tarafa çeviririm"** buyurdu. O'ndaki diğer alâmetleri de gören Yahudi; "Söz, senin sözündür. Vallahi bu zât peygamber olacak bir kimsedir" dedi ve; "Âlimlerimiz kitaplarda bunun vasfını bulmuşlardır" diyerek hayranlığını dile getirdi.

Meysere, Resûlullah efendimizde gördüğü ve hakkında duyduğu her şeyi zihnine nakış nakış işliyor ve O'na olan hayranlığı git gide artıyordu. Meysere'nin kalbinde Âlemlerin efendisine karşı büyük bir muhabbet hâsıl olmuştu. Artık O'na zevkle ve hürmetle hizmet ediyor, en küçük bir işaretini büyük bir aşkla yerine getiriyordu.

Götürülen mallar satılmış, Peygamber efendimizin bereketiyle her zamankinden kat kat fazla kâr edilmişti. Kervan dönüşe geçti. Merrüzzahrân mevkiine geldikleri zaman Meysere, sevgili Peygamberimize, Mekke'ye müjde haberi götürmesini teklif etti. Efendimiz de kabul buyurarak kervandan ayrılıp Mekke'ye doğru devesini süratlendirdi.

Nefise binti Müniyye Hâtun anlattı ki: "Kervanın gelme za-

"Ben o putlar adına asla yemin etmem! Onların yanından geçerken yüzümü ba ka tarafa çeviririm."
Hadîs-i şerîf

39 Kastalânî, Mevâhib-i ledüniyye, 41.

manı yaklaşmıştı. Hadîce Hâtun her gün hizmetçileriyle evinin üzerine çıkıp kervanın yollarını beklerdi, öyle bir gün Hadîce'nin yanında idim. Ansızın uzaktan deveye binmiş bir kimse göründü. Üzerinde bir bulut ve kuş şekline girmiş iki melek O'na gölge yapıyor, Peygamberimizin mübârek alnındaki nûr, ay gibi parlıyordu. Hadîce Hâtun gelenin kim olduğunu anlayıp gönlü ferahladı. Fakat bilmezlikten gelip; "Bu sıcak günde gelen kim olabilir?" diye sordu. Hizmetçiler; "Bu gelen Muhammed'e (aleyhisselâm) benzer" dediler ve gördüklerinden hayrete düştüler. Az sonra Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, Hadîce vâlidemizin konağına geldi ve durumu anlattı. Verdiği müjde ile onu çok sevindirdi.

Bir müddet sonra kervan Mekke'ye girdi. Meysere, Hazret-i Hadîce vâlidemize, yolculuk esnasında Peygamber efendimizin gölgelendirildiğini, râhib Nastûra'nın söylediklerini, zayıf develerin nasıl sür'atlendirildiğini ve buna benzer gördüğü nice fevkalâde hâlleri tek tek anlattı. Peygamber efendimizi dili döndüğü kadar medh etti. Hazret-i Hadîce, bunları biliyordu, fakat bu sözler onun yakînini arttırdı. Meysere'ye; "Bu gördüklerini kimseye söyleme!" diyerek tenbih etti.[40]

Hadîce vâlidemiz, bu işittiklerini haber vermek üzere Varaka bin Nevfel'e gitti. Olanları büyük bir hayranlıkla dinleyen Varaka; **"Ey Hadîce, bu anlattıkların doğru ise, Muhammed aleyhisselâm, bu ümmetin peygamberi olacaktır"** dedi.

Peygamber efendimiz 12 yaşında iken amcası Ebû Tâlib ile ticâret için Busrâ'ya kadar, 17 yaşında iken amcası Zübeyr ile Yemen'e, 20 yaşında hazret-i Ebû Bekr ile Şam'a ve 25 yaşında da Hazret-i Hadîce vâlidemizin mallarını satmak üzere yine Şam'a gitti.[41] Tam dört defa seyahate çıktı. Bu seyahatlerinden başka hiç bir yere seyahat yapmadı.

Hazret-i Hadîce vâlidemiz ile evlenmesi

Hazret-i Hadîce vâlidemiz, Varaka bin Nevfel'in verdiği müjdeyle ve sevgili Peygamberimizin güzel hasletlerini görünce, O'nun hanımı olup, hizmetiyle şereflenmeye meyl etti. Nefîse binti Müniyye, bu hâli sezip araya girdi. Bu niyetle Resûl-i ekremin yüksek huzûruna geldi ve; "Yâ Muhammed! Zât-ı âlinizi evlenmeden alıkoyan nedir?" diye sordu. Peygamberimiz; **"Evlenmek için yeterli para elimde mevcut değildir"** buyurdu. Nefîse Hâtun; "Yâ Muhammed! Eğer iffetli ve şerefli, mal ve cemâl sahibi bir hâtunla evlenmek istersen hizmetine hazırım" dedi. Sevgili Peygamberimiz; **"O hâtun kimdir?"** buyurunca; "Hadîce binti Hüveylid'dir" dedi. Resûlullah efendimiz; **"Bu işe kim vesîle olur?"** buyurunca da; "Bu işi ben yaparım" deyip huzûrlarından ayrıldı. Hazret-i Hadîce'ye varıp müjdeyi verdi. Hazret-i Hadîce, akrabâsı Amr bin Esed ile Varaka bin Nevfel'i çağırıp durumu anlattı. Ayrıca Resûlullah efendimize haber gönderip belli bir saatte teşrif etmesi için dâvet etti. Ebû Tâlib ve kardeşleri de hazırlıklarını yaptılar ve Peygamber efendimizle birlikte gittiler.

Hazret-i Hadîce vâlidemiz, evini donatıp süsledi. Bugünün şükrânesi olarak bütün zînetlerini hizmetçilerine hediye etti. Sonra onları hürriyetlerine kavuşturdu. Resûlullah efendimiz, Hadîce vâlidemizin evine amcaları ile teşrif ettiler. Ebû Tâlib; "Yaradanımıza hamdolsun ki, bizi İbrâhîm aleyhisselâmın evlâdından ve İsmail aleyhisselâmın neslinden eyledi. Bizi, Beytullah'ın muhafızı kıldı. İnsanların kıblesi

40 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 59; İbni Kesîr, Sîre, I, 262; İbni Cevzî, el-Vefa bi ahvâl-il-Mustafâ, I, 143.
41 Fâideli Bilgiler, 445/5-446/1.

ve âlemlerin tavâf ettiği o mübârek hâneyi, her kötülükten koruduğu Harem-i şerîfi bize müyesser eyledi. Kardeşim Abdullah'ın oğlu Muhammed öyle bir kimsedir ki, Kureyş'ten her kim ile kıyâslansa üstün gelir. Gerçi malı azdır, lâkin mala itibar olunmaz. Çünkü mal gölge gibidir. Elden ele geçerek gider. Yeğenimin şerefi, üstünlüğü hepinizin malûmudur. Şimdi Hadîce binti Huveylid'i helâllığa taleb eder. Malımdan ne kadar mehir verilmesini istersiniz? Yemîn ederim ki, Muhammed'in mertebesi yüksek olsa gerektir" dedi. Varaka bin Nevfel, bu konuşmaları tasdik etti. Hadîce vâlidemizin amcası Amr bin Esed; "Şâhid olun ki, Hadîce binti Huveylid'i Muhammed aleyhisselâma hâtunluğa verdim" dedi. Böylece nikâh akdi tamam oldu. Bir rivâyete göre mehir; 400 miskal altın, bir rivâyete göre de beş yüz dirhem, başka bir rivâyete göre de 20 deve idi.[42]

Ebû Tâlib, düğün ziyâfeti için bir deve kesip, o güne kadar görülmedik bir yemek verdi. Evlilik vâki oldu. Hazret-i Hadîce vâlidemiz bütün varlığını Peygamber efendimize hediye etti ve; **"Bu malların hepsi yüce şahsınıza aittir. Ben de sana muhtacım ve minnetin altındayım"** dedi.

"Bu malların hepsi yüce ahsınıza aittir. Ben de sana muhtacım ve minnetin altındayım."
Hadîce-tül-kübrâ

Hazret-i Hadîce vâlidemiz, evlilik hayâtı boyunca, peygamberimiz Muhammed aleyhisselâma dâima hizmet edip yardımcısı oldu. Peygamber efendimizin bu evliliği, Hadîce vâlidemizin vefâtına kadar yirmi beş sene sürdü. Bunun on beş senesi bi'setten önce, on senesi bi'setten (peygamberliğin bildirilmesinden) sonra idi. Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâm, ilk zevcesi Hazret-i Hadîce hayatta iken başkası ile hiç evlenmedi. İkisi erkek, dördü kız olmak üzere altı çocuğu oldu. Bunlar; Kâsım, Zeyneb, Rukayye, Ümmü Gülsüm, Fâtıma ve Abdullah (Tayyib veya Tâhir) dir. Peygamberliği sırasında evlendiği Hazret-i Mâriye'den de İbrâhîm adında bir oğlu olmuştu. Diğer zevcelerinden çocuğu olmadı. Zeyneb, kızlarının en büyüğü idi. En küçük kızı Fâtıma, babasının en sevgilisiydi. Hicretten onüç sene önce doğdu. Erkek evlâtları küçük yaşta vefât ettikleri gibi, Hazret-i Fâtıma'dan başka bütün kızları da O'ndan önce vefât ettiler. Fâtıma vâlidemiz de Peygamber efendimizden altı ay sonra vefât etti. Sevgili peygamberimiz Muhammed aleyhisselâmın soyu, Hazret-i Fâtıma'nın evlâdları ile devam etti.[43]

Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, Hadîce vâlidemizle evlendikten sonra da ticâretle meşgûl oldu. Kazançlarıyla; misafirleri ağırlarlar, yetimlere ve fakirlere yardım ederlerdi.

42 İbni Hişâm, Sîret, I, 43; İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 9; Süheylî, Ravd-ül-ünf, II, 231; Kastalânî, Mevâhib-i ledüniyye, 41; İbni Esîr , Üsüd-ül-gâbe, I, 23.
43 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 59-61; İbni Sa'd, Tabakât, I, 82-85; 131-132; İbni Kesîr, Bidâye, III, 293-295.

Zeyd bin Hârise

Zeyd bin Hârise çocuk yaşlarında iken, annesi Su'da ile birlikte akrabâlarını ziyârete gitmişti. Bu sırada başka bir kabîlenin baskınına uğradılar. Zeyd'i esir aldılar. Mekke'ye Sûk-ı Ukâz denilen panayıra getirip satılığa çıkardılar. Hazret-i Hadîce'nin yeğeni Hâkim bin Hizâm, Zeyd'i 400 dirheme satın aldı. Hâkim bin Hizâm da, Zeyd bin Hârise'yi halası Hazret-i Hadîce'ye, o da Peygamber efendimize hediye etti. Peygamber efendimiz onu derhâl âzâd ederek yanında alıkoydu. Zîrâ âzâd olan Zeyd bin Hârise'nin gidecek yeri olmadığı gibi, Resûlullah'dan daha iyi ona bakacak kimsesi de yoktu. O da seve seve Resûlullah'ın yanında kaldı.

Zeyd bin Hârise, peygamberliği bildirilmeden önce de, adâlet, insâf, merhamet, insan sevgisi, güler yüzlülük, kerem, cömertlik, ahde vefâ (sözünde durma), emânete riâyet, yardımseverlik, fedâkârlık, güvenilirlik, mazlumu, düşkünü, fakiri koruma, çocuklara sevgi ve muhabbet gösterme, dürüstlük, doğru sözlülük, nezâket, tevazu, îtidâl, insanları güzel surette idare etme, cesaret ve şecâat gibi görünür görünmez, bilinir bilinmez her türlü güzel ahlâkı tamamlamak için yaratılmış, her bakımdan, gelmiş-gelecek bütün yaratılmışlardan üstün olan, herkesin itimâdını kazanarak **"El-Emîn"** lakabını alan Peygamber efendimizden gördüğü güzel muameleden dolayı, babasından ve anasından daha çok seviyor, yanından hiç ayrılmak istemiyordu.

Anne ve babası, oğullarının nereye götürüldüğünü, ne yapıldığını bilmiyorlardı. Babası Hârise, evlâd ateşiyle yanıp tutuşuyor, diyar diyar dolaşarak oğlunu arıyordu. Yemen'den çeşitli ülkelere giden akrabâlarına ve tanıdıklarına sıkı sıkı tenbih ederek, oğlu Zeyd'den bir haber getirmelerini istiyor, şiirler söyleyerek, gözyaşı döküyordu.

Ağladım Zeyd'ime bilmem ne yaptı?
Sağ mı yoksa ona ecel mi çarptı?

Sorma ey gönül beyhûde onu!
Bilemezsin mezârı ya ova, ya sarptı.

Oğluna olan hasretini dile getiren bir şiiri de şöyledir:

Zeyd'im, yavrum! Gidenin geri döneceğini bilsem âh!
Senden başkasının dönmesini istemem vallahi.

Anarım esince rüzgâr, nerde bir çocuk görsem onu,
Ve doğarken güneş hatırlatıyor seni her sabah.

Feryâd, ciğer pârem için binlerce feryâd,
Binerek hayvanıma ararım, hâlim olsa da berbâd.

Ben ve bineğim bilmeyiz ne usanmak ne bıkmak,
İhtimâlken oğlum bulunup karşıma çıkmak.

Ne kadar ümid insanı aldatsa da o fânidir nihâyet,
Oğullarım! Kays, Amr, Yezîd, Cebel; Zeyd'im size emânet.

Neticede, İslâmiyet'in gelmesinden önce Benî Kelb kabîlesinden Kâbe'yi ziyârete gelenlerden bâzıları, Hazret-i Zeyd'i görerek tanımışlar, Hazret-i Zeyd onlara; "Ailemin benim için feryâd-ü figân edeceğini bilirim, şu beytleri onlara ulaştırın" diyerek aşağıdaki şiiri söylemiştir:

Yanıyor yüreğim, uzağım ben yuvamdan,
Komşuyum Kâbe'ye, uzaksam da anam babamdan.

Üzüntünüz sakın kalbinizi yakmasın,
Benim için feryâdınız arşa kadar çıkmasın.

Hamdolsun Mevlâya öyle bir yuvadayım,
Ki, gördüğüm şeref ve hayırdan hep duâdayım.

"Ben hiç kimseyi size tercih etmem. Siz, benim hem amcam, hem de babam makâmındasınız. Sizin yanınızda kalmak istiyorum."
Zeyd bin Hârise

Hârise bu haber üzerine çok sevindi. Hemen kardeşi Ka'b ile birlikte yanına fazla miktarda para alarak Mekke'ye geldi. Mekke'ye varınca, Peygamberimizin evini öğrenip huzûrlarına çıktı ve şöyle dedi: "Ey Kureyş kavminin efendisi, ey Abdülmuttalib'in torunu, ey Benî Hâşim soyunun oğlu! Siz Harem-i şerîfin komşususunuz. Misafirlere ikram, esirlere ihsân eder, onları esaretten kurtarırsınız. Köleniz bulunan oğlumuzun kurtulması için ne kadar para istersen onu verelim, serbest bırak, ne olur bu dileğimizi geri çevirme!" dedi. Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem; **"Zeyd'i çağırıp kendisine durumu bildirelim. Onu serbest bırakalım. Şâyet size gelmeyi tercih ederse, siz herhangi bir para vermeden onu alıp götürebilirsiniz. Şâyet beni tercih eder, yanımda kalmayı isterse, Allah'a yemîn ederim ki, beni tercih edeni kimseye terk etmem, yanımda kalır"** buyurdu.

Hârise ve kardeşi, Peygamber efendimizin bu cevâbına çok memnun oldular; "Sen bize çok adaletli ve insaflı davrandın" dediler.

Bunun üzerine Peygamber efendimiz, Zeyd'i huzûruna çağırarak kendisine; **"Bunları tanıyor musun?"** buyurunca; "Evet biri babam, diğeri amcamdır" dedi. Bunun üzerine; **"Ey Zeyd sen benim kim olduğumu öğrendin, sana olan şefkat ve merhametimi, davranışımı gördün. Bunlar seni almaya gelmişler. O hâlde, ya beni tercih et, yanımda kal veya onları tercih et, git"** buyurdu.

Babası ve amcası artık bizi tercih eder, Zeyd'i alıp götürürüz diye bekliyorlardı. Zeyd; "Ben hiç kimseyi size tercih etmem. Siz, benim hem amcam, hem de babam makâmındasınız. Sizin yanınızda kalmak istiyorum" dedi.

Babası ve amcası hayretler içinde şaşırıp kaldılar. Babası, kızarak Zeyd'e; "Yazıklar olsun sana, demek ki, sen köleliği hürriye-

te, annene, babana ve amcana tercih ediyorsun!" dedi. Zeyd de babasına; "Babacığım ben bu zâttan öyle bir şefkat ve muamele gördüm ki, O'na kimseyi tercih edemem" cevâbını verdi.

Peygamber efendimiz Zeyd'i çok severdi. Kendisine olan bu bağlılığını ve sevgisini görünce, onu Kâbe-i muazzamada Hicr'e götürüp, oradakilere hitâb ederek; **"Şâhid olunuz Zeyd benim oğlumdur. O bana vâris, ben ona vârisim"** buyurdu. Babası ve amcası bu durumu görünce kızgınlıkları geçti. Sevinç içinde memleketlerine döndüler. Eshâb-ı kirâm bundan sonra Zeyd'e, Zeyd bin Muhammed (Muhammed'in oğlu Zeyd) demeye başladılar. Daha sonra Allahü teâlânın, Ahzâb sûresinin 5. âyetindeki; **"Evlâdlarınızı babalarının ismiyle çağırın, böylesi Allah katında daha doğrudur."** Ve 40. âyetindeki; **"Muhammed** (aleyhisselâm) **sizden hiç bir erkeğin** (Zeyd gibi) **babası değildir"** emirleri ile evlâd edinmek de kaldırılınca, Hazret-i Zeyd babasının ismiyle, yâni "Hârise'nin oğlu Zeyd" (Zeyd bin Hârise) diye çağrılmaya başlandı.[44]

Kâbe hakemliği

Resûlullah efendimiz otuz beş yaşlarında iken, Kâbe hakemliği yaptı. O zaman, yağmur ve seller Kâbe'nin duvarlarını iyice yıpratmıştı. Ayrıca çıkan bir yangın, Kâbe'yi tahrib etmişti.[45] Binayı yeniden yapmak lâzımdı. Bunun üzerine Kureyş kabîlesi, Kâbe'yi İbrâhîm aleyhisselâmın yaptığı temele kadar yıkıp, yeniden yapmaya başladı. Her kabîleye bir bölümünü vererek duvarları yükselttiler. Bu işin büyük bir şeref olduğunu bilen kabîleler, Hacerül-esved taşını yerine koyma hususunda anlaşamadılar. Her kabîle, bu şerefe kavuşmak istediğinden, aralarında büyük bir anlaşmazlık çıktı. Abdüddâroğulları; "Bu işi bizden başkası yaparsa kan dökeriz" diyerek ahdettiler. Dört beş gün süren bu anlaşmazlık sebebiyle, neredeyse kan akıtılacaktı.

Bir pazartesi günü idi. Abdülmuttalib'in dayısı ve yaşlı bir zât olan Huzeyfe bin Mugîre; "Ey Kureyş topluluğu! Anlaşamadığınız iş hakkında hüküm vermek üzere, şu kapıdan ilk girecek zâtı aranızda hakem yapın" diyerek, Kâbe'ye açılan Benî Şeybe kapısını gösterdi. Orada bulunanlar bu teklifi kabul ettiler ve Benî Şeybe kapısına bakarak, ilk girecek ve işin en nâzik ânında bu işi hâlledecek kimseyi beklemeye başladılar. Nihâyet kapıdan; doğruluğunu, üstün ahlâkını son derece takdir ettikleri ve El-Emîn yâni hep kendisine güvenilir dedikleri Muhammed aleyhisselâmın geldiğini gördüler. "İşte El-Emîn. O'nun hükmüne razıyız" dediler.

Durum, sevgili peygamberimiz Muhammed aleyhisselâma anlatılınca, bir örtü istedi. Onu yere sererek Hacerül-esved'i örtünün üzerine koyup; **"Her kabîleden bir kişi bir ucundan tutsun"** buyurdu. Taşı, konulacağı yere kadar kaldırttı. Sonra kendisi taşı kucaklayıp yerine koydu. Böylece, çıkmak üzere olan büyük bir çarpışmanın önlendiğini gören kabîleler, bu hareketten memnun kaldılar. Duvarları, kaldıkları yerden yaparak tamamladılar.[46]

---

44 Buhârî, Tefsîr, 2; İbni Sa'd, Tabakât, I, 487.
45 İbni Kesîr, Sîre, I, 273; Ezrakî, Ahbâr-u Mekke, I, 158-160; Beyhekî, Delâil, II, 57.
46 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 83-105; İbni Hişâm, Sîret, I, 192-198; İbni Sa'd, Tabakât, I, 145-147; İbni Kesîr, Bidâye, III, 298-305.

Bİ’SETİ VE DÂVETİ

Âlemlerin efendisi (sallallahü aleyhi ve sellem), **otuz yedi yaşında iken,** gâibden; “Yâ Muhammed!” diye kendisini çağıran sesler duyardı. **Otuz sekiz yaşına girince,** birtakım nûrlar görmeye başladı. Hâllerini, sâdece Hazret-i Hadîce vâlidemize anlatırlardı.

Muhammed aleyhisselâma peygamberliğin bildirilmesi[47] yaklaştığı sırada, zamanın meşhur edîblerinden Kus bin Sa’îde, Ukâz panayırında, deve üzerinde büyük bir kalabalığa karşı okuduğu hutbede, O’nun geleceğini müjdelemişti. Sevgili Peygamberimiz de bu hutbeyi dinleyenler arasında idi. Kus bin Sa’îde, bu meşhur hutbesinin bir bölümünde şöyle demiştir:

“Ey insanlar! Geliniz, dinleyiniz, bekleyiniz, ibret alınız! Yaşayan ölür, ölen fena bulur, olacak olur!... Kulak veriniz iyi dinleyiniz! Gökte haber var, yerde ibret olacak şeyler var!... Allah’ın indinde bir din!... Ve Allah’ın gelecek olan bir peygamberi vardır. Gelmesi pek yakındır. Gölgesi başınızın üstüne düştü. O’nu dinleyen ve O’na îmân edenler, ne mübârektir. Vay O’na isyan ve muhalefet eden bedbahta! Yazıklar olsun, ömürleri gaflet ile geçen ümmetlere!...”

Bu sırada, Arabistan’da, insanlar ilâhî ölçülerden uzaklaşmış, zengin fakir, kuvvetli zayıf, efendi köle gibi sınıflara ayrılmıştı. Bir öncekiler, sonrakileri, tahakkümü altında eziyor, onları insan hesabına katmıyordu. Zayıfların malları, zorla ellerinden alınıyor, buna mâni olacak bir yetkili bulunamıyordu. Allahü teâlâya îmân etmenin verdiği hayâ ve korkudan mahrum, fazîletten iyice uzaklaşmışlardı. Her türlü ahlâksızlık, haysiyet ve namusu ayaklar altına almak gibi, adî hareketler serbestçe işleniyor; kumar, içki, zevk ve sefâ âlemleri hiç yadırganmıyordu. Arkası kesilmeyen öldürmeler, zina ve baskın olayları, ortalığı kasıp kavuruyor, masum insanların iniltileri ve acıklı bağırışları arşı çınlatıyordu. Ahlâkî cihetten tam bir düşkünlük hüküm sürüyor, insanlar cehalet denizinde boğuluyordu. Kadın, basit bir mal gibi alınıp satılıyor; kız çocukları, diri diri insafsızca toprağa gömülüyordu. Hepsinden kötüsü, katı kalpli, inatçı ve merhametten uzak olan bu insanlar, kendi elleriyle yaptıkları fayda ve zararı dokunmayan putlara tapmayı, büyük bir şeref kabul ediyorlardı.

Âdem aleyhisselâmdan beri, dünyâda böylesine bir vahşet, sapıklık, ahlâksızlık, inançsızlık ve sefâhet görülmemişti. İnsanlar âdetâ birer canavar hüviyetine bürünmüşlerdi. Herkes birbirine düşman, cemiyet her an patlamaya hazır bir durumda idi. İnsanların huzûra kavuşmaları için, bu karanlıkta, bir saâdet güneşi-

“Bir kilim getirip ta ı (Hacer-ül-esvedi) içine koyunuz ve hepiniz kenârlarından tutup, ta ın konulaca ı yere kadar kaldırınız!”
Muhammed-ül-Emîn (sallallahü aleyhi ve sellem)

47 Bi’set: Peygamberliğin bildirilmesi.

nin doğması gerekirdi. O doğunca; inançsızlığın yerini îmân, zulmün yerini adalet, câhilliğin yerini ilim alacak ve insanlar ebedî saâdete kavuşacaklardı.

Nihâyet sevgili Peygamberimize, önce sâdık rüyalar gösterilmeye başlandı. Hadîs-i şerîfde, vahyin ilk olarak sâdık rüya ile başladığı bildirilmiştir. Rüyasında gördükleri aynen çıkıyordu. Bu hâl, altı ay devam etti. Vahiy gelmesi yaklaşınca; **"Yâ Muhammed"** diyen sesler çoğaldı. Bundan sonra yalnızlığı sevip, insanlardan uzaklaşarak, Hirâ dağındaki bir mağarada tefekküre dalmaya başladı. Bâzen Mekke'ye gelir, Kâbe'yi tavaf eder ve saâdethânelerine giderdi. Hâne-i saâdette bir müddet kalıp, yanında biraz yiyecekle tekrar Hirâ dağındaki mağaraya döner; tefekkür ve ibâdetle meşgûl olurdu. Bâzen günlerce kaldığı olurdu. O zaman da Hazret-i Hadîce yiyecek gönderir veya götürürdü.[48]

İlk vahiy

Peygamber efendimiz **kırk yaşında iken,** yine bir Ramazân ayında, Hirâ dağındaki mağaraya çekilmiş ve tefekküre dalmıştı. Ramazân'ın 17. Pazartesi gecesi, gece yarısından sonra, adını çağıran bir ses işitti. Başını kaldırıp etrafa bakınca, ikinci defa aynı sesi duydu ve her tarafı aniden bir nûrun kapladığını gördü. Arkasından Cebrâil aleyhisselâm karşısına geldi ve; **"Oku!"** dedi. Efendimiz, ona; **"Ben okumuş değilim"** cevâbını verdi. O zaman melek, tutup tâkatı kesilinceye kadar sıktı ve; **"Oku!"** dedi. Yine **"Ben okumuş değilim"** cevâbını verdi. Bir daha sıktı ve; **"Oku!"** dedi. **"Ben okumuş değilim"** buyurunca, üçüncü defa sıktı. Sonra bıraktı ve "(Ey Muhammed aleyhisselâm!) **Her şeyi yaratan Rabbin Allah'ın ismi ile oku! O, insanı pıhtılaşmış kandan** (alakdan) **yarattı! Oku, Allah büyük kerem sahibidir. O, kalemle öğretir, bilmediklerini öğretir"** meâlindeki Alak sûresinin ilk beş âyet-i kerîmesini getirdi.[49] Muhammed aleyhisselâm da onunla beraber okudu. İlk vahiy bu suretle geldi ve bütün cihanı aydınlatan İslâm güneşi böyle doğdu.[50]

Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, büyük bir ürperti ve heyecanla Hirâ dağındaki mağaradan çıkıp, aşağıya inmeye başladı. Dağın ortasına geldiği sırada bir ses duydu. Cebrâil aleyhisselâm; **"Yâ Muhammed! Sen, Allahü teâlânın resûlüsün, ben de Cebrâil'im"** dedi ve ökçesini yere vurdu. Vurduğu yerden su çıktı ve abdest almaya başladı. Peygamber efendimiz dikkatle onu seyrediyordu. Cebrâil aleyhisselâm abdestini bitirince, Peygamber efendimize, gördüğü gibi abdest almasını söyledi. Sevgili Peygamberimiz, abdestini bitirdikten sonra, Cebrâil aleyhisselâm imâm olup, iki rekat namaz kıldılar. Bundan sonra Cebrâil aleyhisselâm; **"Yâ Muhammed! Rabbinin sana selâmı var"** deyip, peşinden; **"Sen benim, cin ve insanlara resûlümsün. O hâlde onları tevhîde dâvet eyle"** buyurduğunu söyledi ve ayrılıp göğe yükseldi. Sevgili Peygamberimiz; böylece Cebrâil aleyhisselâmı hem görmüş, hem de konuşmuş oldu.

Taşların ve ağaçların selâmı

Peygamber efendimiz, hâne-i seâdetlerine gelinceye kadar, yanından geçtiği her taşın, her ağacın; **"Esselâmü aleyke yâ Resûlallah!"** dediğini işitti. Evine gelip;

48 İbni Hişâm, Sîret, I, 233-240.
49 Alak: 96/1-5.
50 İbni Sa'd, Tabakât, I, 196.

“Beni örtünüz! Beni örtünüz!” buyurdu ve ürpermesi geçinceye kadar, istirahat ettiler. Sonra gördüklerini Hazret-i Hadîce vâlidemize anlattılar ve **“Cebrâil** (aleyhisselâm) **gözümden gayb oldu. Lâkin onun heybet, şiddet ve korkusu üzerimden gitmedi. Bana mecnûn diyeceklerinden ve dil uzatıp kötüleyeceklerinden korktum”** buyurdular. Bu hâlleri ve bu günleri bekleyen, buna hazır olan Hazret-i Hadîce; “Allahü teâlâ korusun. Hak teâlâ sana hayır ihsân eder ve hayırdan başka bir şey dilemez. Allahü teâlânın hakkı için, bu ümmetin peygamberi olacağına inanıyorum. Zîrâ sen, misafiri seversin. Doğru söylersin ve eminsin. Âcizlere yardım eder, yetimleri korur, gariplere yardımda bulunursun. İyi huylusun, bu hasletlerin sahibinde korku olmaz”[51] dedi.

Sonra, bu durumu sormak üzere, Varaka bin Nevfel’e gittiler. Varaka, Resûlullah efendimizin anlattıklarını dinledikten sonra; “Müjde ey Muhammed aleyhisselâm! Allahü teâlâya yemîn ederim ki, sen, Hazret-i Îsâ’nın haber verdiği son peygambersin. Sana görünen melek, senden evvel Mûsâ aleyhisselâma gelen Cebrâil aleyhisselâmdır. Ah! Keşke genç olsaydım. Seni Mekke’den çıkardıkları zamana yetişseydim de, yardımına koşsaydım. Çok yakın bir zamanda tebliğ ve cihâdla emrolunursun” dedi ve Peygamber efendimizin mübârek elini öptü. Çok geçmeden vefât etti.[52]

Tebliğ emrinin gelmesi

Sevgili Peygamberimize, peygamberliğinin bildirildiği ilk vahiy böyle gelmişti. Sonra kesildi ve üç sene gelmedi. Bu arada İsrafil aleyhisselâm ismindeki melek gelip, bâzı şeyler öğretti. Bunlar vahiy değildi. Bu zaman zarfında, ara sıra Resûlullah efendimiz çok muzdarip olurdu. Efendimiz üzüldükçe, Cebrâil aleyhisselâm görünerek; “Ey Habîbullah! Sen Allahü teâlânın peygamberisin” der ve üzüntüsünü yatıştırırdı. Peygamber efendimiz buyurdu ki: **“Vahyin kesildiği zamanda idi. Hirâ dağından aşağı inerken, ansızın gök tarafından bir ses işittim. Yukarı baktım. Cebrâil’i** (aleyhisselâm) **gördüm. Yer ile gök arasında, bir kürsî üzerinde oturmuş idi. Bana korku geldi. Eve vardım. ‘Beni bir şey ile örtün’ dedim. Hak teâlâ vahiy gönderdi; ‘Ey örtüsüne bürünen Muhammed aleyhisselâm! Kalk da** (kâfirleri Allahü teâlâ’nın azâbı ile) **korkut! Rabbini tekbîr et, ta’zîm et! Giydiklerini temiz tut!’ meâlindeki, Müddessir sûresinin ilk âyetlerini getirdi.**[53] **Bundan sonra vahyin arkası kesilmedi.”**

“Ey örtüye bürünen Muhammed! Kalk da [kâfirleri Allahü teâlânın azâbı ile] korkut! Rabbini tekbîr et, ta’zîm et! ”
Müddessir: 1-3

51 Taberî Târih, II, 298-302; Belâzûrî, Ensâb, I, 108-110.
52 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 140-142; İbni Hişâm, Sîret, I, 239-240; İbni Sa’d, Tabakât, I, 129, 194-195; Kastalânî, Mevâhib-i ledüniyye, 48.
53 Müddessir: 74/1-4.

Fahr-i kâinat (aleyhi efdalüssalevât) efendimiz, insanları İslâm'a dâvete, Allahü teâlânın emir ve yasaklarını tebliğe başladı. Cebrâil aleyhisselâm, vahiy getirirken bâzen insan şekline girer ve Eshâb-ı kirâmdan Dıhye-i Kelbî'nin sûretinde gelirdi. Bâzen Peygamber efendimizin kalbine ilkâ, telkin ederdi. Resûlullah efendimiz, onu görmezdi. Bâzen rüya ile, bâzen de dehşet saçan bir uğultu ile gelirdi. Vahyin, Peygamber efendimize en ağır ve çetin geleni bu idi. Bu hâllerinde Resûlullah'ın en soğuk günde bile mübârek alınlarından terler dökülür, deve üzerinde iseler, vahyin ağırlığından deve yere çökerdi. Yanında bulunan sahâbîler de, vahyin ağırlığını hissederlerdi. Cebrâil aleyhisselâm, birkaç defa kendi şekil ve sûretinde geldi.

Allahü teâlâ, meleksiz ve perdesiz, yâni hiç bir vâsıta olmadan da Peygamber efendimize vahyetmiştir. Bu hâl Mîrâc gecesinde vâki olmuştur.

İlk vahyin gelmesiyle peygamberlik vazifesine başlayan Muhammed Mustafâ sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin, İslâm'ı tebliği yirmi üç sene devam etti. Bu zamanın onüç senesi Mekke'de, on senesi de Medîne'de geçmiştir. Kur'ân-ı kerîm 22 sene 2 ay 22 gün gibi bir zamanda vahyedilip tamamlanmıştır.

Muhammed aleyhisselâm **ümmî** idi. Yâni kitap okumamış, yazı yazmamış ve hiç kimseden ders görmemişti. Mekke'de doğup büyümüş, belli kimseler arasında yetişmişti. Böyle olduğu hâlde, Tevrat'ta ve İncil'de, Yunan ve Roma devirlerinde yazılmış kitaplarda bulunan bilgilerden, hâdiselerden haber verdi. İslâmiyet'i bildirmek için, hicretin altıncı senesi sonlarında ve yedinci sene başlarında Rum, İran ve Habeş hükümdarlarına ve diğer Arab pâdişâhlarına mektuplar gönderdi.

Huzûruna altmıştan ziyâde yabancı elçi gelmiştir. Bu husus, Kur'ân-ı kerîmde meâlen; **"Sen, bu Kur'ân-ı kerîm gelmeden önce, bir kitap okumadın. Yazı yazmadın. Okur yazar olsaydın, başkalarından öğrendin diyebilirlerdi"**[54] şeklinde bildirilmektedir.

Hadîs-i şerîfte de; **"Ben ümmî peygamber Muhammed'im... Benden sonra peygamber yoktur"** buyruldu.[55] Yine Kur'ân-ı kerîmde şöyle buyrulmaktadır: **"O** (Muhammed aleyhisselâm) **kendiliğinden konuşmaz. O'nun sözleri, O'na vahiy ile bildirilmekte, öğretilmektedir."**[56]

İlk müslümanlar (Sâbikûn-i İslâm)

Peygamber efendimize, ilk vahyin gelmesinden sonra, ilk îmân eden Hazret-i Hadîce vâlidemizdir.[57] Hiç tereddüt etmeden İslâmiyet'i hemen kabul ederek, ilk müslüman olmakla şereflendi. Peygamber efendimiz, Hazret-i Hadîce vâlidemize, Cebrâil aleyhisselâmın öğrettiği gibi abdest almasını öğretti. Sonra, Peygamber efendimiz imâm oldu, birlikte iki rekat namaz kıldılar. Hadîce vâlidemiz, sevgili Peygamberimizin her sözüne, her emrine, en mükemmel şekilde, itâat etti. Böylece Allahü teâlânın katında pek yüksek derecelere kavuştu. Resûlullah efendimiz üzülse, inkâr edenlerin alay etmesiyle elem çekse, O'nu tesellî eder, kederini giderirdi. Derdi ki: "Yâ Resûlallah! Hiç üzülme, gam çekme. Sonunda dînimiz kuvvet bulup, müşrikler helâk olurlar. Kavmin sana itaat eder..." Hadîce vâlidemizin bu yardımlarından ötürü bir gün, Cebrâil aleyhisselâm

54 Ankebût: 29/48.
55 Heysemî, Mecma'uz-zevâid, I, 205.
56 Necm: 53/3-4.
57 İbni Hacer, El-İsâbe, IV, 281-283.

gelip; **“Yâ Resûlallah! Hadîce’ye, Allahü teâlânın selâmını bildir”** dedi. Peygamber efendimiz; **“Ey Hadîce! İşte Cebrâil** (aleyhisselâm)**, Allahü teâlânın sana selâmını bildiriyor”** buyurdu.[58]

Peygamber efendimiz bir defasında da; **“Allahü teâlâ bana Cennet’te inciden bir ev ile Hadîce’ye müjde vermemi emretti. Orada hastalık, üzüntü ve baş ağrısı yoktur”** buyurdu.

Hazret-i Hadîce’den sonra yetişkinlerden ilk müslüman olan, Resûlullah efendimizin yakın arkadaşlarından Hazret-i Ebû Bekr’dir. Hazret-i Ebû Bekr, yirmi sene önce bir rüya görmüştü: “Gökten dolunay inip, Kâbe-i muazzamaya gelmiş, parça parça olmuş, parçalardan her biri, Mekke evlerinden biri üzerine düşmüş, sonra bu parçalar bir araya gelerek gökyüzüne yükselmişti. Ebû Bekr’in evine düşen parça ise, gökyüzüne yükselmemişti. Hâdiseyi gören Hazret-i Ebû Bekr, hemen evin kapısını kapamış, sanki bu ay parçasının gitmesine mâni olmuştu.”

Ebû Bekr heyecanla rüyadan uyanmış, sabah olunca, hemen, Yahudi âlimlerinden birisine koşup, rüyasını anlatmıştı. O âlim cevâbında; “Bu karışık rüyalardan biridir, onun için tâbir edilmez” demişti. Fakat bu rüya, Ebû Bekr’in zihnini kurcalamaya devam etmiş, Yahudi’nin cevâbı da onu tatmin etmemişti. Bir aralık ticâret için gittiklerinde, yolu râhip Bahîra’nın diyarına uğramıştı. Gördüğü rüyanın tâbirini Bahîra’dan isteyince, Bahîra; “Sen neredensin?” dedi. Hazret-i Ebû Bekr; “Kureyş’tenim” diye cevap verince, Bahîra; “Orada bir peygamber çıkacak ve hidâyet nûru Mekke’nin her yerine ulaşacak. Sen, hayâtında O’nun vezîri, vefâtından sonra da, halîfesi olacaksın” dedi. Hazret-i Ebû Bekr bu cevâba çok hayret etmişti. Bu rüyasını ve tâbirlerini, Peygamber efendimiz, peygamberliğini açıklayıncaya kadar kimseye söylememişti.

Sevgili Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâm peygamberliğini açıklayınca, Hazret-i Ebû Bekr hemen Peygamber efendimize koşup; “Peygamberlerin, peygamberliklerine delilleri vardır, senin delîlin nedir?” diye suâl etti. Peygamber efendimiz cevâbında; **“Bu nübüvvetime delil, o rüyadır ki, bir Yahudi âlimden tâbirini istedin. O âlim; “Karışık rüyadandır, tâbir edilmez” dedi. Sonra râhip Bahîra, doğru tâbir etti”** buyurarak, Hazret-i Ebû Bekr’e hitaben; **“Yâ Ebâ Bekr! Seni, Allah’a ve Resûlüne dâvet ederim”** buyurdu.

Bunun üzerine Hazret-i Ebû Bekr; “Şehâdet ederim ki, sen, Allahü teâlânın resûlüsün, senin peygamberliğin hakdır ve cihânı aydınlatan bir nûrdur” diyerek müslüman oldu.

Diğer bir rivâyette ise Hazret-i Ebû Bekr, Peygamber efendimize peygamberlik gelmeden önce, ticâret maksadıyla Yemen’e

“O (Muhammed aleyhisselâm) kendili inden konu mamaktadır. O’nun sözleri, O’na bir vahiy ile bildirilmekte, ö retilmektedir.”
Necm: 3, 4

58 Hâkim, Müstedrek, III, 206; İbni Hişâm, Sîret, I, 241; Süheylî, Ravd-ül-ünf, II, 416.

gitmişlerdi. Bu seferlerinde, Yemen’de bulunan, Ezd kabîlesinden, çok kitap okumuş bir ihtiyâra rastlamıştı. Bu ihtiyâr, Hazret-i Ebû Bekr’e bakıp; “Zannederim ki sen, Mekke halkındansın” deyince, Hazret-i Ebû Bekr; “Evet, öyledir” demiş ve aralarında şu konuşma geçmişti.

- Sen Kureyş’ten misin?
- Evet!
- Benî Temîm’den misin?
- Evet!
- Bir alâmet daha kaldı.
- Nedir?
- Karnını aç, göreyim.
- Bundan maksadın nedir, söyle.
- Kitaplarda okudum ki, Mekke’de bir peygamber gelir. O’na, iki kimse yardımcı olur. Biri genç, diğeri ihtiyârdır. Genç olanı, nice zorlukları kolaylığa çevirir. Çok belâları giderir. O ihtiyâr kişi ise, beyaz benizli, ince belli olup, karnı üzerinde bir siyah ben vardır. Zannederim ki, o kimse sensin. Karnını aç, göreyim.

Bunun üzerine Hazret-i Ebû Bekr mübârek karnını açmış; göbeği üzerindeki siyah beni görünce; “Vallahi o kimse sensin” deyip, Ebû Bekr’e bir çok vasiyetlerde bulunmuştu.

Hazret-i Ebû Bekr, işini bitirince, vedâlaşmak için ihtiyârın huzûruna varmış, Peygamber efendimiz hakkında bir kaç beyt söylemesini ondan istemiş, bunun üzerine ihtiyâr, on iki beyt okumuş, Hazret-i Ebû Bekr bunları ezberlemişti.

Hazret-i Ebû Bekr seferden Mekke-i mükerremeye dönünce, Ukbe ibni Ebî Mu’ayt, Şeybe, Ebû Cehil, Ebü’l-Bühterî gibi, Kureyş’ten ileri gelen kimseler, onu ziyârete evine gelmişlerdi. Ebû Bekr efendimiz onlara hitaben; “Aranızda hiç bir hâdise oldu mu?” buyurmuş. Cevaplarında; “Bundan daha garip bir hâdise olur mu ki, Ebû Tâlib’in yetimi, peygamberlik dâvası ediyor ve sizler, baba ve dedeleriniz, bâtıl dindensiniz diyor. Eğer hatırın olmasaydı, O’nu bu zamana kadar sağ bırakmazdık. Sen O’nun iyi dostusun, bu işi sen hâllet” demişlerdi.

Hazret-i Ebû Bekr onları başından savıp, Peygamber efendimizin, Hazret-i Hadîce’nin evinde olduğunu öğrendi. Gidip kapıyı çaldı. Peygamber efendimiz kendilerini karşılayınca; “Yâ Muhammed! Senin hakkında söylenilenler nedir?” dedi. Peygamber efendimiz; **“Ben Hak teâlânın peygamberiyim. Sana ve bütün âdemoğullarına gönderildim. Îmân getir ki, Hak teâlânın rızâsına vâsıl olasın ve canını Cehennem’den koruyasın”** buyurdular. Hazret-i Ebû Bekr; “Buna delil nedir?” deyince, Resûl-i ekrem efendimiz; **“O, Yemen’de gördüğün ihtiyarın hikâyesi delildir”** buyurdular.

Hazret-i Ebû Bekr; “Ben, Yemen’de pek çok ihtiyâr ve genç gördüm” dedi. Peygamber efendimiz cevâbında; **“O ihtiyâr ki, sana on iki beyt emânet verdi ve bana gönderdi”** diyerek, o beytlerin hepsini okudu. Hazret-i Ebû Bekr; “Bunu sana kim haber verdi” deyince, cevâbında; **“Benden evvelki peygamberlere gelen melek haber verdi”** buyurdular. Bunu söyler söylemez, elini bana ver deyip, mübârek elini tutmuş; **“Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve**

resûlühü” diyerek müslüman olmuştur.[59]

Hayâtında ilk defa duyduğu yüksek bir sevinçle, evine müslüman olarak dönmüştür. Nitekim bir hadîs-i şerîfde: **“Her kime îmânı arzettiysem, yüzünü buruşturur, tereddütle bakardı. Ancak Ebû Bekr-i Sıddîk îmânı kabul etmekte hiç tereddüt ve duraklama etmedi”** buyrulmuştur.

Peygamber efendimiz, bir gün Hazret-i Hadîce vâlidemizle namaz kılarlarken, Hazret-i Ali onları gördü. O zaman on veya on iki yaşında idi. Namazdan sonra; “Bu nedir?” diye sordu. Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem; **“Bu, Allahü teâlânın dînidir. Seni bu dîne dâvet ederim. Allahü teâlâ birdir, ortağı yoktur. Seni bir olan, eşi, ortağı bulunmayan Allah’a îmâna dâvet ediyorum...”** buyurdu. Hazret-i Ali: “Önce babama danışayım” dedi. Resûlullah ona; **“İslâm’a gelmezsen, bu sırrı kimseye söyleme!”** buyurdular. Hazret-i Ali ertesi sabah, Resûlullah’ın huzûruna gelerek; “Yâ Resûlallah! Bana İslâm’ı öğret” dedi ve müslüman oldu.[60] Hazret-i Ali, müslüman olanların üçüncüsüdür. Resûl-i ekrem efendimiz uğrunda gösterdiği fedâkârlık ve O’nu kendine tercih etmesi ise her türlü takdirin üstündedir.

Zeyd bin Hârise ilk îmân edenlerdendir. Hazret-i Hadîce, Hazret-i Ebû Bekr ve Hazret-i Ali’den sonra dördüncü, âzâd olmuş köleler içinde ise ilk müslüman olmakla şereflendi. Kendisiyle beraber, hanımı Ümmü Eymen de müslüman olmuştu.[61]

Hazret-i Ebû Bekr, müslüman olunca, hemen çok sevdiği arkadaşlarına gitti. Onları da, müslüman olmaları için ikna etti. Eshâb-ı kirâmın ileri gelenlerinden; Osman bin Affân, Talhâ bin Ubeydullah, Zübeyr bin Avvâm, Abdurrahmân bin Avf, Sa’d bin Ebî Vakkâs gibi kavminin ileri gelen yüksek şahsiyetleri bunların belli başlılarıdır.[62] Hazret-i Hadîce vâlidemizden sonra müslüman olan bu sekiz kişiye **Sâbıkûn-ı İslâm** yâni **ilk müslümanlar** denir.

Hazret-i Osman, müslüman olmasını şöyle anlatır: “Benim kâhin bir teyzem vardı. Bir gün onu ziyâret etmiştim. Bana; “Sana bir hanım nasîb olur. Fakat ne sen ondan önce bir hâtun görmüş olursun, ne de o, senden önce bir erkek görmüş olur. O, güzel yüzlü, zahide bir hanım ve bir büyük peygamber kızı olsa gerek” dedi. Ben, teyzemin bu sözüne hayret ettim. Yine bana dedi ki: “Bir peygamber geldi. O’na gökten vahy nâzil oldu.” Ben dedim ki: “Ey teyzem! Böyle bir sır, şehirde hiç duyulmadı. O hâlde bu sözü açık söyle.” O zaman teyzem; “Muhammed bin Abdullah’a peygamberlik geldi. Halkı dîne dâvet eder. Kısa zamanda O’nun dîni ile âlem

“Sâbıkûn-i slâm yâni ilk Müslümanlar: Ebû Bekr-i Sıddîk, Ali bin Ebî Tâlib, Zeyd bin Hârise, Osman bin Affân, Abdurrahmân bin Avf, Sa’d bin Ebî Vakkâs, Zübeyr bin Avvâm, Talha bin Ubeydullah’dır.” ***“radıyallahü anhüm ecma’în.”***

59 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 120-121; İbni Hişâm, Sîret, I, 249-250.
60 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 118; İbni Hişâm, Sîret, I, 245-247.
61 İbni Hişâm, Sîret, I, 247-248.
62 İbni Hişâm, Sîre, I, 250-251; Taberî, Târih, II, 307, 309-318; İbni Kesîr, El-Bidâye, III, 24-33; Belâzûrî, Ensâb, I, 112-113.

nûrlanır ve karşı gelenlerin başı kesilir" dedi.

Teyzemin bu sözleri, bana çok tesir etti. Endişeye düştüm. Hazret-i Ebû Bekr ile aramızda büyük bir dostluk vardı. Birbirimizden hiç ayrılmazdık. Bu meseleyi görüşmek üzere, iki gün sonra Hazret-i Ebû Bekr'in yanına gittim. Teyzemin söylediklerini anlatınca, bana dedi ki: "Yâ Osman! Sen akıllı bir kimsesin. Hiç görmeyip, işitmeyen; bir şeye fayda ve zarar vermekten uzak olan bir kaç taş, tanrılığa nasıl lâyık olur?" Ben; "Doğru söylüyorsun, teyzemin sözü gerçektir" dedim."

Hazret-i Ebû Bekr, Hazret-i Osman'a İslâmiyet'i anlattıktan sonra, onu, Resûlüssekaleyn yâni insan ve cinlerin peygamberi olan Efendimizin huzûruna götürdü. Sevgili Peygamberimiz, Hazret-i Osman'a şöyle buyurdu: **"Yâ Osman! Hak teâlâ, seni Cennet'e misâfirliğe dâvet eder. Sen de icâbet eyle (**kabûl et) **Ben, bütün insanlara hidâyet rehberi olarak gönderildim."** Hazret-i Osman, Resûlullah'ın yüksek hâlleri ve güler yüzle söylediği sözler karşısında kendinden geçip, büyük bir şevk ve teslimiyetle; "**Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlühü"** deyip müslüman oldu.

Resûlullah efendimiz, peygamberliğinin ilk üç yılında, insanları gizlice İslâm'a dâvet etti, insanlar, yavaş yavaş, birer ikişer müslüman oluyorlardı. Bu zaman içinde müslümanların sayısı ancak otuza ulaşabildi. Onlar da, ibâdetlerini evlerinde yapıyorlar ve Kur'ân-ı kerîmin nâzil olan âyet-i kerîmelerini gizlice okuyup ezberliyorlardı.

Yakın akrabâyı dâvet

Resûlullah efendimiz, Müddessir sûresinin nâzil olmasıyla, insanları İslâm dînine dâvete başlamıştı. Bu dâveti gizli olarak yapıyordu. Bir müddet sonra da; **"Yakın akrabânı Allahü teâlânın azâbı ile korkutarak, onları hak dîne çağır"**[63] meâlindeki âyet-i kerîme nâzil oldu. Bunun üzerine Peygamber efendimiz Muhammed aleyhisselâm, akrabâsını dîne dâvet etmek için Hazret-i Ali'yi gönderdi ve hepsini Ebû Tâlib'in evine çağırdı. Önlerine bir kişiye yetecek kadar, bir tabak yemek ve bir tas süt koydu, önce kendisi Besmele ile başlayıp, gelen akrabâsına; **"Buyurun"** dedi. Gelenlerin sayısı kırk kişi idi. Ancak, konulan yemek hepsini doyurdu ve hiç eksilmedi. Gelenler bu mûcize karşısında şaşıp kaldılar. Yemekten sonra Peygamber efendimiz, akrabâlarını İslâm'a dâvet etmek için söze başlamak üzere idi. Amcası Ebû Leheb düşmanlık ederek; "Biz bugünkü gibi bir sihir görmedik. Akrabânız sizi bir sihirle büyüledi. Ey kardeşimin oğlu! Ben senin getirdiğin gibi şer ve kötülük getiren başka bir kimse görmedim" diyerek, sözlerine hakâretle devâm etti.

Peygamberimiz de, Ebû Leheb'e; **"Kureyş ve bütün Arab kabîlelerinin yapamayacağı kötülüğü bana sen yaptın"** buyurdu. Hiç biri müslüman olmadan dağıldılar.

Bu hâdiseden kısa bir müddet sonra, akrabâsını tekrar dâvet etti. Hazret-i Ali yine hepsini çağırdı. Önceki gibi önlerine yemek kondu. Peygamber efendimiz, yemekten sonra ayağa kalkıp; **"Hamd, yalnız Allahü teâlâya mahsustur. Yardımı ancak O'ndan isterim. O'na inanır, O'na dayanırım. Şüphesiz bilir ve bildiririm ki, Allahü teâlâdan başka ilâh yoktur, O birdir. O'nun eşi ve ortağı yoktur"** buyurduktan sonra, sözlerine şöyle devam etti: **"Size asla yalan söylemiyorum**

63 Şü'arâ: 26/214.

ve doğruyu bildiriyorum... Sizi, bir olan ve O'ndan başka ilâh olmayan Allahü teâlâya îmân etmeye dâvet ediyorum. Ben, O'nun size ve bütün insanlığa gönderdiği peygamberiyim. Vallahi siz, uykuya daldığınız gibi, öleceksiniz, uykudan uyandığınız gibi de diriltileceksiniz ve bütün yaptıklarınızdan hesaba çekileceksiniz, iyiliklerinizin karşılığında mükâfat, kötülüklerinizin karşılığında da ceza göreceksiniz. Bunlar da, ya Cennet'te ebedî kalmak veya Cehennem'de ebedî kalmaktır. İnsanlardan, âhiret azabı ile ilk korkuttuğum kimseler sizlersiniz."

Ebû Tâlib, bu sözleri dinledikten sonra; "Ey muhterem yeğenim! Sana yardım etmekten daha kıymetli bir şey bilmiyorum. Nasihatlerini benimseyip kabullendik, sözlerini de gönülden tasdik ettik. Şu anda, burada toplananlar, deden Abdülmuttalib'in çocuklarıdır. Muhakkak ki, ben de onlardan biriyim. Senin istediğin şeye, içimizde en önce ben koşarım. Etrafını kuşatıp, seni korumaktan bir an geri durmayacağıma söz veriyorum. Sen, emrolunduğun şeye devam et. Fakat, eski dînimden ayrılmak hususunda, nefsimi bana boyun eğer bulmadım" dedi.

Ebû Leheb hâriç, oradaki akrabâları ve amcaları yumuşak konuştular. Fakat Ebû Leheb; "Ey Abdülmuttaliboğulları! Başkaları O'nun elini tutup mâni olmadan önce, siz mâni olun. Eğer bugün O'nun dediklerini kabul ederseniz, zillete, hakârete uğrarsınız. O'nu korumaya kalkarsanız hepiniz öldürülürsünüz..." diye küstahça sözler söyledi ve tehditler savurdu. Ebû Leheb'e karşılık, Peygamber efendimizin halası; "Ey kardeşim! Kardeşimin oğlunu ve O'nun dînini yardımsız bırakmak sana yakışır mı? Vallahi bugün yaşayan âlimler, Abdülmuttalib'in soyundan bir peygamberin geleceğini bildiriyorlar. İşte o peygamber budur" dedi.

Ebû Leheb, bu sözler karşısında çirkin konuşmalarına devam etti. Ebû Tâlib, Ebû Leheb'e kızarak; "Ey korkak! Vallahi biz sağ oldukça, O'nun yardımcısı ve koruyucusuyuz" dedi. Muhammed aleyhisselâma dönerek; "Ey kardeşimin oğlu! İnsanları Rabbine îmâna dâvet etmek istediğin zamanı bilelim; silâhlanıp seninle birlikte ortaya çıkarız" dedi. Sonra, Fahri kâinat efendimiz tekrar söze başlayıp; **"Ey Abdülmuttaliboğulları! Vallahi, Arablar içinde benim size getirdiğim, dünyâ ve âhiretiniz için hayırlı olan şeyden** (yâni bu dinden) **daha üstününü ve daha hayırlısını kavmine getirmiş bir kimse yoktur. Ben sizi, dile kolay gelen, mizânda ağır basan iki kelimeyi söylemeye dâvet ediyorum. O da; Allah'dan başka ilâh olmadığına ve benim O'nun kulu ve resûlû olduğuma şehâdet etmenizdir. Allahü teâlâ sizi buna dâvet etmemi emretti. O hâlde, hanginiz benim bu dâvetimi kabul eder ve bu yolda yardımcım**

"Yakın akrabânı, Allah'ın azâbı ile korkutarak, onları hak dîne ça ır."
Şü'arâ: 214

olur?" buyurdu. Kimseden ses çıkmadı, başlarını önlerine eğdiler, Peygamber efendimiz, bu sözlerini üç defa tekrarladı. Her söyleyişinde Hazret-i Ali ayağa kalkıyordu. Üçüncü defasında; "Yâ Resûlallah! Her ne kadar bunların yaşça en küçüğü isem de, sana ben yardımcı olurum" dedi. Bunun üzerine Resûlullah efendimiz, Hazret-i Ali'nin elinden tuttu. Diğerleri hayret içinde dağıldılar.

Allahü teâlânın Habîbi sallallahü aleyhi ve sellem, akrabâlarının bu tutumu karşısında çok üzüldüler. Fakat yılmadan, onların Cehennem'den kurtulması, saâdete kavuşması için dâvete devam ettiler.

Bi'setin dördüncü yılında Hicr sûresinin 94. âyet-i kerîmesi nâzil oldu. Meâlen; **"**(Ey Habîbim!) **Sana emrolunan şeyi** (emir ve yasakları) **açıkça ifade et. Müşriklerden yüz çevir! Onların sözlerine iltifat etme!"** ilâhi emri gelince, sevgili Peygamberimiz, Mekkelileri açıktan açığa İslâm'a dâvet etmeye başladı. Bir gün Safâ tepesine çıkıp; **"Ey Kureyş halkı! Buraya toplanıp sözlerimi dinleyiniz!"** buyurdu. Kabileler toplandıktan sonra da; **"Ey kavmim! Hiç benden yalan söz işittiniz mi?"** buyurunca, hepsi birden; "Hayır, işitmedik" dediler. Buyurdu ki: **"Allahü teâlâ bana peygamberlik ihsân etti ve beni size peygamber olarak gönderdi."** Sonra da; **"**(Ey Habîbim!) **Onlara de ki: Ey insanlar! Ben sizin hepinize gelmiş, yerlerin ve göklerin sâhibi Allahü teâlâ'nın Resûlüyüm. Her canlıyı öldüren ve dirilten O'dur.** (İbadete layık) **O'ndan başka ilâh yoktur"** meâlindeki A'râf sûresinin 158. âyet-i kerîmesini okudu. Dinleyenlerden, amcası Ebû Leheb kızarak; "Kardeşimin oğlu divâne olmuş! Bizim putlarımıza tapmayanın, dînimizden ayrılanın sözünü dinlemeyiniz" diye küfürde direterek bağırdı. Orada bulunanlar dağıldı ve hiç kimse îmân etmedi. Peygamber efendimizin, doğru sözlü, yüksek ahlâklı olduğunu bildikleri hâlde, yüz çevirdiler ve düşman kesildiler.

Yine bir gün Allahü teâlânın; **"Sana emrolunan şeyi** (emir ve yasakları) **açıkla"** emrine uyarak, tekrar Safâ tepesine çıktı. Yüksek ve gür bir sesle; **"Yâ sabâhâh! Buraya geliniz, toplanınız, size mühim bir haberim var"** diye seslendi.[64] Bu dâvet üzerine, kabîleler koşarak toplandılar. Hayret ve merak içinde beklemeye başladılar. Gelmeyenler adamlarını göndererek, niçin toplanıldığını öğrenmek istediler. Gelenlerden bir grup; "Ey Muhammed-ül-emîn! Bizi buraya niçin topladın, neyi haber vereceksin?" diye sormaya başladılar. O da, **"Ey Kureyş kabîleleri!"** hitâbıyla konuşmaya başladı. Herkes büyük bir dikkatle dinliyordu... "**Benimle sizin hâliniz, düşmanı görünce, âilesine haber vermek üzere koşan ve düşmanın kendisinden önce ailesine ulaşıp, zarar vermesinden korkarak; yâ sabâhâh** (düşman tarafından kuşatıldık, sarıldık! Sabah vakti gelip çattı. Hemen çarpışmaya hazırlanın) **diye haykıran bir kimsenin hâline benzer. Ey Kureyş topluluğu! Ben size, şu dağın ardında bir düşman ordusu var, üzerinize hücum etmek üzeredir desem, bana inanır mısınız?"** buyurdular. Onlar; "Evet inanırız. Çünkü, Sende şimdiye kadar doğruluktan başka bir şeye şâhid olmadık. Senin yalan söylediğini hiç görmedik!..." dediler.

Bunun üzerine bütün Kureyş kabîlelerinin ismini; **"Ey Hâşim oğulları! Ey Abd-i Menâf oğulları Ey Abdülmuttaliboğulları!** (şeklinde sayarak) **Ben size geleceği muhakkak olan şiddetli azâbın bildiricisiyim. Allahü teâlâ bana, en yakın akrabâlarımı âhiret azâbı ile korkutmamı emretti. Sizi, Lâ ilâhe illallahü**

64 Buhârî, Tefsîr, 4; Tirmizî, Tefsîrü'l- Kur'ân, 91.

vahdehû la şerîkeleh (Allah birdir, O'ndan başka ilâh yoktur) **diyerek îmân etmeye dâvet ediyorum. Ben de O'nun kulu ve resûlüyüm. Eğer buna îmân ederseniz, Cennet'e gideceksiniz. Siz, "Lâ ilâhe illallah" demedikçe, ben size ne dünyâda bir fayda, ne de âhirette bir nasîb sağlayabilirim?"** buyurdu. Dinleyen kabîleler arasından, Ebû Leheb "Bizi bunun için mi topladın?" diyerek, yerden aldığı taşı sevgili Peygamberimize fırlattı. Diğerlerinden böyle bir muhalefet gelmedi, aralarında konuşarak dağıldılar.[65]

Güneşi sağ elime verseler

Sevgili Peygamberimiz, bu dâvetlerden sonra nerede bir kimse veya topluluk görse, onlara İslâm'ı anlattı. Hakîkî kurtuluşun; nefse uymaktan, zulümden, haksızlıktan ve her türlü kötü işlerden uzaklaşmakla ve Allahü teâlâya îmân etmekle mümkün olacağını bildirdi. Nefslerinin isteklerine, şehvetlerine uyanlar, zayıfları ezenler ve azgınlıkta aşırı gidenler buna şiddetle karşı çıktılar. Bütün bu bozuk işlerine son verileceğini görerek, Muhammed aleyhisselâmın bildirdiklerini inkâr ettiler. O'na ve inananlara düşman oldular.

Müşrikler, önce alay ediyorlardı. Sonra baskı ve işkencelerini arttırmaya karar verdiler. Mü'minleri sindirmek, İslâm dâvasını söndürmek istiyorlardı. Bunların başlarında; Ebû Cehil, Utbe, Şeybe, Ebû Leheb, Ukbe bin Ebî Mu'ayt, As bin Vâil, Esved bin Muttalib, Esved bin Abdi Yagves, Velîd bin Mugîre... vardı.

Bir gün Utbe, Şeybe ve Ebû Cehil, Ebû Tâlib'e; "Sen bizim büyüğümüzsün. Biz, sana dâima saygı gösterir, hürmet ederiz. Şimdi, kardeşin oğlu, yeni bir din kurdu. Putlarımıza söğüp bizi kâfirlikle ithâm ediyor. Kendisine nasihat et. Bu işten vazgeçir. Şâyet vazgeçmezse, O'nun hakkından nasıl gelineceğini biz biliriz..." dediler. Ebû Tâlib, onları yatıştırarak geri gönderdi ve durumu Peygamberimiz üzülmesin diye, O'ndan sakladı. Müşrikler, bir müddet sonra tekrar toplanıp, Ebû Tâlib'e geldiler; "Bundan önce sana gelmiş, durumu bildirmiştik. Sözümüze iltifat etmedin. O, hâlâ putlarımızı kötülemeğe devam ediyor. Artık, tâkatımız kalmadı. Her ikinizle de kanımızın son damlasına kadar çarpışacağız. Mekke'de, ya O, yâhud da biz yok oluruz" dediler. Ebû Tâlib, onları yatıştırmaya çalıştı fakat inâdlarında ısrar ettiler.[66]

Ebû Tâlib, Resûlullah efendimizin kırılmasını istemediği gibi kavmiyle aralarında herhangi bir düşmanlık çıkmasını da arzu etmiyordu. Peygamberimize gelip; "Ey Muhammed! Bütün kavim sana düşmanlıkta birleştiler ve bana şikâyete geldiler. Akrabâ

"Ey amca! unu bil ki, güne i sa , ayı da sol elime verseler (her ne vâd ederlerse etsinler) ben aslâ bu dinden ve onu insanlara tebli etmekten, bildirmekten vazgeçmem. Ya Allahü teâlâ bu dîni bütün cihâna yayar, vazifem biter veya bu yolda cânımı fedâ ederim."
Muhammed aleyhisselâm

65 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 188-191; İbni Sa'd, Tabakât, I, 133; İbni Kesîr, Bidâye, III, 38-41.
66 Taberî, Târih, II, 322.

arasında düşmanlık, iyi değildir. Onlar kendilerine kâfir dememeni ve bozuk yolda olduklarını söylemeyip kötülememeni isterler" dedi. Bunun üzerine Habîb-i ekrem efendimiz; **"Ey amca! Şunu bil ki, güneşi sağ elime, ayı da sol elime verseler (**Her ne va'd ederlerse etsinler) **ben asla bu dinden ve onu insanlara tebliğ etmekten, bildirmekten vazgeçmem. Ya, Allahü teâlâ bu dîni bütün cihâna yayar, vazifem biter; veya bu yolda canımı fedâ ederim"** buyurdu ve ayağa kalktı. Mübârek gözleri yaş ile dolmuştu.

Resûlullah efendimizin üzüldüğünü gören Ebû Tâlib, söylediklerine pişman oldu ve O'nun boynuna sarılarak; "Ey kardeşimin oğlu! Yoluna devam et, istediğini yap. Ben hayatta oldukça seni himâye edip, koruyacağım" dedi.[67]

Müşriklerin ileri gelenlerinden on kişi, Ebû Tâlib'in, Hazret-i Muhammed'i himâye ettiğini anlayınca, Umâre bin Velid'i de yanlarına alarak Ebû Tâlib'e gittiler. Ona; "Ey Ebû Tâlib! Bilirsin ki, bu Umâre, Mekke gençlerinin en yakışıklısı, en güçlüsü, en ahlâklısıdır. Ayrıca şâirdir. Onu sana verelim, kendi işlerinde kullan. Umâre'nin karşılığında bize Muhammed'i ver, öldürelim. Sana adam karşılığında adam! Daha ne istersin!" diyerek, kabulü mümkün olmayan bir teklifte bulundular. Ebû Tâlib, bu söze son derece hiddetlendi ve; "Siz, önce bana kendi oğullarınızı verin. Onları ben öldüreyim. Ondan sonra yeğenimi vereyim" deyince, müşrikler işin vahâmetini anlayıp; "Bizim çocuklarımız, O'nun yaptığını yapmıyor ki..." dediler. Ebû Tâlib; "Yemîn ederim ki, benim yeğenim sizin çocuklarınızın cümlesinden daha hayırlıdır. Demek, siz oğlunuzu bana verip besletecek, benim ciğerparemi alıp öldüreceksiniz ha!... Dişi deve bile yavrusundan başkasını özlemez ve esirgemez. Bu iş akıl ve mantıktan çok uzaktır. Artık iş çığrından çıkmıştır. Kim ciğerpârem Muhammed'in (aleyhisselâm) düşmanı ise, ben de onun düşmanıyım. Bunu böylece bilin ve elinizden ne gelirse yapın!" dedi.[68] Müşrikler, hışımla yerlerinden kalkıp gittiler. Ebû Tâlib, hemen Hâşimoğullarını ve Abdülmuttaliboğullarını topladı. Onlara durumu anlatıp, sevgili Peygamberimize sallallahü aleyhi ve sellem yardım etmeye ikna etti. Resûlullah'ı öldürmeye kalkan kollar kırılacaktı. Bu konuda müşriklere karşı birleştiler. Sâdece Ebû Leheb katılmadı. Ebû Tâlib onlara; "Ey yiğitler! Yarın herbiriniz kılınçlarınızı belinize takın ve benim ardımdan gelin" dedi. Ertesi günü Ebû Tâlib, Peygamber efendimizin evine gitti. Hep beraber Harem-i şerîfe doğru yürüdüler. Hâşim oğullarının yiğitleri onları takip ediyorlardı. Kâbe'ye varıp müşriklerin karşılarına geçtiler. Ebû Tâlib, müşriklere; "Ey Kureyş topluluğu! Kardeşimin oğlunu öldürmeye karar aldığınızı duydum. Bu arkamdaki gençlerin, elleri kılınçlarında, sabırsızlıkla bir işaretimi beklediklerini biliyor musunuz? Yemîn ederim ki, Muhammed'i öldürecek olursanız, hiç birinizi sağ bırakmam!..." dedikten sonra, sevgili Peygamberimizi öven şiirler söylemeye başladı. Başta Ebû Cehil olmak üzere, orada bulunan müşrikler dağıldılar.

---

67 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 135; Taberî, Târih, II, 326-327.
68 İbni Sa'd, Tabakât, I, 134-135; Taberî, Târih, II, 326-377.

EZİYET, İŞKENCE VE ZULÜM

Kureyş'in ileri gelen müşrikleri, artık, Peygamber efendimizi yalnız gördükleri zaman, üzerine saldırırlar, hakâret etmeye, hattâ dövmeye kalkışırlardı. Eshâbına da işkence yapmaktan geri durmazlardı. Bir gün Kureyş'in ileri gelen müşrikleri, Kâbe-i şerîfin yanında oturuyorlardı. Peygamber efendimizden bahsetmeye başladılar ve; "O'na tahammül ettiğimiz gibi hiç bir şeye tahammül etmedik. Bize sefihsiniz der, ilâhlarımızı tahkir edip kötüler, dînimizi ayıplar, cemâatimizi birbirinden ayırır, yine de sabredip bir şey demeyiz" şeklinde konuşuyorlardı. O anda Habîb-i ekrem, Kâbe'yi ziyârete geldi. Hacer-i esvedi öpüp tavâfa başladı. Onların yanından geçerken, müşrikler, Peygamber efendimize hakâret dolu sözler söylemeye başladılar. Resûlullah efendimiz buna çok üzüldüler, fakat bir şey demeyip tavâfa devam ettiler. Üçüncü defa yanlarından geçerken durup; **"Ey Kureyş! Beni dinleyin! Nefsim yed-i kudretinde bulunan Allahü teâlâya yemîn ederim ki, bana, sizin perişân olacağınız bildirildi..."** buyurunca, oradaki müşrikler ne yapacaklarını şaşırarak dona kaldılar. Tek bir söz söyleyemediler. Sâdece Ebû Cehil, Resûlullah efendimizin huzûruna varıp; "Ey Ebü'l-Kâsım! Sen yabancı değilsin. Bizim kaba hareketimize bakma, ibâdetine devam et. Bize uyacak kadar câhil değilsin" diyerek yalvarmağa başladı. Bunun üzerine Muhammed aleyhisselâm oradan ayrıldı.

"Ey Kurey ! Beni dinleyin! Nefsim yed-i kudretinde bulunan Allahü teâlâya yemîn ederim ki, bana, sizin peri ân olaca ınız bildirildi."
Muhammed aleyhisselâm

Ertesi gün müşrikler, aynı yerde toplanmışlardı. Peygamber efendimizin aleyhinde atıp tutmaya başladılar. O sırada Resûlullah efendimiz orayı teşrif etti. Müşrikler, hemen Allahü teâlânın Habîbinin üzerine saldırdılar. İçlerinde en bedbaht olanlardan Ukbe bin Mu'ayt, sevgili Peygamberimizin mübârek yakasına yapıştı. Mübârek boynunu nefes alamayacak kadar sıktı. O anda oraya gelen Hazret-i Ebû Bekr; "Rabbim Allah'dır diyen bir kimseyi öldürecek misiniz? Size Rabbülâlemînden âyet getirdi..." diye bağırarak, Resûlullah'ı korumak için aralarına daldı. Müşrikler, Habîbullah'ı bırakıp, Ebû Bekr-i Sıddîk'a saldırdılar. Mübârek başına yumruk ve tekme vuruyorlardı. Utbe bin Rebîa denilen bedbaht, Hazret-i Ebû Bekr'in mübârek yüzüne ayakkabılarıyla vurdu ve kan içinde bıraktı. Tanınmayacak hâle getirdi. Teymoğulları yetişip ayırmasaydılar, öldürünceye kadar döveceklerdi. Kabilesinden olanlar, bitkin ve perişân bir hâle gelen Hazret-i Ebû Bek, bir çarşafın içine koyarak evine götürdüler. Hemen geri dönüp Kâbe'ye geldiler; "Eğer Ebû Bekr ölecek olursa, yemîn olsun ki biz de Utbe'yi gebertiriz!" dediler, sonra Hazret-i Ebû Bekr'in yanına

gittiler.[69]

Hazret-i Ebû Bekr, uzun bir süre kendine gelemedi. Babası ve Benî Teymliler, ayılması için çok uğraştılar. Ancak akşama doğru kendine gelebildi. Gözlerini açar açmaz ezik bir sesle; "Resûlullah ne yapıyor? O, ne hâldedir? O'na da dil uzatmışlar, hakâret etmişlerdi" diyebildi. Annesi Ümm-ül Hayr'a; "Sor bakalım, bir şey yer veya içer mi?" dediler. Ebû Bekr-i Sıddîk'in hiç tâkatı yoktu. Birşey yemek ve içmek de istemiyordu. Ev, tenhâlaşınca, annesi; "Ne yersin, ne içersin?" diye sorunca, gözlerini açmış ve; **"Resûlullah ne hâldedir, ne yapıyor?"** diyerek kendi ağrı ve sızılarını değil, canından çok Sevdiğinin hâlini sormuştu. Annesi; "Vallahi arkadaşın hakkında hiç bir bilgim yok!" diye cevap verdi. Hazret-i Ebû Bekr de; "Hattâb'ın kızı Ümmü Cemil'e git, Resûlullah'ı ondan sor!" dedi.

Ümmü Cemîl Hazret-i Ömer'in kız kardeşi olup, müslüman olmuştu. Annesi Ümm-ül-Hayr, kalkıp, Ümmü Cemil'in yanına gitti ve; "Oğlum Ebû Bekr senden Muhammed aleyhisselâmı soruyor. Acaba ne hâldedir?" dedi. Ümmü Cemîl de; "Benim ne Muhammed aleyhisselâm ne de Ebû Bekr hakkında bir bilgim var! İstersen seninle birlikte gidelim?" dedi. Ümm-ül-Hayr; "Olur" deyince, kalktılar, Hazret-i Ebû Bekr'in yanına geldiler. Ümmü Cemîl, Ebû Bekr-i Sıddîk'ı böyle perişân bir vaziyette, yaralar ve bereler içinde görünce, kendisini tutamıyarak çığlık kopardı ve; "Sana bunu yapan bir kavim, muhakkak azgın ve taşkındır. Allahü teâlâdan dileğim, yaptıklarının karşılığını bulmalarıdır" dedi. Hazret-i Ebû Bekr, Ümmü Cemil'e; "Resûlullah ne yapıyor, ne hâldedir?" diye sordu. Ümmü Cemîl, ona; "Burada annen var, söylediğimi işitir" deyince, Hazret-i Ebû Bekr; "Ondan sana bir zarar gelmez, sırrını yaymaz" buyurdu. Ümmü Cemîl; "Hayattadır, hâli iyidir" dedi. Tekrar; "Şimdi O nerededir?" diye sordu. Ümmü Cemîl, "Erkâm'ın evindedir" diye cevap verdi. Hazret-i Ebû Bekr; **"Vallahi, Resûlullah'ı gidip görmedikçe, ne yemek yer, ne de bir şey içerim!"** dedi. Annesi; "Sen, şimdi biraz bekle! Herkes uykuya dalsın, o zaman gideriz" dedi.

Herkes uyuyup, ortalık tenhâlaşınca, Hazret-i Ebû Bekr, annesine ve Ümmü Cemil'e dayanarak, yavaş yavaş Resûlullah'ın yanına vardı. Sarılıp öptü. Müslüman kardeşleriyle kucaklaştı. Hazret-i Ebû Bekr'in bu hâli, Peygamber efendimizi çok üzdü. Hazret-i Ebû Bekr; "Yâ Resûlallah! Babam-anam sana fedâ olsun! O azgın adamın, yüzümü gözümü yerlere sürtüp, beni bilinmez hâle getirmesinden başka bir üzüntüm yok! Bu yanımdaki de, beni dünyâya getiren annem Selmâ'dır. Ona duâ buyurmanızı istirhâm ediyorum. Umulur ki, Allahü teâlâ, senin hürmetine onu Cehennem ateşinden kurtarır" diye arzetti. Bunun üzerine sevgili Peygamberimiz, Selmâ'nın müslüman olması için Allahü teâlâya yalvardı. Resûlullah efendimizin duâsı kabul olmuştu. Böylece Ümm-ül-Hayr da hidâyete kavuşup müslüman oldu ve ilk müslümanların arasında olmak şerefine kavuştu.

Ebû Leheb'in elleri kurusun

Peygamber efendimizin evi, Ebû Leheb ile Ukbe bin Mu'ayt denilen iki azılı müşrikin evleri arasında idi. Bunlar her fırsatta sevgili Peygamberimize eziyet etmeye çalışırlardı. Hattâ, geceleri hayvan işkembelerini Resûlullah efendimizin kapısının önüne atarlardı. Amcası Ebû Leheb, bununla yetinmez, komşusu Adiy'in evinden, O'na

---

69 Taberî, Târih, II, 332-333.

taş atarak eziyet ederdi. Karısı Ümmü Cemil ondan aşağı kalmaz, topladığı dikenli ağaç dallarını Resûlullah'ın mübârek ayaklarına batması için geçeceği yollara dökerdi. Ebû Leheb bir gün, getirdiği pisliği, Peygamber efendimizin kapısı önüne dökerken, Hazret-i Hamza gördü. Hemen koşup kardeşi Ebû Leheb'i yakaladı ve getirdiği pisliği başına döktü.

Ebû Leheb ve karısının bu eziyetlerinden sonra, onlar hakkında; **"Ebû Leheb'in elleri kurusun, zâten kurudu..."** diye başlayan Tebbet sûresi nâzil oldu.

Ebû Leheb'in karısı Ümmü Cemîl, kendileri hakkında sûre indiğini işitince, Peygamber efendimizi aramaya başladı. Kâbe'de olduğunu öğrenince, eline koca bir taş alıp oraya gitti. Hazret-i Ebû Bekr, o anda Peygamberimizin sohbetiyle şerefleniyordu. Ümmü Cemil'i elinde taş olduğu hâlde görünce; "Yâ Resûlallah! Ümmü Cemîl geliyor. Çok şerli bir kadın, size zarar vermesinden korkuyorum. Bir köşeye çekilseydiniz de eziyete mâruz kalmasaydınız" dedi. Resûlullah efendimiz; **"O beni göremez"** buyurdu. Ümmü Cemîl, Hazret-i Ebû Bekr'in başına dikilip; "Ey Ebû Bekr! Çabuk söyle, o arkadaşın nerede! Beni ve kocamı hicv edip, kötülemiş. O şâirse ben de, kocam da şâiriz. İşte ben de O'nu hicv ediyorum. Biz O'na isyan ediyor, peygamberliğini kabul etmiyor ve dîninden de hoşlanmıyoruz. Yemîn ederim ki, eğer O'nu bir görseydim; şu taşı başına vuracaktım..." diyerek alçakça sözler söyledi. Hazret-i Ebû Bekr; "Benim sahibim şâir değildir ve seni hicv etmemiştir" buyurunca, Ümmü Cemîl çekip gitti. Hazret-i Ebû Bekr, Peygamber efendimize dönerek; "Yâ Resûlallah! O, sizi görmedi mi?" diye suâl edince; **"Beni görmedi. Allahü teâlâ, onun gözünü, beni göremez hâle getirdi"** buyurdu.[70]

Peygamber efendimizin, mübârek kızlarından Hazret-i Ümmü Gülsüm, Ebû Leheb'in oğlu Uteybe ile; Hazret-i Rukayye de öteki oğlu Utbe ile nişanlı olup, henüz evlenmemişlerdi. Tebbet sûresi nâzil olunca, Cehennemlik Ebû Leheb, karısı ve Kureyş'in ileri gelenleri, Utbe ve Uteybe'ye; "O'nun kızlarını alıp, yükünü hafiflettiniz. Kızlarını boşayın ki, zahmete düşsün. Size Kureyş'ten istediğiniz kızı alalım" diye teklif ettiler. Onlar da; "Peki, boşadık" dediler. Uteybe denilen alçak, daha da ileri giderek, Peygamberimizin sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem huzûr-u şerîfine gelip; "Ey Muhammed! Ben, seni ve dînini tanımıyorum. Kızını da boşadım. Artık ne sen beni sev, ne de ben seni! Ne sen bana gel, ne de ben sana gelirim!..." diye hakâret etti. Sonra, sevgili Peygamberimize saldırıp, mübârek yakasına yapıştı. Gömleğini yırttı ve hakârette bulundu. Bunun üzerine sevgili Peygamberimiz; **"Yâ Rabbî! Buna cana-**

"Ebû Leleb'in elleri kurusun (helâk olsun), zâten kurudu da. Ona ne malı (babasından miras kalan), ne de kazandı ı fayda vermedi. O alevli bir ate e girecek, karısı da odun hammalı olarak. Boynunda bükülmü bir ip oldu u hâlde."
Tebbet: 1-5

70 Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, II, 71; Ebû Ya'la, Müsned, I, 26, 50; V, 413; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, LXVII, 173; Heysemî, Mecma'uz-zevâid, VII, 53.

varlarından birini musallat et" diye bedduâ buyurdular. Uteybe bedbahtı, babasına gidip olanları anlatınca, Ebû Leheb; "Muhammed'in, oğlum hakkındaki duâsından korkuyorum" dedi.

Bir kaç gün sonra Ebû Leheb, oğlu Uteybe'yi Şam'a ticâret için gönderdi. Kafile Zerka denilen yerde yatmak üzere konaklamıştı. Bir aslan çevrede dolaşmaya başladı. Uteybe bu hâli görür görmez; "Eyvah! Yemîn ederim ki, Muhammed'in (aleyhisselâm) bedduâsı kabul oldu. Bu aslan beni yiyecek! Kendisi Mekke'de olsa da benim kâtilimdir" dedi. Aslan biraz sonra kayboldu. Uteybe'yi yüksekçe bir yere yatırdılar. Gece, aslan tekrar geldi. Kâfiledekileri birer birer koklayarak Uteybe'nin yanına vardı. Üzerine sıçrayıp karnını yardı, başını yakaladı ve fecî bir şekilde ısırıp işini bitirdi. Uteybe can verirken; "Ben size, Muhammed, insanların en doğru sözlüsüdür, dememiş miydim?" diyerek feryâd ede ede can verdi. Bir aslan tarafından oğlunun parçalandığını işiten Ebû Leheb de; "Ben size, Muhammed'in, oğlum hakkındaki duâsından korkuyorum dememiş miydim?" diye ağladı.[71]

Sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem insanları ebedî saâdete çağırıyor, Allahü teâlânın varlığına, birliğine dâvet ederek, Cehennem'de yanmamaları için uğraşıyordu. Müşrikler ise; "Babalarımızın dîni budur" diyerek putperestliğe devam ediyorlardı. Peygamber efendimiz, onları insanca yaşamaya, haysiyetli ve şerefli olmaya, kıymetsizlikten kurtulup, yüksek ulvî makamlara çıkarmaya dâvet ediyordu. Onlar ise inadlarında diretiyorlardı. Ebû Leheb, hakâret ve eziyet edenlerin başında geliyordu. Resûlullah'ı devamlı takip ediyor, insanları, O'nu dinlemekten vazgeçirmeye, zihinlerinde şüphe meydana getirmeye uğraşıyordu. Toplantı yerlerinde, panayırlarda, Resûlullah efendimiz; **"Ey insanlar! Lâ ilâhe illallah, deyiniz ki kurtulasınız"** buyurdukça, o hemen arkasından yetişip; "Ey insanlar! Bu konuşan benim yeğenimdir. Sakın O'nun sözüne inanmayın. O'ndan uzak durun!" diyordu.

Muhammed aleyhisselâm bir gün Kâbe-i şerîfde namaz kılıyordu. Kureyş'in ileri gelenlerinden Ebû Cehil, Şeybe bin Rebîa, Utbe bin Rebîa, Ukbe bin Ebî Mu'ayt'ın bulunduğu yedi kişilik bir müşrik topluluğu, gelip Resûlullah'a yakın bir yere oturdular. O civarda bir gün önce kesilmiş bir devenin işkembesi ve artıkları vardı. Alçak Ebû Cehil, yanındakilere döndü ve; "İçinizden kim, şu deve işkembesini alıp, Muhammed secdeye varınca iki omuzu arasına kor" diye, çirkin bir teklifte bulundu. Oradakilerin en zâlimi, en gaddarı, en merhametsizi, en bedbahtı olan Ukbe bin Ebî Mu'ayt; "Ben yaparım" diyerek hemen kalktı. İşkembeyi içindekilerle birlikte, secdede iken Peygamberimizin mübârek omuzlarına koydu. Bunu seyreden müşrikler, katıla katıla gülmeye başladılar. Peygamber efendimiz, secdesini uzatıyor, mübârek başını kaldırmıyordu. O sırada Eshâb-ı kirâmdan Abdullah bin Mes'ûd vaziyeti gördü. O, bu hâdiseyi şöyle anlatmıştır:

"Resûlullah'ı o hâlde görünce kan beynime sıçradı. Fakat, beni müşriklerin elinden koruyacak bir kavmim, kabîlem yoktu. Kimsesizdim, zayıftım. O anda konuşmaya bile gücüm yetmiyordu. Ayakta bekleyip duruyor, Resûlullah'ı büyük bir üzüntü içinde seyrediyordum. Ne olurdu, o zaman kendimi müşriklerden koruyabilecek bir gücüm veya koruyucum olsaydı da, Resûl aleyhisselâmın mübârek omuzuna koyduklarını kaldırıp atsaydım. Ben böyle beklerken, Resûlullah'ın kızı Hazret-i Fâtıma'ya haber

71 İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, XXXVIII, 301.

verdiler. O zaman Fâtıma küçüktü. Koşarak geldi, babasının üzerindekileri attı. Bunu yapanlara bedduâ etti, ağır sözler söyledi.

Resûlullah efendimiz, hiç bir şey olmamış gibi namazını tamamladıktan sonra üç defa; **"Allah'ım! Kureyş'ten şu topluluğu sana havale ediyorum! Allah'ım! Ebû Cehil Amr bin Hişâm'ı sana havale ediyorum! Allah'ım! Ukbe bin Rebîa'yı sana havale ediyorum! Allah'ım! Şeybe bin Rebîa'yı sana havale ediyorum! Allah'ım! Ukbe bin Mu'ayt'ı sana havale ediyorum! Allah'ım! Ümeyye bin Halef'i sana havale ediyorum! Allah'ım! Velîd bin Utbe'yi sana havale ediyorum! Allah'ım! Umâre bin Velîd'i sana havale ediyorum!"** buyurdu. Bu bedduâyı işiten müşrikler, gülmeyi bıraktılar. Korkmaya başladılar. Çünkü Beytullah'da yapılan duânın kabul olunacağına inanıyorlardı. Resûlullah efendimiz, Ebû Cehil'e; **"Vallahi sen, ya bundan vazgeçersin veya Allahü teâlâ başına bir felâket indirecektir"** buyurdu. Allahü teâlâya yemîn ederim ki, Resûlullah'ın isimlerini söylediği bu kimselerin herbirinin, Bedr muharebesinde öldürülüp yerlere serildiklerini, sıcaktan kokmuş bir leş hâlinde Bedr çukuruna doldurulduklarını gördüm."

Bir gün Ebû Cehil, Beytullah'da, Kureyşli müşriklere; "Ey Kureyş topluluğu! Görüyorsunuz ki, Muhammed, dînimizi ayıplamak, putlarımıza ve ona tapan babalarımıza dil uzatmak ve bizlere akılsız gözüyle bakmaktan geri durmuyor. Huzûrunuzda yemîn ederek söylüyorum ki, yarın kolay kolay taşıyamıyacağım bir taşı, buraya gelip namaz kılarken secdeye kapandığında, başına hızla vuracağım. O zaman siz beni, Abdülmuttaliboğullarına karşı ister koruyun, ister korumayın. Ben O'nu öldürdükten sonra, akrabâları bana istediğini yapsın..." dedi. Orada bulunan müşrikler; "Yemîn ederiz ki, biz seni hem koruruz, hem de hiç kimseye teslîm etmeyiz. Yeter ki, sen O'nu öldür!" diye kışkırttılar.

Sabahleyin Ebû Cehil, elinde kocaman bir taş olduğu hâlde Kâbe'ye geldi. Müşriklerin yanına oturup beklemeye başladı. Sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem her zamanki gibi Beytullah'a gelip namaz kılmaya başladı. Ebû Cehil, yerinden kalkıp elindeki kocaman taşı vurmak üzere Resûlullah'a doğru yürüdü. Bütün müşrikler hâdiseyi heyecanla takip ediyorlardı. Ebû Cehil, Resûlullah'ın yanına yaklaşınca, birden titremeye başladı. Koca taş elinden yere düştü, benzi kül gibi olup, büyük bir korku ile geri çekildi. Müşrikler hayretle Ebû Cehil'in yanına varıp; "Ey Amr bin Hişâm! Söyle, ne oldu?" diye sordular. Ebû Cehil de; "Tam O'nu öldürmek için taşı kaldırdığımda, önüme hırçın bir deve çıktı. Yemîn ederim ki, ömrümde; öyle yüksek ayaklı, keskin dişli, heybetli bir deve ne gördüm ne de işittim. Eğer biraz daha yaklaşsaydım, muhakkak beni öldürürdü" dedi.

"Ey Ebû Cehil! Vallahi sen, ya bundan vazgeçersin veya Allahü teâlâ ba ına bir felâket indirecektir."
Muhammed alehisselâm

Yine bir gün Ebû Cehil, müşrikleri toplayıp; "Abdullah'ın yetimi, burada namaz kılar ve yüzünü toprağa sürer mi?" diye sordu. Onlar da; "Evet" dediler. Zâten bu sözü bekleyen Ebû Cehil; "Eğer O'nu öyle görürsem, başını ayağımla ezeceğim" dedi. Bir gün Peygamberlerin efendisi, Kâbe'de namaza durmuştu. Ebû Cehil de arkadaşları ile oturuyordu. Yerinden kalkarak, Resûlullah sallallahü aleyhi ve selleme doğru yürüdü. İyice yaklaştı. Fakat birden bire eliyle yüzünü silerek kaçmaya başladı. Müşrikler yanına gidip; "Ne oldu, nedir bu hâlin?" dediler. Ebû Cehil; "Aramızda bir ateş kuyusu meydana geldi. Bâzı kimselerin üzerime hücum ettiğini görünce, geri döndüm" diye cevap verdi.

Velîd bin Mugîre, Ebû Cehil (Amr bin Hişâm), Esved bin Muttalib, Ümeyye bin Halef, Esved bin Abdiyagves, Âs bin Vâil, Hâris bin Kays gibi müşriklerin ileri gelenleri, Resûlullah'ı gördükçe; "Bu da peygamber olduğunu ve yanına Cebrâil'in geldiğini sanır" diyerek alay ederlerdi. Bunun üzerine Habîb-i ekremin çok üzüldüğü bir gün, Cebrâil aleyhisselâm geldi ve bâzı âyet-i kerîmeler getirdi. Meâlen;

"And olsun ki (ey Resûlüm) **senden önce gönderilen peygamberlerle de istihza edildi. Onları, peygamberleri istihzâ, alay edenleri, istihzâlarının karşılığı olarak belâ ve azâb çepeçevre kuşatıverdi."**[72]

"Muhakkak ki biz, seninle alay edenlere karşı kâfiyiz. Onlar, o kimselerdir ki, Allahü teâlâ ile beraber başka bir ilâh tanırlar. Onlar, yakında (başlarına gelecek akıbeti) **bileceklerdir. Gerçekten biliriz ki, onların sözlerine,** (şirk koşmalarına, Kur'ân-ı kerîme dil uzatmalarına ve sana karşı alaylı söz söylemelerine) **göğsün daralıyor, için sıkılıyor"**[73] buyruldu.

Kâinatın sultânı, bir gün Kâbe-i muazzamayı tavaf ederken, Cebrâil aleyhisselâm geldi ve; **"Ben onların** (alay edenlerin) **hakkından gelmek üzere emir aldım"** dedi. Biraz sonra Velîd bin Mugîre önlerinden geçti. Cebrâil aleyhisselâm; **"Bu geçen nasıl bir kimsedir?"** diye sordu. Peygamber efendimiz de; **"O, Allahü teâlânın en kötü kullarından biridir"** buyurdu, Cebrâil aleyhisselâm, Velîd'in bacağına işaret etti ve; **"Hakkından geldim"** dedi. Biraz sonra Âs bin Vâil geçiyordu. Onu da sorup aynı cevâbı alınca, karnına işaret etti ve; "Ona da haddini bildirdim" dedi. Esved bin Muttalib geçince, gözüne; Abdiyagves'i görünce, başına işaret etti. Hâris bin Kays geçerken de karnına işaret etti ve; **"Yâ Muhammed! Allahü teâlâ bunların şerrinden seni kurtardı. Yakında bunların her biri bir belâya uğrar"** dedi. Bunlardan;

Âs bin Vâil'in ayağına diken battı. Ne kadar ilâç yaptılarsa da derdine çâre bulamadılar. Nihâyet ayağı deve boynu gibi şişip; "Muhammed'in Allah'ı beni öldürdü" diye feryâd ederek can verdi.

Esved bin Muttalib'in gözleri kör oldu. Cebrâil aleyhisselâm, başını ağaca çarparak helâk etti.

Esved bin Abdiyagves, Bâd-ı semûm denilen yerde iken, yüzü ve gövdesi simsiyah oldu. Evine gelince tanımadılar ve kapıdan kovdular. Kahrından başını evinin kapısına vura vura öldü.

Hâris bin Kays da tuzlu balık yemişti. Harareti arttıkça arttı. Ne kadar su içtiyse kanmadı. Sonunda çatladı.

---

72 En'âm: 6/10.
73 Hicr: 15/95-97.

Velîd bin Mugîre'nin de baldırına demir parçası battı. Yarası iyileşmedi, çok kan kaybetti ve; o da, "Muhammed'in Allah'ı beni öldürdü" diye feryâd ederek can verdi.

Böylece her biri yaptıklarının karşılığını görmüş oldu. Ayrıca müşriklerin, ebedî olarak Cehennem'de kalacakları, âyet-i kerîmelerle bildirildi.

Sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem, bir gün Hakem bin Ebü'l-Âs'a rastladı. Yanından ayrıldıktan sonra Hakem, Resûlullah efendimizin arkasından alay ederek; ağzını, yüzünü ve vücûdunu oynattı. Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, Hakem'in yaptıklarını nübüvvet nûru ile gördü ve öyle kalması için duâ buyurunca, vücûdunu bir titreme aldı, ömrünün sonuna kadar öyle kaldı.

"And olsun ki (ey Resûlüm) senden önce gönderilen peygamberlerle de istihzâ edildi. Onları, peygamberleri istihzâ, alay edenleri, istihzâlarının kar ılı ı olarak belâ ve azâb çepeçevre ku atıverdi."
En'âm: 10

Eshâb-ı kirâma yapılan işkenceler

Müşrikler sâdece Peygamber efendimize eziyet etmiyordu. O'nun şanlı Eshâbına da radıyallahü anhüm işkence yapıyorlardı. Bilhassa fakir, kimsesiz olanları tercih ediyor, ellerinden gelen, akla hayâle sığmayan baskı ve zulmü hiç çekinmeden yapıyorlardı. İşkenceye en çok mârûz kalanlar; Bilâl-i Habeşî, Zinnîre Hâtun, Habbâb bin Eret, Ammâr bin Yâser ve ailesi "radıyallahü anhüm ecmaîn" idi. Bunlardan kimini güneşin sıcağında kızmış taşlarla dağlarlar, kimini aç susuz tutup, "Muhammedin dininden dön" diye işkence ederlerdi. Onlar bu dayanılmaz cefâlara sabr edip din-i islâmdan asla dönmezlerdi.

Allah birdir, Allah birdir

Ümeyye bin Halef isminde bir müşrikin kölesi olan Hazret-i Bilâl, Ebû Bekr-i Sıddîk'ın vâsıtası ile müslüman olmuştu. Ümeyye, on iki kölesinden en çok Bilâl'i sevdiği için, puthâneye bekçi yapmıştı, Hazret-i Bilâl, müslüman olunca, puthânedeki bütün putları secde vaziyetine getirdi. Bu haber Ümeyye'ye ulaşınca, büyük bir dehşete kapıldı. Çağırtıp; "Sen müslüman olmuşsun. Muhammed'in Rabbine secde ediyormuşsun, öyle mi?" diye sordu. Hazret-i Bilâl de; "Evet. Büyük ve yüce olan Allahü teâlâya secde ederim" dedi. Ümeyye, hoşlanmadığı bu cevâbı alınca, derhâl eziyet ve işkencelerine başladı. Öğle vakti güneş tam tepeye geldiğinde, onu soyar, sıcaktan kavrulmuş taşları, çıplak vücûduna koyarak dağlardı. Ateş gibi yanan taşların bir kısmını arkasına, bâzısını da karnı üzerine yığdıktan sonra; "İslâm dîninden dön!.. Lât ve Uzzâ putlarına îmân et" der, Hazret-i Bilâl ise; **"Allahü teâlâ birdir! Allahü teâlâ birdir!"** diyerek îmânını bildirirdi.

Ümeyye bin Halef, onun bu sabrını gördükçe deliye döner, dikenler üzerinde sürterek vücûdunu yaralar ve işkence ederdi. Hazret-i Bilâl, vücûdundan oluk gibi akan kanlara aldırmadan;

"Allah'ım! Senden gelene razıyım. Allah'ım! Senden gelene razıyım" der ve îmânında sebat gösterirdi. Hazret-i Bilâl, bu hâlini şöyle anlatmıştır:

O habis Ümeyye, beni, günün sıcağında bağlayıp, gece de azâb ederdi. Sıcak bir gün idi. Her zamanki gibi yine işkenceye başladı. İslâm'dan döndürmek için; "Putlarımıza tap! Muhammed'in Allah'ını inkâr et, inkâr et, inkâr et!" dedikçe; **"Allah birdir! Allah birdir!"** derdim. Hıncını almak için, o gün çok büyük bir kayayı göğsümün üzerine koydu. O anda bayılmışım. Ayıldığımda, üzerimdeki kayanın kalkmış ve güneşin buluta girmiş olduğunu gördüm. Allahü teâlâya şükrettim ve kendi kendime; "Ey Bilâl! Cenâb-ı Hak'dan gelen her şey güzeldir, hoştur" dedim.

Ümeyye bin Halef, yine bir gün Bilâl-i Habeşî'ye işkence yapmak için dışarı çıkarmıştı. Elbiselerini çıkarıp sâdece bir don ile, yakıcı sıcakta kızgın kumlara yatırıp, üzerine taşlar yığmıştı. Müşrikler toplanıp ağır işkenceler yapıyorlar; "Dîninden dönmezsen seni öldüreceğiz" diyorlardı. Bilâl-i Habeşî, bu dayanılmaz işkenceler altında; "Allah birdir! Allah birdir!" diyordu. Bu sırada sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem oradan geçiyordu. Hazret-i Bilâl-i Habeşî'nin bu hâlini görünce çok üzüldü; **"Allahü teâlânın ismini söylemek seni kurtarır"** buyurdu.

Evine döndükten biraz sonra, yanına Hazret-i Ebû Bekr geldi. Bilâl-i Habeşî'nin çektiği işkenceyi, Ebû Bekr-i Sıddîk'a anlatıp; **"Çok üzüldüm"** buyurdu, Hazret-i Ebû Bekr, hemen oraya gitti. Müşriklere; "Bilâl'e böyle yapmakla elinize ne geçer? Bunu bana satın" dedi. "Dünyâ dolusu altın versen satmayız. Fakat, senin kölen Âmir ile değişiriz" dediler. Hazret-i Ebû Bekr'in kölesi Âmir, onun ticâret işlerini yapar ve çok para kazanırdı. Yanında şahsî malından başka, on bin altını vardı. Hazret-i Ebû Bekr'in yardımcısı olup, her işini yürütürdü. Fakat kâfir idi ve küfründe ısrar ediyordu. Hazret-i Ebû Bekr; "Âmir'i bütün malı ve paraları ile, Bilâl için size verdim" buyurdu. Ümeyye bin Halef ve diğer müşrikler çok sevinip; "Ebû Bekr'i aldattık" dediler.

Hazret-i Ebû Bekr, hemen Bilâl-i Habeşî'nin üzerindeki ağır taşları atıp ayağa kaldırdı. Bilâl-i Habeşî, ağır işkenceler sebebiyle çok hâlsizleşmişti. Elinden tutup, doğruca sevgili Peygamberimizin huzûruna getirdi. "Yâ Resûlallah! Bilâl'i, bugün Allah rızâsı için âzâd ettim" dedi. Resûlullah efendimiz, çok sevindi. Hazret-i Ebû Bekr'e çok duâ buyurdu. O sırada Cebrâil aleyhisselâm; Ebû Bekr'in Cehennem'den uzak olduğunu müjdeleyen, Leyl sûresinin 17 ve 18. âyet-i kerîmelerini getirdi. Âyet-i kerîmelerde meâlen; **"**(Hazret-i Ebû Bekr gibi) **ziyâde takvâ sahibi olup,** (şirk ve günâhdan sakınıp) **malını, Allahü teâlânın katında pak olmak** (ve va'd-i ilâhîye kavuşmak) **için hayr yolunda harcayan kimse, ondan** (Cehennem'den) **uzaklaştırılmıştır"** buyruldu.

Olmadık işkence

Habbâb bin Eret hazretleri de dîninden döndürülmek için zulmedilenlerdendi. Hazret-i Habbâb da kimsesizdi ve Ümmü Enmâr adlı müşrik bir kadının kölesi idi. Onu koruyacak bir akrabâsı olmadığı için, müşrikler toplanırlar, mübârek vücûdunu soyup, üzerini dikenlerle tararlardı. Bâzen de çıplak vücûduna demirden gömlek giydirip, güneş altında bekletirlerdi. Güneşte veya ateşte ısıttıkları taşları çıplak vücûduna bastırırlar; "Dîninden dön! Lât ve Uzzâ'ya tap!" derlerdi. Habbâb da îmânında ısrar eder; **"Lâ ilâhe illallah, Muhammedün resûlullah"** diyerek onlara karşı koyardı.

Müşrikler, bir gün toplanıp bir meydanda ateş yaktılar. Hazret-i Habbâb'ı bağlayıp,

getirdiler. Soyarak, ateşin üzerine yatırdılar. Ya dîninden döndürecekler veya ateşte yakacaklardı. Ateşin ortasına sırt üstü yatırılan Hazret-i Habbâb; "Allah'ım! Hâlimi görüyor, durumumu biliyorsun. Kalbimdeki îmânı sabit et, büyük bir sabır ihsân eyle" diye duâ ediyordu. Müşriklerden biri ayağıyla Hazret-i Habbâb'ın göğsüne bastı. Fakat onlar, Allahü teâlânın inananları koruduğunu bilmiyorlardı.

Yıllar sonra bu hâdiseyi Habbâb'a sorduklarında, sırtını açıp yanık izlerini göstererek; "Benim için bir ateş yaktılar, sonra sürükleyerek içine attılar. O ateşi ancak benim etim söndürmüştü" dedi.

Hazret-i Habbâb'a dışarda böyle işkence ederlerken, sahibi Ümmü Enmâr da, dîninden döndürmek için ateşte demiri kızdırır ve başına basarak dağlardı. O, dîni için bütün bu acılara katlanır, teklif ettiklerini yerine getirmez ve îmânından dönmezdi.

Bir gün Hazret-i Habbâb, sevgili Peygamberimizin huzûrlarına çıktı ve; "Yâ Resûlallah! Müşrikler dışarda beni gördükleri yerde ateşte yakıyorlar. Evde, sahibim Ümmü Enmâr da kızdırılmış demirle başımı dağlıyor. Duânızı istirhâm ediyorum!" dedi. Sonra sırtındaki ve başındaki yanıkları gösterdi. Peygamberimiz bu hâline çok acıdı, Dîninden dönmemek için çektiği ızdırâba, yapılan zulme dayanamadı ve; **"Yâ Rabbî! Habbâb'a yardım et"** diyerek duâda bulundu. Cenâb-ı Hak, Resûlünün duâsını ânında kabul buyurdu ve Ümmü Enmâr'ın başına şiddetli bir ağrı verdi. Ümmü Enmâr, başının ağrısından sabahlara kadar inlerdi. Çâre olarak ateşte kızdırılmış bir demirle başının dağlanmasını söylediler. Sonunda Habbâb'ı çağırarak, demir çubuğu ateşte kızdırmasını ve başını dağlamasını emretti... Hazret-i Habbâb da demirle onun başını dağlardı...

İslâm'ın ilk günlerinde, müşrikler, Habbâb bin Eret'in durumuna pek aldırış etmiyorlardı. Fakat her geçen gün îmân edenlerin sayısı artıyordu. Sonunda, ister istemez bu işi ciddiye almaya mecbur olmuşlardı. Nihâyet Hazret-i Habbâb'a olan işkencelerini artırdılar. Ziyâdesiyle vurdular, dövdüler, yaraladılar, işkence üstüne işkence yaptılar...

Bütün bunlara rağmen, Hazret-i Habbâb îmânından zerre kadar tâviz vermedi. Fakat eziyet ve işkenceler de dayanılmaz hâle gelmişti. Olup bitenleri Kâinatın efendisine arzedip; "Yâ Resûlallah! Çektiğimiz işkencelerden kurtulmamız için, duâ buyurur musunuz?" dedi.

Bunun üzerine Resûlullah efendimiz; **"Sizden önceki ümmetler içinde öyle kimseler vardı ki, demir tarakla derileri, etleri soyulup kazınırdı da, bu işkence yine onları dîninden döndüremezdi. Testere ile tepesinden ikiye bölünürdü de,**

"(Ey Bilâl!) Allahü teâlânın ismini söylemek, seni kurtarır."
Hadîs-i şerîf

yine bu işkenceler onları dinlerinden geri çeviremezdi. Allahü teâlâ elbette bu işi (İslâmiyet'i) **tamamlayacaktır. Bütün dinlerden üstün kılacaktır. Öyle ki, hayvanına binip, San'a'dan Hadramût'a kadar tek başına giden kimse, Allahü teâlâdan başkasından korkmayacak, koyunları hakkında da kurt saldırmasından başka bir endişe duymayacaktır. Fakat, siz acele ediyorsunuz"** buyurdular ve sırtını okşayıp duâ ettiler. Resûlullah'ın rûhlara gıda ve şifâ olan bu latif sözleri, Habbâb'ın acılarını dindirmişti.

Hazret-i Habbâb'ın bilhassa azgın müşrik olan Âs bin Vâil'den epeyce alacağı vardı. Onu istemek için yanına gitti. Âs bin Vâil, Habbâb'a; "Muhammed'i inkâr etmedikçe sana alacağını vermem" deyince, Hazret-i Habbâb; "Vallahi ben hayâtımda olduğu gibi öldükten sonra kabrimden kalkınca da asla peygamberimi red ve inkâr edemem. Her şeyden vazgeçerim, yine bu inkârı yapamam" cevâbını verdi. Bunun üzerine Âs bin Vâil; "Öldükten sonra dirilecek miyiz? öyle bir şey varsa o zaman malım da, evlâdım da olacak. Borcumu, sana o gün öderim" dedi.

Âs bin Vâil'in bu sözleri üzerine, Allahü teâlâ Kur'ân-ı kerîmde Meryem sûresinin 77-79. âyet-i kerîmelerinde meâlen şöyle buyurdu: **"**(Ey Habîbim!) **Şimdi şu âyetlerimizi inkâr eden ve; "Elbette bana** (kıyâmet günü) **mal ve evlâd verilecektir" diyen adamı** (Âs ibn-i Vâil'i) **gördün mü? O, gaybe muttali mi olmuş, yoksa Rahmân'ın huzûrunda bir söz mü almış? Hayır, Öyle değil, biz onun dediğini yazacağız.** (Kıyâmet günü onun üzerine hesaba çekeceğiz) **ve azâbını da çoğalttıkça çoğaltacağız."**

Bayılıncaya kadar işkence

Müşrikler işkencede kadın-erkek gözetmezlerdi. İlk müslümanlardan olan ve kimsesi bulunmayan Zinnîre Hâtun da bir köle idi. Müslüman olduğunu öğrenen müşrikler, ona da işkence yapmaktan hiç çekinmediler. Zinnîre Hâtun, Lât ve Uzzâ putlarına tapması için zorlanır, boğazı sıkılır, nefes alamayıp bayılıncaya kadar işkence yapılırdı. Buna rağmen dîninden asla dönmez, onların dediklerini tutmazdı. Bilhassa Ebû Cehil pek çok işkence ederdi. Bu yüzden Zinnîre'nin gözleri görmez olmuştu. Bir ara Ebû Cehil; "Gördün mü? Lât ve Uzzâ senin gözünü kör etti!" deyince, Zinnîre Hâtun, îmânının tezâhürü olarak; "Ey Ebû Cehil! Vallahi o, senin dediğin gibi değildir. Lât ve Uzzâ dediğin putlar hiç bir işe yaramaz, kendilerine tapanlardan ve tapmayanlardan haberleri yoktur. Benim Rabbim, gözümün nûrunu vermeye ve beni eski hâlime döndürmeye elbette kâdirdir" dedi.

Ebû Cehil, Hazret-i Zinnîre'nin sarsılmaz îmânı karşısında şaşırıp kaldı. Allahü teâlâ, Zinnîre'nin duâsını kabul etmiş, gözü eskisinden daha iyi görür olmuştu. Ebû Cehil ve Kureyş müşrikleri bu hâli gördükleri hâlde inâd edip, îmân etmediler. Üstelik; "Bu da, peygamberlerinin bir sihridir! Muhammed'in yolunda giden akılsızlara şaşmaz mısınız? Eğer onların gittiği yol hayırlı ve gerçek olsaydı, önce biz ona uyardık. Demek, bizden önce bir köle mi doğruyu buldu?" dediler.

Bunun üzerine Allahü teâlâ, Ahkâf sûresinin 11. âyet-i kerîmesini nâzil etti. Meâlen; **"O kâfirler, îmân edenler için; "Eğer onda** (İslâmiyet'te) **bir hayır olsaydı, bu hususta onlar** (fakirler, bîçâreler) **bizim önümüze geçemezler, bizden önce, ona koşamazlardı" dediler. Hâlbuki onlar, onunla** (Kur'ân-ı kerîmle mü'minler gibi) **hidâyete kavuşmadıkları için** (Kur'ân-ı kerîmi inkâr etmek için)**;**

"Bu Kur'ân-ı kerîm (Muhammed'in ortaya çıkardığı) **eski bir yalandır" diyeceklerdir"** buyruldu.

Dâr-ül-Erkâm

Sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem, müşriklerin, Eshâbına yaptıkları zulüm ve işkencelere çok üzülüyorlardı. İslâmiyet'in yayılması ve öğrenilmesi için emniyetli bir yer lâzımdı. Efendimiz, bu mukaddes vazife için Hazret-i Erkâm'ın evini seçti.[74] Bu ev, Safâ tepesinin doğusunda, dar bir sokak içinde ve yüksekçe bir yerde idi. Buradan Kâbe-i muazzama rahatça görülürdü. Evin giriş ve çıkışı, gelip geçenleri kontrol etmek bakımından çok elverişli idi. Ayrıca Hazret-i Erkâm, Mekke'nin ileri gelenlerinden, itibarı yüksek bir zât idi. Habîb-i ekrem efendimiz, bu evde Eshâbına İslâmiyet'i anlatıyordu. Yeni müslüman olacaklar buraya gelip İslâmiyet'le şereflenirler, Resûlullah efendimizin gönüllere deva olan mübârek sözlerini dinlemekle bereketlenirlerdi. Peygamber efendimizi, sanki başlarına kuş konmuş da konuşunca uçacakmış gibi nefes almaz bir şekilde dinlerlerdi. Mübârek sözlerini, âdetâ yutarcasına, hiç bir kelimesini kaçırmadan, ezberlerlerdi. Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem, gündüzlerini Erkâm'ın evine ayırıyor ve sabahtan akşama kadar Eshâbını yetiştirmekle meşgûl oluyorlardı. Burası müslümanların ilk karargâhı, **"Dâr-ül İslâm"** idi. İlk müslümanlar burada toplanırlar, böylece müşriklerin her türlü kötülüklerinden korunmuş olurlardı.

"Ey Ebû Cehil! Vallahi o, senin dedi in gibi de ildir. Lât ve Uzzâ dedi in putlar hiç bir i e yaramaz, kendilerine tapanlardan ve tapmayanlardan haberleri yoktur. Benim Rabbim, gözümün nûrunu vermeye ve beni eski hâlime döndürmeye elbette kâdirdir."
Zinnîre Hâtûn

Öldüresiye işkence

Ammâr bin Yâser anlatıyor: "Dâr-ül-Erkâm'a" gidip Resûlullah'ı görerek müslüman olmak istiyordum. Kapıda Hazret-i Süheyb'e rastladım. "Burada ne yapıyorsun!" diye sorduğumda, aynı suâli bana sordu. Ben de; "Hazret-i Muhammed'in huzûruna gidip, sözlerini dinleyip müslüman olmak istiyorum" dedim. O da; "Ben de bunun için gelmiştim" dedi. Beraberce yüksek ve şerefli huzûrlarına girdik. Bize İslâm'ı arz etti. Severek müslüman olduk."[75]

Ammâr müslümanlığını açıklamaktan çekinmeyen mücâhidlerden biri idi. Dininden dönmemek için en ağır işkencelere katlanırdı. Müşrikler onu yalnız buldukları zaman, Ramda mevkiine, Mekke kayalıklarına götürürler, elbiselerini çıkarıp, demir gömlek giydirirlerdi. Bu şekilde yakıcı güneşin altında bekletilir ve işkence edilirdi. Bâzen de sırtı ateşle dağlanır, bitmez tükenmez işkencelere uğrardı. Her defasında; "İnkâr et!... İnkâr et!... Lât ve Uzzâ'ya tap da kurtul!.." derlerdi. Hazret-i Ammâr, bu dayanılmaz işkencelere büyük bir sabırla; **"Rabbim Allah, peygamberim Muham-**

74 İbni Hacer, el-İsâbe, I, 28-29.
75 İbni Sa'd, Tabakât, III, 227; Hâkim, Müstedrek, III, 449; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, XXIV, 219.

med aleyhisselâmdır" diyerek karşılık verirdi. Müşrikler buna daha çok sinirlenirler, göğsü üzerine, sıcaktan yanmış kayaları koyarlar, bâzen de kuyu içine atarak suda boğmaya çalışırlardı. Ammâr bin Yâser bir gün sevgili Peygamberimizin huzûrlarıyla şereflendiğinde; "Yâ Resûlallah! Müşriklerin bize yaptığı işkenceler son haddine vardı" deyince, Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem, Hazret-i Ammâr'ın hâline acıdılar ve; **"Sabr ediniz ey Yahzân'ın babası!"** buyurduktan sonra; **"Yâ Rabbî! Ammâr ailesinden hiç kimseye Cehennem azabını tattırma"** diye duâ ettiler.

İlk şehîd, ilk kan

Hazret-i Ammâr'ın babası Yâser, annesi Sümeyye, kardeşi Abdullah ailece müslüman olmuşlardı. Müşrikler, Hazret-i Ammâr'a yaptıkları işkencelerden daha fazlasını annesine, babasına ve kardeşine yaparlardı. İşkence sırasında, küfür olan sözlerini bunlara söyletmek isterler, onlar da; "Derimizi yüzseniz, etimizi dilim dilim doğrasanız, sizi dinlemeyiz" diye cevap verirler; "Lâ ilâhe illallah, Muhammedün Resûlullah" derlerdi. Yine bir gün Bathâ denilen yerde, Yâser ailesine topluca işkence yapılırken, Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem oradan geçiyordu. Eshâbının bu dayanılmaz işkencelerini görünce çok üzüldüler. Hazret-i Yâser; "Yâ Resûlallah! Zamanımız hep böyle işkence ile mi geçecek?" diye suâl edince, Efendimiz; **"Sabrediniz ey Yâser ailesi! Sevininiz ey Ammâr ailesi! Hiç şüphesiz, sizin mükâfat yeriniz Cennet'tir"** buyurdu.

Yine bir gün, Mekke müşrikleri, Ammâr'a ateşle eziyet ve işkence ediyorlardı. Resûlullah efendimiz orayı teşrif ettiler; "**Ey ateş! İbrâhîm'e** (aleyhisselâm) **olduğun gibi, Ammâr'a da serin ve selâmet ol!"** buyurdular. Daha sonra Ammâr sırtını açtığında ateşin izi görünüyordu. Bu iz, Resûlullah'ın duâsından önce idi.

Yine Yâser ailesini işkenceye tâbi tuttukları bir günde, Hazret-i Yâser'i ve oğlu Hazret-i Abdullah'ı okla şehîd ettiler. Ebû Cehil, Hazret-i Sümeyye'nin mübârek ayaklarını iple bağlattı. İplerin uçlarına da iki deveyi bağlatıp, ayrı istikâmetlerde sürerek Hazret-i Sümeyye'yi parçalattı ve şehîd etti. Merhametsiz, gaddar, zâlim Ebû Cehil ve diğer müşriklerin, işkencelerle Yâser ailesini şehîd ettikleri haberini Peygamber efendimiz ve Eshâb-ı kirâm aleyhimürrıdvân duyduklarında, pek ziyâde üzüldüler. Bu olay, Eshâbın birbirlerine daha çok bağlanmasına ve kenetlenmesine sebeb oldu.[76]

Eshâb-ı kirâm, namaz kılacakları zaman kimsenin bulunmadığı yerlere giderler, orada ibâdetlerini gizlice yaparlardı. Yine böyle bir gün; Sa'd bin Ebî Vakkâs, Sa'îd bin Zeyd, Abdullah bin Mes'ûd, Ammâr bin Yâser, Habbâb bin Eret, Mekke vâdilerinden Ebû Düb denilen mevkiîde namaz kılıyorlardı. O sırada, onları takip eden Ahnes bin Şerik ve bâzı müşrikler yanlarına gelip ibâdetleriyle alay etmeye, kötülemeye başladılar. Buna dayanamayan Hazret-i Sa'd bin Ebî Vakkâs ve arkadaşları, müşriklere hücum ettiler. Hazret-i Sa'd, eline geçirdiği bir deve kemiğini, kâfirlerden birinin kafasına vurarak yardı. Müşrikler korkarak kaçtılar. Böylece müslümanlar ilk defa, kâfir kanı akıtmış oldular.

Hazret-i Ebû Zer Gıfârî'nin müslüman olması

İnsanlar, birer-ikişer hidâyete kavuşuyor ve İslâm'ın nûru Mekke dışında da yayılarak âlemi aydınlatmaya başlıyordu. İslâm'ın doğuş haberi ve yayılışı karşısında,

76 İbni Ebî Şeybe, Musannef, VIII, 42; İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 264; Süheylî, Ravd-ül-ünf, II, 86.

müşrikler engelleme yollarına baş vuruyorlardı. Nihâyet bu haber, Benî Gıfâr kabîlesine de ulaştı. Ebû Zer Gıfârî bu haberi işitir işitmez kardeşi Üneys'i Mekke'ye gönderip, durumu araştırmasını istedi. Üneys, Mekke'ye gidip, Peygamber efendimizin meclisinde bulundu. Hayran kalarak geri döndü. Kardeşi Ebû Zer hazretleri; "Ne haber getirdin?" diye sorunca; "Efendimiz! Vallahi hep hayrı, iyiliği emreden ve kötülüklerden sakındıran pek yüce bir zât gördüm" dedi. Ebû Zer Gıfârî; "Peki, insanlar O'nun hakkında ne diyorlar?" deyince, zamanın meşhur şâirlerinden olan kardeşi Üneys; "Şâir, kâhin, sihirbaz diyorlar. Fakat O'nun sözleri kâhinlerin, sihirbazların sözlerine benzemiyor. Ayrıca söylediklerini, şâirlerin her çeşit şiirleriyle karşılaştırdım. Onlara da benzemiyor. Benzeri olmayan bu sözler hiç kimsenin sözüyle de ölçülemez. Vallahi, O zât hakkı bildiriyor, doğruyu söylüyor. O'na inanmayanlar yalancı ve sapıklık içindedirler" diye cevap verdi.

Ebû Zer Gıfârî bu haber üzerine Mekke'ye gitmeye ve Peygamber efendimizi görüp müslüman olmaya karar verdi. Eline bir değnek ve biraz da azık alarak, şevkle Mekke'nin yolunu tuttu. Mekke'ye varınca, hâlini kimseye anlatmadı. Çünkü müşrikler, Peygamber efendimize ve yeni müslüman olanlara şiddetli düşmanlık yapıyorlar, eziyetlerini de git gide arttırıyorlardı. Bilhassa müslüman olan, kimsesiz ve garip kimselere pek fazla işkence yapıyorlardı. Ebû Zer, Mekke'de kimseyi tanımıyordu. Garib ve yabancı idi. Bu bakımdan kimseye bir şey sormadı. Kâbe'nin yanında Resûlullah'ı görmek için fırsat kolluyor, nerede olduğunu öğrenmek için bir işaret arıyordu.

Akşam üstü bir sokak köşesine çekildi. Hazret-i Ali, Ebû Zer'i gördü. Garîb olduğunu anlayarak evine götürdü. Hâlini sormayınca Ebû Zer sırrını açmadı. Sabah olunca tekrar Kâbe'ye gitti. Akşama kadar dolaştığı hâlde isteğine ulaşamamıştı. Önceki yere gidip oturdu. Hazret-i Ali, o gece yine oradan geçiyordu. "Bu bîçâre hâlâ evini öğrenememiş" diyerek tekrar götürdü. Sabahleyin yine Beytullah'a gitti ve oturduğu köşeye çekildi. Hazret-i Ali tekrar evine dâvet etti. Bu defa nereden ve niçin geldiğini sordu. Ebû Zer hazretleri de; "Eğer bana doğru bilgi vereceğine kat'î söz verirsen, söylerim" dedi. Hazret-i Ali; "Söyle, hâlini kimseye açmam" deyince, Ebû Zer Gıfârî; "Burada bir peygamberin çıktığını işittim. O'nunla görüşmek ve O'na kavuşmak için geldim" dedi. Hazret-i Ali Efendimiz; "Sen doğruyu buldun, akıllılık ettin. Şimdi ben O zâtın yanına gidiyorum. Beni takip et, benim girdiğim eve sen de gir. Eğer yolda sana bir kimsenin zarar vereceğini anlarsam, ayakkabımı düzeltiyormuş gibi davranırım. O zaman beni beklemeden geçip yürürsün" dedi.

Ebû Zer Gıfârî, Hazret-i Ali'yi takip etti. Sonunda Peygamberi-

"Sabrediniz ey Yâser ailesi! Sevininiz ey Ammâr ailesi! Hiç üphesiz, sizin mükâfat yeriniz Cennet'tir."
Hadîs-i şerîf

mizin mübârek yüzünü görmekle şereflendi. Ve; **"Esselâmü aleyküm"** diyerek selâm verdi. Bu selâm İslâm'da verilen ilk selâm ve Ebû Zer Gıfârî de ilk selâmlayan kimse oldu. Peygamber efendimiz selâmına cevap verip; **"Allahü teâlânın rahmeti üzerine olsun"** buyurdu. Peygamber efendimiz; **"Sen kimsin?"** diye sorunca; "Ben Gıfâr kabîlesindenim" dedi. "**Ne zamandan beri buradasın?"** buyurdu. "Üç gün üç geceden beri buradayım." **"Seni kim doyurdu?"** buyurunca; "Zemzem'den başka bir yiyecek, içecek bulamadım. Zemzemi içtikçe hiç bir açlık ve susuzluk duymadım" dedi. Peygamberimiz; **"Zemzem mübârektir. Aç olanı doyurur"** buyurdu. Bundan sonra Ebû Zer Gıfârî, Peygamber efendimize; "Bana İslâm'ı bildir" dedi. Peygamberimiz, ona Kelime-i şehâdeti okudu, o da söyleyerek, İslâmiyet ile şereflenip, ilk müslümanlar arasına karıştı.[77]

Ebû Zer Gıfârî hazretleri, müslüman olduktan sonra Peygamberimize; "Yâ Resûlallah! Seni hak peygamber gönderen Cenâb-ı Hakk'a yemîn ederim ki, ben bunu müşriklerin arasında açıkça söyleyeceğim" dedi. Kâbe yanına gidip, yüksek sesle; "Ey Kureyş topluluğu! **"Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve Resûlühü - Ben şehâdet ederim ki, Allahü teâlâdan başka ilâh yoktur. Muhammed aleyhisselâm O'nun kulu ve resûlüdür"** dedi. Bunu işiten müşrikler, hemen üzerine hücum ettiler. Taş, sopa ve kemik parçalarıyla vurarak kan içinde bıraktılar. Bu hâli gören Hazret-i Abbâs; "Bırakın bu adamı, öldüreceksiniz! O, sizin ticâret kervanınızın geçtiği yol üzerinde oturan bir kabîledendir. Bir daha oradan nasıl geçeceksiniz" dedi. Ebû Zer hazretlerini müşriklerin elinden kurtardı. Ebû Zer, müslüman olmakla şereflenmenin verdiği sevinçle yerinde duramıyordu. Ertesi gün yine Kâbe'nin yanında Kelime-i şehâdeti yüksek sesle, bağıra bağıra söyledi. Müşrikler bu defa da dövdüler. Yere yıkıldı. Yine Hazret-i Abbâs yetişip, ellerinden kurtardı.

Ebû Zer Gıfârî hazretlerine, Peygamber efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem kendi memleketine dönmesini ve orada İslâmiyet'i yaymasını emir buyurdu. Bu emir üzerine kabîlesi arasına dönüp, onlara Allahü teâlânın birliğini, Muhammed aleyhisselâmın O'nun resûlü olduğunu anlattı. Bildirdiklerinin gerçek ve doğru olduğunu, taptıkları putların bâtıl, boş ve mânâsızlığını söyledi. Kendisini dinleyen kalabalıktan, bir kısmı îtirâz etmeye başladı. Bu sırada, kabîlenin reisi Haffâf, bağıranları susturdu ve; "Durun, dinleyelim bakalım ne anlatacak" dedi. Bunun üzerine, Ebû Zer hazretleri şöyle devam etti:

"Ben müslüman olmadan önce, bir gün Nuhem putunun yanına gidip, önüne süt koymuştum. Bir köpeğin yaklaşıp sütü içtiğini ve putun üzerine pislediğini gördüm. Putun buna mâni olacak güce sahip olmadığını yakînen anladım. Köpeğin bile hakâret ettiği puta tapmak nasıl hoşunuza gider? Bu delilik değil midir? İşte sizin taptığınız budur."

Herkes başını eğmiş duruyordu. İçlerinden biri; "Peki senin bahsettiğin Peygamber neyi bildiriyor? O'nun doğru söylediğini nasıl anladın?" deyince, Ebû Zer hazretleri yüksek sesle;

"O, Allahü teâlânın bir olduğunu, O'ndan başka ilâh olmadığını. O'nun her şeyi yaratan ve herşeyin mâliki, sahibi olduğunu bildiriyor... İnsanları O'na îmân etmeye çağırıyor... İyiliğe, güzel ahlâka ve yardımlaşmaya dâvet ediyor. Kız çocuklarını diri diri

77 Buhârî, Menâkıb, 11; Fezâilü's-Sahâbe, 62; Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, II, 83.

gömmenin ve yaptığınız diğer her türlü kötülüğün, haksızlığın, zulmün çirkinliğini ve bunlardan sakınmayı bildiriyor" dedi ve İslâmiyet'i uzun uzun açıkladı. Kabilesinin içinde bulunduğu sapıklığı bir bir sayıp döktü. Sonra bunların zararlarını ve çirkinliğini anlattı. Onu dinleyenler arasında başta kabîle reîsi Haffâf ve kendi kardeşi Üneys olmak üzere pek çok kimse müslüman oldu.[78]

> *"Vallahi, O zât hakkı bildiriyor, do ruyu söylüyor. O'na inanmayanlar yalancı ve sapıklık içindedirler."*
> ***Hazret-i Ebû Zer Gıfârî***

Kâbe'de açıktan Kur'ân-ı kerîm okunması

Eshâb-ı kirâm bir gün tenhâ bir yerde toplanmışlar, konuşuyorlardı; "Vallahi Resûlullah'dan başka şu Kureyşli müşriklere Kur'ân-ı kerîmi açıktan dinletebilen bir kimse çıkmadı. Onlara açıktan Kur'ân-ı kerîmi okuyup dinletecek bir kimse var mıdır?" dediler. Orada Abdullah bin Mes'ûd hazretleri de vardı. "Ben dinletirim" buyurdu. Eshâbın bâzıları; "Ey Abdullah! Müşriklerin sana bir zarar vereceğinden korkarız. Biz öyle bir kimse istiyoruz ki, gerektiği zaman kendini müşriklerden koruyabilecek bir kavmi ve kabîlesi bulunsun" deyince, "Siz, bana müsâade edin, gideyim. Cenâb-ı Hak beni muhafaza eder" diye ısrar etti.

Ertesi gün kuşluk vakti Makâm-ı İbrâhîm'e vardı. Müşrikler orada toplanmışlardı. İbn-i Mes'ûd ayakta Besmele-i şerîfe çekti ve Rahmân sûresini okumaya başladı. Müşrikler birbirlerine; "Ümmü Abd'in oğlu ne söylüyor? Herhâlde Muhammed'in getirdiği şeyleri okuyor" diyerek üzerine yürüdüler. Yumruk, tekme ve tokatlarla yüzünü, gözünü morartarak tanınmaz hâle getirdiler. Fakat o, tokat ve yumruklar altında okumaya devam ediyordu. Yüzü, gözü, yara bere içerisinde Eshâb-ı kirâmın yanına döndü. Eshâb-ı kirâm buna çok üzüldüler; "Zâten biz senin bu akıbete uğrayacağından korkmuştuk. Nihâyet korktuğumuz başına geldi" dediler.

Fakat Abdullah ibni Mes'ûd hiç üzgün değildi; "Allahü teâlânın düşmanlarını ben bugünkü kadar zayıf görmedim. İsterseniz yarın sabah, onlara bir o kadar daha dinletebilirim" buyurdu. Eshâb-ı kirâm; "Hayır, sana bu kadarı yeter. O azılı kâfirlere hoşlanmadıkları şeyi dinlettin" dediler.[79]

Tufeyl bin Amr'ın müslüman olması

Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem Mekke'de İslâmiyet'i açıkça yaymaya başladığı yıllarda, gece-gündüz insanlara nasihat veriyor, onları, İslâm dînine dâvet ediyordu. Mekkeli müşrikler, Resûlullah efendimizin bu gayretlerini boşa çıkarmak için çabalıyorlardı. O'nun anlattıklarını kabul edip îmân edenlere, her türlü

78 Buhârî, Menâkıb, 10; Fezâilü's-Sahâbe, 62; İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 122-123; Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, II, 83.
79 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 166; İbni Hişâm, Sîret, I, 314-315; Taberî, Târih, II, 234-235.

yalan, iftira ve işkenceyi reva görüyorlardı. Peygamber efendimizle görüşen, konuşan birini gördüler mi, hemen yanına varıyorlar, O'nu dinlememesi ve anlattıklarına inanmaması için her türlü hileye, yalana başvuruyorlardı. Dışarıdan Mekke'ye gelenleri O'nunla görüştürmemek için, ellerinden geleni yapmaktan geri durmuyorlardı.

Müslümanların, sıkıntı içinde oldukları ve kâfirlerden eziyet çektikleri bir zamanda, **Tufeyl bin Amr Devsî** Mekke'ye gelmişti. Bunu gören müşriklerin önderleri, yanına giderek; "Ey Tufeyl! Sen, bizim memleketimize geldin. Aramızda ortaya çıkan Abdülmuttalib'in yetiminin, şaşılacak bir çok hâlleri vardır. Söylediği sözler sihir gibidir. Oğlunu babasından, kardeşi kardeşten, kocayı karısından ayırıyor! Ortaya attığı fikirlerle, ortalığı karıştırıyor, O'nun sözünü işiten oğul, babasına bakmıyor. O'na tâbi oluyor. Artık kimse birbirini dinlemeyip, müslüman oluyor. Korkarız ki, bizim başımıza gelen bu ayrılık belâsı, seninle kavminin başına da gelir. Sana nasihatimiz olsun, O'nunla sakın konuşma. Ne O'na bir söz söyle, ne de O'nun sözünü dinle. Anlattıklarına kulak asma! Çok dikkatli ol. Burada fazla da kalma Hemen çekip git!" dediler.

Bundan sonrasını Tufeyl bin Amr şöyle anlatıyor:

"Yemin ederek söylüyorum, bu sözü o kadar çok söylediler ki, artık O'nunla konuşmamaya ve sözünü asla dinlememeye karar verdim. Hattâ Kâbe'ye girdiğim zaman, ne olur ne olmaz belki sözlerini duyarım endişesiyle kulaklarıma pamuk bile tıkamıştım. Ertesi gün, sabahleyin Kâbe'ye gittim. Resûl aleyhisselâmın orada namaz kıldığını gördüm. O'na yakın bir yerde durdum. Cenâb-ı Hakk'ın hikmeti olarak, okuduklarından bâzısı kulağıma çarptı. İşittiğim sözler ne kadar güzeldi. Kendi kendime; "Ben, iyiyi kötüyü ayırt edemeyecek bir adam değilim. Hem de şâirim. Bunun söylediklerini ne diye dinlemeyeyim? Sözlerini güzel bulursam kabul ederim, güzel gelmezse terk ederim" dedim. Ve bir tarafa gizlenip, Resûlullah namazını kılıp evine hareket edinceye kadar orada bekledim.

Sonra peşinden gittim. Evine girince, ben de girdim ve; "Yâ Muhammed aleyhisselâm! Ben bu diyara geldiğimde, senin kavmin bana şöyle şöyle dediler... Senden uzak durmamı istediler. Korkumdan sözünü işitmemek için kulaklarıma pamuk tıkadım. Ama Allahü teâlâ senin okuduklarından bir miktarını işittirdi. Onları pek güzel buldum. Şimdi sen, bana ne söyleyeceksen bildir! Kabûl etmeye hazırım" dedim.

Resûlullah efendimiz bana İslâmiyet'i anlattı ve Kur'ân-ı kerîmden bir miktar okudu. Yemîn ederim ki, ömrümde bundan daha güzel söz işitmemiştim. Hemen Kelime-i şehâdet getirip müslüman oldum.

O anda dedim ki: "Yâ Resûlallah! Ben, kavmimde sözü dinlenen, itibarlı bir kimseyim. Hiç biri sözümden dışarı çıkmaz. Gidip, onları da, İslâm dînine dâvet edeyim. Duâ ediniz de, Allahü teâlâ benim için bir alâmet, bir kerâmet buyursun! Böylece o alâmet, kavmimi İslâmiyet'e dâvet ederken bana bir kolaylık, bir yardım olsun!" Bu ricam üzerine Resûlullah efendimiz;

"Ey Allah'ım! Onun için bir âyet, alâmet ihsân eyle!" diye duâ buyurdu.

Bundan sonra kendi beldeme döndüm. Karanlık bir gecede, kavmimin oturduğu su başına bakan tepeye vardığım zaman, alnımda kandil gibi bir nûr peyda oldu ve ışık vermeye başladı. O zaman duâ edip; "Ey Allah'ım! Bu nûru alnımdan başka bir yere naklet! Devs kabîlesinin câhilleri görüp de, dîninden döndüğü için, Allah, onun alnında ilâhî bir ceza olarak bunu çıkardı sanmasınlar!" dedim. O nûr, hemen elim-

deki kamçının ucuna gelip kandil gibi asıldı. Kabilemin yurduna yaklaşıp da, yokuştan aşağıya inmeye başladığım sırada, orada bulunanlar, elimdeki kamçının başında kandil gibi parlayan nûru birbirlerine gösteriyorlardı. Bu vaziyette yokuştan aşağıya inip evime geldim. Yanıma ilk önce, babam gelip, beni bu hâlde gördü. Bana olan sevgisinden boynuma sarıldı. Babam çok yaşlıydı.

Ona dedim ki: "Ey babacığım! Eğer evvelki hâlin üzere kalırsan, ne ben sendenim, ne de sen bendensin!" Bu sözümü işitince babam şaşırdı ve; "Sebebi ne ey oğlum!" diye sordu. Ona cevap olarak; "Ben artık Muhammed aleyhisselâmın dînine girip müslüman oldum" dedim.

Bunun üzerine babam; "Oğlum, ben de senin girdiğin dîne girdim. Senin dînin benim de dînim olsun!" deyip, hemen Kelime-i şehâdet getirerek müslüman oldu. Bundan sonra İslâm dîninden bildiğimi ona öğrettim. Sonra, yıkanıp temiz elbiseler giydi. Daha sonra yanıma hanımım geldi. Ona da aynı şeyleri söyledim. O da kabul edip müslüman oldu.

Sabah olunca, Devs kabîlesinin içine çıktım. İslâmiyet'i anlatıp, hepsini İslâm'a dâvet ettim. Fakat kabullenmede ağır davrandılar. Çok zaman muhalefet ettiler. Günâh ve kötülük olan işlerinden el çekmediler. Daha da ileri gidip göz, kaş hareketleri yaparak benimle alay ettiler; faiz ve kumara düşkünlüklerinden sözlerimi dinlemediler. İslâmiyet'e uymaktan kaçındılar. Allah'a ve Peygamberine âsî oldular.

Bir müddet sonra Mekke'ye gelip, kavmimi Resûlullah'a şikâyet ederek; "Yâ Resûlallah! Devs kabîlesi, Allahü teâlâya âsî oldular. İslâm'a girmeleri için yaptığım dâveti kabul etmediler. Onlar için duâ buyurun!" dedim. Herkese şefkat ve merhameti çok olan sevgili Peygamberimiz, ellerini açıp kıbleye dönerek; **"Yâ Rabbî! Devs halkına doğru yolu göster de, onları İslâm dînine getir!"** diye duâ ettiler. Bana da; **"Kavmine dön, Onları güler yüzle ve tatlı dille İslâmiyet'e dâvet etmeye devam et! Kendilerine yumuşak davran!"** buyurdular. Hemen memleketime geldim, Devs halkını İslâm'a dâvetten hiç boş kalmadım."[80]

"Peygamberimiz; 'Yâ Rabbi! Devs halkına do ru yolu göster de, onları slâm dînine getir' diye duâ buyurdu. Bana da; 'Kavmine dön! Onları güleryüzle ve tatlı dille slâmiyete da'vet etmeye devam et! Kendilerine yumu ak davran!' buyurdu."
Tufeyl bin Amr

Panayırlarda dâvet

Her sene çeşitli şehirlerdeki insanlar, belli günlerde Kâbe-i muazzamayı ziyâret etmek için Mekke'ye gelirlerdi. Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz de gelenleri karşılayıp, her gruba İslâmiyet'i anlatır, "Allahü teâlânın bir, kendisinin hak peygamber olduğunu ve kurtuluşun bunda bulunduğunu" bildirirlerdi.

Bir gün Velîd bin Mugîre, müşrikleri toplayıp; "Ey Kureyş

80 İbni Hişâm, Sîret, I, 382-385; Süheylî, Ravd-ül-ünf, II, 168; Şemseddin Şâmî, Sübü-lü'l-Hüdâ, II, 417.

cemâati! Yine Kâbe'yi ziyâret etme mevsimi geldi. Muhammed'in sesi, âleme yayılmıştır. Arab kabîleleri yanına gelip, tatlı sözlerine meyl ederler ve dînine girerler. Buna bir tedbir düşünmek lâzımdır. Hepimiz anlaşalım, O'nun hakkında bir şey söyleyerek birbirimizi yalancı çıkarmış olmayalım" dedi.

Kureyşliler; "Ey Abd-i Şems'in babası! İçimizde en ileri görüşlü olan sensin. Sen, ne söyleyelim dersen, biz de onu söyleriz" dediler.

Velîd; "Hayır, siz söyleyin ben dinleyeyim" deyince, onlar; "Kâhin diyelim" dediler. Velîd derhâl îtirâz etti ve; "Hayır! Yemîn ederim ki, O kâhin değildir. Biz, çok kâhin gördük. Doğruyu da yalanı da hiç çekinmeden söylerler. Muhammed'in okuduğu şeyler, kâhinlerin uydurduğu şeylere hiç benzemiyor. Sonra biz, şimdiye kadar Muhammed'den bir yalan da işitmedik. Eğer böyle söylersek kimse inanmaz" dedi.

Bu defa; "Mecnûndur, delidir diyelim" dediler. Velîd yine îtirâz ederek; "Hayır! Yemîn ederim ki O, bir mecnûn ve deli de değildir. Biz deli ve mecnûnları biliriz, delilik alâmetlerinden de anlarız. O'nun ne boğulması, ne çırpınıp titremesi, ne de evhamlanması vardır. Böyle söylersek bizi tekzîb edip yalanlarlar" dedi.

Kureyşliler; "Şâirdir diyelim..." dediler. Velîd yine îtirâz etti ve; "O şâir de değildir! Biz, şiirin her çeşidini çok iyi biliriz. O'nun okudukları şiire hiç benzemez" dedi.

Bu defa; "O, sihirbazdır diyelim" dediler. Velîd; "O sihirbaz değildir. Biz, sihirbazları ve yaptıkları sihirleri gördük, onları da biliriz. O'nun sözlerinde sihirden eser yoktur. Muhammed'in kelâmı bütün âleme galiptir. Bilinmeyen kimse de değildir. Halkı O'ndan ayırıp konuşmalarına mâni olamayız. Sonra fesâhat ve belâgatta, güzel ve mânâlı konuşmada akranlarından üstündür.

Velhâsıl O'nun hakkında her ne söylesek, halk bizim sözümüzün yalan olduğunu anlar" dedi. Kureyşliler, diyecek bir şey bulamayınca; "İçimizde en yaşlı ve tecrübeli sensin, sen ne dersen biz ona razıyız" dediler.

Bunun üzerine Velîd bin Mugîre bir müddet düşündükten sonra; "Yine hepsinden iyisi, biz O'na sihirbaz, büyücü diyelim, akla en uygun geleni budur. Çünkü, sözleriyle halkı kavminden ve akrabâsından ayırıyor. Kardeşi kardeşten, iki dostu birbirinden soğutuyor" diyerek etrafındakileri ifsâd etti.

Kureyşliler hemen dağılıp, Mekke'de başlarına topladıkları insanlara; "Muhammed sihirbazdır!.." dediler ve halk arasına yaydılar. Kâbe'yi ziyâret için kabîleler gelmeye başlayınca, önüne çıkıp, Peygamber efendimizle görüşmekten sakındırmadıkları kimse bırakmadılar.

Müşriklerin bu hareketleri sebebiyle, İslâmiyet bütün Arab ülkelerinde merak edilmeğe ve zihinlerde de putlara karşı şüpheler ve sorular oluşmağa başladı.

Allahü teâlâ, Velîd bin Mugîre kâfirine acı azâblar tattıracağı hakkında âyet-i kerîmeler indirdi. Nitekim, Müddessir sûresinin 11-29. âyet-i kerîmelerinde meâlen; "(Ey Resûlüm!) **Kendisini tek başına** (servetten mahrûm bir hâlde) **yarattığım şahsın** (Velîd bin Mugîre gibi bir kâfirin) işini (cezasını) **bana bırakın** (o kâfire layık müstehak olduğu cezayı vereyim). **Ona pek çok mal verdim** (o bir şeye mâlik olmayan nankör şahsa, nice bağlar, bostanlar, mallar ihsân ettim, sonradan pek çok nimetlere kavuşturdum). **Ona her zaman yanında hazır olan** (onu görüp gözeten, kendisine yapılacak bir tecavüzü anında önlemeye amâde güçlü kuvvetli) **çocuklar verdim. Ona herşeyi kolaylaştırdım, çok büyük imkânlar bahşettim** (her şeyi kolay-

ca ele geçirebilecek hâle getirdim, onun yolunu açtım. Mekke'de yüksek bir riyasete kavuştu. Kendisine, Reyhânet-ül-Arab lakabı verildi. Kendini, kavmine pek güzide bir kimse olarak tanıtıyordu). **Sonra** (o harîs, nankör şahıs) **bütün bu imkânlardan sonra** (malını ve evlâdını) daha da artırmamızı (hırsla istiyor) **arzu ediyor** (nâil olduğu nimetlerin kadrini bilip, şükrünü yapmaya çalışmıyor). **Hayır! İlânihâye onun istekleri verilmeyecek!** (o münkirin, o tamâhkârın arzusu yerine getirilmeyecektir; onun malı ve evlâdı artırılmayacaktır). **Çünkü o, bizim âyetlerimize karşı son derece inadcı kesilmiştir. Onu Cehennemde kaygan, o ayak tutmaz kaya üzerine şiddetli sürecek** (Cehennemin şiddetli ve elim ızdırâbı içinde onu layık olduğu cezaya çarptıracağım) **onu sıkıntı ve meşakkat içine sokacağım!** (Bir gün Peygamber efendimiz sesli olarak Kâbe'de Kur'ân-ı kerîm okurken âyet-i kerîmelerin tesiri, onda derin iz bıraktı. Kureyşlilere gidip dedi ki; "Muhammedin okuduğu bir kelâm işittim. Bu bir insan ve Cin sözü olamaz. Bu söz şiir değildir, kâhin sözü de değildir. Bu insan yalan da söylemiyor. Ben nice veciz sözlere muhatap olmuş insanım. Ben onu hiçbir şeye benzetemedim. Onun hiç yalan söylediğini gördünüz mü?" deyince, Kureyşliler muazzam bir endişeye kapılıp, "Eyvah! Bu akıllı, bu zengin, bu nüfuzlu adamı da elimizden kaçırdık! Muhammedin sallallahü aleyhi ve sellem sözleri buna da tesir etti" dediler. Bunun yanına hemen Ebû Cehil'i gönderdiler. Ebû Cehil gelip; "Ne oluyor da seni öyle mahzun, mükedder görüyorum. Muhammedin sihri sana da mı tesir etti, Onun malından, mülkünden artan birşeyler mi dokundu? Biz aramızda kararlaştırdık. Sen mala mülke tamah gösteriyorsan, biz sana istediğin kadar mal mülk verelim. Sen böyle sapık yollara düşme" dedi. Velid bin Mugire de, "Kureyşin en zengini benim. Bana nasıl böyle bir şey teklif edersiniz" dedi. Ebû Cehil de, "Peki! O zaman, niçin Onun okuduğu Kur'ân için sitayiş dolu sözler söyledin?" dedi.) (Bunun üzerine, o inkârcı şahıs, Resûlullah'tan işittiği Kur'ân-ı kerîme dil uzatmak için) **Zihninde bazı şeyleri canlandırdı** (düşünüp taşındı) **ve arkasından da ortaya bir kıymet hükmü** (ölçü) **koydu** (düşüncesinin neticesini beyân etti). **Kahrolası** (geberesi)**, nasıl da takdîr etti** (tutarsız, insicamsız; bir önce söylediğini nakzeden, hiç olmayacakmış bir değer ortaya koydu. Bu adam söylediği sözlerin tevîlini yapma lüzumunu hissetti. Ben bu söylediğim sözleri onlara nasıl izah edebilirim.) **Sonra kahrolası, nasıl da** (öyle korkunç) **bir değer hükmü ortaya koydu. Sonra baktı** (meseleye dikkat kesildi, konuya tekrar nüfuz-u nazarla baktı, iyice kendi kontrolü altına almak için meseleyi tekrar tefekkür etti). **Sonra kaşlarını çattı ve yüzünü gerdi. Sonra o haktan yüz çevirdi ve böbürlendi. Bu insanlardan tevârüs**

"Hayır yine gidip okuyaca ım. Mü rikleri ilk defa böyle peri an hâlde gördüm. Onların âcizli i beni çok sevindiriyor. Bana yapılan i kencelerden acı duymuyorum."
Abdullah bin Mes'ûd

edilen (devamlı birinden diğerine intikal eden) **bir sihirden ibarettir, dedi. Bu ancak, insan sözüdür.** (Hâlbuki o şahıs, Kur'ân-ı kerîmin, hârika bir kelâm olduğunu, insan ve cinnin sözlerine benzemediğini, evvelce kavmi arasında îtirâf etmişti. Sonra o inkârcı şahıs, kavmini memnun etmek için sözünü değiştirip, Kur'ân-ı kerîm hakkında, ona aslâ lâyık olmayan, iftirâlarda bulundu. Böylece kendisini ilâhî azâba müstehak kıldı. Allahü teâlâ buyurdu ki:) **Onu Cehenneme** (Sekar'a, şiddetli bir ateş içine) s**okacağım. Sekar'ın ne olduğunu, biliyor musun?** (Şiddetli ateşin ne olduğunu sen ne bilirsin? Onun özellikleri hakkında bilgin var mı?) **O, ne bırakır, ne de terk eder!** (Ne ibkâ eder, ne de ifnâ eder! Yâni; insanı ne öldürür, ne de oldurur! İçine girenleri ne çıkartır, ne de azaptan vazgeçer). **İnsanın bütün derilerini soyar** (yakıp kavurur, karartır), **kemiklerini meydana çıkarır"** buyruldu.

Müşriklerin Kur'ân-ı kerîm dinlemesi

Müşriklerin ileri gelenleri çeşitli hilelerle ve zulümle insanların îmân etmesine mâni oluyorlardı. Mekke halkını, Muhammed aleyhisselâmın okuduğu âyet-i kerîmeleri dinlemekten men ederlerdi. Kendileri ise, geceleri gizlice, Sevgili Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâmın bulunduğu evin yanına gelerek bir köşeye saklanıp dinlerlerdi. Sabah olup ortalık aydınlanmaya başlayınca, birbirinden habersiz, gece Kur'ân-ı kerîmi dinlemeye geldiklerini gören müşriklerin ileri gelenleri, birbirilerini ayıplarlar; "Bir daha böyle yapmayalım" derlerdi. Ancak ertesi gece gene birbirlerinden habersiz, gidip bir köşeye saklanarak tekrar dinlerlerdi. Sabah olunca da birbirlerini görüp şaşırırlardı. Bir daha böyle yapmamak üzere yemîn ederek ayrılırlar, fakat bundan vazgeçemezlerdi. Ancak nefslerine uyup, üstünlük taslayarak, diğer müşriklerin kendilerini ayıplamalarından çekinerek ve daha bir çok boş düşüncelere kapılarak îmân etmediler. Başkalarına da mâni oldular. Üstelik sokaklarda; "Muhammed sihirbazdır" diye bağırdılar.

Bir akşam üzeri müşrikler Kâbe'nin etrafında toplanıp; "Muhammed'i çağırtıp bu meseleyi görüşelim! Tâ ki sonunda bizi kınamasınlar ve mazur görsünler" diyerek Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimize haber gönderdiler. Bu dâvet üzerine Peygamber efendimiz Kâbe'ye gelip, müşriklerin karşısına oturdu.

Müşrikler; "Ey Muhammed! Sana haber salmamızın sebebi, seninle anlaşmak içindir. Yemîn ederiz ki, Arablardan senin gibi kavminin başını derde sokan bir kimse görülmedi! Sen dînimizi ayıpladın! Tanrılarımıza dil uzattın! Akıllarımızı beğenmedin! Birliğimizi bölüp, bizi birbirimize düşürdün! Başımıza getirmediğin kötü iş kalmadı! Eğer sen, bu hareketlerinle ve sözlerinle zengin olmak istiyorsan, istediğinden fazla mal toplayalım. Şan ve şeref kazanmak istiyorsan, seni başımızda efendi kabul edelim. Hükümdar olmak istiyorsan, hükümdar olduğunu îlân edip etrafında toplanalım. Şâyet tesiri altında kaldığın bir şey varsa, seni ondan kurtaralım. Cinlerden meydana gelen bir hastalık ise, bütün varlığımızı dökerek şifâsını arayalım!..." dediler.

Âlemlerin efendisi onları sabırla dinledikten sonra, şu muazzam cevâbı verdiler: **"Ey Kureyş topluluğu! Bu söylediğiniz şeylerin hiç birisi bende yoktur. Ben size getirdiğim şeylerle, ne mallarınızı istemek, ne içinizde büyük şeref ve şan kazanmak, ne de üzerinize hükümdar olmak için gelmiş değilim. Fakat Allahü teâlâ, beni size peygamber olarak gönderdi ve bana bir de Kitap indirdi. Sizin** (kabul edenleriniz) **için** (Cennet'le) **bir müjdeleyici ve** (kabul etme-

yenleriniz için de Cehennem'le) **bir korkutucu olmamı, bana emretti. Ben de, Rabbimin bu emrini size tebliğ ettim, size nasihatta bulundum. Eğer getirdiğim şeyi kabul ederseniz, O, size dünyâda ve âhirette nasîb ve azık olacaktır. Şâyet kabul etmez de reddederseniz, Allahü teâlâ, benimle sizin aranızda hükmünü verinceye kadar, bana düşen, Cenâb-ı Hakk'ın emrini yerine getirmek üzere her güçlüğe göğüs gerip katlanmaktır..."**

*Vah î, kalbleri katı câhiller, sana inanmaz. Dahâ çok münâfıkdırlar." **Tevbe: 98***

Ebû Cehil, Ümeyye bin Halef ve diğer müşrikler dediler ki: "Yâ Muhammed! Geçim hususunda bizden daha zor şartlar altında olan bir kimsenin olmadığını bilirsin. Madem ki peygambersin, Rabbinden dile de, bizi sıkan, geçimimizi zorlaştıran şu dağları ortadan kaldırıp uzaklaştırsın! Yurdumuzu genişletip, üzerinde Şam ve Irak ırmakları gibi nehirler akıtsın! Ayrıca başta Kusay bin Kilâb olmak üzere geçmiş dedelerimizden bâzılarını diriltsin! Kusay bin Kilâb ki, doğru sözlü ulu bir kimse idi. Söylediklerinin hak mı, bâtıl mı olduğunu ona soralım! Eğer o, seni tasdik ederse ve bizim istediklerimizi yaparsan seni tasdik ederiz. Hem böylece senin Rabbin katındaki mevkiini de öğrenmiş oluruz. Eğer bizim için bunları yapmazsan, kendin için Rabbinden bir şeyler edin. Söylediklerini tasdik edecek, bizi, senin üzerinden geri çevirecek bir melek göndermesini iste! Ayrıca Rabbin sana bahçeler, köşkler, hazîneler versin de geçim sıkıntısından kurtul! Çünkü, sen de, bizim gibi çarşılarda dolaşıyor, geçim için uğraşıyorsun!..."

Fahr-i âlem efendimiz onlara; **"Ben, size, bunlarla gönderilmedim. Allahü teâlâ, beni ne ile gönderdi ise, ben, ancak Cenâb-ı Hak tarafından size onu getirdim. Size onu tebliğ ettim. Ben,** (mal, mülk vermesi için) **Rabbimden istekte bulunacak bir insan değilim... Allahü teâlâ beni** (getirdiklerimi kabul edenleriniz için Cennet'le) **bir müjdeleyici ve** (kabul etmeyip reddedenleriniz için de Cehennemle) **bir korkutucu olarak gönderdi"** buyurdu.

Müşrikler bu defa da; "Madem ki, Rabbin isterse her şeyi muhakkak yapar, iste bakalım, şu göğü parçalayıp üstümüze düşürsün!... Sen bunu yapmadıkça biz sana inanmayız!" dediler. Peygamber efendimiz; **"Bu iş Allahü teâlâya aittir. O, size bunu yapmak isterse elbette yapar"** buyurdu. Bunun üzerine müşrikler daha da ileri giderek; "Ey Muhammed! Senin Rabbin, bizim, seninle oturacağımızı, sana soracaklarımızı, senden isteyeceklerimizi bilmiyor mu idi ki, sana daha önceden haber verip öğretmedi? Senin, bize tebliğ ettiklerini kabul etmediğimiz takdirde, bize ne yapacağını niçin bildirmedi?... Sözlerinin doğruluğuna melekleri şâhid olarak bize getirmedikçe sana inanmayız... Artık sana karşı bir sorumluluğumuz kalmadı. Yemîn ederiz ki, artık senin

yakanı bırakmayız? Ya biz seni yok ederiz veya sen bizi..." dediler. Onların, kendisine yaklaşacakları yerde böyle büsbütün uzaklaştıklarını gören sevgili Peygamberimiz yanlarından ayrıldı.[81]

Mekkeli müşriklerin, Kâinatın sultânını reddetmesi üzerine, Allahü teâlâ Cebrâil aleyhisselâm ile vahy göndererek onlara âyet-i kerîmelerle cevap verdi. Onların düşecekleri acı azâbları bildirdi. En'âm sûresinin 4. âyet-i kerîmesinden 11.âyet-i kerîmesine kadar meâlen şöyle buyruldu: **"Onlara, Rablerinin âyetlerinden gelen hiç bir âyet** (Kur'ân-ı kerîmin âyetlerinden bir âyet, delîllerden bir delil veya mûcizelerden bir mûcize) **yoktur ki, ondan yüz çevirmiş olmasınlar. İşte onlar, Hak** (Kur'ân-ı kerîm) **kendilerine geldiği vakit tekzîb ettiler, yalanladılar. Fakat yakında onlara, ne ile istihzâ, alay etmekte olduklarının haberi** (cezası) **gelecektir.** (Mekke halkı), **kendilerinden evvel, nice nesilleri helâk ettiğimizi görmediler mi? Yakînen bilmediler mi? Onlara, size vermediğimiz bütün imkânları vermiş idik. Gökten üzerlerine bol bol yağmurlar göndermiştik.** (Bostanlarının, bahçelerinin ve köşklerinin) **altından akan ırmaklar akıttık. Sonra onları** (bu nimetlere şükretmemeleri ve) **günâhları sebebiyle helâk ettik. Onların yerine başka başka nesiller yarattık. Eğer sana kâğıt hâlinde yazılı bir kitap indirseydik, kendileri de elleriyle onu tutmuş olsaydı, yine o kâfirler inâdlarından; "Bu apaçık bir sihirden başka bir şey değildir" diyeceklerdi. Ayrıca; "Ne olaydı O'na** (Muhammed aleyhisselâma bizim de göreceğimiz) **bir melek gönderileydi** (de bize O'nun peygamber olduğunu söyleyeydi)**" dediler. Eğer biz, bir melek göndermiş olsa idik** (ve onlar da îmâna gelmeseydi), **elbette iş bitirilmiş olurdu** (hepsinin helâkına hüküm verilmiş olurdu). **Sonra, kendilerine göz açıp kapayıncaya kadar mühlet verilmez, nazar olunmazdı. Eğer O'nu (Peygamberi) bir melek yapsaydık, elbette O'nu, yine bir erkek** (sûretinde) **gösterir ve onları yine düşmüş oldukları şüpheye düşürürdük. And olsun ki, senden önceki peygamberlerle de istihzâ, alay edildi de, istihzâ ettikleri şeyin cezası olan belâ ve azâb, onları çepeçevre kuşatıverdi. De ki: "Yeryüzünde dolaşınız, sonra da bakınız. Peygamberleri yalanlayanların sonu nasıl olmuştur?"**

Furkân sûresinin 7. ve 10. âyet-i kerîmelerinde de meâlen; "**Kâfirler; "Bu nasıl peygamberdir? Bizim gibi yiyip içiyor, sokaklarda geziyor. Peygamber olsaydı, kendisine melek gelirdi. Yardımcıları olur, bize onlar da haber verir, Cehennem ile korkuturlardı. Yâhud, Rabbi para hazîneleri gönderir, yâhud meyve bahçeleri, çiftlikleri olur, istediğini yerdi' dediler. O zâlimler birbirlerine dediler ki: "Eğer siz buna tâbi olursanız büyülenmiş bir adama tâbi olmuş olursunuz."** (Ey Habîbim!) **Nazar et ki, senin hakkında ne kötü misâller getirip, hak yoldan ayrıldılar, dalâlete düştüler. Artık dalâletten çıkıp hidâyete yol bulamazlar. Allahü teâlanın şânı ne yücedir ki O, dilerse sana, (dünyâda) bunlardan daha hayırlı olmak üzere, altından ırmaklar akan bostanlar, bahçeler verir, senin için saraylar yapar!"** buyruldu.

21. âyet-i kerîmede de meâlen; **"Bize kavuşmayı ümîd etmeyenler dediler ki: "Ne olaydı bize melekler indirileydi** (de Muhammed'in doğru söylediğini haber vereydi) **veya Rabbimizi göreydik." And olsun ki, onlar nefslerinde bir büyük-**

81 İbni Hişâm, Sîret, I, 315.

lük görmüşler ve büyük bir azgınlıkla haddi aşmışlardır…” buyruldu.

Sebe’ sûresinin 9. âyet-i kerîmesinde meâlen; **“Eğer biz dilersek onları** (açık âyetlerimizi görüp de yalanlamaları sebebiyle, Karun gibi) **yere geçirirdik veya** (Eyke ahalisine yaptığımız gibi) **üzerlerine gökten parçalar düşürürdük”** buyruldu.

İsrâ sûresi 97. âyet-i kerîmesinde de meâlen; **“… Biz, onları kıyâmet günü körler, dilsizler, sağırlar olarak yüzü koyun haşr edeceğiz! Onların varacağı yer, Cehennemdir ki, ateşi yavaşladıkça, biz onun alevini artırırız!”** buyruldu.

“Biz, onları kıyâmet günü körler, dilsizler, sa ırlar olarak yüzü koyun ha r edece iz! Onların varaca ı yer, Cehennemdir ki, ate i yava ladıkça, biz onun alevini artırırız!” ***İsrâ: 97.***

Müşrikler, kendileri hakkında gelen âyet-i kerîmeler karşısında düşmanlıklarını iyice arttırdılar. Bilhassa Übey bin Halef ile kardeşi Ümeyye, Resûlullah efendimizi çok üzüyorlardı. Bahtsız Übey, çürümüş bir kemikle, Peygamberimizin yüksek huzûrlarına geldi. Sonra; “Ey Muhammed! Şu kemiği çürüdükten sonra, senin Allah’ın diriltecekmiş, öyle mi? Demek sen, çürüdükten sonra, bunu Rabbinin dirilteceğini sanıyorsun ha!” dedi ve kemiği ufaladı. Sonra tozunu sevgili Peygamberimize doğru üfledi. Devam ederek; “Yâ Muhammed! Bunu böyle çürüdükten sonra, kim diriltebilecekmiş?” dedi. Peygamber efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, buyurdular ki: **“Evet. Allahü teâlâ seni de öldürecek, onu da… Sonra seni diriltecek ve Cehennem’e sokacaktır.”** Bu hâdise üzerine, Cenâb-ı Hak şu âyet-i kerîmeleri indirdi. Meâlen;

“O (inkarcı) **insan, onu bir nutfeden yarattığımızı görmedi mi, yakînen bilmedi mi? Öyle iken aşikâr bir mücadeleci kesiliverdi. Yaratılışını unutarak, bize; “Çürüyüp dağılmışken bu kemiği kim diriltir?” diye misâl getirdi.** (Ey Resûlüm!) **Deki: “Onları** (yok iken) **ilk defa yaratan** (Allahü teâlâ) **diriltir ve O, her yaratılanı hakkıyla bilendir. O** (Allahü teâlâ) **ki, size yemyeşil bir ağaçtan ateş çıkarandır. Şimdi de siz ondan ateş yakarsınız. Gökleri ve yeri yaratanın onlar gibisini yaratmaya gücü yetmez mi? Elbette buna gücü yeter. O, her şeyi yaratandır, her şeyi bilendir…”** buyruldu.[82]

82 Yâsîn: 36/77-81.

Hâlid bin Sa'îd'in îmânı

İslâm'a dâvetin ilk zamanlarında Hâlid bin Sa'îd bir rüya görmüştü. Rüyasında; Cehennem'in kenarında dururken, babası onu itip düşürmek istedi. Tam o sırada, Peygamberimizin, belinden yakalayıp, Cehennem'e düşmekten kendisini kurtardığını gördü. Feryâd ederek uyandı ve; "Vallahi bu rüya gerçektir" diye söylendi. Dışarı çıkınca, Hazret-i Ebû Bekr'e rastlayıp rüyasını anlattı. Hazret-i Ebû Bekr, ona; "Rüyan haktır, bu kimse, Allahü teâlanın peygamberidir. Hemen git, O'na tâbi ol! Sen, O'na uyacak, getirdiği dîne girecek ve beraber bulunacaksın. O da seni, rüyada gördüğün gibi Cehennem'e düşmekten koruyacaktır. Baban ise Cehennem'de kalacaktır!" dedi.

Hazret-i Hâlid bin Sa'îd, rüyanın tesiri altındaydı. Vakit kaybetmeden hemen, Ecyâd denilen yere, Muhammed aleyhisselâmın huzûruna gitti ve; "Yâ Muhammed! Sen, insanları neye dâvet ediyorsun?" diye suâl etti.

Peygamber efendimiz, cevâbında; **"Ben, insanı, eşi ve benzeri olmayan tek Allah'a ve Muhammed'in de** (aleyhisselâm) **O'nun kulu ve peygamberi olduğuna inanmaya ve işitmeyen, görmeyen hiçbir zarar ve fayda vermeyen, kendisine tapınanları da, tapınmayanları da bilmeyen birtakım taş parçalarına tapınmaktan vazgeçmeye dâvet ediyorum"** buyurdu.

Bunun üzerine, Hâlid bin Sa'îd, hemen; **"Ben de, şehâdet ederim ki, Allahü teâlâdan başka tapılacak ilâh yoktur ve yine şehâdet ederim ki, sen Allahü teâlânın peygamberisin!"** diyerek müslüman oldu. Onun müslüman olması Peygamberimizi çok sevindirdi. Arkasından hanımı Ümeyye de müslüman olmakla şereflendi.

Hazret-i Hâlid bin Sa'id, kardeşlerinin de müslüman olmasını istiyor ve bunun için çalışıyordu. Onlardan Ömer bin Sa'îd de müslüman olmuştu. Şiddetli bir İslâm düşmanı olan babası Ebû Uhayha, Hâlid'in ve Ömer'in müslüman olduğunu ve Mekke'nin tenhâ bir yerinde namaz kıldıklarını öğrenince, çocuklarından müslüman olmayanları gönderip, onları yanına getirtti. Sonra, yeni girdikleri dinden ayrılmalarını söyledi. Azarlayıp dövmeye başladı.

Sonra Hâlid bin Sa'îd'e; "Sen, Muhammed'e mi tâbi oldun? Hâlbuki sen, O'nun kavmine aykırı hareket ettiğini ve getirdiği şeyle putlarımıza ve atalarımıza hakârette bulunduğunu görüyorsun?" dedi.

Hâlid bin Sa'îd hazretleri de; "Allah'a yemin ederim ki, Muhammed aleyhisselâm doğru söylüyor. O'na tâbi oldum. Ölürüm de dînimden dönmem!" deyince, babasının kızgınlığı daha çok arttı.

Kırılıncaya kadar sopayla vurduktan sonra: "Ey yaramaz oğlum! İstediğin yere git. Yemîn olsun ki, sana ekmek vermeyeceğim!" dedi.

Hazret-i Hâlid; "Sen benim nafakamı kesersen, Allahü teâlâ elbette rızkımı ihsân eder" dedi.

Babası, öteki çocuklarını; "Eğer sizden biriniz, onunla konuşacak olursa, ona yapmadığım şeyi size yaparım" diye tehdit etti. Hazret-i Hâlid'i de evin mahzenine hapsettirdi, üç gün onu Mekke'nin sıcağında aç, susuz bıraktı. Hâlid bin Sa'îd hazretleri bir kolayını bulup, babasının elinden kurtuldu. Babası şiddetli bir hastalığa yakalandı. Ebû Uhayha, hasta yattığı yerde İslâmiyet'e olan düşmanlığından; "Hastalıktan kurtulup ayağa kalkarsam, Mekke'de bulunan herkes putlarımıza tapacak. Hiç kimse on-

lardan başkasına ibâdet edemeyecektir?..” diyordu. Hazret-i Hâlid, babasının hak dine olan düşmanlığının sona ermesi ve müslüman kardeşlerine bir zarar vermemesi için ellerini kaldırıp; “Ey âlemleri yaratan Allah'ım! Babamı bu hastalıktan kaldırma!” diyerek duâ etti. Cenâb-ı Hak, duâsını kabul buyurdu, Ebû Uhayha, hasta yatağından kalkamayıp öldü.

“Allahım! Onların günâhlarını afv et! Çünkü onlar, ne yaptıklarını bilmiyorlar.” ***Hadîs-i şerîf***

Mus'ab bin Umeyr'in müslüman olması

Mus'ab bin Umeyr (radıyallahü anh), Kureyş'in asil ve zengin bir ailesine mensuptu. Peygamberimizin mübârek sözlerini işitince, kalbinde büyük bir muhabbet hâsıl oldu. O'na kavuşmak arzusu ile yanıp tutuşuyordu. Sonunda Dâr-ül Erkâm'a gitti ve müslüman oldu. Bunu duyan anne ve babası, ona da işkence etmeye başladılar Dîninden döndürmek için, evlerindeki mahzene hapsedip, günlerce aç ve susuz bıraktılar. Arabistan'ın yakıcı güneşi karşısında, ağır ve tahammülü zor işkenceler yaptılar. Fakat Mus'ab bin Umeyr hazretleri, bu ağır ve acımasız işkencelere sabır göstererek İslâmiyet'ten dönmedi.

Hazret-i Mus'ab, müslüman olmadan önce ailesinin zenginliği sebebiyle, refah ve bolluk içinde büyütülmüştü. Herkes ona imrenirdi. Müslüman olunca, ailesi her şeyden mahrum bıraktı ve işkencelere tâbi tuttu. Her türlü sıkıntıya dîni için katlanan Mus'ab bin Umeyr, bir gün Resûlullah efendimizin huzûruna gitti. Onun bu gelişini Hazret-i Ali şöyle anlattı: “Resûlullah ile oturuyorduk. Bu sırada Mus'ab bin Umeyr geldi. Üzerinde, yamalı bir elbisesi vardı ve acınacak hâlde idi. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem, onun bu hâlini görünce, mübârek gözleri yaşla doldu. Mus'ab'ın çektiği bu işkence ve fakirliğe rağmen, dininden dönmemesi üzerine; **“Kalbini, Allahü teâlânın nûrlandırdığı şu kimseye bakın. Anne ve babasının onu, en iyi yiyecek ve içeceklerle beslediklerini gördüm. Allahü teâlâ ve Resûlünün sevgisi, onu gördüğünüz hâle getirmiştir”** buyurdu.

Canlar içinde cânân,
Ma'den-i ilm-ü irfân,
Ceddim-ü pîrim sultân,
Sensin yâ Resûlallah.

Açan râh-ı tevhîdi,
Bulan sırr-ı tefrîdi,
Hüdâyî'nin ümmîdi,
Sensin yâ Resûlallah.

Habeşistan'a Hicret

HABEŞİSTAN'A HİCRET

"Ey Eshâbım! imdi yeryüzüne da ılınız. Allahü teâlâ, yakında sizi yine bir araya toplar."
Hadîs-i şerîf

Habeşistan'a birinci hicret

Resûlullah efendimizin peygamberliğinin (bi'setin) beşinci yılında, müşriklerin işkencelerine rağmen, müslümanların sayısı artmaya devam ediyordu. Fakat müşrikler de işkencelerini arttırıyor, ellerinden geleni yanlarına bırakmıyorlardı. Peygamber efendimiz, Eshâbının dayanılmaz işkencelere uğramasına, ayaklarından iplerle develere bağlanıp, aksi istikâmetlere doğru çekilerek parçalatılmasına çok üzülüyordu. Bu işkenceler, her geçen gün daha da şiddetleniyor, merhamet dolu kalbi, bunlara tahammül edemiyordu.

Bir gün Eshâb-ı kirâmı topladı ve; **"Ey Eshâbım! Şimdi yeryüzüne dağılınız. Allahü teâlâ, yakında sizi yine bir araya toplar"** buyurdu.

Onlar da; "Yâ Resûlallah! Nereye gidelim?" diye suâl ettiler. Peygamberimiz, mübârek eliyle işaret ederek, Habeş ülkesini gösterdiler ve; **"İşte oraya! Habeş toprağına gidiniz![83] Çünkü orada, yanındakilerin hiçbirine zulmetmeyen bir hükümdar vardır. Hem orası bir doğruluk ülkesidir. Allahü teâla, içinde bulunduğunuz sıkıntılardan bir çıkış ve kurtuluş yolu açıncaya kadar, siz, orada bulununuz"** buyurdu.

Server-i âlem Muhammed Mustafâ sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, böylece Eshâbının işkencelerden kurtulmasına ve Mekkeli müşriklere karşı mücâdelesini tek başına sürdürmeye karar vermişti. Doğduğu vakit; **"Ümmetim! Ümmetim!"** diyen sevgili peygamberimiz, şimdi de, Eshâbının kurtuluşu için, kendisini fedâ ediyordu. O'nun bu müsâadesi üzerine, Eshâb-ı kirâmdan bir kısmı, vatanlarından ayrılarak hicret ediyorlardı!.. Fakat sevgili peygamberimizden ayrıldıkları için, üzüntüleri de pek fazla idi.

Bu ilk hicrete; Hazret-i Osman ve hanımı Hazret-i Rukayye binti Resûlullah, Ebû Huzeyfe ile hanımı Sehle binti Süheyl, Zübeyr bin Avvâm, Mus'ab bin Umeyr, Abdurrahmân bin Avf, Ebû Seleme bin Abdülesed ile hanımı, Ümmü Seleme, Hâtib bin Amr, Âmir bin Rebîa ve hanımı Leylâ binti Ebî Hasme, Osman bin Maz'ûn, Ebû Sebre bin Ebî Rühm ile hanımı Ümmü Gülsüm binti Süheyl, Süheyl bin Beydâ, Abdullah bin Mes'ûd "radıyallahü anhüm" katıldılar.[84] Peygamber efendimiz, Hazret-i Osman için; **"Şüphesiz ki, Osman, Lût peygamberden sonra zevcesiyle birlikte hicret eden ilk kimsedir"** buyurdu.

83 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 194; İbni Hişâm, Sîret, I, 321; İbni Sa'd, Tabakât, I, 203-204; İbni Kesîr, Bidâye, III, 94.
84 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 205-210; İbni Sa'd, Tabakât, I, 204.

Eshâb-ı kirâmın bir kısmı binekli, bir kısmı yaya olarak, gizlice Mekke'den ayrıldılar. Kafile Şuaybe'ye vardığında, yüce Allah'ın lütfu ile iki tüccar gemisi gelmişti. Eshâb, tüccarlara yarımşar altın ücret vererek gemilere bindiler. Bu sırada bunu haber alan müşrikler, Eshâbın peşine düştüler. Deniz sahiline vardıkları sırada Muhacirler gemiye binip denize açılmış oldukları için hiçbirini yakalayamadılar. Gayretleri boşa gitti ve me'yûs bir şekilde geri döndüler. Eshâb, Kızıldeniz'den Habeşistan'a selametle ulaştı.[85] Habeş hükümdârı Necâşî, müslümanları ülkesine yerleştirdi. Onlara çok iyi davrandı.

Eshâb Habeşistan'a gittikten sonra Vennecm sûresi nâzil oldu. Resûlullah Mescid-i harâm'da Kureyş'e bu sûreyi okurken 19. ve 20. âyet-i kerîmede müşriklerin putlarının zikrolunduğu yere gelince lâin şeytan; "putlar ulu putlardır, onlardan şefâat olunur" gibi şeyler sokuşturdu. Müşrikler bunları Resûlullah'ın söylediğini sandılar. Madem ki, O bizim dinimize muvafakat etti. Biz de Onunla sulh ettik dediler. O sıralarda Velid bin Mugire de, Resûlullah'a gelip, bundan sonra sana dokunmayacağız, deyince Peygamber efendimiz, hayret ettiler. Müşriklerin bu sulh haberi (!) Ramazân-ı şerîfin sonlarında Habeş'deki Eshâba ulaştı.

Habeşistan'daki müslümanlar; "Mekke'de, müşriklerle müslümanlar anlaşma yapmışlar!" diye haber aldılar. Bunun üzerine, "Bizim hicretimiz, yerimizi ve yurdumuzu terketmemiz, müşriklerin düşmanlığı yüzündendir. Artık onların düşmanlığı dostluğa çevrilmiştir. Öyle ise gidip, Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin hizmetiyle şereflenelim" diye düşündüler.

O sırada Cebrâil aleyhisselâm şeytânın bu hilesini Resûlullah'a bildirdi. Çok üzüldüler. Cenâb-ı Hak, **"Senden önce gönderdiğimiz şeriat sahibi Resûller ve onlara tâbi olan Nebiler, âyet-i kerîme okumak veya kendilerinden bir şey söylemek istedikleri zaman şeytan onların okuduğuna yahut söylediğine bir şey karıştırır. Allahü teâlâ, şeytanın karıştırdığını doğrusundan ayırır. Sonra kendi âyetlerini sağlamlaştırır. Allahü teâlâ, insanların hâllerini bilici ve hükmünü icra edicidir"** meâlindeki Hac sûresinin 52. âyet-i kerimesini inzâl buyurdu. Müşrikler bu âyeti işitince tekrar ezâ ve cefâya başladılar.

Muhâcirler, Habeş hükümdârından izin alarak Şevvâl ayında Mekke-i mükerreme'ye geldiler. Fakat aldıkları haberin yanlış olduğunu öğrendiler.[86] Bu olanları öğrenince şaşırdılar. Sonra, Peygamber efendimizin huzûruna gelip Habeşistan için, "Biz orada iyi bir komşuluk ve himâye gördük. Dînimize dokunulmadı, incitilmedik. Hoşlanmadığımız bir söz de duymadık. Huzûr içinde, Allahü teâlâya ibâdet ettik" dediler.[87] Habeşistan'ın suyunun, havasının ve meyvelerinin kuvvet verdiğini; dört tane ibâdethâne bulunduğunu, her gün bu yerlerde develer, koyunlar kesildiğini, fakirlerin ve gariblerin dâvet edilip hoş tutulduğunu, hükümdarlarının kendilerini ziyâret edip emân verdiğini ve sıkıntılarının giderildiğini uzun uzun anlatıp, memnuniyetlerini bildirdiler.[88] İki aydan fazla Habeşistân'da kalmış oldular.

---

85 İbni Sa'd, Tabakât, I, 204; Taberî, II, 221; İbni Seyyidinnâs, I, 116; Mevâhib Şerhi, I, 271.

86 İbni Sa'd, Tabakât, I, 205.

87 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 194-204; İbni Hişâm, Sîre, I, 321-332; İbni Sa'd, Tabakât, I, 204; Taberî, Târih, II, 411.

88 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 194; İbni Hişâm, I, 364; İbni Sa'd, Tabakât, I, 208; Taberî, Târih, II, 414.

Hazret-i Hamza'nın müslüman olması

Bi'setin altıncı senesi... İslâmiyet'in sesi, her geçen gün kulaktan kulağa yayılıp, gönüllere ulaşarak daha ötelere taşıyordu. Bu hâl, Kureyşli müşrikleri çıldırtıyor, bütün gayretlere rağmen, İslâmiyetin yayılmasına mâni olamıyorlardı.

"Delâil-ün nübüvve" ve **"Me'âric-ün nübüvve"**de şöyle bildirildi:

Müşriklerden, Velîd adında birinin bir putu vardı. Safâ tepesinde toplanırlar, bu puta ibâdet ederlerdi. Bir gün, Peygamber efendimiz, onların yanına gitti ve müşrikleri îmâna dâvet etti. Kâfir olan bir cinnî o putun içine girdi ve sevgili Peygamberimiz için uygun olmayan sözler sarfetti. Fahr-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz üzüldüler. Başka bir gün, kendisi görünmeyen bir şahıs, Peygamber efendimize selâm vererek; "Yâ Resûlallah! Kâfir olan bir cinnî sizin için münâsib olmayan şeyler söylemiş. Ben onu bulup öldürdüm. Arzu buyurup, yarın Safâ tepesini teşrif eder misiniz? Siz yine onları İslâm'a dâvet edersiniz. Ben de o putun içine girip, sizi medhedici sözler söylerim" dedi. Peygamber efendimiz, Abdullah ismindeki bu cinnin teklifini kabûl ettiler.

Sevgili Peygamberimiz, ertesi günü oraya gidip, müşrikleri tekrar îmâna dâvet ettiler. Ebû Cehil de orada idi. Müslüman cinnî, müşriklerin elindeki putun içine girip, sevgili Peygamberimizi ve İslâmiyet'i anlatan güzel sözler ve şiirler söyledi. Müşrikler, bu sözleri duyunca ellerindeki putu parçaladılar ve Resûlullah'a saldırdılar. Mübârek saçları darmadağın oldu. Mübârek yüzü kana boyandı. Onların bu ezâ ve cefâlarına tahammül gösterip; **"Ey Kureyşliler! Bana vuruyorsunuz. Ama ben sizin Peygamberinizim"** buyurdular, oradan ayrılıp evine geldi. Bir hizmetçi kız, bu hâdiseyi başından sonuna kadar görmüştü.

"Ey Kurey liler! Bana vuruyorsunuz. Ama ben sizin Peygamberinizim."
Muhammed aleyhisselâm

Bu sırada Hazret-i Hamza, dağda avlanıyordu. Bir ceylâna ok atmak üzereyken, ceylân dile gelerek; "Yâ Hamza! Bana ok atacağına, kardeşinin oğlunu öldürmek isteyenlere ok atsan daha hayırlı olur" dedi. Hazret-i Hamza bu sözlere hayret ederek, sür'atle evine hareket etti. Âdeti üzere, avdan dönünce, tavâf için Harem-i şerîfe uğrar, evine sonra giderdi. O gün tavâf yaparken, hizmetçi kız, yanına geldi. Ebû Cehil'in, Muhammed aleyhisselâma yaptıklarını haber verdi.

Hazret-i Hamza, Peygamber efendimize hakâret edildiğini işitince, akrabâlık damarları kabardı. Silâhlarını alarak müşriklerin bulunduğu yere geldi. "Kardeşimin oğluna, kötü söz söyleyen, kalbini inciten sen misin? İşte benim dînim de O'nun dînidir. Gücün yetiyorsa o yaptıklarını bana da yap bakayım" diyerek boynundaki yay ile Ebû Cehil'in başını yardı. Oradaki kâfirler Hazret-i Hamza'ya saldırmak istediler. Fakat Ebû Cehil; "Dokunmayınız,

Hamza haklıdır. Yeğenine kötü sözler söyledim" dedi. Hazret-i Hamza oradan ayrıldıktan sonra, Ebû Cehil etrafındakilere "Aman, ona ilişmeyiniz! Bize kızar da müslüman olur. Bununla Muhammed kuvvetlenir" dedi. Hazret-i Hamza'nın müslüman olmaması için, kafasının yarılmasına râzı olmuştu. Hazret-i Hamza'nın hatırının sayıldığını, kuvvet ve kıymetini bildirdi.

Hazret-i Hamza, Peygamber efendimizin yanına gelip; "Yâ Muhammed! Ebû Cehil'den intikâmını aldım. Onu kana boyadım. Üzülme, sevin!" dedi. Sevgili Peygamberimiz; **"Ben böyle şeylere sevinmem"** buyurdu. Hazret-i Hamza "Seni sevindirmek, üzüntüden kurtarmak için, ne istersen yapayım!" deyince, Peygamber efendimiz; **"Ben ancak senin îmân etmen ve kıymetli bedenini Cehennem ateşinden kurtarman ile sevinirim"** buyurdu. Hazret-i Hamza, hemen müslüman oldu. Hakkında âyet-i kerîme geldi. Hazret-i Abdullah ibni Abbâs'a göre; "Kur'ân-ı kerîmde, En'âm sûresi 122. âyet-i kerîmesinde; "**Diriltildiği ve nûra kavuşturulduğu..."** anlatılan zât, Hazret-i Hamza ve **"Karanlıklarda bocaladığı..."** bahsedilen de Ebû Cehil'dir."

Hazret-i Hamza, müşriklerin yanına vararak, müslüman olduğunu ve Allahü teâlanın Hâbîbi Muhammed aleyhisselâmı canı pahasına da olsa koruyacağını bildirip, bir kâside okudu. Okuduğu kasîdede;

"Kalbimi, İslâmiyet'e ve hakka meylettirmiş olduğu için, Allahü teâlaya hamdolsun. Bu din, kullarının her yaptığını bilen, herkese lütfu ile muâmele eden, kudreti her şeye gâlip gelen, âlemlerin Rabbi olan Allahü teâla tarafından gönderilmiştir. Kur'ân-ı kerîm okunduğu zaman, kalb ve akıl sâhiblerinin gözlerinden yaşlar akar. Kur'ân-ı kerîm, fasih bir lisan ile açıklanmış âyetler hâlinde Muhammed aleyhisselâma nâzil olmuştur. O, Muhammed Mustafâ içimizde, sözü dinlenir, kendisine boyun eğilir, mübârek bir kimsedir. Ey müşrikler! Aklınız başınızdan gidip, gözünüz kararıp da O'nun hakkında sert, ağır ve kaba sözler söylemeyin. Eğer böyle bir düşünceye kapılırsanız, biz müslümanların cesedine basıp geçmeden, hiç kimse O'na dokunamaz" demişti.

Hazret-i Hamza'nın müslüman olması ile, sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem çok sevindi. Müslümanlar, onun da aralarına katılmasıyla çok kuvvetlendiler.

Hazret-i Hamza'nın müslüman olmasıyla vaziyet değişti. Çünkü, Mekkeliler Hazret-i Hamza'nın; cengâver, cesûr, merd, pehlivan ve büyük bir kahraman olduğunu biliyorlardı. Bunun için, Kureyş müşrikleri artık müslümanlara, hiçbir sebep yokken, fenâ muâmele yapamadılar, bilhassa Hazret-i Hamza'nın kılıcının şiddetinden çekindiler.[89]

Aşkınla düştüm yollara
Şefâat yâ Resûlallah

Günâhkarım yüzüm kara
Şefâat yâ Resûlallah.

---

89 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 151-153; İbni Hişâm, Sîret, I, 291-292.

Hazret-i Ömer'in müslüman olması

İslâm dîni gün geçtikçe yayılıyor, Kur'ân-ı kerîmin nûru, rûhları aydınlatıyordu. Nasibi olanlar, Allahü teâlânın ihsânı olarak îmân ediyor, hidâyete kavuşuyorlardı. Eshâb-ı kirâmdan "radıyallahü anhüm" olmakla şereflenen bu mübârek zevât; el ele, gönül gönüle veriyor, Resûlullah efendimizin etrafında pervâne gibi dönüyorlardı. O'nun küçücük bir arzu ve işâretini büyük bir emir biliyor, yerine getirmek için yarışıyor, hâtta bu uğurda canlarını bile fedâ etmekten çekinmiyorlardı.

Müşriklerin telaş ve endişeleri ise, had safhaya varmıştı. Çünkü parmakla gösterilen kahramanlardan Hazret-i Hamza da müslüman olmuş, Resûlullah'ın saflarında yer almıştı. Bu beklenmedik hâdise, müşrikleri, büsbütün çileden çıkardı.

Bu sebeple Hattâb oğlu Ömer, (henüz müslüman olmamıştı) bir gün, Resûlullah efendimizi, gördüğü yerde öldürmek niyetiyle evinden çıktı. Sevgili Peygamberimizi Mescid-i harâm'da namaz kılarken buldu. Namazının bitmesini beklerken okudukları dikkatini çekti, merakla dinlemeye başladı.

Habîb-i ekrem efendimiz, El-Hâkka sûre-i şerîfini okuyordu... Meâlen; **"O meydana geleceği hak olan kıyâmet!.. Nedir o hak olan kıyâmet** (biliyor musun)**? O geleceği hak olan kıyâmeti, sana hangi şey bildirdi? Semûd ve Âd** (kavimleri) **dehşetinden kalplerin titreyeceği kıyâmeti tekzip ettiler, yalanladılar. Semûd kavmi, azgınlıkları sebebiyle** (Cebrâil aleyhisselâmın sayhası ile) **helâk edildiler. Âd kavmine gelince; onlar da kasıp kavuran, uğultulu, azgın ve şiddetli bir rüzgâr** (kasırga) **ile helâk edildiler. Allahü teâlâ o kasırgayı, yedi gece ve sekiz gündüz devamlı olarak, onların üzerlerine musallat etti.** (Öyle bir hâle geldiler ki, o vakit orada hazır olsaydın) **onların köklerinden kopup yere serilen kof hurma kütükleri gibi nasıl ölüp, yıkıldıklarını görürdün! Şimdi onlardan geriye kalan bir şey** (bir kimse, bir canlı vs.) **görebiliyor musun?**

Fir'avn da, ondan öncekiler de, alt üst olan kasabalar halkı da (Lût kavmi)**, hep o hatâyı** (şirk ve isyanı) **işlediler... Böylece Rablerinin peygamberine** (Lût aleyhisselâma ve diğerlerine) **isyân ettiler. Bunun üzerine diğer ümmetlere gelen azâbdan, daha şiddetli bir azâb onları yakalayıverdi... Gerçekten biz,** (Nûh tûfânında) **her tarafı su kapladığı vakit, size bir ibret olsun ve onu işiten kulaklar da onu hıfzetsin, ezberlesin diye sizi** (varlığınıza sebep olan atalarınızı) **gemide taşıdık. Sûr'a bir kere üfürülünce, yeryüzü ve dağlar, yerlerinden kaldırılıp şiddetle birbirine çarpılarak darmadağın olduğu zaman o gün kıyâmet kopacaktır. O gün gökün,**

"(Ey Amca!) Ben ancak senin îmân etmen ile, kıymetli bedenini Cehennem ate inden kurtarman ile sevinirim."
Hadîs-i şerîf

kuvvet ve salâbeti kalmayıp yarılacak ve dağılacaktır.

Melekler de semânın çevresindedirler. (Rablerinin emrine muntazırdırlar). **O gün Rabbinin arşını,** (semânın etrafında bulunanlardan) **sekiz melek üstlenerek taşır. O gün (hesap için Allahü teâlâya) arz olunacaksınız. Öyle ki,** (dünyâda iken gizlediğinizi zannettiğiniz) **size ait hiçbir sır,** (Allahü teâlâya) **gizli kalmıyacaktır. İşte o vakit, kitabı sağ eline verilmiş olan kimse** (sevinerek) **der ki: "Alınız, kitabımı okuyunuz! Gerçekten ben, hesabımla karşı karşıya kalacağımı yakînen bildim. İşte o, râzı olunmuş bir hayat içindedir. Yüksek bir Cennet'tedir...** (Meyveleri) **çabucak toplanacak yakınlıktadır.** (Onlara denilir ki:) **"Geçmiş günlerde** (dünyâda) **takdim ettiğiniz sâlih amellere karşılık olarak; yiyin, için, âfiyet olsun."**

Kitabı sol eline verilmiş olan kişiye gelince, o da; "Âh! Keşke, benim kitabım verilmeseydi... Hesâbımın da ne olduğunu bilmeseydim. Âh! Keşke o (ölüm, hayâtıma) **kat'î bir son verici olsaydı** (da dirilmeseydim)**! Malım bana bir fayda vermedi. (**Bütün) **saltanatım** (kuvvetim, delîlim, varım, yoğum) **benden ayrılıp mahvoldu!.." der.** (Allahü teâlâ Cehennem'de vazifeli meleklere buyurur ki:) **"Tutun onu da** (ellerini boynuna) **bağlayın!.. Sonra onu, o Cahim'e (**Cehennem'in en şiddetli azab yerine) **atın! Daha sonra, onu yetmiş arşın uzunluğunda bir zincir içinde, oraya** (tekrar) **sokun!.. Çünkü o, O yüce Allahü teâlâya inanmazdı. Yoksula yemek** (yedirmek şöyle dursun, başkalarını da) **vermeye teşvik etmezdi. Onun için, bugün burada kendisine** (acıyacak) **hiçbir yakın** (ve dost) **yoktur. Gıslîn'den** (Cehennem ehlinin kanla karışık irinlerinden) **başka yiyecek de yoktur. Onu,** (bilerek) **hatâ edenler** (kâfirler)**den başkası yemez..."**[90]

Hazret-i Ömer, Peygamber efendimizin okuduklarını hayranlıkla dinliyordu. Ömründe böyle güzel sözler duymamıştı. Bunu kendisi sonradan şöyle anlattı: "Dinlediğim bu sözlerin belâgatına, düzgünlüğüne, derli topluluğuna hayrân olmuştum. Kendi kendime; "Yemîn ederim ki bu, Kureyşîlerin dediği gibi, bir şâir olmalı!" dedim. Bu sırada, Peygamberimiz, âyet-i kerîmeleri okumaya devâm ettiler:

"Gördüklerinize ve göremediklerinize yemîn ederim ki, hiç şüphesiz O (Kur'ân-ı kerîm)**, Allahü teâlânın katında çok şerefli bir Resûlün,** (Rabbinden) **getirdiği bir kelâmdır. O, bir şaîr sözü değildir. Siz ne az inanır insanlarsınız!.."**[91]

Hazret-i Ömer; "Yine kendi kendime; "Bu bir kâhin olmalı. Çünkü içimden geçirdiklerimi anladı!.." dedim. Resûlullah, sûreyi okumaya devâm ediyordu:

"O, bir kâhin sözü de değildir. Siz ne kıt düşünür insanlarsınız!.. O (Kur'ân-ı kerîm)**, âlemlerin Rabbinden** (Muhammed aleyhisselâma Cebrâil aleyhisselâm vâsıtasıyla) **indirilmiştir. Eğer** (Peygamber, söylemediğimiz) **bâzı sözleri bize karşı kendiliğinden uydurmuş olsaydı, elbette biz onu kuvvetle yakalayıp, sonra da hiç şüphesiz O'nun can** (şah) **damarını koparır, helâk ederdik! O vakit, sizden hiç biriniz buna mâni de olamazdınız! Şüphesiz ki o** (Kur'ân-ı kerîm)**, takvâ sâhipleri için kat'î bir öğüttür. İçinizde, onu** (tasdik edenlerin bulunduğu gibi) **yalanlayanların bulunduğunu biz elbette biliyoruz. Muhakkak ki, o** (Kur'ân-ı kerîm, âhirette, onu tasdîk edenlere verilen nimetleri gören) **kâfirlere karşı (**kaçı-

90 el-Hâkka: 69/1-37.
91 el-Hâkka: 69/38-41.

nılmaz) **bir hasrettir. Muhakkak ki, o** (Kur'ân-ı kerîm)**, hakk-ul-yakîndir.** (O, elbette kesin bilginin gerçeğidir, kesin bilgiden ibarettir.) **O hâlde, O yüce Rabbinin ismini tesbih et."**[92]

Hazret-i Ömer; "Resûlullah, sûrenin tamamını okuduktan sonra, kalbimde İslâm'a karşı bir meyl hâsıl oldu" dedi.

Hazret-i Hamza'nın müslüman olmasından üç gün sonra, Ebû Cehil, müşrikleri toplayıp; "Ey Kureyş! Muhammed, putlarımıza dil uzattı. Bizden önce gelen atalarımızın Cehennem'de azâp gördüklerini, bizim de oraya gideceğimizi söyledi!.. O'nu öldürmekten başka çâre yoktur!.. O'nu öldürecek kimseye yüz kızıl deve ve sayısız altın vereceğim!.." dedi. Bir anda Hattaboğlu Ömer'in kalbinden İslâma olan meyl kayboldu ve yerinden fırladı; "Bu işi Hattaboğlundan başka yapacak yoktur" dedi. "Haydi Hattaboğlu! Görelim seni" diyerek onu alkışladılar.

Kılıcını kuşanarak yola düştü. Giderken Nu'aym bin Abdullah'a rastladı. "Bu şiddet ve hiddetle nereye yâ Ömer!" diye sordu. O da: "Millet arasına ikilik sokan, kardeşi kardeşe düşman eden Muhammed'i öldürmeye gidiyorum" dedi. Nu'aym; "Yâ Ömer! Bu zor bir iş. Eshâbı, çevresinde pervâne kesilmiş, O'na bir şey olmasın diye üzerine titriyorlar. Yanlarına yaklaşmak çok zordur. O'nu öldürsen bile Abdülmuttaliboğullarının elinden yakanı kurtaramazsın" dedi.

Hazret-i Ömer, bu sözlere çok kızdı; "Yoksa sen de mi onlardansın? Önce senin işini bitireyim" diye kılıca sarıldı. "Yâ Ömer! Beni bırak! Kardeşin Fâtıma ile, zevci Sa'îd bin Zeyd'e git; onlar da müslüman oldu" dedi. Hazret-i Ömer bu söze inanmadı. "Eğer inanmazsan, git sor! Anlarsın" dedi.

Hazret-i Ömer bu işi başarırsa, din ayrılığı ortadan kalkacak, fakat Arapların âdeti olan kan dâvâsı ortaya çıkacak ve Kureyş ikiye bölünerek ardı arkası kesilmeyen çarpışmalar başlayacaktı. Böylece, değil yalnız Ömer bin Hattâb, bütün Hattaboğulları öldürülecekti. Fakat Ömer bin Hattâb çok kuvvetli, cesur ve öfkeli olduğundan bunları düşünememişti. Kardeşini merak edip, hemen evlerine gitti.

O sıralarda Tâhâ sûresi yeni gelmiş, Sa'îd ile Fâtıma radıyallahü anhümâ bunu yazdırıp, Hazret-i Habbâb bin Eret adındaki sahâbîyi evlerine getirmiş, okuyorlardı. Hazret-i Ömer kapıdan bunların sesini duydu. Kapıyı çok sert çaldı. O'nu, kılıcı belinde kızgın görünce, yazıyı saklayıp, Hazret-i Habbâb'ı gizlediler. Sonra kapıyı açtılar. İçeri girince; "Ne okuyordunuz?" dedi. "Bir şey yok" dediler. Kızması artarak; "İşittiğim doğru imiş, siz de O'nun sihrine aldanmışsınız" diye çıkıştı. Hazret-i Sa'îd'i yakasından tutup, yere attı. Kardeşi efendisini kurtarayım derken, onun yüzüne de

"O, bir kâhin sözü de de ildir. Siz ne kıt dü ünür insanlarsınız!.. O (Kur'ân-ı kerîm), âlemlerin Rabbinden (Muhammed aleyhisselâma Cebrâil aleyhisselâm vâsıtasıyla) indirilmi tir.
Hâkka: 42-43

92 el-Hâkka: 69/42-52.

öfkeli bir tokat indirdi. Yüzünden kan akmaya başladığını görünce, kardeşine acıdı. Fâtıma'nın canı yanmış, kana boyanmış idi. Fakat îmân kuvveti, kendisini harekete getirip, Allahü teâlâya sığınarak; “Yâ Ömer! Niçin Allah'dan utanmaz, âyetler ve mûcizeler ile gönderdiği Peygamberine inanmazsın? İşte ben ve zevcim, müslüman olmakla şereflendik. Başımızı kessen, bundan dönmeyiz” dedi ve Kelime-i şehâdeti okudu.

Hazret-i Ömer, kız kardeşinin bu îmânı karşısında birden yumuşadı ve yere oturdu. Yumuşak sesle; “Hele şu okuduğunuz kitabı çıkarın” dedi. Fâtıma; “Sen temizlenmedikçe onu sana vermem” dedi. Hazret-i Ömer gusül abdestini aldı. Ondan sonra Fâtıma, Kur'ân-ı kerîm sahifesini getirdi. Hazret-i Ömer güzel okurdu. Tâhâ sûresini okumaya başladı. Kur'ân-ı kerîmin fesâhati, belâgatı, mânâları ve üstünlükleri kalbini git gide yumuşattı.

“Göklerde ve yeryüzünde ve bunların arasında ve (yedi kat) **toprağın altındaki şeyler hep O'nundur”**[93] meâlindeki âyet-i kerîmeyi okuyunca, derin derin düşünceye daldı. “Yâ Fâtıma! Bu bitmez tükenmez varlıklar, hep sizin taptığınız Allah'ın mıdır? dedi. Kardeşi; “Evet, öyle ya! Şüphe mi var?” diye cevap verdi. “Yâ Fâtıma! Bizim bin beş yüz kadar altundan, gümüşten, tunçtan, taştan oymalı, süslü heykellerimiz var. Hiç birinin, yeryüzünde bir şeyi yok” diyerek şaşkınlığı arttı. Biraz daha okudu;

“Allahü teâlâdan başka ibâdet edilecek, tapılacak hak bir ilâh, bir mâbud yoktur. En güzel isimler O'nundur”[94] meâlindeki âyet-i kerîmeyi düşündü. “Hakîkaten, ne kadar doğru” dedi. Habbâb bu sözü işitince, yerinden fırladı ve tekbir getirdikten sonra; “Müjde yâ Ömer! Resûlullah, Allahü teâlâya duâ ederek; **“Yâ Rabbî! Bu dîni, Ebû Cehil ile yâhud Ömer ile kuvvetlendir”** buyurdu. İşte bu devlet, bu saâdet sana nasîb oldu” dedi.

Bu âyet-i kerîme ve bu duâ Hazret-i Ömer'in kalbindeki düşmanlığı sildi, süpürdü. Hemen; “Resûlullah nerede?” dedi. Kalbi, Resûlullah'a tutulmuştu. O gün, Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, Hazret-i Erkâm'ın evinde, Eshâbına nasîhat veriyordu. Eshâb-ı kirâm toplanmış, O'nun nûrlu cemâlini görmekle, tatlı, tesirli sözlerini işitmekle kalplerini cilâlıyor; sonsuz lezzet, zevk ve neş'e içinde hâlden hâle dönerek, rûhlarını ferahlatıyorlardı.

Hazret-i Ömer'in geldiği, Erkâm'ın evinden görüldü. Kılıcı da yanında idi. Heybetli, kuvvetli olduğundan, Eshâb-ı kirâm, Resûlullah'ın etrafını sardı. Hazret-i Hamza, “Ömer'den çekinecek ne var, iyilik ile geldi ise, hoş geldi. Yoksa o kılıcını çekmeden başını uçururum” derken, Resûlullah; **“Yol verin, içeri gelsin!”** buyurdu.

Cebrâil aleyhisselâm, daha önce, Hazret-i Ömer'in îmân etmek için geldiğini ve yolda olduğunu haber vermişti. Resûlullah efendimiz, Hazret-i Ömer'i tebessüm buyurarak karşıladı; **“Bırakınız, yanından ayrılınız”** buyurdu. Hazret-i Ömer, Resûlullah'ın önünde diz çöktü. Resûlullah, Hazret-i Ömer'i kolundan tutup; **“Îmâna gel, yâ Ömer!”** buyurdu. O da temiz kalb ile Kelime-i şehâdeti söyledi. Eshâb-ı kirâm, sevinçlerinden tekbir seslerini göğe yükselttiler.

Hazret-i Ömer, müslüman olduktan sonra hâlini şöyle anlattı: “Müslüman olduğum zaaman, Eshâb-ı kirâm müşriklerden gizlenir ve ibâdetlerini gizli yaparlardı. Bu

93 Tâhâ: 20/6.
94 Tâhâ: 20/8.

duruma çok üzüldüm, ve; "Yâ Resûlallah! Biz hak üzere değil miyiz?" diye sordum. Peygamber efendimiz; **"Evet. Varlığım, yed-i kudretinde bulunan Allahü teâlaya yemîn ederim ki, ister ölü ister diri olunuz, muhakkak hak üzerindesiniz"** buyurdu. Bunun üzerine; "Yâ Resûlallah! Mâdem ki biz hak üzerinde, müşrikler de bâtıl yoldadırlar, o hâlde ne diye dînimizi gizliyoruz? Vallahi biz, dîn-i İslâm'ı, küfre karşı açıklamaya daha haklı ve daha lâyıkız. Allahü teâlânın dîni, Mekke'de hiç şüphesiz üstün gelecektir. Kavmimiz bize karşı insaflı davranırlarsa ne âlâ, yok taşkınlık etmek isterlerse, kendileri ile çarpışırız" dedim. Resûlallah efendimiz; **"Biz, sayıca çok azız!"** buyurdu.

"Yâ Resûlallah! Seni hak Peygamber olarak gönderen Allahü teâlâya yemîn ederim ki, hiç çekinmeden ve korkmadan, oturup İslâm'ı anlatmadığım bir müşrik topluluğu kalmayacaktır. Artık ortaya çıkalım" dedim. Kabûl buyurulunca, iki saf hâlinde dışarı çıkıp, Harem-i şerîfe doğru yürüdük. Safların birinin başında Hamza, diğerinin başında da ben vardım. Sert adımlarla, toprağı un edercesine, vakur ve heybetli bir yürüyüşle Mescid-i harâm'a girdik. Kureyşli müşrikler, bir bana, bir Hamza'ya bakıyorlardı. Öyle bir hüzün ve kedere uğradılar ki, belki hayatlarında böyle bir ye'se hiç düşmemişlerdi."

Hazret-i Ömer'in bu gelişi üzerine, Ebû Cehil ileri çıkıp; "Yâ Ömer! Bu ne hâldir?" deyince, Hazret-i Ömer hiç aldırış etmeden; **"Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlühü"** dedi. Ebû Cehil ne diyeceğini şaşırdı. Dona kaldı. Hazret-i Ömer bu müşrik gürûhuna dönerek; "Ey kureyş!... Beni bilen bilir! Bilmeyen bilsin ki, ben Hattâb oğlu Ömer'im... Karısını dul, çocuklarını yetim bırakmak isteyen yerinden kıpırdasın! Kımıldayanı, kılıcımla doğrayıp yere sererim!..." deyince, Kureyşli müşrikler bir anda dağılıp, oradan uzaklaştılar. Resûlullah ve yüce Eshâbı saf tutup, yüksek sesle tekbir aldılar. Mekke semâları, Eshâb-ı kirâmın; **"Allahü ekber!... Allahü ekber!..."** nidâlarıyla çınladı. İlk defa Harem-i şerîfte açıktan namaz kılındı.[95]

Hazret-i Ömer müslüman olunca, Enfâl sûresinin 64. âyet-i kerîmesi indi. Meâlen; **"Ey Peygamberim! Sana yardımcı olarak, Allahü teâlâ ve mü'minlerden senin izinde gidenler yetişir"** buyuruldu. Tereddüt içinde bocalayan bâzı kimseler, Hazret-i Ömer'in müslüman olduğunu görünce, İslâm'ı seçtiler. Eshâb olmakla şereflendiler.

Artık müslümanların sayısı gün geçtikçe çığ gibi büyümeye başlamıştı.

"Yâ Rabbî! Bu dîni, Ebû Cehil ile yâhud Ömer ile kuvvetlendir."
Hadîs-i şerîf

95 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 160-165, 221-229; İbni Hişâm, Sîret, I, 342-350; Süheylî, Ravd-ül-ünf, II, 119.

Her işde zikr ederdi nâm-ı rahman ol kerem kânı
Senâ vü hamde Peygamber idi kân ol kerem-kânı

Ol idi mahzar-ı eltâf-ü ilm-ü hilme hem menba'ı
Ki hüsn-i hulk ile dolmuştu ol cân ol kerem-kânı

Hak'ın mahlûkuna rıfk u tevâzu' eyleyip lillah
Ederdi cümle halka lütfu ihsân ol kerem-kânı

Kâbe-i muazzamanın eski hâli / Mekke-i mükerreme

Habeşistan'a ikinci hicret

Eshâb-ı kirâm aleyhimürrıdvân Mekke'ye gelince, müşrikler yine ezâ ve cefâya başladılar. Zulümleri gittikçe arttı. Her türlü işkenceyi hiç çekinmeden yapıyorlardı. Bir gün Hazret-i Osman; "Yâ Resûlallah! Habeşistan'ı iyi bir ticâret yeri olarak gördüm. Bir aylık ticâret çok kazanç hâsıl eder. Allahü teâla hicret yeri tâyin edinceye kadar, müslümanlar için bundan daha iyi bir yer olamaz. Hiç olmazsa mü'minler, Kureyş'in cefâsından kurtulur. Necâşî'nin bize çok lütufları ve hayli iyilikleri vardır" dedi. Bunun üzerine Peygamber efendimiz; **"Tekrar Habeşistan'a dönün ki, Allahü teâlânın ismiyle mahfûz olasınız"** buyurdu.

Hazret-i Osman; "Yâ Resûlallah! Eğer siz, oraya teşrif etseniz, onlar belki müslüman olurlar. Ehl-i kitap olduklarından, çabuk İslâm'a gelirler ve yardımlarını esirgemezler" deyince, sevgili Peygamberimiz; **"Ben, huzûr ve rahata memûr olmadım. Hicret husûsunda Allahü teâlânın emr-i şerîfini bekliyorum. Nasıl emrolunur ise öyle amel ederim"** buyurdu.

Bi'setin altıncı senesinde, bir rivâyete göre Eshâb-ı kirâmdan "radıyallahü anhüm", 83'ü erkek ve 18'i kadın olmak üzere yüz bir kişilik bir kâfile ikinci defa Habeşistan'a doğru yola çıktı. Bu kâfilenin başına, Ca'fer bin Ebî Tâlib hazretleri tâyin edilmişti. Sağ-sâlim Necâşî'nin ülkesine vardılar. Habeşistan'da karşılaştıkları hâdiseleri, sevgili Peygamberimizin muhterem zevcesi Ümmü Seleme radıyallahü anhâ şöyle anlattı:

"Habeşistan'a vardığımız zaman, orada çok iyi bir komşuya tesadüf ettik. Bu komşu, Melik Necâşî idi. Kendisi her arzumuzu yerine getirdi. Dînimizin emirlerini istediğimiz gibi yapabiliyorduk. Allahü teâlâya serbestçe ibâdet edebiliyor, hiç eziyete uğramıyorduk. Hiçbir kötü söz duymuyorduk."

Mekkeli müşrikler bu durumdan haberdar olunca, Habeşistan melikine iki elçi göndermeye karar verdiler. Necâşî'ye son derece kıymetli eşyaların yanında, çok sevdiği Mekke'nin meşîn derisinden de hediyeler hazırlandı. Ayrıca din adamlarına ve devlet erkânına da hediyeler düşünüldü. Bu işe, Abdullah bin Ebî Rebîa ile Âmr bin Âs vazifelendirildi. Bu iki elçiye, Necâşî'nin huzûrunda neler söyleyecekleri öğretildi. Onlara; "Hükümdar ile konuşmadan evvel, onun patriklerine ve kumandanlarının her birine hediyelerini veriniz. Sonra Necâşî'ninkini takdim ediniz. Bu işi yaptıktan sonra, oradaki müslümanların size teslimini isteyiniz. Necâşî'nin müslümanlar ile görüşüp konuşmasına meydan vermeyiniz" denildi.[96]

Elçiler, Habeşistan'a geldiler. Devlet erkânını görüp hediyelerini verdikten sonra, her birine; "Bizim içimizde birtakım insanlar

"Tekrar Habe istan'a dönün ki, Allahü teâlânın ismiyle mahfûz olasınız."
Hadîs-i şerîf

96 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 195; İbni Hişâm, Sîret, I, 334.

türedi. Bunlar, bizim ve sizin bilmediğimiz yeni bir din uydurdular. Bu gelenleri, kendi yurtlarına götürmek istiyoruz. Hükümdârınızla, onlar hakkında görüştüğünüz zaman, gelenlerle görüşülmeden bize teslîm edilmelerini temin için çalışınız. Bu kimselerle en çok meşgûl olabilecek olanlar, onların, öz ana-babaları ve komşularıdır. Onlar bunları gâyet iyi bilirler" dediler.[97] Patrikler, bu teklifi kâbul ettiler. Sonra, Mekkeli elçiler, Necâşî'nin hediyelerini takdim ettiler. Melik Necâşî hediyeleri kabûl edip, onları dâvet ederek bir müddet görüştü.

Elçiler, Necâşî'ye şöyle söylediler: "Ey Melik! İçimizden birtakım kimseler sizin memleketinize iltîca etmişlerdir. Bu gelenler, kendi milletlerinin dînini terk ettikleri gibi, sizin dîninize de girmemişlerdir. Kendi kafalarına uygun, uydurma bir dinleri vardır. Ne biz, ne de siz, bu dîni bilmiyoruz. Bizi bunların mensup oldukları milletin eşrâfı size gönderdi. Bu eşrâf, sizin memleketinize ilticâ eden adamların babaları ve kendi öz akrabâlarıdır. İstekleri, gelenlerin iâde edilmesidir. Çünkü onlar, bunların hâllerini daha yakından tanır. Onların kendi öz dinlerinde hoş görmediklerini daha iyi bilirler.."

Gerek Âmr bin Âs, gerekse Abdullah bin Ebî Rebîa'nın en çok arzu ettikleri şey; Necâşî'nin bu sözleri dinleyerek, arzularına uygun hareket etmesiydi. Elçiler, bu sözleri söyledikten sonra, Necâşî'nin patrikleri söz alıp, şöyle demişlerdi: "Bunlar çok doğru söylediler. Bunların milletleri, onlarla daha iyi meşgûl olabilir, onların neyi beğenip beğenmediklerini daha iyi takdir ederler. Onun için siz bu adamları teslîm ediniz de, bunlar onları memleketlerine ve milletlerine götürsünler."

Melik Necâşî bu sözlere çok kızdı; "Vallahi hayır! Ben bu adamları teslîm etmem. Bana iltîca eden, memleketime gelen adamlara hıyânet edemem. Bunlar, beni başkasına tercih etmiş ve benim ülkeme gelmişlerdir. Onun için, gelen muhâcirleri sarayıma dâvet eder, onlara bu adamların söyledikleri sözlere karşı ne diyeceklerini sorar, cevaplarını dinlerim. Eğer muhâcirler, bunların dedikleri gibi iseler, onları gelenlere verip, kendi milletlerine iâde ederim. Öyle değilse onları korur, ülkemde kaldıkça iyilik ederim" dedi.

Daha önceleri Necâşî, semâvi kitapları incelemişti. Muhammed aleyhisselâmın gelme zamanının yakın olduğunu, kavminin O'na yalancı deyip inanmayacaklarını ve Mekke'den çıkaracaklarını biliyordu.

Necâşî, Mekkeli elçilere; "İnandıkları kimdir?" diye sordu. Onlar da; "Muhammed'dir" dediler. Necâşî, bu ismi işitince, O'nun peygamber olduğunu anladı ve belli etmedi. Gelenlere tekrar sordu: "O'nun dîni ve mezhebi nedir ve neye dâvet eder?" Amr; "O'nun mezhebi yoktur" dedi. Necâşî; "Mezhebini dînini bilmediğim, bana sığınan bir topluluğu nasıl teslîm ederim? Meclis kuralım. Onları da getirelim. Sizlerle yüzleştirelim. Hepinizin durumu belli olsun. Onların da dînini bileyim" dedi. Müslümanları saraya dâvet ettiler.

Müslümanlar önce kendi aralarında istişâre ettiler (görüştüler) ve; "Habeş hükümdârının hoşuna gidecek ve mîzaclarına uygun olacak şekilde neler söyleyelim" diye konuştular. Hazret-i Cafer; "Vallahi bizim bu husustaki bildiklerimiz, Peygamberimizin bize buyurduğundan ibârettir. Netice neye varırsa râzıyız" buyurdu. Hepsi kabûl ettiler ve sâdece Hazret-i Cafer'in konuşması için ittifak edip, Necâşî'nin

---

97 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 195; İbni Hişâm, Sîret, I, 332.

huzûruna geldiler. Melik Necâşî de âlimlerini topladı. Büyük bir dîvan kuruldu. Sonra muhâcirleri getirdiler. Müslümanlar, geldiklerinde selâm verdiler ve secde etmediler. Necâşî onlara; "Neden secde etmediniz" diye sorunca; "Biz, Allahü teâlâdan başkasına secde etmeyiz. Peygamber efendimiz, bizi, Allahü teâlâdan başkasına secde etmekten men edip; **'Secde, yalnız Allahü teâlâya mahsusdur'** buyurdu" dediler.

"Secde, yalnız Allahü teâlâya mahsustur."
Hadîs-i şerîf

Necâşî, muhâcirlere; "Ey huzûruma gelmiş olan topluluk! Bana söyleyiniz. Ülkeme ne için geldiniz? Hâliniz nedir? Tüccâr değilsiniz, bir isteğiniz de yok. Sizin şu ortaya çıkmış olan Peygamberinizin hâli nedir? Neden memleketiniz halkından buraya gelenlerin selâm verdiği gibi selâm vermiyorsunuz?" dedi. Ca'fer radıyallahü anh;

"Ey Hükümdar! Ben önce, üç söz söyliyeceğim. Eğer doğru söyler isem, beni tasdik edin, yalan söylersem yalanlayın. Her şeyden önce emret ki, şu adamlardan yalnız biri konuşsun, diğeri sussun!" dedi. Amr bin Âs; "Ben konuşayım" dedi. Necâşî; "Ey Ca'fer, önce sen konuş" dedi. Hazret-i Ca'fer; "Benim, üç sözüm var. Şu adama sorunuz. Biz, yakalanıp efendilerimize iâde edilecek köleler miyiz?" dedi. Necâşî; "Ey Amr! Onlar köle midirler?" diye sordu. Amr; "Hayır! Onlar köle değil, hürdürler!" dedi. Hazret-i Ca'fer; "Acabâ biz haksız yere bir kimsenin kanını mı döktük de, kanı dökülenlere iâde edileceğiz" dedi. Necâşî, Amr'a; "Bunlar, haksız yere birini mi öldürdüler!" diye sorunca, Amr; "Hayır, bir damla bile kan dökmediler" dedi. Hazret-i Ca'fer, Necâşî'ye; "Başkasının mallarından haksız yere aldığımız, üzerimizde ödemekle mükellef olduğumuz mallar mı vardır?" dedi. Necâşî; "Ey Amr! Eğer, şuncağızların ödeyecekleri pek çok altın bile olsa, borçları varsa, onu ben ödeyeceğim, söyleyin" dedi. Amr; "Hayır, bir kırat (bir para birimi) bile yok!" dedi. Necâşî; "O hâlde siz bunlardan ne istiyorsunuz?" diye sorunca, Amr; "Onlar ile biz, bir dinde ve bir yolda idik. Onlar, bunları bıraktılar. Muhammed'e ve dînine uydular" dedi. Necâşî, Ca'fer'e; "Siz, bulunduğunuz dîni bırakıp ne diye başkasına uydunuz? Kavminizin dîninden ayrıldığınıza, benim dînimde de olmadığınıza göre, sizin inandığınız bu din nasıldır? Hakkında bilgi verir misiniz!" diye sordu.

Hazret-i Ca'fer; "Ey Hükümdâr! Biz câhil bir millet idik. Putlara tapardık. Ölmüş hayvan leşi yer, her türlü kötülüğü işlerdik. Akrabâlarımızla münâsebetlerimizi keser, komşularımıza iyi davranmazdık. Kuvvetlilerimiz, zayıflara zulmeder ve merhamet nedir bilmezlerdi. Allahü teâlâ bize, kendimizden; doğruluğunu, eminliğini, iffet ve temizliğini, soyunun düzgünlüğünü bildiğimiz bir peygamber gönderinceye kadar, bu vaziyette kaldık. O peygamber bizi, Allahü teâlânın varlığına ve birliğine inanmaya, O'na

ibâdete, bizim ve atalarımızın tapınageldiği taşları ve putları bırakmaya dâvet etti. Doğru sözlü olmayı, emânete hıyânet etmemeyi, akrâbalık haklarını gözetmeyi, komşularla güzel geçinmeyi, günâhlardan ve kan dökmekten sakınmayı emretti. Her türlü ahlâksızlıklardan, yalan söylemekten, yetimlerin malına el uzatmaktan, nâmuslu kadınlara iftîrâ etmekten bizi sakındırdı. Bize, Allahü teâlâya eş, ortak koşmaksızın ibâdet etmeyi emretti. Biz de kabûl ettik ve Allahü teâlâdan ne getirmişse hepsine inandık ve söylediklerini yerine getirdik. Allahü teâlâya ibâdet ettik. O'nun bize harâm kıldığını harâm, helâl kıldığını helâl bildik ve öyle amel ettik. Bu yüzden kavmimiz, bize düşman olup, zulmetti. Bizi, dînimizden döndürüp, Allahü teâlâya ibâdetten vazgeçirip, tekrar putlara tapmak için türlü işkencelere ve mihnetlere uğrattılar. Bize zulm ettiler. Bizi sıkıştırdıkça sıkıştırdılar. Bizimle dînimizin arasına girdiler ve bizi dînimizden ayırmak istediler. Biz de yurdumuzu, yuvamızı bırakarak senin ülkene sığındık. Seni, başkalarına tercih ettik. Senin himâyene, komşuluğuna can attık. Senin yanında zulme, haksızlığa uğramayacağımızı ummaktayız" dedi.

Hazret-i Ca'fer konuşmasına şöyle devâm etti:

"Selâm verme işine gelince, biz seni Resûlullah'ın selâmı ile selâmladık. Birbirimize de öyle selâm veririz. Cennettekilerin selâmlarının da bu şekilde olduğunu Peygamber efendimiz haber verdi. Bunun için yüce zâtınızı öyle selâmladık. Peygamber efendimiz insanlara secde edilmeyeceğini buyurduğu için, Allahü teâlâdan başkasına secde etmekten Allahü teâlâya sığınırız.

Necâşî; "Sen, Allah'ın bildirdiklerinden biraz biliyor musun?" diye sordu. Hazret-i Ca'fer; "Evet" deyince, Necâşî; "Onu bana oku" dedi. Hazret-i Ca'fer de Meryem sûresinin ilk âyetlerini okumaya başladı. (Ankebût ve Rum sûrelerinden okuduğu da bildirilmiştir.) Necâşî ağlıyordu. Gözlerinden akan yaşlar sakalını ıslattı. Râhipler de ağladı. Necâşî ve râhipler; "Ey Ca'fer! Bu tatlı ve güzel kelâmdan biraz daha oku" dediler. Hazret-i Ca'fer, Kehf sûresinin başından itibaren okudu ki, meâlen;

"Hamdolsun o Allah'a ki, kâfirleri (yüce) **katından sâdır olan en çetin bir azâb** (Cehennem) **ile korkutmak, salih amel işleyen mü'minleri de, içinde ebedî olarak kalacakları güzel bir ecir** (Cennet) **ile müjdelemek ve "Allahü teâlâ çocuk edindi" diyenleri korkutmak için; lâfzında bir bozukluk, mânâsında bir tezât kılmadığı,** (ifrat ve tefrîtten uzak olan) **dosdoğru kitabı** (Kur'ân-ı kerîmi) **kuluna (Muhammed aleyhisselâma) indirdi. Ne onların** (Allahü teâlâ çocuk edindi diyenlerin)**, ne de atalarının buna** (o söze) **dâir hiçbir ilimleri** (ve bilgileri) **yoktur. Ağızlarından çıkan bu söz** (vahim ve) **son derece tehlikelidir. Onlar ancak yalan söylüyorlar.** (Ey Resûlüm!) **Bu Kur'ân-ı kerîme inanmazlarsa, hüzün ve gadabla arkalarından kendini helâk mı edeceksin! Biz yeryüzünde olanları** (ormanlar, nehirler, mâdenler, hayvanlar ve bitkileri..) **insanların hangilerinin ameli sâlihdir, imtihan edelim diye zînet kıldık..."**[98] buyuruluyordu.

Necâşî kendisini tutamayarak; "Vallahi, bu aynı kandilden fışkıran bir nûrdur. Mûsâ ve Îsâ da (aleyhimüsselâm) onunla gelmiştir" dedi. Kureyş elçilerine dönerek; "Gidiniz, vallahi, ben ne onları size teslîm eder, ne de bunlar hakkında bir kötülük düşünürüm" dedi.

---

98 Kehf: 18/1-7.

Abdullah bin Ebî Rebîa ile Amr bin Âs, Necâşî'nin huzûrundan çıktılar.[99] Amr, Abdullah'a; "Yemin ederim ki, onların bir kabahatini Necâşî'nin yanında ortaya koyup, köklerini kazıtayım da gör" dedi. Arkadaşı, Amr'a; "Onlar bize muhâlefet ediyorlarsa da iyi kötü akrabâlığımız var, bunu yapma" dedi. Amr; "Onların, Îsâ aleyhisselâmı, bir kul olarak bildiklerini Necâşî'ye ihbâr edeceğim" dedi.

Ertesi günü, Necâşî'nin yanına varıp; Ey Hükümdar! Onlar Meryem oğlu Îsâ'ya (aleyhisselâm) ağır sözler söylüyorlar. Onlara adam gönderip, Îsâ aleyhisselâm için ne söylediklerini bir sor dedi. Necâşî, Hazret-i Îsâ hakkındaki telâkkîlerini sormak üzere müslümanlara adam gönderdi.

Tekrar geldiler. Birbirlerine; "Îsâ aleyhisselâm hakkında sorarlarsa ne cevap vereceğiz" dediler. Hazret-i Ca'fer; "Vallahi Hazret-i Îsâ hakkında Allahü teâlânın buyurduğunu, Peygamber efendimizin bize getirdiğini söyleriz" dedi.

Necâşî'nin huzûruna çıkınca, Necâşî; "Siz Meryem oğlu Îsâ aleyhisselâm hakkında ne diyorsunuz?" diye sordu. Hazret-i Ca'fer; "Biz Îsâ aleyhisselâm hakkında, Peygamber efendimizin bize Allahü teâlâdan getirip tebliğ eylediğini söyleriz. O'nun, Allahü teâlânın kulu ve resûlü olduğunu, dünyâdan ve erkeklerden vazgeçerek, Hak teâlaya bağlanmış bir afîfe olan Hazret-i Meryem'e Allahü teâlânın ilkâ eylediği kelimesi olduğunu kabûl ederiz. Meryem oğlu Îsâ'nın hâli, şânı bundan ibarettir. Hazret-i Âdem'i topraktan yarattığı gibi, Îsâ aleyhisselâmı da babasız yaratmıştır deriz" deyince, Necâşî, elini yere uzatıp, yerden bir saman çöpü aldı ve; "Yemin ederim ki, Meryem oğlu Îsâ da sizin söylediğinizden fazla bir şey değildir. Arada bu çöp kadar bile fark yoktur" dedi.

Necâşî bunu söylediği zaman, etrafındaki hükûmet erkânı ve kumandanları, aralarında fısıldaşmaya ve homurdanmaya başladılar.

Necâşî bunu görünce, onlara; "Yemin ederim ki siz ne derseniz deyin, ben bunlar hakkında iyi şeyler düşünüyorum" dedi. Sonra müslüman muhâcirlere dönerek; **"Sizi ve yanından geldiğiniz zâtı tebrik ederim! Ben şuna inandım ki, O, Allahın resûlüdür. Zâten biz, O'nu İncîl'de görmüştük. O Resûlü, Meryem oğlu Îsâ da haber verdi. Vallahi eğer O, buralarda olsaydı, gidip onun ayakkabılarını taşır, ayaklarını yıkardım! Gidiniz! Ülkemin el değmemiş kısmında, her türlü tecâvüzden uzak, emniyet ve huzûr içinde yaşayınız. Size kötülük edeni helâk ederim. Bana dağ kadar altın verseler sizlerden birini üzüntüye sokmam"** dedi.

Necâşî, bundan sonra, Kureyş elçilerinin getirdikleri hediyeler

"Sizi ve yanından geldi iniz zâtı tebrik ederim! Ben una inandım ki, O, Allahın resûlüdür. Zâten biz, O'nu ncîl'de görmü tük. O Resûlü, Meryem o lu Îsâ da haber verdi."
Necâşî Eshame

99 *İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 195; İbni Hişâm, Sîret, I, 332-333.*

için; "Benim bunlara ihtiyâcım yoktur! Başkalarının gasp ettiği bu mülkümü, Allahü teâla bana geri verirken ve halkı bana boyun eğdirirken, benden rüşvet almadı" diyerek hediyelerini iâde etti. Kureyş elçileri, Necâşî'nin huzûrundan elleri boş döndü. Bahtiyar Necâşî de İslâmiyeti seçmiş, Eshâb-ı kirâmı ziyâdesiyle sevindirmişti.[100]

HAK YARATTI ÂLEMİ

Hak yarattı âlemi, aşkına Muhammed'in.
Ay ve günü yarattı, şevkine Muhammed'in.

Ol! dedi oldu âlem, yazıldı levh ü kalem.
Okundu hatm-i kelâm, şânına Muhammed'in.

Hep erenler geldiler, dergâha yüz sürdüler.
Zikr-i tevhid ettiler, nûruna Muhammed'in.

Veysel Karânî kazandı, âhir yine özendi
Sekiz uçmak bezendi, aşkına Muhammed'in.

Havada uçan kuşlar, yeşerir dağ ve taşlar.
Yemiş verir ağaçlar, aşkına Muhammed'in.

Îmânsızlar geldiler, Ondan îmân aldılar.
Beş vakt namaz kıldılar, aşkına Muhammed'in.

Ferîştehler geldiler, sâf sâf olup durdular.
Beş vakt namâz kıldılar, aşkına Muhammed'in.

Yunus kim ede medhi, över Kur'ân âyeti.
An, vergil salavâtı, aşkına Muhammed'in.

100 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 195; İbni Hişâm, Sîret, I, 334.

MUHÂSARA

Muhâsaranın başlaması

Bi'setin yedinci senesi... Müşrikler, İslâm'ın kalblere nüfûzunu ve yayılmasını önlemek için durmadan çabalıyorlardı. Buna rağmen, her geçen gün müslümanlar biraz daha çoğalıyordu. Müslümanlara yapılan işkence ve zulümler, onları yollarından döndürmüyor, aksine birbirine daha çok sarılmalarına, kenetlenmelerine sebep oluyordu. Hiç birisi dininden dönmüyor, Resûlullah efendimizin uğrunda canlarını fedâ etmekten çekinmiyorlardı. Bunu işiten Mekke dışındaki kabîlelerin merakları artıyor ve İslâm'ın ışıkları daha uzak yerlere ulaşıyordu. Müşrikler, Habeşistan'a gönderdikleri kimselerin isteklerine kavuşamadıklarını, hattâ Necâşî Eshame'nin müslüman olduğunu ve müslümanları koruyup onlara güzel muâmelede bulunduğunu öğrenince, çılgına döndüler. Bunların acısını fazlasıyla çıkarmak, İslâm'ın kökünü kurutmak için, toplanarak, şu müthiş kararı aldılar:

"Her nerede olursa olsun, her nerede görülürse görülsün, Muhammed mutlaka öldürülecektir!..."

Kâfirler bunun için yemin üstüne yeminler ettiler.

Müşriklerin bu kararını öğrenen Ebû Tâlib, çok üzüldü. Ciğerpâresi, mübârek yeğeninin hayâtı hakkında endişeye düştü. Kâbilesini toplayıp onlara, Kâinatın sultânını Kureyşli müşriklere karşı korumaları için emir verdi. Hâşimoğulları akrâbalık gayreti ile bu emri yerine getirmek üzere birleştiler. Bunun için de Peygamber efendimizi ve O'na inanan bütün Eshâbını Mekke'nin kuzey tarafında Beytullah'a üç km. kadar uzaklıktaki tepe üzerinde bulunan Şı'b-ı Ebû Tâlib'e yâni Ebû Tâlib mahallesine dâvet ettiler. Resûlullah efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, Eshâbını toplayarak, Şı'b'da ikâmet etmeye başladı. Hâşimoğullarından sâdece Ebû Leheb, Peygamber efendimizi korumak kararına karşı çıktı, Şı'b'a gitmedi. O da dâhil olmak üzere müşrikler birleşip, Peygamberimizi öldürmek için fırsat kollamaya başladılar.[101]

Müşrikler, Peygamber efendimizin ve Eshâbının, Ebû Tâlib mahallesinde toplandıklarını görünce, tekrar bir araya geldiler. Sonra, şu kararı aldılar:

"Muhammed aleyhisselâm öldürülmek üzere Kureyşlilere teslîm edilinceye kadar Hâşimoğullarından kız alınmayacak!... Onlara kız verilmeyecek!... Onlara hiçbir şey satılmayacak!... Onlardan hiçbir şey satın alınmayacak!... Onlarla biraraya gelinip konuşulmayacak, görüşülmeye-

"Ey Peygamberim! Sana, Allah ve mü'minlerden, senin izinde gidenler yeti ir!" ***Enfâl: 64***

101 İbni Sa'd, Tabakât, I, 130-140; Taberî, Târih, II, 335-336; İbni Kesîr, El-Bidâye, III, 84-87; Belâzûrî, Ensâb, I, 230.

cek!... Onların evlerine mahallelerine girilmeyecek!... Onlardan gelecek bir barışma isteği asla kabûl edilmeyecek!... Hiçbir zaman onlara acınmayacak!..."

Mansûr bin İkrime ismindeki müşrikin bir kâğıda yazdığı bu kararı mühürlediler. Herkesin görüp uyması için Kâbe-i Muazzamanın duvarına astılar.

Bu haber sevgili Peygamberimize gelince, çok üzüldüler ve duâ buyurdular. Duâsı derhâl kabûl olunup, Mansûr bedbahtının elleri bir anda kurudu. Müşrikler şaşkına döndüler ve; "Bakınız! Hâşimoğullarına yaptığımız zulmün karşılığında Mansûr'un elleri kuruyup, musîbete uğradı" dediler. Akılları başlarına gelecek yerde daha da azgınlaştılar. Şı'b'a giden yol başlarına bekçiler diktiler. Oraya yiyecek ve giyecek sokulmasına mâni oldular. Mekke'ye gelen satıcıların Şı'b'a girmemesini, mallarını oraya götürmemelerini, gerekirse yüksek fiyatla kendilerinin alacağını söylediler. Böylece Şı'b'da bulunanları açlıktan öldüreceklerini veya Hâşimoğullarının pişmân olup Peygamber efendimizi kendilerine teslîm edeceklerini sandılar. Bu hâl her sene Kâbe'nin ziyâret zamanına kadar devâm ederdi.

Geleneklere göre bu zamanda kan dökülmezdi. Bu sebeple Hâşimoğulları serbestçe Mekke'ye giderler, alış-veriş yaparak bir senelik ihtiyaçlarını karşılamaya çalışırlardı. Onlardan birisi bir tüccarın yanına mal almaya gelse, müşriklerin ileri gelenlerinden Ebû Leheb ve Ebû Cehil gibi müşrikler hemen yetişip tüccarlara; "Ey tüccarlar! Muhammed'in Eshâbına karşı fiyatlarınızı çok yükseltiniz. Öyle ki, pahalı olmasından dolayı kimse bir şey satın alamasın! Bundan dolayı mallarınız satılmayıp, elinizde kalırsa biz hepsini almaya hazırız" derlerdi. Onlar da mallarına yüksek fiyat söyler, müslümanlar almadan geri dönerlerdi...

Bu yolda sevgili Peygamberimiz, Hazret-i Hadîce vâlidemiz, Ebû Bekr-i Sıddîk efendimiz bütün mallarını harcadılar, çocukların açlıktan göklere çıkan feryatlarını dindirmeye çalıştılar. Ağaç kabuklarını, ot köklerini ve hattâ kurumuş deri parçalarını yedirdiler. Anneler, babalar çaresizlikten bir deri bir kemik kalmışlardı. Başta Peygamber efendimiz ve diğer Eshâb-ı kirâm efendilerimiz açlıktan mübârek karınlarına taş bağladılar. Müşriklerden biri acıyıp da gizlice bir şey getirseydi, onu döverler çok hakâret ederlerdi. Velhâsıl geliş-gidiş kesilmiş, mü'minler zor duruma düşmüşlerdi.

Müşrikler, yaptıkları bu şiddetli zulüm ile Hâşimoğullarının yola gelip, Ebû Tâlib'in Peygamber efendimizi kendilerine teslîm etmesini bekleyip durdular. Ebû Tâlib mahallesindeki müslümanlar ise onların bu düşüncelerinin tam tersine Peygamber efendimizi koruyor ve ona zarar gelmemesi için her tedbire başvuruyorlardı. Ebû Tâlib, olabilecek bir suikasti önlemek için, Resûlullah efendimizin yattığı yere nöbetle muhâfızlar koyuyor, huzurla evinde yatmasını sağlıyordu. Peygamber efendimiz ise hiç çekinmeden, Allahü teâlânın emrini yerine getirmek, İslâmiyet'i yaymak için bir sâniyesini boşa harcamıyor, insanları dîne dâvet ederek onların Cehennem'den kurtulmalarına sebep olmak için uğraşıyor, bu yolda, sabırla nasîhatlarına devâm ediyordu. Onu yalanlayan Kureyşli müşriklerin de, açlığın ne demek olduğunu anlamaları için, bir gün Resûlullah efendimiz; **"Ey Allahım! Şunlara da, Yûsuf'un** (aleyhisselâm) **zamanındaki yedi kıtlık yılı gibi yedi kıtlık azâbı vererek bana yardım eyle"** diyerek duâ buyurdular.

Bundan sonraki günlerde, gökyüzünden bir damla yağmur yağmadı. Toprak susuzluktan kavruldu. Yerde yeşil bir nebâta rastlanmaz oldu. Kureyşli müşrikler neye

uğradıklarını şaşırdılar. Açlıktan ölmüş hayvan leşlerini, kokmuş köpek derilerini yiyerek ölümden kurtulmaya çalıştılar. Onların da çocukları açlıktan feryâd-ı figân etmeye başladı. Pek çoğu açlıktan öldü. Açlıktan, gökyüzüne baktıklarında her tarafı duman kaplamış gibi görürlerdi. Akılları başlarına gelip, yaptıkları zulmün büyüklüğünü anlar gibi oldular. İçlerinden Ebû Süfyân'ı Peygamber efendimizin huzûr-ı şerîflerine gönderdiler. Ebû Süfyân gelip; "Ey Muhammed! Sen, kendinin âlemlere rahmet olarak gönderildiğini söylüyorsun, Allah'a inanmayı, akrabâlık haklarına dikkat etmeyi bize emrediyorsun. Hâlbuki kavmin, kuraklıktan ve açlıktan kırılıp ölmektedir. Bu felâketin üzerimizden kaldırılması için Rabbine bir duâ ediver; Allah, senin yaptığın duâyı kabûl eder. Eğer böyle bir duâda bulunursan, cümlemiz îmân edeceğiz!..." diyerek yemîn etti.

Böylece yaptıkları zulüm ve işkenceleri bir kenara bırakarak, sıkıntıya düşmüşler ve Resûlullah efendimize yalvarmaya başlamışlardı. Peygamber efendimiz, yaptıklarını yüzlerine vurmamış, "îmân edeceğiz" sözleri üzerine de mübârek ellerini kaldırarak Cenâb-ı Hakk'a duâ eylemişti. Allahü teâla, Habîbinin duâsını kabûl edip, Mekke üzerine bol bol yağmur göndermiş, topraklar suya kanmış ve bitkiler yeşermeye başlamıştı. Müşrikler kuraklık ve kıtlıktan kurtulmalarına rağmen, verdikleri sözü unutarak küfürde ısrâr ettiler...

Allahü teâlâ, bunlara cevap olmak üzere indirdiği âyet-i kerîmelerde meâlen; **"Bilakis onlar,** (Allahü teâlâya ve Muhammed aleyhisselâma inanmıyorlar; Kur'ân-ı kerîm, âhiret ve tekrar dirilme hususunda..) **şüphe içinde oyalanıp duruyorlar. O hâlde** (Ey habîbim!) **semânın apaçık bir duman getireceği günü gözetle. O duman, bütün insanların üzerini tamamen örter. Bu, pek yaman bir azâbtır!** (İnsanlar); **"Ey Rabbimiz! Bizden bu azâbı kaldır ki biz îmân edelim" diyecekler. Kendilerine hakîkatleri açıklayan bir peygamber geldiği hâlde, onlar için düşünüp ibret almak nerede? Sonra O'ndan yüz çevirdiler ve; "Kendisine, öğretilmiş mecnûndur" dediler. Biz bu azâbı birazcık kaldırınca, siz yine eski hâlinize dönersiniz. Büyük bir şiddetle** (kıskıvrak) **yakalanacakları gün** (Bedr günü)**, muhakkak ki biz,** (onlardan) **intikam alacağız. Celâlim hakkı için, muhakkak ki biz, bunlardan** (Kureyş müşriklerinden) **evvel, Fir'avn kavmini de imtihân etmiştik. Kendilerine, tarafımızdan şerefli bir peygamber geldi** (ki Mûsâ aleyhisselâmdır)**. O, onlara şöyle dedi: "Allah'ın kullarını** (Benî İsrâil'i) **bana verin.** (Onları benimle gönderin. Yakalarını serbest bırakın, kendilerine azâb etmeyin.) **Muhakkak ki ben, Allahü teâlâ tarafından size vahiyle gönderilmiş emin bir**

"Ey Allahım! unlara da, Yûsuf'un (aleyhisselâm) zamanındaki yedi kıtlık yılı gibi yedi kıtlık azâbı vererek bana yardım eyle!"
Hadîs-i şerîf

peygamberim. Allahü teâlâya karşı tekebbür etmeyin. Zîrâ ben, size dâvâmın doğru olduğunu açıklayan delil ile, açık mûcize ile geldim. Biliniz ki, ben, beni taşlamanızdan, öldürmenizden, benim ve sizin Rabbiniz olan Allahü teâlâya sığınıyorum ki, O beni muhâfaza eder. Eğer beni tasdik ve îmân etmezseniz, beni kendi hâlime bırakınız. (Ben hayrınızdan geçtim. Şerriniz bâri dokunmasın.) (Onlar îmân etmedikleri, kendisini yalanladıkları gibi, bilâkis bir takım ezâ ve cefâya başlayınca) **Mûsâ** (aleyhisselâm) **Allahü teâlâya duâ edip; "Yâ Rabbî! Bunlar küfür üzere ısrâr eden bir kavimdir" dedi. Allahü teâlâ Mûsâ'ya** (aleyhisselâm) **vahyedip, buyurdu ki; "Kullarım** (Benî İsrâil) **ile gece** (Mısır'dan) **çıkıp git! Fir'avn ve avânesi sizin çıktığınızı haber aldıklarında mutlaka sizi tâkip edeceklerdir. Kavminle denizi geçtikten sonra, onu olduğu gibi bırak (**asânı tekrar vurup, açılmış olan yolları kapatma. Açık bırak)**. Zîrâ, Fir'avn ve askeri o yollara girip garkolacaklar, boğulacaklardır."**[102]

Muhâsaranın kaldırılması

Müşrikler; "İmân edeceğiz" sözlerinden dönüp yine zulme başladılar. Allahü teâlâ, bir gün Peygamber efendimize vahiy ile; **"Kâbe'de asılı bulunan ahidnâmeye bir ağaç kurdunu** (güvesini) **musallat ettiğini ve o kurtcuğun Allahü teâlânın isminden başka bütün yazıları yediğini..."** bildirdi. Peygamber efendimiz de Ebû Tâlib'e; **"Ey Amca! Benim rabbim olan Allahü teâlâ Kureyşîlerin ahidnâmesine ağaç kurdunu musallat etti. Allahü teâlânın isminden başka onda belirtilen zulüm, akrabâ ile ilişiği kesme, bühtan... gibi şeylerden hiç birini bırakmadı, hepsini yok etti"** buyurdu.

Ebû Tâlib; "Bunu sana Rabbin mi haber verdi?" diye sorunca, Peygamber efendimiz; **"Evet"** buyurdular. O zaman Ebû Tâlib; "Ben şehâdet ederim ki, sen ancak doğru söylersin" dedi. Hemen giyinip Kâbe'ye gitti. Müşriklerin ileri gelenleri orada oturuyorlardı. Ebû Tâlib'in geldiğini görünce; "Her hâlde Muhammed'i bize teslîm etmek üzere geliyor!.." dediler. Ebû Tâlib, yanlarına varınca; "Ey Kureyş topluluğu! El-Emîn olup hiç bir zaman yalan söylememiş olan kardeşimin oğlu, yazmış olduğunuz sahifedeki Allahü teâlânın isminden başka bütün yazıları bir ağaç kurdunun yediğini haber verdi. Haydi aleyhimizde yazdığınız kâğıdı getirin de görelim!.. Eğer bu söz doğru ise, yemîn ederim ki, hepimiz ölünceye kadar Onu korumaya devâm edeceğiz. Artık siz de bu zulüm ve kötü davranışınızdan vazgeçiniz..." dedi.

Müşrikler heyecanla Kâbe'nin duvarından sahifeyi indirip getirdiler. Ebû Tâlib; "Okuyunuz!" deyince, içlerinden biri okumak için sahifeyi açtığında, **"Bismike Allahümme"**den gayri bütün yazıların silinmiş olduğunu gördü.[103] Müşrikler ne diyeceklerini ve ne yapacaklarını şaşırdılar. Hattâ bâzılarının vazgeçmesi üzerine, üç senedir devâm eden unutulmaz acıları bırakarak, gönüllerde derin yaralar açan bu şiddetli muhâsarayı kaldırdılar. Fakat düşmanlıklarından bir türlü vazgeçmediler, üstelik daha da sertlik gösterdiler. İslâmiyet'in yayılmasına mâni olmak için bütün yolları denediler. Bütün bu gayretlerine rağmen İslâmiyet sür'atle yayılıyor; sevgili peygamberimiz Muhammed aleyhisselâm, câhiliye devrinin zulmetinden bunalan insanları kurtar-

102 Duhân: 44/9-24.
103 İbni İshâk, Sîre, 210, İbni Hişâm, Sîre, I, 376; İbni Sa'd, Tabakât, I, 209; Taberî, Târih, II, 79; Süheylî, Ravd-ül-ünf, II, 159; İbni Kesîr, Sîre, II, 69.

maya çalışıyor ve hakîkî saâdete kavuşturuyordu. Bu saâdete kavuşanlar, kavuştukları büyük nimete şükrediyorlar, müşriklerin hakâretleri ve işkenceleri karşısında aslâ yılmıyorlardı. Muhammed aleyhisselâmın mûcizelerini ve müslümanların dinlerindeki sebâtını gören nice gönüller İslâm nûru ile aydınlanıyordu.

Ay'ın ikiye ayrılması

Peygamber Efendimizin büyük mûcizelerinden biri de Ay'ın ikiye ayrılmasıdır. Aralarında Ebû Cehil ve Velid bin Mugîre'nin de bulunduğu bir müşrik grubu, Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimize; "Eğer, sen gerçekten peygambersen, Ay'ı yarısı Kuaykıan dağı, yarısı da Ebû Kubeys dağı üzerinde görünmek üzere ikiye ayır!.." dediler. Resûlullah efendimiz de; **"Eğer bunu yaparsam îmân eder misiniz?"** buyurdu. Onlar; "Evet îmân ederiz" dediler. Resûlullah efendimiz Ay'ın ikiye ayrılması için Allahü teâlâya duâ eylediler. Cebrâil aleyhisselâm, hemen sevgili peygamberimize geldi ve; **"Ey Muhammed! Bu gece Mekkelilere, mûcizeyi seyretmeleri için haber ver"** dedi. Peygamber efendimiz, ayın ondördü, tam bedir (dolunay) yâni tam yuvarlak ve en parlak olduğu gece, Ay'ın ikiye ayrılacağını, ibret almak isteyenlerin seyretmesini bildirdi. O gece, sevgili Peygamberimiz mübârek parmağı ile işâret edince, **Ay ikiye ayrıldı.** Biri Ebû Kubeys diğeri de Kuaykıan dağı üzerinde görüldü. Sonra tekrar gökyüzünde birleşti.

Resûlullah; **"Ey Ebû Seleme bin Abdülesed, Erkâm bin Ebi'l Erkâm! Şâhid olunuz!"** buyurduktan sonra, yanında bulunan diğer Eshâbına da; **"Şâhid olunuz!"** buyurdu. Müşrikler ise gözleriyle apaçık bir mûcize daha gördüler. Fakat sözlerinde durup îmân etmedikleri gibi, başkalarının da îmân etmesine engel olmak için; "Bu ancak Muhammed'in bize bir sihridir! Fakat bütün insanları da sihirleyemez ya!.. Bir de başka beldelerden gelen insanlara soralım. Bakalım onlar da aynı hâdiseye şâhid olmuşlar mıdır? Eğer gördülerse Muhammed'in nübüvvet iddiâsı doğrudur. Aksi takdirde bu bir sihirdir" dediler. Gelenlerden sordular, hattâ başka yerlere adam göndererek sordurdular. "Evet o gece Ay'ın ikiye ayrıldığını gördük!" diye herkesten aynı şeyi işittiler. Yine inkâr ettiler. İnkârcıların başında Ebû Cehil vardı. İnsanların îmân nimetine kavuşmaması için; "Ebû Tâlib'in yetiminin sihri, semâya da tesir etti!.." diyerek, kalbleri ifsâd ediyordu.[104] Onun bu inkârı üzerine Allahü teâlâ âyet-i kerîmeler indirdi. Meâlen;

"Saat (kıyâmet) **yaklaştı ve ay yarıldı** (ikiye ayrıldı)**. Onlar** (Kureyş kâfirleri, Muhammed aleyhisselâmın peygamberliğine delâlet eden) **bir mûcize görecek olsalar,** (onu tefekkür etmek-

104 Hâkim, Müstedrek, II, 512; Beyhekî, Delâil-ün-Nübüvve, II, 141; İbni Kesîr, Sîre, II, 116; Kâdı Iyâd, Şifâ-i Şerîf, 278-279; Kastalânî, Mevâhib-i Ledünniyye, 352.

"Ey Amca! Benim rabbim olan Allahü teâlâ Kurey îlerin ahidnâmesine a aç kurdunu musallat etti. Allahü teâlânın isminden ba ka onda belirtilen zulüm, akrabâ ile ili i i kesme, bühtan... gibi eylerden hiç birini bırakmadı, hepsini yok etti."
Hadîs-i şerîf

ten ve îmân etmekten) **yüz çevirirler ve; "Dâimî** (ardı arkası kesilmeyen, şümullü, kuvvetli) **bir büyüdür" derler. Ve onlar,** (Peygamberi veya mûcizeyi) **tekzib ettiler, yalanladılar, kendi hevâlarına** (nefslerinin arzularına ve isteklerine) **tâbi oldular, uydular. Hâlbuki, her iş** (kendi yöneldiği) **sonuca ulaşır, yerini bulur.**

And olsun ki onlara (Mekke müşriklerine) (kendilerini kötülükten) **vazgeçirecek nice mühim haberler** (hükümler, yasaklar) **gelmiştir.** (Ki bu emirler ve bilgiler) **tam bir hikmettir. Resûller, uyarılar ve korkutmalar aslâ** (onlara) **fayda vermez. O hâlde** (Ey Habîbim! İnkârda ayak diriyorlarsa) **sen de onlardan yüz çevir. O dâvet edicinin** (İsrâfil aleyhisselâmın) **görülmemiş ve bilinmeyen bir şeye** (mahşer yerine, hesaba) **çağırdığı gün, gözleri zelîl ve hakîr olarak** (korku ve dehşetten nereye gideceklerini bilmez bir hâlde) **dağılmış çekirgeler gibi, kabirlerinden çıkacaklar. Kâfirler,** (boyunlarını eğerek) **o dâvet ediciye koşarlarken; "Bugün bize ne zor ve çetin bir gün" diyecekler."**[105]

Rabbim size de hidâyet nasîb etsin

Müşriklerin, müslümanlara uyguladıkları üç senelik ablukanın sona ermesinden sonra, Necrân'dan bir grup Resûlullah efendimize geldi. Bunlar yirmi kadar olup, Habeşistan'a hicret eden Eshâb-ı kirâmdan İslâmiyet'i işitmişler; İslâmiyet'i öğrenmek ve Peygamber efendimizi görmek saâdetine kavuşmak için Mekke'ye gelmişlerdi. Kâbe-i muazzamanın yanında Resûlullah efendimizle görüştüler. Pek çok sualler sorarak, arzu ettiklerinden daha güzel ve mükemmel cevaplar aldılar. Kureyşli müşrikler de etraftan onları seyrediyordu. Âlemlere rahmet olarak gönderilen sevgili Peygamberimiz, onlara Kur'ân-ı kerîmden bâzı âyet-i kerîmeler okudu. Bundan pek fazla etkilendiler ve gözyaşlarını tutamayarak, ağladılar. Sonra da Efendimizin dâveti üzerine son derece memnun oldular ve büyük bir sevinçle Kelime-i şehâdet getirip, müslüman olmakla şereflendiler. Memleketlerine dönmek üzere izin istediklerinde, Ebû Cehil yanlarına gelip; "Sizin kadar ahmak bir kimse görmedik!.. O'nun yanında bir defa oturmakla dîninizden ayrıldınız ve ne söylediyse tasdik ettiniz!.." şeklinde hakâret dolu sözler sarfetti. Daha yeni Eshâb olmakla şereflenen bu kimseler; "Allahü teâlânın size de hidâyet nasîb etmesini dileriz. Bize yaptığınız bu hakâret ve câhilliği, biz size yapmayız. Gerçi biz, herhangi bir hakkınızı çiğnemiş değiliz. Fakat şunu iyi bilin ki, birkaç câhilin sözüyle, kavuştuğumuz bu büyük nimeti aslâ kaybetmek istemeyiz, bu hak dinden dönmeyiz" diye karşılık verdiler.[106]

Allahü teâlâ, bu hâdise üzerine gönderdiği âyet-i kerîmelerde meâlen buyurdu ki; **"Bundan (**Kur'ân-ı kerîmden) **evvel, kendilerine kitap verdiğimiz nice kimseler vardır ki, onlar buna** (Kur'ân-ı kerîme) **inanırlar. Onlara** (Kur'ân-ı kerîm) **okunduğu zaman; "Buna inandık. Şüphe yok ki, bu, Rabbimizden** (gelen) **bir haktır. Gerçekten biz bundan evvel de İslâm'ı kabûl etmiş kimselerdik" dediler. İşte bunlara, sabır** (ve sebât) **etmeleri sebebiyle mükâfâtları, iki defa verilecektir. Bunlar, kötülüğü iyilikle savarlar. Kendilerini rızıklandırdığımız şeylerden** (hayra) **harcarlar. Bunlar, çirkin söz işittikleri zaman ondan yüz çevirirler ve; "Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz size aittir. Size selâm olsun (**Bizden

105 Kamer: 54/1-8.
106 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 199-200; İbni Hişâm, Sîret, I, 391-392.

emin olun), **biz câhilleri aramayız** (dostluğunu da istemeyiz)" **derler."**[107]

Saçma ey göz eşkden gönlümdeki odlara su
Kim bu denli dutuşan odlara kılmaz çâre su

Âb-gûndur günbed-i devvâr rengi bilmezem
Ya muhît olmuş gözümden günbed-i devvâre su

Zevk-i tiğından aceb yok olsa gönlüm çâk çâk
Kim mürûr ilen bırakır rahneler dîvâre su

Vehm ilen söyler dil-i necrûh peykânın sözün
İhtiyât ile içer her kimde olsa yâre su

Suya versin bağ-ban gülzâr-ı zahmet çekmesin
Bir gül açılmaz yüzün tek verse bin-gülzâre su

Ârızın yâdiyle nem-nâk olsa müjgânım n'ola
Zâyi olmaz gül temennâsiyle vermek hâre su

Gam günü etme dîl-i bîmardan tiğin diriğ
Hayrdır vermek karanû gecede bîmâre su

İste peykânın gönül hecrinde şevkim sâkin et
Susuzum bu sahrede benim'çün âre su

Ohşadabilmez gubârını muharrir hattına
Hâme tek bakmaktan inse sözlerine kâre su

Ben lebim müştâkıyım zühhâd kevser tâlibi
Nitekim meste mey içmek hoş gelir huş-yâre su

Ravza-ı kûyuna her dem durmayıp eyler güzâr
Âşık olmuş gâlibâ ol serv-i hoş reftâre su

Su yolun ol kûydan toprağ olup tutsam gerek
Çün rakîbimdir dahi ol kûya koyman vâre su

Dest-bûsı arzûsiyle ger ölsem dostlar
Kûze eylen toprağım sunun anınle yâre su

107 Kasas: 28/52-55.

"Bundan evvel, kendilerine kitap verdi imiz nice kimseler vardır ki, onlar buna inanırlar. Onlara (Kur'ân-ı kerîm) okundu u zaman; 'Buna inandık. üphe yok ki, bu, Rabbimizden (gelen) bir haktır. Gerçekten biz bundan evvel de slâm'ı kabûl etmi kimselerdik' dediler."
Kasas: 52-53

Cennet-ül Mualla

Başta Hazret-i Hadice "radıyallahü anha" vâlidemiz olmak üzere bir çok Eshâb-ı kirâmın türbelerinin bulunduğu kabristan.

Bugün bu türbeleri görmek mümkün değildir. Vehhâbî hükümeti maalesef bu güzelim tarihi eserlerin tamamını yıktırdı.

HÜZÜN SENESİ

Evlât acısı

Peygamber efendimizin sallallahü aleyhi ve sellem büyük oğlu Kâsım on yedi aylıkken vefât etmişti. Bu acı hâdiseden seneler sonra, diğer oğlu Abdullah da vefât etti. Resûlullah efendimizin mübârek gözlerinden yaşlar aktığı hâlde dağa dönüp; **“Ey dağ! Benim başıma gelen şey, senin başına gelseydi, dayanamaz yıkılırdın!”** buyurdular ve üzüntüsünü dile getirdiler. Hazret-i Hadîce vâlidemizin; “Yâ Resûlallah! Onlar şimdi nerededirler?” sualine karşı da; **“Onlar, Cennet’tedirler”** buyurdu.

Kâinâtın sultânı sevgili Peygamberimizin iki oğlunun da vefât etmesiyle, müşrikler çok sevindiler. Ebû Cehil gibi kâfirler, bunu fırsat bilerek; “Artık Muhammed ebterdir, nesli kesilmiştir. Neslini devâm ettirecek erkek çocuğu kalmamıştır. Kendisi de vefât edince adı sanı unutulacaktır” diye etrafta yaygara kopardılar.

Bunun üzerine Allahü teâla, Kevser sûresini indirerek Resûlünü tesellî etti. Meâlen; **“**(Habîbim!) **Hakîkat, biz sana Kevser’i verdik** (Kevser havuzunu, pek çok hayrı ihsân ettik)**. O hâlde Rabbin için namaz kıl ve kurban kes.. Doğrusu hayırsız ve nesli kesik, sana** (nesli kesik deyip) **dil uzatandır.** (Sana ebter diyen kimsenin kendisi zürriyetsiz, şerefsiz ve namsızdır. Sana gelince, Habîbim, senin pâk neslin, şân ve şerefin kıyâmet gününe kadar devam edecektir. Âhirette de sana akla gelmeyecek nice büyük şerefler tahsis edilmiştir)”[108] buyuruldu.

“Ey da ! Benim ba ıma gelen ey, senin ba ına gelseydi, dayanamaz yıkılırdın!”
Hadîs-i şerîf

Ebû Tâlib’in vefâtı

Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin oğullarının vefâtından sonraki günlerde Ebû Tâlib hastalandı ve gün geçtikçe hastalığı şiddetlendi. Bunu işten Kureyşli mûşrikler; “Ebû Tâlib hayatta iken, Muhammed’in himâyesine çok gayret etmiş idi. Artık göç etme zamanı yaklaştı. Son vaktinde de olsa bir ziyâretine gidelim. Zirâ Hamza gibi eşi olmayan bir Arab merdânesi ve heybeti, pehlivanlığı ve korkusuzluğu güneş gibi meydanda olan Ömer de müslüman oldu. Her geçen gün Arab kâbilelerinden insanlar gelerek bölük bölük O’na tâbi oluyorlar. Böylece müslümanlar günden güne çoğalıyor ve sesleri âlemi tutuyor. Bu vaziyete göre ya bizim onlara tâbi olmamız veya ceng ve kıtâle hazır olmamız, icâb etmektedir. Ebû Tâlib’e varıp durumu anlatalım da aramızı bulsun. O’nun dînine taarruz etmeyelim, O da bizim dînimize saldırmasın” düşüncesiyle Ebû Tâlib’in yanına geldiler. Ukbe, Şeybe, Ebû Cehil, Ümeyye bin Halef gibi tanınmış kimseler, Ebû Tâlib’in yatağının yanındaki minderlere oturdular. Dediler ki:

108 Kevser: 108/1-3.

Hazret-i Hadîce Vâlidemizin Türbesi / Cennet-ül Mualla

Sevgili Peygamberimizin "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" ilk hanım efendisi Hazret-i Hadîce "radıyallahü anhâ" vâlidemizin türbesi de maalesef Vehhâbî hükümetinin zulmüne uğramıştır.

Birçok islâm büyüğünün kabirlerine yaptıkları gibi onun bu güzelim türbesi de yıktılırılıp ortadan kaldırıldı.

“Senin büyüklüğüne inanıyor, üstünlüğünü kabûl ediyoruz. Bu sebeple sana aslâ muhâlefet etmedik. Korkarız ki, sen öldükten sonra, Muhammed bizimle uğraşır, husûmet aramızda devâm eder. Bizi barıştır da birbirimizin dînine taarruz etmeyelim.”

Ebû Tâlib, Peygamber efendimizi çağırtıp; “Kureyş’in bütün ileri gelenleri senden, onların dînine karışmamanı ricâ ediyorlar. Bunu kâbul edersen, senin emrinde çalışırlar ve sana yardımcı olurlar” dedi. Âlemlerin efendisi buyurdu ki: **“Ey Amca! Ben onları, ancak bir kelimeye dâvet etmek istiyorum ki, o kelime ile bütün Arablar, onlara boyun eğerler. Arab olmayanlar da cizye öderler”** buyurdu. Kureyş eşrâfına da; **“Evet! Siz, bana bir kelime söylerseniz, onunla bütün Arablara hâkim olursunuz, Arab olmayanlar da size boyun eğerler”** buyurdu. Ebû Cehil; “Olur. Onu on misli olarak söyleriz. Ne imiş o kelime?” dedi. Resûlullah efendimiz; **“Lâ ilâhe illallah, derseniz ve Allahü teâladan başka tapmakta olduğunuz putları da kaldırıp atarsanız”** buyurunca, müşrikler hemen; “Sen, bizden, bundan başka bir şey iste!...” dediler. Peygamber efendimiz; **“Siz, güneşi getirip ellerime koyacak olsanız bile, ben sizden, bundan başkasını istemem”** buyurdu.

Müşrikler; “Yâ Ebe’l Kâsım! Çok acâib bir teklifte bulunuyorsun. Biz senin hâtırına riâyet etmek istiyoruz; Sen, bizim hâtırımızı hoş etmiyorsun!” dediler ve kalkıp gittiler. Onlar gidince, Ebû Tâlib, Peygamber efendimize; “Senin Kureyş’ten istediğin şey, gâyet yerinde idi. Doğru söyledin” dedi. Amcasının bu sözü, Resûlullah efendimizi ümitlendirdi ve Ebû Tâlib’in îmânâ geleceğini anlayıp; **“Ey Amca! Bir kere; “Lâ ilâhe illallah” de!.. Tâ ki, Kıyâmet günü sana şefâat edeyim”** buyurdu. Ebû Tâlib; “Halkın, ölmekten korktu da onun için müslüman oldu, diyerek ayıplamalarından korkuyorum. Yoksa, senin hatırını hoş ederdim” diyerek nefsine ağır geldiğini söyledi ve hastalığının gitgide ağırlaşması üzerine vefât etti.[109]

“Ey Amca! Bir kere; “Lâ ilâhe illallah” de!.. Tâ ki, Kıyâmet günü sana efâat edeyim.”
Hadîs-i şerîf

Hazret-i Hadîce vâlidemizin vefâtı

Bi’setin onuncu senesinde, Ebû Tâlib’in vefâtından üç gün sonra Resûlullah efendimizin dert ortağı, yirmi beş senelik hayat arkadaşı olan mübârek Hazret-i Hadîce vâlidemiz de, dert ve üzüntülerle geçen üç senelik muhâsaradan sonra, Hicret’ten üç sene önce, Ramazân ayının başında, 65 yaşında vefât etti.[110] Fahr-i Kâinât sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, Hazret-i Hadîce vâlidemizi kendi mübârek elleriyle defn eylediler. Onun ayrılığından, çok hüzünlendiler.

109 Beyhekî, Delâil-ün-Nübüvve, II, 214; İbni Kesîr, Sire, II, 127.
110 Ebû Ya’la, Müsned, IV, 299, VIII, 74.

Aynı sene içinde Hazret-i Hadîce vâlidemizin ve amcası Ebû Tâlib'in peş peşe vefâtı, Peygamber efendimizi üzüntüye boğmuştu. Bundan dolayı bu seneye **"Senet-ül-hüzn"** yâni **hüzün senesi** denildi.

Hazret-i Hadîce vâlidemizin vefâtı, sevgili Peygamberimizi sarsmış ve haddinden ziyâde üzmüştü. Çünkü en önce îmâna gelen ve Resûlullah efendimizi tasdik eden o idi. Ayrıca O'nun en büyük desteği ve tesellî vereni idi. Herkes düşman iken, o, bütün kalbini açmış ve Peygamberimizin muhabbetiyle dolmuş idi. Bütün malını, servetini nesi varsa İslâmiyet uğruna harcamış, sevgili Peygamberimizin hizmetini görmek için, gecesini gündüzüne katmıştı. Resûlullah'ı hiçbir zaman üzmemiş, aslâ hatırını kırmamıştı. Peygamber efendimiz, bunu zaman zaman anlatır, böylece mübârek hanımlarının fazîletlerini yâd ederlerdi.

Bir gün, Hazret-i Hadîce, Peygamberimiz dışardayken, O'nu aramak için çıkmıştı. Cebrâil aleyhisselâm insan kıyâfetinde Hazret-i Hadîce'ye göründü. Hazret-i Hadîce vâlidemiz, ona, Peygamber efendimizi sormak istediyse de, düşmanlardan olma ihtimâlini düşünerek geri döndü. Sevgili Peygamberimizi evde görünce, hâdiseyi anlattı. Fahr-i kâinat efendimiz buyurdu ki; **"Senin gördüğün ve beni sormak istediğin o zâtın kim olduğunu biliyor musun? O, Cebrâil** (aleyhisselâm) **idi. Selâmını sana bildirmemi söyledi. Şunu da sana bildirmemi söyledi ki, Cennet'te senin için incilerden yapılmış bir binâ hazırlanmıştır. Tabîî orada böyle üzüntülü, sıkıntılı, zahmetli ve külfetli şeyler bulunmayacaktır."**

Birinin eli havada kaldı, biri âmâ oldu

Sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem, insanların en bahtiyârlarından olan Eshâbına, bir benzeri daha bulunmayan sohbetler ederek, onların kalplerini nûrlandırırdı. Gelen âyet-i kerîmeleri îzâh eder, anlatılmayan, anlaşılmayan hiçbir şey bırakmazdı. Bu arada müşriklerin de îmâna gelmesi için, toplandıkları yerlere gider, bıkmadan ve yılmadan îmâna dâvet ederdi. Bu duruma, Ebû Cehil ile Velîd bin Mugîre çok kızar; "Bu gidişle Muhammed, herkesi kendi dînine çevirecek, putlarımıza tapan kimse bırakmayacak" derlerdi. Bir gün, bu işi bitirmenin tek çâresi, âlemlerin efendisi olan sevgili Peygamberimizi öldürmek olduğunda karar kıldılar. Ebû Cehil, Velîd bin Mugîre'yi ve Mahzûmoğullarından birkaç delikanlıyı yanına alarak Beytullah'a geldi. O anda sevgili peygamberimiz namaz kılıyordu. Ebû Cehil, eline aldığı bir taş ile hemen ileri atıldı. Habîb-i ekrem ve Nebiyy-i muhterem efendimize, taşı vurmak üzere elini kaldırdığı an, elleri havada hareketsiz kaldı. Hiçbir şey yapamadı ve şaşkına döndü. O hâli ile geldiği yere gitti. Müşriklerin yanına varınca, eli eski hâline döndü ve taş yere düştü.

Aynı taşı Mahzûmoğullarından biri kapıp; "Göreceksiniz! O'nu ben öldüreceğim!.." diyerek, Peygamber efendimize doğru yürüdü. Yaklaşınca, bir anda gözü kör olup, etrafı göremez oldu. Bunun üzerine, Mahzûmoğulları hep birlikte sevgili peygamberimize doğru ilerlediler. Peygamber efendimize iyice yaklaştıkları an, onu göremez oldular. Fakat mübârek sesini işitiyorlardı. Sesin geldiği yere yürüdüklerinde, ses arkalarından, arkaya döndüklerinde ise, önceki yerden gelmeye başladı. Aynı hâle birkaç defa şâhid oldular. Sonunda şaşkına dönüp, Resûlullah efendimize hiçbir şey yapamadan orayı terk ettiler.

Hazret-i Âişe ve Hazret-i Sevde'nin nişânı

Hazret-i Hadîce radıyallahü anhâ vefât edince, Resûlullah'ın hanesini çevirecek kimse kalmadı. Havle binti Hakîm hâtun bu hâli görüp Server-i âlemin huzuruna vardı. "Yâ Resûlallah sallallahü aleyhi ve sellem Sana muvafık bir yâr ve hizmetine layık bir nigâr lâzımdır. Eğer murâd ederseniz size bir dost taleb edeyim" dedi. Resûlullah; **"Ey Havle, bu hizmete layık hâtun nerede vardır?"** buyurdu. Havle, "Bâkire dilersen dostun Ebû Bekr'in kızı Âişe'dir. Dul istersen Sevde binti Zem'a" münasip olur" dedi. Resûl aleyhisselâm, **"İkisini de bana iste"** buyurdu. Resûlullah önce hazret-i Âişe, sonra Sevde ile nişânlandı. Hazret-i Sevde'yi Mekke'de evine aldı. Hazret-i Âişe ile düğünü hicretin ikinci senesi Şevvâl ayında Medîne'de oldu.

"Allahü teâlânın, peygamberlik vazifesini yerine getirinceye kadar beni barındıracak ve bana yardım edecek kim var? (Böylece) kendisine Cennet verilsin."
Hadîs-i şerîf

Akabe mülâkatı

Sevgili Peygamberimiz her sene, Kâbe'yi ziyârete gelen kabîleleri dîne dâvet ediyor, onların Cehennem ateşinden kurtulup ebedî saâdete kavuşmaları için çalışıyor ve her türlü hakârete aldırmadan, peygamberlik vazifesini yerine getirmeye devâm ediyordu. Kabîlelerin konak yerlerinde duruyor, gelenlere; **"Allahü teâlânın, peygamberlik vazifesini yerine getirinceye kadar beni barındıracak ve bana yardım edecek kim var? (Böylece) kendisine Cennet verilsin"** buyuruyor, fakat ne barındıracak ve ne de yardım edecek bir kimse bulunmuyordu.

Bi'setin onuncu senesi Zilhicce ayı idi. Peygamber efendimiz panayırda, Kâbe'yi ziyâret için gelen Medîne halkından bir topluluklа karşılaştı. Onlara; **"Sizler kimlersiniz?"** diye sorunca, Medîneli ve Hazrec kabîlesinden olduklarını söylediler. Peygamberimizin dedesi Abdülmuttalib'in annesi Selmâ Hâtun da, Hazrec kabîlesinin Necrânoğulları koluna mensupdu. Peygamberimiz, Hazrecli bu altı kişi ile Akabe'de bir müddet oturup, onlara İbrâhim sûresinin 35-52. âyet-i kerîmelerini okudu ve İslâmiyet'i anlattı. Bu dîne girmeleri için dâvette bulundu.

Medîne'de öteden beri Evs ve Hazrec kabîleleri, Yahudilere düşman idiler, fırsat buldukça birbirlerine saldırırlardı. Ne zaman aralarında bir kavga olsa Yahudiler; "Yakında bir Peygamber gelecektir. Çok kalmadı, bugün yarın zuhur eder. Biz O'na tâbi olup güçleniriz. Sizin de hakkınızdan geliriz" derlerdi. Evs ve Hazrecliler de; Yahudilerden önce müslüman olup, İslâmiyetle şereflenirlerse, onlara gâlip geleceklerine ve onları Medîne'den çıkaracaklarına inanırlardı.

Kabîlesinin büyüklerinden ve Medîne'de yaşayan Yahudilerden, yakında bir peygamberin geleceğini işiten bu nasipli insanlar, Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellemdeki nübüvvet nişan-

larını gördüler ve kendilerini dîne çağırınca, birbirlerine bakıştılar. Sonra; "Yahudilerin haber verdiği, işte bu peygamberdir!" diye aralarında konuştular.

Bu sebeple hemen Resûlullah'ın huzûrunda Kelime-i şehâdet getirerek müslüman oldular. Peygamber efendimize de; "Yâ Resûlallah! Biz, kavmimizi, Yahudilere karşı savaşır hâlde bırakmıştık. Ümîd edilir ki, Allahü teâlâ, onları da zât-ı âliniz sâyesinde îmân etmekle şereflendirir. Biz, döner dönmez onları ve kavmimizi senin peygamberliğini kabûl etmeye dâvet edeceğiz. Bu dinden kabûl ettiğimiz şeyleri onlara da anlatacağız. Eğer Allahü teâlâ onları bu din üzerinde toplayıp birleştirirse, senden daha azîz ve şerefli kimse olmaz" dediler.

Bu altı kişi gerçekten inanmış, Allahü teâlânın Peygamberimize tebliğ ettiklerini kabûl ve tasdik etmişlerdi. Gelecek yıl Zilhicce ayında tekrar gelmek üzere, yurtlarına dönmek için Peygamberimizden izin alıp ayrıldılar. Yeni müslüman olan bu altı kişi;

Ukbe bin Âmir, Es'ad bin Zürâre, Avf bin Hâris, Râfi' bin Mâlik, Kutbe bin Âmir, Câbir bin Abdullah radıyallahü anhüm idiler.[111]

Müslüman olan altı kişi Medîne'ye kavimlerinin yanına dönünce, hemen İslâmiyet'ten ve Peygamberimizden anlatmaya; halkı, İslâm dînine girmeleri için dâvete başladılar. Bunda o kadar ileri gittiler ki; Medîne'de, içinde Peygamberimizin ve İslâmiyet'in konuşulmadığı bir ev kalmadı. Böylece İslâmiyet, Hazrec kabîlesi arasında yayıldığı gibi, Evs kabîlesinden bâzı kimseler de müslüman oldular.

Tâiflileri îmâna dâveti

Müşrikler Sevgili Peygamberimizden pek çok mûcizeler gördükleri hâlde inadlarından îmân etmiyorlar, üstelik müslüman olan çocuklarına, kardeşlerine, akrabâ ve arkadaşlarına eziyet ve zulümden geri kalmıyorlardı. Onların gittikçe şiddetlenen bu zulüm ve işkencelerine, sevgili Peygamberimiz çok üzüldüler. Mekke yakınlarında bulunan Tâif'e giderek, halkını İslâm'a dâvet etmeyi düşündüler. Bu sebeple, yanlarına Zeyd bin Hârise'yi alıp Tâif'e vardılar.

Tâif'in ileri gelenlerinden Amr'ın oğulları; Abd-i Yâlîl, Habîb ve Mes'ûd ile görüştüler. Onlara İslâm'ı anlatıp, Allahü teâlâya îmân etmelerini istediler. Onlar îmân etmedikleri gibi, hakârette bulundular, üstelik; "Allahü teâlâ peygamber göndermek için, senden başka kimse bulamadı mı? Allahü teâlâ senden başkasını peygamber göndermeye âciz mi? Memleketimizden çık git de, nereye istersen oraya git!.. Senin kavmin, söylediklerini kabûl etmedi de onun için buraya geldin değil mi? Yemin ederiz ki, biz de senden uzak duracağız. Hiçbir isteğini kabûl etmeyeceğiz" dediler.

Resûlullah efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, onların yanından üzüntü ile ayrıldılar. Sakîf kabîlesini on gün veya bir ay İslâmiyet'e dâvet ettiler, fakat hiç biri îmân etmediği gibi, ayrıca alay ettiler, işkence yaptılar ve yuhaladılar. Çocukları ve gençleri, geçeceği yol kenarlarına dizerek taşa tuttular ve üzerine saldırttılar. Tâifli gençlerin attığı taşlara, Hazret-i Zeyd, vücûdunu siper ederek Peygamberimize bir zarar gelmesini önlemeye çalışıyordu. Zeyd hazretleri, sevgili Peygamberimizin etrafında dört dönüyor, taşların O'na değmemesi için çırpınıyordu.

O'nun mübârek vücûduna bir zarar gelmesin diye kendisine gelen taşlara aldırmıyordu. Canını bu günlerde fedâ etmek için fırsat beklemiyor muydu? İşte, Âlemlerin

111 İbni Hişâm, Sîret, I, 429-431; İbni Sa'd, Tabakât, I, 219-220; Taberî, Târih, II, 88; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, IX, 82.

efendisini taşlıyorlar, eziyet, işkence yaparak yurtlarından çıkarmaya çalışıyorlardı.

Hazret-i Zeyd, Peygamber efendimizi korumak için sağa-sola koşturdukça, taşlar; başına, vücûduna, ayaklarına birbiri peşinden değiyordu. Bu sebeple, Hazret-i Zeyd'in her tarafı kan içinde kalmıştı. Sevgili Peygamberini korumak için varını yoğunu harcıyor, taş atan zâlimlere karşı âvâzı çıktığı kadar; **"Yapmayın!.. Vurmayın!.. O âlemlerin efendisidir! Resûlullah'tır O!.. Benim vücûdumu parça parça yapın, fakat Peygamberimize bir zarar gelmesin!.."** diye bağırıyordu. Zeyd bin Hârise'yi aşarak Resûlullah efendimize gelen taşlar, Efendimizin mübârek ayaklarını kan içinde bırakmıştı.

"Yapmayın!.. Vurmayın!.. O âlemlerin efendisidir! Resûlullah'tır O! Benim vücûdumu parça parça yapın, fakat Peygamberimize bir zarar gelmesin!"
Zeyd bin Hârise

Sevgili Peygamberimiz, üzüntülü, yorgun ve yaralı bir hâlde, Utbe ve Şeybe ismindeki iki kardeşin bağına yaklaştılar. Orada, bütün mü'minlerin canlarını fedâ etmek istediği Resûlullah efendimiz, mübârek ayaklarından akan kanları sildiler. Abdest alıp, ağacın altında iki rekat namaz kıldılar. Sonra mübârek ellerini kaldırıp münâcâtta bulundular.

Bu hâli, bağ sâhipleri seyrediyordu. Resûlullah efendimizin başına gelenleri görmüşler, garibliğine şâhid olmuşlardı. Merhamet damarları harekete geldi. Addâs ismindeki köleleri ile üzüm gönderdiler. Sevgili Peygamberimiz, üzümü yerken Besmele çekti. Üzümü getiren köle Hıristiyan idi. Besmeleyi işitince şaşırdı. "Yıllardır buralardayım, kimseden böyle bir söz duymadım. Bu nasıl kelâmdır?" diye sordu.

Resûlullah; **"Sen neredensin?"** buyurdu. Addâs; "Nineveliyim" dedi. Resûlullah; **"Yunus'un** (aleyhisselâm) **memleketinden imişsin"** buyurdu. Addâs; "Sen Yûnus'u nereden tanıyorsun? Onu, buralarda kimse bilmez" dedi. Resûlullah; **"O, benim kardeşimdir. O da, benim gibi peygamber idi"** buyurdu.

Addâs; "Bu güzel yüzün, bu tatlı sözlerin sâhibi yalancı olamaz. Ben inandım ki, Sen Allah'ın Resûlüsün" dedi. Müslüman oldu; "Yâ Resûlallah! Yıllardır bu zâlimlere, bu yalancılara kölelik ettim. Herkesin hakkını yiyorlar. Herkesi aldatıyorlar. Hiç iyi tarafları yok. Dünyâlık toplamak ve şehvetlerini tatmin için her alçaklığı göze alıyorlar. Onlardan nefret ediyorum. Sizinle birlikte gitmek, size hizmetle şereflenmek, câhillerin, ahmakların size yapacağı saygısızlıklara hedef olmak, mübârek vücûdunuzu korumak için fedâ olmak istiyorum" dedi.[112]

Resûlullah efendimiz, tebessüm ederek; **"Şimdi efendilerinin yanında kal! Az zaman sonra, adımı her yerde işitirsin. O zaman bana gel"** buyurdu. Bir müddet istirâhat edip, Mekke'ye

112 İbni Sa'd, Tabakât, I, 42; Taberî, Târih, I, 344-346; İbni Kesîr, El-Bidâye, III, 135-137; Belâzûrî, Ensâb, I, 227.

yürüdüler. Mekke'ye iki konaklık bir mesâfe kaldığında, bir bulutun kendilerini gölgelemekte olduğunu gördüler. Dikkatle baktıklarında, Cebrâil aleyhisselâm olduğunu anladılar. Bu hâdiseyi sevgili Peygamberimiz, Âişe-i Sıddîka vâlidemize anlatmışlardı.

"Sahih-i Buhâri"de ve Ahmed bin Hanbel'in **"Müsned"**inde bildirildi ki: Bir gün Hazret-i Âişe vâlidemiz; Yâ Resûlallah! Senin başından Uhud gününden daha ızdıraplı bir gün geçti mi?" diye sormuştu da, Resûlullah efendimiz şöyle cevap vermişti: **"Vallahi senin kavminden öyle cefâ çektim ki, Uhud gazâsında bulunan kâfirlerden onu çekmedim. İbn-i Abd-i Yâlîl bin Abd-i Külâl'e nefsimi arz ettiğimde** (yâni nübüvvetimi bildirip onu dîne dâvet ettiğimde) **kabûl etmedi. Yanlarından öyle büyük bir ızdırapla ayrıldım ki, tâ Karn-ı Seâlib denilen yere varıncaya kadar kendime gelemedim. Orada başımı yukarı kaldırdım. Bir bulutun üzerime gölgesini saldığını gördüm. Baktım ki, bulutun içinde, Cebrâil** (aleyhisselâm) **duruyor. Bana nidâ edip dedi ki: "Yâ Muhammed! Hak teâlâ hazretleri, kavminin senin hakkındaki sözlerini işitti. Seni korumak istemediklerine de vâkıf oldu. Sana dağlara me'mûr olan şu meleği gönderdi ki, ne istersen ona emredersin. "O melek de bana nidâ edip selâm verdikten sonra; "Yâ Muhammed! Hak teâlâ hazretleri Cibril'in dediği gibi, dağların meleği olan beni sana gönderdi ki, ne istersen bana emredesin. Emrine âmâdeyim. Eğer şu iki yalçın dağın** (Kuaykıan dağı ile Ebû Kubeys dağının) **Mekkeliler üzerine kapanırcasına birbirine kavuşmasını** (ve müşrikleri tamamıyla ezmesini) **istiyorsan, emret kavuşturayım" dedi. Ben râzı olmadım ve dedim ki: "**(Hayır! Ben âlemlere rahmet olarak gönderildim) **Allahü teâlânın bu müşriklerin sulbünden, yalnız Cenâb-ı Hakk'a ibâdet eden ve Allahü teâlaya hiçbir şeyi ortak koşmayan bir nesil meydana çıkarması için duâ ederim."**

Mekke-Tâif Yolculuğu

Peygamber efendimiz Tâif'den Mekke'ye dönerken, Nahle mevkiinde birazcık istirâhat buyurdular. Bir ara namaza durmuşlardı. Nusaybin cinlerinden bir grup oradan geçerken, sevgili peygamberimizin okuduğu Kur'ân-ı kerîm âyetlerini duyunca, durup dinlediler. Sonra Peygamber efendimizle görüşüp müslüman oldular. Peygamber efendimiz onlara; **"Kavminize varınca, benim îmâna dâvetimi onlara da söyleyin. Onları da îmâna dâvet edin"** buyurdu. O cinnîler, kavimlerine gidip bunu bildirince, işiten cinnîlerin hepsi îmân ettiler.[113] Bu husus, Kur'ân-ı kerîmde Cin sûresinde ve **"Buhârî"** ve **"Müslim"** adındaki meşhûr hadîs-i şerîf kitaplarında bildirilmektedir.

Mekke'ye yaklaştığında, mü'minler Resûlullah efendimize, "Kureyşliler, Tâifdeki alçakların size yaptıkları fenâ muameleleri öğrendi. Şimdi teşrîf ederseniz, zulümlerini artırabilirler" diye haber gönderdiler.

Peygamber Efendimiz Hirâ'ya vardığında birini, Süheyl bin Amr'a gönderip himâyesine almasını rica etti. O nasibsiz kabul etmeyince Mut'im bin Adî'ye haber gönderdi. O bu ricayı kabul etti. Habîb-i ekrem ve Nebiyy-i muhterem efendimiz, Mut'im bin Adî'nin himâyesinde Mekke'ye geldi. Mut'im de bu hâli Kureyşlilere bildirdi. Resûllulah Beyt-i şerîfi tavaf edip Hacer-i esvedi öptü.

Birkaç gün sonra Mut'im'e: "Daha fazla senin himâyende kalmıyayım" dedi. Mut'im de kabul etti. Cenâb-ı Hak, Habîbini kendi himâyesinde hıfz eyledi.

"O (Yunus aleyhisselâm), benim karde imdir. O da, benim gibi peygamber idi."
Hadîs-i şerîf

"Lâ ilâhe illallah" diyerek kurtulunuz

Resûl aleyhisselâm, insanları hak yola dâvet etmeye devâm etti. Bu durum karşısında, müşrikler yine azıtıp eskisinden daha çok işkence ve zulüm yapmaya başladılar. Bunun üzerine Cenâb-ı Hak, Peygamber Efendimize, Kâbe'yi ziyâret zamanında, ziyârete gelen Arap kabîleleriyle görüşüp, onları İslâm'a dâvet etmesini emreyledi. Sevgili Peygamberimiz, bu emir üzerine, Mekke civârında kurulan Zülmecâz, Ukâz ve Mecenne panayırlarına gitmeye başladı.

Sık sık oralara gidip kabîleleri, Allahü teâlânın birliğine ve O'na ibâdet etmeye dâvet eder, kendisinin peygamber olduğunu kabûl etmelerini söylerdi. Kabûl ettikleri takdirde, Cenâb-ı Hakk'ın, onlara Cennet'i vereceğini bildirirdi. Peygamber efendimizin, yalvarırcasına yaptığı bu dâvetlere, ne yazık ki, hiç birisi kulak asmaz, bâzıları kaba davranır, hakârette bulunur, bâzıları da suratını asıp kötü sözler sarfederdi. Kureyş müşrikleri de O'nu takib ederek gittikleri kabîleleri ifsâd ederlerdi.

İmâm-ı Ahmed, Beyhekî, Taberânî ve İbn-i İshâk'ın bildirdik-

113 İbni Sa'd, Tabakât, I, 212.

lerine göre, Rebîa bin Abbad şöyle rivâyet etti: "Genç idim. Babamla berâber Minâ'ya gitmiştik. Resûl aleyhisselâm, Arab kabîlelerinin kondukları yere varır; **"Ey filân oğulları!Taptığınız şu putları atarak, Allahü teâlâya hiçbir ortak koşmadan ibâdet etmenizi, bana inanıp beni tasdik etmenizi, Hak teâlâ tarafından gönderilmiş olduğum vazifeyi açıklayıp yerine getirinceye kadar beni korumanızı size emreden Allahü teâlânın resûlüyüm!..."** buyururdu.

Peşi sıra giden şaşı gözlü, örgülü saçlı bir adam da; "Ey filân oğulları! Bu sizi, putlarımız Lât ve Uzzâ'ya tapmaktan men edip, kendisinin uydurduğu bir dîne dâvet ediyor!.. Sakınınız. Onu dinlemeyiniz ve O'na itâat etmeyiniz!.." diyordu. Ben babama; "Bu zâtı tâkip eden kimdir?" diye sordum. "Amcası Ebû Leheb'dir" dedi.

Taberânî, Târık bin Abdullah'dan şöyle rivâyet etti: "Resûl aleyhisselâmı Zülmecâz panayırında görmüştüm. İnsanların duyması için, yüksek sesle; **"Ey insanlar! "Lâ ilâhe illallah** (Allahü teâlâdan başka ilâh yoktur)**" deyiniz de kurtulunuz"** buyurarak sesleniyordu. O'nu takip eden bir kimse de eline geçirdiği taşları ayaklarına atarak; "Ey cemâat! İnanmayınız!.. O'ndan sakınınız! Çünkü O yalancıdır!.." diyordu. Öyle ki, değen taşlar mübârek ayaklarını kanatmıştı da, O hâlâ yılmadan, yorulmadan dâvetine devâm ediyordu. "Bu genç kimdir?" diye sordular. Birisi; "Abdülmüttalib oğullarından bir gençtir" cevabını verdi. "Taş atan kim?" diye sorduklarında; "Amcası Ebû Leheb" dedi.

İmâmı Buhârî, **"Târih-ül-Kebîr"**inde ve Taberânî, "**Mu'cem-ül-Kebîr"**inde zikr etti: "Müdrik bin Münib, babasından, o da dedesinden nakl etti ve dedi ki: "Babamla Minâ'ya gelip konaklamıştık. Bir toplulukla karşılaştık. Bir kimse onlara; "**Ey insanlar! Lâ ilâhe illallah, deyiniz de kurtulunuz"** buyuruyordu. Etrafındaki insanlardan bâzıları O'nun, o güzel yüzüne tükürüyor, bâzıları da başına toprak saçıyor, bâzıları da küfredip çeşitli hakâretlerde bulunuyordu. Bu hâl öğleye kadar devâm etti. Bu sırada bir kız çocuğu elinde su kabı ile oraya geldi. O'nu o hâlde görünce ağlamaya başladı. O kimse, su içtikten sonra kıza dönüp; **"Ey kızım. Baban hakkında; tuzağa düşürülüp öldürülecek, zillete uğrayacak diye korkma!"** buyurdu. "Bu kimse ve o kız kimdir?" diye sordu. "Bu, Abdülmuttaliboğullarından Muhammed'dir, yanındaki de kızı Zeyneb'dir" dediler."

Sa'îd bin Yahyâ bin Sa'îd El-Emevî, **Megâzî**'sinde babasından nakletti. O da Ebû Naîm'den, Abdurrahmân Âmirî'den, o da bir çok kimseden rivâyet etti. Dediler ki; Sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem, bir gün Ukâz panayırına gitti. Benî Âmir kabîlesine varıp, onlara; "**Ey Benî Âmir! Sizde, size sığınan kimselere himâye nasıldır?"** diye sordular. Onlar da; "Bize hiç kimse laf atamaz, habersiz ateşimizden ısınamaz!.." dediler. Peygamber efendimiz, **"Ben, Allahü teâlânın resûlüyüm. Yanınıza geldiğim zaman, Rabbimin, bana verdiği peygamberlik vazifesini insanlara ulaştırıncaya kadar beni korur musunuz?"** buyurdu. Onlar; "Sen, Kureyş'ten kimlerdensin?" diye sordular. Efendimiz: **"Abdülmuttaliboğullarındanım"** buyurunca, onlar; "Mâdem ki, Abdülmuttaliboğullarındansın, niçin onlar seni korumuyorlar?" dediler. Resûlullah efendimiz de; **"Beni yalanlayanların önde geleni onlar oldular"** buyurdu. Benî Âmir topluluğu dediler ki: "Ey Muhammed! Biz seni ne reddederiz, ne de getirdiklerine îmân ederiz. Ancak, sen, peygamberlik vazifeni insanlara ulaştırıncaya kadar seni koruruz."

Bunun üzerine Peygamber efendimiz, onların yanına oturdu. O sırada Benî Âmir'in ileri gelenlerinden Beyhara bin Fâris, panayırda alışverişini bitirip yanlarına geldiğinde, oradakilere, Peygamber efendimizi göstererek; "Bu kimdir?" diye sordu. Onlar da; "Muhammed bin Abdullah'dır" dediler. Beyhara; "Sizin O'nunla ne işiniz var ki, yanınıza oturttunuz?" deyince; "Bize sığındı, Allah'ın resûlü olduğunu söylüyor ve peygamberlik vazifesini insanlara tebliğ edinceye kadar, kendisini korumamızı istiyor" dediler. Bunun üzerine Beyhara, Peygamber efendimize dönüp; "Seni korumağa kalkmamız, bütün Arabların okuna göğsümüzü hedef tutmamız demektir" dedi ve kavmine de; "Yurtlarına, sizden daha kötü bir şeyle dönen bir kâbile yoktur. Demek siz, bütün Arablarla savaşacak, onların okuna vücûdunuzu hedef tutacaksınız ha!.. Eğer kavmi, O'nda bir hayır görseydi, önce kendileri korurdu. Siz, kavminin yalanlayıp yanlarından uzaklaştırdığı kimseyi barındırmaya, O'na yardım etmeye kalkıyorsunuz!.. Çok yanlış düşünüyorsunuz!..." dedi.

"Ey insanlar! Lâ ilâhe illallah, deyiniz de kurtulunuz!"
Hadîs-i şerîf

Sonra sevgili Peygamberimize dönüp; "Derhâl aramızdan ayrılıp kavmine dön!.. Yemîn ederim ki, kavmimin arasında olmasaydın, şimdi senin boynunu vururdum!.." demek bedbahtlığında bulundu. Bu sözler üzerine, Âlemlerin efendisi büyük bir üzüntü içerisinde devesine bindi. O küstah Beyhara, Resûlullah efendimizi devesinden düşürdü. Bu hâdiseyi gören Eshâb-ı kirâmdan Dabââ binti Âmir isminde bir hanım feryâd edip; Allahü teâlânın Habîbine, şu yapılanı nasıl revâ görüyorsunuz? Benim hâtırım için Resûlullah'ı bunların elinden kurtaracak yok mudur?" diyerek akrabâlarına seslendi. Amcaoğullarından üç kişi hemen bahtsız Beyhara'nın üzerine yürüdü. Beyhara'nın kavminden iki kişi ona yardım etmek istediyse de, diğerleri Beyhara'yı ve yardımcılarını hırpalayıp dövdüler. Bu durumu takip eden sevgili Peygamberimiz, kendisi için dövüşen o üç kimse için; **"Yâ Rabbî! Bu kimselere bereketini ihsân eyle"**; Beyhara ve yardımcıları için de; **"Yâ Rabbî! Bunları da rahmetinden uzaklaştır"** diye duâ ettiler.

Hayır duâ buyurduğu kimseler, müslüman olmakla şereflenirken, diğerleri de kâfir olarak can verdiler. Benî Âmir kabîlesi mensupları, memleketlerine döndüklerinde, kabîlelerindeki, semâvî kitapları okumuş yaşlı bir kimseye, Mekke'de başlarından geçenleri anlattılar. O kimse, Peygamber efendimizin ismini duyunca; "Ey Benî Âmir! Siz ne yaptınız? İsmâiloğullarından hiç biri şimdiye kadar yalan yere peygamberlik dâvâsında bulunmamıştır. Muhakkak ki, O'nun söylediği doğru ve hak idi. Kaçırılan bu fırsatı artık telâfî etmek çok zordur!.." diyerek onları kınadı.

Söyleşirken Cebrâil ile kelâm
Geldi Refref önüne verdi selâm

Aldı ol şâh-ı cihânı ol zamân
Sidre’ye gitti ve götürdü hemân

İsrâ ve Mîrâc

MÎRÂC

“Yiyecek, içecek istemem. Hiç biri gözümde yok. Rabbime ibâdet etmek, yalvarmak için bir yer bana yeti ir.”
Hadîs-i şerîf

Sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem gerek Hac için gelenlere, gerekse Mekke’ye ve panayırlara alış-veriş için gelenlerden gördüğü herkese ve her kabîleye İslâm’ı anlattı. Kendisini himâye edip, insanlara İslâm’ı tebliğ etmesinde yardımcı olmalarını istedi. Fakat hiç kimse ne müslüman oldu, ne de himâye etmeye yanaştı. Ayrıca hakâret, zulüm, işkence ve alay edip, yalanladılar. Âlemlerin efendisi çok yorgun, aç, susuz, üzüntülü ve pek hüzünlü idi. Gündüzleri böyle geçiyor, gece geç vakitlere kadar bu hâl devâm ediyordu. Mekkeli müşrikler, devamlı peşlerinde geziyor, Kâbe’yi ziyârete gelen insanların müslüman olmasını engelledikleri gibi, Habîb-i ekrem efendimize zulüm etmekten geri durmuyorlardı. Artık Resûlullah efendimiz için gidilecek bir yer yoktu. Her taraf düşman idi. Birkaç ay Mekke’de çok sıkıntılı geçdi.

Receb-i şerifin 27. gecesi doğruca amcası Ebû Tâlib’in kızı Ümm-i Hânî’nin, Ebû Tâlib mahallesinde bulunan evine geldi.

Ümm-i Hânî, o zaman îmân etmemişti. “Kimdir o” deyince, Resûlullah efendimiz; **“Amcan oğlu Muhammed’im. Kabûl edersen, misâfir geldim”** buyurdu.

Ümm-i Hânî; “Senin gibi doğru sözlü, emîn, asîl, şerefli misâfire can fedâ olsun. Yalnız, teşrîfinizi önceden bildirseydiniz, bir şeyler hazırlardım. Şimdi yedirecek bir şeyim yok” dedi. Resûlullah efendimiz; **“Yiyecek, içecek istemem. Hiç biri gözümde yok. Rabbime ibâdet etmek, yalvarmak için bir yer bana yetişir”** buyurdu.

Ümm-i Hânî, sevgili Peygamberimizi içeri alıp; bir hasır, leğen ve ibrik verdi. Gelen misâfire ikrâm etmek, onu düşmandan korumak, Araplar için en şerefli vazife sayılırdı. Bir evdeki misâfire zarar gelmesi, ev sâhibi için büyük yüz karası olurdu. Ümm-i Hânî, “Bunun Mekke’de düşmanları çok. Hattâ öldürmek isteyenler var. Şerefimi korumak için, sabaha kadar O’nu gözeteyim” diye düşündü. Babasının kılıcını alıp, evin etrafında dolaşmağa başladı.

Resûlullah, o gün çok incinmişti. Abdest alıp, Rabbine yalvarmaya, af dilemeye, kulların îmâna gelip, saâdete kavuşmaları için duâya başladı. Çok yorgun, aç ve üzüntülü idi. Hasır üzerine uzanıp uyuyuverdi.

O anda Allahü teâlâ, Cebrâil aleyhisselâma; **“Sevgili peygamberimi çok üzdüm. Mübârek bedenini, nâzik kalbini çok incittim. Bu hâlde, yine bana yalvarıyor. Benden başka hiçbir şey düşünmüyor. Git, Habîbimi getir! Cennet’imi, Cehennem’imi göster. O’na ve O’nu sevenlere hazırladığım ni’metleri görsün. O’na inanmayanlara, sözleri, yazıları ve**

hareketleri ile O'nu incitenlere hazırladığım azâbları görsün. O'nu ben tesellî edeceğim. O'nun nâzik kalbinin yaralarını ben saracağım" buyurdu.

Cebrâil aleyhisselâm, Resûlullah'ın yanına gelince, O'nu mışıl mışıl uyur buldu. Uyandırmağa kıyamadı. İnsan şeklinde idi. Mübârek ayağının altını öptü. Kalbi, kanı olmadığı için, soğuk dudakları Resûlullah'ı uyandırdı. Cebrâil aleyhisselâmı hemen tanıdı ve;

"Ey Cebrâil kardeşim! Böyle vakitsiz niçin geldin. Yoksa bir hatâ mı ettim. Rabbimi gücendirdim mi? Bana acı bir haber mi getirdin?" buyurdu ve Rabbinin darılacağından çok korktu.

Cebrâil aleyhisselâm; **"Ey bütün yaratılmışların en üstünü! Ey Yaratanın sevgilisi, ey peygamberlerin efendisi, iyilikler menba'ı, üstünlükler kaynağı olan şerefli ve büyük Peygamber! Rabbin sana selâm ediyor ve seni kendisine çağırıyor. Lütfen kalk gidelim"** dedi.

Sevgili Peygamberimiz abdest aldılar. Cebrâil aleyhisselâm, Resûlullah efendimizin mübârek başına nûrdan bir imâme koydu, üzerine nûrdan bir elbise giydirdi, mübârek beline yâkuttan bir kemer taktı. Mübârek eline dört yüz inci ile süslü zümrütten bir asâ verdi. Her inci, Zühre yıldızı gibi parlardı. Mübârek ayağına yeşil zümrütten nâlın giydirdi.

İlk Kıblemiz
Mescid-i Aksâ / Kudüs

Sonra el ele tutuşup Kâbe'ye geldiler. Burada Cebrâil aleyhisselâm, sevgili Peygamberimizin mübârek göğsünü yardı. Kalbini çıkardı. Zemzem suyu ile yıkadı. Sonra hikmet ve îmân dolu bir tas getirip içine boşalttı ve göğsünü kapattı.

Sonra Cebrâil aleyhisselâm, Cennet'ten getirdiği Burak adındaki beyaz hayvanı işâret ederek; **"Yâ Resûlallah! Buna bin! Bütün melekler yolunu bekliyorlar"** dedi. Bu sırada Peygamber efendimize bir hüzün çöktü ve tefekküre daldı. O anda Allahü teâlâ, Cebrâil aleyhisselâma; **"Ey Cebrâil! Suâl eyle! Habîbim niçin mahzûn duruyor?"** diye hitap edince, Efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem cevap buyurdular ki: **"Ben bu kadar izzet ve ikrâm gördüm. Hâtırıma geldi ki, kıyâmet günü zayıf olan ümmetimin hâli nasıl olur? Elli bin yıl, Arasat meydanında yaya olarak bunca günâhlarını nasıl çekerler ve otuz bin yıllık yol olan sırâtı nasıl geçerler?"**

Fermân-ı ilâhî geldi ki: **"Ey Habîbim! Hâtırını hoş tut. Senin ümmetine elli bin yıllık vakti bir an gibi ederim. Üzülme"** buyurdu.

"Ey bütün yaratılmı ların en üstünü! Ey Yaratanın sevgilisi, ey peygamberlerin efendisi, iyilikler menba'ı, üstünlükler kayna ı olan erefli ve büyük Peygamber! Rabbin sana selâm ediyor ve seni kendisine ça ırıyor. Lütfen kalk gidelim."
Cebrâil aleyhisselâm

Peygamber efendimiz, Burak'a bindi. Burak çok hızlı gidiyor, bir adımda gözün gördüğü yerin ötesine ulaşıyordu. Yolculuk esnâsında Cebrâil aleyhisselâm sevgili Peygamberimize bâzı konak yerlerinde inip namaz kılmasını söyledi. Âlemlerin efendisi bunun üzerine tam üç defa inerek namaz kıldı. Cebrâil aleyhisselâm da namaz kıldığı yerleri bilip bilmediğini sordu. Cevâbını kendisi vererek; **ilk indiği yerin Medîne olduğunu ve bu şehre hicret edeceğini haber verdi.** Öteki yerlerin de sıra ile Hazret-i Mûsâ'nın Allahü teâlâ ile cihetsiz ve bilinmeyen bir şekilde konuştuğu Tûr-i Sînâ olduğunu, son olarak da Îsâ aleyhisselâmın doğduğu Beyt-i Lahm'da namaz kıldığını haber verdi. Sonra Kudüs'deki Mescid-i Aksâ'ya geldiler.

Mescid-i Aksâ'da, Cebrâil aleyhisselâm bir kayayı parmağı ile delerek Burak'ı bağladı. Geçmiş peygamberlerden bâzısının rûhları insan şeklinde toplanmışlardı. Cemâatle namaz için; Âdem, Nûh ve İbrâhim peygamberlere (aleyhimüsselâm) imâm olmaları sıra ile söylendi. Özür dileyerek kabûl etmediler. Cebrâil; "Sen varken başkası imâm olamaz" diyerek Habîbullah'ı ileri sürdü.

Peygamber efendimiz, peygamberlere imâm olup, iki rekat namaz kıldırdılar. Bundan sonra olan hâdiseyi şöyle naklettiler:

Cebrâil (aleyhisselâm) **bana bir kap Cennet şarâbı, bir kap da süt getirdi. Sütü aldım. Cebrâil** (aleyhisselâm) **bana, fıtratı** (iki cihân saâdetini) **seçtin dedi. Daha sonra iki bardak daha sundular. Biri su, biri bal, ikisinden de içtim. Cebrâil; "Bal, ümmetinin kıyâmete kadar devâm edeceğine, su da,**

ümmetinin günâhlarından temizlenmesine işârettir" dedi. Sonra berâberce göğe yükseldik. Cebrâil (aleyhisselâm) kapıyı çaldı. "Sen kimsin?" dediler. "Ben Cebrâil'im", "Peki yanındaki kim?" "O da Muhammed'dir (aleyhisselâm)" "O'na (göğe çıkmak için vahiy ve Mîrâc dâveti) gönderildi mi?" "Evet, gönderildi" dedi. "Merhaba gelen zâta! Bu gelen kişi ne güzel yolcu?" dediler ve hemen kapı açıldı ve kendimi Âdem'in (aleyhisselâm) karşısında buldum. Bana "Merhaba" dedi ve duâ etti... Âdem aleyhisselamın sağında ve solunda birtakım insanların ruhları karaltı hâlinde duruyordu. Âdem aleyhisselâm sağına baktıkça gülümsüyor, soluna baktıkça da ağlıyordu. Cebrail aleyhisselâm, "Yâ Resûlallah, bu karaltılar da, Âdem'in zürriyyetinden gelen çocuklarının ruhlarıdır. Şu sağda olanlar Cennetlik, solda olanlar da Cehennemliktirler! Sağ tarafa bakınca gülümsüyor, sol tarafa bakınca da ağlıyor!" diye arz etti.

Burada çok melekler gördüm. Hepsi kıyamda huşû ve hudû ile durmuşlar "Sübbûhün kuddûsün rabb-ül-melâiketi ver-rûh" zikriyle meşgûldüler. Cebrâil'e sordum; "Bu meleklerin ibâdeti bu mudur?" "Evet. Bunlar yaratılalıdan beri, tâ kıyâmete kadar kıyâm üzere olurlar. Hak teâlâdan dile ki, bu ibâdeti ümmetine nasîb etsin" dedi. Hak teâlâdan diledim. Duâmı kabûl etti. Namazda olan kıyâm odur.

(Orada) bir cemâate uğradım. Melekler onların başlarını ezerler, tekrar eski hâlini alır. Yine döverler, yine eskisi gibi olurdu. "Bunlar kimlerdir?" dedim. "Cumâ'yı ve cemâati terk edenlerdir. Rükû ve secdeleri tamam yapmayanlardır" dedi.

Bir cemâat gördüm. Aç ve çıplak idiler. Zebânîler onları Cehennemde otlamağa sürerlerdi. "Bunlar kimlerdir?" dedim. "Fakirlere merhamet etmeyenler ve zekât vermiyenlerdir" dedi.

Bir cemâate uğradım. Önlerine nefis yemekler koymuşlar. Bir yanda da leş duruyor. O nefis yemekleri bırakmış, leşi yerlerdi. "Bunlar kimlerdir?" dedim. "Bunlar, helâli terk edip, harâma meyl eden erkek ve kadınlardır. Helâl malları varken, harâm yiyen kimselerdir" dedi.

Arkasındaki yükün çokluğundan harekete mecâli kalmamış olan (bir takım) kimseler gördüm. O hâliyle halka seslenip, üzerine biraz daha yük koymalarını istiyorlardı. "Bunlar kimlerdir?" dedim. "Bu kimseler, emânete hıyânet edenlerdir. İnsanların hakkını almış iken, yine zulmederler" dedi.

Kendi etlerini kesip yiyen bir grup insana uğradık. "Bunlar kimlerdir?" dedim. Cebrâil (aleyhisselâm); "Bunlar gıybet edenler ve söz taşıyanlardır" dedi.

Yüzleri siyah, gözleri gök, üst dudakları alınlarına erişmiş, alt dudakları ayaklarına sarkmış, ağızlarından kan ve irin akmakta olan bir grup insan gördüm. Onlara, ateşten kadehlerle Cehennem'den akan zehirli kan ve irin içirirler, onlar merkepler gibi bağırırlar idi. "Bunlar kimlerdir?" dedim. "Bunlar içki içenlerdir" dedi.

Bir grup insanlara rastladık, dilleri kafalarından çekilmiş, şekilleri değiştirilip hınzır (domuz) sûretine tebdil olmuş olarak azâb olunurlar. Cebrâil (aleyhisselâm) "Bunlar yalan yere şâhitlik yapanlardır" dedi.

Başka bir kavme rastladık. Karınları şişmiş ve aşağı sarkmış, renkleri gök

olmuş, el ve ayakları bağlanmış, yerlerinden kalkamazlar. Cibrîl'e bunları sordum. "Bunlar fâiz yiyenlerdir" dedi.[114]

Bir kısım kadınlara rastladık. Yüzleri siyah, gözleri gök. Ateşten elbise giydirmişler. Melekler onlara ateşten gürzlerle vururlar. Onlar köpek ve hınzırlar gibi bağrışırlar. "Bunlar kimlerdir?" dedim. Cibrîl; "Bunlar zinâ edenler ve kocalarını inciten kadınlardır" dedi

Bir cemâat gördüm. Çok kalabalık idi. Cehennem vâdilerinde haps edilmişlerdi. Ateş, onları yakar, tekrar dirilirler, tekrar yakardı. "Bunlar kimlerdir?" dedim. "Bunlar babalarına âsî olanlardır" dedi.

Bir cemâate uğradım. Ekin ekerler ve bir anda yetişip başak verir. "Bunlar kimlerdir?" dedim. Cebrâil; "Allahü teâlâ için ibâdet edenlerdir" dedi.

Bir deryâya vardım. Bu deryânın acâib hâlini anlatmak mümkün değildir. Sütten beyaz olup dağlar gibi dalgaları vardı. "Bu deryâ nedir?" dedim. "Bu deryânın adı Hayat Denizi'dir. Hak teâlâ ölüleri dirilteceği zaman, bu deryâdan yağmur yağdırır. Çürümüş, dağılmış bedenler dirilip, ot biter gibi mezârdan kalkarlar" dedi...

Sonra ikinci kat göğe çıktık. Cebrâil (aleyhisselâm) yine kapıyı çaldı. Denildi ki: "Sen kimsin?" "Ben Cebrâil'im", "Peki yanındaki kim?" "O da Muhammed aleyhisselâmdır." "O'na vahy ve Mîrâc dâveti gönderildi mi?" "Evet geldi" dedi. "Merhâbâ gelen zâta. Bu gelen kişi ne güzel yolcu" denildi ve hemen kapı açıldı. Kendimi teyze çocukları Îsâ ile Yahyâ bin Zekeriyyâ'nın (aleyhimesselâm) yanında buldum. Bana; "Merhâbâ" dediler. Ve duâda bulundular... (Îsâ aleyhisselâm orta boylu, beyaz buğday benizliydi.)

Meleklerden bir cemâate rastladım. Saf bağlayıp durmuşlar, cümlesi rükû'da idi. Kendilerine mahsus bir tesbîhleri vardı. Devamlı olarak rükû'da dururlar, başlarını kaldırıp, yukarı bakmazlar. Cebrâil (aleyhisselâm); "Bu meleklerin ibâdeti böyledir. Hak teâlâdan iste de ümmetine nasîb olsun" dedi. Duâ ettim. Kabûl buyurup, namazda rükû'u ihsân eyledi.

Sonra üçüncü kat göğe çıktık. Aynı suâl ve cevaptan sonra, kapı açıldı ve kendimi Yûsuf'un (aleyhisselâm) yanında buldum. Baktım ki kendisine güzelliğin yarısı verilmiş. Bana "Merhâbâ" dedi ve duâ etti...

Çok melekler gördüm. Saf hâlinde, cümlesi secdede idiler. Yaratılalıdan beri secdede olup, kendilerine mahsus tesbîh ile tesbîh ederler. Cebrâil (aleyhisselâm); "Bu melek-

"Merhaba gelen zâta! Bu gelen ki i ne güzel yolcu, dediler ve hemen kapı açıldı ve kendimi Âdem'in (aleyhisselâm) kar ısında buldum."
Hadîs-i şerîf

114 Süheyli, Ravd-ül-ünf, II, 208.

lerin ibâdeti böyledir. Allahü teâlâdan iste ki, bu ameli ümmetine müyesser eylesin" dedi. Hak teâlâdan diledim. Kabûl edip namazda size nasîb eyledi.

Dördüncü kat göğe eriştim. Saf gümüşten yapılmış, nûrdan bir kapısı var. Nûrdan bir kilit vurmuşlar. Kilidin üzerinde, "Lâ ilâhe illallah Muhammedün resûlullah" yazılı idi. Aynı suâl ve cevaptan sonra kendimi, İdrîs'in (aleyhisselâm) yanında buldum. Bana "Merhâbâ" dedi ve duâda bulundu. Allahü teâlâ, O'nun hakkında (meâlen); "Biz O'nu yüksek bir mekâna ref'ettik"[115] buyurmuştur.

Bir melek gördüm. Bir kürsî üzerine oturmuş, gamlı ve üzüntülü idi. Etrafında o kadar çok melek vardı ki, sayısını ancak Cenâb-ı Hak bilir. Sağında nûrânî melekler gördüm. Yeşiller giymişler, çok güzel kokuları var. Her birinin güzelliğinden yüzlerine bakılmaz. Sol tarafında ağızlarından ateşler saçan melekler vardı. Önlerinde ateşten mızrak ve kamçılar var. Öyle gözleri var ki, bakmağa tâkat getirilmez. Taht üzerinde oturan meleğin, başından ayağına kadar gözleri var. Dâimâ önündeki deftere bakar, bir an ondan gözünü ayırmazdı. Önünde bir ağaç vardı. Her yaprağında bir kişinin ismi yazılmıştı. Önünde leğen gibi bir şey vardı. Kâh sağ eliyle ondan bir şey alıp sağındaki nûrânî meleklere teslîm eder, kâh sol eliyle bir şey alıp solundaki zulmânî meleklere verirdi. (Bu) meleğe nazar edince, kalbime bir korku geldi. Cebrâil'e; "Bu melek kimdir?" dedim. "Azrâil'dir. Bunun yüzünü görmeğe kimsenin tâkatı yetmez" dedi. Yanına varıp; "Ey Azrâil! Bu, âhir zaman peygamberidir ve Allahü teâlânın habîbî, sevgilisidir" dedi. Azrâil (aleyhisselâm) başını kaldırıp tebessüm etti. Kalkıp bana tâzim etti; "Merhâbâ! Hak teâlâ senden daha şerefli bir kimse yaratmadı. Ümmetin de, cümle ümmetlerden üstündür. Ben senin ümmetine, baba ve analarından daha çok acırım" dedi. "Senden bir ricâm vardır. Ümmetim zayıftır. Onlara yumuşak davranasın. Rûhlarını rıfk ile alasın" dedim. "Seni en son peygamber olarak gönderen ve kendine habîb kılan Allahü teâlânın hakkı için, Allahü teâlâ gece ve gündüzde yetmiş kerre; "Ümmet-i Muhammed'in rûhlarını yumuşaklıkla ve kolaylıkla al ve işlerini lütf ile gör" diye emreder. Bunun için ben de senin ümmetine, ana ve babalarından daha ziyâde şefkat ederim" dedi.

Sonra beşinci kat göğe çıktık, orada Hârûn'la (aleyhisselâm) karşılaştık. Bana "Merhâbâ" dedi ve hayır duâda bulundu.

Beşinci kat gök meleklerinin ibâdetlerini gördüm. Cümlesi ayakta duruyor ve ayaklarının parmaklarına nazar ediyor, aslâ başka yere bakmıyor, yüksek sesle tesbîh ediyorlardı. Cebrâil'den (aleyhisselâm); "Bu meleklerin ibâdeti böyle midir?" diye sordum. "Evet, Hak teâlâdan dile de, bu ibâdeti ümmetine nasîb eylesin" dedi. Duâ ettim. Cenâb-ı Hak ihsân etti.

Sonra altıncı kat göğe çıktık. Orada Mûsâ (aleyhisselâm) ile karşılaştık. Bana "Merhâbâ" dedi ve hayır duâda bulundu. Sonra yedinci kat göğe yükseldik, aynı soru-cevaptan sonra İbrâhim'i (aleyhisselâm) Beyt-i Ma'mûr'a arkasını dayamış olarak buldum. O Beyt-i Ma'mûr ki, her gün oraya yetmiş bin melek giriyor (bir daha sıraları gelmiyor). İbrâhim'e (aleyhisselâm) selâm verdim.

---

115 Meryem 19/57.

Selâmımı aldı. "Merhâbâ sâlih peygamber, sâlih oğul" dedi. (Sonra;) **"Yâ Muhammed! Cennet'in yeri gâyet lâtif ve toprağı temizdir. Ümmetine söyle, oraya çok ağaç diksinler" dedi. "Cennet'e ağaç nasıl dikilir?" dedim. "Lâ havle velâ kuvvete illâ billah"** (Bir rivâyette ise)**; "Sübhânallahi velhamdülillahi ve lâ ilâhe illallahü vallahü ekber" tesbîhini okuyarak, dedi.** (Cebrâil aleyhisselâm) **sonra beni, Sidret-ül-müntehâ'ya götürdü. Sidret-ül-müntehâ, kökü altıncı kat gökte, gövdesi ve dalları yedinci kat göğün üzerinde, yaprakları fil kulakları gibi, meyveleri de kuleler gibi idi.**[116] **Sanki gölgesiyle bütün gökleri ve Cennet'i gölgeleyen bir ağaçtır. O Allahü teâlânın celâl ve azamet nûrunun tecelli etmesiyle renklere bürünüyor, yakut, zümrüt veya onun benzeri cevherlerle süsleniyor, güzelleşiyordu ki, Allahü teâlânın yaratmış olduğu mahlûkâtından, hiç kimse onun güzelliğini anlatamaz.**

"Hak teâlâ senden daha erefli bir kimse yaratmadı. Ümmetin de, cümle ümmetlerden üstündür."
Azrâil aleyhisselâm

Cebrâil (aleyhisselâm)**, Sidret-ül müntehâ'nın ilerisine iletti ve bana vedâ eyledi. Dedim ki: "Ey Cebrâil! Beni yalnız mı bırakıyorsun?" Cebrâil** (aleyhisselâm) **ızdırâba düştü. Hak teâlânın heybetinden titremeğe başladı ve; "Yâ Muhammed! Eğer bir adım** (daha) **atarsam, Allahü teâlânın azametinden helâk olurum. Bütün vücûdum yanar, yok olur"** dedi.

Âlemlerin efendisi buraya kadar Cebrâil aleyhisselâm ile gelmişti. Cebrâil aleyhisselâm, burada kendisini, yaratılmış olduğu sûret üzere altı yüzbin kanadını açmış, her bir kanadında inciler, yâkutlar saçılır bir hâlde Resûlullah'a gösterdi.

Sonra ziyâsı güneşten daha parlak, Refref adında yeşil bir Cennet yaygısı geldi. Durmadan Allahü teâlânın zikriyle meşgûl oluyor, bulunduğu âlemi tesbîh sedâsı dolduruyordu.

Peygamber efendimize selâm verdi. Resûlullah efendimiz Refref'in üzerine oturdu. Bir anda çok yükseklere çıktılar, hicâb denilen yetmiş bin perdeden geçtiler. Her hicâb arası çok uzak idi. Her perdede vazifeli melekler vardı. Refref Peygamber efendimizi birer birer o perdelerden geçirdi. Böylece; kürsî, arş ve rûh âlemlerini aştılar.

Habîb-i ekrem ve Nebiyy-i muhterem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, her bir perdeden geçerken; **"Korkma yâ Muhammed! Yaklaş, yaklaş!"** diye emredildiğini duyuyordu. Öyle yakın oldu ki, **Kâbe-kavseyn** makâmına erişti.

Bilinmeyen, anlaşılamayan, anlatılamayan şekilde, Allahü teâlânın dilediği yüksekliklere ulaştı. **Mekânsız, zamansız, ci-**

116 Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 164; IV, 208; Beyhekî, Sünen, I, 265; Kâdî İyâd, Şifâ-i şerîf, 179.

hetsiz, sıfatsız olarak rü'yet hâsıl oldu, yâni Allahü teâlâyı gördü. Gözsüz, kulaksız, vâsıtasız, ortamsız olarak Rabbi ile konuştu. Hiçbir mahlûkun bilemeyeceği, anlayamayacağı ni'metlere kavuştu.

İmâm-ı Rabbânî hazretleri, **Mektûbât'**ında buyuruyor ki: "O Server aleyhissalâtü vesselâm, Mîrâc gecesinde, Rabbini dünyâda görmedi. Âhirette gördü. Çünkü, Resûl aleyhisselâm o gece, zaman ve mekân çevresinden dışarı çıktı. Ezelî ve ebedî bir ân buldu. Başlangıcı ve sonu, bir nokta olarak gördü. Cennet'e gideceklerin, binlerce sene sonra, Cennet'e gidişlerini ve Cennet'te oluşlarını o gece gördü. İşte o makamdaki görmek, dünyâda görmek değildir. Âhiret görmesi ile görmektir."

Peygamber efendimize; **"Rabbini senâ eyle!"** buyrulduğunda, O hemen; **"Ettehiyyâtü lillahi vessalevâtü vettayyibât** (Yâni, bütün lisânlar ile olan medhler, övgüler ve senâlar, beden ile olan hizmetler ve tâatler, mal ile olan iyilikler ve ihsânlar Allahü teâlâ için olsun)" dedi.

Önce Allahü teâlâ, Habîbine gözsüz, kulaksız, vâsıtasız, mekânsız olarak; **"Esselâmü aleyke eyyühennebiyyü ve rahmetullahi ve berekâtüh** (Ey Resûlüm! Selâmım, bereketim ve rahmetim senin üzerine olsun)" buyurarak, selâm verdi. Peygamber efendimiz; **"Esselâmü aleynâ ve alâ ibâdillâhissâlihin** (Yâ Rabbi! Bize ve sâlih kullarına da selâm olsun)" diye cevap verdiler.

Bunu işiten melekler hep bir ağızdan; **"Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlühü (**Gözümle görmüş gibi bilir ve inanırım ki, Allahü teâlâdan başka ibâdete lâyık bir ilah yoktur. Muhammed aleyhisselâm O'nun kulu ve resûlüdür.)" dediler.

Peygamber efendimiz; **"Esselâmü aleynâ..."** deyince, Allahü teâla; **"Ey Habîbim! Burada ikimizden başka kimse yoktur. Niçin aleynâ** (bize) **dedin?"** buyurdu. Resûlullah efendimiz; **"Yâ İlâhi! Ümmetimin bedenleri gerçi benimle değildir. Lâkin rûhları benimledir. Nazar-ı inâyetim ve kemâl-i himmetim onlardan uzak değildir. Bana selâm verdin, beni cümle kötülüklerden uzak eyledin. Âhir zaman fitnesine uğramış, o fakir, dertli ümmetimi, bu büyük ikrâm ve ihsânlardan nasıl mahrûm edeyim? Böyle ni'metten onları nasıl nasipsiz kılayım?"** diye cevap verdi.

Allahü teâlâ buyurdu ki; **"Ey Habîbim! Bu gece benim misâfirimsin. Dile benden ne istersin?"** Resûlullah efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem; **"Ümmetimi isterim** (yâ Rabbî!)**"** dedi.

Rivâyete göre bu şekilde Hâk teâlâ, bu suali yedi yüz defa tekrarladı. Resûlullah efendimiz hepsinde **"Ümmetimi isterim"** diye cevap verdi. Allahü teâlâ; **"Hep ümmetini istersin"** buyurunca, O; **"Ey Rabbim! Dileyen benim, veren sensin. Cümle ümmetimi bana bağışla"** diye taleb etti. Cenâb-ı Hak; **"Eğer ümmetinin hepsini bu gece sana bağışlarsam, benim rahmetim ve senin izzetin zâhir olmaz. Bir kısmını bu gece sana bağışladım. İki kısmını tehir ettim. Kıyâmet günü sen dileyesin, ben bağışlıyayım. Tâ ki, benim rahmetim ve senin izzetin** (şerefin) **belli olsun"** buyurdu.

Sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem bir hadîs-i şerîfinde buyurdular ki: **"O gece (Mîrâc gecesi), Allahü teâlâdan cümle ümmetimin hesabını bana ısmarlamasını istedim. Hâk teâlâ buyurdu ki: "Yâ Muhammed! Bundan**

murâdın odur ki, hiç kimse, ümmetinin kabahatlerine muttali olmasın. Benim murâdım odur ki, sen şefkatli peygambersin, yabancılara olduğu gibi senden dahî kabahatleri ve çirkin işleri örtülü olsun. Yâ Muhammed! Sen onların yol göstericisisin. Ben onların Rabbiyim. Sen onları yeni gördün. Ben ezelden ebede kadar onlara nazar ettim ve nazar ederim. Yâ Muhammed! Eğer senin ümmetin ile söyleşmeyi sevmeseydim, kıyâmet günü onları hesaba çekmezdim. Büyük ve küçük hiçbir günâhlarını sormazdım."

Allahü teâlâ buyurdu ki: **"Yâ Muhammed! Mübârek gözünü aç ve ayağının altına nazar eyle." Baktım, bir avuç toprak gördüm. Hâk teâlâ buyurdu ki: "Cümle var olan şeyler senin ayağının toprağıdır. O toprağımı dostun huzûruna getirdin? Bir dost eteğine bulaşan tozu bağışlamaktan bana, senin ümmetini bağışlamak daha kolaydır."**

Ümmetini sana verdim ey Habîb!
Cennetimi anlara kıldım nasîb.

Yâ Habîbim nedir ol kim diledin,
Bir avuç toprağa minnet mi eyledin?

Peygamber efendimiz bir hadîs-i şerîflerinde buyurdular ki: **"Hâk teâlâya bir nice suâller ettim. Cevabını işittim. Suâl ettiğime pişmân oldum.** (Bunlardan bâzıları şunlardır:)

"Yâ Rabbi! Cebrâil'e altı yüz bin kanat verdin. Buna karşı bana olan ihsânın nedir?" Hâk teâlâ buyurdu ki: "Senin bir kılın bana Cebrâil'in altı yüz bin kanadından sevgilidir. Senin bir kılının sebebiyle, binlerce âsî günâhkârı kıyâmet günü âzâd ederim. Yâ Muhammed! Cebrâil kanadını açsa, doğu ile batı arasını doldurur. Sen şefâat etsen, doğu ile batı arası âsî dolu olsa, hepsini sana bağışlarım." Dedim ki: "Pederim Âdem'e (aleyhisselâm) **karşı melekleri secde ettirdin. Buna karşı, bana olan ikrâmın nedir?"**

Hak teâlâ buyurdu ki: **"Meleklerin, Âdem'e secde etmeleri, senin nûrunun, onun alnında olması sebebiyledir. Yâ Muhammed! Sana ondan üstün şey verdim. İsmini ismime yakîn eyledim ve Arş-ı âlâ üstüne yazdım. O zaman Âdem yaratılmamış idi, nâmı ve nişânı yok idi. Senin ismini gökler kapısında, hicâblar üzerinde, Cennetler kapısında, köşkler ve ağaçlarda, Cennet'in her yerinde yazdım. Cennet'te, üzerinde "Lâ ilâhe illallah Muhammedün resûlullah" yazılmış olmayan hiçbir şey yok idi. Bu mertebe, Âdem'e verilen mertebeden daha üstündür."**

"O gece (Mîrâc gecesi), Allahü teâlâdan cümle ümmetimin hesabını bana ısmarlamasını istedim."
Hadîs-i şerîf

Ben sana âşık olunca ey şerîf!
Senin olmaz mı dü âlem ey latîf!

Zâtıma mir'ât edindim zâtını,
Bile yazdım adım ile adını.

"Yâ Rabbî! Nûh'a (aleyhisselâm) **gemi verdin. Buna karşı bana ne ihsân eyledin?" Buyurdu ki: "Sana Burâk verdim ki, bir gecede yerden Arş'a eriştirdim. Cennet ve Cehennem'i gördün. Ümmetine de mescidler verdim ki, kıyâmet günü gemilere biner gibi ümmetin o mescidlere binip, Sırât'ı göz açıp yumacak kadar zamanda geçip Cehennem'den halâs olurlar."**

"Yâ Rabbî! İsrâil oğullarına kudret helvası ile bıldırcına benzer kuş eti indirdin." Hak teâlâ buyurdu ki: "Sana ve ümmetine, dünyâ ve âhiret ni'metini ihsân ettim. İsrâiloğullarının şekillerini, insan sûretinden; ayı, maymun ve hınzır sûretine çevirdim. Senin ümmetinin hiç birini öyle yapmadım. Onların amelleri gibi amel etseler dahî, bu belâyı onlara revâ görmedim. Yâ Muhammed! Sana bir sûre verdim ki, ona benzer bir sûre Tevrât'ta ve İncîl'de yoktur. O sûre Fâtiha sûresidir. Her kim o sûreyi okusa, vücûdu Cehennem'e harâm olur. O kimsenin ana ve babasının azâbını hafifletirim. Yâ Muhammed! Ben, senden ekrem (kıymetli, üstün, şerefli) **kimse yaratmadım. Sana ve ümmetine gecede ve gündüzde elli vakit namaz farz ettim.**

Yâ Muhammed! Her kim benim birliğimi kabûl ederse ve bana ortak koşmaz ise Cennet onlarındır. Böyle olan ümmetine Cehennem'i harâm ettim. Ümmetine karşı rahmetim, gadabımı aşmıştır.

Yâ Muhammed! Benim katımda cümle halktan ekremsin, şereflisin. Kıyâmet günü sana o kadar ikrâmlar yaparım ki, cümle âlem hayret ederler. Ey Habîbim! Sen Cennet'e girmeyince, sâir enbiyâya ve ümmetlerine yasaktır. Senin ümmetin girmeyince, gayri ümmet girmez. Yâ Muhammed! İster misin ki, senin ve ümmetin için neler hazırladım göresin?" "İsterim yâ Rabbî!" dedim. İsrâfil'e hitâp edip; "Ey İsrâfil! Kulum ve emînim ve resûlüm Cebrâil'e de ki, Habîbimi Cennet'e iletip, Habîbim ve ümmeti için Cennet'te neler hazırladım ise göstersin. Tâ ki, mübârek hatırı endişeden halâs ola" buyurdu."

Âlemlerin efendisi olan sevgili Peygamberimiz, İsrâfil aleyhisselâm ile birlikte Cebrâil aleyhisselâmın yanına geldiler. Allahü teâlânın emrini yerine getirmek için Cebrâil aleyhisselâm, Peygamber efendimizi sallallahü aleyhi ve sellem Cennet'e götürdü. Melekler, ellerinde biri hulle, diğeri nûr dolu tabaklarla bekliyorlardı. Cebrâil aleyhisselâm; **"Yâ Resûlallah! Bunlar, Âdem aleyhisselâmdan seksen bin yıl önce yaratıldı. Bu makamda, tabaktakileri sana ve ümmetine saçmak için sabırsızlanırlar. Kıyâmet günü hazretin ve ümmetin, Allahü teâlânın emriyle Cennet'in eşiğine ayak basınca, bu melekler tabaklardaki cevahiri üzerinize saçacaklardır"** dedi. Cennet'te vazifeli olan Rıdvân ismindeki melek, onları karşıladı. Peygamber efendimize müjdeler verdi ve; **"Hak teâlâ, ikisini senin ümmetine, birini de diğer ümmetlerine vermek için Cennet'i üç kısım etti"** dedi ve Cennet'in her tarafını gezdirdi.

Habîb-i ekrem efendimiz buyurdular ki: **“Cennet ortasında bir ırmak gördüm. Arş’ın yukarısında akar. Bir yerden su, süt, hamr ve bal çıkar. Aslâ birbirine karışmaz. O ırmağın kenarı zebercedden idi. İçindeki taşlar cevâhir, balçığı amber, otları zaferân idi. Etrafına gümüş bardaklar koymuşlar, sayıları gökteki yıldızlardan ziyâde idi. Çevresinde kuşlar olup, boyunları deve boynu gibi idi. Her kim onların etinden yese ve o ırmaktan içse, Hâk teâlânın rızâsına mazhar olur. Cebrâil’e; “Bu ırmak nedir?” diye sordum. “Kevser’dir. Hâk teâlâ onu sana vermiştir. Sekiz Cennet’te olan bostanlara bu Kevserden akar” dedi. O ırmağın kenarında çadırlar gördüm. Cümlesi inci ve yakuttan idi. Cebrâil’e sual ettim. “Senin hâtunlarının menzilleridir” dedi. O çadırlarda huriler gördüm. Yüzleri güneş gibi parlar idi ve cümlesi avaz edip, envâ-i nağmeler ile terennüm ederlerdi. Derlerdi ki: “Biz sevinçli ve neş’eliyiz. Bize hiç üzüntü gelmez. Biz donanmışız, hiç üryân olmayız. Biz gençleriz, hiç yaşlanmayız. Biz iyi huyluyuz, hiç kızmayız. Biz hep böyleyiz, hiç ölmeyiz.” Saâdet köşklerine ve ağaçlarına erişip, onların nağme ve sedâları her yeri kaplar. Öyle hoş sesleri vardır ki, o nağmeler, dünyâya gelseydi, ölüm ve mihnet dünyâda olmazdı. Cebrâil dedi ki: “Bunların yüzlerini görmek ister misin?” “İsterim” dedim. Bir çadırın kapısını açtı. Baktım. Öyle güzel sûretler gördüm ki, eğer bütün ömrümce onların güzelliğini anlatsam, bitiremem. Yüzleri sütten beyaz, yanakları yâkuttan kırmızı ve güneşten parlaktı. Derileri ipekten yumuşak ve ay gibi ışıklı, kokuları miskten daha güzeldi. Saçları gâyet siyah, kimi örülmüş, kimi toplanmış, kimi salıverilmiş, otursa, etrafında çadır gibi olur, kalksa, ayağına kadar uzanırdı. Her birinin önünde bir hizmetçi dururdu. Cebrâil; “Bunlar, senin ümmetin içindir” dedi.”**

“Mîrâc aklın bitti i, îmânın ba ladı ı yerdir.”
Hadîs-i şerîf

Peygamber efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem buyurdular ki: **“Sekiz Cennet’in bağ ve bostanını ve her türlü ni’metlerini gördüm. Cehennem’i ve derecelerini de görsem diye hatırıma geldi. Cebrâil elimi tutup, Cehennem’in en büyük meleği Mâlik’e götürdü. “Ey Mâlik! Hazret-i Muhammed, düşmanların Cehennem’deki yerlerini görmek ister** (O’na Cehennem’i göster) **dedi. Mâlik, Cehennem’in üzerinden örtüsünü açınca, Cehennem öyle kaynamaya ve kabarmaya başladı ki, Peygamber efendimiz “aleyhissalâtü vesselâm” Cehennem’in her şeyi yakalayıp yakı vereceğini, Cehennem’deki susuzluk azaplarını, azap zincirlerini, azap yılan ve akreplerini, oradaki azaplardan bazılarını da yakînen gördü.**

Mâlik, Cehennem'in tabakalarını açtı. Yedi tabaka(nın hepsini) **gördüm. Yedinci tabakaya Hâviye derler. Onun azâbı, diğer tabakalardan kat kat ziyâde idi. Mâlik'e sual ettim: “Bu tabakada hangi tâifeye azâb olunur?” Mâlik; “Fir'avn ve Kârun ve senin ümmetinin münâfıklarına azâb olunur” dedi. Altıncı tabaka Lazy'dir. Orada, müşriklere** (hiç dini olmayanlara) **azâb olunur. Beşinci tabaka Hutame'dir. Orada, ateşe, öküze tapanlara, budistlere azâb olunur. Dördüncü tabaka Cahîm'dir. Orada; güneşe, yıldızlara tapanlara azâb olunur. Üçüncü tabaka Sekar'dır. Orada, Hıristiyanlara azâb olunur. İkinci tabaka Saîr'dir. Orada Yahudilere azâb olunur. Birinci tabaka Cehennem'dir. Bunun azâbı öbür tabakaların azâbından az idi.** (Buna rağmen) **orada ateşten yetmişbin deryâ gördüm. Her bir deryâ o kadar büyük idi ki, eğer yerleri ve gökleri bir deryâya atsalar ve bir meleğe emretseler, bin yıl arasa bulmak mümkün olmazdı. Zebâniler** (Cehennem'de vazifeli melekler) **öyle azametli idi ki, eğer onlardan biri, yerleri ve gökleri ağzının bir kenarına koysa, hiç belli olmazdı. O deryâlar dalgalanıp, korkunç sedâlar hâsıl olurdu. Eğer o sesten dünyâya az bir ses gelseydi, bütün canlılar helâk olurdu. “Bu tabaka hangi tâife içindir?” diye suâl ettim. Mâlik cevâp vermedi. Tekrar sual ettim. Sükût etti...**

Cebrâil, Mâlik'e; “Senden cevap bekliyor” dedi. O da; “Beni mâzur gör” diye özür diledi. Ben; “Her ne ise cevap ver ki, bugün tedâriki mümkün ola” dedim. Mâlik; “Yâ Resûlallah! Senin ümmetinin âsîleri içindir, onlara nasihat eyle. Tâ ki bu korkunç yerden kendilerini korusunlar. Vücutlarını böyle azâba sürükleyecek şeylerden kaçınsınlar. O gün ben âsîlere merhamet etmem. Ne ak sakallı ihtiyarlarına, ne de gençlerine şefkat göstermem” dedi.

Âlemlerin efendisi ağlamaya başladı. Mübârek başından sarığını çıkarıp, şefâate ve (Allahü teâlâya) yalvarmaya başladı. Ümmetinin zayıflığını ve böyle azâba tâkat getiremeyeceklerini söyleyerek, o kadar ki, Cebrâil aleyhisselâm ve cümle melekler de berâber ağlaştılar. Allahü teâlâdan hitap geldi ki: **“Ey Habîbim! Senin hürmetin ve kıymetin benim katımda büyüktür, duân kabûl olunmuştur. Hatırını hoş tut. Seni, murâdına eriştirdim. Sana öyle bir makam veririm ki, pek çok sayıda âsîleri, senin şefâatin ile bağışlarım. Tâ ki, sen yeter diyesin. Ey Habîbim! Her kim, benim emrimi tutarsa azâb ve cezâdan kurtulur, rahmetime nâil olur. Cennet'te beni görmek şerefine kavuşur. Sana ve ümmetine gecede ve gündüzde elli vakit namaz farz ettim.”**

Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem devâm ederek; **“O makamdan** (sonra) **Arş'a eriştim. Semâvâttan geçip, Mûsâ'nın** (aleyhisselâm) **bulunduğu makâma geldim. Bana; “Hak teâlâ, sana ve ümmetine ne farz eyledi? Dedi. Ben de “Her gün ve gece için elli vakit namaz kılınmasını bana farz kıldı” dedim. “Rabbine dön, biraz hafifletmesini dile. Çünkü ümmetin bunun altından kalkamaz. Ben İsrâil oğullarını denedim ve yokladım” dedi. Bunun üzerine, Rabbime döndüm ve dedim ki: “Yâ Rabbî! Ümmetimden** (bu emri) **biraz hafif eyle!” Bunun üzerine elli vakitten sâdece beş vakit indirdi. Mûsâ'ya (aleyhisselâm) döndüm ve** (beş vakit indirdi) **dedim. Dedi ki: “Rabbine dön! Biraz daha hafifletmesini dile. Çünkü ümmetin bunun altından kalkamaz. Böylece Mûsâ**

(aleyhisselâm) **ile Rabbimin arasında gidip geldim ve nihâyet Allahü teâlâ şöyle buyurdu: "Bu namazı beş vakte indirdim. Her namaz için on sevâb vardır. Bu bakımdan sonunda yine elli namaz olur. Zîrâ her kim bir sevâbı kastedip de yapamazsa, onun için bir sevâb yazılır. Fakat yaparsa, bire mukâbil tam on sevâb yazılır. Fakat bir günâha kastedip yapmazsa, hiçbir şey yazılmaz. Yaparsa, ancak o bir günâh olarak kayda geçer." Sonra Mûsâ'ya** (aleyhisselâm) **inip durumu anlattım. Yine; "Dön, biraz daha hafifletmesini dile" dedi. Bunun üzerine ona; "Rabbime çok münâcâtta bulunduğum için artık utanıyorum" dedim"** buyurdular.[117]

Allahü teâlâ böylece sevgili Peygamberimizin çektiği sıkıntılarla yaralanan mübârek kalbini, tesellî eyledi. Hiçbir mahlûkuna vermediği, kimsenin bilemiyeceği, anlayamayacağı nimetleri, O'na ihsân eyledi.

"Ey Habîbim! Her kim, benim emrimi tutarsa azâb ve cezâdan kurtulur, rahmetime nâil olur. Cennet'te beni görmek erefine kavu ur."
Hadîs-i kudsî

Gel beri ey aşk oduna yanıcı,
Kendisi ma'şûka âşık sanıcı.

Dinle gel mi'râcın ol Şâhın ayân,
Âşık isen aşk oduna durma yan.

Bir düşenbih gecesi tahkîk haber,
Leyle-i Kadr idi, ol gece meğer.

Ol hümâyûn-baht u ol kadri yüce,
Ümm-i Hânî hânesindeydi gece.

Ermedi evvel gelen bu devlete,
Kimse nâil olmadı bu rif'ate.

Çünkü kamusun görüp geçti öte,
Vardı erişti ol ulu Hazrete.

Şeş cihetten ol münezzeh Zülcelâl,
Bî kem-ü keyf O'na gösterdi cemâl.

Aşikâre gördü Rabbü'l izzeti,
Âhirette öyle görür ümmeti.

Sen ki mîrâc eyleyip ettin niyâz,
Ümmetin mîrâcını kıldım namâz.

117 Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 164; IV, 208; Beyhekî, Sünen, I, 265; Kâdî İyâd, Şifâ-i şerîf, 179.

İnandım! Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah

Âlemlerin efendisi, sonra bir anda Kudüs'e ve oradan Mekke-i mükerreme'ye gitmek üzere, Mescid-i Aksa kapısına bağlanan Burak'a binip Mekke'ye döndü. Peygamber efendimiz, Kudüs'ten Mekke'ye gelirken, Kureyş'in kervanına rastladı. Kervandaki bir deve ürktü, yıkıldı. Mekke-i mükerreme'de, Ümm-i Hâni'nin evine geldiler. Yattığı yer henüz soğumamış, leğendeki abdest suyunun hareketi durmamış idi. Dışarda dolaşan Ümm-i Hâni uyuklamış, bir şeyden haberi olmamıştı.

Resûlullah Efendimiz, "sallallahü aleyhi ve sellem", sabah olunca Mîrâcını Ümm-i Hâni'ye anlattıktan sonra, **"Sabahleyin Kâbe'ye gidip bunu anlatacağım"** buyurdu. Ümm-ü Hâni hazretleri, "Ey amcamın oğlu! Sakın bunu Kureyşlilere söyleme! Onlar seni yalanlarlar ve seni üzerler. Îmânı zayıf olanlar buna inanmaz, dinden çıkarlar. Müşrikler de zâten bunu bekliyor, onların îmânlarını bozarlar. Şu ânda Müslümanlar az. Müslümanlar biraz güçlendiği, kuvvetlendiği zaman anlatsan nasıl olur?" diye arz etti. Âlemlerin Efendisi, kâinatın Sultanının verdiği tarihî cevap, **"Vallahi ben bunu onlara söyleyeceğim. Bugün çürük olan, yarın da çürüktür. Ben bu İslâmiyet'i, îmânı sağlam olanlarla kuracağım. Eğer bana hâlâ tereddüdü olan varsa, ayrılsın gitsin. Benim onlarla işim olmaz. Çürük, her zaman çürüktür. Bugün olmazsa yarın çürür. Sonra çürüyeceğine şimdiden çürüsün ki, ona güvenerek yola çıkmayalım. Sağlam olanlar bize yeter"** buyurarak sabahleyin Kâbe'ye gittiler, başladılar anlatmağa...

Kâfirler, "Muhammed aklını kaçırmış, iyice sapıtmış" diye alay ettiler. Müslüman olmağa niyetli olanlar da tereddüte düştüler. Müşriklerden bâzıları sevinerek, Ebû Bekr'in evine geldiler. Çünkü onun akıllı, tecrübeli, hesaplı bir tüccâr olduğunu gâyet iyi biliyorlardı. Kapıya çıkınca; "Ey Ebû Bekr! Sen çok kere Kudüs'e gidip geldin. İyi bilirsin. Mekke'den Kudüs'e gidip gelmek, ne kadar zaman sürer?" diye sordular. Hazret-i Ebû Bekr; "İyi biliyorum. Bir aydan fazla" dedi. Bu söze sevinen kâfir gürûhu; "Akıllı, tecrübeli adamın sözü böyle olur" dediler. Gülüp, alay ederek ve Hazret-i Ebû Bekr'in de kendileri gibi düşüneceğini umarak; "Senin efendin, Kudüs'e bir gecede gidip geldiğini söylüyor, artık iyice sapıttı" dediler. Hazret-i Ebû Bekr'e sevgi, saygı gösterip bel bağladılar.

Hazret-i Ebû Bekr, Resûlullah efendimizin mübârek adını işitince (hiç aklına-mantığına vurmadan); **"Eğer O söyledi ise doğrudur. Bir anda gidip geldiğine ben de inandım"** deyip içeri girdi. Kâfirler şaşkınlık içinde; "Vay canına, Muhammed ne yaman büyücü imiş. Ebû Bekr'e sihir yapmış" diyerek geri döndüler.

Hazret-i Ebû Bekr, hemen Resûlullah efendimizin yanına geldi. Büyük kalabalık arasında, yüksek sesle; **"Yâ Resûlallah! Mîrâcınız mübârek olsun! Bizleri, senin gibi büyük Peygambere hizmetçi yapmakla şereflendirdiği ve mübârek yüzünü görmekle, kalbleri alan, rûhları çeken tatlı sözlerini işitmekle ni'metlendirdiği için Allahü teâlâya sonsuz şükürler ederim. Yâ Resûlallah! Senin her sözün doğrudur. İnandım. Canım sana fedâ olsun!"** dedi. Hazret-i Ebû Bekr'in sözleri kâfirleri şaşırttı. Diyecek şey bulamayıp dağıldılar. Şüpheye düşen, îmânı zayıf birkaç kişinin de kalbine kuvvet verdi. Resûlullah efendimiz o gün, Ebû Bekr'e **"Sıddîk"** dedi. Bu adı almakla, derecesi bir kat daha yükseldi.[118]

118 İbni Sa'd, Tabakât, I, 144.

Bu hâle çok kızan kâfirler, mü'minlerin kuvvetli îmânına, Peygamberimizin her sözüne hemen inanmalarına, onun çevresinde pervâne gibi dönmelerine dayanamadılar. Resûlullah efendimizi mahcup ve mağlûb etmek için, imtihân etmeye başladılar.

"Yâ Muhammed! Kudüs'e gittim diyorsun. Söyle bakalım, mescidin kaç kapısı, kaç penceresi var?" gibi sorular sordular. Resûlullah efendimiz hepsine birer birer cevap verdiler. Efendimiz cevap verirken, Hazret-i Ebû Bekr; "Öyledir yâ Resûlallah" derdi. Hâlbuki, Resûlullah efendimiz edebinden, hayâsından karşısındakinin yüzüne bile bakmazdı. Buyurdu ki; **"Mescid-i Aksâ'da etrafıma bakmamıştım. Sorduklarını görmemiştim. O anda, Cebrâil** (aleyhisselâm) **Mescid-i Aksâ'yı gözümün önüne getirdi. Pencerelerini görüp sayıyor ve sorularına, hemen cevap veriyordum."** Resûlullah efendimiz, yolda develi yolcular gördüğünü söyledi. **"İnşâallah Çarşamba günü gelirler"** buyurdu. Çarşamba günü güneş batarken, kervan Mekke'ye ulaştı. Kervandakilere sorduklarında fırtına eser gibi olduğunu ve bir devenin yıkıldığını söylediler. Bu hâl mü'minlerin îmânını kuvvetlendirdi. Kâfirlerin düşmanlığı da gittikçe arttı.[119]

"Mirâcı anlatmam lâzım, inanmayacak olan sonra da vazgeçer, çürük temel üzerine bina olmaz, ayrılacak olan imdiden ayrılsın, sa lamları kalsın."
Hadîs-i şerîf

Hicretten bir yıl önce, Receb ayının 27'sinde Cumâ gecesi vukû bulan bu mûcizeye Mîrâc denir. Resûlullah, Mîrâca rûh ve bedeni ile uyanık bir hâlde çıktı. Mîrâc gecesinde O'na nice ilâhi hakikâtler gösterildi ve beş vakit namaz bu gecede farz kılındı. Ayrıca Bekara sûresinin son iki âyet-i kerîmesi ihsân edildi. Mîrâc; Kur'ân-ı kerîmde, İsrâ sûresinin 1. âyeti, Necm sûresinin ilk âyetleri ve bâzı hâdis-i şerîflerde bildirilmektedir.[120]

Sevgili Peygamberimiz Mîrâcdan sonra Eshâbına Cennet'i anlatırken buyurdular ki: **"Yâ Ebâ Bekr! Senin köşkünü gördüm. Kızıl altından idi. Senin için hazırlanan ni'metleri müşâhede ettim."** Hazret-i Ebû Bekr de; "O köşk ve köşkün sâhibi sana fedâ olsun yâ Resûlallah" dedi. Efendimiz, Hazret-i Ömer'e dönerek; **"Yâ Ömer! Senin köşkünü gördüm. Yâkuttan idi. O köşkte çok hûriler var idi. Fakat içeri girmedim. Senin gayretini düşündüm"** buyurdular. Hazret-i Ömer, çok ağladı. Göz yaşları arasında; "Anam-babam canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Senden de gayret, kıskanmak olur mu" dedi. Daha sonra Hazret-i Osman'a buyurdular ki: **"Yâ Osman! Seni her gökte gördüm. Cennet'te köşkünü görüp seni düşündüm."** Hazret-i Ali'ye buyurdular ki: **"Yâ Ali! Senin sûretini dördüncü semâda gördüm. Cebrâil'e sual ettim. Dedi ki "Yâ Resûlallah! Melekler Hazret-i Ali'yi görmeğe âşık oldular. Hak teâlâ, onun**

119 İbni Sa'd, Tabakât, I, 215.
120 Buhârî, Menâkıbul-Ensâr, 42; Tirmizî, Tefsîrü'l-Kur'ân, 20; İbni Hişâm, Sîret, I, 403; Beyhekî, Sünen, I, 255; Süheylî, Ravd-ül-ünf, II, 208.

sûretinde bir melek yarattı. Dördüncü gökte durur, melekler onu ziyâret eder, bereketlenirler." Sonra senin köşküne girdim. Bir ağaçtan bir yemiş kokladım. Ondan bir hûri çıktı, yüzüne perde çekti." Sen kimsin ve kiminsin?" dedim. "Amcan oğlu Ali için yaratıldım yâ Resûlallah!" dedi."

Mîrâc gecesinin sabahında Cebrâil aleyhisselâm gelerek Resûlullah efendimize beş vakit namazı, vakitlerinde imâm olarak kıldırdı. Hadîs-i şerîfde buyruldu ki: **"Cebrâil** (aleyhisselâm) **Kâbe kapısı yanında iki gün bana imâm oldu. İkimiz, fecr doğarken sabah namazını, güneş tepeden ayrılırken öğleyi, her şeyin gölgesi kendi boyu kadar olunca ikindiyi, güneş batarken** (üst kenarı kaybolunca) **akşamı ve şafak kararınca yatsıyı kıldık. İkinci günü de, sabah namazını hava aydınlanınca, öğleyi her şeyin gölgesi kendi boyunun iki katı olunca, ikindiyi bundan hemen sonra, akşamı oruç bozulduğu zaman, yatsıyı gecenin üçte biri olunca kıldık. Sonra; "Yâ Muhammed! Senin ve geçmiş peygamberlerin namaz vakitleri budur. Ümmetin, beş vakit namazın her birini, bu kıldığımız iki vaktin arasında kılsınlar"** dedi."[121]

Namaz vakitleri böylece bildirildikten sonra, Habeşistan'a da haber gönderilerek beş vakit namazı kılmaları ve farz olduğundan itibaren kılmaya başladıkları vakte kadar olan namazlarını kazâ etmeleri bildirildi.

Akabe bî'atının yapıldığı yerde inşa edilen Mescid-i Bey'

121 İbni Ebî Şeybe, Musannef, VIII, 443-444; Hâkim, Müstedrek, IV, 648-649; İbni Hişâm, Sîret, I, 403-404; İbni Sa'd, Tabakât, I, 213-215.

AKABE BÎ'ATLARI

Birinci Akabe bî'atı

Bi'setin onbirinci senesi Zilhicce ayında, Es'ad bin Zürâre ve on bir arkadaşı, hac zamanı yine Mekke'ye geldiler. Âlemlerin efendisi ile bir önceki görüşmelerinin üzerinden tam bir sene geçmişti. O sene, müşrikler, müslümanlara her senekinden daha fazla ezâ ve cefâda bulunuyorlardı. Resûlullah efendimizi devamlı takip ediyorlar, O'nunla konuşan herkese işkence yapıyorlardı. Bunu öğrenen Medîneliler, Peygamberimizle gece vakti Akabe'de görüşmek üzere söz aldılar. Gece olunca buluştular. Bağlılıklarını arzedip, bütün emir ve isteklerine teslîm olacaklarına söz vererek, bî'at ettiler. Bu sözleşmede; **"Allahü teâlâya ortak koşmayacaklarına, zinâ yapmayacaklarına, hırsızlık etmeyeceklerine, iftirâdan kaçınacaklarına, ayıplanmak ve rızık korkusuyla çocuklarını öldürmeyeceklerine"** dâir taahhüdde bulundular.[122]

Sevgili Peygamberimiz, ikisi Evs kabîlesine, diğerleri de Hazrec kabîlesine mensub olan bu 12 kişiyi kabîlelerine temsilci yaptı. Bunlar, kabîlelerine İslâmiyet'i anlatıp, onlar adına Resûlullah efendimize karşı kefîl olacaklardı. Es'ad bin Zürâre de, hepsi adına temsilci tâyin edilmişti.

Geçen sene, Akabe mülâkatında bulunan 5 ve İslâmiyet'i yeni kabûl eden 7 kişi; Mâlik bin Neccâr oğullarından Es'ad bin Zürâre, Avf bin Hâris, Mu'az bin Hâris, Züreyk bin Âmir oğullarından Râfi' bin Mâlik, Zekvân bin Abdikays, Ganm bin Avf oğullarından Ubâde bin Sâmit, Gusayna oğullarından Yezîd bin Sa'lebe, Aclân bin Zeyd oğullarından Abbâs bin Ubâde, Harâm bin Ka'b oğullarından Ukbe bin Âmir, Sevâd bin Ganm oğullarından Kutbe bin Âmir, Abdüleşhel bin Cüşem oğullarından Ebü'l-Heysem Mâlik bin Teyyihân ve Amr bin Avf oğullarından Üveym bin Sa'îde idi.

Medîne'de doğan güneş

Birinci Akabe bî'atından (sözleşmesinden) sonra, Medîne'ye dönen Hazret-i Es'ad bin Zürâre ve arkadaşları, kabîlelerine gece-gündüz İslâmiyet'i anlatarak hak dîne dâvet ettiler. Bu dâvet netîcesinde, İslâmiyet, Medîne'de sür'atle yayılmaya başladı. Öyle ki, daha önce birbirine düşman olan Evs ve Hazrec kabîleleri bir araya gelmiş, İslâmiyet'i daha iyi öğrenebilmek için Resûlullah efendimizden bir muallim istemişlerdi. Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem de, Kur'ân-ı kerîmi ve İslâmiyet'i öğretmek için, Mekke'deki Eshâbından Hazret-i Mus'ab bin Umeyr'i hoca olarak Medîne'ye gönderdi.

"(Ey Medîneliler!) Allah yolunda Allah için, hakkı söyleyece inize, kendi nefsinizi ve nâmusunuzu korudu unuz gibi bana yardımcı olaca ınıza söz veriyor musunuz?"
Hadîs-i şerîf

122 İbni Sa'd, Tabakât, I, 220; Taberî, Târih, II, 356; Belâzûrî, Ensâb, I, 252-253.

Hazret-i Mus'ab, Hazret-i Es'ad'ın evinde kaldı. Onunla birlikte ev ev dolaşarak herkese İslâmiyet'i duyurdular. Resûlullah'ın sevgisini ve O'nu, bütün düşmanlarından korumak için canla başla çalışacaklarına söz vermelerini istediler. Onları, Resûlullah ile yapılacak bî'ata hazırladılar.

Es'ad bin Zürâre hazretlerinin kabîle reisi de Sa'd bin Mu'az olup, onunla akrabâ idiler. O zaman Araplar arasında akrâbaya karşı hakâretten kaçınmak âdet olduğu için, daha îmân etmemiş olan Sa'd bin Mu'az, Es'ad bin Zürâre hazretlerinin evine gidip bu işi engellemeye çalışmadı. Kendisi bir kabîle reisi olarak buna el koymak istemiyordu. Bu maksadla kabîlesinin ileri gelenlerinden Üseyd bin Hudayr'a; "Mahallemize git, gelen şu kişiyi gör, ne yapacaksan yap. Es'ad benim teyzemin oğlu olmasaydı, bunu sana havâle etmezdim" dedi.

Bunun üzerine Üseyd bin Hudayr, mızrağını alıp, Hazret-i Mus'ab bin Umeyr'in bulunduğu eve gitti. Oraya varınca hiddetle konuşmaya başladı. "Bize niçin geldiniz? İnsanları aldatıyorsunuz! Hayâtınızdan olmak istemiyorsanız, buradan derhâl ayrılın" dedi. Onun bu kızgın hâlini gören Mus'ab bin Umeyr; "Hele biraz otur, sözümüzü dinle! Maksadımızı anla, beğenirsen kabûl edersin. Yoksa engel olursun..." diyerek, gâyet yumuşak ve nâzik cevap verdi. Üseyd sâkinleşip; "Doğru söyledin" dedi ve mızrağını yere saplayarak oturdu.

Hazret-i Mus'ab'ın tatlı konuşması ile insanın kalbine işleyen sözlerini ve hoş sesiyle okuduğu Kur'ân-ı kerîm âyetlerini dinledi. Kendinden geçip; "Bu ne güzel şey!" diye söylendi. Sonra; "Bu dîne girmek için ne yapmak lâzımdır?" dedi. Anlattılar ve Üseyd bin Hudayr Kelime-i şehâdet söyleyerek müslüman oldu. Sevincinden yerinde duramayan Hazret-i Üseyd; "Ben gidip size birini göndereyim. Eğer o müslüman olursa, Medîne'de onun kavminden îmân etmedik hiç kimse kalmaz..." diyerek sür'atle kalkıp gitti. Doğruca Sa'd bin Mu'az'ın yanına vardı. Sa'd bin Mu'az, onu görünce; "Yemîn ederim ki, Üseyd buradan gittiği yüzle gelmiyor" dedi.

Sonra da; "Ne yaptın yâ Üseyd?" diye sordu. Hazret-i Üseyd bin Hudayr, Sa'd bin Mu'az'ın müslüman olmasını çok arzu ettiğinden; "O kişiyle (Mus'ab bin Ümeyr ile) konuştum, onların bir fenâlığını görmedim. Yalnız; duyduk ki, Benî Hârise oğulları, teyzeoğlun Es'ad'ın böyle bir kimseyi evinde barındırmasından kuşkulanarak, onu öldürmek için harekete geçmişler" dedi.

Bu sözler, Sa'd bin Mu'az'a çok dokundu. Çünkü birkaç sene önce yapılan bir savaşta, Benî Hârise oğullarını yenip, Hayber'e sığınmaya mecbur etmişlerdi. Bir sene sonra da affedip, memleketlerine dönmelerine izin vermişlerdi. Buna rağmen onların böyle bir tavır takınmaları düşüncesi, Sa'd bin Mu'az'ı çok kızdırmıştı. Hâlbuki, aslında böyle bir durum yoktu. Üseyd bin Hudayr, bu hîleye başvurarak, Sa'd bin Mu'az'ın teyzesine ve oğlu Es'ad bin Zürâre'ye dolayısıyla Mus'ab bin Umeyr'e zarar vermesini önlemek istemişti. Böylece, onların tarafına geçmesine ve nihâyet müslüman olmasına zemîn hazırladı.

Sa'd bin Mu'az, Üseyd bin Hudayr'ın bu sözleri üzerine yerinden fırlayıp, Hazret-i Es'ad bin Zürâre'nin yanına gitti. Oraya varınca, Es'ad ile Mus'ab bin Ümeyr'in son derece huzûr ve sükûn içerisinde oturup, sohbet ettiklerini gördü. Yanlarına yaklaşıp; "Ey Es'ad! Aramızda akrâbalık olmasaydı, sen bunları yapamazdın..." dedi.

Bu sözlere Hazret-i Mus'ab bin Umeyr cevap vererek; "Ey Sa'd! Biraz dur, otur ve

bizi dinle, anla... Sözlerimiz hoşuna giderse ne âlâ, yok beğenmezsen, bunu sana teklif etmeyiz. Sen de kalkıp gidersin!” dedi. Sa’d bin Mu’az, bu mülâyim ve tatlı sözler karşısında sâkinleşip, bir kenara oturdu ve onları dinlemeye başladı.

Mus’ab bin Umeyr hazretleri, Sa’d bin Mu’az’a önce İslâmiyet’i anlattı. İslâmiyet’in esaslarını açıkladı. Sonra tatlı ve güzel sesiyle Kur’ân-ı kerîmden bir mikdar okudu. Okudukça, Sa’d bin Mu’az’ın hâli değişiyor, kendinden geçiyordu. Kur’ân-ı kerîmin eşsiz belâgatı karşısında kalbi yumuşadı ve büyük bir tesir altında kaldı. Kendini tutamayıp; “Siz bu dîne girmek için ne yapıyorsunuz?” dedi.

Mus’ab bin Umeyr, hemen Kelime-i şehâdeti öğretti. O da; **“Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlühû”** diyerek müslüman oldu. Sa’d bin Mu’az müslüman olmaktan duyduğu huzûr ve sevinçden yerinde duramıyordu. Derhâl evine gidip, öğrendiği gibi gusül abdesti aldı. Sonra kavminin toplanmasını istedi. Üseyd bin Hudayr’ı yanına alıp, halkın bulunduğu yere vardı. Abdüleşhel oğullarına hitâben; “Ey Abdüleşhel oğulları! Siz beni nasıl tanırsınız?” dedi. Onlar hep bir ağızdan; “Sen bizim reîsimiz ve büyüğümüzsün, biz sana tâbiyiz!” diye cevap verdiler. Sa’d bin Mu’az, onların bu sözleri üzerine; **“O hâlde hepinize haber veriyorum. Ben müslüman olmakla şereflendim. Sizin de Allahü teâlâya ve O’nun Resûlüne îmân etmenizi istiyorum. Eğer îmân etmezseniz, sizin hiç birinizle konuşup görüşmeyeceğim!...”** dedi.

“O hâlde hepinize haber veriyorum. Ben müslüman olmakla ereflendim. Sizin de Allahü teâlâya ve O’nun Resûlüne îmân etmenizi istiyorum.”
Sa’d bin Mu’az

Senet-üs-sürûr (Sevinç yılı)

Abdüleşhel oğulları, reisleri Sa’d bin Mu’az’ın müslüman olduğunu ve kendilerini de İslâm’a dâvet ettiğini duyar duymaz, hep birlikte müslüman oldular. O gün akşama kadar Medîne semâlarını Kelime-i şehâdet ve tekbir sadâlarıyla çınlattılar.[123]

Abdüleşheloğullarının topluca müslüman olmasından kısa bir müddet sonra, bütün Medîne halkı ile Evs ve Hazrec kabîleleri de İslâmiyet’i kabûl ettiler. Her ev İslâm nûruyla aydınlandı. Sa’d bin Mu’az ve Üseyd bin Hudayr, kabîlelerine âit bütün putları kırdılar. Bu durum sevgili Peygamberimize sallallahü aleyhi ve sellem bildirilince, çok memnun oldular. Mekkeli müslümanlar sevinç içinde idiler. Bu sebeple bu seneye (m.621) **“Senet-üs-sürûr** (sevinç yılı)” denildi.

Esselâtü vesselâmü aleyke yâ Resûlallah
Esselâtü vesselâmü aleyke yâ Habîballah
Esselâtü vesselâmü aleyke yâ Seyyidel evvelîne vel âhirîn!

---

123 İbni Hişâm, Sîret, I, 435; Taberî, Târih, II, 88; Süheylî, Ravd-ül-ünf, II, 258; İbni Kesîr, Sire, II, 182.

İkinci Akabe bî’atı

Bi’setin onikinci senesinde, Mekkeli müşriklerin, müslümanlara zulmü son haddine varmış ve dayanılmaz bir hâl almıştı. Medîne’de ise, Es’ad bin Zürâre ile Mus’ab bin Umeyr’in hizmetleri sâyesinde, Evs ve Hazrecliler; müslümanlara kucak açacak, onları bağırlarına basıp uğrunda her fedâkarlığı yapacak aşk ve şevkin içindeydiler. Resûlullah efendimizin de bir an önce Medîne’yi teşriflerini arzuluyorlar; O’nun uğrunda, mallarını ve canlarını esirgemeyeceklerine dâir söz veriyorlardı. Hac zamanı gelmişti. Zilhicce ayında Mus’ab bin Umeyr ile berâber, Medîneli 73 erkek ve 2 kadın müslüman, Mekke’ye geldiler. Hacdan sonra, hepsi yine Akabe’de Peygamberimiz ile buluştular. Es’ad bin Zürâre ve 12 temsilci, kabîleleri adına Peygamberimizin Medîne’ye hicret etmelerini ricâ ve teklif ettiler. Resûlullah efendimiz onlara Kur’ân-ı kerîmden bâzı âyet-i kerîmeleri okuduktan sonra; kendi canlarını, çoluk ve çocuklarını nasıl koruyup gözetirlerse, O’nu da öyle koruyacaklarını temin etmek üzere onlardan kesin söz istedi.

Henüz müslüman olmayan Resûlullah efendimizin amcası Hazret-i Abbâs da orada bulunuyordu. Bî’at için gelen bu topluluğa şöyle hitâb etti;

“Ey Medîneliler! Bu, kardeşimin oğludur. İnsanlar içinde en çok sevdiğim de O’dur. Eğer, O’nu tasdik edip, Allah’tan getirdiklerine de inanıyor ve berâberinizde alıp götürmek istiyorsanız, beni tatmin edecek sağlam bir söz vermeniz lâzımdır. Bildiğiniz gibi, Muhammed aleyhisselâm bizdendir. Biz, O’nu, O’na inanmıyan kimselerden koruduk. O, bizim aramızda izzet ve şerefiyle korunmuş olarak yaşamaktadır. O, bütün bunlara rağmen, herkesten yüz çevirmiş, size katılıp, sizinle berâber gitmeye karar vermiştir. Eğer siz, bütün Arap kabîleleri birleşip üzerinize hücûm ettiğinde, onlara karşı koyacak kadar savaş gücüne sâhipseniz bu işe girişiniz. Bu husûsu da aranızda iyice görüşüp konuşunuz, sonradan ayrılığa düşmeyiniz. Verdiğiniz sözde durup, O’nu düşmanlarından koruyabilecek misiniz? Bunu lâyıkıyla yapabilirseniz ne âlâ. Yok, Mekke’den çıktıktan sonra O’nu yalnız bırakacaksanız, şimdiden vazgeçiniz ki, yurdunda şerefiyle korunmuş olarak yaşasın.”

Hazret-i Abbâs’ın bu konuşmasına Medîneli müslümanlar üzüldüler. Sanki, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimizi memleketlerine götürdüklerinde, O’nu müşriklere karşı koruyamayacak, sıkışınca terk edeceklermiş gibi bir sözle karşılaşmışlardı. Medîneli sahâbîlerden Es’ad bin Zürâre hazretleri, Peygamber efendimize dönerek; “Yâ Resûlallah! İzin verirseniz birkaç sözüm vardır. Onu Hazretinize arz edeyim” dedi. Fahr-i kâinât efendimiz izin verince, Hazret-i Es’ad; **“Anam-babam sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Her dâvetin yumuşak veya sert bir yolu, usûlü vardır. Şimdi siz, bizi öyle bir şeye dâvet ediyorsunuz ki, onu insanların kabûl etmesi gâyet zordur. Zîrâ insanların öteden beri tapınageldikleri putları bırakıp, İslâm’ı kabûl etmesi çok güçtür. Buna rağman biz, İslâm’ı bütün kalbimizle kabûl ettik. Bir de müşrik olan akrabâlarımızla alâkayı kesmeyi emrettiniz, ihlâs ile onu da kabûl ettik. Bilirsiniz ki bunu da kabûl çok zordur. Amcalarının bile düşman kesilip muhâfaza etmediği yüksek zâtınıza kucak açıp, bu şerefli vazifeyi üzerimize vâcib ve lâzım bildik. Hepimiz bu sözlerimizde mutâbıkız. Dilimizle ne söylüyorsak kalbimizle onu tasdik ediyoruz. Kendi çoluk çocuğumuzu nasıl muhâfaza ediyorsak, mübârek vücûdunuzu**

da, kanımızın son damlasına kadar, koruyacağımıza yemîn ediyoruz. Eğer bu ahdimizi bozarsak, Allahü teâlâya verdiğimiz sözde durmayıp şakîler zümresine dâhil olalım. Yâ Resûlallah! Biz bu sözümüzde sâdıkız. Allahü teâlâ muvaffak eylesin” dedi. Sonra da;

“Yâ Resûlallah! Bizden kendiniz için istediğiniz teminâtı alıp, şart koşabilirsiniz” diye devâm etti. Peygamber efendimiz onları İslâmiyet’e teşvik etti. Kur’ân-ı kerîm okudu. Sonra buyurdu ki: **“Sizden Rabbim için olan şartım, Allahü teâlâya ibâdet etmeniz ve hiçbir şeyi O’na ortak koşmamanız; kendim ve Eshâbım için olan şartım, bizi barındırmanız, bana ve Eshâbıma yardımcı olmanız, kendinizi savunduğunuz, koruduğunuz şeylerden bizleri de korumanızdır.”**

Berâ bin Ma’rûr; “Seni hak din ve kitap ile peygamber gönderen Allahü teâlâya and olsun ki; çoluk-çocuklarımızı savunup, koruduğumuz gibi seni de koruyacağız! Bizimle bî’atlaş yâ Resûlallah” dedi.

Medîneli müslümanlardan Abbâs bin Ubâde, Peygamber efendimizle yapılan anlaşmayı pekiştirmek için, arkadaşlarına; “Ey Hazrecliler! Muhammed aleyhisselâmı niçin kabûl ettiğinizi biliyor musunuz?” dedi. Onlar da; “Evet” cevâbını verdiler. Bunun üzerine; **“Siz O’nu, hem sulh, hem de savaş zamanları için kabûl edip, O’na tâbi oluyorsunuz. Eğer, mallarınıza bir zarar gelince, akrabâ ve yakınlarınız helâk olunca, Peygamberimizi yalnız ve yardımsız bırakacaksanız, bunu şimdiden yapınız. Vallahi, eğer böyle bir şey yaparsanız dünyâda ve âhirette helâk olursunuz! Eğer dâvet ettiği şeyde, mallarınızın gitmesine ve yakın akrabâlarınızın öldürülmesine rağmen, O’na vefâ etmeyi aklınız kesiyorsa, tutunuz. Vallahi bu, dünyânız ve âhiretiniz için hayırlıdır” deyince, arkadaşları; “Biz Peygamberimizden, mallarımız ziyân olsa da, yakınlarımız öldürülse de vazgeçmeyiz. Ondan hiçbir zaman ayrılmayız. Ölmek var, dönmek yok!”** dediler.

Sonra Peygamber efendimize dönerek; “Yâ Resûlallah! Biz bu ahdimizi yerine getirirsek, bize ne vardır?” diye sordular. Sevgili Peygamberimiz o zaman; **“Allahü teâlânın râzı olması ve Cennet var!”** buyurdular.

Bunlardan her biri kavminin temsilcileri, vekilleri olarak söz verdiler. İlk önce Hazret-i Es’ad bin Zürâre; “Ben Allahü teâlâya ve O’nun Resûlüne verdiğim sözü yerine getirmek, canımla ve malımla O’na yardım husûsundaki va’dimi gerçekleştirmek üzere bî’at ediyorum” diyerek müsâfeha etti. Arkasından her biri bu şekilde bî’atı tamamlayıp; “Allahü teâlânın ve Resûlünün dâvetini kabûl ettik, dinledik ve boyun eğdik” diyerek memnûniyetlerini

“E er bu ahdimizi bozarsak, Allahü teâlâya verdi imiz sözde durmayıp akîler zümresine dâhil olalım. Yâ Resûlallah! Biz bu sözümüzde sâdıkız. Allahü teâlâ muvaffak eylesin!”
Es’ad bin Zürâre

ve teslîmiyetlerini arz ettiler. Böylece, Resûlullah'ın uğrunda canlarını ve mallarını çekinmeden ortaya koydular. Kadınlar ile bî'at, sâdece söz ile yapılmıştı.

Sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem; **"Allahü teâlâya hiç birşeyi ortak koşmamak, hırsızlık, iftirâ ve zinâ etmemek, çocuklarını öldürmemek, yalan söylememek, hayırlı işlere muhâlefette bulunmamak..."** hususlarında onlardan söz aldılar...

Medînelilerin, Peygamber efendimize bî'at ettiği sırada, Akabe tepesinden bir ses; "Ey Minâ'da konaklayanlar! Peygamber ile Medîneli müslümanlar sizlerle savaşmak üzere anlaştılar" diye bağırdı. Peygamberimiz, bu ses için; **"Bu, Akabe'nin şeytanıdır"** dedikten sonra, seslenene de; **"Ey Allahü teâlânın düşmanı! Senin de hakkından gelirim"** buyurdular. Bî'at eden Medînelilere de; **"Siz hemen konak yerlerinize dönün"** buyurdular. Abbâs bin Ubâde; "Yâ Resûlallah! Yemîn ederim ki, istediğin takdirde, yarın sabah, Minâ'da bulunan kâfirlerin üzerine yürür onların hepsini kılıçtan geçiririz" dedi. Peygamber efendimiz memnun oldular, fakat; **"Bize, henüz bu şekilde hareket etmemiz emrolunmadı. Şimdilik yerlerinize dönünüz"** buyurdular.

İmâm-ı Nesâî'nin, Abdullah ibni Abbâs'dan rivâyetine göre; Ensârdan Akabe bî'atında bulunanlar, Resûlullah'ın yanına gelmekle muhâcirlerden olmuşlardır.[124]

Dest-bûsı ârzûsıyla ger ölsem dostlar,
Kûze eylen toprağum sunun anunla yâra su.

Serv ser-keşlük kılur kumrî niyâzından meğer,
Dâmenin duta ayağına düşe yalvara su.

İçmek ister bülbülün kanın meğer bir reng ile
Gül budağınun mizâcına gire kurtara su.

Tıynet-i pâkini rûşen kılmış ehl-i âleme,
İktidâ kılmış târîk-i Ahmed-i Muhtâr'a su.

Seyyid-i nev-i beşer deryâ-ı dürr-i ıstıfâ,
Kim sebübdür mucizâtı âteş-i eşrâra su.

Kılmağ içün tâze gül-zârı nübüvvet revnakın,
Mu'cizinden eylemiş izhâr seng-i hâra su.

Mu'cizi bir bahr-ı bî-pâyân imiş âlemde kim,
Yetmiş andan min âteş-hâne-i küffâra su.

124 İbni Hişâm, Sîre, I, 438; İbni Sa'd, Tabakât, I, 221-223; Süheylî, Ravd-ül-ünf, II, 261; İbni Kesîr, Sire, II, 192.

HİCRET

"Sizin hicret edece iniz yer bana bildirildi. Orası Yesrib (Medîne) dir. Oraya hicret ediniz" ve "Orada müslüman karde lerinizle birle in. Allahü teâlâ onları size karde yaptı. Yesrib'i (Medîne'yi) size emniyet ve huzûr bulaca ınız bir yurt kıldı."
Hadîs-i şerîf

Evs ve Hazrec kabilelerinin birdenbire Müslüman olmaları ve Mekke Müslümanları ile Medîne Müslümanlarının birleşme ihtimâli, müşrikleri müthiş şekilde ürkütmüş ve kudurtmuştu. İkinci Akabe bî'atını duyan Mekkeli müşriklerin tutumları, çok şiddetli ve pek tehlikeli bir hâl almıştı. Müslümanlar için Mekke'de kalmak tahammül edilemeyecek derecede idi. Medîne, son Akabe bî'atıyla müslümanlara, huzûr bulacakları ve sığınacakları bir yer olmuştu. Bir yolunu bulup bu şehirden hicret etmek, azıcık nefes alacakları, birazcık hür yaşayabilecekleri topraklara gitmek arzu ediyorlardı. Peygamber efendimiz sallallahü aleyhi ve selleme durumlarını arz ederek, hicret için müsâade istediler. Eshâbına sabretmelerini tavsiye ettiler. Zirâ Mekke'nin terkine henüz izin çıkmamıştı. Nihâyet hicret için istenilen ilâhi izin geldi.

O gün, sevgili Peygamberimiz, sevinçli bir hâlde Eshâb-ı kirâmın yanına gelip; **"Sizin hicret edeceğiniz yer bana bildirildi. Orası Yesrib (Medîne)dir. Oraya hicret ediniz"** ve **"Orada müslüman kardeşlerinizle birleşin. Allahü teâlâ onları size kardeş yaptı. Yesrib'i (Medîne'yi) size emniyet ve huzûr bulacağınız bir yurt kıldı"** buyurdu. Resûlullah efendimizin izni ve tavsiyesi üzerine müslümanlar, Medîne'ye birbiri ardınca bölük bölük hicret etmeye başladılar.[125]

Peygamber efendimiz, hicret edenlere son derece ihtiyatlı ve tedbirli davranmalarını sıkı sıkıya tenbih ediyordu. Müslümanlar, müşriklerin dikkatini çekmemek için küçük kâfileler hâlinde yola çıkıyor ve mümkün mertebe gizli hareket ediyorlardı. Medîne'ye ilk hicret eden Ebû Seleme, müşriklerden çok eziyet görmüştü. Neden sonra işin farkına varan müşrikler hicret için yola çıkan müslümanlardan, görebildiklerini yoldan çevirmeye, kadınları kocalarından ayırmaya, gücü yettiklerini hapse atmaya başladılar ve çeşitli cefâlara tâbi tuttular. Onları dinlerinden döndürmek için her türlü eziyeti yaptılar. Fakat bir iç harbin patlak vermesinden korktukları için, öldürmeye cesâret edemediler. Müslümanlar ise, buna rağmen her fırsatı değerlendirerek Medîne yollarına düştüler.

Hazret-i Ömer de, bir gün kılıcını kuşandı. Yanına oklarını ve mızrağını alıp herkesin önünde Kâbe'yi yedi defa tavâf etti. Oradaki müşriklere, yüksek sesle şunları söyledi: **"İşte ben de dînimi korumak için Allahü teâlânın yolunda hicret ediyorum. Karısını dul, çocuklarını yetim bırakmak, anasını ağlatmak isteyen varsa şu vâdinin arkasında önüme çıksın!..."**

125 İbni Sa'd, Tabakât, I, 226; Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, VIII, 31; Beyhekî, Delâil-ün-Nübüvve, II, 394.

Böylece Hazret-i Ömer ile yirmi kadar müslüman, güpegündüz, çekinmeden Medîne'ye doğru yola çıktılar. O'nun korkusundan bu kâfileye hiç kimse dokunamadı. Artık göçlerin arkası kesilmiyor, Eshâb-ı kirâm bölük bölük Medîne'ye ulaşıyordu.

Bu arada Hazret-i Ebû Bekr de hicret için izin istedi. Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz; **"Sabreyle. Ümîdim odur ki; Allahü teâlâ bana da izin verir. Berâber hicret ederiz"** buyurdu. Hazret-i Ebû Bekr; "Anam-babam sana fedâ olsun! Böyle ihtimâl var mıdır?" diye sorunca, Peygamberimiz; **"Evet vardır"** buyurarak sevindirdiler.

Hazret-i Ebû Bekr sekiz yüz dirhem vererek iki deve satın aldı ve o günü beklemeye başladı. Artık Mekke'de; sevgili Peygamberimiz ile Hazret-i Ebû Bekr, Hazret-i Ali, fakirler, hastalar, ihtiyârlar ve müşriklerin hapse attığı mü'minler kalmıştı.

Diğer taraftan Medîneliler (Ensâr), hicret eden Mekkelileri (Muhâcirleri) çok iyi karşılayıp, misâfir ettiler. Aralarında kuvvetli bir birlik meydana geldi.

Resûlullah'ın da hicret edip müslümanların başına geçeceği ihtimâliyle, Mekkeli müşrikler telâşa kapılmışlardı. Mühim işleri görüşmek için bir araya geldikleri Dâr-ün-Nedve'de toplandılar, ne yapacaklarını konuşmaya başladılar. **Şeytan, Şeyh-i Necdî kılığında** yâni ihtiyâr bir Necdli şeklinde müşriklerin yanına geldi. Konuşmalarını dinledi. Çeşitli teklifler öne sürüldü. Fakat hiç biri beğenilmedi. Sonra şeytan söze karıştı ve; "Düşündüklerinizin hiç biri çâre olamaz. Çünkü O'ndaki güler yüz ve tatlı dil her tedbiri bozar. Başka çâre düşününüz" diyerek fikrini söyledi.

Kureyşin reisi olan Ebû Cehil; "Her kabîleden kuvvetli bir kimse seçelim. Ellerinde kılıçları ile Muhammed'in üzerine saldırsınlar. Kılıç vurup kanını döksünler. Kimin öldürdüğü belli olmasın. Böylece mecbûren diyete râzı olurlar. Biz de diyetini verir, sıkıntıdan kurtuluruz" dedi. Şeytan da, bu fikri beğendi ve harâretle teşvik ve tavsiye etti.[126]

Müşrikler bu hazırlık içindeyken Cebrâil aleyhisselâm gelerek, müşriklerin kararını Resûl-i ekreme haber verdiği gibi o gece yatağında yatmamasını ve Allahü teâlânın hicret emrini de bildirdi. Bu emr-i ilâhi üzerine, Sevgili Peygamberimiz Hazret-i Ali'ye kendi yatağında yatmasını, bıraktığı emânetleri sâhiplerine vermesini söyleyerek; **"Bu gece yatağımda yat uyu, şu hırkamı da üzerine ört! Korkma, sana hiçbir zarar gelmez"** buyurdu.

Hazret-i Ali, Peygamber efendimizin emrettiği şekilde yattı. O zaman yirmiüç yaşında idi. Habîbullah'ın yerine hiç korkmadan kendi nefsini fedâ etmeye hazırdı.

Hicret gecesi kâfirler, Resûlullah efendimizin saâdethânelerinin etrafını sarmışlardı. O gece Yâsîn sûresinin ilk âyetleri nâzil oldu. Peygamber efendimiz mübârek evlerinden çıkarken, **"Önlerinden bir sed ve arkalarından bir sed çekdik de onları kapatdık, artık göremezler"**[127] olan Yâsîn sûresinin 9.cu âyet-i kerîmesini üzerlerine okuyarak yerden bir avuç toprak alıp kâfirlerin başına saçtılar. (Her kimin başına bu topraktan değmişse, hepsinin Bedr Gazâsı'nda öldürüldüğü rivâyet edilmiştir.) Resûlullah efendimiz sıhhat ve selâmetle aralarından geçip, Hazret-i Ebû Bekr'in evine ulaştı. Müşriklerden hiç biri O'nu görememişti.

Bir müddet sonra müşriklerin yanına biri gelip; "Burada ne bekliyorsunuz?" diye

---

126 İbni Hişâm, Sîret, I, 124; İbni Sa'd, Tabakât, I, 227.
127 Yâsîn: 36/9.

sorunca; “Muhammed’in evden çıkmasını” diye cevap verdiler. O gelen; “Yemîn ederim ki, Muhammed aranızdan geçip gitti, başınıza da toprak saçtı” dedi. Müşrikler, ellerini başlarına götürdüler. Hakîkaten, başlarında toprak buldular. Yüzlerindeki ve başlarındaki toprağı sildiler. Derhâl kapıya hücum edip içeri girdiler. Hazret-i Ali’yi, Resûl aleyhisselâmın yatağında görünce, Resûl-i ekremin nerede olduğunu sordular. Hazret-i Ali; “Bilmem! Beni, O’nun muhâfazasına memûr mu ettiniz?” dedi. Bunun üzerine Hazret-i Ali’yi tartakladılar. Kâfirler, Resûlullah efendimizi bulmak için dışarıya çıkıp aramaya başladılar. Hazret-i Ali’yi de Kâbe’nin yanında bir müddet hapsedip sonra bıraktılar.[128]

Sonra Hazret-i Ebû Bekr’in evine giderek, Hazret-i Ebû Bekr’in kızı Esmâ’ya sordular. Cevap vermeyince dövdüler. Her yeri aramalarına rağmen, bulamadılar ve çılgına döndüler. En azılıları olan Ebû Cehil, Mekke ve civârında tellâllar bağırtarak, sevgili peygamberimizi ve Hazret-i Ebû Bekr’i bulup getirenlere ve yerlerini bildireceklere 100 deve vereceğini va’d etti. Onun bu va’dini duyan ve mala tamâh eden bâzı kimseler silâhlanıp, atlarına binerek aramaya koyuldular.

Resûlullah efendimiz, Hazret-i Ebû Bekr’in evine teşrif edip; **“Hicret etmeme izin verildi”** buyurunca, Hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîk heyecanla; **“Mübârek ayağınızın tozuna yüzümü süreyim yâ Resûlallah!... Ben de berâber miyim?”** diye sorunca, Efendimiz; **“Evet...”** buyurdular. Hazret-i Sıddîk, sevincinden ağladı. Gözyaşları arasında; “Anam-babam, canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Develer hazır. Hangisini murâd ederseniz onu kabûl buyurunuz” dedi. Âlemlerin sultânı; **“Benim olmayan deveye binmem.** (Ancak) **parasıyla alırım”** buyurdular. Bu kesin emir karşısında mecbur kalan Hazret-i Sıddîk, devenin fiyatını söyledi.

Hazret-i Ebû Bekr, Abdullah bin Üreykıt isminde, kılavuzluğu ile meşhûr olan zâtı çağırıp, yol göstermesi için ücretle tuttu ve develeri üç gün sonra Sevr dağındaki mağaraya getirmesini emretti.

Bi’setin onüçüncü yılı Safer ayının 27’sinde Perşembe günü, Peygamber efendimiz ve Ebû Bekr-i Sıddîk yanlarına bir mikdar yiyecek alarak yola çıktılar.

Hazret-i Ebû Bekr, Resûlullah’ın çevresinde, bâzen sağa, bâzen sola, bâzen öne, bâzen de arkaya gidiyordu. Peygamberimiz niçin böyle yaptığını sorunca; “Etraftan gelecek bir tehlikeyi önlemek için. Eğer bir zarar gelirse önce bana gelsin. Canım yüksek zâtınıza fedâ olsun yâ Resûlallah!” dedi.

Server-i âlem efendimiz buyurdular ki: **“Yâ Ebâ Bekr! Başıma gelecek bir musîbetin, benim yerime, senin başına gelmiş olmasını ister misin?”**

“Yâ Ebâ Bekr! Sabreyle. Ümîdim odur ki; Allahü teâlâ bana da izin verir. Berâber hicret ederiz.”
Hadîs-i şerîf

128 Süheylî, Ravd-ül-ünf, II, 309.

Hicret Yolu

Hayber
Mindese
Uyûn
Medîne-i Münevvere
Kubâ Mescidi
Vecme
Ranona Vâdisi
Yenbû Nahle
Atik
Yenbû
Feriş
Müseycid
Vasıta
Yetme
Ebû Reyyik
Bedr
Mehd
Ekhâl
Nesayif
Süveyrikiyye
Mübeyrik Kuyusu
Karân
Mestûre
Ebvâ
HİCÂZ BÖLGESİ
Rabiğ
Cuhfe
Gadîr-i Hum
Kilye Vâdisi
Berike
Ümmü Ma'bed Çadırları
Dahâ
Sevl
Kâmil
Huleys
Emlec Vâdisi
Kızıldeniz
Usfân
Hassas
Rıdvân
Hudatu'ş-Şam
Mukayti
Küfre
Cemûm
Atife
Cidde
Hudeybiye
Mekke-i Mükerreme
Sevr Mağarası
Tâif
Resûllah'ın takip ettiği güzergâh
Şuaybe
Ticaret kafilelerinin kullandığı yol
Yelemlem

Hazret-i Sıddîk; "Evet yâ Resûlallah! Seni hak dinle, hak peygamber olarak gönderen Allahü teâlâya yemîn ederim ki, gelecek bir musîbetin, senin yerine, benim başıma gelmesini isterim" dedi.[129]

Sevgili Peygamberimizin nâlını dar olduğundan, yolda parçalandı ve mübârek ayakları yaralandı, yürüyecek hâli kalmamıştı. Güçlükle dağa çıkıp mağaraya ulaştılar. Kapı önüne geldiklerinde, Hazret-i Ebû Bekr; "Allah için yâ Resûlallah, içeri girmeyin! Ben gireyim, orada zararlı bir şey varsa, bana gelsin, mübârek zâtınıza bir keder, bir elem değmesin" dedi ve içeri girdi. İçeriyi süpürüp temizledi. Sağında, solunda irili ufaklı bir çok delikler vardı. Hırkasını parçalayıp, delikleri kapadı, fakat biri açık kaldı. Onu da ökçesi ile kapayıp, Resûlullah'ı içeri dâvet eyledi.

"Allah için yâ Resûlallah, içeri girmeyin! Ben gireyim, orada zararlı bir ey varsa, bana gelsin, mübârek zâtınıza bir keder, bir elem de mesin."
Ebû Bekr-i Sıddîk

Peygamber efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem içeri girdi ve mübârek başını Ebû Bekr'in kucağına koyup uyudu. O zaman, Hazret-i Sıddîk'in ayağını yılan soktu. Resûlullah'ın uyanmaması için sabredip, hiç hareket etmedi. Fakat gözyaşı Resûlullah'ın mübârek yüzüne damlayınca; **"Ne oldu yâ Ebâ Bekr?"** buyurdular. Hazret-i Ebû Bekr; "Ayağım ile kapattığım delikten bir yılan ayağımı soktu" dedi. Resûlullah efendimiz, Ebû Bekr'in yarasına, iyi olması için mübârek ağzının yaşından sürünce, acısı hemen dindi, şifâ buldu.

Resûlullah efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem ve Ebû Bekr-i Sıddîk içerde iken, müşrikler, iz takip ede ede mağaranın önüne geldiler. Ağzını bir örümceğin ördüğünü ve iki güvercinin de yuva yaptığını gördüler. İz sürücü Kürz bin Alkama; "İşte burada iz kesildi" dedi. Kâfirler; "Eğer, onlar buraya girmiş olsalardı, kapının üzerindeki örümcek ağının yırtılmış olması lâzım gelirdi" dediler.

Bâzıları; "Buraya kadar geldik, mağaraya biriniz girsin, baksın!.." deyince, Ümeyye bin Halef kâfiri; "Sizin hiç aklınız yok mu? Üzerinde kat kat örümcek ağı bulunan şu mağarada ne işiniz var? Yemîn ederim ki, bu örümcek, ağını, Muhammed doğmadan önce örmüştür" dedi.

Müşrikler kapı önünde münakaşa ederlerken, içerde Hazret-i Ebû Bekr endişeye kapıldı ve; "Yâ Resûlallah! Vallahi kendim için tasalanmıyorum. Fakat yüksek zâtınıza bir şey gelmesinden korkuyorum. Ben öldürülürsem bir tek kişiyim, hiçbir şey değişmez. Lâkin size bir zarar gelirse, bütün ümmet helâk olur, din yıkılır" dedi. Kâinâtın sultânı efendimiz; **"Yâ Ebâ Bekr! Üzülme!.. Şüphesiz Allahü teâlâ bizimledir"** buyurdu.

Ebû Bekr-i Sıddîk; "Yâ Resûlallah! Canım sana fedâ olsun! Onlardan biri, başını eğip baksa bizi görür!" deyince, Efendimiz; **"Yâ Ebâ Bekr! İki kişi ki, üçüncüsü Allahü teâlâdır. Üzülme!..**

129 İbni Sa'd, Tabakât, I, 230; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, XXX, 78.

Hak teâlâ bizimledir" buyurdu. Müşrikler içeri bakmadan geri döndüler.[130]

Allahü teâlâ bu hâli Kur'ân-ı kerîmde meâlen şöyle buyuruyor: **"Eğer siz, O'na** (Habîbime) **yardım etmezseniz,** (hatırlayın o vakti ki) **kâfirler O'nu** (Mekke'den) **ikinin ikincisi olarak** (Hazret-i Ebû Bekr ile) **çıkardıklarında,** (Sevr dağının tepesindeki) **mağarada iken, Allahü teâlâ O'na** (Resûlullah'a) **yardım etmişti. O zaman arkadaşına** (Ebû Bekr-i Sıddîk'a)**; "Üzülme Allahü teâlânın yardımı, nusreti muhakkak bizimledir" demişti. Allahü teâlâ, O'nun üzerine kalblere rahâtlık veren sekînesini indirmiş O'nu** (Habîbini) **görmediğiniz** (mânevi) **ordu ile kuvvetlendirmiş** (melekler ile onu korumuş)**, kâfirlerin sözünü iyice alçaltmıştı. Allahü teâlânın** (tevhîd) **kelimesi ise, çok yücedir** (Allah lafzını, bütün cihana yaydı ve hakim kıldı)**. Allahü teâlâ mutlak gâliptir. Yegâne hüküm ve hikmet sâhibidir."**[131]

Sevgili Peygamberimiz ile Hazret-i Ebû Bekr, bu mağarada geceli gündüzlü üç gün kaldılar. Hazret-i Ebû Bekr'in oğlu Abdullah, Mekke'de duyduklarını, geceleyin mağaraya gelip haber veriyor, âzâdlı kölesi ve sürülerinin çobanı Âmir bin Füheyre ise, geceleri süt getirip izleri siliyordu.

Sevr mağarasından dördüncü günü pazartesi gecesi seher vakti ayrılan sevgili Peygamberimiz, Kusvâ adlı devesine bindi. Bir rivâyete göre terkisine de Hazret-i Ebû Bekr'i bindirdi. Diğer deveye de Âmir bin Füheyre hazretleri ile yolları iyi bilen Abdullah bin Üreykıt bindiler.

Âlemlerin efendisi sallallahü aleyhi ve sellem, Allahü teâlânın medhettiği, beldelerin en kıymetlisi olan Mekke-i mükerremeden, vatanından ayrılıyordu. Devesini Harem-i şerîfe doğru döndürüp, mahzûn bir hâlde; "**Vallahi! Sen, Allahü teâlânın yarattığı yerlerin en hayırlı, Rabbim katında en sevgili olanısın! Senden çıkarılmamış olsa idim, çıkmazdım. Bana, senden daha güzel, daha sevgili yurt yoktur. Kavmim beni, senden çıkarmamış olsalardı, çıkmaz, senden başka bir yerde yurt, yuva tutmazdım"** buyurdular.

O anda Cebrâil aleyhisselâm inip, **"Yâ Resûlallah! Vatanına müştâk mısın, özledin mi?"** dedi. Efendimiz de; **"Evet, müştâkım!"** buyurdular. Cebrâil aleyhisselâm, sonunda Mekke'ye döneceğini müjdeleyen, Kasas sûresi 85. âyet-i kerîmesini okuyup, mübârek hatırını tesellî eyledi.

Yolculuk sâkin geçiyordu. Müşrikler, her yeri aramalarına rağmen bulamıyorlar, Cenâb-ı Hak, Habîbini onların şerrinden muhâfaza ediyordu. Resûlullah efendimiz, Kudeyd denilen yere geldiklerinde, Ümmü Ma'bed isminde cömertliğiyle meşhur, akıllı, iffetli bir hanımın çadırı önünde durdular. Ücretiyle yiyecek, hurma ve et almak istediler. Ümmü Ma'bed; "Eğer olsa idi, para ile değil, ziyâfet çeker, ikramda bulunurdum. Kıtlık ve geçim sıkıntısı sebebiyle elimizde bir şey kalmadı" dedi. **"Süt var mı?"** diye sorduklarında; "Yoktur. Davarlar kısırdır" diye cevap verdi. Kâinâtın sultânı sallallahü aleyhi ve sellem, çadırın yanında duran zayıf bir koyunu işâret ederek buyurdular ki: "**Ey Ümmü Ma'bed! Bu koyun niçin burada bağlı duruyor?"** O da; "Gâyet hasta ve zayıf olduğundan sürüden kaldı. Dermanı olmadığı için gidemedi" dedi. **"Hiç**

130 Müslim, Fezâilü's-Sahâbe, 1; Tirmizî, Tefsîrü'l- Kur'ân10; İbni Sa'd, Tabakât, I, 228; İbni Ebî Şeybe, Musannef, VII, 471; VIII, 459.
131 Tevbe: 9/40.

sütü var mıdır? Bu koyunu sağmama izin verir misiniz?" buyurunca; "Anam-babam sana fedâ olsun, sütü yoktur, fakat onu sağmanıza hiç bir şey mâni değildir" dedi. Resûlullah efendimiz, koyunun yanına gelip, Allahü teâlânın ismini zikrettiler. Bereket ile duâ ettikten sonra, mübârek elini koyunun memesine sürdüler. O anda meme, süt ile doldu ve akmağa başladı. Hemen kap getirip doldurdular. Önce Ümmü Ma'bed'e verdiler. O içtikten sonra, Hazret-i Ebû Bekr'e ve diğerlerine verip doyuncaya kadar içmelerini sağladı. En sonunda kendisi içti. Bir daha mübârek elini koyunun memesine dokunup sığadılar ve çadırda bulunan en büyük kabı istediler. Onu da doldurup Ümmü Ma'bed'e teslîm ettiler. Rivâyete göre, o koyun onsekiz sene yaşadı. Fahr-i âlem efendimizin, bereketi ile sabah akşam onunla geçinirlerdi.

Oradan ayrıldıktan sonra, Ümmü Ma'bed'in kocası geldi ve sütü gördü. Sevinerek; "Bu süt nereden geldi?" diye sorunca, Ümmü Ma'bed; "Bir mübârek kimse gelip, hânemizi şereflendirdi. Gördüklerin, onun himmeti ve bereketidir" dedi. "Tarif eder misin? Sıfatı ve cemâli nasıldır?" diye sordu.

Ümmü Ma'bed; "Gördüğüm o mübârek zât, pek biçimli ve güler yüzlü idi. Gözlerinde bir miktar kırmızılık, sesinde nâziklik vardı. Mübârek kirpikleri uzun idi. Gözünün akı pek beyaz, karası da çok siyah olup, kudretten sürmeli idi. Saçları siyah, sakalı sık idi. Sustuğunda, üzerinde bir vakâr ve ağırbaşlılık vardı. Konuşurken tebessüm ediyor, sözleri, sanki dizilmiş birer inci gibi ağzından tatlı tatlı dökülüyordu. Uzaktan çok heybetli görünüyor, yakına gelince, çok tatlı ve cazip bir hâl alıyordu. Yanında bulunanlar, emrini yerine getirmek için canla başla koşuyorlardı" diyerek, daha pek çok hasletlerini saydı. Bunları hayretle dinleyen kocası; "Yemin ederim ki, bu zât, Kureyş'in aradığı kimsedir. Eğer ben O'na rastlasaydım, hizmetiyle şereflenir, yanından ayrılmazdım" dedi. Ümmü Ma'bed'in kocası, Resûlullah efendimizin ardı sıra gidip, Rîm vâdisinde yetişti ve müslüman oldu. Eshâb olmakla şereflendi. Sonra, Ümmü Ma'bed de müslüman oldu.[132]

"(Ey Mekke-i mükerreme!) Bana, senden daha güzel, daha sevgili yurt yoktur. Kavmim beni, senden çıkarmamı olsalardı, çıkmaz, senden ba ka bir yerde yurt, yuva tutmazdım."
Hadîs-i şerîf

Sürâka bin Mâlik

Müşrikler, Medîne'ye doğru yola çıkan Muhammed aleyhisselâmı ve Hazret-i Ebû Bekr'i devamlı arıyorlardı. Bulamadıkları takdirde kendileri için pek büyük bir tehlike baş gösterecekti. Çünkü, müslümanların bir **"İslâm Devleti"** kurup, kısa zamanda kendilerini ortadan kaldırabileceklerini düşünüyorlardı. Bu sebeple müşrikler, her şeylerini ortaya koydular. Peygamber efendimizle Hazret-i Ebû Bekr'i öldürene veya esir edene; yüz devenin yanı sıra sayısız mal ve para vereceklerini va'd ettiler.

132 İbni Sa'd, Tabakât, I, 230; Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, IV, 48; Beyhekî, Delâil-ün-Nübüvve, I, 26.

Bu haber, Sürâka bin Mâlik'in mensubu olduğu Müdlicoğulları arasında da yayıldı. Sürâka bin Mâlik, iyi iz sürerdi. Bu yüzden olup bitenlerle yakından ilgilendi.

Müdlicoğulları bir Salı günü, Sürâka bin Mâlik'in oturduğu bölge olan Kudeyd'de, toplanmışlardı. Toplantıda Sürâka bin Mâlik de vardı. O sırada Kureyş'in adamlarından biri gelip, Sürâka'ya; "Ey Sürâka! Vallahi ben az önce, sahile doğru giden üç-dört kişilik bir kafile gördüm. Onlar herhâlde Muhammed ile Eshâbıdır" dedi. Sürâka, durumu anladı. Fakat, ortaya çok fazla mükâfat konulduğu için, bunu tek başına elde etmek istiyordu. Bu sebeple başkasının haberdâr olmasını arzu etmiyordu. "Hayır, o senin gördüğün kimseler, filân kişilerdir. Biraz önce geçmişlerdi. Onları biz de gördük" diyerek, önemli bir şey yokmuş gibi konuştu.

Sürâka bin Mâlik, biraz daha bekledi. Dikkat çekmeden evine geldi. Hizmetçisine, atını ve silâhını alıp vâdinin arkasında kendisini beklemesini söyledi. Kendisi de kargısını almış, parlaklığının dikkati çekmemesi için ucunu aşağıya çevirmişti. Atını koşturmaya başladı. Yoluna devam ederek, nihâyet izlerini buldu. O kadar yaklaştı ki, Peygamber efendimizin okuduğu Kur'ân-ı kerîmi bile işitiyordu. Fakat, Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem arkalarına hiç bakmıyorlardı. Hazret-i Ebû Bekr geriye bakınca, Sürâka'yı görüp, telâşa kapıldı. Peygamber efendimiz ona, mağaradaki gibi; **"Üzülme, Allahü teâlâ bizimle beraberdir"** buyurdu.

Buhârî hazretlerinin rivâyetine göre, bu sırada Hazret-i Ebû Bekr, bir atlının kendilerine yetiştiğini Resûl-i ekreme arz edince, Peygamber efendimiz; **"Yâ Rabbî! Onu düşür"** diye duâ buyurdular. Başka bir rivâyette, Sürâka yanlarına kadar gelince, Hazret-i Ebû Bekr, ağlamaya başladı. Resûl-i ekrem efendimiz niçin ağladığını sorunca; "Vallahi kendim için ağlamıyorum. Sana bir zarar gelmesinden korktuğum için ağlıyorum" dedi.

Sürâka, Peygamber efendimize saldırabilecek kadar yaklaştı. "Yâ Muhammed! Seni, bugün benden kim koruyacak!" dedi. Server-i âlem efendimiz de; **"Beni, Cebbâr ve Kahhâr olan Allahü teâlâ korur"** cevâbını verdi. O sırada Sürâka'nın atı, iki ön ayaklarıyla dizlerine kadar yere battı. Bundan kurtulup, tekrar saldırmaya teşebbüs edince, atının ayakları yine yere saplandı. Sürâka, atını ne kadar zorladıysa da, onu bir türlü kurtaramadı. Başka yapacağı hiç bir şey yoktu. Çaresiz kalınca, şefkat ve merhamet sahibi olan Resûlullah efendimize yalvarmaya başladı. Bütün olgunlukları ve iyi ahlâkı kendisinde toplayan, üstün ahlâk ve yaratılış üzere olan Peygamberimiz onun bu dileğini kabul etti. Sürâka; "Yâ Muhammed! Muhafaza olunduğunu anladım. Duâ et de kurtulayım. Bundan sonra sana asla zarar vermem. Senin peşine düşenlere de senden hiç bahsetmeyeceğim" diyordu. Kâinatın efendisi; **"Yâ Rabbî! Eğer o sözünde doğru ve samîmi ise, atını kurtar"** diye duâ edince, Allahü teâlâ bu duâyı kabul buyurdu.

Sürâka bin Mâlik'in atı, ancak bu duâdan sonra çukurdan kurtulabilmişti. Bu sırada atın ayağının battığı yerden, göğe doğru duman gibi bir şey yükseliyordu. Sürâka, hayretler içerisinde kaldı ve bütün bu olup bitenlerden, Muhammed aleyhisselâmın dâima korunmakta olduğunu anladı. Pek çok şeye şâhid olmuştu. Sonunda; "Yâ Muhammed! Ben Sürâka bin Mâlik'im! Benden asla şüpheniz olmasın. Size söz veriyorum. Bundan sonra beğenmediğiniz hiç bir işi yapmıyacağım. Kavmin, seni ve arkadaşlarını yakalayana çok mükâfat vereceğini va'd etti" dedi ve Kureyş müşriklerinin yapmak

istediklerini birer birer anlattı, Hattâ, onlara yol azığı ve binmek için deve vermek istediyse de, sevgili Peygamberimiz kabul etmedi ve ona: **"Ey Sürâka! Sen islâm dînini kabul etmedikçe, ben de senin deveni ve sığırını arzu etmem, istemem. Sen bizi gördüğünü gizli tut, yeter"** buyurdu.

İbn-i Sa'd da şöyle nakleder: Sürâka, Peygamber efendimize, bana, istediğini emret deyince, Resûlullah efendimiz; **"Yurdunda dur. Hiç kimsenin bize yetişmesine meydan verme"** buyurmuştur.

Allahü teâlâ dileyince her şey oluyordu. O'na hâlis bir şekilde güvenip, rızâsı yolunda yürüyünce, akıl almaz hâdiseler meydana geliyordu. Resûlullah efendimizi öldürüp, büyük mükâfatlara kavuşma hırsıyla, kükreyen bir aslan tavrıyla yola çıkan Sürâka, artık; munis, uysal, bir çocuk gibiydi. Her şeye kâdir olan Allahü teâlâ, Habîbine zarar vermemesi için, Sürâka'nın kalbini iyiliğe doğru çevirmişti. Elbette, Allahü teâlâ Habîbini sallallahü aleyhi ve sellem yalnız bırakmayacaktı. Çünkü O, insanlara merhamet için, onların dünyâda ve âhirette ebedî saâdet ve mutluluğa kavuşması için gönderdiği sevgili Peygamberiydi.

Sürâka bundan sonra izi üzerine geri döndü. Başından geçenleri karşılaştığı kimselere de anlatmadı.[133]

"Yâ Sürâka! u ân Kisra'nın bileziklerini takındı ını, kemerini ku andı ını ve tâcını giydi ini görür gibi oluyorum."
Hadîs-i şerîf

Kâinatın Sultânı geliyor

Peygamber efendimiz, Hazret-i Ebû Bekr, Âmir bin Füheyre ve kılavuzları Abdullah bin Üreykıt, bir hafta yolculukla, Bi'setin onüçüncü senesi (Mîlâdî 622 yılı) efrencî Eylül ayının yirminci ve Hicret'in birinci senesi Rebî'ul-evvel ayının sekizinde Pazartesi günü kuşluk vakti **"Kubâ"** köyüne ulaştılar.

Külsüm bin Hidm isminde bir müslümanın evine misafir oldular.

İlk muhâcirler, Resûl-i Ekrem daha Medine'ye gelmeden Kubâ'da Amr bin Avfoğullarına ait bir hurma kurutma yerini namazgâh hâline getirmişlerdi. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", Kubâ'ya ulaşınca bu namazgâhı genişleterek ilk mescidi yaptılar. Namâzlarını Kubâ Mescidi'nde kıldılar.

Kubâ mescidi, Tevbe sûresinin 108. âyet-i kerîmesinde meâlen; **"... Temeli takva üzerine kurulan mescid"**[134] diye buyrularak medh edildi.

Gece ile gündüzün müsâvî olduğu, Eylülün yirmiüçüncü gününü de Kubâ köyünde geçirip, Rebî'ul-evvelin onikinci Cum'a günü Medîne'ye hareket etdiler. Öğle namazı vakti, Medîne ile Kubâ arasındaki Ranona vâdisinde durdular. Resûlullah "sallalla-

133 İbni Hişâm, Sîret, I, 489; İbni Ebî Şeybe, Musannef, IV, 424; Beyhekî, Delâil-ün-Nübüvve, II, 346; Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, VII, 133; Ebû Ya'la, Müsned, I, 107.
134 Tevbe: 9/108.

hü aleyhi ve sellem", ilk Cumâ namazını burada kıldılar ve ilk hutbeyi de burada îrâd ettiler.[135] Ve aynı gün Medîne'ye vâsıl oldular. [Daha sonra buraya ilk Cumâ namazının hatırasına **"Mescid-i Cumâ"** adıyla bir câmi inşâ edildi.]

Bu arada Mekke'de kalan Hazret-i Ali, Resûlullah efendimizin Kâbe-i şerîfte devamlı bulundukları makama oturdu. "Resûl-i ekremde kimin nesi var ise, gelsin alsın" diye nidâ ettirdi. Herkes gelip, nişanını söyleyerek emânetini aldı. Böylece emânetler sahiplerine teslîm edildi.

Allah'ın aslanı Hazret-i Ali, Kureyş kâfirlerinin toplandıkları yere gitti. "İnşâallahü teâlâ yarın Medîne-i münevvereye gidiyorum. Bir diyeceğiniz var mı? Ben burada iken söyleyin" buyurdu. Hepsi başlarını eğip, hiç bir şey söylemediler. Sabah olunca, Hazret-i Ali, Resûl-i ekrem efendimizin hususi eşyalarını toplayıp yola koyuldu. Kureyşten 4-5 kişi yolunu kesti ise de onlarla cenk edip galip geldi. Sonra yolda karşısına Mikdâd bin Esved çıktı. Onu da bir vuruşta yere yıkıp îmâna dâvet etti. O da Müslüman oldu. Tekrar yola revan olup Resûlullah efendimize, şişmiş olan ayaklarından kanlar akar vaziyette, Kubâ'da yetişti. Gündüzleri saklanıp, geceleri yaya olarak yürüdüğü bu yolculuğun sonunda, Peygamberimizin huzûruna gidemiyecek bir hâle gelmişti. Resûl-i ekrem efendimiz bunu haber alınca, bizzat kendisi teşrif etmiş, Hazret-i Ali'yi görünce hâline acımış, sevgili, fedâkâr amcazâdesini kucaklamış, mübârek elleriyle o hak yolunda binlerce meşakkate katlanmış olan nârin, nâzik ayaklarını okşamış, kendisine afiyeti için duâ buyurmuştu. Hattâ Hazret-i Ali'nin bu fedâkârlığı üzerine; **"İnsanlardan öyleleri vardır ki, Allahü teâlânın rızâsı için nefsini** (kendini) **fedâ eder"**[136] âyet-i celîlesinin nâzil olduğu rivâyet edilir.[137]

Medîne'ye daha önce hicret eden Eshâb-ı kirâm ile Medîneli müslümanlar, Kâinatın sultânının Mekke'den hicret için hareket ettiğini duyunca, teşrifini hararetle ve heyecanla bekliyorlardı. Bu sebeple Medîne-i münevverenin dış semtlerine gözcüler koyup, şehirlerini şereflendirecekleri anda, Efendimizi karşılamak için can atıyorlardı. O'nun muhabbetiyle yananlar, kızgın çölün suya olan hasreti gibi gözlerini ufka dikerek günlerce beklediler.

Nihâyet birden; **"Geliyorlar! Geliyorlar!..."** diye bir ses işitildi. Sesi duyanlar, sıcak çölün ortalarına doğru göz gezdirmeğe başladılar. Evet!... Evet!... Onlar da kızgın çölde, güneşin yakıcı sıcaklığına rağmen, büyük bir heybetle kendilerine doğru ilerlediklerini görmüşlerdi. Sevinçle birbirlerine; "Müjde!... Müjde!... Resûlullah geliyor!... Peygamberimiz geliyor!... Sevinin ey Medîneliler. Bayram edin! Habîbullah geliyor!... Baş tacımız geliyor!..." diyerek bağırmaya başladılar. Bu haber bir anda Medîne-i münevvere sokaklarını doldurdu. Yedisinden yetmişine, yaşlısından hastasına kadar herkes, bu eşi görülmedik sevinçli haberi bekliyorlardı.

Bütün Medîneliler en güzel elbiselerini giyinerek, sür'atle Âlemlerin efendisini karşılamak için koştular. Tekbir sedaları semâyı çınlatıyor, sevinçten gözyaşları sel gibi akıyordu. Hüzün ve mutluluk dolu bir hava esiyor ve Medîne, târihinde en güzel gününü yaşıyordu. Bir tarafta, herkesin **"Emîn"** lakabıyla tanıdığı, Allahü teâlânın Habîbini öldürmek için üzerine mükâfat koyanlar; diğer tarafta ise O'nu ve arkadaş-

135 İbni İshâk, İbni Hişâm, Sire, II, 146, 147; Ebü'l-Fidâ, Bidâye ven-nihâye, II, Taberî, Târih, II, 255, 256; Ebü'l-Fidâ, el-Bidâye ven-nihâye, III, 213, 214.
136 Bekara: 2/207.
137 İbni Esîr, Usudü'l-gâbe, IV, 96; Halebî, İnsân-u'l-uyûn, II, 233.

larını korumak, bağırlarına basmak ve bu uğurda canlarını fedâ etmek istiyenler vardı.

Medîneliler biran önce sevgili Peygamberimizin nûrlu cemâlini görmek istiyorlardı. Medîne, Medîne olalı böyle sevinçli, böyle mübârek bir an görmemişti. Bu, o güne kadar yaşanmamış bir bayramdı. Benzeri görülmemiş ve görülmeyecek olan bu bayramda; çocuklar, gençler, büyükler, bahtiyar insanlar ilk defa, aynı anda bir ağızdan şu şiiri terennüm ediyorlardı:[138]

“ nsanlardan öyleleri vardır ki, Allahü teâlânın rızâsı için nefsini fedâ eder.”
Bekara: 207

Tale'al-bedrü aleynâ,	*Seniyyet-ül-vedâ'dan,*
Min seniyyât-il-vedâ',	*Bedr doğdu üstümüze,*
Veceb-eş-şükrü aleynâ,	*Hakka dâvet ettikçe,*
Mâ de'allahü dâi.	*Şükr vâcib oldu bize.*
Eyyüh-el-meb'ûsu fînâ,	*Sen bize gönderildin,*
Ci'te bil-emr-il mutâ!..	*Emrullahı getirdin,*
Ci'te şerrafte-i Medîne,	*Medîne'ye hoş geldin,*
Merhaben yâ hayreda.	*Şeref verir dâvetin.*
Ente şemsun, ente bedrun,	*Sen güneşsin, sen aysın,*
Ente nûrun âlâ nûr,	*Sen nûr üstüne nûrsun*
Ente misbe has'süreyyâ,	*Sen süreyya ışığısın,*
Yâ Habîbi, yâ Resûl.	*Ey sevgili, ey Resûl.*
Kadle bisnâ sevbe ızzin,	*İzzet ikrâmla dolduk,*
Ba'de esvâbı'rrika',	*Eskilerden kurtulduk,*
Ve reda'nâ sedye mecdin,	*Mecde kavuştuk doyduk,*
Ba'de eyyâm-id deyâ'.	*Ziyândaydık kâr bulduk.*
Kalet ehmârü'ddeyâcî,	*Zulmet gideren ay der,*
Kul li erbâbi-i İslâm,	*Selâm ehline deyin,*
Küllü men yetbe' Muhammed,	*Muhammed'e (aleyhisselâm) uyana,*
Yenbeğî en lâ yüdâm.	*Aslâ zulüm etmeyin.*
Ve teâ'hednâ cemîan,	*Hep birlikte söz verdik,*
Yevme eksemne-i yemîn,	*Yemîn edilen günde,*
Len nehûne-i ahde yevmen,	*Doğruluk yolumuzdur,*
Ve'ttehazne'ssadka dîn.	*Hâinlik olmaz dinde.*
Leste vallahi neziyyen,	*Vallahi ben unutmam,*
Mâ yukâsîhi-i ı'bâd,	*Elemsiz gün hiç yoktu,*
Meşheden yâ necme emnîn,	*Şâhidsin Emn yıldızı,*
Zû vebâin ve vidâd.	*Vefân sevgin pek çoktu.*

“Hoş geldin yâ Resûlallah”, “Bize buyurun yâ Resûlallah”

138 Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, V, 351; İbni Kesîr, Sire, II, 269; Şemseddin Şâmî, Sü-bülü'l-Hüdâ, III, 278.

şeklindeki istekler ortalığı çınlatıyordu. Medîne'nin ileri gelen kimselerinden bâzıları Kusvâ'nın yularından tutup; "Yâ Resûlallah! Bize buyurun..." diyerek istirhamda bulundular. Onlara; **"Devemin yularını bırakınız, O memûrdur. Kimin evinin önünde çökerse orada misâfir olurum!"** buyurdular. Herkeste büyük bir heyecan ve merak başladı. Acaba Kusvâ nereye çökecekti? Medîne içine doğru Kusvâ ilerliyor, her kapının önünden geçerken ev sahipleri;

"Yâ Resûlallah! Bizi teşrif ediniz, bizi teşrif ediniz!" diye yalvarıyorlardı. Peygamber efendimiz onlara tebessüm buyurarak; **"Devenin yolunu açınız! Nereye çökeceği ona buyrulmuştur"** diyordu.

Kusvâ, nihâyet Peygamber efendimizin bugünkü mescid-i şerîfinin kapısının bulunduğu yere çöktü. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem devesinden inmediler. Hayvan tekrar ayağa kalktı, yürümeğe başladı. Eski yere çöktü ve bir daha kalkmadı. Bunun üzerine efendimiz, Kusvâ'nın üzerinden inip; **"İnşâallah menzilimiz burasıdır"** ve **"Burası kimindir?"** buyurunca; "Yâ Resûlallah! Amr'ın oğulları Süheyl ve Sehl'indir" diye cevap verdiler. Bu çocuklar yetim idi. Peygamberimiz; **"Akrabâlarımızdan hangisinin evi buraya daha yakındır?"** buyurdular. Zîrâ Resûlullah efendimizin dedesi Abdülmuttalib'in annesi, Neccâroğullarından idi. Hâlid bin Zeyd Ebû Eyyûb el-Ensârî hazretleri sevinçle; **"Yâ Resûlallah! Benim evim daha yakındır. İşte şu evim, şu da kapısı"** diyerek heyecanla gösterdi. Kusvâ'nın yükünü indirip, Resûlullah efendimizi buyur etti.[139]

Medîneli müslümanlar ve Muhâcirler, Efendimizin hicretine pek ziyâde sevindiler. Bu seneye, **"senet-ül-izin"** denir.

Hicrette gönüllerin ilâcı, insanlığın baş tâcı, Allahü teâlânın hâbîbi Peygamber efendimiz elliüç yaşında idi.

N'OLA HÂLİM BENİM

N'ola hâlim benim yâ Resûlallah?
Yanar cân-u tenim, yâ Resûlallah.

Çırpınan alev ve buhurdân gibi,
Aşkınla tütenim, yâ Resûlallah.

Hasreti hicrinle nice zamandır,
Eriyip bitenim, yâ Resûlallah.

Sen Şâh-ı Levlâk'sın, yüce kapında,
Boynumu bükenim, yâ Resûlallah.

Bastığın toprakta güller açılmış,
Ben onda dikenim, yâ Resûlallah.

Ebû Eyyûb-el Ensârî radıyallahü anh

139 *İbni Hişâm, Sîre, I, 346.*

MEDÎNE-İ MÜNEVVERE DEVRİ

"Devenin yolunu açınız! Nereye çökecekse, orası ona buyrulmuştur."
Hadîs-i şerîf

Sevgili Peygamberimizin, bi'setin on üçüncü yılı 12 Rebî'ul-evvel'inde, mîlâdî 622 senesinde Medîne'ye hicreti ile on sene sürecek olan Medîne devri başladı.

Peygamber efendimiz, Hâlid bin Zeyd Ebû Eyyûb el-Ensârî hazretlerinin evini teşrif edince, alt katta oturmayı tercih ettiler ve buraya yerleştiler.[140] Böylece Kâinatın efendisini ağırlama ve evinde bulundurma şerefi bu mübârek zâta nasîb oldu.

Hazret-i Hâlid şöyle anlattı: "Resûlullah, evimi şereflendirdiğinde, alt katta oturmayı tercih etmişlerdi. Biz de üst katta oturuyor ve bu hâle çok üzülüyorduk. Bir gün; "Anam-babam size fedâ olsun yâ Resûlallah! Benim yukarıda oturmama, sizin de alt katta bulunmanıza gönlüm razı olmuyor, hoş görmüyorum. Bu bana çok ağır geliyor. Ne olur zât-ı âlinizin yukarıda, bizim de alt katta oturmamıza müsâade buyurunuz" dedim. Bunun üzerine; **"Yâ Ebâ Eyyûb! Evin alt katında bulunmamız bize daha münâsip ve elverişlidir"** buyurdular. Gelen ziyâretçilerle daha rahat görüşme düşüncesiyle, alt katta kalmayı uygun gördüler. Biz de evin üst katında bulunduk.

Bir gün su testimiz kırıldı. Dökülen suların Resûlullah'ın üzerine damlayıp rahatsız olmasından korkarak, hanımımla, örtüneceğimiz tek kadife yorganımızı hemen suyun üzerine bastırdık."

Ebû Eyyûb-i Ensârî, üst katta olmaktan son derece sıkılıyordu. Sonunda kendisi alt kata inip, Resûlullah efendimizi yukarı çıkardı. Ebû Eyyûb hazretleri buyurdu ki: "Resûlullah efendimize dâima akşam yemeği yapıp, gönderirdik. Kalanını bize gönderdiği zaman, ben ve hanımım Ümmü Eyyûb, Resûlullah'ın elinin değdiği yerleri araştırarak, oralardan yer ve bununla bereketlenirdik. Yine bir gece, yapıp gönderdiğimiz soğanlı veya sarımsaklı yemeği Resûlullah geri çevirmişti. Onda izini göremeyince, feryâd ederek yanına gittim. "Yâ Resûlallah! Anam-babam sana fedâ olsun! Siz akşam yemeğini geri çevirdiniz. Fakat onda mübârek izini göremedim. Hâlbuki ben ve Ümmü Eyyûb, geri çevirdiğin yemekte elinizin değdiği yerleri araştırmakta ve bununla bereketlenmekteydik" dedim. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem buyurdular ki: **"Bu sebzede bir koku hissettim. Ondan yemedim. Ben, melekle konuşan bir kişiyim."** "O yemek harâm mıdır?" diye sordum. **"Hayır! Fakat ben kokusundan dolayı ondan hoşlanmadım"** buyurunca; "Sizin hoşlanmadığınız şeyden ben de hoşlanmam!" dedim. Peygamberimiz; **"Siz onu yiyiniz"** buyurdular. Bunun üzerine biz de ondan yedik ve bir daha o sebzeden Resûlullah'a yemek yapmadık.

140 İbni Hacer, El-İsâbe, I, 405.

Medîne-i Münevvere ve Çevresi

Yine bir defasında Resûlullah efendimizle Ebû Bekr'e yetecek kadar yemek hazırlayıp, huzûrlarına götürdüm. Resûlullah; **"Yâ Ebâ Eyyûb! Ensâr'ın eşrafından otuz kişiyi dâvet et"** buyurdu. Ben, yemeğin azlığını ve belki Resûl-i ekrem bu yemeği çok zannettiler diye düşünürken, tekrar; **"Yâ Ebâ Eyyûb! Ensârın eşrâfından otuz kişiyi dâvet et"** buyurdular. Binlerce düşünce içinde Ensâr'dan otuz kişi dâvet ettim, geldiler. O yemekten yediler, doydular. Bir mûcize olduğunu anlayıp, gelenlerin îmânları kuvvetlendi ve bir daha bîat ettiler. Sonra gittiler.

Bu eshâb-ı güzin gittikten sonra bu defa da; **"Altmış kişi dâvet et"** buyurdular. Ben, mûcize olarak yemeğin azalmadığını gördüğümden, daha ziyâde sevinerek altmış kişiyi Resûlullah'ın huzûruna dâvet ettim. Geldiler, o yemeklerden yediler. Hepsi Resûlullah'ın mûcizesini tasdik ederek döndüler.

Ardından; **"Ensârdan doksan kişi çağır"** buyurdular. Çağırdım, geldiler. Resûlullah'ın emri üzerine onar onar sofraya oturup, yediler; hepsi de bu büyük mûcizeyi görüp, gittiler. Böylece yüz seksen kişi yemek yedi. Yemek ise benim götürdüğüm kadardı ve hiç el sürülmemiş gibi duruyordu."[141]

Ensâr ile Muhâcirlerin kardeş olması

Peygamber efendimiz, Medîne-i münevverede daha sıkı bir bağlılığın tesisi için, hicret eden Muhâcirleri ve onları evlerinde barındıran Ensârı birbirlerine kardeş yaptılar. Hazret-i Ali en sona kalınca, unutuldum sanarak; "Yâ Resûlallah! Beni unuttunuz mu?" diye sormuştu, O zaman Âlemlerin efendisi; **"Sen, dünyâda ve âhirette benim kardeşimsin"** buyurmuştu. Bu kardeşlik maddî ve manevî yardımlaşma esâsına dayanıyordu. Böylece yurtlarından, yuvalarından ve akrabâlarından ayrı kalmanın mahzunluğu bir mikdar da olsa giderilmiş olacaktı. Zâten Medîneli müslümanlar, Allahü teâlânın dînini yaşayabilmek ve yayabilmek için memleketlerini terk eden Muhâcir kardeşlerine bağırlarını açmışlar, evlerine buyur etmişler, onlara her türlü yardımı yapmak için canla başla çalışmışlardı. Bu kardeşlik tesisi ile birbirlerine daha candan sarıldılar. Resûlullah efendimiz, her Muhâciri, mîzâcına uygun olan bir Ensâr ile kardeş yapmıştı. Öyle ki bu kardeşlik, babalarından kalan malı paylaşacak seviyede idi.[142]

Her Medîneli; arâzisini, bağını, bahçesini, evini, mallarını... nesi varsa ikiye ayırıyor, böylece yarısını Muhâcir kardeşine seve seve veriyordu. Muhâcirlerden Abdurrahmân bin Avf hazretleri şöyle anlattı: "Biz, Medîne-i münevvereye hicret ettiğimizde,

"Yâ Rabbî! Mekke ehrini sevdi imiz gibi bize Medîne'yi de sevdir. Mekke'den daha fazla sevdir. Yâ Rabbî! Ölçeklerimize ve kilelerimize sen bereket ver. Medîne ehrini bizim için sıhhat üzere kıl. Havasını güzel eyle!"
Hadîs-i şerîf

141 *Kâdî İyâd, Şifâ-i şerîf, 289.*
142 *İbni Sa'd, Tabakât, I, 238; İbni Kesîr, Bidâye, III, 226-229; Belâzûrî, Ensâb, I, 270-271.*

Resûlullah efendimiz beni, Sa'd bin Rebî ile kardeş yaptı. Bunun üzerine kardeşim Sa'd, bana; "Ey kardeşim Abdurrahmân! Ben, mal bakımından Medîneli müslümanların en zenginiyim. Malımı ikiye ayırdım, yarısı senindir" dedi. Ben de; "Allahü teâlâ malını sana mübârek ve hayırlı eylesin. Benim, mala ihtiyâcım yok. Yalnız beni, alışveriş yaptığınız çarşınıza bir götürüver, kâfi" dedim.

Böyle bir fedâkârlık, ancak İslâm kardeşliğiyle mümkün oluyordu. Âdem aleyhisselâmdan bu zamana kadar pek çok göç olmuştu. Fakat böylesine mânâlı ve yüce bir hicret; dışardan gelenler ile yerli halk arasında bu kadar muhabbetli bir kaynaşma ve samimî bir kucaklaşma olmamıştı. Nitekim Allahü teâlâ meâlen; **"Mü'minler ancak kardeştirler"**[143] buyurdu. Bununla, gerçek sevgi ve samimiyetin maddî menfaatle değil, îmân ve inançla olabileceğine işâret buyruluyordu. Eshâb-ı kirâmdaki bu hâl, Resûlullah efendimizin bir sohbetiyle ele geçiyordu. Sevgili Peygamberimizin, mübârek kalbinden fışkıran deryâlar misâli feyz ve bereketler, Eshâb-ı kirâmın kalblerine akıyor, bunun netîcesinde, görülmemiş bir fedâkârlıkla birbirlerini seviyorlar ve kardeşlerini kendilerine tercih ediyorlardı.

Ensâr ve Muhâcirin, bu yeni İslâm merkezinde el ele, gönül gönüle vererek İslâm dîninin kuvvetlenmesi için her fedâkârlığa katlanmak ve sonunda şehâdet mertebesine kavuşmak üzere söz verdiler. Bu şekilde, Resûlullah'ın etrafında toplanıp, İslâm dîninin esaslarına uyarak, yeni bir nizam ve mes'ud bir hayat kuruyorlardı. Artık İslâmiyet, hicret hâdisesi ile; **"Devlet"** olma yolunda ilk adımını atmıştı. Medîne-i münevvere ise İslâm dîninin beşiği ve merkezi hâline geliyordu.

Medîne'de; Eshâb-ı kirâmdan başka, Hıristiyanlar, Yahudiler ve puta tapan müşrikler de vardı. Yahudiler; Benî Kaynukâ, Benî Kureyzâ ve Benî Nadr olmak üzere üç kabîleden meydana geliyordu. Bunlar, İslâm'a ve bilhassa sevgili Peygamberimize ziyâdesiyle düşman idiler.

Bu arada Mekkeli müşrikler, Peygamber efendimizin Medîne'de, Eshâbını birbirlerine kardeş yapmak sûretiyle kaynaştırmasını, kendileri için büyük bir tehlike görmüşlerdi. Kısa zamanda bu işin üstesinden gelemezlerse, müslümanlar güçlenip Mekke'ye saldırabilir, bıraktıkları arazilerini, evlerini, yurtlarını ellerinden alabilirlerdi... Bu düşünceler içinde bulunan Mekkeli müşriklerden, Medîneli müslümanlara tehdit mektupları geliyordu. Bu mektupların birinde; "Şüphesiz ki, aramızda düşmanlık bulunan hiç bir Arab kabîlesinde, bizi, sizler kadar öfkelendiren olmamıştır. Çünkü, bizden olan bir adamı bize teslîm etmeniz gerekirken, O'na yardımcı olup, kucak açarak korudunuz. Bu, sizin için çok büyük bir kusurdur. Lütfen, O'nunla bizim aramızdan çıkınız ve O'nu bize bırakınız. Eğer, O'nun gidişâtı iyi olursa, buna en çok sevinecek olan biziz. Aksi olursa, O'nu çekip çevirmek de yine bize düşer!..." deniliyordu.

Bu mektuba, Hazret-i Ka'b bin Mâlik, Peygamberimizi medh eden çok güzel bir cevap yazdı.

Mekkeli müşrikler, Medîneli müşriklere de aynı şekilde tehdit mektupları yazdılar. Onlara da; "Eğer bizim adamımızı şehrinizden çıkarmaz veya öldürmezseniz, üzerinize yürür, sizleri öldürür, kadınlarınızı hizmetimize alırız!..." diyerek tehditlerde bulundular.

143 Hucürât: 49/10.

Bunun üzerine Medîneli müşrikler, Abdullah bin Übey münâfığının etrafında toplanıp, fırsatını buldukları an Resûlullah efendimize zarar yapmak üzere karar aldılar.

Müslümanlar bu durumu öğrenince; sevgili Peygamberimizi korumak için ellerinden gelen bütün gayreti gösterip, O'nun etrafında kenetlendiler. Geceleri sokağa çıkamaz, evlerinde uyuyamaz hâle geldiler.

Übey bin Ka'b anlattı ki: "Resûlullah efendimiz ile Eshâbı, Medîne-i münevvereyi teşrif ettiklerinde müslümanlar, müşrik Arab kabîlelerinin düşmanlıklarına hedef oldular. Eshâb, silâhlı olarak sabahlara kadar nöbet bekledi."

Eshâb-ı kirâm yekvücûd olmuşlar, tehlikeli hâllerde bütün güçleri ile müslüman kardeşlerine yardıma koşuyorlardı. Bunların başında sevgili Peygamberimiz geliyordu. Resûlullah efendimiz, her güzel haslette önde olduğu gibi, cesârette de Eshâbının en önünde yer alırdı. Gecenin hangi saatinde olursa olsun, bir feryâd işitilince, Peygamberimiz, hiç kimse varmadan atı ile oraya yıldırım gibi yetişir, korkulacak bir şeyin olmadığını Eshâb'ına bildirir ve onları teskîn ederdi.

"Yâ Ali! Sen, dünyâda ve âhirette benim karde imsin."
Hadîs-i şerîf

İki cihân sultânının
Doğduğu ay geldi yine
İlm-ü meârif kânının
Doğduğu ay geldi yine

Gelsün şefâat isteyen
Bulsun safâ anı seven
Ol sâhib-i hulk-i hasen
Doğduğu ay geldi yine

Bedr-i dücâ şems-i duhâ
Verd-i gülistân-ı Hudâ
Hakk'ın habîbi Mustafâ
Doğduğu ay geldi yine

Bir âşık-u sâdık kanı
Râhat bula cân-u teni
Sırr-ı hakîkat mahzeni
Doğduğu ay geldi yine

Anı Hüdâyî kim sever
Matlûba bulmuştur zafer
Fahr-ı cihân Hayru'l-beşer
Doğduğu ay geldi yine

Medîne'den eski bir manzara

Mescid-i Nebî / Medîne-i Münevvere

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" efendimizin Medîne-i münevvere'ye hicret ettiğinde devesi Kusvâ'nın çöktüğü arsa.

Bu arsayı Sevgili Peygamberimiz satın alarak üzerine mescid yaptırmıştır.

Vefâtı da bu mescide bitişik olan evinde olmuş ve mübârek kabr-i şerifi de bu odaya yapılmıştır.

Bu odaya sonraları Hazret-i Ebû Bekr ve Hazret-i Ömer "radıyallahü anhümâ" defnedilmiştir. Yanlarındaki bir kişilik yere de Îsâ aleyhisselâmın defnedileceği bildirilmiştir.

ESHÂB-I KİRÂMIN EĞİTİMİ

"Mü'minler ancak karde tir."
Hucûrât: 10

Mescid-i Nebî

Peygamber efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem Medîne'yi teşrif ettiklerinde ilk iş olarak Eshâbını yetiştirecek, cemâatla namaz kılacak bir mescidin yapılmasını arzu ediyorlardı. Bu sırada Cebrâil aleyhisselâm gelip; **"Yâ Resûlallah! Allahü teâlâ sana, kendisi için taştan ve kerpiçten bir beyt** (mescid) **yapmanı emrediyor"** dedi. Habîb-i ekrem efendimiz, hemen devesi Kusvâ'nın Medîne'ye geldiklerinde çöktüğü yeri sahiplerinden satın almak istediler. Sahipleri; **"Yâ Resûlallah! Biz, onun bedelini ancak Cenâb-ı Hak'tan bekleriz. Orayı size, Allah rızâsı için hediye ederiz"** diyerek bağışlamayı çok arzu ettiler. Buna rağmen Efendimiz kabul buyurmayıp, fazlasıyla ücretini ödediler.[144]

Bir taraftan arsanın tesviyesi yapılıp düzeltilirken, diğer yandan kerpiçler kesiliyor ve taşlar çekiliyordu. Nihâyet her hazırlık yapıldıktan sonra temel atılmak üzere toplanıldı. Temele ilk taşı, Muhammed Mustafâ sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem efendimiz, mübârek elleriyle koydular. Sonra sıra ile; **"Ebû Bekr, taşını, benim, taşımın yanına koysun! Ömer, taşını Ebû Bekr'in taşının yanına koysun! Osman, taşını, Ömer'in taşının yanına koysun! Ali, taşını Osman'ın taşının yanına koysun"** buyurdular. Emirleri yerine geldikten sonra oradaki Eshâb-ı kirâmına; "Siz de taşlarınızı koyunuz" buyurdular. Onlar da koymaya başladılar.

Mescidin yapılmasında, başta sevgili Peygamberimiz olmak üzere bütün Eshâb-ı kirâm durmadan dinlenmeden çalıştılar. Mübârek sırtlarında taş ve kerpiç taşıdılar. Taş ile temeli bir buçuk metre yükseltip, üzerini kerpiçle ördüler. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz bir gün, kerpiç yüklenmiş götürüyordu. Eshâbından biri huzûr-ı şerîfine varıp, fevkalâde bir edeble; "Yâ Resûlallah! Kerpici benim taşımama müsâade eder misiniz?" dedi. Hâtem-ül-enbiyâ efendimiz, ona, daha büyük bir nezâketle, kendisinin sevâb kazanmaya daha çok muhtaç olduğunu bildirip kerpici vermediler. Onun da gidip taş getirmesini tavsiye buyurdular.

Mescid-i Nebî'nin inşâsında en çok çalışanlardan biri de Resûlullah efendimizdi. En ağır kayaları yüklenerek, mübârek göğüsleri darala darala ustaların yanına götürürlerdi. Bu taşları ve kerpiçleri taşırken yapılan işin kıymetini, kavuşulacak nimetleri müjdeleyerek Eshâbını gayrete getirirdi.

144 İbni Sa'd, Tabakât, I, 239.

Efendimizin bu gayretini gören müslümanlar, büyük bir aşkla çalışıyorlardı. Hattâ Ammâr bin Yâser, herkes birer kerpiç taşırken, o; birini Peygamber efendimiz, birini de kendisi için olmak üzere iki kerpiç götürürdü. Bu hâli Resûlullah efendimiz gördüklerinde, yanına vardılar. Mübârek elleri ile Hazret-i Ammâr'ın arkasını sığayıp; **"Ey Sümeyye'nin oğlu! Senin iki, başkalarının bir ecri var"** buyurdular.

Mescidin duvarları kısa zamanda bitirildi ve üzeri örtüldü. Odalar, arab âdeti üzere, hurma dalından olup üstleri de kıldan keçe ile örtülü idi. Kapılarında yalnız perde asılı idi. Odalar mescidin güneydoğu ve kuzey taraflarında idi. Çoğunun kapısı mescide açılırdı. Tavanlarının yüksekliği, orta boylu insan boyundan bir karış fazla idi. Hazret-i Fâtıma ile hazret-i Âişenin odaları arasında kapı vardı. Ayrıca mescide bitişik, Resûlullah efendimiz için kerpiçten iki oda yapıldı. Bunların üzerleri de hurma kütüğü ve dalları ile örtüldü. Bu odalar zamanla dokuza kadar çoğaltıldı. Mescidin inşâsı bittikten sonra. Peygamber efendimiz, Hazret-i Hâlid bin Zeyd'in evinden, kendisi için yapılan eve taşındılar.[145]

YÂ RESÛLALLAH!

Eyleyen Uşşâk-ı şeydâ dâimâ
Tal´atındır yâ Resûlallah senin
Derd ile âh ettiren subh u mesâ
Hasretindir yâ Resûlallah senin!

Rûz ü şeb kârım benim efgân eden
Nâr-ı hasretle dilim sûzân eden
Dembedem bu gözlerim giryân eden
Firkâtindir yâ Resûlallah senin!

Asfiyânın gördüğü Lutf-i hudâ
Evliyânın sürdüğü zevk ü safâ
Enbiyânın bulduğu rifa´t şehâ
Devletindir yâ Resûlallah senin!

Merhamet kıl ben garîb âvâreye
Mücrimim rahm eyle yüzü kâraye
Şefkat etmek bîkes ve bîçâreye
Âdetindir yâ Resûlallah senin!

Eş Şefîü´l-müznibîn nûr-ı ahad
Kendi bendendir Nasûhî kılma tard
Bâb-ı lutfundan kerem kıl etme red
Ümmetindir yâ Resûlallah senin!

Nasûhî Üsküdârî

---

145 İbni Kesîr, Sire, II, 280.

Hurma kütüğünün inlemesi

Mescid-i nebevî'de dikili bir hurma kütüğü vardı. Peygamber efendimiz, Cumâ günleri mesciddeki **Hannâne** ismindeki bu direğe dayanarak, hutbe îrâd ederlerdi. Sonradan üç basamaklı bir minber yaptırdılar. Resûlullah efendimiz ve Eshâb-ı kirâm bir Cumâ günü Mescid-i Nebî'de toplanmışlardı. Efendimiz, hutbe için yeni minbere çıktıklarında, eskiden dayandığı kuru hurma kütüğü, herkesin duyacağı kadar, hâmile deve ağlayışını andıran bir sesle ağlamaya ve inlemeye başladı. Bütün Eshâb-ı kirâm, hayret ederek bu sesi dinlediler. Fakat, ses bir türlü kesilmiyordu. Bunun üzerine Âlemlerin efendisi minberden indiler ve mübârek elleri ile kütüğü okşadılar O anda, ağlama ve inleme kesildi. Kuru hurma kütüğünün, Peygamberimize olan bu muhabbetini ve aşkını gören Sahâbîler, gözyaşlarını tutamadılar

"E er (Hannâne'ye) sarılmasaydım, benim ayrılı ımdan kıyâmete kadar a lardı."
Hadîs-i şerîf

Bu hâdise ile ilgili Hazret-i Enes bin Mâlik; "Mescid bile onun sesinden sarsıldı", İbn-i Ebî Vedâ'a da; "Hurma kütüğü, çatlayıp yerinden oynadı. Resûlullah efendimiz gelip mübârek elini üzerine koydu da ondan sonra sustu" demişlerdir.

Peygamber efendimiz; **"Nefsim yed-i kudretinde olan Allahü teâlâya yemîn ederim ki, eğer onu okşamasaydım, bana karşı hasret ve hüznünden dolayı kıyâmete kadar böyle ağlayacaktı"** buyurdular.

Başka bir rivâyette şöyle bildirildi: Resûl aleyhisselâm kuru hurma kütüğüne dönüp; **"İstersen seni bulunduğun bahçeye vereyim. Tekrar dal budak sal ve eski hâline gel. İstersen seni Cennet'e dikeyim de Allahü teâlânın dostları meyvenden yesin"** buyurdu. Resûlullah efendimiz, ona kulak verip şöyle dediğini duydular: "Beni Cennet'e dik ve benden Allahü teâlânın dostları yesin ve eskiyip çürümeyeceğim bir yerde olayım." Ağacın bu konuşmasını, Peygamber efendimizin yanında bulunanlar da duydu. Bunun üzerine Resûlullah efendimiz, ona; **"İstediğini yapacağım"** diye mukabelede bulundu. Sonra Eshâbına dönüp; **"Dâr-ı bekâyı dâr-ı fenâya** (bu dünyâya) **tercih etti"** buyurdular. Sonra Resûlullah'ın emri ile hurma kütüğü gömüldü.[146]

Aile fertlerinin Medîne'ye gelişi

Server-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz ile Hazret-i Ebû Bekr, hicret ettiklerinde çocuklarını Mekke'de bırakmışlardı. İmâm-ı Buhârî'nin rivâyet ettiği hadîs-i şerîfde, Hazret-i Âişe buyurdu ki; Resûlullah efendimiz bana; **"Ey Âişe! Sen, bana iki kere rüyamda gösterilmiştin. Galiba ben, yeşil ipekli bir kumaş parçasında senin resmini görmüştüm de bana; 'Bu**

146 İbni Sa'd, Tabakât, I, 239; Kâdı Iyâd, Şifâ-i Şerîf, 300-301.

resmin sahibi müstakbel zevcendir' denilmişti" buyurdu. Bu rüyâdan (Hazret-i Hadîce vâlidemizin vefâtından bir sene) sonra Peygamber efendimizle Hazret-i Âişe vâlidemiz Mekke'de iken nişanlanmışlardı. Fakat, düğün henüz yapılmamıştı. Bunu, Hazret-i Âişe vâlidemiz şöyle anlattılar:

"Resûlullah Medîne'ye hicret ettiği zaman, bizi ve kızlarını Mekke'de bırakmıştı. Medîne'yi şereflendirince, âzâdlı kölesi Zeyd bin Hârise ile Ebû Râfi'i, iki deve ve ihtiyaçları olabilecek şeyleri satın almak üzere 500 dirhem harçlıkla bize gönderdi. Babam da, Abdullah bin Üreykıt'ı iki-üç deve ile onların yanına katıp, annemi, beni ve kız kardeşim Esmâ'yı develere bindirerek göndermesini, kardeşim Abdullah'a mektup yazarak emretti. Ben, annem Ümmü Rûmân ve Resûlullah'ın kerîmelerinden Hazret-i Fâtıma-tüz-zehrâ ve Ümmü Gülsüm, hâtunu Sevde ile Ümmü Eymen ve Üsâme, hep birlikte yola çıktık. Kudeyd mevkiine vardığımızda, Zeyd, 500 dirhemle üç deve daha satın aldı. Kafileye Talha bin Ubeydullah da katıldı. Minâ mevkiinden Beyd denilen yere ulaştığımız zaman, benim devem kaçtı. Ben, mahmilin içindeydim. Annem de yanımdaydı. Annem; "Eyvah kızcağızım, eyvah gelinciğim!" diyerek çırpınıyordu. Allahü teâlâ, devemize sükûnet verdi ve bizi kurtardı. Nihâyet Medîne'ye geldik. Ben, babamın ev halkı ile birlikte indim. Resûlullah efendimizin ev halkı, odalarının önünde indi."

Hazret-i Âişe vâlidemiz de, bir müddet babası Hazret-i Ebû Bekr'in evinde ikâmet buyurdular. Düğünleri Bedr Gazâsı'ndan sonra yapıldı.

Ne bahtiyar, ol kişi kim,
Okuduğu, Kur'ân ola!
Ezân, ikâmet duyunca,
Gönlü dolu îmân ola!

Ezân-ı Muhammedî

Mescid-i Nebî inşâ edildikten sonra, namaz vakitlerinde, vaktin girdiğini belirtecek ve müslümanları câmiye dâvet edecek bir usûl yoktu. Sâdece; **"Essalâtü Câmi'a** (Haydin namaza)**"** denilirdi.

Resûlullah efendimiz, bir gün Eshâbıyla istişare ederek, namaz vakitlerinde, mü'minlerin câmiye nasıl dâvet edilmesi gerektiğini sordular. Kimisi, namaz vakitlerini bildirmek için, Nasârâ gibi, nâkûs yâni çan çalalım; kimisi, Yahudiler gibi boru çalınsın dediler. Kimisi de; "Namaz vakti ateş yakıp yukarı kaldıralım" diye fikirlerini söylediler. Resûlullah efendimiz, hiç birini kabul etmedi.[147]

Abdullah bin Zeyd bin Sa'lebe ve Hazret-i Ömer, rüyâda ezân okunmasını gördüler. Hazret-i Abdullah, sevgili Peygamberimize gelip rüyasını şöyle anlattı:

"Yeşil bir şal ve peştemal bağlamış, eline çan almış bir kişi gördüm. Ona; "Elindeki çanı satar mısın?" diye sordum. Bana; "Ne yapacaksın?" dedi. "Namaz vakitlerini bildirmek için çalacağım" deyince, o zât; "Ben sana daha hayırlısını öğreteyim" dedi ve kıbleye dönerek yüksek sesle; "Allahü ekber, Allahü ekber..." diye okumaya başladı. Bitirdikten sonra da; "Namaza kalkacağın zaman da" deyip, ezânı tekrar etti ve sonuna doğru, "Kad kâmet-is-salâtü" cümlesini ilâve etti."

147 İbni Sa'd, Tabakât, I, 247; Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, XII, 287; Ebû Ya'la, Müsned, IX, 378.

Bunun üzerine, Resûlullah efendimiz; **“Rüyâ haktır. O kelimeleri Bilâl’e öğret, okusun!”** buyurdular. Buna **ezân** ismi verildi.[148]

Hazret-i Bilâl de, Mescid-i şerîfin yakınında bulunan yüksek bir dama çıkarak, ilk ezânı, öğretilen kelimelerle okudu.

Hazret-i Ömer, ezân sesini işitince, koşa koşa Resûlullah efendimizin huzûruna geldi. Hazret-i Bilâl’in söylediği kelimeleri aynen rüyâsında gördüğünü arz etti. O gece, Eshâb-ı kirâmdan bir kısmı da aynı rüyâyı görmüşlerdi. İşte bu sırada, Cumâ sûresi 9. âyet-i kerîmesi nâzil olup, vahy ile de bildirilmiş oldu.

Bilâl-i Habeşî, bir gün sabah namazı vaktinde sevgili Peygamberimizin kapısı önünde; **“Es-salâtü hayrun minennevm”** diye iki defa seslenmişti. Bunu Peygamber efendimiz beğendi. **“Bilâl, bu ne güzel söz! Sabah ezânını okurken bunu da söyle”** buyurdular. Böylece sabah ezânında bu söz de söylenmeye başlandı.

“Onlar, namaza ezân ile dâvette bulundu unuz zaman, onu oyun ve e lence edinirler. Bu da, onların aklı ermez bir kavim olmalarındandır.”
Mâide: 58

Peygamberimizin vefâtına kadar müezzinlik yapan Bilâl-i Habeşî’nin; sesi gür, çok güzel ve pek tesirliydi. O, ezân okumaya başlayınca, herkes büyük bir aşk ve vecd içinde dinleyip, kendinden geçerdi. Ezân okurken herkesi ağlatırdı.

Eshâb-ı kirâmın, birbirlerini namaz vakitlerinde câmiye ezân-ı Muhammedî ile dâvet etmeleri, Medîneli müşrikler ile Yahudilerin pek tuhafına gitti. Ezân okunurken alay ve eğlenceye alırlardı. Onların bu maskaralıklarına karşı, Allahü teâlâ, Kur’ân-ı kerîmde meâlen; **“Onlar, namaza ezân ile dâvette bulunduğunuz zaman, onu oyun ve eğlence edinirler. Bu da, onların aklı ermez bir kavim olmalarındandır”** buyurdu.[149]

Seslendi ol müezzin, durdu kâmet eyledi,
Kâbe’ye döndü yüzün, hem de niyyet eyledi.

Duyunca ehl-i îmân, hürmet ile dinledi,
Sonra, namaza durup, Rabbe kulluk eyledi.

Eshâb-ı soffa

Peygamber efendimiz, Mescid-i Nebî’nin kuzey duvarına hurma dallarıyla bir gölgelik yaptırdı. Burada Mekke’den hicret eden, malı-mülkü bulunmayan bekâr sahâbîlerin yatıp kalkmalarını emir buyurdu.[150] Bu bekâr sahâbîler ile Ensârın ve Muhâcirlerin fakîrleri, **Mescid-i nebî** yanındaki **Soffa** denilen büyük çardak altında yaşarlar, ilim öğrenmek ve öğretmekle uğraşırlardı. Sa-

148 İbni Sa’d, Tabakât, I, 247.
149 Mâide: 5/58.
150 Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 235; İbni Sa’d, Tabakât, I, 255.

yıları on ile dört yüz arasında değişirdi. Çok zaman yetmiş kişi olurdu. Bu sahâbîler, Resûlullah efendimizin yanlarından hiç ayrılmaz ve sohbetlerinden hiç geri kalmazdı. Gece-gündüz Kur'ân-ı kerîm okurlar, ilim öğrenirler, hadîs-i şerîfleri hıfz ederlerdi. Günlerinin çoğunu oruç tutarak geçirirler; ibâdet ve tâattan bir an ayrılmazlardı.

Burada yetişenler, yeni müslüman olan kabîlelere gönderilirler, onlara Kur'ân-ı kerîmi ve sünnet-i şerîfleri, yâni dîn-i İslâm'ı öğretirlerdi. Pek ziyâde fazîletlere sâhîb olan bu mübârek sahâbîler, büyük bir irfân ordusu idiler. Peygamber efendimiz, onları çok sever, onlarla oturup sohbet ederler ve beraber yemek yerlerdi. Burada kalanlara **"Eshâb-ı soffa"** denirdi.

Resûlullah efendimiz bir gün Eshâb-ı soffaya bakıp, son derece fakir olduklarını düşündüler. Böyle oldukları hâlde gönül rahatlığı ve parlaklığı ile ibâdet ediyorlardı. Peygamber efendimiz merhamet buyurup, onlara; **"Ey Soffa eshâbı! Size müjdeler olsun. Eğer ümmetimden, sizin içinde bulunduğunuz bu zor şartlara razı bir kimse kalmış olursa, o, elbette benim arkadaşlarımdandır"** buyurdular.

Habîb-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, her şeyden önce bu seçkin Eshâbının ihtiyaçlarını temin eder, sonra Ehl-i beytininkini gidermeye çalışırlardı. Ebû Hüreyre şöyle anlattı: "Kendisinden başka ilâh olmayan Allahü teâlâya yemîn ederim ki, ben bâzen açlıktan karnımı yere dayar, bâzen de yerden aldığım bir taşı karnıma bastırırdım. Yine böyle bir hâlde idim. O gün Resûlullah'ın mescide geçtiği yolun üstünde oturmuştum. O sırada âlemlere rahmet olarak gönderilen iki cihanın süsü, nûr saçarak yanıma geldiler. Hâlimi anlayıp gülümsediler ve; **"Yâ Ebâ Hüreyre!"** buyurdular. "Canım sana fedâ olsun, buyur yâ Resûlallah!" deyince; **"Benimle gel"** buyurdular. Hemen peşlerinden yürüdüm. Hâne-i saâdetlerine girdiler. Evde bir bardak süt vardı. **"Haydi, Ehl-i soffa'ya git. Onları bana çağır"** buyurdular. Onları çağırmak için giderken kendi kendime; "Bütün soffa ehline bir bardak süt nasıl yeter? Bana da bir yudum düşer mi ki?..." diye düşünüyordum. Onları çağırdım, saâdethâneye geldik, izin isteyip içeri girdik, uygun yerlere oturduktan sonra, Resûlullah efendimiz; **"Yâ Ebâ Hüreyre! Şu süt bardağını al, onlara ver!"** buyurdular. Ben de bardağı alıp, sıra ile arkadaşlarıma veriyordum. Her biri bardağı alıyor doyuncaya kadar içiyor, bana iade ediyordu. Herkesten aldığımda, bardağın hiç eksilmediğini, öylece sütle dolu olduğunu görüyordum. Bu şekilde, gelen bütün arkadaşlarıma takdim ettim. Hepsi içip doydular. Sonra Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem bardağı alıp, bana gülümsediler ve; **"Yâ Ebâ Hüreyre! Süt içmeyen bir ben kaldım, bir de sen. Haydi sen de otur, iç!"** buyurdular. Oturup içtim. **"Yine iç!"** buyurdular, içtim. Efendimiz, bir kaç defa "İç" buyurdular. Ben de her defasında içtim. Nihâyet; "Anam-babam sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Artık içemiyeceğim. Seni hak din ile gönderen Allahü teâlâya yemîn ederim ki, iyice doydum" dedim. **"Öyleyse bardağı bana ver"** buyurdular. Verdim. Allahü teâlâya hamd ve senâ ettikten sonra, Besmele çekerek sütü içtiler."

Mescidde Resûlullah efendimizin hiç bir sohbetini kaçırmadan ilim öğrenen bu mümtaz Eshâba karşı, Medîneli sahâbîler, benzeri görülmemiş şekilde muhabbet beslerlerdi. Bir akşam, açlıktan dermanı kalmayan Soffa'dan bir sahâbî, Resûlullah efendimizin huzûr-ı şerîflerine gelip, hâlini arz etti. Peygamber efendimiz, hâne-i saâdetlerine, yiyecek bir şeyin olup olmadığını sordular. "Şu anda evde yiyecek ola-

rak sudan başka bir şey yok" cevâbını alınca, orada hazır bulunan Eshâbına; **"Kim şu açı misafir eder?"** buyurdular. Eshâb-ı kirâmdan Medîneli biri, herkesten önce davranıp; "Anam-babam sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Onu ben ağırlarım" dedi.

Misâfiriyle evine gidip hanımına; "Resûlullah efendimizin misafirini ağırlayacak bir şeyler hazırla" dedi. Hanımı; "Şu anda evimizde çocukların yiyeceğinden başka bir şey yok" diye cevap verdi, "Önce çocukları uyut. Sonra o yemeği getir" diyen sahâbî, ancak bir kişiye yetecek kadar olan yemeği alıp misâfirin odasına girdi. Sofrayı koyup buyur etti. Yemeğe beraber başladıktan sonra kalktı, lâmbayı düzeltiyormuş gibi yapıp söndürdü. Tekrar karanlıkta sofranın başına oturdu. Yiyormuş gibi hareketler yaparak, misâfirin doymasını bekledi. Misâfir doyduktan sonra sofrayı kaldırdı. O gece, çocukları ile aç olarak sabahladılar. Sabahleyin Peygamber efendimizin huzûr-ı şerîflerine gittiklerinde; **"Allahü teâlâ bu geceki hareketinizden hoşnûd oldu"** buyurdular. Bunun üzerine Allahü teâlâ, Haşr sûresinin 9. âyet-i kerîmesini göndererek meâlen, **"Onlar** (Ensâr)**, kendilerinde yoksulluk ve muhtaçlık olsa bile,** (Muhâcirleri) **kendi canlarından üstün tutarlar"** buyurdu.

"Ey Soffa eshâbı! Size müjdeler olsun. E er ümmetimden, sizin içinde bulundu unuz bu zor artlara razı bir kimse kalmı olursa, o elbette benim arkada larımdandır."
Hadîs-i şerîf

Mısra:
Her ne olursa olsun, dosttan konuşmak daha tatlı!

Gönüller Sultânının sohbeti

Fahr-i kâinat sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, Eshâb-ı kirâmını yetiştirmek, olgunlaştırmak için, Mescid-i Nebî'de eşi benzeri bulunmayan sohbetler eder, Allahü teâlânın kendisine ihsân ettiği feyz ve bereketleri, onların kalblerine akıtırdı. Peygamber efendimizin sohbetine katılmak şerefine nail olanlar, daha ilk sohbette kalblerinde büyük bir değişiklik hisseder ve pek yüksek ilâhî mârifetlere kavuşurlardı. Bu sohbetlerin bereketiyle Eshâb-ı kirâm, başta sevgili Peygamberimiz olmak üzere, bütün sahâbe arkadaşlarını canlarından çok sever hâle gelirlerdi. Allahü teâlâ onları, âyet-i kerîmelerle medhetmiştir. Onlar, Resûlullah efendimizin huzûr-ı şerîflerinde; sanki başlarına kuş konmuş da, hareket edince uçacakmış gibi pek edebli ve çok dikkatli dururlardı. Böylece, Eshâb-ı kirâm peygamberlerden ve büyük meleklerden sonra mahlûkâtın en efdali ve en üstünü oldular.

Resûlullah efendimiz, Eshâbına, dînimizin emir ve yasaklarını inceden inceye anlatıyor, öğretiyorlardı. Îmânın, İslâm'ın şartları, namaz, oruç, hac, zekâta âit bütün hükümler; âyet-i kerîmelerin tefsîrleri; harâm ve helâl olan yiyecekler, giyecekler; yemin, adak, keffâretler, alış-veriş bilgileri; yeme-içme, giyinme, görüşme-ko-

nuşma, selâmlaşma âdâbı, komşuluk, akrabâlık ve dostluk münâsebetleri; evlenme, nafaka, verâset ve mîras hükümleri; dâvalar, cezalar, anlaşma ve ortaklıklar; sağlık, sıhhat bilgileri; düşmanla çarpışma, harp hukuku... gibi a'dan z'ye uhrevî ve dünyevî, dîn-i İslâm'a ait bütün bilgileri herkesin anlayacağı şekilde anlatır, önemli gördükleri bir hususu, üç defa tekrar ederlerdi.[151] Kadınlara ait bilgileri de, mübârek zevceleri vasıtasıyla öğretirlerdi.

Cibrîl hadîs-i şerîfi

Müslümanların kahraman imâmı, Eshâb-ı kirâmın yükseklerinden, hep doğru söyleyici olmakla meşhûr, sevgili büyüğümüz Ömer bin Hattâb radıyallahü anh buyuruyor ki:

"Öyle bir gün idi ki, Eshâb-ı kirâmdan bir kaçımız, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin huzûrunda ve hizmetinde bulunuyorduk. O gün, o saat, öyle şerefli, öyle kıymetli ve hiç ele geçmez bir gün idi. O gün, Resûlullah'ın sohbetinde, yanında bulunmakla şereflenmek, rûhlara gıdâ olan, canlara zevk ve safâ veren cemâlini görmek nasîb olmuştu. (Bugünün şerefini, kıymetini anlatabilmek için; "öyle bir gün idi ki..." buyurdu. Cebrâil aleyhisselâmı insan şeklinde görmek, onun sesini işitmek, kulların muhtâc olduğu bilgiyi, gâyet güzel ve açık olarak, Resûlullah'ın mübârek ağzından işitmek nasîb olan bir gün gibi, şerefli ve kıymetli bir vakit bulunabilir mi?)

O vakit, ay doğar gibi bir zât yanımıza geldi. Elbisesi çok beyaz, saçları pek siyah idi. Üzerinde; toz, toprak, ter gibi yolculuk alâmetleri görünmüyordu. Resûlullah'ın Eshâbı olan bizlerden, hiç birimiz onu tanımıyorduk. Yâni, görüp bildiğimiz kimselerden değildi. Resûlullah'ın huzûrunda oturdu. Dizlerini, mübârek dizlerine yanaştırdı. (Bu gelen, Cebrâil idi. İnsan şekline girmişti. Cebrâil aleyhisselâmın böyle oturması, mühim bir şeyi bildirmek için idi. Yâni, din bilgisi öğrenmek için utanmanın doğru olmadığını ve üstâda gurur, kibir yakışmayacağını göstermektedir. Herkesin, dinde öğrenmek istediklerini, muallimlere serbestçe ve sıkılmadan sorması lâzım geldiğini, Cebrâil aleyhisselâm, Eshâb-ı kirâma, bu hâli ile anlatmaktadır. Çünkü, din öğrenmekte utanmak ve Allahü teâlânın hakkını ödemekte ve öğretmekte ve öğrenmekte sıkılmak doğru olmaz.)

O zât-ı şerîf, ellerini Resûl-i ekrem efendimizin mübârek dizleri üzerine koydu ve; **"Yâ Resûlallah! Bana İslâmiyet'i, müslümanlığı anlat"** dedi.

Resûl-i ekrem buyurdu ki: **"İslâm'ın şartlarından birincisi, "Kelime-i şehâdet"** getirmektir. (Kelime-i şehâdet getirmek demek, **"Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlühü"** söylemektir. Yâni akıl ve bâliğ olan ve konuşabilen kimsenin; "Yerde ve gökte, O'ndan başka, ibâdet edilmeye ve tapılmaya lâyık hiç bir şey ve hiç bir kimse yoktur. Hakîkî mâbud, ancak Allahü teâlâdır. O, vâcib-ül-vücûddur. Her üstünlük O'ndadır. O'nda hiç bir kusur yoktur. O'nun ismi Allah'dır" demesi ve buna kalb ile kesin olarak inanmasıdır. Ve yine; "O, gül renkli, beyaz kırmızı, parlak, sevimli yüzlü, kara kaşlı ve kara gözlü, mübârek alnı açık, güzel huylu, gölgesi yere düşmez ve tatlı sözlü, Arabistan'da Mekke'de doğduğu için Arab denilen, Hâşimî evlâdından Abdullah'ın oğlu Muham-

---

151 Tirmizî, Şemâil-i şerîfe, 240.

“Ey Ömer! Soran ki inin kim oldu unu biliyor musun? O Cibril (Cebrâil) idi. Sizlere dîninizi ö retmek için geldi.”
Hadîs-i şerîf

med adındaki zât-ı âlî, Allahü teâlânın kulu ve resûlü yâni peygamberidir” demesidir.)

“Vakti gelince namaz kılmaktır. Malın zekâtını vermektir. Ramazân-ı şerîfde her gün oruç tutmaktır. Gücü yetenin ömründe bir kerre hac etmesidir.”

O zât, Resûlullah’dan bu cevapları işitince; **“Doğru söyledin yâ Resûlallah!”** dedi. Biz dinleyiciler; “Hem soruyor, hem de onu tasdik ediyor!” diye onun bu sözüne şaştık.

Bu zât yine; **“Yâ Resûlallah! Îmânın ne olduğunu da bana bildir”** dedi. (Bu hadîs-i şerîfde, îmânın lügat mânâsını düşünmemelidir. Çünkü lügat mânâsı, tasdîk ve inanmak demek olduğundan, Arab câhillerinden, bu mânâyı bilmeyen kimse yoktur. Nerde kaldı ki, Eshâb-ı kirâm radıyallahü teâlâ anhüm ecmaîn bilmemiş olsunlar. Cebrâil aleyhisselâm, îmânın mânâsını Eshâb-ı kirâma öğretmek istiyordu. Burada İslâmiyet’te neye îmân denildiği sorulmaktadır.) Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem de, îmânın belli altı şeye inanmak olduğunu şöyle bildirdi:

“Önce, Allahü teâlâya, Meleklerine, Kitaplarına, Resûllerine, Âhiret gününe, Kadere, Hayır ve Şerrin Allahü teâlâdan olduğuna inanmaktır.” O zât, yine; **“Doğru söyledin”** diyerek tasdîk etti.

Sonra tekrar; **“Yâ Resûlallah! İhsânın ne olduğunu da bana bildir”** dedi. Resûlullah efendimiz; **“Allahü teâlâya, O’nu görüyormuşsun gibi ibâdet etmendir. Çünkü her ne kadar sen O’nu görmüyorsan da, O seni muhakkak görür”** buyurdu. O zât tekrar; **“Yâ Resûlallah! Bana kıyâmetten haber ver!”** dedi. Resûl aleyhisselâm; **“Bu meselede sorulan sorandan daha âlim değildir”** buyurdular. O zât tekrar; **“O hâlde onun alâmetlerini bildir”** dedi. Resûlullah efendimiz, **“Câriyelerin efendilerini doğurması, yalın ayak, çıplak, yoksul çobanların** (zengin olarak) **yüksek bina yapmakta birbirleriyle yarış ettiklerini görmendir”** buyurdu. Bundan sonra dönüp gitti.

Resûlullah, bana dönüp; **“Ey Ömer! Soran kişinin kim olduğunu biliyor musun?”** diye sordular. **“Allahü teâlâ ve Resûlü daha iyi bilir”** dedim. Resûlullah; **“O Cibril** (Cebrâil) **idi. Sizlere dîninizi öğretmek için geldi”** buyurdular.[152]

Peygamber efendimiz, Eshâbına, dindeki derecelerine göre, anlayacakları şekilde anlatırlardı. Eshâb-ı kirâmın en yükseklerinden olan Hazret-i Ömer, bir gün mescide giderken, Resûlullah efendimizin Ebû Bekr-i Sıddîk’a bir şey anlattığını gördü. Yan-

152 Buhârî, İmân, 32; Müslim, İmân, 1; Ebû Dâvûd, Sünnet, 17; Nesâî, İmân, 5; Ahmed bin Hanbel, Müsned, I, 27, 51.

larına gidip dinledi. Bunu başkaları da gördü, fakat, gelip dinlemekten çekindiler. Ertesi gün, Hazret-i Ömer'i görünce; "Yâ Ömer! Resûlullah dün size bir şey anlatıyordu. Söyle, biz de öğrenelim" dediler. Çünkü Resûlullah efendimiz dâima; **"Benden duyduklarınızı, din kardeşlerinize de anlatınız! Birbirinize duyurunuz!"** buyururdu. Hazret-i Ömer; "Dün Hazret-i Ebû Bekr, Kur'ân-ı kerîmden anlayamadığı bir âyet-i kerîmenin mânâsını sormuş, Resûlullah ona anlatıyordu. Bir saat dinledim, bir şey anlayamadım" dedi. Çünkü, Hazret-i Ebû Bekr'in yüksek derecesine göre anlatıyordu. Hazret-i Ömer, o kadar yüksek idi ki, Resûlullah efendimiz; **"Ben peygamberlerin sonuncusuyum. Benden sonra peygamber gelmeyecektir. Eğer, benden sonra peygamber gelseydi, Ömer peygamber olurdu"** buyurdu. Böyle yüksek olduğu ve ana dili olan Arabîyi çok iyi bildiği hâlde, Kur'ân-ı kerîmin Hazret-i Ebû Bekr'e anlatılan tefsîrini anlayamadı. Ebû Bekr'in derecesi, ondan çok daha yüksekti. Hazret-i Ebû Bekr, hattâ Cebrâil aleyhisselâm bile, Kur'ân-ı kerîmin mânâsını, esrarını, Resûlullah'a sorardı. Resûlullah, Kur'ân-ı kerîmin hepsinin tefsîrini Eshâbına bildirmiştir.

Sevgili Peygamberimiz, Eshâbına dîni öğrettiği gibi, dâvâlara bakıyor, şâhidlerini dinleyip, en güç anlaşmazlıkları netîceye bağlayarak hâllediyor, İslam'ı tanıtmak ve yaymak, bir kişiyi daha Cehennem ateşinden kurtarmak için büyük gayret sarf ediyor, hâl ve hereketleriyle insanlara örnek oluyor, mü'minleri müşriklerin şerrinden korumak için de gerekli tedbirlerin alınmasını sağlıyordu.

Ey cemâl-i nûr-i çeşm-i evliyâ
Elmeded ey ma'den-i nûr-i Hudâ
Hâk-i pây-i tûtîyâ-yı asfiyâ
Elmeded ey ma'den-i nûr-i Hudâ.

Kimse sensiz bulamaz Hakk'a vusûl
Feyz-i lutfunla olur merd-i kabûl
"Rahmeten li'l âlemîn"sin yâ Resûl
Elmeded ey ma'den-i nûr-i Hudâ

Eyledim bî-had cürüm ile cerîm
Oldum eşhâs-ı hevâ ile nedîm
Eyle isyânım şefâat yâ Kerîm
Elmeded ey ma'den-i nûr-i Hudâ

Ey kerem-kân-ı Resûl-i Kibriyâ
Kemterindir bu Selîmî pür-hatâ
Dergâhından ilticâ eyler atâ
Elmeded ey ma'den-i nûr-i Hudâ

Yavuz Sultan Selim (Selîmî)

Selmân-ı Fârisî'nin müslüman olması

Gün geçtikçe İslâm'ın nûru yayılmaya, Resûlullah efendimizin mübârek ismi işitilince kalblerde yer tutmaya başladı. O'nun gelmesini hasretle bekleyen ilim ehli kimseler, arayış içinde ve heyecanla Medîne'ye koşarak, îmân etmekle şerefleniyorlardı. Bunlardan birisi de Selmân-ı Fârisî hazretleri idi. O, müslüman olmasını şöyle anlatmıştır:

"Ben Fâris'in (İran), İsfehan şehrinin Cey köyündenim. Babam köyün en zengini olup, arazimiz ve malımız çoktu. Evin yegâne çocuğu ve babamın tek sevgilisi idim. Bunun için beni kız gibi yetiştirirdi. Evden çıkmama izin vermezdi. Mecûsî olduğu için, bana mecûsîliği istediği şekilde eksiksiz olarak öğretti. Evde devamlı bir ateş yanar, biz de ona tapar, secde ederdik. Babamın malı ve mülkü çok olduğu için, beni bir ara dışarıya çıkardı ve; "Yavrum! Ben öldüğüm zaman bu malların sahibi sen olacaksın, onun için, git mallarını ve arazilerini tanı" dedi. Ben de "Peki" deyip bahçelerimizi dolaştım.

Bir gün tarlalara bakmaya gittiğimde, bir kiliseye rastladım. Hıristiyanların seslerini işittim, yanlarına gidince içerde ibâdet ettiklerini gördüm. Ben, daha önce öyle bir şey görmediğimden, hayrette kaldım. Çünkü bizim ibâdetimiz ateş yakıp, ona secde etmekten başka bir şey değildi. Onlar ise, görünmeyen bir Allah'a ibâdet ediyorlardı. Kendi kendime; "Vallahi bunların dîni haktır ve bizimki bâtıldır" dedim. Akşama kadar onları merakla seyrettim. Daha tarlalarımıza gitmeden karanlık basmaya başladı. Onlara; "Bu dînin aslı neredededir?" deyince; "Şam'dadır" dediler. Sonra; "Şam'a gitsem beni de kabul ederler mi?" diye sorduğumda; "Evet kabul ederler" diye cevap verdiler. "Sizlerden, yakında Şam'a gidecek kimseler var mıdır?" diye sorunca; bir müddet sonra bir kervanın gideceğinden bahsettiler. Konuştuğum kimseler az olup, Şam'dan İsfehan'a gelmişlerdi.

Ben bunlarla meşgûl iken eve gitmekte geciktim. Benim dönmediğimi gören babam, beni aramaya başlamış ve adam göndermiş. Aramışlar bulamamışlar. Onlar telâş içinde iken eve döndüm. Babam; "Bu zamana kadar nerede idin? Seni aramadığımız yer kalmadı" dedi. Ben de; "Babacığım! Ben bugün tarlaları dolaşmaya çıkmıştım. Fakat yolda bir Hıristiyan kilisesine rastladım. İçeri girdim. Baktım ki; görmedikleri ve her şeye hâkim ve kâdir olan bir Allah'a îmân ediyorlar. Onların ibâdetlerine şaştım kaldım. Akşama kadar onları seyrettim. Onların dîninin hak olduğunu anladım" dedim. Bunu duyan babam; "Ey oğlum! Yanlış düşünüyorsun, babalarının ve dedelerinin dîni, onların dîninden daha doğrudur. Onların dîni bozuktur. Sakın aldanma ve inanma!" dedi. Ben de; "Hayır, onların dîni bizimkinden daha hayır-

"Benden duyduklarınızı, din karde lerinize de anlatınız! Birbirinize duyurunuz!"
Hadîs-i şerîf

lıdır ve onlarınki hak, bizimki bâtıldır" dedim. Babam, buna çok kızdı ve beni el ve ayaklarımdan bağlayıp eve hapsetti.

Bu durumda iken, devamlı Şam'a gidecek kervandan haber beklerdim. Nihâyet Hıristiyan râhiplerin, kervanı hazırladıklarını öğrendim. İplerimi çözüp kaçtım ve kervanın bulunduğu kiliseye gittim. Buralarda duramayacağımı anlattım ve kervana katılarak Şam'ın yolunu tuttum. Şam'da Hıristiyan dîninin en büyük âlimini sordum. Bana birini târif ettiler, onun yanına gidip hâlimi anlattım. Yanında kalmak istediğimi, kendisine hizmet edeceğimi söyleyip, Hıristiyanlığı öğretmesini, Allahü teâlâyı tanıtmasını rica ettim. Kabul etmişti. Artık ona hizmet etmeye, kilisenin işlerini yapmaya başlamıştım. O da bana Hıristiyanlığı öğretiyordu.

Fakat sonradan onun kötü kimse olduğunu anladım. Çünkü Hıristiyanların, fakirlere vermek için getirdikleri sadaka, altın ve gümüşleri saklar, muhtaçlara vermezdi. Tam yedi küp altın ve gümüş biriktirmişti. Bunu benden başka bilen yoktu. Bir müddet sonra vefât etti. Hıristiyanlar defin için toplandılar. Onlara; "Neden buna bu kadar hürmet ediyorsunuz, o hürmete lâyık bir insan değildir!" dedim. "Sen bunu nereden çıkarıyorsun?" dediler ve bana inanmadılar. Ben de biriktirdiği altınların yerini gösterdim. Yedi küp altını ve gümüşü çıkardılar, sonra; "Bu, defne ve teçhize lâyık bir kimse değildir" diyerek bir yere atıp üzerini taşla örttüler. Yerine başka birisi geçti.[153]

Bu zât gerçekten ilim sahibi zâhid bir kimse olup, dünyâya hiç ehemmiyet vermezdi. Âhirete tâlib bir kimse idi ve hep âhiret için çalışır, gece-gündüz dâima ibâdet ederdi. Onu çok sevdim ve uzun zaman yanında kaldım. Hizmetini severek yapardım. Birlikte ibâdet ederdik.

Bir gün ona; "Ey benim efendim! Uzun zamandan beri yanınızdayım ve sizi çok sevdim. Çünkü Allahü teâlânın emirlerine itâat ediyor ve men ettiklerinden kaçıyorsunuz. Vefât ettiğiniz zaman, ben ne yapayım bana ne tavsiye edersiniz?" diye sordum. Cevap olarak; "Oğlum, Şam'da insanları ıslâh edecek bir kimse kalmadı. Kime gitsen seni ifsâd eder. Fakat Musul'da bir zât vardır, Onu bulmanı tavsiye ederim" dedi.

Vefât edince, Musul'a geçtim, târif ettiği zâtı buldum ve başımdan geçenleri anlattım. Hizmetine kabul etti. O da, diğer zât gibi çok kıymetli, dünyâya düşkün olmayan ve devamlı ibâdet eden bir kimse idi. Ona da uzun zaman hizmet ettim. Fakat bir gün hastalandı. Vefât zamanı, aynı soruları ona da sordum. Bana Nusaybin'de bir zâtı tavsiye etti. Vefâtı üzerine derhâl Nusaybin'e gittim. Söylediği kimseyi bulup, yanında kalmak istediğimi bildirdim. Kabul etti, bir müddet de onun hizmetinde bulundum. Hastalanınca, beni başka birine göndermesini söyledim. Bu sefer bana Amuriye adlı Rum şehrinde bulunan başka bir zâtı tarif etti. Vefâtından sonra Amuriye'nin yolunu tuttum. Söylediği bu şahsı da bulup, hizmetine girdim ve uzun zaman kaldım.

Onun da vefâtı yaklaştı. Beni birine havale etmesini rica edince; "Vallahi şimdi böyle bir kimse bilmiyorum. Fakat âhir zaman peygamberinin gelmesi yaklaştı. O, Arablar arasından çıkacak, vatanından hicret edip, taşlık içinde hurması çok bir şehre yerleşecek. Hediyeyi kabul eder, sadakayı kabul etmez. İki omuzu arasında

153 Ahmed bin Hanbel, Müsned, V, 441; Süheylî, Ravdü'l-ünf, I, 371.

nübüvvet mührü vardır” diyerek alâmetlerini saydı. Bu zât da vefât edince, söylediklerine uyarak Arab diyarına gitmeye karar verdim.

Amuriye’de çalışıp, bir kaç öküz ile bir mikdâr koyun sahibi olmuştum. Benî Kelb kabîlesinden bir kâfile, Arab beldesine gidecekti. Onlara; “Bu sığır ve koyunlar sizin olsun, beni Arab vilâyetine götürün!” deyince, teklifimi kabul edip yanlarına aldılar. Vâdiy-ül-kurâ denilen yere gelince, ihanet edip, köledir diyerek beni bir Yahudiye sattılar. Yahudinin bulunduğu yerde hurma bahçeleri gördüm. “Âhir zaman peygamberinin hicret edeceği yer herhâlde burasıdır” diye düşündüm. Fakat bir türlü ısınamadım. Bu Yahudiye bir müddet hizmet ettim. Sonra beni amcasının oğluna sattı. O da alıp Medîne’ye getirdi. Medîne’ye varınca, burasını önceden görmüş gibi ısındım. Artık günlerim Medîne’de geçiyor, beni satın alan Yahudinin bağında bahçesinde çalışıp, hizmetini görüyordum. Bir taraftan da asıl maksadıma kavuşmanın sabırsızlığı içinde idim.

Bir gün, bir hurma ağacına çıkmış çalışıyordum. Sahibim, biri ile bir ağacın altında konuşuyordu. Bir ara; “Evs ve Hazrec kabîleleri helâk olsunlar. Mekke’den bir kimse Kubâ’ya geldi. Peygamber olduğunu söylüyor. Bu kabîleler de O’nu kabûl edip dînine giriyorlar...” diye konuştular. Ben bu sözleri işitince, kendimden geçer gibi oldum. Derhâl aşağı inip, o şahsa; “Ne diyorsun?” dedim. Sahibim bana; “Neyine lâzım, neden soruyorsun, sen işine bak!” diyerek bir tokat vurdu. O gün akşam olunca, bir miktar hurma alıp, hemen Kubâ’ya vardım. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin yanına girip; “Sen sâlih bir kimsesin, yanında da fakirler vardır. Bu hurmaları sadaka getirdim” dedim.

Resûlullah, yanında bulunan Eshâba; **“Geliniz hurma yiyiniz”** buyurdu. Onlar yediler. Fakat kendisi hiç yemedi. Kendi kendime; “İşte alâmetin biri budur. Sadaka kabul etmiyor” dedim. Resûlullah efendimiz Medîne’yi teşrif ettikten sonra bir mikdar hurma daha alıp, Resûlullah’a getirdim. **“Bu, hediyedir”** dedim. Bu defa yanındaki Eshâb ile birlikte yediler. “İşte ikinci alâmet de çıktı” dedim. Götürdüğüm hurma yirmi beş civarında idi. Hâlbuki yenen hurma çekirdekleri bin kadardı. Resûlullah efendimizin mûcizesiyle hurma artmıştı. Kendi kendime; “Bir alâmet daha gördüm” dedim. Resûlullah’ın yanına tekrar gitmiştim. Cenaze defnediyorlardı. Nübüvvet mührünü görmeyi arzu ettiğim için iyice yaklaştım. Benim muradımı anlayıp, gömleğini kaldırdı. Mübârek sırtı açılınca, nübüvvet mührünü gördüm; hemen öptüm ve ağladım. O anda Kelime-i şehâdeti söyleyerek müslüman oldum.

“Âhir zaman peygamberinin gelmesi yakla tı. O, Arablar arasından çıkacak, vatanından hicret edip, ta lık içinde hurması çok bir ehre yerle ecek. Hediyeyi kabul eder, sadakayı kabul etmez. ki omuzu arasında nübüvvet mührü vardır.”
Amuriyeli Râhip

Sonra da Resûlullah'a, başımdan geçen hâdiseleri bir bir anlattım. Hâlime taaccüb edip, bunu Eshâb-ı kirâma da anlatmamı emir buyurdular. Eshâb-ı kirâm toplandı, ben de başımdan geçenleri en ince teferruatına kadar anlattım..."[154]

Selmân-ı Fârisî îmân ettiği zaman, Arab lisânını bilmediği için, tercüman istemişti. Gelen Yahudi tercüman, onun sevgili Peygamberimizi medhetmesini aksi şekilde söylüyordu. O esnada Cebrâil aleyhisselâm gelip, Hazret-i Selmân'ın sözlerini doğru olarak Resûlullah'a bildirdi. Yahudi durumu anlayınca, Kelime-i şehâdet getirerek müslüman oldu.

Selmân-ı Fârisî, müslüman olduktan sonra, köleliğe bir müddet daha devam etti. Sevgili Peygamberimizin; **"Kendini kölelikten kurtar yâ Selmân"** buyurması üzerine, sâhibine gidip, âzâd olmak istediğini söyledi. Buna zorla razı olan Yahudi, üç yüz hurma fidanı dikerek yetiştirip, hurma verir hâle getirmesi ve binaltıyüz dirhem altın (bir rivâyetde dörtbin dirhem kadar gümüş) vermesi şartıyla kabul etti.

Bunu, Resûlullah efendimize haber verdi. O da, Eshâbı'na; "Kardeşinize yardım ediniz" buyurdu. Onun için üç yüz hurma fidanı topladılar. Resûlullah efendimiz; **"Bunların çukurlarını hazır edip, tamam olunca bana haber ver"** buyurdu. Çukurları hazırlayıp, haber verince, teşrif edip fidanları kendi mübârek elleriyle dikti. Bir tanesini de Hazret-i Ömer dikmişti. Hazret-i Ömer'in diktiği hâriç, hepsi Allahü teâlânın izni ile, o sene hurma verdi. Resûlullah efendimiz o bir taneyi de söküp, kendi mübârek eli ile yeniden dikti ve diktiği anda hurma verdi.

Selmân-ı Fârisî hazretleri anlattı ki: "Bir gün, bir zât beni arıyor ve; "Selmân-ı Fârisî Mükâteb-i fakîr (efendisi ile hürriyetine kavuşmak için belli bir mikdarda anlaşan köle) nerededir?" diye soruyordu. Beni buldu ve elinde bulunan yumurta büyüklüğündeki altını verdi. Bunu alıp Peygamberimize gittim ve durumu arzettim.

Resûlullah altını tekrar bana verip; **"Bu altını al borcunu öde!"** buyurdu. Ben; "Yâ Resûlallah! Bu altın Yahudinin istediği ağırlıkta değil" deyince, Resûlullah efendimiz o altını alıp, mübârek dilinin üzerine sürdü. **"Al bunu! Allahü teâlâ bununla senin borcunu eda eder"** buyurdu. Allah hakkı için o altını tarttım, istenilen kadardı. Onu da götürüp verdim. Böylece kölelikten kurtuldum."[155]

Selmân-ı Fârisî bugünden sonra, Eshâb-ı soffa arasına katıldı.

Melekler dinlemek için gelirdi

Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem Kur'ân-ı kerîmi öyle güzel, öyle tatlı ve tesirli okurdu ki, O'nu dinleyen gayr-i müslimler de hayran kalırlardı. O'nu dinleyerek müslüman olanların sayısı çoktu.

Hazret-i Berâ bin Âzib anlattı ki: "Bir yatsı namazından sonra Resûlullah efendimizi, Tîn sûresini okurken dinlemiştim, öyle güzel okuyordu ki, sesi ve okuyuşu O'ndan daha mükemmel olan bir kimse dinlemiş değildim."

Eshâb-ı kirâm arasında sesi çok güzel olan, Kur'ân-ı kerîmi okurken ağlayan ve ağlatanlar pek çoktu. Bunlardan birisi, Üseyd bin Hudayr idi. Bir gece, atını yanına bağlayıp, Bekara sûresini okumaya başladı. Okurken at birden bire ürktü. Hazret-i Üseyd sustu, at sâkinleşti. Okumaya başladı, at yine ürktü. Susunca sâkinleşti. Tekrar okumaya başlayınca, yine ürktü. Üseyd bin Hudayr'ın oğlu Yahya, ata yakın

154 Ahmed bin Hanbel, Müsned, V, 441; Süheylî, Ravdü'l-ünf, I, 371.
155 Buhârî, Fezâilü's-Sahâbe, 81; Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, I, 467.

bir yerde yatıyordu. Atın, çocuğa bir zarar vermesinden endişe ederek, okumayı bıraktı. Gökyüzüne baktığında, beyaz bulut gölgesine benzeyen bir sisin içinde, kandil gibi parıldayan şeyler farketti. Okumayı kesince, o parıldayan şeylerin semaya doğru yükselerek gittiğini gördü.

Sabah olunca, sevgili Peygamberimizin huzûr-ı şerîflerine gidip, başından geçenleri anlattı.

Resûlullah efendimiz; **"Onların ne olduğunu biliyor musun?"** diye sorunca, Hazret-i Üseyd; "Anam-babam sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Bilmiyorum" diye cevap verdi.

Peygamber efendimiz buyurdu ki: **"Onlar melekler idi. Senin sesine yaklaşmışlardı. Eğer okumaya devam etseydin, sabaha kadar seni dinlerler, insanlar da onları görür ve seyreder**ler**di. Onlar, halkın gözlerinden gizlenmezlerdi."**

Kur'ân-ı kerîmi pek yanık okuyanlardan biri de Hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîk idi. Namaz kılarken okumaya başlayınca, kendini tutamaz, mübârek gözlerinden yaşlar boşanırdı. Görenler bu hâline hayran olurlardı. Bir gün müşrikler toplanıp; "Bu kimse, peygamberin getirdiklerini yanık yanık okuyarak ağlıyor. Çocuklarımız ve kadınlarımızın onun bu hâline meftun olup, müslüman olmalarından korkuyoruz" demişlerdi.

Abdullah bin Selâm'ın müslüman olması

Sevgili Peygamberimizin mübârek cemâlini görerek, O'na âşık olanlardan, mübârek sözlerini ve okuduğu Kurân-ı kerîmi dinleyince, hayran kalıp müslüman olanlardan biri de Abdullah bin Selâm hazretleridir.

Tevrât ve İncîl'i iyi bilen Abdullah bin Selâm, îmân etmeden önce bir Yahudi âlimi idi. Kendisi, müslüman oluşunu şöyle anlatır: "Ben Tevrât'ı ve izahlarını babamdan okuyup öğrenmiştim. Bir gün babam, âhir zamanda gelecek olan peygamberin sıfatları, alâmetleri ve yapacağı işleri bana anlattı ve; "Eğer O, Hârûn evlâdından gelecek olursa, O'na tâbi olurum; yoksa tâbi olmam!" dedi ve Resûlullah'ın Medîne'ye gelişinden önce öldü.

Resûlullah'ın Mekke'de nübüvvetini îlân ettiğini işittiğim vakit, O'nun sıfatlarını, ismini ve geleceği vakti biliyordum. Bu sebeple, O'nu gözleyip durdum. Resûlullah'ın Medîne yakınında Kubâ denilen yerdeki Amr bin Avf oğullarının evinde misâfir olduğunu birinden öğreninceye kadar bu hâlimi Yahudilerden saklayıp sustum.

Bir gün bahçemde hurma ağacından yaş hurma toplarken, Nâdir oğullarından birisi, "Bugün, Arabların adamı geldi" diye bağırdı. Beni bir titreme almıştı. Hemen; "Allahü ekber" diyerek tekbir getirdim. O anda halam Hâlide binti Hâris, ağacın altında oturuyordu. Çok yaşlı bir kadındı. Tekbirimi işitince; "Allah elini

"Allahü teâlâ, dört ki iyi sevdi ini bana bildirdi. Bu dördünü sevme i bana emr etdi. Bunlar; Alî, Ebû Zer, Mikdâd ve Selmân'dır." ***Hadîs-i şerîf***

boşa çıkarsın ve seni umduğuna kavuşturmasın. Vallahi sen, Mûsâ bin İmrân'ın geleceğini işitseydin bundan fazla sevinmezdin!" diyerek bana çıkıştı. Ona; "Ey hala! O, vallahi Mûsâ bin İmrân'ın kardeşidir ve O'nun gibi bir peygamberdir. O'nun yolundadır ve O'nun gönderildiği tevhîd ile gönderilmiştir" dedim.

Bunun üzerine bana; "Ey kardeşimin oğlu! Yoksa O, kıyâmete yakın gönderileceği bize bildirilen peygamber midir?" dedi. "Evet" dedim, "öyleyse haklısın" dedi.[156]

Resûlullah Medîne'ye hicret ettiği zaman, O'nu görmek için hemen halkın arasına karıştım. Mübârek cemâlini, nûrlu yüzünü görür görmez; "O'nun yüzü yalancı bir yüz olamaz!" dedim. Resûlullah, toplanan insanlara İslâmiyet'i anlatıyor, nasîhatler veriyordu. Burada Resûlullah'dan işittiğim ilk hadîs-i şerîf şudur:

"Selâmı aranızda yayınız, aç kimseleri doyurunuz, sıla-i rahm yapınız (yakın akrabâları ziyâret ediniz)**, insanlar uykuda iken namaz kılınız. Böylece Cennet'e selâmetle girersiniz."**

Fahr-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem, beni nübüvvet nûru ile tanıyıp; **"Sen, Medîne âlimi ibn-i Selâm mısın?"** buyurdu, ben de; "Evet" deyince, sevgili Peygamberimiz; **"Yaklaş"** buyurarak, şu suâli sordu: **"Ey Abdullah! Allahü teâlâ için söyle! Tevrat'ta benim vasıflarımı okuyup öğrenmedin mi?"** Ben de; "Allahü teâlânın sıfatları nelerdir, söyler misiniz?" dedim. Bu suâle karşılık, Resûlullah biraz bekledi ve Cebrâil aleyhisselâm İhlâs sûresini indirdi: Resûlullah efendimizin okuduğu bu sûreyi işitince, Peygamberimize hemen: "Evet yâ Resûlallah! Doğru söylüyorsun, şehâdet ederim ki, Allahü teâlâdan başka ilâh yoktur. Sen O'nun kulu ve Resûlüsün" diyerek Kelime-i şehâdet getirip müslüman oldum."

Sonra; "Yâ Resûlallah! Yahudiler; insanı hayrete düşürecek kadar yalan söyleyen, asılsız isnâd ve iftirâlarda bulunan zâlim bir millettir. Eğer sen benim seciye ve her hâlimi onlardan sorup öğrenmeden önce, onlar benim müslüman olduğumu duyup öğrenirlerse, muhakkak sizin yanınızda bana, akla gelmeyen iftiralarda bulunurlar. Siz, önce beni onlardan sorunuz!" dedim ve evin bir tarafına saklandım. Benim peşimden Yahudilerin ileri gelenlerinden bir grup içeri girdi. Resûlullah efendimiz, Yahudilere; **"Aranızdaki Abdullah bin Selâm, nasıl bir kimsedir?"** diye sordu. Yahudiler de; "O bizim en yüksek âlimimiz ve en büyük âlimimizin de oğludur! İbn-i Selâm bizim en hayırlımız ve en hayırlımızın da oğludur!" dediler. Bunun üzerine Resûlullah efendimiz, Yahudilere; "**Eğer o müslüman olduysa, siz buna ne dersiniz?"** diye sordu. Yahudiler; "Allah onu böyle bir şeyden korusun!" diye karşılık verdiler.

O sırada saklandığım yerden çıkıp; "Ey Yahudi topluluğu! Allahü teâlâdan korkunuz! Size geleni kabul ediniz. Allahü teâlâya yemîn ederim, siz de bilirsiniz ki; elinizdeki Tevrât'ta isminin ve sıfatlarının yazılı olduğunu gördüğünüz Allahü teâlânın resûlü budur. Ben şehâdet ederim ki, Allahü teâlâdan başka ilâh yoktur. Yine şehâdet ederim ki, Muhammed aleyhisselâm O'nun kulu ve resûlüdür" diyerek O'nu tasdik ettim. Bunun üzerine Yahudiler; "O bizim en kötümüzdür ve en kötümüzün de oğludur!" diyerek çeşitli kusurlar ve iftirâlarda bulunup beni kötülediler. Ben; "Zâten korktuğum bu idi. Yâ Resûlallah! Ben onların zâlim, yalancı, kötülükten çekinmeyen, iftiracı bir millet olduğunu size haber vermemiş miydim? İşte hepsi or-

156 Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, II, 400; Süheylî, Ravdü'l-ünf, II, 373.

taya çıktı!" dedim. Resûlullah Yahudilere; **"Birinci şehâdetiniz bize kâfidir, ikincisi ise lüzumsuzdur"** buyurdu. Bunun üzerine hemen evime döndüm. Ailemi ve akrabâlarımı İslâmiyet'e dâvet ettim. Halam da dâhil hepsi müslüman oldular.

Benim îmân etmem, Yahudileri çok kızdırdı. Bunun için beni sıkıştırmaya başladılar. Hattâ Yahudi âlimlerden bâzıları; "Arablardan peygamber çıkmaz, senin adamın hükümdardır" diyerek, beni İslâmiyet'ten vazgeçirmeğe kalkıştılar, fakat muvaffak olamadılar."

Kendisi ile birlikte; Sa'lebe bin Sa'ye, Üseyd bin Sa'ye, Esed bin Übeyd ve bâzı Yahudiler samimî olarak müslüman oldular. Fakat bâzı Yahudi âlimleri; "Muhammed'e yalnız bizim şerlilerimiz inandı. Eğer onlar hayırlılarımızdan olsalardı, atalarının dînini bırakmazlardı" dediler. Bunun üzerine Allahü teâlâ, onlara cevap olarak âyet-i kerîme indirip, meâlen buyurdu ki: **"Onların** (ehl-i kitâbın) **hepsi bir değildir. Ehl-i kitâbın içinde ibâdet ve tâatte bulunan bir cemâat vardır ki, onlar gece vakitlerinde secdeye kapanarak Allahü teâlâ'nın âyetlerini okurlar."**[157]

"Selâmı aranızda yayınız, aç kimseleri doyurunuz, sıla-i rahm yapınız, insanlar uykuda iken namaz kılınız. Böylece Cennet'e selâmetle girersiniz. "
Hadîs-i şerîf

Beterdir günbegün hâlim, begâyet, yâ Resûlallah!
Düzelsin artık ef'âlim, inâyet yâ Resûlallah!

Azıtdı bu denî nefsim, beni şeytâna uydurdu.
Ne mümkin bunca isyânla, dehâlet yâ Resûlallah!

Aceb kâbil mi kurtulmak, hevây-i nefs-ü şeytândan?
Erişmezse, eğer senden, hidâyet yâ Resûlallah!

Gelince feyz-ü ihsânın, günâhkâr kimseye bir ân,
Onun râhı, dü-âlemde, selâmet yâ Resûlallah!

Emri, nehyi ta'zîm etdim, harâma demedim halâl.
Her günâhın sonu oldu, nedâmet yâ Resûlallah!

Ey ins-ü cinnin Resûlü, insanların en üstünü,
İhlâsıma bağışla kıl, şefâ'at yâ Resûlallah!

157 Âl-i İmrân: 3/113.

Medîne-i münevvereden eski bir görünüş (1890)

Hicretin birinci senesinde vukû bulan bâzı olaylar

Hicretin birinci senesinde, Ensâr'dan Es'ad bin Zürâre, Berâ bin Ma'rûr, Külsüm bin Hidm, Muhâcirlerden Osman bin Maz'ûn vefât etti. Ayrıca, Medîne'nin hava ve suyunun tesirine dayanamayan Hazret-i Ebû Bekr ile Bilâl-i Habeşî radıyallahü anh sıtma hastalığına tutuldular. Bunun üzerine Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem; **"Yâ Rabbî! Mekke'yi sevdirdiğin gibi Medîne'yi de bize sevdir ve burada bize bereket ve rızık bolluğu ver"** diye duâ ettiler. Cenâb-ı Hak da duâsını kabul buyurup, Muhâcirlere Medîne'yi sevdirdi.

İlk yazılı andlaşma

Resûlullah efendimizin hicretinden önce, Medîne'de bulunan Hazrec kabîlesinin reisi Abdullah bin Übey, Medîne'ye hükümdar seçilecekti. Akabe bî'atları, daha sonra da hicret hâdisesiyle Evs ve Hazrec kabîlelerinin çoğu müslüman olunca, Abdullah bin Übey'in hükümdarlığı gerçekleşmedi. Bu sebeple Abdullah bin Übey, başta Peygamber efendimize ve Muhâcir olan Eshâb-ı kirâma, sonra Medîneli sahâbeye diş biliyor, fakat düşmanlığını açıkça gösteremiyordu. Kendisi gibi bir kaç kimse ile, münâfıklar zümresini teşekkül ettirdi. Bunlar, müslümanların yanında İslâm dînine girdiklerini söylüyor, fakat arkalarından alay ediyorlardı. Gizliden gizliye nifak tohumları ekmeye ve fitne çıkarmaya başladılar. Bunda öyle ileri gittiler ki, Fahr-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin mübârek sözlerini tersine nakletmeye ve değiştirmeye kalktılar.

Bu arada Mekkeli müşrikler de boş durmuyor, Resûlullah efendimize, Mekke'de yapamadıklarını Medîne'de yapmaya kalkışıyorlardı. Medîneli müşriklere tehdit mektupları gönderdikleri gibi, Medîne'deki Yahudi kabîlelerine de tehdidlerle dolu mektuplar, ve haberler gönderiyorlardı. Onların bu tehdidleri, Yahudilerin, Resûlullah efendimize yaklaşmalarına sebep oldu.

Bu sırada Yahudiler, Resûlullah efendimizin huzûruna gelip; "Sizinle sulh yapmaya geldik. Bir andlaşma yapalım da birbirimize zararımız olmasın" dediler. Peygamberimiz de onlarla elli beş maddelik bir andlaşma yaptı ki, alınan bu kararların bâzıları şöyledir:

1- Bu andlaşma; Resûlullah Muhammed aleyhisselâm tarafından Mekkeli ve Medîneli müslümanlarla, onlara tâbi olanlar ve sonradan iltihâk edenler ve onlarla beraber savaşanlar arasında yazılan bir belgedir.

2- Şüphesiz ki, bunlar diğer insanlardan ayrı bir cemâattir.

3- Her kabîle, esirlerinin kurtulmalık akçelerini (müslümanlar arasındaki adalete göre) ortaklaşa ödeyeceklerdir.

4- Müslümanlar, kendi aralarında karışıklık çıkaran kimselere, evlatları bile olsa, karşı cephe alacaklardır.

5- Yahudilerden müslümanlara tâbi olanlar, her hangi bir zulme uğramayacakları gibi, onlara yardım da edilecektir.

6- Yahudiler, müslümanlarla berâber bir grup teşkil edecek, herkes kendi dîninin îcâblarını yerine getirecektir.

7-Yahudilerden hiç birisi, Muhammed aleyhisselâmın izni olmadan askerî bir sefere çıkamayacaktır.

8- Hiç bir kimse, anlaştığı kimseye kötülük etmeyecek, zulme uğrayana mutlaka yardım edilecektir.

9- Medîne vâdisi, bu andlaşmayı yapanlar için dokunulmaz, harâm bölgedir.

10- Mekkeli müşrikler ve onlara yardım edenler hiç bir sûrette himâye edilmeyeceklerdir.

11- Medîne'ye hücûm edecek kimselere karşı, müslümanlar ile Yahudiler aralarında yardımlaşacaklardır.

Yahudiler, bu andlaşma ile (görünüşte) müslümanlarla dostluk yapacaklar, onlara kin tutmayacak ve düşmanlıkta bulunmayacaklardı.[158]

"Bana Yahudi âlimlerinden on ki i îmân etmi olsaydı, Yahudilerin hepsi îmân ederlerdi."
Hadîs-i şerîf

Ey Habîbîm, mahzûn olma

Düşmanlıklarını içinde saklayan Yahudiler, yukarıdaki andlaşmayı imzâladıktan sonra, Peygamber efendimize gruplar hâlinde geldiler. Kendilerince çok zor olan sorular sordular. Aldıkları cevaplardan O'nun, hak peygamber olduğunu anladılar. Fakat inâd ve kıskançlıklarından îmân etmediler.

Bunun üzerine sevgili Peygamberimiz; **"Bana Yahudi âlimlerinden on kişi îmân etmiş olsaydı, Yahudilerin hepsi îmân ederlerdi"** buyurdular. Resûlullah efendimizin böyle mahzûn olmasını, Allahü teâlâ şu âyet-i kerîmesiyle tesellî eyledi: **"**(Ey Habîbim!) **Ey şanlı Resûl! Kalbleriyle inanmadıkları hâlde, ağızlarıyla inandık diyenlerle** (münâfıklarla) **Yahudilerden küfür içinde koşuşanlar**(ın hâli) **seni mahzûn etmesin. Onlar, durmadan yalan dinleyenler ve senin huzûruna gelmeyen başka bir kavim** (Hayber Yahudileri) **için,** (Kureyzâoğullarından) **casusluk edenlerdir. Onlar, işittikleri sözlerin, hakikatlerin yerlerini değiştirirler, haktan uzaklaştıracak şekilde anlatırlar. Ve; "Eğer size şu** (fetvâ) **verilirse onu kabûl edin, verilmezse sakının" derler. Allahü teâlâ, kimin fitneye düşmesini dilerse, artık sen, Allahü teâlânın irâdesini önlemeye hiç bir surette muktedir olamazsın. Onlar öyle kimselerdir ki, Allahü teâlâ,** (onların) **kalblerini temizlemek istememiştir. Onlara, dünyâda hakîr ve perişânlık; âhirette de pek büyük bir azâb vardır."**[159]

Yapılan andlaşma sebebiyle, sahâbeden bâzıları, komşuları olan Yahudilerle dostluk kurmuşlardı. Allahü teâlâ, onları da bundan men ederek buyurdu ki: **"Ey îmân edenler! Din kardeşlerinizden başkasını** (kâfir ve münâfıkları) **dost edinmeyin. Onlar size fenalık yapmakta, fesat çıkarmakta kusur etmezler ve sıkıntıya girmenizi arzu ederler. Onların size karşı olan kin ve düşmanlıkları, ağızlarından dışarı dö-**

158 Süheylî, Ravd-ül-ünf, IV, 289.
159 Mâide 5/41.

külmüştür. Kalblerinde gizledikleri düşmanlık ise daha büyüktür. Eğer düşünür anlarsanız, onların düşmanlıklarına dâir âyetleri açıkladık (dikkat etmeniz gereken hususları çok açık şekilde gösterdik)**."**[160]

Mekkeli müşrikler, Medîne'deki müşrikleri, münâfıkları, Yahudileri ve Medîne'nin çevresindeki kabîleleri durmadan tahrik ve tehdide devam ediyorlardı. Bir an önce İslâm'ın nûrunu söndürmeye çalışıyorlar, sevgili Peygamberimizin mübârek vücûdunu ortadan kaldırmanın yollarını arıyorlardı.

Münâfıkların ve müşriklerin bu şekildeki hareketlerine karşı, Resûlullah efendimiz hep sulh yoluna gidiyordu. Eshâb-ı kirâmdan bâzıları, artık düşmana karşı çıkmanın lâzım geldiğine inanıyor ve; "Yâ Rabbî! Bizim için, senin yolunda, şu müşriklerle mücâdele etmekten daha kıymetli birşey yoktur. Bu Kureyşli müşrikler ki, Habîbinin peygamberliğini yalanladılar ve Mekke'den çıkmaya mecbûr ettiler. Allah'ım! Her hâlde onlarla harp etmemize müsâade edersin!.." diye duâ ediyorlardı.

Resûlullah efendimiz ise, bu yolda Allahü teâlânın emrini bekliyor, ne buyurulursa ona göre hareket ediyordu. Artık zamanı gelmişti. Cebrâil aleyhisselâmın getirdiği vahiyde buyruluyordu ki: **"Size karşı harb açanlarla, siz de Allahü teâlânın yolunda çarpışın. Fakat haddi tecâvüz edip, aşırı gitmeyin. Muhakkak ki, Allahü teâlâ aşırı gidenleri sevmez. Onları** (kâfirleri) **nerede bulursanız öldürün. Onlar sizi** (Mekke'den) **çıkardıkları gibi, siz de onları çıkarın. Onların şirk fitneleri, adam öldürmekten daha kötüdür. Onlar Mescid-i harâm'da sizinle çarpışmadıkça, siz de orada, kendileriyle harb etmeyin. Fakat, onlar sizi orada öldürürlerse, siz de onları orada öldürün. Kâfirlerin cezası böyledir. Eğer onlar, Allahü teâlâyı inkârdan ve muharebeden vazgeçerlerse,** (siz de bırakın. Zirâ) **muhakkak ki, Allahü teâlâ pek çok mağfiret ve merhamet edicidir."**[161]

Daha sonra gönderilen bir âyet-i kerîmede de buyruldu ki: "**Şirk fitnesinden eser kalmayıncaya ve din de yalnız Allahü teâlânın oluncaya** (yalnız Allahü teâlâya ibâdet edilinceye) **kadar, o müşriklerle harb edin.** (Şirkden) **vazgeçerlerse,** (onlara zulüm yokdur.) A**rtık düşmanlık (cezâ) ancak zâlimler üzerinedir."**[162]

Mâ medahtü Muhammeden bi makâlâtî,
Lâkin medahtü makâlâtî bi Muhammedin.

(Muhammed aleyhisselâmı medh edemiyorum,
Onunla, yazılarımı kıymetlendiriyorum.)

İmâm-ı Rabbânî (rahmetullahi aleyh)

---

160 Âl-i İmrân: 3/118.
161 Bekara: 2/190-192.
162 Bekara: 2/193.

GAZÂLAR VE SERİYYELER

“Size kar ı harb açanlarla, siz de Allahü teâlânın yolunda çarpı ın. Fakat haddi tecâvüz edip, a ırı gitmeyin.” ***Bekara: 190***

Mekke’de iken müşrikler Müslümanlara çok zulüm yaparlardı. Kimisini döverler, kimisinin başını yararlar, kimisine de olmadık işkence ederlerdi. O zaman savaşa izin yoktu. Zirâ müşrikler çoktu. Savaş yapmak müslümanların aleyhine olurdu. Medîne’ye geldikten sonra Eshâb-ı kirâm çoğaldı. Ensârın yardımıyla kuvvet hâsıl oldu. İslâmiyet şevket bulup cihâd meşru oldu. Kâfirlerle savaşa izin verildi.

Sefer, gazâ ve seriyye

Fahr-i kâinat sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, Medîne’nin asâyişini korumak, düşmanların durumunu kontrol etmek için **seriyyeler** (akıncı müfrezeleri, bölükler) yâni küçük askeri birlikler tertipledi. Resûlullah’ın bizzat iştirak etmeyip küffâr üzerine gönderdiği bu seriyyelere katılanların sayısı, beş ile dört yüz arasında değişirdi.

Peygamber efendimizin katıldığı ve bizzat idare ettiği savaşlara da **gazâ** (gazve) denir.

Askerin savaşa gitmesine **sefer,** savaş hâline de **seferberlik** denir.

Sevgili Peygamberimiz, düşmanın anî saldırılarını önlemek için, Medîne’de nöbet tutma usûlünü koyarak, devriyeler çıkararak gerekli emniyet tedbirlerini aldı.

Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem yirmiyedi gazâ yaptı. Bunlar; Ebvâ (Veddân), Buvât, Birinci Bedr (Safevân, İlk Bedr), Zül Uşeyre, Bedr (Bedr-i Kübrâ), Karkarat’ül Kedr, Benî Kaynukâ, Sevîk, Gatfân (Enmâr, Zî-Emr), Bahrân (Benî Süleym, Necrân), Uhud, Hamrâ’ül Esed, Benî Nadîr, Küçük Bedr (Bedr-i Sugrâ), Zâtü’r-Rikâ’, Dûmetü’l-Cendel, Müreysî (Benî Mustalak), Hendek (Ahzâb), Benî Kureyzâ, Benî Lıhyân, Gâbe (Zî Karde), Hayber, Vâdi-yül-kurâ, Mekke’nin Fethi, Huneyn, Tâif ve Tebük’tür.

Bu gazâlardan sadece dokuzunda çatışma vukû bulmuştur. Bu gazâlar; Bedr (Bedr-i Kübrâ), Uhud, Müreysî (Benî Mustalak), Hendek (Ahzâb), Benî Kureyzâ, Hayber, Vâdi-yül-kurâ, Huneyn ve Tâif’dir. Mekke harb edilmeden feth edildi, halkın tamamı müslüman oldu.

Diğer gazâlarda herhangi bir çatışma olmamış, bâzısında andlaşma yapılmış, bâzısı teslim olmuş; bir kısım küffâr, islâm askeri ile karşılaşmaya cesâret edememiş, küffârın çoğu da islâm askerinin geldiğini haber alır almaz dağlara kaçıp kaybolmuşlardır.

Bu mesel ile bulur cümle düvel fevz-ü felâh
Hazır ol cenge eğer ister isen sulh-ü salâh.

Abdülhak Molla

Resûlullah Efendimizin Gönderdiği Seriyyeler

İlk Seriyyeler

Hazret-i Hamza Bölüğü

Müşrikleri, ticârî ve iktisadî yönden zayıf düşürmek ve yola getirmek lâzımdı. Bunun için Suriye ticâret yollarının kesilmesi îcâbediyordu. Bu sırada, bir müşrik kervanının Medîne yakınlarından geçmekte olduğu işitildi. Hicri birinci yılın yedinci ayı Ramazân başında Sevgili Peygamberimiz, derhâl sefer hazırlığı yapılmasını emredip, otuz süvârinin başına Hazret-i Hamza'yı kumandan tâyin etti. Kendisine, Allahü teâlâdan korkmayı, emri altında bulunanlara iyi davranmayı tavsiye buyurduktan sonra; **"Allahü teâlânın yolunda, Allahü teâlânın ismini anarak gazâya çıkınız! Allahü teâlâyı tanımayanlarla çarpışınız..."** buyurdular. Hazret-i Hamza'ya, beyaz bir bayrak vererek uğurladılar.

Hazret-i Hamza, emrindeki süvârilerle, üç yüz süvârinin koruduğu müşrik kervanına doğru harekete geçti. Kervan; Şam'dan Mekke'ye gitmek üzere Sîfr-ül-Bahr denilen yere gelince, mücâhidlerle karşılaştılar. Şanlı sahâbîler, derhâl savaş düzenine girerek çarpışmaya hazır duruma geldiler. O sırada, orada bulunan Mecdî bin Amr el-Cühenî, yetişip araya girdi. Mecdî bin Amr el-Cühenî, iki tarafın da müttefiki idi. Müslümanların sayıca çok az, müşriklerin pek fazla olduklarını görüp, müslümanların yenilebileceklerini düşündü. Müslüman devletinin ilelebet devamını umarak arabuluculuk edip, iki tarafı çarpışmaktan vazgeçirdi. Sonra, Hazret-i Hamza ve arkadaşları Medîne'ye geri döndüler. Mecdinin hareketi, Peygamber efendimize arzedilince, memnuniyetini bildirerek; **"Mübârek, iyi ve doğru bir iş yapmıştır"** buyurdular.[163]

"Allahü teâlânın yolunda, Allahü teâlânın ismini anarak gazâya çıkınız! Allahü teâlâyı tanımayanlarla çarpı ınız."
Hadîs-i şerîf

Ubeyde bin Hâris bölüğü

Bundan sonra seriyyelerin arkası kesilmedi. Ubeyde bin Hâris hazretlerinin emrine altmış veya seksen kadar mücâhid verilerek, Rabig'e gönderildi. İki asker birbirine karşı gelir gelmez, iki taraf da ok atmağa başladılar. İslâm askerinden ilk ok atan Sa'd bin Ebî Vakkâs idi. Ebû Süfyân emrindeki ikyiyüz müşrik, İslâm askerinin büyük kısmı pusudadır zannedip müslümanlardan korkarak selâmeti kaçmakta buldular.[164]

Allah yolunda cenk edelim şân alalım şân...
Kur'ânda zafer va'd ediyor Hazret-i Yezdân.

---

163 Vâkıdî, Megâzî, I, 9; Kilâ'î, İktifâ, II, 6; Şemseddin Şâmî, Sübülü'l-Hüdâ, VI, 11.
164 Vâkıdî, Megâzî, I, 10; İbni Sa'd, Tabakât, II, 7; Kilâ'î, İktifâ, II, 3-4.

Resûlullah Efendimizin Gazâları

İlk Gazâlar

Veddân Gazâsı

Buna Ebvâ Gazâsı da denir. Resûlullah'ın ilk gazâsıdır. Hicretin onikinci ayında vâki olmuştur. Medîne'de vekil olarak Sa'd bin Ubâde hazretleri bırakıldı.

Kureyş ve Benî Damr kabilesi üzerine altmış kişi ile gidildi. Sancağı hazret-i Hamza taşıyordu. Mekkelilere rastlanmadı. Veddân denilen mevkiye geldiler. Benî Damr kabilesi ile yazılı bir anlaşma yapıldı. Buna göre;

1- Damraoğulları, kat'i suretle düşmana yardım etmeyecek,

2- Damraoğullarının can ve mal emniyeti, Müslümanların teminatı altında olacak,

3- Buna karşılık Peygamber efendimiz, Damraoğullarını bir savaş için çağırdığında, derhâl yardıma koşacaklardır.

"Hac yolunda ölenlere ve Allah yolunda gazâ edenlere müjdeler olsun!"
Hadîs-i şerîf

Buvât Gazâsı

Bu gazâ Resûllullahın ikinci gazâsıdır. Hicretin ikinci senesi Rebî'ul-evvel ayı idi. Medîne'de vekil olarak Sâib bin Osman bin Maz'ûn hazretleri bırakıldı. Ebû Süfyân idaresindeki yüz kişilik bir müşrik kervanının, ikibinbeşyüz deve ile Şam'a gitmekte olduğu haber alınınca, ikiyüz kişi ile Kureyş kafilesi üzerine gidildi. Buvât Dağı'na kadar her taraf adım adım aranmasına rağmen müşrikler yakalanamadı.

Zül Uşeyre Gazâsı

Hicretin onaltıncı ayı başlarında yapıldı. Ebû Süfyân kumandasında Mekkeli müşriklere ait büyük bir ticaret kervanının Şam'a gitmekte olduğu haberi alındı. Resûlullah Ebû Seleme bin Abdülesed'i yerlerine vekil bıraktılar. Sancağı hazret-i Hamza radıyallahü anhâ verdiler. Otuz develeri vardı, nöbetleşe binerlerdi. Yüzelli veya ikiyüz kadar mücâhidle Uşeyre denilen yere gelip birkaç gün beklediler. Kervanı yakalamak mümkün olmadı. Müdlicoğulları ile sulh yapıp Medîne'ye döndüler.

İlk Bedr Gazâsı

Safevân Gazâsı da denir. Buvât Gazâsı'ndan döneli birkaç gün olmuştu ki, Kürz bin Câbir Fihri ismindeki bir Kureyşli adamları ile birlikte Cemma Dağı'na baskın vererek, burada yayılan sığır ve develeri sürüp götürdüğü haberi alındı.

Peygamberimiz efendimiz, yerine Zeyd bin Hârise'yi vekil bırakarak, bir mikdar Eshâbla birlikte vak'a mahalline hareket ettiler. Sancağı, bu kez hazret-i Ali'ye verdiler.

Mücâhidler hâdise yerine geldiğinde, Kürz ve diğerleri, hayvanları bırakarak izlerini kaybettirdiler. Bedr'in Safevân vâdisine kadar her taşın altı yoklandıysa da bulunamadılar.

Abdullah bin Cahş bölüğü (Batn-ı Nahle seriyyesi)

Peygamber efendimiz bir gün, Kureyş müşriklerini gözetlemek üzere, Nahle'ye seriyye tertip etmek istediler. Gönderilecek askerlere de Ebû Ubeyde bin Cerrah hazretlerini kumandan yapmayı istediler. Ebû Ubeyde bin Cerrah, bu emri alınca, Peygamberimizden uzak kalmanın acısıyla ağlamaya başladı. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem onun yerine Abdullah bin Cahş hazretlerini emir tâyin ettiler.[165]

Abdullah bin Cahş, İslâmiyet'i heyecanla yaşayan zâtlardandı. Müslüman olduğu zaman, kâfirler kendisine akla gelmedik işkence yapmalarına rağmen, onlara îmân gücü ile karşı koymuş, ezâ ve cefâlarına metanetle katlanmıştı. Bu sebeple Peygamber efendimiz, onun için Eshâbına; **"Açlığa ve susuzluğa en çok dayanan ve katlananınızdır"** buyurmuştu. Abdullah bin Cahş, Resûlullah efendimizin şehîdler için verdiği müjdeleri duyarak, hep şehâdete can atmıştı. Harplerde en önde kahramanca çarpışırdı.

Hazret-i Abdullah bin Cahş der ki: "O gün, Resûl aleyhisselâm, yatsı namazını kılınca, beni yanına çağırdı. **"Sabah erkenden yanıma gel. Silâhın da yanında olsun. Seni bir tarafa göndereceğim"** buyurdu.

Sabah olunca, mescide gittim. Kılıcım, yayım, ok ve çantam üzerimde, kalkanım da yanımda idi. Resûl aleyhisselâm, sabah namazını kıldırdıktan sonra evine döndüler. Ben daha önce geldiğim için kapının önünde bekliyordum. Muhâcirlerden benimle gidecek bir kaç kişi buldu. **"Seni bu kişilerin üzerine kumandan tâyin ettim"** buyurarak, bir mektup verdi. **"Git! iki gece yol aldıktan sonra mektubu aç. Onda buyrulana göre hareket et"** buyurdu. "Yâ Resûlallah! Hangi tarafa gideyim?" diye sordum. **"Necdiye yolunu tut. Rekiye'ye, kuyuya yönel!"** buyurdu.

Abdullah bin Cahş, Nahle seferine memûr edildiği zaman, kendisine ilk defa, **Emîr-ül mü'minîn** sıfatı verildi. İslâm'da ilk defa bu isimle anılan emir, o oldu. Sekiz veya on iki kişilik bir birlik ile, iki gün sonra Melel mevkiine vardıklarında, açtığı mektupta;

"Bismillâhirrahmânirrahîm. Bu mektubu gözden geçirdiğin zaman, Mekke ile Tâif arasındaki Nahle vâdisine ininceye kadar, Allahü teâlânın ismi ve bereketiyle yürüyüp gidersin. Arkadaşlarından hiç birini, seninle birlikte gitmeye zorlamayasın! Nahle vâdisindeki Kureyşîleri ve Kureyşîlerin kervanını gözetleyip takip ve kontrol edesin. Onların haberlerini bize bildiresin" yazılıydı.

Emir-ül mü'minîn Hazret-i Abdullah bin Cahş, mektubu okuduktan sonra; "Bizler Allahü teâlânın kullarıyız ve hep O'na döneceğiz. İşittim ve itâat ettim. Allahü teâlânın ve sevgili Resûlünün emrini yerine getireceğim" diyerek mektubu öpüp, başına koydu. Sonra arkadaşlarına dönerek; "Hanginiz şehîd olmaya can atıyorsa benimle gelsin. Gelmek istemeyen dönüp gidebilir. Hiç birinizi zorlayıcı değilim. Gelmezseniz, ben tek başıma gidip, Resûl aleyhisselâmın emrini yerine getireceğim" dedi. Arkadaşları hep birden; "Biz Peygamber efendimizin emirlerini işittik. Allahü teâlâya, Resûlullah sallallahü aleyhi ve selleme ve sana itâat edicileriz. Nereye istersen, Allahü teâlânın bereketi üzere yürü" diye cevap verdiler.

---

165 İbni Hişâm, Sire, I, 601; Vâkıdî, Megâzî, I, 2; İbni Sa'd, Tabakât, II, 7; Taberî, Târih, II, 410; Kilâ'î, İktifâ, II, 9-10.

Sa'd bin Ebî Vakkâs hazretlerinin de bulunduğu bu küçük ordu, Hicaz'a doğru yol aldı ve Nahle'ye geldi. Bir yere gizlenerek oradan gelip geçen Kureyşîleri gözetlemeye başladı. Bu sırada, bir Kureyş kâfilesi geçti. Develeri yüklü idi. Mücâhidler, kâfileye yaklaşarak onları İslâm'a dâvet ettiler, kabul etmeyince çarpışmağa başladılar. Birisini öldürüp ikisini esir aldılar, birisi atlı olduğu için yetişemediler. Kâfirlerin bütün malı mücâhidlere kaldı. Abdullah bin Cahş, bu ganîmet mallarının beşte birini Resûlullah efendimize ayırdı. Bu, müslümanların aldıkları ilk ganîmetti.[166]

"Ey Cebrâil! Allahü teâlânın, yüzümü, Yahudilerin kıblesinden Kâbe'ye çevirmesini arzu ediyorum."
Hadîs-i şerîf

Mescid-i Kıbleteyn

Sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem, Medîne-i münevvereye hicret edeli on yedi ay geçmişti. Şimdiye kadar hep Kudüs-i şerîfdeki Beyt-ül-mukaddes'e dönerek namazlarını kılarlardı. Bu günlerde,Yahudilerin; "Ne acâib iştir! Dîni bizden ayrı, fakat kıblesi bizim gibi!" diye söyledikleri, Resûlullah efendimize kadar geldi. Bu söylentilerden, kalbi şerîfleri incindi.

Bir gün Cebrâil aleyhisselâm geldiğinde, ona buyurdular ki: **"Ey Cebrâil! Allahü teâlânın, yüzümü, Yahudilerin kıblesinden Kâbe'ye çevirmesini arzu ediyorum."**

Cebrâil aleyhisselâm da; "Ben, ancak bir kulum. Bunu, Allahü teâlâdan niyaz et!" diye cevap verdi.

Bundan sonra Bekara sûresinin 144. âyet-i kerîmesi nâzil oldu. Buyruldu ki: **"**(Ey Habîbim! Vahyin gelmesi için) **yüzünün semâya doğru çevrilip durduğunu muhakkak görüyoruz. Bunun için, biz seni, razı olacağın bir kıbleye çevireceğiz. Şimdi yüzünü Mescid-i harâm tarafına** (Kâbe'ye) **döndür.** (Ey mü'minler!) **Siz de, her nerede olursanız yüzünüzü namazlarda o tarafa çeviriniz. Şüphe yok ki, kendilerine kitap verilenler, bu kıble çevrilişinin, Rableri tarafından hak olduğunu elbette bilirler. Allahü teâlâ ise, onların yapacaklarından gâfil değildir."**

Şa'bân ayının ortasında Salı günü bu âyet-i kerîme nâzil olduğunda, Resûlullah efendimiz eshâbına Benî Selime Mescidi'nde öğle veyâ ikindi namazını kıldırıyordu. Namazın üçüncü rekâtinde iken Kâ'beye dönülmesi emrolundu. Vahyi alır almaz yönlerini Kâbe-i muazzamaya çevirdiler. Eshâb-ı kirâm da Habîb-i ekrem efendimize uyarak, O tarafa döndüler. Bundan böyle bu mescide **"Mescid-i Kıbleteyn"** yâni iki kıbleli mescid ismi verildi.

Resûlullah efendimiz, Kubâ'ya da gidip, ilk yapılan mescidin mihrabını mübârek elleriyle yeniden yaptı ve mescidin duvarlarını değiştirdi.[167]

166 İbni Hişâm, Sîre, I, 601; Vâkıdî, Megâzî, I, 2; Kilâ'î, İktifâ, II, 9-10; Şemseddin Şâmî, Sübülü'l-Hüdâ, VI, 16.
167 İbni Hişâm, Sîret, I, 549.

Mescid-i Kıbleteyn

Müslümanların ilk kıblesi kuzeybatı cihetinde olan Mescid-i Aksâ idi. Burası Yahudilerin de kıblesiydi. Yahudiler, Müslümanlar bizim kıblemize dönüyor diye Eshâb-ı kirâm ile alay ediyorlardı. Sevgili Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" Cenâb-ı Hakka dua ederek kıblemizin Kâbe-i muazzama olmasını istediler.

Resûlullah efendimiz bu mescidde bir öğle namazını [başka bir rivâyetde ikindi namazını] kıldırırken, "Kâbe'ye dönünüz" meâlindeki âyet-i kerime nâzil olunca güneydoğu cihetinde bulunan Kâbe-i muazzamaya döndüler. Onun için bu mescide iki kıbleli mescid anlamına gelen Mescid-i kıbleteyn deniyor.

BEDR GAZÂSI

Bu gazâya **İkinci Bedr, Bedr-i kıtâl, Bedr-i kübrâ** da denir. Yapılan seriyyelerde, Eshâb-ı kirâmın başarılı olması, kâfirleri korkutmaya başladı. Artık kervanları kafileler hâlinde ve yanlarında askerlerle sefere çıkıyordu. Hicretin ikinci yılında, Mekkeli müşrikler her aileden sermâye alıp, bin develik bir kervanı Şam'a gönderdiler. Başlarında Mekke'nin ileri gelenlerinden Ebû Süfyân vardı ve henüz müslüman olmamıştı.[168] Kervanı korumak için kırk kadar da muhafız vazifelendirilmişti... Mallar satıldıktan sonra, paranın tamamıyla silâh satın alacaklar ve bunlar, müslümanlarla savaşta kullanılacaktı.

Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem müşriklerin büyük bir kervanı ticâret için Şam'a gönderdiklerini haber alınca, durumlarını keşif için, Muhâcirlerden bir kaç kimseyi vazifelendirdi. Zül Uşeyre denilen yere vardıklarında, kervanın geçtiğini öğrenip, Medîne'ye döndüler. Küfür ehlinin, silâh ve malları ellerinden alınırsa, ehl-i İslâm'a zararları dokunmaz ve mukavemetleri kırılırdı. Bu sebeple Resûlullah efendimiz, bir durum değerlendirmesi yapıp, hemen savaş hazırlıklarına başladılar.

Yerine namaz kıldırmak üzere Abdullah ibni Ümm-i Mektûm'u, bıraktılar.[169] Talha bin Ubeydullah ile Sa'îd bin Zeyd hazretlerini de, kervanın dönüşünü öğrenmek üzere keşif kolu olarak gönderdiler.[170] Hazret-i Osman'ı hanımı ağır hasta olduğundan Medîne'de kalmalarını emir buyurdular. Sonra dört kişiye daha vazife verdiler. Böylece vazifeliler sekiz kişi oldu.

Fırsat kaçırılacak gibi değildi. Peygamber efendimiz hemen hazırlık yapıp, yanlarına Muhâcirlerden ve Ensâr'dan üç yüz beş sahâbî alarak, Ramazân-ı şerîfin on ikinci günü Bedr mevkiine doğru yürüdüler. Sayıları, vazifelilerle birlikte 313 kişiyi buluyordu.[171] Altmışdördü muhâcirlerden idi.

Bedr; Mekke, Medîne ve Suriye'ye giden yolların birleştiği bir yerdi.

Bu sefere çıkmak için yeni yetişen gençler, hattâ kadınlar bile Peygamber efendimize yalvarıyorlardı. Ümmü Varaka'nın, Resûlullah efendimizin huzûruna gelip; "Anam-babam sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Müsâade ederseniz, sizinle gelmek istiyorum. Yaralıların yaralarını sarar, hastaların hizmetini görürüm. Belki, Allahü teâlâ bana da şehîdlik nasîb eder!" demesi üzerine;

"Sen (Ümmü Varaka), evinde otur, Kur'ân-ı kerîm oku. üphesiz ki, Allahü teâlâ sana ehidli i nasîb eder."
Hadîs-i şerîf

---

168 Vâkıdî, Megâzî, I, 27.
169 İbni Sa'd, Tabakât, III, 216, 382.
170 İbni Sa'd, Tabakât, II, 11.
171 Ahmed bin Hanbel, Müsned, I, 248; Heysemî, Mecma'uz-zevâid, VI, 68.

Habîb-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem; **"Sen, evinde otur, Kur'ân-ı kerîm oku. Şüphesiz ki, Allahü teâlâ sana şehidliği nasîb eder"** buyurmuştu.

Sa'd bin Ebî Vakkâs anlattı ki: "Resûlullah efendimiz, bizimle gazâya gitmek isteyen çocukları geri çevirmek istediklerinde, kardeşim Umeyr'in bir tarafa saklanmaya, göze görünmemeye çalıştığını gördüm. O zaman on altı yaşında idi. "Sana ne oldu ki, böyle gizleniyorsun?" dedim. "Resûlullah efendimizin beni de küçük görüp geri çevirmesinden korkuyorum! Hâlbuki, gazâya katılıp, Allahü teâlânın bana şehîdlik nasîb etmesini arzu ediyorum" dedi. Bu sırada onu, Resûlullah efendimize bildirdiklerinde, kardeşime; **"Sen geri dön"** buyurdular. O zaman, kardeşim Umeyr ağlamaya başladı. Merhamet deryası Habîb-i ekrem efendimiz, onun gözyaşına dayanamayıp, müsâade ettiler. Hâlbuki, kardeşimin kılıcını, kendisi kuşanamadığı için beline ben takmıştım."[172]

Âlemlerin efendisi olan sevgili Peygamberimizin, sancağını Mus'ab bin Umeyr, Sa'd bin Mu'âz ve Hazret-i Ali taşıyorlardı.[173] Eshâb-ı kirâmın yanlarında sâdece üç at ve yetmiş deve vardı. Atlardan biri Mikdâd'ın, biri Zübeyr'in, biri de Mersed bin Mersed'in idi. İki veya üç kişi bir deveye nöbetleşe biniyordu. Resûlullah efendimiz, Hazret-i Ali, Ebû Lübâbe, bir de Mersed bin Ebî Mersed ile nöbetleşeşe biniyorlardı. Fakat hepsi, Resûl aleyhisselâmın yürümeyip hep deve üzerinde gitmesi için; "Canımız sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Siz deveden inmeyiniz. Yüksek zâtınızın yerine biz yürürüz" diyerek yalvarıyorlardı. Fakat Kâinatın sultânı, kendisini onlardan farklı görmeyip; **"Siz, yürümekte benden daha kuvvetli olmadığınız gibi, ecir ve mükâfat hususunda da ben sizden müstağni ve ihtiyaçsız değilim"** buyurdular. Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz ve yüce Eshâbı, çölde kavurucu bir sıcak altında yürüyorlardı. Ayrıca oruçluydular. Eshâb-ı kirâm, İslâmiyet'i yaymak için, pek çok sıkıntılara katlanarak Peygamber efendimizin peşinden aşk ve şevkle gidiyorlardı. Çünkü sonunda, Allahü teâlânın ve Resûlünün rızâsı vardı, ziyâdesiyle arzu ettikleri şehîdlik ve Cennet vardı... Sevgili Peygamberimiz, Eshâbının hâllerine bakıp; **"Allah'ım! Onlar, yayadırlar. Sen, onlara binit ver! Allah'ım! Onlar açık ve çıplaktırlar. Sen, onları giydir! Allah'ım! Onlar açdırlar, onları doyur. Fakirdirler, fadl-ı kereminle onları zengin eyle!"** diye duâ buyurdular.

Peygamber efendimiz ve mübârek ordusu, bu şiddetli sıcaklar altında Bedr'e doğru ilerlerken, müşriklerin Şam'dan gelen kervanları da Bedr'e yaklaşmıştı. Peygamber efendimizin, kervandan haber almak üzere gönderdiği iki sahâbî, kervanın bir-iki gün içinde Bedr'e gelebileceğini öğrenip, sür'atle geri döndüler. Kervandakiler, onların haberi öğrendiği köye geldiklerinde, köylülere; "Müslümanların casuslarından haberiniz var mıdır?" diye sordular. Onlar; "Bilmiyoruz. Fakat iki kişi gelip, şurada biraz oturdular, sonra da kalkıp gittiler" dediler.

Ebû Süfyân, tarif edilen yere gidip tetkik ettiğinde, yerdeki deve pisliklerini ezdi ve içinde yem çekirdekleri gördü ve; "Bunlar Medîne yemleridir, öyle zan ederim ki, o iki adam Muhammed'in (aleyhisselâm) casuslarıdır" dedi. Müslümanların çok yakınlarda olduğunu tahmin ederek, büyük bir korkuya kapıldı. Kervanın âkıbetinden

---

172 İbni Sa'd, Tabakât, III, 150; Hâkim, Müstedrek, III, 208.
173 İbni Hişâm, Sîret, I, 612; İbni Kesîr, Sire, II, 388; Kilâ'î, İktifâ, II, 18.

endişeye düşerek, gece-gündüz yürüyüp, vakit kaybetmeden Kızıldeniz sahilinden Mekke'ye sür'atle gitmeye karar verdi. Ayrıca, Damdam bin Amr Gıfârî isminde birini, durumu bildirmek üzere Mekke'ye haberci olarak gönderdi.[174]

Bu kimse, Mekke'ye gelince gömleğini önünden ve arkasından yırttı. Devesinin palanını ters çevirdi. Acâib bir vaziyette; "İmdâaat! İmdat!... Ey Kureyşliler! Yetişin!... Kervanınıza, Ebû Süfyân'ın yanındaki mallarınıza, Muhammed ve Eshâbı saldırdılar. Eğer yetişebilirseniz kervanınızı kurtarabilirsiniz!..." diye feryâd-u figân edip bağırmaya başladı.

Bunu duyan Mekkeliler, derhâl toparlanıp, hazırlıklarını yaptılar. Yedi yüz develi, yüz süvâri ve yüz elli piyade toparladılar. Ebû Leheb'e; "Haydi sen de katıl!" dediklerinde, korkusundan hastalığını bahane etti. Yerine, As bin Hişâm'ı bedel olarak gönderdi. Ümeyye bin Halef adındaki müşrik, harbe hazırlanmakta gâyet gevşek davranıyordu. Zîrâ, Peygamber efendimizin; **"Benim Eshâbım, Ümeyye'yi katleder"** buyurduğunu duymuştu. O'nun, hiç bir zaman doğruluktan ayrılmadığını bildiği için korkuyordu. Bu sebeple, Ebû Cehil'in ısrarlarına karşı yaşlı ve çok şişman olduğunu ileri sürdü. Fakat Ebû Cehil'in korkaklıkla itham etmesi üzerine gitmek mecburiyetinde kaldı.

Müşrik ordusu bin kişi kadardı.Hepsi demir zırh giymişdi. Yanlarında güzel sesli kadınlar vardı. Çalgı âletlerini ve içki almayı da ihmâl etmemişlerdi. Bu kadar güçlü bir ordu ile, değil üç yüz kişiye, bin kişilik bir orduya bile ânında galip geliriz zannında idiler. Yola çıkmadan öldürecekleri kimseleri, alacakları ganîmetleri hesâb edenler bile vardı. Fakat hepsinin en büyük emeli; İslâm'ı ortadan kaldırmaktı. Bu azgın müşrik sürüsü, kadınların çaldığı defler ve söylediği şarkılarla yola çıktı.

Bu sırada Ebû Süfyân, Bedr'den epeyce uzaklaşmış, Mekke'ye doğru bir hayli yol almıştı. Tehlikenin kalktığından emîn olunca, Kays bin İmri-ül-Kays ismindeki adamını Kureyş'e gönderip; "Ey Kureyş cemâati! Siz kervanınızı, adamlarınızı ve mallarınızı muhâfaza etmek için Mekke'den yola çıkmıştınız. Biz tehlikeden kurtulduk. Artık geri dönünüz!..." dedi. Ayrıca; "Müslümanlarla çarpışmak üzere Medîne'ye gitmekten sakının!" diye tavsiyede bulundu.

Kays, müşrik ordusuna haberi getirdiğinde, Ebû Cehil; "Yemîn ederim ki, Bedr'e varıp üç gün üç gece şenlik yapıp, develer boğazlar, şarab içeriz. Etraftaki kabîleler bizi seyrederek, hâlimize imrenirler ve hiç kimseden korkmadığımızı görürler. Bundan sonra, heybetimizden, kimse bize saldırmaya cesaret edemez. Ey yenilmez Kureyş ordusu! Yürüyün..." dedi.

"Allah'ım! Onlar (Eshâbım), yayadırlar. Sen, onlara binit ver! Allah'ım! Onlar açık ve çıplaktırlar. Sen, onları giydir! Allah'ım! Onlar açdırlar, onları doyur. Fakirdirler, fadl-ı kereminle onları zengin eyle!"
Hadîs-i şerîf

174 İbni Hişâm, Sîret, II, 607; Süheylî, Ravd-ül-ünf, III, 47.

Bedr Gazâsı Güzergâhı

Kays, Ebû Cehil'in söz dinleyecek hâlde olmadığını görüp, geri döndü ve durumu Ebû Süfyân'a bildirdi. İleriyi gören ve tedbirli bir kimse olan Ebû Süfyân; "Eyvah! Yazık oldu Kureyş'e!... Bu Amr bin Hişâm'ın (Ebû Cehil'in) bir plânıdır. Bu işi mutlaka insanlara baş olma sevdâsıyle yaptı. Hâlbuki böyle azgınlık, her zaman büyük bir eksiklik ve uğursuzluktur. Eğer müslümanlar, onlara rastlarsa Kureyş'in vay hâline!.." demekten kendini alamadı. Kervanı sür'atle Mekke'ye ulaştırıp, orduya yetişti.

"Bizim dînimizde olmayan, bizimle beraber olamaz."
Hadîs-i şerîf

Bu sırada, Server-i kâinat sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, Eshâbıyla Bedr'e yaklaşıyorlardı. Bir ara, Medîneli müşriklerden Hubeyb bin Yesâf ile Kays bin Muharris'i İslâm ordusunun arasında gördüler. Hubeyb'in başında demir tolgası olduğu hâlde tanıdılar ve Hazret-i Sa'd bin Mu'âz'a; **"Bu, Hubeyb değil midir?"** buyurdular. O da; "Evet, yâ Resûlallah!" dedi. Hubeyb harp san'atını bilen, yiğit bir pehlivandı. Kays ile Resûlullah efendimizin huzûr-ı şerîfine geldiler. Peygamberimiz onlara; **"Siz, bizimle niçin geliyorsunuz?"** buyurdular. Onlar da; "Sen, bizim kızkardeşimizin oğlusun ve komşumuzsun. Biz de kavmimizle birlikte ganîmet toplamak üzere geliyoruz!" dediler. Efendimiz, Hubeyb'e; **"Sen Allahü teâlâya ve Resûlüne îmân ettin mi?"** buyurunca; "Hayır" dedi. Resûl aleyhisselâm; **"Öyle ise geri dön! Bizim dînimizde olmayan, bizimle beraber olamaz"** buyurdu.

Hubeyb; "Benim yiğitliğimi, kahramanlığımı ve düşmanın bağrında yaralar açan bir pehlivan olduğumu herkes bilir. Ganîmet için senin yanında, düşmanına karşı harb ederim" dedi. Peygamber efendimiz, onun yardımını kabul buyurmadı.

Bir müddet gidince Hubeyb, isteğini tekrarladı, fakat Peygamberimiz, müslüman olmadıkça arzusunun kabul edilemeyeceğini bildirdi. Revha mevkiine geldiklerinde Hubeyb, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin huzûruna gelip; "Yâ Resûlallah! Allahü teâlânın, âlemlerin Rabbi olduğuna ve senin peygamberliğine inandım, îmân ettim" deyince; Server-i kâinat efendimiz çok sevindiler. Kays da, Medîne'ye döndükten sonra îmânla şereflendi (radıyallahü anh).

İslâm ordusu, Safra vâdisine geldiğinde, Mekkelilerin bir ordu kurup, kervanlarını kurtarmak için Bedr'e doğru yürüdüklerini haber aldı. Peygamber efendimiz Eshâbını toplayıp, onlarla bu durumu istişare ettiler. Zîrâ, Medîneli müslümanlar, Resûlullah efendimize Akabe'de bî'at ettiklerinde; "Yâ Resûlallah! Sen, bizim şehrimize gel. Seni orada, düşmanına karşı canımız pahasına da olsa, koruyacağız ve sana tâbi olacağız" diye söz vermişlerdi. Hâlbuki şimdi, Medîne'den dışarı çıkmışlardı. Karşılarında ise kendilerinden sayı, silâh ve malca kat kat fazla büyük bir düş-

man ordusu vardı.

Resûlullah efendimiz, Eshâbına, fikirlerini sorunca, Muhâcirlerden Ebû Bekr-i Sıddîk ve Ömer-ül Fâruk ayrı ayrı kalkıp, düşman ordusuyla çarpışmak lâzım olduğunu bildirdiler. Yine Muhâcirlerden Mikdâd bin Esved kalktı; "Yâ Resûlallah! Allahü teâlânın emri ne ise, onu yerine getir. O'nun fermânıyla yürü. Her an seninle berâberiz, bir an yanından ayrılmayız. Biz, İsrâiloğullarının Mûsâ aleyhisselâma dedikleri gibi; **"Yâ Mûsâ! Cebbârlar, zâlimler kavmi o bölgede bulundukları müddetçe biz oraya gidecek ve o beldeye ebediyyen girecek değiliz. Artık sen ve Rabbin beraber gidin de, ikiniz onlarla muharebe edin, çarpışın. Biz burada kalıp oturacağız..."**[175] şeklinde bir söz de söylemeyiz. Canımızı ve başımızı Allahü teâlânın ve Resûlünün yolunda fedâ ederiz. Seni, hak peygamber olarak gönderen Allahü teâlâya yemîn ederiz ki, deniz ötesi Habeşistan'a göndersen, yine gideriz. Sana asla en küçük bir muhalefette bulunmayız. Her arzunuzu yerine getirmek için hazırız. Anam-babam, canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah..." dedi. Mikdâd'ın bu konuşması, sevgili Peygamberimizi ziyâdesiyle memnun etti. Ona hayır duâlarda bulundu.[176]

Burada Medîneli müslümanların reyleri çok önemliydi. Çünkü, hem sayıca fazlaydılar, hem de Resûlullah'ı Medîne'de korumak üzere söz vermişlerdi. Medîne dışında çarpışmak üzere bir va'dleri yoktu. Bu düşünce anlaşılınca, Ensâr'dan Sa'd bin Mu'âz ayağa kalktı ve; "Yâ Resûlallah! Eğer izin verirseniz, Ensâr nâmına konuşayım" dedi. İzin verilince; **"Yâ Resûlallah! Biz, sana îmân ettik, peygamberliğini tasdik ettik. Her ne getirdin ise hakdır, doğrudur. Bu husustа, dinlemek ve itaat etmek üzere sana kesin söz verip yemîn ettik. Biz, o sözümüzden asla dönmeyiz ve her nereyi teşrif ederseniz emrinizdeyiz. Emrinizi başımızın üzerinde tutarız. Canımızı ve başımızı, yoluna fedâ ederiz. Seni hak peygamber olarak gönderen Allahü teâlâya yemîn ederiz ki, denize dalsan peşinden biz de dalarız. Hiç birimiz bundan bir adım geri kalmayız. Hâtır-ı şerîfinizde ne var ise, emreyle tutarız. Malımız da, canımızla beraber fedâ olsun. Düşmandan asla yüz döndürmeyiz. Cenkte sabırlıyız. Ümidimiz seni sevindirip rızâna kavuşmaktır. Allahü teâlânın rahmeti üzerinize olsun..."** dedi. Bu sözleri dinleyen Eshâb-ı kirâm, çok heyecanlandılar. Hepsi bu sözlere, cân-ı gönülden katıldıklarını bildirdiler. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz çok memnun kaldılar. Hazret-i Sa'd'a ve Eshâbına duâ buyurdular.

Artık bütün tereddüdler ortadan kalkmıştı.. Düşman ne kadar çok, ne kadar güçlü olursa olsun, şanlı Eshâb, sevgili Peygamberimizin peşinden gözlerini kırpmadan şehâdete yürüyecekler, Allahü teâlânın ve Resûlünün rızâsını kazanacaklardı. Başlarında Kâinatın efendisi oldukça gidilmeyecek yer yoktu... Fahr-i âlem efendimiz, Eshâbının kendisine olan bağlılığını ve heyecanını görünce, onlara; **"Haydi, yürüyünüz! Allahü teâlânın lütfu ile şad olunuz. Vallahi, şimdi ben, sanki Kureyş kavminin harp meydanında vurulup düşecekleri yerlere bakıyor, onları görüyorum!"** buyurarak, müjde verdi. Bu müjde üzerine, Eshâb-ı kirâm aşk ile Resûlullah efendimizin peşinden yürüdüler.

---

175 Mâide: 5/24.
176 İbni Sa'd, Tabakât, II, 14.

Meleklerin yardıma gelmesi

Bedr'in çevresine ulaştıklarında Cumâ gecesi idi. Sevgili Peygamberimiz, Eshâbına; **"Şu küçük tepenin yanındaki kuyu başından, birtakım bilgiler elde edebileceğinizi umarım"** buyurdular. Allahü teâlânın aslanı Hazret-i Ali, Sa'd bin Ebî Vakkâs, Zübeyr bin Avvâm ve bâzı Eshâbını oraya gönderdiler.

Hazret-i Ali ve arkadaşları derhâl kuyunun başına gittiler. Orada Kureyş'in devecilerini ve sucularını gördüler. Onlar müslümanları görünce kaçtılar. Fakat içlerinden ikisi yakalandı. Bunların biri Haccâcoğullarının kölesi Eşlem, diğeri de As bin Sa'îdoğullarının kölesi Arîz Ebû Yesâr idi. Peygamber efendimizin huzûruna getirdiklerinde, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem onlara; **"Kureyş nerededir?"** buyurdu. Onlar da; "Şu görünen kum tepesinin arkasına kondular" cevâbını verdiler. Efendimiz; **"Kureyş kaç kişidir?"** buyurdular. "Bilmeyiz" dediler. **"Günde kaç deve kesiyorlar?"** suâline de; "Bir gün dokuz, bir gün on" diye cevap alınca, Peygamber efendimiz; **"Binden az, dokuz yüzden fazladırlar"** buyurdu. Tekrar; **"Kureyş eşrafından kimler var?"** diye sordular. Onlar; "Utbe, Şeybe, Hâris bin Amr, Ebü'l-Bühterî, Hâkim bin Huzâm, Ebû Cehil, Ümeyye bin Halef..." deyince, Resûlullah efendimiz, Eshâbına dönüp; **"Mekke ehli, ciğerpârelerini size fedâ etti"** buyurdular. Sonra o iki kimseye; **"Gelirken Kureyş'ten geri dönen oldu mu?"** buyurunca; "Evet. Benî Zühre'den Ahnes bin Ebî Şerik geri döndü" diye cevap verdiler. Efendimiz de; **"O, doğru yolda değilken; âhiret, Allahü teâlâ ve kitap bilmezken; Benî Zührelere doğru yolu göstermiştir... Onlardan başka geri dönen oldu mu?"** buyurunca; "Adî bin Ka'b oğulları döndü" diye cevâb aldılar.[177]

Peygamber efendimiz, Hazret-i Ömer'i, son bir defa îkaz için, Kureyşlilere andlaşmaya gönderdi. Ömer bin Hattâb onlara; "Ey inatçı kavim! Resûl aleyhisselâm buyurur ki: **"Herkes bu işten vazgeçsin. Selâmetle geri dönsün. Zîrâ sizden başkası ile çarpışmak, bana, sizinle çarpışmaktan daha makbuldür!..."** dedi.

Bu teklif karşısında Kureyş müşriklerinden Hâkim bin Huzâm ileri çıkıp; "Ey Kureyş cemâati! Muhammed size çok insaflı davrandı. İstediğini derhâl kabul ediniz. Eğer, dediğini yapmazsanız, yemîn ederim ki, bundan sonra size hiç insaf etmez!..." dedi. Ebû Cehil, Hâkim'in bu sözüne kızarak; "Bunu asla kabûl etmeyiz ve müslümanlardan intikam almadıkça, geri dönmeyiz. Tâ ki, bir daha kimse, kervanımıza taarruz edemesin" dedi ve sulh yollarını kapadı. Hazret-i Ömer geri döndü.

"Yâ Resûlallah! Allahü teâlânın emri ne ise, onu yerine getir. O'nun fermânıyla yürü. Her an seninle berâberiz, bir an yanından ayrılmayız."
Mikdâd bin Esved

177 Ahmed bin Hanbel, Müsned, I, 117; İbni Hişâm, Sîre, I, 616; Vâkıdî, Megâzî, I, 52; İbni Sa'd, Tabakât, II, 15; Taberî, Târih, II, 142; Süheylî, Ravdü'l-ünf, III, 58.

O gece, Peygamber efendimiz ve şanlı Eshâbı, Bedr'e müşriklerden önce gelip, kuyulara yakın bir yere indiler. Peygamber efendimiz, Eshâbıyla istişare edip, karargâhın nerede kurulması gerektiği hakkında reylerini sordu. İçlerinden, henüz otuz üç yaşında bulunan Habbâb bin Münzir, ayağa kalkarak söz istedi. Kabul buyurulunca; "Yâ Resûlallah! Burası, Allahü teâlânın size karargâh kurulması için emrettiği ve mutlaka kalınması gereken bir yer midir? Yoksa şahsî bir görüş neticesi ve bir harp tedbiri olarak mı seçildi?" diye suâl eyledi. Peygamber efendimiz; **"Hayır! Bir harp tedbiri icâbı burası seçildi"** buyurdu.

Bunun üzerine Hazret-i Habbâb; "Anam-babam, canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Biz harpci kimseleriz. Buraları da iyi biliriz. Şu Kureyşlilerin konacağı yerin yakınındaki kuyuda tatlı ve bol su var. Müsâadeniz olursa oraya konalım. Etraftaki kuyuların hepsini kapatalım. Sonra bir havuz yapıp, içini su ile dolduralım. Düşmanla çarpışırken, susadıkça havuzumuzdan gelip su içeriz. Düşman ise su bulamaz ve perişân olur" dedi.[178]

O anda Cebrâil aleyhisselâm, bu fikrin doğru olduğunu bildiren vahyi getirdi. Peygamber efendimiz; **"Ey Habbâb! Doğru olan görüş senin işaret ettiğindir"** buyurdular ve ayağa kalktılar. Hep birlikte belirtilen kuyunun başına geldiler. Tatlı suyu olan kuyudan başka bütün kuyuları kapatıp, büyük bir havuz yaptılar. İçini su ile doldurup içmek için kaplar koydular.

Bu sırada Hazret-i Sa'd bin Mu'âz, Peygamber efendimizin huzûr-ı şerîflerine gelip; "Yâ Resûlallah! Biz sana, hurma dallarından, içinde oturacağın bir gölgelik yapalım mı?" diye teklifte bulundu. Fahr-i âlem efendimiz, Sa'd'ın bu düşüncesine memnun oldular ve duâ buyurdular. Derhâl bir gölgelik yapıldı.

Peygamberlerin Sultânı, şerefli Eshâbıyla harp sahasını gezip incelediler. Zaman zaman durup; **"İnşâallah, yarın sabah filânın vurulup düşeceği yer şurasıdır! İnşâallah, yarın sabah filânın vurulup düşeceği yer şurasıdır! İşte şurasıdır! Şurasıdır..."** buyurarak mübârek elleriyle Kureyşli müşriklerin öldürüleceği yerleri birer birer gösterdiler.

Sonradan, Hazret-i Ömer bunu; "Onlardan her birinin, Resûl-i ekremin mübârek elini koyduğu yerlerin tam üzerinde vurulup öldürüldüğünü gördüm. Ne birazcık ileride, ne de geride idiler" şeklinde haber vermiştir.

Âlemlerin efendisi sallallahü aleyhi ve sellem Eshâb-ı kirâmı, üç gruba ayırdı: Muhâcirlerin sancağını Mus'ab bin Umeyr'e, Evslilerinkini Sa'd bin Mu'âz'a, Hazreclilerinkini de Habbâb bin Münzir'e verdiler. Herbiri sancaklarının altında toplandılar.[179] Efendimiz, orduyu saf hâline geçirip, nizâma soktu.

Orduyu intizama koyarken, saftan ileri çıkan Sevâd bin Gaziyye'nin göğsüne, mübârek elindeki çubuk ile dokundular ve; **"Hizâya gel, yâ Sevâd!"** buyurdular. Sevâd; "Yâ Resûlallah! Elinizdeki çubuk canımı acıttı. Seni, hak din ile, Kitâb ve adaletle gönderen Allahü teâlâ hakkı için, ben de size çubukla öyle dokunmak isterim" dedi. Onun bu sözüne bütün Eshâb-ı kirâm hayret ettiler. Kâinatın efendisinden kısâs istemek olur mu idi? Böyle şey yapılabilir mi idi? Resûlullah efendimiz, mübârek gömleklerinin önünü açtılar ve; **"Haydi, kısâs et ve hakkını al"** buyurdular.

---

178 Hâkim, Müstedrek, III, 482.
179 Vâkıdî, Megâzî, I, 58; İbni Sa'd, Tabakât, II, 373.

Hazret-i Sevâd, Habîb-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin mübârek göğsünü büyük bir sevinç ve muhabbetle öptü. Herkes kısâs beklerken, gördükleri manzara karşısında, kardeşleri Sevâd'a hayran olup, onun hâline imrendiler. Sevgili Peygamberimiz; **"Niçin böyle yaptın?"** diye sorduklarında; "Anam-babam, canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Bugün, Allahü teâlânın emriyle ecelimin geldiğini görüyor, yüksek zâtınızdan ayrılmaktan korkuyorum. Bu sebeple, aramızda geçen bu son dakikalarda, mübârek vücûdunuza dudaklarımın değmesini arzu ettim. Bunu, kıyâmet gününde bana şefâat etmenize, böylece azâbdan kurtulmama vesile etmek istedim" dedi. Onun bu muhabbeti karşısında Peygamber efendimiz de çok duygulandılar ve Hazret-i Sevâd'a duâ buyurdular.

" n âallah yarın sabah filânın vurulup dü ece i yer urasıdır! n âallah yarın sabah filânın vurulup dü ece i yer urasıdır! te urasıdır! urasıdır..."
Hadîs-i şerîf

Mübârek İslâm ordusunun sağ kanadına kahraman mücâhid Zübeyr bin Avvâm, sol kanadına da Mikdâd bin Esved kumanda edecekti.[180]

Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, şerefli Eshâbıyla, savaşa nasıl başlanacağı hakkında istişare etmek istediler; **"Nasıl çarpışırsınız?"** buyurdular. Asım bin Sabit ayağa kalkıp, elinde yayı ve oku olduğu hâlde; "Yâ Resûlallah! Kureyşliler bize yüz metre kadar yaklaştıklarında, onları ok atışına tutalım. Sonra elimizle taş atımı mesafesine geldiklerinde, taş atalım. Mızrak erişecek kadar yaklaştıklarında da, kırılıncaya kadar mızraklarımızla mücâdele edelim. Sonra da kılıçlarımızı sıyırıp çarpışalım!" diyerek reyini bildirdi. Bu taktik, Peygamber efendimizin hoşuna gitti. Eshâbına şu tâlimatı verdi:

"Hatlarınızı bırakıp ayrılmayınız. Bir yere kımıldamadan yerlerinizde sebât ediniz. Ben emir vermedikçe harbe başlamayınız. Oklarınızı, düşman size yaklaşmadan kullanıp isrâf etmeyiniz. Düşman, kalkanını açtığı zaman okunuzu atınız. Düşman iyice sokulunca, elinizle taş atınız. Yaklaştıklarında da mızraklarınızı kullanınız. Düşmanla göğüs göğüse gelindiği zaman da kılıçlarınızla çarpışınız.."

Sonra nöbetçiler bırakılarak Eshâb-ı kirâma istirâhat verildi. Onlar, Allahü teâlânın hikmeti, öyle derin bir uykuya daldılar ki, göz kapaklarını kaldıracak hâlde değildiler. Peygamber efendimiz de, hurma dallarıyla yapılan gölgeliğe çekildiklerinde, Hazret-i Ebû Bekr, sonra Sa'd bin Mu'âz kılıçlarını sıyırıp gölgeliğin kapısında nöbet tuttular. Sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem mübârek ellerini kaldırıp, büyük bir hüzün içinde Allahü teâlâya; **"Yâ Rabbi! Sen şu bir avuç cemâati helâk edersen, artık sana yer yüzünde hiç ibâdet olunmaz..."** diyerek yal-

180 İbni Kesîr, Sire, II, 388.

Bedr Gazâsı

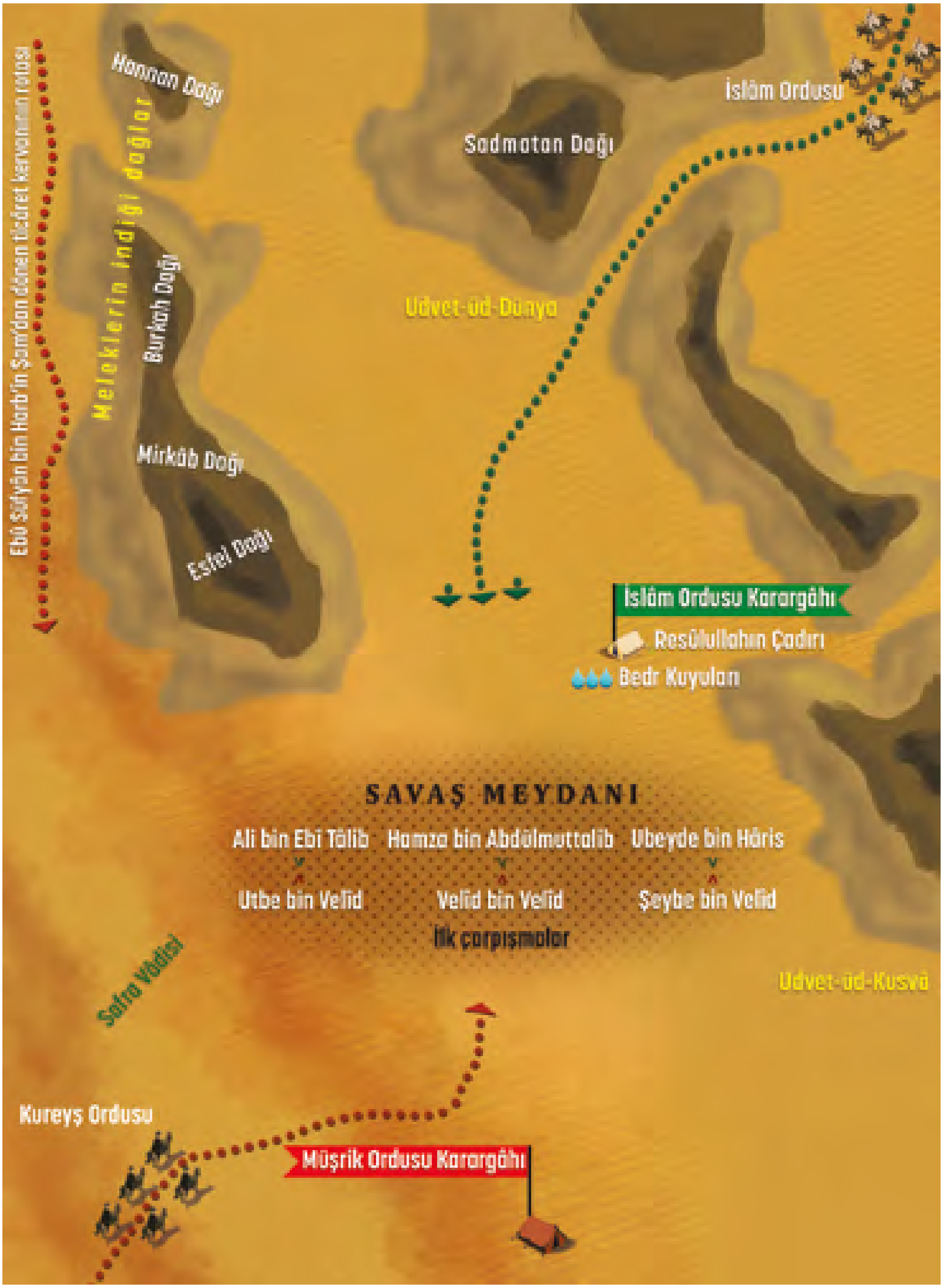

Ebû Süfyân bin Harb'in Şam'dan dönen ticâret kervanının rotası
Hannan Dağı
Meleklerin indiği dağlar
Burkah Dağı
Mirkâb Dağı
Esfel Dağı
Sadmatan Dağı
İslâm Ordusu
Udvet-üd-Dünya
İslâm Ordusu Karargâhı
Resûlullahın Çadırı
Bedr Kuyuları
SAVAŞ MEYDANI
Ali bin Ebi Tâlib
Hamza bin Abdülmuttalib
Ubeyde bin Hâris
Utbe bin Velîd
Velîd bin Velîd
Şeybe bin Velîd
İlk çarpışmalar
Udvet-üd-Kusvâ
Safra Vâdisi
Kureyş Ordusu
Müşrik Ordusu Karargâhı

varmaya başladı ve bu hazîn duâ sabaha kadar devam etti.

Mübârek İslâm ordusunun karargâh kurduğu yer, kumluktu. Bu yüzden yürümede güçlük çekiliyor ve ayaklar kuma gömülüyordu. Allahü teâlânın ihsânı, Resûlullah efendimizin duâsı bereketiyle, o gece gittikçe hızlanan bir yağmur yağmaya başladı, derelerden taşacak kadar sel akıyordu. Su kapları dolduruldu, zemîn, ayaklar batmayacak kadar sertleşti.

Müşrikler ise çamur ve sel içinde kaldılar. Fecirden sonra, Resûlullah efendimiz Eshâbını namaza kaldırdılar. Sabah namazını kıldırdıktan sonra, düşmanla cihâd etmenin ve şehîdliğin fazîletinden bahsederek, onları çarpışmaya teşvik eylediler. Buyurdular ki; **"Muhakkak ki, Allahü teâlâ, hak ve gerçek olanı emreder. Hiç kimsenin Allahü teâlânın rızâsı için yapılmayan amelini kabul etmez... Rabbimizin bu yerlerde, size rahmetini ve mağfiretini va'd ettiği emrini yerine getirmeye çalışınız ve imtihanı kazanınız! Çünkü, O'nun va'di hak, sözü gerçek, cezası da şiddetlidir. Ben ve siz, Hayy ve Kayyûm olan Allahü teâlâya bağlıyız. O'na sığındık, O'na tutunduk, O'na dayandık. En son dönüşümüz de O'nadır. Allahü teâlâ, beni ve bütün müslümanları bağışlasın!..."**

Ramazân-ı şerîfin on yedisinde Cumâ gününün güneşi doğdu. Biraz sonra târihin en amansız, en nisbetsiz, en mühim, en büyük savaşı başlayacaktı... Bir tarafta Fahr-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem ve canlarını fedâ etmekten zerre kadar çekinmeyen bir avuç şerefli Eshâbı; diğer tarafta ise, İslâm'ı, bir kaşık suda boğmak, Allahü teâlânın habîbi olmakla şereflenen bir peygamberi yok etmek için toplanan azgın ve taşkın bir kâfir güruhu vardı. Ne yazık ki, bunların içinde Resûl-i ekremin akrabâları da bulunuyordu. Onlar da sevgili yeğenleri ile çarpışmak için Bedr'e gelmişlerdi.

Peygamber efendimiz, ordusunun intizâmını yeniden gözden geçirip, verdiği tâlimatları tekrarladılar. Bu sırada, Kureyş müşrikleri karargâhlarından çıkıp, Bedr vâdisine doğru akmaya başladılar.. Çoğunun üzeri zırhlarla kaplı idi. Büyük bir gurur ve kibir içinde İslâm ordusuna hücûma geçmişlerdi. Resûlullah efendimiz, müşriklerin bu hâlini görünce, Hazret-i Ebû Bekr ile çadıra girdi ve mübârek ellerini kaldırarak Cenâb-ı Hakk'a yalvarmaya başladı; **"Yâ Rabbi işte, Kureyş müşrikleri bütün gurur ve kibirleri ile geliyor!... Sana meydan okuyor, Peygamberini yalanlıyorlar. Ey Allah'ım! Bana yapmış olduğun yardım ve zafer va'dini yerine getirmeni senden istiyorum!... Allah'ım! Eğer şu bir avuç müslümanın helâkini diliyorsan, sonra sana ibâdet eden bulunmayacaktır!..."**

"Yâ Rabbi i te, Kurey mü rikleri bütün gurur ve kibirleri ile geliyor!... Sana meydan okuyor, Peygamberini yalanlıyorlar. Ey Allah'ım! Bana yapmı oldu un yardım ve zafer va'dini yerine getirmeni senden istiyorum!..."
Hadîs-i şerîf

Bu şekilde, durmadan, tekrar tekrar yardım dileyerek Allahü teâlâya yalvarıyordu. Peygamber efendimizin, bu fevkalâde hazîn, içleri parçalayan yalvarışı, kendinden geçerek ridâsının mübârek omuzundan düşmesine kadar devam etti. Bu içli yakarışa dayanamayan Hazret-i Ebû Bekr, mübârek ridâyı büyük bir hürmetle yerden kaldırıp, efendimizin mübârek omuzuna koyarken; "Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Bu kadar yalvarmanız yetişir!... Rabbine karşı duâda ısrar buyurdunuz! Muhakkak ki, Allahü teâlâ, sana va'd ettiği zaferi yakında verecektir" diye tesellî eyledi. O anda, Âlemlerin efendisi şu âyet-i kerîmeleri okuyarak çadırdan çıktılar.

Meâlen; **"**(Bedr'deki) **bu topluluk, yakında muhakkak bozulup hezimete uğrayacak ve arkalarını dönüp kaçacaklar. Daha doğrusu onların asıl azâb vakti, kıyâmettedir. O vaktin azabı daha müthiş, daha acıdır"** buyuruluyordu.[181]

Sevgili Peygamberimiz, ordusunun başına geldi. Şanlı Eshâbına, şu âyet-i kerîmeleri okudular: **"Ey îmân edenler! Siz, bir düşman topluluğu ile karşılaştığınız zaman, sebât edin ve Allahü teâlâyı çok zikredin ki kurtulasınız... Böylelikle umulur ki siz felâha erersiniz. Allah'a ve Resûlüne itaat ediniz. Aranızda ihtilafa düşmeyin. Başarısızlığa uğrarsınız. Elinizdeki satvet** (güç, kuvvet) **gider. Sabrediniz. Çünkü, Allahü teâlâ sabredenlerle beraberdir."**[182]

Toplu olarak düşman ile yapılan ilk savaş bu olacaktı. Savaş başlamak üzereydi. Heyecan son haddine gelmişti. Bütün Eshâb-ı kirâm, Resûl-i ekrem efendimizin; **"Allahü teâlâyı çok zikredin..."** meâlindeki âyet-i kerîmeyi okuması üzerine, hep birlikte **"Allahü ekber!... Allahü ekber!..."** demeye ve zafer ihsân etmesi için Cenâb-ı Hakk'a yalvarmaya başladılar. Artık Peygamber efendimizin bir işâretini bekliyorlardı.

O zamanki âdetlere göre, iki ordu karşılaşmadan önce, her iki taraftan yiğitler meydana çıkar, karşılıklı çarpışırlardı. Bu vuruşmada, her iki tarafın savaşma hiddeti ve arzusu çoğalır, savaşa ısınıp alışırlardı. Müşriklerden Âmir bin Hadremî bu kâideye uymayarak ve çiğneyerek, İslâm ordusuna bir ok attı. Ok, Muhâcirlerden Mihcâ'ya isabet etti ve şehîd olup, mübârek ruhu Cennet'e yükseldi. Peygamberlerin efendisi, bu ilk şehîd için; **"Mihcâ, şehîdlerin efendisidir"** buyurarak müjde verdi. Eshâb-ı kirâm yerinde duramaz hâle gelmişlerdi. Fakat, Efendimizden bir emir gelmeden küçük bir harekette bulunamıyorlardı. Her birinin içleri birer volkan gibi kaynamaya başladı!...

Bu sırada, müşrik ordusundan üç kişinin ileri atıldığı görüldü. Bunlar; Rebîaoğullarından azılı İslâm düşmanları Utbe, kardeşi Şeybe ve oğlu Velîd idi. Mücâhidlere doğru; "İçinizde bizimle çarpışabilecek kimse var mıdır?" diye bağırdılar. Eshâb-ı kirâmdan, en önce Hazret-i Ebû Huzeyfe, babası Utbe'ye karşı çarpışmak için ilerleyince, Âlemlerin sultânı, ona; **"Sen dur!"** buyurdular. Medîneli mücâhidlerden Afra Hâtun'un oğulları; Mu'âz ve Mu'avvez, Abdullah bin Revâha ileri yürüdüler. Utbe, Şeybe ve Velîd'in karşılarına dikildiler. Ellerinde kılıç, hazır bekliyorlardı.

Müşrikler; "Siz kimsiniz" diyerek kendilerini tanıtmalarını istediler. Onlar da; "Medîneli müslümanlardanız" deyince, müşrikler; "Bizim sizlerle işimiz yok! Bize

---

181 Kamer: 54/45-46.
182 Enfâl: 8/45-46.

Abdülmuttaliboğulları lâzım. Onlarla çarpışmak isteriz" dediler ve İslâm ordusuna dönüp; "Yâ Muhammed! Bizim karşımıza, kendi kavmimizden dengimiz olanları çıkar!" diye bağırdılar.

Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, meydandaki bu üç yiğit Eshâbına duâ buyurduktan sonra, yerlerine dönmelerini emretti. Sonra Eshâbı arasına göz gezdirip; **"Ey Hâşimoğulları! Kalkınız! Allahü teâlânın nûrunu, bâtıl dinleriyle söndürmek için gelenlere karşı, Hak yolunda çarpışınız ki, Allahü teâlâ zâten Peygamberinizi de bunun için göndermiş bulunuyor. Kalk, yâ Ubeyde! Kalk, yâ Hamza! Kalk, yâ Ali!"** buyurdular.

Allahü teâlânın aslanları Hazret-i Hamza, Hazret-i Ali ve Hazret-i Ubeyde miğferlerini giyip meydana yürüdüler. Onların karşılarına geçtiklerinde, müşrikler; "Siz kimsiniz? Eğer bizim dengimiz iseniz sizinle çarpışırız" dediler. Onlar da; "Ben Hamza'yım! Ben Ali'yim! Ben Ubeyde'yim!" diye cevap verince, müşrikler; "Sizler de bizim gibi şerefli kimselersiniz. Sizinle çarpışmayı kabul ettik" dediler. Kahraman İslâm mücâhidleri, müşrikleri, önce îmâna dâvet ettilerse de, kabul etmediler. Bunun üzerine üçü birden kılıçlarını sıyırıp müşriklerin üzerine saldırdılar. Hazret-i Hamza ve Hazret-i Ali, Utbe ve Velîd kâfirlerini bir hamlede öldürdüler. Hazret-i Ubeyde, Şeybe'yi yaraladı. Şeybe de, Ubeyde'yi yaraladı. Hazret-i Hamza ve Hazret-i Ali, Ubeyde'nin yardımına yetişip, Şeybe'yi orada öldürdüler. Hazret-i Ubeyde'yi kucaklayıp, Resûlullah efendimizin huzûruna getirdiler.[183]

Hazret-i Ubeyde bin Hâris'in mübârek ayak bileğinden, kanlar ve ilik akıyordu. O, bu hâline hiç aldırış etmediği hâlde; "Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Ben bu hâlimle ölürsem şehîd değil miyim?" diye suâl etti. Peygamber efendimiz de; **"Evet, sen şehîdsin"** buyurarak Cennetlik olduğunu müjdelediler. (Hazret-i Ubeyde radıyallahü anh, harp dönüşü Safra mevkiinde vefât etti.)

Bu vuruşmada üç mühim adamını kaybeden müşrikler, şaşkına döndüler. Buna rağmen Ebû Cehil, ordusunun moralini düzeltmek için; "Siz Utbe'nin, Şeybe'nin, Velîd'in ölmelerine bakmayın, onlar çarpışmada acele edip, boş yere öldüler! Yemîn ederim ki, müslümanları tutup iplere bağlamadıkça geri dönmeyeceğiz!..." diyerek tesellî vermeye çalışıyordu.

Kahraman Eshâb-ı kirâm ise, bir an önce bu müşrik gürûhunu kılıçlarıyla cezalandırmak için sabırsızlanıyordu. Peygamber efendimiz de sallallahü aleyhi ve sellem mübârek dilinden düşürmediği şu duâyı tekrarlıyorlardı; **"Allah'ım! Bana yaptığın va'dini yerine getir!.. Allah'ım! Şu bir avuç İslâm cemâatini helâk edersen artık sana yeryüzünde ibâdet edecek kimse**

"Allah'ım! Bana yaptı ın va'dini yerine getir!.. Allah'ım! u bir avuç slâm cemâatini helâk edersen artık sana yeryüzünde ibâdet edecek kimse kalmaz!..."
Hadîs-i şerîf

183 İbni Hişâm, Sîret, I, 708; İbni Sa'd, Tabakât, II, 17; Taberî, Târih, II, 134-135.

kalmaz!..."

Bu sırada müşrik saflarından, Kureyş'in en cesaretli ve keskin ok atıcılarından Hazret-i Ebû Bekr'in henüz müslüman olmayan oğlu Abdurrahmân meydana yürüyüp, er diledi. Temmuz ayının bu öğle sıcağında mücâhidlerin saflarından da bir kimsenin, derhâl kılıcına davranıp ileri yürüdüğü görüldü. Bu kimse, ilk müslüman olmakla ve Sıddîk'lık makâmıyla şereflenen, peygamberlerden sonra en üstün insan, kahraman Hazret-i Ebû Bekr'di... Oğluna karşı çarpışmak için ileri atılmıştı. Fakat Âlemlerin efendisi ona; **"Yâ Ebâ Bekr! Bilmez misin ki, sen benim, gören gözüm, işiten kulağım yerindesin! Yanımdan ayrılma! Bedenime ve kalbime gelen her sıkıntı, senin mübârek yüzünü görmekle hafifliyor. Seninle kalbim kuvvetleniyor"** buyurarak çarpışmaktan men etti. Ebû Bekr-i Sıddîk, oğluna; "Ey habis! Bana olan münâsebetin nerede kaldı?" demekten kendini alamadı.

Sonra peygamberlerin sultânı Habîb-i ekrem efendimizin yere eğilip bir avuç kum aldığı görüldü. Bu kumları düşman üzerine savurarak; **"Kara olsun yüzleri!... Allah'ım! Kalblerine korku sal, ayaklarına titreme ver!"** buyurdu ve Eshâbına dönüp; **"Hücûma kalkınız!.. Saldırınız!"** emrini verdiler. Bir işaret bekleyen şanlı Eshâb, önceden verilen tâlimat üzere harekete başladılar. **"Allahü ekber!... Allahü ekber!..."** nidâları arasında oklar vınlamaya, taşlar hedeflerini bulmaya, mızraklar zırhlara çarpmaya başladı... Allahü teâlânın aslanları Hazret-i Hamza iki eline aldığı iki kılıçla çarpışıyor; Hazret-i Ali, Hazret-i Ömer, Zübeyr bin Avvâm, Sa'd bin Ebî Vakkâs, Ebû Dücâne[184], Abdullah bin Cahş müşrik saflarının bir ucundan girip bir ucundan çıkıyorlar, kâfirleri şaşkına çeviriyorlardı. Herbiri geçilmez birer kale olmuştu. **"Allahü ekber!... Allahü ekber!..."** sadâları âlemi dolduruyor, Allahü teâlânın şânının büyüklüğü, kâfirlerin beyinlerine balyoz gibi indiriliyordu. Peygamber efendimiz; **"Yâ Hayyu! Yâ Kayyûm! Yâ Hayyu! Yâ Kayyûm!"** diye, Allahü teâlâya yalvarıyordu. Hazret-i Ali; "Bedr'de hepimizin en cesâretlisi, en kahramanı Resûl aleyhisselâmdı. Müşrik saflarına en yakın olan da O idi. Sıkıştığımız zaman O'na sığınırdık" demiştir.

Müşrikler, reisleri olan Ebû Cehil'i ortalarına aldılar. İçlerinden birini Ebû Cehil gibi giydirip ona benzettiler. Bu nasipsizin adı Abdullah bin Münzir'di. Hazret-i Ali, Abdullah'ın üzerine saldırdı. Ebû Cehil'in gözleri önünde, Abdullah'ın kafasını kesti. Ebû Kays'ı giydirdiler. Onu da Hazret-i Hamza öldürdü.

Hazret-i Ali, bir müşrikle çarpışıyordu. Müşrik, kılıcını Hazret-i Ali'ye sallamış, kılıç kalkana saplanıp kalmıştı. Hazret-i Ali Zülfikârını, müşrikin zırhlı vücûduna sallayınca, omuzundan göğsüne doğru zırhıyla birlikte biçtiği sırada başı üzerinden bir kılıcın parladığını gördü. Sür'atle başını eğdi. Kılıcı parlatan; "Al! Bu da Hamza bin Abdülmuttalib'den" derken, müşrikin kellesi miğferiyle beraber yere düştü. Hazret-i Ali dönüp baktığında amcası Hazret-i Hamza'yı iki kılıçla çarpışır gördü. Peygamberimiz, Eshâbının böyle yiğitçe çarpışdığını gördükçe; **"Onlar, Allahü teâlânın yeryüzündeki aslanlarıdır"** buyurarak, onları takdîr ediyordu.

Bir ara, Resûlullah efendimizin yanıbaşlarında çarpışan Hazret-i Ukâşe'nin kılıcı kırıldı. Bu hâli gören sevgili Peygamberimiz, yerde gördüğü bir sopayı alıp ona uzattı ve; **"Yâ Ukâşe! Bununla vuruş!.."** buyurdular, Ukâşe sopayı alır almaz, sopa, Peygamberimizin bir mûcizesi olarak; uzun parlak, sırtının ortası kuvvetli ve keskin

184 Ebû Dücâne radıyallahü anhın esas ismi, Semmâk bin Hareşe'dir.

bir kılıç oluverdi. Harbin sonuna kadar bu kılıçla bir çok müşriki öldürdü.

Âlemlerin efendisi Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem bir taraftan çarpışıyor, bir taraftan da Eshâbını heyecana sürükleyen şu mübârek hadîs-i şerîfini söylüyordu: **“Varlığım kudret elinde bulunan Allahü teâlâya yemîn ederim ki, bugün Cenâb-ı Hakk’ın rızâsını umarak, sabır ve sebât göstererek çarpışanları, arkalarına dönmeden ilerlerken öldürülenleri, Hak teâlâ, muhakkak Cennet’ine koyacaktır.”** Bu mübârek sözü işiten Umeyr bin Hümâm; “Ne güzel! Ne güzel! Demek, Cennet’e girebilmem için şehîd olmamdan başka birşey lâzım değilmiş” diyerek, hücûmlarını daha da sıklaştırdı. Bir taraftan düşmanla vuruşuyor, bir taraftan da; “Allahü teâlâya maddî azıklarla değil, ancak Hak teâlânın korkusu, âhiret ameli, cihâda sabır ve sebât göstererek gidilir. Bunun dışındaki bütün azıklar şüphesiz biter, tükenir!...” diyordu. Böylece, şehîd oluncaya kadar çarpıştı.

Muharebe iyice şiddetlenmişti!... Bir sahâbenin üzerine en az üç müşrik birden saldırıyordu. Her birine ayrı kılıç yetiştirmeye çalışan şanlı Eshâb-ı kirâmı, hiç bir şey yıldıramıyordu. **“Allahü ekber! Allahü ekber!..”** dedikçe yeniden güçleniyor, tekrar tekrar saldırmaktan usanmıyorlardı. Bir ara müşriklerin hücûmu şiddetlendi. Eshâb-ı kirâm güç duruma düştüler.

O sırada Resûlullah efendimiz, Hazret-i Ebû Bekr ile hurma dallarından yapılmış çadırına girdiler. Peygamberimiz, yine Allahü teâlâya münâcâta başladı. “**Yâ Rabbî! Bana va’d ettiğin yardımı lütfet!...”** diye yalvarıyordu. O anda vahiy geldi. Meâlen buyruluyordu ki: **“O vakit Rabbinizden yardım ve zafer istiyordunuz da, O size; ‘Gerçekten ben arka arkaya bin melâike ile sizin yardımınıza yetişeceğim’ diyerek sizin bu isteğinizi cevaplandırıp duânızı kabûl buyurmuştu.”**[185] Peygamber efendimiz, hemen ayağa kalktılar ve; **“Müjde yâ Ebâ Bekr! Sana, Allahü teâlânın yardımı yetişti! İşte şu Cebrâil’dir. Kum tepeleri üzerinde, atının dizginini tutmuş, silâhlanmış, emir bekliyor”** buyurdu.

Enfâl sûresinde bildirildiği üzere Cenâb-ı Hak, meleklere meâlen buyurmuştu ki: **“Hani Rabbin meleklere:** (Müslümanlara nusret ve yardım husûsunda) **sizinle berâberim diye vahyeyledi. Haydi mü’minleri** (nusret müjdesiyle) **destekleyin, onlara güç ve kuvvet verin. Ben şimdi kâfirlerin gönüllerine dehşet ve korku salacağım. Onların boyunlarının üzerine vurunuz, el ve ayak parmaklarının mafsallarını, eklem yerlerini kırınız. Çünkü onlar, Allahü teâlâya ve**

“Yâ Ebâ Bekr! Bilmez misin ki, sen benim, gören gözüm, i iten kula ım yerindesin! Yanımdan ayrılma! Bedenime ve kalbime gelen her sıkıntı, senin mübârek yüzünü görmekle hafifliyor. Seninle kalbim kuvvetleniyor.”
Hadîs-i şerîf

185 Enfâl: 8/9.

Resûlüne karşı geldiler. Kim Allahü teâlâ ve Resûlüne karşı gelirse, Allahü teâlânın (azâbına uğrar) **cezâsı çok çetindir!"**[186]

Bu emir üzerine Cebrâil, Mikâil ve İsrâfil aleyhimüsselâm, yanlarına biner melek alarak sevgili Peygamberimizin sıra ile; yanında, sağında ve solunda yerlerini aldılar.[187]

Cebrâil aleyhisselâm, başına sarı bir sarık sarmıştı. Diğer meleklerin başlarında ise beyaz sarıklar vardı. Sarıkların uçlarını arkalarına sarkıtmışlar, beyaz atlara binmişlerdi. Server-i âlem efendimiz, Eshâbına; **"Melekler, âlâmetli ve nişanlıdırlar. Siz de kendinize birer alâmet ve nişan yapınız!"** buyurdular. Zübeyr bin Avvâm, başına sarı, Ebû Dücâne, kırmızı bir bezi sarık şeklinde sardılar. Hazret-i Ali, beyaz bir tuğ, Hazret-i Hamza da, göğsüne deve kuşu kanadı taktı.

Meleklerin harbe girmeleri ile durum bir anda değişti. Eshâb-ı kirâm önündeki kâfire daha kılıcını sallamadan, onun başı, gövdesinden ayrılıp yere düşüyordu. Peygamber efendimizin sağında-solunda, önünde ve arkasında tanınmayan kimselerin müşriklerle çarpıştığı görülüyordu.

Hazret-i Sehl anlattı ki: "Bedr Gazâsı'nda, her birimiz bir müşrikin başına kılıcımızı salladığımız zaman, daha kılıç hedefine varmadan, kellesinin bedeninden ayrılıp yere yuvarlandığını görüyorduk!..."

Ebû Cehil'in öldürülmesi

Müşriklerin sancakdârı Ebû Azîz bin Umeyr esir edildi. Kumandanları Ebû Cehil ise, Kureyşlileri cesâretlendirmek için durmadan şiirler söyleyerek, askerinin moralini düzeltmeye çalışıyordu. Genç bir delikanlı gibi saldırıyor; "Anam beni bu günler için doğurdu!..." diyerek öğünüyor, gençleri teşvik ediyordu.

Müşriklerden Ubeyde bin Sa'îd, baştan ayağa kadar zırh giyinmişti. Sâdece gözleri görünüyordu. Atının üzerinde bir o tarafa, bir bu tarafa dönüp; "Ben, Ebû Zâtülkeriş'im! Ben Ebû Zâtülkeriş'im!" yâni ben büyük karınlıyım, karın babasıyım diyerek kendince meydan okuyordu. Kahraman mücâhid Hazret-i Zübeyr bin Avvâm, yanına yaklaşıp, mızrağını tam gözüne nişanladı ve; "Allahü ekber!" deyip savurdu. Hedefini bulan mızrak, onu atından yere düşürdü. Hazret-i Zübeyr, koşarak yanına vardığında, Ubeyde ölmüştü. Ayağını, yanağına basıp, olanca kuvvetiyle çektiği hâlde mızrağı zor çıktı, eğikti.

Hazret-i Zübeyr'in, Bedr harbinde gösterdiği kahramanlık çok büyüktü. Vücûdunda yaralanmadık yer kalmamıştı. Bu durumu oğlu Urve; "Babam, önemli üç kılıç darbesi almıştı. Bunlardan biri boynunda idi. Yara o kadar derin bir iz bırakmıştı ki, içine parmağımı sokabiliyordum" diye anlatmıştı.

Abdurrahmân bin Avf da, kıyasıya Kureyşlilerle çarpışıyor, aldığı yaralardan akan kanlara aldırmadan, önüne geleni deviriyordu. Hazret-i Abdurrahmân şâhid olduğu bir hâdiseyi şöyle anlattı:

"Bir ara önümde kimse kalmamıştı. Sağıma-soluma baktığım zaman, Ensâr'dan iki delikanlı gözüme ilişti. Bunlardan en kuvvetli ve vurucu olanı ile bulunmak istedim. Bu iki gençten biri, beni gözü ile süzdü, sonra bana dönerek; "Ey amca! Ebû

186 Enfâl: 8/12-13.

187 Vâkıdî, Megâzî, I, 57; İbni Sa'd, Tabakât, I, 16; Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, III, 40; Hâkim, Müstedrek, III, 72.

“(Ey Eshâbım!) Melekler, âlâmetli ve ni anlıdırlar. Siz de kendinize birer alâmet ve ni an yapınız!”
Hadîs-i şerîf

Cehil’i tanır mısın!” diye sordu. Ben de; “Evet tanırım” dedim ve; “Ey kardeşimin oğlu, Ebû Cehil’i ne yapacaksın?” diye sorunca; **“Bana haber verildiğine göre Resûlullah’a sövermiş. Allahü teâlâya yemîn ederim ki, onu bir görürsem, öldürünceye veya kendim ölünceye kadar aslâ ondan ayrılmayacağım”** dedi. Bir gencin heyecan hâlinde söylediği bu kat’î ve kararlı söze doğrusu hayret ettim.” Bu iki gençten diğeri de beni gözden geçirerek ötekinin söylediği gibi söyledi. Bu sırada, Ebû Cehil’i görmüştüm! O, Kureyş askeri içinde hiç durmadan ileri geri dönüp duruyordu. Ben; “Ey gençler! Öteye beriye telaşla giden şu şahıs, Ebû Cehil’dir” deyince, hemen kılıçlarına sarıldılar ve Ebû Cehil’in yanına yaklaşarak çarpışmaya başladılar. Bu gençler, Afra Hâtun’un çocukları Mu’âz ve, Mu’avvez kardeşlerdi.

Bu sırada Eshâb-ı kirâmın kahramanlarından Mu’âz bin Amr, Ebû Cehil’in yanına sokulmak fırsatını buldu, Uzun kuyruklu bir at üzerinde bulunan Ebû Cehil’in üzerine saldırıp, bacağına olanca şiddetiyle kılıcını çaldı. Ebû Cehil’in bacağı yere düştü. O sırada babasının imdâdına yetişen ve daha müslüman olmayan İkrime, Hazret-i Mu’âz bin Amr ile çarpışmaya başladı.

O anda Mu’âz ve Mu’avvez kardeşler, bir şâhin gibi ileri atıldılar. Önlerine geleni devirerek Ebû Cehil’e ulaştılar. Kılıçlarıyla öldü zannedinceye kadar vurdular.

Hazret-i Mu’âz bin Amr ise; İkrime ile yaptığı çarpışmada elinden ve kolundan yaralanmıştı. Mübârek eli bileğinden kesilmiş, eli deride sallanıp kalmıştı. Çarpışmaya kendini kaptıran Mu’âz bin Amr’ın eliyle oyalanacak, onu tedâvî için saracak zamanı yoktu. Kesik eli deride sallanırken bile kahramanca çarpışıyordu.

Allahü ekber!... Bu ne kuvvetli îmân!... Bu ne görülecek manzara idi!... Hazret-i Mu’âz bir müddet böyle vuruştuktan sonra, hareket kâbiliyetinin azaldığını gördü. Buna sebep, kesik eli idi. Onu derhâl ayağının altına alarak koparıp attı...[188]

Azılı İslâm düşmanlarından Nevfel bin Hüveylid, Kureyş’in en gözde pehlivanlarındandı. Durmadan bağırıyor, müşrik sürüsünü heyecana ve galeyana getirmeye çabalıyordu. Peygamber efendimiz, onun bu hâlini görünce; **“Allah’ım! Nevfel bin Hüveylid’e karşı bana yardımcı ol. Onun hakkından gel”** buyurarak duâ etmişti. Allahü teâlânın aslanı Hazret-i Ali, Nevfel müşrikini görünce, derhâl üzerine atıldı. Şiddetle kılıcını indirdi, öyle vurmuştu ki, bacakları zırhlarla kaplı olduğu hâlde ikisi birden kesildi. Sonra kılıcını boynuna çalıp, başını gövdesin-

188 Buhârî, “Megâzî”, 8; Müslim, “Cihad ve Siyer”, 147; İbni Hişâm, Sire, I, 634; Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, III, 83; Süheylî, Radzü’l-ünf, III, 77.

den kopardı.[189]

Bilâl-i Habeşî'yi kızgın kumlara yatırıp, göğsüne kocaman kayaları koyan Ümeyye bin Halef, müşriklerin en azılılarındandı. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimize işkence yapmak için her fırsatı değerlendiren bu büyük İslâm düşmanı da, Bedr vâdisinde, müşrikleri toparlamaya çalışıyor, İslâm'ın nûrunu söndürmek için çabalıyordu. Onun bu hâlini gören Hazret-i Bilâl, yalın kılıç yanına yaklaşarak karşısına dikildi ve; "Ey küfrün başı olan Ümeyye bin Halef!... Sen kurtulursan ben kurtulmayayım!" deyip saldırdı. Bir taraftan da; "Ey Ensârî kardeşler! Yetişin, küfrün başı burada!" der demez, Eshâb-ı kirâm, Ümeyye'nin etrafını sarıp, hemen öldürdüler.[190]

Müşrik ordusunda, artık baş kalmamıştı. Her biri ne yapacaklarını bilmiyor, rastgele kaçmaya çalışıyorlardı. Küfrün kalesi yıkılmıştı. Şanlı Eshâb tâkibe devâm etti. Müşriklerden bir kısmı esir alındı. Sevgili Peygamberimizin amcası Abbâs da esirler arasındaydı.[191]

Zafer inananlarındı

Peygamber efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, şanlı Eshâbına; **"Nevfel bin Hüveylid hakkında bilgisi olan var mı?"** buyurdular. Hazret-i Ali ileri çıkıp; "Yâ Resûlallah! Onu ben öldürdüm" dedi. Bu habere çok sevinen sevgili Peygamberimiz; **"Allahü ekber!"** diyerek tekbir getirdiler ve; **"Allahü teâlâ, onun hakkındaki duâmı kabûl eyledi"** buyurdular.

Ümeyye bin Halef'in öldürüldüğünü söylediklerinde de çok sevindiler ve; **"Elhamdülillah! Allahü teâlâya şükürler olsun. Rabbim kulunu tasdik etti, dînini üstün kıldı"** buyurdular.

Resûl-i ekrem efendimiz, Ebû Cehil için; "**Acabâ Ebû Cehil ne yaptı, ne oldu, kim gidip bir bakar?"** buyurarak, ölüler arasında onun araştırılmasını emretti. Aradılar bulamadılar. Peygamber efendimiz; **"Arayınız, onun hakkında sözüm var. Eğer onu tanıyamazsanız dizindeki yara izine bakınız. Bir gün ben ve o, Abdullah bin Cüd'ân'ın ziyâfetinde idik. İkimiz de gençtik. Ben ondan biraz büyükçe idim. Sıkışınca onu ittim. Dizleri üzerine düştü. Dizlerinden birisi yaralandı ve bu yaranın izi dizinden kaybolmadı"** buyurdu.

Bunun üzerine Abdullah ibni Mes'ûd, Ebû Cehil'i aramaya gitti. Onu yaralı olarak buldu ve tanıdı. "Ebû Cehil sen misin?" dedi. Boynuna ayağını bastı. Sakalından tutup çekti ve; "Ey Allahü teâlânın düşmanı! Allahü teâlâ nihâyet seni hor ve hakîr etti mi?" dedi. Ebû Cehil; "Ne diye beni hor ve hakîr edecek! Ey koyun çobanı! Allah seni hor ve hakîr etsin. Sen çıkılması pek sarp bir yere çıkmışsın! Sen bana bugün zafer ve galebenin hangi tarafta olduğunu haber ver" dedi. İbn-i Mes'ûd hazretleri; "Zafer, Allah ve Resûlünün tarafındadır" dedi. Ebû Cehil'in miğferini kafasından çıkarırken; "Ey Ebû Cehil! Seni öldüreceğim" dedi. Ebû Cehil; "Sen kavminin ulusunu öldürenlerin ilki değilsin. Fakat doğrusu, senin beni öldürmen bana çok ağır gelecek. Hiç olmazsa boynumu göğsüme yakın kes de başım heybetli görünsün!" diyerek küf-

189 Vâkıdî, Megâzî, I, 92; Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, III, 98; Şemseddin Şâmî, Sübü-lü'l-Hüdâ, IV, 94.
190 Buhârî, Vekâlet, 2; İbni Hişâm, Sîre, II, 631; İbni Ebî Şeybe, Musannef, VIII, 477; Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, III, 94; Taberî, Târih, II, 153.
191 İbni Hişâm, Sîret, I, 715; Süheylî, Ravdü'l-ünf, III, 173.

rünün, gurur ve kibrinin ne dereceye çıkmış olduğunu gösterdi.

İbn-i Mes'ûd, Ebû Cehil'in başını kendi kılıcıyla kesemeyince, Ebû Cehil'in kılıcıyla kesti ve silâhını, zırhını, miğferini, başını getirip, Peygamber efendimizin önüne koydu. "Anam-babam sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Bu, Allahü teâlânın düşmanı Ebû Cehil'in başıdır" dedi. Sevgili Peygamberimiz; **"O Allah ki, O'ndan başka ilâh yoktur"** buyurdu. Sonra kalkıp Eshâbıyla birlikte Ebû Cehil'in ölüsünün yanına kadar gittiler. Orada; **"Allahü teâlâya hamd olsun ki, seni zelîl ve hakîr kıldı. Ey Allah düşmanı! Sen bu ümmetin fir'avnı idin"** buyurdu. Sonra da; **"Yâ Rabbi! Bana olan va'dini yerine getirdin"** diyerek Allahü teâlâya şükrettiler.

"Beni hak peygamber olarak gönderen Rabbim hakkı için söylüyorum ki, siz beni onlardan (mü rik le lerinden) daha çok i itmiyorsunuz. Fakat cevap veremezler."
Hadîs-i şerîf

Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, yaralı Eshâb-ı kirâmın yaralarını sardırdı. Şehîd olanları tesbit ettirdi. Muhâcirlerden altı, Ensârdan sekiz olmak üzere on dört şehîd verilmişti. Hepsinin de mübârek rûhları Cennet'e uçarken, İslâm'ın nûrunu söndürmeye uğraşan müşriklerden, yetmiş kişi öldürüldü ve yetmiş kişi de esîr alındı.

Resûlullah efendimiz, zaferi müjdelemek üzere Abdullah bin Revâha ve Zeyd bin Hârise'yi Medîne'ye gönderdi.

Peygamber efendimiz, şehîdlerin cenâze namazını kıldırarak kabirlerine defnettirdiler.

Müşriklerin cesedlerinden yirmi dört tanesini kör bir kuyuya, diğerlerini topluca çukurlara atıp, üzerlerini doldurdular.

Âlemlerin efendisi, şerefli Eshâbıyla kuyunun başına gelip; **"Ey kuyuya atılanlar!"** buyurduktan sonra, öldürülen müşriklerin isimlerini, babalarının ismiyle berâber sayıp; **"Ey Utbe bin Rebîa! Ey Ümeyye bin Halef! Ey Ebû Cehil bin Hişâm!... Sizler, Peygamberinize karşı ne kötü bir kavim idiniz. Siz, beni yalanladınız, başkaları ise beni tasdik edip doğruladılar. Siz, beni şehrimden, diyârımdan çıkardınız. Başkaları ise bana kapılarını açıp bağırlarına bastılar. Siz, benimle harb ettiniz, başkaları ise bana yardım ettiler. Rabbimin, va'd ettiğine kavuştunuz mu? Ben, Rabbimin vâdettiği zafere kavuşdum"** buyurdular.

Hazret-i Ömer; "Yâ Resûlallah! Leş olmuş kimselere mi söylüyorsunuz?" diye suâl ettiler. Bunun üzerine Resûl-i ekrem efendimiz; **"Beni hak peygamber olarak gönderen Rabbim hakkı için söylüyorum ki, siz beni onlardan daha çok işitmiyorsunuz. Fakat cevap veremezler"** buyurdular.

Müşrikler, harb meydanından canlarını kurtarmak için hızla kaçarken, getirdikleri hiç bir şeyi alıp götürememişlerdi. Hepsi müslümanların eline geçti. Peygamber efendimiz, ganîmet mallarını Bedr harbine katılan ve vazifeli olan bütün Eshâbına pay-

laştırdı. Bedrde üç gece daha kalıp ondokuz gün sonra Medîne'ye avdet buyurdular.

Bu sırada müjdeci olarak gönderilen Abdullah bin Revâha ve Zeyd bin Hârise, Medîne'ye yaklaşmışlardı. Pazar günü kuşluk vakti, Akik mevkîine gelince, ayrıldılar. Abdullah bin Revâha bir taraftan, Zeyd bin Hârise de başka bir yönden Medîne'ye girdiler. Ev ev dolaşıp zaferi bildiriyorlardı.

Resûlullah efendimizin şâiri olan Abdullah bin Revâha;

Ey Ensâr cemâati! Size müjdelerim ki,
Sağ ve selâmettedir, Allah'ın Peygamberi.

Müşrikler öldürüldü ve esir edildiler,
Var esirler içinde, çok şöhretli kişiler.

Rebîa ve Haccâc'ın oğulları bittamâm,
Öldürüldü hem Bedr'de, Ebû Cehil Amr bin Hişâm.

diyerek yüksek sesle zaferi müjdeliyordu. Hazret-i Âsım bin Adiy; "Ey İbn-i Revâha! Söylediğin gerçek mi?" diye sordu. Abdullah bin Revâha; "Evet, vallahi gerçektir! İnşâallah, yarın Resûlullah da, ellerinden bağlanmış esirlerle birlikte gelecektir!" buyurdu.

Hazret-i Rukayye'nin vefâtı

O gün, sevgili Peygamberimizin kızı Hazret-i Rukayye "radıyallahü anha" vefât etmişti. Efendisi Hazret-i Osman, cenâze namazını kıldırmıştı. Bu üzüntü üzerine gelen zafer haberi, onları biraz ferahlatmıştı.

Peygamber efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem Eshâbıyla Bedr zaferini kendisine ihsân eden Allahü teâlâya hamd edip, şükür secdesine kapandıktan sonra, Medîne-i münevvereye doğru esirlerle birlikte yola çıktılar.

Daha önce müjdeyi veren Abdullah bin Revâha ile Zeyd bin Hârise, Bedr Gazâsı'nda olanları ve kimlerin şehîd olduğunu anlatmışlardı. Medîne'de kalan çocuklar, kadınlar, vazifeliler zafer için çok sevinmişlerdi. Peygamber efendimizi karşılamaya çıktılar. Şehîd olanların içinde Hârise bin Sürâka da vardı. Hazret-i Hârise'nin annesi Rebî, oğlunun havuzdan su içerken, bir düşman okuyla vurulup şehîd olduğunu öğrenmişti. Rebî vâlidemiz, bu haberi işittiğinde; "Resûl aleyhisselâm gelmedikçe oğlum için ağlamam. Saâdetle Medîne'yi teşrif ettiklerinde, kendisine suâl ederim. Eğer oğlum Cennet'te ise hiç ağlamam. Yok eğer Cehennem'de ise, gözlerimden yaş yerine kanlar dökerim" demişti.

Sevgili Peygamberimiz, mübârek Eshâb-ı kirâmıyla Medîne'yi teşrif ettiklerinde, Rebî, huzûrlarına varıp; "Anam-babam sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Oğlum Hârise'ye olan muhabbetimi bilirsin. Acaba şehîd olup Cennet'e girmiş midir? Eğer böyle ise, sabredeyim. Yok öyle değilse, gözümden kanlı yaşlar dökeyim" dedi. Habîb-i ekrem efendimiz ona; **"Ey Ümmü Hârise! Senin oğlun bir değil, birden çok Cennet'tedir. Onun yeri Firdevs'tir"** buyurarak müjde verdiler. Bunun üzerine Rebî; "Artık oğlum için ağlamam" dedi. Kâinatın sultânı, bir kap ile su istediler. Merhamet buyurup mübârek elini suya sokup çıkardılar. Bu suyu Hazret-i Hârise'nin annesi ve kız kardeşine içirdiler. Ayrıca bu suyu, onların başlarına ve yüzlerine sürdüler. O günden sonra Rebî ve kızının yüzleri pek nûrlu idi. Ömürleri

de çok uzun oldu.

Hâce-i kâinât aleyhi efdalüssalevât efendimiz, Medîne'ye getirilen yetmiş esiri, Eshâbı arasında paylaştırarak iyi muâmele yapılmasını emir buyurdular. Esirlerin âkıbeti hakkında, Allahü teâlâdan henüz bir vahiy gelmemişti. Resûlullah efendimiz, Eshâbıyla istişare ettikten sonra esirlerin, fidye karşılığında serbest bırakılması karârına vardılar. Her esirin mal varlığına göre, fidye mikdârı tesbit edildi. Parası olmayanlardan okuma yazma bilenler, Medîne'de okuma yazma bilmeyen on kişiye okuma ve yazmayı öğretecek, ondan sonra Mekke'ye gidebileceklerdi. Peygamber efendimiz esirler arasında bulunan amcası Abbâs'a; **"Ey Abbâs! Kendin, kardeşinin oğlu Ukayl** (Akîl) **bin Ebî Tâlib, Nevfel bin Hâris için kurtulmalık akçesi ödeyiniz. Çünkü sen, zenginsin"** buyurdu. Hazret-i Abbâs da; "Yâ Resûlallah! Ben müslümanım. Kureyşliler beni zorla Bedr'e getirdiler" dedi. Resûlullah; **"Senin müslümanlığını Allahü teâlâ bilir. Doğru söylüyorsan, Allahü teâlâ sana elbette onun ecrini verir. Fakat sen, görünüş itibariyle aleyhimizdesin. Bunun için, kurtulmalık akçeni ödemen lâzımdır"** buyurdu. Abbâs; "Yâ Resûlallah! Yanımda ganîmet olarak aldığınız 800 dirhemden başka servetim yok" deyince, Peygamber efendimiz; **"Yâ Abbâs! Ya o altınları niçin söylemiyorsun?"** buyurdu. O da; "Hangi altınları?" dedi, Sevgili Peygamberimiz; **"Hani sen Mekke'den çıkacağın gün, hanımın Hâris'in kızı Ümm-ül-Fadl'a verdiğin altınlar! Onları verirken yanınızda sizden başka kimse yoktu. Sen, Ümm-ül-Fadl'a; "Bu seferde başıma ne geleceğini bilemiyorum. Eğer bir felâkete duçar olup da dönemezsem, şu kadarı senindir, şu kadarı Fadl içindir, şu kadarı Abdullah için, şu kadarı Ubeydullah için, şu kadarı Kusem içindir" dediğin altınlar"** buyurunca, Hazret-i Abbâs şaşırdı ve; "Yemîn ederim ki, ben bu altınları hanımıma verirken yanımızda kimse yoktu. Bunu nereden biliyorsunuz?" dedi. Peygamber efendimiz; **"Allahü teâlâ haber verdi"** buyurduğunda, Abbâs; "Senin, Allahü teâlânın resûlü olduğuna ve doğru söylediğine şehâdet ederim" deyip Kelime-i şehâdet getirdi.[192] Müslüman olunca, Peygamber efendimiz Hazret-i Abbâs'ı Mekke'de vazifelendirdi. Oradaki müslümanları korumasını, İslâmiyet'e düşman olanlarla ilgili haberleri göndermesini emir buyurdular.

Bedr Gazâsı'nda hezimete uğrayan Kureyş'e haber gönderilip, fidye karşılığında esirlerini alabilecekleri bildirildi. Ancak, hicretten önce Peygamberlerin efendisine pek çok eziyet ve işkencelerde bulunan Nadr bin Hâris'in boynu vuruldu. Bir de, Resûl aleyhisselâm Kâbe'de namaz kılarken mübârek sırtına deve iş-

"Ey Abbâs! Senin müslümanlı ını Allahü teâlâ bilir. Do ru söylüyorsan, Allahü teâlâ sana elbette onun ecrini verir. Fakat sen, görünü itibariyle aleyhimizdesin. Bunun için, kurtulmalık akçeni ödemen lâzımdır."
Hadîs-i şerîf

192 Taberî, Târih, II, 523, 524.

kembesi koymak bedbahtlığını gösteren alçak Ukbe bin Ebî Mu'ayt öldürüldü. Bu azılı İslâm düşmanının başı gövdesinden ayrılınca, Resûlullah efendimiz, Allahü teâlâya hamd ettiler. Yanına varıp; **"Vallahi Allahü teâlâyı, resûlünü ve Kur'ân-ı kerîmi inkâr eden, peygamberini işkenceden işkenceye uğratan senin kadar kötü bir kimse bilmiyorum"** buyurdular.

Esirler, sahipleri tarafından fidye karşılığı alınıncaya kadar, Eshâb-ı kirâmın aleyhimürrıdvân yanında kaldılar. Sahâbenin hepsi de esirlere çok iyi muâmele edip, onları yiyeceklerine ortak ettiler. Mus'ab bin Umeyr'in kardeşi Ebû Aziz esirler arasında idi. O anlattı: "Ben de Medîneli bir müslümanın evinde esir idim. Bana çok iyi davranıyorlar, sabah ve akşam yiyecekleri ekmeği bana veriyorlar, kendileri sâdece hurma yemek mecburiyetinde kalıyorlardı. Onlardan birinin eline bir ekmek parçası geçse, doğruca bana getirip verirdi. Utandığımdan ekmeği, getirene geri verirdim. Fakat o, ekmeği tekrar bana iade ederdi."

Yine esirlerden Yezid ismindeki Kureyşli şöyle anlattı; "Müslümanlar Bedr'den Medîne'ye gelirken, biz esirleri hayvanlara bindirdiler, kendileri ise yaya olarak yürüdüler."

Esirler arasında Hadîce radıyallahü anhânın kız kardeşinin oğlu, Peygamber efendimizin damadı Ebü'l-Âs bin Rebî de vardı. Ebü'l-Âs, Mekke'nin tâcirlerinden olup çok malı vardı. Emânet ve diyâneti ile meşhurdu. Mekke'den esirlerin fidyesi gönderilirken hazret-i Zeyneb fidyeyi tamamlamak için annesinin düğünde hediye ettiği gerdanlığı da göndermişti. Fidyeler gelince Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem gerdanlığı tanıdı ve buyurdu ki; "Ey benim Eshâbım, eğer uygun görürseniz, kızım Zeyneb'in esirini fidyesi ile ona gönderin." Eshâb da peki dediler. Zeyneb'i Medîne'ye göndermesi şartı ile, Ebü'l-Âs'ın malı ile Mekke'ye gitmesine izin verildi. Ebü'l-Âs da, Zeyneb'i ve yanındakileri, kardeşi Kinâne ile birlikte yolcu etti. Bunu haber alan müşrikler gadablanıp adamlarından bir kaçını onların ardınca gönderdiler. Onlara Zî-tuvâ'da yetiştiler. Hebâr ibnil Esved, mızrağını fırlatınca deve ürküp hazret-i Zeyneb'i üzerinden atıp yere düşürdü. Kinâne, oklarını önüne döküp, kim Zeyneb'e kasd ederse onu ok ile helâk ederim dedi. Zeyneb'i Mekke'den çıkarıp menzile ulaşdırdı. Hazret-i Zeyneb aldığı yaralardan hasta oldu. Hâmile idi. Medîne'ye varınca bebeğini düşürdü. Resûl aleyhisselâm bunu haber alınca çok üzüldüler.

Müşriklerin Bedr'de hezimete uğrayıp, perişân bir vaziyette harp meydanından kaçmaları, Mekke'de büyük bir şaşkınlık meydana getirdi. Hiç beklemedikleri, hattâ hiç akıllarından geçmeyen bir netîce ortaya çıkmıştı. Haberi ilk getirenin sözlerine, Ebû Leheb ve diğer müşrikler inanmadılar. Harp meydanından kaçan Ebû Süfyân Mekke'ye geldiğinde, onu hemen yanlarına çağırdılar. Ebû Leheb ona; "Ey kardeşimin oğlu! Anlat bakalım, nasıl oldu?" diye sordu. Ebû Süfyân orada, bir yere oturdu. Bir çok kimse de ayakta dinliyorlardı. Ebû Süfyân şöyle anlattı;

"Hiç sorma, müslümanlarla karşılaşınca, sanki elimiz kolumuz bağlı idi. İstedikleri gibi hareket ettiler. Bir kısmımızı öldürdüler, bir kısmımızı esir ettiler. Yemîn ederim ki, ben, bizimkilerden kimseyi kınayıp, ayıplamıyorum. Çünkü, o sırada yer ile gök arasında kıratlar üzerinde beyazlara bürünmüş kimselerle karşılaştık. Onlara ne bir şey dayanabiliyor, ne de bir kimse karşı durabiliyordu."

İslâm'ın ilk zamanlarında müslüman olmasına rağmen, müşriklerin şerrinden

çekindiği için müslümanlığını açığa vurmayan Abbâs'ın kölesi Ebû Râfi' hazretleri orada idi. Sessizce onları dinlemekte olan Ebû Râfi', sevincinden her şeyi unuttu ve; "Vallahi onlar meleklerdir" deyiverdi. Ebû Leheb, ona şiddetli bir tokat vurdu ve kaldırıp yere çarptı. Bir hayli de dövdü, Bunun üzerine, orada bulunan Hazret-i Abbâs'ın hanımı Ümmü Fadl dayanamadı. Çünkü kendisi de önceden müslüman olmuştu. Ümmü Fadl, odadaki direklerden birini alıp; "Kimsesi yok diye onu güçsüz gördün değil mi?" diyerek, şiddetle Ebû Leheb'e vurdu, Ebû Leheb'in başı yarıldı. Kanlar akarak zelîl, hakîr ve horlanmış bir vaziyette dönüp gitti. Yedi gün sonra, Allahü teâlâ ona, kara kızıl denen bir hastalık verdi. Bu hastalıktan öldü. Oğulları iki veya üç gece defnetmeden bıraktılar. Nihâyet kokmaya başladı. Herkes, Ebû Leheb'in yakalandığı hastalıktan, tâ'ûndan kaçar gibi kaçıyor ve iğreniyordu. Bunun üzerine Kureyş'ten biri, Ebû Leheb'in oğullarına; "Yazık size, utanmıyor musunuz? Babanızı, kokuncaya kadar evde bıraktınız. Hiç olmazsa onu bir yere gömüp kaybedin" dedi. Oğulları o şahsa; "Biz ondaki hastalıktan korkuyoruz!" diye cevap verdiler. Bu defa adam onlara; "Siz gidiniz, ben geliyorum, size yardımcı olacağım" dedi. Sonra, üçü bir araya geldiler. Yüklenip, ücrâ bir yere bıraktılar. Görünmeyinceye kadar, üzerine taş attılar. Ebû Leheb böylece ebediyyen azâb ve ateşler içerisinde kalacağı yurduna, karanlık ve Cehennem çukuru olan kabrine girdi.

Bedr'de esir edilen Kureyşliler arasında Velîd bin Velîd de vardı. Onu Abdullah bin Cahş esir almıştı. Velîd'in kardeşleri Hişâm ile henüz müslüman olmayan Hâlid bin Velîd Medîne'ye geldiler. Abdullah bin Cahş fidye-i necat yâni kurtuluş akçesi verilmedikçe bırakmak istemedi. Kardeşlerinden Hâlid razı olduysa da, babası bir annesi ayrı kardeşi Hişâm kabul etmedi. Resûlullah efendimiz, babalarının silâh ve teçhîzâtının verilmesini teklif etti. Buna Hişâm razı olduysa da Hâlid kabul etmedi. Fakat sonunda babalarının yüz dinâr kıymetindeki kılıcı, zırhı ve miğferi, karşılığında anlaştılar. Velîd'i esaretten kurtarıp, Mekke'ye yola çıktılar. Fakat Velîd, Mekke yolu üzerinde Medîne'ye dört mil mesafedeki Zü'l-huleyfe'de onlardan ayrılıp, Peygamber efendimizin yanına geldi, îmân edip, Eshâb-ı kirâmdan oldu. Müslüman olduktan bir müddet sonra, Mekke'ye kardeşlerinin yanına gitti. O zaman Hâlid bin Velîd; "Madem, müslüman olacaktın, kurtuluş fidyesi ödemeden olsaydın? Babamızdan kalan hâtırayı elimizden çıkardın. Niçin böyle yaptın?" diye sorunca; "Kureyşlilerin; "Esarete dayanamadı ve Muhammed aleyhisselâma tâbi oldu" demelerinden korktum" cevâbını verdi.

Bu cevâba çok sinirlenen kardeşleri onu, Manzum oğulla-

"Vallahi Allahü teâlâyı, resûlünü ve Kur'ân-ı kerîmi inkâr eden, peygamberini i kenceden i kenceye u ratan (Ukbe bin Ebî Mu'ayt) senin kadar kötü bir kimse bilmiyorum."
Hadîs-i şerîf

rından bâzı müslümanlarla, İyâş bin Ebî Rebîa ve Seleme bin Hişâm'ın "radıyallahü anhhüma" yanına haps ettiler. Velîd bin Velîd radıyallahü anh, îmân ettiği için senelerce hapis yattı. İslâmiyet'in azılı düşmanlarından amcası Hişâm ile müşrik akrabâlarından çok zulüm ve işkence gördü. Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, müşriklerin zulmüne uğrayan Iyâş bin Ebî Rebîa ile Ebû Seleme bin Hişâm ve Velîd için şöyle duâ ettiler: **"İlâhî! Velîd bin Velîd'i, Seleme bin Hişâm'ı, Iyâş bin Rebîa'yı** (küffâr elinde bunalıp) **zayıf** (ve âciz) **görülen diğer mü'minleri kurtar, ilâhî, Mudar'ı** (Kureyş'i) **daha beter** (çok kötü) **çiğne. Bu yılları** (onlara) **Yûsuf'un yıllarına benzet."** Hazret-i Velîd, Resûlullah efendimizin duâsı bereketiyle bir fırsatını bulup, bağlı bulunduğu yerden kaçtı. Medîne-i münevvereye gelip, sevgili Peygamberimize kavuştu. Habîbullah efendimiz, Iyâş bin Rebîa ile Seleme bin Hişâm'ın hâlini sorunca, onların ayaklarından birbirlerine bağlı olduklarını, şiddetli azâb ve işkenceler altında kıvrandıklarını haber verdi.

Kâinatın sultânı, onların hâline çok üzülüp, kurtarılma çârelerini aradı. Kimin kurtarabileceğini sorunca, senelerce işkence altında kalmasına rağmen, Velîd, büyük bir cesaret ve aşkla; "Yâ Resûlallah! Onları ben kurtarırım, sana getiririm" diye cevap verdi. Tekrar Mekke'ye gelip, işkence gören müslümanların yerini, onlara yiyecek götüren bir kadını takip ederek öğrendi. İkisi de tavansız bir binada hapisti. Velîd gece, ölümü göze alarak büyük bir cesaretle duvardan inip, arkadaşlarının yanına vardı. İmân etmekten gayrı bir suçları olmayan iki mazlum, müşriklerce bir taşa bağlanıp; Arabistan'ın çöl havasındaki yakıcı sıcağında, her türlü zulme uğratılıyordu. Velîd, bu mübârek kardeşlerini kurtarıp, devesine bindirdi. Kendisi de yayan, yalın ayak Medîne-i münevvereye, çok sevdiği Resûlullah'ın yanına bir an önce varmak için yola çıktı. Onu çölün kavurucu sıcağı değil, Âlemlerin efendisine kavuşmak aşkı yakıyordu.

Medîne'ye aç, susuz, yalın ayak, üç günde geldi. Parmakları, taşların tahribatından param parça olmuştu. Velîd bin Velîd, kan revân içinde çok sevdiği Habîbullah'a kavuştu.

Bedr zaferi, müslümanları büyük bir sevince garketti. Müşrikler ise büyük bir üzüntü ve hüsrâna düşmüşlerdi. Habeşistan meliki Necâşî de Resûlullah efendimizin muzaffer olduğunu işitince, hemen ülkesindeki Eshâb-ı kirâmın yanına gidip; **"Allahü teâlâya hamd olsun ki, Resûlünü Bedr'de muzaffer edip, zafer ihsân eyledi"** diyerek müjde verdi.

Bedr Gazâsından sonraki hâdiseler

Sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem, Medîne'de hem Yahudilerle, hem de Abdullah bin Übey gibi müslüman görünen münâfıklarla, bir de müşriklerle mücâdele ediyordu. Ayrıca Medîne dışındaki müşrik kabîleleri İslâm'a dâvet ediyor, müslüman olmakla şereflenmeleri için uğraşıyordu. Karkara, Benî Kaynukâ, Sevîk, Gatfân, Bahrân... gibi gazâlar hep Bedr Gazâsı'ndan sonra yapıldı.

Hicretin ikinci senesinde vukû bulan bâzı hâdiseler

Bu sene zekâtın farz edilmesi, sadaka-i fıtrın verilmesi, bayram namazlarının kılınması ve kurban kesmek emri geldi. Resûlullah efendimiz, kızı Ümmü Gülsüm'ü Hazret-i Osman ile evlendirdi. Hazret-i Ömer'in kızı Hafsa'yı ve Zeyneb

binti Huzeyme'yi (radıyallahü anhünne) kendi nikâhlarına aldı. Hazret-i Ali'nin oğlu Hazret-i Hasen dünyâya geldi.

"Allahü teâlâya hamd olsun ki, Resûlünü Bedr'de muzaffer edip, zafer ihsân eyledi."
Hadîs-i şerîf

Hazret-i Âişe ile evlenmesi

Peygamber efendimiz Hazret-i Âişe ile Mekke'de iken nişanlanmışlar, fakat daha düğünleri olmamıştı. Hazret-i Ebû Bekr, bir gün Server-i âlem efendimize; "Yâ Resûlallah! Ehlinle evlenmekten seni alıkoyan nedir?" diye sordu. Resûlullah; **"Mehirdir"** buyurdu. Hazret-i Ebû Bekr, Resûlullah'a mehir parası gönderdi.[193]

Bunun üzerine Hazret-i Âişe vâlidemizin düğünü oldu. O zaman Peygamber efendimiz elli beş yaşında idiler.[194] Hazret-i Âişe vâlidemiz, çok zekî ve kabiliyetli olup, hâdiseleri ânında şiir hâlinde söyleyebilirlerdi. Öğrendiği ve ezberlediği bir şeyi kat'iyyen unutmazdı. Çok akıllı, zekî, âlime, edîbe, afîfe ve sâliha idi. Hâfızası pek kuvvetli olduğu için, Eshâb-ı kirâm, bir çok şeyleri ondan sorup öğrenirdi. Âyet-i kerîme ile medh edildi.

Karkara-i Kedr Gazvesi

Benî Selim ve Gatfân'dan bir taifenin Karkara'da toplandığı heberi geldi. Bunun üzerine Peygamber efendimiz Muhâcirîn ve Ensâr'dan ikiyüz kişi ile Medine'den yola çıktılar. Medîne'de İbni Ümm-i Mektûm hazretleri vekil bırakılmıştı. Beyaz sancağı Hazret-i Ali taşıyordu. O mahalle vardılar. Kimseyi bulamadılar. İslâm askerinin geldiğini haber alan müşrikler orayı terk etmişlerdi. Vâdide ilerlerken bir deveciye rast geldiler. Ona, Benî Selim ve Gatfânlılar'ın nerede olduklarını sordular. Deveci: "Beni hayvanlarına bakmak için beş günlüğüne tutmuşlardı. Şimdi nerede olduklarını bilmiyorum" dedi. Beş yüz deveye ganimet olarak el kondu. Çoban Yesâr da esir alındı. Karkarat'ül Kedr Vâdisinde üç gece yatıldıktan sonra develer sürülerek Medîne'ye hareket edildi. Peygamber efendimiz, Derâr denilen yerde develerin beşte birini ayırıp geri kalanı taksim ettiler. Herkese ikişer deve düştü. Ertesi günü sabah namazını edâ ederken gördüler ki, Yesâr ismindeki bu deveci onlarla beraber namaz kılar. Peygamber efendimiz de o köleyi azâd eylediler. Sonra selâmetle Medine'ye döndüler.

Şevk-i haddin nârına her can ki yansa nûr olur.
Aşk derdiyle harâb olan gönül ma'mûr olur.

193 İbni Sa'd, Tabakât, I, 239; Kâdî İyâd, Şifâ-i Şerif, 300-301.
194 Buhârî, "Menâkıb-ül-Ensar" , 44; Tirmizî, "Nikâh", 18.

Benî Kaynukâ Gazâsı

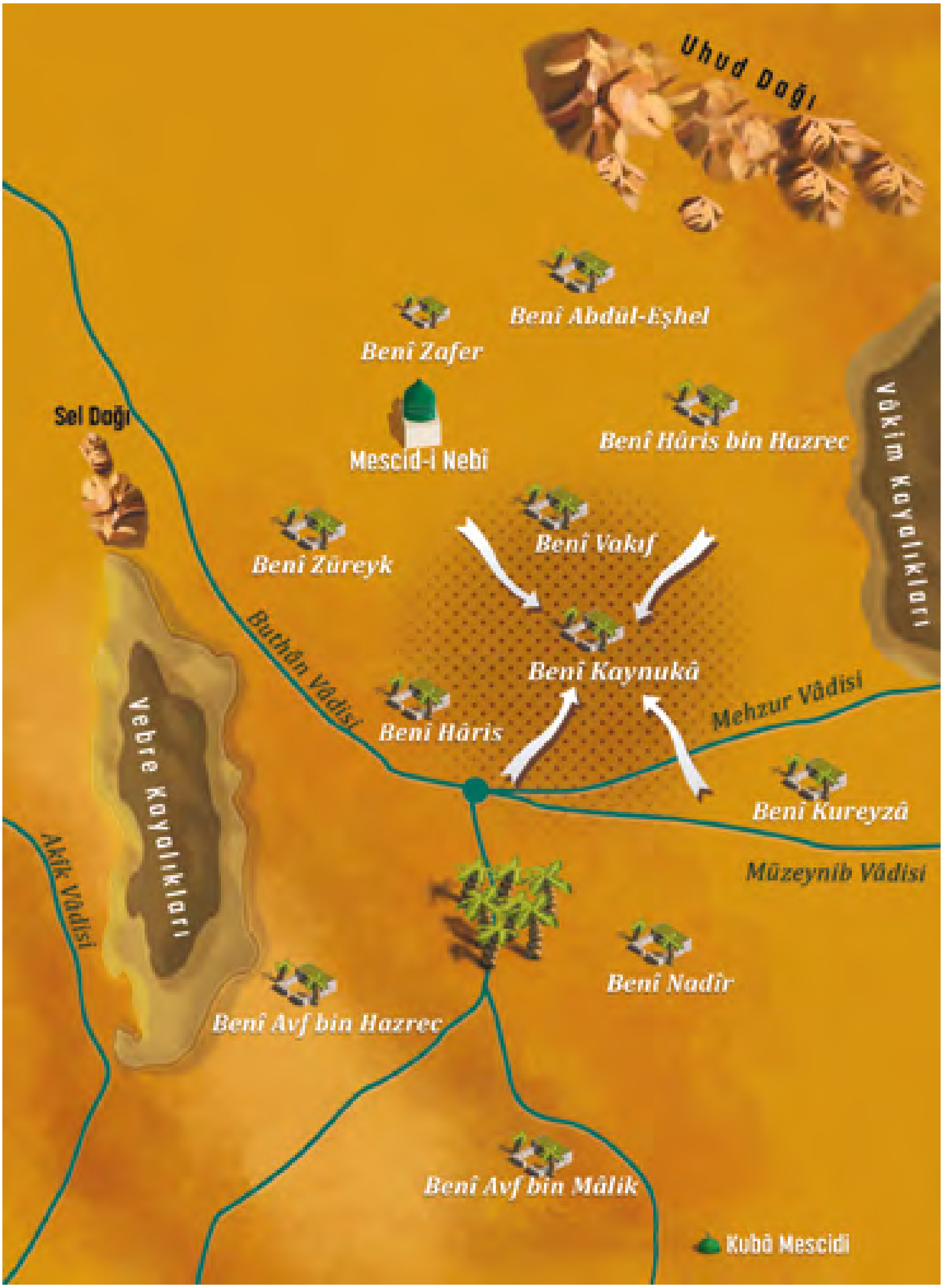

Benî Kaynukâ Gazâsı

Bir gün Benî Kaynukâ Yahudileri, bir müslüman hanımla alay etmek istemiş, bunu gören sahâbeden biri, derhâl kılıcını çekip, o Yahudiyi öldürmüştü. Yahudiler de toplanıp, o mübârek sahâbîyi şehîd ettiler. Hâdise, Peygamber efendimize bildirildi. Resûl-i ekrem efendimiz, onları, Kaynukâ pazar yerinde toplayıp; **"Ey Yahudi topluluğu! Siz, Allahü teâlânın Kureyş'e verdiği azâb gibi bir azaba yakalanmaktan korkunuz ve müslüman olunuz. Benim, Allahü teâlâ tarafından gönderilmiş bir peygamber olduğumu iyi bilirsiniz. Bunu da, Allahü teâlanın size olan ahdini de kitabınızdan okumuş bulunuyorsunuz..."** buyurdu.

"Siz muhakkak ma lûb olacaksınız ve toplanıp Cehennem'e sürükleneceksiniz, O Cehennem, ne kötü bir makam (mekân)dır."
Âl-i İmrân: 12

Bu merhamete rağmen, yaptıkları andlaşmayı bozan Yahudiler, Âlemlerin sultânına; "Ey Muhammed! Harb etmesini bilmeyen bir kavmi hezimete uğratman seni aldatmasın! Yemîn ederiz ki, biz cengâver kimseleriz! Sen, ancak bizimle çarpışmaya başladığın zaman, nasıl bahadırlar olduğumuzu anlarsın!..." diyerek meydan okudular.

Böylece, önceki andlaşmayı bozarak meydan okuduklarını açığa vurdular. Bunun üzerine Cebrâil aleyhisselâm vahiy getirdi ki, meâlen şöyle buyruluyordu; **"**(Ey Habîbim!) **Eğer** (seninle) **andlaşma yapan bir kavmin, bir hainliğinde** (sözleşmeye aykırı hareket ettiğinde) **endişeye düşersen,** (savaş açmadan önce) **hak ve adalet üzere ahidlerini reddettiğini doğruca kendilerine bildir. Çünkü, Allahü teâlâ hâinleri sevmez."**[195]

Başka bir âyet-i kerîmede de meâlen buyruldu ki: **"Ey Resûlüm! O kâfir olan Yahudilere de ki: Siz muhakkak mağlûb olacaksınız ve toplanıp Cehennem'e sürükleneceksiniz, O Cehennem, kalınacak ne kötü bir yerdir."**[196]

Habîb-i ekrem efendimiz, derhâl, Şevvâl ayının ortasında Cumartesi günü bir ordu kurup Kaynukâ Yahudilerinin bulunduğu kaleye yürüdüler. Beyaz sancağı, Hazret-i Hamza taşıyordu ve Medîne'ye vekil olarak Ebû Lübâbe bırakılmıştı.[197]

Mübârek ordu, Kaynukâ kalesini muhasara etti. "Biz ne cengâver bahadırlarız!.." diyen Yahudiler, değil karşı koymak, kalelerinden bir ok bile atmaya cesaret edemediler. Resûlullah efendimiz, giriş ve çıkışları kontrol altına aldı. Kimse dışarı çıkamadı. Bu hâl on beş gün devam etti.[198]

Yahudiler korkuya kapılıp, teslîm oldular. Herbirinin öldürülmeleri lâzım gelirken, âlemlere rahmet olarak gönderilen sevgili Peygamberimiz, merhamet buyurup, Kaynukâ Yahudilerinin

195 Enfâl: 8/58.
196 Âl-i İmrân: 3/12.
197 İbni Sa'd, Tabakât, II, 29.
198 İbni Sa'd, Tabakât, II, 29.

Şam'a gitmelerine izin verdiler. Kimsenin oralarda kalmasına müsâade edilmedi. Böylece Medîne topraklarından çıkarıldılar.[199] Benî Kaynukâ diyârlarından rıhlet ettiler. Malları ve silâhları müslümanlara ganimet oldu.

Sevîk Gazvesi

Ebû Süfyân Bedir muharebesinden firar edip Mekke'ye vardığında, Muhammed sallallahü aleyhi ve sellemden intikâm alıncaya kadar, "Başına yağ sürmemeği ve hanımlarının yanına gitmemeği" nezr etti. Hicretin ikinci yılı, Zilhicce ayının beşinci pazar günü nezrini yerine getirmek için ikiyüz süvari ile Medîne'ye hareket etti. Bir gece Medîne'de birisinin evine varıp Peygamber efendimizi sordu. O kimse ona iltifat etmedi. Kapısını dahi açmadı. Oradan ayrılıp Selâm ibni Müşkem'e misafir oldu. Ertesi gün oradan kalkıp Arîz nahiyesine geldi. O nahiyede Ensârdan Ma'bed ibni Amrûş ile hizmetçisine rast gelip onları işleri başında iken şehîd etti. Bir hurmalığı ateşe verdi. "Yemînim yerine geldi" diyerek oradan ayrıldı.

Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz bu hâdise bildirilince, Ebû Lübâbe'yi Medîne'de vekil bırakıp ikiyüz kişi ile Ebû Süfyân'ın peşine düştüler. Müşrikler bunu haber alıp kaçmağa başladılar. Kurtulmak için yüklerini ve sevîk dedikleri bir nevi hububatı, pişirmek için getirdikleri tencerelerle birlikte orada bırakıp kaçtılar. Müslümanlar bunları bulup ganimet olarak aldılar. Bunun için bu gazâya, gazve-i Sevîk denir.

Hazret-i Ali ile Hazret-i Fâtıma'nın evlenmesi

Hicretin ikinci senesi idi. Fahr-i kâinat sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin kızı Hazret-i Fâtıma, on beş yaşına gelmişti.

Bir gün Hazret-i Fâtıma, bir hizmet için Resûl-i ekrem efendimizin huzûruna girmişti. Resûlullah efendimiz, kerîmelerinin evlenme çağına eriştiğini müşahede ettiler. O günden sonra, Fâtıma-tüz-Zehrâ vâlidemizi pek çok kimse istedi. Resûl aleyhisselâm, bunlara iltifat etmeyip; **"Onun işi, Hak teâlânın emrine bağlıdır"** buyurdu.

Bir gün Ebû Bekr, Ömer ve Sa'd bin Mu'âz mescidde oturup; "Hazret-i Fâtıma'yı, Hazret-i Ali'den gayri herkes istedi. Kimseye iltifat olunmadı" diye konuştular. Hazret-i Sıddîk; "Zannederim ki, Ali'ye nasîb olur. Gelin ziyâretine gidelim ve bu meseleyi açalım. Eğer fakirliği ileri sürerse yardımda bulunalım" dedi. Sa'd da; "Yâ Ebâ Bekr! Sen, hep hayır yaparsın. Kalk, biz de sana arkadaş olalım" dedi. Üçü birden mescidden çıkıp, Hazret-i Ali ile görüşmeye gittiler. Hazret-i Ali, devesini alıp gitmiş, Ensârdan birinin hurmalığına su veriyordu. Onları görünce, karşılayıp hâl ve hatırlarını sordu. Hazret-i Ebû Bekr; "Yâ Ali! Her hayırlı işte sen öndersin ve Resûl-i ekrem katında hiç kimseye nasîb olmamış bir mertebedesin. Hazret-i Fâtıma'yı herkes taleb etti. Hiç kimseye iltifât olunmadı. Sana nasîb olacağını zannediyoruz. Niçin teşebbüs etmezsin?" diye sordu.

Hazret-i Ali bunu işitince, mübârek gözleri yaşla doldu ve; "Yâ Ebâ Bekr! Beni ziyâdesiyle yaktın. Ona benden başka rağbet eden yoktur. Lâkin elimin darlığı buna mânidir" dedi. Hazret-i Ebû Bekr; "Böyle söyleme. Allahü teâlâ ve Resûlünün yanında, dünyâ bir şey değildir. Buna fakirlik mâni olamaz. Var, taleb eyle" dedi.

---

199 Vâkıdî, Megâzî, I, 176-180; İbni Sa'd, Tabakât, II, 29.

Hazret-i Ali buyuruyor ki; "Resûlullah'ın huzûruna utanarak ve sıkılarak girdim. Resûlullah'ın bütün heybet ve vakârı üzerinde idi. Huzûrunda oturdum ve konuşmaya kâdir olamadım. Resûlullah efendimiz; **"Niçin geldin, bir ihtiyâcın mı var?"** buyurdu. Sustum. **"Her hâlde Fâtıma'yı istemeye geldin"** buyurunca; "Evet" diyebildim. (Peygamber efendimiz, Hazret-i Fâtıma'ya Hazret-i Ali'nin kendisini istediğini duyurdu. O da sustu.) Peygamber efendimiz; **"Fâtıma'ya mehir olarak verecek neyin var?"** buyurdular. "Yanımda ona verilecek bir şeyim yok yâ Resûlallah" dedim. **"Sana vermiş olduğum Hutamî zırhlı gömleğin nerededir, ne oldu?"** buyurdular. "Yanımdadır" deyince; **"Onu sat ve parasını bana getir. Mehir olarak o kâfidir"** buyurdular.[200] Başka bir rivâyette de; "Resûlullah efendimiz, Hazret-i Ali'ye; **"Yanında neyin var"** buyurduğunda; "Atım ve zırhlı gömleğim var" diye cevap vermiş, Resûlullah efendimiz de; **"Atın sana lâzım olur, fakat zırhını sat"** buyurmuştu. Başka bir rivâyette de; **"Yâ Ali, git kendine bir ev kirâla"** buyurdu.

"Osman, Cennet'te benim refîkimdir." ***Hadîs-i şerîf***

Hazret-i Ali, evleninceye kadar Peygamber efendimizle beraber oturuyordu. Peygamber efendimizin emirleri üzerine, Mescid-i Nebevî yakınında, Hazret-i Âişe'nin odasının karşısında bulunan Hârise bin Nu'mân'ın evini kirâladı. Zırhını da pazara gönderdi. Hazret-i Osmân radıyallahü teâlâ anh pazarda gezerken, hazret-i Alînin zırhını tanıdı. Dellâlı çağırıp dedi ki, "Bu zırha, sâhibi ne fiyât ister." Dellâl, "Dörtyüz dirhem ister" dedi. Osmân radıyallahü anh buyurdu ki, "Gel akçasını al. " Saâdethânesine vardı. Zırhı dellâldan alıp, parasını verdi. "Bu zırh ondan gayriye lâyık değildir. Bu akçayı da düğüne harc etsin. Bizim özrümüzü de kabul" etsin dedi. Dörtyüz dirhemi verip, zırhı da üzerine koyup, hediye olarak hazret-i Alîye gönderdi.

Hazret-i Ali, zırh ve dirhemlerle Peygamberimizin yanına gelince, Peygamber efendimiz, Hazret-i Osman'a çok hayr duâ ettiler ve; **"Osman, Cennet'te benim refîkimdir"** buyurdular. Sonra Bilâl-i Habeşî'yi çağırdı ve paranın bir kısmını vererek; **"Bu parayı al, çarşıya çık! Biraz gül suyu, geri kalan para ile de bal al ve Mescid'in bir kenarında temiz bir kab içinde su ile eziniz. Bal şerbeti yapınız ki, nikâh kıyıldıktan sonra içelim. Ensâr ve Muhâcirlerden mevcut bulunan Eshâbımı mescide dâvet et ve Fâtıma ile Ali'nin nikâhlarının kıylacağını halka ilân et"** diye emretti.

Bilâl-i Habeşî, dışarı çıkıp Hazret-i Ali ile Hazret-i Fâtıma'nın nikâhlarının kıyılacağını halka îlân etti. Eshâb-ı kirâm, Mescid-i Nebevî'ye gelerek, içini dışını doldurdular. Peygamber efendimiz

200 Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, III, 173; İbni Kesîr, Sire, II, 544.

ayağa kalkarak şu hutbeyi okudular: **"Bütün hamd ve şükür, âlemlerin Rabbine mahsustur. O, verdiği ni'metlerle öğülen, sonsuz kudretinden ve kuvvetinden dolayı ibâdet edilen, azâb ve hesâbından korkulan, hüküm ve fermânı yeryüzünde ve göklerde hâkim olandır. Mahlûkâtı kudretiyle yaratan, adaletli hükümleriyle bunları birbirinden ayıran, insanları** (İslâm) **dîni ve peygamberi Muhammed** (aleyhisselâm) **ile şereflendiren O'dur...**

Allahü teâlâ bana, kızım Fâtıma'yı Ali bin Ebî Tâlib'e nikâhlamamı emretti. Şimdi sizi şâhid tutuyorum ki, (Allahü teâlânın emriyle) **400 miskâl gümüş mehir ile Fâtıma'yı, Ali bin Ebî Tâlib'e nikahladım. Rabbim kendilerinin varlıklarını bir araya getirsin ve bunu kendilerine mübârek kılsın. Nesillerini temiz ve rahmete anahtar, hikmete mâden, ümmet-i Muhammed'e emin kılsın. Söyleyeceğim bundan ibarettir. Rabbimden kendim ve sizin için mağfiret dilerim."**

Hazret-i Ali de kalkarak şu kısa hutbeyi okudu: "... Huzûrunda bulunduğumuz Muhammed aleyhisselâma salât ve selâm ederim ki, mübârek kerîmeleri Fâtıma'yı 400 miskâl gümüş mehirle bana nikâhlamıştır. Ey din kardeşlerim! Şüphesiz Peygamber efendimizin buyurduklarını işittiniz ve şâhid oldunuz. Ben de buna şâhid ve râzıyım. Aynen kabul ediyorum. Allahü teâlâ hepimizin sözlerine şâhiddir, hepimize vekildir."[201]

Nikâh akdi bittikten sonra, Peygamber efendimiz tâze hurma getirttiler ve; **"Haydi bu hurmadan alınız, yiyiniz"** buyurdular. Herkes alıp yediler. Sonra Hazret-i Bilâl bal şerbeti dağıttı, onu da içtiler ve bütün sahâbîler; **"Bârekellahü fî kümâ ve aleykümâ ve ceme'a şemlekümâ"** diye duâ ettiler. Fâtıma radıyallahü anhâ nikâh yapılırken onbeş, Alî radıyallahü anh yirmibeş yaşında idi.

Hazret-i Fâtıma, nikâhtan sonra ağlıyordu. Peygamber efendimiz onun yanına geldi ve; **"Ey Fâtıma! Sana ne oldu ki ağlıyorsun? Allahü teâlâya yemin ederim ki, seni, isteyenlerin en âlimine, hilim ve akıllılıkta en üstününe ve ilk müslüman olanına nikâhladım"** buyurdu. Hazret-i Fâtıma; "Babacığım! Evlenen her kızın mehri altın ve gümüşle takdir ve tâyin ediliyor. Benim de mehrim böyle takdir edilirse, seninle diğerleri arasında ne fark olur. Kıyâmet günü sen, mü'minlerin günâhkârlarından ne kadar kimseye şefâatte bulunursan, ben de onların hanımlarına şefâatte bulunmak istiyorum. Murâdım budur" dedi.

Allahü teâlâ, Hazret-i Fâtıma'nın bu dileğinin kabûl edildiğini bildirince, Resûlullah efendimiz; **"Yâ Fâtıma, peygamber çocuğu olduğunu belli ettin"** buyurdular.

Hazret-i Ali buyurdu ki: "Bu işlerin üzerinden birkaç ay geçmişti. Bu hususta mecliste hiç söz olmadı. Ben de hicâbımdan yâni utandığımdan ağzımı açamadım. Ama Resûlullah efendimiz, bâzen beni tenhâda gördükleri zaman; **"Senin hâtunun ne iyi hanımdır. Sana müjdeler olsun ki, o, âlemdeki hâtunların seyyidesidir"** buyururlardı.

O günlerde Hazret-i Ali'nin kardeşi Hazret-i Ukayl; "Yâ Ali! Bu akd-i izdivâc ile mesrûr olduk. Lâkin murâdım odur ki, bu iki mes'ûd birbirine yakın olalar" deyince, Hazret-i Ali; "Benim de muradım odur, lâkin hicâb ediyorum" dedi. Hazret-i Ukayl,

---

201 İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 24; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, LII, 445.

Ali'nin elini tutup, Peygamber efendimizin hânesine varınca, Resûlullah'ın câriyesi Ümmü Eymen'e rastladılar. Durumu ona söylediler. Ümmü Eymen de; "Bu husus için sizin gelmeniz lâzım değildir. Biz ezvâc-ı tâhirât ile ittifak edip, size haber veririz. Zîrâ bu hususta hâtunların sözü dinlenir" dedi. Ümmü Eymen, bu hâli Resûlullah'ın hanımlarına söyledi. Diğer ezvâc-ı tâhirât, Hazret-i Âişe'nin hânesine geldiler. Hazret-i Hadîce'yi anarak; **"Eğer o hayatta olsaydı, bize bir endişe olmaz idi"** dediler. Resûlullah efendimiz ağladı ve buyurdu ki: **"Hadîce gibi hâtun hani? Halk beni yalanlarken o tasdik etti ve bütün malını benim yoluma sarf etti. Dîn-i İslâm'a çok yardım etti. Hayâtında, Hak teâlâ bana emretti ki, Hadîce'ye müjde ver: Cennet'te onun için zümrütten bir köşk yapılmıştır."**

Resûlullah efendimizin zevceleri, Hazret-i Ali'nin murâdını arz ettiler. Bunun üzerine Resûlullah efendimiz, Ümmü Eymen'e, Hazret-i Ali'yi dâvet etmesini emretti. Ali gelince, meclisteki hanımlar kalkıp gittiler. Hazret-i Ali başını önüne eğip oturdu. Resûlullah; **"Zevceni ister misin yâ Ali?"** buyurdu.

Ali radıyallahü anh; "Evet yâ Resûlallah! Anam ve babam sana fedâ olsun" dedi. Resûl-i ekrem efendimiz, Esma binti Umeys'e; **"Git, Fâtıma'nın evini hazırla"** buyurdu. Esmâ, Hazret-i Fâtıma'nın gelin gideceği eve gitti. Bir minder yeni meşinden, bir minder yamalı meşinden, bir minder de hasırdan yapıp, içlerini hurma lifi ile doldurdu. Resûlullah efendimiz yatsı namazından sonra Fâtıma'nın evine gelip yapılanları gözden geçirdi.

Peygamberimiz, Hazret-i Ali'nin getirdiği paranın üçte ikisiyle yiyecek, süs ve koku gibi şeyler; üçte biriyle de giyecek alınmasını emrettiler ve ev eşyasını tamamlattılar. Hazret-i Fâtıma'nın çeyizi ve ev eşyasında şunlar vardı: Esmâ binti Umeys'in hazırladığı üç minder, saçaklı bir halı, içi hurma lifi ile doldurulmuş bir yüz yastığı, iki tane el değirmeni, bir su kırbası, topraktan yapılmış bir su testisi, meşinden yapılmış bir su bardağı, bir havlu, bir etek, dabağlanmış bir koç postu, eskiyip tüyü dökülmüş alacalı bir Yemen halısı, hurma yaprağından örülmüş bir sedir, Yemen işi iki alacalı elbise, bir kadife yorgan. Bundan sonra Resûlullah efendimiz, Hazret-i Ali'ye bir mikdar para verip, hurma ve yağ almasını söylediler. Hazret-i Ali bundan sonrasını şöyle anlattı:

"Beş dirhemle hurma, dört dirhemle yağ aldım. Resûlullah'ın huzûruna getirdim. Deriden bir sofra istedi. Hurma, un, yağ ve yoğurdu mübârek eli ile karıştırıp, bir çeşit yemek yaptı ve; **"Yâ Ali! Var, kimi bulursan getir"** buyurdu. Ben dışarı çıktım, pek çok insan gördüm, hepsini dâvet ettim ve içeri girip; "Yâ Resûlallah Halk çoktur" diyerek arz eyledim.

Âlemlerin efendisi Fahr-i kâinat efendimiz; **"Onları onar**

"Ey Fâtıma! Sana ne oldu ki a lıyorsun? Allahü teâlâya yemin ederim ki, seni, isteyenlerin en âlimine, hilim ve akıllılıkta en üstününe ve ilk müslüman olanına nikâhladım."
Hadîs-i şerîf

onar içeri getir, taam (yemek) **yesinler"** buyurdu, öyle yaptım. Hesâb ettiler, erkek ve kadından yedi yüz kimse yemek yemişler ve doymuşlar idi."

Hazret-i Ali'nin ve Fâtıma'nın velîmesi yenildikten sonra, Ümmü Eymen'in bildirdiğine göre, Peygamber efendimiz Hazret-i Ali'ye **"Yâ Ali, kızım Fâtıma gelin olarak evinize gitti. Ben de akşam namazından sonra gelip duâ edeceğim. Beni bekleyin"** buyurdu. Hazret-i Ali eve gelince, bir köşeye oturdu. Hazret-i Fâtıma da evin diğer bir köşesine oturdu. Sonra Resûlullah efendimiz gelip kapıyı çaldı. Ümmü Eymen kapıyı açtı. Resûlullah; **"Kardeşim burada mı?"** buyurdu. Ümmü Eymen; "Anam-babam sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Kardeşiniz kimdir?" dedi. Resûlullah efendimiz; **"Ali bin Ebî Tâlib'dir"** deyince, Ümmü Eymen; "Kerîmenizi kardeşinizle mi evlendirdiniz?" dedi. Resûlullah efendimiz; **"Evet"** buyurdular. Ümmü Eymen, Resûlullah'ın; "Kardeşim burada mı?" buyurmasından, nikâhın caiz olmayacağını sandı. Resûlullah efendimiz de **"Evet"** buyurmakla, evlenmeye mâni olanın aynı anadan doğmak olduğuna işaret ettiler.

Bundan sonra Resûlullah efendimiz Ümmü Eymen'e; **"Esmâ binti Umeys de burada mı?"** buyurdular. "Evet" diye cevap verince; **"Demek Resûlullah'ın kerîmesine hizmete geldi"** buyurdular. Ümmü Eymen; "Evet" deyince; **"Hayra kavuşsun"** buyurup duâ ettiler.

Bundan sonra bir kabla su getirttiler. Mübârek ellerini yıkadılar. Suyun içine de bir mikdar misk döktüler. Sonra Hazret-i Fâtıma'yı çağırdılar. Hazret-i Fâtıma utancından elbisesine bakıyordu. Resûlullah efendimiz sudan bir mikdar alıp, Fâtıma'nın göğsüne, başına ve sırtına serpti ve; **"Allahümme innî e'îzuhâ bike ve zürriyetihâ mineşşeytânirracîm** (Yâ Rabbî Onun ve zürriyetinin racîm olan, taşlanan şeytanın şerrinden muhâfazası için sana sığınırım)**"** diye duâ ettiler. Sonra Hazret-i Ali'ye de aynısını yapıp; **"Allahümme bârik fîhimâ ve bârik aleyhimâ ve bârik lehümâ fî neslihimâ"** diye duâ ettiler. İhlâs ve Mu'avvizeteyn sûrelerini okuyup; **"Allahü teâlânın ismi ve bereketi ile ehlinin yanına gir"** buyurdular. Sonra mübârek elleriyle kapının iki kanadını tutup, bereket ile duâ ettiler ve oradan ayrıldılar.[202]

Hazret-i Ali buyurdu ki: "Düğünümüzden dört gün sonra, Resûlullah efendimiz, hânemizi teşrif eyledi. Gönülleri alan, hikmet dolu sözleri ile bize nasîhat ettiler ve buyurdular ki: **"Yâ Ali! Su getir!"** Kalktım su getirdim. Bir âyet-i kerîme okudu ve; **"Bu sudan biraz iç. Bir mikdar kalsın"** buyurdu. Öyle yaptım. Kalan suyu, başıma ve göğsüme serpti. Tekrar; **"Su getir"** buyurdu. Yine su getirdim. Bana yaptığı gibi, Fâtıma'ya da yaptı. Sonra beni dışarı gönderdi."

O dışarı çıktıktan sonra kızına, Hazret-i Ali hakkında, suâl eyledi. Fâtıma dedi ki: "Babacığım, bütün kemâl sıfatlar kendisinde mevcuttur. Lâkin, bâzı Kureyş hâtunları bana; "Senin erin fakirdir" diyorlar" deyince, Resûlullah efendimiz buyurdu ki: **"Ey kızım! Senin baban ve helâlin fakir değildir. Bütün yer ve gök hazîne ve definelerini bana arz ettiler. Kabul etmedim. Allahü teâlânın katında makbûl olanı kabûl ettim. Ey kızcağızım! Eğer benim bildiğimi, sen bilseydin, dünyâ senin nazarında hor ve aşağı olurdu. Allahü teâlânın hakkı için, erin, sahâbenin evvelidir. İslâmın da büyüğüdür, ilim bakımın-**

---

202 Abdürrezzâk, Musannef, V, 485.

dan en derinidir. Ey kızım! Allahü teâlâ Ehl-i beytten iki kimse ihtiyâr etti. Biri baban ve biri helâlindir. Zinhâr ona isyân eyleme ve emrine muhalefet etme."

Fahr-i kâinat aleyhi efdalüssalevât efendimiz, kızına nasîhat ettikten sonra, Hazret-i Ali'yi dâvet etti. Ona da Fâtıma'yı ısmarladı; **"Yâ Ali! Fâtıma'nın hatırına riâyet eyle. O benden bir parçadır. Onu hoş tut. Eğer onu üzersen, beni üzmüş olursun"** buyurdu. İkisini de Allahü teâlâya ısmarladı. Sonra kalkıp gitmeye azîmet etmişti ki, Hazret-i Fâtıma; "Yâ Resûlallah! İçerinin hizmetini ben görürüm. Dışarısının hizmetini de Ali görür. Bana bir câriye ihsân ederseniz, bâzı işlerimde yardımcı olur. Beni memnun edersiniz" dedi. Resûlullah efendimiz buyurdu ki: **"Ey Fâtıma! Sana hizmetçiden daha iyi bir şey mi, yoksa hizmetçi mi ihsân edeyim?"**

Fâtıma vâlidemiz; "Hizmetçiden iyisini ihsân eyle" dedi. Resûlullah efendimiz; **"Her gün yatarken otuz üç kere Sübhânallah, otuz üç kere Elhamdülillah, otuz üç kere Allahü ekber, bir kere de Lâ ilâhe illallahü vahdehû lâ şerike leh. Lehül mülkü ve lehül hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadîr, söyle. Hepsi yüz kelimedir. Kıyâmette bin hasene** (iyilik) **bulursun. Mîzânda hasenâtın ağır gelir"** buyurdu. Sonra Peygamber efendimiz, kerîmelerinin evinden ayrılıp, hâne-i saâdetlerine gittiler.

"Yâ Ali! Fâtıma'nın hatırına riâyet eyle. O benden bir parçadır. Onu ho tut. E er onu üzersen, beni üzmü olursun."
Hadîs-i şerîf

Ka'b bin Eşrefin öldürülmesi

Bedr gâlibiyeti ile Medîne'de bulunan Yahudi ve putperest müşriklerin kalblerine korku düştü. Bâzı Yahudiler, insafa gelip; "Sıfatlarını kitaplarımızda okuduğumuz zât mutlaka budur. Artık O'na karşı durmak mümkün olmaz. Zîrâ O, hep gâlip gelecektir" diyerek müslüman oldular. Bâzıları da; "Muhammed, harpten anlamayan Kureyşlilerle savaştı. Onun için gâlib geldi. Eğer bizimle cenk etseydi, O'na, harp nasıl yapılır, zafer nasıl kazanılır gösterirdik" dediler.

Ka'b bin Eşref ismindeki bir Yahudi de, Bedr'de İslâm ordusunun gâlibiyetini duyunca, müslümanlara olan kininden Mekke'ye gitti. Oradaki müşrikleri toplayıp, Medîne'ye saldırmaları için şiirler söyledi, onları teşvik ve tahrik etti. Peygamber efendimiz ile çarpışmak üzere onlarla anlaştı. Hattâ, sevgili Peygamberimize suikast düzenledi. Allahü teâlâ bu durumu, Resûlullah efendimize bildirdi ve meâlen buyurdu ki; **"Onlar, Allahü teâlânın kendilerine lânet ettiği** (rahmetinden uzaklaştırdığı) **kimselerdir..."**[203]

Bunun üzerine Resûl-i ekrem efendimiz, şerefli Eshâbına; **"Ka'b bin Eşref'i kim öldürür? Çünkü o, Allahü teâlâ ve**

203 Nisâ: 4/52.

Resûlüne ezâ etmiştir" buyurdu. Muhammed bin Mesleme; "Yâ Resûlallah! İster misin, ben onu öldüreyim diye suâl eyledi. Resûlullah efendimiz de; **"Evet, isterim"** buyurdu. Muhammed bin Mesleme, bir kaç gün bu iş üzerinde durup, plânlar kurdu. Arkadaşlarından Ebû Nâile, Abbâd bin Bişr, Hâris bin Evs, Ebû Abs ibni Cebr'in yanına gidip, meseleyi onlara açtı. Hepsi uygun görüp; "Beraber öldürürüz" dediler. Birlikte Peygamber efendimize geldiler. **"Yâ Resûlallah! İzin buyurursanız, biz onunla konuşurken, sizinle ilgili, Ka'b'ın hoşuna gidecek bâzı sözler söyleyebilir miyiz?"** dediler. Peygamber efendimiz, onlara istediklerini söylemeye müsâde buyurdular.

Bunun üzerine, Muhammed bin Mesleme, arkadaşlarıyla Ka'b bin Eşref'in yanına gitti. "Şu Muhammed, bizden sadaka istedi. Bize çok vergi yükledi. Onun için senden ödünç bir şey almak için geldim" dedi. Ka'b sevinerek, Muhammed bin Mesleme'nin kendisi gibi düşündüğünü sandı ve; "O sizi daha da bıktıracak" dedi. Muhammed bin Mesleme; "İşte O'na bir defa uymuş bulunduk. O'na tâbi olmakta devam edeceğiz. Bakalım sonu ne olacak? Şimdi sen bize biraz ödünç hurma ver" dedi. Ka'b; "Evet vereyim, fakat, bana bir şeyi rehin vermelisiniz!" dedi. Muhammed bin Mesleme ile yanındakiler; "Ne istersin" dediler. Ka'b; "Kadınlarınızı rehin isterim" deyince rızâ göstermediler. Ka'b; "O zaman oğullarınızı rehin verin" dedi. "Onları da rehin veremeyiz. Onlardan birine, bir-iki deve yükü hurmaya karşılık rehin olundu diye söylenir ki, bu da bizim için unutamıyacağımız bir leke olur. Fakat sana silâhımızı ve zırhımızı rehin verebiliriz" dediler. Ka'b bu teklifi kabul etti. Onlara ne zaman geleceklerini de bildirdi.[204]

Muhammed bin Mesleme, bir gece Ka'b'ın yanına geldi. Ebû Nâile de beraber idi. Ka'b onları kaleye çağırdı. Kendisi de onları karşılamak için aşağı indi. Ka'b'ın karısı; "Bu saatte nereye çıkıyorsun" dedi. Ka'b; "Gelenler, Muhammed bin Mesleme ile kardeşim Ebû Nâile'dir" dedi. Karısı; "İşittiğim bu ses bana pek iyi gelmiyor. Sanki ondan, kan damlıyor" dedi. Ka'b; "Yok, onlar Muhammed bin Mesleme ile süt kardeşim Ebû Nâile'dir. O iyi bir gençtir. Geceleyin, kılıç vuruşmasına bile çağırılsa, hiç tereddüt etmeden gelir. Böyle birisidir" dedi. Muhammed bin Mesleme kendisiyle beraber iki kişiyi, bir rivâyete göre de üç kişiyi kaleye soktu. Bunlar, Ebû Abs bin Cebr, Hâris bin Evs, Abbâd bin Bişr idi.[205] Muhammed bin Mesleme hazretleri, arkadaşlarına; "Ka'b gelince, ona saçını koklayacağımı söyler, başını tutup koklarım. Siz benim, Ka'b'ın başını iyice yakaladığımı gördüğünüz zaman, kılıçlarınızla vurunuz" dedi. Ka'b bin Eşref güzel giyinmiş olarak, güzel koku saçarak, onların yanına geldi. İbn-i Mesleme; "Şimdiye kadar böyle güzel koku koklamadım" diyerek Ka'b'ın yanına vardı. Ka'b; "Arab'ın en güzel kokulu kadınları benim yanımda" diyerek övündü. Muhammed bin Mesleme; "Başını koklamama izin verir misiniz" dedi. Ka'b, müsâde ettiğini söyledi. Mesleme onu kokladı. Arkadaşlarına da koklattı. Sonra, tekrar koklamak istediğini söyledi. Bu defa, Muhammed bin Mesleme başını yakalayıp, arkadaşlarına, kılıçlarıyla vurmalarını işaret etti. İlk kılıç vurulduğunda Ka'b şiddetle bağırdı fakat ölmedi. Bunun üzerine Muhammed bin Mesleme, hançeri ile onu öldürdü. Ka'b'ı öldüren mücâhidler derhâl orayı terkedip, Medîne'ye ulaştılar.

---

204 İbni Sa'd, Tabakât, II, 33-34.
205 İbni Sa'd, Tabakât, II, 32.

Resûlullah efendimize müjdeyi verdiklerinde, Peygamberimiz, Allahü teâlâya hamd etti ve mücâhidlere duâ buyurdu.

Ka'b bin Eşref kâfirinin öldürülmesi, Yahudileri büyük bir korkuya düşürdü. Çünkü, Ka'b gibi ileri gelen bir lider öldürüldükten sonra, kendilerinin öldürülmesi an meselesi idi. Sabahleyin toplanıp, Peygamber efendimizin huzûruna geldiler. Gece olan hâdiseden şikâyetçi oldular. Resûl-i ekrem efendimiz; **"O, bizi hep rahatsız eder, aleyhimizde şiirler söylerdi. Eğer, sizden her kim böyle yaparsa, bilsin ki, cezâsı kılıçtır"** buyurdular. Bu tehdit üzerine Yahudiler, korkularından Resûlullah efendimizle yeniden bir andlaşma yaptılar.[206]

"O, (Ka'b bin E ref) bizi hep rahatsız eder, aleyhimizde iirler söylerdi. E er, sizden her kim böyle yaparsa, bilsin ki, cezâsı kılıçtır."
Hadîs-i şerîf

Gatfân Gazâsı

Bu gazveye, **"Enmâr Gazâsı"** dendiği gibi, **"Zî-Emr Gazâsı"** da denir. Benî Sa'lebe ve Benî Muharib'den bir taife Zî Emr denilen yerde toplanıp Medîne'nin etrafında ne bulurlar ise yağma etmeğe karar vermişlerdi. Başları Avres lakaplı Da'sûr bin Hâris bin Muhârib adında biri idi. Peygamber efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, Osman bin Affan radıyallahü anhı Medîne'de vekil bırakıp dörtyüzelli kişilik bir kuvvetle Medîne'den hareket etdi. Yolda Cebbâr isminde birine rastladılar. Düşmanı ondan sordular. O kimse, "Onlar sizinle cenk etmek istemezler. Sizi görünce dağlara kaçtılar" dedi. Resûlullah ona İslâmı arz etti. O da kabul edip Müslüman oldu.

İslâm ordusu, vâdiye doğru ilerlerken başlayan yağmur, bir süre olanca şiddeti ile devam etti, sonra yavaşlayıp dindi. Peygamber efendimiz başta olmak üzere mücâhidler tepeden tırnağa su içinde kalmışlardı. Herkes bir tarafta üstünü başını kurutuyordu. Resûlullah da tenha bir yerde elbisesini kurutmak için çıkarıp bir ağaç üzerine serdi. Ağaç altında istirahat ederken islâm askerini gözetleyen kâfirler Resûlullah'ı yalnız bir hâlde görüp, Da'sûr bin Hârise haber verdiler. O da, Resûllahı katl etmek için istirahat ettiği yere sessizce yaklaştı, kılıcını çekip, "Seni benim elimden kim kurtarabilir" dedi. Resûlullah, **"Allahü teâlâ kurtarır"** buyurdu. O ânda Cebrâîl aleyhisselâm gelip, Da'sûrun göğsüne bir darbe vurarak yere yıkdı ve kılıcı elinden düşdü. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem, Da'sûrun kılıcını alıp, **"Seni benim elimden kim kurtarır"** dedi. Da'sûr, "Hiç kimse kurtaramaz" deyip, kelime-i şehâdeti söyleyerek müslüman oldu. Çok kimselerin îmâna gelmesine sebeb oldu.[207] Savaş için artık aslâ asker toplamayacağına söz verdi. Silâhlı bir çatışma olmadan Medîne'ye dönüldü. Seferde onbir gün kalındı.

206 Buhârî, Megâzi, 15; Vâkıdî, Megâzî, I, 182; İbni Sa'd, Tabakât, II, 31; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, LV, 271.
207 İbni Sa'd, Tabakât, II, 35.

Bahrân Gazâsı

Buna, **"Benî Süleym"** veya **"Necrân Gazâsı"** da denir. Benî Süleym'de toplanan çok sayıda müşrikin Medîne'ye saldıracağı haberi geldi. İbni Ümm-i Mektûm Hazretleri vekil bırakıldı. Resûlullah, üçyüz kişilik bir kuvvetle düşmanın üzerine yürüdü. İslâm ordusunun gelmekte olduğunu haber alan düşman dağlara kaçtı. Dolayısıyla, karşılaşmak mümkün olmadı. Sefer oniki gün sürdü.

Sevr serkeşlik kılur kumrî niyâzından meğer
Dâmenin duta ayağına düşe yalvere su

İçmek ister bülbülün kanın meğer bir reng ile
Gül budağının mîzacına gire kurtâre su

Tînet-i pâkini rûşen kılmış ehl-i âleme
İktidâ kılmış tarîk-i Ahmed-i Muhtâre su

Seyyid-i nev'i beşer deryâ-yi dürr-i istifâ
Kim sepüptür mu'cizâtı âteş-i eşrâre su

Kılmak için taze gül-zâr-i nübüvvet revnâkın
Mu'cizinden eylemiş izhar seng-i hâre su

Mu'ciz-i bir bahr-i bî-pâyan imiş âlemde kim
Yetmiş andan bin bin âteş-hâne-i küffâre su

Hayret ilen parmağın dişler kim etse istimâ
Parmağında verdiği şiddet günü Ensâr'e su

Dostu ger zehr-i mâr içse olur âb-ı hayât
Hasmı su içse döner elbette zehr-i mâre su

Bîm-i dûzah nâr-i gam salmış dîl-i sûzânıma
Var ümîdim ebr-i ihsânın sepe ol nâre su

Yümn-i na'tinden güher olmuş Fuzûlî sözleri
Ebr-i nîsandan dönen tek lü'lü-i şeh-vâre su

Hâb-ı gafletten olan bîdâr olanda rûz-ı haşr
Hâb-i hasretten dökende dîde-i bîdâre su

Umduğum oldur ki Rûz-i Haşr mahrûm olmayam
Çeşm-i vaslın vere ben teşne-i dîdâre su

UHUD GAZÂSI

"Uhud bizi, biz de onu severiz."
Hadîs-i şerîf

Hicretin üçüncü yılı Şevvâl ayı... Mekkeli müşrikler, Bedr Gazâsı'nda uğradıkları bozgundan ders almadıkları gibi, bunun acısını da bir türlü unutamıyorlardı. Kureyş, ileri gelenlerinden bir çoğunu bu savaşta kaybetmişti. Ayrıca, Şam ticâret yolunun, müslümanların kontrolüne geçmesi, çileden çıkmalarına sebeb oluyordu.

Ebû Süfyân'ın başkanlığındaki ticâret kervanı, Mekke'ye yüzde yüz kârla dönmüştü. Sermâyeye iştirak edenlerin çoğu, Bedr Gazâsı'nda öldüğünden, kervanın kârı Dâr-ün-Nedve denilen, müşriklerin karar almak için toplandıkları binâda muhâfaza ediliyordu.

Safvân bin Ümeyye, İkrime bin Ebî Cehil, Abdullah bin Rebîa gibi babalarını, kardeşlerini, kocalarını, oğullarını Bedr'de kaybedenler; "Müslümanlar, bizim büyüklerimizi öldürdü. Bizleri perişân etti. Artık onlardan intikam almak zamanı geldi. Kervanın kârıyla, bir ordu hazırlıyalım. Medîne'yi basalım, intikamımızı alalım" diye Ebû Süfyân'a başvurdular.

Ebû Cehil, Utbe, Şeybe gibi azılı kâfirler daha önce öldürüldüğü için, müşriklerin başında, henüz müslüman olmayan Ebû Süfyân bulunuyordu. Şam ticâretinde yüz bin altın elde edilmişti. Bunun yarısı sermâye, yarısı da kâr idi. Sermâye, sahiplerine hemen dağıtılıp, kâr da ikiye ayrılarak yarısı ile silâh, diğer yarısı ile de asker toplandı. Ayrıca şâir ve hatîplere de verildi. Hatîpler ve şâirler halkı galeyana getirip, savaşa teşvik etmek için şiirler, mersiyeler okuyorlar; kadınlar def, dümbelek çalarak onlara iştirak ediyorlardı. Müslümanları Medîne'den çıkarmak, sevgili Peygamberimizi ortadan kaldırmak ve İslâmiyet'i yok etmek gayesinde olan müşrikler, civar kabîleleri de dolaşarak asker topladılar.

Nihâyet Mekke'de, 3.000 kişilik büyük bir ordu hazırlandı. Bunların 700'ü zırhlı, 200'ü atlı olup, 3.000 de develeri vardı. Çalgıcıların ve kadınların da iştirak ettiği bu büyük orduya Ebû Süfyân komuta ediyordu. Hanımı Hind de kadınların başında olup, müşrikleri savaşa teşvikte pek ileri gidiyordu. Çünkü Bedr Gazâsı'nda babasını ve iki kardeşini kaybetmişti. Bunun acısını unutamıyor, kadınların harbe katılmamasını istiyenlere karşı; "Bedr harbini hatırlayın! Kadınlarınıza, çocuklarınıza kavuşmak için Bedr'den kaçtınız!... Bundan sonra kaçmak istiyenler, karşılarında bizleri bulacaklardır!..." diyerek onları susturuyor, bu şekilde Kureyşlileri tahrik ederek bütün gücüyle onları savaşa teşvik ediyordu.[208]

Müşriklerden Cübeyr bin Mut'im'in mızrak atmakta çok usta,

208 Şemseddin Şâmî, Sübülü'l-Hüdâ, IV, 182.

pek mâhir olan Vahşî adlı bir kölesi vardı. Attığını vuran keskin bir nişancı idi. Hind, babası Utbe'yi, Cübeyr de amcası Tuayme'yi Bedr'de öldürdüğü için, Hazret-i Hamza'ya karşı müthiş bir intikam ateşi ile yanıp tutuşuyorlardı. Cübeyr, kölesi Vahşî'ye; "Eğer Hamza'yı öldürürsen, seni âzâd eder, serbest bırakırım!" dedi. Hind de; "Onu öldürürsen sana pek çok altın ve mücevherler vereceğim!" diyerek va'dlerde bulundu.[209]

Bütün hazırlıklarını tamamlayan Kureyş ordusu, sancaklarını açarak; birini Talha bin Ebî Talha'ya, birini Ahâbiş'ten birine, birini de Üveyf oğlu Süfyân'a verdiler.

Mekke'de hazırlıklar tamamlanmıştı. Hazret-i Abbâs; müşriklerin üç bin kişilik bir ordu kurduklarını, bunların yedi yüzünün zırhlı, iki yüzünün atlı olduğunu, üç bin develerinin ve sayısız silâhlarının bulunduğunu bildiren ve yola çıkmak üzere olduklarını haber veren, buna göre tedbir alınmasını isteyen bir mektubu, güvendiği bir kimseyle hemen Medîne'ye gönderdi.

Bunun üzerine Peygamber efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, durumu incelemek üzere bir kaç arkadaşına vazife verdi. Bu sahâbîler, Mekke'ye doğru yol aldılar. Yolda müşrik ordusunun geldiğini haber alarak araştırmaya koyuldular. Kısa zamanda işlerini bitirerek sür'atle Medîne'ye döndüler. Gördükleri ve elde ettikleri bilgiler ile gelen mektup birbirine uyuyordu.

Âlemlerin efendisi, derhâl hazırlığa başladı. Ayrıca anî bir baskına uğramamak için, Medîne'nin çevresine nöbetçiler koyarak, tedbir aldı. Eshâb-ı kirâm, kısa zamanda toparlanarak, hazırlıklarını bitirdi. Evde kalanlarla vedâlaşıp helâllaşarak, Sultân-ı enbiyâ efendimizin etrafında toplandılar.

O gün Cumâ idi. Peygamber efendimiz, Eshâbına Cumâ namazını kıldırdı. Hutbede Allahü teâlânın dînini yaymak için cihâd etmenin, fî-sebîlillah çarpışmanın ehemmiyeti üzerinde durdular. Bu uğurda ölenlerin şehîd olup, Cennet'e gideceğini müjdelediler. Düşman karşısında sebât edenlere, güçlüklere karşı göğüs gerenlere, Allahü teâlânın yardım edeceğini haber verdiler.

Resûl-i ekrem efendimiz, Eshâb-ı kirâmıyla harbin nerede yapılması gerektiği üzerinde istişare etmek istediğini ve o gece gördüğü bir rüyâyı anlattılar. Buyurdular ki: **"Rüyâmda, kendimi sağlam bir zırh içinde gördüm. Kılıcım Zülfikâr'ın ağzında bir gedik açıldığını, boğazlanmış bir sığırı, arkasından da bir koçun getirildiğini gördüm."** Eshâb-ı kirâm; "Yâ Resûlallah! Bu rüyâyı nasıl tâbir ettiniz?" diye sorduklarında ise; **"Sağlam zırh giymek, Medîne'ye, Medîne'de kalmaya işarettir. Orada kalınız... Kılıcımın ağzında bir gedik açıldığını görmem, bir zarara uğrayacağıma işarettir. Boğazlanmış sığır, Eshâbımdan bâzılarının şehîd düşeceğine işarettir. Onun arkasından bir koçun getirilmesine gelince, koç, askerî bir birliğe işarettir ki, inşâallah onları Cenâb-ı Hak öldürecektir"** buyurdu.

Başka bir rivâyette de; **"Rüyâmda kılıcımı yere çarptım, ağzı kırıldı. Bu Uhud günü Eshâbımdan bâzılarının şehîd düşeceklerine işarettir. Kılıcımı tekrar yere çarptım, eski düzgün hâline döndü. Bu da, Allahü teâlâdan bir feth geleceğine, mü'minlerin toplanacağına işarettir"** buyruldu.

Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem kendisine vahiyle bildirilmeyen hususlarda, Eshâbıyla istişâre yapar, ona göre hareket ederdi. Düşmanı nerede karşılamak lâzım geldiği üzerinde, Eshâbdan bâzıları; "Medîne'de kalarak müdâfâa savaşı yapalım" de-

209 Buhârî, Megâzi, 23; İbni Hişâm, Sîret, II, 69; Süheylî, Ravdü'l-ünf, III, 253.

diler. Bu teklif, Peygamber efendimizin arzularına da uygundu. Hazret-i Ebû Bekr, Ömer, Sa'd bin Mu'âz (radıyallahü anhüm) gibi Eshâbın büyükleri, Peygamber efendimiz gibi düşünüyorlardı.

Ancak Bedr Gazâsı'nda bulunamayan kahraman ve genç sahâbîler; Bedr Gazâsı'na katılan sahâbîlerin kazandığı ecir ve sevabı, Bedr şehîdlerinin ulaştığı yüksek dereceleri Peygamber efendimizden işittikçe, o harpde bulunamadıklarına son derece üzülmüşlerdi. Bunun için düşmanı Medîne dışında karşılamak ve göğüs göğüse çarpışmak istiyorlardı. Hazret-i Hamza, Nu'mân bin Mâlik, Sa'd bin Ubâde bunlardan idi. Hazret-i Hayseme izin alarak;

"Yâ Resûlallah! Kureyşli müşrikler, çeşitli Arab kabîlelerinden asker topladılar. Develerine, atlarına binip topraklarımıza girdiler. Bizi evlerimizde ve kalelerimizde kuşatacak, sonra da dönüp gidecekler. Arkamızdan pek çok lâflar edecekler. Bu hâl onların cesaretlerinin artmasına sebep olacak, yeni baskınlar düzenleyeceklerdir. Şimdi onların karşısına çıkmazsak, diğer Arab kabîleleri bize göz dikecekler. Allahü teâlânın bize, müşriklerin karşısında zafer ihsân edeceğini umarım.

Şâyet ikincisi olursa ki şehîdliktir; Bedr beni ondan mahrum eyledi. Hâlbuki ben onu pek özlemiştim. Oğlum Bedr Gazâsı'na katılmayı istediğimi işittiğinde, benimle kur'a çekmişti. O benden daha tâlihli imiş, şehîdlik şerefine ulaştı.

Yâ Resûlallah! Şehidliği çok özledim. Dün gece rüyâda oğlumu güzel bir surette gördüm. Cennet bahçeleri ve ırmakları arasında dolaşıyor ve bana; "Cennet Eshâbına katıl! Ben, Allahü teâlânın va'd ettiği gerçeğe kavuştum!" diyordu.

Yâ Resûlallah! Vallahi, sabahleyin, oğluma Cennet arkadaşı olmayı ziyâdesiyle arzu etmeğe başladım. Artık yaşım da ilerledi. Rabbime kavuşmaktan başka murâdım kalmadı.

Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Şehîd olup, oğluma Cennet'te arkadaş olmakla şereflenebilmem için, Allahü teâlâya duâ et!..." diyerek yalvardı. Onun bu isteğini, kırmadılar ve şehîd olması için duâ buyurdular.

Çoğunluğun bu fikirde olduğunu gören sevgili Peygamberimiz, düşmanı Medîne dışında karşılamak üzere karar verdiler. Sonra; "(Ey Eshâbım!) **Sabır ve sebât ederseniz, bu sefer de Cenâb-ı Hak, size yardımını ihsân eder. Bize düşen, azm ve gayret göstermektir!"** buyurdular.

İkindi namazını kıldıran Kâinatın sultânı, saâdetli ve mübârek evine vardılar. Arkalarından Hazret-i Ebû Bekr ve Ömer, izin alarak girdiler. Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin sarığını sarmasına, zırhını giymesine yardım ettiler. Efendimiz, kılıcını kuşandı, kalkanını sırtına yerleştirdi.

Bu sırada dışarda Eshâb-ı kirâm toplanmış, Peygamber efendi-

"Eshâbıma dil uzatmayınız! Uhud da ı kadar altun sadaka verseniz, onların bir avuç arpa sadakalarının sevâbı kadar olamaz!"
Hadîs-i şerîf

mizi bekliyorlardı. Medîne'de kalmak ve müdâfâa savaşı yapmak isteyenler, diğerlerine; "Resûlullah, Medîne dışına çıkmak fikrinde değildi. Sizin sözünüzle bunu kabul etti. Hâlbuki Resûlullah, emri Allahü teâlâdan alır. Siz, bu işi O'na bırakınız. O'nun emrettiği şeyi işleyiniz" dediler. Diğerleri de yaptıklarına pişman oldular ve; "Resûl-i ekreme muhalefet etmiş olmayalım" diyerek, bu fikirlerinden vazgeçtiler. Sevgili Peygamberimiz, saâdethânelerinden çıkınca, huzûr-ı şerîfine varıp; "Canımız sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Sen nasıl istiyorsan öyle yap. Medîne'de kalmak istiyorsan, kalalım. Biz senin emrine muhalefet etmekten Cenâb-ı Hakk'a sığınırız" diye özür dilediler.

Habîb-i ekrem efendimiz de; **"Bir peygamber, giymiş olduğu zırhını harbetmeden çıkarmaz. Tâ ki, Cenâb-ı Allah onunla düşmanı arasında hükmedinceye kadar. Size nasihatim şudur ki, emrettiğim şeyleri yapar, Allahü teâlânın ismini anarak sabredip sebât gösterirseniz, Allahü teâlâ size yardım edecektir..."** buyurdular.

Bu sırada Amr bin Cemûh hazretleri, evinde dört oğluna; "Evlâdlarım! Beni de bu gazâya götürünüz!" diyor, oğulları da; "Babacığım! Ayağının sakat olması sebebiyle, Allahü teâlâ seni mâzeretli saydı. Resûlullah, seni mazeretli saydı. Cihâda çıkmakla mükellef değilsin. Senin yerine biz gidiyoruz!" diyerek babalarını iknâya çalışıyorlardı. Fakat Hazret-i Amr; "Yazıklar olsun sizin gibi evlâda! Bedr Gazâsı'nda da böyle diyerek, Cennet'i kazanmaktan beni alıkoymuştunuz. Bu seferden de mi mahrum edeceksiniz?..." dedi. Sonra sevgili Peygamberimizin huzûruna çıktı ve; "Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Oğullarım, bâzı özürler ileri sürerek, beni bu gazâdan mahrum etmek istiyorlar. Vallahi ben, seninle beraber sefere çıkıp, Cennet'e girmekle şereflenmek istiyorum. Yâ Resûlallah! Sen, benim Allah yolunda çarpışmamı ve şehîd düşerek şu topal ayaklarımla Cennet'te gezmemi uygun görmez misin?" dedi. Fahr-i âlem efendimiz de; **"Evet, uygun görürüm"** buyurdular. Buna çok sevinen Amr bin Cemûh hazretleri, hazırlanarak orduya katıldı.[210]

Medîne'de namaz kıldırmak üzere, Abdullah ibni Ümm-i Mektûm bırakıldı.[211] Resûllerin sultânı, üç sancak bağladılar. Birini Habbâb bin Münzir'e, birini Üseyd bin Hudayr'a diğerini de Mus'ab bin Ümeyr'e verdiler. Bin kişi civarında olan orduda; iki atlı, yüz de zırhlı bulunuyordu.[212]

Zırhlarını giyen Sa'd bin Ubâde ile Sa'd bin Mu'âz hazretleri önde, sağda Muhâcirîn, solda Ensâr olmak üzere yola çıkan sevgili Peygamberimiz, Cumâ günü ikindiden sonra; **"Allahü ekber!"** tekbir sesleri arasında bayrama gider gibi, Uhud'a doğru yola çıktılar.

Yolda, Yahudilerden meydana gelen altı yüz kişilik askerî bir birlikle karşılaştılar. Bunlar, münâfıkların başı Abdullah bin Übey bin Selûl'ün müttefikleri olup, İslâm ordusuna katılmak istiyorlardı. Peygamber efendimiz, **"Onlar, müslüman olmuşlar mıdır?"** diye sordular. "Hayır, yâ Resûlallah" diyerek cevap verdiler. Efendimiz bu defa; **"Onlara gidip söyleyiniz, geri dönsünler. Çünkü biz müşriklere karşı, kâfirlerin yardımını istemeyiz"** buyurdular.

Nebiyy-i muhterem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, Medîne ile Uhud arasın-

210 İbni Hişâm, Sîret, II, 90; Vâkıdî, Megâzî, I, 265.
211 İbni Sa'd, Tabakât, IV, 209.
212 Vâkıdî, Megâzî, I, 215, 240; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, LV, 267.

daki Şeyhayn denilen yere geldiler. Burada, geceyi geçirmek üzere konakladılar. Henüz güneş batmamıştı. Ordu içinde, düşmanla çarpışmak ve şehîdlik mertebesine kavuşmak isteyen çocuk yaşta sahâbîler de vardı. Sevgili Peygamberimiz, burada orduyu teftiş edince, on yedi kadar çocuğun bulunduğunu gördüler. İçlerinden Râfi bin Hadîc, ayaklarının ucuna basarak yüksek görünmeye çalışıyordu. Hazret-i Züheyr'in; "Yâ Resûlallah! Râfi' iyi ok atar" sözü üzerine, onu orduya aldılar. Bunu gören Semüre bin Cündüp; "Ben, güreşte Râfi'i yenebilirim. Onun için ben de gazâda bulunmak isterim" dedi. Peygamber efendimiz tebessüm buyurup, ikisini güreştirdi. Hazret-i Semüre, Râfi'i yenince, onu da mücâhidler arasına aldılar. Diğer çocuklar, Medîne'ye, orada bulunanları korumak üzere gönderildiler.[213]

Akşam ve yatsı ezânını, Bilâl-i Habeşî yanık sesiyle okudu. Sevgili Peygamberimiz, namazı kıldırdıktan sonra, Muhammed bin Mesleme'yi elli kişilik bir birliğin başına verdiler ve sabaha kadar nöbet tutmalarını emir buyurdular. Eshâb-ı kirâm istirâhata çekildi. O gece, Peygamber efendimizin başucunda nöbet tutma şerefi Hazret-i Zekvân'a nasîb olmuştu.

Bu arada düşman ordusu, İslâm ordusunun Şeyhayn'da istirâhata çekildiğini öğrenip, İkrime kumandasında bir süvâri birliğini devriye kolu olarak vazifelendirdi. Henüz müslüman olmayan İkrime, birliğiyle Harre mevkiine kadar İslâm ordusuna sokulduysa da mücâhid devriyesinden korkarak, geri çekildi.

Fecirden sonra Âlemlerin efendisi, Eshâbını uyandırdı. Uhud dağına geldiler. Burada iki ordu birbirini görebiliyordu. Bilâl-i Habeşî, ruhları coşturan, içleri eriten yanık sesiyle sabah ezânını okudu. Mücâhidler, silâhlı olarak sevgili Peygamberimizin arkasında namazlarını kıldılar, duâlarını yaptılar. Kâinatın sultânı, üzerlerine ikinci bir zırh ve mübârek başlarına da miğferini giydiler.

Bu sırada, münâfıkların başı Abdullah bin Übey; "Biz, buraya kendimizi öldürtmeye mi geldik? Bunu baştan niye anlayamadık" diyerek, 300 kadar münâfıkla birlikte İslâm ordusunu terk ederek Medîne'ye geri döndü.

İnanan, gönül birliği yapan, canlarını, başlarını bu yola koyan ve gözünü kırpmayan, şehâdet rütbesine ulaşmak için can atanların sayısı yedi yüz kadardı. Hepsi de, sevgili Peygamberimizi, kanlarının son damlasına kadar korumak üzere söz verdiler.

Peygamberlerin efendisi sallallahü aleyhi ve sellem, mücâhidleri nizâma soktu. Orduyu, arkası Uhud dağına, önleri Medîne'ye gelecek şekilde yerleştirdi. Sağ kanada Ukâşe bin Mihsan'ı, sol kanada Ebû Seleme bin Abdülesed'i kumandan tâyin

"Bir peygamber, giymi oldu u zırhını harbetmeden çıkarmaz. Tâ ki, Cenâb-ı Allah onunla dü manı arasında hükmedinceye kadar."
Hadîs-i şerîf

213 İbni Hişâm, Sîret, II, 66; Vâkıdî, Megâzî, I, 215; Süheylî, Ravd-ül-ünf, V, 419.

etti. Sa'd bin Ebî Vakkâs ile Ebû Ubeyde bin Cerrâh önde, okçu birliklerinin başında yer aldılar. Zırhlı kuvvetlerin başına Zübeyr bin Avvâm, öndeki zırhsız kuvvetlerin başına Hazret-i Hamza geçtiler. Mikdâd bin Amr'a, arkadaki kuvvetlerin başında vazife verildi.

Uhud Gazâsı

Hemân Allah içün halkı severdi, buğz ederdi hem,
Ne dost olmuştu nefsiyçün, ne düşman ol kerem-kânı.

Ne güldü kahkahayla ol, ne söğdü nesneye hergiz,
Güzel sözlü güleç yüzlüydü her ân, ol kerem-kânı.

Hayâ vü hilm ile mevsûf idi, hem lutfu hürmetle,
Gelip yalvaranı koymazdı giryân, ol kerem-kânı.

.

İslâm ordusunun sol tarafında Ayneyn tepesi vardı. Bu tepede dar bir geçit bulunuyordu. Resûl-i ekrem efendimiz, bu geçide Abdullah bin Cübeyr kumandasında, elli okçu koydu. Okçular geçitte yerlerini aldılar. Sevgili Peygamberimiz, yanlarına gelerek şu kesin emrini verdi; **“Bizi arkamızdan koruyunuz. Yerinizde durunuz ve buradan hiç ayrılmayınız. Düşmanı yendiğimizi görseniz de size haber vermedikçe, adam göndermedikçe yerlerinizden asla ayrılmayınız. Düşmanın bizi öldüreceklerini, öldürdüklerini görseniz de, gelip bize yardımcı olmayınız. Onlardan bizi korumaya çalışmayınız. Size yöneldikçe, düşman süvârilerini oka tutunuz. Çünkü süvâriler, atılan oklara doğru gelemezler. Allah’ım! Bunları onlara tebliğ ettiğime seni şâhid tutarım!”**

“E er bizim, kâfirleri kırıp, ayaklarımız altında çi nedi imizi görseniz bile, yine ben size haber göndermedikçe aslâ yerinizi terk etmeyiniz!...”
Hadîs-i şerîf

Bu emirlerini bir kaç defa tekrarlayan sevgili Peygamberimiz; **‘’Kuşların, cesedlerimizi kapıştıklarını görseniz dahî, ben size adam göndermedikçe kesinlikle yerinizden ayrılmayınız.[214] Eğer bizim, kâfirleri kırıp, ayaklarımız altında çiğnediğimizi görseniz bile, yine ben size haber göndermedikçe aslâ yerinizi terk etmeyiniz!...”** buyurdular. Sonra oradan ayrılıp, ordunun başına geçtiler.

Sancağı Mus’ab bin Ümeyr’e verdiler. Hazret-i Mus’ab, elinde sancak olduğu hâlde Peygamber efendimizin önünde yerini aldı.[215] Bu sırada yeni evlenen Hazret-i Hanzala, Medîne’den sür’atle Uhud’a gelip, mücâhid saflarına katıldı.

Uhud’a üç gün önce gelen müşrik ordusuna Ebû Süfyân kumanda ediyordu. Onlar Medîne’yi arkalarına alacak şekilde yerleştiler. Sağ kanattaki süvârilere Hâlid bin Velîd, sol kanattaki süvârilere de İkrime kumanda edecekti. Safvân bin Ümeyye’nin de süvâri birliklerinin başında vazife aldığı rivâyet edilmiştir. Müşrik sancağını Talha bin Ebî Talha taşıyordu.

İki ordu arasındaki güç dengesi çok farklıydı. Kureyş ordusu; sayı, silâh ve techîzat yönünden, İslâm ordusunun dört mislinden fazlaydı.

Kureyş ordusunda; gürültü ve şamatadan geçilmiyor, intikam hırslarıyla gözleri dönen kadınlar def, dümbelek çalıyor, şarkılar söyleyerek askeri savaşa teşvik ediyor, taptıkları putlardan yardım istiyorlardı.

Mücâhidlerin tarafında ise, duâlar ediliyor; “**Allahü ekber! Allahü ekber!...**” diye tekbirler getiriliyor, “Dîn-i İslâm”ın korunması ve yayılması için Allahü teâlâdan yardım taleb ediliyordu.

Sevgili Peygamberimiz de, kahraman Eshâbını, cihâda, Cenâb-ı

214 Buhârî, Cihâd, 164; Megâzi, 10, 20; Ebû Dâvûd, Cihâd, 116; Ahmed bin Hanbel, Müsned, IV, 293; İbni Hişâm, Sîret, II, 65; Vâkıdî, Megâzî, I, 160, 220, 224; İbni Sa’d, Tabakât, I, II, 47; III, 476; Taberî, Târih, II, 192.
215 İbni Hişâm, Sîret, II, 73; Taberî, Târih, II, 199; Süheylî, Ravdü’l-ünf, III, 258.

Hakk'ın yolunda çarpışmaya teşvik ediyor, bu uğurda kazanacakları sevâbları anlatarak; **"Ey Eshâbım! Sayıları az olan kişilere, düşmanla çarpışmak güç gelir. Eğer onlar, sebât ve gayret gösterirlerse, Allahü teâlâ onları ferahlığa erdirir. Çünkü Allahü teâlâ, kendisine itâat edenlerle berâberdir... Allahü teâlânın size va'd ettiği mükâfâtı isteyiniz..."** buyuruyordu. Uhud Gazâsı'yla ilgili âyet-i kerîmelerde de meâlen; **"**(Ey mü'minler!) **Allahü teâlâya ve Resûlüne** (emrettiklerine) **itâat edin ki, merhamet olunasınız. Rabbinizden mağfiret istemeye ve Allahü teâlâdan korkanlar için hazırlanan, genişliği gökler ve yerler kadar olan Cennet'e koşunuz** (bunun için âdetâ yarışınız). (Ki o müttekiler) **bollukta da, darlıkta da, mallarını Allah yolunda verirler. Öfkelerini yenmesini bilir ve insanları affederler. Allahü teâlâ ihsân** (iyilik) **edenleri sever."**[216]

"İşte onların mükâfâtı, Rablerinden bir mağfiret ve ağaçları altından ırmaklar akan Cennetlerdir. Onlar, orada ebediyyen kalacaklardır. Böyle yapanların, Allahü teâlâya ve Resûlüne itâat edenlerin mükâfâtı ne güzeldir!" buyuruluyordu.[217]

Gönülleri îmânla dolu, gözlerinden cesâret kıvılcımları sıçrayan, şehîd olmak arzusuyla yanan Eshâb-ı kirâm yerlerinde duramıyor, bir an önce düşmana atılmak için emir bekliyordu. Bedr Gazâsı'nda olduğu gibi Hazret-i Ali beyaz, Zübeyr bin Avvâm sarı, Ebû Dücâne de kırmızı renkteki sarıklarını başlarına bağladılar. Hazret-i Hamza da deve kuşu kanadından yapılmış tuğunu taktı.

İki ordu birbirlerine iyice yaklaştı. Artık heyecan son noktasına gelmişti. Biraz sonra, bir tarafta, Allahü teâlânın dînini yaymak için en yakınları ile savaşmaktan hiç tereddüt etmeyen İslâm mücâhidleri; diğer tarafta, bâtıl yollarında ısrar eden İslâm düşmanları arasında büyük bir meydan savaşı başlayacaktı.

Bir ok atımı yaklaştıklarında, düşman saflarından devesini ileri süren zırhlı bir müşrik, mücâhidlerden, çarpışmak üzere er talebinde bulundu. Herkesin kendisinden çekindiğini zannederek, dileğini üç defa tekrarladı. Bunun üzerine İslâm ordusundan, uzun boylu, sarı sarıklı bir kahraman mücâhidin, yaya olarak meydana yürüdüğü görüldü. Bu, Peygamber efendimizin halasının oğlu Zübeyr bin Avvâm radıyallahü anh idi. İslâm ordusundan; **"Allahü ekber!..."** nidâları yükseliyor, Hazret-i Zübeyr'in muzaffer olması için duâ ediliyordu. Zübeyr bin Avvâm'ın, müşrike yaklaşır yaklaşmaz, devesi üzerine sıçradığı görüldü. Deve üzerinde müthiş bir mücâdele başladı. Bu sırada sevgili Peygamberimizin; **"Onu yere düşür!"** buyurduğu işitildi. Hazret-i Zübeyr, bu emri alır almaz, râkibini aşağı itti. Arkasından kendi de atlayıp, kılıcını boynuna çaldı. Müşrikin tolgalı başı zırhlı gövdesinden ayrıldı. Efendimiz, Zübeyr hazretlerine duâ ettiler.

Sonra, müşriklerin sancakdârı Talha bin Ebî Talha meydana fırladı; "İçinizde karşıma çıkacak bir kimse var mıdır?" diye bağırdı. Karşısına Allahü teâlânın aslanı Hazret-i Ali çıktı. Bir vuruşta, baştan ayağa zırhlara bürünmüş müşrik sancakdârının başını çenesine kadar yardı. Bunu gören sevgili Peygamberimiz; **"Allahü ekber!... Allahü ekber!..."** diye tekbir getirdi. Buna Eshâb-ı kirâm da katılınca, tekbir sadâları

---

216 Âl-i İmrân: 3/132-134.
217 Âl-i İmrân: 3/136.

yeri göğü inletti.[218]

Sonra müşrik sancağının yere düştüğünü gören Talha'nın kardeşi Osman bin Ebî Talha, meydana koştu. Sancaklarını kaldırıp, er diledi. Onun karşısına da Hazret-i Hamza çıktı; "Yâ Allah!" diyerek Osman'ın omuzuna öyle bir kılıç indirdi ki, sancak tutan kolu kopan müşrik yere düşüp can verdi.[219]

Bu kez de, müşrik sancağının yere düştüğünü gören Ebû Sa'd bin Ebî Talha yaya olarak meydana yürüdü. O da baştan ayağa zırhlı idi. Küfrün sancağını yerden kaldırdı ve İslâm ordusuna dönüp; "Ben, Kusem'in babasıyım. Benim karşıma kim çıkabilir?" diyerek bağırmaya başladı. Peygamber efendimiz, onun karşısına yine Hazret-i Ali'yi çıkardı. Hazret-i Ali, o müşriki de öldürüp sancaklarını yere düşürdükten sonra, mücâhidlerin safları arasında yerini aldı.

Bundan sonra pek çok müşrik sıra ile meydana çıkıp yere düşen sancaklarını kaldırarak, mücâhidlerden, karşılarına çıkacak yiğit taleb ettiler. Fakat, her defasında kahraman sahâbîler, Allahü teâlânın izniyle gâlip geldi. Her sancakdâr öldürüldüğünde, İslâm askerinden tekbir sadâları yükseliyor, düşman saflarına büyük bir üzüntü ve yeis çöküyordu. Hattâ şamataları ayyuka çıkan müşrik kadınlar bile; "Yazıklar olsun size!..." diyerek, kendi askerlerine bir taraftan hakâret ediyorlar, bir taraftan da; "Daha ne duruyorsunuz?..." diyerek savaşa teşvik ediyorlardı.

"Ey Eshâbım! Sayıları az olan ki ilere, dü manla çarpı mak güç gelir. E er onlar, sebât ve gayret gösterirlerse, Allahü teâlâ onları ferahlı a erdirir."
Hadîs-i şerîf

Bu kılıcın hakkını kim verir

Her iki tarafın yerinde duramadığı bir anda, sevgili Peygamberimizin, elinde tuttuğu ve üzerinde;

Korkaklıkta ar, ilerlemekte şeref ve itibar var.
İnsan korkmakla kaderden kurtulmaz.

beyti yazılı olan kılıcını göstererek; **"Bu kılıcı benden kim alır?"** buyurduğu işitildi. Bunu duyan Eshâb-ı kirâmdan birçokları hep birden almak için, ellerini uzattılar. Peygamberimiz tekrar; **"Bunun hakkını vermek üzere kim alır?"** buyurunca, Eshâb-ı kirâm sustular ve geri durdular. Kılıcı harâretle isteyenlerden Zübeyr bin Avvâm; "Ben alırım yâ Resûlallah" dedi. Peygamberimiz kılıcı Hazret-i Zübeyr'e vermedi. Ebû Bekr, Ömer, Ali'nin radıyallahü anhüm istekleri de Peygamberimiz tarafından kabûl edilmedi.

Ebû Dücâne; "Yâ Resûlallah! Bu kılıcın hakkı nedir?" diye sordu. Sevgili Peygamberimiz; **"Onun hakkı; eğilip bükülünceye kadar, onu düşmana vurmaktır. Onun hakkı, müslüman**

218 İbni Hişâm, Sîret, II, 151; Vâkıdî, Megâzî, I, 224, 308; İbni Sa'd, Tabakât, II, 40; Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, III, 239; Süheylî, Ravdü'l-ünf, III, 318.
219 İbni Hişâm, Sire, II, 74; Vâkıdî, Megâzî, I, 227; İbni Sa'd, Tabakât, II, 41; Süheylî, Ravdü'l-ünf, III, 258.

öldürmemen, onunla kâfirlerin önünden kaçmamandır. Onunla Allahü teâlâ sana zafer yahut şehîdlik nasîb edinceye kadar, Allah yolunda çarpışmandır" buyurunca, Ebû Dücâne; "Yâ Resûlallah! Ben onun hakkını yerine getirmek üzere alıyorum" dedi. Peygamberimiz de elindeki kılıcı ona teslîm etti.[220]

Ebû Dücâne radıyallahü anh çok cesâretli, kahraman olduğu kadar, harp meydanlarında çok kurnaz davranır; **"Harp hiledir"**[221] hadîs-i şerîfine eksiksiz riâyet ederdi. Ebû Dücâne hazretleri kılıcı alınca, harp meydanına doğru çalımlı, vakârlı ve gururlu bir şekilde, beytler söyleyerek yürümeye başladı. Üzerinde, bir gömleği ve başında kırmızı sarığından başka bir şeyi yoktu.

Ebû Dücâne hazretlerinin bu yürüyüşü, Eshâb-ı kirâm arasında pek hoş karşılanmadı. Bunun üzerine Peygamber efendimiz; **"Bu bir yürüyüştür ki, bu yerler** (harp meydanları) **dışında Allahü teâlânın gadabına sebeptir"** buyurarak, yalnız düşmana karşı çalımlı yürümenin câiz olduğunu bildirdiler.

Daha fazla bekleyemeyen müşrik saflarından Hâlid bin Velîd, emrindeki kuvvetlerle hücûma kalktı. Yerinde duramayan Eshâb-ı kirâma, sevgili Peygamberimiz de hücûm emrini verdiler. Bir anda; **"Allahü ekber"** sadâları harp meydanını doldurmuştu. En önde Hazret-i Hamza ellerindeki kılıçlarıyla, zırhsız kuvvetlerin başında olduğu hâlde her gelen kâfire kılıç sallamaya başladı. Büyük bir hırsla gelen Hâlid bin Velîd'in kuvvetleri, derhâl geriye püskürtüldü. Hâlid bin Velîd, bu defa dağ geçidindeki yerden dolaşıp, arkadan vurmak üzere geniş bir kavis çizerek Ayneyn tepesine vardı. Fakat Hazret-i Abdullah bin Cübeyr ve emrindeki elli yiğit, onları şiddetli bir ok atışıyla püskürttü.

Artık savaş kızışmıştı. Her iki taraf, olanca güçleriyle çarpışıyordu. Bir sahâbî, en az dört müşrik ile mücâdele ederek, ilerlemeye çalışıyorlardı. Hazret-i Hamza, bir taraftan; **"Allahü ekber! Allahü ekber!"** nidâlarıyla sesleniyor, bir taraftan da; "Ben, Allahü teâlânın aslanıyım!" diyor ve düşmanı kıra kıra, ilerliyordu. Safvân bin Ümeyye, etrafındakilere; "Hamza nerededir? Bana gösteriniz" diyor, savaş meydanını araştırıyordu. Bir ara gözleri, iki kılıç ile vuruşan birini gördü ve; "Bu çarpışan kim?" diye sordu. Çevresindekiler; "Aradığın kimse! Hamza!" dediler. Safvân; "Ben bugüne kadar kavmini öldürmek için saldıran, onun gibi hırslı ve gözü pek başka bir kimse görmedim" dedi.

Harbin iyice kızıştığı sırada Muhâcirînden Zübeyr bin Avvâm, kılıcın kendisine verilmemesinden dolayı üzgün olduğundan, kendi kendine; "Ben, Resûlullah'tan kılıcı istedim, lâkin Ebû Dücâne'ye verdi. Hâlbuki, ben, halası Safiyye'nin oğluyum. Üstelik de Kureyşliyim. Hâlbuki önce ben istemiştim. Gidip bakayım Ebû Dücâne benden fazla ne yapacak?" dedi. Daha sonra Ebû Dücâne'yi tâkibe başladı. Ebû Dücâne hazretleri; **"Allahü ekber!"** diyerek tekbir, alıyor, müşriklerden kime rastlarsa, onu vurup öldürüyordu. Müşriklerin en azılılarından, iri cüsseli, her tarafı zırhlarla kaplı sâdece gözleri görünen biri, Ebû Dücâne ile karşılaştı. Evvelâ kendisi, Ebû Dücâne hazretlerine hücûm etti. Ebû Dücâne, onun darbesinden kalkanıyla korundu. Müşrikin kılıcı Ebû Dücâne'nin kalkanına gömüldü. Kılıcına asıldı, fakat çıkaramadı. Sıra Ebû Dücâne'ye

---

220 Buhârî, Cihâd, 157; Müslim, Cihâd, 29; Ebû Dâvûd, Cihâd, 101; Tirmizî, Cihâd, 5; İbni Mâce, Cihâd, 28.
221 Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 123; İbni Hişâm, Sîret, II, 66; Vâkıdî, Megâzî, I, 259; İbni Ebî Şeybe, Musannef, VII, 562, VIII, 491; Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, XIX, 9.

gelmişti. Bir kılıç darbesiyle râkibini öldürdü.

Bundan sora Ebû Dücâne, her önüne çıkan îmânsızı devirerek, dağın eteğinde defleriyle müşrikleri kışkırtan kadınların yanına kadar geldi. Fakat kılıcını kaldırdığı hâlde, Ebû Süfyân'ın hanımı Hind'i öldürmekten vazgeçti.[222] Bunu gören Zübeyr bin Avvâm kendi kendine; "Kılıcın kime verileceğini Allah ve Resûlü benden daha iyi bilir" diye söylendi. "Vallahi ben ondan daha üstün çarpışan, vuruşan bir kimse görmedim" buyurdu.

"Harp hiledir."
Hadîs-i şerîf

Mikdâd bin Esved, Zübeyr bin Avvâm, Hazret-i Ali, Hazret-i Ömer, Talha bin Ubeydullah, Mus'ab bin Ümeyr hepsi de geçilmez bir kale idiler. Peygamber efendimizin düşmana çok yakın çarpıştığını, tekrar tekrar hücûm ettiğini gören şanlı Eshâb, yerinde duramıyordu. Resûlullah'a bir zarar erişebilir diyerek, etrafına toplanıyorlar, zırhlara bürünmüş düşmana göz açtırmıyorlardı. Bu sırada, Abdullah bin Amr hazretlerinin şehîd olduğu görüldü. Bu, Uhud'un ilk şehîdiydi. Onun şehîd olduğunu gören arkadaşları aslan kesilerek, Allahü teâlânın rızâsı için düşmanın ortalarına dalmışlardı.

Savaşın çok kızıştığı bir anda yiğitliğin sembolü Hazret-i Abdullah bin Cahş ile okçuların pîri Sa'd bin Ebî Vakkâs hazretleri karşılaştılar. Çeşitli yerlerinden yaralanmışlardı. Sa'd bin Ebî Vakkâs hazretleri diyor ki: "Uhud'da, savaşın şiddetli bir ânıydı. Birdenbire Abdullah bin Cahş yanıma sokuldu, elimden tuttu ve beni bir kayanın dibine çekti. Bana; "Şimdi burada sen duâ et, ben "Âmîn" diyeyim. Ben duâ edeyim, sen de "Âmîn, de!" dedi. Ben de; "Peki" dedim. Ben şöyle duâ ettim: "Allah'ım, bana çok kuvvetli ve çetin düşmanları gönder. Onlarla kıyasıya vuruşayım. Hepsini öldüreyim. Gâzi olarak, geri döneyim." Benim yaptığım bu duâya bütün kalbiyle; "Âmîn" dedi.

Sonra kendisi duâ etmeye başladı; **"Allah'ım, bana zorlu düşmanlar gönder kıyasıya onlarla vuruşayım. Cihâdın hakkını vereyim. Hepsini öldüreyim. Sonunda biri beni şehîd etsin. Sonra dudaklarımı, burnumu, kulaklarımı kessin. Kanlar içinde senin huzûruna geleyim. Sen; "Abdullah! Dudaklarını, burnunu, kulaklarını ne yaptın?" diye sorduğunda; "Allah'ım, ben onlarla çok kusur işledim, yerinde kullanamadım. Huzûruna getirmeye utandım. Sevgili Peygamberimin bulunduğu bir savaşta, toza toprağa bulandım, öyle geldim" diyeyim"** dedi. Gönlüm böyle bir duâya "Âmîn" demeyi arzu etmiyordu. Fakat o istediği ve önceden söz verdiğim için, istemeyerek; "Âmîn" dedim.

Daha sonra, kılıçlarımızı çekerek, savaşa devam ettik. İkimiz de önümüze geleni öldürüyorduk. O, son derece bahâdırâne sal-

222 İbni Hişâm, Sîret, II, 68; Süheylî, Ravd-ül-ünf, V, 456; İbni Kesîr, Sîre, III, 33.

dırıyor ve düşman saflarını darmadağın ediyordu. Düşmana tekrar tekrar vuruyor, şehîd olmak için tükenmez bir arzu ile yeniden saldırıyordu. **"Allahü ekber! Allahü ekber!..."** diye çarpışırken kılıcı kırıldı. O anda sevgili Peygamberimiz ona bir hurma dalı uzatarak, savaşa devam etmesini emretti. Bu dal bir mûcize olarak kılıç oldu ve önüne gelenle vuruşmaya devâm etti. Pek çok düşman öldürdü. Savaşın sonuna doğru Ebü'l-Hakem isminde bir müşrikin attığı oklarla arzu ettiği şehâdete kavuştu. Şehîd olunca, kâfirler cesedine hücûm ederek; burnunu, dudaklarını ve kulaklarını kestiler. Her tarafı kana boyandı."

Mücâhidler safında, kılıcının kınını kırıp; "Ölmek, kaçmaktan çok daha iyidir!" diyerek, müşriklerin arasına yalın kılıç dalan Kazman, nice yiğitlikler, kahramanlıklar gösterdi. Tek başına yedi-sekiz kâfir öldürdü. Sonunda yaralanıp yere düştü. Eshâb-ı kirâm, onun bu kahramanlığına şaşıp, Peygamber efendimize bildirince; **"O Cehennemliktir"** buyurdular. Katâde bin Nu'mân hazretleri, Kazman'ın yanına varıp; "Ey Kazman! Şehâdet sana mübârek olsun!" deyince, Kazman; "Ben din gayreti için değil; Kureyşlilerin Medîne'ye gelip, hurmalığımı harâb etmemeleri için döğüştüm!" dedi. Sonra ok ile bilek damarlarını delip, intihâr etti. Peygamber efendimizin; **"O Cehennemliktir!"** buyurmasının hikmeti anlaşıldı.

Savaşın başındanberi, başta âlemlerin efendisi sevgili Peygamberimiz olmak üzere, bütün Eshâb-ı kirâm büyük bir mücâdele verdiler. Şiddetli taarruzlar ile müşrik ordusunu geriye püskürttüler. Taştan, ağaçtan yaptıkları ve "Lât, Uzzâ, Hübel!" diye taptıkları putlardan fayda ve yardım isteyen müşrik gürûhu, mücâhidlerin bu kahramanlıkları karşısında bozulup kaçmaya başladı. Onları harbe teşvik etmek için gelen kadınlar, feryâtlar kopararak, kaçan askerlere yetişmeye çalışıyorlardı.

Kureyşli müşrikler, harp meydanını terk edip yanlarında getirdikleri malları bırakıp Mekke'ye doğru kaçmaya başlayınca, İslâm askerleri sevinerek, Allahü teâlânın kendilerine va'd ettiği zafere kavuştukları için hamdettiler. Sayı ve kuvvetçe kat kat üstünlüklerine rağmen müşrikler, müslümanlar karşısında perişân olmuşlardı. Birbirlerini çiğneyerek kaçarlarken, şanlı Eshâb da kovalıyor, yetiştiklerini vurarak öldürüyordu. Bu hengâmede yeni evlenen Hanzala bin Ebû Âmir hazretleri, atı ile kaçmaya çalışan müşrik ordusunun baş kumandanı Ebû Süfyân'a yetişti. Atının bacaklarına kılıç vurarak atı yere çökertti. Yere düşen Ebû Süfyân, bütün gücüyle; "Ey Kureyşliler!... Yetişin!... Ben Ebû Süfyân'ım! Hanzala beni kılıçla doğramak istiyor!..." diye feryâda başladı. Onunla birlikte kaçmaya çalışan müşrikler, bu hâli gördükleri hâlde can derdine düşmüşler, kumandanları ile ilgilenmemişlerdi.

Ancak, o anda Hazret-i Hanzala'nın hemen arkasında bulunan Şeddâd bin Esved müşriki, mızrağını Hanzala'nın arkasına sapladı. Hazret-i Hanzala; **"Allahü ekber!"** diyerek bir hamle yapmak istediyse de yere yıkılıp şehîd oldu ve mübârek rûhu Cennet'e uçtu. Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz; **"Ben, Hanzala'yı, meleklerin, gökle yer arasında, gümüş bir tepsi içinde yağmur suyu ile yıkadıklarını gördüm"** buyurdu. Ebû Üseydî şöyle anlattı: "Resûlullah'ın bu sözünü işitince, Hanzala'nın yanına vardım. Başından yağmur suyu damlıyordu. Dönüp bunu Resûl-i ekreme haber verdim. Hazret-i Hanzala'ya, **"Gasîl-ül-melâike"**[223] yâni meleklerin yıkadığı kimse dediler."

---

223 İbni Hişâm, Sîret, II, 74; Vâkıdî, Megâzî, I, 273-274; Taberî, Târih, II, 203; Süheylî, Ravd-ül-ünf, V, 436.

Müşriklerin kaçtığını gören Ayneyn geçidindeki okçuların bâzıları, harbin bittiğini zannederek yerlerini terk ettiler. Kumandanları Abdullah bin Cübeyr ve on iki kişi yerlerinde kaldılar.[224]

"Ben, Hanzala'yı, meleklerin, gökle yer arasında, gümü bir tepsi içinde ya mur suyu ile yıkadıklarını gördüm."
Hadîs-i şerîf

Hazret-i Ali'nin yiğitliği

Bu esnâda tetikte bekleyen, her fırsatı değerlendirmeye çalışan Kureyş okçu birlik kumandanı Hâlid bin Velîd, geçitteki mücâhidlerin azaldığını görünce, emrindeki süvârileri harekete geçirdi. İkrime bin Ebî Cehil'le birlikte bir anda Ayneyn geçidine geldiler. Abdullah bin Cübeyr hazretleri ile vefâkar, sâdık arkadaşları saf hâlinde dizilip açıldılar. Sadaklarındaki oklar bitinceye kadar düşmana ok yağdırdılar. Sonra mızraklarıyla, göğüs göğüse gelince de; **"Allahü ekber! Allahü ekber!"** diye diye kılıçlarıyla nice kahramanlıklar gösterdiler, îmânlı ile îmânsızlar arasında, bire yirmibeş gibi çok nisbetsiz bir durum vardı. Şanlı Eshâb-ı kirâm, Peygamberlerinin emrini yerine getirmek için, kanlarının son damlasına kadar çarpıştılar. Birbiri arkasından şehâdet şerbetini içip, mübârek vücûdları toprağa düştü ve ruhları Cennet'e uçtu (radıyallahü anhüm).

Müşrikler, kinlerinden Hazret-i Abdullah'ın elbisesini soyarak, mübârek vücûdunu mızraklarla delik deşik ettiler. Karnını yarıp, iç organlarını dışarı çıkardılar.

Hâlid bin Velîd ve İkrime, geçitteki mücâhidleri şehîd edince, sür'atle İslâm ordusunun arkasından saldırdılar. Eshâb-ı kirâm, bir anda arkalarında, peydâ olan düşmanı görünce, toparlanmaya fırsat bulamadı. Çünkü bir çoğu silâhlarını bile bırakmıştı. Her şey birden bire değişti. Önde kaçan Kureyşli müşrikler, Hâlid bin Velîd'in arkadan hücûma geçtiğini görünce, tekrar döndüler. Mücâhidler, iki ateş arasında kalmıştı. Düşman önden ve arkadan hücûma geçerek mücâhidleri sıkıştırmaya başladı. Sahâbenin birbirleriyle irtibatları kesildi. Dağılmak mecbûriyetinde kaldılar.[225]

Hazret-i Ali şöyle anlattı: **"Aralarında İkrime bin Ebî Cehil'in de bulunduğu bir müşrik birliğinin ortasına daldım. Etrafımı sardılar, çoğunu kılıçtan geçirdim. Başka bir birliğin içine daldım, onlardan da pek çoğunu saf dışı ettim. Ecelim gelmediği için bana bir şey olmamıştı. Bir ara Resûlullah'ı göremedim. Kendi kendime; "Yemîn ederim ki, O, harp meydanını bırakıp gidecek bir kimse değildir. Her hâlde Allahü teâlâ yaptığımız uygunsuz hareketlerden dolayı O'nu aramızdan çekip, kaldırmıştır! Artık benim için çarpışa çarpışa ölmekten başka yol kalmamıştır" dedim ve kılıcımın kınını kırdım. Müşriklerin üzerine hücûm edip, onları dağıttığımda, Resûlullah'ın onların arasında kaldı-**

224 Ahmed bin Hanbel, Müsned, IV, 293; İbni Sa'd, Tabakât, II, 47.
225 Vâkıdî, Megâzî, I, 232, 301.

ğını gördüm. Anladım ki, Resûlullah'ı, Allahü teâlâ melekleriyle koruyordu."

Düşman askerleri, Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin yanına kadar yaklaşmışlardı. Durum çok tehlikeliydi. Sevgili Peygamberimiz, tıpkı yalçın bir dağ gibi duruyor, sebât ediyor, yerinden ayrılmıyordu. Bir taraftan düşmanla çarpışıyor, diğer taraftan da dağılan Eshâbını toparlamaya çalışarak; **"Ey filân, bana doğru gel! Ey filân, bana doğru gel! Ben Resûlullah'ım. Bana dönüp gelene Cennet var"** buyuruyordu. Hazret-i Ebû Bekr, hazret-i Ömer, Abdurrahmân bin Avf, Talha bin Ubeydullah, Ali bin Ebî Tâlib, Zübeyr bin Avvâm, Ebû Dücâne, Ebû Ubeyde bin Cerrâh, Sa'd bin Mu'âz, Sa'd bin Ebî Vakkâs, Habbâb bin Münzir, Üseyd bin Hudayr, Sehl bin Hanîf, Âsım bin Sâbit, Hâris bin Simme radıyallahü anhüm bir anda sevgili Peygamberimizin etrafında halkalanıp O'nu korumak için canlı bir kale duvarı meydana getirdiler.

Bu sırada Abbâs bin Ubâde hazretlerinin, dağılan Eshâb-ı kirâmın toparlanması için; "Ey kardeşlerim! Bu uğradığımız musîbet, Peygamberimizin emrini yerine getirmeyişimizin bir neticesidir. Dağılmayınız! Peygamberimizin etrafına geliniz! Eğer bizler, koruyucuların yanında yer almaz da, Resûlullah'a bir zarar gelmesine sebep olursak, artık Rabbimizin katında bizim için ileri sürülecek bir mâzeret bulunmaz" diye bağırdığı duyuldu. Hazret-i Abbâs bin Ubâde, yanında Hârice bin Zeyd ve Evs bin Erkâm olduğu hâlde, düşmanın içine **"Allahü ekber!"** nidâları ile yalın kılıç daldılar. Resûlullah'ın uğrunda, O'nu korumak için kahramanca çarpıştılar. Hârice bin Zeyd, on dokuz yerinden yara almıştı. Diğerlerininki de ondan az değildi. Nitekim üçü de çok özledikleri şehîdlik mertebesine ulaştılar.

Eshâb-ı kirâm, bu çok tehlikeli anda, Peygamber efendimizin etrafında yavaş yavaş toplanmaya başladı. Müşrikler, sevgili Peygamberimizi ve O'na gövdelerini siper eden şanlı Eshâbını çember içine aldılar. Her taraftan birlik hâlinde ilerleyerek çemberi daraltıyorlardı. Kureyşlilerden bir grubun ileri atıldığını gören Âlemlerin efendisi, yanında bulunan ve canlarını fedâ etmeye hazır olan Eshâbına; **"Şu birliği kim karşılar?"** buyurunca. Vehb bin Kâbus hazretlerinin; "Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Ben karşılarım" deyip, ileri fırladığı görüldü. Allahü teâlânın şerefli ismini dilinden düşürmeyen bu kahraman, yalın kılıç müşriklerin arasına daldı. Peygamber efendimiz; "**Seni Cennet'le müjdelerim"** buyurdu. Onun düşman karşısında gösterdiği sebât ve gayretini görünce de; **"Allah'ım! Ona rahmet eyle! Ona acı"** buyurdular.

Müşriklerin Hazret-i Vehb'i ortalarına alıp mızrakla şehîd ettiklerini gören Sa'd bin Ebî Vakkâs, ona yardım etmek için ileri atıldı, düşmanın ortasına girip, görülmemiş kahramanlıklar gösterdi. Bir çok kâfiri saf dışı etti. Diğerlerini de geri püskürterek, sevgili Peygamberinin yanına geldi. Resûl-i ekrem efendimiz, Hazret-i Vehb için; **"Ben senden râzıyım. Allahü teâlâ da râzı olsun"** buyurdular.

Habîb-i ekrem efendimiz, mücâhidlerin çemberini yarıp, kendisine doğru bir müşrik bölüğünün ilerlediğini görünce, Hazret-i Ali'ye; **"Onlara hücûm et"** buyurdular. Hazret-i Ali, hücûm edip, Amr bin Abdullah'ı öldürüp, diğerlerini kaçırdı. Kılıcı kırılınca, Peygamberimiz, Zülfikâr'ı ona verdi. Başka bir grup gelirken, Peygamber efendimiz; **"Yâ Ali! Bunların şerrini benden def eyle"** buyurdular. Canını Resûlullah'a fedâ eden Allahü teâlânın Arslan'ı, derhâl hücûma geçti. Şeybe bin Mâlik'i öldürüp, diğerlerini geri püskürttü. O anda Cebrâil aleyhisselâm gelip, Peygamber efendimize;

"Yâ Resûlallah! Bu iş, Ali'den zuhûr eden fevkalâde bir civan mertliktir" deyince, Resûlullah efendimiz; **"O benden, ben de ondanım"** buyurdular Cebrâil aleyhisselâm da. "Ben de ikinizdenim" dedi. O esnâda bir ses; **"Ali gibi yiğit, Zülfikâr gibi kılıç bulunmaz"** diyordu.

"Yâ Sa'd! Anam, babam sana fedâ olsun! Yâ Rabbî! Bunun oklarını hedeflerine ula dır ve duâlarını kabûl eyle!"
Hadîs-i şerîf

Müşrikler, sevgili Peygamberimizin yanına yaklaşamıyacaklarını anlayınca, ok atmaya başladılar. Atılan oklar, ya üzerinden geçiyor, ya önüne, ya sağına veya soluna düşüyordu. Düşmanı geriye püskürtmek için canlarını dişine takarak çarpışan Eshâb-ı kirâm, bu hâli görür görmez. Âlemlerin efendisinin etrafına toplanarak, gelen oklara mübârek vücûdlarını siper etmeye başladılar. Peygamber efendimiz Eshâbına, okla mukâbele etmesini emir buyurunca, sahâbîler de düşmana ok atmaya başladılar. Sevgili Peygamberimiz, Sa'd bin Ebî Vakkâs hazretlerini önüne oturttular. Çok keskin nişancı olan Hazret-i Sa'd süratle, peş peşe düşmana ok yağdırmaya başladı. Sadağından yâni ok çantasından her ok çekişte; **"Yâ Rabbî! Bu senin okundur. Onunla düşmanı vur!"** diyor, Peygamber efendimiz de; **"Allah'ım! Sa'd'ın duâsını kabûl et! Allah'ım! Sa'd'ın okunu doğrult!... Devâm et, Sa'd! Devam et! Anam-babam sana fedâ olsun!"** buyuruyordu. Bu şekilde her ok atışta, Peygamber efendimiz aynı duâlarını tekrar ediyorlardı.

Hazret-i Sa'd'ın oku bitince, sevgili Peygamberimiz, kendi oklarını ona verip attırdı. Sa'd bin Ebî Vakkâs hazretlerinin her oku ya bir düşmana veya bindiği hayvana isâbet ediyordu.

Müşriklerin ok atışlarında, Ebû Talha hazretleri, sevgili Peygamberimizin önünü kapatarak, gelecek her oka kendi vücûdu ve kalkanı ile siper oluyor, arada bir düşmanı şaşkına çeviren nâralar atıyordu. Peygamber efendimiz; **"Asker içinde Ebû Talha'nın sesi, yüz kişiden hayırlıdır"** buyurdu. Ebû Talha fırsat buldukça, müşriklere ok atmaktan geri durmuyor, sert ve çok serî ok atıyor, attığı boşa gitmiyordu. Attığı okları Resûl-i ekrem efendimiz, merâk edip, mübârek başını yukarı kaldırdıkça, Ebû Talha, Resûlüllah'a bir ok isabet eder korkusuyla; **"Anam-babam canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Mübârek başınızı kaldırmayınız. Size bir düşman oku isabet edip zarar vermesin! Vücûdum, mübârek vücûduna siper ve sana fedâdır! Beni boğazlamadıkça, sana ulaşamazlar! Ben ölmedikçe, size bir şey olmaz!..."** diyerek sevgili Peygamberimizi kendi nefsine tercih ederdi.

Uhud meydanının her tarafında amansız, müthiş bir çarpışma bütün şiddetiyle devâm ediyor, bâzıları atlı, bâzıları da yaya olarak îmân-küfür mücâdelesini sürdürüyorlardı. Eshâb-ı kirâm daha toparlanamamıştı. Peygamber efendimizin etrafında ancak otuz kadar sahâbî, pervâne gibi dönüyor; gelen oklara, mızraklara, kılıç-

lara kendi vücûdlarını kalkan ediyorlardı. Tek arzuları; Peygamber efendimizin emrini yerine getirmek ve O'na gelecek her türlü zararı uzaklaştırmaktı. Yiğitlerin serdârı Hazret-i Hamza, o hengâmede Peygamber efendimizden ayrı düşmüş, bir kalabalığın ortasında iki elinde iki kılıç ile çarpışıyor; **"Allahü ekber!..."** nidâlarıyla düşmanın kalbine korku salıyordu. Şimdiye kadar, tek başına tam otuz bir müşrik öldürmüş, pek çoğunu da ya kolundan veya bacağından etmişti. Ortasına düştüğü müşrik sürüsünü dağıttığı bir sırada, Sibâ' bin Ümmü Enmâr; "Bana karşı koyabilecek bir yiğit var mı?" diyerek Hazret-i Hamza'ya meydan okudu. Hazret-i Hamza; "Yanıma gel ey sünnetçi kadının oğlu! Demek sen Allah'a ve Resûlüne meydan okuyorsun öyle mi?" deyip, onu göz açtırmadan bacaklarından tutup yere serdi.[226] Üzerine çöküp, kafasını gövdesinden ayırdıktan sonra, karşı kayanın arkasında henüz müslüman olmayan Vahşî'nin elinde mızrak ile kendisine nişan aldığını gördü. Derhâl üzerine yürüdü, önündeki sellerin açtığı çukura gelince, ayağı kaydı ve arkası üstü düştü. O anda karnından zırhı açılmıştı. Fırsatı yakalayan Vahşî, mızrağını fırlattı!... Mızrak, uçarak Hazret-i Hamza'nın mübârek vücûduna saplandı ve diğer taraftan çıktı. Kahramanların büyüğü; **"Allah'ım!"** diyerek oraya çöktü. Şehîd olmuş, özlediği makâma kavuşmuştu. Allahü teâlânın yolunda, sevgili Peygamberinin uğrunda canını fedâ etmişti (radıyallahü anh).

Bu sırada, düşman saflarında birisi; "Ey Kureyş cemâati! Akrabâlık haklarını gözetmeyen, kavminizi bölen Muhammed ile çarpışmaktan geri durmayınız. Eğer Muhammed kurtulursa, ben kurtulmayayım!..." diyerek müşrikleri Kâinâtın efendisine sallallahü aleyhi ve sellem saldırmaya teşvik ediyordu. Bu ses, Âsım bin Ebî Avf'ın idi. Ebû Dücâne hazretleri bu sesi işitmişti. Çarpışa çarpışa, Âsım bin Ebî Avf'ı buldu ve hemen öldürdü. Fakat arkasındaki müşrik Ma'bed, bütün gücüyle kılıcını Hazret-i Ebû Dücâne'ye salladı. Allahü teâlânın bir ihsânı olarak anî ve çok çabuk bir hareketle yere çöken Ebû Dücâne, öldürücü darbeden kurtuldu. Derhâl kalkıp, kılıcını Ma'bed'e vurarak öldürdü.

Kureyşli müşriklerin hedefleri, Âlemlerin efendisi idi. O'na yaklaşabilmek için bütün güçlerini harcıyorlardı. Fakat, etrafında pervâne gibi dönen, bir zarar olur korkusu ile canlarını fedâ etmekten zerre kadar kaçınmayan şanlı, şerefli Eshâbı bir türlü geçemiyorlardı. Bu kahraman otuz yiğit, Resûlullah efendimizin önünde; **"Yâ Resûlallah! Yanından hiç ayrılmamak üzere yüzümüz, mübârek yüzünün önünde siper ve kalkan; vücûdumuz, mübârek vücûduna fedâdır; yeter ki sen selâmette ol"** dediler. Müşrikler, gruplar hâlinde hücûm ediyorlardı. Fahr-i âlem efendimiz, yanında bulunan ve vücûdlarını kendisine siper eden kahraman Eshâbına, bir grubu göstererek; "Allahü teâlânın yolunda vücûdunu bize kim fedâ eder?" buyurunca, Medîneli beş sahâbî ileri fırlamıştı. Bu kahraman pervaneler Resûlullah efendimizin mübârek gözleri önünde; tekbirler alarak, döne döne çarpıştılar. Nihâyet bunlardan dördü hemencecik orada şehîd oldu. Beşincisi on dört yerinden yaralanıp yere düşünce, Âlemlerin efendisi; **"Onu, benim yanıma yaklaştırınız"** buyurdu. Vücûdunun her yerinden kanlar akıyordu. Sevgili Peygamberimiz oturarak, mübârek ayaklarını başına yastık yaptılar. O hâlde şehîd olmak şerefine kavuşan bu mutlu sahâbî, Umâre bin Yezîd hazretleriydi.

---

226 Buhârî, Megâzi, 23; Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 501; İbni Sa'd, Tabakât, III, 164; Taberî, Târih, II, 516.

Talha bin Ubeydullah'ın kahramanlığı

Müşriklerin iyice yaklaştıkları bir sırada, Peygamberimiz; **"Şunları kim karşılar, kim durdurur?"** buyurdu. Talha bin Ubeydullah hazretleri; "Ben! Yâ Resûlallah!" deyip, ileri atılmak istedi. Peygamber efendimiz; **"Senin gibi daha kim var?"** buyurdular. Medîneli sahâbîlerden biri; "Yâ Resûlallah! Ben!" diyerek izin istedi. Sevgili Peygamberimiz; **"Haydi, sen karşıla"** buyurunca, ileri fırladı ve müşriklerin üzerine atıldı. Eşine rastlanmadık kahramanlıklar gösterdi. Bir kaç îmânsızı öldürdükten sonra şehâdet şerbetini içti.[227]

Resûl-i ekrem efendimiz, yine; **"Şunlara kim karşı koyar?"** buyurdular. Herkesten önce, yine Talha hazretleri çıktı. Peygamber efendimiz; **"Senin gibi daha kim var?"** diye sorunca, Ensârdan bir mübârek; "Ben karşılarım yâ Resûlallah" dedi. Peygamberimiz; **"Haydi onları sen karşıla"** buyurdular. O da müşriklerle çarpışa çarpışa şehîd oldu. Bu şekilde Peygamber efendimizin o anda yanında bulunan bütün sahâbîler, vuruşa vuruşa şehâdete erdiler.

Kâinâtın sultânı efendimizin o anda yanında Talha bin Ubeydullah hazretlerinden başka kimse kalmamıştı. **Hazret-i Talha, Resûlullah'a bir zarar erişir diye endişe ediyor, dört bir tarafa koşuyor, kâfirlerle kıyasıya çarpışıyordu onun bu kadar serî kılıç sallaması, bir anda Resûlullah'ın her tarafındaki düşmana karşılık vermesi, ok, mızrak ve kılıç darbelerine vücûdunu kalkan yapması eşine rastlanmayacak bir hâdiseydi. Hazret-i Talha, pervâne gibi dönüyor, kendisine değen kılıçlara hiç aldırmıyordu. Dileği, Kâinâtın sultânını korumak, bu uğurda diğer kardeşleri gibi şehîd olmaktı. Vücûdunda yara almayan yer kalmamıştı, elbisesinde kandan başka bir şey görünmez olmuştu. Fakat o buna rağmen dört tarafa birden yetişiyordu.** O sırada Hazret-i Ebû Bekr ve Sa'd bin Ebî Vakkâs hazretleri, Resûl-i ekrem efendimizin yanına yetiştiler.

Yiğitlerin efendisi Hazret-i Talha da bu arada kan kaybından sıcak toprağa düşüp bayıldı. Her yeri kılıç, mızrak ve ok darbeleriyle delik deşikti. Altmış altı büyük, sayılamayacak kadar da küçük yarası vardı. Sevgili Peygamberimiz, Hazret-i Ebû Bekr'e, hemen Hazret-i Talha'ya yardıma koşmasını emrettiler. Ebû Bekr-i Sıddîk, Hazret-i Talha'nın ayılması için mübârek yüzüne su serpti. Talha bin Ubeydullah hazretleri ayılır ayılmaz; **"Yâ Ebâ Bekr! Resûlullah sıhhatte mi?"** diyerek, sevgi ve bağlılığın en güzelini gösterdi. Resûl-i ekremi sevmek, canını, O'nun mübârek vücûduna fedâ etmek ancak bu kadar olurdu. Hazret-i Ebû Bekr; "Resûlullah iyidir. Beni O gönderdi" deyince, Talha rahat bir nefes

"Talha ile Zübeyr, Cennetde benim kom ularımdır."
Hadîs-i şerîf

227 Şemseddin Şâmî, Sübülü'l-Hüdâ, IV, 203.

alıp; **"Allahü teâlâya sonsuz şükürler olsun. O sağ olduktan sonra her musîbet hiçtir"** dedi. O sırada bir kaç sahâbe daha yetişmişlerdi.

Âlemlerin efendisi, Muhammed Mustafâ sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem, Hazret-i Talha'nın yanına teşrif ettiler. Yaralı mücâhid, Resûlullah'ı sağ olarak görünce, sevinciden ağladı. Peygamber efendimiz, onun vücûdunu mesh ettikten sonra, ellerini açıp; **"Allah'ım! Ona şifâ ver, kuvvet ihsân eyle"** diye duâ buyurdular. Resûl-i ekrem efendimizin bir mûcizesi olarak, Hazret-i Talha sapa sağlam ayağa kalktı ve tekrar düşmanla harbetmeye başladı. Sevgili Peygamberimiz onun için; **"Uhud günü, yer yüzünde sağımda Cebrâil'den, solumda da Talha bin Ubeydullah'dan başka bana yakın bir kimsenin bulunmadığını gördüm."**[228] **"Yeryüzünde gezen Cennetlik bir kimseye bakmak isteyen, Talha bin Ubeydullah'a baksın"** buyurdular.

Bütün cephede çarpışma, olanca şiddeti ile devam ediyordu. Peygamber efendimizin etrafında Ebû Dücâne, sancakdâr Mus'ab bin Umeyr, Talha bin Ubeydullah, Peygamberimizi korumak için arka saflardan koşup yetişen Nesîbe Hâtun ve bir kaç sahâbî vardı. Müşriklere karşı, Resûlullah efendimizle birlikte çarpışıyorlardı. Tepeden tırnağa silâhlı ve zırhlar içerisinde olan ve miğferi bulunan azılı müşrik Abdullah bin Hüneyd, sevgili Peygamberimizi görünce, atını mahmuzladı. "Ben Züheyr'in oğluyum. Bana Muhammed'i gösteriniz. Ya ben O'nu öldürürüm, yâhud O'nun yanında ölürüm!" diye bağırıyordu. Atını, Peygamber efendimizin üzerine doğru sürerken, Ebû Dücâne hazretleri önüne gerildi ve; **"Gel bakalım! Ben vücûdumla, Muhammed aleyhisselâmın mübârek vücûdunu koruyan bir kişiyim. Beni çiğnemedikçe, O'na ulaşamazsın!"** dedi. Atın ayaklarına kılıcını vurup, Abdullah bin Hüneyd'i yere düşürdü ve kılıcını kaldırarak; "Al, bu da Hareşe'nin oğlundan" deyip, bir vuruşta yere serdi. Hâdiseyi seyreden Âlemlerin efendisi; **"Allah'ım! Hareşe'nin oğlundan** (Ebû Dücâne'den) **ben nasıl râzı isem, sen de öyle râzı ol"** diyerek duâ buyurdu.

Müşriklerden çok keskin bir nişancı ve her attığını vuran bir okçu olan Mâlik bin Züheyr, her yerde Peygamber efendimizi arıyor, bir fırsatını bulup ok ile vurmak istiyordu. Resûlullah efendimizin yakınlarına gelip, yayını gerdi ve sevgili Peygamberimizin mübârek başını hedef alarak okunu fırlattı. Göz açıp kapayıncaya kadar zaman yoktu. Hazret-i Talha ânında elini açarak hedef oldu. Ok, Hazret-i Talha'nın avucuna saplandı ve elini parçaladı. Parmaklarının bütün sinirleri kesildi, elinin kemikleri kırıldı. Olanları Fahr-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz de görmüş, çok üzülmüştü ve: **"Eğer** (beni korumak için elini oka uzatırken) **Bismillâhirrahmânirrahîm deseydin, insanlar sana bakışırken, melekler seni göklere yükseltirdi"** buyurmuşlardı.[229]

Mekkeli müşriklerden; Abdullah bin Kamîa, Übey bin Halef, Utbe bin Ebî Vakkâs, Abdullah bin Şihâb-ı Zührî ismindeki dört müşrik, Resûl-i ekrem efendimizin hayâtına son vermek için anlaşıp, yemîn etmişlerdi. Bu sıkışık anda Resûlullah efendimiz, yanında bir kaç sahâbî olduğu hâlde düşmanla kıyasıya mücâdele ediyorlardı. Peygamber efendimizin önünde, sancakdâr Mus'ab bin Umeyr hazretleri vardı. Hazret-i Mus'ab, vücûduna giydiği zırhdan dolayı, sevgili Peygamberimize çok benziyordu. O da sağ elinde İslâm sancağı olduğu hâlde müşriklerle müthiş bir mücâdeleye giriş-

228 Hâkim, Müstedrek, III, 426; Heysemî, Mecma'uz-zevâid, IX, 52; Süheylî, Ravd-ül-ünf, VI, 9.
229 Vâkıdî, Megâzî, I, 254; İbni Sa'd, Tabakât, III, 217; Beyhekî, Sünen, II, 220; Hâkim, Müstedrek, III, 416.

mişti. Bu sırada zırhlara bürünmüş olan İbn-i Kamîa, atlı olarak oraya yaklaştı. Âvâzı çıktığı kadar; "Bana Muhammed'i gösteriniz. O kurtulursa ben kurtulmayayım!" diye bağırarak, Peygamber efendimize doğru atını mahmuzladı. Hazret-i Mus'ab ile Nesîbe Hâtun karşı koyup, vücûdlarını Peygamber efendimize siper yaparak çarpışmaya başladılar. Bu kâfire ne kadar kılıç vurdularsa, zırhından dolayı tesir etmedi. İbn-i Kamîa, Nesîbe Hâtun'a bir kılıç vurarak omuzunu parçaladı. Sonra Hazret-i Mus'ab'ın sancak tutan sağ eline kılıcını indirdi. Sağ eli kesilen Mus'ab bin Umeyr, canından üstün tuttuğu mübârek İslâm sancağını yere düşürmeden sol eline aldı. O esnada; **"Muhammed aleyhisselâm Resûldür. Ondan önce de Resûller gelmiştir"**[230] meâlindeki âyet-i kerîmeyi okuyordu. İbn-i Kamîa, bu defa kılıcını Hazret-i Mus'ab'ın sol eline indirdi. Sol eli de kesilen şanlı sancakdâr, İslâm sancağını yere düşürmüyordu. Kahraman sahâbî, sancağı kolları ile tutup gövdesine bastırarak dalgalandırmaya devâm etti. İbn-i Kamîa, bu defa mızrağını şanlı sahâbînin vücûduna sapladı. O da, diğer arkadaşları gibi şehîd olarak âhirete göçmüştü.

Hazret-i Mus'ab yere düşerken, şanlı İslâm sancağı yere düşürülmemiş, onu hemen Mus'ab'ın sûretine giren bir melek kapmıştı. Sevgili Peygamberimiz; **"İleri yâ Mus'ab! İleri!"** buyurduğunda, sancağı tutan melek; **"Ben Mus'ab değilim"** dedi. O zaman, Kâinâtın sultânı efendimiz onun melek olduğunu anlayıp, sancağı Hazret-i Ali'ye verdi.[231]

İbn-i Kamîa ise, Hazret-i Mus'ab'ı, Peygamber efendimiz zannettiği için, acele müşriklerin arasına vardı ve; "Muhammed'i öldürdüm!" diyerek bağırmaya başladı. Bunu işiten müşrikler, hedeflerine ulaşmanın verdiği haz ile daha da azgınlaştılar. Hâdisenin aslını bilemeyen Eshâb-ı kirâmın ise, eli ayağı tutmaz olmuştu. Ortalıkta mâtem havası esiyordu. Hazret-i Ömer'in bile elleri iki yana düşmüş, arkadaşlarıyla olduğu yere oturakalmışlardı. Enes bin Nadr onları o hâlde görünce; "Niçin oturuyorsunuz?" diye sordu.

Onlar da; "Resûlullah şehîd edilmiş!..." diye cevap verdiler. Hazret-i Enes de; **"Resûlullah şehîd edildiyse, O'nun Rabbi** (Allahü teâlâ) **bâkîdir. Resûlullah'dan sonra biz sağ kalıp da ne yapacağız! Haydi kalkınız! Peygamberimizin çarpışarak mübârek canını fedâ ettiği şey için, biz de canımızı fedâ edelim"** dedi ve kılıcının kınını kırıp; **"Allahü ekber!..."** nidâlarıyla yalın kılıç düşmanın ortasına daldı. Küffârdan bir çoklarını kırdı ve şehîd oldu. Sâdece yüzünde yetmiş yara vardı.

"Yeryüzünde gezen Cennetlik bir kimseye bakmak isteyen, Talha bin Ubeydullah'a baksın."
Hadîs-i şerîf

230 Âl-i İmrân: 3/144.
231 İbni Hişâm, Sîret, II, 73; Vâkıdî, Megâzî, I, 300; İbni Sa'd, Tabakât, II, 42; Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, III, 255; Süheylî, Ravdü'l-ünf, III, 258; İbni Kesîr, Sire, III, 39.

Vücûdunda sayısız yara olduğu için, onu kız kardeşinden başkası tanıyamamıştı.

Eshâb-ı kirâmın pek çoğu dağılmış, bir kısmı da şehâdete ermişti. Onların bu dağınıklığından istifâde eden müşrikler, Resûl-i ekrem efendimizin etrafına toplanmışlardı. Taşla, kılıçla iki cihânın sultânını şehîd etmeye çalışıyorlardı. Üzerinde iki zırhı olduğu için, darbeler, tesir etmiyordu. Utbe bin Ebî Vakkâs'ın attığı taşlar, sevgili Peygamberimizin mübârek yüzüne değdi ve alt dudağı yaralandı. Alt çenesindeki mübârek sağ rebâiyye yâni kesici dişi kırıldı. O sırada İbn-i Kamîa denilen müşrik de geldi ve kılıcını Âlemlerin efendisinin mübârek başına vurdu. Sevgili Peygamberimizin miğferi parçalandı, iki halkası da mübârek şakaklarına battı. Yine İbn-i Kamîa'nın vurduğu bir kılıç ile mübârek omuzundan yaralandılar ve müslümanları düşürmek için Ebû Âmir'in kazdığı derin çukura yanı üzere düştüler. Sevgili Peygamberimiz, hâin İbn-i Kamîa için; **"Allahü teâlâ seni zelil ve perişân etsin!"** diye duâ ettiler. İbn-i Kamîa pek ziyâde sevinip; "Muhammed'i öldürdüm! Muhammed'i öldürdüm!..." diye bağırarak, Ebû Süfyân'ın yanına gitti. Müşrikler hedeflerine ulaşmışlardı! Artık Peygamberimizle ilgilenmiyorlardı. Peygamber efendimizin bulunduğu çukurun etrafından çekilmişler, Eshâb-ı kirâm ile çarpışmaya koyulmuşlardı.[232]

Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, çukura düştüğünde, mübârek yanakları kanıyordu. Mübârek ellerini yüzüne sürünce, ellerinin ve sakal-ı şerîfinin kana boyandığını gördüler. Bir damla yere düşmeden Cebrâil aleyhisselâm yetişip, o mübârek kanı kaptı ve dedi ki: **"Yâ Habîballah! Allahü teâlânın hakkı için, eğer bu kandan bir damla yere düşse, kıyâmete kadar yerde ot bitmezdi."** Fahri âlem efendimiz de; **"Eğer benden bir damla kan yere düşerse, gökten azâb nâzil olur. Yâ Rabbî! Kavmimi affet! Çünkü onlar bilmiyorlar"** buyurarak, kendisini öldürmeğe kalkan, mübârek vücûduna kılıç vurup, mübârek dişlerini kıran ve mübârek yüzünü kana boyayan kimselerin hidâyete gelmesi için duâ ediyorlardı.

Bu esnada, Ka'b bin Mâlik hazretleri; "Ey müslümanlar! Müjde! İşte Resûlullah burada!..." diye yüksek sesle bağırıyordu. Bu sesi işiten şanlı Eshâb yeniden hayat bulmuş gibi sevinçle oraya koştu. Hazret-i Ali ile Talha bin Ubeydullah derhâl oraya gelerek çukurdan çıkardılar. Hazret-i Ebû Ubeyde bin Cerrâh, sevgili Peygamberimizin mübârek şakaklarına batan miğferin halkalarını dişleriyle çekerek çıkardı. Bu demir parçalarını çıkarırken iki ön dişi de çıktı. Eshâb-ı kirâmdan Mâlik bin Sinân hazretleri, Resûlullah efendimizin mübârek yüzlerinden sızan kanı emdiler. Bunun üzerine Peygamber efendimiz; **"Kanım kanına karışan kimseye Cehennem ateşi dokunmaz"** buyurdular.

Müşrikler, tekrar üstlerine gelmeye başladılar. Eshâb-ı kirâm, Peygamber efendimize yeniden kavuşmanın sevinci ile bir anda Resûlullah efendimizin etrafında halka olup; hiç bir müşrik bırakmadılar. Peygamber efendimize artık birşey yapamayacaklarını anlayan müşrikler, dağın tepesine çıkmaya başladılar. İki cihânın sultânı, yanında bulunan Sa'd bin Ebî Vakkâs hazretlerine; **"Onları geri çevir"** buyurdu. Hazret-i Sa'd; "Yâ Resûlallah! Yanımda sâdece bir okum var. Bununla nasıl geri çevireyim?" diye suâl eyleyince, Resûl-i ekrem efendimiz, tekrar aynı emri verdiler. Bunun üzerine okçuların pîri Sa'd bin Ebî Vakkâs hazretleri, elini çantasına götürüp, okunu attı. Hedefini bulan ok bir müşriki devirdi. Elini tekrar ok çantasına uzattığında, bir ok daha

232 İbni Hişâm, Sîret, II, 79; Süheylî, Ravd-ül-ünf, III, 263; İbni Kesîr, Sire, III, 45.

olduğunu gördü. Dikkat etti, bu ok, biraz önceki oktu. Bir müşrik daha öldü. Bu hâl, defalarca sürdü. Sevgili Peygamberimizin bir mûcizesi olarak, Hazret-i Sa'd, her defasında ok çantasında bir evvelki attığı oku bulmuştu. Peş peşe adamlarının öldürüldüğünü gören Kureyşliler, dağa çıkmaktan vazgeçtiler. Aşağı inip geriye çekildiler.

İçlerinden Übey bin Halef, atını, Peygamber efendimize doğru sürerek; "Neredēdir, o peygamber olduğunu iddia eden kişi? Karşıma çıksın da, benimle çarpışsın!" diye bağırmaya başladı. Eshâb-ı kirâm, ona karşı çıkmak istediyse de, sevgili Peygamberimiz müsâde etmedi. Hâris bin Simme hazretlerinin mızrağını alıp ileri çıktılar. Übey alçağı atını mahmuzlayıp; "Ey Muhammed! Sen kurtulursan, ben kurtulmayayım!" diyerek yaklaştı. Tepeden tırnağa zırhlara bürünmüştü. Âlemlerin efendisi, elindeki mızrağı Übey'in boynuna fırlattı. Mızrak uçarak, miğferi ile zırh yakası arasından boynuna saplandı. Übey, sığır gibi böğürerek atından yere yuvarlandı. Kaburga kemikleri kırıldı. Müşrikler, onu kaldırıp, götürdüler. Yolda; "Muhammed beni öldürdü!..." diyerek bağıra bağıra cân verdi.

Resûlullah efendimiz, yanındaki Eshâbı ile Uhud kayalıklarına doğru çıkmaya başladılar. Kayaların yanına varınca, yukarı çıkmak istediler. Ziyâdesiyle yorulduğu, üst üste iki zırh giydiği ve mübârek vücûduna yetmişten ziyâde kılıç vurulduğu için tâkat getiremediler. Bunun üzerine hazret-i Talha, Peygamber efendimizi sırtına alarak kayaların üzerine çıkardı. Sevgili Peygamberimiz; **"Talha, Resûlullah'a yardım ettiği zaman Cennet ona vâcib oldu"** buyurdular. Hiç mecâlleri kalmadığından, öğle namazını oturarak edâ ettiler.

Dağın eteklerinde sahâbîler, her biri bir aslan kesilmiş, müşriklerin üzerine atılıyorlardı. Peygamberimize kılıç vuranlara, dünyâyı zindan yapmışlardı. Bir ara Hâtıb bin Beltea, sevgili Peygamberimizin yanına geldi ve; "Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Sana bunu kim yaptı!" diye suâl eyledi. Efendimiz; **"Utbe bin Ebî Vakkâs, bana taş atıp yüzüme vurdu ve rebâiyye dişimi kırdı"** buyurunca, Hazret-i Hâtıb; "Yâ Resûlallah! O, ne tarafa gitti!" diye tekrar sordu. Peygamber efendimiz, işâretle gittiği tarafı gösterdiler. Hazret-i Hâtıb, derhâl o tarafa koştu. Araya araya Utbe'yi buldu. Atından düşürüp, bir vuruşta başını kesti ve Resûlullah'ın huzûruna getirip müjde verdi. Peygamber efendimiz de; **"Allahü teâlâ senden râzı olsun. Allahü teâlâ senden râzı olsun"** buyurarak, ona duâ ettiler.

Müşrikler, derlenip toparlanan ve yeniden hücûma geçen Eshâb-ı kirâm karşısında tutunamadılar. Otuza yakın ölü vererek, harp meydanını terk edip Mekke'ye doğru yola koyuldular.

"Talha, Resûlullah'a yardım etti i zaman Cennet ona vâcib oldu."
Hadîs-i şerîf

Peygamber efendimizin şehîd olduğu şâyiası Medîne'ye ulaşmıştı. Hazret-i Fâtıma, Hazret-i Âişe, Ümmü Süleym, Ümmü Eymen, Hamne binti Cahş, Küaybe gibi hanımlar Uhud'a koştular. Hazret-i Fâtıma, babası Peygamber efendimizi yaralı görünce ağladı. Resûlullah efendimiz, onu tesellî ettiler. Hazret-i Ali kalkanı ile su getirdi. Fâtıma vâlidemiz, o su ile Peygamber efendimizin mübârek yüzünü ve kanları yıkadı. Fakat yüzünün kanı dinmiyordu. Hazret-i Fâtıma bir hasır parçasını yakıp, külünü yaraya basınca, kan durdu.[233]

Sonra harp meydanına indiler. Önce yaralılar tesbit edilerek, yaraları sarıldı. Müşrikler, bâzı şehîdleri tanınmaz hâle getirmişlerdi. Kulak, burun ve diğer âzâlarını kesmiş, karınlarını yarmışlardı. Abdullah bin Cahş hazretleri bunlar arasında idi. Bu hâli gören sevgili Peygamberimiz ve Eshâbı çok üzüldüler. En güzîde sahâbîleri şehâdet şerbetini içmiş, Uhud topraklarını kanlarıyla sulayarak Cennet'e uçmuşlardı. Fakat şehîdlere yapılan bu muâmele, dayanılacak gibi değildi. Peygamber efendimizin yanı sıra bütün sahâbîlerin hüzünle içleri burkuluyordu. Bu manzara karşısında, Âlemlerin efendisi ağladı. Mübârek gözlerinden yaşlar akdığı hâlde; **"Ben, şu şehîdlerin, Allahü teâlânın yolunda canlarını fedâ ettiklerine, kıyâmet günü şâhidlik edeceğim. Onları kanlarıyla gömünüz. Vallahi, kıyâmet günü mahşere yaraları kanayarak gelecekler. Kanlarının rengi kan rengi, kokuları da misk kokusu olacaktır"** buyurdu.

Sevgili Peygamberimiz; **"Hamza'yı göremiyorum. Onun hâli nice oldu"** buyurdular. Hazret-i Ali, arayıp buldu. Peygamberimiz oraya varıp akla gelmedik bir manzara ile karşılaşınca, dayanamadılar. Hazret-i Hamza'nın kulakları, burnu ve sâir âzâları kesilmiş, yüzü tanınmaz hâle getirilmiş, karnı yarılmış, ciğerleri çıkarılmıştı. Peygamber efendimiz mübârek gözlerinden yaşlar aktığı hâlde Hazret-i Hamza'ya hitâben; **"Ey Hamza! Hiçbir zaman, hiçbir kimse, senin kadar musîbete uğramamış ve uğramayacaktır. Ey Resûlullah'ın amcası! Ey Allahü teâlânın ve Resûlünün aslanı Hamza! Ey hayırlar işleyen Hamza! Ey Resûlullah'a koruyucu olan Hamza! Allahü teâlâ sana râhmet eylesin!..."** buyurdu.

Bu sırada, karşıdan telaş içinde gelen bir kadın görüldü. Bu, sevgili Peygamberimizin halası Hazret-i Safiyye vâlidemizdi. O da, diğer hanımlar gibi, Resûlullah efendimizin şehîd olduğu şâyiasını işitince, herşeyi unutmuş, koşa koşa Uhud'a gelmişti. Resûl-i ekrem efendimiz, halasını görünce, şehîdlerin hâline dayanamaz düşüncesi ile, oğlu Zübeyr bin Avvâm hazretlerine; **"Anneni geri çevir, kardeşinin cesedini görmesin"** buyurdu. Hazret-i Zübeyr, koşarak annesinin yanına vardı. Mübârek Hâtun heyecanla; "Oğlum! Resûlullah'dan haber ver!..." dedi. Yanlarına Hazret-i Ali de gelmişti. O; "Resûlullah hamdolsun iyidir" deyince, ferâhladı, fakat; "O'nu bana gösterin" demekten kendini alamadı. Hazret-i Ali, Âlemlerin efendisini işaretle gösterdi. Hazret-i Safiyye vâlidemiz, iki cihânın güneşini sağ olarak görünce, çok sevindi ve Allahü teâlâya hamd eyledi. Bu defa, kardeşi Hazret-i Hamza'nın durumunu görmek için ileri yürümek istedi. Oğlu Zübeyr; "Anneciğim! Resûlullah, geri dönmenizi emrediyor" deyince, Hazret-i Safiyye; "Eğer ona yapılanı bana göstermemek için geri döneceksem, zâten ben kardeşimin cesedinin kesilip biçildiğini öğrenmiş bulunuyorum. O, bu hâle Allahü teâlâ yolunda uğramış bulunuyor. Biz, bu yolda daha beterlerine de râzıyız.

233 İbni Mâce, Tıb, 15; Vâkıdî, Megâzî, I, 250; Beyhekî, Sünen, II, 80; Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, VI, 144.

Sevâbını Allahü teâlâdan bekleyeceğiz. İnşâallah sabredip, katlanacağız” dedi. Zübeyr bin Avvâm hazretleri gelip bunu bildirince, Peygamber efendimiz; **“Öyle ise bırak görsün”** buyurdu.

Hazret-i Safiyye, Hazret-i Hamza’nın cesedinin yanına oturdu ve sessizce ağladı.

Hazret-i Safiyye gelirken yanında iki hırka getirmişti. Onları çıkarıp; “Bunları kardeşim Hamza için getirdim, ona sarınız” dedi. **“Seyyid-üş-şühedâ”** yâni şehîdlerin efendisi olan Hazret-i Hamza’yı bu hırkalardan biri ile kefenlediler.[234]

Habîbullah efendimiz, sancakdâr Mus’ab bin Umeyr’in baş ucuna geldiler, Hazret-i Mus’ab’ın elleri kesilmiş, pek çok yerinden yara almıştı. Etrafı kan gölü hâlindeydi. Peygamber efendimiz, burada da çok hüzünlendiler ve bu aziz şehîdlere hitâben, Ahzâb sûresinden 23. âyet-i kerîmeyi okudular. Meâlen; **“Mü’minlerden öyle erler vardır ki, Onlar Allahü teâlâya verdikleri sözde sadâkat gösterdiler. Onlardan bâzıları şehîd oluncaya kadar çarpışacağına dâir verdiği sözü yerine getirdi** (şehîd oldu)**. Kimisi de şehîd olmayı bekliyor. Onlar verdikleri sözü aslâ değiştirmediler.”** Peygamber efendimiz, bundan sonra da şöyle buyurdu; **“Allahü teâlânın Resûlü de şâhiddir ki, siz kıyâmet günü Allahü teâlânın huzûrunda şehîd olarak haşrolunacaksınız.”**

Daha sonra, yanındakilere dönüp; **“Bunları ziyâret ediniz. Kendilerine selâm veriniz. Allahü teâlâya yemîn ederim ki, kim bunlara bu dünyâda selâm verirse, kıyâmette bu azîz şehîdler kendilerine mukâbil selâm vereceklerdir.”**

Mus’ab bin Umeyr hazretlerine kefen olacak bir şey bulamadılar. Kendi kaftanı mübârek vücûdunu tam örtmüyordu. Baş tarafına örtseler ayakları, ayak tarafına örtseler başı açıkta kalıyordu. Habîb-i ekrem efendimiz; **“Baş tarafını kaftanla, ayaklarını ise ızhır otu ile örtünüz”** buyurdular.[235] Hayâtını İslâm’a hizmetle geçiren ve bu uğurda şehîdlik mertebesine kavuşan bu mutlu sahâbî, dünyâdan yarım kefen ile ayrıldı.[236]

Diğer şehîdler, namazları kılınıp, kanlı elbiseleri ile ikişer üçer bir kabre konarak defnedildiler (radıyallahü anhüm). Uhud Gazâsı’nda yetmiş şehîd verilmişti. Bunlardan altmış dördü Ensârdan, altısı Muhâcirlerden idi.

Eshâb-ı kirâmın çoğunun akrabâları şehîd olmuştu. Bu sebeple, gönülleri yaralı idi. Kalanları tesellî için, Habîb-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz buyurdular ki: **“Vallahi,**

“Ey Hamza! Hiçbir zaman, hiçbir kimse, senin kadar musîbete u ramamı ve u ramayacaktır. Ey Resûlullah’ın amcası! Ey Allahü teâlânın ve Resûlünün aslanı Hamza! Ey hayırlar i leyen Hamza! Ey Resûlullah’a koruyucu olan Hamza! Allahü teâlâ sana râhmet eylesin!”
Hadîs-i şerîf

234 İbni Ebî Şeybe, Musannef, VIII, 493; Abdürrazzâk, Musannef, III, 427; İbni Sa’d, Tabakât, III, 14.
235 Izhır otu: Mekke ayrığı. O bölgede yetişen kokulu bir ot.
236 Buhârî, Cenâiz, 27; Ebû Dâvûd, Vesâyâ, 11; İbni Ebî Şeybe, Musannef, III, 147; İbni Sa’d, Tabakât, III, 121; Süyûtî, Câmi-ul Ehâdis, XXXIV, 451.

Eshâbımla birlikte ben de şehîd olup, Uhud dağının bağrında gecelemeyi ne kadar isterdim. Kardeşleriniz şehîd oldukları zaman, Allahü teâlâ onların rûhlarını yeşil kuşların kursaklarına koydu. Onlar, Cennet'in ırmaklarına gelir, sularından içerler. Meyvelerinden yerler. Cennet'in dört bir bucağını seyrederler. Gülistanlarında uçarlar. Daha sonra Arş-ı âlâ altına asılan, altun kandillerin içine girip akşamlarlar. Onlar, böyle yiyecek ve içeceklerin hoşluğunu, güzelliğini görünce; "Keşke, Allahü teâlânın, bize neler ikram ettiğini kardeşlerimiz bilselerdi de, cihâddan çekinmeseler, çarpışmaktan korkup, düşmandan yüz çevirmeselerdi" derler. Allahü teâlâ da; "Ben sizin ahvâlinizi onlara bildiririm" buyurdu. (Ve Cenâb-ı Hak âyet-i kerîme indirip meâlen şöyle buyurdu): **"Sakın Allahü teâlânın yolunda şehîd olanları ölüler sanmayınız! Doğrusu onlar diridirler, Rableri katında rızıklandırılmaktadırlar. Öyle ki, Allahü teâlânın kendilerine verdiği** (ihsân ettiği şehîdlik mertebesiyle) **sevinç içindedirler. Arkalarından** (şehîdlikle) **henüz kendilerine katılamayanlar hakkında da; "Onlara hiç bir korku yoktur ve onlar mahzûn da olmayacaklardır" diye müjde vermek isterler. Onlar, Allahü teâlâdan gelen bir ni'met ve bir lutuf sebebiyle Allahü teâlânın, mü'minlere olan mükâfâtını zâyi etmeyeceği müjdesi ile neş'elenirler."[237] Allahü teâlâ, onlara görünüp; "Ey kullarım! Canınız neyi çekiyorsa, söyleyiniz, size onu fazlasıyla tattırayım" buyurur. Onlar da; "Ey Rabbimiz! Senin bize ihsân ettiğin ni'metlerden daha üstün bir ni'met yok ki, onu isteyelim. Biz, Cennet'te istediğimiz şeylerden yeyip duruyoruz. Ancak biz istesek; rûhlarımızın cesedlerimize geri çevrilip dünyâya döndürülmemizi ve senin yolunda çarpışarak tekrar öldürülmemizi isteriz" derler."**

Artık burada yapılacak bir şey kalmamıştı. Derlenip toparlandılar. Cihâd-ı fî sebîlillah yâni Allahü teâlânın dînini yaymak için geldikleri Uhud'da, târihin eşsiz bir gazâsı yapılmıştı. Gözlerin göremeyeceği, hayâlleri aşan Eshâb-ı kirâmın nice kahramanlıklarına şâhid olunmuş, küffâra bir ders daha verilmişti.

Âlemlerin efendisi sallallahü aleyhi ve sellem, mübârek Eshâbıyla nûrlu Medîne'ye doğru hareket ettiler. Harre mevkiine geldiklerinde, Eshâbını saf hâline geçirip, mübârek ellerini kaldırarak, Allahü teâlâya yalvarmaya ve şöyle duâ etmeye başladılar, **"Allah'ım! Hamd ve sena en çok sanadır. Allah'ım! Senin dalâlette bıraktığını hidâyete erdirecek, hidâyete erdirdiğini de saptıracak yoktur... Allah'ım! Bize îmânı sevdir. Kalblerimizi îmân ile süsle. Bizi, küfür, azgınlık ve taşkınlıktan nefret ettir. Din ve dünyâmıza zararlı olan şeyleri bilenlerden, doğru yola erenlerden eyle. Allah'ım! Bizleri; müslüman olarak yaşat ve müslüman olarak öldür. Bizi, sâlihler ve iyiler zümresine ilhâk eyle. Çünkü onlar, ne şeref ve haysiyetlerini kaybedenlerdir, ne de dinlerinden dönenlerdir. Allah'ım! Senin Resûlünü yalanlayan, senin yolundan yüz çeviren, Peygamberinle harbeden kâfirlerin de cezâlarını ver! Onlara hak ve hakîkat olan azâbını indir!... Âmîn!" Eshâb-ı kirâm da, "Âmîn! Âmîn"** diyerek bu duâya iştirak ettiler.

Sevgili Peygamberimiz, Eshâbıyla Medîne'ye yaklaşmışlardı. Medîne'de kalan kadınlar, çocuklar yollara dökülmüş, merâk ve hüzün ile, gelen ordunun içinde Kâinâtın efendisini görmeye çalışıyorlardı. O'nun, cihânı aydınlatan nûrlu yüzünü görünce,

237 Âl-i İmrân: 3/169-171.

Allahü teâlâya hamd ediyorlardı. Sonra, gözler orduya takılıyor, babalar, efendiler, oğullar, dayı ve amcalar aranıyordu. Göremezlerse... gözyaşlarını tutamıyorlardı. Eshâbının bu hüzünlü hâlini gören merhâmet deryâsı Resûl-i ekrem efendimiz de, çok üzülüyor, mübârek gözlerinden yaş akıtıyorlardı.

Bir ara Sa'd bin Mu'âz hazretlerinin annesi Kebşe hâtunun, Peygamber efendimize yaklaştığı görüldü. Uhud'da, oğlu Amr şehîd olmuştu. Huzûr-ı saâdete geldiğinde; **"Anam-babam, canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Elhamdülillah ki, seni sağ sâlim olarak gördüm. Sen selâmette olduktan sonra, bütün felâketler bana hiç gelir!"** dedi. Ciğerpâresi oğlunu sormadı. Sevgili Peygamberimiz ona, oğlu Amr için baş sağlığı diledikten sonra; **"Ey Sa'd'ın annesi! Sana ve onun ev halkına müjdeler olsun ki, onlardan şehîd düşenlerin hepsi de Cennet'te toplandılar ve birbirlerine arkadaş oldular. Onlar, ev halkına da şefâat edeceklerdir"** buyurdu. Kebşe hâtun; "Allahü teâlâdan gelen her şeye râzıyız yâ Resûlallah! Bu müjdelerden sonra artık onlar için kim ağlar! Siz, geride kalanlar için duâ buyurunuz" dedi. Âlemlerin efendisi de; **"Allah'ım! Onların kalblerinde bulunan üzüntüleri gider! Arkada kalanlarını da, geride kalmışların en hayırlısı eyle!"** diye duâ buyurdular.

Peygamber efendimiz, Eshâbına, bedenî isteklerle mücâdeleyi kasdederek; **"**(Ey Eshâbım! Şimdi) **küçük cihâddan döndük, büyük cihâda başlıyacağız"** buyurdular.[238] Sonra, herkesin evlerinde istirâhate çekilmelerini ve yaralıların yaralarını tedavi etmelerini tavsiye ettiler. Kendileri de yaralı idi. Doğruca, saâdethânelerine gittiler.

"Ey Eshâbım! imdi küçük cihâddan döndük, büyük cihâda ba lıyaca ız."
Hadîs-i şerîf

Hamra-ül Esed Gazâsı

Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, Medîne'ye döndüğünde, müşriklerin her an geri dönüp Medîne'yi basabilecekleri ihtimâli olduğundan, tedbir aldı. Uhud Gazâsı'nın ertesi Pazartesi günü, yaralı oldukları hâlde, müslümanların dünkü harpten dolayı zayıf düşmediğini bildirmek, düşmana göz dağı vererek Medîne'ye tekrar dönmelerini önlemek için, Bilâl-i Habeşî'ye; **"Resûlullah, size düşmanı takip etmeyi emrediyor! Dün, Uhud'da bizimle beraber çarpışmayanlar gelmeyecek, sâdece çarpışmaya katılanlar gelecеklerdir, de!"** buyurdu. O da, Eshâba bu emri duyurunca, çoğu yaralı oldukları hâlde derhâl hazırlandılar. Hattâ ağır yaralı olan Abdullah ile Râfi isimli kardeşler, Resûl-i ekrem efendimizin bu dâvetini işitir işitmez, bütün ağrı ve sızılarına rağmen, "Resûlullah ile gazâya çıkma fırsatını kaçıracak mıyız yoksa?!" diyerek, mücâhidlerin saflarına koştular.

238 Süyûtî, Câmi-ul Ehâdis, XV, 139, XXXIV, 106.

Sevgili Peygamberimiz, şanlı Eshâbıyla, müşrikleri takibe başladılar. Revha denilen mevkîde, müşriklerin toplanarak, Medîne'ye baskın yapmak ve müslümanları yok etmek için karar aldıklarını öğrendiler. Bu tedbirin de, Peygamber efendimizin bir mûcizesi olduğu ortaya çıktı.

Müşrikler, Resûl-i ekrem efendimizin üzerlerine doğru geldiğini duyunca, korkarak, bulundukları yeri terk edip, Mekke'ye döndüler.[239]

Peygamber efendimiz, onları Hamrâ-ül Esed denilen yere kadar takip ettiler. Müşriklerden iki kişi yakalandı. Burada üç gün kaldılar, sonra Medîne'ye geri döndüler.

Allahü teâlâ, Hamrâ-ül Esed'e giden bu şerefli Eshâbı, âyet-i kerîmesinde meâlen şöyle medhetti: **"Yaralandıktan sonra, yine Allahü teâlânın ve Peygamberinin dâvetine koşanlar ve hele onlardan iyilik edip fenâlıktan sakınanlar için, çok büyük bir mükâfât vardır."**[240]

Uhud'da, sevgili Peygamberimizi öldürmeye yemîn edenlerden İbn-i Kamîa, Mekke'ye döndüğünde, bir gün koyunlarına bakmak için dağa çıkmıştı. Dağın tepesinde koyunlarını buldu. İçlerinden bir koç, sür'atle koşarak İbn-i Kamîa'ya toslamağa başladı. Vura vura İbn-i Kamîa'yı parçalayarak öldürdü.

Abdullah Şihâb-ı Zührî'yi de, Mekke'ye giderken, beyaz benekli bir yılan ısırarak öldürdü.

Peygamber efendimize kasdedenlerin hepsi bir sene içinde cezâlarını görüp öldüler.

Eylemiş her katrede bin bahr-i rahmet mevc-hîz
El sunup urgaç vuzu-ı için gül ruhsâre su

Hâk-i pâyine yetem der ömrlerdir muttasıl
Başını taştan taşa vurup gezer âvâre su

Zerre zerre hâk-i der-gâhına ister salar nûr
Dönmez ol der-gâhdan ger olsa pâre su

Zikr-i na'tın virdini dermân bilir ehl-i hatâ
Eyle kim def-i humar için içer mey-hâre su

Yâ Habîballah yâ Hayr'el-beşer müştâkınım
Eyle kim leb-teşneler yanub diler hem vâre su

Sensin ol bahr-i kerâmet kim şeb-i Mi'rac'da
şeb-nem-i feyzin yetirmiş sâbit ü seyyâre su

Çeşm-i hûr-şidden her dem zülâl-i feyz iner
Hâcet olsa merkâdin tecdîd eden mi'mâre su

---

239 Vâkıdî, Megâzî, I, 4; İbni Sa'd, Tabakât, II, 48; Süheylî, Ravdü'l-ünf, III, 289.
240 Âl-i İmrân: 3/172.

RECİ' VAK'ASI

Uhud Gazâsı'nın has okçularından Âsım bin Sâbit hazretleri, bu gazâda müşriklerden Müsâfi bin Talha ile kardeşi Hâris'i öldürmüştü. Anneleri çok kin gütmekle meşhur olan Sülâfe binti Sa'd, oğullarının ikisini öldüren Âsım bin Sâbit hazretlerinin başını getirene, yüz deve vereceğini va'd etti. Hazret-i Âsım'ın kafatasında şarab içmeye and içti. Ayrıca Resûlullah efendimizin gönderdiği bir seriyyede, Abdullah bin Üneys'in, Lıhyânoğullarından Hâlid bin Süfyân'ı öldürmesi sebebiyle, Lıhyânoğulları, Adel ve Kare kabîleleriyle anlaştı.

Mekke civârında bulunan bu iki kabîle bir plan yapıp, elçiler hazırladılar. Onlara; "Müslüman olduğunuzu söylersiniz. Zekât vereceğiz, bunu almak ve bize İslâm'ı öğretmek üzere muallim istiyoruz dersiniz. Gelenlerin bir kısmını öldürür, öcümüzü alırız. Bir kısmını da Mekke'ye götürüp Kureyş'e satarız" dediler.

Hicretin dördüncü yılının Safer ayında, bu iki kabîleden altı veya yedi kişilik bir heyet, Peygamber efendimize gelerek; "Müslüman olduk, bize Kur'ân-ı kerîmi ve dîni öğretecek muallimler gönder" dediler.

Bu sırada sevgili Peygamberimiz, Mekkeli müşriklerin savaş hazırlığı içinde olup olmadıklarını kontrol etmek üzere, on kişiden meydana gelen bir seriyye hazırlamıştı. Adel ve Kare kabîlesinden de böyle bir heyetin gelip muallim istemeleri üzerine, durumu araştırmak, inceleyip, bildirmek üzere bu on kişilik keşif kolunu gelenlerle birlikte gönderdi.

Bu seriyyede, Eshâb-ı kirâmdan; **Mersed bin Ebî Mersed, Hâlid bin Ebî Bükeyr, Âsım bin Sâbit, Hubeyb bin Adiy, Zeyd bin Desinne, Abdullah bin Târık, Mu'attib** (Mugir) **bin Ubeyd ve isimleri bilinmeyen üç sahâbî "radıyallahü anhüm"** daha vardı.

Bu keşif kolu, gündüzleri gizlenip, geceleri yürümek sûretiyle bir seher vakti Recî' suyunun başına geldiler. Orada bir müddet dinlenip, Acve denilen iyi cins Medîne hurmasından yediler. Sonra oradan ayrılarak, yakınlarındaki bir dağa çıkıp gizlendiler.

Huzeyl kabîlesinden koyun güden bir kadın da Reci' suyunun başına gelmişti. Hurma çekirdeklerini görüp, Medîne hurması yendiğini anladı. "Buraya Medîne'den gelenler olmuş" diye bağırarak, kabîlesine haber verdi. Bu sırada Eshâb-ı kirâmdan bu on kişilik seriyyenin yanında bulunan Adel ve Kare kabîlesinin heyetinden biri, bir bahâne ile yanlarından ayrıldı. Hemen Lıhyânoğullarına gidip, haber verdi.

"Yaralandıktan sonra, yine Allahü teâlânın ve Peygamberinin dâvetine ko anlar ve hele onlardan iyilik edip fenâlıktan sakınanlar için, çok büyük bir mükâfât vardır."
Âl-i İmrân: 172

Recî' Vak'ası

Beliyy
Nasif Kuyusu
Gatfân
Henâkiye
Cüheyne
Sevik Pazarı
Evs
Hazrec
Medîne-i Münevvere
Yenbû
Hamra
Bedr
Ümmü'l-Berk
Beni Süleym
Gıfâr
Veddân
Râbiğ
Cuhfe
HİCÂZ BÖLGESİ
Beni Lıhyân
Kudeyd
Kudâme
Huleys
Huzâa
Huzeyl
Kızıldeniz
Dehbân
Usfân
Cemûm
Recî' Suyu
Zi-Tuvâ
Cidde
Hadde
Kureyş
Seyl-ül-Kebîr
Haviyye
Mekke-i Mükerreme
Tâif
Hevâzin
Kinâne
Sakîf
Tihâme
Müstâbe

Lıhyânoğulları bu haber üzerine harekete geçtiler. Yüzü okçu olmak üzere, iki yüz kişilik bir kuvveti bu küçük seriyyenin üzerine gönderdiler. Gelen bu müşrik sürüsü, Hazret-i Âsım bin Sâbit ve arkadaşlarını dağın tepesinde bularak kuşattı. Bu arada, on sahâbînin ahvâlini, müşriklere haber veren kişi de onlara katıldı. Eshâb-ı kirâm, o anda aldatıldıklarını anladılar ve harbe karar vererek, kılıçlarını çektiler. Bunu anlayan müşrikler, onları kandırmaya çalışıp; "Eğer yanımıza inerseniz, hiç birinizi öldürmeyeceğiz. Kesin söz veriyoruz. Vallahi sizleri öldürmek istemiyoruz. Fakat size karşı Mekkelilerden fidye koparmak istiyoruz" dediler.

Âsım bin Sâbit, Mersed bin Ebî Mersed ve Hâlid bin Ebî Bükeyr "radıyallahü anhüm"; "Müşriklerin sözlerini ve ahidlerini hiç bir zaman kabûl etmeyiz" diyerek bütün tekliflerini reddettiler. Âsım bin Sâbit hazretleri; "Hiç bir zaman müşriklerin himâyelerini kabûl etmemeye yemîn ettim. Vallahi onların himâyelerine ve sözlerine kanarak aşağı inip de teslîm olmam" dedi. Ellerini açtı; **"Allah'ım! Peygamberini durumumuzdan haberdâr et"** diyerek duâ etti. Allahü teâlâ, Hazret-i Âsım'ın duâsını kabûl buyurdu ve Resûlullah efendimizi, onlardan haberdâr etti.

Hazret-i Âsım, müşriklere; "Biz ölmekten korkmayız. Çünkü, dînimizde basîretliyiz (ölünce şehîd olur Cennet'e gideriz)" buyurdu. Müşriklerin reîsi; "Ey Âsım! Kendini ve arkadaşlarını zâyi etme, teslîm ol!" deyince; Âsım bin Sâbit, okla karşılık verdi. Ok atarken;

Ben güçlüyüm hiç eksiğim yok.
Yayımın kalın teli gerilmiştir.
Ölüm hak, hayat boş ve geçicidir.
Mukadderâtın hepsi başa gelicidir.
İnsanlar ergeç Allah'a rücû' edicidir.
Eğer ben sizinle çarpışmazsam;
Anam, (üzüntüsünden) aklını kaybeder.

mısralarını okuyordu. Âsım'ın sadağında yedi ok vardı. Attığı her ok ile bir müşriki öldürdü. Oku bitince, bir çoğunu da mızrağıyla delik deşik etti. Fakat mızrağı da kırıldı. Hemen kılıcını sıyırdı, kınını kırıp attı. (Bu; ölünceye kadar döğüşeceğim, teslîm olmayacağım mânâsına gelirdi.) Sonra da; **"Ey Allah'ım! Ben bugüne kadar senin dînini hıfz ettim. Senden, bugünün sonunda benim vücûdumu koruyup, hıfzetmeni niyâz ediyorum"** diye duâ etti. Hazret-i Âsım bin Sâbit'in ve diğer sahâbîlerin; **"Allahü ekber!"** nidâları, dağları inletiyordu. İki yüz kişiye karşı on mücâhid ölesiye çarpışıyor, yanlarına yaklaşanlar, yaptıklarının cezasını görüyorlardı. Âsım (radıyallahü anh), en sonunda iki ayağından yaralanıp yere düştü. Kâfirler, ondan çok korktukları

"Ey Allah'ım! Ben bugüne kadar senin dînini hıfz ettim. Senden, bugünün sonunda benim vücûdumu koruyup, hıfzetmeni niyâz ediyorum!"
Âsım bin Sâbit

için, yere düşünce bile yanına yaklaşamadılar ve uzaktan ok atarak şehîd ettiler. O gün oradaki on sahâbîden yedisi şehîd, üçü de esir edildi.

Lıhyânoğulları, Sülâfe binti Sa'd'a satmak için, Âsım bin Sâbit'in mübârek başını kesmek istediler. Fakat Allahü teâlâ, Hazret-i Âsım bin Sâbit'in duâsını kabûl buyurduğundan, bir arı sürüsü gönderdi. Bulut gibi Âsım bin Sâbit'in üzerinde durdular. Müşrikler yanına yaklaşamadı. Sonunda; "Bırakın, akşam olunca arılar dağılır, biz de başını kesip götürürüz" dediler.

Akşamleyin Allahü teâlâ şiddetli bir yağmur yağdırdı. Derelerden seller aktı ve Âsım bin Sâbit hazretlerinin mübârek cesedini alıp, bilinmeyen bir yere götürdü. Ne kadar aradılarsa da bulamadılar. Bunun için müşrikler, Âsım bin Sâbit hazretlerinin hiç bir yerini kesmeye muvaffak olamadılar. Arıların, Hazret-i Âsım'ı korudukları hâdisesi zikredildiği zaman, Hazret-i Ömer; "Allahü teâlâ elbette mü'min kulunu muhâfaza eder. Âsım bin Sâbit, sağlığında müşriklerden nasıl korundu ise, Allahü teâlâ da ölümünden sonra cesedini muhâfaza edip, müşriklere dokundurtmadı" buyurdu. Bunun için Âsım bin Sâbit yâd edilirken; **"Arıların koruduğu kimse"** diye anılırdı.[241]

Esir edilen üç sahâbî; Hubeyb bin Adiy, Zeyd bin Desinne ve Abdullah bin Târık "radıyallahü anhüm" idi. Lıhyânoğulları, üçünü de yayların kirişleri ile bağladılar. İçlerinden Abdullah bin Târık, Mekkeli müşriklere götürülmeye râzı olmadı. Gitmemek için karşı koydu. "Şehîd edilen arkadaşlarım Cennet'le şereflendiler" diyerek haykırdı. Ellerinin bağını kopardı, fakat Lıhyânoğulları, taşa tutarak onu da şehîd ettiler. Hubeyb bin Adiy ve Zeyd bin Desinne hazretleri; **"Resûlullah'ın verdiği keşif vazifesini yapmaya belki imkân buluruz"** düşüncesi ile sabrettiler.

Lıhyânoğulları, her ikisini de Mekke'ye götürdüler. Bedr ve Uhud savaşlarında yakınları öldürülen müşrikler, kin ve intikam hırsı ile tutuşuyorlar ve fırsat arıyorlardı. Hazret-i Hubeyb'i, müşriklerden Huceyr bin Ebî İhâb-ı Temîmî, Bedr Gazâsında öldürülen kardeşinin; hazret-i Zeyd bin Desinne'yi de, Safvân bin Ümeyye, Bedr Gazâsında öldürülen babası Ümeyye bin Halefin intikâmını almak üzere satın aldılar. Müşriklerin niyeti her ikisini de öldürmekti. Fakat savaş yapmayı yasak saydıkları aylarda bulunduklarından, hapsetmek sûretiyle zamanın geçmesini beklediler. Ayrı ayrı yerlerde haps ettiler. Her iki sahâbî de bu esâret karşısında büyük bir sabır, tâkat ve asâlet gösterdiler.

Hazret-i Hubeyb bin Adiy'in hapsedildiği evde bulunan ve âzâdlı bir câriye olan Mâviye (Bu hanım, daha sonra müslüman olmuştur) şöyle anlatmıştır:

"Hubeyb, benim bulunduğum evde bir hücreye hapsedilmişti. Ben, ondan daha hayırlı bir esir görmedim. Bir gün baktım, elinde ibrik gibi kocaman bir üzüm salkımı vardı. Ondan yiyordu. Her gün böyle üzüm salkımı elinde görülürdü. O mevsimde, hem de Mekke'de üzüm bulmak aslâ mümkün değildi. Allahü teâlâ, ona rızık veriyordu. Hapsolunduğu hücrede namaz kılar, Kur'ân-ı kerîm okurdu. Okuduğu Kur'ân-ı kerîmi dinleyen kadınlar ağlaşırlar ve ona acırlardı. Bâzen; "Bir isteğin var mı?" diye sorduğumda; "Bana tatlı su ver, putlar için kesilen hayvanların etinden getirme, bir de, beni öldürecekleri zaman önceden haber ver, başka bir şey istemem" derdi. Öl-

241 Buhârî, Megâzi 28; Vâkıdî, Megâzî, I, 354; Abdürrezzâk, Musannef, V, 354; Ta-berânî, Mu'cemü'l Kebîr, IV, 221.

dürüleceği gün kararlaştırılınca, gidip kendisine söyledim. Bunu öğrenince, en ufak bir değişiklik ve zerre kadar üzüntü eseri göstermedi. O gün yaklaşınca, ölmeden önce vücut temizliği yapmak istediğini söyledi ve bir ustura istedi. Ben de çocuğumun eline bir ustura verip gönderdim. Çocuk yanına gidince birden korktum. "Eyvah! Bu adam, çocuğu ustura ile keser. O nasıl olsa öldürülecek" dedim. Koşup çocuğa baktım. Hubeyb, gönderdiğim usturayı çocuğun elinden alıp, çocuğu sevmek için dizine oturtmuştu. Ben bu durumu görünce çok korkup, feryâd etmeye başladım. Durumu anlayınca; "Bu çocuğu öldüreceğimi mi zannediyorsun? Bizim dînimizde böyle şey yok. Haksız yere cana kıymak bizim hâl ve şânımızdan değildir" dedi.

"Ben, Muhammed aleyhisselâmın aya ına bir dikenin batmasına bile asla râzı olmam!"
Hubeyb bin Adiy

Hubeyb bin Adiy'i ve Zeyd bin Desinne'yi öldürmek için müşriklerin kararlaştırdığı gün gelmişti. O gün sabah erkenden zincirlerini çözüp, Mekke dışında Ten'îm denilen yere götürdüler. (Ten'îm, Kâbe'ye 5-8 km mesafededir. Buradaki dağın ismi de Ten'îm Dağıdır.) Mekke halkı ve müşriklerin ileri gelenleri, bunların îdâmını seyretmek üzere toplanmıştı. Etrafta büyük bir kalabalık vardı.

Müşrikler, esirleri îdâm edecekleri yerde iki darağacı kurmuşlardı. Hazret-i Hubeyb'i darağacına kaldırıp bağlamak istedikleri sırada; **"Beni bırakınız, iki rekat namaz kılayım"** dedi Bıraktılar; "Kıl orada" dediler. Hubeyb hemen namaza durup, huşû ile iki rekat namaz kıldı. Toplanan müşrikler, kadınlar, çocuklar heyecanla onu seyrediyorlardı. Namazını bitirdikten sonra; "Vallahi eğer ölümden korkarak namazı uzattığımı zannetmeyecek olsaydınız, namazı uzatırdım ve daha çok kılardım" dedi. Böyle îdâm edilirken iki rekat namazı ilk kılan, âdet ve sünnet olmasına sebep olan Hazret-i Hubeyb bin Adiy'dir. Peygamber efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, onun îdâm edilirken iki rekat namaz kıldığını işitince, bu hareketini yerinde ve uygun bulmuştur.[242]

Hazret-i Hubeyb'i, namazını kıldıktan sonra, darağacına kaldırarak bağladılar. Yüzünü, kıbleden Medîne'ye doğru çevirdiler. Sonra; "Haydi dîninden dön! Seni serbest bırakalım" dediler. Şöyle cevap verdi: **"Vallahi dönmem! Bütün dünyâ benim olsa, bana verilse, yine İslâmiyet'ten dönmem!"** Bu cevâbı alan müşrikler; "Şimdi senin yerine Muhammed'in olmasını, onun öldürülmesini ister misin? Evet dersen, kurtulur, evinde rahat rahat oturursun!" dediler. Hubeyb; **"Ben, Muhammed aleyhisselâmın ayağına bir dikenin batmasına bile asla râzı olmam!"** dedi. Müşrikler alay edip, gülüşerek; "Ey Hubeyb! İslâm dîninden dön! Eğer dönmezsen, seni muhakkak öldüreceğiz!" dediler. Hubeyb; **"Allahü teâlâ yolunda olduktan sonra, benim için öldürül-**

242 Buhârî, Megâzi 28; Vâkıdî, Megâzî, I, 354; Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, IV, 221.

menin hiç ehemmiyeti yoktur" diye karşılık verdi.

Bundan sonra Hubeyb; **"Allah'ım! Şuracıkta düşman yüzünden başka yüz görmüyorum. Allah'ım! Benden, Resûlüne selâm ulaştır. Bize yapılan bu işi Resûlüne bildir!"** diyerek duâ etti ve; **"Esselâmü aleyke yâ Resûlallah"** dedi. Hubeyb bu duâyı yaptığı sırada, sevgili Peygamberimiz, Eshâb-ı kirâmla oturuyordu. Zeyd bin Hârise şöyle anlatmıştır: "Bir gün Resûlullah, Eshâbıyla otururken; **"Ve aleyhisselâm"** dedi. Eshâb-ı kirâm; "Yâ Resûlallah! Bu kimin selâmına karşılıktır" dediler. **"Kardeşimiz Hubeyb'in selâmına karşılık. Cebrâil** (aleyhisselâm) **Hubeyb'in selâmını bana ulaştırdı"** buyurdu.[243]

Hubeyb'in etrafında toplanan Kureyş müşrikleri; "İşte, babalarınızı öldüren bu adamdır" diyerek gençleri üzerine mızraklarıyla saldırttılar ve mübârek vücûdunu yaralamaya başladılar. Bu sırada, Hubeyb'in yüzü Kâbe'ye doğru döndü. Müşrikler, Medîne'ye doğru döndürdüler. Hazret-i Hubeyb; **"Allah'ım! Eğer ben senin katında makbûl bir kul isem, yüzümü kıbleye çevir"** diyerek duâ etti. Yüzü yine kıbleye döndü. Müşriklerden hiç biri, onun yüzünü Kâbe'den başka bir tarafa çeviremedi. Bu esnâda Hubeyb, darağacı üzerinde, düşman arasında garip bir hâlde şehîd edilmekte olduğunu dile getiren bir şiir söyledi. Müşrikler, ellerindeki mızrakları vücûduna saplayarak, işkence yapmaya başlayınca; **"Vallahi ben müslüman olarak öldürülecek olduktan sonra, vurulup, hangi yanım üstüne düşersem düşeyim gam yemem! Bunların hepsi Allahü teâlânın yolundadır"** dedi.

Hubeyb, bundan sonra müşriklere şöyle bedduâ etti: **"Allah'ım! Kureyş müşriklerinin hepsini mahvet! Topluluklarını dağıt! Birer birer canlarını al, onları sağ bırakma!"** Müşrikler bu bedduâyı duyunca çok korkup, bir kısmı oradan kaçıp uzaklaştılar. Kalanlardan bir kısmı mızraklarını peşpeşe saplamaya başladılar, içlerinden biri göğsüne mızrağı sapladı, mızrak sırtından çıktı. Hubeyb, vücûdundan kanlar fışkırırken ve darağacında sallanarak son nefesini verirken; **"Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlühü"** diyerek şehîd oldu.[244]

Hubeyb bin Adiy'in "radıyallahü anh" cenâzesi, kırk gün darağacında asılı kaldı. Bedeni çürüyüp kokmadı. Hep taze kan aktı. Sevgili Peygamberimiz, onun cenazesini getirmek üzere Eshâb-ı kirâmdan Zübeyr bin Avvâm ve Mikdâd bin Esved hazretlerini gönderdi. Gece, gizlice Mekke'ye girdiler. Hubeyb'i asıldığı darağacından indirip, deveye yükleyerek Medîne'ye doğru yola çıktılar. Durumu öğrenen müşrikler, büyük bir kalabalık hâlinde üzerlerine yürüdüler. Her iki sahâbî kendilerini savunmak için, cenazeyi yere koydular. Biraz sonra cenazeyi bıraktıkları yerin yarılarak cesedi içeri alıp, kapandığını gördüler ve Medîne'nin yolunu tuttular.

Hazret-i Zeyd bin Desinne'yi de diktikleri ağaca bağladılar. Dîninden döndürmek için zorladılar. Fakat Zeyd'in îmânını kuvvetlendirmekten başka bir şey elde edemediler. Bunun üzerine Zeyd'i ok yağmuruna tuttular. Sonunda Safvân bin Ümeyye'nin âzâdlı kölesi Nistâs tarafından şehîd edildi.

---

243 Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, IV, 221; Ebû Nuaym, Hilyet-ül-evliyâ, I, 159; İbni Ab-dilberr , İstî'âb, II, 28.
244 Abdürrezzâk, Musannef, V, 354; Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, IV, 221.

Bİ'R-İ MAÛNE VAK'ASI

Yine aynı yılın Safer ayında, Arabistan'ın Necd bölgesinde Âmiroğullarının reîsi Ebû Berâ Âmir bin Mâlik, Medîne'ye geldi. Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimizi ziyâret etti. Peygamber efendimiz de, ona İslâmiyet'i anlatıp, müslüman olmasını tavsiye etti. Ebû Berâ müslüman olmadı, fakat İslâm'ın, güzel ve şerefli bir din olduğunu bildirdi. Ayrıca, Necd'de İslâm'ın yayılması için, Eshâb-ı kirâmdan bir kaç kişiyi oraya göndermesini istedi. Sevgili Peygamberimiz; **"Göndereceğim kimseler hakkında, Necd halkından emin değilim!"** buyurdular. Âmir; "Onları ben himâyeme alırım, O zaman onlara kimse zarar veremez" dedi.

Âlemlerin efendisi, bu kesin taahhüdü kabûl buyurup, Eshâb-ı Soffa'dan yetmiş kişilik bir heyet hazırladı. Bunlar, geceleri Kur'ân-ı kerîm okurlardı. Hepsi hâfız-ı Kur'ân idi. Onlara Eshâb-ı kurrâ denirdi. Bir kaçının isimleri şunlardır: Âmir bin Fehr, Amr ibni Zamrî, Atıyye bin Abdullah, Enes bin Mu'âviye, Hakim bin Keysân, Hâris bin Samme, Ka'b bin Zeyd, Mâlik bin Sâbit, Münzir bin Amr, Râfi' bin Mezil, Sa'îd bin Huzâm, Selim bin Milhân, Süheyl bin Âmir, Tufeyl bin Es'ad, Urve tebni Salt radıyallahü teâlâ anhüm idi. Resûlullah'ın emirleri ile Münzir bin Amr hazretlerinin kumandasında yola çıktılar. Resûlullah birer de mektup yazdırıp Benî Âmr ve Benî Necd'in reîslerine gönderdi.

Kendi kabîlesinin İslâmiyet'le şereflenmesini isteyen Ebû Berâ, Eshâb-ı Soffa'dan önce yola çıkıp, kabîlesine; gelerek heyeti himâyesine aldığını, onlara hiç kimsenin dokunmamasını tenbih etti. Yeğeni Âmir bin Tufeyl'den başka herkes, onlara dokunmamayı kabûl etti. Ebû Berâ'nın yeğeni Âmir bin Tufeyl, üç kabîlenin adamlarını silâhlandırarak başlarına geçti ve Bi'r-i Maûne'ye gelen Eshâb-ı kirâmı kuşattı. Dört tarafı sarılan sahâbîler, kılıçlarına sarılıp hepsi, kanlarının son damlasına kadar kahramanca savaştılar. İçlerinden ikisi hariç hepsi şehâdet şerbetini içti. Hazret-i Amr bin Ümeyye'yi esîr aldılar. Hazret-i Ka'b bin Zeyd'i de ölü sanıp bırakmışlardı.

Şehîd olan bu mübârek Eshâbın son sözleri; **"Yâ Rabbî! Şu anda Resûlullah'a durumumuzu haber verecek senden başkası yoktur. O'na selâmımızı bildir!"** dediler. O anda Cebrâil aleyhisselâm son derece üzgün bir hâlde, Peygamber efendimize gelip, selâmlarını ulaştırdı ve; **"Onlar, Allahü teâlâya kavuştular. Allahü teâlâ onlardan râzı oldu, onlar da Allahü teâlâdan râzı oldu"** dedi.

"Onlar (Bi'r-i Maûne ehîdleri), Allahü teâlâya kavu tular. Allahü teâlâ onlardan râzı oldu, onlar da Allahü teâlâdan râzı oldu."
Hadîs-i şerîf

Bi'r-i Maûne Vak'ası

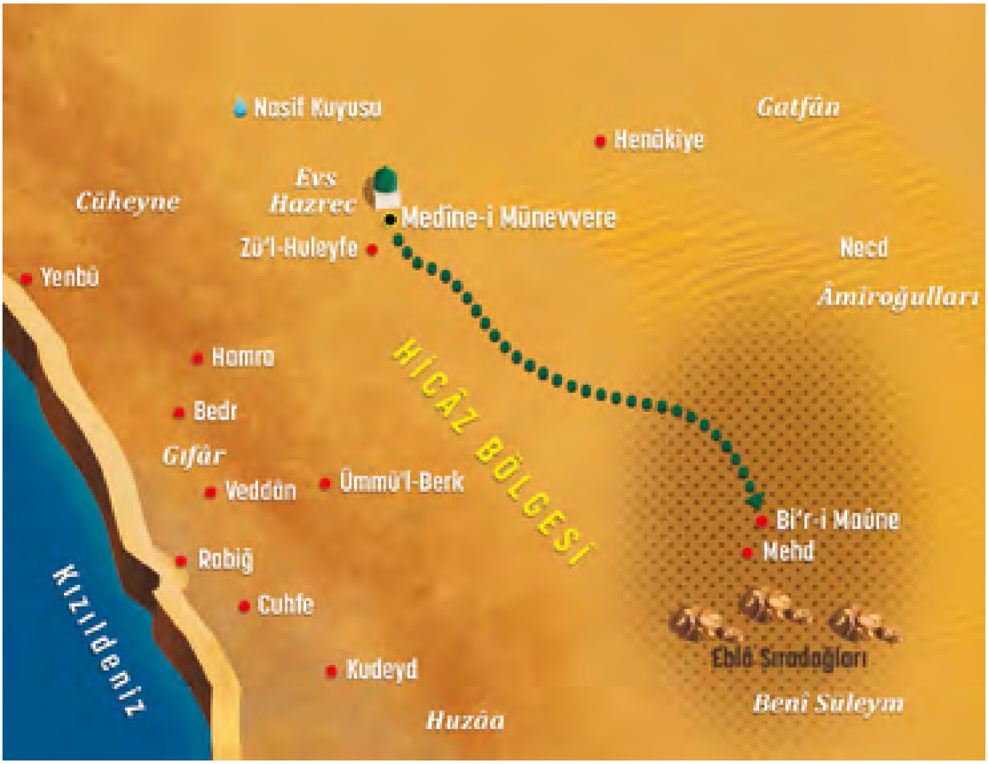

Rûhun bir nokta-i nûr-ı Hudâdır yâ resûlallah.
Cemâlin hâlet-efzâ dil-güşâdır yâ resûlallah.

Vücûd-ı rahmet-âsârın tulû'u zulmet-i küfrü,
Giderdi cümle îmân âşinâdır yâ resûlallah.

Gülistân-ı risâlet içre zât-ı gülbünün ancak,
Hudâyı bir nihâl-i müntehâdır yâ resûlallah.

Kerem kıl ey Hüdâvendâ şerîf-i hüccet-i Mevlâ!
Necîb'in derdine feyzin devâdır yâ resûlallah.

Sultan III. Ahmed (Necîb)

Sevgili Peygamberimiz de; **"Ve aleyhimüsselâm"** diye cevap verdikten sonra, çok üzüntülü olarak Eshâb-ı kirâma döndüler; **"Kardeşleriniz, müşriklerle karşılaştılar. Müşrikler, onları kesip biçtiler, mızraklarla delik deşik ettiler.."** buyurarak durumu haber verdiler.

Bu hâdisede düşmanla çarpışırken, Âmir bin Füheyre hazretlerinin sırtına, Cebbâr adlı biri mızrağını saplamıştı. O anda Hazret-i Âmir; **"Vallahi, Cennet'i kazandım!"** demiş, Cebbâr'ın ve diğer müşriklerin gözleri önünde gökyüzüne doğru çekilmişti. Bu hâle herkes hayret etmiş, fakat içlerinden sâdece onu şehîd eden Cebbâr müslüman olmuştu.

"Vallahi, Cennet'i kazandım!"
Âmir bin Füheyre

Peygamber efendimiz, Reci' ve Bi'r-i Maûne hâdiselerine çok üzüldüler. Bu elim hâdiseyi yapan kabîlelere, belâ için bir ay her namazdan sonra duâ ettiler. Allahü teâlâ, Resûlünün duâsını kabûl buyurdu. O kabîlelere müthiş bir kuraklık ve kıtlık verdi. Sonra bulaşıcı bir hastalıkla yedi yüz kişi öldü.[245]

Sen âlemlere tabîb, ben kalbi gâyet hasta,
Şifâ bulmak ümidi ile, onu sana getirdim.

Sırtımda günâh dağı ve yüzüm saman gibi
Ümidliyim buraya zevâl için getirdim.

Âlemlerin serveri, sana âşık hayranım;
Senin ayrılığından gece gündüz ağlarım.

Senin büyük rahmetin âb-ı hayât, ben susuz;
Bir damlası olmazsa ölürüm, cân veririm.

O'nu hulkuyla övmek, boşuna uğraşmaktır.
O'nu sözle anlatmak bundan da zor geliyor.

Affedici ve kerîm ve o kadar cömerttir.
Sudan inci, taştan cevher, dikenden gül geliyor.

Güneş nûr saçıyorsa, onun nûrlarındandır,
Güldeki ter damlası gül yüzünden geliyor.

Onu vasfetmek bundan daha yüksektir amma,
Daha yüksek söylersem, ağyâr inkâr ediyor.

Âlemi bir zerreye sığdırmak mümkün olur,
O'nu sözle anlatmak bundan da zor geliyor.

Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî

245 Buharî, Megâzi, 28; Müslim, İmâre, 147; İbni Hişâm, Sîret, II, 183; Vâkıdî, Megâzî, I, 346-352; İbni Sa'd, Tabakât, II, 51-54.

Benî Nadîr Gazâsı

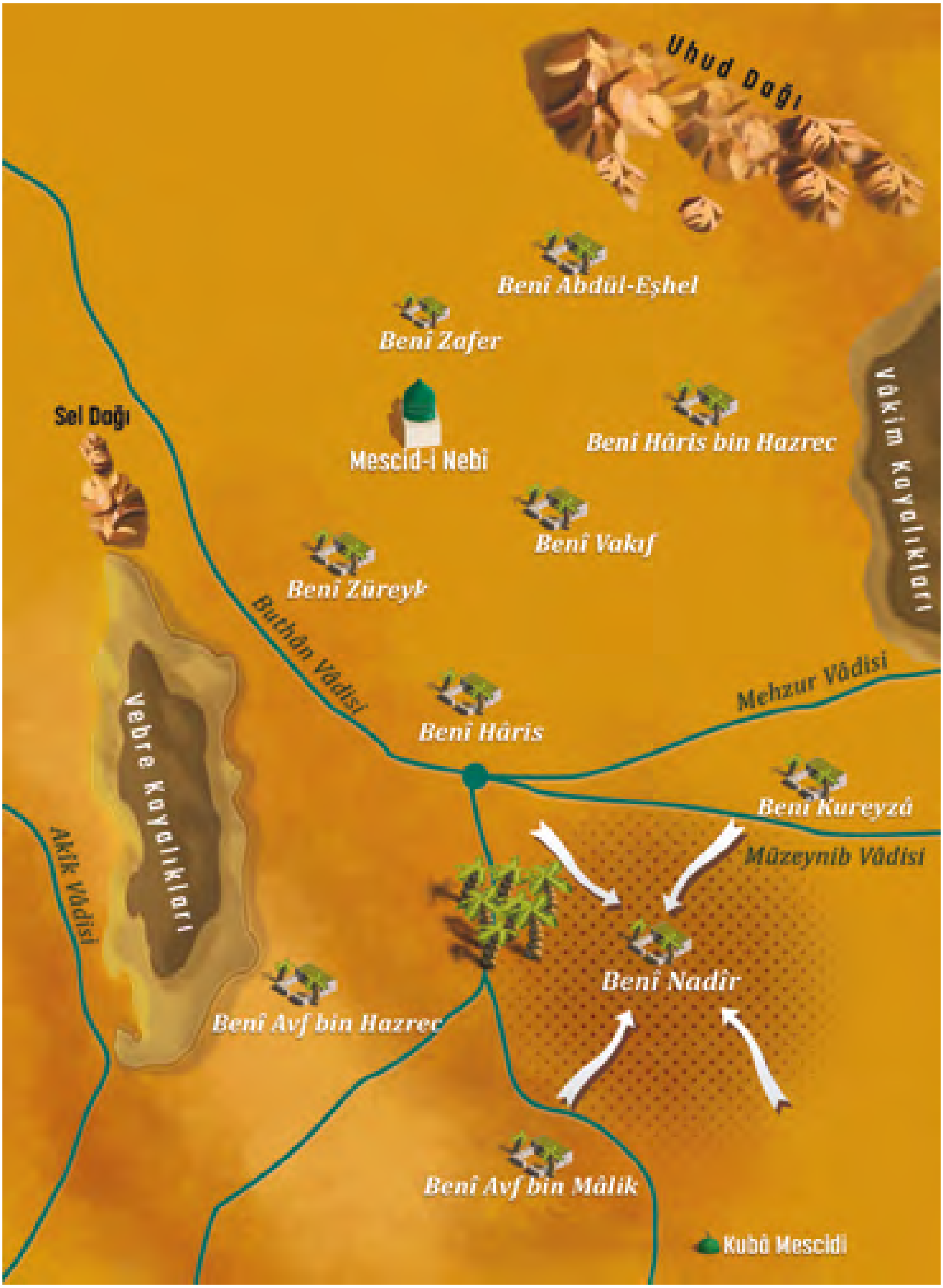

BENÎ NÂDİR GAZÂSI

Amr bin Ümeyye radıyallahü anh Maûne'de esir iken bağdan kurtulup Medîne'ye dönerken yolda Benî Amir'den iki müşrike rast geldi. O iki kâfiri katl etti. Bu ikisi Resûlullah'ın emânına girmişlerdi. Amr'ın bundan haberi yoktu. Medîne'ye geldi. Durumu Resûlullah'a arz etti. Peygamber efendimiz Amr'ın hatâ ettiğini ve diyetlerini mirasçılarına vermesini emretti.

Benî Amir ile Benî Nadîr kabileleri arasında dostluk vardı. Benî Nadîr, komşuluk hakkına da riayet ederlerdi. Dolayısıyla bu diyet için Benî Nadîr kabilesinin aracılığına ihtiyaç hasıl oldu. Uhud Gazâsı'ndan sonra hicretin dördüncü senesi, Rebî'ul-evvel ayında Resûlullah sahâbe-i kirâmdan; Ebû Bekr, Ömer, Ali, Zübeyr, Talha, Sa'd bin Mu'az ve Üseyd bin Hudayr radıyallahü anhüm hazretlerini alarak Benî Nadir'e vardılar. Durumu bildirdiler. Onlar da o iki kâfirin diyetine yardım için hazır olduklarını bildirip, biraz bekleyin yemek hazırlayalım, dediler. Resûl aleyhisselâm o sırada durdukları evin duvarına sırtını vermiş, Eshâbda cem olup etrafında oturmuşlardı. O esnada, Huyey bin Ahtab, "Ey Yahudiler! Asla Muhammedi böyle tenhada bulma fırsatı ele geçmez. Biriniz bu evin bacasına çıksın. Ordan bir taşı onun başına vursun, ondan kurtulalım" dedi. Amr ibni Cehâş, ben bu işi yaparım dedi. Selâm ibni Müşkem, bunları ne kadar bundan men etti ise de fayda vermedi. "Bu işten vazgeçin. Onu bundan haberdar ederler. Bu iş ahdimizin bozulmasına sebeb olur. Bundan çok kötü şeyler olabilir" dedi. Benî Nadîr yahudileri onu dinlemediler. O anda Cebrâil aleyhisselâm gelip bu durumu Resûlullah'a haber verdi. Peygamber efendimiz, Eshâba bir şey demeyip, bir iş için gider gibi o meclisten kalkıp Medîne'ye gitti. Suikast netîcesiz kaldı.

Bunun üzerine Âlemlerin efendisi, andlaşmayı bozan bu Yahudi kabîlesine, Muhammed bin Mesleme'yi gönderdi ve; **"Nâdiroğulları Yahudilerine git! Onlara Resûlullah beni size; yurdumdan çıkıp gidiniz! Burada benimle birlikte oturmayınız! Siz, bana bir suikast planı kurdunuz. Size on gün süre tanıyorum. Bu müddetten sonra buralarda sizden kim görülürse boynu vurulacak, emrini bildirmek üzere gönderdi, de!"** buyurdu.

Muhammed bin Mesleme hazretleri bu emri bildirince, korkularından yol hazırlığına başladılar. Fakat münâfıkların başı Abdullah bin Übey, onlara; "Sakın kalenizden çıkmayınız. Mallarınızı ve yurdunuzu terkedip gitmeyiniz. Adamlarımdan iki bin kişi ile size yardıma geliyoruz" diyerek haber gönderdi.

Bunu haber alan Kâinatın sultânı efendimiz, Eshâb-ı kirâmıyla,

"Yahudiler beni öldürmeyi plânladılar! Cebrâîl bana bunu haber verince, kalktım!"
Hadîs-i şerîf

Mescid-i Nebî'ye dört kilometre uzaklıkta bulunan Nâdiroğulları kalesine yürüdüler. Medîne'de İbni Ümm-i Mektûm Hazretleri vekil bırakılmıştı. Sancağı Hazret-i Ali taşıyordu. Kale kuşatılıp, muhâsara başladı. Daha önce Eshâb-ı kirâma meydan okuyan Yahudiler, kaleden çıkmaya cesaret edemediler. Münâfıkların yardımı da ulaşmadı. Eshâb-ı kirâm, kaleyi kontrol altına alıp kuş uçurtmuyordu. Yirmi günden ziyâde süren muhâsara sonunda, Yahudiler teslîm bayrağını çektiler. Bütün silâhlarını, altın ve gümüşlerini müslümanlara terk ederek bir kısmı Şam'a, bir kısmı da Hayber'e sürüldü. Böylece Medîne bölgesinde Yahudilerden sâdece Kureyzâoğulları kaldı.[246]

Hicrî dördüncü sene vukû bulan önemli olaylar

Bu sene içki içmeyi harâm kılan âyet-i kerîme nâzil oldu.[247] Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin mübârek hanımefendilerinden Hazret-i Zeyneb binti Huzeyme, Resûlullah'ın nikâhı ile şereflenmiş olduğu Rebî'ul-âhir ayından sekiz ay sonra, otuz yaşında olduğu hâlde vefât etti.[248] Yine bu sene Hazret-i Ali ile Hazret-i Fâtıma'nın ikinci çocukları Hazret-i Hüseyin doğdu.[249] Uhud Gazâsı'nda yaralanıp sonra vefât eden Hazret-i Ümmü Seleme'nin kocası, geriye bir kaç tane çocuk bırakmıştı. Ümmü Seleme vâlidemiz, yaşlı hâli ile güç durumda kalmıştı. Sevgili Peygamberimiz, ona çok acıyıp merhâmet buyurarak nikâhına almakla şereflendirdi.[250]

Fâtıma binti Esed'in vefâtı

Hazret-i Ali'nin annesi Fâtıma binti Esed de bu yılda vefât etti.[251] Buna, sevgili Peygamberimiz çok üzülüp; **"Bugün annem vefât etti!"** buyurdu. Sevgili Peygamberimiz, dedesi Abdülmuttalib'in vefâtından sonra, onun yanında büyümüştü. Peygamberliğini bildirdiğinde ise hemen müslüman olmakla şereflenmişti. Bu sebeple, Kâinâtın sultânı, onu anne yerinde tutar, çok hürmet gösterirdi. Ona olan merhametinden, üzerindeki mübârek gömleğini çıkarıp kefen olarak sarılmasını emretti. Cenâze namazını kıldırdıktan sonra, yetmiş bin meleğin namazda hazır olduğunu bildirdi. Kabre kadar gidip içine indiler. Kabir hayâtının rahat ve hoş olması için, kabrin köşelerine doğru genişletir gibi işâret yaptıktan sonra kabre uzandılar.

Kabirden çıktığında, mübârek gözleri yaşla dolmuş ve mübârek gözyaşları kabre dökülmüştü. Aman yâ Rabbî! Bu ne merhametti?... Ve bu ne kadar tâlihli bir hanımefendi idi?... Hazret-i Ömer dahî dayanamamış; "Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Hiç bir kimseye yapmadığınızı, bu hanıma yaptınız!" diye suâl edince, vefâlıların en vefâlısı olan sevgili Peygamberimiz; **"Ebû Tâlib'den sonra bu hanımcağız kadar bana iyiliği dokunan bir kimse olmamıştır. O benim annemdi. Kendi çocukları aç dururken en önce benim karnımı doyururdu. Kendi çocuklarının üstleri başları tozlu topraklı dururken, o, en önce benim saçımı tarar ve gül yağları ile yağlardı. O, benim annemdi! Ona, Cennet elbiselerinden giydirilmesi için, gömleğimi kefen olarak giydirdim. Kabir hayâtının kendisine mülâyim ve kolay gelmesi için kabirde yanına uzandım. Cebrâil, Allahü teâlâ tarafından;**

---

246 Vâkıdî, Megâzî, I, 441; Süheylî, Ravd-ül-ünf, VI, 282.
247 Mâide Sûresinin 90-91. âyet-i kerîmeleri gelerek; içki, kumar, fal gibi kötü âdetler kat'î olarak yasaklandı.
248 Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, XXIV, 58; İbni Kesîr, Sire, IV, 593.
249 Ahmed bin Hanbel, Müsned, VI, 392; Heysemî, Mecma'uz-zevâid, IV, 68.
250 Tirmizî, Nikâh, 40.
251 Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, XXIV, 351; Ebû Nuaym, Hilyet-ül-evliyâ, III, 121.

“Bu hanım Cennetliktir” diyerek bana haber verdi” buyurdular. Bundan sonra Fâtıma binti Esed vâlidemiz için, şöyle duâ ettiler: **“Allahü teâlâ seni mağfiret etsin, bağışlasın, seni mükâfatlandırsın. Ey annem! Allahü teâlâ sana rahmet eylesin. Kendin aç iken beni doyurdun. Kendin giymez, bana giydirir, yemez, bana yedirirdin. Dirilten de, öldüren de Allahü teâlâdır. O dâimâ diridir. O ölmez. Allah’ım! Annem Fâtıma binti Esed’i affeyle, bağışla! Ona hüccetini bildir. Kabrini genişlet. Ey merhametlilerin en merhametlisi olan Allah’ım! Ben peygamberin ve geçmiş peygamberlerin hakkı için, bu duâmı kabûl buyur.”**

“Ebû Tâlib’den sonra bu hanımca ız (Fâtıma binti Esed) kadar bana iyili i dokunan bir kimse olmamı tır. O benim annemdi.”
Hadîs-i şerîf

Hicrî dördüncü sene vukû bulan diğer önemli hâdiseler

Hazret-i Osman’ın, Hazret-i Rukayye’den olma altı yaşındaki oğlu Abdullah, vefât etti. Âlemlerin efendisi, torununun namazını kıldırdı ve bizzât kabre koydu. Çok üzülmüşlerdi, mübârek gözyaşları kabre döküldü. Mezâr taşını, mübârek elleriyle diktiler ve; **“Allahü teâlâ, kullarından merhametli ve yufka yürekli olanlara rahmet eder”** buyurdular.[252]

Sultan-ı rûsül şâh-ı mümeccedsin efendim.
Bî-çârelere devlet-i sermedsin efendim.
Divân-i ilâhide ser-âmedsin efendim.
Menşur-ı “le-amrük”le müeyyedsin efendim.

Sen Ahmed-ü Mahmûd-u Muhammedsin efendim.
Hakdan bize sultân-ı müeyyedsin efendim.

Tâbiş-dih-i ervâh-ı mücerred güherindir.
Mâliş-geh-i ruhsâr-ı melek hâk-i derindir.
Âyîne-i dîdâr-ı tecellî nâzarındır.
Bû Bekr Ömer Osmân-ü Alî yârlarındır.

Sen Ahmed-ü Mahmûd-u Muhammed’sin efendim.
Hak’dan bize sultân-ı müeyyedsin efendim.

Hutben okunur minber-i iklim-i bekâda.
Hükmün tutulur mahkeme-i rûz-ı cezâda.
Gülbank-i kudümün çekilir arş-ı Hudâ’da.
Esmâ-i şerîfin anılır arz ü semâda.

Sen Ahmed-ü Mahmûd-u Muhammed’sin efendim.
Hak’dan bize sultân-ı müeyyedsin efendim.

Şeyh Galib

252 *Hâkim, Müstedrek, IV, 51; Şemseddin Şâmî, Sübülü’l-Hüdâ, XI, 35.*

Küçük Bedr Gazâsı

KÜÇÜK BEDR GAZÂSI

> *"Nefsim kudreti elinde olan Allah hakkı için elbette cenge çıkarım."*
> ***Hadîs-i şerîf***

Bu gazâya, **Bedr-i Mev'üd** ve **Bedr-i Sugrâ** da denir. Ebû Süfyân, Uhud'dan dönerken, "Gelecek sene, Bedr'de tekrar cenk edelim" dediğinde, Hazret-i Fâruk-ı a'zam radıyallahü anh Habib-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellemin işareti ile, "Öyle olsun" cevabı vermişti.

Ebû Süfyân asker toplayıp Kureyşi cenk ve savaşa teşvik ederdi. Ama kalben istemezdi. Ama, halk sözünde durmadı demesinler diye halka ön ayak olurdu. O sırada Nâîm ibni Mes'ud Eşcâî Mekke'ye gelmişti. İslâm askerinin cenge hazır olduklarını kuvvet ve şevketlerini beyan etti. Ebû Süfyân, "Eğer Medîne'ye varıp Muhammedi ve Eshâbını, cenge çıkmaktan vazgeçirir isen, sana üç yaşında yirmi deve vereceğim. Süheyl ibni Amr, bu va'dime kefil olsun" dedi. Nâîm râzı oldu. Medîne'ye gelip küffâr askerinin çokluğunu bildirdi. Eshâbın bir kısmı tereddütte kaldı. Amma Ebû Bekr ve Ömer radıyallahü anhüma huzura varıp Medîne'den çıkmağı teklif ettiler. Resûlullah efendimiz mesrur oldu. **"Nefsim kudreti elinde olan Allah hakkı için elbette cenge çıkarım"** buyurdu. Abdullah bin Revâha'yı Medîne'de vekil bırakıp, Sancağı, hazret-i Ali'ye verdiler.

O sırada, Mekkeli müşrikler, Ebû Süfyân kumandasında iki bin askerle, İslâm'ın yayılmasını önlemek için Bedr'e hareket etti. Âlemlerin efendisi, bin beş yüz kahraman Eshâbıyla, onlardan önce Bedr'e geldiler. Mücâhidlerin kendilerinden önce Bedr'e geldiğini öğrenen müşriklerin kalblerine korku düştü. Ancak Merrüzzahrân'a kadar ilerleyebildiler. Kahraman İslâm askeri ile karşılaşmaya cesaret edemediler. Kalplerine korku düşüp, o seneki kıtlığı da bahane edip Mekke'ye geri döndüler. Mekke halkı onlarla alay edip maskarılağa aldılar.

Ehl-i islâmın iki atı vardı. Fakat ticaret malları çoktu. Bedr'de bunları çok para ile sattılar. Zilkâdenin ortası idi. Çok para kazandılar. Resûl-i ekrem efendimiz, şanlı Eshâbıyla, müşrikleri sekiz gün Bedr'de beklediler. Sonra sürur ve izzet ile Medîne'ye hareket ettiler.

Zâtü'r-Rika' Gazâsı

Bu gazâ Muharrem ayında vâki oldu. Medîne'ye koyun satmak için gelen bir şahıs ehl-i islâma Benî Enmâr ve Benî Seleme'nin Müslümanlar üzerine asker topladıklarını haber verdi. Bu haber Peygamber sallallahü aleyhi ve selleme erişti. Hazret-i Osman'ı Medîne'de vekil bırakıp dörtyüz veya bir rivayette yediyüz kişilik bir kuvvetle Pazar gecesi o ayın onuncu gününde Medîne'den

çıktılar. Müşriklerin oldukları yere ulaştılar. O yerde kadınlardan başka kimseyi bulamadılar. Müşriklerin erkekleri dağlara kaçmışlardı. Müşrikler pusu kurup saldırırlar diye o yerler yağma edilerek etraftaki müşrik kabîleler sindirildi. On beş gün seferde kalınıp Medîne'ye döndüler.[253]

Müreysî Gazâsı

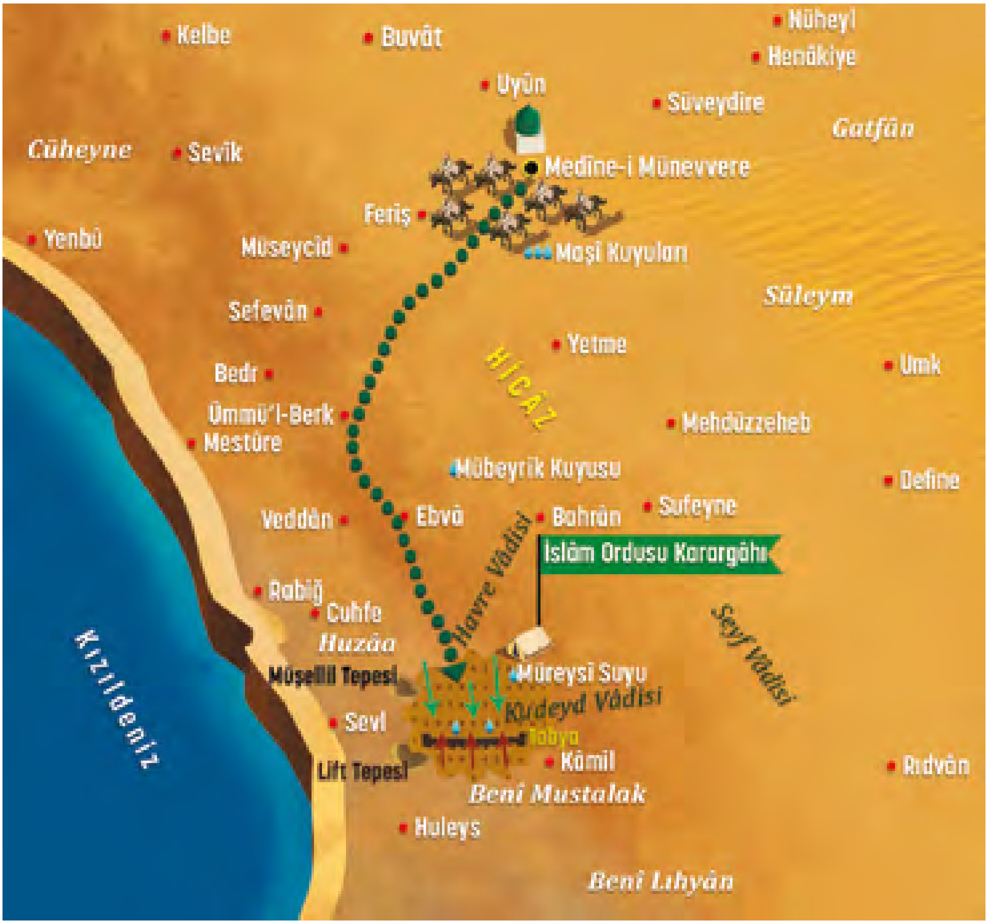

253 *Buhârî, Vuzu', 34; Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 343; İbni Hişâm, Sîret, II, 203; Vâkıdî, Megâzî, I, 396; İbni Sa'd, Tabakât, II, 61; Süheylî, Ravd-ül-ünf, III, 400.*

Dûmetü'l-Cendel Gazâsı

Resûlullah efendimiz, Dûmet-ül-Cendel'de yaşayan ve Şam'a gidip gelen yolcuları rahatsız ve Medîne-i münevvereyi tehdit eden kabîleler üzerine bin kişilik bir ordu ile sefere çıktı. Rebî'ul-evvel ayının sonlarına doğru pazartesi günü idi. Sibâ bin Urtufa'yı Medîne'de vekil bıraktı. İslâm ordusunun geldiğini haber alan düşman kabîleleri kaçtılar. Burada birkaç gün kalındıktan sonra Rebî'ul-âhirin yirmisine doğru Medîne'ye dönüldü.[254]

"Ben, Cüveyriyye'den daha hayırlı, daha bereketli bir kadın görmedim."
Hazret-i Âişe

Müreysî Gazâsı

Bu gazâya, **Benî Mustalak Gazvesi** de denir. Müreysî, Huzâa kabilesinin Kudeyd'deki su kuyularının ve bu kuyuyu korumak için yapılmış tabyanın ismidir. Burası aynı zamanda Benî Huzâa kabilesinin ileri karakoludur.

Hicretin beşinci senesinde, Mustalakoğullarının reîsi Hâris bin Ebî Dırâr, Peygamber efendimizle çarpışmak için pek çok adam toplamıştı. Onları silâhlandırarak, Medîne üzerine yürüyecekti. Bu haber, sevgili Peygamberimize ulaşınca, hemen yedi yüz kişilik bir birlik ile Mustalakoğullarına karşı sefere çıkıldı. Müreysî kuyusu başında karargâh kuruldu, önce Mustalakoğulları İslâm'a dâvet edildi. Kabûl etmeyerek, ok atıp savaşı başlattılar. Resûlullah efendimizin; **"Hep birlikte aniden hücûma geçiniz"** emrini yerine getiren Eshâb-ı kirâm, Mustalakoğullarından on kişiyi öldürdü. Kabîle reîsi kaçarak canını kurtarmış, fakat, kızı Berre ve kabîlesinden 600 kişi esir düşmüştü. Ganîmetler paylaştırıldı. Berre, Peygamber efendimizin huzûruna çıkıp; "Hissesine düştüğüm sahibimle, dokuz altın karşılığında hürriyete kavuşmam için anlaştım. Bana yardım ediniz!" dedi. Peygamber efendimiz, merhamet buyurarak, onun bu arzusunu yerine getirip satın aldı. Sonra âzâd edip, hürriyetine kavuşturdu. Sevgili Peygamberimizin, İslâm'ı tebliği ile müslüman oldu. Onun müslüman olmasına son derece sevinen Âlemlerin efendisi, mükâfat olarak nikâhıyla şereflendirdi. Bunu gören Eshâb-ı kirâmın hepsi de; "Biz, Resûlullah'ın ailesi olan annemizin, akrabâsını hizmetçi olarak kullanmaktan hayâ ederiz" dediler ve esirlerini âzâd ettiler. Bu nikâh yüzlerce esirin âzâd olmasına sebep oldu.

Sevgili Peygamberimiz, mübârek zevcesinin Berre İsmini, Cüveyriyye olarak değiştirdi. Hazret-i Cüveyriyye vâlidemiz için, Hazret-i Âişe vâlidemiz; "Ben, Cüveyriyye'den daha hayırlı, daha bereketli bir kadın görmedim" derdi.[255]

254 Vâkıdî, Megâzî, I, 403; İbni Sa'd, Tabakât, II, 62; Süheylî, Ravdü'l-ünf, III, 414; İbni Kesîr, Sire, III, 177.
255 İbni Hişâm, Sîret, II, 294; Vâkıdî, Megâzî, I, 413; İbni Sa'd, Tabakât, II, 74; Süheylî, Ravdü'l-ünf, IV, 13.

İslâm ordusu zaferle, nûrlu Medîne'nin yolunu tutarken, etraftaki müşrik kabîlelerinin gözleri korkmuş, müslümanlara saldırmaya cesaret etmenin ne kadar tehlikeli olduğunu anlamışlardı.

Hicrî beşinci sene vukû bulan bâzı hâdiseler

Mustalak Gazâsı'ndan dönüşte kuvvetli bir rüzgâr esti. Eshâb zannettiler ki, düşman Medîne'ye gelip yağma yapmak ister. Resûlullah, **"Korkmayın. Medîne emin mahaldir, her köşesinde muhâfaza melekleri vardır. Lakin bugün bir münâfık ölmüştür. O, Übey Selülün dostu Zeyd İbni Furâe idi"** buyurdu.

Bu gazâya mü'minlerin anneleri hazret-i Âişe ve Ümmü Seleme de gitmişlerdi. Münâfıklar, hazret-i Âişe vâlidemize iftirâda bulundular. Bâzı müslümanlar da bu iftirâlara aldanmıştı. Âyet-i kerîmeler gelerek münâfıkların iftirâları ortaya çıkarıldı ve Hazret-i Âişe medhedildi.[256] Resûlullah, **"Müjdeler olsun sana ey Âişe Hak teâlâ seni temize çıkardı. Senin pâklığına şehâdet etti"** buyurdu. Peygamber aleyhisselâm Eshâbı mescide topladı. Hutbe irâd edip inzâl olan âyet-i celîleri okudu. Bu âyet-i kerîmelerin bereketiyle mü'minlerin kalbindeki şüpheler kalktı. Bu iftiraya cüret edenlere de cezâları verildi.

Bu gazâdan dönüşte, Teyemmüm âyeti[257] nâzil oldu.

Âişe radıyallahü anhânın gerdanlığı Salsala denilen yer de bir kere daha kayboldu. O yer Medîne'ye yakındı. Gerdanlık bulununcaya kadar burada beklediler. O yerde su yoktu. Eshâbın yanlarında da su yoktu. Resûlullah aleyhisselâm Âişe Sıddîka'nın dizinde uyuyordu. Eshâb-ı kirâm susuzluk durumu hazret-i Ebû Bekir'e arz ettiler. O da Resûlullah'a gitti, Resûlullah aleyhisselâm uyandı. Allahü teâlâ teyemmüm âyetini gönderdi. Eshâb teyemmüm edip sabah namazını edâ ettiler. Sonra Âişe radıyallahü anhâyı deveye bindirdiler. Deve kalkınca gerdanlık bulundu.

Ve lev semi'û ehl-ü Mısre evsâfe haddihî,
Lemâ bezelû fî sevmi Yûsufe min nakdin.

Levîmâ Zelîhâ lev re eyne cebînehû,
Le âserne bilkat'il kulûbi alel eydi.

Mısırdakiler, onun yanaklarının güzelliğini işitmiş olsalardı.
Yûsuf aleyhisselâmın pazarlığında hiç para vermezlerdi.
(Bütün mallarını, onun yanaklarını görebilmek için saklarlardı.)

Zelihâ'yı kötüliyen kadınlar, onun parlak alnını görselerdi.
Ellerinin yerine kalblerini keserlerdi (de acısını duymazlardı).

Âişe radıyallahü anhâ

---

256 Buhârî, Megâzi, 34; Müslim, Tövbe, 68; Ahmed bin Hanbel, Müsned, VI, 194; Vâkıdî, Megâzî, II, 431.
257 Mâide: 6.

HENDEK GAZÂSI

Buna **Ahzâb Gazâsı** da denir. Ahzâb, hizb kelimesinin çoğuludur. Hizb; taife, grup, kısım demektir. Bu gazâda Resûlullah ile muharebe etmek için birkaç taife birleştiklerinden Ahzâb Gazâsı denilmiştir.

Hicretin beşinci yılı idi. Medîne-i münevvereden sürülen fitne ve fesat kaynağı Yahudi Nâdiroğulları, gruplara ayrılmış, bir kısmı Şam'a, bir kısmı da Hayber"e gitmişlerdi. Fakat, İslâm'a ve Peygamber efendimize olan kin ve intikam duyguları kalblerini bürümüştü. Reisleri Huyey bin Ahtab, kavminin ileri gelenlerinden yanına topladığı yirmi adamı ile Mekke'ye gitti. Ebû Süfyân ile görüşüp, sevgili Peygamberimizin mübârek vücûdunu ortadan kaldırmak üzere anlaşmaya oturdular. "Bu işi bitirinceye kadar hiç ayrılmadan yanınızda bulunacağız!" dediler. Ebû Süfyân; "Bizim düşmanımıza düşman olanlar, bizim katımızda makbûldür. Fakat, size güvenebilmemiz için, putlarımıza tapmanız lazım. Ancak bundan sonra samîmi olduğunuzu kabûl edip, emin olabiliriz" dedi. Gayelerine kavuşmak için dinlerini dahî veren hâin Yahudiler, putların önünde yerlere kapandılar... Kitaplı kâfir iken, kitapsız oldular. Sevgili Peygamberimizi ortadan kaldırmak ve dîn-i İslâm'ı yıkmak için yemîn ettiler.

Müşrikler, derhâl savaş hazırlığına başladılar. Komşu müşrik kabîlelere de adamlar gönderdiler. Yahudiler de çeşitli kabîleleri iknâ etmek için harekete geçtiler. Bâzı kabîlelere para ve hurma va'd ederek silâhlandırdılar. Müşrikler, Mekke civarından dört bin kişilik büyük bir kuvvet çıkarmıştı. Ebû Süfyân, Dâr-ün-Nedve'de sancak bağlayıp, Osman bin Talha'ya verdi. Orduda üç yüz at, bol sayıda silâh ve bin beş yüz deve vardı.

Dört bin kişilik müşrik ordusu, Merrüzzahrân'a geldiklerinde; Süleymoğulları, Fezâreoğulları, Gatfânlılar, Mürreoğulları, Esedoğulları gibi pek çok kabîleler, altı bin kişilik yardımla müşrik ordusunun sayısını on bine çıkarmıştı. Bu, o zamana göre pek büyük bir kuvvet idi.

Öteden beri Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz ile dost geçinen Huzâa kabîlesi, derhâl Medîne'ye haber uçurmuş, on günlük yolu dört günde alan bir süvâri, Peygamber efendimize, müşriklerin durumunu teferruatıyla haber vermişti.

İşlerini, Eshâb-ı kirâmla istişare ederek yapan sevgili Peygamberimiz, derhâl sahâbîlerini toplayıp, durumu müzâkere ettiler. Savaşın, nerede ve nasıl yapılması husûsunda, her sahâbî teklifini bildirdi. Bu heyet içinde bulunan Selmân-ı Fârisî hazretleri söz alıp;

"Yâ Resûlallah! Bizde bir harb usûlü vardır. Düşmanın, baskın

"Müjdeler olsun sana ey Âi e! Hak teâlâ seni temize çıkardı. Senin pâklı ına ehâdet etti."
Hadîs-i şerîf

yapma ihtimâlinden korktuğumuz zaman, etrafımıza hendek kazarak savunma yapardık" dedi. Bu usûl, Peygamber efendimiz ve Eshâb-ı kirâmın hoşuna gitti ve bu şekilde düşmanla çarpışmağa karar verildi.[258]

Peygamber efendimiz derhâl, Eshâbından bâzılarını alıp, hendeğin nereye kazılması lâzım geldiğini keşfettiler. Medîne'nin güney tarafı bahçelik olup, sık ağaçlarla kaplı idi. Müşriklerin buradan toplu hücûma geçmeleri ihtimâli zayıftı. Sonra buranın müdâfâasını az bir kuvvet başarabilirdi. Doğuda ise andlaşma yapılan Benî Kureyzâ adlı Yahudi kabîlesi bulunuyordu. Bu sebeple müşrikler, ancak batı ve kuzey taraftaki açık araziden hücûma kalkabilirlerdi. Bu taraflardan hendek kazılacak yerler tesbit edildi. Eshâb-ı kirâmın herbirine üç metre kadar yer düşüyordu. Herkes hissesine düşen yeri iki adam boyunda (3,5 metre kadar) kazacak, hendek sür'atle koşan bir atın atlayamayacağı (7-8 metre) kadar geniş olacaktı. Zaman azdı, Düşman, Mekke'den çıkmış, Medîne'ye doğru yürümüştü. Hendeğin en kısa zamanda kazılması lâzımdı.

Sevgili Peygamberimiz, başta bizzat kendisi olmak üzere, kahraman eshâbıyla **"Bismillâhirrahmânirrahîm"** diyerek, ilk kazmayı vurdular. Herkes, bütün gayretiyle bir an önce hendeği kazmaya çalışıyordu. Hattâ buna, çocuklar bile iştirâk ediyorlardı. Resûlullah efendimize, Zübâb tepesi üzerinde bir Türk çadırı hazırlandı.[259] Hendekten çıkarılan topraklar zenbillerle bu tepenin etrafına dökülüyor, gelirken de düşmana atmak için Sel dağından taşlar çekiliyordu. Zenbil bulamayanlar, eteklerinde toprak taşıyordu. Sevgili Peygamberimiz de yoruluncaya kadar çalışıyordu. Bu hâli gören Eshâb-ı kirâm, gayrete geliyor ve; "Canımız sâna fedâ olsun yâ Resûlallah. Bizim çalışmamız yeter. Sen çalışma, istirahat buyur" demelerine rağmen; **"Ben de çalışarak kazandığınız sevaba ortak olmak istiyorum"** buyurarak cevap veriyorlardı.

O günlerde hava çok soğuktu. Ayrıca o sene kuraklık yüzünden kıtlık hüküm sürüyordu. Yiyecek bulmak da hayli güçtü. Âlemlerin efendisi dâhil olmak üzere, bütün Eshâb-ı kirâm müthiş bir açlık içinde bulunuyorlardı. Kendilerini güçlü hissetmeleri için, açlıktan karınlarına taş bağlıyorlar, midelerini sıkıştırarak yemek ihtiyâcını gidermeye çalışıyorlardı.

Âlemlere rahmet olarak gönderilen sevgili Peygamberimiz, kendi açlığını düşünmüyor, Eshâbının bu soğukta aç olarak çalışmasına ve çektiği zahmetlere çok üzülüyor, onlara acıyor ve; **"Allah'ım! Âhiret hayâtından başka** (istenecek) **bir hayat yoktur. Yâ Rabbî! Ensâr ile Muhâcirlere mağfiret eyle!"** diyerek duâ buyuruyorlardı. Onlar da canlarından çok sevdikleri Habîb-i ekrem efendimize; "Hayâtımızın sonuna kadar Allahü teâlânın yolunda, dîn-i İslâm'ı yaymak için Resûlullah efendimize tâbi olduk" diyerek cevap veriyorlardı. Bu karşılıklı muhabbet; açlık, susuzluk gibi nice meşakkatleri kökünden söküp götürüyordu.

Bir şimşek çaktı

Hendek kazmak, her gün sabah erkenden başlıyor, akşama kadar sürüyordu. Bir gün kazı esnasında, Ali bin Hakem hazretleri ayağından yaralandı. Ata bindirerek Peygamber efendimizin huzûruna getirdiler. Âlemlerin efendisi; **"Bismillâhirrahmânirrahîm"** diyerek, onun ayağını sığadı. Efendimizin bir mûcizesi olarak, bir anda ayağının kanı durdu ve ağrısı kesildi.

258 İbni Hişâm, Sîret, I, 220; Vâkıdî, Megâzî, I, 441; İbni Sa'd, Tabakât, II, 65-74.
259 İbni Sa'd, Tabakât, II, 83; Taberi, Tarih, III, 45, 51.

Hendek kazmaya devam ediliyordu. Eshâb bir ara çok sert bir yerle karşılaştılar. Kazmak mümkün olmuyordu. Resûl-i ekrem efendimize gelip, durumu bildirdiler. Teşrîf buyurarak hendeğe indiler. Bir kapla su istediler. Bir yudum alıp, tekrar kaba boşalttılar. Sonra suyu sert yere serptiler. Balyozu alıp, o yeri bir vuruşta kum gibi dağıttılar. Orası kolayca kazılır olmuştu. Bu vuruş esnasında, sevgili Peygamberimizin mübârek karnı açılınca, oradakiler, efendimizin açlıktan mübârek midesi üzerine taş bağladığını gördüler. Resûlullah efendimizin bu hâlini gören Câbir bin Abdullah hazretleri, huzûra varıp; "Anam-babam sana fedâ olsun yâ Resûlallah! İzin verirseniz eve kadar bir gidip geleyim" diyerek müsâade istedi. İzin aldıktan sonrasını Hazret-i Câbir şöyle anlattı:

"İzin verilince eve gelip hanımıma; "Resûl aleyhisselâmda öyle bir açlık hâli gördüm ki, dayanılır gibi değil. Evde yiyecek bir şeyler var mı?" diye sordum. O da; "Şu oğlaktan ve bir kaç avuç arpadan başka bir şey yoktur" dedi. Hemen oğlağı kestim, zevcem de arpayı el değirmeninde öğütüp un hâline getirdi. Sonra onu hamur yaptı. Eti çömleğe koyup, tandırda pişirmeğe başladı. Resûlullah'ın yanına dönerken, hanımım yemeğin az olması sebebiyle mahcûb olmayalım diye sıkı tenbîh etdi. Bundan sonra Resûlullah efendimizin yanına vardım ve; "Yâ Resûlallah! Çok az bir yemeğim var. Yanınıza bir iki kişi alıp bize yemeğe buyurun!" dedim.

Sonra Resûlullah efendimiz bana, **"Hanımına söyle, ben gelinceye kadar tandırdan ne et çömleğini ne de ekmeği çıkarsın"** buyurdu. Sonra mücâhidlere dönüp; **"Ey Hendek halkı! Câbir bize ziyâfet hâzırlamış, bizi yemeğe dâvet ediyor. Yemeği, hem bol hem de güzeldir. Kalkınız! Câbir'in ziyâfetine gideceğiz!"** buyurdu. Bu emir üzerine Eshâb-ı kirâm toplanarak Peygamberimizin arkasından yürümeğe başladılar. Ben hemen eve dönüp olanları hanımıma anlattım ve; "Şimdi ne yaparız?" deyince, bana; "Resûl aleyhisselâm, yemeğin ne kadar olduğunu sormadı mı?" dedi. Ben de; "Sordu ve söyledim" dedim. Hanımım; "Eshâb-ı kirâmı sen mi, yoksa Resûlullah efendimiz mi dâvet etti?" diye sordu. "Resûlullah dâvet etti" deyince; "Resûl aleyhisselâm daha iyi bilir" diyerek beni tesellî eyledi.

Biraz sonra, Peygamber efendimizin nûrlu cemâli kapımızda göründü. Kalabalık olan sahâbîlere; **"Birbirinizi sıkıştırmadan içeri giriniz"** buyurdular... Sahâbî kardeşlerim, onar kişilik gruplar hâlinde oturdular. Nebiyy-i muhterem efendimiz, ekmeğin ve etin bereketlenmesi için duâ buyurdu. Sonra, çömleği tandırdan çıkarmadan kepçe ile içindekileri, aldığı ekmeklerin üzerine koyarak, Eshâbına ikrâm ettiler. Bütün Eshâb doyuncaya kadar, böyle devam ettiler. Yemin ederim ki, yemek yiyen bin kişiden çok

"Ben de çalı arak kazandı ınız sevâba ortak olmak istiyorum."
Hadîs-i şerîf

olduğu hâlde, ekmek ve et aynen duruyordu. Biz de yedikten sonra komşularımıza dağıttık."[260]

Selmân-ı Fârisî hazretleri çok iyi hendek kazardı. Tek başına on kişinin yaptığı işi yapardı. O da arkadaşları ile kendisine ayrılan yeri kazarlarken, çok sert ve büyük, beyaz bir kaya ile karşılaştılar. Kırmak için çok uğraştılar. Fakat bütün emekleri boşa gitti. Üstelik balyozları, kazma ve kürekleri de kırılmıştı. Hazret-i Selmân, sevgili Peygamberimizin huzûruna varıp; "Anam-babam, canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Hendeği kazarken sert bir kayaya rastladık. Demirden yapılmış bütün âletlerimiz kırıldığı hâlde, yerinden bile oynatamadık" diyerek, durumu arzetti.

Habîb-i-ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, saâdetle oraya gelip balyoz istediler. Orada bulunan Eshâb-ı kirâm da netîceyi merakla bekliyorlardı. Nebîlerin sultânı efendimiz, aşağı indiler. **"Bismillâhirrahmânirrahim"** diyerek, balyozu kaldırıp, kayaya öyle bir vurdular ki, bu çarpmadan, Medîne'yi aydınlatan bir şimşek çaktı ve kayadan bir parça koptu.

Resûl-i ekrem efendimiz; **"Allahü ekber!"** diyerek tekbir getirdiler. Bunu işiten Eshâb da tekbir getirdi. Sonra ikinci defa balyozu vurdular. Yine her tarafı aydınlatan bir şimşek!... Ve kayadan kopan parçalar... Sevgili peygamberimiz yine; **"Allahü ekber!"** diyerek tekbir getirdiler. Bunu Eshâb-ı kirâmın tekbîri tâkip etti. Balyoz üçüncü defa indiğinde, her tarafı aydınlatan bir şimşek daha çakmış ve kaya parça parça olmuştu. Âlemlerin efendisi yine; **"Allahü ekber!"** diyerek tekbir getirdi. Şerefli Eshâbı da O'na uyup yine tekbîr getirdiler.

Hazret-i Selmân, elini uzattı. Sevgili Peygamberimiz yukarı çıktılar. Selmân-ı Fârisî; "Anam-babam, canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Ömrümde hiç görmediğim bir şeyi şimdi gördüm. Bunun hikmeti nedir?" deyince, Peygamber efendimiz, Eshâbına dönüp; **"Selmân'ın gördüğünü sizler de gördünüz mü?"** buyurdular. Onlar da; "Evet yâ Resûlallah! Balyozu kayaya vurduğunuz zaman, şiddetli bir şimşeğin çaktığını gördük. Siz tekbir getirince biz de tekbir getirdik" dediler. Peygamber efendimiz de; **"Önceki darbenin ışığında Kisrânın** (Medâyin'deki) **köşkleri bana göründü. Cebrâil** (aleyhisselâm) **gelip; "Ümmetin, o beldelere sâhib olurlar" diye haber verdi. İkinci darbede Rum vilâyetinin** (Şam'ın) **kızıl köşkleri göründü. Cebrâil** (aleyhisselâm) **gelip; "Ümmetin, o diyara da sâhib olur" dedi. Üçüncüsünde, San'a'nın** (Yemen'in) **köşkleri göründü. Cebrâil** (aleyhisselâm)**; "O yere de ümmetin mâlik olur" diye haber verdi"** buyurdu.

Sonra Kâinâtın sultânı, Acem kisrâsının Medâyin'deki sarayını tarif edince, oralı olan Hazret-i Selmân; "Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Seni, hak din ve Kitâb'la gönderen Allahü teâlâya yemîn ederim ki, o köşkler aynen anlattığınız gibidir. Senin, Allahü teâlânın Resûlü olduğuna şehâdet ederim" dedi. Peygamber efendimiz; **"Ey Selmân! Şam, muhakkak feth edilecektir. Heraklius, memleketinin en ücrâ yerine kaçacaktır. Siz, Şam'ın her tarafına hâkim olacaksınız. Size, hiç kimse karşı koyamayacaktır. Yemen, muhakkak feth edilecektir. Şu "Diyâr-ı Meşrik" de muhakkak feth edilecek ve Kisrâ öldürülecektir. Allahü teâlâ bu fetihleri benden sonra size nasîb edecektir"** buyurdular.[261]

260 Buhârî, Megâzi, 27; Dârimî, Mukaddime, 7; İbni Ebî Şeybe, Musannef, VII, 425.
261 Vâkıdî, Megâzî, I, 450; İbni Kesîr, Sire, III, 159; Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, III, 482.

Selmân-ı Fârisî hazretleri; "Resûlullah efendimizin, bu müjdelerinin hepsinin gerçekleştiğini gördüm" diye haber verdi.

Düşman artık gelmek üzereydi. Hendek son sür'atle kazılıyor ve bir an önce bitirilmeye çalışılıyordu. Mücâhidler zaruret hâlinde, Peygamber efendimizden izin alarak işi bırakıyorlar, ihtiyâç giderildikten sonra yeniden işlerinin başına koşuyorlardı.

Münâfıklar gâyet gevşek davranıyor, istedikleri zaman işe geliyor, istedikleri zaman izin almadan bırakıp gidiyorlardı. Ayrıca Eshâbın bu şekildeki çalışması ile alay ediyorlar, Peygamber efendimizin verdiği müjdelere bile; "Biz, düşman korkusundan hendeklere sığınıyoruz. O ise bize Yemen, Rum ve Fars ülkelerinin köşklerini va'd ediyor. Sizin bu hâlinize şaşıyoruz!..." diyorlardı.

Bunun üzerine, mücâhidler için inen âyet-i kerîmede, meâlen buyruldu ki: **"Gerçek mü'minler, ancak o kimselerdir ki, Allahü teâlâya ve Resûlüne îmân edenler ve** (herkesi ilgilendiren içtimai) **toplu bir iş için, O'nunla** (Resûlullah ile) **birlikte bulundukları vakit, O'ndan izin almadıkça, bırakıp gitmeyenlerdir. O hâlde** (ey Habîbim!) **Senden izin isteyenler, gerçekten Allahü teâlâya ve Resûlüne îmân edenlerdir. Bu mü'min kimseler bâzı işleri için senden izin istedikleri vakit, sen de onlardan dilediğin kimseye izin ver ve kendileri için Allahü teâlâdan mağfiret dile. Şüphesiz ki, Allahü teâlâ, Gafûr-ur-Rahîm'dir, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir."**[262]

Münâfıklar için inen âyet-i kerîmelerde de meâlen buyruldu ki: **"Allahü teâlânın Resûlünün dâvetini, kendi aranızda birbirinizi çağırmanıza benzetmeyin! İçinizden, birbirinizi siper ederek gizlice** (sıvışıp) **kaçanlarınızı, Allahü teâlâ muhakkak bilir. O'nun emrine karşı çıkanlar, dünyâda fitneye, âhirette de elem verici bir azâba uğramaktan sakınsınlar! Dikkat edin! Göklerde ve yerde ne varsa, hepsi de Allahü teâlânındır. O, sizin, hangi hâl üzere** (bütün özelliklerinizi, niyetlerinizi, mü'min veya münâfık) **olduğunuzu da biliyor. Allahü teâlâ kendisine döndürüleceğiniz kıyâmet günü bütün yaptıklarınızı size haber verecektir. Allahü teâlâ her şeyi bilir."**[263]

Hendeği kazma işine başlıyalı altı gün olmuştu. Herkes işini, lâyıkıyla bitirmişti. Ancak bir yer, zaman yetmediği için geniş ve derin kazılamamıştı. Peygamber efendimiz burası için endişelerini belirttiler; **"Müşrikler, buradan başka bir yerden geçemezler"** buyurdular. Buraya nöbetçiler koydular.

"Ey Hendek halkı! Câbir bize ziyâfet hâzırlamı , bizi yeme e dâvet ediyor. Yeme i, hem bol hem de güzeldir. Kalkınız! Câbir'in ziyâfetine gidece iz!"
Hadîs-i şerîf

262 Nûr: 24/62.
263 Nûr: 24/63-64.

Allahü teâlâ en güzel vekildir

Müşrik ordusunun Medîne'ye çok yaklaştığı sırada, Yahudi Nâdiroğullarının reîsi Huyey, Kureyş ordu kumandanına; "Medîne'deki Kureyzâ Yahudilerinin müslümanlarla andlaşma hâlinde olduklarını, ancak onların reîsi Ka'b bin Esed'i aldatıp, kendi saflarına çekebileceğini bildirdi. Kumandan da; "Ey Huyey! Hemen Ka'b bin Esed'e git. Müslümanlar ile yaptıkları andlaşmayı bozup bize yardım etsinler" dedi. Bu andlaşmanın maddelerinden biri, **"Medîne'ye bir düşman ordusu taarruz ederse, Müslümanlarla birlik olup, düşmana karşı koymak"** idi.

Yahudi Huyey, müşrik ordusundan ayrılıp, gece, Benî Kureyzâ reîsi Ka'b'ın evine geldi. Kapıyı çalıp kendisini tanıttı ve; "Ey Ka'b! Kureyş'in bütün ordusunu, Kinâne ve Gatfânoğulları gibi nice kabîleleri on bin kişilik bir ordu hâlinde getirmiş bulunuyorum. Artık Muhammed ve Eshâbı kurtulamayacaktır. Onları tamamen imhâ edinceye kadar, Kureyşlilerle buradan ayrılmamağa yemîn ettik!..." dedi. Ka'b; "Muhammed ve Eshâbı öldürülemez de, Kureyş ve Gatfânlar ülkelerine dönüp gider ise, burada yalnız kalırız. Sonunda hepimizi öldürürler diye korkuyorum!..." diye endişesini belirtince, Huyey; "Bu korkunun gitmesi için Kureyş ve Gatfânlardan yetmiş kişi rehin istersin. Bu rehineler sende olduğu müddetçe, onlar buradan gidemezler. Şâyet yenilip giderlerse, ben sizin yanınızdan ayrılmam. Size gelen felâket bana gelmiş olur" diyerek, Ka'b'ı sonra da diğer Yahudileri aldattı. Müslümanlarla olan muahedeyi yırttırdı. Böylece andlaşma bozulmuş oldu.

Huyey, müşrik ordusuna dönüp durumu anlattı. Benî Kureyzâ'nın, Müslümanları arkadan vuracaklarını bildirdi.

Yedinci gün, müşrikler on bin kişilik büyük bir ordu ile Medîne'nin kuzey ve kuzeybatı tarafına gelip, ordugâhlarını kurdular. Bu ordugâh, hendeğin kazıldığı yerin karşı tarafında idi. Müşriklerin düşünceleri; bu büyük ordu ile Medîne'yi baştan başa yakıp yıkmak, Peygamber efendimizi ve Eshâbını ortadan kaldırıp, İslâmiyet'i yok etmekti. Bu, görünüşte karşı konması güç, pek büyük bir ordu idi.

Müşrikler, hayâllerinden geçirmedikleri hendek engelini görünce, şaşkına döndüler, moralleri bozuldu. Çünkü, hendek iyi bir atın süratle koşarak atlayamayacağı genişlikte idi. İçine düşen bir kimse de kolayca çıkamazdı. Hele zırhlı bir kimsenin yukarı tırmanarak çıkması çok zordu.

Müşriklerin geldiğini haber alan sevgili Peygamberimiz, derhâl altı gündür durmadan çalışarak yorgun düşen Eshâbını toplayıp, hendeğin bu tarafında Sel dağı eteklerine karargâhını kurdu. Arkalarında Sel dağı ve Medîne bulunuyordu, önünde hendek ve ötesinde düşman... Yine İbni Ümm-i Mektûm, Medîne'de Peygamber efendimizin vekili olarak bırakıldı. Kadınlar ve çocuklar hisarlara yerleştirildi. Üç bin kişilik İslâm ordusunun otuz altı süvârisi vardı. Sancakları, Zeyd bin Hârise ile Sa'd bin Ubâde hazretleri taşıyordu.[264] Resûlullah efendimizin deriden yapılmış çadırı, Sel dağının eteğinde kuruldu.

Yine nice kahramanlıklar gösterecek olan Eshâb-ı kirâm, dikkatle düşmanın hareketlerini takib etmeğe başladı. Bu sırada, sevgili Peygamberimizin huzûruna Hazret-i Ömer'in geldiği görüldü. "Yâ Resûlallah! İşittiğime göre, Kureyzâ Yahudileri aramızdaki andlaşmayı bozmuşlar ve bize karşı harbe hazırlanıyorlarmış!" dedi. Beklenilmeyen

---

264 İbni Sa'd, Tabakât, II, 67.

bu habere, Âlemlerin efendisi; **“Hasbünallahü ve ni’mel vekîl** (Allahü teâlâ bize yeter. O ne güzel vekildir)**”** diyerek mukabelede bulundular. Çok müteessir olmuşlardı. Şimdi İslâm ordusu, iki ateş arasında kalmıştı. Kuzey ve batıda müşrik orduları, güney doğuda Yahudiler bulunuyordu.

Resûlullah efendimiz, Zübeyr bin Avvâm hazretlerini Kureyzâ oğullarının kalesine gönderdi. Hazret-i Zübeyr gidip, durumu öğrendi. Gelince; “Yâ Resûlallah! Onları, kalelerini tamir, harp tâlimleri ve manevraları yaparken gördüm. Ayrıca hayvanlarını da derleyip toparlıyorlardı” diyerek, gördüklerini anlattı. Bunun üzerine Habîb-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz; Sa’d bin Mu’âz, Sa’d bin Ubâde, Havvât bin Cübeyr, Amr bin Avf, Abdullah bin Revâha’yı, Kureyzâ oğullarına nasîhat edip andlaşmayı yenilemeleri için gönderdi.[265]

Vazife verilen bu beş sahâbî, Kureyzâ Yahudilerinin kalesine gidip, onlara nasîhat ettiler. Fakat, nasîhat kâr etmiyordu. Ayrıca hakâret etmeye de başlamışlardı. Son söz olarak; “Kardeşlerimiz Nâdiroğullarını, yurtlarından sürüp çıkarmakla, bizim, kolumuzu kanadımızı kırdınız. Muhammed de kim oluyormuş! O’nunla aramızda hiç bir söz ve andlaşma yoktur. Peygamberinizin üzerine hep birden saldırıp, öldürmek için and içmiş bulunuyoruz. Kardeşlerimize muhakkak arka çıkıp, yardımcı olacağız!...” dediler.

Sa’d bin Mu’âz hazretleri ve arkadaşları, Resûlullah efendimizin huzûruna gelip, herkesin anlayamayacağı şekilde kapalı olarak durumu anlattılar. Peygamber efendimiz; **“Haberinizi gizli tutun. Ancak bilene açıklayın. Çünkü harp, tedbir ve aldatmadan ibarettir”** buyurdular.[266]

Eshâb-ı kirâm, hendeğin bu tarafında Peygamber efendimizi bekliyor, nasıl hareket edeceklerini merak ediyorlardı. Biraz sonra Kâinatın sultânı, kahraman Eshâbının yanına teşrif etti ve; **“Allahü ekber! Allahü ekber!”** diyerek tekbir getirdi. Bunu işiten şanlı sahâbîler, hep bir ağızdan tekbir getirerek, Cenâb-ı Hakk’ın ism-i şerîfinin yüceliğini bildirip, hendeğin ötesinde kum gibi kaynayan küffârın kalbine korku saldılar. Müşrikler, tekbirleri işitince; “Muhammed ve Eshâbına, herhâlde sevindirici bir haber geldi” dediler.

Peygamber efendimiz, Eshâbına; **“Ey Müslüman cemâati! Allahü teâlânın fetih ve yardımı ile sevininiz!”** buyurarak, muzaffer olacaklarının müjdesini verdi. Şanlı Eshâb, şimdiye kadar birçok seriyyelerde bulunmuşlar, Bedr ve Uhud gazâlarına katılmışlardı. Sayıca ve kuvvetçe çok olan müşrikleri, Allahü teâlânın izni ve Resûl-i Ekrem efendimizin duâsı bereketiyle her

“Ey Selmân! am, muhakkak feth edilecektir. Heraklius, memleketinin en ücrâ yerine kaçacaktır. Siz, am’ın her tarafına hâkim olacaksınız. Size, hiç kimse kar ı koyamayacaktır. Yemen, muhakkak feth edilecektir. u “Diyâr-ı Me rik” de muhakkak feth edilecek ve Kisrâ öldürülecektir. Allahü teâlâ bu fetihleri benden sonra size nasîb edecektir..”
Hadîs-i şerîf

---

265 Vâkıdî, Megâzî, I, 460; Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, IV, 8.
266 Buhârî, Cihâd, 157; Ebû Dâvûd, Cihâd, 101; Tirmizî, Cihâd, 5; İbni Mâce, Cihâd, 28; Ahmed bin Hanbel, Müsned, I, 126.

Hendek Gazâsı

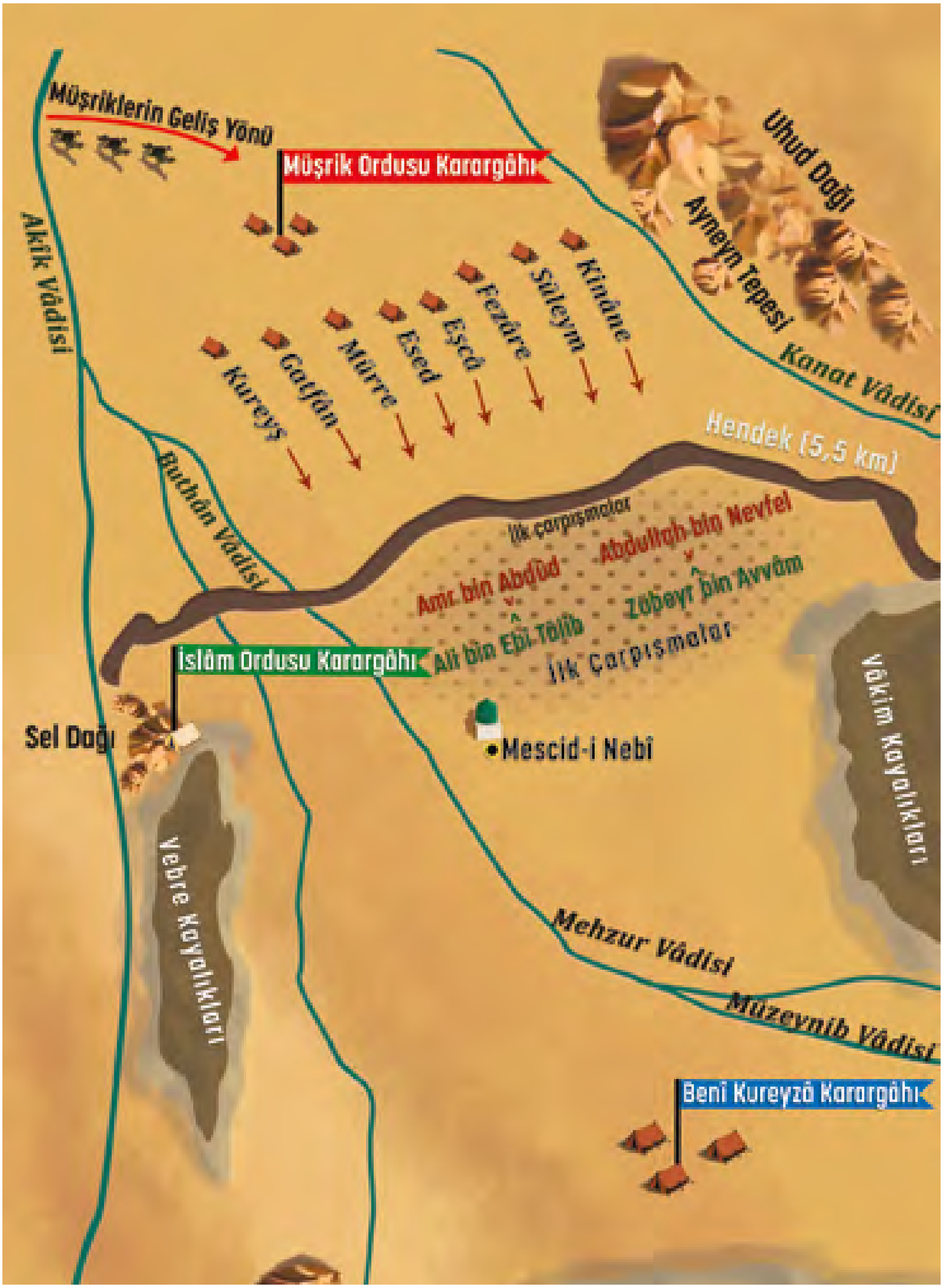

defasında hezimete uğratmışlardı. Başlarında, varlıkların **"Baş tâcı"** olduktan sonra, yapamayacakları iş, katlanamayacakları sıkıntı olamazdı. Hava soğuk, kıtlık şiddetli, açlık ziyâde idi... Peygamber efendimiz dâhil, bir çokları mübârek karınlarına taş bağlamışlardı. Karşıda düşman, kum gibi kaynıyordu!... Fakat şanlı Eshâb için, düşmanın çokluğu ve çekilen sıkıntıların ehemmiyeti yoktu. Allahü teâlâ en güzel vekildi... O'na bağlanmışlar, O'na dayanmışlar, O'na sığınmışlardı.

"Ey Müslüman cemâati! Allahü teâlânın fetih ve yardımı ile sevininiz!"
Hadîs-i şerîf

Kureyş'in önde gelen kumandanları ve Kureyş'le beraber gelen diğer kabîlelerin liderleri umûmî taarruza geçmek için bir karar vermeden önce, hendeğin etrafında, geçebilecekleri bir yer araştırmaya başladılar. Hendeği bir baştan öbür başa kadar dolaştılar. Nihâyet aceleden yarım kalan dar yerde durup, buradan hücum etmenin uygun olacağında karar kıldılar. Müşrik askerleri de kumandanlarının peşinden hareket ediyorlar, bir hendeğe, bir de şanlı Eshâba bakıp şaşırıyorlardı. "Yemîn ederiz ki, bu, Arabların başvurduğu bir usûl değildir. Muhakkak bunu, o Farslı adam tavsiye etmiştir!" diyorlardı.

Kureyşli kumandanlar, askerlerine hendeğin dar yerini göstererek; "Buradan kim atlayıp, karşıya geçebilir?" deyince, içlerinden beş süvâri ayrıldı. Bunlar teke tek vuruşmak üzere hendeğin diğer tarafına geçeceklerdi. Şanlı Eshâb-ı kirâm ve müşrik askerleri merakla bu beş atlının hareketlerini takip etmeye başladılar. Süvâriler hız almak için geriye çekildiler. Sonra atlarının başını hendeğin en dar yerine çevirip, hızlandırdılar. Dört nala koşan beş cins at, bir sıçramada hendeğin diğer tarafına geçmeyi başardılar. Onu pek çok süvâri takip etmek istedi ise de başaramayıp, hendeğin öbür tarafında kaldılar. Bu geçenler içinde Amr bin Abdûd adında çok güçlü, sırtı yere gelmemiş bir pehlivan vardı ve herkes ondan korkar karşısına çıkamazdı. Tek başına bir orduya bedeldi. Onbin kişilik ordu içinde buraya çıkması da bunu gösteriyordu. Tepeden tırnağa kadar zırh giymişti. Atının üzeride çok heybetli bir duruşu vardı. Görünüşte kalblere korku salan bu adam, mücahidlere karşı; "Benimle çarpışabilecek bir kimse varsa meydana çıksın?..." diye bağırdı.

Bu kibir abidesini gören Hazret-i Ali, sevgili Peygamberimizin huzûruna çıkarak: "Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Onunla ben çarpışayım" diyerek izin istedi. Üzerinde zırhı dahi yoktu. Eshâb-ı kirâm, ona gıbta ile bakıyordu. Sevgili Peygamberimiz, kendi mübârek zırhını çıkarıp, Hazret-i Ali'yi giydirdiler. Kılıcını ona kuşattılar. Mübârek başlarından sarığını çıkarıp, onun başına bizzat kendi mübârek elleriyle sardılar. Sonra da; **"Allah'ım! Bedr gazâsında amcam oğlu Ubeyde, Uhud Gazâsı'nda amcam Hamza şehîd oldular. Yanımda kardeşim ve amcam oğlu**

olan Ali kaldı. Sen onu muhafaza eyle. Ona yardımını ihsân eyle. Beni yalnız başıma bırakma!" diye yalvararak duâ ettiler. Eshâb-ı kirâm; **"Âmîn!"** dediler.

Duâlar ve tekbirler arasında yaya olarak ilerleyen Allahü teâlânın Arslan'ı, atının üzerinde, bir heyûlâ gibi duran Amr bin Abdûd'un karşısına dikildi. Gözlerinden başka her tarafı zırhlarla kaplı olan Amr, bu kahramanı tanıyamadı ve kim olduğunu sordu. O da; "Ben, Ali bin Ebî Tâlib'im" diyerek kendini tanıtınca, Amr; "Ey kardeşimin oğlu! Baban, benim dostumdur. Bu sebeple senin kanını dökmek istemem. Benim karşıma çıkacak amcalarından biri yok mu?" diyerek güyâ ona acıdı. Hazret-i Ali ise; "Ey Amr! Vallahi, ben senin kanını dökmek isterim. Yalnız, ikimizin de eşit durumda olması lâzım gelmez mi? Yiğitliğin şânına da bu yakışmaz mı? Hâlbuki, ben yayayım, sen ise atlısın!..." diyerek onu tahrik etti.

Bunu işiten Amr'ın, yiğitlik damarı kabarıp derhâl atından indi ve atının bacaklarını kılıçla doğradıktan sonra, hiddetle Hazret-i Ali'nin karşısına geçti. Hamle yapmak üzere iken, Allahü teâlânın Arslan'ı; "Ey Amr! İşittim ki, sen, Kureyş'den bir kimse ile karşılaştığında, onun iki dileğinden birini yerine getireceğine yemîn etmişsin. Bu doğru mu?" diye sordu. O da; "Evet, doğrudur" diye cevap verince, bu defa; "O hâlde, birinci isteğim; senin, Allahü teâlâ ve Resûlüne îmân edip, Müslüman olmandır!" diyerek îmâna dâvet etti. Bunu duyan Amr, kızdı ve; "Geç bunu! Bu bana lâzım değil!" dedi. Hazret-i Ali; "İkinci isteğim, çarpışmayı bırakıp, Mekke'ye dönmendir. Zîrâ Resûl aleyhisselâm, düşmana gâlip gelirse, sen bu hareketinle O'na yardım etmiş olursun!..." dedi. Amr; "Bunu da geç! Ben intikam almadıkça, koku sürünmeyeceğime yemîn ettim. Başka bir dileğin varsa onu söyle!" deyince, Hazret-i Ali; "Ey Allahü teâlânın düşmanı! Artık seninle çarpışmaktan başka bir şey kalmadı!" dedi.

Amr, bu sözlere gülüp; "Hayret doğrusu! Arab diyarında karşıma çıkabilecek bir yiğidin olduğu, hatırımdan geçmezdi! Ey kardeşimin oğlu! Yemîn ederim ki, ben seni öldürmek istemem. Zîrâ, baban, benim dostumdu. Ben karşıma, Kureyş eşrafından Ebû Bekr gibi, Ömer gibi bir kimse isterdim" dedi. Hazret-i Ali; "Öyle olsa da, ben seni öldürmek için buraya çıktım" deyince, Amr'ın kanı başına sıçradı. Kılıcını kaldırması ile indirmesi bir oldu. Böyle bir şeyi bekleyen Allahü teâlânın aslanı hazret-i Ali "kerremallahü vecheh", şimşek gibi yana sıçrayıp, hamleyi kalkanıyla karşıladı. Fakat Amr, bunun gibi nice kalkanlar parçalamıştı. Onun vuruşuna en güçlü kalkanlar bile dayanamazdı. Nitekim, şimdi de öyle oldu. Hazret-i Ali'nin kalkanı parçalandı, ayrıca kılıç, başını sıyırıp yaraladı. Hamle sırası Hazret-i Ali'ye gelmişti; Allahü teâlâya sığınıp, **"Yâ Allah!.."** diyerek Zülfikâr'ı, Amr'ın boynuna indirdi. İndirmesi ile İslâm ordusunda; **"Allahü ekber!.. Allahü ekber!.."** sedâları yeri göğü inletmeye, küffâr ordusunda feryâdlar yükselmeğe başladı... Evet, Nebîlerin Sultânı, varlıkların baş tâcının duâsı kabul olmuştu. İnsan azmanı Amr, yere serilmiş, gövdesinden oluk gibi kan boşanırken, kafası miğferiyle birlikte uçmuştu. En çok güvendikleri Amr'ın yere serildiğini gören arkadaşları, derhâl Hazret-i Ali'ye saldırdılar. Bunu gören Eshâb-ı kirâm, oraya koştular. Zübeyr bin Avvâm, Nevfel bin Abdullah'ı yaralayıp atıyla birlikte hendeğe düşürdü. Hazret-i Ali, hendeğe inip Nevfel'i iki parçaya ayırdı. Diğerleri hendeği zor geçip geriye kaçtılar. Müşrik ordusu baş kumandanı ise, daha harbin başında büyük bir ümitsizliğe düşmüştü.

Artık harbin şekli belli olmuştu. Hendek, göğüs göğüse çarpışmayı engelliyordu. Ok atışlarıyla birbirlerine zayiat vermeğe uğraştılar. Bu hareket, neticeyi uzatmaktan başka bir işe yaramıyordu. Müşrikler, bu şekilde galip gelemeyeceklerini anlayıp, hendeğin her tarafından hücûma geçmenin en uygun bir yol olacağına karar verdiler ve saldırıya geçtiler. On bin kişilik koca düşman ordusu, hendeği geçmek için uğraşıyor, üç bin kişilik şanlı İslâm ordusu ise, okla, taşla onları hendekten geçirmemeğe gayret ediyordu. Müthiş bir mücâdele başlamıştı. Bu mücâdele akşama kadar sürdü.

Resûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, gece, hendeğin çeşitli yerlerine nöbetçiler yerleştirdi. Kendisi de dar olan yerde nöbet tutmağa başladı. Medîne'ye beş yüz kişilik bir devriye kuvveti göndererek, sokaklarda yüksek sesle tekbir getirmelerini emretti. Böylece Yahudilerden veya Kureyş müşriklerinden gelecek bir tehlike zamanında önlenecek, kadınlar ve çocuklar korunacaktı.

Kureyzâ Yahudileri ise, Huyey bin Ahtab'ı müşriklere gönderip, gece baskınları yapmak üzere iki bin kişilik bir kuvvet istediler. Geceleri, savunmasız kalan kadın ve çocuklara saldıracaklardı. Fakat mücâhidlerin sabahlara kadar devriye gezmeleri; **"Allahü ekber!"** nidâlarıyla tekbir getirmeleri, kalblerine büyük bir korku salmıştı. Kalelerine çekilip, fırsat beklemeğe başladılar. Zaman zaman küçük gruplar hâlinde Medîne'ye girmeğe çalıştılar.

Bir gece Kureyzâoğullarının ileri gelenlerinden Gazzâl, yanına aldığı on kişilik bir birlik ile, Peygamber efendimizin halası Safiyye vâlidemizin bulunduğu köşke kadar gelmeyi başardı, içerde kadınlar ve çocuklar vardı. Kendilerini koruyacak bir tek silâhları bile yoktu. Yahudiler, önce köşke ok atmaya, sonra da içeri girmeye çalıştılar. İçlerinden biri, iç avluya geçmeyi başardı ve içeri girmek için etrafı kontrol etmeye başladı. Bu sırada sevgili Peygamberimizin kahraman halası, yanındakilere hiç ses çıkarmamalarını tenbih ettikten sonra, aşağı inip, kapının yanına geldi. Bir tülbent ile başını sıkıca sarıp, bir erkek görünümüne girdikten sonra, eline bir sırık alıp, beline bir bıçak yerleştirdi. Yavaşça kapıyı açıp o Yahudinin arkasına yaklaştı ve elindeki sırığı şiddetle başına indirdi. Hiç vakit kaybetmeden yere düşen Yahudiyi öldürdü. Sonra öldürülen Yahudinin başını dışarıda ok atmakla meşgûl olan Yahudilere fırlattı. Arkadaşlarının kesik başını ayakları altında gören Yahudiler, büyük bir korkuya kapılıp, kaçmağa başladılar. Bir taraftan da; "Bize, Müslümanlar evlerinde hiç bir erkek bırakmaksızın, hepsini harbe göndermişler, şeklinde haber verilmişti!..." diye söyleniyorlardı.[267]

"Ali'nin bir kılınç vurması, bütün ins ve cinnin ibâdetlerinden dahâ kıymetlidir."
Hadîs-i şerîf

267 Vâkıdî, Megâzî, I, 463.

Harp, sabahleyin yine aynı şiddetle devam etti. Oklar havada vınlıyarak uçuşuyordu. Âlemlerin efendisi sallallahü aleyhi ve sellem, şanlı Eshâbına; **"Varlığım yed-i kudretinde bulunan Allahü teâlâya yemin ederim ki, karşılaştığımız sıkıntılar, üzerinizden muhakkak kaldırılacak ve sizler ferâha, çıkarılacaksınız"** buyurarak, onlara sabretmelerini tavsiye etti ve zaferin, inananlara âit olacağını müjdeledi. Bu müjdeyi alan kahraman sahâbîler, açlık, kıtlık gibi sıkıntıları unutup canla, başla çalıştılar. Hendekten bir müşrikin bile geçmesine meydan vermediler. Eshâb-ı kirâmın önde gelenlerinden Sa'd bin Mu'âz hazretleri, büyük bir kahramanlık göstererek savaşıyordu. Savaş sırasında, Hibbân bin Kays bin Araka adlı bir müşrikin attığı ok ile kolundan yaralandı. Ok, atar damara isabet edip, çok kan kaybına sebeb oldu.

Hazret-i Sa'd, yaralı bir hâlde, etrafındakilerin kanı durdurmak için uğraştıklarını görerek, durumunun ciddî olduğunu anladı ve; **"Yâ Rabbî! Kureyş harbe devam edecekse, bana ömür ihsân eyle. Çünkü senin Resûlüne eziyet eden, O'nu yalanlayan bu müşriklerle savaşmaktan hoşlandığım kadar, başka hiç bir şeyden hoşlanmıyorum. Eğer aramızdaki harb sona eriyorsa, beni şehîdlik mertebesine yükselt. Fakat, Benî Kureyzâ'nın âkıbetini görmeden ruhumu kabzetme"** diyerek duâ etti. Duâsı kabul olunup, kanı kesildi.

Eshâb-ı kirâm arasında çarpışıyor görünen Abdullah bin Übey gibi münâfıklar ise, gâyet ağırdan alıyor, ileri hatlara yaklaşmıyorlardı. Ayrıca, mücâhidlerin morallerini bozmak için ellerinden geleni yapıyor; "Muhammed size, Kayser ve Kisrâ'nın hazînelerini va'd edip duruyor. Hâlbuki, şu anda hendek içinde hapsolmuşuz. Korkumuzdan abdest bozmağa bile gidemiyoruz. Allah ve Resûlü, bizi aldatmaktan başka bir şey yapmıyor, dünyalık olarak da herhangi bir şey va'd etmiyor!..." diyerek fitne çıkarmaya çalışıyordu. Sıkıştıkları zaman, evlerine düşmanın saldırabileceğini bahane edip vazife yerlerini terkediyorlardı. Münâfıkların bu hareketleri de ayrı bir dert ve ayrı bir sıkıntı oluyordu.

Müşrik ordusu, bir an önce netîceye varmak için bütün gücünü harcıyor, fakat şerefli sahâbîlerin kahramanca müdâfâaları karşısında, hiç bir varlık gösteremiyordu. En çok saldırdıkları yer, dar geçit idi. Sevgili Peygamberimiz, buradan ayrılmıyor, Eshâbını savaşa teşvik ediyordu. Peygamber efendimizin yanı başında harb etmek şerefine kavuşmak isteyen Eshâb-ı kirâm, gazâ meydanında görülmemiş kahramanlıklar gösteriyorlardı. Bir ara müşriklerin, şiddetli bir ok atışına başladıkları görüldü. Bütün hedef, Kâinatın sultânının bulunduğu çadır idi.

Sevgili Peygamberimizin mübârek vücutlarını bir zırh örtüyordu. Mübârek başlarında ise miğferleri vardı. Çadırın önünde dimdik duruyorlar, harbin seyrine göre Eshâbına emirler veriyorlardı. Müşrikler, bâzen en zayıf görünen yere birden yükleniyorlar, mübârek sahâbîler oraya koşup, din düşmanlarını püskürtünceye kadar, aşk ile çarpışıyorlardı. Bu görülmemiş mücâdele pek şiddetli oluyor, kahraman sahâbîler, çarpışmaktan, yan tarafa bakacak zaman bulamıyorlardı. O gün, sabahla başlayan bu mücâdele, geç saatlere kadar devam etti. Namaz vakitleri geldikçe, şanlı sahâbîler; "Yâ Resûlallah! Namazımızı kılamadık" diyorlar, âlemlerin efendisi, Kâinatın sultânı, büyük bir üzüntü içinde; **"Vallahi ben de kılamadım"** buyuruyorlardı. Yatsı sıralarında, ibâdetlerini yaptırmayan müşrik sürüsünü, pek şiddetli bir saldırı ile geriye püskürtüp, dağıttılar. Bu dağınıklıktan kurtulamayan Kureyşliler ve Gatfânlar, gece-

yi geçirmek üzere ordugâhlarına çekildiler. Mücahidler de sevgili Peygamberimizin çadırına doğru yürüdüler. O zaman, âlemlere rahmet olarak gönderilen Fahr-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, bedduâ etmek âdet-i şerîfleri değil iken, namaz için dayanamamışlar; **"Onlar, nasıl güneş batıncaya kadar uğraştırıp bizi namazımızdan alıkoydular ise, Allahü teâlâ da onların evlerine, karınlarına ve kabirlerine ateş doldursun!"** buyurarak, müşriklere bedduâda bulundular. Kazaya kalan öğle, ikindi ve akşam namazlarını kıldıktan sonra, yatsı namazını kıldırdılar.

"Varlı ım yed-i kudretinde bulunan Allahü teâlâya yemin ederim ki, kar ıla tı ımız sıkıntılar, üzerinizden muhakkak kaldırılacak ve sizler ferâha, çıkarılacaksınız." ***Hadîs-i şerîf***

Yâ Rabbî, küffârı münhezim kıl

Müşrikler, İslâm'ı tamamen ortadan kaldırmak için yaptıkları bu mücâdelelerinden sonra, Müslümanların gündüz mağlûb edilemeyeceğini anladılar. Onlara göre tek çâre aynı şiddetle gece baskınları tertiplemekti. Müslümanlar ancak bu şekilde yenilebilirdi. Bu kararlarını hemen tatbîkata koyup, Yahudi Kureyzâ oğullarıyla birlikte gece baskınları yapmaya başladılar. Askerlerini gruplara ayıran müşrikler, nöbetleşe hücûma geçiyorlardı. Bu hâl günlerce devam etti. Başta sevgili Peygamberimiz ve kahraman Eshâb-ı kirâm; aç, uykusuz, yorgun oldukları hâlde müdâfâaya devam ettiler. Hiç bir düşman askerini hendekten bu tarafa geçirmediler. Canla başla yapılan bu savunma, daha önce yapılan bütün gazâlardan daha korkulu, daha şiddetli, daha sıkıntılı ve daha zahmetli idi.

Günlerdir çarpışmakta olan müşriklerde, yiyecek sıkıntısı baş göstermeye başladı. At ve develeri de, yerde bir tutam kuru ot bulamadıkları için, ölmeğe başlamıştı. Bu sebeple müşriklerin kumandanı, Dırâr bin Hattâb kumandasında bir birliği, Kureyzâ Yahudilerine erzak temini için göndermişti. Küffâra her şeylerini fedâ eden Yahudiler, derhâl yirmi deve yükü buğday, arpa, hurma ve hayvanlar için saman yükleyip teslîm ettiler. Dırâr, askerleri ile sevinç içinde dönerken, Kubâ yakınlarında bir grup sahâbî ile karşılaştılar. Kahraman Eshâb, derhâl hücum etti. Kanlı bir çarpışmadan sonra, müşrikleri kaçırtarak yüklü develeri Peygamber efendimize teslîm ettiler ve çok duâya mazhar oldular.[268]

Kâinatın Sultânı sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, bir aya yakın devam eden bu şiddetli çarpışmada, pek güç durumlarda kalan kahraman Eshâbına acıyor, onlara, babalarından kat kat fazla şefkat gösteriyordu. Şanlı Eshâbının gösterdiği bu insan üstü gayretlere karşı, kendisi mübârek alnını toprağa koyuyor, onlar için Allahü teâlâya şöyle yalvarıyordu: **"Ey darda kalanların imdatlarına yetişen! Ey muhtaç ve çâresiz kalmışla-**

268 Vâkıdî, Megâzî, I, 467.

rın duâsına icâbet eden Allah'ım! Benim ve Eshâbımın hâllerini muhakkak görüyor ve biliyorsun. Yâ Rabbî! Sen küffârı münhezim kıl (hezîmete uğrat)**, içlerine tefrika düşür ve onlara karşı bize nusret ver, zafer ihsân eyle!.."**

Sevgili Peygamberimiz, bu duâsını, son günlerde sık sık tekrarlıyordu.

Müşrikler, kıtlığın da verdiği ızdırâblardan dolayı, bir an önce müslümanları ortadan kaldırmak için, bütün güçlerini harcıyorlardı. Böyle çarpıştıkları bir akşam, müşrik ordusundan, kalbine İslâm'ın sevgisi düşmüş bir kimse. Peygamber efendimizin huzûruna geldi. Bu, Gatfân kabîlesinden Nu'aym bin Mes'ûd idi. Sevgili Peygamberimize; "Yâ Resûlallah! Ben, Allahü teâlânın bir olduğunu ve senin hak peygamber olduğunu tasdik etmek için geldim. Hamd olsun Müslüman olmakla şereflendim. Şimdiye kadar size karşı çarpışmıştım. Bundan sonra da küffâra karşı çarpışacağım. Bana ne emrederseniz yapmağa hazırım! Yâ Resûlallah! Benim müslüman olduğumu kavmim dahî bilmiyor" dedi. Resûl-i ekrem efendimiz; **"Bu küffârın arasına girip, tefrika sokarak birbirlerinden ayırmağa çalışabilir misin?"** buyurdular. O da; "Yâ Resûlallah! Allahü teâlânın yardımı ile onları birbirinden ayırabilirim. Yalnız, her ne dilersem söylemeğe izin var mı?" diye suâl etti. Efendimiz de; **"Harp hiledir, istediğini söyleyebilirsin"** buyurdular.

Nu'aym bin Mes'ûd hazretleri, önce Kureyzâ Yahudilerinin yanına varıp; "Benim size karşı olan sevgimi bilirsiniz. Yalnız bu konuşacaklarımız aramızda kalsın, hiç kimse bilmesin!" dedi. Yahudiler de; "Hiç kimse bilmeyecektir?" diyerek yemîn ettiler. Bunun üzerine Hazret-i Nu'aym; "Şu adamın (Peygamber efendimizin) işi, muhakkak bir belâdır. O'nun, Nâdir ve Kaynukâ oğullarına yaptığını biliyorsunuz. Onları, yurtlarından yuvalarından sürüp çıkardığını, hepiniz de gördünüz. Şimdi, Kureyşliler ve Gatfânlar gelip Müslümanlarla çarpışmaktalar, siz de onlara yardım etmektesiniz. Günlerce çarpıştığımız hâlde, daha bir netîceye varamadık. Böyle devam ederse, muhasara uzayacağa benzemektedir. Kureyşliler ve Gatfânların malları, mülkleri, yurtları, çocukları, sizin gibi burada değildir. Bu harpte eğer fırsat bulur da gâlib gelirlerse ganîmetleri toplar giderler. Şâyet mağlûb olurlarsa çekip giderler, sizi, onlarla başbaşa bırakırlar. Hâlbuki, sizin Müslümanlarla başa çıkacak ne gücünüz, ne de kuvvetiniz var. Harbin şu andaki durumu ise, Müslümanların zafere kavuşacağını göstermektedir. Tahmin ettiğim gibi olursa, Müslümanlar sizi kılıçtan geçirmeden bırakmazlar. Onun için acele bir tedbir almamız lâzımdır!..." dedi.[269]

Bu sözleri büyük bir heyecan ve korku ile dinleyen Yahudiler, Hazret-i Nu'aym'ın, kendilerini bu derece düşünmesinden dolayı çok memnun kaldılar ve; "Sen bize dostluğunu lâyıkıyla gösterdin. Bize, nasıl bir tedbir almak lâzım geldiğini de söyle" dediler. Bunu bekleyen Nu'aym bin Mes'ûd; "Doğrusu şudur ki; Kureyş ve Gatfân eşrâfından bâzılarını rehin almadıkça, müslümanlarla aslâ harbe girmeyin! Rehineler sizin yanınızda olduğu müddetçe, harbden kaçıp gidemezler!" dedi. Bunun da pek güzel bir tedbir olduğunu kabul eden Yahudiler, ona, teşekkür edip, izzet ikrâmda bulundular.

Hazret-i Nu'aym, Yahudilerden ayrılıp doğruca Kureyş karargâhına vardı. Kumandanlarına; "Benim Muhammed'e olan düşmanlığımı ve sizleri de ne kadar çok sevdiğimi bilirsiniz, öğrendiğim bir şeyi, dostluğumuzun îcâbı, size ulaştırmayı büyük

269 İbni Hişâm, Sîret, II, 228; Vâkıdî, Megâzî, I, 481; Süheylî, Ravdü'l-ünf, III, 433; Kettânî, Terâtîb-ül-idâriyye, I, 543.

bir vazife bildim. Yalnız, bu söyleyeceklerimi hiç kimseye duyurmayacağınıza söz verip yemîn etmelisiniz!" dedi. Onlar da yemîn edip merakla; "Söyle, seni dinliyoruz" dediler. "Haberiniz olsun ki, Kureyzâ Yahudileri, sizinle ittifak ettiklerine pişman olmuşlar ve Muhammed'e haber göndermişler: "Kureyşten ve Gatfânların ileri gelenlerinden boyunlarını vurmak üzere rehineler alıp sana teslîm edelim. Sonra seninle birlik olup müşriklerin kökünü kazıyıncaya kadar çarpışalım! Yalnız, kardeşlerimiz Nâdir oğullarını affedip yurtlarını bağışlamalısın!" demişler. Muhammed de, Yahudilerin bu isteklerini kabul etmiş! Eğer Yahudiler, sizden rehine isterse, sakın kabul etmeyin, hepsini öldürecekler! Sakın bu söylediklerimi kimse duymasın!..." dedi. Kureyşliler, bu mühim haberden dolayı Hazret-i Nu'aym'a çok teşekkür edip iltifat gösterdiler.

Nu'aym bin Mes'ûd radıyallahü anh oradan ayrılıp, Gatfânların yanına geldi. Kureyşlilere anlattıklarını onlara da söyledi.

Bir gün sonra Kureyş kumandanı, Kureyzâ oğullarına; "Artık burada durmak bizim için çok güçleşti. Zîrâ hava soğuk, hayvanlarımız açlıktan kırılıp gitmektedir. Bu gece iyi bir hazırlık yapıp, yarın hep birlikte şiddetli bir hücûma geçelim" diye haber gönderdi. Yahudiler de; "Biz, hem Cumartesi günü harp etmeyiz hem de sizinle beraber savaşmaya katılabilmemiz için, ileri gelenlerinizden bir çok kimseyi bize rehin olarak vermeniz lâzım. Eğer muhâsara müddeti uzar ve siz âciz kalıp memleketinize giderseniz, bizi Muhammed'e teslîm etmiş olursunuz. Şâyet, rehin verirseniz, bizi bırakıp gitmezsiniz!..." dediler.

Bu haber, Kureyş kumandanına ulaştığı zaman; "Nu'aym bin Mes'ûd'un sözü doğru imiş!" dedi ve Yahudilere tekrar haber gönderip; "Biz size, bir tek adamımızı bile rehin olarak vermeyiz. Eğer, yarın gelip bizimle beraber harb ederseniz ne âlâ, yoksa biz yurdumuza gideriz. Siz de Muhammed ve Eshâbı ile başbaşa kalırsınız!..." dediler.

Bunu işiten Kureyzâ Yahudileri, Nu'aym'ın sözünün doğru çıktığını düşünüp; "Bu durumda, biz de sizinle birlik olup Müslümanlara karşı savaşmayız..." dediler. Böylece her iki tarafın da kalblerine korku düştü.[270]

Peygamber efendimize, Cebrâil aleyhisselâm gelip; Allahü teâlânın, müşrikleri kasırga ile perişân edeceğini müjdeledi. Bunun üzerine Âlemlerin efendisi, mübârek dizleri üzerine gelip, mübârek ellerini uzatarak; **"Allah'ım! Bana ve Eshâbıma acıdığından dolayı sana şükrederim"** diyerek, Allahü teâlâya şükranlarını arzettiler. Sonra kahraman Eshâbına müjdeyi bildirdiler.

O gece Cumartesi gecesi idi. Ortalığı müthiş bir karanlık kaplamış, göz gözü görmüyordu. Derken şiddetli bir ayaz ve arkasından

"Allah'ım! Bana ve Eshâbıma acıdı ından dolayı sana ükrederim."
Hadîs-i şerîf

270 İbni Hişâm, Sîret, II, 228; Vâkıdî, Megâzî, I, 481; Süheylî, Ravdü'l-ünf, III, 433.

çok kuvvetli bir rüzgâr esmeye başladı. Bu geceyi, Huzeyfe tebni Yemân hazretleri şöyle anlattı:

"Öyle bir gecede bulunuyorduk ki, o zamana kadar ondan daha karanlık bir gece görmemiştik. Bu şiddetli karanlıkla birlikte, gök gürültüsünü andıran bir gürültüyle korkunç bir rüzgâr da esmeye başlamıştı. Bu sırada, müşrik ordusunun telâşa ve korkuya kapılıp, kendi aralarında anlaşmazlığa düştüklerini Peygamber efendimiz bize haber verdi. Biz, şiddetli soğuktan, açlıktan ve gecenin dehşetinden ayağa kalkamıyor, olduğumuz yerde üzerimize bir şeyler örterek bekliyorduk.

Resûlullah namaza durdu ve gecenin bir kısmını namaz kılarak geçirdikten sonra, bize doğru dönerek şöyle buyurdu: **"İçinizden, müşrik ordusunun yanına gidip, durumlarını inceleyerek, bana haber getirecek olan var mıdır? Bu haberi getirenin Cennet'te bana arkadaş olmasını Allahü teâlâdan dileyeyim."** Orada bulunanlar şiddetli açlık ve soğuktan ayağa kalkamadı. Sonra Resûlullah efendimiz, benim yanıma geldi. Soğuktan ve açlıktan iki dizim üzerine çöküp büzülerek oturuyordum. Resûlullah efendimiz bana dokunarak; **"Sen kimsin?"** buyurdu. "Ben Huzeyfe'yim yâ Resûlallah" dedim. Resûlullah efendimiz; **"Git şu kavim ne yapıyor bir bak! Yanıma dönüp gelinceye kadar onlara, ok ve taş atma, mızrak ve kılıç vurma. Sen benim yanıma dönüp gelinceye kadar, ne soğuktan, ne sıcaktan zarar görmeyeceksin, esir edilip, işkenceye de uğramayacaksın"** buyurdu.

Kılıcımı ve yayımı aldım, gitmek üzere hazırlandım. Resûlullah efendimiz, benim için; **"Allah'ım, onu önünden-ardından, sağından-solundan, üstünden-altından koru"** diyerek duâ buyurdu.

Müşriklere doğru yürümeye başladım. Sanki hamamda yürüyor gibiydim. Vallahi içimde ne bir korku, ne bir üşüme, ne de bir ürperti vardı. Nihâyet müşriklerin ordugâhına vardım. Kumandanları ve ileri gelenleri bir siperde ateş yakmışlar, ısınıyorlardı. Ebû Süfyân; "Buradan çekip gitmeli" diyordu. Hemen aklıma, onu orada öldürmek geldi. Ok çantamdan bir ok çıkarıp, yayıma yerleştirdim. Ateşin ışığından faydalanarak onu vurmak istedim. Tam atacağım sırada, Resûlullah'ın; "Benim yanıma dönüp gelinceye kadar, bir hâdise çıkartmayacaksın" buyurduğunu hatırladım ve öldürmekten vazgeçtim. Bundan sonra, kendimde kuvvetli bir cesaret buldum. Müşriklerin yanına sokulup ateşin başına oturdum. Görülmemiş derecedeki şiddetli rüzgâr ve Allahü teâlânın görülmeyen ordusu (melekler), onlara yapacağını yapıyordu. Rüzgârda, kapkacakları devriliyor, ateşleri ve ışıkları sönüyor, çadırları başlarına yıkılıyordu. Bir ara, müşrik ordusunun kumandanı Ebû Süfyân ayağa kalkıp; "İçinizde gözcüler ve casuslar bulunabilir, dikkat ediniz, herkes yanındakinin kim olduğuna baksın! Herkes yanında oturanın elini tutsun" dedi. Ebû Süfyân, aralarına bir yabancının girdiğini sezer gibi olmuştu. Hemen ellerimi uzatıp, sağımda ve solumda bulunan iki kişinin ellerinden tutup, onlardan önce isimlerini sordum. Böylece tanınmamı engelledim.

Nihâyet Ebû Süfyân, ordusuna şöyle hitâb etti: "Ey Kureyşliler! Siz durulacak bir yerde değilsiniz. Atlar, develer kırılmağa başladı. Kıtlık her tarafı sardı. Rüzgârdan başımıza gelenleri görüyorsunuz. Hemen göç edip gidiniz! İşte ben gidiyorum!" diyerek devesine bindi. Müşrik ordusu perişân bir hâlde toplanıp, Mekke'ye doğru hareket etti. Üzerlerine kum ve çakıl yağıyordu.[271]

271 Vâkıdî, Megâzî, I, 489.

Müşrik ordusu çekip gidince, ben de Resûlullah efendimizin yanına doğru yürüdüm. Yolun yarısına geldiğimde karşıma yirmi kadar beyaz sarıklı süvâri (melekler) çıktı. Bana; **"Resûlullah'a haber ver. Allahü teâlâ düşmanı perişân etti..."** dediler. Resûlullah efendimizin yanına döndüğümde, bir kilim üzerinde namaz kılıyordu. Fakat ben döner dönmez, gitmeden önceki üşüme ve titreme hâlim tekrar başlamıştı. Resûlullah efendimiz, namazdan sonra, ne haber getirdiğimi sordu. Ben de, müşriklerin içine düştükleri perişân hâli ve çekip gittiklerini haber verdim. Resûlullah bu habere çok sevindiler ve gülümsediler. Günlerdir uykusuzduk. Peygamberimiz, beni de yanına alıp, üzerindeki kilimin bir ucunu üzerime örttü. O gece bu şekilde sabahladık. Seher vaktinde Resûlullah beni uyandırdı. Sabah olunca, müşrik ordusundan eser kalmamıştı. Onlar, Mekke'ye yaklaşıncaya kadar peşlerinden şiddetli bir rüzgâr esti ve arkalarından da hep tekbir sesleri işittiler.

"Artık nöbet sizindir. Bundan sonra Kurey sizin üzerinize gelemez."
Hadîs-i şerîf

Kureyş müşrikleri, ordugâhlarını terkedip kaçınca, onlara uyup gelen diğer müşrik kabîleler de Medîne'yi terkettiler. Unutamayacakları çok büyük bir mağlûbiyetin keder ve üzüntüsüne boğuldular. Onlar bu hezîmete uğrarken, Kâinatın efendisi sallallahü aleyhi ve sellem ve şanlı Eshâbı radıyallahü anhüm, Allahü teâlâya şükür secdesine kapanıyorlar, hamd edip, şükranlarını arzediyorlardı. Mücâhidler; **"Allahü ekber! Allahü ekber!..."** sadâları arasında, nûrlu Medîne'nin yolunu tuttular. Medîne sokakları, bir anda çocukların istilâsına uğramış, Kâinatın sultânını ve mübârek babalarını, amcalarını, dayılarını, ağabeylerini karşılamaya çıkmışlardı. Peygamber efendimiz de, tebessüm buyurarak onlara karşılık veriyordu...

Hendek Gazâsı'nda altı şehîd verilmişti... Bu gazâ hakkında Allahü teâlâ, âyet-i kerîmelerde meâlen buyuruyor ki:

"Allahü teâlâ (Hendek Gazâsındaki) **o kâfirleri, hiç bir hayra, zafere kavuşamadıkları hâlde, öfkeleriyle geri çevirdi. Böylece Allahü teâlâ,** (melekler ve rüzgâr ile) **muharebede** (muvaffak olmaları için)**, mü'minlere kâfi oldu. Allahü teâlanın her şeye gücü yeter. O, azizdir, her şeye galiptir."**[272]

"Ey îmân edenler! Allahü teâlânın üzerinizdeki ni'metlerini hatırlayınız. Hani size (Hendek Gazâsında) **ordular saldırmıştı da, biz onların üzerine bir rüzgâr ve sizin görmediğiniz** (meleklerden) **ordular göndermiştik..."**[273]

Bu savaştan sonra sevgili Peygamberimiz; **"Artık nöbet sizindir. Bundan sonra Kureyş sizin üzerinize gelemez"** buyurdular.

---

272 Ahzâb: 33/25.
273 Ahzâb: 33/9.

Benî Kureyzâ Gazâsı

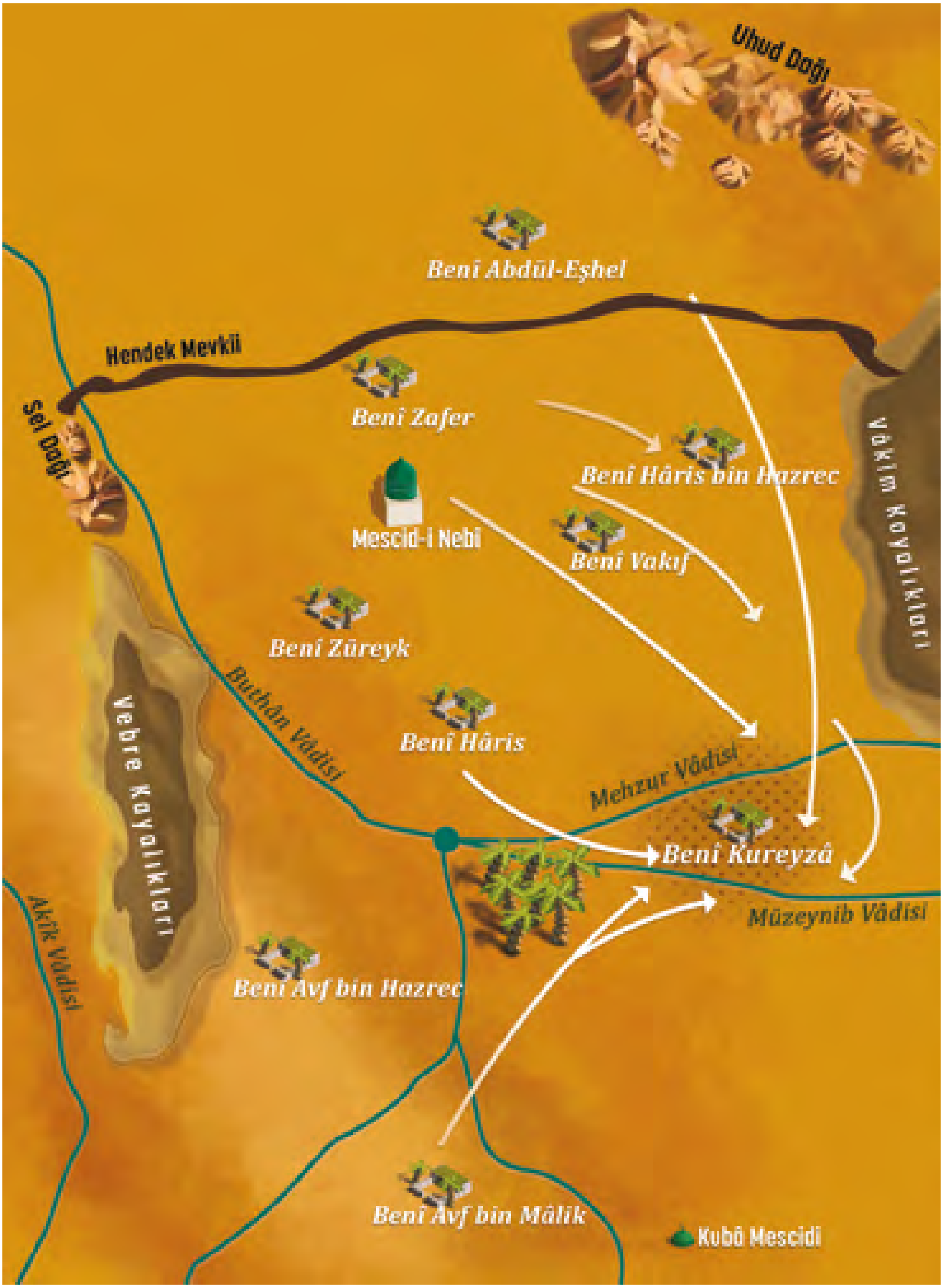

BENÎ KUREYZÂ GAZÂSI

“Ey Eshâbım! Kalkınız, atlarınıza, develerinize bininiz! tâat edenler, ikindi namazını Kureyzâ o ullarının yurdunda kılsınlar!”
Hadîs-i şerîf

Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, Hendek Gazâsı’ndan Medîne-i münevvereye dönünce, Hazret-i Âişe vâlidemizin evine geldi. Silâhlarını ve zırhını çıkardı. Mübârek vücûdu tozlanmıştı. Yıkandı. O anda Hazret-i Dıhye sûretinde, üzerinde zırhı ve silâhları olduğu hâlde bir süvâri geldi. Bu Cebrâil aleyhisselâmdı. Peygamber efendimiz yanına vardığında; **“Ey Allahü teâlânın Resûlü! Cenâb-ı Hak, Kureyzâ oğullarının üzerine hemen yürümeni sana emrediyor!”** diyerek emri tebliğ etti. Kâinatın sultânı, Hazret-i Bilâl’i çağırtarak, Eshâb-ı kirâma duyurmak üzere şu emrini verdi: **“Ey Eshâbım! Kalkınız, atlarınıza, develerinize bininiz! İtâat edenler, ikindi namazını Kureyzâ oğullarının yurdunda kılsınlar!”**

Habîb-i Ekrem efendimiz, hemen zırhını giyip kılıcını kuşandı. Miğferini mübârek başlarına geçirip, kalkanını sırtına, mızrağını eline aldı. Sonra atına bindi. Eshâbının arasına varıp, Hazret-i Ali’ye İslâm sancağını vererek, öncü kuvvet olarak Medîne’nin hemen güneydoğusundaki ovada bulunan Kureyzâ Yahudilerinin kalesine gönderdiler. Abdullah ibni Ümm-i Mektûm’u Medîne’de vekil bıraktılar.[274]

Şanlı Eshâb, sevgili Peygamberimizi ortalarına alarak, Medîne’den; **“Allahü ekber! Allahü ekber!”** tekbirleri arasında ayrıldılar. Yolda Ganmoğulları ile karşılaştılar. Silâhlarını kuşanmış olarak, Resûlullah efendimizi bekliyorlardı. Peygamber efendimiz onlara; **“Size kimse rastladı mı?”** buyurdu. Onlar da; “Yâ Resûlallah! Bize Dıhye-i Kelbî rastladı. Eyerli beyaz bir katır üzerine binmişti. O katırın üzerinde atlastan bir kadife vardı” dediler. Sevgili Peygamberimiz, onlara; **“Bu Cebrâil’dir. Benî Kureyzâ’ya gönderildi. Onların kalelerini sarssın ve kalblerine korku atsın diye...”** buyurdular. Kureyzâ Yahudilerinin kalesine varıncaya kadar, İslâm ordusunun sayısı üç bini bulmuştu.

Hazret-i Ali, İslâm sancağını Kureyzâ Yahudilerinin kalesi önüne dikti. Bunu gören Yahudiler, Peygamber efendimiz aleyhinde sözler sarfettiler. Hazret-i Ali gidip durumu efendimize anlattı. Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem üç bin asker ile orayı teşrif ettikten sonra, merhametlerinden onları İslâm’a dâvet ettiler. Yahudiler, bu güzel teklifi kabul etmediler. Sevgili Peygamberimizin; **“Öyle ise, Allahü teâlâ ve Resûlünün emrine boyun eğerek kaleden inip teslîm olunuz”** teklifini de reddettiler.

Bunun üzerine Âlemlerin efendisi, okçuların üstâdı Sa’d bin

274 İbni Hişâm, Sîret, II, 234; Vâkıdî, Megâzî, I, 497; İbni Sa’d, Tabakât, II, 74; Süheylî, Ravd-ül-ünf, III, 436.

Ebî Vakkâs hazretlerine; **"Ey Sa'd! İlerle ve onları oka tut!"** buyurdu. Hazret-i Sa'd ve diğer okçular, sadaklarındaki okları, tekbir sadâları arasında Yahudi kalesine atmaya başladılar. Onlar da ok ve taş atışlarıyla cevap vererek, çarpışmayı başlattılar.

Müslümanların zayıf durumlarında, arkadan vuran ve hasedlerinden Muhammed aleyhisselâmın peygamberliğini kabul etmeyen bu Yahudi gürûhunun kale kapısını açıp da meydana çıkacak cesaretleri yoktu.

Harp, muhâsara hâlinde devam ediyordu, İslâm askeri arasında bulunan münâfıklar da kaleye gizlice haber göndererek; "Sakın teslîm olmayınız! Medîne'den gitmenizi isterlerse bile kabul etmeyiniz! Eğer çarpışmaya devam edecek olursanız, biz size bütün gücümüzle yardım eder, hiç bir şeyimizi sizden esirgemeyiz. Şâyet sizi Medîne'den çıkarırlarsa, biz de sizinle beraber çıkıp gideriz!..." diyorlardı. Bu haber ile münâfıkların yardımını bekleyen Yahudiler, müdâfâaya yeni bir azim ve ümidle devam ettiler. Muhâsara uzadı, bir aya yaklaştığı hâlde münâfıklardan yardım gelmedi. Kalblerine korku düşüp, andlaşma istediklerini bildirdiler.

Andlaşmayı yapmak üzere, Nebbâş bin Kays ismindeki Yahudi, Resûlullah efendimizin huzûruna gelip; "Yâ Muhammed! Nâdiroğullarına gösterdiğiniz merhameti bize de gösteriniz. Malımız ve silâhlarımız senin olsun! Yeter ki kanımızı dökmeyiniz. Çocuklarımız ve kadınlarımızla beraber yurdumuzdan çıkmamıza müsâade ediniz. Silâh hâricinde her aile için bir deve yükü götürmemize de izin veriniz!..." dedi. Âlemlerin efendisi; **"Hayır, Bu teklifi kabul edemem!"** buyurdular. Bu defa da; "Malı götürmekten vazgeçtik. Kanımızı dökmeyin! Kadınları ve çocuklarımızı götürmeye izin verin!" dedi. Sevgili Peygamberimiz; **"Hayır! Kayıtsız ve şartsız hükmüme boyun eğmekten, itâat edip teslîm olmaktan başka çâreniz yoktur!"** buyurdu. Nebbâş Yahudisi, perişân bir hâlde kaleye dönüp konuşmaları nakletti. Kureyzâoğulları, bu defa büyük bir ye's ve üzüntüye gark oldular.[275]

Liderlerinden Ka'b bin Esed, insafa gelip kavmine şu itirafta ve teklifte bulundu: "Ey kavmim! Gördüğünüz gibi, başımıza büyük bir felâket gelip çatmış bulunuyor. Bu durumda size, üç nasihatim olacak. Bunlardan istediğinizi seçip, ona göre hareket edebilirsiniz!

Birincisi; Şu Zât'a tâbi olup, peygamberliğini kabul edelim! Vallahi O'nun, Allah tarafından gönderilen ve kitaplarımızda vasıflarını gördüğümüz peygamber olduğunu hepimiz biliyoruz. Eğer O'na îmân edecek olursak, kanlarımız, çocuklarımız, kadınlarımız ve mallarımız kurtulmuş olur. Bizim O'na tâbi olmamamızın tek sebebi, Araplara karşı duyduğumuz kıskançlık ve O'nun İsrâiloğullarından olmayışıdır. Hâlbuki, bu Allah'ın bileceği bir iştir. Geliniz, O'na tâbi olalım!..." Yahudiler hep birden karşı çıktılar ve; "Hayır! Biz, bunu kabul etmeyiz ve bizden başkasına tâbi olmayız!" dediler.

Bu sefer Ka'b, ikinci teklifini yaptı: "Hepimiz çocuklarımızı ve hanımlarımızı öldürüp arkamızda düşüneceğimiz bir kimse kalmayınca, Müslümanların üzerine yürüyelim, ölünceye kadar çarpışalım!..." Yahudiler, bunu da reddettiler.

Ka'b, üçüncü teklifinde; "Bu gece, Cumartesi gecesidir. Müslümanlar, bizim bu gecede çarpışmayacağımızı bildikleri için, emîn ve gafil olabilirler. Kılıçlarımızı sıyırıp, kapıdan hep birlikte çıkalım. Böyle bir baskın ile belki galip gelebiliriz!..." dedi. Yahudiler; "Biz, Cumartesi günü, çalışma yasağını kaldıramayız!" diyerek, bu teklifi

---

275 Vâkıdî, Megâzî, I, 460.

de reddettiler. Sâdece, içlerinden Esîd ve Sa'lebe kardeşler, bir de amcalarının oğlu Esed, ilk teklifi kabul edip, Müslüman olmakla şereflendiler. Kaleden çıkıp Eshâb-ı kirâmın arasına girdiler.[276]

"Hayır! Kayıtsız ve artsız hükmüme boyun e mekten, itâat edip teslîm olmaktan ba ka çâreniz yoktur!"
Hadîs-i şerîf

Yahudiler, kendi aralarında uzun süre münâkaşa ettiler. Neticede teslîm bayrağını çekerek, Peygamber efendimizden haklarında hüküm vermek üzere bir kimseyi hakem tâyin etmesini istediler. Resûlullah efendimiz de; **"Eshâbımdan istediğiniz kimseyi hakem seçiniz"** buyurdu. Onlar da; "Biz, Sa'd bin Mu'âz'ın vereceği hükme razı oluruz" dediler. Peygamber efendimiz, kabûl buyurup Sa'd bin Mu'âz hazretlerinin getirilmesini emrettiler.

Sa'd bin Mu'âz, Hendek Gazâsı'nda ağır yaralanmıştı. Resûlullah efendimiz, onu, Mescîd-i Nebîde bir çadır içinde tedavi ettiriyordu. Hakem seçilince, sedye ile Hazret-i Sa'd'ı, Kureyzâ kalesine götürdüler. Yolda Hazret-i Sa'd kendi kendine; "Vallahi, Allahü teâlânın yolunda hiç bir kınayıcının kınamasına kulak asmayacağım!" diyordu. Resûlullah efendimizin huzûrunda sedyeden indirdiler. Peygamber efendimiz; **"Ey Sa'd! Şunlar, senin hükmüne göre teslîm olmayı kabûl ettiler. Haydi, onlar hakkındaki hükmünü bana bildir"** buyurdu. Sa'd bin Mu'âz ise; "Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Muhakkak ki, hüküm vermeğe Allahü teâlâ ve Resûlü daha lâyıktır" dedi. Resûlullah efendimiz de; **"Bunlar hakkında hüküm vermeyi Allahü teâlâ sana emretmiştir"** buyurdu. Hazret-i Sa'd, Yahudilerden, hükmüne razı olacaklarına dâir kesin söz aldı. Her iki taraf da verilecek hükmü merakla beklemeye başladılar.

Bunun üzerine Hazret-i Sa'd, üstünlüğünü gösteren, ilikleri donduran, şânına lâyık olan şu muazzam hükmü açıkladı:

"Benim hükmüm odur ki, âkil ve baliğ olan bütün erkeklerin boynu vurulsun! Kadınları, çocukları esir alınsın, malları da Müslümanlar arasında taksim edilsin!..."

Bu kesin hüküm karşısında, Yahudiler donup kaldılar. Çünkü, kendi kitaplarında, böyle azgınlık yapanlara verilecek ceza aynen böyle idi ki; **"Şehrin birine harb etmek için vardığında onları sulha dâvet et. Bunu kabul edip, kapılarını açarlarsa, içindekilerin hepsi, sana haraç versinler ve hizmet etsinler. Şâyet, harb etmeğe karar verirlerse, onları muhasara et. Allahü teâlânın ihsânı ile, onlara gâlib geldiğin zaman, erkeklerinin hepsini kılıçtan geçir. Kadınlarını, çocuklarını ve mallarını ganîmet olarak al!..."** diye yazıyordu.

Sa'd bin Mu'âz hazretlerinin verdiği hükmün ilâhî hükme uygun gelmesinden dolayı, âlemlerin efendisi, sevgili Peygamberimiz, onu tebrik edip; **"Sen, onlar hakkında Allahü teâlânın, yedi kat gökler üstünde, Levh-i mahfûzdaki hükmüne uy-**

---

276 İbni Hişâm, Sîret, II, 235; Vâkıdî, Megâzî, II, 501; Süheylî, Ravd-ül-ünf, III, 439.

gun hüküm verdin!” buyurarak takdirlerini bildirdiler. Yahudiler, kendi kitaplarında belirtilen bu hükme îtirâz edemediler.

Akil-bâliğ olan bütün erkeklerin elleri boyunlarına bağlanıp Medîne’ye götürüldüler. Ertesi günü Resûlullah’ın emri ile hazret-i Ali ve hazret-i Zübeyr hükmü yerine getirdiler. Çocuklar, kadınlar ve mallar Eshâb-ı kirâm arasında pay edildi.[277]

Böylece, Müslümanların en sıkışık zamanlarında arkadan vuran, bütün andlaşmaları bozan, Peygamber efendimizi, çocukluğundan beri ortadan kaldırmaya çalışan bu sinsi, hain ve bozguncu kavim, Medîne ve çevresinden temizlenmiş oldu.

Esirler arasında bir kadın, müslüman olmak saâdetine kavuştu. Reyhâne ismindeki bu hanım da Peygamber efendimizin hissesine düşmüştü. Resûlullah efendimiz onu dilerse kendi dininde kalmak, dilerse müslüman olmak hususunda serbest bıraktı. Reyhâne de, ben kendi dinimde kalmak istiyorum dedi. Ümm-i Münzir’in evine gönderildi. Daha sonra Salebe bin Sâye’nin tavsiye ve gayretiyle kalbi İslâmiyete ısındı. Bunun üzerine Peygamberimiz Reyhâne’ye, **“Sen Allahü teâlânın ve Onun Resûlünün yolunu tutmak ister misin? Ben böyle münasip görüyorum”** buyurdular. Reyhâne de; “Evet” dedi. Onun bu hareketine ziyâde sevinen sevgili Peygamberimiz, onun da sevinmesi, Cennet’te derecesinin çok yüksek olması için merhamet buyurarak âzâd edip onu zevceliğe kabûl eyledi. Mehrini vererek, nikâhına aldılar. Düğünleri de Ümm-i Münzir’in evinde oldu. Böylece Reyhâne “radıyallahü anhâ” bütün müslümanların annesi olmak şerefine kavuştu.[278]

Sa’d bin Mu’âz’ın şehâdeti

Sa’d bin Mu’âz, Benî Kureyzâ Yahudileri hakkındaki hükmü verdikten sonra, tekrar çadırına götürüldü. Yarası ağırlaşıp, durumu şiddetlenmişti. Peygamber efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, yanına gelip, onu kucakladı ve; **“Allah’ım! Sa’d, senin rızân için, senin yolunda cihâd etti. Resûlünü de tasdik etti. Ona kolaylık ihsân eyle...”** buyurarak duâ etti. Sa’d bin Mu’âz hazretleri, sevgili Peygamberimizin bu mübârek sözlerini duyunca, gözlerini açıp, “Yâ Resûlallah! Sana selâm ve hürmetler ederim. Senin, Allahü teâlanın peygamberi olduğuna şehâdet ederim” diye fısıldadı.

Bundan sonra Sa’d bin Mu’âz’ın yakınları, onu, kaldığı çadırdan Abdüleşhel oğullarının evine götürdüler. O gece durumu çok ağırlaşmıştı. Cebrâil aleyhisselâm, Peygamber efendimize gelip; **“Yâ Resûlallah! Bu gece senin ümmetinden vefât edip de, vefâtı melekler arasında müjdelenen kimdir?”** dedi. Bunun üzerine Kâinatın sultânı, hemen Sa’d bin Mu’âz’ın hâlini sordu. Evine götürüldüğünü söylediler. Peygamber efendimiz, yanında Eshâb-ı kirâmdan bâzıları olduğu hâlde Sa’d bin Mu’âz’ın yanına gitti. Yolda çok süratli gitmeleri sebebiyle, Eshâb-ı kirâm; “Yorulduk yâ Resûlallah!” dediler. Peygamber efendimiz de; **“Melekler, Hanzala’nın cenazesinde bizden önce bulundukları gibi, Sa’d’ın da cenazesinde bizden önce bulunacaklar. Biz önce yetişemeyeceğiz”** buyurarak, hızlı gitmelerinin sebebini açıkladı.

Peygamber efendimiz, Sa’d bin Mu’âz’ın yanına gelince, onu vefât etmiş buldu. Baş ucuna durup, Sa’d bin Mu’az’ın künyesini söyleyerek; **“Ey Ebû Amr! Sen reislerin en iyisi idin. Allahü teâlâ sana saâdet, bereket ve en hayırlı mükâfatı versin!**

277 İbni Sa’d, Tabakât, II, 75; Süheylî, Ravd-ül-ünf, VI, 294.
278 İbni Hişâm, Sîret, II, 245; Vâkıdî, Megâzî, II, 519; İbni Sa’d, Tabakât, II, 75; Süheylî, Ravdü’l-ünf, III, 449; İbni Kesîr, Sire, III, 242.

Allahü teâlâya verdiğin sözü yerine getirdin. Allahü teâlâ da sana va'd ettiğini verecektir!" buyurdu. Bu sırada, Sa'd bin Mu'âz'ın annesi ağlayarak şu beyti okudu:[279]

Nasıl dayanabilir, vah yazık annesine!
Tahammül ister, ağlarım başıma gelene!

Eslem bin Hâris de şöyle anlatmıştır: "Resûlullah, Sa'd bin Mu'âz'ın evine geldi. Biz kapıda bekliyorduk. Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem içeri girdi, adımlarını gâyet geniş açarak yürüyordu. Biz de peşinden yürüdük. Resûlullah durmamızı işaret edince durduk ve geriye döndük. İçerde Sa'd'ın cenazesinden başka kimse yoktu. Resûlullah, içerde bir müddet durduktan sonra dışarı çıktı. Merak etmiştim; "Yâ Resûlallah! Adımlarınızı geniş açarak yürümenizin hikmeti nedir?" diye suâl eyledim. Bunun üzerine; **"Böylesine kalabalık bir mecliste bulunmadım.** (Melekler dolmuştu.) **Meleğin biri beni kanadı üzerine aldı da ancak öyle oturabildim"** buyurdu. Sonra; **"Sa'd bin Mu'âz'ın künyesini söyleyerek; "Sana afiyet olsun yâ Ebâ Amr! Sana afiyet olsun yâ Ebâ Amr! Sana afiyet olsun yâ Ebâ Amr"** buyurdu.

Onun vefâtı, Resûlullah ve Eshâb-ı kirâmı çok üzdü, gözyaşı döküp ağladılar. Cenazesinde bütün Eshâb-ı kirâm toplandı. Sevgili Peygamberimiz, cenâze namazını kıldırdı, cenâzesini taşıdı. Eshâb-ı kirâm, Sa'd bin Mu'âz'ın cenâzesini taşırken; "Yâ Resûlallah! Biz, böyle kolay taşınan cenâze görmedik!" dediler. Bunun üzerine Peygamber efendimiz; **"Melekler indi, onu taşıyorlar"** buyurdu. Cenâzesi giderken, münâfıklar da kötülemek için; "Ne kadar da hafif!" dediklerinde, sevgili Peygamberimiz; **"Sa'd'ın cenâzesine yetmiş bin melek indi. Şimdiye kadar yeryüzüne bu kadar kalabalık hâlde inmemişlerdi"** buyurdu.

Ebû Sa'îd-il Hudrî, dedesinin şöyle dediğini nakletmiştir: "Sa'd bin Mu'âz'ın kabrini kazanlardan biri de bendim. Ona kabir kazmaya başlayınca, etrafa kabirden misk kokusu yayıldı!" Şerahbil bin Hasene de şöyle demiştir; "Sa'd bin Mu'âz defnedilirken, birisi kabrinden bir avuç toprak almıştı. Sonra onu evine götürünce, o toprak misk oldu. Cenâzesi kabre indirilirken, Peygamberimiz kabri başında oturup, mübârek gözleri yaşardı ve mübârek sakalını eliyle tutup çok üzüldü. **"Sa'd bin Mu'âz'ın ölümünden dolayı Arş titredi"** buyurdu.

Bir defasında, Peygamberimize çok kıymetli bir elbise hediye edilmişti. Eshâb-ı kirâm ne kadar güzel dediklerinde; **"Sa'd bin Mu'âz'ın Cennet'teki mendilleri, bundan daha güzeldir"** buyurmuştu.

"Allah'ım! Sa'd, senin rızân için, senin yolunda cihâd etti. Resûlünü de tasdik etti. Ona kolaylık ihsân eyle."
Hadîs-i şerîf

279 İbni Hişâm, Sîret, II, 250.

Ebû Süfyân'ın intikâm arayışı

Ebû Süfyân Hendek Gazve'sinden döndükten sonra bir gün kabilesinin ortasında oturur iken onlara dedi ki, "Hiçbir kimse yok mudur ki, Muhammed'den intikâmımızı alsın!" Bir bedevi bu sözü işitip Ebû Süfyân'ın yanına vardı. "Eğer benim ihtiyacımı görürsen ben bu işi yaparım. Hem yolu iyi bilirim. Hem de keskin hançerim vardır. Hiç kimseden de korkum yoktur" dedi. Ebû Süfyân onun ihtiyaçlarını görüp dileklerini yerine getirdi. Bir deve alıp ona teslim etti ve bu hususu gizlemesini söyledi.

Köylü gece Mekke'den çıkıp az zamanda Medîne'ye vardı. Peygamber aleyhisselâmın Benî Abdüleşhel kabilesinde olduğunu öğrendi. Devesini bir yere bağlayıp yaya olarak oraya vardı. Peygamber aleyhisselâm o kabilenin mescidinde nasihat ediyordu. Köylüyü uzaktan görünce, **"Bu gelen şahısta kötü bir fikir vardır. Amma Allahü teâlânın lutfu ve ihsânı, benimle onun arasına perde olur"** buyurdu.

Köylü Resûllullaha doğru yürüdü. Bu esnada Üseyd bin Hudayr onu tutup geri çekti. "Resûlullahtan uzak ol ey melun" deyip elini kemerine götürdü. Belindeki hançeri gördü. Kötü niyetli olduğunu anladı. Köylü Üseyd'in ayağına kapanıp "Kanıma dokunma" diye feryat etti. Üseyd onu Resûlullah'ın yanına götürdü. Peygamber aleyhisselâm **"Ey köylü, doğruyu söyle sen kimsin? Sana doğru sözden başka şey fayda vermez. Eğer yalan söylersen Allahü teâlâ senin fikrini bana bildirmiştir"** buyurdu. Köylü emân dileyip durumu bildirdi. Resûlullah aleyhisselâmın emriyle, onu hapsettiler.

Ertesi gün yanına getirtip buyurdu ki, "**Sana emân verdim nereye gidersen git. Lâkin sana bundan daha efdal bir şey teklif edeyim."** Köylü "Nedir?" dedi. Peygamber aleyhisselâm buyurdu ki, **"Allah'ın birliğine ve benim risâletime şehâdet etmeni istiyorum."** Köylü hemen kelime-i şehâdet getirdi ve "Yâ Resûlallah asla kimseden korkmazdım. Seni gördükte aklım başımdan gitti. Benim hatırımda olana muttali oldun. Bunu benimle Ebû Süfyân'dan başkası bilmezdi. Anladım ki, sen Allahın Resûlüsün ve O'nun hıfzındasın, Ebû Süfyân'nın fikri şeytanî bir fikirdir" dedi.

Ebû Süfyân'dan böyle bir kötülük sâdır olunca Hâce-i kâinat sallallahü aleyhi ve sellem Amr ibni Ümeyye ve Damre tebni Eslem'e Mekke'ye varıp bir fırsatını bulurlar ise Ebû Süfyân'ı katl etmelerini emretti. O iki sahâbi hareme vasıl olup tavaf ederken bir câriye onları tanıdı. Feryad edip, "Ey Mekkeliler, gafil olmayın bunlar Amr ve İbni Ümeyye'dir" dedi. Halk bunları tanıyınca ikisi birbirlerinden ayrıldılar.

Amr, Mekke dağlarında bir mağaraya girip gizlendi. İbni Eslem ise Medîne'ye gitti. Birkaç gün sonra Amr da mağaradan çıktı. Ebû Süfyân'ın iki casusu karşısına çıktı. Birini ok ile vurup helâk etti. Diğeri kaçtı. Sonra sağ salim Medîne'ye ulaştı. Ebû Süfyân bunları öğrenince çok korktu.

Hicretin beşinci senesinin bâzı mühim olayları

Resûl-i Ekrem efendimiz, Zilkâde ayında Zeyneb binti Cahş ile evlendiler.[280] Bu sene hicâb âyet-i kerîmeleri geldi ve müslüman hanımlara tesettür emredildi.[281] Medîne-i münevvere yakınlarında yaşayan Müzeyne kabîlesi heyet göndererek Müslüman oldu ve muhâcirlerden sayıldı.[282] Yine bu sene zelzele ve Ay tutulması vukû buldu. Ayrıca hac da bu sene farz kılındı.

Hendek Gazâsı'ndan sonra, İslâm Devleti'nin gücünü çevredeki kabîlelerin bir kısmı kabûl ettiler. Artık müslümanlarla dost geçinmenin, hattâ müslüman olmanın en isâbetli yol olacağını düşünmeye başladılar. Bâzıları, Peygamber efendimizin huzûruna gelip, müslüman olmakla şereflendiler.

Âlemlerin efendisi sallallahü aleyhi ve sellem, dîn-i İslâm'ın yayılması için, Eshâbından birlikler teşkil ederek, çevre kabîleleri İslâm'a dâvete gönderdi. Bâzı kabîlelere bizzat kendileri gittiler. Dûmet-ül-Cendel halkı gibi kabîleler, yapılan nasîhatleri kabul edip müslüman oldular. Gatfânlılar, Lıhyânoğulları gibi kabîleler de İslâm askeriyle karşılaşmaktan korkup kaçtılar. Böylece civar kabîlelere gözdağı verilmiş oldu.

"Sa'd bin Mu'âz'ın Cennet'teki mendilleri, bundan daha güzeldir."
Hadîs-i şerîf

Benî Lıhyân Gazvesi

Müşrikler, Âsım bin Sâbit, Hubeyb bin Adiy ve arkadaşlarını radıyallahü anhüm ecmaîn Recî' vak'asında şehîd etmişlerdi. Peygamber efendimiz bundan gayet mahzun ve perişan olmuş idi. Benî Lıhyân'dan bu hareketlerinin hesabını sormak için uygun bir zamanı bekliyorlardı. Zirâ onlar hainlik yapmışlardı. Şartlar oluşunca iki yüz kişilik bir kuvvetle Benî Lıhyân üzerine hareket ettiler. Medîne'de yerine vekil olarak Abdullah ibni Ümm-i Mektûm'u bıraktılar. Düşmanı yanıltmak için Şam'a gider gibi yapıp, o mü'minlerin şehîd oldukları Recî' suyu başına geldiler. Orada Âsım ve arkadaşları için Cenâb-ı Hak'tan mağfiret taleb ettiler. Beni Lıhyân halkı islâm askerinin geldiğini haber alınca dağlara kaçtılar. Orada bir gün kalındı. Etrafa askerler gönderildi. Bütün aramalara rağmen bulunmaları mümkün olmadı. Bu korku onlara yetmişti. Sonra Usfân'a vasıl oldular. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem, hazret-i Ebû Bekr'e radıyallahü anh, **"On kişilik bir kuvvetle Ganim'e kadar etrafı tarayıp dönün"** buyurdular. Küffâr, asker-i islâmın sesini duydu, içlerine korku düştü. Dağlarda kayboldular. Hiç kimseye rastlanmadı. Fakat bu sefer, çevredeki müşriklere bir hâkimiyet vesikası gibiydi. Sonra Medîne'ye dönüldü. Bu sefer, on dört gün sürdü.

280 İbni Sa'd, Tabakât, III, 42; Taberî ,Târih, II, 231.
281 Buhârî, Tevhîd, 22; İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 106.
282 İbni Sa'd, Tabakât, I, 291.

Gâbe Gazâsı

Gazve-i Karde de denir. Resûllahın yirmi yavrulu devesi vardı. Bunları Ebû Zer radıyallahü anhın oğlu kırda otlatıyordu. Ferâze kabilesinden Uyeyne bin Hasin denilen biri Çarşamba gecesi kırk atlı ile gelip İbn-i Ebî Zer'i şehîd ettiler. Develeri de sürüp gittiler.

Bu haber Resûllaha gelince Abdullah ibni Ümm-i Mektûm'u Medîne'de yerine vekil bıraktı. Kendileri beşyüz atlı ile yola çıktı. Mikdâd bin Esved radıyallahü anh hazretlerine sancak verip bir kısım Eshâb ile ileriye öncü olarak gönderdi. Seleme bin Ekva' radıyallahü anhı da kâfirlerin üzerine gönderdi.

Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem, Zî Karde denilen yerde karargâh kurdu. Öncü kuvvet, düşmanın geri kısmına yetişti. Ebû Katâde radıyallahü anh, Mesâdet'ül Fezârî kâfirini katletti. Ukâşe radıyallahü anh da, İbbân bin Amr adlı bir kâfiri katletti. Ehl-i islâmdandan bir kişi şehîd oldu. Seleme bin Ekva' radıyallahü anh kâfirlerin peşine düştü. Çok güzel ok atardı. Mel'ûnlardan çok kimseyi katledip çoğunu da yaraladı. Fazla eşyaları bıraktırdı. On deveyi kâfirlerin elinden aldı. Ebû Katâde radıyallahü anh karargâha gelince Resûlullah onu için, **"Allahım! Ebû Katâde'ye sıhhat ver ve O'nu ömrünün sonuna kadar dinç yaşat!"** diye duâ buyurdular. Resûlullah Mesâdet'ül Fezârî'nin atını ve silahını Ebû Katâde hazretlerine verdi. Ebû Katâde'den sonra Seleme bin Ekvâ da geldi. Yanında müşriklerden kalan iki at da vardı. Peygamberimiz, O'nu da kabul ve tebriklerinden sonra buyurdular ki, **"Bugün süvarilerimizin hayırlısı Ebû Katâde, piyadelerimizin hayırlısı da Seleme bin Ekvâ'dır."**

Bu sefer, büyük bir cür'etle Peygamber malına el uzatan müşriklere ve diğer kabilelere unutamıyacakları bir ders oldu. Zî Karde'de bir gece ve bir gündüz kalındı. Sonra Medîne'ye dönüldü. Bu sefer, beş gün sürdü.

Kudûmun rahmet u zevk u safâdır yâ Resûlallâh
Zuhûrun derd-i uşşâka devâdır yâ Resûlallâh

Nebî idin dahî Âdem dururken mâ-ı tîn içre
İmâm-ı enbiyâ olsan revâdır yâ Resûlallâh

Kemâl-i zümre-i kümmel senin nûrunla olmuştur
Vücûdun mazhar-ı tâm-ı Hudâdır yâ Resûlallâh

Seninle irdiler zâte dahî envâ-ı lezzâte
İşin erbâb-ı hâcâte atâdır yâ Resûlallâh

Hüdâyî'ye şefâat kıl eğer zâhir eğer bâtın
Kapuna intisâb etmiş gedâdır yâ Resûlallâh

Aziz Mahmûd Hüdâyî

Yağmur duâsı

Hicretin altıncı senesinde, müthiş bir kıtlık olmuş, gökten tek damla düşmemişti. Bu sebeple yerde ot bitmemiş, insanlar ve hayvanlar açlık sıkıntısına düşmüşlerdi.

Ramazân-ı şerîf ayının bir Cumâ günü sevgili Peygamberimize; "Yâ Resûlallah! Duâ buyursanız da, Allahü teâlâ yağmur ihsân eylese!..." diyerek, murâdlarını bildirdiler. Peygamber efendimiz, Eshâbıyla sahraya çıkıp, ezân okunmadan ve kâmet getirmeden iki rekat namaz kıldılar. Peygamber efendimiz, mübârek ridâsını ters çevirip tekbir getirdiler. Sonra mübârek ellerini, yenlerinin arasından mübârek koltuk altları görününceye kadar kaldırıp;

"Ey Allah'ım! Bize yağmur ihsân eyle!..." diye duâ etmeye başladılar. Eshâb-ı kirâm da; **"Amîn! Amîn!"** diyordu.

O anda gökyüzü gâyet berrak olup, bir bulut yoktu. Resûl-i ekrem efendimiz duâ ederken, bir rüzgâr esmeye başladı ve gökyüzünü bulutların kapladığı görüldü. Sonra ince ince bir yağmur başladı. Âlemlerin efendisi bu defa; **"Allah'ım! Bu yağmuru bardaktan boşanırcasına yağdır ve hakkımızda hayırlı eyle!"** diyerek duâ ettiler. O anda bardakdan boşanırcasına, yağmur yağmaya başladı.

Peygamber efendimiz ve Eshâb-ı kirâmın elbiselerinde, ıslanmadık yer kalmadı. Eve varıncaya kadar, sular her tarafı göl hâline getirdi. Herkes, sulara dalarak yürüyordu. Yağmur devâm ediyordu. O gün, ertesi gün... Ertesi gün... bir sonraki Cumâ vaktinde Eshâb-ı kirâm; "Yâ Resûlallah! Evlerimiz yağmur sularından yıkılmaya, hayvanlarımız da boğulmaya başladı. Allahü teâlâya duâ eyleseniz de yağmur kesilse!..." dediler. Sevgili Peygamberimiz, gülümsediler ve mübârek ellerini kaldırıp;

"Yâ Rabbî! Bu yağmuru mezrâlara, ağaç biten yerlere, vâdilere gönder!" diyerek duâ ettiler. O anda, bir hafta müddetle yağan yağmur durdu ve duâ edilen yerler ıslanmaya başladı.

Âlemler nûra gark oldu,
Muhammed doğduğu gece,
Mü'min, münâfık fark oldu,
Muhammed doğduğu gece.

Gökten yere nûr atıldı,
Yediler, kırklar katıldı,
Keşişin dili tutuldu,
Muhammed doğduğu gece.

"Bugün (Gâbe' gazâsında) süvarilerimizin hayırlısı Ebû Katâde, piyadelerimizin hayırlısı da Seleme bin Ekvâ'dır."
Hadîs-i şerîf

HUDEYBİYE VAK'ASI

Niyet Ömre, akıbet Hudeybiye

Hicretin altıncı senesinin Zilkâde ayı idi. Bir gece Nebiyy-i muhterem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz rüyâsında, Eshâb-ı kirâm ile Mekke-i mükerremeye gidip Kâbe-i muazzamayı tavâf ettiklerini, bir kısmının saçlarını kısalttıklarını, bir kısmının da kazıttıklarını gördü. Resûlullah efendimiz, bu rüyasını Eshâbına anlattığında, onlar pek ziyâde heyecanlandılar. Hicretten bu yana, doğup büyüdükleri, acı tatlı hâtıralarla dolu, o güzel yurtları olan Mekke'ye gideceklerdi. Beş vakit namazda yönlerini döndükleri ve hasretini çektikleri mukaddes Kâbe'yi ziyâret edip tavâfta bulunacaklardı. Bu ne güzel bir müjde idi... Eshâb-ı kirâm, sevgili Peygamberimizin; **"Siz muhakkak Mescid-i harâm'a gireceksiniz!"** müjdesini alır almaz, hemen hazırlıklara başladı.

Habîb-i ekrem efendimiz, hazırlıklarını bitirdikten sonra, Abdullah ibni Ümm-i Mektûm'u, Medîne'de vekil bıraktı. Zilkâde ayının birinci Pazartesi günü, Kusvâ ismindeki devesine bindi. Hazırlanan bin dört yüz Eshâbı ile birlikte, Medîne'de kalanlarla vedâlaştılar. Umreye niyet ederek, Mukaddes belde Mekke'ye doğru yürüdüler. Yanlarına yolcu silâhı olan kılıçlarını ve kesmek üzere de yetmiş deve almışlardı. Kafilenin iki yüzü atlı, dördü hanım sahâbî idi. Hanımlardan biri, sevgili Peygamberimizin mübârek, mutahhar zevcesi Hazret-i Ümmü Seleme vâlidemizdi.

Zü'l-huleyfe denilen mîkât yerine geldiklerinde, ihrâma girdiler, öğle namazını kıldılar. Sonra, kesilecek develerin kulaklarını işaretleyip, boyunlarına ip bağladılar. Nâciye tebni Cündüb Eslemîye, yardımcılar verilerek, develerin başında vazifelendirildi. Abbâd bin Bişr, yirmi kişilik bir süvâri birliğine kumandan tâyin edilerek ileri keşfe gönderildi. Bişr bin Süfyân, Mekke'ye haberci gönderildi.[283]

İhrâm elbisesini giyen sevgili Peygamberimiz ve kahraman Eshâb, beyazlara bürünmüş bir hâlde, Allahü teâlâya hamd ve şânının yüceliğini tasdik etmeye ve yalvarmaya başladılar;

"Lebbeyk! Allahümme Lebbeyk! Lebbeyk! Lâ şerîke leke Lebbeyk! İnnel hamde venni'mete leke vel-mülke lâ şerîke lek!"

(Buyur, Allahım buyur! Davetine, sözüm ve özümle tekrar tekrar icabet ettim, emrine boyun eğdim. Senin şerikin yoktur, bütün varlığımla Sana yöneldim. Hamd ve ni'met Sana mahsustur. Mülk de Senin'dir. Senin ortağın yoktur.)

Bu mübârek telbiye ile yer gök inliyor, Zü'l-huleyfe, nûrânî bir havaya bürünüyordu. Herkes heyecanlanmış, bir an önce Mekke'ye varmak için Zü'l-huleyfe'den ayrılmışlardı.

Yolda, Hazret-i Ömer ile Sa'd bin Ubâde hazretleri, Habîb-i ekrem efendimize yaklaşıp; "Yâ Resûlallah! Seninle harp hâlinde bulunan kimselerin üzerine silâhsız olarak mı gideceğiz? Kureyşlilerin size saldırıp, mübârek vücûdunuza bir zarar eriştirmelerinden korkarız!..." diyerek, endişelerini belirttiler. İki cihânın serveri, onlara; **"Ben, umreye niyet ettim. Bu hâlde iken silâh taşımak istemem"** buyurdular.

283 Vâkıdî, Megâzî, II, 574; İbni Sa'd, Tabakât, II, 95.

Yolculuk sakin geçiyordu. Yol üzerindeki çeşitli kabîlelere uğranıyor, Peygamber efendimiz, onları İslâm'a dâvet ediyordu. Bir kısmı kabûl etmekten çekiniyor, bir kısmı hediyeler gönderiyorlardı. Bu şekilde yolun yarısını geçmişler, Usfân'ın arkasında Gadîr-ül-Eştât denilen mevkîe gelmişlerdi. Burada, daha önce Mekkelilere haber gönderilmek üzere vazifelendirilen Bişr bin Süfyân hazretleri, Kureyşlilerle görüşüp geri dönmüştü. Peygamber efendimize, gördüklerini şöyle anlattı: "Yâ Resûlallah! Kureyşliler, senin geldiğini haber almışlar. Korkularından etraftaki kabîlelere ziyâfetler çekerek, onların yardımlarını istemişler, iki yüz kişilik bir süvâri birliğini keşif için size doğru yola çıkardılar. Etraftaki kabîleler, bu isteği kabûl edip Beldah mevkiinde birleştiler. Pek çok askerî yığınak yaptılar ve sizi Mekke'ye sokmamak üzere yemîn ettiler."

Bu habere, Âlemlerin efendisi çok müteessir oldular ve; **"Kureyş helâk oldu. Zâten harb onları yiyip bitirmiştir... Kureyş müşrikleri, kendilerinde bir kuvvet mi var zannediyor? Vallahi Allahü teâlânın, yaymak için beni gönderdiği bu dîni, hâkim ve üstün kılıncaya, başım gövdemden ayrılıncaya kadar onlarla, çarpışmaktan asla geri durmayacağım!"** buyurdu.

Sonra kahraman Eshâbına dönerek, bu konudaki rey ve görüşlerini sordu. Bütün benliği ile Resûlullah'a kendilerini adamış olan şanlı Eshâb; "Allahü teâlâ ve Resûlü daha iyi bilir. Canımız sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Biz, Beytullah'ı tavâf etmek niyetiyle yola çıkmış bulunuyoruz. Ne bir kimseyi öldürmek, ne de çarpışmak için geldik. Ancak, Kâbe'yi ziyâret etmemizi engellemek isterlerse, muhakkak onlarla çarpışır, hedefimize ulaşırız!..." dediler.

Eshâb-ı kirâmın bu kararlı hâli, sevgili Peygamberimizin hoşuna gitti. Buyurdular ki; **"Haydi, öyle ise Allahü teâlânın ism-i şerîfi ile yürüyünüz!..."** Sahâbîler, Peygamber efendimizin etrafında; **"Lebbeyk! Allahümme Lebbeyk!..."** diyerek telbiye ve; **"Allahü ekber! Allahü ekber!..."** diyerek tekbir getirerek Mekke'ye doğru ilerlemeye başladılar.

Bir öğle vaktinde Bilâl-i Habeşî, sesinin bütün güzelliği ile ezân-ı Muhammedîyi okuyarak, namaz vaktinin girdiğini bildirmişti. Bu sırada, iki yüz kişilik Kureyş süvâri birliği oraya yetişmiş, Mekke ile sahâbîlerin arasına girerek, hücûma hazır vaziyette durmuştu. Buna rağmen, Âlemlerin efendisi yüce Eshâbı ile saf olup namaza durdular. Sevgili Peygamberimizin arkasında bin dört yüz civârındaki Eshâbının saf hâlinde hareketsiz kıyamda duruşları, rükû'a eğilmeleri, görülmeye değer bir manzara idi. Hele, hep birlikte secdeye gitmeleri, heybetli bir dağın eğilip, doğrulmasına benziyordu.

"Allahü teâlânın hakkı için, Kurey benden ne talep ederse, Beyt-i erîfin tazimi artıyla kabul ederim."
Hadîs-i şerîf

Hudeybiye Seferi

Onların, Allahü teâlânın huzûrunda şerefli alınlarını toprağa sürerek tevâzu göstermeleri, Kureyş süvârilerinden bâzılarının kalblerine İslâm'ın muhabbetini düşürdü. Eshâb-ı kirâm, selâm verip namazdan çıktıklarında, Kureyş süvâri komutanının; "Müslümanların bu hâllerinden istifâde ederek baskın yapsaydık, onların çoğunu öldürürdük!... Onlar namazda iken niçin saldırmadık?" diye hayıflandığı, sonra da; "Merak etmeyiniz. Nasıl olsa, canlarından ve çocuklarından da sevgili olan bir namaza daha duracaklardır!..." diyerek, bu defa fırsatı kaçırmayacaklarını arkadaşlarına bildirdi.

Onların bu sözlerini Allahü teâlâ, Cebrâil aleyhisselâm ile vahiy göndererek Peygamber efendimize bildirdi.

Gelen âyet-i kerîmede buyruluyordu ki: **"**(Ey Habîbim!) **Sen de aralarında bulunup,** (düşman karşısında) **onlara** (Eshâbına) **namaz kıldıracağın zaman** (onları iki kısma ayır)**, bir kısmı seninle birlikte** (namazda, diğeri de düşman karşısında) **dursun. Silâhlarını yanlarına alsınlar. Seninle namazda olup, bir rekat kılanlar** (namazı bozacak amellerden sakınarak) **düşman karşısına gitsinler. Bundan sonra, henüz namazını kılmamış olan diğer kısmı gelip, ikinci rekatı seninle kılsınlar ve onlar da zırhlarını, koruyucu âletlerini ve silâhlarını yanlarına alsınlar.** (Teşehhüdü seninle okusunlar. Sen selâm verince, onlar selâm vermeden düşman karşısına gitsinler, önce bir rekat kılmış olanlar geri gelip, kendi başlarına bir rekat daha kılarak selâm versinler. İkinci rekatı imâmla kılmış olanlar da tekrar gelip, bir rekat daha kılarak namazı tamamlayıp selâm versinler.) **Kâfirler arzu ederler ki, silâh ve** eşya**larınızdan gâfil bulunasınız da size ansızın bir baskın yapalar... Eğer size, yağmurdan bir sıkıntı olursa, yahut hasta olursanız, silâhlarınızı koymanızda üzerinize bir vebâl yoktur. Fakat yine, bütün ihtiyât tedbirlerini alın. Şüphe yok ki, Allahü teâlâ kâfirlere, hor ve hakîr edici bir azâb hazırlamıştır."**[284]

İkindi vaktinde, Hazret-i Bilâl ezân okuduğunda, Kureyş süvârileri yine Mekke ile Eshâb-ı kirâmın arasında hücûma hazır olarak durdular. Peygamber efendimiz, Eshâbına âyet-i kerîmede belirtildiği gibi namazlarını kıldırdı.

Müslümanların bu tedbirli namaz kılışlarına, müşrikler hayret ettiler. Allahü teâlâ, onların kalblerine korku verdi. Herhangi bir harekette bulunmaya cesâret edemediler. Mekke'ye haber götürmek üzere oradan ayrıldılar. Peygamber efendimiz ve Eshâbı da buradan Mekke'ye doğru harekete geçtiler.

Mukaddes Mekke hududuna geldiklerinde, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin devesi Kusvâ, zahirî hiç bir se-

"Kurey mü rikleri, kendilerinde bir kuvvet mi var zannediyor? Vallahi Allahü teâlânın, yaymak için beni gönderdi i bu dîni, hâkim ve üstün kılıncaya, ba ım gövdemden ayrılıncaya kadar onlarla, çarpı maktan asla geri durmayaca ım!"
Hadîs-i şerîf

284 Nisâ: 4/102.

bep yok iken çöküverdi. Kaldırmak için çok uğraştılar fakat kalkmadı. Bunun üzerine, Kâinatın sultânı efendimiz buyurdular ki: **"Onun böyle bir çökme huyu yoktur. Fakat, bir zamanlar** (Ebrehe'nin) **fili**(ni) **Mekke'ye girmekten tutup alıkoyan Allahü teâlâ, şimdi de Kusvâ'yı tutup alıkoydu. Varlığım yed-i kudretinde olan Allahü teâlâya yemin ederim ki, Kureyş, Allahü teâlânın, Harem dâhilinde yapılmasını harâm ettiği** (çarpışmayı ve kan akıtmayı terk etmek gibi) **şeylerden hangisini benden isterlerse istesinler, onların bu isteklerini muhakkak yerine getireceğim!"**

Bundan sonra Kusvâ'yı kaldırmak istediler. Deve sıçrayıp kalktı. Harem hududlarından içeri girmedi, tam hudud üzerinde bulunan Hudeybiye mevkîinde durdu. Peygamber efendimiz Eshâb-ı kirâmla, suyu az olan bu yerde konakladılar.

Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, çadırını mübârek Mekke hududunun dışına kurdurdu. Eshâbıyla burada beklemeye başladılar. Vakit girince, namazları, Mekke-i mükerreme hududu içinde kılıyorlardı. Kuyularda içecek ve kullanacak su kalmamıştı. Sâdece Peygamber efendimizin ibriğinde vardı. Güç durumda kalan sahâbîler; "Canımız sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Yanımızda, yalnız sizin ibriğinizde su var. Mahvolduk." dediler.

Âlemlerin efendisi; **"Ben, sizin aranızda iken, siz mahvolmazsınız"** buyurdular. Sonra **"Bismillah"** diyerek, mübârek elini ibriğin üzerine koydular. Sonra kaldırıp, **"Alınız!..."** buyurduğunda, mübârek parmaklarının arasından, çeşme gibi, sular akmaya başladı. Eshâb-ı kirâm; kana kana su içtiler, abdest aldılar, bütün kırbalarını doldurdular at ve develerini suladılar. Eshâbını gülümseyerek seyreden merhamet deryâsı sevgili Peygamberimiz, Allahü teâlâya hamd ettiler.

O gün, orada hazır bulunan Hazret-i Câbir bin Abdullah; "Biz, bin dört yüz kişi idik. Eğer yüz bin kişi dahî olsaydık, o su, hepimize yeterdi" buyurdu.

Bî'at-ı Rıdvân

Resûl-i ekrem efendimiz, Hudeybiye'de iken öteden beri Müslümanlarla dost olan Huzâa kabîlesinin reîsi Büdeyl, huzûra gelip, Kureyş ordusunun çevre kabîlelerinin de katılmasıyla Hudeybiye'de konduklarını, orduları dağılıncaya kadar çarpışmaya yemîn ettiklerini bildirdi. Bunun üzerine Peygamber efendimiz; "**Biz, buraya hiç kimse ile çarpışmak için gelmiş değiliz. Ancak Umre yapmak, Kâbe-i muazzamayı tavâf ve ziyâret etmek için gelmiş bulunuyoruz. Buna rağmen bizi, kim Beytullah'ı ziyâretten alıkoymaya kalkarsa, onunla çarpışırız. Şüphesiz ki, harpler Kureyş'i ziyâdesiyle yıpratmış, güçsüz hâle getirmiş ve pek çok zararlara uğratmıştır. Şâyet onlar arzu ederlerse, kendilerine bir mütâreke müddeti tâyin edeyim. Bu müddet içinde, benim tarafımdan emniyet içinde bulunsunlar. Onlar, benimle diğer kabîleler arasına girmesinler. Beni, onlarla başbaşa bıraksınlar. Eğer ben, o kabîlelere gâlip gelir de, Cenâb-ı Hak da onlara hidâyet ihsân edip müslüman olurlarsa, Kureyş müşrikleri isterlerse, onlar gibi müslüman olabilirler. Şâyet ben, zannettikleri gibi, diğer topluluklara gâlip gelemezsem, o zaman kendileri de rahata kavuşmuş, kuvvet kazanmış olurlar. Eğer, Kureyş müşrikleri bunları kabul etmez de benimle çarpışmaya kalkarlarsa, varlığım yed-i kudretinde olan Allahü teâlâya yemin ederim ki, yaymaya çalıştığım bu din uğrunda, başım gövdemden ayrı-**

lıncaya kadar onlarla çarpışacağım. O zaman Allahü teâlâ da, bana yardım edeceği hakkındaki va'dini şüphesiz yerine getirecektir!" buyurdu.

Huzâa kabîlesinin reîsi Büdeyl, Peygamber efendimizin buyurduklarını Kureyş ordugâhına ulaştırmak üzere yola çıktı. Müşrikler, Büdeyl'den, Resûlullah efendimizin buyurduklarını dinledikten sonra, ileri gelen adamlarından Urve bin Mes'ûd'u, görüşmek üzere Peygamber efendimize gönderdiler. Urve, Kureyş'in hiç kimseyi Mekke'ye sokmamak üzere kesin kararlı olduğunu bildirince, Habîb-i ekrem efendimiz; **"Ey Urve! Allah için söyle! Şu kurbanlık develerin kurban edilmelerine, şu Kâbe-i muazzamayı ziyâret ve tavâfa mâni olunur mu?"** buyurduktan sonra, Huzâa kabîle reîsine söylediklerini Urve'ye de anlattılar.

"Ey Urve! Allah için söyle! u kurbanlık develerin kurban edilmelerine, u Kâbe-i muazzamayı ziyâret ve tavâfa mâni olunur mu?"
Hadîs-i şerîf

Urve, bir taraftan Peygamber efendimizi dinlerken, bir taraftan da Eshâb-ı kirâmın hâl ve hareketlerine, birbirlerine ve Âlemlerin efendisine olan davranışlarına, saygı ve hürmetlerine dikkat ediyordu. Sevgili Peygamberimizin teklifini dinledikten sonra kalktı, Kureyşîlere bunu anlatmak üzere yürüdü. Onların yanına varıp; "Ey Kureyş topluluğu! Benim Kayser, Necâşî, Kisrâ gibi bir çok hükümdarların huzûrlarına elçi olarak gittiğimi bilirsiniz. Yemin ederim ki, ben, şimdiye kadar, müslümanların, Muhammed'e gösterdikleri hürmet ve saygının hiç bir hükümdâra yapıldığını görmedim. Sahâbîlerinden hiç biri, ondan izin almadıkça konuşmuyor, başından bir kıl düşse, kapıp bereketlenmek için koyunlarında saklıyorlar. Yanında konuşurlarken, seslerini duyulmayacak kadar kısıyorlar. O'na olan hürmetlerinden, yüzüne bakamıyor ve gözlerini önlerine indiriyorlar, O, Eshâbına bir işaret verse veya bir emirde bulunsa, canı pahâsına da olsa, yerine getirmeye çalışıyorlar.

Ey Kureyş cemâati! Elinizi ne kadar kılıçlarınıza atsanız, bütün çârelere başvursanız da onlar, Peygamberlerinin bir kılını bile size teslîm etmezler. Hattâ her hangi bir zararın erişmesine ve O'na kimsenin el sürmesine bile meydan vermezler. Durum budur. Bundan sonrasını iyi düşünün! Hâl böyle iken, Muhammed bize iyi bir mütâreke teklif ediyor, bundan faydalanın!" dedi.

Kureyşli müşrikler, bu sözleri kabûl etmeyip, Urve'ye kaba davrandılar ve onu darılttılar.

Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, Kureyş karargâhından bir haber gelmeyince, Hırâş bin Ümeyye'yi, tekliflerini tekrar etmek üzere elçi olarak gönderdiler. Müşrikler, İslâm elçisine çok kaba davrandılar. Devesini kesip yediler, kendisini öldürmek için üzerine yürüdüler. Ellerinden zor kurtulan Hırâş bin Ümeyye, Peygamber efendimizin huzûruna gelip durumu anlatınca, elçisine yapılan bu hakârete çok üzüldüler.

Bu sırada müşrik karargâhından Ahâbiş kabîlesinin reîsi Huleys göründü. Peygamber efendimize doğru geliyordu. Müşrikler, elçi olarak onu görevlendirmişlerdi. Sevgili Peygamberimiz Huleys'in geldiğini görünce; **"Bu gelen, kurbana saygı gösteren, Allahü teâlânın emirlerini yerine getirmeye ve ibâdet yapmaya özenen bir kavimdendir.** (Ey Eshâbım!) **Kurbanlık develeri ona doğru sürünüz de görsün!"** buyurdu. Eshâb-ı kirâm, kurbanlık develeri ona doğru salıverdiler ve; **"Lebbeyk! Allahümme Lebbeyk!"** diye telbiye getirdiler.

Huleys, boyunları bağlı, kulakları işaretli olan kurbanlıkları görünce, uzun uzun baktı. Gözleri doldu, yaşardı ve ruhunun derinliklerinden gelen hüzünlü bir sesle; "Müslümanların, Kâbe'yi tavaf ve ziyâretten başka hiç bir niyetleri yok. Onları, bundan men etmek ne kadar kötü bir harekettir! Kâbe'nin Rabbine yemîn ederim ki, Kureyşliler, bu yanlış hareketlerinden dolayı helâk olacaklardır!" demekten kendini alamadı. Bu sözleri işiten Âlemlerin efendisi; **"Evet öyledir, ey Kinâneoğullarına mensûb olan kardeş"** buyurdu. Huleys, utancından Resûlullah efendimizin huzûruna gelemediği gibi, mübârek yüzüne dahî bakamadı. Geri Kureyş karargâhına döndü. Gördüklerini anlatıp; "Sizin, O'nu, Kâbe'yi ziyâretten men etmenizi doğru bulmuyorum" diye fikrini açıkça söyledi. Kureyş müşrikleri çok sinirlendiler ve Huleys'i câhillikle suçladılar.

Müşrikler, bu defa gaddarlığı ile nam salmış Mikrez bin Hafs'ı elçi gönderdiler. O da cevâbını alarak geri döndü. Mikrez'in elçiliğinden sonra müşrikler, müslümanların âni bir baskın yapmasından korkuya kapıldılar.

Peygamber efendimiz, işi yarıda bırakmak istemiyor ve Kureyşlilerce itibarlı olan bir Eshâbını göndermek istiyordu. Neticede Hazret-i Osman'ın gönderilmesine karar verildi. Sevgili Peygamberimiz, Osman bin Affân'a; **"Biz buraya, hiç kimse ile çarpışmak için gelmedik. Sâdece Kâbe-i muazzamayı tavâf ve ziyâret etmek için gelmiş bulunuyoruz. Yanımızdaki kurbanlık develeri kesip döneceğiz, diye söyle, ve Onları İslâm'a dâvet et!"** buyurdular. Ayrıca, Mekke'de bulunan Müslümanlara, Mekke'nin yakın bir zamanda fethedileceğini müjdelemesini de tenbih ettiler.[285]

Hazret-i Osman, müşriklerin yanına gidip, Peygamber efendimizin buyurduklarını aynen anlattı. Onlar, Hazret-i Osman'ın teklifine de olumsuz cevap verdiler. İstediği takdirde sâdece kendisinin Beytullah'ı tavâf edebileceğini söylediler. Hazret-i Osman ise; "Resûl aleyhisselâm, Beytullah'ı tavaf etmedikçe, ben de etmem!" buyurdu.

Buna çok kızan müşrikler, onu alıkoydular. Bu haber, Eshâba; "Osman şehîd edildi" şeklinde ulaştı. Durumu Peygamber efendimize bildirdiklerinde çok üzüldüler ve; **"Bu haber doğru ise, bu kavimle çarpışmadıkça buradan ayrılmayacağız"** buyurdular. Sonra orada bulunan Semûre ismindeki ağacın altına oturup; **"Allahü teâlâ, bana bîat etmenizi emretti"** buyurarak, Eshâbını bîate dâvet etti.

Kahraman Eshâb, elini, Peygamber efendimizin mübârek eli üzerine koyarak; **"Allahü teâlâ, sana zafer ihsân edinceye kadar, önünde çarpışa çarpışa fethi gerçekleştirmek veya bu uğurda şehîd olmak üzere bîat ettik"** diye söz verdiler. Peygamber efendimiz, bir elini, diğer elinin üzerine koyarak orada bulunmayan Hazret-i Osman nâmına kendi kendine bîat etti. Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve

285 İbni Sa'd, Tabakât, II, 97.

sellem efendimiz, Eshâbının bu bî'atına çok memnun olup; **"Ağaç altında, gerçekten bî'at edenlerden hiç biri, Cehennem'e girmeyecektir"** buyurdu. Bu bî'ate, **"Bî'at-ı Rıdvân"** denildi.[286]

Eshâb-ı kirâm radıyallahü anhüm, artık kılıçlarını çekmiş yerlerinde duramıyor, Resûl aleyhisselâmın bir işaretini bekliyordu.

Bu sırada İslâm karargâhını gözetleyen Kureyş casusları, mücâhidlerin, sevgili Peygamberimize, bu uğurda şehîdlik şerbetini içinceye kadar çarpışmak üzere bî'at ettiklerini ve hazırlık yaptıklarını görmüşlerdi. Derhâl Kureyş karargâhına varıp, olup bitenleri anlattılar.

Peygamber efendimiz, her ihtimâle karşı geceleri, Eshâbını korumak üzere nöbetçiler bırakıyordu. Hazret-i Osman'ın tutuklandığı günlerden bir gece, Mikrez yönetiminde elli kişilik bir müşrik gürûhu, İslâm askerlerini uykuda bastırmak üzere saldırdılar. O gece, Muhammed bin Mesleme ve arkadaşları nöbet tutuyorlardı. Gelen küffârı kısa bir mücâdeleden sonra kıskıvrak yakaladılar. Sâdece Mikrez kaçabildi. Esirleri, Resûlullah efendimizin huzûruna getirdiler. Bir kısmı hapsedilip, bir kısmı da affedildiler. Müşrikler, ertesi gece de baskın yapmak istediler fakat yine yakalandılar. Peygamber efendimiz, onları da affedip salıverdi.

"A aç altında, gerçekten bî'at edenlerden hiç biri, Cehenneme girmeyecektir."
Hadîs-i şerîf

Hudeybiye sulhnâmesi

İslâm ordusunun, gece gündüz savaşa hazır durumda beklediğini ve her an saldırabileceklerini anlayan küffâr ordusunun kalbine korku düştü. Andlaşmaktan başka çıkar yol olmadığını görerek, acele bir elçi heyeti seçtiler. Süheyl bin Amr başkanlığında seçilen bu heyete; "Bu sene Mekke'ye girmemeleri şartıyla andlaşma yapın" denildi.

Sevgili Peygamberimiz, Kureyş elçilerini kabûl buyurdu. Elçilerin ilk istekleri, hapsedilmiş adamlarının bırakılması oldu. Âlemlerin efendisi de; **"Mekke'de tutukladığınız Eshâbımı bırakmadığınız müddetçe, bu adamlarınızı salıvermem!"** buyurdular. Süheyl; "Doğrusu bize, çok adâletli ve insaflı davrandınız" diyerek, Mekke'de tutuklanan Hazret-i Osman'ı ve daha önce hapsettikleri on kadar Eshâbın serbest bırakılmasını sağladı. Bundan sonra, baskın sırasında yakalanıp hapsedilen müşrikler serbest bırakıldı.

Uzun konuşmalardan sonra, andlaşmaya varıldı. Sıra yazılmasına gelmişti. Hazret-i Ali kâtip olarak seçildi. Sulhnâmeyi yazmak üzere kâğıt, divit hazırlandı. Âlemlere rahmet olarak gönderilen Habîbullah efendimiz Hazret-i Ali'ye; **"Yaz"** buyurdu. **"Bismillâhirrahmânirrahîm!"** Buna Süheyl derhâl îtirâz edip; "Yemîn ederim ki, ben Rahmân sözünün ne demek olduğunu

286 Buhârî, Megâzi, 19; Ahmed bin Hanbel, Müsned, I, 59; Vâkıdî, Megâzî, I, 279; İbni Sa'd, Tabakât, II, 97.

bilmiyorum. Böyle yazma; Bismike Allahümme diye yaz! Yoksa barışa yanaşmam!" dedi. Peygamber efendimiz, barışın yapılmasında çok büyük hikmetler görüyordu. Bu sebeple; **"Bismike Allahümme de güzeldir"** buyurdular ve Hazret-i Ali'ye böyle yazmasını emrettiler. Yazıldıktan sonra, Peygamber efendimiz; **"Bu, Muhammed Resûlullah'ın, Süheyl bin Amr ile üzerinde anlaştıkları ve sulh oldukları, şartlarını taraflarca yerine getirmek üzere imzâladığı maddelerdir"** buyurduğunda, Süheyl'in, Hazret-i Ali'nin elini tuttuğu görüldü ve Peygamber efendimize dönüp; "Yemîn ederiz ki, biz senin Resûlullah olduğunu kabul etseydik, sana karşı gelmez, Kâbe'yi ziyâret etmene engel olmazdık. Bu sebeple, Resûlullah yerine, Abdullah'ın oğlu Muhammed yaz!" dedi.

Peygamber efendimiz, onu da kabûl buyurarak; **"Vallahi siz, beni yalanlasanız da, ben yine hiç şüphesiz Allahü teâlânın Resûlüyüm. İsmimi ve babamın ismini yazdırmak, benim peygamberliğimi gidermez ki. Yâ Ali! Onu sil, Muhammed bin Abdullah yaz"** buyurdular.

Resûlullah kelimesinin silinmesine, Eshâb-ı kirâmdan hiç birinin gönlü râzı olmadı. Bir anda her şeyi unutup; "Yâ Ali! Muhammed Resûlullah yaz, aksi hâlde, bu müşriklerle aramızı ancak kılıç hâlleder!..." dediler. Peygamber efendimiz, Eshâbının bu gayretlerine memnun oldular, fakat mübârek elleriyle susmalarını işâret buyurdular. Hazret-i Ali'ye, silinmesini emir buyurunca, o; "Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Senin bu mübârek sıfatını silmeye elim varmıyor!..." diyerek özür diledi. Sevgili Peygamberimiz orayı göstermesini istedi. Gösterince elinden alıp, kendi mübârek parmağı ile silerek Abdullah'ın oğlu yazdırdı. Sonra, maddeler yazılmaya başlandı.

1- Andlaşma on yıl geçerli olacak, bu zaman içinde iki taraf birbiriyle harb etmeyecek.

2- Müslümanlar bu sene Kâbe'yi ziyâret etmeyecek. Ancak bir sene sonra ziyâret edebilecekler.

3- Kâbe'yi ziyârete gelen Müslümanlar, üç gün kalacaklar ve yanlarında yolcu silâhından başka silâh bulundurmayacaklar.

4- Müslümanlar Kâbe'yi tavaf ederken, Mekkeli müşrikler Kâbe'den dışarı çıkıp onların serbestçe tavâf yapmalarını sağlayacaklar.

5- Kureyşlilerden Müslüman olan bir kimse, velîsinden izinsiz Medîne'ye giderse, iâde edilecek, Müslümanlardan biri Kureyş tarafına geçerek, Mekke'ye giderse iâde edilmeyecektir. Hazret-i Ömer bu madde için; "Yâ Resûlallah! Bu şartı da kabul edecek misin?" diye sorunca; sevgili Peygamberimiz gülümseyerek; **"Evet. Bizden onlara gidecek olanları Allahü teâlâ bizden uzak etsin!"** buyurdular.

6- Eshâbdan biri, hac veya umre yapmak niyetiyle Mekke'ye gelse, canı ve malı emniyette olacak.

7- Müşriklerden biri, Şam'a, Mısır'a veya başka yere giderken Medîne'ye uğrarsa, onun da canı, malı emniyette olacak.

8- Diğer Arab kabîleleri, istedikleri tarafın himâyesine girebilecekler. Müslümanlar veya müşriklerle birleşmekte serbest olacaklardı.[287]

Sıra andlaşmanın imzalanmasına gelmişti. O sırada ayaklarındaki zincirleri sü-

287 Buhârî, Megâzi, 35; Ebû Dâvûd, Cihâd, 168; Ahmed bin Hanbel, Müsned, IV, 323; İbni Hişâm, Sîret, II, 307; Vâkıdî, Megâzî, II, 608; İbni Sa'd, Tabakât, II, 97-98.

rükleye sürükleye İslâm ordusuna doğru bir kimsenin gelmekte olduğu görüldü. Yaklaştı, yaklaştı; "Beni kurtarın!..." diyerek bağırdı. Bu sesi işiten Kureyş heyeti reîsi, derhâl yerinden fırladı. Eline aldığı dikenli ağaç dalını, onun başına yüzüne vurmaya başladı. O, bütün gayretini toplayarak kendini 'Resûlullah efendimizin mübârek dizleri dibine attı ve; "Kurtar beni yâ Resûlallah!" diye yalvardı. Bu, Mekke'de müslümanlıkla şereflendiği için, babası tarafından zincire vurulmuş bir müslümandı. Her gün ağır işkenceler edilir, putlara tapmaya zorlanırdı. Müşriklerin, Hudeybiye'ye gitmesinden faydalanarak, zincirlerini koparmış, kimseye görünmeden Mekke'den çıkıp, müslümanların arasına kendini atmıştı. Hidâyete eren bu mübârek kimse, müşrik heyetinin reîsi Süheyl'in oğlu Ebû Cendel hazretleriydi. Süheyl, Peygamber efendimize, oğlu Ebû Cendel'i göstererek; "Biraz önce yazdığımız andlaşma gereğince, bana iâde edeceğin ilk adam budur!" dedi.

Peygamber efendimiz ve sahâbîler çok müteessir olmuşlardı. Herkes, Resûlullah efendimizin ne cevap vereceğini merakla bekliyorlardı. Bir tarafta sulhnâme, bir tarafta işkence altında bulunan bir sahâbî... Âlemlerin efendisi, Süheyl'e; **"Biz, bu sulhnâmeyi daha imzalamadık!"** buyurdu. Süheyl; "Yâ Muhammed! Andlaşmanın maddelerini, oğlum daha buraya gelmeden önce yazıp bitirmiştik. Eğer oğlumu iâde etmezsen, ben de hiç bir zaman sulhnâmenin altını imzalamam!" diye inâd etti.

Peygamber efendimiz; **"Onu benim hâtırım için andlaşmanın dışında tut"** buyurdu ise de müşrikler bunu kabûl etmediler. Süheyl bin Amr, oğlunu çeke çeke götürürken, Ebû Cendel; "Yâ Resûlallah! Ey Müslüman kardeşlerim!... Müslüman olmakla şereflenip size илticâ ettiğim hâlde, beni müşriklere mi teslîm ediyorsunuz. Bana her gün dayanılmaz işkencelerin yapılmasını mı revâ görüyorsunuz? Yâ Resûlallah! Dînimden döndürsünler diye mi beni iâde ediyorsunuz?!..." diye feryâd ediyordu.

Bu içler acısı yalvarışa dayanmak çok zordu. Gönülleri yaralanan sahâbîler, ağlamaya başladılar. Merhamet deryâsı, sevgili Peygamberimizin de mübârek gözleri dolmuştu. Süheyl'in yanına varıp; **"Gel etme! Onu bana bağışla!"** diye ricâ etti. Fakat Süheyl; "İmkânsız bağışlamam!" diye cevap verdi.

Bunun üzerine sevgili Peygamberimiz; **"Ey Ebû Cendel! Biraz daha sabret! Sana yapılanlara katlan! Bunların mükâfatını Allahü teâlâdan dile. Allahü teâlâ, sana ve senin gibi zayıf ve kimsesiz müslümanlara muhakkak bir genişlik, bir çıkar yol ihsân edecektir"** buyurarak teselli eyledi ve; **"Verdiğimiz sözde durmamak bize yaraşmaz"** buyurdu. O da "Peki yâ Resûlallah" diyerek sabredeceğini bildirdi.

Bu içler acısı hâdiseye, heyetteki müşrikler bile dayanamamış

"Ey Ebû Cendel! Biraz daha sabret! Sana yapılanlara katlan! Bunların mükâfatını Allahü teâlâdan dile. Allahü teâlâ, sana ve senin gibi zayıf ve kimsesiz müslümanlara muhakkak bir geni lik, bir çıkar yol ihsân edecektir."
Hadîs-i şerîf

ve; "Ey Muhammed! Ebû Cendel'i senin hâtırın için biz himâyemize alıyoruz. Ona, Süheyl'in işkence yapmasına meydan vermeyeceğiz!" dediler.

Bundan sonra Resûlullah efendimiz ve Eshâb-ı kirâm biraz rahatladılar. (Süheyl bin Amr, Mekke'nin fethinden sonra müslüman olup Eshâb-ı kirâmdan oldu.)

Sulhnâme iki suret yazılıp, taraflarca imzalandı. Müşrikler karargâhlarına döndüler.[288]

Müslümanların aleyhlerinde gibi görünen bu maddeler için, Kureyş heyeti çok sevinçli idi. Aksine bu sulhnâme mü'minler için büyük bir zaferdi ve bu maddeler müslümanların lehine idi. Her şeyden önce, müslümanların bir devlet olduğunu kabul ediyorlardı. Mekke'den bir müşrik, ticâret veya başka bir şey için Şam'a, Mısır'a giderken Medîne'ye uğrasa, canı malı emniyette olacaktı. Böylece müşrikler Müslümanların yaşayışlarını yakından görecek, İslâm'ın adaleti, Eshâbın birbirlerine olan güzel davranışları karşısında hayran kalacak ve İslâmiyet'i seveceklerdi. Neticede müslüman olup sahâbîlerin safları arasına katılacaklardı.

On sene devam etmesi gereken bu andlaşma ile, Müslümanlar çoğalacaklar, güçleneceklerdi. İslâmiyet her tarafa yayılacaktı.

Ancak; "Kureyşlilerden biri, müslüman olup Medîne'ye sığınmak isterse, iade olunacak" maddesi için, Peygamber efendimiz müteessir olmuşlar ve; "Allahü teâlâ, onlar için, elbette bir genişlik, bir çıkar yol yaratacaktır" buyurmuşlardı...

Artık müşriklerle yapılacak bir iş kalmamıştı. Resûl-i ekrem; sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, Eshâb-ı kirâma; **"Kalkınız! Kurbanlarınızı kesiniz. Başlarınızı tıraş ettikten sonra ihrâmdan çıkınız"** buyurdular. Peygamber efendimiz, herkesten önce kurbanını kesti. Sonra kendisini berberi Hırâş bin Ümeyye hazretleri tıraş etti. Eshâb-ı kirâm, o mübârek saçları daha yere düşmeden havada kapıştılar ve bereketlenmek için sakladılar. Sahâbîler de kurbanlarını kesip, bir kısmı saçlarını kazıttı, bir kısmı kısalttırdı.[289]

Hudeybiye'de yirmi gün kadar kalınmıştı. Peygamber efendimiz arkadaşları ile birlikte Medîne'ye dönmek üzere hareket ettiler. Yolda Allahü teâlâ, Peygamber efendimize Fetih sûresini vahyederek, nimetini ve yardımlarını tamamlayacağını müjdeledi.

Kâinatın sultânı sallallahü aleyhi ve sellem, muzaffer olarak nûrlu Medîne'yi teşrif ettiği günlerde, Kureyş'in Sakîf kabîlesinden Ebû Basîr, Müslüman olmakla şereflenmişti. Müşriklerin arasında yaşayamayacağını anlayan Ebû Basîr, yaya olarak Medîne'ye geldi. Hudeybiye andlaşmasının gereği olarak da Medîne'den ayrılıp, Kızıldeniz sahilindeki Îys denilen yere yerleşti.[290]

Burası, Kureyş müşriklerinin Şam'a gittikleri ticâret yolu üzerinde bulunuyordu. Bundan sonra, Kureyş'ten müslüman olanlar Mekke'yi terkedip, Medîne'ye değil, Îys'e, Ebû Basîr'in yanına gittiler. Bunlardan ilki Ebû Cendel hazretleriydi. Artık bunun arkası devâm etti. Elli kişi, yüz kişi, iki yüz, üç yüz kişi oldular. Kureyş kervanı Şam'a giderken buradan geçmek mecbûriyetinde kalıyordu. Ebû Basîr hazretleri yanındaki müslümanlarla, buradan geçen müşrikleri yakalıyor ve müslüman olmalarını istiyorlardı. Müslüman olmayanlarla çarpışıp, onları güç durumda bırakıyorlardı.

288 İbni Hişâm, Sîret, II, 321; Vâkıdî, Megâzî, II, 608; İbni Sa'd, Tabakât, VII, 405; Sü-heylî, Ravdü'l-ünf, IV, 56.
289 Buhârî, Şurût, 15; Ahmed bin Hanbel, Müsned, IV, 323; Taberî, Târih, II, 283.
290 İbni Hişâm, Sîret, II, 324; Vâkıdî, Megâzî, II, 625; Süheylî, Ravdü'l-ünf, IV, 57.

Mekkeli müşrikler, artık Şam ticâret yollarının kesildiğini görüp, Medîne'ye bir heyet gönderdiler. Hudeybiye sulhnâmesinin, "Kureyşlilerden müslüman olan bir kimse velîsinden izinsiz Medîne'ye giderse iâde edilecek!..." maddesinin kaldırılması için yalvardılar. Peygamber efendimiz merhamet buyurup, onların bu isteklerini kabûl ettiler. Böylece Kureyşlilerin Şam ticâret yolları açılmış oldu. Müslümanlar da sabretmelerinin karşılığında Medîne'ye Peygamber efendimizin yanına geldiler.

Biz muhakkak sana apaçık bir fetih ihsân ettik."
Feth: 1

EY GÜZELLER GÜZELİ!

Ey güzeller güzeli, beni sevdânla yakdın!
Görmüyor bir şey gözüm, her an hulyânla aklım!

Sen (Kabe kavseyn) şâhı, ben ise azgın köle,
Sana konuk olmağı, nasıl söyler bu şaşkın?

Acıyıp bir bakınca, ölü kalbler diriltdin,
Sonsuz merhametine sığınıp, kapın çaldım!

İyilik kaynağısın, dermanlar deryâsısın!
Bir damla lutf et bana, derde devâsız kaldım!

Herkes gelir Mekke'ye, Kâ'be, Safâ, Merveye,
Ben ise senin için, dağlar tepeler aşdım!

Dün gece, bir rü'yâda göklere değdi başım,
Kapındaki uşaklar, enseme basdı sandım!

Ey Câmî hazretleri, sevgilimin bülbülü!
Şi'rlerin arasından, şu beyti seçdim aldım:

Dili aşağı sarkık, uyuz köpekler gibi,
bir damlacık umarak, ihsân deryâna vardım.

Mevlânâ Halid-i Bağdadi (kuddise sirruh)

Resûlullah'ın Efendimizin Dâvet Mektupları

Güneş vurmazdı âleme
Gelen O cân olmayınca
Işık vermezdi âleme
Mevlid o ân olmayınca.

Yoğrulmazdı billûr ile
Gül cemâli sürûr ile
Kalbe akseden nûr ile
Mücessem ten olmayınca.

Eyyübî

DÂVET MEKTUPLARI

“Resûlüm! De ki: Ey ehl-i kitâb! Sizinle bizim aramızda müsâvî olan bir kelimeye geliniz. Allahdan ba kasına tapmayalım. Ona hiç bir eyi ortak ko mayalım. Allahı bırakıp da birbirimizi ilâh edinmeyelim. E er onlar yine yüz çevirirlerse, i te o zaman; âhid olunuz biz gerçek müslümanlarız deyiniz.”
Âl-i İmrân: 64

Hükümdârlara gönderilen mektuplar

Nebiyy-i muhterem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, Hudeybiye’den döndükten sonra, İslâm’ın bütün dünyâya yayılmasını, insanların Cehennem azâbından kurtulup, hakîkî saâdete kavuşmasını arzu ediyordu. Zîrâ O, bütün âleme, rahmet olarak gönderilmişti. Bu sebeple, çevredeki hükümdârlara elçiler gönderip, İslâm’a dâvet etmeyi düşündüler.

Hicri altıncı sene Zilhicce ayının sonlarına doğru yedinci sene Muharrem ayının başlarında; Amr bin Ümeyye’yi (radıyallahü anh), Habeş; Dıhye-i Kelbî’yi (radıyallahü anh), Rum; Hâtıb bin Ebî Beltea’yı (radıyallahü anh), Mısır hükümdârına; ayrıca aynı vazife ile Abdullah bin Huzâfe’yi (radıyallahü anh), İran hükümdârına; Şücâ’ bin Vehb’i (radıyallahü anh), Gassân’a; Selît bin Amr’ı (radıyallahü anh), Yemâme’ye; Alâ Hadremî’yi de Bahreyn emîri Münzir bin Sâvî’ye gönderdiler.[291]

Bu elçiler, Eshâb-ı kirâmın en güzîdeleriydi. Sûretleri ve sözleri en güzel olanlarıydı. Her bir hükümdâra, ayrı ayrı İslâm’a dâvet mektupları yazıldı. Sevgili Peygamberimiz mektupların altını, gümüş yüzüğünün kaşında üç satır hâlinde **“Allah, Muhammed, Resûlullah”** yazılı olan mührü ile mühürledi. Hükümdârlara gönderilecek elçiler, sabah Peygamber efendimizin bir mûcizesi olarak, gidecekleri devletin lisânını öğrenmiş olarak kalktılar.[292]

Necâşî Eshame’ye mektup

Habeşistan’a gidecek olan Amr bin Ümeyye hazretleri, Necâşî Eshame’den, daha önce oraya hicret etmiş bulunan Eshâb-ı kirâmın, Medîne’ye gönderilmesini de isteyecekti. Resûlullah efendimiz Necâşî’ye iki mektup göndermişti.

Amr bin Ümeyye, kısa zamanda Habeşistan’a varıp, melik Necâşî Eshame’nin huzûruna çıktı. Evvelâ birinci mektubu takdîm etti. Necâşî, tahtından aşağı indi; mektubu pek büyük bir hürmet ve muhabbetle aldı. Öptü, yüzüne ve gözüne sürdükten sonra açıp okutturdu:

“Bismillâhirrahmânirrahîm!

Allahü teâlânın resûlü Muhammed aleyhisselâmdan, Habeş melîki Necâşî Eshame’ye!...

---

291 Buhârî, Tefsîr, 4; Megâzi, 77, 82, 84; İlim, 7; Müslim, Cihâd, 109; Ahmed bin Hanbel, Müsned, I, 262; III, 441; İbni Hişâm, Sîret, II, 607; Beyhekî, Sünen, II, 43, 353; İbni Sa’d, Tabakât, I, 259; Huzâî, Tahrîc, 183-184; Kettânî, Terâtîb-ül-idâriyye, I, 345-346.

292 İbni Sa’d, Tabakât, II, 15.

Resûlullah efendimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" hükümdarlara gönderdiği bir mektup.

Mektubun sol altındaki mühür, üç satır hâlinde "Muhammed, Resûl, Allah" ibâreleri alttan yukarı doğru yazılmıştır.

Gümüş bir yüzüğün kaşına kazınan bu mühür, gönderilen her dâvet mektubunun altına basılırdı.

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" bu yüzüğü, mührü hümayûn olarak âhireti teşrif edene dek kullandılar.

Sonra Hazret-i Ebû Bekr, ardından Hazret-i Ömer ve üçüncü olarak Hazret-i Osman'ın hilafetleri zamanındaki mührü oldu. Hazret-i Osman, onu ancak altı ay kullanabildi. Yüzük, bir gün Halifenin parmağından kayarak Eris Kuyusu'na düştü. Tüm aramalara rağman bir türlü bulunamadı.

Hidâyete tâbi olana selâm olsun!...

Ey Hükümdâr! Selâmette olmanı diler, sana olan ni'metlerinden dolayı, Allahü teâlâya hamd ederim. Ondan başka ilâh yoktur. O Melik'tir *(bütün kâinâtta tasarruf sâhibi yalnız O'dur.)* ***Kuddûs'tür (****her türlü ayıp ve kusurlardan berîdir)****. Selâm'dır*** *(kullarını bütün tehlikelerden selâmette bulundurucudur)****. Mü'min'dir*** *(emniyet verendir)****. Müheymin'dir*** *(her şeyi gözetip koruyandır)****.***

Ben şehâdet ederim ki, Îsâ (aleyhisselâm), Allahü teâlânın, çok temiz, iffet sâhibi, her türlü dünyâ hayâtından tamamıyla çekilmiş bulunan Meryem'e ilkâ ettiği, rûhu ve kelimesidir. Böylece o, Îsâ'ya hâmile kaldı. Allahü teâlâ, Âdem'i, kudreti ile nasıl yarattı ise, Îsâ'yı da öyle yaratmıştır.

Ey hükümdâr! Ben, seni, eşi ortağı olmayan Allahü teâlâya îmâna, O'na ibâdet etmeye ve bana tâbi olmaya, Allahü teâlânın bana gönderdiklerine inanmaya dâvet ediyorum. Çünkü, ben, Allahü teâlânın bunları tebliğ etmeye memûr resûlüyüm.

Şimdi ben, sana lâzım olan teblîgâtı yapmış, dünyâ ve âhiret saâdetini sağlayacak nasîhati etmiş bulunuyorum. Nasîhatimi kabûl ediniz! Hidâyete eren, doğru yola kavuşanlara selâm olsun."

Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin mektubunu, büyük bir edeb ve tevâzû ile dinleyen hükümdâr Eshame, derhâl; **"Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlühü"** diyerek Kelime-i şehâdet getirdi ve müslüman oldu. Sonra; **"Yemîn ederim ki, O, kitap ehli olan Yahudi ve hıristiyanların gelmesini beklediği, önceki peygamberlerin geleceğini müjdelediği peygamberdir. Eğer yanına gitmeye imkânım olsaydı, muhakkak gider, hizmetiyle şereflenirdim!"** dedi.

"Yemîn ederim ki, O, kitap ehli olan Yahudi ve hıristiyanların gelmesini bekledi i, önceki peygamberlerin gelece ini müjdeledi i peygamberdir."
Necâşî Eshame

Mektubu, hürmetle güzel bir kutuya koyup; **"Bu mektuplar, burada olduğu müddetçe, Habeş'ten hayır ve bereket gitmez"** dedi.[293]

Necâşî Eshame, ikinci mektupta bildirilen emirleri hürmetle okuyup, sevgili Peygamberimizin mübârek zevcesi Ümmü Habîbe vâlidemizi emr-i nebevî üzerine, Resûl-i erkeme nikâh etti. Daha sonra Ümmü Habîbe vâlidemizi ve orada bulunan Eshâb-ı kirâmı iki ay kadar ağırladıktan sonra gemilere bindirip, pek çok hediyelerle Medîne'ye gönderdi. Gönderdiği mektupta îmân ettiğini bildiriyordu.

293 Ahmed bin Hanbel, Müsned, IV, 198; İbni Hişâm, Sîret, I, 223; Beyhekî, Sünen, II, 79; İbni Sa'd, Tabakât, I, 207-208; Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, XX, 80.

Rum İmparatoru Heraklius'a mektup

Hazret-i Dıhye-i Kelbî de, Rum imparatorunu İslâm'a dâvet etmek için vazifelendirilmişti. Mektubu, Busrâ'daki Gassân hükümdârı Hâris'e verecek, o da Rum imparatoru Heraklius'a gönderecekti.

Peygamber efendimizin sallallahü aleyhi ve sellem dâvet mektubunu büyük bir hürmetle alan Hazret-i Dıhye, sür'atle Busrâ'ya geldi. Hâris ile görüşüp durumu anlattı. Hâris, Dıhye'nin yanına, henüz müslüman olmayan Adiy bin Hâtem'i vererek, o sırada Kudüs'de bulunan Heraklius'a gönderdi. İkisi birlikte Kudüs'e gelip, imparatorla görüşmek üzere temaslarda bulundular. İmparatorun adamları, kendisine; "Kayser'in huzûruna çıktığın zaman, başını eğip yürüyecek, yaklaşınca da yere kapanıp secde edeceksin. Secdeden kalkmana izin vermedikçe aslâ yerden başını kaldırmayacaksın" dediler.

Bu sözler, Hazret-i Dıhye'ye ağır geldi ve onlara; "Biz müslümanlar, Allahü teâlâdan başka hiç bir kimseye secde etmeyiz. Hem insanın insana secde etmesi onun yaratılışına terstir" buyurdu. Bunun üzerine Kayser'in adamları; "O hâlde Kayser, getirdiğin mektubu hiç bir zaman kabûl etmez ve seni huzûrundan kovar" dediler. Hazret-i Dıhye; "Bizim peygamberimiz Muhammed aleyhisselâm, başkasının, kendisine, değil secde etmesine, önünde hafif eğilmesine bile müsâade etmez. Kendisiyle görüşmek isteyen, köle bile olsa, ona ilgi gösterir. Huzûruna kabûl buyurur, derdini dinler, sıkıntısını giderir, gönlünü alır. Bunun için O'na tâbi olanların hepsi hürdür, şereflidir" buyurdu.

Bu sözleri dinleyenlerden biri; "Mâdem ki Kayser'e secde etmeyeceksin, o hâlde üzerine aldığın vazifeyi yerine getirebilmen için, sana başka yol göstereyim. Kayser'in, sarayın önünde, dinlendiği bir yer var. Her gün öğleden sonra bu avluya çıkar, oralarda dolaşır. Orada bir minber vardır. Onun üzerinde herhangi bir yazı varsa önce onu alır okur, sonra istirâhat eder. Sen de şimdi git, mektubu o minbere koy ve dışarda bekle. Mektubu görünce seni çağırtır. O zaman vazifeni yerine getirirsin" dedi.

Bunun üzerine Hazret-i Dıhye, mektubu söylenilen yere bıraktı. Heraklius mektubu aldı ve Arapça bilen bir tercüman istedi. Tercüman, Resûlullah efendimizin mektubunu okumaya başladı. Mektubun en üstünde; ***"Bismillâhirrahmânirrahîm! Allahü teâlânın Resûlü Muhammed'den*** *(aleyhisselâm)* ***Rumların büyüğü Herakl'e"*** diye yazıyordu. Heraklius'un kardeşinin oğlu Yennak, mektubun böyle başlamasına çok kızdı ve tercümanın göğsüne şiddetli bir yumruk vurdu. Tercüman, yumruğun şiddeti ile yere yıkıldı ve mübârek mektup elinden düştü. Heraklius, Yennak'a; "Niçin böyle yaptın!" diye sorunca, o da; "Mektubu görmüyor musun? Mektuba, hem senin isminden önce kendi ismi ile başlamış, hem de senin hükümdâr olduğunu söylemeyip; "Rumların büyüğü Herakl'e" demiş. Niçin; "Rumların hükümdârı" diye yazmamış ve önce senin isminle başlamamış? O'nun mektubu bugün okunmaz" dedi.

Bunun üzerine Heraklius: "Vallahi sen ya çok akılsızsın veya koca bir delisin. Senin böyle olduğunu bilmiyordum. Ben daha mektubun içinde ne olduğuna bakmadan, yırtıp atmak mı istiyorsun? Hayâtıma yemîn ederim ki; eğer O, söylediği gibi Resûlullah ise, mektubuna benim ismimden önce kendi ismini yazmakta ve beni Rumların büyüğü diye anmakta haklıdır. Ben, ancak onların sâhibiyim. Hükümdârları değilim" dedi ve Yennak'ı huzûrundan kovdu.

Sonra Hıristiyanların en âlimi, reîsi ve kendisinin müşâviri olan Uskûf adındaki kimseyi çağırttı. Mektubu okuttu. Mektubun devâmında şöyle buyruluyordu: ***"Allahü teâlanın hidâyetine tâbi olanlara, doğru yola kavuşanlara selâm olsun!" Bundan sonra; (****Ey Rumların büyüğü!)* ***Seni İslâm'a dâvet ediyorum. İslâm'ı kabûl et ki, selâmet bulasın. Müslüman ol ki, Allahü teâlâ sana iki kat ecir versin. Eğer yüz çevirirsen, bütün Hıristiyanların vebâli senin üzerinedir! ("Ey ehl-i kitab*** *(olan Yahudi ve Hıristiyanlar)****, aramızda ortak olan kelimeye geliniz. O da Allahü teâlâdan başka hiç bir şeye tapınmayız ve O'na hiç bir şeyi ortak etmeyiz. Allahü teâlâyı bırakıp, içimizden hiç kimseyi yaratıcı Rab tanımayız. Eğer bu sözden yüz çevirirlerse; "Şâhid olunuz. Biz gerçek müslümanlarız" deyiniz.)"***[294]

> *"Vallahi, O, Mûsâ ve Îsâ'nın (aleyhimüsselâmın), bize gelece ini müjdeledi i peygamberdir. Zâten biz, O'nun gelmesini bekliyorduk."*
> ***Kudüs Uskûfu***

Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin mektubu okunurken, Heraklius'un alnından ter taneleri dökülüyordu. Mektup bitince; "Süleymân aleyhisselâmdan sonra, ben böyle; **"Bismillâhirrahmânirrahîm"** diye başlayan bir mektup görmemiştim" dedi. Heraklius, Uskûf'a bu meseledeki fikrini sorunca; **"Vallahi, O, Mûsâ ve Îsâ'nın** (aleyhimüsselâm)**, bize geleceğini müjdelediği peygamberdir. Zâten biz, O'nun gelmesini bekliyorduk"** dedi.

Heraklius; "Sen bu hususta ne yapmamı tavsiye edersin, neyi uygun görürsün?" diye sordu. Uskûf; "O'na tâbi olmanı uygun görürüm" diye cevap verdi. Heraklius; "Ben, senin dediğin şeyi çok iyi biliyorum. Fakat O'na tâbi olup, müslüman olmaya gücüm yetmez. Çünkü hem hükümdârlığım gider, hem de beni öldürürler" dedi. Bunun üzerine Hazret-i Dıhye'yi ve Adî bin Hâtem'i çağırttı. Adî; "Ey hükümdâr! Davar ve develer sâhibi Arablardan olan şu yanımdaki zât, memleketinde vukû bulan şaşılacak bir hâdiseden bahsediyor" dedi. Heraklius; "Memleketinizdeki hâdise nedir?" diye sorunca, Hazret-i Dıhye; "Aramızda bir zât zuhur etti. Peygamber olduğunu beyân etti. Halkın bir kısmı O'na tâbi olmakta, bir kısmı da karşı koymaktadır. Biz inananlarla, inanmayanlar arasında çarpışmalar olmaktadır" dedi.

Bundan sonra Heraklius, Peygamber efendimiz hakkında araştırmaya başladı. Şam vâlisine emir verip Resûl-i ekrem efendimizle aynı soydan bir kişiyi bulmalarını emretti. Bu arada kendisinin dostu olan ve İbrânîce bilen Roma'daki bir âlime de mektup yazıp, bu meseleyi sordu. Roma'daki dostundan, bahsettiği zâtın, âhir zaman peygamberi olduğunu bildiren bir mektup geldi. Şam vâlisi de ticâret için giden bir Kureyş kervanı ile karşılaştı. Bunların içinde, henüz müslüman olmayan Kureyş'in reîsi, Ebû Süfyân

294 Âl-i İmrân: 3/64.

da vardı.

Ebû Süfyân diyor ki: "Biz Gazze'de bulunduğumuz sırada, Heraklius'un Şam vâlisi, üzerimize saldırır gibi geldi ve; "Siz, şu Hicâz'daki zâtın kavminden misiniz?" diye sordu. "Evet" dedik. "Haydi, bizimle berâber imparatorun yanına gideceksiniz?" dedi." Ebû Süfyân'la yanındakileri Şam'a götürdü. Şam vâlisi, Ebû Süfyân'ı ve yanındakileri Heraklius'un yanına çıkardı. Bu sırada, Heraklius Kudüs'te Beyt-ül-mukaddesde bulunuyordu. Vezîriyle berâber oturmuş ve başına tâcını giymişti. Heraklius, Ebû Süfyân ve yanındaki otuz kadar Mekkeliyi burada kabûl etti.

Tercüman çağırdı ve onlara; "İçinizde, Peygamber olduğunu söyleyen zâta, soyca en yakın hanginizdir?" diye sordu. Ebû Süfyân; "O'na, soyca en yakın olan benim" diye cevap verdi. Heraklius, Ebû Süfyân'ın kendisine yakın getirilmesini istedi ve diğerlerinin de Ebû Süfyân'ın arkasında durmasını söyledi. Heraklius; "Akrabâlık dereceniz nedir?" diye sorunca; "Amcamın oğludur" dedi. (Zirâ Ebû Süfyân'ın dedesi Ümeyye'dir. Resûlullah'ın dedesi ise Abdülmuttalib'dir. Dedeleri, amca çocuklarıdır. O itibarla "amcam oğludur" dedi. Soyları, dedelerinin dedesi Abd-i Menâf'da birleşir.) Ebû Süfyân, ilk önceleri yalan söyledi ise de, hükümdârın tehdidi ile korktu ve yalan söyleyemedi.

Sonra aralarında şu konuşma geçti. Heraklius;

- Peygamber olduğunu söyleyen zâtın, aranızdaki soyu nasıldır?

- O, zamanın en iyi soylusudur. Soy bakımından en seçkinimizdir.

- İçinizde ondan önce peygamberlik iddiâsında bulunan kimse oldu mu?

- Olmadı.

- O'nun ataları içinde hiç bir hükümdâr gelmiş midir?

- Hayır.

- O'na halkın eşrâfı mı yoksa fakir ve zayıfları mı tâbi oluyorlar.

- O'na tâbi olanlar fakirler, zayıflar, gençler ve kadınlardır. Kavminin yaşlılarından ve eşrâfından tâbi olan pek yoktur.

- O'na tâbi olanlar artıyor mu, azalıyor mu?

- Artıyor.

- O'nun dînine girdikten sonra beğenmeyerek veya kızarak dönen kimse var mı?

- Yoktur.

- Peygamber olduğunu söylemeden, O'nun hiç yalan söylediği görülmüş müdür?

- Hayır.

- O peygamberin hiç ahdini bozduğu, sözünde durmadığı oldu mu?

- Hayır olmadı. Ancak biz şimdi, onunla bir müddet için çarpışmayı bırakarak andlaşma yapmış bulunuyoruz. Bu müddet içinde kendisinin ne yapacağını bilemiyoruz.

- O size neyi emrediyor?

- Yalnız bir olan Allah'a ibâdet etmeyi, O'na hiç bir şeyi ortak koşmamayı emrediyor. Atalarımızın taptığı şeylere (putlara) tapmaktan bizi men ediyor. Namaz kılmayı, doğru olmayı, fakirlere yardım etmeyi, harâmlardan sakınmayı, ahde vefâyı, emânete hıyânet etmemeyi ve akrabâyı ziyâreti emrediyor.

Beyt-ül-mukaddesde bu konuşmalar olmuş, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellemin mübârek mektubu okunmuştu. Heraklius mektubu öpüp, gözlerine sürdü ve başına koyunca, Rumlar arasında gürültüler çoğaldı. Kayser, Ebû Süfyân ve yanındaki Kureyşlilerin dışarı çıkarılmasını emretti. Daha müslüman olmayan Ebû Süfyân,

burada yeminle, sevgili Peygamberimizin dâvâsının başarıyla sonuçlanacağına inandığını söylemişti.

Hazret-i Dıhye, Heraklius'un karşısına geçip mübârek güzel yüzü ve tatlı sesi ile; "Ey Kayser! Beni sana Busrâ'dan bir kimse (Hâris) gönderdi ki, o, senden hayırlıdır. Allahü teâlaya yemîn ederim ki, beni, ona gönderen zât (Resûlullah) ise, hem ondan, hem senden daha hayırlıdır. Sen, benim sözlerimi alçak gönüllülükle dinleyip, verilen nasîhatleri kabûl etmelisin! Çünkü, alçak gönüllülük edersen, nasîhatleri anlarsın. Nasîhatleri kabûl etmezsen, insaflı olamazsın!" dedi.

Heraklius; "Devâm et" deyince, Hazret-i Dıhye; "Öyleyse, ben seni Îsâ aleyhisselâmın kendisine namaz kılmış olduğu Allahü teâlâya îmân etmeye dâvet ediyorum. Ben seni, önceden Mûsâ aleyhisselâmın, ondan sonra Îsâ aleyhisselâmın, geleceğini müjdeleyip haber verdiği şu ümmî Peygambere îmâna dâvet ediyorum. Eğer, bu hususta bir şey biliyor, dünyâ ve âhiret saâdetini kazanmak istiyorsan, onları gözlerinin önüne getir. Yoksa âhiret saâdetini elden kaçırır, küfür ve şirk içinde kalırsın. Şunu da iyi bil ki, senin Rabbin olan Allahü teâlâ, zâlimleri helâk edici ve nimetleri değiştiricidir" dedi.

Heraklius; "Ben, elime geçen bir yazıyı okumadan, yanıma gelen bir âlimden bilmediklerimi sorup öğrenmeden bırakmam. Bundan ancak hayır ve iyilik görürüm. Sen bana düşünüp hakîkati buluncaya kadar mühlet ver" dedi. Heraklius, daha sonra Hazret-i Dıhye'yi yanına çağırıp, baş başa konuştu. Kalbindekini, şöyle açıkladı: "Ben biliyorum ki, seni gönderen zât, kitaplarda geleceği müjdelenen ve gelmesi beklenen âhir zaman peygamberidir. Yalnız, O'na uyarsam; Rumların beni öldürmesinden korkuyorum. Seni, onların içinde en büyük âlimleri ve benden ziyâde itibar gösterdikleri bir kimse olan Safâtır'a göndereyim. Bütün Hıristiyanlar ona tâbidir. Eğer o îmân ederse, Rumların hepsi îmân ederler. Ben de o zaman kalbimde olanı ve itikâdımı açığa vururum."

Bundan sonra Heraklius, bir mektup yazarak Hazret-i Dıhye'ye verip, Safâtır'a gönderdi.

"O'nun, Hazret-i Mûsâ'nın ve Hazret-i Îsâ'nın gelece ini haber verdikleri âhir zaman peygamberi oldu unda hiç üphe yoktur."
Râhip Safâtır

Râhip Safâtır

Resûlullah efendimiz, Safâtır'a da mektup göndermişti. Safâtır, mektupları okuyup, Peygamber efendimizin vasıflarını işitince, O'nun, Hazret-i Mûsâ'nın ve Hazret-i Îsâ'nın geleceğini haber verdikleri âhir zaman peygamberi olduğunda hiç şüphe olmadığını söyledi ve îmân etti. Evine gitti, kapandı ve her pazar yaptığı vaazlara üç hafta çıkmadı. Hıristiyanlar; "Safâtır'a ne oluyor ki, o Arabla görüştüğünden beri dışarı çıkmıyor? O'nu istiyoruz!" diye bağırdılar.

Safâtır, üzerindeki siyah papaz elbisesini çıkardı. Beyaz elbise

giydi, elinde âsâsı ile kiliseye geldi. Beldenin ahâlisini topladıktan sonra ayağa kalkarak; **"Ey Hıristiyanlar! Biliniz ki, bize Ahmed'den** (aleyhisselâm) **mektup geldi. Bizi hak dîne dâvet etmiş. Ben açıkça biliyor ve inanıyorum ki, O, Allahü teâlânın hak resûlüdür"** dedi.

Hıristiyanlar bunu işitince, Safâtır'ın üstüne yürüdüler ve döverek şehîd ettiler. Hazret-i Dıhye gelip, durumu Heraklius'a haber verdi.

Heraklius; "Ben sana söylemedim mi? Safâtır, Hıristiyanlar katında benden daha sevgili ve azîzdir. Eğer duysalar beni de onun gibi katl ederler" dedi.

Buhârî'nin **Sahih**'inde zikrettiği ve Zühri'nin rivâyet ettiği haberde ise; "Heraklius, Humus'daki köşkünde Rumların büyüklerini çağırıp kapıların kapatılmasını emretti. Sonra yüksek bir yere çıktı ve; "Ey Rum cemâati! Sizler saâdete, huzûra kavuşmayı ve hâkimiyetinizin temelli kalmasını, Hazret-i Îsâ'nın söylediğine uymayı ister misiniz?" dedi. Rumlar; "Ey bizim hükümdârımız! Bunları elde etmek için ne yapalım?" diye sordular. Heraklius; "Ey Rum cemâati! Ben, sizleri hayırlı bir iş için topladım. Bana, Hazret-i Muhammed'in mektubu geldi. Beni, İslâm dînine dâvet ediyor. Vallahi O, gelmesini bekleyip durduğumuz, kitaplarımızda kendisini yazılı bulduğumuz ve alâmetlerini bildiğimiz peygamberdir. Geliniz, O'na tâbi olup dünyâda ve âhirette selâmet bulalım" dedi. Bunun üzerine herkes kötü sözler söyleyip, homurdanarak dışarı kaçmak için kapılara koştular. Fakat kapılar kapalı olduğundan, çıkamadılar.

Heraklius, Rumların bu hareketlerini görüp, İslâmiyet'ten böyle kaçındıklarını anlayınca, canından korktu ve; "Ey Rum cemâati! Benim söylediğim sözler, sizlerin, dîninize olan bağlılığınızı ölçmek içindi. Dîninize bağlılığınızı ve beni sevindiren davranışınızı gözlerimle gördüm" dedi. Bunun üzerine Rumlar, Heraklius'a secde ettiler ve köşkün kapıları açılınca çıkıp gittiler.[295]

Heraklius, Hazret-i Dıhye'yi çağırdı, olanları anlattı. Birbirinden kıymetli hediyeler verdi. Ayrıca Peygamber efendimiz sallallahü aleyhi ve selleme bir mektup yazdı. Mektubunu, hazırlattığı hediyeleri, Hazret-i Dıhye ile sevgili Peygamberimize gönderdi.

Heraklius müslüman olmak istemiş, fakat makam ve ölüm korkusundan îmân etmemişti. Peygamber efendimize yazdığı mektupta, "Hazret-i Îsâ'nın müjdelediği Allah'ın Resûlü Muhammed'e, Rum hükümdârı Kayser'den! Elçin mektubunla birlikte bana geldi. Ben şehâdet ederim ki, sen Allah'ın hak resûlüsün. Zâten biz, seni, İncîl'de yazılı bulduk ve Hazret-i Îsâ, seni bize müjdelemişti. Rumları sana îmân etmeye dâvet ettimse de buna yanaşmadılar. Beni dinleselerdi muhakkak ki, bu onlar için hayırlı olurdu. Ben senin yanında bulunup sana hizmet etmeyi ve ayaklarını yıkamayı çok arzu ediyorum" deniyordu.

Hazret-i Dıhye, Heraklius'tan ayrılıp Hismâ'ya geldi. Yolda Cüzâm vâdilerinden Şenâr vâdisinde, Huneyd bin Us, oğlu ve adamları Hazret-i Dıhye'yi soydular. Eski elbiselerinden başka nesi varsa aldılar. Bu mevkîde, Dübeyb bin Rifâe bin Zeyd ve kavmi İslâmiyet'i kabûl etmişlerdi. Dıhye bunlara gelip olanları anlatınca bunlar, Huneyd bin Us ve kabîlesinin üzerine yürüyüp, eşyaların hepsini geri aldılar. Daha sonra Resûlullah efendimiz, Zeyd bin Hâris'i Huneyd bin Us ve adamlarının üzerine gönderdi. O beldede olanların hepsi îmân etti.

---

295 İbni Sa'd, Tabakât, I, 259.

Hazret-i Dıhye, Medîne'ye gelince, evine uğramadan doğru Habîb-i ekrem efendimizin kapısına gitti. Kapıyı çaldı. Peygamberimiz; **"Kim o?"** diye sordu. Dıhye; "Dıhyet-ül Kelbî" dedi. Âlemlerin efendisi; **"İçeri gir"** buyurdular. Hazret-i Dıhye içeri girdi ve olanları bütün teferruâtı ile anlattı. Peygamber efendimize, Heraklius'un mektubunu okudu: **"Onun için, bir müddet daha** (saltanatta) **kalmak vardır. Mektubum yanlarında bulundukça, onların saltanatı devâm edecektir"** buyurdu.[296]

Heraklius, mektubunda Peygamberimize îmân ettiğini yazmış ise de, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz; **"Yalan söylüyor. Dîninden dönmemiştir"** buyurdular. Heraklius, sevgili Peygamberimizin mektubunu ipekten bir atlasa sarıp, altın yuvarlak bir kutunun içerisinde muhâfaza etti. Heraklius âilesi bu mektubu saklamışlar ve bunu da herkesten gizli tutmuşlardır. Bu mektup ellerinde bulunduğu müddetçe, saltanatlarının devâm edeceğini söyler ve buna inanırlardı. Hakîkaten de öyle olmuştur.

"Yâ Hâtıb! Bu vazifeni, Allahü teâlâ senin hakkında mübârek eylesin!"
Hadîs-i şerîf

Mısır Meliki Mukavkas'a mektup

Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, Hâtıb bin Ebî Beltea'yı, Mısır hükümdârına göndermeden önce; **"Ey Eshâbım! Mükâfâtı Allahü teâlâdan beklemek üzere şu mektubu, Mısır hükümdârına hanginiz götürür?"** diye sorunca, Hazret-i Hâtıb, yerinden fırlayıp ayağa kalktı ve; "Yâ Resûlallah! Ben götürürüm!" dedi. Peygamberimiz de; **"Ey Hâtıb! Bu vazifeni, Allahü teâlâ senin hakkında mübârek eylesin!"** buyurdu.

Hâtıb bin Ebî Beltea hazretleri, mektubu sevgili Peygamberimizden aldı. Vedâ edip, evine gitti. Hayvanını hazırladı. Âilesi ile de vedâlaştıktan sonra, yola çıktı. Mısır hükümdârı Hâtıb'ın İskenderiyye'de olduğunu öğrendi ve sarayına ulaştı. İçeriye almadan önce, maksadını öğrenen kapıcı, Hazret-i Hâtıb'a çok hürmet etti. Onu hiç bekletmedi. Mukavkas, o sırada deniz üzerinde bir gemide adamlarıyla konuşuyordu. Hazret-i Hâtıb, bir sandala binip, Mukavkas'ın bulunduğu yere geldi. Peygamberimizin mektubunu verdi. Mektubu Hâtıb'dan alan Mukavkas, okumaya başladı:

"Bismillâhirrahmânirrahîm!

Allahü teâlânın kulu ve resûlü Muhammed'den, Kıbt'ın (*eski Mısır halkının*) ***büyüğü Mukavkas'a!***

Selâm, hidâyete uyanların üzerine olsun. Seni, selâmet bulman için İslâm'a dâvet ederim. Müslüman ol ki, selâmet bulasın ve Allahü teâlânın iki kat ecrine nâil olasın. Eğer yüz çevirirsen bütün Kıbt'ın günâhı senin

296 Buhârî, Tefsîr, 4; Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 441; Beyhekî, Sünen, II, 353; İbni Sa'd, Tabakât, I, 259.

üzerinedir. Ey Ehl-i kitab olan *(Yahudi ve hıristiyanlar)****! Aramızda ortak olan kelimeye geliniz. O da, Allahü teâlâdan başka hiç bir şeye tapınmayız ve O'na hiç bir şeyi ortak etmeyiz. Allahü teâlâyı bırakıp, içimizden hiç kimseyi yaratıcı Rab tanımayız. Eğer bu sözden yüz çevirirlerse; "Şâhit olunuz. Biz müslümanız" deyiniz!"***[297]

Kâinatın sultânının mektubu okununca, Mukavkas, Hazret-i Hâtıb'a; "Hayırlısı olsun!" dedi. Mısır hükümdârı, kumandanlarını, devlet adamlarını toplayıp, Hâtıb ile konuşmaya başladı. Dedi ki:

"Anlamak istediğim bâzı şeyleri soracak, bu hususta seninle konuşacağım." Hazret-i Hâtıb; "Buyur, konuşalım!" deyince, Mukavkas;

- Sizi gönderen zâttan bana haber veriniz. O bir peygamber midir? Biraz bahset!

- Evet, O bir peygamberdir.

- O, böyle gerçekten peygamber ise, niçin kendisini öz yurdundan çıkarıp başka bir yere sığınmak zorunda bırakan kavminin aleyhinde bedduâ etmedi?

- Sen, Îsâ bin Meryem aleyhisselâmın peygamber olduğuna inanıyorsun değil mi? O, kavmi kendisini yakalayıp, öldürmek istediğinde, buna rağmen onlara bedduâ etmedi ve Cenâb-ı Hak, onu, dünyâ semâsına kaldırdı. Mükâfatlandırdı. Hâlbuki, kavminin helâkı için Allahü teâlâya bedduâ etmesi gerekmez mi idi? O böyle yapmadı."

- Çok güzel cevap verdin. Gerçekten sen, hikmet sâhibi zâtın yanından gelen bir hakîmsin. Bu gece yanımızda kal, yarın sana cevâbımı vereyim.

Hazret-i Hâtıb, Hazret-i Mûsâ zamanındaki Fir'avn'ı kasdederek Mukavkas'a dedi ki:

- Senden önce, burada bir hükümdâr vardı. O halkına karşı; "En büyük ilâh benim!" diyerek Rab olduğunu iddiâ etmişti. Allahü teâlâ da, onu, dünyâ ve âhiret azâblarıyla cezâlandırdı ve ondan intikam aldı. Sen bundan ibret al da, başkasına ibret olma!

- Bizim için bir din vardır. Biz bu dinimizi, ondan daha hayırlısı olmadıkça bırakmayız.

- Senin bağlı olduğun ve daha hayırlısı olmadıkça bırakmayacağını söylediğin dîninden, daha hayırlı olan din, hiç şüphesiz İslâmiyet'tir. Biz, seni Allahü teâlânın bu son dînine, İslâmiyet'e dâvet ediyoruz. Allahü teâlâ dînini O'nunla tamamlamış, O'nu insanlara yeterli kılmıştır ve bu kat'îdir. Bu Peygamber yalnız seni değil, bütün insanları İslâm dînine dâvet etti. O zaman Kureyş, O'na, insanların en fazla tepki gösterip, kaba davrananı; Yahudiler, en çok düşmanlık edenleri; Hıristiyanlar da en yakın olanları oldu. Allahü teâlâya yemîn ederim ki, Mûsâ aleyhisselâmın, Îsâ aleyhisselâmı müjdelemesi, ancak Îsâ aleyhisselâmın Muhammed aleyhisselâmı müjdelemesi gibidir. Binâenaleyh, bizim seni Kur'ân-ı kerîme dâvet etmemiz, senin Yahudileri İncîl'e dâvet etmen gibidir. Şüphesiz mâlûmundur ki, her peygamber kendisini anlayıp idrak edecek bir kavme gönderilmiştir. Ve o kavmin, bu peygambere itâat etmesi, üzerine vâcib olmuştur. İşte sen de bu peygambere yetişenlerden birisin. Biz seni bu yeni dîne dâvet ediyoruz.

Hazret-i Hâtıb'ın bu sözleri üzerine, Mukavkas;

- Ben bu peygamberin hâline baktım. Emirlerinde ve yasaklarında aslâ akla uygun olmayan bir şey bulamadım. Anladığım kadarıyla O, sihirbaz, kâhin ve bir yalancı

297 Âl-i İmrân: 3/64.

değildir. Peygamberlik alâmetlerinden bâzı hâlleri kendinde buldum. Gizli olan şeyleri meydana çıkarmak, bu alâmetlerdendir. Bâzı sırlardan haber vermek, bu zâttan ortaya çıktı. Hele biraz düşüneyim! diyerek mühlet istedi.

Mukavkas, gece Hâtıb hazretlerini uyandırıp, Peygamber efendimiz hakkında bir çok sorular daha sormak istediğini bildirdi. Sonra aralarında şu konuşma geçti.

- O'nun hakkında soracağım şeylere doğru cevap verirsen, üç şey sormak istiyorum.

- İstediğini sor! Ben sana dâimâ doğruyu söyleyeceğim.

- Muhammed, insanları neye dâvet ediyor?

- Yalnız Allahü teâlâya ibâdet etmeye dâvet ediyor. Gece ve gündüzde beş vakit namazı kılmayı, Ramazân orucunu tutmayı, verilen sözde durmayı emrediyor. Ölmüş hayvan eti yemeyi men ediyor.

Bunun üzerin Mukavkas:

- O'nun şekil ve şemâilini (fizîkî görünüşünü) bana târif et! diye sorunca da; kısaca târif etti. Bir çoğunu saymamıştı. Mukavkas;

- Anlatmadığın daha bâzı şeyler kaldı, öyle ki, gözlerinde azıcık kırmızılık, arkasında peygamberlik mührü vardır. Kendisi merkebe biner, sof (yünlü kumaş) giyer, hurma ve az etli yemekle geçinir. Amcaları veya amcaoğulları tarafından korunur, dediğinde, Hazret-i Hâtıb;

- Bunlar da onun sıfatıdır, dedi.

Mukavkas, Hâtıb hazretlerine, Peygamberimiz hakkında tekrar sordu:

- Sürme kullanır mı?

- Evet! Aynaya bakar, saçını tarar, seferde, hazarda, aynayı, sürmedanlığı, tarağı, misvağı yanından ayırmaz!

- Ben, gelecek bir peygamber kaldığını biliyor ve Şam'dan çıkacağını sanıyordum. Çünkü daha önceki peygamberler hep oradan çıkmışlardı. Gerçi son peygamberin Arabistan'da, sertlik, darlık, yokluk ülkesinde çıkacağını da kitaplarda görmüştüm. Kitaplarda sıfatlarını yazılı bulduğumuz peygamberin ortaya çıkma zamanı da, şüphesiz bu zamandır. Biz, O'nun vasfını; "iki kız kardeşi bir nikâh altında birleştirmez, hediyeyi kabûl eder, sadakayı kabûl etmez. Fakirlerle, yoksullarla oturur, kalkar" diye kitapta yazılı bulmuştuk. O'na uymak husûsunda Kıbtîler beni dinlemezler. Ben saltanatımdan da ayrılamayacağım. Bu hususta çok cimriyim. O peygamber, ülkelere hâkim olacak, kendisinden sonra da sahâbîleri, bu topraklarımıza kadar gelip konacaklar. En sonunda şuradakilere gâlib geleceklerdir. Ben Kıbtîlere bundan ne bir kelime anarım, ne de hiç bir kimseye, bu konuşmamı bildirmek isterim!

"Ey Ehl-i kitab olan (Yahudi ve hıristiyanlar)! Aramızda ortak olan kelimeye geliniz. O da, Allahü teâlâdan ba ka hiç bir eye tapınmayız ve O'na hiç bir eyi ortak etmeyiz. Allahü teâlâyı bırakıp, içimizden hiç kimseyi yaratıcı Rab tanımayız. E er bu sözden yüz çevirirlerse; " âhit olunuz. Biz müslümanız" deyiniz!"
Âl-i İmrân: 64

Bu konuşmadan sonra Mukavkas, Arabca yazan kâtibini çağırdı. Peygamberimizin mektubuna şöyle cevap yazdırdı:

"Abdullah'ın oğlu Muhammed'e, Kıbtîlerin büyüğü Mukavkas'tan;

Selâm, senin üzerine olsun. Gönderdiğin mektubunu okudum. Orada zikrettiğin şeyi ve yaptığın dâveti anladım. Ben de bir peygamberin geleceğini biliyordum. Ama onun Şam'dan çıkacağını zannediyordum. Elçine ikrâmda bulundum. Sana Kıbtîlerin yanında büyük değeri bulunan iki câriye ile giyecek elbise gönderdim. Bir de binmen için dişi bir katır hediye ettim."

Mukavkas, bundan başka bir şey yapmadı, müslüman da olmadı. Hazret-i Hâtıb'ı, Mısır'da beş gün misâfir etti. Çok hürmet gösterip, ikrâmlarda bulundu. Sonra; "Hemen memleketine, sâhibinin yanına dön! O'nun için iki câriye, iki binek hayvanı, bin miskâl (Bir miskâl 4,8 gr.) altın, yirmi takım Mısır işi ince elbise ve daha başka hediyeler gönderilmesini emrettim. Senin için de, yüz dinâr ve beş takım elbise verilmesini söyledim. Yanımdan ayrılıp git! Sakın, Kıbtîler, senin ağzından tek kelime bile işitmesinler!" dedi.

Mukavkas, Peygamber efendimize, ayrıca billûr bir kadeh, kokulu bal, sarık, Mısır'a mahsûs keten kumaşı, öd, misk gibi güzel kokular, baston, bir kutu içinde sürmelik, gül yağı, tarak, makas, misvâk, ayna, iğne ve iplik de hediye etti.

Mukavkas, İslâm elçisi Hâtıb bin Ebî Beltea hazretlerinin yanına, muhâfız askerler katarak gönderdi. Arabistan topraklarına ayak bastıklarında Medîne'ye giden bir kâfileye rastladılar. Hâtıb, Mukavkas'ın askerlerini geri çevirip, o kâfileye katıldı.

Hâtıb bin Ebî Beltea, hediyelerle Medîne'ye gelip, Resûlullah'ın huzûruna çıktı. Sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem, Mukavkas'ın hediyelerini kabûl etti. Hâtıb, Mukavkas'ın mektubunu verip, sözlerini nakledince, Peygamber efendimiz; **"Ne kötü adam! Saltanatına kıyamadı. Hâlbuki îmân etmesine mâni olan saltanatı ise, kendisinde kalmayacak!"** buyurdular.[298]

Mukavkas'ın, Peygamberimize, hediye olarak gönderdiği iki câriye, Mâriye ve kardeşi Sîrîn'di. Hâtıb bin Ebî Beltea, yolda bunlara müslüman olmalarını teklif edince, kabûl edip, müslüman olmuşlardı. Peygamber efendimiz, Hazret-i Mâriye vâlidemizin müslüman olmasına çok sevinip, onu nikâhıyla şereflendirdiler. Ondan, İbrâhim isminde bir oğlu oldu. Sîrîn'i de Eshâbından Şâir-i Nebî olan Hassan bin Sâbit'e verdiler.

En iyi cins ve beyaza çok yakın gri tüylü iki binek hayvanından, katıra Düldül, merkebe de Ufeyr veya Yâfûr adı takıldı. O güne kadar Arabistan'da ak tüylü katır görülmemişti. Müslümanların ilk gördüğü ak tüylü katır, Düldül oldu. Peygamber efendimiz, hediye edilen billûr kadehle su içerdi.

Mukavkas, Peygamberimizin mektubuna çok hürmet gösterip, fildişinden yapılmış bir kutu içine koydu. Kutuyu mühürledi ve câriyelerinden birine teslîm etti. (Adı geçen bu mektup 1267 (m.1850) senesinde, Mısır'ın Ahmin bölgesinde eski bir manastırdaki Kıbt kitapları arasında bulunmuş ve Osmanlı pâdişâhı 96. halîfe Sultan Abdülmecîd Hân tarafından satın alınarak, İstanbul Topkapı Sarayı, Mukaddes Emânetler Bölümüne konmuştur.)

---

298 İbni Hişâm, Sîret, II, 607; İbni Sa'd, Tabakât, I, 260.

İrân Kisrâsı Hüsrev Pervîz'e mektup

İran hükümdârına, Abdullah bin Huzâfe gönderilmişti. Hazret-i Abdullah, kibirli İran Kisrâsı'na (şâhına), Âlemlerin efendisinin kıymetli mektubunu sunduğunda, okuması için kâtibine verdi.

"Bismillâhirrahmânirrahîm!

Allahü teâlânın resûlü Muhammed'den *(aleyhisselâm)* ***Farsların büyüğü Kisrâ'ya..."***

Kâtip, buraya kadar okumuştu ki, kibirli Şâh'ın kan beynine sıçradı, öfkelendi ve mektubu alıp yırttı.

Mektuba, Peygamber efendimizin kendi ism-i şerîfi ile başlamış olmasına son derece hiddetlenmişti. İslâm elçisi Abdullah bin Huzâfe hazretlerini de huzûrundan kovmak istediğinde, Hazret-i Abdullah, Kisrâ ve yanında toplanmış bulunan ateşperestlere şöyle dedi:

"Ey Acem halkı! Siz, peygamberlere inanmıyor, kitapları kabûl etmiyorsunuz. Üzerinde yaşadığınız şu topraklarda sayılı günlerinizi geçiriyor, bir düş hayâtı yaşıyorsunuz!...

Ey Kisrâ! Senden önce nice hükümdârlar, bu tahta oturup, hüküm sürdüler. Allahü teâlânın emirlerini yapanlar, âhiretlerini kazanmış olarak; yapmayanlar da ilâhî azâba uğramış bir hâlde bu dünyâdan göç ettiler!...

Ey Kisrâ! Getirip takdîm ettiğim bu mektup, aslında senin için büyük bir devlet idi. Bunu küçümsedin. Allahü teâlâya yemîn ederim ki, o küçümsediğin din, buraya gelince kaçacak yer arayacaksın!..."

Sonra Kisrâ'nın sarayını terkedip hayvanına bindi. Sür'atle oradan uzaklaştı. Medîne'ye gelip durumu Kâinatın sultânına anlattığında;

"Allah'ım! O, benim mektubumu nasıl parçaladı ise, sen de onu ve onun mülkünü parçala!..." buyurdular.

Allahü teâlâ, Resûlünün duâsını kabûl etmiş, Kisrâ, oğlu tarafından bir gece hançerlenerek parça parça edilmişti.

Hazret-i Ömer zamanında da bütün İran toprakları zaptedilerek müslümanların eline geçti.[299]

"Allah'ım! O (Kisrâ), benim mektubumu nasıl parçaladı ise, sen de onu ve onun mülkünü parçala!..."
Hadîs-i şerîf

Gassânî Hükümdârı Hâris bin Ebî Şimr'e mektup

Şücâ' bin Vehb hazretleri de, Gassân hükümdârına gönderilmişti. Şücâ' radıyallahü anh, önce hükümdârın kapıcısı ile görüştü. Onu, İslâm'a dâvet edince kabûl edip, Resûlullah efendimize hürmet ve selâmlarını arz etti. Hiç bekletmeden Hazret-i Şücâ'ı hükümdârla görüştürdü.

Hâris bin Ebî Şimr, mektubu okuyunca, öfkelenip yere attı. Hazret-i Şücâ', derhâl Medîne-i münevvereye dönüp, durumu Al-

299 Buhârî, Tefsîr, 4; Megâzi, 77, 82, 84; Elm, 7; İbni Hişâm, Sîret, II, 607; İbni Sa'd, Tabakât, I, 189, 259; Huzâî, Tahrîc, 184.

lahü teâlânın Sevgilisine haber verdi. Sevgili Peygamberimiz, mektubunun yere atılmasına üzüldüler ve; **"Saltanatı yok olsun!"** buyurdular. Kısa bir süre sonra, Hâris bin Ebî Şimr ölüp devleti parçalandı.[300]

Yemâme Hükümdârı Hevze bin Ali'ye mektup

Selît bin Amr, Yemâme hükümdârınaa gönderilmişti. Hevze, Hıristiyandı. Peygamber efendimiz, mektubunda şöyle buyuruyordu:

"Bismillâhirrahmânirrahîm!

Allahü teâlânın resûlü Muhammed'den (**aleyhisselâm**), Hevze bin Ali'ye!

Hidâyete eren, doğru yola kavuşanlara selâm olsun! *(Ey Hevze!)* ***Bilesin ki, İslâmiyet, develerin ve atların gidebileceği en uzak yerlere kadar yayılacak, bütün dinlere galip gelecektir. Sen de İslâm'ı kabûl et ki, selâmet bulasın. Müslüman olursan, hâkimiyetin altında bulunan yerlerin idâresini yine sana bırakırım..."***

Yemâme hükümdârı Hevze, bu mübârek dâveti kabûl etmekten kaçındı. Saltanat sevdâsı, makam hırsı gözünü bürümüştü. Bu yüzden Kâinâtın sultânının duâsına kavuşmak gibi, yüce bir devletten mahrûm kaldı. İslâm elçisi Selît bin Amr hazretleri merhamet edip;

"Ey Yemâme hükümdârı olan Hevze! Sen, bu kavmin büyüğüsün! Senin büyük zannettiğin kayserler ölüp toprak olmuşlardır.

Hakîkî büyükler ise, Allahü teâlânın emirlerini yapıp, yasaklarından kaçınarak, Cennet'i hak eden kimselerdir. Bir topluluk, îmân etmekle şereflenmiş ise, onları kendi bozuk inanışınla, doğru yollarından saptırmaktan sakın!... Doğrusu ben, sana Allahü teâlânın emirlerini yapmanı, yasaklarından sakınmanı tavsiye ederim. Allahü teâlâya îmân edip, emirlerini yaparsan Cennet'e girersin. Şeytana uyarsan Cehennem'de kalırsın.

Eğer bu nasîhatlerimi kabûl edersen, korktuklarından emîn olur, umduklarına kavuşursun. Şâyet nasîhatlerimi reddedersen, artık size yapacağım bir şey kalmamıştır. Gerisini sen düşün!..." dedi.

Hevze, İslâm elçisinin bu güzel nasîhatlerini de dinlemedi. Selît bin Amr, artık Yemâme'de durmanın lüzumsuz olduğunu anlayıp, sür'atle Medîne'ye döndü. Sevgili Peygamberimize netîceyi bildirdi. Resûl-i Ekrem efendimiz, o'nun İslâm'a girme saâdetinden mahrum olmasına üzüldüler. Kısa bir zaman sonra Hevze'nin ölüm haberi geldi. Saltanat sevdâsı, makam hırsı, Cehennem çukuru olan kabrinde son buldu.[301]

Bahreyn Emîri Münzir bin Sâvî'ye mektup

Alâ bin Hadremî de, Bahreyn emîrine mektup götürdü. Emîr, nâme-i şerîfi muhabbetle okuyup muhtevâsını anlayıp îmânla şereflendi.

O (Necâşî Eshame hariç) diğerleri gibi; "Başkaları bana şunu der, bunu der; tahtımdan olurum" demedi. **"Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammedün abdühü ve resûlühü!"** diyerek kendini ve tebe'asından kendisine tâbi olanları Cehennem ateşinden kurtardı. Mektupla müslüman olmağa dâvet edilirken bir makam sahibi daha îmân etme idrâkini gösterdi. Tebe'asından bâzıları ona tâbi olup müslü-

300 İbni Hişâm, Sîret, II, 607; İbni Sa'd, Tabakât, I, 261.
301 İbni Hişâm, Sîret, II, 607; İbni Sa'd, Tabakât, IV, 203; Süheylî, Ravdü'l-ünf, IV, 390.

man oldular. Bâzısı da îmân etmediler.

Münzir ahvâlini yazıp Alâ bin Hadremî radıyallahü anh ile Sevgili Peygamberimize arz etti. Peygamber efendimizin cevâbî mektubu şöyleydi; **“Sana itâat edenlere islâmiyet öğretilsin. Asî olup inâd edenler cizyeye bağlansın. Mecûsîlerin kestikleri yenilmesin ve kız alıp vermesinler.”**

Böylece yedi İslâm elçisi vazifelerini yapmış, zamanın büyük devletlerine İslâmiyetin varlığını duyurmuşlardı. Onlara hakîkî saâdeti haber vermişler, kıyâmet gününde, “Biz duymamıştık” sözlerine yer bırakmamışlardı.

Velhâsıl makâm sahiblerinden ikisi îmâna geldi. Biri, Necâşî, biri de Münzir idi. Diğerleri küfür üzere kaldılar.

Habeş hükümdârı Eshame (rahmetullahi aleyh) Müslüman olup, Eshâb-ı kirâmdan bâzısını görmekle, Peygamber efendimizin mübârek duâsına kavuşmakla ve Resûlullah ile Ümm-i Habîbe radıyallahü anhânın nikâhlarını kıymakla şereflenmişti.

Rum imparatoru Heraklius ve Mısır sultanı Mukavkas müslüman olmamışlar, fakat gelen mektuplara çok hürmet edip yumuşak cevaplar vermişler, elçilere iyi davranmışlar ve Resûlullah efendimize hediyeler göndermişlerdi.

Gassân ve İran hükümdarları elçilere iyi davranmamışlar, düşmanlıklarını açıkça belirtmişlerdi.

Yemâme hükümdârı ise, İslâm elçisine mülâyim davranmıştı.

“ lâhi! Ümmü Rûmân’ın Senin yolunda ve Resûlünün u runda çekti i sıkıntılar Sana gizli de ildir.”
Hadîs-i şerîf

Hicrî altıncı sene vukû bulan diğer hâdiseler

Havle binti Sa’lebe bin Kays bin Mâlik el-Hazreci ile kocası Evs bin Samit bin Ahzemi Ensârî arasında zıhâr vaki oldu. Ve Mücâdele sûresi nâzil oldu.

Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem at ve deve yarışına müsâade verdi. O zamana kadar hiç geçilemeyen O Hazretin devesi bir arabinin devesi tarafından geçilince eshâbın üzülmesi üzerine; **“Her kemâlin bir zevâli vardır yâni her yükselişin bir inişi vardır”** buyurdular.

Âişe radıyallahü anhâ vâlidemizin annesi Ümmü Rumân radıyallahü anhâ vefât etti. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem cenâze namazını kıldırıp, defninde bulundu. Kabre bizzat Resûlullah indirdi. Peygamber efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem Onu Cennet’le müjdeledi ve; **“Her kimi, Cennet hûrîlerinden birine bakmak sevindirirse, Ümmü Rûmân’a baksın”** buyurdu. Yine hakkında mağfiret diledikten sonra; “**İlâhi! Ümmü Rûmân’ın Senin yolunda ve Resûlünün uğrunda çektiği sıkıntılar Sana gizli değildir”** buyurdu.

HAYBER'İN FETHİ

Nûrlu Medîne'de görünüşte Müslüman, hakîkatte münâfık olan Yahudiler bulunuyordu. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" Medîne'ye hicret etmeden önce, Medîne halkı Abdullah bin Übey bin Selûl'ü kendilerine reîs edinmişlerdi. Ona cevherlerle süslü bir de tâc vermişlerdi. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem Medîne'ye teşrîf edince, Medîne halkı tamamen sevgili Peygamber efendimize hürmet ve alâka göstermeğe başlayıp Ona tâbi oldular. İbni Selûl bir köşede değersiz bir hâlde kaldı. İbni Selûl'e alâka göstermez oldular. Bunun üzerine İbni Selûl, Resûlullah'ı sallallahü aleyhi ve sellem öldürmek veyâ bir sıkıntı vermek için harekete geçdi.

Bir gün yahûdîler onun yanına toplandılar. Bu husûsda bâzı plânlar yapdılar. Lebîd bin Âsım'dan yardım istediler. Lebîd, falan mahallede Hayre adında yaşlı bir kadın var. Sihir yapmakda çok ileridir. Onu bulun dedi. O melûn kadını bulup bin dirhem altın ve on top kumaş verdiler. Eğer Muhammedi helâk edersen dahâ sana çok seyler vereceğiz, dediler! Yaşlı kadın bir güvercin yavrusuna iğneler batırıp, iplikleri düğümleyerek, güvercin yavrusunun üzerine sardı. Medîne'nin dışında harâb bir kuyunun içine koyup, ağzını kapatdı. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem hastalandı. Âzâları hareketsiz kaldı. Çeşitli ilâçlar verdilerse de fayda sağlamadı. Bu hâl dokuz gün devâm etdi.

Sonra Cebrâîl aleyhisselâm geldi, durumu haber verdi. Resûlullah'ı sallallahü aleyhi ve sellem oraya götürdüler. Kuyuyu açıp güvercini çıkardı. Fakat iplerdeki düğümleri çözmek mümkün olmadı. Cebrâîl aleyhisselâm Mu'avvizeteyn (Felâk ve Nâs) sûrelerini getirdi. Yâ Muhammed aleyhisselâm! Bu sûreleri o düğümlerin üzerine oku, dedi. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem o sûreleri okumağa başladı. Her âyeti okudukça düğümlerden biri çözülmeğe ve iğnelerden biri çıkmağa başladı. Sûreleri (İki sûredeki 11 âyeti) tamamen okuyunca, düğümlerin de tamamı çözüldü. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem hastalıkdan tamamen kurtulup, sıhhate kavuşdu. Sonra o melûn kimseleri çağırıp, azarladı. Medîne ahâlîsi onlara öyle cezâlar verdiler ki, helâk oldular.

Lebîd Yahudisi de yakalanıp, Resûlullah efendimizin huzûruna getirildi. Peygamber efendimiz, ona; **"Bunu niçin yaptırdın?"** buyurduklarında, "Altına olan muhabbetimden" diye cevap verdi. Eshâb-ı kirâmdan bâzıları; "Yâ Resûlallah! izin verirsen, şu Yahudinin boynunu vuralım!" dediklerinde, şahsı için hiç kimseye cezâ vermeyen, sevgili Peygamberimiz;

"Onun, sonunda göreceği ilâhî azâb daha şiddetlidir" buyurarak öldürülmesine izin vermediler.[302]

Yahudiler, Medîne'den sürülünce Arabistan'ın kuzey taraflarına gitmişlerdi. Bunlardan bir kısmı, Hayber'de kalıp yerleştiler. Bir kısmı ise kuzeyde bulunan Şam'a gittiler. Resûlullah efendimize suikast tertip etmeleri sebebiyle yurtlarından çıkarılmışlardı. Fakat müslümanlara karşı içlerindeki kin, hırs ve intikâm duyguları hiç bir zaman sönmedi. Hattâ günden güne şiddetlendi; Bir an önce kâinâtın sultânı olan Allahü teâlânın Habîbinin hayâtına son vermek, dîn-i İslâm'ı ortadan kaldırmak is-

302 Buhârî, Tıb, 47; Ahmed bin Hanbel, Müsned, IV, 63; İbni Sa'd, Tabakât, II, 198.

tiyorlardı. İleri gelenlerinden bâzıları, "Gatfânlılara gidip yardım isteyelim, müslümanlara karşı onlarla birlikte çarpışalım!" dediler. Bâzıları da; "Fedek, Teymâ ve Vâdi-yül-kurâ Yahudilerini de yardıma çağırıp, müslümanlar bizim üzerimize saldırmadan, biz onların şehrine hücum edelim, olmuş olacak bütün intikâmımızı alalım!..." dediler.

"Hayber kalesi, Alî bin Ebî Tâlib ile feth olunur."
Hadîs-i şerîf

Hayber Yahudileri bu sözü kabûl edip, çevredeki Yahudi kabîlelerini ve Gatfânlıları yardıma çağırdılar. Sâdece Gatfânlılardan çok sayıda seçme savaşçı gelip, Hayber'de hazırlıklara başladı.

Onlar bu hazırlıkları yaparken, Âlemlerin efendisi sallallahü aleyhi ve sellem, Yahudilerin durumlarından haberdar oldu. Abdullah bin Revâha hazretlerinin yanına üç sahâbî verip, derhâl Hayber'de olup bitenleri öğrenmek üzere gönderdi. Abdullah bin Revâha ve üç arkadaşı sür'atle Hayber'e geldiler. Burası, sekiz muhkem kalesi, ufak tefek daha başka kaleleri, verimli arâzileri, bol mikdarda bağ ve bahçeleri bulunan zengin bir şehirdi. Hazret-i Abdullah, arkadaşlarından birini Şıkk, birini Ketîbe, diğerini Natât kalesine gönderdi. Kendisi de başka bir kaleye girip, üç gün Yahudilerin durumlarını, harbe hazırlıklarını yakından incelediler. Üç günden sonra buluşma yerinde birleşip, sür'atle Medîne'ye varıp, yaptıkları hazırlıkları Peygamber efendimize tek tek anlattılar.

Sevgili Peygamberimiz, Eshâbının acele hazırlanmasını emretti. Yahudilerin, Medîne-i münevvereye saldırmalarını önlemek için, Hayber üzerine gitmeye karar verdiler. Bu kararı duyan Medîne'de bulunan Yahudiler telâşa düştüler. Müslümanların mâneviyâtlarını bozmak için; "Yemîn ederiz ki, eğer siz, Hayber'deki kaleleri, oraya birikmiş yiğit savaşçıları görmüş olsaydınız, hiç bir zaman oraya adım atmazdınız!... Dağların tepesindeki yüksek burçlu kaleleri, zırhlı yiğitler korumaktadır. Çevreden binlerce asker onlara yardıma gelmişlerdir!... Sizin, Hayber'i fethetmeniz mümkün müdür?!..." diyorlardı. Bunlara karşı kahraman sahâbîler; "Allahü teâlâ, Habîbine, Hayber'i fethedeceğini va'd buyurmuştur" diyerek, Yahudilerden hiç bir zaman korkmayacaklarını belirtiyorlardı. Eshâbın bu kararlı hâli, Yahudileri daha çok üzüyor, endişeye düşürüyordu.

Münâfıkların başı Abdullah bin Übey; "Muhammed, az bir kuvvetle üzerinize geliyor. Korkacak bir durum yok, fakat tedbirli olup, mallarınızı kalelerinize doldurun. Onları, kaleden çıkarak karşılayın!" diyerek, Hayber'e acele haber gönderdi.

Eshâb-ı kirâm hazırlıklarını tamamladı, evdekilerle helâlleşip, Peygamber efendimizin etrafında toplandı. İki yüz süvâri ve bin dört yüz piyâde olmuşlardı. Allahü teâlânın dînini yaymak, cihâd etmek ve şehîdlik mertebesine kavuşmak için sevgili Peygamber-

lerinin emrine hâzır oldular. Bu sırada bâzı kadınların, harpte, Eshâb-ı kirâmın yiyeceklerini hazırlamak, yaralı ve hastalara bakmak, yaraları sarmak, ilâç hazırlamak ve daha başka yapabilecekleri işleri yapmak üzere, Peygamber efendimizden vazife istedikleri görüldü. Resûlullah efendimiz merhamet buyurup, onları bu sevâbtan mahrum etmediler. Böylece mücâhidlere, başta sevgili Peygamberimizin mübârek hanımı Ümmü Seleme hazretleri olmak üzere, yirmi hanım mücâhide de katılmış oldu.[303]

Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem, Medîne'de yerine vekil olarak, Gıfâr kabîlesinden Sibâ' hazretlerini bıraktılar ve Hayber'e hareket emrini verdiler. (Nümeyle bin Abdullah'ın bırakıldığı da bildirilmiştir.) Yolculuk tekbirlerle başladı. Mâzeretleri sebebiyle savaşa katılamayan, yaşları küçük olduğu için izin verilmeyen sahâbîler, Peygamber efendimize ve kahraman babalarına, dedelerine, amcalarına, dayılarına ve ağabeylerine gıptâ ile bakıyorlar, onları tekbir ve duâlar ile uğurluyorlardı.

Takvim, hicretin yedinci yılının Muharrem ayını gösteriyordu. Peygamber efendimizin mukaddes sancağını Hazret-i Ali taşıyor; sağ kol kumandanlığını da Hazret-i Ömer yapıyordu.[304] Sol kola da başka bir sahâbiyi tâyin buyurdu. Yolculuk neş'eli bir şekilde geçiyordu. Şâirler, şiirleriyle, Allahü teâlâya, verdiği nimetlerinden dolayı hamdediyorlar, sevgili Peygamberimize salevât söylüyor ve şanlı Eshâbı medhediyorlardı. Sahâbîler de, bayrama gider gibi hep birlikte; **"Allahü ekber! Allahü ekber! Lâ ilâhe illallahü vallahü ekber!"** diyerek her tarafı inletiyorlardı.

Her konak yerinde Kâinâtın sultânı; **"Allah'ım! İstikbâle endişelenmekten, geçmişe tasa etmekten, güçsüzlük ve gevşeklikten, cimrilik, korkaklık ve bel büken borçtan, zâlim ve haksız kimselerin tasallutundan sana sığınırım!"** diyerek duâ buyuruyordu.

Hayber'e yaklaşıldığı zaman, sevgili Peygamberimizin, Eshâbını durdurduğu görüldü. El açarak; **"Ey göklerin ve gölgelediklerinin Rabbi olan Allah'ım! Ey yerlerin ve üzerindekilerin Rabbi olan Allah'ım! Ey şeytanların ve saptırdıklarının Rabbi olan Allah'ım! Ey rüzgârların ve savurduklarının Rabbi olan Allah'ım! Biz senden, bu beldenin hayrını ve iyiliğini, bu beldede yaşayan insanların hayrını ve iyiliğini, yine bu beldede bulunan herşeyin hayrını ve iyiliğini dileriz. Bu beldenin şerrinden, insanların şerrinden ve içindeki her şeyin şerrinden de sana sığınırız!"** diye münâcâta başladılar.

Sahâbelerin dudaklarından; **"Âmîn, âmîn"** sesleri dökülüyordu. Bundan sonra Eshâbına; **"Bismillâhirrahmânirrahîm diyerek ilerleyiniz"** buyurdular.

Eshâb-ı kirâm, Resûl-i ekrem efendimizin etrafında tekrar yürüyüşe geçtiler. Hayber'in en güçlü kalelerinden Natât kalesi yakınına gelip, karargâhlarını kurdular. Vakit akşamdı. Resûlullah efendimiz, âdet-i şerîfesi, sabah olmadıkça baskın yapmaz ve önce İslâm'a dâvet ederdi. Tekliflerini kabûl etmedikleri takdirde harbe başlarlardı. Bu sebeple Eshâb-ı kirâm sabahı beklediler. Yahudilerin hiç biri, İslâm ordusunun geldiğini anlamamıştı.

Kâinâtın efendisi, sabah namazını kıldırdıktan sonra hazırlıklarını bitirdi ve mücâhidleri harekete geçirdi. İki yüz süvâri ve bin dört yüz piyâde, düzenli hareketlerle Natât kalesi önlerine yaklaştılar. Bu sırada, bağ, bahçe, tarla işleriyle uğraşmak

---

303 Ebû Dâvûd, Cihâd, 152; Vâkıdî, Megâzî, II, 685.
304 Buhârî, Megâzi, 40; Vâkıdî, Megâzî, II, 653; Kilâ'î, İktifâ, II, 258.

üzere kaleden çıkan Yahudiler, bir anda İslâm askerleriyle karşılaşınca şaşkına döndüler ve; "Yemîn ederiz ki, bunlar Muhammed ve düzenli ordusudur!..." diyerek, gerisin geri kaçmaya başladılar. Onların bu hâlini gören sevgili Peygamberimiz; **"Allahü ekber! Allahü ekber! Hayber, harâb olup gitti"** buyurdular ve bu mübârek sözünü üç defa tekrar ettiler.

Peygamber efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, Yahudilere; **"Ya müslüman olmalarını, ya da teslîm olup haraç ve cizye vermelerini, yoksa harb edilip kan döküleceğini"** bildirdiler. Yahudiler de, ileri gelenlerinden Sellâm bin Mişkem'e gidip, durumu ilettiler. Sellâm; "Daha önce, Muhammed'in üzerine yürüyünüz demiştim, kabûl etmemiştiniz. Hiç olmazsa şimdi, onunla çarpışmakta gevşek davranmayınız. Müslümanlarla çarpışa çarpışa ölmeniz, hayatta kimsesiz kalmanızdan daha hayırlıdır!..." diyerek onları harbe teşvik etti. Yahudiler, sür'atle çocuk ve kadınlarını Ketîbe kalesine, erzaklarını Nâim'e, askerlerini de Natât kalesine yığdılar.

İslâm ordusunun Müslüman olma teklifine, Yahudiler ok atmakla karşılık verdiler. Mücâhidler, okları kalkanlarıyla karşıladılar. Sevgili Peygamberimizin emri ile yaylar gerildi, hep birden kale burçlarında bulunan Yahudilerin üzerine; **"Allahü ekber!..."** sadâları arasında oklar fırlatıldı. Artık harb başlamıştı. Bir tarafta Kâinâtın sultânı ve kahraman Eshâbı, İslâmiyet'i yaymak, onların müslüman olup Cehennem'den kurtulmalarına sebeb olmak için çarpışıyorlardı. Diğer yanda ise, nasîhatten anlamayan, her fırsatta müslümanları arkadan vurmak isteyen hakîkati görmemekte direten Yahudiler vardı. Hâtem-ül enbiyâ efendimizin, kendi kavimlerinden gelmediğini görünce, kıskançlıklarından, O'nu kabûl etmemişler, Peygamber efendimizi, çocukluğundan beri ortadan kaldırmak için, akıllarına gelen her kurnazlığa başvurmuşlar, fakat Allahü teâlânın koruması ile hiç bir şey yapamamışlardı.

Binaltıyüz şanlı mücâhidin üzerine, onbinden ziyâde Yahudi askeri ok atıyordu. Eshâb-ı kirâm, peşpeşe gelen bu oklara karşı kalkanlarıyla korunuyorlar, fırsat buldukça da, yere düşen okları Yahudilerin üzerine fırlatıyorlardı. Fakat bâzı sahâbîler yaralanmışlardı.

Bir ara Habîbullah efendimizin huzûruna, Habbâb bin Münzir hazretlerinin büyük bir edeb ile yanaştığı görüldü ve; "Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Karargâhımızı, başka bir yere kursak olmaz mı?" diye suâl edince, Peygamber efendimiz; **"İnşâallahü teâlâ akşam olunca değiştiririz!"** buyurdular. Mücâhidler, ok menzili içine girmişlerdi. Yahudilerin kaleden attığı oklar, İslâm karargâhının arkalarına kadar ulaşabiliyordu.[305]

"Biz Peygamberler, mîrâs bırakmayız. Bırakdıklarımız, fakîrlere sadaka olur."
Hadîs-i şerîf

305 Vâkıdî, Megâzî, II, 641.

Hayber Gazâsı

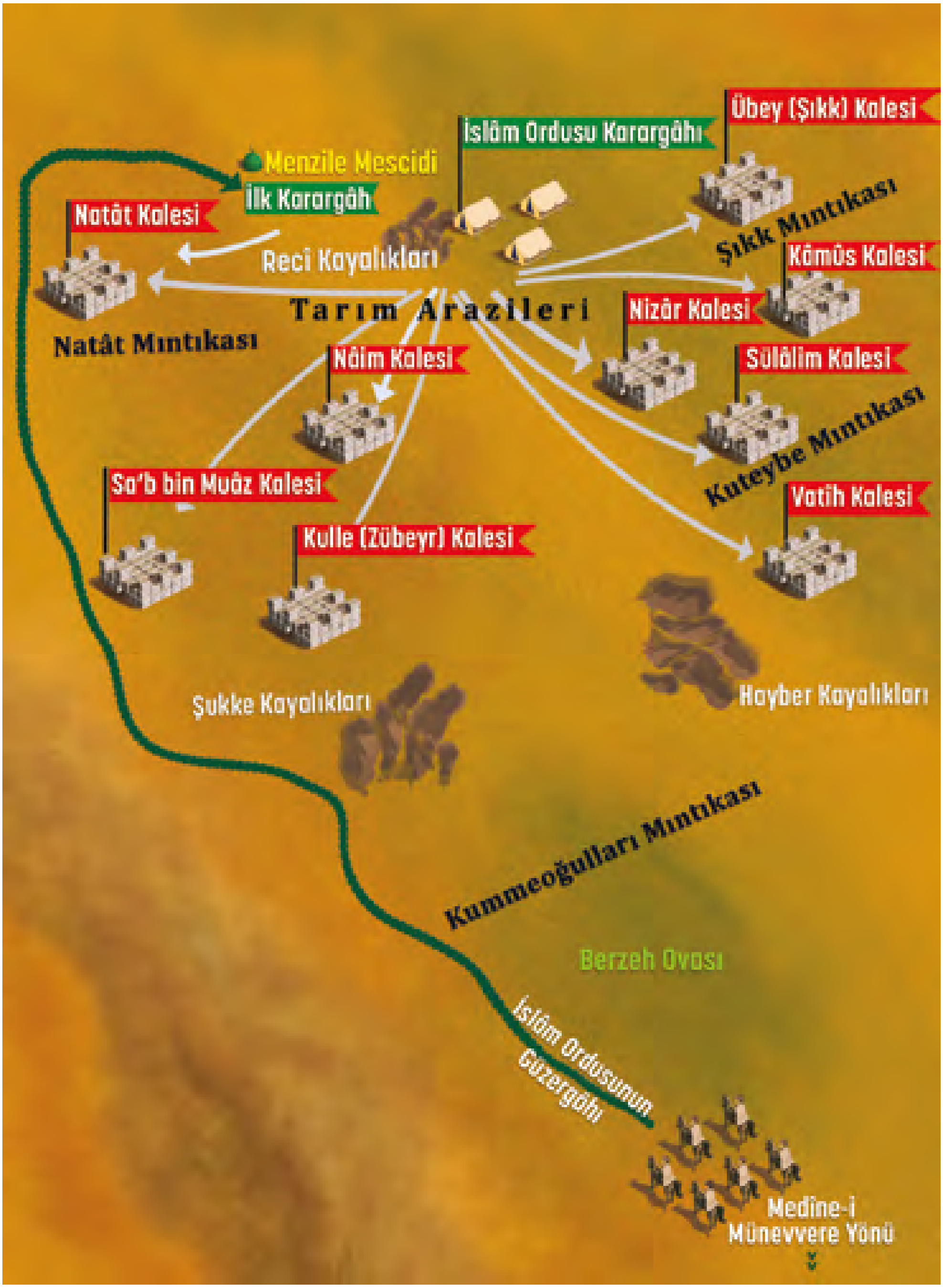

O gün akşama kadar, çarpışma ok ile devâm etti. Elli kadar sahâbî, atılan oklarla yaralanmışlardı. Akşam olunca, yeni bir karargâh keşfi için Muhammed bin Mesleme hazretlerine vazife verildi. O da, Recî' denilen mevkîin müsâid olduğunu belirtince, İslâm karargâhı, buraya nakledildi. Yaralılar da tedavi görmeye başladı.[306]

Ertesi gün Natât önlerine gelen kahraman Eshâb, akşama kadar çarpıştı. Üçüncü, dördüncü ve beşinci günlerde de kuşatma devâm etti. Yahudiler hep müdâfâada kaldılar. O günlerde sevgili Peygamberimiz, şiddetli bir baş ağrısına tutulduklarından, iki gün mücâhidlerin arasında bulunamadılar. İlk gün sancağı Hazret-i Ebû Bekr'e, ikinci gün Hazret-i Ömer'e verdiler. Her ikisi de, Eshâb-ı kirâmın başında, Yahudilere karşı pek şiddetli çarpıştılar, fakat kaleyi fethetmek mümkün olmadı.

Bu arada cesâretleri artan Yahudilerin, kale kapılarını açıp hücûma geçtikleri görüldü. Artık göğüs göğüse çarpışmaya başlamışlardı. Savaş pek ziyâde kızışmıştı. Peygamber efendimiz, Eshâbına; **"Allahü ekber! Allahü ekber!... diyerek tekbir getiriniz"** buyurdukça, tekbir sadâları arasında aşk ve şevk ile düşmana kılıç çalıyorlardı. Bir ara Muhammed bin Mesleme'nin kardeşi Mahmûd şehîd edildi. Çarpışmalar da, şiddetli bir şekilde, akşama kadar devâm etti.

Ertesi gün Hayber'in en ünlü kumandanlarından Merhab, zırhlara bürünmüş olduğu hâlde kaleden dışarı çıktı. Güçlü kuvvetli dev gibi bir adamdı. Şimdiye kadar, karşısına onu mağlup edecek bir pehlivan çıkamamıştı. Mücâhidlere dönüp; "Ben, cesâreti, kahramanlığı ile tanınmış Merhab'ım!" diyerek övünmeye başladı. Böyle övünürken, sahâbîlerin arasında bir mücâhidin ileri atıldığı görüldü. Merhab'a karşı; "Ben de, dehşetli ve şiddetli savaşların ortasına atılmaktan korkmayan Âmir'im" diye nâra attı ve derhâl karşısına dikildi. Dev Merhab, üzerinde; "Kime değerse helâk eder!..." yazılı kılıcını, Hazret-i Âmir'e olanca gücü ile vurdu. Kahraman Âmir ânında kalkanını kaldırdı. Enli kılıç, kalkana çarptığında şiddetli bir ses ortalığı çınlattı ve kalkana saplandı.

Hazret-i Âmir, Yaradana sığınıp; "Yâ Allah!" diyerek kılıcını Merhab'ın zırhlı bacaklarına çaldı. Kılıç, çelik zırha değer değmez, geri tepti ve birden sahâbînin bacağına değiverdi. Kılıcın, şiddetli bir şekilde geri tepişi Hazret-i Âmir'in bacağındaki atar damarının kesilmesine sebeb oldu. Eshâb-ı kirâm, koşarak Âmir'i kucakladılar ve tedâvi için karargâha götürdüler. Fakat Âmir radıyallahü anh orada şehâdete kavuşarak Cennet-i âlâya uçtu.[307]

"Hayber kal'asını aldı ımız gün Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" ehlî merkeb eti yimesini ve müt'a nikâhı ile kadın almasını yasak etdi."
Hazret-i Alî

306 Vâkıdî, Megâzî, II, 641; Süheylî, Ravd-ül-ünf, VI, 507.
307 Ahmed bin Hanbel, Müsned, IV, 51; Vâkıdî, Megâzî, II, 639; Beyhekî, Sünen, II, 174; İbni Sa'd, Tabakât, II, 211.

Çarpışmalar bütün şiddeti ile devâm ediyordu. Akşama doğru sevgili Peygamberimiz, Yahudilere dört bin askerle yardıma gelen ve harbe katılan müşrik Gatfânlılara, ayrılıp memleketlerine dönmelerini teklif etti. Bunu yaptıkları takdirde, Hayber’in bir senelik hurma mahsûlünü kendilerine vereceğini de va’d etti. Fakat Gatfânlılar, bu teklifi reddettiler. Bunun üzerine Âlemlerin efendisi sallallahü aleyhi ve sellem, Eshâbına, Gatfânlıların bulunduğu kalenin etrafında sabahlamalarını emretti. Gatfânlılar, gece mücâhidlerin saldırmasından çok korktular, bir türlü uyuyamadılar. O gece, nereden geldiği belli olmayan bir ses; “Gatfân ülkesine baskın yapıldığını, çoluk-çocuklarının ve mallarının teslîm alındığını” bildiriyordu. Bu ses, üç defa tekrar edilmiş ve bunu bütün Gatfânlılar, büyük bir korku içinde dinlemişlerdi. Kumandanları Uyeyne de aynı sesi üç defa duymuş, şafak sökmek üzereyken askerini alarak Hayber’den acele uzaklaşıp memleketlerinin yolunu tutmuştu. Sabahleyin Yahudiler, Gatfânlıların sebepsiz yere Hayber’i terketmelerine şaşırdılar ve ümidsizliğe düştüler. Onları yardıma çağırdıklarına da çok pişmân oldular.

Hazret-i Ali’nin kahramanlığı

O gün de Hayber önlerinde şiddetli çarpışmalar oldu. Fakat kale fethedilemedi. Akşam, Kâinatın sultânı; **“Yarın sancağı öyle bir yiğide vereceğim ki, o, Allahü teâlâyı ve Resûlünü sever. Allahü teâlâ ve Resûlü de onu severler. Allahü teâlâ, onun eli ile fethi gerçekleştirecektir!”** buyurarak müjde verdi.

O gece Eshâb-ı kirâm, heyecanla sabahı bekledi. Her biri sancağın kendisine verilmesini umuyor, bu yolda, Allahü teâlâya duâlar ediyordu. Bilâl-i Habeşî hazretleri, sabah ezânını yanık ve güzel sesi ile okudu. Ezân okunurken herkeste ayrı bir heyecan, ayrı bir zevk hâsıl olur, o ilâhî zevkin tadına doyulmazdı. Sevgili Peygamberimiz, Eshâbına sabah namazını kıldırdıktan sonra ayağa kalktılar. Mübârek İslâm sancağının getirilmesini emrettiler. Mukaddes sancak getirilirken, Eshâb-ı kirâm ayakta bekliyor, merakla, Resûl-i ekrem efendimizin mübârek dudaklarından çıkacak sözleri dinlemek için, dikkat kesiliyorlardı.

Nihâyet Âlemlerin efendisi; **“Muhammed’in zâtını peygamberlikle şereflendiren Allahü teâlâya and olsun ki, ben, bu sancağı kaçmak nedir bilmeyen bir yiğide vereceğim”** buyurduktan sonra, mübârek gözlerini Eshâbı arasında gezdirip; **“Ali nerededir?”** buyurdu. Sahâbîler; “Yâ Resûlallah! Onun gözleri ağrıyor” deyince, Efendimiz; **“Onu bana çağırınız”** buyurdu. O günlerde Hazret-i Ali göz ağrısına tutulmuş ve gözlerini açamaz olmuştu. Yanına giderek, durumu bildirdiler ve mübârek koluna girip, Resûlullah efendimizin huzûruna getirdiler. Kâinatın sultânı, Hazret-i Ali’nin şifâ bulması için, Allahü teâlâya duâ etti ve mübârek parmaklarını ağzında ıslatıp gözlerine sürdüler. O anda, Hazret-i Ali’nin gözlerinde hiç bir ağrı kalmadı. Ayrıca; **“Yâ Rabbî! Sıcağın ve soğuğun sıkıntısını bundan gider”** diyerek, onun için duâ buyurdular. Sonra Hazret-i Ali’nin üzerine, mübârek elleriyle bir zırh giydirip beline kendi kılıcını kuşatarak, eline beyaz İslâm sancağını verdiler ve; **“Allahü teâlâ, sana zafer nasîb edinceye kadar çarpış. Sakın arkana dönme!”** buyurdular.

Hazret-i Ali de; “Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Onlarla, dîn-i İslâm’a girdikleri zamana kadar çarpışacağım” dedi. Sevgili Peygamberimiz de; **“Vallahi, senin sebebinle Allahü teâlânın, onlardan tek bir kişiyi hidâyete kavuşturması, senin için, bir çok kızıl develere sâhib olup, onları Allahü teâlânın yolunda**

sadaka vermenden daha hayırlıdır” buyurdu.[308]

Hazret-i Ali, elinde sancak ile Yahudi kalesine ilerlerken, şanlı sahâbîler de peşinden yürüdüler. Kaleye iyice yaklaşıp, sancağın bir taşın dibine dikildiği sırada, Natât kalesinin kapısının açıldığı görüldü. Yahudilerin hücum birlikleri dışarı çıktılar. Bunlar, Hayber'in en seçme kahramanları idi. Her biri, çift zırhlarla kaplı, demir muhafazalara bürünmüşlerdi. İçlerinden birinin, Hazret-i Ali'ye doğru yürüyüp, çarpışmak için karşısına geçtiği görüldü. Bu, Merhab'ın cesarette bir benzeri olmayan kardeşi Hâris idi. Sür'atle saldırdı... İki çeliğin çıkardığı ses meydanı doldururken, Zülfikâr'ın şimşek gibi indiği ve Hâris'in başını gövdesinden ayırdığı görüldü. Bu anda, **“Allahü ekber! Allahü ekber!”** sesleri göklere yükseliyordu.

Kardeşinin öldürüldüğünü işiten Merhab, emrindeki askerlerle dolu dizgin meydana yürüdü. Hazret-i Ali'nin karşısına dikildi. Onun da üzerinde çift zırh vardı. Çift kılıç kuşanmış olduğu hâlde, iri cüssesi ile sanki bir devi andırıyordu. Bütün hiddeti ile; “Ben ki, harplerin en şiddetli olduğu zamanlarda ortaya atılıp, kahramanca çarpışan Merhab'ım! Ben, kükreyen aslânları bile mızrak veya kılıcımla delik deşik ederim!...” diyerek, kendini övmeye başladı.

Hazret-i Ali kerremallahü veche ve radıyallahü anh efendimiz de; **“Ben ki, anam bana Haydar** (Aslan) **ismi vermiştir. Ben, heybetli bir aslan gibiyimdir! Seni bir hamlede yere serecek bir yiğit kişiyimdir!..”** diyerek, karşılık verdi.

Merhab, Hazret-i Ali'den, Haydar kelimesini işitince, kalbine bir korku düştü. Çünkü gece rüyasında bir aslan kendisini parçalamıştı. Rüyada gördüğü aslan yoksa bu mu idi? Derken dev Merhab'ın hamle ettiği ve Hazret-i Ali'nin onu kalkanıyla karşıladığı görüldü. Sonra Allahü teâlâya sığınıp, **“Yâ Allah!...”** diyerek Zülfikâr'ı, kâfirin başına öyle bir indirdi ki; koca Merhab'ın, Zülfikâr'a karşı tuttuğu kalın çelik kalkanını ve çelikten yapılmış miğferini ikiye biçip, kafasını tepesinden ensesine kadar bölüp ayırdığı, boynundan oluk gibi kan fışkırdığı, dev gibi cüssesinin yere serildiği görüldü. Zülfikâr'ın çıkardığı korkunç ses, Hayber'in her tarafında işitilmişti.

Peygamber efendimiz; **“Sevininiz! Hayber'in fethi artık rahatlaştı, kolaylaştı”** buyurdular. Eshâb-ı kirâm, Hazret-i Ali'nin bu bahadırlığına hayran kalmışlar; **“Allahü ekber! Allahü ekber!..”** nidâlarıyla semâyı çınlatmışlardı.

Çarpışma bütün şiddeti ile devâm ediyordu. Eshâb-ı kirâm, çarpışa çarpışa kale kapısının yanına geldikleri bir sırada, bir Yahudi, kılıcıyla Hazret-i Ali'nin kalkanına vurdu. Kalkan yere düştü. Fakat eğilip alacak zaman yoktu. Fırsatı kaçırmak istemeyen

“Yarın sanca ı öyle bir yi ide verece im ki, o, Allahü teâlâyı ve Resûlünü sever. Allahü teâlâ ve Resûlü de onu severler. Allahü teâlâ, onun eli ile fethi gerçekle tirecektir!”
Hadîs-i şerîf

308 Vâkıdî, Megâzî, II, 653.

Yahudi, kalkanı kaptığı gibi geriye kaçtı. Buna çok üzülen Allahü teâlânın Arslan'ı, Zülfikar ile etrafındaki düşmanları dağıttıktan sonra, kalenin kapısını kalkan yapmaya niyetlendi. **"Bismillâhirrahmânirrahîm"** diyerek, kocaman demir kapının halkalarına asıldı. Kancalarını duvarından sarstı çıkardı... Hazret-i Ali kapıyı sökerken, kale yerinden sarsıldı. Sekiz on pehlivanın yerinden kıpırdatamayacağı bu kapıyı, tek eliyle kalkan yapıp, çarpışmağa başladı. Bu inanılmaz hâdise, Sevgili Peygamberimizin bir mûcizesi ve Hazret-i Ali efendimizin bir kerâmetiydi...

Karşısına peşpeşe, Yahudilerin en yiğit altı pehlivanı daha çıktı. Onları da Allahü teâlânın izni ile alt eden Hazret-i Ali, kahraman arkadaşları ile kaleye girdiler. Artık kalenin içinde çarpışılıyordu. Kısa zamanda, karşılarına çıkacak kimse kalmadı. İslâm sancağını kaleye diktiler. Böylece en muhkem kaleleri olan Natât, fethedildi.

Sevgili Peygamberimiz, Hazret-i Ali'nin gözlerinden öptükten sonra; **"Gösterdiğin kahramanlıktan dolayı, Allahü teâlâ ve Resûlü senden râzı oldu"** buyurdular. Bu mübârek kelâmı işiten Ali, sevincinden ağladı. Peygamber efendimiz; "**Niçin ağlıyorsun?"** buyurduğunda; "Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Sevincimden ağlıyorum. Zîrâ Allahü teâlâ ve Resûlü benden râzı oldu" dedi. Bunun üzerine sevgili Peygamberimiz; **"Yalnız ben değil, Cebrâil, Mikâil ve cümle melekler senden razı oldular"** buyurdu.

Bu sırada Devs kabîlesinden dört yüz müslüman, Peygamber efendimize yardıma geldi.[309] Bundan sonra, diğer kaleleri fethetmek için çarpışmalara şiddetli bir şekilde devâm edildi. Hayber'in geri kalan yedi muhkem kalesi de teker teker düşürülünce, çaresiz kalan Yahudiler, heyet göndererek sulh isteğinde bulundular. Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem, bu teklifi kabûl ederek şu maddeler üzerinde anlaştılar:

1- Bu gazâda müslümanlarla çarpışan Yahudilerin kanları dökülmeyecek.

2- Hayber'i terkeden Yahudiler, yanlarında sâdece çocuklarını ve bir deve yükü lüzumlu ev eşyasını götürebilecekler.

3- Geri kalan taşınan ve taşınmayan malların hepsi; zırh, kılıç, kalkan, yay, ok gibi bütün silâhlar, üzerlerindeki elbiseden başka giyeceklerin tamamı; kumaşlar, altınlar ve ayrıca hazîneler, at, deve, koyun gibi bütün hayvanlar... ne varsa hepsi müslümanlara kalacak.

4- Müslümanlara bırakılması gereken herhangi bir şey, hiç bir sûretle gizlenmeyecek. Gizleyenler, Allahü teâlâ ve Resûlünün emânından ve himâyesinden dışarda bırakılacak...

Bu şartlara uymayan, hazînelerini tulumlarla toprağa gömen Kinâne bin Rebî cezâlandırıldı. Ele geçen ganîmetin, haddi hesabı yoktu. Hayber'in o verimli arazileri, hurmalıkları tamamen İslâm ordusuna bırakılmıştı.[310]

Bu sırada, memleketlerine dönen Gatfânlılar, Yahudilere yardım için geri Hayber'e dönmüşlerdi. Peygamber efendimizin Hayber'i fethedip Yahudileri teslîm aldığını gördükleri zaman; "Ey Muhammed! Sen, Hayber'i terkettiğimiz takdirde, bize Hayber'in bir senelik hurmasını vermeyi va'd etmiştin. Sözümüzde durduk. Haydi bize onları ver!" dediler. Efendimiz onlara; "Filanca dağ sizin olsun" buyurdular. Gatfânlılar da; "Öyle ise biz, sizinle çarpışırız" diyerek tehdide yeltendiler. Resûl-i ekrem efendi-

309 İbni Sa'd, Tabakât, I, 353; İbni Sa'd, Tabakât, I, 353.

310 İbni Hişâm, Sîret, II, 336; Vâkıdî, Megâzî, II, 672.

miz de; **“Çarpışma yerimiz Cenefa olsun”** buyurdu. **Cenefa,** Gatfânlıların bir bölgesinin ismi idi. Gatfânlılar bunu duyunca korkularından çekilip gittiler.

Sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz ve kahraman Eshâbı, Hayber’in fethi esnasında çok yorulmuşlardı. Bir taraftan yaralılar tedâvi ediliyor, diğer yandan dinleniyorlardı. Yahudilerin ileri gelenlerinden Sellâm bin Mişkem’in karısı Zeynep, Peygamber efendimizi zehirleyerek öldürmek istedi. Bunun için, bir koyun kesip pişirdi ve ete bol mikdarda zehir kattı. Sonra, Resûlullah efendimizin huzûruna çıkarak, hediye getirdiğini söyledi. Resûl-i ekrem efendimiz kabûl edip, Eshâbını çağırdılar. Hep birlikte yemek için oturdular.

Âlemlerin efendisi, koyun kebâbından bir parça koparıp; **“Bismillâhirrahmânirrahîm”** diyerek mübârek ağızlarına aldılar. Bir kaç defa çiğnedikten sonra hemen mübârek ağızlarından çıkarıp; **“Ey Eshâbım! Bu yemekten elinizi çekinizl Zîrâ şu kürek eti, zehirlenmiş olduğunu bana haber verdi”** buyurdular.

“Ey Eshâbım! Bu yemekten elinizi çekinizl Zîrâ u kürek eti, zehirlenmi oldu unu bana haber verdi.”
Hadîs-i şerîf

Sahâbîler derhâl ellerini yemekten çektiler. Fakat etten bir lokma yiyen Bişr bin Berâ hazretlerinin, hemen vücûdu morardı ve şehîd oldu. Sevgili Peygamberimize Cebrâil aleyhisselâm gelip, mübârek tükürüklerine karışan zehirin tesirinden kurtulmak için, mübârek omuzları arasından hacamat yaptırarak kan aldırmasını söyledi. Öyle yapıldı. Sonra, zehirli kebab toprağa gömüldü. Bu işi yapan Zeynep, yakalanarak huzûra getirildi. Efendimiz ona; **“Bu davar kebabını sen mi zehirledin?”** buyurdular. O da, yaptığını îtirâf ederek; “Evet! Ben zehirledim!” dedi. Peygamber efendimiz; **“Bunu niçin yapmak istedin!”** diye sorduklarında; “Sen, benim kocamı, babamı, amcamı öldürdün. Kendi kendime; “Eğer O, hakîkaten peygamber ise, Allah O’na bildirir. Değilse, bu zehir O’na tesir eder ve ölür. Böylece kendisinden kurtulmuş oluruz” dedim. Eshâb-ı kirâm, bu hâdiseye çok üzülmüştü. “Canımız sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Bunu öldürelim mi?” diye sorduklarında, kendi şahsına yapılan her hakâreti affeden Âlemlerin efendisi, bunu da affetti. Bu büyük merhameti gören Zeynep, Kelime-i şehâdet getirerek müslüman oldu.”[311]

Hayber’de ele geçen ganîmetler ve esirler arasında, Huyey bin Ahtab’ın kızı Safiyye de vardı. Başkumandanlık hakkı olarak, Peygamber efendimizin hissesine düşmüştü. Âlemlerin efendisi, esirini âzâd etti. O da bu hâle çok duygulanıp, cân-ı gönülden, Kelime-i şehâdet getirerek müslüman oldu. Bu duruma çok sevi-

311 İbni Hişâm, Sîret, II, 337; Vâkıdî, Megâzî, II, 678; İbni Sa’d, Tabakât, II, 202; Taberî, Târih, II, 303; Süheylî, Ravdü’l-ünf, IV, 81; İbni Kesîr, Sire, III, 398; Gazâlî, İhyâ, II, 891; Zehebî, Siyer, II, 86.

nen sevgili Peygamberimiz, Hazret-i Safiyye vâlidemizi nikahıyla şereflendirip sevindirdiler. Böylece Hazret-i Safiyye, mü’minlerin annesi oldu. Sehbâ mevkiinde düğünü yapılıp, kavun ve hurmadan velîme yâni düğün yemeği verildi.

Safiyye vâlidemizin, mübârek gözlerinde bir morluk görülüyordu. Sevgili Peygamberimiz; **“Nedir bu iz?”** buyurduklarında, o; “Bir gece rüyamda ayın gökten inip koynuma girdiğini görmüştüm. Kocam Kenâne’ye anlatınca; “Sen şu üzerimize gelen Arab Meliki’nin hanımı olmaya göz dikmişsin!” diyerek, gözüme bir tokat vurdu ve gördüğünüz gibi morardı” dedi.[312]

Hayber fethedildikten sonra, Yahudiler, Peygamber efendimize; “Yâ Muhammed! Biz Hayber’den çekip gideceğiz. Fakat, biz zirâattan, tarla, bağ, bahçe bakımından iyi anlarız. İstersen, bu verimli arazileri bize kiraya ver. Bu mülkleri işleyelim ve çıkan mahsûlün yarısını sana verelim!” diye teklifte bulundular. Sevgili Peygamberimizin ve sahâbîlerin, tarla işleri ile uğraşacak zamanları yoktu. Onlar dîn-i İslâm’ı yaymak için uğraşıyor, cihâd-ı fî sebîlillah için gecelerini gündüzlerine katarak durmadan çalışıyorlardı. Bu teklife Peygamber efendimiz memnun oldular ve; **“Sizi istediğimiz zaman çıkarmak şartı ile”** buyurdular. Yahudiler bunu kabûl ettiler ve Hayber arâzilerini işletmeye başladılar.[313]

Peygamber efendimiz, Eshâbı ile, muzaffer olarak Medîne’ye döndüler.

Bu günlerde Habeşistan’da son kalan Eshâb da Câfer bin Ebî Tâlib’in emîrliği altında Ümmü Habîbe “radıyallahü anhâ” vâlidemiz ve Muhâcirler Necâşî’nin temin ettiği iki gemiye binip Car limanında indiler. Deveye binip Medîne’ye geldiler. Oniki sene önce Habeşistan’a hicret eden Eshâbının, Ca’fer bin Ebî Tâlib başkanlığında geldiklerini görünce, çok sevindiler. Hazret-i Ca’fer’in alnından öpüp, bağrına bastı ve;

“Ben Hayber’in fethine mi, yoksa Ca’fer’in gelişine mi sevineyim bilemiyorum. Sizin hicretiniz iki defadır. Siz, hem Habeş ülkesine, hem de yurduma hicret ettiniz” buyurdular. Necâşî Eshame’nin gönderdiği hediyeler ve mektubu Resûlullah’a arz ettiler. Ümmü Habîbe vâlidemiz ile düğünü de bu sene vâki oldu. Ümmü Habîbe vâlidemiz otuzaltı yaşında idi.

Hayber’de elde edilen ganîmetler; Hudeybiye andlaşmasına katılan bütün Eshâb-ı kirâma, Hayber’e katılanlara, Habeşistan’dan hicret eden Eshâba ve fethe iştirak eden Devs kabîlesine paylaştırıldı.[314]

Hayber’in fethedilmesi ile, Arabistan’daki bütün Yahudiler, Peygamber efendimizin emri altına girmiş oluyorlardı. Artık müşriklere yardım etme imkânları kalmamıştı. Çevrede bulunan kabîleler ve devletler de, silâh ve asker bakımından fethedilmesi imkânsız gibi görünen Hayber kalesini zapteden müslümanların, büyük bir güce sâhib olduğunu anladılar ve bu İslâm Devleti’nden çekinmeye başladılar. Mekkeli müşrikler, Hayber’in fethi ile büyük bir üzüntüye ve ye’se kapıldılar. Bu fetihden sonra, küçüklü büyüklü pek çok kabîleler, müslüman olmak için Medîne-i münevvereye geldiler ve Eshâb-ı kirâmdan olmakla şereflendiler, hattâ Gatfânlılar bile... Yola gelmeyen bâzı kabîleler ise kuvvet gönderilerek itaat altına alındılar.

---

312 Buhârî, Salât, 12; Cihâd, 74; Ebû Dâvûd, Harâc, 21; Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 101; İbni Hişâm, Sîret, II, 330; Vâkıdî, Megâzî, II, 669; İbni Sa’d, Tabakât, VIII, İbni Kesîr, Sire, IV, 645.

313 Ahmed bin Hanbel, Müsned, II, 157; İbni Hişâm, Sîret, II, 641; Heysemî, Mecma’uz-zevâid, I, 205.

314 İbni Sa’d, Tabakât, I, 353; Zehebî; Siyer, II, 82.

Leyle-i Ta'ris kıssası

Hayber Gazâsı'ndan dönerken Ta'ris mevkîinde mola verdiler. O gece Resûlullah, hazret-i Bilâl'li çağırdı; **"Yâ Bilâl! Bu gece uyuma! Sabahı gözetip bizi namaza uyandır"** buyurdu. Sonra Resûlullah Eshâbla birlikte uyudular. Hazret-i Bilâl bir miktar namaz kıldı. Yüzünü gün doğusuna karşı tutup arkasını yüküne dayadı. Namaz vaktini beklerken uyaya kaldı.

Öyle yorgun idiler ki, güneş ışıkları yeryüzünü ısıtıp yüzlerine vuruncaya kadar kimse gözünü açamadı. Hepsinden önce Resûlullah uyandı. Velhâsıl kalkıp abdest aldılar. Hazret-i Bilâl kâmet getirdi. Sabah namazını cemâatla kazâ ettiler.

Namaz bittikten sonra Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem; **"Bir kimse namazını unutsa hatırladığı anda hemen edâ etsin. Zirâ Hak teâlâ, 'ekımi's-salâte li zikrî** (namazı beni anmak, büyüklüğümü yâd etmek için kıl)**, diye buyurmuştur"** buyurdu.

"Hayber kal'asının kapısını cismânî kuvvetle de il, rûhânî bir kuvvetle kaldırdım."
Hazret-i Alî

Güneşin hazret-i Ali için geri dönüşü

Hayber Gazâsı'ndan dönerken Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem Sahba'da istirahat ediyorlardı. Mübârek başını hazret-i Alînin radıyallahü anh dizine koymuşdu. O sırada vahy gelmeğe başladı. Güneş de ufukda idi. Hazret-i Alî radıyallahü anh ikindi namazını kılmamışdı.

Vahy tamam olunca güneş batdı. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem, **"Yâ Rabbî! Eğer Alî radıyallahü anh Senin ve Resûlünün tarafında ise güneşi geri döndür"** diye duâ etdi. Hazret-i Alî namazı kıldıktan sonra tekrar battı. Esmâ binti Umeys der ki, gördüm ki güneş batmış olduğu hâlde geri çıkdı ve yeryüzünü aydınlatdı.

Vâdi-yül-kurâ Gazâsı

Bu gazâ, Cemâziyel âhir ayında Vâdi-yül-kurâ'da cereyan etti. Resûlullah'ın, islâm askeri ile Vâdi-yül-kurâ'ya geldiklerini haber alan bölgedeki yahudiler arab müşriklerden bir taifenin yardımıyla cenge hazır oldular. Yerlerinden çıkıp harb düzeni aldılar.

Peygamber aleyhisselâm da harb nizâmı aldırıp sancağı Eshâbdan birine verdi. Küffârı islâma davet eyledi. **"Eğer îmâna gelirseniz, nefsinizi ve malınızı kurtarırsınız"** buyurdu. Nasihat kabul etmediler. Müşriklerden biri meydana çıkıp, döğüş talep etti. Zübeyr bin Avvâm radıyallahü anh onu katl etti. Biri de hazret-i Ali'nin karşısına çıktı. Hazret-i imâm o kâfiri anında nâr-ı Cehennem'e irsal etti. Biri daha geldi. Onu da katl eyledi. İki yahudiyi de Ebû Dücâne radıyallahü anh katl eyledi. O gün onbeş kâfir katl edildi.

Akşam olup herkes kendi menziline gitti. Sabah yine iki taife kılıçlarını sıyırıp cenge hazır oldular. Güneş bir mızrak boyu olunca küffâra korku düşüp firar ettiler. Mücâhidler çok nimet ve ganimet aldılar. Teymâ yahudileri de, Vâdi-yül-kurâ Yahudilerinin bu akıbetinden korkuya kapıldılar. Mülklerini muhafaza için cizye vermeği kabul edip sulh yapıldı.

Vâdi-yül-kurâ Gazâsı

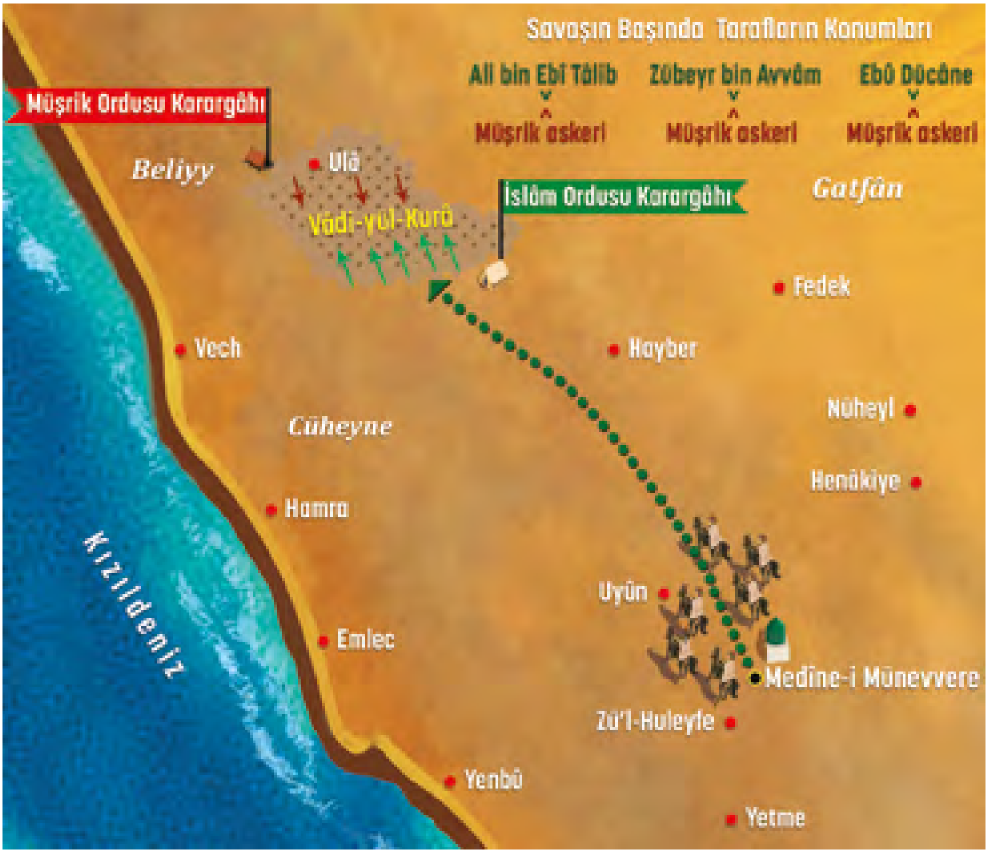

ÖMRE-TÜL-KAZÂ SEFERİ

Hudeybiye sulhu üzerinden bir sene geçmişti. Kurban Bayramına bir ay kala, Zilkâde ayının başlarında Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, Eshâb-ı kirâmına, ömre için hazırlık yapmalarını emrettiler. Ömre için Hudeybiye'ye gidip Bî'at-ür Rıdvân'a katılanlar, vefât edenler hâriç, hazır bulunacaklardı. Bu emir üzerine, iki bin sahâbî hazırlıklarını tamamladılar. Kurban edilmek üzere yetmiş deve alındı. Bunların Mekke'ye kadar otlatılarak götürülmesi için, Nâciye bin Cündüb'e ve dört arkadaşına vazife verildi. Ayrıca Muhammed bin Mesleme hazretlerinin emrine yüz süvâri verilerek; zırh, mızrak, kılıç gibi harpte kullanılacak silâhları götürmek üzere önden gönderildi. Müşriklere güvenilmezdi. Herhangi bir saldırı hâlinde, bu silâhlardan istifâde edilecekti. Eshâb-ı kirâmdan bâzıları; "Yâ Resûlallah! Hudeybiye sulhüne göre, ömreye, kınına sokulmuş kılıçlardan başka silâh ile gelmiyecektik!" dediler. Âlemlerin efendisi; **"Biz, bu silâhları Harem'e, Kureyşlilerin yanına sokmayacağız. Ancak onlar, Kureyşlilerden bize yapılacak bir saldırı karşısında yakınımızda, elimizin altında bulundurulacaktır"** buyurdu.

Medîne-i münevvereye vekil olarak Ebû Zer Gıfârî bırakıldı.[315] Ebû Rühm-ül-Gıfârî'nin de bırakıldığı rivâyet edilmiştir. İki bin sahâbî, sevgili Peygamberimizle birlikte Mekke'ye doğru yola çıktılar. Eshâb-ı kirâm, çok heyecanlanmıştı. Senelerdir, Allahü teâlâ yolunda, sevgili Peygamberimiz uğrunda evlerini, ocaklarını, terk ettikleri yurtlarını göreceklerdi... Beş vakit namazda yönlerini döndükleri Kâbe-i muazzamayı ziyâret edeceklerdi,.. Henüz müslüman olup da andlaşma gereği Medîne'ye gelemeyen akrabâlarına kavuşacaklardı. Senelerdir, kendilerine gözlerinden yaş yerine kan akıtan, zulüm altında inim inim inleten, putlarına taptırmak için pek çok kardeşlerini şehîd eden Kureyşli müşriklere, İslâm'ın haysiyet ve şerefini göstereceklerdi. Belki bunu gören müşriklerin kalbine İslâm sevgisi düşer de, müslüman olurlardı!..

Medîne'de kalanlar, Vedâ yokuşuna kadar Âlemlerin efendisini tekbirlerle teşyî edip, uğurladıktan sonra geri döndüler...

Sevgili Peygamberimiz, Medîne'ye on kilometre kadar uzakta bulunan Zü'l-huleyfe'ye gelince, ihrâma girdiler. Şanlı Sahâbiler de O'na uydular. Herkes beyazlara bürünmüştü. Ömre yapmak için Mekke-i mükerreme yolculuğu başlamıştı. Artık;

"Lebbeyk! Allahümme Lebbeyk! Lebbeyk! Lâ şerîke leke lebbeyk! İnnel hamde ven-ni'mete leke vel-mülke, lâ şerike

"Lebbeyk! Allahümme Lebbeyk! Lebbeyk! Lâ erîke leke lebbeyk! nnel hamde ven-ni'mete leke vel-mülke, lâ erike lek."
Telbiye

315 İbni Hişâm, Sîret, I, 434; II, 289; Vâkıdî, Megâzî, I, 8; İbni Sa'd, Tabakât, II, 59; Kettânî, Terâtîb-ül-idâriyye, I, 484-486.

lek."

(Buyur, Allahım buyur! Davetine, sözüm ve özümle tekrar tekrar icabet ettim, emrine boyun eğdim. Senin şerikin yoktur, bütün varlığımla Sana yöneldim. Hamd ve ni'met Sana mahsustur. Mülk de Senin'dir. Senin ortağın yoktur) sadâlarıyla yer gök inliyordu. Yolculuk, Allahü teâlâya hamd etmek ve yalvarmakla, O'nun mübârek ismini zikretmekle, çok zevkli geçiyordu.

Önden giden Muhammed bin Mesleme komutasındaki birlik Mekke'ye yaklaşınca, Kureyşli müşrikler tarafından görüldü. Korku ile yanlarına yaklaşıp, biz, bir sene önce böyle mi anlaşmıştık dercesine; "Bu nedir?" diye sordular. Muhammed bin Mesleme, onlara iliklerini donduran şu cevâbı verdi: "Bunlar, Allahü teâlânın Resûlünün süvârileridir... Allahü teâlâ izin verirse, yarın onlar da burayı teşrif edeceklerdir!..." Müşrikler, korka korka geri dönüp haberi Mekke'ye ulaştırdılar, Mekkeli müşrikler de; "Yemin ederiz ki, biz andlaşmaya bağlı kaldık. Muhammed bizimle niçin çarpışsın?..." diyorlardı. Derhâl aralarından bir heyeti, Peygamber efendimizle görüşmek üzere gönderdiler.

Bu sırada Âlemlerin efendisi sallallahü aleyhi ve sellem, Mekke'yi görebilecekleri Batn-ı Ye'cec denilen yere gelmişlerdi. Üzerlerindeki kılıçtan başka bütün silâhlarını burada bıraktılar. Silâhları beklemek üzere de iki yüz sahâbîyi nöbetçi koydular.

Bu hazırlıklar bitince, Kureyş heyeti Peygamber efendimizle görüşmek ve huzûra kabûl edilmek için izin istedi. Kabûl edilince; "Yâ Muhammed! Hudeybiye andlaşmasından beri, size karşı herhangi bir ihânetimiz olmamıştır. Buna rağmen Mekke'ye, kavminin yanına bu silâhlarla mı gireceksin? Hâlbuki, andlaşmamıza göre; kınına sokulmuş kılıçlardan başkası yanınızda olmayacaktı!..." dediler. Buna, Âlemlerin efendisi; **"Ben, çocukluğumdan bugüne kadar verdiğim sözde durmak ve vefâkârlığımla tanınırım. Harem'e, kınlarında sokulu kılıçlarımızdan başkası ile girecek değiliz. Fakat, silâhların bana yakın bir yerde olmasını istiyorum"** buyurarak cevap verdiler. Heyet, kendilerine iletilen haberin değişik olduğunu anlayarak, rahatladılar ve; "Yâ Muhammed! Doğrusu senden hep vefâkârlık ve iyilik gördük. Sana yaraşan da odur" diyerek geri döndüler. Mekke'ye gelip, durumu Kureyşlilere bildirdiler. Onlar da rahatladılar.

Kureyş'in ileri gelenleri, kin ve kıskançlıklarından, Peygamber efendimizi ve Eshâbının bu mes'ûd anlarını görmemek için, Mekke'yi terk ederek dağlara çıktılar.

Sevgili Peygamberimiz, işâretli kurbanlık develeri Zî-tuvâ mevkîine önden gönderdi. Sonra, Eshâbıyla hazırlıklarını tamamlayıp, mukaddes Mekke şehrine girmek üzere yürüdüler. **Eshâb-ı kirâm, Âlemlerin efendisini ortalarına almışlardı. Kâinatın sultânı, devesi Kusvâ üzerinde, binlerce yıldızın varlığını örten bir güneş gibi, etrafına nûr saçıyordu. Aman yâ Rabbi! O ne güzellik! O, ne ihtişâmlı manzaraydı!...**

Dillerde, "Lebbeyk! Allahümme Lebbeyk! Lebbeyk! Lâ şerîke leke Lebbeyk!..." sadâları; gönüllerde, Allahü teâlâ ve Resûlünün muhabbeti vardı.

Adım adım muazzam Kâbe'ye doğru ilerliyorlardı. Yaklaştıkça heyecanları bir kat daha artıyor, âdetâ coşuyorlardı. Hep bir ağızdan söylenen telbiye nidâları Mekke'yi dolduruyor, müşrikler, bu muhteşem manzarayı gördükçe içleri eriyor, gönüllerine ılık ılık, bir muhabbet şerbetinin aktığını hissedi-

yorlardı. Bir çoklarının kalbine, İslâm'ın, sevgisi düşmüştü bile... Sonunda Kâinâtın Sultânı, İki Cihânın Efendisi Sevgili Şerefli Peygamberimiz Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz gâlip gelmişti...

Ey kâfirler çekilin, Peygamberin yolundan,
Ki Allahü teâlâ, O'na gönderdi Kur'ân.

Her hayır ve iyilik vardır O'nun dîninde,
Bu din için ölmekdir, en hayırlı ölüm de.

Gerçek Resûlullah'dır, kabûl ettim yürekten,
Her sözüne inandım, kabûl ettim şimdi ben.

Ey kâfirler! Kur'ân'ın, Allahü teâlâdan,
İndiğini siz inkâr eylediğiniz zaman,

Nasıl indirdik ise, darbeleri âniden,
Ve nasıl ayırdıksa, başınızı gövdeden.

Onun mânâsına da, inanmazsanız eğer,
İner aynı şekilde başınıza darbeler.

Başlarım O Allah'ın, mübârek ismiyle ki,
Yoktur O'nun dîninden, başka dîn-i hakîkî.

Ve yine başlarım ki, ismiyle O Allah'ın,
Muhammed hem kulu ve hem resûlüdür O'nun.

İşte, sevgili Peygamberimiz ve şanlı Eshâbı, bellerinde kılıçları olduğu hâlde Kâbe-i muazzamaya giriyorlardı. Peygamber efendimizin devesi Kusvâ'nın yularını Abdullah bin Revâha hazretleri tutarak ilerliyordu. Mekkeli bâzı müşrikler, kadınları ve çocukları Dâr-ün-Nedve'de dizilmişler, sevgili Peygamberimizi ve kahraman Eshâbını seyrediyorlardı. Abdullah bin Revâha ilerledikçe, bu beytleri müşriklerin başına bir balyoz gibi vuruyor, tâ gönüllerine kadar indiriyordu.

Hazret-i Ömer dayanamayıp; "Ey İbn-i Revâha! Sen, Resûlullah'ın önünde ve Harem-i şerîfde nasıl şiir okuyabiliyorsun?" diye îkâz etmek istemiş, fakat Peygamber efendimiz; **"Yâ Ömer! Ona mâni olma. Allahü teâlaya yemin ederim ki, onun sözleri, bu Kureyş müşriklerine ok yağdırmaktan daha çabuk, daha çok tesirlidir. Ey İbn-i Revâha devam et"** buyurdu.

"Allahü teâlaya yemin ederim ki, onun (bni Revâha'nın) sözleri, bu Kurey mü riklerine ok ya dırmaktan daha çabuk, daha çok tesirlidir."
Hadîs-i şerîf

Peygamber efendimiz biraz sonra Abdullah bin Revâha hazretlerine;

"Allahü teâlâdan başka ilâh yoktur! Bir olan O'dur. Va'dini gerçekleştiren O'dur! Bu kuluna yardım eden O'dur! Askerlerini güçlendiren O'dur! Toplanmış olan kabîleleri, bozguna uğratan da yalnız O'dur! de!" buyurdu.

Abdullah bin Revâha da;

Allahü teâlâdan yoktur, başka bir ilâh!
Yoktur O'nun şerîki, lâ ilâhe illallah!

O'dur müslümanların, askerine güç veren!
Ve O'dur kâfirleri, dağıtan, mağlûb eden!

diye söylemeye başladı. Müslümanlar da bu sözleri tekrar ediyorlardı.

Sevgili Peygamberimiz Beytullah'a girince, mübârek sağ omuzunu açtılar. Mübârek tenlerinin güzelliği gözleri alıyor, gönülleri cezb ediyor, güneş gibi nûr saçıyordu. Sonra; **"Bugün, şu şirk ehline, kendisini güçlü ve zinde gösterecek yiğitleri, Allahü teâlâ, rahmeti ile mağfiret etsin!"** buyurdular. Bunun üzerine Eshâb-ı kirâm sağ omuzlarını açıp, heybetli bir şekilde hızlı hızlı yürüyerek Kâbe'yi üç defa tavâf ettiler. Ancak, Rükn-i Yemâni ile Hacer-ül-esved köşesi arasında ağır ağır yürüdüler. Peygamber efendimiz ve Eshâbı, Hacer-ül-esved'e yaklaşıyor onu öpüyorlar veya geriden ellerini açıp Hacer-ül-esved'e karşı tutuyorlardı.

Müşrikler, gerilerden Eshâbı tâkip ediyor, onların bu heybetli ve gösterişli yürüyüşlerine şaşırıyorlardı. Çünkü onlara, Müslümanların Medîne'ye gidişlerinden beri zayıf ve hasta düştükleri anlatılmış ve buna benzer haberler yayılmıştı. Şimdi ise, tam tersi bir hâle şâhit oluyorlardı ve hayretleri artıyordu.

Geri kalan dört tavâf ise yavaş yavaş, ağır ağır adımlarla yapılarak tamamlandı. Tavâftan sonra Makâm-ı İbrâhim'de iki rekat namaz kıldılar. Daha sonra Safâ ile Merve tepeleri arasında yedi kerre sa'y yaptılar. Kurbanlar kesildikten sonra, Peygamber efendimiz mübârek başını kazıttılar. Mübârek saçları havada kapışılmıştı. Eshâb-ı kirâm da tıraş oldular. Böylece Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin tam bir sene önce gördüğü rüya gerçekleşti.

Ömre ziyâreti tamamlanmış, öğle vakti girmişti. Âlemlerin efendisi, Hazret-i Bilâl'e, Kâbe'de ezân okumasını emredince, Bilâl-i Habeşî derhâl emri yerine getirdi. O, Kâbe'de ezân-ı Muhammedîyi okurken, bütün Mekke çalkalanmaya başladı. Eshâb-ı kirâm büyük bir huşu içinde ezânı dinliyor, hafif bir sesle onu tekrar ediyorlardı. Bitince, Habîbullah efendimiz imâm oldular. Hep birlikte kılınan öğle namazının, müşriklerin kalbindeki tesîri bir başka idi.

Sevgili Peygamberimize, Ebtah'da deriden bir çadır kurulmuştu. Sahâbîler de etrafındaki çadırlarda üç gün ikâmet ettiler. Namaz vakitlerinde Beytullah'da toplanıyor, cemâatle namazlarını kılıyorlardı. Diğer vakitlerde akrabâlarını ziyâret ediyorlar, İslâm'ın kendilerine bahşettiği güzel ahlâk ile onlara örnek oluyorlardı. Onlar da, Eshâbın bu güzel hâlleri karşısında âdetâ eriyorlar, hayranlıklarını gizleyemiyorlardı. Bu üç gün zarfında, Mekke sanki içten fethedilmişti.

Üç gün dolmuştu... Artık ayrılık zamanı gelmişti. Akşama doğru Peygamber efendimiz; "(Ömre için gelen) **müslümanlardan hiçbir kimse, akşamı Mekke'de ge-**

çirmeyecek, yola çıkacaktır!" buyurunca, herkes derlenip toparlandı ve Medîne'ye doğru yola çıkıldı...

Cuhfe'de bulunduğu sırada hazret-i Abbâs ile buluşunca, hazret-i Abbâs: "Yâ Resûlallah! Meymûne binti Hâris dul kaldı. Onu kendine hanımlığa alsan olmaz mı?" diye teklifte bulundu. Bunun üzerine Peygamber efendimiz Ebû Rafi' ile Ensâr'dan bir zâtı Mekke'ye dünürlüğe gönderdi. Hazret-i Meymûne, Resûlullah'ın kendisine dünür olduğu haberini deve üzerinde iken alınca, "Deve de, üzerindeki de Resûlullah'ındır" dedi. Kendisini, Peygamber efendimize bağışladı. Bu işin gereğinin yapılmasını da ablası Ümmü'l Fadl'a, o da kocası hazret-i Abbâs'a bıraktı. Ömre'den Medîne'ye dönerlerken Şerîf mevkiine gelince hazret-i Abbâs, Peygamberimizden sallallahü eleyhi ve sellem dörtyüz dirhem mehir alarak hazret-i Meymûne'yi Resûlullah'a nikâhladı. Düğün de burada yapıldı. Hazret-i Meymûne, Resûlullah'ın nikâhı ile şereflenerek son hanımı oldu. Peygamberimiz bundan sonra bir daha evlenmedi.

"Bugün, u irk ehline, kendisini güçlü ve zinde gösterecek yi itleri, Allahü teâlâ, rahmeti ile ma firet etsin!"
Hadîs-i şerîf

Şâm'dan ihdâya eyledim cüret yâ Resûlallah!
Murâdımdır Ulyâya hizmet, yâ Resûlallah!

Değildir ravdaya şâyeste, destâviz-i nâçizim,
Kabûl eyle, kıl ihsân ve inâyet, yâ Resûlallah!

Kimim var hazretinden gayrı, hâlim eyleyem i'lâm,
Cenâbındandır ihsân ve mürüvvet, yâ Resûlallah!

Dahîlek, el-emân, sad el-emân, dergâhına düşdüm,
Terahhüm kıl, bana eyle şefâ'at yâ Resûlallah!

Dü-âlemde kıl istishâb hân-ı Mahmûd-i adlîyi,
Senindir evvel ve âhırda devlet yâ Resûlallah!

II. Mahmud Hân

Hâlid bin Velîd'in müslüman olması

Âlemlere rahmet olarak gönderilen Habîb-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz Mekke'ye ömre için gittiklerinde, Eshâbından Velîd bin Velîd hazretlerine; **"Hâlid nerelerde? Onun gibi birinin İslâmiyet'i tanımaması, bilmemesi olamaz. Keşke o, bütün gayret ve kahramanlıklarını müslümanların yanında, müşriklere karşı gösterseydi ne kadar hayırlı olurdu. Kendisini sever, üstün tutardık"** buyurmuştu. Velîd bin Velîd, daha önce de ağabeyine zaman zaman mektup yazar, müslüman olmasını teşvik ederdi. Peygamber efendimizin bu mübârek sözlerini de ulaştırınca, Halid bin Velid'in İslâmiyet'e olan meyli gittikçe fazlalaştı. Ömre ziyâretini yapan sahâbîler, Medîne'ye dönmüşlerdi. Aradan günler geçmiş, hicretin sekizinci yılına girilmişti. Hâlid bin Velîd ise, artık yerinde duramıyor, bir an önce Medîne'ye ulaşmak, Âlemlerin efendisinin huzûrunda diz çöküp, müslüman olmakla şereflenmek için yanıp tutuşuyordu. Kendisi şöyle anlatmıştır:

"Allahü teâlâ bana Peygamber efendimizin muhabbetini ihsân etti. Kalbime İslâm'ın sevgisini yerleştirdi. Hayrı ve şerri ayıracak hâle getirdi. Kendi kendime; "Ben, Muhammed aleyhisselâma karşı bütün savaşlarda bulundum. Ama her savaş yerini terk ederken, bozuk ve yanlış bir hâl üzere olduğumu ve O'nun bir gün mutlaka bize gâlib geleceğini biliyor ve bu hislerle ayrılıyordum. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem, Hudeybiye'ye geldiği zaman da, düşman süvârilerinin komutanı idim. Usfân'da onlara yaklaşıp gözüktüm. Resûlullah, bizden emin bir şekilde, Eshâbına öğle namazı kıldırıyordu. Üzerlerine anî baskın yapmak istedik, ama mümkün olmadı. Böyle olması da hayırlı oldu. Resûlullah, kalbimizden geçenleri anlamış olmalı ki, ikindi namazını temkinli kıldılar.

Bu durum bana çok tesir etti. Bu zât her hâlde, Allah tarafından korunuyor olmalı dedim. Birbirimizden ayrıldık. Ben, çeşitli düşünceler içindeyken, Muhammed aleyhisselâm ömre için Mekke'ye gelince, O'na görünmedim. Kardeşim Velîd'le birlikte gelmişler ve beni bulamamışlardı. Kardeşim şöyle bir mektup bırakmıştı: **"Bismillâhirrahmânirrahîm! Allahü teâlâya hamd-ü senâ ve Resûlullah'a salât-ü selâmdan sonra derim ki, hakîkaten ben, senin İslâmiyet'ten yüz çevirip gitmen kadar şaşılacak bir şey bilmiyorum. Hâlbuki, gittiğin yolun yanlış olduğunu anlamaktan âciz değilsin. Niye aklını kullanmıyorsun? İslâmiyet gibi bir dîni tanıyıp anlayamaman ne kadar tuhaf! Peygamber efendimiz, bana seni sordu. Senin, İslâmiyet'i tanıyıp, gayret ve kahramanlığını müslümanların arasında, müşriklere karşı kullanmanı arzu ediyorlar. Ey kardeşim! Çok fırsatları kaçırdın; artık daha fazla gecikme!.."**

Kardeşimin mektubu bana ulaşınca, müslüman olma arzusu bende çok kuvvetlendi. Gitmek için acele ediyordum. Resûlullah'ın söyledikleri beni çok sevindirmişti. O gece uyurken, rüyâmda sıkıntılı, dar ve çöl gibi susuz yerlerden, yemyeşil, geniş ve ferah bir yere çıkmıştım. Medîne'ye varınca, bu rüyâmı Hazret-i Ebû Bekr'e anlatıp, tâbirini ondan sormaya karar verdim.

Ben, Resûlullah'a gitmek için toparlanırken; "Acaba, oraya giderken bana kim arkadaş olabilir?" diye düşünüyordum. O sıra Safvân bin Ümeyye'ye rastladım. Vaziyeti ona anlattım. Teklifimi reddetti. Daha sonra İkrime Bin Ebû Cehil'e rastladım. O da reddedince evime gittim. Hayvanıma binip, Osman bin Talhâ'nın yanına vardım.

Ona da müslüman olmak üzere, Resûlullah'a gideceğimi ve bana arkadaşlık yapmasını söyledim. Tereddütsüz kabul etti ve ertesi günü seher vakti birlikte yola çıktık. Hîre denilen yere vardığımızda, Amr bin Âs ile karşılaştık. Bize nereye gittiğimizi sordu. Maksadımızı söyleyince, o da Habeş diyarından geldiğini, Necâşî Eshame'nin yanında Müslüman olup Resûllaha bî'at etmek için Medîne'ye gittiğini söyledi. Üçümüz Medîne'ye vardık. Peygamber efendimiz geldiğimizden haberdâr olunca **"Mekke ciğerparelerini bizim tarafımıza attı"** buyurmuş.

Medîne'ye gelince sefer elbisemi çıkardım. Elbisemin en güzelini giyip, Resûlullah efendimizle görüşmeye hazırlandım. O sırada kardeşim Velîd geldi ve; "Acele et. Çünkü Peygamber efendimize sizin geldiğiniz haber verilmiş O da çok sevinmiştir. Şimdi sizi bekliyor" dedi. Acele ile, O yüce Peygamberin huzûruna vardım. Gülümsüyordu. Selâm verdim; **"Allahü teâlâdan başka ilâh olmadığına ve senin de Allahü teâlânın peygamberi olduğuna şehâdet ediyorum"** dedim. **"Seni hidâyete erdiren, doğru yolu gösteren Allahü teâlâya hamd olsun"** buyurdu. Sonra günâhlarımın affı için Allahü teâlâya duâ etmesini istedim. Benim için duâ etti ve; **"İslâmiyet, kendisinden önce işlenmiş olan günâhları kesip atar"** buyurdu. Diğer iki arkadaşım da müslüman oldular."[316]

Böylece, Mekke'nin en bahadırlarından, gözünü budaktan esirgemeyen, gâyeleri uğrunda canlarını vermekten zerre kadar çekinmeyen bu üç pehlivan, gönüllerinden coşan bir samimiyetle Resûl-i ekrem efendimizin huzûrunda Eshâb-ı kirâmdan olmakla şereflenmişlerdi. Artık, bütün güçleriyle küfrü yok etmek için çalışacaklardı. Onların müslüman olmalarına, sahâbîler çok sevinmişler, sevinçlerini; **"Allahü ekber!"** diye tekbirlerle açığa vurmuşlardı.

" slâmiyet, kendisinden önce i lenmi olan günâhları kesip atar."
Hadîs-i şerîf

Hazret-i Muhammed Hakk'ın sesidir.
Her iki dünyanın efendisidir.
Arap-Acem onun bir bendesidir.

Zaman o Gül gibi gül görmüş değil,
Sen de o Güzelin önünde eğil.

İmâm-ı Busayrî

316 Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, IV, 455; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, XVI, 228; Zehebî, Siyer, II, 118.

MÛTE HARBİ

Hicretin sekizinci yılında, âlemlere rahmet olan Server-i kâinat aleyhi efdalüssalevât efendimiz, İslâmiyet'in yayılması için yine çeşitli kabîlelere, devletlere elçiler gönderdiler. Bunların bâzılarından müsbet neticeler gelmiş, fakat Busrâ vâlisine gönderilen Hâris bin Ümeyr hazretleri, Şam'ın Belkâ nahiyesinin Mûte köyünde Hıristiyan askerleri tarafından tutuklanmıştı. Şam vâlisi Şerahbil bin Amr'ın yanına götürülen Hazret-i Hâris, elçi olduğu hâlde, alçakça katledilip, şehîd edilmişti.[317]

Bu habere sevgili Peygamberimiz çok üzülmüşler ve derhâl kahraman Eshâbının toplanmasını emir buyurmuşlardı. Bu emri alan Sahâbîler, çocuklarıyla helâllaşıp acele Cürf ordugâhında toplandılar. Habîb-i ekrem efendimiz öğle namazını kıldırdıktan sonra; **"Cihâda çıkacak olan şu insanlara, Zeyd bin Hârise'yi kumandan tâyin ettim! Zeyd bin Hârise şehîd olursa, yerine Ca'fer bin Ebî Tâlib geçsin. Ca'fer bin Ebî Tâlib şehîd olursa, Abdullah bin Revâha geçsin. Abdullah bin Revâha da şehîd olursa, müslümanlar aralarında münasib birini seçsin ve onu kendilerine kumandan yapsın!"** buyurdu. Bunun üzerine Eshâb-ı kirâm, isimleri sayılan kahramanların şehîd olacağını anlayarak ağlamaya başladılar; "Yâ Resûlallah! Keşke sağ kalsalar da kendilerinden istifâde etseydik!.." dediler. Peygamber efendimiz onlara cevap vermeyip sustular.[318]

Bunları, orada bulunan Hazret-i Zeyd, Ca'fer ve Abdullah da işitmişler ve büyük bir sevince gark olmuşlardı. Çünkü en büyük gayeleri Allahü teâlânın dînini yayarken şehîd olmaktı. Artık müjde verilmiş ve bunu bizzat kendi kulakları ile işitmişlerdi. Mücâhidler hazırlıklarını bitirmişler, kumandanlarını bekliyorlardı. Sevgili Peygamberimiz, beyaz İslâm sancağını Zeyd bin Hârise hazretlerine teslîm etti. Ona, Hâris bin Ümeyr'in şehîd edildiği yere kadar gitmesini ve İslâm'ı tebliğ etmesini emretti. Kabul etmezlerse düşmanla çarpışmasını emir buyurdular.

Abdullah bin Revâha hazretleri, yanındaki kumandan arkadaşlarıyla birlikte vedâlaştıkları sırada, ağladı. Ona; "Ey Revâha'nın oğlu! Ne için ağlıyorsun?" diye sordular. Şâir olan Abdullah bin Revâha;

Ağlamamın sebebi, değil dünyâ sevgisi,
Ve değildir vallahi, özleyeceğim sizi.

Asıl sebep şudur ki, Kur'ân-ı kerîminde,
Şöyle buyurmaktadır, Rabbimiz bir âyette:

Muhakkak biliniz ki, sizlerin içinizden
Hiç bir kimse yoktur ki, geçmesin Cehennem'den...

İşittim bu âyeti, Resûlullah okurken,
Cehennem'e uğrarsam, nasıl sabrederim ben!

---

317 Vâkıdî, Megâzî, II, 756; İbni Sa'd, Tabakât, II, 128; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, XI, 464.
318 Buhârî, Megâzi, 46; Vâkıdî, Megâzî, II, 756-758; İbni Sa'd, Tabakât, II, 128-130.

dedi. Arkadaşları; "Allahü teâlâ seni, sevgili kulları zümresine ilhâk etsin, sâlihlerden olasın!" diye duâ ettiler. Sonra Abdullah bin Revâha hazretleri; **"Fakat ben, Allahü teâlâdan mağfiret olunmak diliyorum. Bir de, kanları fışkırtıp köpürten bir kılıç darbesiyle veya ciğer ve bağırsaklarımı kasıp kavuran bir mızrak saplanmasıyla şehîd olmak istiyorum!..."** dedi. Ordu gitmeye hazırlandığı sırada, Hazret-i Abdullah bin Revâha, Peygamber efendimizin yanına varıp vedâlaştıktan sonra; "Yâ Resûlallah! Bana ezberliyeceğim ve aklımdan hiç çıkarmayacağım bir şey tavsiye buyurur musunuz?" dedi. Peygamber efendimiz ona; **"Sen, yarın Allahü teâlâya pek az secde edilen bir ülkeye varacaksın. Orada secdeleri, namazları çoğalt"** buyurdu. Abdullah bin Revâha; "Yâ Resûlallah! Bana, nasihatinizi çoğaltır mısınız?" deyince, sevgili Peygamberimiz; "**Allahü teâlâyı dâima zikret. Çünkü, Allahü teâlâyı zikir, umduğuna ermende sana yardımcı olur"** buyurdu.

"Zeyd bin Hârise'yi kumandan tâyin ettim! O ehîd olursa, yerine Ca'fer bin Ebî Tâlib geçsin. O ehîd olursa, Abdullah bin Revâha geçsin. O da ehîd olursa, aranızdan birini seçersiniz."
Hadîs-i şerîf

Üç bin kişilik İslâm ordusu; **"Allahü ekber! Allahü ekber!"** nidâları arasında yürümeye başladı. Sevgili Peygamberimiz ve Medîne'de kalan sahâbîler, mücâhid gâzîleri Vedâ yokuşuna kadar takip ettiler. Burada Âlemlerin efendisi, mübârek İslâm ordusuna şöyle hitâb ettiler: **"Ben size, Allahü teâlânın emirlerini yapıp, yasaklarından kaçınmanızı, yanınızdaki müslümanlara karşı hayırlı olmanızı ve onlara iyi davranmanızı tavsiye ederim. Allahü teâlanın yolunda, O'nun ismini söyleyerek harbediniz. Ganîmet alınan mallara hıyanet etmeyiniz. Ahde vefâsızlık göstermeyiniz. Çocukları öldürmeyiniz. Orada Hıristiyanların kiliselerinde, insanlardan ayrılıp kendilerini ibâdete vermiş bâzı kimseler bulacaksınız. Onlara dokunmaktan sakınınız! Onların dışında, başlarında şeytanların yuvalandıkları bâzı kimselere de rastlayacaksınız ki, onların başlarını kılıcınızla koparınız. Siz, kadınları, yaşlanmış pîr-i fânîleri öldürmeyiniz. Ağaçları yakmayınız ve kesmeyiniz. Evleri de yıkmayınız!"**

Baş kumandan Zeyd bin Hârise'ye de; **"Müşriklerden düşmanınla karşılaştığın zaman, onları üç husustan birine dâvet et!...** (Eğer müslüman olurlarsa,) **onları, Muhâcirler yurdu olan Medîne'ye hicret etmeye dâvet et! Dâvetini kabul ederlerse, Muhâcirlerin sâhib oldukları haklara kendilerinin de sâhip olacaklarını ve onların mükellef oldukları vazifelerle kendilerinin de mükellef olacaklarını bildir. Şâyet müslüman olup ülkelerinde oturmayı tercih ederlerse, müslümanlardan göçebe Arablar gibi olacaklarını ve onlar hakkında uygulanan ilâhî hükmün, kendileri için de uygulanacağını, harp ganîmetlerinden kendilerine bir şey ayrılamayacağını ve ganîmetten ancak müslümanların yanında harbedenlerin**

faydalanacağını bildir!

Eğer İslâm'ı kabul etmezlerse, onları cizye vermeye dâvet et! İçlerinde bunu kabûl edenlere dokunma! Cizye vermeye de yanaşmazlarsa, Allahü teâlânın yardımına sığınarak onlarla harb et!..." buyurdular.

Bu nasîhatlerden sonra mücâhidlerle vedâlaştılar. İslâm ordusu, tekbîr sadâlarıyla ayrıldı. Geride kalanlar, gidenlere el sallayıp; "Allahü teâlâ sizi her türlü tehlikeden muhâfaza buyursun, yine sağ sâlim geri çevirsin..." diye duâ ediyorlardı. Ufuktan kayboluncaya kadar, yaşlı gözlerle arkalarından gıbta ile baktılar...

Zeyd bin Hârise'nin elindeki mukaddes sancak dalgalanıyor, mücâhidler bilinmeyen uzun bir yolculuğa Allahü teâlânın dînine hizmet için gidiyorlardı. İslâm ordusu, hızla Suriye'ye doğru ilerliyordu. Yolculuk olaysız ve neş'eli geçiyordu. Mücâhidler, bir an önce düşmanla karşılaşmak için sabırsızlanıyorlardı. Şehîdliği isteyenlerin içinde en arzulu olanlardan biri de Abdullah bin Revâha hazretleriydi. Bunu Zeyd bin Erkâm şöyle anlattı:

Ben Abdullah bin Revâha'nın terbiyesi altında yetişmiş bir yetimdim. O, Mûte seferine çıktığında, beni de devesinin arkasına bindirmişti. Geceleyin bir müddet gidince, dudaklarından şu beytler dökülüyordu:

Ey devem! Kumluktaki, kuyuya eğer beni,
Oradan da dört konak, götürürsen ileri.

Çıkarmam artık seni, bundan başka sefere,
Sâhipsiz kalacaksın, az sonra, ona göre.

Ben herhâlde evime, geri dönmeyeceğim,
Umarım ki bu harpte, ben şehîd düşeceğim.

Son konakta mü'minler, geçti beni hız ile,
Ey Revâha'nın oğlu, en yakınların bile,

Kardeşlik bağlarını, kopararak geçtiler,
Seni Hak teâlâya bırakıp da gittiler.

Artık düşünmüyorum, geride ne malım var?
Hiç umurumda değil, ağaçlarla hurmalar!

Bunları işitince, ağladım. Abdullah bin Revâha bana kamçısıyla dokunarak; "Ey yaramaz! Sana ne oluyor? Böyle söylememin sana, ne zararı var? Allahü teâlâ, bana şehîdlik nasîb ederse, sen de hayvan üzerinde geri dönüp, yerine ulaşırsın. Ben ise dünyânın bütün dertlerinden, tasa ve üzüntülerinden, hâdiselerinden kurtulur, râhata kavuşurum" dedi. İnip iki rekat namaz kıldı. Sonunda uzunca bir duâ yaptıktan sonra bana; "Ey çocuk!" diye seslendi. "Buyur" dediğimde; "Bu seferde inşâallah şehîdlik nasîb olacaktır!" dedi.

Kahraman sahâbîler, Suriye'ye yaklaşırlarken Şam vâlisi Şerâhbil bin Amr, İslâm ordusunun yaklaşmakta olduğunu çoktan haber almıştı. Hemen Bizans kayseri

Heraklius'a durumu bildirip, büyük bir yardım alarak rahatlamıştı. Çünkü yaptığı istihbarata göre, müslümanlar ancak üç-beş bin kişiydi. Buna karşı kendi ordusu, yüz bini aşıyordu. Silâhların ise, haddi hesâbı yoktu.

Eshâb-ı kirâm aleyhimürrıdvân, Şam topraklarından Meân'a vardıkları sırada, Rumların yüz bin kişilik bir ordu ile üzerlerine geldiklerini öğrendiler. Orada konaklayıp iki gece kaldılar. Kumandan Zeyd bin Hârise hazretleri, arkadaşlarını toplayıp durumu bildirdi. Rum ordusuna karşı ne yapmak lâzım geldiği hakkındaki görüşlerini sordu. Sahâbîlerden bâzıları; "Rum ordusuyla karşılaşmadan, ülkelerine anî baskınlar düzenleyelim. İnsanlarını esir alıp Medîne'ye dönelim"; bâzıları da; "Resûl aleyhisselâma mektup yazıp, düşmanın sayısını bildirelim. Bize acele asker göndermesini veya ne yapmamız gerektiğini soralım" diyorlardı. İkinci görüşün daha uygun olduğuna karar verdikleri sırada, Abdullah bin Revâha hazretleri söze karışarak:

Ey Kavmim ne sebepten, tereddüt edersiniz?
Şehîd olmak kasdiyle, cenge gelmedik mi biz?

Silâhça, süvârice çokluk olduğumuzdan,
Dolayı savaşmadık, kâfirlerle hiç bir an.

Allahü teâlânın, bize ihsân ettiği,
Şu din kuvveti ile, savaştık aslan gibi.

Gidiniz, çarpışınız, muhakkak iyilik var,
Bu işin netîcesi, ya şehâdet ya zafer.

Bedr günü vallahi, vardı iki atımız,
Uhud'da tek at ile, pek azdı silâhımız.

Bu cenkte gâlip gelmek, varsa eğer kaderde,
Zâten böyle va'detti, Allah ve Peygamber de.

Hak teâlâ va'dinden, dönmez asla geriye,
Ey mü'minler öyleyse, yürüyün ileriye.

Şehîdlik varsa eğer, bizim kaderimizde,
Kavuşuruz Cennet'te, şehîd kardeşimize.

dedi. Hazret-i Abdullah bin Revâha'nın bu sözleri, mücâhidleri cesaretlendirmişti. "Vallahi Revâha'nın oğlu, doğru söylüyor" dediler.

"Allahü teâlâyı dâima zikret. Çünkü, Allahü teâlâyı zikir, umdu una ermende sana yardımcı olur."
Hadîs-i şerîf

Mûte Harbi

BİZANS İMPARATORLUĞU
Akdeniz
Sayda
Şam/Dımeşk
Şam Bölgesi
Kanavât
Tisfûn
Bizans Ordusu ve Müttefikleri
IRAK
Bâbil
Kudüs/İlyâ
Mûte
Filistin
Mev'âb Bölgesi
Ezruh
Petra
Meân
Dûmet-ül-Cendel
Eyle
Sinâ Çölü
Büyük Nefûd Çölü
Bide'
Tûr
Tebûk
Teymâ
Debâ
Hicr
Ulâ
HİCÂZ BÖLGESİ
Vech
İslâm Ordusu ve Gidiş Güzergâhı
MISIR
Emlec
Medîne-i Münevvere
Kızıldeniz
Yenbû
Nûbe
Bedr

Artık karar alınmıştı. Şehîd oluncaya kadar harbe devam edeceklerdi. Şanlı sahâbîler, Mûte isimli köye geldiklerinde, yüz bin kişilik Rum ordusuyla karşılaştılar. Dağ taş düşman askeri ile dolmuştu. Bir tarafta, Allahü teâlânın dînini yaymak için tâ Medîne'den kalkıp Şam'a kadar gelen üç bin kişilik bir İslâm ordusu; öte yanda, İslâm'ı boğmak için toplanan yüz bin kişilik bir kâfir sürüsü bulunuyordu... Görünüşte, mukâyese kabul etmez bir kuvvet dengesi vardı. Buna göre, bir müslümanın otuzdan fazla Rum ile çarpışması îcâbediyordu.

"Ey Kavmim ne sebepten, tereddüt edersiniz? ehîd olmak kasdiyle, cenge gelmedik mi biz?"
Abdullah bin Revâha

Her iki taraf da harp düzenine girdiler. Bu sırada, Peygamber efendimizin sallallahü aleyhi ve sellem emri gereği, İslâm ordusundan bir heyetin, Rum ordugâhına doğru ilerlediği görüldü. Bunlar Rum ordusuna, İslâm'a gelmelerini, yoksa cizye vermelerini teklif ettiler. Fakat onlar, bu dâveti reddettiler. Artık kaybedilecek zaman yoktu. Kumandan Zeyd bin Hârise hazretleri, elinde mukaddes İslâm sancağı olduğu hâlde, ordusuna hücum emrini verdi. Bu ânı bekleyen mücâhidler; **"Allahü ekber!"** nidâları ile ok gibi ileri fırladılar. Şimşek gibi kılıçlarını çekip, fırtına gibi düşmanın ortasına daldılar... At kişnemeleri, kılıç şakırtıları, tekbir sadâları ve vurulanların feryatları ayyuka çıkıyor, daha harbin başında, meydan, kan gölü hâline geliyordu. Şanlı sahâbîler her kılıç sallayışlarında ya bir baş, ya bir kol düşürüyorlardı.

Elinde Resûlullah'ın beyaz sancağı olan Hazret-i Zeyd, düşmanın tâ ortalarında; **"Allah Allah"** diyerek vuruşuyordu. Salladığı kılıçlarla etrafını bir anda açıyor, düşmanı karşısına çıktığına pişmân ediyordu. Kumandanlarının kahramanca çarpışmasını gören şanlı sahâbîler, ondan geri kalmıyor, tek başına otuz düşmana kılıç yetiştirip onları tepelemeye çalışıyorlardı. Bir ara, bir kaç mızrağın birden, kumandan Hazret-i Zeyd'in mübârek göğsüne saplandığı görüldü. Arkasından diğer mızraklar, onu takip etti. Şanlı sahâbînin vücûdu, delik deşik olmuştu. Derken Zeyd bin Hârise'nin sıcak toprağa düştüğü ve çok özlediği şehâdet şerbetini içtiği görüldü.

Zeyd bin Hârise'yi takip eden Hazret-i Ca'fer, hemen sancağı kaptı. İslâm sancağının dalgalandığını gören mücâhidler, yeni bir aşk ile savaşa devam ediyorlardı. Hazret-i Ca'fer de, Zeyd bin Hârise gibi kahramanca çarpışıyordu. Bir taraftan düşmana saldırıyor, diğer yandan da arkadaşlarına cesâret ve heyecan veriyordu. Yiğitçe çarpışan bu yeni kumandan, daha hızlı, daha seri hareketlerle kılıç sallıyor, düşmana göz açtırmıyordu. Hazret-i Ca'fer, kendisinden geçmiş bir hâlde çarpışırken, arkadaşlarından bir hayli ileri gitmişti. Rumların ortasında tek başına dövüşüyor, her birine ayrı ayrı kılıç vuruyordu. Fakat bu gidişin, dönüşü olmadığını anlamakta gecikmedi. Kahraman kumandan; "Bana düşen, kâfirlerin

her birine kılıcımla vurmaktır!" diyor, **"Allahü ekber!.. Allahü ekber!.."** mübârek kelâmından yeni bir mânevi güç kazanıyordu. Her kılıç vuruşunda bir düşmanı temizliyor, etrafına kimseyi yanaştırmıyordu. Allahü teâlânın mübârek ismini dilinden düşürmüyor ve bitmez bir güçle çarpışıyordu. Nihâyet bir düşman askeri, Hazret-i Ca'fer'in sağ koluna bir kılıç vurdu. Sağ eli kesilen Hazret-i Ca'fer, mukaddes İslâm sancağını sol eliyle yere düşmeden yakaladı. Kaldırıp yine dalgalandırdı. Derken bir kılıç darbesi daha... Sol eli de kesilmişti. Bu defa sancağı, kesik kollarının arasında göğsüne bastırarak dalgalandırmaya çalıştı. Fakat bir biri peşinden şiddetle inen düşman kılıçları ile çok özlediği şehâdet mertebesine kavuştu. Mübârek rûhu, Cennet'in en yüksek derecelerine uçmuştu... Bedeninde doksandan ziyâde kılıç ve mızrak yarası sayılmıştı.[319]

Kumandanlarının şehîd düştüğünü gören kahraman mücâhidler, yere düşen İslâm sancağını kaptıkları gibi, Abdullah bin Revâha hazretlerine teslîm ettiler. O da, atının üzerinde sancağı dalgalandırarak düşmana şiddetle saldırdı. Bir taraftan önüne gelen düşmanı tepeliyor, bir taraftan da, şöyle diyordu:

Ey nefsim, bana boyun eğeceksin elbette.
Bugün şehîd olurum, yemîn ettim bu harpte.

Ya sen kendiliğinden, râzı olursun buna,
Ya kabûl ettiririm, bunu ben, zorla sana.

Eğer öldürülmezsen, şâyet sen bu savaşta,
Hiç ölmeyecek misin, ey nefsim söyle bana.

Ca'fer bin Ebî Tâlib ve Zeyd bin Hârise'nin,
Yaptığını yaparsan, bil ki iyi edersin.

Onlar şehîd oldular, ey nefsim durma geri,
Sonra bedbaht olursun, haydi atıl ileri.

Hazret-i Abdullah da; **"Allahü ekber!"** nidâları arasında düşmanla amansız bir mücâdeleye tutuşmuştu. Bir ara bir kılıç darbesi parmağına isabet etti ve kesik parmak elinde sallanmaya başladı. Allahü teâlânın ve Resûlünün aşkıyla yanan bu mübârek kumandan, derhâl atından yere atladı, çarpışmasına engel olan yaralı parmağını, ayağının altına alıp; "Sen sâdece, yaralı bir parmak değil misin? Zâten bu kazaya da Allahü teâlânın yolunda uğramış bulunuyorsun!" diyerek çekip kopardı. Şimşek gibi atına atlayıp, olanca gücü ile yine çarpışmaya başladı. Fakat bu kadar çarpışmasına rağmen, şehîdlik mertebesine kavuşamadığı için kendi kendini kınamaya başladı... Tekrar tekrar düşmana saldırdı. Sonunda bir mızrak darbesi ile yere düştü. Allahü teâlâ ve Resûlü yolunda çarpışırken şehîd olup, mübârek rûhu Cennet'e uçtu...

O anda Hazret-i Abdullah'ın yanında çarpışan Ebü'l-Yüsr Ka'b bin Umeyr, sancağı dalgalandırmaya çalıştı. Gözlerini Eshâb arasında dolaştırarak kendisinden daha yaşlı

319 Vâkıdî, Megâzî, II, 756.

ve olgun birini araştırdı. Sabit bin Ekrem'i görünce, sancağı ona teslîm etti. Hazret-i Sabit, sancağı mücâhidlerin önüne dikdikten sonra; "Ey kardeşlerim! Acele içinizden birini kumandan seçiniz ve ona tâbi olunuz" dedi. Onlar; "Seni seçtik" dedilerse de, Hazret-i Sabit bunu kabul etmedi. Gözleri Hâlid bin Velîd hazretlerine takıldı. Ona; "Ey Ebû Süleymân! Sancağı sen al!" dedi. Müslümanlar arasına yeni katılan Hazret-i Hâlid, edebinden mukaddes sancağı almak istemedi ve mübârek dudaklarından; **"Ben bu sancağı senden alamam! Sen buna benden daha çok lâyıksın. Zîrâ daha yaşlısın ve Bedr Gazâsı'nda Resûlullah'ın yanında çarpışmakla şereflenmişsin!..."** sözleri dökülmüştü.

Fakat zaman kıymetli idi. Etraflarındaki Eshâb-ı kirâm, düşmanla kıyasıya vuruşuyor, yüz bin kişilik düşmanı geriletmeye çalışıyordu. Hazret-i Sabit, sözünü tekrarladı: "Ey Hâlid! Resûlullah'ın mukaddes sancağını çabuk al! Vallahi, bunu sana vermek için almıştım. Sen, harbin usûlünü benden daha iyi bilirsin!" dedi ve etrafındaki mücâhidlere; "Ey kardeşlerim! Hâlid'in kumandan olmasındaki görüşünüz nedir?" diye sordu. Onlar da hep bir ağızdan; **"Onu başımıza kumandan yaptık"** dediler.

Bunun üzerine Hazret-i Hâlid, Âlemlerin efendisinin mübârek eliyle teslîm ettiği sancağı, büyük bir hürmet ve edeb ile alıp öptü. Atına atlayıp düşmana bütün haşmet ve heybetiyle saldırdı.[320]

Kahraman sahâbîler yeni kumandanlarının peşinde tekrar hücûma geçtiler. Hazret-i Hâlid görülmemiş bir cesâret ve mahâretle çarpışıyor, önüne geleni devirip düşürüyordu. Bir ara Kutbe bin Katâde hazretleri, düşman kumandanlarından Mâlik bin Zâfile'nin başını gövdesinden ayırdı. Rumların mâneviyatları bozulmuştu. Fakat vakit daralmış, akşam olmuş ve hava kararmaya başlamıştı. Karanlıkta savaşmak oldukça tehlikeliydi. Çünkü yanlışlıkla kendi arkadaşlarını vurabilirlerdi...

Bu sebeple her iki taraf da karargâhlarına çekildi. Yaralılar tedavi altına alındı. Hazret-i Hâlid, harp san'atında dâhi idi. Sabahleyin düşmanın karşısına yeni bir taktikle çıkmak ve onları şaşırtmak istiyordu. O gece, askerlerin yerlerini değiştirdi. Sağ taraftakiler sola, soldakileri sağa, öndekileri arkaya, arkadakileri de öne aldı.

Sabahleyin tekrar hücûma kalkan kahraman mücâhidler, "**Allahü ekber"** nidâları arasında çarpışmaya başladı. Düşman askerleri, kendilerine saldıran askerleri ilk defa görüyordu. Bunlar dünkü çarpıştıkları kimseler değildi.

Herhâlde, Müslümanlara yeni bir ordu yardıma gelmişti!... Takviye kuvvetlerinin geldiğini zannedip korkuya kapılan Rum askerlerinin mânevîyatları bozuldu. Paniğe kapılıp kaçmağa başladılar.

"Ey Hâlid! Resûlullah'ın mukaddes sanca ını çabuk al! Vallahi, bunu sana vermek için almı tım. Sen, harbin usûlünü benden daha iyi bilirsin!"
Sabit bin Ekrem

320 Vâkıdî, Megâzî, II, 756; İbni Sa'd, Tabakât, I, 129; Abdürrezzâk, Musannef, III, 390; Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, II, 105; Süheylî, Ravdü'l-ünf, IV, 130.

Bunu fırsat bilen, İslâm ordusu Rum askerleri üzerine şiddetli bir hücum yaptı. Düşman bertaraf edildikten sonra Mûte kal'asına geldiler. Hisârı da feth edip eşrafından da çok kimseyi katlettiler. Hazret-i Hâlid ve kahraman sahâbîler, o gün çok daha güzel çarpışarak düşmana kılıç vurdular ve binlercesinin canını Cehennem'e gönderdiler. O gün Hâlid bin Velîd hazretlerinin elinde dokuz kılıç kırılmıştı.[321]

Allahü teâlânın ihsânı, Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin duâları bereketiyle üç bin mücâhid gâzi, yüz bin düşman askerini bozguna uğratmıştı. Bu büyük meydan muharebesinde on beş şehîd verilmişti. Böylece, Bizans İmparatorluğuna, haddi bildirilmiş, daha güneye akınlar düzenlemelerine engel olunmuştu...

Resûl-i ekrem ve Nebiyy-i muhterem efendimiz, kendisine harp meydanından bir haber gelmeden önce, Mûte'de olanları bildirmek üzere Eshâbını mescide toplamıştı. Sevgili Peygamberimizin mübârek yüzlerinden çok üzüntülü olduğu anlaşılıyor, daha çok üzülür korkusu ile kimse bir şey soramıyordu. Nihâyet Eshâb-ı kirâmdan biri; "Canımız sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Sizde olan üzüntüyü gördüğümüzden beri içimiz kan ağlıyor, üzüntümüzün derecesini ancak Cenâb-ı Hak bilir!" dedi. Sevgili Peygamberimizin mübârek gözlerinden yaşlar boşandı ve buyurdular ki: **"Bende gördüğünüz üzüntü, beni hüzün içinde bırakan şey, Eshâbımın şehîd olmaları idi. Bu hâl, onları, Cennet'te karşılıklı tahtlar üzerinde oturmuş kardeşler olarak görünceye kadar devam etti. Zeyd bin Hârise, sancağı eline aldı. Nihâyet şehîd edildi. O şimdi Cennet'e girdi. Orada koşup duruyor. Sonra sancağı Ca'fer bin Ebî Tâlib aldı. Düşman ordularına saldırdı. Çarpıştı ve nihâyet o da şehîd oldu. O, şehîd olarak Cennet'e girdi ve yakuttan iki kanat ile dilediği gibi uçup duruyor. Ca'fer'den sonra sancağı, Abdullah bin Revâha aldı. Elinde sancak olduğu hâlde düşmanlarla çarpıştı ve şehîd oldu ve Cennet'e girdi. Onlar, Cennet'te altından tahtlar üzerinde bana gösterildi. Ey Allah'ım! Zeyd'i mağfiret eyle!... Ey Allah'ım! Ca'fer'i mağfiret eyle! Ey Allah'ım Abdullah bin Revâha'yı mağfiret eyle!"**

Âlemlerin efendisinin mübârek gözlerinden hâlâ yaşlar boşanıyordu. Göz yaşları arasında şöyle devam ettiler: **"Abdullah bin Revâha'dan sonra sancağı Hâlid bin Velîd aldı. İşte şimdi harp şiddetlendi. Ey Allah'ım! O** (Hâlid bin Velîd) **senin kılıçlarından bir kılıçtır. Ona yardım eyle!..."** buyurdular.[322]

Sevgili Peygamberimiz, Allahü teâlânın izni ile bin kilometreden daha uzak olan harp meydanındaki durumu, bir mûcize olarak görmüş ve Eshâbına bildirmişti. Ca'fer bin Ebî Tâlib hazretlerinin şehîd düştüğü gün bu hâdiseyi anlattıktan sonra kalktılar, Hazret-i Ca'fer'in evine gittiler. Hanımı Esmâ evinin işlerini bitirmiş, çocuklarını yıkayıp saçlarını taramıştı. Sevgili Peygamberimiz; **"Ey Esmâ! Ca'fer'in oğulları nerede? Onları bana getir!"** buyurdular. Esmâ Hâtun çocukları getirince, Resûlullah efendimiz onları bağrına bastı ve doya doya öpüp kokladı. Mübârek kalbleri dayanamadı, mübârek gözlerinden yaşlar sicim gibi akmaya başladı. Bunu gören Hazret-i Ca'fer'in hanımı; "Anam-babam, canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Niçin oğullarıma yetimlere yaptığınız merhameti gösteriyorsunuz? Yoksa Ca'fer ve arkadaşlarından acı

321 Buhârî, Megâzi, 42; İbni Sa'd, Tabakât, IV, 253; İbni Ebî Şeybe, Musannef, IV, 582; Hâkim, Müstedrek, III, 44.

322 Ahmed bin Hanbel, Müsned, V, 299; İbni Sa'd, Tabakât, VII, 395; İbni Ebî Şeybe, Musannef, VIII, 546; Taberî, Târih, II, 322; Heysemî, Mecma'uz-zevâid, VI, 150.

bir haber mi aldınız?!” diye yalvararak sordu. Âlemlerin efendisi, çok müteessir olmuştu: **“Evet!... Onlar, bugün şehîd oldular!...”** buyurdu. Hazret-i Esmâ vâlidemiz de yetim yavrularını bağrına basarak ağlamaya başladı. Bu manzaraya sevgili Peygamberimiz fazla dayanamamış, oradan ayrılmışlardı.[323]

Seâdethânelerine dönen Habîb-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, zevce-i mutahharalarına; **“Ca’fer’in ailesi için yemek hazırlamayı ihmâl etmeyiniz!”** buyurdu. Üç gün şehîd ailelerine yemekler gönderildi.

Aradan günler geçmişti ki, Medîne’ye müjde haberini Ya’lâ bin Ümeyye hazretleri ulaştırdı. Olup bitenleri daha söylemeden Resûl-i ekrem efendimiz, ona; **“İstersen olanları sen haber ver, istersen ben sana söyleyeyim”** buyurarak harp meydanında olanları teferruatıyla anlattılar. Bunun üzerine Hazret-i Ya’lâ bin Ümeyye; “Seni hak din ve Kitâb’la Peygamber olarak gönderen Allahü teâlâya yemin ederim ki, mücâhidlerin başından geçen olaylardan anlatmadık bir tek hâdise bırakmadınız” dedi. Efendimiz de; **“Allahü teâla, benim için aradaki mesafeyi kaldırdı da, harp meydanını gözlerimle gördüm”** buyurdular.

Bir kaç gün sonra haberciler, İslâm ordusunun Medîne’ye yaklaştığını bildirdiler. Peygamber efendimiz, Eshâbı ile kalktılar, Medîne’nin dışına karşılamaya çıktılar. Uzaklardan bir toz bulutu kalkıyor, mukaddes İslâm sancağı dalgalanıyordu. Kılıç, kalkan parıltıları, etrafı ayna gibi ışıldatıyordu... Herkeste, derin bir heyecan göze çarpıyordu. Biraz sonra başlarında Hâlid bin Velîd hazretleri olduğu hâlde, mücâhid gâziler Medîne’ye girdiler radıyallahü teâlâ anhüm ecma’în...

Hûri kızları geldiler,
Nûrdan kundağa sardılar,
Muhammed’e yüz sürdüler,
Muhammed doğduğu gece.

Gökler kapısı açıldı,
Âleme rahmet saçıldı,
Hülle donları biçildi,
Muhammed doğduğu gece.

Yunus ey der, ey kardeşler,
Gözden akar kanlı yaşlar,
Secde kıldı dağlar, taşlar,
Muhammed doğduğu gece.

“Ey Allah’ım! Zeyd’i ma firet eyle!... Ey Allah’ım! Ca’fer’i ma firet eyle! Ey Allah’ım Abdullah bin Revâha’yı ma firet eyle!”
Hadîs-i şerîf

323 Ahmed bin Hanbel, Müsned, VI, 370; İbni Hişâm, Sîret, II, 380; İbni Sa’d, Tabakât, VIII, 282; İbni Kesîr, Bidâye, III, 474; IV, 251; Heysemî, Mecma’uz-zevâid, VI, 156.

Kâbe-i muazzamanın eski bir görüntüsü / Mekke-i mükerreme [1890]

MEKKE'NİN FETHİ

"(Ey Mekkeli müslümanlar!) Lebbeyk! Dâvetinize icâbet ediyorum!"
Hadîs-i şerîf

Hicretin sekizinci senesi idi. Hudeybiye sulhnâmesinin bir maddesi de; **"Her iki tarafın dışında kalan Arap kabîleleri, istedikleri tarafın himâyesine girebilecekler, müslümanlar veya müşriklerle birleşmekte serbest olacaklar"** idi. Buna göre; Peygamber efendimizin müttefiki olan Huzâa kabîlesi, müslümanlar; Benî Bekr kabîlesi de müşrikler tarafında yer almışlardı. Huzâa kabîlesi ile Benî Bekrler eskiden beri düşman olup, fırsat buldukça birbirlerine saldırırlardı. Hudeybiye sulhuna göre, onlar da bir müddet için saldırılarını durdurmuşlardı. Fakat, buna Benî Bekrler iki sene uyabilmişlerdi. Bekroğullarından biri, sevgili Peygamberimize hakâret eden bir şiir söylemiş, bunu işiten Huzâa kabîlesinden bir genç, dayanamamış ve başını yarmıştı. Bekroğulları, bunu fırsat bilip andlaşma gereği tehlikeden emin olan Huzâa kabîlesine saldırmışlardı. Bu saldırıya, Kureyşli müşrikler, silâh vererek ve gizli adam göndererek yardım etmişler, Harem-i şerîfde Huzâa kabîlesinden yirmiden fazla kimseyi öldürmüşlerdi. Çarpışma esnâsında Huzâa kabîlesinden bâzı müslümanlar, Peygamber efendimizden yardım istemişlerdi. Huzâa kabîlesine gece yapılan bu baskınlarda, Bekroğulları arasında, Kureyşli müşriklerin de bulunduğunu görenler olmuştu.

O gece, Medîne'de, Hazret-i Meymûne vâlidemizin evinde bulunan sevgili Peygamberimiz, namaz kılmak için kalkıp abdest alırken; Allahü teâlânın izni ile bir mûcize olarak, Mekke'deki müslümanların kendisinden yardım taleb ettiklerini işitmişti. Onlara cevâb olarak; **"Lebbeyk! Dâvetinize icâbet ediyorum!"** buyurdu. Meymûne vâlidemiz, Peygamber efendimizin yanında kimse olmadığı hâlde böyle konuştuğunu görünce; "Yâ Resûlallah! yanınızda bir kimse mi var?" diye sordu.

Sevgili Peygamberimiz ona, Mekke'de meydana gelen hâdiseyi ve Kureyşlilerin bu işe ortak olduklarını haber verdi.

Kureyş müşrikleri Benî Bekrlere yardım ederek, Huzâa kabîlesine baskın yapıp onları öldürmekle, Hudeybiye sulhnâmesinin maddelerine aykırı hareket etmiş, böylece sulhnâmeyi bozmuş oluyorlardı.

Sevgili Peygamberimiz, bu haberi ânında öğrenmişti. Ayrıca hâdiseden üç gün sonra, Huzâa kabîlesinden Amr bin Sâlim, yanında kırk süvâri ile gelip, durumu Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimize anlattı.

Fakat, bu hâdiseden, o sırada Şam'a ticâret için giden Kureyş lideri Ebû Süfyân'ın haberi olmamıştı.

Habîbullah efendimiz de; **"Huzâa oğullarına yardım etmez-**

sem, bana da yardım olunmasın!" buyurarak bir mektup yazdırdı. Kureyş müşriklerine gönderilen bu mektupta, sevgili Peygamberimiz; **"Siz, ya Bekr oğulları ile olan ittifâkınızdan vazgeçip geri durursunuz, yâhut da Huzâa oğullarından öldürülenlerin diyetlerini ödersiniz! Şâyet bu söylediklerimden birini yerine getirmeyecek olursanız, sizinle harbedeceğimi bildiririm!..."** buyuruyorlardı.

Kureyşliler, bu merhameti dahi anlayamadılar. "Hem ittifâkımızı kesmeyiz, hem de diyeti ödemeyiz! Ancak harbedebiliriz" diye haber gönderdiler. Fakat, böyle yaptıklarına bin defa pişmân olup, korkularından muâhedeyi yenilemek üzere Ebû Süfyân'ı beklemeğe başladılar.

Ebû Süfyân Şam'dan dönünce hâdiseyi ona anlattılar ve; "Bu, mutlaka düzeltilmesi lâzım olan bir iştir. Eğer düzeltilmezse, Muhammed bizi Mekke'den sürer!" dediler. Ebû Süfyân ise; "Her ne kadar bu hâdiseden benim haberim olmadıysa da, sulhü yenileyip uzatmak üzere acele gitmem lâzım" dedi ve Medîne'ye doğru hemen yola çıktı.[324]

Daha Ebû Süfyân Medîne'ye gelmeden, sevgili Peygamberimiz, onun geleceğini Eshâb-ı kirâmına bildirdi ve; **"Şöyle anlarım ki, Ebû Süfyân, sulhü yenileyip, sulh müddetini de uzatmak üzere geliyor. Lâkin, murâdı hâsıl olmayıp geldiği gibi geri döner!..."** buyurdu.

Henüz müslüman olmayan Ebû Süfyân, Medîne-i münevvereye geldi. Kızı ve Peygamber efendimizin mübârek hanımı, mü'minlerin annesi olan Ümmü Habîbe'nin "radıyallahü anha" evine gitti. Sevgili Peygamberimizin döşeği üzerine oturmak istedi. Hazret-i Ümmü Habîbe vâlidemiz, oturmadan yetişip döşeği kaldırdı. Babası buna çok üzülüp; "Ey kızım! Bu döşeği benden mi esirgiyorsun?" diyerek hayretini belirtince, Resûlullah'ın muhabbetini her şeyin üzerinde tutan mü'minlerin annesi Hazret-i Ümmü Habîbe, babasına; "Bu döşek, Allahü teâlânın Resûlünün döşeğidir. Ona müşrikler oturamaz! Sen, müşrik ve necissin! Bu döşek üzerine oturman, aslâ lâyık değildir!" diye cevap verdi.

Babası; "Ey kızım! Evimden ayrılalı sana bir şeyler olmuş!" deyince, o da; "Elhamdülillah ki, Allahü teâlâ bana İslâmiyeti nasîb etti. Sen ise hâlâ, işitmeyen, görmeyen taştan yapılmış putlara tapıyorsun! Ey baba! Senin gibi Kureyş'in büyüğü ve yaşlısı olan bir kimse, nasıl olur da İslâm'a uzak kalır?..." dedi. Babası, çok hiddetlenip; "Bana bu kadar hürmetsizlik edip câhillikle suçluyorsun! Demek ben, atalarımın senelerdir taptıklarını bırakıp, Muhammed'in dinine mi gireceğim?!" diyerek oradan ayrıldı.[325]

Sevgili Peygamberimizin huzûruna gelen Kureyş lideri; "Ben, Hudeybiye sulhnâmesini yenilemek ve müddetini de uzatmak için geldim. Haydi, aramızdaki bu muâhedeyi bir yazı ile yenileyelim!" dedi. Habîb-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz; **"Biz, Hudeybiye sulhnâmesine aykırı bir davranışta bulunmayız ve onu değiştirmeyiz!"** buyurdu. Kureyş lideri, tekrar tekrar; "Sulhnâmeyi değiştirelim! Yenileyelim!..." dediyse de, sevgili Peygamberimiz, ona hiçbir cevabda bulunmadı. Kureyş lideri gösterdiği bütün çabaların hiçbir fayda vermediğini görünce, Mekke'ye dönüp, müşriklere durumu anlattı. Müşrikler; "Demek hiçbir şey yapamadan geri döndün öyle mi?!..." diyerek onu kınadılar. Artık onlar için beklemekten başka yapacak bir şey kalmamıştı.

324 İbni Hişâm, Sîret, II, 395; Vâkıdî, Megâzî, II, 783; İbni Sa'd, Tabakât, II, 134; Abdürrezzâk, Musannef, V, 374; İbni Ebî Şeybe, Musannef, VIII, 531.

325 Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, V, 43; İbni Kesîr, Sire, III 530.

Kim Mescid-i harâm'a sığınırsa

Ebû Süfyân Medîne'den ayrılınca, Sevgili Peygamberimiz Mekke'yi fethetmeye karar verdi. Çünkü Kureyşliler, ahdlerinde durmamışlar ve anlaşmayı bozmuşlardı. Fakat bu sırrı gâyet gizli tutuyor, müşriklere hazırlanma fırsatı vermeden ve **Harem-i şerîf'te kan dökülmeden Mekke'yi teslîm almak istiyordu.** Bu bir harp tedbiri idi. Zirâ, Mekke fethedilince, kim bilir niceleri müslüman olmakla şereflenecekti.

Bu durumu, Hazret-i Ebû Bekr'e ve eshâbının ileri gelenlerinden bir kaçına bildirdi. Eshâbına, sefer için hazırlık yapmalarını emredip, nereye gidileceğini bildirmedi. Eshâb-ı kirâm, cihâd için hazırlığa başladılar. Peygamber efendimiz, ayrıca çevredeki müslüman kabîlelerden Eslem, Eşca', Cüheyne, Husayn, Gıfâr, Müzeyne, Süleym, Damra ve Huzâaoğullarına haber gönderdi; **"Allahü teâlâya ve âhiret gününe îmân edenler, Ramazân-ı şerîfin başında Medîne'de bulunsunlar"** buyruluyor, harbe katılmaya dâvet ediliyordu.

Habîbullah efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, bir tedbir olarak, Mekke'ye giden yolları tutup irtibatı kesmek üzere, Hazret-i Ömer'e vazife verdi. Hazret-i Ömer, derhâl dağ yollarına, geçitlere ve diğer yol başlarına nöbetçiler dikip; "Mekke'ye gitmek isteyen herkesi geri çevireceksiniz!" emrini verdi.

Sevgili Peygamberimiz, bu işin gizlice yürütülmesi için; **"Yâ Râbbi! Yurtlarına ansızın varıp, kavuşuncaya kadar, Kureyşlilerin câsus ve habercilerini tut, görmez ve işitmez eyle. Bizi ansızın görüp işitsinler"** diyerek Allahü teâlâya duâ ediyordu.

Peygamber efendimiz, kuzeydeki müşrikler veya Bizanslılar üzerine yürünecek intibâını vermek için de, Ebû Katâde hazretlerini askeri bir birlik ile kuzeye, İzâm vâdisine doğru gönderdi.

Bu arada Medîne'deki hazırlıkları, Mekkeli müşriklere bildirmek üzere gönderilen bir mektubu, Sevgili Peygamberimiz bir mûcize olarak haber verdi. Hazret-i Ali'yi göndererek yakalattı.

Ramazân ayının ikinci gününe kadar, çevre kabîlelerden yardım gelmiş, Ebû İnebe kuyusu başındaki ordugâhda toplanılmıştı. Eshâb-ı kirâmın sayısı on iki bine ulaşmıştı. Bunlardan dört bini Ensâr, yedi yüzü Muhâcir, geri kalanı da çevredeki müslüman kabîlelerdendi.[326]

Sevgili Peygamberimiz, Medîne'ye vekil olarak, Abdullah bin Ümm-i Mektûm hazretlerini bıraktı.[327] Zübeyr bin Avvâm hazretlerini de iki yüz kişilik bir süvâri birliğinin başında keşif kolu olarak ileri gönderdi.

"Yâ Râbbi! Yurtlarına ansızın varıp, kavu uncaya kadar, Kurey lilerin câsus ve habercilerini tut, görmez ve i itmez eyle. Bizi ansızın görüp i itsinler."
Hadîs-i şerîf

326 İbni Sa'd, Tabakât, II, 135.
327 İbni Sa'd, Tabakât, II, 135.

Âlemlerin efendisi, hicretin sekizinci senesi, Ramazân-ı şerîfin onuncu pazartesi günü gönülleri Allahü teâlâ ve Resûlunun muhabbetiyle dolu olan on iki bin kişilik muazzam ordusunun başında, Allahü teâlânın ismi ile Medîne'den yola çıktılar. Bundan sekiz sene önce, işkence, zulüm yapılarak hicrete mecbur bırakıldıkları yurtlarına, Mekke'ye gidiyorlardı. Puthâne hâline çevrilen muazzam Kâbe'yi putlardan temizlemeye gidiyorlardı... İnatlarından bir türlü vazgeçmek istemeyen müşriklere, hak, adâlet ve merhamet göstermeye gidiyorlardı... Allahü teâlânın dinini yaymaya, oradakilerin ebedî Cehennem azâbından kurtulmalarına vesîle olmaya gidiyorlardı. Aman yâ Rabbi! Bu ne büyük merhametti!...

İslâm ordusu Zü'l-huleyfe'ye geldiği sırada, Mekke'den âilesi ile birlikte hicret eden Peygamber efendimizin amcası Hazret-i Abbâs ile karşılaştı. Sevgili Peygamberimiz, amcasının geldiğine çok sevindi ve; **"Ey Abbâs! Ben peygamberlerin sonuncusu olduğum gibi, sen de, muhâcirlerin sonuncususun"** buyurarak gönlünü aldı. Hazret-i Abbâs'ın ağırlıklarını Medîne'ye gönderdi. Hazret-i Abbâs, Peygamber efendimizin yanında kalıp, Mekke'nin fethine katıldı.[328]

Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, Mekke'nin yakınında bulunan Kudeyd'e geldiğinde, şanlı Eshâbına harp düzeni aldırdı. Her bir kabîleye ayrı ayrı sancaklar (bayraklar) verdi. Onları, her kabîlenin bayrakdârına (sancakdârına) teslim etti. Muhâcirlerin bayrağını; hazret-i Ali, Zübeyr bin Avvâm ve Sa'd bin Ebî Vakkâs (radıyallahü anhüm) taşıyordu. Ensârın oniki bayrakdârı, Eşcâların ve Süleymlerin bir bayrakdârı, Müzeynelerin üç, Eslemlerin iki, Huzâaoğullarının üç, Cüheynelerin dört bayrakdârı vardı.[329]

Medîne'den ayrılalı on gün olmuştu. Akşam üzeri Mekke'ye iyice yaklaşılmış, yatsı vaktinde Merrüzzahrân'a gelinmişti. Peygamber efendimiz, Eshâbına burada durmalarını emir buyurdu. Ayrıca Hazret-i Ömer'e vazife verip, her mücâhidin ateş yakmasını da emir verdi.[330] Bir anda on binden fazla ateş yanınca, Mekke aydınlığa boğuldu. Hiçbir şeyden haberi olmayan Mekkeli müşrikler, şaşkına döndüler. Ne olduğunu anlamak için Ebû Süfyân'ı görevlendirdiler. O da yanına birilerini alarak İslâm ordusuna doğru gizlene gizlene yaklaştı. Bu sırada sevgili Peygamberimiz, Eshâbından bâzılarına; **"Ebû Süfyân'a göz kulak olunuz. Mutlaka onu bulursunuz!"** buyurdu.

Kureyşliler, ilerledikçe hayretleri artıyor, dehşete düşüyorlardı. Mekke'nin çevresine ne kadar çok asker birikmişti ve ne kadar çok da ateş yakmışlardı... Onlar, bunları konuşa konuşa, Erak isimli yere geldiler. Tam bu sırada Peygamber efendimiz;

"Ebû Süfyân, şu anda Erak'tadır" buyurdu.

O esnada Hazret-i Abbâs da, hemen Erak mevkiine doğru hareket etti. Ve kendi kendine; "Orada muhakkak birini bulup Mekke'ye göndereyim ki; islâm ordusunun üzerlerine gelmekte olduğunu onlara bildirsin. Mekkeliler de Resûlullah aleyhisselama gelip, harbe girmeden önce emân dilesinler" dedi. Bunun için oralarda birini ararken Ebû Süfyân'ı sesinden tanıdı ve, "Yâ Ebâ Hanzala!" diye seslendi. Ebû Süfyân da onu tanıyıp; "Ey Ebü'l-Fadl! Sensin ha! Anam, babam sana fedâ olsun!" dedi. Sonra birlikte İslâm ordugâhına doğru yol almaya başladılar.

---

328 İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, XXVI, 297.
329 Vâkıdî, Megâzî, II, 800.
330 İbni Sa'd, Tabakât, II, 135.

Yolda Ebû Süfyân, Hazret-i Abbâs'a; "Haberler nasıldır?" diye sordu. O da; "Ey Ebû Süfyân! Sana yazıklar olsun! Resûl aleyhisselâm, karşı koyamayacağınız bir ordu ile üzerinize geliyor. Yemin ederim ki, Kureyşlilerin hâli yaman olacak. Vay onların başına geleceklere!" dedi. Ebû Süfyân ve yanındakiler, korku ile mücâhidlerin arasından geçerek Sevgili Peygamberimizin huzûr-i şerîflerine geldiler. Kâinâtın sultânı, onları güzel karşıladı. Mekkeliler hakkında bilgi aldı. Geç vakitlere kadar konuştuktan sonra, onları İslâm'a dâvet eyledi. Hâkim bin Hizâm ile Büdeyl, derhâl Kelîme-i şehâdet getirerek müslüman oldu radıyallahü anhüma. Fakat Ebû Süfyân'ın tereddütü devâm ediyordu.

Sabah olunca, merhamet deryâsı sevgili Peygamberimiz; **"Ey Ebû Süfyân! Yazıklar olsun sana! Allahü teâlâdan başka ilâh bulunmadığını öğrenme zamanı hâlâ gelmedi mi?"** buyurdu. O da; **"Anam babam sana fedâ olsun! Yumuşak huylulukta ve şereflilikte ve akrabâ hakkını gözetmekte üstüne yoktur. Sana ettiğimiz bu kadar cefâdan sonra, sen, hâlâ bizi hidâyet yoluna dâvet ediyorsun. Ne güzel kerem sahibisin. Allahdan başka ilâh olmadığına inandım... Eğer olsaydı bana bir faydası olurdu. Sen de Allahın Resûlüsün"** diyerek Eshâb-ı kirâmdan olmakla şereflendi, radıyallahü anh.[331]

Hazret-i Abbâs; "Yâ Resûllallah! Ebû Süfyân'a Mekkelilerce itibar kazandıracak bir şey ihsân eder misiniz?" dedi. Peygamber efendimiz, bunu kabul edip; **"Kim Ebû Süfyân'ın evine girer, sığınırsa, ona emân verilmiştir, öldürülmekten kurtulur"** buyurdu. Ebû Süfyân hazretleri; "Yâ Resûlallah! Biraz daha genişletir misiniz? diye istirhamda bulununca, Sevgili Peygamberimiz; **"Kim Mescid-i harâm'a girer, sığınırsa ona emân verilmiştir! Kim kapısını kapayıp evinde oturursa, ona emân verilmiştir"** buyurdu.

Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, Ebû Süfyân'ın, İslâm ordusunun heybetini ve çokluğunu görüp, Mekkeli müşriklere bunu anlatması için Hazret-i Abbâs'a; **"Onu, vâdinin daraldığı, atların sıkışa sıkışa geçtiği dağ boğazına ilet. Müslümanların, Allahü teâlânın ordusunun ihtişâmını görsün"** buyurdu.

Ebû Süfyân görmeliydi ki, şâhid olduğu manzarayı müşriklere anlatsın ve karşı çıkan olmasın... **Böylece, Harem-i şerîfte kan dökülmesin...**

Hazret-i Abbâs, Ebû Süfyân ile dağ geçidine giderken, mücâhidler harp düzenine girdi. Her kabîle, sancaklarını açmış olduğu hâlde geçitten geçmeye başladılar. Her birinin üzeri zırhlı

"Kim Ebû Süfyân'ın evine girer, sı ınırsa, ona emân verilmi tir, öldürülmekten kurtulur... Kim Mescid-i harâm'a girer, sı ınırsa ona emân verilmi tir! Kim kapısını kapayıp evinde oturursa, ona emân verilmi tir."
Hadîs-i şerîf

331 İbni Hişâm, Sîret, II, 400; Vâkıdî, Megâzî, II, 811; Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, V, 62; Süheylî, Ravdü'l-ünf, IV, 155.

ve silâhlı idi. Her grup geçerken tekbir getiriyorlardı. Ebû Süfyân hazretleri; "Bunlar kim?" diye soruyor, Hazret-i Abbâs da; "Bunlar, Süleymoğulları! Kumandanları Hâlid bin Velid'dir!" "Bunlar Gıfâroğulları!" "Bunlar Kâboğulları!..." diyerek cevap veriyordu. Yeri göğü; **"Allahü ekber! Allahü ekber!"** nidâları dolduruyor, mücâhidlerin çokluğu ve silâhların parıltıları göz kamaştırıyordu.

Hazret-i Ebû Süfyân'ın en çok merak ettiği, Fahr-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem efendimizdi. Onun çevresindeki askerlerin geçişini çok merak ediyor, diğerlerinden farklı olacağını tahmin ediyordu. Bu sebeple sık sık; "Bunlar Resûlullah'ın birliği midir?" diye sormaktan kendini alamıyordu... Nihâyet Peygamberlerin Sultânı, Âlemlerin Efendisi güneş gibi, nûr saçarak devesi Kusvâ'nın üzerinde göründü. Etrafında Muhâcirler ve Ensâr bulunuyordu. Her biri tepeden tırnağa Dâvudi zırhlara bürünmüş, hindî kılıçlar kuşanmış, cins atlara ve develere binmiş olarak geliyorlardı.

Ebû Süfyân hazretleri onları görünce; kim bunlar yâ Abbâs diyerek merakla sordu. O da; "Ortadaki Resûl aleyhisselâm. Etrafındakiler de şehid olmak aşkı ile yanan Ensâr ve Muhâcirlerdir!..." dedi. Sevgili peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem, onların yanından geçerken Ebû Süfyân hazretlerine; **"Bugün, Allahü teâlânın, Kâbe'nin şânını yücelteceği bir gündür. Bugün, Beytullaha örtü örtüleceği gündür! Bugün, merhaamet günüdür... Bugün, Allahü teâlânın Kureyşlileri (İslâm ile) azîz edeceği bir gündür"** buyurdu.

Hazret-i Ebû Süfyân, göreceğini görmüş, işiteceğini de işitmişti. "Ben, Kayserin de, Kisrânın da saltanatını gördüm. Fakat böyle ihtişamlısını görmedim. Ben, hiçbir zaman bugünkü gibi bir ordu ve cemâat ile karşılaşmadım. Böyle bir orduya hiç kimse karşı koyamaz. Onlara güç yetiremez" diyerek Mekke'nin yolunu tuttu...

Ebû Süfyân Mekke'ye gelip, kendisini merakla bekleyen müşriklere müslüman olduğunu açıkladıktan sonra, "Ey Kureyş cemâati! Muhammed aleyhisselâm karşısında dayanamayacağınız kadar büyük bir ordu ile yanı başınıza gelmiş bulunuyor. Boş yere kendi kendinizi aldatmayınız. Müslüman olunuz ki, kurtulasınız. Ben sizin görmediklerinizi gördüm. Sayısız bahadırlar, atlar ve silahlar gördüm. Hiç kimsenin onlara gücü yetmez. Kim, Ebû Süfyân'ın evine girerse, ona emân verilmiş, öldürülmekten kurtulmuştur. Kim Beytullah'a sığınırsa, ona emân verilmiştir. Kim, evine girip kapısını kapatırsa, ona da emân verilmiştir" dedi.[332]

Bunun üzerine müşriklerin azılılarından bâzıları, Ebû Süfyân hazretlerine karşı çıkarak, hakâret ettiler. Hattâ, İslâm ordusuna karşı çıkmak için, acele hazırlığa başladılar. Fakat bunların sayıları çok azdı. Diğerleri, bunlara iltifat etmeyip evlerine koştular. Bir kısmı da Mescid-i harâm'a sığındılar.

Server-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem ve şanlı sahâbiler radıyallahü anhüm, Zî-tuvâ vâdisine gelip toplandılar. Âlemlerin efendisi, mübârek gözleriyle Eshâb-ı kirâmını şöyle bir süzdükten sonra, hâtırına, sekiz sene önce Mekke'den ayrılışı, hicreti geldi. O zaman saâdethânelerinin etrafını müşriklerin sardığını, Yâsîn-i şerîften âyet-i kerîmeler okuyarak çıktığını, Hazret-i Ebû Bekr ile kimselere görünmeden Sevr mağarasına girdiklerini, Mekke hudutlarından ayrılmadan son bir defa görüp, **"**(Ey Mekke) **Vallahi, biliyorum ki sen, Allahü teâlânın yarattığı yerlerin içinde**

---

332 Ebû Dâvûd, Harâc, 25; Ahmed bin Hanbel, Müsned, II, 292; İbni Hişâm, Sîret, II, 401; Vâkıdî, Megâzî, II, 817; Süheylî, Ravd-ül-ünf, VII, 80.

en hayırlısısın. Rabbim katında da benim yanımda da en sevgili olanısın. Senden zorla çıkarılmamış olsaydım, senden çıkmaz ayrılmazdım” buyurduğunu, bu mahzûnluğu karşısında, Cebrâil aleyhisselâmın Kasas sûresi 85. âyet-i kerîmesini okuyup, mübârek hâtırını tesellî ettiğini ve Mekke-i Mükerremeye döneceğini müjdelediğini, bir avuç Eshâbı ile Bedr'de, Uhud'da, Hendek'te, Hayber'de, Mûte'de düşmanlara nasıl gâlip geldiğini hatırladı. Şimdi, on iki bin eshâbı etrafında pervâne olmuş, Mekke'ye girmek için bir emrini bekliyorlardı. Server-i âlem efendimiz, bütün bunları ihsân eden Allahü teâlâya, en derin minnet ve şükran duygularıyla dolu olarak hamd etti. Tevâzu ile mübârek başını önüne eğdi.

Fahr-i kâinât efendimiz, kahraman Eshâbını dört gruba ayırdı. Sağ kol kumandanlığına Hâlid bin Velid hazretlerini, sol kol kumandanlığına Zübeyr bin Avvâm hazretlerini, piyâdelerin başına Ebû Übeyde bin Cerrâh hazretlerini, diğer gruba da Sa'd bin Ubâde hazretlerini tâyin eyledi. Hazret-i Hâlid, Mekke'nin güneyinden girecek, müşriklerden kim karşı çıkarsa cezâlarını verecek, Safâ tepesinde, Fahr-i kâinât efendimizle birleşecekti. Hazret-i Zübeyr, Mekke'nin kuzeyinden girecek, Hacun mevkiine bayrağını dikip Server-i âlem efendimizi bekleyecekti. Batıdan, Hazret-i Sa'd bin Ubâde hazretleri ilerleyecekti.[333]

Resûl-i ekrem efendimiz, kumandanlarına, **“Size saldırılmadıkça, aslâ, hiç kimseyle, çarpışmaya girmeyeceksiniz. Hiç kimseyi öldürmeyeceksiniz”** buyurdu. Ancak isimleri belirtilenlerden kim yakalanırsa, Kâbe'nin örtüsü altına bile gizlenseler, başları uçurulacaktı.[334]

“Bugün, Allahü teâlânın, Kâbe'nin ânını yüceltece i bir gündür. Bugün, Beytullaha örtü örtülece i gündür! Bugün, merhamet günüdür. Bugün, Allahü teâlânın Kurey lileri (slâm ile) azîz edece i bir gündür.”
Hadîs-i şerîf

Hak geldi, bâtıl zâil oldu

İkrime tebni Cehil, Safvân bin Ümeyye ve Süheyl bin Amr ile Benî Bekr ve Benî Hâris'ten bir kısım kimseler Hâlid bin Velîd'in gelmekte olduğunu haber alınca yol başını tutup beklemeğe başladılar. Mücâhidlerden en önce harekete geçen, Hâlid bin Velîd hazretleri oldu. Mekke'nin güneyinden, Handeme dağının, eteklerine geldiklerinde, azılı Kureyş müşriklerinin kendilerine ok yağdırdıklarını gördü. İki mücâhid şehîd olmuştu. Biri Kürz bin Câbir, biri de Habeş bin Eş'ar idi. Hazret-i Hâlid, savaş düzenindeki askerlerine, “Ancak bozguna uğrayıp kaçanlar öldürülmeyecektir” emrini verdikten sonra, ileri atıldılar. Bir anda müşrikleri geriye püskürtüp Mescid-i harâm'a kadar ilerlediler. Çarpışma esnâsında yetmiş müşrik öldürüldü. Müşriklerin bir kısmı dağ başlarına, bir kısmı evlerine kaçtılar.

333 Ebû Dâvûd, Harâc, 25; Abdürrezzâk, Musannef, V, 377; Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, II, 431.
334 İbni Hişâm, Sire, II, 859.

Mekke-i Mükerreme’nin Fethi

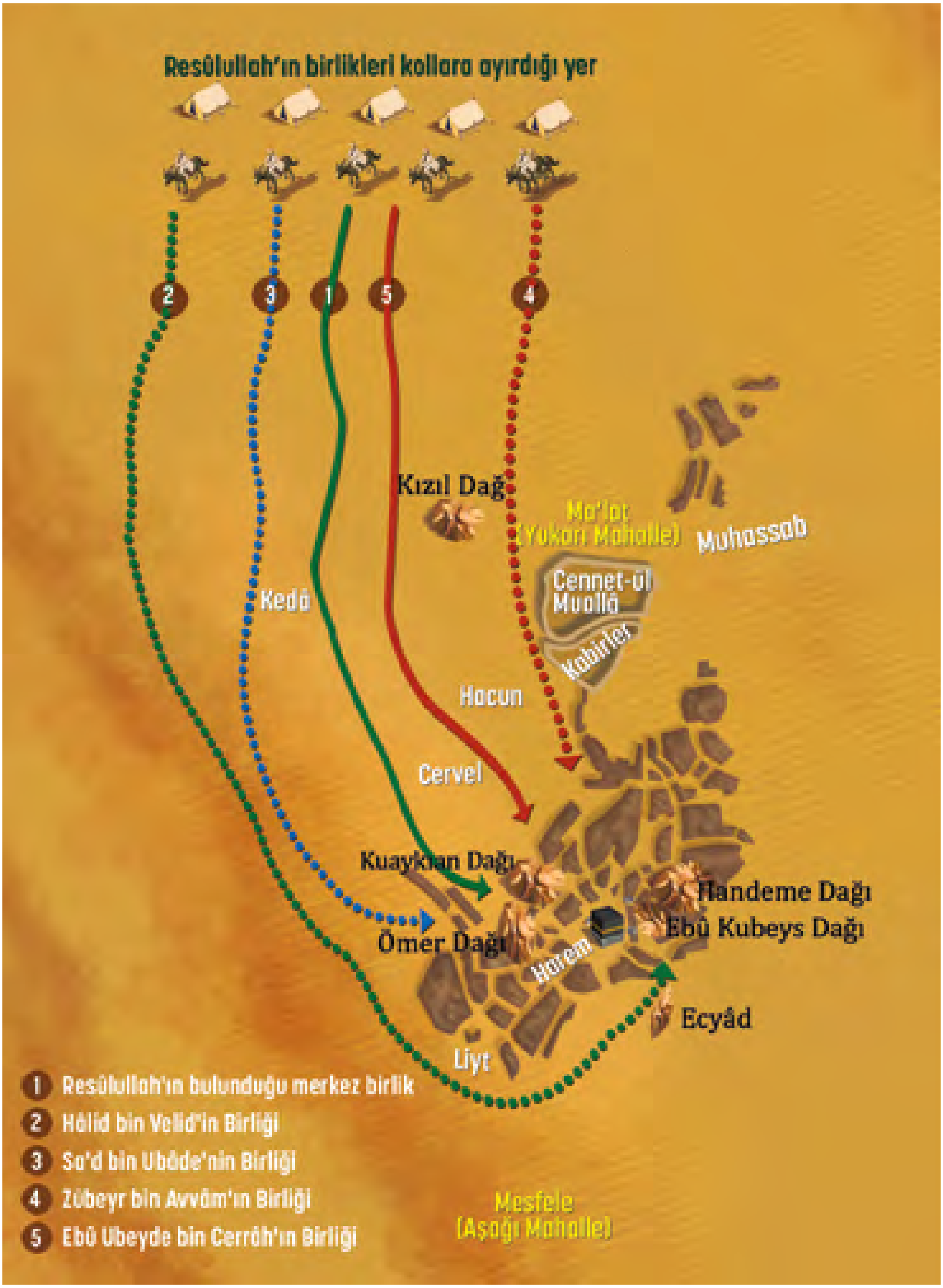

Mukaddes Mekke'ye diğer yönlerden giren şanlı sahâbiler, her hangi bir direnişle karşılaşmadılar. Öldürülmesi emredilenlerden beş tanesi yakalanıp cezâları hemen verildi. Diğerleri Mekke'den kaçtılar.

Mücâhidler, Ramazânın yirminci Perşembe günü büyük bir heyecanla, dalga dalga, **"Allahü ekber! Allahü ekber!"** tekbirleri arasında Mekke'ye giriyorlardı.

Server-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, devesi Kusvâ'nın üzerinde ve terkisinde Üsâme bin Zeyd olduğu hâlde büyük bir tevâzu içinde, doğduğu belde mukaddes Mekke'ye giriyordu. Kendisine bu günleri gösteren Allahü teâlâya hamdediyor, Mekke'nin fethini müjdeleyen, Fetih sûresini tilâvet buyuruyordu.

Fahr-i kâinât efendimiz, büyük bir sürûr içinde, muzaffer Eshâbının arasında Kâbe-i muazzamaya doğru yöneldiler. Sağında Hazret-i Ebû Bekr, solunda Üseyd bin Hudayr hazretleri olduğu hâlde Kâbe-i muazzamaya yaklaştılar. **Hacer-ül esved'**i ziyâret ettikten sonra, telbiye ve tekbir getirdiler. Bunu sahâbîler takip etti ve **"Allahü ekber! Allahü ekber!"** sesleri ile Mekke-i mükerreme semâları inlemeye başladı. Bu ulvî manzara karşısında Müslümanlar sevinç gözyaşları döküyor. Harem-i şerîfe sığınmış, evlerine kapanmış müşrikler, korku ile bekleşiyorlardı.

Sonra Âlemlerin efendisi ve şanlı Eshâbı tavâfa başladılar. Tavâfın yedincisini de bitirdikten sonra, devesinden inen sevgili Peygamberimiz, **makâm-ı İbrâhim'**de iki rekat namaz kıldı. Sonra Hazret-i Abbâs'ın kuyudan çıkardığı zemzemden içti. Zemzem ile abdest almayı arzu buyurdular. Fahr-i kâinât efendimiz abdest alırken, Eshâb-ı kirâm, sevgili Peygamberimizin mübârek vücûduna değen abdest suyunu yere düşürmeden havada kapışmaya başladılar. Bu durumu gören müşrikler, "Biz hayâtımızda böyle bir hükümdar ne gördük ne de işittik" diyerek hayrete düştüler.

Server-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, Kâbe'nin çevresine taştan ve tahtadan yapılmış bütün putların yıkılmasını murâd ettiler. **"Hak gelince bâtıl gider, bâtıl her zaman gidicidir"**[335] meâlindeki âyet-i kerîmeyi okuyarak, mübârek elindeki asâyı putlara doğru uzattılar. Âsânın değdiği her put, birer birer yüzü üzere yıkılıverdi. Üç yüz altmış put yerle bir edildi.[336]

Öğle vakti girdiğinde, Resûl-i ekrem efendimiz Hazret-i Bilâl'e Kâbe'de ezân-ı Muhammedîyi okumasını emir buyurdu. O da, derhâl bu mukâddes vazifeyi îfâ eyledi. Ezân okunurken, mü'minlerin kalbinde engin bir sürûr meydana geliyor, müşrikler ise ziyâde elem ve üzüntü içinde kahroluyorlardı.[337]

"Hak gelince bâtıl gider, bâtıl her zaman gidicidir."
İsrâ: 81

335 İsrâ: 17/81.
336 İbni Hişâm, Sîret, II, 416.
337 Süheylî, Ravd-ül-ünf, IV 172.

Sevgili Peygamberimiz, Kâbe'nin anahtarını istedi. Getirdiler. İçerdeki resimleri ve yıkılan bütün putları temizlettikten sonra, yanında Hazret-i Üsâme bin Zeyd, Hazret-i Bilâl, Hazret-i Osman bin Talhâ olduğu hâlde, Kâbe'ye girdiler. Peygamber efendimiz, içerde kapıyı arkasına alarak iki rekat namaz kıldı. Her köşede tekbir getirip duâ eyledi. Hâlid bin Velid hazretleri kapının önünde duruyor. Halkın oraya yığılmasına mâni olmaya çalışıyordu.

Kâinâtın sultânı, Kâbe'nin kapısının iki kanadından iki mübârek eliyle tutmuştu. Bütün Kureyşliler Mescid-i harâm'a dolmuşlar, korku ile karışık ümitle, sevgili Peygamberimize bakıyorlardı. Zirâ onlar, Peygamber efendimize hakaret etmişler, dövmeğe kalkışmışlar, canına kasdetmişlerdi! Eshâbına her türlü işkenceyi yapmışlardı. Boyunlarına ip bağlayıp, sürümüşlerdi. Ateşe atıp, yakmaya çalışmışlardı. Kızgın kayaları göğüslerine koyup, bayılıncaya kadar işkence yapmışlardı. Ateşte kızartılmış şişleri vücutlarına sokmuşlardı. Üç sene aç susuz bir mahalleye hapsedip, her şeyden mahrum bırakmışlardı. Ayaklarından develere bağlayıp, ayrı yönlere çekmek sûretiyle parçalamışlardı. Hepsinden öte yurtlarından çıkarmışlardı. Bu yetmiyormuş gibi, tamamen ortadan kaldırmak için kaç defa harbetmişlerdi.

Fakat bütün bunlara rağmen ümitli idiler. Çünkü karşılarında, âlemlere rahmet olarak gönderilen merhamet deryâsı vardı. Sevgili Peygamberimiz, bir müddet onlara baktıktan sonra, **"Ey Kureyş cemaâti, şimdi hakkınızda benim ne yapacağımı zan ediyorsunuz"** buyurdular. Onlar da; "Biz senden hayır bekliyor, hayır ümîd ediyoruz. Çünkü sen, kerîm kardeşsin. Kerem ve iyilik sâhibi bir kardeşimizin oğlusun. Bize gâlip geldin. Senden iyilik umuyoruz" dediler.

Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem onlara tebessüm buyurdular ve; **"Benim hâlimle sizin hâliniz, Yûsuf** (aleyhisselâmın) **kardeşlerine söylediği gibi olacaktır. Onun gibi ben de; "Bugün ben artık size, yaptıklarınızdan dolayı hesap soracak değilim** (Sizin hatâlarınızı yüzünüze vurmayacağım). **Allahü teâlâ teâlâ sizi mağfiret buyursun"**[338] **diyorum. Gidiniz. Hürsünüz, serbestsiniz"** buyurdu.

Bu muazzam merhamet, katı kalbleri yumuşatmış, nefret hâlini muhabbete çevirmişti. Âlemlerin efendisi, onları İslâma dâvet edince, müslüman olmak için toplandılar.

Sevgili Peygamberimiz, peygamberliğini, Kureyşlilere bildirip ilk İslâma dâvet ettiği Safâ tepesine çıktı. Yine orada, büyük-küçük, kadın-erkek bütün Mekkelilerin bî'atını kabûl etti. Böylece Kureyşliler müslüman olarak Eshâb-ı kirâm arasına katılmakla şereflendiler.

Erkeklerle sözleştikten sonra kadınlardan da bâzı konularda söz alındı.[339] Allahü teâlâya şirk koşmamak, Peygamber efendimize isyân etmemek, hırsızlık yapmamak, iffet ve nâmusunu korumak, bühtân (iftirâ) etmemek, kız çocuklarını öldürmemek bunlardandı.

Peygamber "sallallahü aleyhi ve sellem" efendimizin huzurunda bulunan kadınlar da, bunların hepsini kabûl etdi ve yalnız söz ile ahd etdiler. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem bunlara hayır duâ etdi ve afvlarını diledi. Ebû Süfyân'ın zevcesi ve Mu'âviye'nin radıyallahü anhümâ annesi olan Hind radıyallahü anhâ da bunların ara-

---

338 Yûsuf: 12/92.
339 İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 9.

sında idi ve hattâ başkanları idi. Bu bî'at-ı nisâda, kadınlar nâmına o konuşdu. (Bu ahdinden ve bu istiğfâr duâsına kavuşmasından dolayı, kazandığı çok umulur. Müslüman kadınlardan herhangisi de, bu şartları kabûl ederek, bunlara uyarsa, bu sözleşmeğe dâhil sayılır ve bu duâdan faydalanır.)

Müslüman olan herkes evlerindeki bütün putları kırdılar. Çevre kabîlelere askerî birlikler gönderilerek oralardaki putlar da yerle bir edildi. **Böylece hakkın gelmesi ile bâtılın kökü kazındı.**

Hükümlüler

İslâmiyetin ilk günlerinden hicretin sekizinci senesine kadar çeşitli suçlardan dolayı öldürülmesine hükmedilenler vardı. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem bunların (erkeklerden onbir, kadınlardan da altısının) ismini söyleyip; **"Bu kişileri nerede görürseniz orada öldürünüz"** diye emretti. Erkek hükümlüler; İkrime bin Ebî Cehil, Vahşî bin Harb Habeşî, Abdullah bin Ebî Sarh, Hebâr bin Esved, Safvân bin Ümeyye, Kâ'b bin Züheyr, Abdullah bin Zebârî, Abdüluzza bin Hatal, Huveyris bin Muâz, Makis bin Sabâbe ve Hâris bin Tula idi. Kadınlar ise; Hind binti Utbe, Karita, Karite, İbni Hanzala'nın başka bir cariyesi, Benî Abdülmuttalib cariyesi Sâre ve Ümmü Sa'd idi.

"Benim hâlimle sizin hâliniz, Yûsuf (aleyhisselâmın) karde lerine söyledi i gibi olacaktır. Onun gibi ben de; bugün size, bir kınama ve ayıplama yoktur. Allahü teâlâ sizi ma firet buyursun, (Yûsuf sûresi: 92) diyorum. Gidiniz. Hürsünüz, serbestsiniz."
Hadîs-i şerîf

Merhamete kavuşanlar

Hind binti Utbe; Müslüman olan kadınların içinde öldürülecek kimselerin listesinde ismi bulunan Hazret-i Ebû Süfyân'ın hanımı Hind de vardı. Fakat Âlemlere rahmet olan sevgili Peygamberimiz onu da bağışlamıştı. O müslümanlara ezâ ve cefâ ederdi. Hazret-i Hamza ve diğer Uhud şehîdlerine yapılan ezâlar bunun demesi ile yapılmıştı. Mekke günü Fahr-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem hazretleri Safâ tepesine çıkıp oturdu. Ömer-ül-Fârûk hazretleri de, alt yanına oturdu. Önce erkekler, sonra kadınlar gelip birer birer müslüman oldular. Kadınların arasında hazret-i Alînin kız kardeşi Ümm-i Hânî ile, hazret-i Mu'âviye'nin annesi Hind de vardı. Resûlullah'a bî'at etti. Kadınlar adına Resûlullah ile sözleşme yapdı. Hayırlı duâya mazhar oldu.

İkrime bin Ebî Cehil; Ebû Cehil'in oğlu. Erkeklerden merhamete kavuşanlar arasında o da vardı. Fetih günü bir sahâbiyi şehid edip Yemen'e kaçtı. Bu haber Resûlullah'a gelince tebessüm ettiler. Eshâb bu hâli süâl edince; **"İkrime o şehîd ettiği kimse ile el ele tutuşmuş Cennet'te gezerler"** buyurdu. Kendi hâtunu Ümmü Hakîm binti Hâris bin Hişâm, bî'at-ı nisâda Müslüman olmuş ve Resûlullahdan İkrime için emân istemişti. Ümmü Hakîm ile Mekke'ye döndü. Resûlullah'ın huzuruna varıp afv diledi. Resûlullah da el açıp mağfiret talebinde bulundu. İkrime radıyallahü anh da, îmâna geldikten sonra çok cehd ve gayret eyledi.

Eshâb-ı kirâmın kahramânlarından oldu. Umman'da, Yemen'de cihâd edip, Yermük muhârebesinde şehîd düştü.

Vahşî bin Harb Habeşî; Uhud Gazâsı'nda hazret-i Hamza'yı radıyallahü anh şehîd etmişti. Müslümanlar onu öldürmeğe çok rağbet ederlerdi. Uhud'da, Resûlullah, birkaç kâfire bedduâ etmişdi. Vahşî'ye niçin lânet etmiyorsun dediklerinde, **"Mîrâc gecesi, Hamza ile Vahşî'yi kol kola, birlikde Cennet'e girerlerken görmüşdüm"** buyurmuştu. Vahşî, Mekke'nin fethi günü firar eyledi. Pişman olup, Tâiflilerle birlikde Medîne'de mescide gelip, selâm verdi. Resûlullah, selâmını aldı. Îmân etdi. Afva kavuşdu. Fakat, Yemâme tarafına gitmesi emrolundu. Resûlullah'a karşı çok mahcûb olup, başı önünde yaşadı. Bir dahâ Medîne'ye gelmedi. Îmân edince, tertemiz oldu. Bütün Evliyâdan yüksek oldu.

Hicretin onbirinci senesinde Yemâme'de mürtedlerle çok şiddetli harb oldu. Müseyleme ordusundan yirmibin, Hâlid ibni Velîd askerinden ikibin kişi öldü. Önce müslümanlar bozuldu. Sonra, Vahşî hazretleri kahramanca saldırıp, hazret-i Hamza'yı şehîd etmiş olduğu mızrak ile Müseyleme-tül-kezzâbı öldürdü.[340] Bunu gören müslümânlar hücûm edip, zafer elde edildi. Resûlullah'ın vaktiyle, Vahşî'yi Yemâme tarafına göndermesinin, büyük mûcize olduğu böylece meydâna çıkdı. Hicri onikinci senesinde yapılan Yermük harbinde de bulunup, rumlara karşı çok kahramânlıkları görüldü. Humus'da yerleşdi. Hazret-i Osmân zamanında orada vefât etdi.

Kabûl eylerdi özri suçlulardan, afv-u lutfuyla,
Azîmü'l-hulk idi şefkatli hannân, ol kerem-kânı.

Gınâyı sevmeyip fakrı severdi fahr ederdi hem
Kılıp miskînleri kendine ihvân ol kerem–kânı

Yamalıklar dikip esvâbına na'lın giyip dahî
Varıp her hastaya eylerdi dermân ol kerem–kânı

Hem ehl–i beytinin hizmetlerin bizzat ederdi hoş
Kamu müşkilleri eylerdi âsân ol kerem–kânı

Eğer hubz–i şaîr ü mercimek çorbası ekliyçün
Olunsa da'vet olurdu o mihmân ol kerem–kânı

Binerdi geh deve geh at ve geh katır gehi merkeb
Yalın ayak yürürdü kâh o sultân ol kerem–kânı

340 Vâkıdî, Megazî, II, 863; Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, XXII, 36; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, LXII, 404.

HUNEYN GAZÂSI

Huneyn, Mekke ile Tâif arasında bir vâdidir. Bu savaşa **Hevâzin Gazvesi** de denilir. Server-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz Mekke'yi fethetmek niyetiyle Medîne'den çıktıkları zaman Mekke çevresinde oturan Hevâzin ve Sakîf ismindeki iki büyük kabîle, müslümanlar bizim üzerimize yürüyecek zannı ile savaşmak için hazırlık yapmaya başladılar. Âlemlerin efendisinin Mekke'yi fethetmek için geldiğini öğrendiklerinde biraz rahatlamışlarsa da; "Kureyşlilerden sonra sıra muhakkak bize gelecektir" düşüncesiyle hazırlıklarına hız verdiler. Ayrıca; "Yemin ederiz ki, müslümanlar iyi çarpışan bir kavimle karşılaşmadılar. O, bizim üzerimize yürümeden biz O'nun üzerine yürüyelim de harb etmek nasıl olurmuş gösterelim" dediler. Hevâzin reisi Mâlik bin Avf kumandasında yirmi bin kişilik çok güçlü bir orduyla harekete geçtiler. Askerlerinin cesâretini artırmak ve zoru görünce kaçmamaları için bütün kıymetli mallarını, kadın ve çocuklarını da berâber götürüyorlardı.

Bu haber kısa zamanda Mekke'de duyuldu. Fahri kâinât efendimiz haberin doğruluğunu anlamak için Abdullah bin Ebî Hadred'i Hevâzin kabîlesine gönderdi. Hazret-i Abdullah kılık kıyâfetini değiştirerek düşmanın içine girdi. Fikirlerini ve hareket tarzlarını öğrenip durumu hemen sevgili Peygamberimize bildirdi.

Resûl-i ekrem efendimiz derhâl şanlı Eshâbını topladı. Mekke'ye yirmi yaşındaki Attâb bin Esîd hazretlerini vâli yaparak süratle yola çıktı. On iki bin kişilik ordusu ile müşrik Hevâzin ve Sakîf kabîlelerini karargâhlarında bastırmak istiyorlardı. Mücâhidlerin sancağını Hazret-i Ali taşıyordu.[341] Öncü kuvvetlerin kumandanlığını da Hâlid bin Velîd hazretleri yapıyordu.[342] Âlemlerin efendisi miğferini ve üst üste zırhını giymiş, Düldül ismindeki katırına binmişti. Şevvâl ayının 11. günü Huneyn vâdisine varıldı. O gece Server-i âlem efendimiz ordusunu teftiş edip, harp düzenine soktu. Sabah namazını kıldırdıktan sonra, harekete geçti.

Müşriklerin kumandanı geceden istifâde Huneyn vâdisinin iki yamacına ordusunu yerleştirmiş pusu kurmuştu. Önde, birlikleri ile giden Hâlid bin Velîd hazretleri pusudan habersiz geçide doğru atını sürmüştü. Sabahın alaca karanlığı düşmanı görmeyi engelliyordu. Bir anda binlerce ok mücâhidlerin üzerine yağmaya başladı. Bu beklenmedik ok yağmurundan kurtulmak için mücâhidler geri çekilmek mecburiyetinde kaldılar.

" n âallah yarın onlar (Hevâzin ve Sakîfliler) müslümanalara ganimet olacaktır."
Hadîs-i şerîf

341 İbni Sa'd, Tabakât, IV, 357; Süheylî, Ravd-ül-ünf, IV, 204.
342 Ahmed bin Hanbel, Müsned, IV, 350; İbni Hişâm, Sîret, II, 428; Vâkıdî, Megâzî, II, 912; Süheylî, Ravdü'l-ünf, IV, 195.

Huneyn Gazâsı

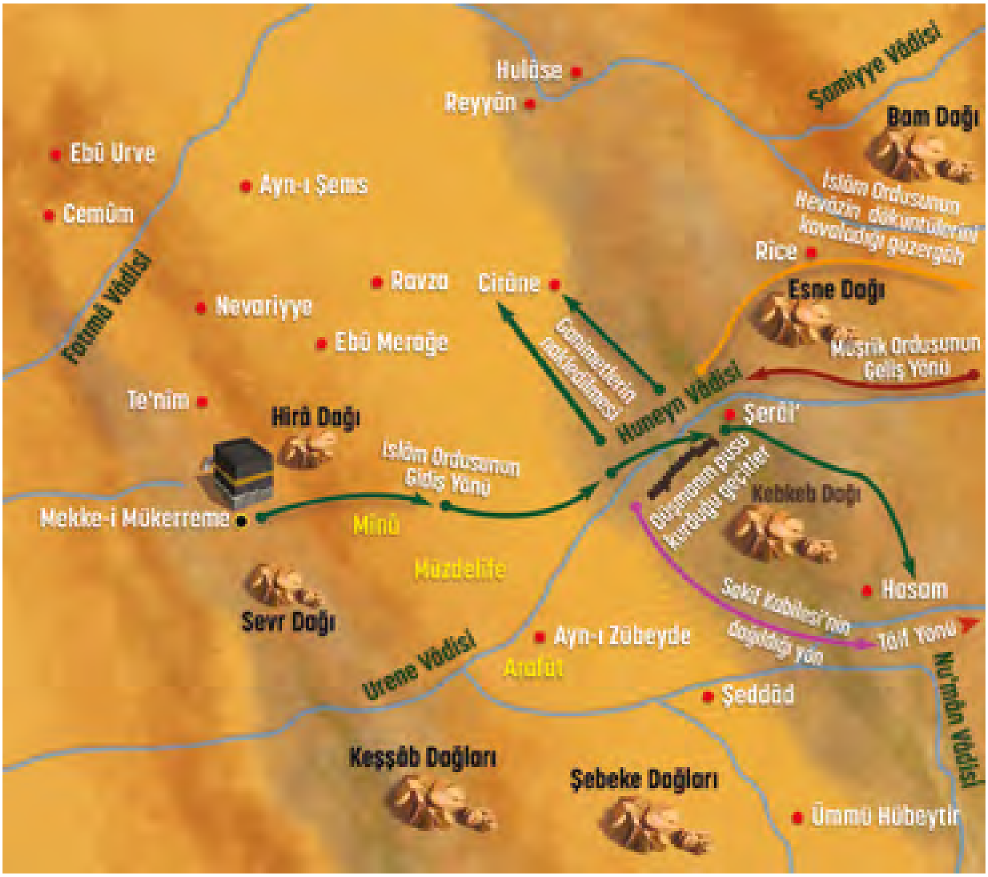

Ol dem ki velîlerle nebîler kala hayrân.
Nefsi" deyü dehşetle kopa cümleden efgân.
Ye's ile usâtın ola ahvâli perişân.
Destur-ı şefaâtla senindir yine meydân.

Sen Ahmed ü Mahmud u Muhammed'sin efendim.
Hak'dan bize sultan-ı müeyyedsin efendim.

Şeyh Galib

Bu hızlı geri dönüş arkadan gelen askerlerin düzenini karıştırdı. Onlar da geri çekilmek için dönüş yaptığında, yirmi bin kişilik düşman birliklerinin sel gibi vâdiye akmaya başladığı görüldü.

Sevgili Peygamberimiz tek başına, hücuma kalkan müşriklere doğru ileri atıldı. Yalnız Hazret-i Abbâs, Hazret-i Ebû Bekr ve yüz kadar kahraman sahâbî ölmeyi göze alıp Resûl-i ekrem efendimize yetiştiler. Vücûdlarını sevgili Peygamberimize kalkan yaptılar. Hazret-i Abbâs, katırın dizgini, Süfyân bin Hâris hazretleri de üzengisini tutarak hızını kesmeye, Resûlullah efendimizin düşman birliklerinin arasına dalmasına mâni olmaya çalışıyorlardı. Âlemlerin efendisi Allahü teâlânın dîninin yok olacağına üzüldüğünden; **"Yâ Abbâs! sen onlara "Ey Medîneliler! Ey Semüre ağacının altında bî'at eden sahâbîler" diyerek seslen"** buyurdu. Hazret-i Abbâs iri yapılı ve heybetli idi. Bağırdığı zaman sesi çok uzaklardan duyulurdu. Bütün gücü ile; "Ey Medîneliler! Ey Semüre ağacının altında Peygamberimize söz veren eshâb dağılmayınız. Buraya toplanınız" diye bağırdı. Bunu işiten Eshâb-ı kirâm geri dönmek istediler. Fakat hayvanlarının pek ziyâde ürkmesi geri dönmelerine mâni oluyordu. Nihâyet zırhını kılıcını mızrağını alıp hayvanlarından kendilerini atmak mecbûriyetinde kaldılar. Süratle Resûlullah efendimizin yanına yetişip düşmanla müthiş bir çarpışmaya girdiler. **"Allahü ekber! Allahü ekber!"** sadâları yeri göğü inletiyor düşmanı korkutup dehşete düşürüyorlardı. Bedr'de, Uhud'da, Hendek'de ve Hayber'de pek büyük kahramanlık gösteren Eshâb bilhassa Hazret-i Ali, Ebû Dücâne, Zübeyr bin Avvâm döne döne çarpışıyor düşmanı saf dışı edip, geri püskürtüyorlardı.

Âlemlerin efendisi, Eshâbının canla başla yaptığı bu çarpışmayı takip ediyor mübârek dudaklarından; **"Allahım bize yardımını indir. Şüphesiz sen onların bize gâlip gelmesini istemezsin"** duâları işitiliyordu. Sevgili Peygamberimiz Allahü teâlâya olan yalvarmaları arasında yerden bir avuç kum aldı; "Yüzleri kara olsun" buyurarak müşriklerin üzerine savurdu. Sevgili Peygamberimizin bir mûcizesi olarak, düşman askerlerinden gözlerine kum dolmadık kimse kalmadı. **Melekler de yardıma gelmişti.** Peygamber efendimiz; **"Allahü teâlâya and olsun ki onlar bozguna uğradılar"** buyurdular. Müşrikler, bozulmaya, geri dönüp kaçmaya başlamışlardı. Geri döndükçe peşlerinde şanlı sahâbîleri görüyorlar, harp meydanına getirdikleri hanımlarını çocuklarını ve mallarını bırakarak son sür'atle kaçıyorlardı. Kaçanların bir kısmı Tâif kalesine sığındı.[343] Bir kısmı da Nahle'ye ve Evtas'a gittiler. Harp meydanında yetmiş ölü, altı bin esir ve hadsiz hesapsız mal bırakmışlardı.

"Yâ Abbâs! sen onlara "Ey Medîneliler! Ey Semüre a acının altında bî'at eden sahâbîler" diyerek seslen."
Hadîs-i şerîf

343 İbni İshâk, İbni Hişâm, IV, 95; Vâkıdî, III, 914; İbni Sa'd, Tabakât, I, 151.

Bu gazâda Allahü teâlânın izni Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin himmeti ve bereketi ile zafer yine müslümanların olmuştu. Dört şehîd verilmiş, bâzı sahâbîler de yaralanmıştı. Hâlid bin Velîd hazretlerinin de yaralı olduğunu işiten sevgili Peygamberimiz, onun yanına varmış yarasını mübârek elleriyle sıvazlayınca yara ânında iyi olmuştu.

Evtas Seriyyesi

Huneyn Gazâsı'nda Hevâzin müşrikleri perişan olduktan sonra Evtas'ta toplandılar. Resûlullah Evtâs üzerine Ebû Mûse'l-Eş'arî'nin amcası Ebû Âmir komutasında bir birlik gönderdi. Evtas'ta yine şiddetli çarpışmalar oldu. Ebû Âmir şehîd oldu. Yerine Ebû Mûse'l-Eş'arî hazretleri geçip düşmanı bozguna uğrattı.[344] Mücâhidler birçok esir ve nice ganimet ile geri döndüler.

Esirler arasında Resûlullah'ın süt kardeşi Şeymâ da vardı. Ben Peygamberinizin süt kardeşiyim, dedi. İnanmadılar. Onu bir deveye bindirip Resûlullah'ın huzuruna götürdüler. Şeymâ, çocukluk günlerine dâir birçok hâtırayı tafsilatıyla anlattı. Resûl aleyhisselâm, ridâsını yere sererek sütkardeşini üstüne oturttu. Kendi de oturup çok ağladı.[345] Halîme hâtunu ve babasını sordular. Onlar vefât edeli çok zaman oldu, dedi. Gördüğü izzet-i ikrâm üzerine îmân etti.[346] Resûl aleyhisselâm; **"İstersen yanımızda kal.[347] Burada her türlü hizmet yapılır. İstersen gideceğin yere gönderelim"** buyurdu. Şeymâ; "**Vatan sevgisi îmândandır"** gereği vatanını istedi. Sonra Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem, onu hediye ettiği bir cariye, üç köle, bir miktarda deve ve koyun ile vatanına gönderdi.

Tâif Gazvesi

Kâinâtın sultânı sallallahü aleyhi ve sellem Huneyn'den Tâif'e kaçan düşmanın da üzerine yürüyerek kesin netîceyi almak istiyordu. Kumandanları Mâlik bin Avf, Tâif'e sığınanlar arasında idi. Mekke'ye yakın olan bu kale, küfrün son, fakat en muhkem kalelerinden biriydi. Peygamber efendimiz hicretten önce Tâif'e gelip bir ay onlara nasîhat etmişti. Fakat Tâifliler, Âlemlerin efendisine görülmedik işkence ve zulümlerde bulunmuşlardı. Hattâ mübârek ayaklarını kan içinde bırakmışlardı. Efendimiz burada Zeyd bin Hârise hazretleriyle hayatının en acıklı ve en ızdıraplı günlerini yaşamıştı.

Sevgili Peygamberimiz, hicri sekizinci yıl Şevvâl ayında Huneyn Gazvesi'nden sonra aldıkları ganimeti Cirâne'de bırakıp Tâif'e hareket ettiler. Hâlid bin Velid hazretlerini önden gönderdi.[348] Şanlı Eshâbıyla kendileri de arkadan Tâif önlerine geldiler. Sakîf kabîlesi muhkem olan kalelerine önceden bol mikdarda yiyecek depo etmişlerdi. Eshâb-ı kirâmın geldiğini görünce kapıları kapatıp savunmaya geçtiler. Kalenin yakınlarına kadar sokulan mücâhidlere ok atışları ile karşılık veriyorlardı. Ve savaş bu şekilde devâm ediyordu. Tâifliler bir türlü kaleden çıkıp da meydanda, göğüs göğüse çarpışmaya cesâret edemiyorlardı.

---

344 Vâkıdî, Megâzî, II, 925.
345 İbni İshâk, İbni Hişâm, Sîre, IV, 101; Vâkıdî, Megâzî, III, 913.
346 Vâkıdî, III, 913; İbni Hacer, IV, 344.
347 İbni İshâk, İbni Hişâm, Sîre, IV, 101; Vâkıdî, Megâzî, III, 913.
348 İbni Sa'd, Tabakât, II, 158; İbni Seyyidinnâs, Uyûn-ül-eser, II, 200.

Eshâb-ı kirâmdan bâzıları kalenin içine mancınıkla taş atılmasını teklif ettiler. Peygamber efendimiz, uygun görüp, debbâbe denilen mancınıklar yaptırdı. Onlarla müşriklere taş attırarak muhâsaraya devâm etti. Eshâb-ı kirâm canla başla uğraşıyor bir an önce kaleyi fethetmeye çalışıyorlardı. Fakat kalenin çok muhkem olması fethi engelliyordu. Bu arada oniki sahâbî şehâdet mertebesine kavuşmuştu. Ebû Süfyân bin Harb kahramanca çarpışırken bir gözü çıktı.[349] Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, **"Yâ Ebâ Süfyân! Hangisini istersin? Eğer dilersen, duâ edeyim, gözün yerine gelsin. Eğer dilersen Allahü teâlâ, Cennet'te sana bir göz versin"** buyurdu. Ebû Süfyân: Yâ Resûlallah! Cennet'te göz verilmesini isterim dedi ve avucunda duran gözünü yere atdı.[350]

"Vatan sevgisi îmândandır." ***Hadîs-i şerîf***

Muhâsaranın yirminci gününe doğru bir gece, Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, rüyâsında kendisine hediye edilen bir kab dolusu tereyağının bir horoz tarafından gagalanıp yere döküldüğünü gördü. Bunu Tâif'in bu sene fethedilmeyeceğine yorarak muhâsarayı kaldırdı.

Merhamet deryâsı olan sevgili Peygamberimiz bundan 8 sene önce kendisine eziyet eden Tâifliler için; **"İzin verirsen şu dağları başlarına çevireyim"** diyen meleğe; **"Ben âlemlere rahmet olarak gönderildim. İsteğim tek şey, Allahü teâlânın bu müşriklerin sulbünden Hak teâlâ'ya hiçbir ortak koşmaksızın ibâdet edecek bir nesil ortaya çıkarılması"** buyurmuştu. Şimdi de merhamet buyururup; **"Yâ Rabbi! Sakîflilere doğru yolu göster! Onları bize getir"** diye duâ ediyordu.

Habîb-i ekrem efendimiz Eshâbı ile Tâif'ten ayrılıp Zilkâde ayının ilk haftası Huneyn'de ele geçirilen esirler ile ganîmetlerin toplandığı Cirâne'ye geldi. Altı bin esirin yanı sıra yirmi binden ziyâde büyük ve kırk binden ziyâde de küçük baş hayvan ile hesapsız zînet eşyası ganîmet alınmıştı. Onları, hak sahibi mücâhidlere paylaştırmıştı.

O sırada Hevâzin kabîlesinden bir heyetin huzûra kabûl edilmek için istirhâmda bulundukları öğrenildi. Sevgili Peygamberimiz onları kabûl etti. Heyet Hevâzin kabîlesinin toptan müslüman olduğunu bildirince Âlemlerin efendisi çok memnûn olmuşlardı. Bunun üzerine kendisine düşen esirleri derhâl âzâd edip geri verdi. Eshâb-ı kirâm da aynı şekilde sevgili Peygamberimizi takip etti. Resûlullah efendimizin bir merhameti bir anda altı bin esirin hürriyetine kavuşmasına sebep olmuştu.

---

349 Belâzurî, Fütûhu'l-büldân, I, 66; Kastalânî, Mevâhib-i ledüniyye, I, 215.
350 İbni Asâkir, Târîh,-i Dımeşk, VI, 408; İbni Hacer, el-İsâbe, II, 179.

Zekât Memurlarının Gönderildiği Bölgeler

Bir gün ki dalup bahr-ı gama fikr ete gittim.
İlden yitürüp kendümi bî-hodlıga yitdim.
İsyânım anıp âkıbetimden hazer etdim.
Bu matlaı yâd eyledi bir seyyîd işittim.

Sen Ahmed ü Mahmud u Muhammed'sin efendim.
Hak'dan bize sultân-ı müeyyedsin efendim.

Ümmideyiz ye's ile âh eylemeyiz biz.
Sermaye-i îmânı tebâh eylemeyiz biz.
Babın koyup agyâre penâh eylemeyiz biz.
Bir kimseye sâyende nigâh eylemeyiz biz.

Sen Ahmed ü Mahmud u Muhammed'sin efendim.
Hak'dan bize sultân-ı müeyyedsin efendim.

Şeyh Galib

Bu haber, Tâif'e sığınan Hevâzin kabîlesinin reisi Mâlik bin Avf'a ulaştırıldığında, o da gelip müslüman olmuş, Peygamber efendimiz, onu ihsânlara boğmuştu.[351]

Artık, burada yapılacak iş kalmamıştı. Resûlullah efendimiz burada onüç gün kaldıktan sonra bir Çarşamba gecesi ömre niyetine ihrâma girdi. Kâinâtın sultânı her zaman olduğu gibi muzaffer olarak Eshâbı ile Mekke'ye vardı. Kâbe-i muazzamayı tavâf edip, umresini yaptı. Attâb bin Esîd'i Hac emirliği de uhdesinde olmak üzere Mekke'ye vâli yaptı.[352] Ebû Mûse'l Eş'arî hazretlerini de, Kur'ân-ı kerîm ve din işlerini öğretmek için Mekke'de görevlendirdi.[353] Ebû Süfyân bin Harb'i, Yemen vilâyetinden Necrân'a emir tayin eyledi. Kesir bin Abdullah'ı da yanına yardımcı olarak görevlendirdi.

Mekke'deki işler tamam olduktan sonra Merrüzzahrân'a gelindi. Kalan de orada taksim edildi. Sonra şanlı Eshâbı ile tekrar yola revan olup Zilkâde'nin sonlarında Medîne'ye vardılar. Medîne'den Ramazân-ı şerîfin onuncu günü Çarşamba günü çıkmışlardı. Bu seferi üç ay kadar sürdü.

"Nerede olursanız olun, takvâ üzere olun, hicret etmeseniz de zararı olmaz. Dininize ve milletinize hâlel gelmez."
Hadîs-i şerîf

Hicrî sekizinci sene vukû bulan bâzı olaylar

Benî Sa'lebeden dört kişi Resûllahın meclisine geldiler. Bizi kavmimiz gönderdi. Duyduk ki, hicret etmeyince islâm tamam olmazmış, dediler. Buyurdu ki; **"Nerede olursanız olun, takvâ üzere olun, hicret etmeseniz de zararı olmaz. Dininize ve milletinize hâlel gelmez."** Sonra onları Remle binti Hâris'in evine gönderip ziyafet verdiler. Sonra her birine dörder vakıyye gümüş verip evlerine gitmelerine izin verdiler.

Aynı yıl Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellemin kızı Zeyneb vefât etti. Onun için tabut yaptılar. İslâmda ilk tabut ona yapılmıştır. Ebü'l As'ın nikâhlısı idi. Bedr zamanı Mekke'den onu Medîne'ye uğurladığında yolda Hebâr, hazret-i Zeyneb'in devesine mızrak atmıştı. Deveden düşünce bebeğini düşürüp hasta olmuştu. Bu ölüm sebebi oldu. İki çocuğu kaldı.

O sene Zilhicce ayında, Resûlullah'ın oğlu İbrâhim doğdu. Annesi Mâriye hâtun radıyallahü teâlâ anhâdır. Ebû Râfi' gelip müjde verdi. Onun için bir köle azâd etti. Akîka olarak bir koç kesti. Başını traş edip saçının ağırlığı gümüş sadaka verdi. Saçını gömdü.

Hicrî dokuzuncu sene vukû bulan önemli olaylar

Âlemlerin efendisi, Hicrî dokuzuncu yıl Muharrem ayı başla-

351 İbni Hişâm, Sîret, II, 452; Vâkıdî, Megâzî, III, 925; İbni Sa'd, Tabakât, I, 312; Zehebî, Siyer, II, 207.
352 İbni Mâce, Ticarât, 20; İbni Hişâm, Sîret, II, 440; Hâkim, Müstedrek, III, 687; Beyhekî, Sünen, I, 498; II, 264; Vâkıdî, Megâzî, I, 890, 960; İbni Sa'd, Tabakât, II, 137; Ezraki, Ahbâru Mekke, I, 232.
353 Vâkıdî, Megâzî, III, 959; İbni Sa'd, Tabakât, II, 137.

rında kabilelere zekât memûrları (âmil, sâi) tayin ettiler. Mümkün mertebe her kabileye onun mensubu bir âmil verildi. İbni Hasib-i Eslemî'yi, Eslem ve Gaffar'a; Abbâd bin Bişr'i, Benî Selim ve Müzeyne'ye; Amr bin Âs'ı, Fezâre'ye; Dahhâk bin Sinân'ı, Benî Kilâb'a; Râfi' bin Meknet-i Cehni'yi, Cehine'ye; Bişr bin Süfyân Kâ'b'ı, Benî Kâ'b ve Benî Temîm üzerine gönderdi.

Bir sene sonra, Tâifliler, müslüman olmak için altı kişilik bir heyeti, Medîne'ye sevgili Peygamberimizin huzûruna gönderdiler. Âlemlerin efendisi bir sene önce Tâif'ten ayrılırken; **"Yâ Rabbî! Sakîflilere doğru yolu göster, onları bize getir"** diye duâ etmişti. İşte şimdi Sakîfliler, müslüman olmak için gelmişlerdi. Resûl-i Ekrem efendimiz, onların müslüman olmalarına çok sevinip, kendilerine bâzı imtiyazlar verip Tâif'e gönderdi. Başlarına Osman bin Ebi'l- Âs hazretlerini vâli tâyin eyledi.[354]

Necâşî'nin vefâtı

Hicretin dokuzuncu senesinin Receb ayı idi. Bir gün Resûlullah efendimiz, Eshâbına; **"Bugün, sâlih bir kardeşiniz vefât eyledi. Kalkınız, onun namazını kılınız"** buyurdu. Peygamber efendimiz imâm olup gıyâbi cenâze namazını kıldırdı. Sonra buyurdular ki: **"Kardeşiniz Necâşî Eshame için Allahü teâlâdan mağfiret taleb ettik."**

Bir müddet sonra Habeşistan'dan gelen haberde, Necâşî Eshame'nin (rahmetullahi teâlâ aleyh) vefât ettiği öğrenildi. Peygamber efendimizin cenâze namazını Medîne'de kıldırdığı güne rastlıyordu.[355]

Cânım kurban olsun senin yoluna,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed,
Şefâat eylesin kemter kuluna,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed.

Mü'min olanların çoktur cefâsı,
Âhirette olur zevk u sefâsı,
On sekiz bin âlemin Mustafâ'sı,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed.

Yedi kat gökleri seyrân eyleyen,
Kürsünün üstünde cevlân eyleyen.
Mîrâcında ümmetini dileyen,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed.

Yunus neyler iki cihânı sensiz,
Sen hak peygambersin şeksiz, gümânsız,
Sana uymayanlar gider îmânsız,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed.

---

354 Ebû Dâvûd, Salât, 12; İbni Mâce, Mesâcid, 3; Ahmed bin Hanbel, Müsned, IV, 21; İbni Hişâm, Sîret, II, 541; İbni Sa'd, Tabakât, V, 509.
355 Buhârî, Cenâiz, 52; Nesâî, Cenâiz, 37; İbni Ebî Şeybe, Musannef, III, 183; Şemseddin Şâmî, Sübülü'l-Hüdâ, III, 92.

TEBÜK GAZÂSI

Tebük, Medîne-i münevvere ile Şam şehrinin ortasında tanınmış bir yerdir. Bazıları bir pınar ismidir dediler. Bu sefer, Peygamber efendimizin son seferi olduğu için **Tebük Gazvesi** dediler. **Fâdıha** da denir. Zirâ münâfıklar bu savaşta rezil oldular. Buna **Ceyş-ül-uşret** de denir. Bu seferde müslümanlar çok meşakkat çektiler. Ayrıca mesafe uzak ve hava çok sıcakdı. Düşman askeri çok ve güçlü idiler. Kıtlık zamanıydı. On kişi bir deveye binerdi. Askerin çoğu bir ay hurmadan başka bir şey yemedi. Bâzen kavrulmuş arpa yerlerdi. Bâzen bunu da bulamazlardı. Tebük seferine hicri dokuzuncu yılı Receb ayı içinde Perşembe günü gidildi.

İslâmiyet'in Arab yarımadasında hızla yayıldığı bu dokuzuncu senede **"İslâm Devletini"** kıskanan ve büyümesini engellemek isteyen Bizans imparatoru Heraklius'a Hıristiyan Arablar; "Şu peygamberlik dâvâsıyla ortaya çıkmış bulunan kişi vefât etti. Müslümanlar şimdi kıtlık ve yokluk içindeler. Eğer onları dînine çevirmek istiyorsan şimdi tam sırasıdır" diye mektup yazdılar. Bu mektup üzerine Heraklius, kırk bin kişilik bir orduyu, Kubâd'ın kumandasında müslümanlarla savaşmak için yola çıkardı.

Bu durumu haber alan Fahri kâinât efendimiz, Eshâbını toplayarak harbe hazırlanmalarını emir buyurdu. O sene kuraklık olduğundan sahâbîler maddî yönden büyük bir darlık içinde bulunuyorlardı. Sâdece ticâret yapanların durumu, biraz iyiydi. İslâm askeri pek çokdu. Gıdâ maddesi ve harb vâsıtası azdı. Sıkıntı çekilecekdi. Peygamber efendimiz, Eshâbının, harbe katılacak olan askerin techizâtı için mâli yardımda bulunmalarını da arzu buyurmuşlardı. Efendimizin sallallahü aleyhi ve sellem, bu arzuları sahâbileri harekete geçirdi. Herkes elinde avucunda ne varsa getiriyor, malı ve canı ile cihâda hazırlanmaya çalışıyordu.

Peygamber efendimizin mağara arkadaşı Hazret-i Ebû Bekr, malının tamamını getirmişti. Resûl-i Ekrem efendimiz, **"Âile efrâdına ne bıraktın yâ Ebâ Bekr?"** buyurunca, o; "Allahü teâlâyı ve Resûlünü bıraktım" diye cevap vermiştir. Hazret-i Ömer malının yarısını yardım olarak getirmiş, Peygamber efendimiz ona da; **"Âilene ne bıraktın yâ Ömer?"** diye suâl edince, "Getirdiklerim kadar bıraktım" diye cevap vermiş. Peygamber efendimiz de; **"İkinizin arasındaki fark sözleriniz arasındaki fark gibidir"** buyurmuştur. Bunun üzerine Hazret-i Ömer; "Anam-babam sana fedâ olsun yâ Ebâ Bekr! Hayır yolundaki bütün yarışlarda beni geçiyorsun. Artık hiçbir şeyde seni geçemeyeceğimi iyice anladım" diyerek onu takdir etmişti.[356]

"Yâ Ömer! kinizin (Ebû Bekr ile) aranızdaki fark, sözleriniz arasındaki fark gibidir."
Hadîs-i şerîf

356 Vâkıdî, Megâzî, II, 990; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, II, 34.

Eshâb-ı kirâm gücü yettiği kadar yardım etmeye çalışıyordu. Fakat münâfıklar; "Siz gösteriş için veriyorsunuz" diye Eshâb-ı kirâmla alay ediyordu. Peygamber efendimiz; **"Kim bugün bir sadaka verirse, sadakası kıyâmet günü Allahü teâlâ katında onun lehinde şâhitlik yapacaktır"** buyurdu. Peygamber efendimizin, mübârek sözleri üzerine mü'minler daha fazla yardım etmeye başladılar. Hazret-i Osman bin Affân, ordunun yarısını techîz etti.[357] Osmân-ı Zinnûreyn "radıyallahü anh", bu orduya, takımları ile birlikde, dokuzyüz elli deve, elli at vermiş ve bunların süvârîlerinin techizâtını karşıladığı gibi, onbin dinâr veyâ yediyüz rukye altın dahâ göndermişdi.[358] Böylece müslümanların en fazla yardım edeni oldu. Hazret-i Osman ordunun ihtiyaçlarını o şekilde karşılamıştı ki, su tulumlarını tâmir ederken kullanacakları çuvaldızı bile koymayı ihmâl etmemişti. O'nun bu yardımı üzerine Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz; **"Bugünden sonra, Osman'a günâh yazılmaz"** buyurdu.[359] Maddi durumu çok zayıf olan sahâbîlerden biri de, cihâda yardım sevabına kavuşmak için o gece sabaha kadar bir hurma bahçesinde su çekmiş, kazandığı hurmayı Peygamber efendimize getirmiş ve **"Yâ Resûlallah! Rabbimin rızâsını kazanmak için elimde olanı getirdim. Kabûl buyurunuz"** demişti.

Müslüman erkekler, ellerinden geldiği kadar yardıma çalışırken, kadınlar da bu yolda kendilerine düşen vazifeyi hakkıyla yapıyorlardı.

Tebük seferine hazırlandıkları zaman, müslümanlar çok sıkıntılı bir zamanda idiler. Kıtlık öyle şiddetli idi ki, elinde avucunda bir şeyi kalmayan Eshâb-ı kirâmdan pek çok kimseler Resûlullah efendimizin, huzûruna gelip; "Yâ Resûlallah! Yaya kaldık! Yiyecek bir şeyimiz de yok! Bu gazâda sizden ayrılmayıp cihad sevâbına kavuşmak isteriz" diyorlardı. Sevgili Peygamberimiz, onlara, kendilerini bindirecek bir şeyi kalmadığını üzülerek bildiriyorlardı. Bir defasında Sâlim bin Umeyr, Abdullah bin Mugaffel, Ebû Leylâ Mâzînî, Ulbe bin Zeyd, Amr bin Hümâm, Heremî bin Abdullah, İrbâd bin Sâriye, sevgili Peygamberimizin huzûruna gelerek aynı dilekte bulunmuşlardı. Efendimiz de onlara büyük bir üzüntü içinde; **"Sizi bindirecek bir şey bulamıyorum"** buyurunca, onlar, Peygamber efendimizden ayrı kalmak ve cihâda katılamamanın verdiği üzüntü ile ağlamaya başladılar. Bunun üzerine Allahü teâlâ, şu âyet-i kerîmeyi gönderdi: Meâlen; **"**(Ey Resûlüm! Cihâda katılmak için) **sana geldikleri zaman onlara; "size binek sağlayabilecek bir gücüm yok" demiştin. Bu uğurda sarf edecek şeyleri olmadığından** (harbe katılamamaktan) **dolayı üzüntüden göz yaşı dökerek geri döndüler. Onlara bir sorumluluk** (günah) **yoktur"**[360] buyuruluyordu. Sonunda onları da Hazret-i Abbâs ile Hazret-i Osman, gazâya hazırladılar.

Hazırlık tamamlanınca Peygamber efendimiz orduyu Seniyet-ül Vedâ'da topladı. Gazâya katılmayan yok denecek kadar azdı. Resûl-i ekrem efendimiz, orduyu toplayıp harekete karar verince Muhammed bin Mesleme'yi Medîne'de kendi yerine bıraktı.[361] Sefere başlayacağı sırada, Peygamber efendimiz; **"Yanınıza fazla ayakkabı alınız. Yedek ayakkabınız bulunduğu müddetçe sıkıntı çekmezsiniz"** buyurdu.

---

357 Sünen-i Dârekütnî, IV, 198.
358 Cevâb Veremedi, 89.
359 Vâkıdî, Megâzî, II, 990.
360 Tevbe: 9/92.
361 İbni Hişâm, Sîret, II, 519; Vâkıdî, Megâzî, I, 8; Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, V, 294; İbni Kesîr, Sire, IV, 12; Süheylî, Ravdü'l-ünf, IV, 297; Huzâî, et-Tahrîc, 327; Kettânî, et-Terâtîbü'l-idâriyye, I, 485.

Ordu hareket ettiği zaman, münâfıkların başı Abdullah bin Übey, müslümanları korkutmak için, olmayacak söz söyledi. Hattâ; "Yemîn ederim ki, sanki O'nu ve Eshâbını ikişer ikişer iplere bağlanmış hâlde görür gibi oluyorum..." diyordu. Fakat bu sözlere, Eshâb-ı kirâm hiç aldırış etmiyor, cihâda katılma aşkı gittikçe artıyordu. Bunu gören münâfıklar kahroluyorlardı.

Resûlullah efendimiz Seniyyet-ül-Vedâ'dan Tebük'e hareket edeceği zaman, ordunun bayraklarını (sancaklarını ve alemlerini) açtırdı. Büyük sancağı, Hazret-i Ebû Bekr'e, bir sancak da Zübeyr bin Avvâm hazretlerine verdi. Evs kabîlesinin sancağını Üseyd bin Hudayr'a, Hazrec kabîlesinin sancağını Ebû Dücâne'ye verdi.[362] Peygamber efendimizin kumandasındaki Eshâb-ı kirâmın sayısı, on bini süvâri olmak üzere, otuz bin kişi idi. Sağ kol kumandanlığına Hazret-i Talha bin Ubeydullah, sol kola da Abdurrahmân bin Avf hazretleri tâyin edildi.[363]

Şanlı sahâbîler pek sıcak bir havada ve Peygamberlerinin kumandası altında harekete geçtiler. Başlarında Allahü teâlânın Habîbi olduktan sonra, yiyecek ve içeceklerinin olmaması onları yollarından döndüremez; gidecekleri yolun uzaklığı, düşman askerlerinin çokluğu da gözlerini korkutamazdı. Bu hâlde her yere gidilirdi.

Sevgili Peygamberimiz ve kahraman sahâbîler her konak yerinde bir müddet istirâhattan sonra tekrar yollarına devam ediyorlardı. Sekizinci konak yerleri, Sâlih aleyhisselâmın kavminin helâk edildiği **Hicr** idi. Peygamberlerinin emrini dinlemedikleri için Allahü teâlâ, şiddetli bir sayha yâni ses ile onları helâk etmişti. Kâinâtın sultânı Eshâbına; **"Bu gece kuvvetli ve ters istikâmetten bir fırtına esecektir. Kimse yanında arkadaşı olmadıkça ayağa kalkmasın. Herkes devesinin dizini bağlasın. Burası azâb inen yerdir. Kimse bu sudan içmesin ve abdest almasın!.."** buyurdular. Herkes bu emre uydu. Gece çıkan kuvvetli bir fırtına her tarafı alt-üst etmeğe başladı. Bu sırada devesini bağlamayı ihmâl eden biri, aramak için tek başına ayağa kalktığında fırtınaya kapılarak sürüklenip Tayy dağının eteklerine atıldı. Birisi de çok sıkışmıştı. Abdest bozmak için gittiği yerde, Hunnâk (boğmaca) denilen hastalığa yakalandı. Peygamber efendimizin duâ buyurması ile yeniden sıhhate kavuştu.

O sabah su kaplarında hiç su kalmamıştı. Susuzluktan herkes ölecek hâle gelmişti. Münâfıklar bunu fırsat bilip; "Muhammed gerçekten peygamber olsaydı, duâ edip yağmur yağdırırdı" diye fitne çıkarmaya yeltendiler.

"Kim bugün bir sadaka verirse, sadakası kıyâmet günü Allahü teâlâ katında onun lehinde âhitlik yapacaktır."
Hadîs-i şerîf

362 Vâkıdî, Megâzî, II, 996; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, II, 36; Şemseddin Şâmî, Sübü-lü'l-Hüdâ, V, 443.
363 Vâkıdî, Megâzî, II, 1001; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, II, 36.

Tebük Gazâsı

Durum Âlemlerin efendisine arz edildiğinde, mübârek ellerini kaldırdılar ve Allahü teâlâya yağmur ihsân etmesi için yalvardılar. Sıcak ve bulutsuz bir havada derhâl yağmur bulutları peydâ oldu. Şiddetli bir yağmur başladı. Herkes kaplarını doldurarak abdest alıp, hayvanları suladı. Yağmur durup bulutlar dağılınca yağmurun yalnız ordunun üzerine yağdığı görülmüştü. Sevgili Peygamberimiz ve sahâbîler tekbir getirdiler. Allahü teâlâya hamd ettiler. Münâfıklara da; **"Artık bir özrünüz kalmadı. Allahü teâlâya ve Resûlüne îmân edin ve sâlih bir müslüman olun!..."** dediler. Fakat hayâsız münâfıklar; "Ne olmuş ki?... Bir bulut geçerken yağdı ve gitti!..."diye karşılık verdiler.

Açlık da son haddine gelmişti. Öyle ki, bir hurmayı iki kişi bölüşür vaziyete düşmüşlerdi. Şiddetli sıcağa, çekilen açlık ve susuzluğa rağmen, Tebük'e yaklaşılmıştı. Habîb-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz; **"Yarın inşâallah kuşluk vaktinde Tebük kaynağına varacaksınız. Ben gelinceye kadar o suya el uzatmayınız"** buyurdular. Ertesi gün oraya vardılar. Kaynağın suyu oldukça azdı. Sevgili Peygamberimiz, o sudan, bir kaba koydurdular ve içine mübârek elini sokup duâ ettiler. Sonra kaynağa döktüler. Sular bir anda kabarıp çoğaldı. Otuz bin kişilik İslâm ordusu içtiği hâlde hiç eksilmedi. Sonradan Fahr-i kâinât efendimizin bir mûcizesi olan bu su ile her taraf sulandı. O bölge yemyeşil bir sahra olup, bereketlerle dolup taştı.

"Yarın in âallah ku luk vaktinde Tebük kayna ına varacaksınız. Ben gelinceye kadar o suya el uzatmayınız."
Hadîs-i şerîf

Resûl-i ekrem efendimiz, şanlı Eshâbı ile Tebük'e geldiklerinde, Bizanslılarla, Âmile, Lahm ve Cüzâm gibi Hıristiyanlaştırılmış Arab kabîlelerinden müteşekkil Rum ordularını karşılarında bulamadılar. Mûte'de üç bin mücâhide karşı yüz bin kişilik Rum ordusu mağlûb olmuştu. Şimdi ise, karşılarında otuz bin mücâhid vardı ve komutanları Kâinâtın efendisi idi. Rumlar sevgili Peygamberimizin kahraman Eshâbını toplayıp geldiğini duyunca, her biri kaçacak yer aramışlardı.

Resûlullah efendimiz, Eshâbıyla istişâre ederek Tebük'ten öte gitmediler. Bu sırada o bölgede oturan bâzı kabîleler ve devletler, İslâm ordusunun geldiğini işitmişlerdi. Korkularından Peygamber efendimize birer heyet gönderip, cizye vermek üzere emân dilediler. Peygamber efendimiz, merhamet buyurup, tekliflerini kabûl eyledi ve herbiriyle ayrı ayrı andlaşma maddeleri yazılarak, emniyette oldukları söylendi.

Server-i kâinât aleyhi efdalüssalevât efendimiz, yirmi güne yakın düşmanı bekledi. Tebük'te Eshâb-ı kirâmıyla nice sohbetler edip, gönüllerini nûr deryâsı ile yıkadı. Mübârek kalbinden fışkıran feyz ve bereketleri onların kalblerine akıttı. Yaptığı benzeri bulunmaz sohbetlerinden birinde buyurdu ki: **"İnsanların en iyisini ve şereflisini size haber vereyim mi?"** Eshâb-ı kirâm;

"Veriniz, yâ Resûlallah!" dediler. Bunun üzerine; **"İnsanların hayırlısı, atının veya devesinin sırtında, yâhut iki ayağının üzerinde son nefesine kadar Allahü teâlânın yolunda çalışan kimsedir. İnsanların kötüsü de, Allahü teâlânın Kitâbını okuyup ondan hiç faydalanamayan azgın kimsedir"** buyurdu.

Şehîdlik hakkında soran bir kimseye de; **"Varlığımı yed-i kudretinde bulunduran Allahü teâlâya yemîn ederim ki, şehîdler, kıyâmet günü, kılıçları boyunlarında asılı olarak gelecekler. Nûrdan minberlerin üzerine oturacaklardır"** buyurdular.[364]

Bu gazâda Peygamber efendimizin bir çok mûcizeleri görülmüştür. Nitekim Tebük'ten Medîne'ye dönmek için hazırlıklar yapıldığı bir sıra, açlıktan dayanılamayacak hâle gelen sahâbîler, durumlarını Peygamber efendimize arzettiler. Resûlullah efendimiz onların arta kalan yemeklerini bir deri yaygı üzerine toplattı. Bunlar küçük bir tencereyi zor doldurdu. Server-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, abdestini tâzeleyip iki rekat namaz kıldı. Mübârek ellerini açıp yiyeceklerin bereketli olması için duâ eylediler. Sonra Eshâbına, kablarını getirmelerini emrettiler. Koca orduda hiç bir kab boş bırakılmayacak şekilde dolduruldu. Ayrıca, bütün mücâhidler doyuncaya kadar yedikleri hâlde, sofradaki yiyeceklerin hiç eksilmediği görüldü.

Hâlid bin Velîd'in Dûmet-ül-Cendel seriyyesi

Hazret-i Habîb-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem Tebük'te iken Hâlid bin Velîd'i (radıyallahü anh) Dûmetü'l-Cendel'e gönderdi. Oranın meliki olan Ekîdir bin Abdülmelik nasrâni idi. İslâm askeri kale civarına yaklaşıp pusuya yattı. O sırada kale kapısına bir dağ sığırının geldiğini haber alan Ekîdir, onu avlamak için atına atlayarak peşine düştü. Ekîdir ve kardeşi Hassân ile taifesi avdayken, mücâhidler onları kuşattılar. Hassân kılıcına davranınca öldürüldü. Ekîdir, esir alındı. Diğerleri kaçıp kaleye sığındılar. Hazret-i Hâlid, Ekîdir'e dedi ki: Sana emân verip Resûlullah'ın huzuruna iletirim. Ancak şu şartla; kaleye girip iki bin deve, sekiz yüz at, sekiz yüz kalkan, dört yüz mızrak teslim edeceksin. Meliklik yine sende kalacak. Ekîdir kabul etti. Kaleye girip ganimeti alıp Medîne'ye geldiler. Yüksek huzûra kabul edilen Ekîdir ve kardeşi Hasâr îmân edip müslüman oldular.

Tuzak

Mücâhidler, Tebük'ten ayrılıp Medîne'nin yolunu tutmuşlardı. Münâfıklar sevgili Peygamberimize tuzak kurup öldürmek üzere aralarında anlaştılar. Bir gece, İslâm askerinin ilerlediği yol üzerindeki dar geçitte pusu kurup beklemeğe başladılar. Peygamber efendimizin devesinin yularını Ammâr bin Yâser hazretleri çekiyor, arkasında da Hazret-i Huzeyfe bin Yemân geliyordu. Münâfıkların anlaşıp, suikast tertib ettiklerini Cebrâil aleyhisselâm, haber verdi. Peygamber efendimiz geçide yaklaştığı zaman orduya: **"Siz vâdi içine gidiniz; orası sizin için hem daha kolay hem daha geniştir"** buyurdu. Kendisi dar geçide doğru giderken, ordu da vâdinin içine doğru yol almaktaydı. Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz geçide yaklaşınca, bu münâfık grubu yüzlerini maskeleyerek hücûma geçtiler. Hazret-i Huzeyfe; "Ey Allahü teâlânın düşmanları!" diyerek elindeki sopa ile münâfıklara ve hayvanlarına vurmaya başladı. Bu bağırıp çağırmadan korkan on iki münâfık, derhâl askerlerin arasına karış-

364 Vâkıdî, Megâzî, II, 1018.

tılar. Resûlullah efendimiz, onların isimlerini Hazret-i Huzeyfe'ye bildirdi ve başkalarına söylememesini tenbih etti.

Hâdiseyi işiterek huzûra gelen Üseyd bin Hudayr hazretleri, Peygamber efendimize; "Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Onları bana bildir de başlarını size getireyim!" diyerek çok yalvardı. Fakat Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem müsâade etmedi.[365]

Mescid-i Dırâr

Nihâyet sevgili Peygamberimiz ve kahraman Eshâbı, Bizanslıların gözünü korkutmuş, mukâvemetlerini kırmış olarak, nûrlu Medîne'ye yaklaşmışlardı. Kâinâtın sultânı, Medîne'ye çok yakın olan Zî-evân denilen yerde, Eshâbına konaklamalarını emretti. Sahâbîler dinlenirken birkaç münâfık, sevgili Peygamberimize gelip, Mescid-i Dırâr'a teşrif etmesini istedi.

Mescid-i Dırâr, Kubâ'da bulunuyordu. Resûlullah efendimiz, Medîne'ye hicreti esnâsında Kubâ'da yaptırdığı ilk mescidin karşısına münâfıklar tarafından yapılmıştı. Sevgili Peygamberimiz, Eshâbıyla Tebük'e giderken, münâfıklar huzûra gelip; "Yâ Resûlallah! Yeni bir mescid yaptık, teşrif edip bize namaz kıldırır mısınız?" diyerek dâvet etmişler, fakat sefer hâlinde olan Âlemlerin efendisi, nasîb olursa Tebük'ten dönüşte uğrayabileceklerini buyurmuşlardı.

Münâfıkların maksadı; müslüman cemâati bölmek, kendi emellerine âlet etmek, fitne çıkararak onları birbirlerine düşürmekti. Hattâ, Bizans askerlerini Medîne'ye dâvet edip, bu mescide depo ettikleri silahlarla onlara yardım edeceklerdi. Peygamber efendimizin orada namaz kılmasını sağlamakla, Mescid-i Dırâr'ın mukaddes bir yer olduğu intibâı hâsıl olacaktı. Böylece müslümanlar orada namaz kılmak için birbirleriyle yarış edecek ve güyâ münâfıkların ağına düşeceklerdi!...

Server-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, münâfıkların bu dâvetini kabûl buyurmuş, gitmeğe karar vermişti. Allahü teâlâ Tevbe sûresinin 107-108. âyet-i kerîmelerini göndererek işin iç yüzünü bildirdi. Bunun üzerine Âlemlerin efendisi, Mâlik bin Duhşüm ile Âsım bin Adiy'e; **"Şu, halkı zâlim olan mescide giriniz. Onu yıkınız, yakınız"** buyurdular. Onlar akşam ile yatsı arasında gidip, binâyı ateşe verdiler. Sonra da yıkıp yerle bir ettiler. Münâfıklardan hiç ses çıkmadı.[366]

Peygamber efendimizin ve şanlı eshâbının gelmekte olduğunu işiten Medîneliler, derhâl toparlanıp büyük bir heyecanla karşılamaya çıktılar...

"Varlı ımı yed-i kudretinde bulunduran Allahü teâlâya yemîn ederim ki, ehîdler, kıyâmet günü, kılıçları boyunlarında asılı olarak gelecekler. Nûrdan minberlerin üzerine oturacaklardır." ***Hadîs-i şerîf***

365 Vâkıdî, Megâzî, II, 1040.
366 İbni Hişâm, Sîret, II, 529; Vâkıdî, Megâzî, II, 1040; İbni Sa'd, Tabakât, III, 466, 549; Süheylî, Ravdü'l-ünf, IV, 306.

Abdullah bin Übey'in ölümü

Sevgili Peygamberimizin Tebük seferi dönüşünden iki ay sonra, Şevvâl ayında münâfıkların başı Abdullah bin Übeyy öldü. Bundan sonra münâfıkların birlikleri bozulup dağıldılar.[367]

Böylece, sâdece münâfıkların değil, Arabistan'da müşriklerin ve Yahûdilerin de başları ezilmiş, İslâma karşı durma, engelleme faaliyetleri söndürülmüş oldu.

Hicrî dokuzuncu senesinde vukû bulan diğer olaylar

Resûlullah Tebük'e geldiği zaman evvelâ Eyle, sonra Cerbâ hâkimleri gelip harâc verdiler. Resûlullah bir ahidnâme yazdırıp ellerine verdi. Bu gazâda Herakl'e mektup gönderip tekrar islâma dâvet etti. Fakat hidâyet nasip olmadı.

Bu sene, Resûlullah'ın kızı Ümmü Gülsüm vefât eti. Namazını Resûlullah kıldırıp, defin olunurken kabri başında mübârek gözlerinden yaş akdı.

Senetül-vüfûd (Elçiler yılı)

Server-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz Tebük seferinden döndükden sonra, çeşitli devletlere elçiler gönderip onları İslâma dâvet eyledi. Umman ve Bahreyn ahâlisi müslüman olmakla şereflendiler.

Artık İslâmiyet büyük bir hızla yayılıyordu. Çevre kabîlelere, devletlere dinin esaslarını öğretmek üzere muallimler, onları idâre etmek için vâliler gönderiliyordu.

Hicretin dokuzuncu senesinde de Medîne, müslüman olan heyetlerin akınına uğradı. Çeşitli kabîlelerden gelen heyetler Âlemlerin efendisine tâbi olduklarını bildirdiler ve saâdete kavuştular. Gelenlerin çokluğundan bu seneye **Senet-ül-vüfûd (Elçiler yılı)** denildi.

Resûlullah, ne zaman bir elçi gelse, kıymetli elbiseler giyerdi. Eshâba da güzel elbiseler giydirirdi. Gelenleri temiz ve güzel yerde ağırlardı. Ziyafet verip onları çok hediye ile uğurlardı. Onlar da memnun olarak medh-ü sena ederek dönerlerdi.

Elçi gönderen kabilelerden biri de Benî Mürre kabîlesi idi. Onüç kişiyi elçi olarak gönderdiler. Bunlar kabîlelerinin müslüman olduğunu bildirdiler. Memleketlerinde hiç yağmur yağmadığını, otların bitmediğini ve siddetli bir kıtlık çekdiklerini söylediler. Bu sıkıntıdan kurtulmak için Resûlullahdan "sallallahü aleyhi ve sellem" duâ istediler. **"Yâ Rabbî! Onları yağmur ile suya doyur"** diye duâ etdi. Benî Mürre kabîlesinin elçileri memleketlerine dönünce, kavimlerinin tamamen râhatladığını gördüler. Çünkü, Resûlullah'ın "sallallahü aleyhi ve sellem" onlara duâ etdiği gün, orada bol yağmur yağmışdı. Bu, tam duâ edilen vakte denk geliyordu.

Benî Esed kabilesinden on kişi gelip müslüman olmalarına minnet ettiler. Biz kıtlık yılında uzak yerden geldik. Üzerimize asker gelmeden arzumuzla müslüman olduk dediler. Haklarında Hucûrât sûresi onyedinci âyeti geldi.

Benî Bikâr heyetinin başındaki Mu'âviye tebni Sevr bin Ubâde bin Bikâr yüz yaşlarında idi. Beraberinde, oğlu Büşeyr, Mecme' bin Abdullah ve Abd-i Amr bin Asem vardı. Resûlullahdan mübârek elini oğlunun uzuvlarına sürmesini talep etti. Zira bana çok hürmet edip çok iyilik etmiştir dedi. Resûlullah, mübârek eli ile Büşeyr'in yüzünü sığadı ve bir çok keçi ihsân etti. Abd-i Amr'ın adını da Abdurrahman olarak değişdirdi.

---

367 Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, II, 332; İbni Kesîr, Sire, IV, 74.

Benî Necîb heyeti, on kişi idiler. Mallarının ve hayvanlarının zekâtlarını da yanlarında getirmişlerdi. Resûlullah onların gelmesine çok sevindi. Güzel bir menzile konmalarını emretti. Necib elçisi farz ve sünnetten o kadar süâl sordu ki, Resûlullah'ın muhabbeti daha çok oldu. Tazim ve ikrâmı artırdı. Diğer elçilerden farklı muamele eyledi. Eşyaların yanında kalan genci de çağırtıp onun Allahü teâlâdan başka her şeyden yüz çevirdiğini müşahede edince ona da hayır duâ etdi. Diğerleri gibi ona da ihsânda bulundu. O taife muradları üzere sevinçle kabilelerine döndüler.

Benî Kenâne'den bir cemâat gelip müslüman oldular. Reisleri Vâsile tebni Eska' idi. O geldiğinde Resûlullah Tebük seferine hazırlanıyordu. Bi'at edip kabilesine gitti. Babası îmân etmedi. Kız kardeşi îmâna geldi. Oradan Medîne'ye gidip Tebük askerinin ardınca gitti. Resûlullah'a yetişti. Hâlid ile, Ekîder cengine gönderildi. Hissesine çok deve düştü.

Benî Sâide'den Damam bin Sa'lebe geldi. Huzura varıp Resûlullah'a namaz, oruç, hac, zekâttan çok süâl sordu. Süâlleri bitince, "Îmân ettim, Allah katından ne getirdi isen hepsine inandım" dedi. Kavmine gidip islâmı tebliğ eyledi. O kabilenin tamamı müslüman oldular.

"Yâ Rabbî onları (Benî Mürre kabilesini) ya mur ile suya doyur."
Hadîs-i şerîf

Yâ Resûlallah! Senin kapındaki kölenin,
Ayaklarına değen toprağı öpmeyenin,
Ve bu seâdet için can fedâ etmeyenin,
Sana sevgisi yoktur; inanmam, sözü yalan.

Bastığın toprakları başıma tâc eylesem;
Öpsem, sürsem gözüme, kalbe ilâç eylesem;
Sırât-ı müstekîmi bulan sirâc eylesem;
Ve düşsem yollarına, sana âşık ve hayran.

Senin yönünden gelen her rüzgârı koklarım,
Güzel kokundan eser var mı, diye yoklarım;
Fedâ olsun uğruna ehlim ve çocuklarım;
Anam, babam, akrabâm ve daha binlerce can.

Diyor Mevlânâ Hâlid senin candan âşıkın,
Ey âlemin sultânı, ey cânânı cihânın!
Bir canım var sendendir, senin bana ihsânın,
Diyemem fedâ için sana getirdim bir cân.

Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî

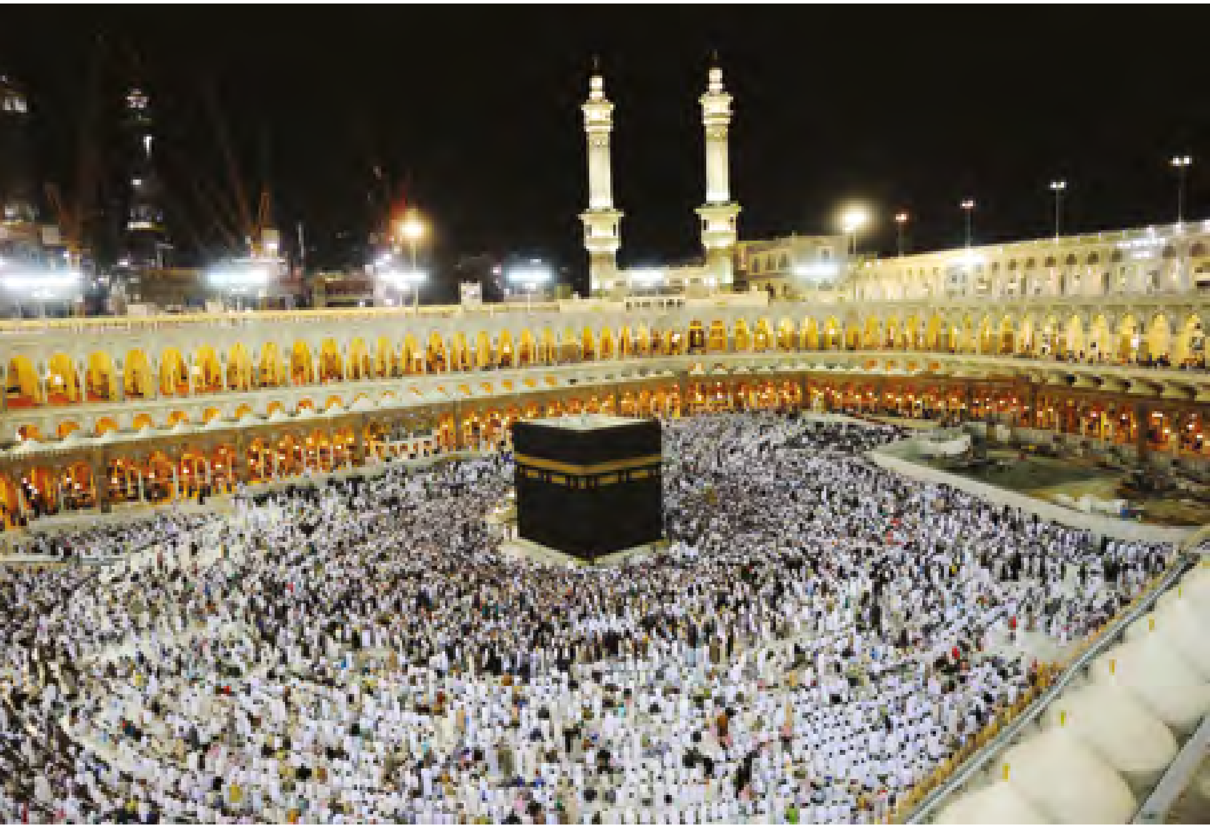

Kâbe-i muazzamanın bir gece görüntüsü.

HACCIN FARZ OLUŞU

İslâm'ın beş şartından biri olan Hac da, hicretin dokuzuncu yılında farz kılındı. Nâzil olan âyet-i kerîmede buyuruluyordu ki: **"Orada** (Kâbe'de) **apaçık alâmetler, İbrâhim'in makâmı vardır. Kim oraya girerse taarruzdan emîn olur. Ona gidebilecek yol imkânını bulabilenlerin** (gücü yetenlerin) **o Beyt'i hac** (ve ziyâret) **etmesi, Allahü teâlâ'nın insanlar üzerinde bir hakkıdır, farzıdır. Kim bu farzı inkâr ederse, şüphesiz ki, Allahü teâlâ bütün âlemlerden müstağnidir** (hiçbir şeye muhtâç değildir).**"**[368]

Fahri Âlem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, Allahü teâlânın bu emrini Eshâbına bildirdi. Kendileri de Zilkâde sonunda hac etmek istedi. Müşriklerin çıplak olarak tavaf ettikleri haberi gelince onlarla bu şekilde bir arada bulunmayı münasip görmedi. Menâsikleri öğretmek üzere Hazret-i Ebû Bekr'i hac emîri tâyin etti.

"Orada (Kâbe'de) apaçık alâmetler, brâhim'in makâmı vardır. Kim oraya girerse taarruzdan emîn olur. Ona bir yol bulabilenlerin (gücü yetenlerin) o Beyt'i hac (ve ziyâret) etmesi, Allahü teâlâ'nın insanlar üzerinde bir hakkıdır, farzıdır."
Âl-i İmrân: 97

Hazret-i Ebû Bekr ve Hazret-i Ali'nin hacca gönderilmesi

O sene, Eshâb-ı kirâm, Hazret-i Ebû Bekr'in emirliğinde üçyüz kişilik bir kâfile ile Mekke'ye gitti. Bu sırada **"Berâe"** sûresinin ilk âyet-i kerîmeleri nâzil oldu. Burada muâhede hakkındaki bâzı hükümler bildirildi. Sevgili Peygamberimiz bu hükümleri bildirmek üzere Hazret-i Ali'yi de Mekke'ye gönderdi.[369]

O zaman Araplar arasında yaygın olan bir geleneğe göre, bir anlaşma yapılır veya yapılmış bir andlaşma bozulursa, bunu bizzat yapan veya onun tâyîn ettiği bir akrabâsı îlân ederdi. Peygamber efendimiz, bu iş için Hazret-i Ali'yi Hac kafilesinin ardından Mekke'ye gönderdi. Hazret-i Ali kâfileye yetişip birlikte Mekke'ye girdiler.[370]

Hazret-i Ebû Bekr bir hutbe okudu ve hac ibâdetini anlattı. Eshâb-ı kîram aleyhimürrıdvân, öğretilen esaslara göre hac yaptılar. Hac ibâdeti edâ edilirken, Hazret-i Ali de Minâ'da "Cemre-i Akabe" denilen yerde bir hutbe okudu.

Bu hutbesinde;

"Ey insanlar! Beni size Resûlullah gönderdi" diyerek söze başladı ve Berâe sûresinin ilk âyet-i kerîmesini okudu. Bundan sonra; **"Ben size dört şeyi bildirmeye memûrum"** dedi.

Bu dört husus şunlar idi:

368 Âl-i İmrân: 3/97.
369 Kettânî, Terâtîb-ül-idâriyye, I, 256.
370 Buhârî, Megâzi, 68; Cizye, 16; İbni Hişâm, Sîret, IV, 545-546; İbni Sa'd, Tabakât, II, 169; Kilâ'î, İktifâ, II, 409; Kettânî, Terâtîb-ül-idâriyye, I, 256.

1- Mü'minlerden başka hiç kimse Cennet'e giremez.

2- Bu seneden sonra hiçbir müşrik, Kâbe'ye yaklaşamayacak.

3- Hiçbir kimse Kâbe'yi çıplak tavâf etmeyecek. (O zaman müşrikler Kâbe'yi çıplak oldukları hâlde tavâf ederlerdi.)

4- Her kimin Resûlullah ile andlaşması varsa, müddeti bitinceye kadar mûteber olacak. Bunun dışındakilere dört ay mühlet tanınmıştır. Bundan sonra hiçbir müşrik için ahd ve himâye yoktur.

O günden sonra hiçbir müşrik, Kâbe'ye gelmedi ve hiç kimse çıplak olarak Kâbe'yi tavâf etmedi. Bu hususlar bildirildikten sonra, müşriklerden çoğu Müslüman oldu. Hac farîzası yerine getirildikten sonra, Hazret-i Ebû Bekr ve Hazret-i Ali, yanlarındaki Eshâb-ı kirâm ile Medîne'ye döndüler.[371]

Hâlid bin Velîd'in Yemen seriyyesi

Sevgili Peygamberimiz hicretin onuncu yılında, Hâlid bin Velîd'i Rebî'ul-evvel ayında dört yüz mücâhid ile Yemen civârında bulunan Hâris bin Ka'boğullarını İslâma dâvet etmek üzere gönderdi. Halid bin Velîd hazretleri Resûlullah efendimizin emri üzerine bu kabîleyi üç gün üst üste İslâma dâvet etti. Onlar da dâvete icâbet ederek müslüman oldular.

Sensin ol bahr-ı kerâmet kim şeb-i Mi'râc'da,
Şebnem-i feyzün yetürmiş sâbit ü seyyâra su,

Çeşme-i hurşîdden her dem zülâl-i feyz iner,
Hâcet olsa merkadün tecdîd iden mimâra su.

Bîm-i dûzah nâr-ı gam salmış dil-i sûzânuma,
Var ümîdüm ebr-i ihsânun sepe ol nâra su.

Yümn-i na'tünden güher olmış Fuzûlî sözleri,
Ebr-i nîsândan dönen tek lü'lü şeh-vâra su.

Hâb-ı gafletden olan bîdâr olanda rûz-ı haşr,
Eşk-i hasretden tökende dîde-i bîdâra su.

Hâb-ı gafletden olan bîdâr olanda rûz-ı haşr
Eşk-i hasretden tökende dîde-i bîdâra su

Umduğum oldur ki rûz-ı haşr mahrûm olmayam,
Çeşm-i vaslun vire men teşne-i dîdâra su.

Fuzûlî

371 *Vâkıdî, Megâzî, II, 974; İbni Sa'd, Tabakât, II, 160; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, XVIII, 23.*

Hicrî onuncu sene vukû bulan olaylar

Hicretin onuncu yılında İslâmiyet bütün Arab yarımadasına yayıldı.

Dokuzuncu yılda olduğu gibi bu sene de Arabistan'ın her tarafından insanlar kitleler hâlinde Medîne'ye geliyor; Müslüman olmakla şereflenmek, ebedî saâdete kavuşmak için birbirleriyle yarış ediyorlardı.

Artık Arabistan'da Müslümanlara karşı koyacak hiçbir kuvvet kalmamış, İslâmiyet her tarafa hâkim olmuştu. Sâdece bâzı Yahudi ve Hıristiyan kabîleleri Müslüman olmamıştı.

Yine bu yılda Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, Necrânlı Hıristiyanlara mektup gönderip islâma dâvet etti. Onlar da, ondört kişi seçip Resûlullah'ın hâllerini incelemek üzere Medîne'ye gönderdiler. Heyet bir müddet sonra sulh andlaşması yaptı. Bunlardan bâzıları daha sonra kendiliklerinden müslüman oldu.

O yıl Yemen vâlisi Bâzân vefât etti. Ölüm haberi gelince Resûlullah memleketini taksim edip bir kısmını oğlu Şehr'e, bir kısmını Ebû Mûse'l-Eş'arî'ye, bir kısmını Ya'li bin Ümeyye ve bir kısmınıda Muaz bin Cebel'e verdi.

Peygamber efendimiz, bu sene, İslâm'ın yayıldığı bütün beldelere vâliler gönderdi. Hazret-i Ali de, üç yüz kişi ile Yemen'de bulunan Müdlec kabîlesini İslâm'a dâvet etmek için gönderildi. Önce karşı çıkıp İslâm askerine ok atılar. Derhâl karşılık verildi. Yirmi kişi katledildi. Çoğu dağıldı. Hazret-i Ali radıyallahü anh Eshâbın düşmanı takip etmesine mâni oldu. Onlara nasihat edip tekrar İslâma dâvet etti. Kabûl edip îmâna geldiler. Hemen acele ile Medîne'ye dönüp Resûlullah'a Mekke'de yetiştiler.

Bu yılda dokuzuncu senede olduğu gibi elçiler gelmeğe devam etti. Biri Gamid, biri de Benî Hanife elçisidir. Resûlullah'ın meclisine gelip müslüman oldular.

Necâşî'ni kızkardeşinin oğlu Fîrûz gelip müslüman oldu. Abd-i Kays'dan da bir heyet gelip müslüman oldular.

O sene Resûlullah'ın oğlu İbrâhim birbuçuk yaşında vefât etti. Resûlullah bu ciğerpâresini kaybedince mübârek gözleri yaşlarla doldu.

Hazret-i İbrâhim, Bakî kabristanında Osman bin Maz'ûnun yanına gömüldü. Kabrinin üzerine ilk defa su serpilen de, o oldu.[372]

"Mazlumun bedduâsından sakının. Mazlumun duâsıyla Hak teâlâ hazretlerinin arasında hicâb yoktur."
Hadîs-i şerîf

372 Belâzurî, Ensâb, I, 451; İbni Abdilberr, İstiâb, I, 59, İbni Esîr, Usudü'l-gâbe, I, 51; Kastalânî Mevâhib-i ledünniye, I, 259.

İslâmiyet’in Arap Yarımadası’ndaki Yayılma Seyri

Bîçâredir ümmetlerin isyânına bakma.
Dest-i red urup hasret ile dûzaha yakma.
Rahm eyle aman âteş-i hicrânına yakma.
Ez-cümle kulun Gâlib-i pür-cürmü bırakma.

Sen Ahmed ü Mahmud u Muhammed’sin efendim.
Hak’dan bize sultân-ı müeyyedsin efendim.

Şeyh Galib

VEDÂ HACCI

“Ey Allahım! Bunu bana, içinde riyâ, gösteri ve öhret bulunmayan mebrûr ve mâkbul bir hac kıl!”
Hadîs-i şerîf

Hicretin onuncu senesinde Peygamber efendimiz, hac için hazırlanıp Medîne’deki müslümanlara da hac için hazırlanmalarını emir buyurdu. Medîne dışında bulunanlara da haber gönderdi. Bunun üzerine binlerce müslüman Medîne’de toplandı. Resûlullah efendimiz, kurban için yüz deve satın aldılar. Yola çıkmadan evvel gusl abdesti aldılar. Mübârek saçlarını tarayıp, güzel kokular sürünüp, izar ve ridasını giydiler. Hazırlıklar tamamlanınca, sevgili Peygamberimiz Zilkâde ayının 25. günü otuzbinden ziyâde bir kafile ile öğle namazından sonra Medîne’den hareket etti. Şecere yolundan Zü’l-huleyfe’ye geldiler. Burada Eshâbın sayısı kırkbini aşmıştı. Geceyi orada geçirdiler. Sevgili Peygamberimiz, berâberinde götürdüğü yüz deveden birini getirttiler. Hörgücünün sağ yanını kurbanlık alâmeti olması için çizip kanatıp, boynuna iki nâlın asıp Eshâbın da böyle yapmasını emrettiler. İki rekât ihrâm namazı kıldılar. Allahü teâlâya hamd ve senâdan sonra, Server-i kâinât efendimiz; **“Ey Allahım! Bunu bana, içinde riyâ, gösteriş ve şöhret bulunmayan mebrûr ve mâkbul bir hac kıl”** diyerek duâ eyledi. İhrâma girip, Cebrâil aleyhisselâmın haber vermesi ile yüksek sesle, telbiye getirmeye başladı. Buna Eshâb-ı kirâm da katılınca, yer gök telbiye nidâları ile inlemeye başladı...

“Lebbeyk! Allahümme lebbeyk! Lebbeyk! Lâ şerîke leke lebbeyk! İnnel hamde venni’mete leke vel mülke lâ şerikelek!...”

Beydâ yolunu takip ederek Melel’e yöneldiler. Arkasından Eshâb sel gibi aktı. Yolda katılmalar devam ediyordu. Mûsâ aleyhisselâm dahil yetmişe yakın Peygamberin namaz kıldığı Rehvâ vâdisine gelince Resûlullah efendimiz, **“Bu vâdi, Cennet vâdilerindendir”** buyurdu. Burada namaz kıldılar. Oradan Munsaraf’a hareket ederek sabah namazını Esâse’de kıldılar. Lahy-ı Cemel’e geldiklerinde rahatsızlanıp hacâmat yapdırıp Sükyâ’da konakladıkar. Muhterem anneleri hazret-i Âmine’nin vefât ettiği Ebvâ’ya geldiklerinde kabrini ziyâret edip ağladılar. Yanlarında bulunanları da ağlatdılar. Müteakiben; Teleât-ül-yemen, Cuhfe, Gadîr-i Hum, Kudeyd ve Usfân vâdisine ulaştılar. Burada Peygamber Efendimiz hazret-i Ebû Bekr’e; “**Hûd ve Sâlih aleyhimüsselâm, bellerine aba sarmış, üstlerine alaca bir kumaş giymiş ve yuları hurma lifleriyle örülmüş genç ve kızıl birer deve üzerinde oldukları hâlde Hac için telbiye getirerek buradan geçmişlerdi”** buyurdular.[373] Ganîm, Merrüzzahrân, Şerif’den devam edip Zîtuvâ’ya geldiler. Geceyi burada geçirip sabah namazı eda edildik-

373 Ahmed bin Hanbel, Müsned, I, 232.

ten sonran Hacun'u geçerek Kedâ yokuşundan Mekke'ye girdiler. 10 gün süren yolculuktan sonra, Zilhicce'nin 4. günü Mekke'ye vardılar. Yemen'den ve diğer beldelerden hac yapmak üzere gelenlerin de katılmasıyla, müslümanların sayısı 90 bini aştı. (Bir rivâyetde yüzondörtbin, diğer bir rivâyetde ise yüzyirmibin civarında idi.) Resûlullah efendimiz, **Beytullah**'ı görünce, **"Ey Allahım! Şu Beyt'in şerefini, yüceliğini, heybetini, itibarını artır. Ona hac ve ömre ile tâzimde bulunanların da, şereflerini, heybetlerini, tâzim ve iyiliklerini artır"** diye duâ edip menâsiklere başladılar. Hac müddetince **Mekke** ile **Minâ** arasında **Etbah**'da kurulan çadırda kaldılar. Sevgili Peygamberimiz, Zilhiccenin 8. **(Terviye)** günü **Mina**'ya, 9. (**Arefe)** günü **Arafat**'a gittiler. **Arafat Vâdisi**'nin ortasında **Urene Vâdisi**'ne gelip durdular. Öğleden sonra, **Kusvâ** adındaki devesinin üstünde, **Vedâ Hutbesi**'ni okuyup Eshâb-ı kirâm radıyallahü anhüm ile vedâlaştılar.[374]

SANA GELDİM!

Ey günâhlılar sığınağı, sana sığınmağa geldim!
Çok kabâhatler işledim, sana yalvarmağa geldim!

Karanlık yerlere sapdım, bataklıklara saplandım,
Doğru yolu aydınlatan, ışık kaynağına geldim.

Çıkacak bir canım kaldı, ey bütün canların cânı!
Uygun olur mu söylemek, cânımı fedâya geldim.

Derdlilere tabîbsin, ben ise gönül hastası.
Kalb yarama devâ için, kapını çalmağa geldim.

Cömerdlerin kapısına, birşey götürmek hatâdır,
Basmakla şeref verdiğin, toprağı öpmeğe geldim.

Günâhlarım çok, dağ gibi, yüzüm kara, katran gibi!
Bu yükden ve siyâhlıkdan temâm kurtulmağa geldim.

Temizler elbet hepsini, ihsân deryândan bir damla.
Gerçi yüzüm gibi kara, amel defterimle geldim.

Kapına yüz sürebilsem, ey canımdan aziz canan.
Su ile olmayan işler, hâsıl olur o toprakdan!

374 Buhârî, Hac, 95; İbni Sa'd, Tabakât, II, 173; İbni Kesîr, Sire, IV, 617.

VEDÂ HUTBESİ

Hamd, Allahü teâlâya mahsustur. Ona hamd eder, Ondan bağışlanmak diler ve Ona tevbe ederiz. Nefslerimizin şerlerinden ve amellerimizin günâhlarından Allahü teâlâya sığınırız. Allahü teâlânın doğru yola ilettiğini saptıracak, saptırdığını da doğru yola iletecek yoktur.

Şehâdet ederim ki, Allahü teâlâdan başka ilah yoktur. O, birdir. Onun eşi, ortağı yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed (aleyhisselâm) *Onun kulu ve resûlüdür.*

Ey Allah'ın kulları! Size, Allahü teâlâdan korkmanızı ve Ona itâat etmenizi vasiyet ederim.

Ey insanlar! Sözümü iyi dinleyiniz! Bilmiyorum, belki bu seneden sonra sizinle burada ebedî olarak bir daha buluşamayacağım.

İnsanlar! Bu günleriniz nasıl mukaddes bir gün ise, bu aylarınız nasıl mukaddes bir ay ise, bu şehriniz (Mekke) *nasıl mübârek bir şehir ise, canlarınız, mallarınız, namûslarınız da öyle mukaddestir. Her türlü tecâvüzden korunmuştur.*

Eshâbım! Yarın Rabbinize kavuşacaksınız ve bugünkü her hâl ve hareketinizden muhakkak sorulacaksınız. Sakın benden sonra eski sapıklıklara dönüp de birbirinizin boynunu vurmayınız!

Bu vasiyetimi burada bulunanlar bulunmayanlara bildirsin! Olabilir ki, bildirilen kimse, burada bulunup işitenden daha iyi anlayarak muhâfaza etmiş olur.

Eshâbım! Kimin yanında bir emânet varsa onu sahibine versin!

Fâizin her çeşidi kaldırılmıştır. Ayağımın altındadır. Lâkin borcunuzun aslını vermeniz gerekir.

Ne zulm ediniz, ne de zulme uğrayınız.

Allahü teâlânın emriyle, fâizcilik artık yasaktır. Cahiliyyetten kalma bu çirkin âdetin her türlüsü ayağımın altındadır. İlk kaldırdığım fâiz de Abdülmuttalib'in oğlu (amcam) *Abbâs'ın fâizidir.*

Eshâbım! Câhiliyet devrinde güdülen kan dâvâları da tamamen kaldırılmıştır. Kaldırdığım ilk kan dâvâsı Abdülmuttalib'in torunu (amcamoğlu) *Rebîa'nın kan dâvâsıdır.*

Ey insanlar! Harb edebilmek için harâm ayların yerlerini değiştirmek, şüphesiz ki, küfürde çok ileri gitmektir. Bu, kâfirlerin kendisi ile dalâlete düşürüldükleri bir şeydir. Bir sene, helâl olarak kabûl ettikleri (bir ayı), *öbür sene harâm*

"Ey Allahım! u Beyt'in erefini, yüceli ini, heybetini, itibarını artır. Ona hac ve ömre ile tâzimde bulunanların da, ereflerini, heybetlerini, tâzim ve iyiliklerini artır!"
Hadîs-i şerîf

olarak îlân ederler. Cenâb-ı Hakk'ın helâl ve harâm kıldıklarının sayısına uydurmak için bunu yaparlar. Onlar, Allahü teâlânın harâm kıldığını helâl, helâl kıldığını da harâm ederler.

Ey Eshâbım! Haccı tam zamanında yapıyoruz. Ayların sırası, Allahü teâlânın yaratdığı zamandaki gibidir. Hiç şüphe yok ki, zaman Allahü teâlânın yarattığı gündeki şekil ve nizâmına dönmüştür.

Ey insanlar! Bugün şeytan, sizin şu topraklarınızda yeniden tesir ve hâkimiyetini kurma gücünü ebedî sûrette kaybetmiştir. Fakat siz; bu kaldırdığım şeyler dışında, küçük gördüğünüz işlerde ona uyarsanız bu onu memnûn edecektir. Dîninizi korumak için bunlardan da sakınınız!

Ey insanlar! Kadınların haklarını gözetmenizi ve bu hususta Allahü teâlâdan korkmanızı tavsiye ederim. Siz, kadınları, Allahü teâlânın emâneti olarak aldınız; onların nâmuslarını ve iffetlerini Allahü teâlâ adına söz vererek helâl edindiniz. Sizin kadınlar üzerinde hakkınız; onların da sizin üzerinizde hakları vardır. Sizin kadınlar üzerindeki hakkınız; onların, âile mahremiyetinizi, sizin hoşlanmadığınız hiç bir kimseye çiğnetmemeleridir. Eğer râzı olmadığınız herhangi bir kimseyi âile yuvanıza alırlarsa, onları hafifçe döğüp sakındırabilirsiniz. Kadınların da sizin üzerinizdeki hakları, meşrû bir şekilde, her türlü yiyim ve giyimlerini temin etmenizdir.

Ey mü'minler! Size bir emânet bırakıyorum ki, ona sıkı sarıldıkça, yolunuzu hiç şaşırmazsınız. O emânet, Allahü teâlânın kitâbı Kur'ân-ı kerîmdir. (Başka rivâyetlerde; "Sünnetim" ve "Ehl-i beytim" diye de bildirilmiştir.)

Ey Mü'minler! Sözümü iyi dinleyiniz ve iyi muhâfaza ediniz! Müslüman, müslümanın kardeşidir ve böylece bütün müslümanlar kardeştir. Din kardeşinize âid olan herhangi bir hakka tecâvüz, başkasına helâl değildir. Meğer ki gönül hoşluğuyla kendisi vermiş olsun.

Eshâbım! Nefsinize (kendinize) zulmetmeyiniz. Kendinizin de üzerinizde hakkı vardır.

Ey insanlar! Allahü teâlâ her hak sâhibine hakkını (Kur'ân-ı kerîmde) *vermiştir. Vârise, vasiyete lüzum yoktur. Çocuk kimin döşeğinde doğmuşsa, ona âittir. Zinâ eden için mahrûmiyet vardır. Babasından başkasına âit soy iddiâ eden soysuz, yâhud efendisinden başkasına intisâba kalkan nankör, Allahü teâlânın gazâbına, meleklerin ve bütün müslümanların lânetine uğrasın! Cenâb-ı Hak, bu gibi insanların ne tövbelerini, ne de adâlet ile şehâdetlerini kabûl eder.*

Ey insanlar! Rabbiniz birdir. Babanız da birdir; hepiniz Âdem'in çocuklarısınız. Âdem ise topraktandır. Allah katında en kıymetliniz, takvâsı çok olanınızdır. Arabın Arab olmayana bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takvâ iledir. Sakat siyah bir köle başınıza âmir olarak tayin edilse, sizi Allah'ın kitâbı ile idâre ederse, onu dinleyin ve itâat edin.

Suçlu kendi suçundan başkası ile suçlanamaz. Baba, oğlunun suçu üzerine, oğlu da babasının suçu üzerine suçlanamaz.

Ey insanlar! Dikkat ediniz! Şu dört şeyi kesinlikle yapmamalısınız:

1- Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayın.

2- Allah'ın harâm kıldığı canı, haksız yere öldürmeyin.

3- Zinâ etmeyin.

4- Hırsızlık yapmayın.

Lâ ilahe illallah, Muhammedün resûlullah deyinceye *(yâni Müslüman oluncaya)* ***kadar insanlarla cihâd etmek üzere emrolundum. Onlar bunu söyledikleri zaman kanlarını ve mallarını korumuş olurlar. Hesapları ise Allahü teâlâya aittir.***

Ey insanlar! Yarın beni sizden soracaklar, ne diyeceksiniz?.."

Eshâb-ı kirâm; "Allahü teâlanın dînini tebliğ ettin. Vazifeni yerine getirdin. Bize vasiyet ve nasîhatte bulundun, diye şehâdet ederiz" dediler. Bunun üzerine Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, mübârek şehâdet parmağını kaldırarak cemâat üzerine indirdiler ve; **"Şâhid ol yâ Rab! Şâhid ol yâ Rab! Şâhid ol yâ Rab!"** buyurdular.

Sevgili Peygamberimiz, Vedâ Hutbesi'ni okuduğu gün, Mâide sûresinin; **"Bugün dîninizi sizin için ikmâl eyledim. Üzerinize olan ni'metimi tamamladım ve size din olarak İslâmiyet'i vermekle râzı oldum..."** meâlindeki 3. âyet-i kerîmesi nâzil oldu. Peygamber efendimiz, bu âyet-i kerîmeyi, Eshâb-ı kirâma okuyunca Hazret-i Ebû Bekr ağlamaya başladı. Eshâb-ı kirâm, ağlamasının sebebini sorunca; "Bu âyet-i kerîme, Resûlullah'ın vefâtının yakın olduğuna delâlet ediyor. Onun için ağlıyorum" buyurdu.[375]

Hutbeyi müteakip **Cebel-i Rahme**'de vakfeye durdular. Akşam namazını **Arafat**'ta kılmayıp yatsı namazı ile birlikte **Müzdelife**'de kıldırdılar. O gece **Müzdelife**'de kaldılar. Ertesi sabah vakti **Meşâr-il-harâm**'da vakfeye durdular. Bayramın birinci günü **Müzdelife**'den **Minâ**'ya hareket ettiler. Yolda **Muhasser** denilen **Eshâb-ı fîl**'in durak yeri olan bu vâdide durmayıp geçtiler. **Minâ**'ya geldiler, burada kurbanlık develerden bizzat 63'ünü kendileri kesip bıçağı hazret-i Ali'ye verdiler. Geri kalanı hazret-i Ali kesti. Bayramın ikinci, üçüncü ve dördüncü günleri cemreleri yapıp Zilhiccenin ondördüncü günü sabah namazından önce **Beytullah**'a geldiler ve Vedâ tavâfı yaptılar.

Resûlullah efendimiz, Mekke'de 10 gün kalıp, Vedâ haccını ve Vedâ tavâfını yaparak Medîne'ye döndüler. Mescid-i Nebî'de iki rek'at namaz kılıp hane-i sâadetlerine teşrif buyurdular. Vedâ haccından sonra Eshâb-ı kirâm, geldikleri yerlere gidip Resûlullah'ın bildirdiği ve emrettiği şeyleri oralarda anlattılar.

"Bugün dîninizi sizin için ikmâl eyledim. Üzerinize olan ni'metimi tamamladım ve size din olarak slâmiyet'i vermekle râzı oldum."
Mâide: 3

375 İbni Hişâm, Sîret, II, 603; Süheylî, Ravd-ül-ünf, IV, 383.

Hicretin onuncu yılında vukû bulan diğer olaylar

Hicretin onuncu yılında vukû bulan bir hâdise de, Peygamberlik iddiâsında bulunan yalancıların ortaya çıkmasıdır. Bunlardan birisi, Yemen'de ortaya çıkan Esved-i Anesî'dir. Sevgili Peygamberimizin emri üzerine Esved-i Anesî, Yemen'deki Müslümanlar tarafından evinde öldürüldü.

(Diğeri Müseylemet-ül Kezzâb'dır. Peygamber efendimizin vefâtından sonra Hazret-i Ebû Bekr, Müseyleme üzerine Hâlid bin Velîd kumandasında bir ordu gönderdi. Müseyleme, Vahşi "radıyallahü anh" tarafından öldürüldü.)[376]

Ey pâdişâhı cihân, ey Sultân-ı bahr-ü ber!
Ey meleklerden üstün, son ve eşsiz Peygamber!

"Lî me'allahi vaktün" verir hâlinden haber,
Sensin bedene hayât, dile tad, gönle sultân.

Ahmed, Muhammed, Mahmûd, hep över seni Allah;
Senin isminle biter Lâ ilâhe illallah.

Bundaki ince sırrı anlamaz, bilmez gümrâh!
Kendi adıyla yazmış, senin adını Rahmân.

Seni seven köleler, sultân oluyor şâhım!
Otur gönül tahtıma, ey eşsiz pâdişâhım!

Çok seviyorum seni, olsa da çok günâhım!
İnandım ki, sevenler, pay alır ikrâmından.

Nasıl sevmeyeyim ki, bedenimde cânımsın,
Hürmetine var oldum, sebebi hayâtımsın.

Damarımda kanımsın, bana benden yakınsın.
Sen âşıklara ma'şûk ve hep canlara cânân.

Her derde devâ sensin, her rûha, şifâ sensin.
Göze sürme, başa tâç, kalblere cilâ sensin.

Habîbullahsın, fevk-i mele-i a'lâ sensin,
Başka kapı çalamaz, seni biraz tanıyan.

Evliyânın mürşîdi, âlimlerin rehberi;
Teşrîfi sevindiren yedi kat göğü, yeri.

İnsanlara, cinlere Hakkın son Peygamberi!
Toprak altında kalsın, kapında kul olmayan.

---

376 Vâkıdî, Megâzî, II, 863; Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, XXII, 36; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, LXII, 404.

PEYGAMBER EFENDİMİZİN VEFÂTI

"Âhiret, senin için dünyâdan daha hayırlıdır. Rabbin sana râzı oldum deyinceye kadar her istedi ini verecek."
Duhâ: 4-5

Hicretin onbirinci senesi idi. Cebrâil aleyhisselâm, bu sene geldiğinde sevgili Peygamberimize, Kur'ân-ı kerîmi iki defa baştan sona okudu. Hâlbuki, daha önceki yıllarda Kur'ân-ı kerîmi bir defa okumuştu. Server-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, Cebrâil aleyhisselâmın, en son teblîğ ettiği;

"Allahü teâlânın yardımı ve zafer günü gelip, insanların, Allahü teâlânın dînine (İslâmiyet'e) **akın akın girdiklerini görünce, Rabbini hamd ile tesbîh et! O'ndan af dile! Çünkü O, tevbeleri dâimâ kabûl eder"**[377] meâlindeki Nasr sûresini dinledikten sonra; **"Yâ Cebrâil! İçimden, ölümümün yaklaştığını duyuyorum"** buyurdu. Bunun üzerine Cebrâil aleyhisselâm, şu âyet-i kerîmeleri okudu, meâlen: **"Âhiret, senin için dünyâdan daha hayırlıdır. Rabbin sana râzı oldum deyinceye kadar her istediğini verecek."**[378]

Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin, hicretin onbirinci yılı, Safer ayının yirmiyedinci günü, mübârek başı ağrımağa başladı. Zevce-i mükerremesi hazret-i Âişe radıyallahü anhâ hazretlerinin odasına teşrîf buyurdu. Abdurrahmân bin Ebî Bekr'i çağırıp, kendilerinden sonra, Ebû Bekr-i Sıddîk'ın halîfe seçilmesi için, vasiyyet yazdıracağını bildirip, hokka ve kalem getirmesini emir buyurdu. Hazret-i Ebû Bekr'in oğlu Abdurrahmân emirlerini yapmağa giderken, **"Sonra getirirsin, şimdi dursun!"** buyurdu ve mescid-i şerîfe teşrîf eyledi.

Sevgili Peygamberimiz, o gün Medîne'de bulunan bütün Eshâb-ı kirâmın, öğle namazında mescidde toplanmaları için haber gönderdi. Server-i âlem efendimiz, namazı kıldırdıktan sonra, minbere çıkıp bir hutbe irâd ettiler. Eshâbına nasîhat verip helâllik dilediler. Sonra, Ebû Bekr-i Sıddîk'ın Eshâb arasındaki üstünlüğünü, kıymetini, kendisinden çok hoşnud olduğunu bildirdiler. Bu öyle bir hutbe idi ki, dinleyen bütün kalbler ürpermiş, gözlerden yaşlar boşanmıştı. Daha sonra; **"Ey insanlar! Sizin Peygamberiniz olarak beni nasıl buldunuz"** buyurunca, Eshâb-ı kirâm; "Yâ Resûlallah! Allahü teâlâ, sana bizim tarafımızdan bol bol hayırlar ihsân buyursun. Sen, bizim için çok şefkatli bir baba, nasîhatte bulunan şefkatli bir kardeş gibiydin. Allahü teâlânın sana lütfettiği Peygamberlik vazifesini yerine getirdin. Vahyedilenleri bize ulaştırdın. Rabbinin yoluna, İslâm'a hikmet ile, güzel nasîhat ile dâvet

377 Nasr: 110/1-3.
378 Duhâ: 93/4-5.

ettin, çağırdın. Allahü teâlâ sana en güzel ve en yüksek karşılıklar versin" dediler.

Peygamber efendimiz; "**Ey mü'minler! Allah aşkına kimin bende hakkı varsa, kalksın gelsin, kıyâmetten önce burada alsın"** buyurdular. Fakat, hakkını almak için kalkıp gelen olmadı. Resûlullah efendimiz, ikinci ve üçüncü defalar da Allahü teâlânın adını anarak; **"Hakkı olan gelsin alsın"** buyurdu. Bunun üzerine Eshâb-ı kirâmdan pîr-i fânî olan Hazret-i Ukâşe kalktı. Resûlullah'ın huzûruna vardı. Sonra; "Anam-babam sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Tebük Gazâsı'nda seninle beraberdim. Tebük'ten ayrıldığımız sırada benim devemle, sizinki yan yana gelmişlerdi. Ben devemden indim. Sana yaklaştım. Maksadım senin mübârek vücûdunu öpmekti, o zaman kamçı ile sırtıma vurmuştun. Niçin vurduğunu bilmiyorum" dedi.

Peygamber efendimiz; **"Yâ Ukâşe! Allahü teâlâ seni, Resûlünün kasten vurmasından muhâfaza eylesin. Yâ Bilâl! Kızım Fâtıma'nın evine git. O kamçıyı bana getir"** diye emretti. Hazret-i Bilâl, mescidden çıktı. Elini başına koymuş, "Resûlullah kendisine kısâs yaptıracak!" diye hayretler içerisinde kalmıştı. Eve varınca kapıyı çalıp; "Ey Resûlullah'ın kerîmesi! Bana Resûlullah'ın kamçısını ver!" deyince Hazret-i Fâtıma vâlidemiz; "Yâ Bilâl! Şimdi ne hac zamanı, ne de gazâ! Babam kamçıyı ne yapacak?" diye sordu. Hazret-i Bilâl: "Ey Fâtıma! haberin yokmu? Resûlullah'a onunla kısâs yapılacak!" dedi.

Fâtıma vâlidemiz; "Yâ Bilâl! Resûlullah'tan kısâs ile hakkını almaya kimin gönlü râzı olur? Mâdem ki, istedi vereyim. Fakat Hasan ve Hüseyin'e söyle, hakkını kim alacaksa, kısâsı kendilerine yaptırsınlar. O zât, hakkını onlardan alsın. Sakın Resûlullah'a kısâs yaptırmasınlar" diye Hazret-i Bilâl'e sıkıca tenbih etti. Hazret-i Bilâl mescide geldi ve kamçıyı Resûlullah efendimize, O da Hazret-i Ukâşe'ye verdi.

Ebû Bekr ve Ömer bu durumu görünce; "Ey Ukâşe! İşte biz yanında hazırız, hakkını bizden al. Ne olur, Resûlullah'dan alma!" diye yalvardılar. Bunun üzerine Peygamber efendimiz Hazret-i Ebû Bekr'e; **"Ey Ebû Bekr! Sen bırak, çekil aradan. Ey Ömer! Haydi sen de çekil. Allahü tealâ, sizin yüksek derecenizi bilmektedir"** buyurdu. Sonra Hazret-i Ali kalktı; "Ey Ukâşe! Resûlullah'a vurmana, gönlüm razı olmuyor, işte sırtım ve karnım, gel hakkını benden al, istersen yüz kerre vur. Fakat Resûlullah'a dokunma!" deyince, Peygamber efendimiz; **"Ey Ali! Sen de otur. Allahü teâlâ, senin de yüksek mertebeni, durumunu bilmektedir"** buyurdu. Bu defa Hazret-i Hasen ile Hüseyin kalktılar; "Ey Ukâşe! Sen de biliyorsun ki, biz Resûlullah'ın torunlarıyız. Onun için bize kısâs, Resûlullah'a kısâs demektir. Hakkını bizden al, ne olur Resûlullah'a vurma!" deyince, Peygamber efendimiz, onlara; **"Siz de oturunuz, ey iki gözümün neş'eleri"** buyurdular. Sonra; **"Ey Ukâşe! Gel vur!"** buyurdular.

Ukâşe; "Yâ Resûlallah! Sen bana vurduğun zaman benim vücûdum açıktı" deyince, sevgili Peygamberimiz mübârek sırtını açtı. Bu sırada Eshâb-ı kirâmdan hıçkırıklar duyuldu; "Yâ Ukâşe! Resûlullah'ın mübârek sırtına vuracak mısın?" dediler.

Herkes üzüntü içerisinde bekleşiyordu. Hazret-i Ukâşe, Resûlullah efendimizin mübârek sırtındaki Peygamberlik mührünü görünce, birden bire; **"Anam-babam sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Hakkını almak için, senin o mübârek sırtına vurmaya, sana kısâs yapmaya kimin gücü yeter, buna kim cesaret edebilir?"** diyerek, Kâinatın sultânının mübârek mühr-i nübüvvetini öpüverdi. Bunun üzerine Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz ona; **"Hayır, ya vuracaksın,**

yâhud affedeceksin" buyurunca, Ukâşe hazretleri; "Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Affettim. Acaba Allahü teâlâ da beni kıyâmet gününde affeder mi?" dedi.

Peygamber efendimiz; **"Kim, benim Cennet'teki arkadaşımı görmek isterse, bu pîr-i fânîye** (ihtiyara) **baksın"** buyurdular. Resûlullah efendimizin bu mübârek sözünü duyan Eshâb-ı kirâm, onun iki gözü arasından öpmeye başladı. Hepsi; "Ne mutlu sana, ne mutlu sana! Ey Ukâşe! Resûlullah ile beraber olmanın hürmetine, Cennet'te yüksek derecelere kavuştun" diyorlardı.[379]

"Ey mü'minler! Allah a kına kimin bende hakkı varsa, kalksın gelsin, kıyâmetten önce burada alsın." ***Hadîs-i şerîf***

Üsâme bin Zeyd'in kumandan tayin edilmesi

Safer ayının son günleriydi. Âlemlerin efendisi sallallahü aleyhi ve sellem, kuzeydeki Bizans imparatorluğunun, müslümanlar için büyük bir tehlike olmadan önce, onları tekrar İslâm'a dâvet etmek, kabûl etmezlerse harbetmek ve İslâm Devleti'nin emrine sokmak istiyordu. Bu sebeple Rumlarla muharebe etmek üzere kahraman Eshâbının hazırlanmasını emir buyurdular. Eshâb-ı kirâm hazırlık yapmak için dağıldı. Resûl-i ekrem efendimiz, Hazret-i Üsâme bin Zeyd'i çağırdılar; **"Ey Üsâme! Şam'a, Belkâ sınırına, Filistin'deki Darum'a, babanın şehîd edildiği yere kadar, Allahü teâlânın ismiyle ve bereketiyle git. Oraları atlara çiğnet. Seni, bu orduya başkumandan tâyin ettim. Ebnâlıların üzerine ansızın varıp, üzerlerine şimşek gibi saldır. Varacağın yere haber ulaşmayacak şekilde hızlı git. Yanına kılavuzları alıp, casus ve gözcüleri önünden ilerlet, Allahü teâlâ zafer ihsân ederse, onların arasında az kal"** buyurdular. Cürf'te karargâh kurmalarını emir buyurup, mübârek elleriyle sancağı bağlayarak teslîm ettiler.[380]

Mescidde minbere çıktılar; **"Ey Eshâbım! Üsâme'nin babası Zeyd, kumandanlığa nasıl lâyık ve benim katımda nasıl en sevgiliyse, ondan sonra, oğlu Üsâme de kumandanlığa öyle lâyıktır. Üsâme, benim katımda insanların en sevgililerindendir"** buyurdu.

Hazret-i Üsâme'nin kumandası altında, savaşa gideceklerin arasında; Hazret-i Ebû Bekr, Hazret-i Ömer, Hazret-i Ebû Ubeyde bin Cerrah, Hazret-i Sa'd bin Ebî Vakkâs gibi Eshâbın ileri gelenleri de vardı.

Fakat ertesi gün, Kâinatın sultânı aniden hastalandığı için, ordunun gitmesi Peygamber efendimizin âhirete irtihâlinden sonraya kalmıştı. Sevgili Peygamberimiz, şiddetli sıtma (humma) hastalığına yakalanmışlardı. Gittikçe ateşi artıyor, hastalık şiddetleniyordu.

379 Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, III, 58; Süheylî, Ravd-ül-ünf, VIII, 318.
380 Vâkıdî, Megâzî, III, 1117; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, II, 46; Süheylî, Ravdü'l-ünf, IV, 384.

Ağrılarının azaldığı bir gece yarısı, yatağından kalktılar. Giyinerek gitmeye hazırlandılar. Bunu gören Hazret-i Âişe vâlidemiz; "Anam-babam, canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Nereye gidiyorsunuz?" diye sordu; Server-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz; **"Bâkî kabristanlığında medfûn bulunanlar için istiğfar etmek üzere emir aldım. Oraya gidiyorum"** buyurdu. Yanına Ebû Müveyhib ile Ebû Râfi'yi alarak gittiler. Mezarlıkta uzun uzun duâ edip, onların af ve mağfireti için Allahü teâlâya yalvardılar. Peygamber efendimizin bu ısrarlı yalvarması karşısında, yanında bulunan sahâbîler; "Biz de, şimdi burada medfûn bulunsaydık da, Resûlullah efendimizin bu duâsına mazhar olmakla şereflenseydik!" dediler. Sevgili Peygamberimiz, Ebû Müveyhib'e dönerek; **"Ey Ebû Müveyhib! Ben, dünyâ hazîneleri ile âhiret ni'metlerini seçmede serbest bırakıldım. İstersen dünyâda bakî ol, sonra Cennet'e git, istersen Likâullah** (Allahü teâlâya kavuşmak) **hâsıl olup Cennet'e gir dediler. Ben, Likâullahı ve sonra Cennet'i seçtim"** buyurdu.

Bir gün de, Uhud'da bulunan şehîdler için mağfiret dilemek üzere yola çıktılar. Onlar için, Allahü teâlâya uzun uzun yalvararak duâ eylediler. Sonra mescide gelip Eshâb-ı kirâma; **"Ben, sizin Kevser havuzuna en önce kavuşanınız, karşılayanınız olacağım. Sizinle buluşma yerimiz orasıdır... Ben, sizin için, benden sonra müşrikliğe dönersiniz diye korkmam. Ancak dünyâya kapılır, onun için birbirinizi kıskanır, birbirinizi öldürürsünüz. Netîcede sizden öncekilerin yok olup gittikleri gibi, siz de, yok olur gidersiniz diye korkarım..."** buyurdular. Sonra sâadethânelerini teşrif ettiler.

Hastalıkları ağırlaşmıştı. Mübârek hanımefendileri, sevgili Peygamberimizin, Hazret-i Âişe vâlidemizin evinde kalmalarını, kendi haklarını ona tercih ettiklerini bildirdiler. Zevce-i mutahharalarının bu fedâkârlıklarına memnûn olup, hepsine duâ ettiler ve ondan sonraki günlerini Hazret-i Âişe vâlidemizin evinde geçirmeye başladılar.

Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin, ateşi çok artmıştı. Ateşin şiddetinden yatağında, bir taraftan diğer tarafa dönmek mecburiyetinde kalıyordu. O hâlde iken, Eshâb-ı kirâm, ziyârete gidiyor, Efendimizin çektiği şiddetli sıkıntıya ziyâdesiyle üzülüyorlardı. Ebû Sa'îd-i Hudrî anlattı ki: "Resûlullah'ın mübârek huzûruna gitmiştim. Üzerinde kadife bir örtü bulunuyordu. Sıtmanın sıcaklığı örtüden dışarı çıkıyor, harâretten elimizi örtüye dokunduramıyorduk. Hayretimizi ve üzüntümüzü gören Resûlullah efendimiz;

"En şiddetli belâ, peygamberlere olur. Buna rağmen peygamberin belâlara sevinmesi, sizin, verilen ihsânlara sevinmenizden daha fazladır" buyurdu.

Ümmü Bişr binti Berâ anlattı: "Resûlullah'ın ziyâretine gitmiştim. Mübârek vücûdu ateş gibi yanıyordu. "Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Ben, hiç bir zaman böyle şiddetli bir hastalık görmedim!..." dedim. Buyurdular ki: **"Ey Ümmü Bişr! Sıtmanın şiddetli olması, sevâbımın çok olması içindir. Bu hastalık, Hayber'de tatmış olduğum zehirli etin eseridir. O etin acısını her zaman duyardım. O gün yediğim zehir, şimdi ebherimi yâni aort damarımı koparmaktadır"** buyurdu.[381]

Sevgili Peygamberimiz, Abdullah bin Mes'ûd hazretlerine de buyurdu ki: **"Has-**

381 İbni Hişâm, Sîret, II, 337; Vâkıdî, Megâzî, II, 678; Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, II, 303; İbni Kesîr, Sire, III, 399.

talığa tutulan hiç bir müslüman yoktur ki, Allahü teâlâ, onun hatâ ve günâhlarını, ağacın yaprakları döküldüğü gibi dökmesin!”[382]

Hastalık günden güne şiddetleniyordu. Eshâb-ı kirâm bu duruma çok üzülüyor, evlerinde rahat edemiyorlardı. Mescide toplandılar. Peygamber efendimizin durumunu sormak üzere Hazret-i Ali’yi huzûra gönderdiler. Âlemlerin efendisi, işaretle; **“Eshâbım ne diyorlar?”** diye sordular. O da; “Resûlullah aramızdan giderse!... diye çok üzülüp telâş ediyorlar” dedi. Eshâbına olan merhametleri çok daha fazla olan sevgili Peygamberimiz, hastalığının şiddetine katlanarak kalktılar, Hazret-i Ali ve Hazret-i Fadl bin Abbâs’a dayanarak mescide geldiler. Minbere çıkarak Allahü teâlâya hamd ve senâ ettikten sonra, Eshâb-ı kirâma:

“Ey Eshâbım! Benim ölümümü düşünüp telaş ediyormuşsunuz. Hiç bir peygamber ümmeti arasında sonsuz, kaldı mı ki, ben de sizin aranızda sonsuz kalayım? Biliniz ki, ben Rabbime kavuşacağım. Size nasîhatim olsun ki, Muhâcirlerin büyüklerine saygı gösteriniz! Ey Muhâcirler! Size de vasiyetim şudur ki, Ensâra iyilik ediniz! Onlar size iyilik etti. Evlerinde barındırdı. Geçinmeleri sıkıntılı olduğu hâlde, sizi kendilerinden üstün tuttular. Mallarına sizi ortak ettiler. Her kim Ensâr üzerine hâkim olur ise, onları gözetsin, kusûr edenleri olursa affetsin” buyurdu. Sonra çok güzel tesirli nasîhatler edip; “Allahü teâlâ, bir kulunu dünyâda kalmak ile, Rabbine kavuşmak arasında serbest bıraktı. O kul, Rabbine kavuşmak istedi” buyurdu. Hazret-i Ebû Bekr, Resûlullah efendimizin sözleriyle vefâtına işaret buyurduğunu anlayıp; “Canımız sana fedâ olsun yâ Resûlallah!” diyerek ağlamaya başladı. Merhamet deryâsı, sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem; **“Ağlama yâ Ebâ Bekr!”** buyurarak ona, sabretmek ve katlanmak lâzım geldiğini emretti. Mübârek gözlerinden yaş akıyordu. **“Ey Eshâbım! Dîn-i İslâm yolunda sıdk ve ihlâs ile malını fedâ eden Ebû Bekr’den çok râzıyım. Âhiret yolunda arkadaş edinmek elde olsaydı, onu seçerdim”** buyurdu ve; **“Mescide açılan kapılardan Ebû Bekr’inki hâriç hepsini kapatınız”** diye emrettiler.

Sonra, minberden inerek Hazret-i Âişe vâlidemizin odasına döndüler. Eshâb-ı kirâm ağlamaya başladılar. Bunun üzerine Peygamber efendimiz, Hazret-i Ali’nin ve Fadl bin Abbâs’ın kollarına girerek tekrar mescidi teşrif ettiler. Minberin alt basamağında durup, Eshâb-ı kirâma şöyle buyurdular:

“Ey Muhâcirler ve ey Ensâr! Vakti belli olan bir şeye ka-

“En iddetli belâ, peygamberlere olur. Buna ra men peygamberin belâlara sevinmesi, sizin, verilen ihsânlara sevinmenizden daha fazladır.” ***Hadîs-i şerîf***

382 İbni Hibbân, Sahih, VII, 189; Bezzâr, Müsned, II, 460; Süyûtî, Câmi-ul Ehâdis, XIX, 336.

vuşmak için acele etmenin faydası yoktur. Allahü teâlâ, hiç bir kulu için acele etmez. Bir kimse Allahü teâlânın kazâ ve kaderini değiştirmeye, irâdesinden üstün olmaya kalkışırsa, onu kahr ve perişân eder. Allahü teâlâya hîle etmek, O'nu aldatmak isteyenin işleri bozulup, kendi aldanır. Biliniz ki, ben sizlere karşı raûf ve rahîmim. Siz de bana kavuşacaksınız. Kavuşacağınız yer Kevser havuzunun başıdır. Cennet'e girmek, bana kavuşmak isteyen, boş yere konuşmasın. Ey müslümanlar! Kâfir olmak, günâh işlemek; ni'metin değişmesine, rızkın azalmasına sebeb olur. İnsanlar, Allahü teâlânın emirlerine itaat ederse, hükümet başkanları, âmirleri, vâlileri onlara merhamet ve şefkat eder. Fısk, fücur, taşkınlık yapar, günâh işlerlerse, merhametli başkanlara kavuşamazlar. Benim hayâtım, sizin için hayırlı olduğu gibi, ölümüm de hayırdır ve rahmettir. Eğer bir kimseyi haksız yere döğmüş veya fena bir söz söylemiş isem, bana aynı şeyi yaparak hakkını almasına, birinizden haksız bir şey almış isem, geri istemesine râzıyım ve helâlleşmeye hazırım. Çünkü, dünyâ cezâsı, âhiret cezasından pek hafiftir. Buna katlanmak daha kolaydır." Daha önce Hazret-i Ebû Bekr'den memnûniyetini ifâde ettikleri gibi, bu hutbede de Hazret-i Ömer'den memnûniyetlerini bildirip; **"Ömer benimledir, ben de onunlayım. Benden sonra hak Ömer'le beraberdir"** buyurdular.

Resûlullah efendimiz bu hutbeden sonra minberden indi. Namazdan sonra tekrar minbere çıkıp, vasiyyet ve nasîhatten sonra; **"Sizi Allahü teâlâya ısmarladım"** buyurdular ve Eshâbdan ayrılıp odasına teşrif ettiler.

Âlemlerin efendisi sallallahü aleyhi ve sellem, şiddetli ağrılarının olduğu bir gün, Eshâb-ı kirâm ile helâllaşmak, âhirete kul haklarıyla gitmemek için Bilâl-i Habeşî hazretlerini çağırttı. Ona; **"Halka seslen! Mescide toplansınlar. Onlara son vasiyetimi yapmak istiyorum!..."** buyurdular.

Hazret-i Bilâl, Eshâbı mescide topladı. Sevgili Peygamberimiz, Hazret-i Ali ve Fadl'a dayanarak mescidi teşrif ettiler. Minbere oturup, Allahü teâlâya hamd ve senâdan sonra; **"Ey Eshâbım! Bilmiş olunuz ki, aranızdan ayrılmam yaklaştı. Kimin bende hakkı varsa, benden istesin. Benim yanımda sevgili olan, benden hakkını istesin veya helâl etsin ki, Rabbime ve rahmetine bunları ödemiş olarak kavuşayım"** buyurdular. Sonra minberden inip, öğle namazını kıldırdılar. Namazdan sonra, tekrar minbere çıkıp, namazdan önce buyurduğunu tekrar ettiler.

Peygamber efendimiz hastalığı esnasında ezân okundukça daima Mescid-i şerîfe çıkar ve eshâb-ı kirâma imâm olup cemâat ile namaz kılardı.[383]

Sevgili Peygamberimizin, vefâtına üç gün kala, hastalığı ağırlaştı. Mescide çıkıp cemâate namaz kıldıramadılar. Cemâatla kılamadığı ilk namaz, yatsı namazı idi. Hazret-i Bilâl her zamanki gibi, o vakitte kapıya gelip; "Es-salât, yâ Resûlallah!" dedi. Sevgili Peygamberimizin dermansızlıktan mescide gitmeye mecali yoktu. **"Ebû Bekr'e söyleyiniz! Eshâbıma namazı kıldırsın"** buyurdu. Hazret-i Âişe vâlidemiz; "Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Babam yumuşak kalbli ve çok üzüntülüdür. Zât-ı âlinizin makamına durup, orada sizi göremezse ağlamaktan okuyamaz. İmâmete Ömer'in geçmesini emreder misiniz?" diyerek suâl eyledi. Peygamber efendimiz tekrar; **"Ebû Bekr'e söyleyiniz! Eshâbıma imâm olup namazı kıldırsın"** buyurdular.

---

383 Kısas-ı Enbiyâ, I, 241/3.

Hazret-i Bilâl, Ebû Bekr-i Sıddîk'a durumu bildirdi. Hazret-i Ebû Bekr, mihrâbda Resûlullah efendimizi göremeyince, kalbinden vurulmuşa döndü, aklı gide yazdı. Ağladı!... ağladı!... Eshâb-ı kirâm da ağlaşmaya başladılar. Habîbullah efendimiz, mescidden gelen bu feryâdın ne olduğunu sorunca, Hazret-i Fâtıma vâlidemiz; "Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Eshâbın, ayrılığınıza dayanamadığı için ağlıyorlar!..." diye durumu arzetti.[384]

Merhamet deryâsı sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem çok müteessir olmuşlardı. Eshâbını tesellî eylemek için hastalığının bu kadar şiddetine rağmen, güçlükle kalktılar. Hazret-i Ali ve Hazret-i Abbâs'a dayanarak mescide geldiler. Namazdan sonra; **"Ey Eshâbım! Siz, Allahü teâlânın hıfzındasınız ve sizi Allahü teâlâya emânet ettim! Takvâ üzere olun. Allahü teâlâdan korkun. Allahü teâlânın emrini tutun ve itâat edin. Ben, artık bu dünyâdan ayrılıyorum"** buyurdular.

"Ey Eshâbım! Siz, Allahü teâlânın hıfzındasınız ve sizi Allahü teâlâya emânet ettim! Takvâ üzere olun."
Hadîs-i şerîf

Sevgili Peygamberimizin vefâtından üç gün evveldi. Cebrâil aleyhisselâm, Resûlullah efendimizi ziyârete gelip; **"Yâ Resûlallah! Allahü teâlânın sana selâmı var. Durumunuzu bildiği hâlde, nasıl olduğunuzu, kendinizi nasıl hissettiğinizi soruyor"** dedi. Âlemlerin efendisi ise; **"Mahzûnum!"** buyurdular.

Cebrâil aleyhisselâm, Pazar günü de geldi ve aynı şeyleri söyledi. Peygamber efendimiz yine evvelki cevâbı verdiler. Cebrâil aleyhisselâm ayrıca; Yemen'de peygamber olduğunu söyleyen Esved-i Anesî'nin öldürüldüğünü haber verdi. Resûl-i ekrem de, Eshâbına bildirdi. Hastalıktan önce, kendilerine gelmiş olan birkaç altını fakirlere, bir kaçını da Hazret-i Âişe'ye vermişlerdi. Pazar günü, Resûlullah'ın hastalığı ağırlaştı. Huzûruna gelen ordu kumandanı Hazret-i Üsâme'ye bir şey söylemediler. Fakat mübârek kollarını kaldırıp onun üzerine sürdüler. Ona duâ ettikleri anlaşıldı.

Hastalıklarının on üçüncü ve son günü... O gün, Sevgili Peygamberimizin dünyâyı şereflendirdiği gün gibi Rebî'ül-evvelin onikisi ve Pazartesi günü idi. Kâinatın sultânı, mübârek vücûdlarında bir hafiflik hissettiler... Eshâb-ı kirâm, Ebû Bekr-i Sıddîk hazretlerinin arkasında sabah namazını kılacakları sırada Âlemlerin efendisi, Mescid-i şerîfe teşrif ettiler. Ümmetinin saf saf olup ibâdet ettiklerini gördüler. Sevinerek tebessüm buyurdular. Eshâb-ı kirâm da, Resûlullah'ı mescidde görünce, hastalık geçti sanarak sevindiler. Ebû Bekr-i Sıddîk (radıyallahü anh), sevgili Peygamberimizin teşrîf ettiğini anlayıp, geriye çekilmek istedi. Efendimiz ona; **"Yerinde dur!"** anlamında işâret buyurdu. Kendileri de Hazret-i Ebû Bekr'e uyup, arkasında namaz kıldılar.[385] Böylece Resûlullah'ın emirleri

384 Süheylî, Ravd-ül-ünf, VII, 572; Tirmizî, Şemâil-i şerîfe, 386-387.
385 Beyhekî, Sünen, II, 4; Ebû Ya'la, Müsned, XIII, 428.

ile hazret-i Ebû Bekr, Eshâb-ı kirâma onyedi vakit namaz kıldırdı.

Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem namazdan sonra Hazret-i Âişe’nin odasını teşrif buyurup yattılar. **“Allahü teâlânın huzûruna, dünyâ malı bırakmadan gitmek isterim, yanında kalan altınları da, fakirlere dağıt”** buyurdular. Sonra ateşi arttı. Bir müddet sonra, tekrar gözlerini açıp, Hazret-i Âişe’ye altınları dağıtıp dağıtmadığını sordular. Dağıtacağını söyledi. Bunların hemen dağıtılmasını tekrar tekrar emir buyurdular. Hemen dağıtılıp bildirilince; **“Şimdi rahat ettim”** buyurdular.

Yataklarında bir müddet istirahat buyurduktan sonra, huzûr-i şerîflerine Hazret-i Ali’yi çağırdılar. Mübârek başını onun kucağına koydular. Mübârek alnı terlemiş, mübârek rengi değişmişti. Hazret-i Fâtıma vâlidemiz, mübârek babasının o hâlini görünce, bakmaya dayanamadı ve oğulları Hazret-i Hasen ile Hazret-i Hüseyin’in yanına gitti. Ellerinden tutup ağlamaya başladı. “Ey benim babam! Kızını kim gözetir! Hasen ve Hüseyin’i kime emânet edersin? Vay babam! Canım sana fedâ olsun! Senden sonra benim hâlim nice olur! Gözüm, mübârek yüzünden sonra kime bakar!”

Resûlullah efendimiz kızının gönülleri yakan bu sözlerini işitince, mübârek gözlerini açtı ve onu yanına çağırdı **“Yâ Rabbî, buna sabır ihsân eyle”** diye duâ ettikten sonra **“Ey Fâtıma! Ey gözümün nûru! Baban can çekişme hâlindedir”** buyurunca, içli iniltilerle ağlaması daha da arttı. Hazret-i Ali; “Ey Fâtıma! Ne olur sus, Resûlullah’ı daha fazla üzme!” deyince, sevgili Peygamberimiz; **‘‘İncitme yâ Ali! Bırak babası için gözleri yaş döksün!...”** buyurduktan sonra, mübârek gözlerini yumarak kendinden geçer gibi oldu.

Sonra Hazret-i Hasen, mübârek dedesinin huzûr-i şerîfine gelip; “Ey benim mübârek dedem! Senin ayrılığına kim dayanabilir! Gönül perişânlığımızı kime arz ederiz! Senden sonra anneme, babama ve kardeşime kim şefkat eder? Ezvâcın ve Eshâbın, o güzel ahlâkınızı nerede bulurlar” diyerek ağlayınca, Peygamber efendimizin mübârek hanımefendilerinde dayanacak hâl kalmadı. Hep birlikte sessizce ağlamaya başladılar.

Dışarda pek müteessir bir hâlde bekleyen Eshâb-ı kirâm, Peygamber efendimizin rahatsızlıklarının çok arttığını işitince, gönülleri dağlandı. Ağlamaya başladılar. Son bir defacık olsun, sevgili Peygamberlerinin mübârek cemâlini görmek için; “Ne olur, kapıyı açın! Resûl aleyhisselâmın mübârek yüzünü bir defa daha görelim!..” diyerek kapıda yalvarıyorlardı. Âlemlere rahmet olarak gönderilen Allahü teâlânın habîbi, sevgilisi, Eshâbının bu yakarışlarını işitince, merhamet eyleyip; **“Kapıyı açınız”** buyurdular. Eshâbın ileri gelenleri içeri girdiler.

Sevgili Peygamberimiz, onlara sabır tavsiye ettikten sonra; “**Ey Eshâbım! Siz, insanların en üstünleri, en şereflilerisiniz. Sizden sonra kim gelirse gelsin, siz hepsinden önce Cennet’e girersiniz. Dini ayakta tutmakta metîn olun ve Kur’ân-ı azîmi imâm** (rehber) **edinin. Dînin hükümlerinden gâfil olmayın”** buyurdu. Sonra; **“Yâ Rabbî! Tebliğ ettim mi?”** deyip mübârek gözlerini kapadı. Mübârek yüzü terledi. Hazret-i Ali, Eshâba işaretle çıkmalarını söyledi.

Onlar gittikten sonra, huzûra Hazret-i Âişe vâlidemiz gelip, nasihat istedi. Peygamber efendimiz; **“Ey Âişe! Evinin köşesine oturarak kendini muhâfaza eyle!”** buyurduktan sonra, mübârek gözlerinden yaşlar akmaya başladı. Kâinatın sultânı ağlıyordu... Oradakilerin gönülleri yaralandı, ciğerleri parçalandı. Hazret-i Ümmü Seleme vâlidemiz; “Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Niçin ağlıyorsunuz?” diyerek

suâl eylediğinde; **"Ümmetime merhamet olunması için ağlıyorum"** buyurdu.

Güneş tepeye doğru yükseliyordu. Vakit yaklaşmıştı... Sevgili Peygamberimizin mübârek başı, Hazret-i Âişe vâlidemizin göğsüne yaslı bulunuyordu. Âlemlerin efendisi, artık son anlarını yaşıyor, mübârek dudaklarından **"Aman! Aman! Ellerinizdeki kölelerinize iyi davranınız! Onların üzerlerine elbise giydiriniz, karınlarını doyurunuz. Onlara yumuşak konuşunuz. Namaza, namaza devâm ediniz. Kadınlarınız ve köleleriniz hakkında Allahü teâlâdan korkunuz!.. Ey Allah'ım! Beni mağfiret et! Bana rahmetini ihsân eyle!... Beni Refik-i âlâ zümresine kavuştur!..."** cümleleri dökülüyordu. Hazret-i Fâtıma vâlidemizin gözyaşları sel gibi akıyor, iniltisi ciğerleri dağlıyordu. Sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem onu yanına oturtup; "**Kızım, bir mikdar sabreyle, ağlama. Zîrâ Hamele-i Arş** (melekler) **senin ağlaman üzerine ağlaşırlar"** buyurdu. Hazret-i Fâtıma vâlidemizin gözyaşını sildi. Tesellî verip, Allahü teâlâdan sabır diledi ve; **"Ey kızım, benim rûhum kabz olacak. "İnnâ lillahi ve innâ ileyhi râcî'ûn" diyesin. Ey Fâtıma! Gelen her musîbete bir karşılık verilir"** buyurdu. Bir müddet mübârek gözlerini kapayıp, sonra; **"Bundan sonra babana üzüntü ve gussa** (keder, tasa) **olmaz. Zîrâ fâni âlemden ve mihnet yerinden kurtuluyor"** buyurdu. Sonra Hazret-i Ali'ye; **"Yâ Ali! Zimmetimde filan Yahudinin şu kadar malı vardır. Asker hazırlamak için almıştım. Sakın onu ödemeyi unutma. Elbette zimmetimi kurtarırsın ve Kevser havuzu başında benimle görüşeceklerin birincisi sensin. Benden sonra sana çok zarar gelir, sabır edesin, insanlar dünyâyı istedikleri vakit sen âhireti seçesin"** buyurdu.

Üsâme tekrar geldi. Resûlullah efendimiz; **"Allahü teâlâ yardımcın olsun! Haydi cenge git!"** buyurdu. O da çıkıp ordusuna gitti. Hemen hareket emrini verdi.[386]

Âlemlerin efendisi, artık son nefeslerini veriyordu... Vakit iyice yaklaşmıştı... Allahü teâlâ, Azrâil aleyhisselâma; **"Habîbime en güzel surette git! Eğer izin verirse rûhunu çok yumuşak ve hafif olarak al. İzin vermezse geri dön"** diye vahyetti. Azrâil aleyhisselâm, en güzel sûrette, insan kıyâfetinde, sevgili Peygamberimizin sâadethânelerinin kapısına geldi ve; **"Esselâmü aleyküm ey nübüvvet evinin sahibi! İçeri girmeğe izin verir misiniz? Allahü teâlâ size rahmet eylesin!"** dedi.

Hazret-i Âişe vâlidemiz, sevgili Peygamberimizin sallallahü aleyhi ve sellem yanıbaşında oturan Hazret-i Fâtıma'ya; "Bu gelene sen cevap ver" dedi. O da, kapıya varıp, çok üzüntülü bir ses ile;

"Ey Allah'ım! Beni ma firet et! Bana rahmetini ihsân eyle!... Beni Refik-i âlâ zümresine kavu tur!.."
Hadîs-i şerîf

386 *İbni Hişâm, Sîret, II, 650; Taberî, Târih, II, 474; Süheylî, Ravd-ül-ünf, VII, 542.*

"Ey Allahü teâlânın kulu! Resûlullah şu anda, kendi hâliyle meşgûldür" dedi. Azrâil aleyhisselâm, tekrar izin istedi. Aynı cevap verildi. Üçüncü defa selâmını tekrarlayıp, mutlaka girmesi gerektiğini yüksek sesle söyleyince, Peygamber efendimiz haberdâr oldular ve **"Yâ Fâtıma! Kapıda kim var?"** buyurdular.

Hazret-i Fâtıma; "Yâ Resûlallah! Kapıda birisi girmek için izin ister. Bir kaç defa cevap verdim. Fakat üçüncü seslenişinde vücûdum ürperdi" dedi. Bunun üzerine Resûlullah efendimiz; **"Ey Fâtıma! Kapıdaki kimdir, biliyor musun? O; lezzetleri yıkan, toplulukları darmadağınık eden, kadınları dul, çocukları yetim bırakan, evleri harâb, kabirleri mâmûr eden, ölüm meleği Azrâil'dir. Ey Azrâil gir"** buyurdu. O zaman Hazret-i Fâtıma vâlidemiz, târif edilmez bir ızdırâba düştü ve mübârek ağızlarından şu cümleler döküldü; "Vah Medîne harâb oldun?"

Peygamberimiz, Hazret-i Fâtımâ'nın elini tutup mübârek göğsüne koydular ve mübârek gözlerini kapadılar. Hazır olanlar, mübârek ruhunun kabzolduğunu sandılar. Hazret-i Fâtıma vâlidemiz dayanamayıp, babasının mübârek kulağına doğru eğildi ve gönülleri yaralayan bir sesle; "Ey benim babacığım!..." diye seslendi. Hiç cevap gelmeyince bu sefer; "Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah! Ne olur mübârek gözlerini bir aç da bana bir şey söyle..." dedi. Âlemlerin efendisi, mübârek gözlerini açıp, kızının gözyaşlarını sildi ve onun kulağına vefât edeceğini bildirdi. Bunun üzerine Hazret-i Fâtıma ağlamaya başladı. Bu defa kulağına; **"Ehl-i beytimden, ilk önce, benim yanıma gelecek sensin"** buyurdular. O da bu müjdeye sevinip tesellî buldular.

Hazret-i Fâtıma vâlidemiz; "Ey babacığım! Bugün ayrılık günü! Bir daha sana ne zaman kavuşurum?" diye sordu. Resûlullah efendimiz; **"Ey kızım! Beni kıyâmet günü havzın kenarında bulursun. Ümmetimden, havza gelenlere su veririm"** buyurdu Hazret-i Fâtıma; "Eğer seni orada bulamazsam, ne yaparım?" diye sorunca, Peygamber efendimiz; **"Mîzânın yanında bulursun. Orada, ben ümmetime şefâat ederim"** buyurdu.

Hazret-i Fâtıma vâlidemiz; "Orada da bulamazsam yâ Resûlallah!" deyince, Peygamber efendimiz; **"Sırâtın yanında bulursun. Ben orada Rabbime: "Yâ Rabbî! Benim ümmetimi ateşten muhafaza eyle" diye yalvarırım**" buyurdu.

Bundan sonra Hazret-i Ali hüzünlü bir sesle; "Yâ Resûlallah! Siz rûhunuzu teslîm ettikten sonra, sizin gaslinizi kim yapacak, neye kefenleyeceğiz. Namazınızı kim kıldıracak, kabre kim koyacak?" diye sordu. Peygamber efendimiz;

"Ey Ali, beni sen yıka, Fadl bin Abbâs sana su döksün. Cebrâil sizin üçüncünüz olur. Gasl (yıkama) **işimi bitirince, kefenimi yaparsınız. Cebrâil, Cennet'ten güzel koku getirir. Sonra beni mescide götürünüz ve çıkınız. Çünkü ilk önce Cebrâil sonra Mikâil, sonra İsrâfil, sonra melekler grup grup namazımı kılacaklar. Daha sonra siz giriniz, saf saf olunuz. Hiç kimse benden öne geçmesin"** buyurdu.[387]

Sonra, beklemekte olan Azrâil aleyhisselâma; "**Ey Azrâil! Ziyâret için mi geldin, yoksa rûhumu kabzetmek için mi?.."** diye sorunca, Azrâil aleyhisselâm; **"Hem misâfir, hem de vazifeli olarak geldim. Allahü teâlâ bana, senin huzûruna izinle girmemi emretti. Mübârek rûhunu ancak izninle alırım. Yâ Resûlallah! İzin buyurursan, emrinize uyar, rûhunuzu kabz ederim. Yoksa döner, Rabbi-**

387 İbni Sa'd, Tabakât, II, 258; Süheylî, Ravd-ül-ünf, VIII, 329; Şemseddin Şâmî, Sübülü'l-Hüdâ, XII, 264.

me giderim” dedi.

Peygamber efendimiz; **“Ey Azrâil! Cebrâil’i nerede bıraktın?..”** buyurdu. **“Cebrâil’i dünyâ semâsında bıraktım. Melekler, onu senin vefâtın sebebiyle tâziye ediyorlar”** dedi. Böyle konuşurlarken Cebrâil aleyhisselâm geldi. Resûlullah efendimiz; **“Ey kardeşim Cebrâil! Artık dünyâdan göç vakti geldi. Allahü teâlânın katında benim için ne var? Bana onu müjdele de gönül rahatlığı ile emâneti sahibine teslîm edeyim”** buyurdu. Cebrâil aleyhisselâm; **“Ey Allahü teâlânın sevgilisi! Ben semânın kapısını açık bıraktım. Melekler saf saf olmuşlar, senin rûhunu sevgiyle beklerler”** dedi. Peygamber efendimiz; **“Hamd, Allahü teâlâya mahsustur. Sen bana müjde ver! Rabbimin nezdinde benim için ne var?..”** buyurdu. Cebrâil aleyhisselâm; **“Yâ Resûlallah! Senin teşrifinden dolayı, Cennet kapıları açılmış, Cennet’in nehirleri akmış, Cennet’in ağaçları sarkmış, hûrîler süslenmiştir”** dedi.

Peygamber efendimiz yine; “**Hamd, Allahü teâlâya mahsustur. Sen bana başka müjde ver yâ Cebrâil!..”** buyurdu. Cebrâil aleyhisselâm; **“Yâ Resûlallah! Sen kıyâmet günü ilk şefâat eden ve ilk şefâati kabul olunansın”** dedi. Sevgili Peygamberimiz tekrar; **“Hamd Allahü teâlâya mahsustur. Yâ Cebrâil! Bana başka müjde ver”** buyurunca, Cebrâil aleyhisselâm; **“Yâ Resûlallah! Sen neyi soruyorsun?..”** dedi. Bunun üzerine Peygamber efendimiz; “**Benim bütün endişem, üzüntüm ve kederim, benden sonra geride bıraktığım ümmetimdir”** buyurdu. Hazret-i Cebrâil; **“Ey Allahü teâlânın Habîbi! Allahü teâlâ kıyâmet günü, sen razı oluncaya kadar ümmetini bağışlar. Bütün peygamberlerden önce seni, bütün ümmetlerden önce senin ümmetini Cennet’e koyacaktır”** dedi. Sevgili Peygamberimiz, Cebrâil aleyhisselâma; **“Allahü teâlâ katında üç muradım vardır: Biri, ümmetimin günâhkârlarına beni şefâatçi etmesi, ikincisi, dünyâda yaptıkları günâhlardan dolayı onlara azâb etmemesi, Üçüncüsü, Perşembe ve Pazartesi günleri ümmetimin amellerinin bana arzedilmesidir.** (Eğer amelleri iyi ise duâ ederim, Allahü teâlâ kabûl eder. Kötü ise şefâat edip, amel defterinden silinmesini isterim)**”** buyurdu. Cebrâil aleyhisselâm, Allahü teâlâdan, bu üç arzusunun da kabûl edildiği haberini verdi. Bunun üzerine sevgili Peygamberimiz rahatladılar.

Allahü teâlâ vahy etti ki: **“Ey Habîbim! Ümmetine bu kadar muhabbet ve şefkat göstermeni, mübârek kalbine kim getirdi?..”** Peygamber efendimiz; **“Beni yaratıp, terbiye eden Rabbim teâlâ”** diye cevap verdi. Cenâb-ı Hak da; “**Senin ümmetine, benim rahmetim, merhametim seninkinden bin kat**

“Ey Fâtıma! Kapıdaki kimdir, biliyor musun? O; lezzetleri yıkan, toplulukları darmada ınık eden, kadınları dul, çocukları yetim bırakan, evleri harâb, kabirleri mâmûr eden, ölüm mele i Azrâil’dir.”
Hadîs-i şerîf

fazladır. Onları bana bırak" buyurdu. Sonra sevgili Peygamberimiz; **"Şimdi rahatladım. Ey Azrâil! Emrolunduğun vazifeyi yerine getir"** buyurdu.

Azrâil aleyhisselâm, vazifesini yapmak üzere hürmetine yaratıldığı Kâinatın sultânının huzûruna yaklaştı. Sevgili Peygamberimiz, yanındaki su kabına mübârek iki elini batırıp, ıslak ellerini mübârek yüzüne sürdü ve; **"Lâ ilâhe illallah! Ey Allah'ım! Refîk-i âlâ!..."** buyurdu. Azrâil aleyhisselâm, Âlemlerin efendisinin mübârek rûhunu almaya başladı. Resûlullah efendimizin mübârek benzi bâzen kırmızı oluyor, bâzen sararıyordu. Azrâil aleyhisselâma; **"Ümmetimin canını da böyle şiddet ve zorla mı alırsın?.."** buyurunca, o; **"Yâ Resûlallah! Hiç kimsenin canını böyle kolay almadım"** cevâbını verdi. Son ânında bile ümmetini unutmayan sevgili Peygamberimiz; **"Ey Azrâil! Ümmetime edeceğin şiddeti bana eyle! Zîrâ onlar zayıftır, dayanamazlar..."** buyurdu. Sonra; **"Lâ ilâhe illallah! Refîk-i âlâ!.."** buyurdular ve mübârek rûhları alındı ve âlâ-yı illiyyîne ulaştırıldı...

Şefâat yâ Resûlallah!
Dahıylek yâ Resûlallah!

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Resûlallah!
Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Habîballah!
Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Seyyidel evveline vel-âhirîn!

Cebrâil aleyhisselâm, Peygamber efendimize; **"Esselâmü aleyküm ey Allahü teâlânın Resûlü! Benim maksûdum, matlûbum sen idin. Artık, bir daha yer yüzüne gelmem!.."** diyerek vedâ eyledi.

Resûl-i ekrem efendimizin mübârek ruhu, yüksek âleme gidince, Hazret-i Fâtıma vâlidemiz ve ezvâc-ı tâhirât (mübârek hanımları) "radıyallahü anhünne" sessizce ağlamaya başladılar. Bu sırada sâhibi görünmeyen bir ses;

"Esselâmü aleyküm yâ Ehl-i beyt! Ve Rahmetullahi ve berekâtühü" diye selâm verdi ve; **"Biliniz ki, her canlı ölümü tadacaktır. Ve kıyâmet günü, size ecirleriniz tamamiyle verilecektir"** meâlindeki Âl-i İmrân sûresinin 185. âyet-i kerîmesini okudu. Sonra, onlara tesellî verip; **"Allahü teâlânın ihsânlarına, ikrâmlarına güveniniz. O'na sarılıp, O'ndan umunuz. Feryâd etmeyiniz! Asıl musîbete uğrayan, sevâbdan mahrum kalandır!"** diyerek tâziyede bulundu.

Bu sözleri oradakilerin hepsi işitip selâmına cevap verdiler. Bunları söyleyen Hızır aleyhisselâm idi.[388]

Resûl-i ekremde mevt (ölüm) alâmetleri görülünce, Ümm-i Eymen, oğlu Üsâme'ye haber gönderdi. Üsâme, Hazret-i Ömer ve Ebû Ubeyde bu acı haberi alınca, ordudan ayrılıp, Mescid-i Nebevî'ye geldiler. Âişe-i Sıddîka ve diğer hâtunlar ağlayınca, Mescid-i şerîfdeki Eshâb-ı kirâm şaşırdı. Ne olduklarını anlayamadılar. Beyinlerinden vurulmuşa döndüler. Hazret-i Ali ölü gibi, hareketsiz kaldı. Hazret-i Osman'ın dili tutuldu. Hazret-i Ebû Bekr, o anda evinde idi. Koşarak geldi. Hemen hücre-i seâdete girdi. Fahr-i âlemin yüzünü açtı. Vefât etmiş olduğunu gördü. Mübârek yüzü ve her yeri latîf, nazîf olarak, nûr gibi parlıyordu. "Memâtın da, hayâtın gibi ne güzel yâ

388 İbni Sa'd, Tabakât, II, 260; Ebü'l-Fidâ, IV, 550; İbni Hacer, IV, 259.

Resûlallah!” diyerek, öptü. Çok ağladı. Mübârek yüzünü örttü. Evdekilere tesellî verdi. Mescid-i şerîfe geldi. Minbere çıkarak Eshâb-ı kirâma bir hutbe okudu. Allahü teâlâya hamd ve senâ etti ve Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimize salât okuduktan sonra; **“Her kim Muhammed aleyhisselâma îmân etmişse bilsin ki, Muhammed aleyhisselâm vefât etti. Her kim Allahü teâlâya tapıyorsa, O, hayy** (diri) **ve bâkîdir** (ölmez, ebedîdir)**”** buyurdu ve sonra; **“Muhammed** (aleyhisselâm) **resûldür. O’ndan önce de Resûller gelmiştir. O da ölecektir. Vefât ederse veya öldürülürse dîninizden, döner misiniz? Dîninden çıkan olursa, Allahü teâlâya zarar vermez. Kendine zarar verir. Dîninden dönmeyenlere, Allahü teâlâ sevâblar verir”** meâlindeki Âl-i İmrân sûresinin 144. âyet-i kerîmesini okudu. Eshâb-ı kirâma nasîhat edip, ortalığı düzene koydu. Böylece hepsi Resûlullah’ın vefât etmiş olduğuna inandı.[389] Hüzün ve keder, Eshâb-ı kirâmın yüreğine bir zehirli hançer gibi saplandı. Gözler ağlar, gözyaşları çağlar, hasret ateşi herkesin ciğerini dağlar idi.

Eshâb-ı kirâm aleyhimürrıdvân ilk iş olarak, bütün işleri idare etmesi için Hazret-i Ebû Bekr’i, halîfe seçtiler. Ona bî’at edip, tâbi oldular ve emrine göre işleri görmeye başladılar.[390]

Resûl-i ekrem efendimiz, hicretin on birinci yılında (milâdî 632) **Rebî’ul-evvel ayının 12’sinde Pazartesi günü öğleden evvel âhirete irtihâl eyledi. O anda Kamerî seneye göre 63** (şemsî seneye göre de 61) **yaşında bulunuyordu.**[391]

Peygamber efendimizi, Hazret-i Ali, Hazret-i Abbâs, Hazret-i Fadl bin Abbâs, Hazret-i Üsâme bin Zeyd yıkadılar.[392]

Yıkama esnâsında mübârek vücûdundan öyle bir misk kokusu yayıldı ki, şimdiye kadar hiç kimse öyle bir koku koklamamıştı. Sonra mübârek gömleği arkasında olarak, üç kerre yıkanıp, üç kat yeni beyâz kefene sarılıp, kefenlendi. Bir sedir üzerinde taşınıp, mescide getirildi. Daha önce sevgili Peygamberimizin haber verdiği şekilde, herkes mescidden dışarı çıktı. Melekler, bölük bölük gelip namazını kıldılar. Meleklerin kılması bitince, sahibi görünmeyen bir ses; “Giriniz! Peygamberinizin namazını kılınız!” diyordu. Bunun üzerine Eshâb-ı kirâm içeri girdi. Onlar da bölük bölük gelip imâmsız olarak sevgili Peygamberimizin namazını kıldılar. Çarşamba günü akşamına kadar ancak bitirebildiler.

“Allahü teâlânın ihsânlarına, ikrâmlarına güveniniz. O’na sarılıp, O’ndan umunuz. Feryâd etmeyiniz! Asıl musîbete u rayan, sevâbdan mahrum kalandır!”
Hadîs-i şerîf

389 Buhârî, Fezâilü’s-Sahâbe, 5; İbni Hişâm, Sîret, II, 655; İbni Sa’d, Tabakât, II, 271; Hâkim, Müstedrek, II, 323; Süheylî, Ravdü’l-ünf, IV, 443; İbni Kesîr, Sire, IV, 480.
390 İbni Hişâm, Sîret, II, 655; Süheylî, Ravdü’l-ünf, IV, 444; Taberî, Târih, II, 442.
391 İbni Sa’d, Tabakât, II, 272; Süheylî, Ravd-ül-ünf, VII, 578; Taberî, Târih, II, 441.
392 Tirmizî, Şemâil-i şerîfe, 396.

Mihrâb-ı Şerîf Ravda-i Mutahhara / Mescid-i Nebî

Peygamber efendimizin "aleyhissalâtü vesselâm" Mescid-i şerîfinde, "Ravda-i mutahhara / Cennet Bahçesi" denilen bölüm.

Sevgili Peygamberimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" imâm olarak namaz kıldırdığı mihrâb görülmektedir.

Bu fotoğrafta görülmemekle beraber sol tarafta mübârek kabr-i şerîfleri (hücre-i saâdet) bulunmaktadır.

Minber-i Şerîf - Ravda-i Mutahhara/ Mescid-i Nebî

Sevgili Peygamberimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" Cumâ hutbesini okuduğu minber, görülmektedir.

O zamanki minber-i şerîf, üç basamak ve bir metre yüksekliğinde idi. 654 [m.1256] yangınında tamamen yandı. Çeşitli yıllarda, çeşitli minberler yapılmış, bugünkü oniki basamaklı ve yedi metre yüksekliğinde mermer minberi, sultân III. Murâd hân (h.998) m.1590'da İstanbul'dan göndermiştir.

Eshâb-ı kirâm, sevgili Peygamberimizin mübârek kabrinin kazılması hususunda Hazret-i Ebû Bekr'in hatırlattığı şu hadîs-i şerîfe uydular: **"Peygamberler, rûhlarını teslîm ettikleri yerde defn olunurlar."** Ebû Talha-ı Ensârî hazretlerinin, lahd şeklinde kazdığı kabr-i şerîfe, Salıyı Çarşambaya bağlıyan (Çarşamba gecesi) gece yarısına doğru defnedildi. Hazret-i Abbâs'ın oğlu Kusem, kabirdeki hizmeti bitirip en son çıkan idi. Dedi ki: "Resûlullah'ın mübârek yüzünü en son gören benim. Mübârek dudakları kıpırdıyordu. Üzerine eğilip kulak verdim; **'Yâ Rabbî! Ümmetim!... Yâ Rabbi! Ümmetim!..'** diye yalvarıyordu."[393]

Sevgili Peygamberimiz, âhirete irtihâl ettiği gün, Abdullah bin Zeyd hazretleri; "Yâ Rabbî! Ben bu gözü, Habîbinin mübârek nûrlu yüzüne bakmak için isterdim. O görünmez olunca, artık ne yapayım! Yâ Rabbî, gözümü al!" diye duâ etti ve göremez oldu...

Resûllullah efendimizin vefâtında muhterem halası Safiyye binti Abdülmuttalib radıyallahü anhâ şu mersiyeyi söyledi:

Yâ Resûlallah! Sen bizim ümidimizdin,
Sen bize hep iyilik edenimizdin.

Sen, değildin hiç, haksızlık edenlerden,
Sen, şefkat sahibi ve yol gösterenlerden.

Ve dahî anlatılmayan ilim deryâsı.
Bugün ağlayanların, senin içindir feryâdı.

Senin yoluna hep ecdâdım fedâ olsun!
Malım, canım, bütün varlığım fedâ olsun.

Âh! Şimdi aramızda sağ olsaydınız,
Ne kadar mesrûr olurduk kalsaydınız.

Hak teâlânın hükmü bu, yâ sabır diyoruz,
Bilmem ki ne yapsak, hep figân ediyoruz.,

Allahın selâmı, sana olsun yâ Resûlallah!
Adn Cennetine girip kalasın yâ Resûlallah!

393 *İbni Sa'd, Tabakât, II, 298.*

KRONOLOJİ

Not: (b), Bi'set senelerini; **(m), Miladî** seneleri ve **(h), Hicrî s**eneleri göstermektedir.

m.570	Hazret-i Abdullah ile Hazret-i Âmine'nin evlenmeleri. Sevgili Peygamberimizin mübârek nûrunun annesine geçmesi (Cemâzil-evvel/Temmuz). Bolluk senesi. Resûlullah'ın babası hazret-i Abdullah'ın vefâtı (Receb/Eylül).
571	Fil Vak'ası (Muharrem/Şubat). **Sultân-ı Kâinat Muhammed aleyhisselâmın doğumu** (12 Rebî'ul-evvel Pazartesi/20 Nisan; hicretten h.53 (m.51) sene önce, Fil Vak'asından 55 gün sonra.) Süt annesi Halîme'ye verilmesi (Rebî'ul-âhir).
573	Hazret-i Ebû Bekir'in, radıyallahü anh doğumu.
576	Süt annesi tarafından Mekke'ye getirilerek annesi Âmine'ye teslim edilmesi.
577	Sevgili Peygamberimizin Annesi Âmine'nin Ebvâ'da vefâtı. Ümmü Eymen'in Resûlullah'ı Mekke'de dedesi Abdülmuttalib'e teslimi. Hazret-i Osman'ın, radıyallahü anh doğumu.
579	Dedesi Adülmuttalib'in vefâtı ve amcası Ebû Tâlib'e emanet edilmesi.
583	Amcası Ebû Tâlib'le beraber, Şam ticaret kervanı ile yola çıkıp Busrâ'dan dönmesi. Hazret-i Ömer'in, radıyallahü anh doğumu.
588	Amcası Zübeyr ile beraber Yemen'e gitmesi.
591	Hazret-i Ebû Bekr ile Şam'a gitmeleri. Resûllullah'ın Hılf-ül Füdûl Cemiyetine katılması.
595	Hazret-i Hadîce'ye ait ticaret kervanı ile Busrâ şehrine gitmesi.
596	Hazret-i Hadîce ile evlenmesi.
599	Hazret-i Ali'nin, radıyallahü anh doğumu.
600	Kus bin Sa'îde'nin, Ukâz panayırında Resûlullah'ın peygamberliğini müjdelediği bir hitabe okuması.
605	Kâbe'nin tamiri sırasında Hacer-ül-esved'in yerine konulması için hakemlik yapması.
b.1/610	**Bi'set:** 40 yaşındayken, Peygamberliğinin bildirilmesi (17 Ramazân, Pazartesi). Hirâ Dağındaki (Cebel-i Nûr'dakî) mağarada ilk vahiy (Alak sûresinin ilk beş âyetinin nüzulü) (Ramazân/Ağustos).
2/611	Vahyin bir süre kesilmesi üzerine, Peygamber Efendimizin Cebrâil aleyhisselâmı görme arzusu ile sık sık Hirâ Dağındaki mağaraya gitmeleri. İsrâfîl aleyhisselâmın gelip bâzı şeyler öğretmesi.
3/612	**İlk müslümanlar:** Hazret-i Hadîce, Ebû Bekr-i Sıddîk, Ali bin Ebû Talib, Zeyd bin Hârise (ve hanımı Ümmü Eymen), Osman bin Affan, Talha bin Ubeydullah, Zübeyr bin Avvâm, Abdurrahmân bin Avf, Sa'd bin Ebî Vakkâs.
4/613	Resûllullah'ın yakın akrabalarından başlayarak insanlığı İslâm'a dâvet etmeleri. Müşriklerin müslümanlara eziyet ve işkenceye başlaması. **İlk şehîdler:** Hazret-i Yâser, oğlu hazret-i Abdullah ve hanımı hazret-i Sümeyye. Hazret-i Âişe'nin, radıyallahü anhâ doğumu.

5/614	Habeşistan'a ilk hicret (Receb/Mayıs). Muhâcirlerin Habeşistan'dan Medîne'ye dönmeleri (Şevvâl/Temmuz).
6/615	Hazret-i Hamza'nın müslüman olması. Hazret-i Ömer'in müslüman olması. Habeşistan'a ikinci hicret. Resûlullah'ın ve müslümanların Dârül-erkâm'dan çıkmaları.
7/616	Muhâsara'nın başlaması (Muharrem).
8/617	Hazret-i Osman ve zevcesi hazret-i Rukayye'nin Habeşistan'dan dönmeleri.
9/618	**Şakk'ül-kamer Mucizesi:** Resûlullah'ın işaretiyle ayın ikiye ayrılması.
10/619	Muhâsara'nın kaldırılması. Ebû Tâlib'in vefâtı (7 Ramazân/28 Nisan). Hazret-i Hadîce vâlidemizin vefâtı (10 Ramazân/1 Mayıs). Resûlullah'ın hazret-i Sevde binti Zem'a ile evlenmesi (Ramazân/Mayıs). Resûlullah'ın Zeyd bin Hârise ile Tâif'e gitmesi (Şevvâl/Mayıs). Nusaybin Cinnîlerinin İslâmiyeti kabul etmeleri. Resûlullah'ın Tâif'den Mekke'ye dönmeleri (23 Zilkâde).
11/620	Mîrâc mucizesi ve beş vakit namazın farz kılınması (27 Receb). Cebrâîl aleyhisselâmın Resûlullah'a Kâbe-i şerîfin kapısı yanında iki gün imâm olması. Akabe mülâkatı (10 Zilhicce/17 Temmuz).
11/621	Resûlullah'ın hazret-i Âişe ile nikâhının kıyılması (Şevvâl). Birinci Akabe bî'atı (10 Zilhicce/6 Temmuz Pazartesi). Resûlullah'ın İslâmiyet'i öğretmesi için Mus'ab bin Umeyr'i Medîne'ye göndermesi.
12/622	**Senet-üs-sürûr (Sevinç yılı):** Medîne halkının çoğunun İslâmiyeti kabûl etmeleri. İkinci Akabe bî'atı (12 Zilhicce/28 Haziran Pazartesi).
13/1/622	**Bi'setin 13.cü, Hicretin 1.ci, Milâdın 622.ci senesi.** **Hicrî Sene:** Müslümanların Hicrî kamerî sene başlangıcı (1 Muharrem/16 Temmuz). **Senet-ül-izin:** Müslümanların Mekke'den Medîne'ye hicret etmelerine izin verilmesi. Müşriklerin Dâr-ün-nedve'de toplanıp Resûlullah'ı öldürme kararı alması (26 Safer/8 Eylül). **HİCRET:** Resûlullah'ın, hazret-i Ebû Bekir ile Sevr mağarasına hareketi (27 Safer, Perşembe/9 Eylül). Sevr Dağındaki mağaradan Medîne'ye doğru yola çıkmaları (1 Rebî'ul-evvel, Pazartesi/13 Eylül). Kubâ Köyü'ne varmaları (8 Rebî'ul-evvel, Pazartesi/20 Eylül). Kubâ Mescidi'nin inşâsı (8-11 Rebî'ul-evvel/20-23 Eylül). Resûlullah'ın, Kubâ' ile Medî'ne arasındaki Ranona vâdisindeki namazgâhda ilk Cum'a namazını kıldırması (12 Rebî'ul-evvel, Cum'a/24 Eylül). Medîne'ye varış (12 Rebî'ul-evvel, Cum'a/24 Eylül). Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin evine misafir olmaları. Mescid-i Nebevî'nin inşasına başlanması (Rebî'ul-evvel/Eylül). Aile fertlerinin Medîne'ye gelişi. Ezân-ı Muhammedînin günde beş vakit okunmağa başlanması. Selmân-ı Fârisî'nin Müslüman olması.

h.1/623	Muhâcirlerle Ensâr arasında kardeşlik tesis edilmesi. **İlk yazılı andlaşma:** Medîne vesikası ve Medîne vâdisinin harem olarak tesbiti (Ramazân/Mart). Savaşa izin verilmesi. İlk seriyye: Hazret-i Hamza'nın Îys/Sif-ül-bahr) seriyyesi (Ramazân/Mart). Mescid-i Nebevî'nin inşasının tamamlanması (Şevvâl/Nisan). Mescid-i Nebevî'de Soffa'nın tesisi. Medîne'de çarşı ve pazar yeri kurulması. Müslümânların ilk nüfus sayımının yapılması. Ubeyde bin Hâris'in Rabiğ Seferi (Şevvâl/Nisan). Sa'd bin Ebû Vakkas'ın Harrâr Seriyyesi (Zilkâde/Mayıs). Es'ad bin Zürâre, Berâ bin Ma'rûr, Külsüm bin Hidm'in vefâtları. Osman bin Maz'ûn'un vefâtı ile Cennet-ül Bâkî'nin mezarlık için tahsisi (Zilhicce/Haziran).
2/623	Resûlullah'ın ilk defa aşûre günü oruc tutması (10 Muharrem/14 Temmuz). **İlk Gazâ:** Ebvâ (Veddân) Gazâsı (12 Safer/15 Ağustos) Buvât Gazâsı (1 Rebî'ul-evvel/2 Eylül). Birinci Bedr/Safevân Gazâsı (Rebî'ul-evvel/Eylül). Zül Uşeyre Gazâsı (1 Cemâziyelevvel/31 Ekim).
2/624	Abdullah bin Cahş'ın Batn-ı Nahle Seriyyesi (20 Receb/17 Ocak). Hazret-i Ali ile Hazret-i Fâtıma'nın nikâhlarının akdedilmesi (Receb/Ocak). Kıblenin Mescid-i Aksâ'dan Mescid-i Haram'a/Kâbe'ye çevrilmesi (11 Şa'ban, Salı/7 Şubat). Orucun farz kılınması (Şa'ban/Şubat). Terâvih namazının kılınmaya başlanması (1 Ramazân/26 Şubat). Habeşistan'daki Eshâbdan 33 kişinin daha, Bedr'den önce Mekke'ye dönmesi. Bunlardan; 2'sinin Mekke-i mükerreme'de vefât etmesi, 7'sinin müşrikler tarafından habs edilmesi, 24'ünün Medîne-i münevvereye varıp Bedr Gazâsı'na iştirâk etmeleri. Bedr Gazâsı (12 Ramazân/13 Mart). Ebû Cehl'in öldürülmesi. Resûlullah'ın kızı hazret-i Rukayye'nin vefâtı (Ramazân/Mart). Zekâtın farz kılınması (Ramazân/Mart). Fıtr sadakasının (Fitrenin) emredilmesi (Ramazân/Mart). İlk Ramazân bayramı ve bayram namazının kılınması (1 Şevvâl/27 Mart). Resûlullah'ın hazret-i Âişe ile evlenmesi (Şevvâl/Nisan). Hazret-i Zeyneb'in Mekke'den Medine'ye gelirken saldırıya uğraması (Şevvâl'in başları/Mart). Karkara-i Kedr Gazâsı (5 Şevvâl/31 Mart). Benî Kaynukâ Gazâsı (15 Şevvâl/10 Nisan). Sevîk Gazâsı (5 Zilhicce/29 Mayıs). Hazret-i Ali ile Hazret-i Fâtıma'nın evlenmeleri (Zilhicce/Mayıs). **İlk kurban bayramının** idrâk edilmesi (10 Zilhicce/3 Haziran).
3/624	Kâ'b bin Eşref'in öldürülmesi (4 Rebî'ul-evvel/25 Ağustos). Enmâr (Gatfân, Zî-emr) Gazâsı (12 Rebî'ul-evvel/2 Eylül). Bahrân (Necrân) Gazâsı (6 Cemâziyelevvel/25 Ekim). Hazret-i Osman'ın, Hazret-i Ümmü Gülsüm ile evlenmesi (Cemâziyelâhir).

3/625	Resûlullah'ın Hazret-i Hafsa ile evlenmesi (Şa'ban/Ocak). Hazret-i Hasan'ın doğumu (15 Ramazân/1 Mart). Uhud Gazâsı (7 Şevvâl Cumartesi /23 Mart). Hamrâ-ül-esed Gazâsı (16 Şevvâl/1 Nisan).
4/625	Abdullah bin Üneys'in, Hâlid bin Süfyân'ı katletmesi (5 Muharrem/17 Haziran). Recî' Vak'ası (Safer/Temmuz). Bi'r-i Maûne Vak'ası (19 Safer/31 Temmuz). Benî Nadîr Gazâsı (Rebî'ul-evvel/Ağustos). İçkinin kısmen harâm kılınması (Rebî'ul-evvel/Ağustos-Eylül). Hazret-i Osman ve Hazret-i Rukayye'nin oğlu Abdullah'ın vefâtı (Cemâziyel-evvel/ Ekim). Ebû Seleme'nin vefâtı (23 Cemâziyelâhir/30 Kasım).
4/626	Hazret-i Hüseyin'in doğumu (5 Şa'bân/10 Ocak). Resûlullah'ın Hazret-i Zeyneb binti Huzeyme ile evlenmesi (Ramazan). Resûlullah'ın hazret-i Ümmü Seleme ile evlenmesi (Şevvâl ayı sonları/Nisan başları). Fâtıma binti Esed'in vefâtı. Küçük Bedr Gazâsı (1 Zilkâde/4 Nisan).
5/626	Zâtürrika' Gazâsı (10 Muharrem/11 Haziran). Dûmetü'l Cendel Gazâsı (25 Rebî'ul-evvel/24 Ağustos). Hazret-i Zeyneb binti Huzeyme vâlidemizin vefâtı (Rebî'ul-âhir/Eylül). Müslüman olan Benî Müzeyne heyetinin Medîne'ye gelmesi (Receb/Aralık). Müreysî (Benî Mustalak) Gazâsı (2 Şa'ban/27 Aralık). Hazret-i Âişe'ye iftirâ atılması. Teyemmüm âyetinin nâzil olması.
5/627	Resûlullah'ın Hazret-i Cüveyriye binti Hâris ile evlenmesi (Şa'ban). Hendek (Ahzâb) Gazâsı (Şevvâl/Mart). Benî Kureyzâ Gazâsı (23 Zilkâde/15 Nisan). Resûlullah'ın Hazret-i Zeyneb binti Cahş ile evlenmesi (1 Zilkâde/24 Mart). Resûlullah'ın Hazret-i Reyhâne binti Amr ile evlenmesi (Zilhicce/Nisan-Mayıs).
6/627	Muhammed bin Mesleme'nin Kurtâ Seriyyesi (10 Muharrem/1 Haziran). Hazret-i Ali'nin Benî Sa'd bin Fedek Seriyyesi. Gâbe (Zî Karde) Gazâsı (2 Rebî'ul-evvel/22 Temmuz). Gamre Seriyyesi (Rebî'ul-evvel). Muhammed bin Mesleme'nin Zî'l kussa Seriyyesi (Rebî'ul-evvel). Ebû Ubeyde bin Cerrâh'ın Zî'l kussa Seriyyesi (Rebî'ul-âhir/Eylül). Zeyd bin Hârise'nin Cemûm Seriyyesi (Rebî'ul-âhir). Benî Lıhyân Gazvesi (1 Cemâziyelevvel/18 Eylül). Zeyd bin Hârise'nin Îys-Keşif Seriyyesi (Cemâziyelevvel). Ebü'l Âs'ın Müslüman olması. Zeyd bin Hârise'nin Tarf Seriyyesi (Cemâziyelâhir/Ekim-Kasım). Zeyd bin Hârise'nin Vâdi-yül Kurâ Seriyyesi (Receb/Kasım-Aralık). Zeyd bin Hârise'nin Şam Seferi/Ticaret Kervanı (Receb). Abdurrahman bin Avf'ın Dûmetü'l Cendel Seriyyesi (Şa'ban/Aralık). Zeyd bin Hârise'nin Medyen Seriyyesi (Şa'ban/Aralık). Hazret-i Ali'nin Fedek Seriyyesi (Şa'ban/Aralık).

6/628	Zeyd bin Hârise'nin Ümmü Kırfe Seriyyesi (Ramazân/Ocak). Medîne'de kuraklık yaşanması/Yağmur duâsına çıkılması (Ramazân). Abdullah bin Atik'in Ebû Râfi Seriyyesi (Ramazân/Ocak). Abdullah bin Revâha'nın Hayber Keşif Seriyyesi (Ramazân/Şubat). Abdullah bin Revâha'nın Üseyyir bin Zarim Seriyyesi (Şevvâl/Şubat). Kürz bin Câbir el-Fihrî Seriyyesi (Zilkâde/Mart). Ömre Seferi (2 Zilkâde/14 Mart). Bî'at-ı rıdvân (Zilkâde/Mart-Nisan). Hudeybiye Andlaşması (Zilhicce/Nisan). Feth Sûresinin nâzil olması. Benî Huzâa, Benî Eslem ve Benî Huşenî hey'etlerinin Medîne'ye gelip müslüman olmaları. İçkinin kat'i olarak harâm kılınması. Resûlullah'ın deve ve at yarışına müsâde etmesi.
6, 7/628	Resûlullah'ın İslâm'a dâvet mektupları göndermesi (Zilhicce ayının son günleri-Muharrem ayının başları/Mayıs).
7/628	Zeyd bin Hârise'nin Hasmi Seriyyesi (Cemâziyelâhir). Habeş Necâşîsi Eshame'nin müslüman olması. Hazret-i Ümmü Habîbe'nin nikâh akdi. Mısır Mukavkas'ının Mâriye'yi Resûlullah'a göndermesi. Hazret-i Âişe validemizin annesi Ümmü Rumân radıyallahü anhânın vefâtı. Ebü'l-Âs'ın müslüman olup Resûlullah'ın kızı Zeyneb ile yeniden nikâhı (Muharrem/Mayıs). Hayber Gazâsı (Muharrem sonu-Safer/Haziran). Zeyneb binti Hâris'in Resûlullah'ı zehirleme teşebbüsü. Zeyneb binti Huyey'in Resûlullah'a safiy olarak verilmesi. Habeşistan'a hicret etmiş olan Eshâbdan kalanların da Medîne'ye avdet etmeleri (Safer). Eş'arîlerin Medine'ye gelip Eshâb-ı kirâm olmakla şereflenmeleri. Leyle-i Târîs: Resûlullah'ın Eshâbı ile uykuya dalıp sabah namazına kalkamamaları. Resûlullah'ın hazret-i Ümmü Habîbe ile evlenmesi. Resûlullah'ın sütannesi Süveybe'nin vefâtı. Yemen hâkimi Bâzân'ın müslüman olması (Cemâzilevvel/Eylül). Güneşin, Hazret-i Ali'nin ikindi namazı için ufuktan geri gelme mucizesi. Vâdi-yül-kurâ Gazâsı (Cemâziyelâhir/Ekim). Resûlullah'ın Hazret-i Safiyye binti Huyey ile evlenmesi. Hazret-i Ömer'in Türebe Seriyyesi (Şa'bân/Aralık). Hazret-i Ebû Bekr'in Necd Seriyyesi (Şa'bân/Aralık). Beşîr bin Sa'd Ensârî'nin Fedek/Mürre Seriyyesi (Şa'bân/Aralık).
7/629	Gâlib bin Abdullah Leysî'nin Meyfaa Seriyyesi (Ramazân/Ocak). Beşir bin Sa'd Ensârî'nin Cinâb Seriyyesi(Şevvâl/Şubat). Ömre-tül Kazâ Seferi (Zilkâde-Zilhicce/Mart). Resûlullah'ın Meymûne binti Hâris ile evlenmesi (Zilkâde/Mart).

8/629	Resûlullah'ın kızı hazret-i Zeyneb'in vefâtı (Safer). Hâlid bin Velîd, Amr bin Âs ve Osman bin Talha'nın müslüman olması (Safer). Gâlib bin Abdullah'ın Kudeyd Seriyyesi (Safer/Haziran). Gâlib bin Abdullah'ın Fedek Seriyyesi (Safer/Haziran). Mûte harbi (Cemâziyelevvel/Eylül). Amr bin Âs'ın Zât-i Selâsil Seriyyesi (Cemâziyelâhir/Ekim). Kureyşlilerin Hudeybiye Andlaşması'nı ihlâl etmesi üzerine Ebû Süfyân'ın sulh teşebbüsü.
8/630	Resûlullah'ın Mekke fethi için yola çıkması (10 Ramazân/1 Ocak). Mekke'nin Fethi (20 Ramazân, Perşembe/11 Ocak). Resûlullah'ın, annesi hazret-i Âmine'nin Ebvâ'daki kabrini ziyaret etmesi. Putların yıkılması. Huneyn Gazâsı (11 Şevvâl/1 Şubat). Resûlullah'ın, süt kız kardeşi Şeymâ ile görüşmesi. Tâif Gazâsı (Şevvâl/Şubat). Resûlullah'ın Cirâne'de Huneyn ganimetlerini taksim etmesi (5-18 Zilkâde/24 Şubat-9 Mart). Resûlullah'ın ömre yapması (19 Zilkâde/10 Mart). Mescid-i Nebevî'ye üç basamaklı bir minber yapılması. Resûlullah'ın oğlu İbrâhim'in doğumu (Zilhicce).
9/630	Resûlullah'ın bazı kabilelere zekât memurları göndermesi (Muharrem/Nisan-Mayıs). Uyeyne bin Hısn El-Fezârî Seriyyesi (Muharrem). Tebük Gazâsı (Receb/Ekim). Hâlid bin Velîd'in Dûmetü'l-Cendel seriyyesi (Receb). Resûlullah'ın münâfıklara ait Mescid-i Dırâr'ı yıktırması. Habeşistan hükümdarı/Necâşî Eshame'nin vefâtı (Receb/Ekim). Hazret-i Ebû Bekr'in Reml Seriyyesi (Şa'bân). Resûlullah'ın kızı Hazret-i Ümmü Gülsüm'ün vefâtı (Şa'ban). Resûlullah'ın, Heraklius'a ikinci defa İslâm'a dâvet mektubu göndermesi. Senetül-vüfûd (Elçiler yılı). Kâ'b bin Züheyr'in müslüman olması ve Resûlullah'ın hırkasını ona hediye etmesi.
9/631	Münâfıkların reisi Abdullah bin Übey'in ölümü (Zilkâde). Haccın farz oluşu. Hazret-i Ebû Bekir'in hac emîri tayin edilmesi (Zilkâde-Zilhicce/Şubat-Mart). Hazret-i Ali'nin de Berâe suresinin baş tarafını tebliğ için Mekke'ye gönderilmesi (Zilhicce/Mart).
10/631	Hâlid bin Velîd'in Benî Hâris Seriyyesi (Rebî'ul-evvel/Haziran). Hazret-i Ali'nin Yemen/Mezhic Seriyyesi (Ramazân/Aralık). Yemen vâlisi Bâzân'ın vefâtı. Necâşî'nin kızkardeşinin oğlu Fîrûz'un müslüman olması. Müseyleme-tül Kezzâb'ın peygamberlik iddiasında bulunması.
10/632	Resûlullah'ın oğlu İbrâhim'in vefâtı. **Vedâ haccı:** Resûlullah'ın hac için Medîne'den hareketi (25 Zilkâde/22 Şubat). Resûlullah'ın Vedâ hutbesini irâd buyurmaları (9 Zilhicce/7 Mart). Vedâ tavafı (14 Zilhicce/12 Mart Perşembe). Hazret-i Reyhâne binti Amr'ın vefâtı.

11/632	Cebrâil aleyhisselâmın Resûlullah'a Kur'ân-ı kerîmin tamamını iki defa okuması. Üsâme bin Zeyd'in Şam'a gidecek orduya kumandan tayin edilmesi. Resûlullah'ın başının ağrımaya başlaması (26 Safer/24 Mayıs, Pazar). Resûlullah'ın ateşinin şiddetlenmesi, sıtma (humma) hastalığının başlaması (27 Safer/25 Mayıs Pazartesi). Peygamberlik iddiasında bulunan Esved-i Anesî'nin katli (8 Rebî'ul-evvel/4 Haziran Perşembe). Resûlullah'ın Hazret-i Ebû Bekr-i imâmete geçirmesi (8 Rebî'ul-evvel/4 Haziran, Yatsı namazı). Resûlullah'ın hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîk'a uyarak son namazını edâsı (12 Rebî'ul-evvel Pazatesi günü Sahah namâzı). **Resûlullah'ın vefâtı:** (12 Rebî'ul-evvel/8 Haziran Pazartesi öğleden evvel). Hazret-i Ebû Bekr'in halîfe seçilmesi (12 Rebî'ul-evvel/8 Haziran Pazartesi). Resûlullah'ın Salıyı Çarşambaya bağlıyan (Çarşamba gecesi) gece yarısı defnedilmesi. Üsâme bin Zeyd'in mürtedler üzerine gönderilmesi (16 Rebî'ul-evvel/12 Haziran Cum'a). Üsâme bin Zeyd'in zafer ile geri dönmesi (26 Rebî'ul-âhir/22 Temmuz Salı).

BEN NEYİM HEM NEYİM VAR!

Bu bağçede benim için, ne gül, ne lâle var,
bu pazarda ne alış veriş, ne de pâra var,
ne kudret ve tesarruf ve ne mal, ne de mülk var,
ne derd, ne zevk ve ne de merhem, ve ne yâre var,
bu dünyâda bilseydim, ben neyim, hem neyim var?

Vücûd, lutf-i ilâhî, hayât, rahmet-i Kerîm!
ağız, atıyye-i Rahmân, kelâm fadl-ı Kadîm!
beden, binâ-yı Hudâ, rûh, nefha-i tekrîm,
kuvvet, ihsân-ı kudret, duygular, vaz'ı Hakîm,
bu dünyâda bilseydim, ben neyim, hem neyim var?

Bu dünyâda gerçekden, benim hiçbir şeyim yok,
ne varsa hep Onundur, mülkünde şerîki yok.
Cihâna gelip gitme, benim de elimde yok,
bu benimdir demeğe, güvenecek sened yok,
bu dünyâda bilseydim, ben neyim, hem neyim var.

Varlığım bir görünüş, rûhum bir emânetdir,
ben demek bile, Ona, pek çirkin bir şirketdir,
kula düşen vazîfe, sâhibe itâ'atdır,
bana (kulum!) demesi, lütûfdur, inâyetdir,
bu dünyâda bilseydim, ben neyim, hem neyim var?

Benim fakîr ve muhtâc, gınâ, ihsân Hakkındır,
(adem) benim sermâyem, vücûd, hayât Hakkındır.
Ezel, ebed ve hem de, kahr, galebe Hakkındır,
dünyâda ve ukbâda her görünen Hakkındır.
Bu dünyâda bilseydim, ben neyim, hem neyim var.

Yimek, içmek, lezzetler, razzâk sıfatındandır,
râhat bir nefes almak, rahmet-i Hudâdandır.
Gelen her iyilik de, onun ikrâmındandır.
en büyük ni'met olan, (Îmân) da, hep ondandır,
bu dünyâda bilseydim, ben neyim, hem neyim var.

Nasîb yok ise gelmez, rızkım gökden ve yerden,
ne otdan ve ne etden, hâsılı hiçbir elden.
Gelir takdîr edilen, hâtırımda yok iken,
fazla ve noksan gelmez, rızıklar mukadderden,
bu dünyâda bilseydim, ben neyim, hem neyim var.

Kara geceyi gündüz, günü akşam edemem,
kar ile suyu ateş, gümüşü wolfram edemem.
Yer küreyi durdurup ve perîşân edemem,
kışın kar bulutunu, ebr-i nîsân edemem,
bu dünyâda bilseydim, ben neyim, hem neyim var

Ademde iken beni, seçdi Rabbim bir demde,
gıdâmı etdi hâzır, hemen rahm-i mâderde.
Meleklere emr edip, hizmete kıldı bende,
dünyâya çıkararak, kendine etdi perde,
bu dünyâda bilseydim, ben neyim, hem neyim var.

DİNDEN DÖNME HAREKETLERİ

Peygamber efendimizin sallallahü aleyhi ve sellem yirmi üç senelik peygamberliği zamanında Arabistan Yarımadasının tamamı ve diğer yerlerden insanlardan pek çoğu bölük bölük gelip Müslüman oldular. Allahü teâlâyâ îmân edip, her sözünde ve her işinde O'nun gönderdiği Peygamberine tâbi oldular. Resûlullah vefât etdiği zaman yeryüzünde yüzyirmidörtbinden ziyâde (bir rivayetde yüzellibin civarında) Sahâbî mevcud idi.

Vedâ haccından sonra Araplar arasında bâzı kimseler peygamberlik dâvâsına kalkıştı. Bunların ilki, Benî Ans kabîlesinden Esved-i Anesî idi. Asıl ismi Abhele bin Ka'b'dır. Birtakım hîlelerle, Yemen halkından birçok kimseyi aldattı. Necrân ahâlisi de ona tâbi oldu. San'a'yı zaptedip, fitne çemberini genişletti. Resûlullah efendimiz, hasta olmalarına rağmen, Esved-i Anesî gibi yalancıların yaptıkları tahribat üzerinde ehemmiyetle durdular. Bu yalancının öldürüldüğü, Peygamber efendimize vahiyle bildirildi. Resûlullah bu hâdiseyi ertesi günü, **"Dün gece, yalancı Esved-i Anesî, kardeşlerimizden biri tarafından öldürüldü"** diye Eshâba müjdeledi.

Peygamberimizin vefâtından sonra, münâfıkların, Yahudilerin ve Hıristiyanların kışkırtmaları ile topluluklar hâlinde **irtidâd** (dinden dönme) hareketleri başladı. Bu hareketler büyük boyutlara ulaştı.

Resûlullah'ın vefâtı üzerine Eshâb-ı kirâm aleyhimürrıdvân sözbirliği ile Ebû Bekr-i Sıddîk'ı radıyallahü anh halîfe seçti.

Müslüman görünmelerine rağmen henüz İslâmiyete ısınmamış bedevî Arapların bir kısmı Peygamber efendimizin vefât etmesini fırsat bilerek, farz olan ibâdetleri özellikle zekât vermeyi reddettiler. Eshâb-ı kirâmdan "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'in" kendilerine vazife ile gelmiş olanları şehîd etdiler. Müslüman iken, İslâm dînini terk ettiler. Mürted oldular. Yemen'deki ve başka yerlerdeki memûrlar geri gelmeğe, kara haberler getirmeye başladılar. İrtidâd tehlikesi birdenbire büyüdü. Her tarafı dehşet bürüdü.

Mürtedlerin sayısı yanında müslümanlar pek az idi. Ebû Bekr-i Sıddîk radıyallahü anh mürtedlerle muhârebeyi göze aldı. Medîne'ye hücûma hâzırlanan düşman üzerine, gece şiddetli bir çıkış yaparak, sabâha kadar savaşdı. Hepsini dağıtdı. Uzakdaki mürtedlerle muhârebeye gitmek üzere devesine bindi.

Hazret-i Âişe buyurdu ki: "Babam Arapların irtidâd ettikleri o günlerde kılıcını sıyırıp devesine binince, hazret-i Alî yanına vardı, devesinin yularını tuttu ve; "Ey Resûlün halîfesi! Nereye gidiyorsun? Sana Resûlullah'ın Uhud muhârebesinde söylediğini söylerim. O gün sana, **"Kılıcını kınına sok! Ölümünle bizi yakma!"** bu-

"Ey sevgili Peygamberim! Onlara de ki, e er Allah'ı seviyorsanız ve Allah'ın da, sizi sevmesini istiyorsanız, bana tâbi olunuz! Allah bana tâbi olanları sever."
Âl-i İmrân: 31

yurmuşdu. Vallahi, sana bir hâl olur ise, müslümanlar, senden sonra düzen bulmaz" dedi. Eshâb-ı kirâmın hepsi, hazret-i Alîyi "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" tasdîk etdi. Halîfe hazretleri Medîne-i münevvereye döndü. Mürtedler üzerine birlikler sevk etti.

Halîfe, önce Medîne'ye yakın dört kabîle üzerine yürüyüp, bunları itâate getirdi. Sonra, onbir kabîleye birlikler gönderdi. Bunlardan İkrime emrindeki asker, Yemâme'de, Müseyleme'nin kırkbin askerine karşı gelemedi. Halîfe, Hâlid bin Velîdi imdâda gönderdi. Hâlid, Talîha bin Hüveylid ve Sücâh binti Hâris ve Mâlik bin Nüveyre'yi perîşan edip Medîne'ye döndü. Yemâme'de de büyük zafer kazandı. Yirmibin mürted öldürdü. İki bine yakın müslüman şehîd oldu. Amr ibni Âs da, Huzâ'a kabîlesini îmâna getirdi. Alâ bin Hadremî, Bahreyn'de çetin muhârebeler yapıp mürtedleri dağıtdı. Huzeyfe ve Arfece ve İkrime, Ummân ve Bahreyn'de birleşip, mürtedleri bozdular. Onbin mürted öldürdüler. Halîfe, Hâlid bin Velîd'i Irak tarafına gönderdi. Hîre'den yüzbin altın cizye aldı. Hürmüz kumandasındaki İran ordusunu bozdu. Basra'da otuzbin kişilik orduyu perişan etdi. İmdada gelen düşman ordusundan yetmiş bin kâfir öldürüldü. Sonra, çeşidli muhârebelerle, büyük şehirler aldı. Halîfe, Medîne'de ordu toplayıp, Ebû Ubeyde'yi Şam tarafına, Amr ibni Âs'ı da Filistin'e gönderdi. Sonra Yezîd bin Ebû Süfyân'ı Şam'a yardımcı gönderdi. Sonra asker toplayıp, hazret-i Mu'âviye'yi, kardeşi Yezîd'e yardıma gönderdi. Hâlid bin Velîd'i de, Irak'dan Şam'a gönderdi. Hâlid, askerin bir kısmını Müsennâ'ya bırakıp, birçok muhârebe ve zaferlerle Suriye'ye geldi. İslâm askerleri birleşerek Ecnâdeyn'de büyük rum ordusunu yendiler. Sonra, Yermük'de kırkaltıbin islâm askeri, Heraklius'un ikiyüzkırk bin askeri ile uzun ve çok çetin savaşlar yapıp galib geldi. Yüzbinden ziyâde rum askeri öldürüldü. Üçbin müslüman şehîd oldu. Bu muhârebede İslâm kadınları da harb etdi. Başkumandan Hâlid bin Velîd'in ve tümen komutanı İkrime'nin şaşılacak kahramanlıkları görüldü. Bütün bu zaferler, halîfenin cesâreti, dehâsı ve güzel idâresi ve bereketi ile oldu.

Peygamber efendimizin vefâtı ile bütün Arap Yarımadasını yangın gibi saran isyan ve irtidâd hareketleri hazret-i Ebû Bekr'in üstün azmi, sarsılmaz irâdesi ve orduda yaptığı isâbetli düzenlemelerle bir sene gibi kısa bir zaman içinde bastırıldı. Hazret-i Ömer radıyallahü anh, Üsâme ordusunun Suriye'ye gönderilmesinde ve olayların önlenmesinde büyük hizmetler yaptı. Abdullah bin Süheyl konuşmaları ile, birçok kimsenin irtidâdına mâni oldu. Ebû Dücâne, hâdiselerin bastırılmasında da çok büyük hizmet gördü. Numan bin Mukarrin ve Hâlid bin Sa'îd, mürtedlerle yapılan muhârebelere katıldı ve büyük başarılar gösterdi. Böylece irtidâd fitnesinin, büyümesine meydan verilmiyerek büyük bir felaketin önüne geçilmiş ve İslâm birliğini sarsmaya yönelik büyük bir fitne ateşi söndürülmüş oldu.

Ancak açıktan gâyelerine ulaşamayacaklarını anlayan ve irtidâda kalkışan bâzı kimseler daha sonraki devirlerdeki fitne hareketlerine de katıldılar. Müslümanlar arasında meydana gelen dînî ve siyâsî ayrılıklara sebeb oldular.

İslâm tarihinde, dini red etme, dinden dönme mânâlarında **"irticâ-geriye dönme"** ve **"mürteci-geriye dönen**" tâbirleri bu hâdiselerden sonra kullanılmaya başlandı.

Mürtedlerle mücadelede, Hazret-i Ebû Bekir'in büyük katkısı oldu. Eğer böyle dirâyetli bir kimse olmasaydı tehlike bütün Arabistan'a yayılacaktı. Bunun için Hazret-i Âişe "Resûlullah'ın ruhu kabz olununca, Araplar irtidâd etti. Nifak, kabardı. Babamın üzerine çöken, dağların üzerine çökseydi, muhakkak, onları, un ufak ederdi!" demiştir.[394]

394 İbni Hişâm, Sîret, II, 665; Süheylî, Ravdü'l-ünf, IV, 474; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, XXX, 312.

Hazret-i Ebû Hüreyre de “Eğer, Ebû Bekir olmasaydı, Muhammed aleyhisselâmın vefâtından sonra Ümmet-i Muhammed, helâk olurdu!”[395] Ve, “Kendisinden başka ilâh bulunmayan O Allaha and olsun ki, Ebû Bekir, Halifeliği üzerine almasaydı, yüce Allaha ibâdet eden olmazdı!” demiş ve bu sözünü, üç kerre tekrarlamıştır.

Ebû Reca'ül'Utaridi der ki “Medîne'ye girince, insanların toplandıklarını ve bir adamın “Ben, Sana kurban olayım! Vallahi, sen, olmasaydın, muhakkak, biz helak olurduk!” diyerek bir adamın başını öptüğünü gördüm. “Bu öpen ve öpülen kimdir?” diye sordum. “Mürtedlerle Gazâsından dolayı, Ebû Bekir'in başını, Ömer, öpüyor!” dediler.”[396]

Hazret-i Âişe o günleri şöyle anlatır: Resûlullah'ın vefâtı üzerine Arap kabîlelerinden bir çokları irtidâd ettiler. Müslümanlar karanlık gecede yağmura tutulmuş gibi şaşkına döndüler. Hattâ o sırada Mekkelilerin çoğu, İslâmiyetten dönmeye hazırlandılar.

Hazret-i Süheyl bin Amr, Kâbe'nin kapısına dikilerek Mekkelilere seslendi. Onlara etkili konuşma yaparak şüphelerini giderip dinden dönmelerini önledi. Onlara şunları söyledi:

“Ey Mekkeliler! Siz, Müslüman olanların sonuncusu oldunuz. Sakın irtidâd edenlerin, Müslümanlıktan dönenlerin ilki olmayınız! Vallahi, yüce Allah, Resûl aleyhisselâmın buyurduğu gibi, bu işi, muhakkak tamamlayacaktır! Ben, Onu, şu bulunduğum yerde tek başına dikilerek, **“Benimle birlikte Lâ ilâhe illallah deyiniz de, size bakarak Araplar dine girip Arap olmayanlar, size cizye ödesin! Vallahi, Kisrâ'nın ve Kayser'in hazineleri Allah yolunda harcanacaktır!”** buyurduğunu işitmişimdir.

Alay edenlerin, zekât ve sadaka tahsildarı olduklarını gördünüz. Vallahi, geri kalanı da, vukû bulacaktır! Vallahi, ben, iyi biliyorum ki: Güneşin doğması ve batması devam ettiği müddetçe, bu din, devam edecektir. Aranızdaki o kişiler, sizi aldatmasın! Benim bildiğim bu işi, o kişiler de, bilir.

Fakat, Haşimoğullarına olan kıskançlığı, onların kalblerini mühürlemiştir.

Ey insanlar! Ben, Kureyş'in, karada ve denizde en çok taşıtları bulunanıyım. Siz, Emir'inize itaat ediniz ve zekâtlarınızı ona ödeyiniz.

Eğer, İslâmiyet işi, sonuna kadar devam etmezse, ben, sizin zekâtlarınızı size geri vermeğe kefilim!”

Dedi ve ağladı. Bunun üzerine, halk, yatıştı.[397]

Süheyl bin Amr, yaptığı tesirli konuşma ile Mekkelileri irtidâddan vazgeçirince, Mekke vâlisi Attab bin Esid, ortaya çıkabildi.

“E er, Ebû Bekir olmasaydı, Muhammed aleyhisselâmın vefâtından sonra Ümmet-i Muhammed, helâk olurdu!”
Ebû Hüreyre

395 Süheylî, Ravd-ül-ünf, IV, 467.
396 İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, XXXXIII, 502; Süyûtî, Câmi-ul Ehâdis, XXV, 300.
397 Belâzûrî, Ensâb, I, 304.

Süheyl bin Amr, Bedir Harbinde, esîrler arasındaydı. Hazret-i Ömer onun öldürülmesini istiyordu. O zaman Peygamber Efendimiz, Hazret-i Ömer'e: **"Niçin onu öldürmek istiyorsun? Bırak, belki Allah onu, senin de beğeneceğin bir makama getirir. Onun halka hitapta bulunması da, memûldür** (ümit edilir)**!"** buyurmuştu. İşte hadîs-i şerîf ile haber verilen müjdenin, Süheyl bin Amr radıyallahü anhın hoşa gidecek makamda yaptığı bu konuşması olduğu anlaşıldı.[398]

Hazret-i Ömer de, Süheyl'in konuşmasını işittiği zaman, Peygamberimizin, hazret-i Süheyl hakkında söylemiş olduğu sözü hatırlamış ve peygamberimizin gıyâbında, "Ben şehâdet ederim ki: Sen, muhakkak Resûlullahsın!" demekten kendini alamamıştır.[399]

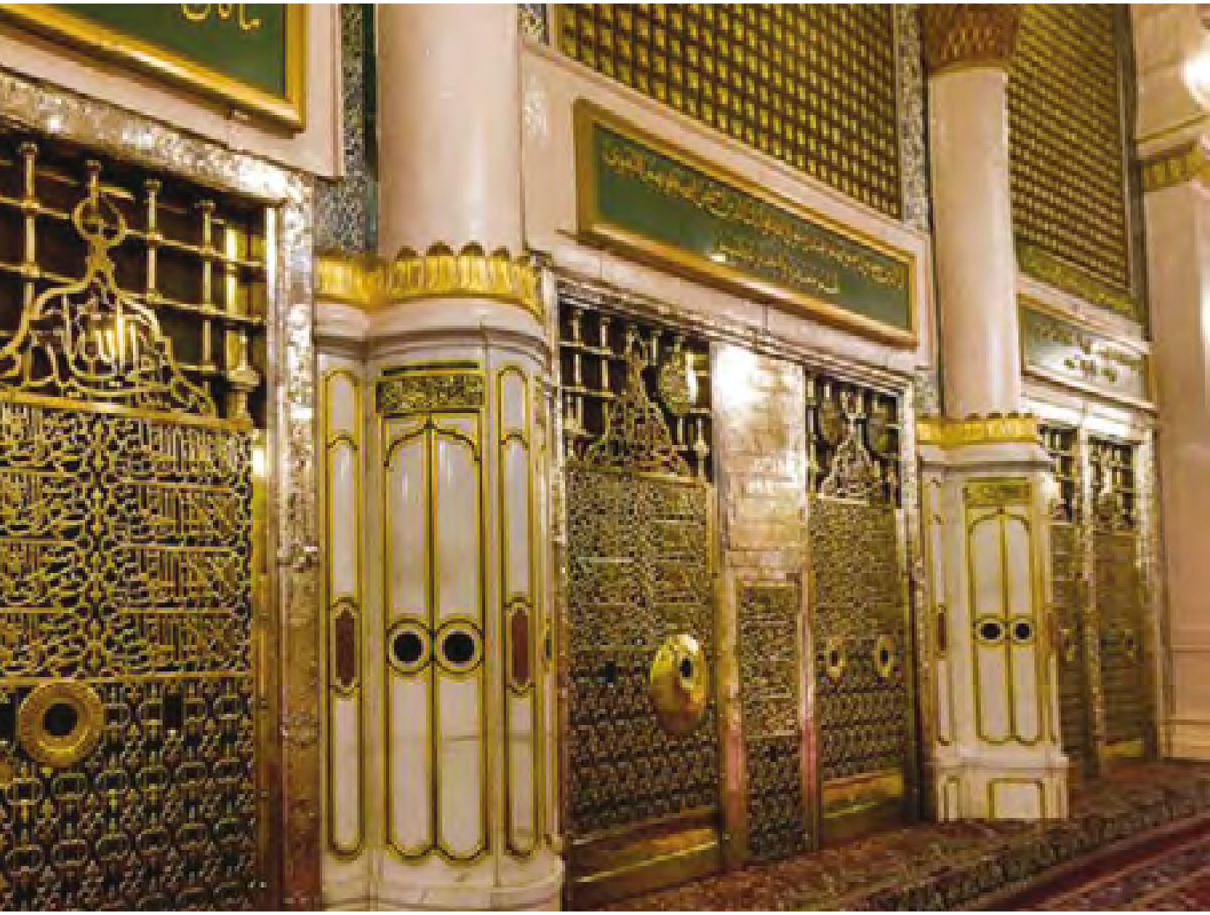

Hücre-i Saâdet / Mescid-i Nebî

Sevgili Peygamberimiz "aleyhissalâtü vesselâm" ve Eshâbından müslümanların iki göz bebeği Hazret-i Ebû Bekir ve Hazret-i Ömer'in "radıyallahü anhümâ" kabr-i şerîflerinin ön, yani kıble cephesinden görünüşü.

---

398 İbni İshâk, İbni Hişâm, Sîret-i Resûl, IV, 303, 304.
399 İbni Ebî Şeybe, Musannef, VIII, 484; Süheylî, Ravdü'l-ünf, III, 100.

Senin aşkın kamu derde devâdır yâ Resûlallah
Senin katında hâcetler revâdır yâ Resûlallah

Senin nûrun gören gözler ne ay gözler ne yıldızlar
Nûrundan gece gündüzler, ziyâdır yâ Resûlallah

Terinden açılır güller sözünden şehd ü şekerler
Seninle hasta gönüller şifâdır yâ Resûlallah

Habîbsin pâdişahlara tabîbsin derd ü âhlara
Şefâatin günâhkâra safâdır yâ Resûlallah

Ay-u güneş yedi yıldız seni öğer kamu düpdüz
Senin sözünden ayruk söz hatâdır yâ Resûlallah

Hased kılar sana iblis zihî ahmak olur telbîs
Seni sevdiği çün İdrîs alâdır yâ Resûlallah

Ururlar nevbetin dâim bu beş vakt sünnetin kâim
Gelirse hânına her kim salâdır yâ Resûlallah

Mugaylanlar harîr giydi beiyyeler abîr oldu
Senin cefâların derdi vefâdır yâ Resûlallah

Satıldı Yûsuf-ı Kenân inen az nesneye pinhân
Seni görmek bana bin cân bahâdır yâ Resûlallah

Mübârek türbesi yerde dolu nûr ile perverde
Veli rûhun feleklerde ayândır yâ Resûlallah

Dâvûd eyninde hil'atin Halîl hânında ni'metin
Mûsâ elinde ibretin asâdır yâ Resûlallah

Makâmın Kâ'be-i Zemzem hemîşe kâim ü muhkem
Hızır ümmetine her dem sakâdır yâ Resûlallah

Şeyyâd-ı Hamza ol şâhdan diler kim kurtula âhdan
Seni medhetmek Allah'dan atâdır ya Resûlallah

Şeyyâd Hamza

"Ben ehâdet ederim ki: Sen, muhakkak Resûlullahsın!"
Süheyl bin Amr

Cennet-ül Bâkî

Medîne-i münevveredeki Cennet-ül Bâkî kabristanı. Binlerce Eshâb-ı kirâmın "radıyallahü anhüm" türbelerinin bulunduğu kabristan idi. Vehhâbî Suud oğulları buradaki bütün o güzelim türbelerin ve mezarların cümlesini yıktırmış, maalesef bir tarla hâline getirmiştir.

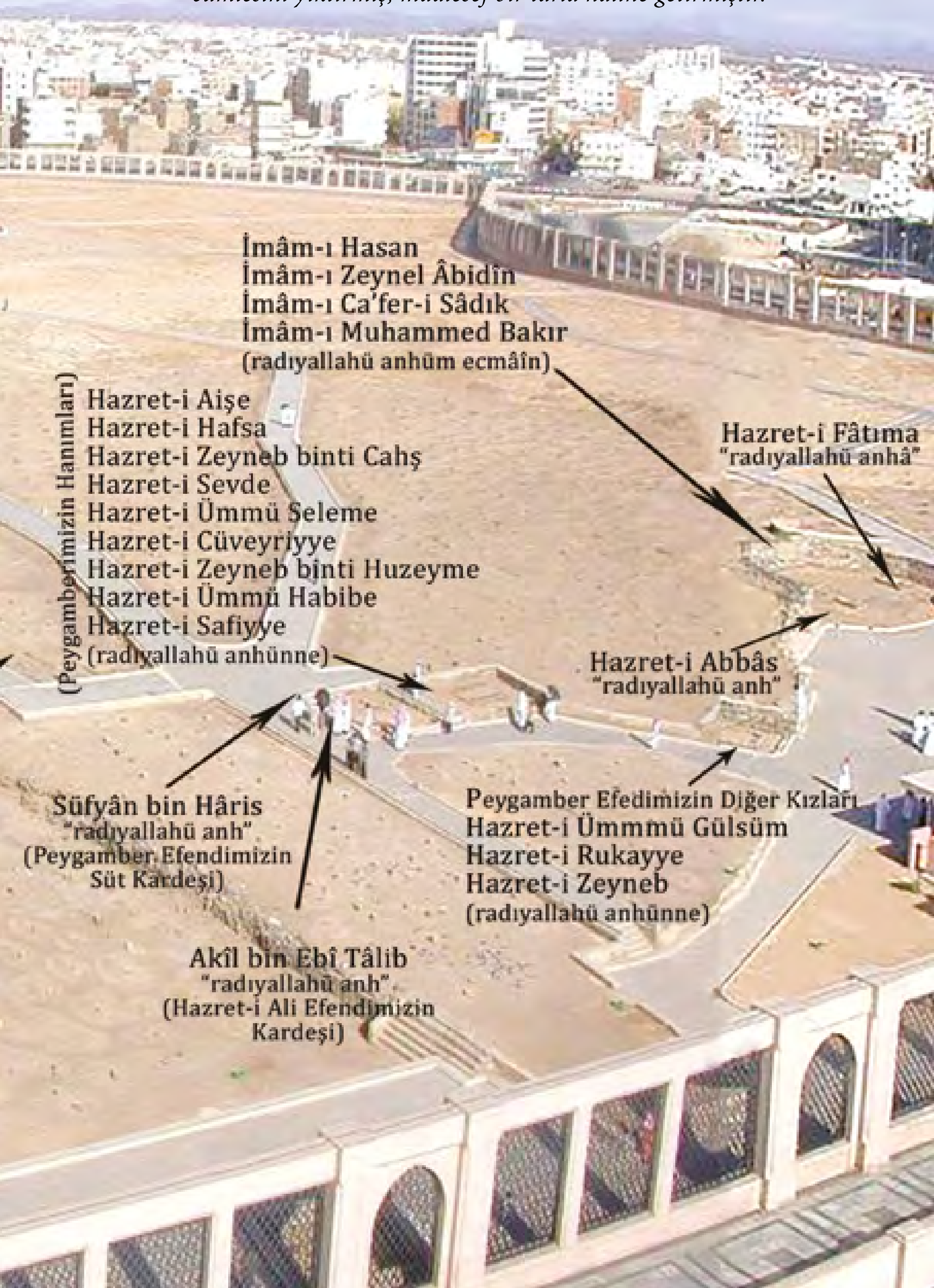

YAVAŞ YAVAŞ!

Azrâil, başına geldiği zemân,
Kırılır ayakla kol, yavaş yavaş.

Mevlâm nasîb etsin din ile îmân,
Akar gözlerinden sel, yavaş yavaş.

Yüksek uçan gönül, yorulur birgün,
Ölçü terâzîsi, kurulur birgün.

Herkesin yapdığı, sorulur birgün,
Döner mi, yâ Rabbî, dil yavaş yavaş.

Hep nefsine uydun, tevbe etmedin,
Her bulduğun yidin, şükr etmedin.

Nihâyet, bu kara toprağa geldin,
Çekilir dünyâdan el, yavaş yavaş.

Kabrin üzerine dikerler taşı,
Bir avuç toprağa koyarsın başı.

Baba, oğlun görmez, kardeş kardeşi,
Gider, geri dönmez yol, yavaş yavaş.

Kâfûrlu, ılık suyu koyarlar,
O nazlı bedeni, tekmîl soyarlar.

Öldüğünü konu komşu duyarlar,
Gelir geri ahbâblar, yavaş yavaş.

İKİNCİ BÖLÜM
KABİR HAYÂTI

Peygamber Efendimizin kabrinde diri olması

Peygamberler, bilmediğimiz bir hayat ile kabirlerinde diridirler. Evliyâ ve şehidler de diridirler. Diri olmaları sözde değildir. Tam olarak diridirler. Âl-i İmrân sûresi 169. âyet-i kerîmesinde meâlen; **"Allahü teâlâ yolunda öldürülenleri ölü sanmayınız! Onlar, Rablerinin yanında diridirler. Rızıklandırılmaktadırlar"** buyurdu.

Bu âyet-i kerîme, şehidlerin diri olduklarını bildirmektedir. Peygamberler, şehidlerden elbet daha ileride ve daha üstündür.

İslâm âlimlerine göre her peygamber, şehid olarak ölmüştür. Resûlullah efendimiz son hastalağında; **"Hayber'de yemiş olduğum yemeğin acısını her zaman duyardım"** buyurdu.[400] Bu hadîs-i şerîf, Resûlullah efendimizin şehid olarak vefât ettiğini bildiriyor. Bu sebeple, Efendimizin bütün şehidler gibi kabrinde diri olduğu buradan da anlaşılıyor.

"Buhârî" ve **"Müslim"**de bildirilen hadîs-i şerîfde; **"Mîrâc gecesinde, Mûsâ'nın** (aleyhisselâm) **kabri yanından geçirildim. Mezarında, ayakta namaz kılıyordu"** buyuruldu.[401]

Başka bir hadîs-i şerîfde; **"Allahü teâlâ, toprağın peygamberleri çürütmesini harâm etmiştir"** buyruldu.[402] Bunun doğru olduğunu, âlimler sözbirliği ile bildirmektedir. "Buhârî" ve "Müslim"de; "Allahü teâlâ, Mîrâc gecesinde, bütün peygamberleri, Peygamberimize gönderdi. Onlara imâm olup, iki rek'at namaz kıldılar" yazılıdır.

Namaz kılmak, rükû ve secde yapmakla olur. Bu haber, diri olarak, cesed ile, beden ile kıldıklarını gösteriyor. Mûsâ aleyhisselâmın kabrinde namaz kılması da, bunu göstermektedir. **"Mişkat"** kitabının son cildinde Mîrâc bâbının birinci faslı sonunda; Müslim'den alarak Ebû Hüreyre'nin bildirdiği hadîs-i şerîfde; **"Allahü teâlâ bana gösterdi. Mûsâ** (aleyhisselâm) **ayakta namaz kılıyordu, zayıf idi. Saçları dağınık ve sarkık değildi. Şen'e kabîlesinden bir yiğit gibi idi. Îsâ** (aleyhisselâm)**, Urve bin Mes'ud Sekafi'ye benziyordu"** buyruldu.[403] Şen'e Yemen'de bulunan iki kabîlenin ismidir.

"Allahü teâlâ yolunda öldürülenleri ölü sanmayınız! Onlar, Rablerinin yanında diridirler. Rızıklandırılmaktadırlar."
Âl-i İmrân: 169

---

400 İbni Hişâm, Sîret, II, 337; Vâkıdî, Megâzî, II, 678; Taberî, Târih, II, 303; İbni Kesîr, es-Sire, III, 399.
401 Şemseddin Şâmî, Sübülü'l-Hüdâ, XII, 355.
402 Nesâî, Cumâ, 5; İbni Mâce, İkâmetü's-Salât, 79; Dârimî, Salât, 206.
403 Müslim, İmân, 346; İbni Sa'd, Tabakât, I, 215; Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, II, 243; Süyûtî, Câmi-ul Ehâdis, XVII, 428.

Bu hadîs-i şerîfler, Peygamberlerin, Rableri yanında diri olduklarını göstermektedir. Onların cesedleri (bedenleri), ruhları gibi latif olmuştur. Kesif ve katı değildir. Madde ve ruh âleminde görünebilirler.

Bunun için, peygamberler, ruhları ve bedenleri ile görünebilirler. Hadîs-i şerîfde, Mûsâ ve Îsâ aleyhisselâmın, namaz kıldıkları bildiriliyor. Namaz kılmak, çeşitli hareketler yapmaktır. Bu hareketler beden ile olur. Ruh ile olmaz. Mûsâ aleyhisselâmı, **"Orta boylu, eti az, zayıf, saçları toplu gördüm"** buyurması; ruhunu değil, bedenini gördüğünü gösteriyor.

İmâm-ı Beyhekî buyurdu ki: "Peygamberler mezara konduktan sonra, ruhları bedenlerine geri verilir. Biz onları göremeyiz. Melekler gibi, görünmez olurlar. Yalnız Allahü teâlânın kerâmet olarak ihsân ettiği seçilmiş kimseler görebilir." İmâm-ı Süyûtî de böyle bildirmiştir.

Çok kimse, selâmlara, kabr-i saâdetten cevap verildiğini, çok zaman işitmişlerdir. Başka kabirlerden de, selâmlara cevap verildiği çok işitilmiştir.

Hadîs-i şerîfte de; **"Bana selâm verilince, Allahü teâlâ ruhumu geri gönderir, ona cevap veririm"** buyruldu.[404]

İmâm-ı Süyûtî hazretleri buyurdu ki: "Resûlullah, Cemâl-i ilâhiyi görmeğe dalmıştır. Bedendeki duyguları unutmuştur. Bir müslüman selâm verince, mübârek ruhu, bu hâlden ayrılıp, beden duygularını alır. Dünyada, böyle olanlar da az değildir. Bir dünya işi veya âhiret işi aşırı düşünülürken, insan, yanında konuşulanı duymaz. Cemal-i ilahiye dalan kimse bir sesi işitebilir mi?"

Kâdî İyâd hazretleri **"Şifâ"** kitabında Süleyman bin Sühaym rivâyetinde; "Bir gece rüyada Fahr-i Kâinât efendimizi gördüm; "Yâ Resûlallah! Gelip sana selâm veren kimselerin selâmını bilir misiniz?" dedim. **"Evet bilirim ve onların selâmını alıp cevap veririm"** buyurdu.

Peygamberlerin, mezarlarında diri olduğunu bildiren hadîs-i şerîfler o kadar çoktur ki, birbirlerini kuvvetlendirmektedirler. Mesela, **"Kabrimin yanında, benim için okunan salevâtı işitirim. Uzak yerlerde okunanlar bana bildirilir"** buyrulmuştur.

Bu hadîs-i şerîfi, Ebû Bekr bin Ebi Şeybe bildirmiştir. Bu ve bunun gibi hadîs-i şerîfler, altı büyük hadîs imâmının kitaplarında vardır.

Abdullah bin Abbâs hazretlerinden İbn-i Ebi'd-dünya'nın haber verdiği hadîs-i şerîfde; **"Bir kimse, bir tanıdığının kabrine uğrayıp selâm verse, meyyit onu tanır ve cevap verir. Tanımadığı meyyite selâm verirse, meyyit sevinir ve cevap verir"** buyuruldu.

Resûlullah, dünyanın her yerinde, aynı zamanda salât ve selâm edenlerin her birine ayrı ayrı nasıl cevap verir diye sorulursa, öğle vakti güneşin, bir anda binlerce şehre ışık salması gibidir, diye cevap verilir.

İbrâhim bin Bişar hazretleri; "Hac ettikten sonra, kabr-i saâdeti ziyâret için Medîne'ye gittim. Hücre-i saâdet önünde selâm verdim. Ve aleykesselâm cevabını işittim" buyurmuştur.

Bir hadîs-i şerîfde; "**Ben öldükten sonra, diri iken olduğu gibi anlarım"** buyruldu. Başka bir hadîs-i şerîfde; **"Peygamberler, kabirlerinde diri olup namaz kılar-**

404 Ebû Dâvûd, Menâsik, 100; Ahmed bin Hanbel, Müsned, II, 527; Beyhekî, Sünen, II, 245; "Şu'ab-ül-İman", IV, 101.

lar” buyruldu.[405]

Evliyanın büyüklerinden Seyyid Ahmed Rifai hazretlerinin ve bir çok velilerin Resûlullah’a verdikleri selâmın cevabını işittikleri ve Ahmed Rıfai’nin, Resûlullah’ın mübârek elini öpmekle şereflenmiş olduğu, çok sağlam kitaplarda yazılıdır.

İmâm-ı Süyûtî, kitabında; “Yüksek derecedeki veliler, peygamberleri ölmemiş gibi görürler. Peygamber efendimizin Mûsâ aleyhisselâmı mezarında diri olarak görmesi, bir mûcize idi. Evliyanın da böyle görmeleri kerâmettir. Kerâmete inanmamak, câhillikten ileri gelir” buyurmaktadır.

İbn-i Hibbân, İbn-i Mâce ve Ebû Davûd’un bildirdikleri hadîs-i şerîfde; **“Cumâ günleri bana çok salevât okuyunuz! Bunlar, bana bildirilir”** buyruldu. “Öldükten sonra da bildirilir mi?” denildikte; **“Toprak, peygamberlerin vücûdunu çürütmez. Bir mü’min bana salevât okuyunca, bir melek bana haber vererek, ümmetinden falan oğlu filan, sana selâm söyledi ve duâ etti der”** buyurdu.

Resûlullah efendimiz diri iken, Eshâbına, Allahü teâlânın bir rahmeti, büyük nimeti olduğu gibi, vefâtından sonra da bütün ümmeti için büyük nimettir. İyiliklere sebeptir.

Bekir bin Abdullah Müzeni’nin rivâyet ettiği hadîs-i şerîfde; Resûl-i ekrem; **“Hayatım sizin için hayırlıdır. Bana anlatırsınız. Ben de size anlatırım. Öldükten sonra vefâtım da sizin için hayırlı olur. Amelleriniz bana gösterilir. İyi işlerinizi gördüğüm zaman, Allahü teâlâya hamd ederim. Kötü işlerinizi gördüğüm zaman, sizin için af ve mağfiret dilerim”** buyurdu.[406]

Kusem bin Abbâs hazretleri, Resûlullah efendimizin defin hizmetiyle şerefleniyordu. Kabirdeki hizmet bitince en son o çıktı. Dedi ki: **“Resûlullah’ın mübârek yüzünü en son gören benim. Kabrinde mübârek dudakları kıpırdıyordu. Üzerine eğilip kulak verdim. “Yâ Rabbi! Ümmetim!.. Yâ Rabbi! Ümmetim!..”** diyordu.[407]

“Beni rüyada gören, uyanık iken görmü gibidir.”
Hadîs-i şerîf

Peygamber Efendimizi görmek

Resûlullah efendimiz, uykuda ve uyanık iken görülebilir mi? Görülebilirse, görünen kendisi midir, benzeri midir? Âlimlerimiz, buna çeşitli cevap verdiler.

Kabirde diri olduğunu söz birliği ile bildirdikten sonra, kendisinin görüldüğünü çoğunlukla beyan buyurmuşlardır. Böyle olduğu,

405 İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, XIII, 326; Süheylî, Ravdü’l-ünf, I, 89; Süyûtî, Câmi-ul Ehâdis, XI, 43.
406 Heysemî, Mecma’uz-zevâid, XIII, 313; İbni Kesîr, Sire, IV, 547; İbni Sa’d, Tabakât, II, 194.
407 İbni Sa’d, Tabakât, II, 298.

hadîs-i şerîflerden de anlaşılmaktadır. Bir hadîs-i şerîfde; **"Beni rüyada gören, uyanık iken görmüş gibidir"** buyruldu.[408]

Bunun için, İmâm-ı Nevevî hazretleri; "O'nu rüyada görmek, tam kendisini görmektir" dedi. Hadîs-i şerîfde; "Beni rüyada gören doğru görmüştür. Çünkü şeytan, benim şeklime giremez" buyruldu.[409]

İbrâhim Lekânî hazretleri buyuruyor ki: "Hadîs âlimleri, Resûlullah'ın rüyada olduğu gibi uyanık iken de görülebileceğini söz birliği ile bildirmişlerdir. Her iki hâle de bir çok misaller verilebilir. Bunlardan bir kaçını bildirelim:

Mü'inüddin-i Çeşti hazretleri, gittiği her beldede kabristanları ziyâret eder, orada bir müddet kalırdı. Vardığı yerlerde tanınıp meşhur olunca, durmaz, kimseden habersiz gizlice çıkıp giderdi. Bu seyahatlerinden biri de Mekke'ye olmuştur. Mekke-i mükerremeye gidip, Kâbe-i muazzamayı ziyâret etti. Bir müddet Mekke'de kalıp, oradan Medîne-i münevvereye gitti. Peygamberimizin kabr-i şerîfini ziyâret ettiği bir gün, türbesinden; **"Mu'inüddin'i çağırınız"** diye bir ses işitildi.

Bu emir üzerine türbedar; "Mu'inüddin!" diye bağırdı. Birkaç yerden; "Efendim" sesi işitildi. Sonra da; "Hangi Mu'inüddin'i istiyorsun? Burada adı Mu'inüddin olan bir çok kişi var" dediler.

Bunun üzerine türbedâr geri dönüp, Ravda-i mutahheranın kapısında ayakta durdu. İki defa; **"Mu'inüddin-i Çeşti'yi çağır"** diye nidâ eden bir ses işitti. Türbedâr bu emir üzerine cemâate karşı; "Mu'inüddin-i Çeşti'yi istiyorlar" diye bağırdı.

Mu'inüddin-i Çeşti hazretleri bu sözü işitince, bambaşka bir hâle girdi. Ağlayıp, gözyaşları dökerek ve salevât okuyarak, sevgili Peygamberimizin türbesine yaklaştı ve edeble ayakta durdu. Bu sırada; **"Ey Kutb-i meşayıh! İçeriye gel!"** diye bir ses işitti.

Peygamberimiz buyurdular ki: **"Sen benim dinime hizmet edicisin. Senin Hindistan'a gitmen gerekir. Hindistan'a git. Orada Ecmir denilen bir şehir vardır. Orada benim evladımdan** (torunlarımdan) **Seyyid Hüseyin adında biri var. Oraya cihâd ve gazâ niyetiyle gitmişti. O şu anda şehid oldu. Ecmir kâfir eline düşmek üzeredir. Senin oraya gitmen sebep ve bereketiyle, İslâmiyet yayılacak ve kâfirler hakir olup, güçsüz ve tesirsiz kalacaklar."** Sonra ona bir nar verdi ve; **"Bu nara dikkatle bak nereye gideceğini görüp, anla"** buyurdu.

Mu'inüddin-i Ceşti hazretleri, Peygamber efendimizin verdiği narı alıp, emredildiği gibi baktı, doğu ile batı arasını tamamen gördü.

Ahmed Rıfai hazretleri hacca gitmişti. Dönüşünde, Medîne-i münevverede Resûl-i ekrem efendimizin mübârek türbesini ziyâret ettiği sırada, şu meâlde manzume söyledi:

Uzaktık, toprağını öpmek için efendim,
Kendim gelemez, vekil ruhumu gönderirdim.

Şimdi seni ziyâret ni'meti oldu nasib,
Ver mübârek elini, dudağım öpsün Habîb!

Şiir bitince, sevgili Peygamberimizin kabrinden, mübârek elleri göründü. Seyyid Ahmed Rıfai de son derece tazim ve hürmetle Peygamber efendimizin mübârek elini öptü.

408 Tirmizî, Şemâil-i şerîfe, 409.
409 Buhârî, Ta'bir, 10; Müslim, Rü'ya, 22; Ebû Dâvûd, Edeb, 96; Tirmizî, Rü'ya, 4; İbni Mâce, Ta'birü'r-Rü'ya, 4; Ahmed bin Hanbel, Müsned, I, 400; İbni Ebî Şeybe, Musannef, VII, 232.

Orada bulunan herkes, hayretle hâdiseyi gördü.

Peygamber efendimizin mübârek ellerini öptükten sonra, Ravda-i mutahheranın kapılarının eşiklerine yattı. Ağlayarak, oradaki cemâatin cümlesine; “Üzerime basarak geçiniz!” diye yalvardı. Âlimler başka kapılardan çıkmaya mecbur kaldılar. Bu kerâmet pek meşhur olup, dilden dile günümüze kadar gelmiştir.

İbn-i Abidin hazretlerinin dine uymaktaki hâlleri meşhur olup, kerâmetleri ve menkıbeleri çoktur. Beş vakit namazda tahıyyatı okurken, Resûlullah efendimizi baş gözü ile görürdü. Göremediği zaman o namazı yeniden kılardı.

İslâm âlimlerinin en büyüklerinden ikinci bin yılın müceddidi İmâm-ı Rabbânî Ahmed Farûkî Serhendî hazretleri buyurdu ki: “Ramazân-ı şerîfin son günlerinde son derece güzel bir hâl zahir oldu. Yatağımda uzanmış yatıyordum. Gözlerimi kapamıştım. Yatağımın üzerine, bir başkasının gelip oturduğunu hissettim. Bir de ne göreyim. Evvelkilerin ve sonrakilerin seyyidi, efendisi idi. Hemen toparlandım. Sevgili Peygamberimiz buyurdu ki: “Senin için icâzet yazmaya geldim. Hiç kimseye böyle bir icâzet yazmadım.” Gördüm ki, o icâzetnâmenin metninde, bu dünyaya ait büyük lütuflar, arkasında da öbür dünyaya ait çok inâyetler yazılıydı.”

Abdülkadir-i Geylânî hazretleri Gunye kitabında İbrâhim Temîmî hazretlerinden naklen anlatır:

Hızır aleyhisselâm bana; “**Eğer rüyada, Resûlullah’ı görmek istersen, akşam namazını kıldıktan sonra, yatsıya kadar hiç kimse ile konuşmadan ayağa kalkar, akşam namazından sonraki evvâbin namazını kılarsın. İki rekatta bir selâm verirsin.**

Her rekatta bir defa Hamd yâni Fâtiha sûresini ve yedi kerre İhlâs sûresini okursun. Yatsı namazını da cemâatle kıldıktan sonra evine gelip vitri kılarsın. Uykuya yatacağın zaman da iki rekat namaz kılıp her rekatta Hamd ve İhlâs sûresini yedi defa okursun. Namazdan sonra secdeye kapanıp yedi defa Allahü teâlâya istiğfarda bulunur, yedi kerre; “Sübhânallahi velhamdü lillahi velâ ilâhe illallahü vallahü ekber velâ havle velâ kuvvete illâ billâhil aliyyil azîm” dersin. Sonra başını secdeden kaldırıp oturarak, ellerini kaldırıp; “Yâ hayyû, yâ kayyûm, yâ zelcelâli vel ikram, yâ ilâhel evveline vel âhirîn ve yâ Rahmân-ed-dünya vel âhireti ve rahimehüma, yâ Rabbî, yâ Rabbî, yâ Rabbî, yâ Allah, yâ Allah, yâ Allah” dersin.

Sonra ayağa kalkıp, aynı duâyı okursun. Sonra secdeye kapanıp aynı duâyı okursun. Sonra başını secdeden kaldırıp kıbleye yönelip istediğin şekilde yatıp uyursun. Uyku bastırıncaya kadar Peygamber efendimize salevât-ı şerîfe geti-

“Hadîs âlimleri, Resûlullah’ın rüyada oldu u gibi uyanık iken de görülebilece ini söz birli i ile bildirmi lerdir.”
İbrâhim Lekânî

rirsin" dedi.

Ben; "Bu duâyı kimden öğrendiysen, bana bildirmeni isterim" dedim. Hazret-i Hızır; "Bana inanmıyor musun?" dedi. "Muhammed aleyhisselâmı hak peygamber olarak gönderen Allahü teâlâya yemin ederim ki, sana inanıyorum" dedim.

Hızır aleyhisselâm; "Ben, Resûlullah'ın bu duâyı öğrettiği ve vasiyet ettiği meclisde bulundum. Bu duâyı O'nun öğrettiği kimseden öğrendim" buyurdu.

Ben de Hızır aleyhisselâmın dediği gibi yaptım. Yatağımda, Peygamber efendimize salevât-ı şerîfe okumaya başladım. Peygamber efendimizi göreceğimin sevincinden dolayı, uykum kaçtı ve sabaha kadar uyuyamadım.

Sabah namazını kılıp güneş yükselinceye kadar oturdum. Duhâ yâni kuşluk namazını kıldım. Kendi kendime; "Akşama ulaşırsam, dün gece yaptığım gibi yaparım" dedim. O anda uyumuşum. Rüyamda melekler gelip beni alıp Cennet'e götürdüler. Orada yakut, zümrüt ve inciden yapılmış köşk ve saraylar, bal, süt ve Cennet içeceklerinden ırmaklar gördüm.

Beni Cennet'e götüren meleklere; Şu köşk kim içindir?" diye sordum. Melekler; "Senin işlediğin ameli yapanlar içindir" dediler. Cennet yiyeceklerinden yedirmeyince ve Cennet sularından içirmeyince beni Cennet'ten çıkarmadılar. Sonra beni Cennet'ten çıkarıp, bulunduğum yere getirdiler.

Sonra, Resûlullah efendimiz yanında yetmiş peygamber ve her saf arası doğu ile batı arası kadar olan yetmiş saf melekle bana gelip selâm verdi ve elimi tuttu. Bu sırada ben; "Yâ Resûlallah! Hızır aleyhisselâm şu hadîsi senden duyduğunu bildirdi" dedim. Peygamber efendimiz; **"Hızır doğru söyledi, anlattıkları doğrudur. Hızır yeryüzündekilerin en âlimidir. Ebdâllerin reisidir. Yeryüzündeki Allah askerlerindendir"** buyurdu.

Ben yine; "Yâ Resûlallah! Bu ameli işleyene, benim bu gördüğümden başka karşılık var mıdır?" dedim. **"Senin gördüğünden, sana ihsân olunandan daha üstün ne karşılık olabilir? Sen Cennet'teki yerini ve makamını gördün. Cennet'in meyvelerinden yiyip, içeceklerinden içtin. Benimle beraber melekleri ve peygamberleri gördün. Hûriîni gördün"** buyurdu.

"Yâ Resûlallah? Benim yaptığım ameli yapıp da, rüyada benim gördüğümü görmeyen kimseye bana ihsân olunan verilir mi?" dedim. **"Beni hak peygamber olarak gönderen Allahü teâlâya yemin ederim ki, o kimsenin işlediği büyük günâhlar affedilir. Allahü teâlânın o kimse hakkındaki gadabı kalkar. Beni hak peygamber olarak gönderen Allahü teâlâya yemin ederim ki, bu ameli yapan, rüyada senin gördüğünü görmese de, sana verilen ona da verilir. Semâdan bir ses, Allahü teâlâ bu ameli işleyeni ve doğudan batıya kadar olan ümmet-i Muhammed'i mağfiret etti diye seslenir"** buyurdu.

"Yâ Resûlallah! Senin cemalini ve Cennet'i gördüğüm gibi, o kimsenin de bunlardan nasibi var mıdır?" dedim. **"Evet hepsi de verilir"** buyurdu. "Yâ Resûlallah! Erkek ve kadın, bütün mü'minlere bu duâyı öğretmek ve sevablarını bildirmek uygun olur mu?" dediğimde; **"Beni hak peygamber olarak gönderen Allahü teâlâya yemin ederim ki, bu ameli Allahü teâlânın sa'îd olarak yarattığı kimselerden başkası işlemez"** buyurdu.

Rüyada Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâmı hakiki şekliyle gören, muhakkak

O'nu görmüş olur. Çünkü şeytan O'nun şekline giremez. Fakat şeytan başka şekle girip görünebilir. Resûlullah'ı tanımıyan kimsenin, bunu ayırması kolay olmaz.

Bâzı âlimler de, "Peygamber efendimizi değişik şekilde görmek, yine O'nu görmek olur. Fakat bu, o kişinin dindeki noksanlığına alamettir. Peygamber efendimizi rüyada gerçek şekliyle gören ve mü'min olarak ölen herkes Cennet'e gider" buyurmuşlardır.

Ebû Hüreyre, Efendimizin şu hadîs-i şerîfini bildirdi: **"Bir kimse Cumâ gecesinde, iki rekat namaz kılsa, her rekatta Fâtiha ve Âyet-el-kürsi'yi birer, İhlâs sûresini on beş kerre okusa, namazdan sonra bin kerre; "Allahümme salli alâ Muhammedin nebiyyil ümmîyi" dese, diğer Cumâ gelmeden beni rüyasında görür. O kimsenin geçmiş ve gelecek bütün günâhları bağışlanır. Cennet beni görenler içindir."**

"Bir kimse beni ziyâret etmek için gelse ve ba ka bir ey için niyeti olmasa, kıyâmet günü, ona efâat etmemi hak etmi olur."
Hadîs-i şerîf

Peygamber Efendimizin Kabr-i şerîfini ziyâret

Fahr-i kâinât efendimiz buyurdular ki: **"Kim vefâtımdan sonra beni ziyâret ederse, beni hayâtta iken ziyâret etmiş gibidir." "Mir'ât-i Medîne"** kitabında bildirilen bir hadîs-i şerîfde; **"Kabrimi ziyâret edene şefâatim vâcib oldu"** buyurdu. Bu hadîs-i şerîfi, İbn-i Huzeyme ve Bezzâr ve Dâre-Kutnî ve Taberânî haber vermektedir. Bezzâr hazretlerinin bildirdiği başka bir hadîs-i şerîfde; "Kabrimi ziyâret edene şefâatim helâl oldu" buyruldu.

"Müslim-i şerîf"de ve Ebû Bekr bin Mekkârî'nin **"Mu'cem"** kitabında bildirilen hadîs-i şerîfde; **"Bir kimse beni ziyâret etmek için gelse ve başka bir şey için niyeti olmasa, kıyâmet günü, ona şefâat etmemi hak etmiş olur"** buyruldu. Bu hadîs-i şerîf, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellemin kendisini ziyâret etmek için Medîne-i münevvereye gelenlere, şefâat edeceğini haber vermektedir.

Sakın terk-i edebden, kûy-i mahbûb-i Hudâ'dır bu,
Nazargâh-ı ilâhîdir, makâm-ı Mustafâ'dır bu!

Felekde mâh-ı nev Bâbü's-Selâm'ın sîneçâkidir
Bunun kandîlî Cevzâ matla-ı nûr-u ziyâdır bu

Habîb-i Kibriyâ'nın hâbgâhıdır fazîletde
Tefevvuk kerde-i Arş-ı Cenâb-ı Kibriyâ'dır bu

Bu hâkin pertevinden oldu deycûr-ı adem zâil
Amâdan içti mevcûdât çeşmin tûtiyâdır bu

Murâ'ât-i edeb şartiyle gir Nâbî bu dergâha,
Metâf-ı kudsiyândır, bûsegâh-ı Enbiyâ'dır bu!

Nâbî

Dâre-Kutnî'nin haber verdiği başka bir hadîs-i şerîfde; **"Hac edip de beni ziyâret etmeyen kimse, beni incitmiş olur"** buyruldu. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellemin ziyâret olunmak istemeleri, ümmetinin, bu yoldan da sevâb kazanmaları içindir.

Bunun için, fıkıh âlimlerimiz, hac vazifesini yaptıktan sonra, Medîne-i münevvereye gelerek, Mescid-i şerîfte namaz kılarlardı. Sonra "Ravda-i mutahhera" ile Minber-i münîri ve Arş-ı âlâdan efdal olan kabr-i şerîfi, sonra oturdukları, yürüdükleri, dayandıkları yerleri, vahiy geldiği zaman dayandıkları direği ve mescid yapılırken ve tâmir edilirken çalışan, mallarını ve paralarını vermekle şereflenen Eshâb-ı kirâmın ve Tâbiîn'in geçtikleri yerleri ziyâret ederler, görmekle bereketlenirlerdi. Onlardan sonra gelen âlimler ve sâlihler de, hacdan sonra Medîne'ye gelirler, fıkıh âlimlerimiz gibi yaparlardı. Dün olduğu gibi bugün de hacılar, buna bağlı kalarak Medîne-i münevverede ziyâretlerde bulunuyorlar.

İslâm âlimlerinin güneşi Ebû Hanîfe hazretleri; **"Müstehâbların en üstünlerinden olan kabr-i saâdetin ziyâreti, vâcib derecesine yakın bir ibâdettir"** buyurdu.

Resûlullah efendimizin kabr-i şerîflerini ziyârete giden kimsenin, çok salevât-ı şerîfe getirmesi lâzımdır. Okunan bu salât ve selâmların Peygamber efendimize ulaştığı, hadîs-i şerîfde bildirilmiştir. Sevgili Peygamberimizi ziyâret etme âdâbı şöyle bildirildi:

Medîne-i münevvere şehri uzaktan görününce, salât ve selâm getirilir. Sonra; **"Allahümme hâzâ haremü nebiyyike, fec'alhü vikâyeten lî min-en-nâr ve emânen min-el-azâb ve sû-il-hisâb"** denir. Mümkünse şehre veya mescide girmeden önce gusl abdesti alınır. Güzel koku (esans) sürünülür. Yeni, temiz elbise giyilir. Çünkü bunlar, tâzim ve hürmet ifâde ederler. Medîne-i münevvereye mütevâzi, vakârlı ve sükûnet hâli ile girilir. **"Bismillahi ve alâ milleti Resûlillah"** dedikten sonra, İsrâ sûresinin 80. âyet-i kerîmesini okumalıdır. Onun akabinden; **"Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed. Vagfir lî zünûbî veftah lî ebvâbe rahmetike ve fadlike"** diyerek, Mescid-i Nebevî'ye girilir. Sonra Resûlullah efendimizin minberinin yanında iki rekat tahıyyet-ül-mescid namazı kılmalı, minberin direği, sağ omuzuna gelecek şekilde durmalıdır.

Sevgili Peygamberimiz, burada namaz kılardı. Burası, Peygamber efendimizin kabri ile minberi arasıdır. Hadîs-i şerîfde; **"Kabrim ile minberim arası Cennet bahçelerinden bir bahçedir. Minberim, havzım üzerindedir"** buyrulmuştur.[410] Sonra, Allahü teâlâya, Resûlullah'ın mübârek kabrini ziyâret etmeyi kendisine nasîb ettiğinden dolayı secdeye varmalıdır. Duâdan sonra kalkıp, Peygamber efendimizin kabr-i şerîfine, hücre-i saâdete gelmeli, arkasını kıbleye vererek Resûlullah'ın mübârek yüzüne karşı iki metre kadar uzakta edeble durmalıdır. Daha fazla yaklaşılmaz. Huşû ve hudû üzere olmalı, Allahü teâlânın Kur'ân-ı kerîmde emrettiği şekilde, Resûlullah efendimize, hayâttaymış ve yüksek huzûrlarında bulunuyormuş gibi edeb üzere bulunmalıdır. Sekînet ve vakârı terketmemelidir. Elini, kabr-i şerîfin duvarlarına koymayıp uzakta edeble durmak, hürmete daha muvafıktır. Namazda gibi durmalıdır.

Resûlullah efendimizin mübârek, latîf sûretini hayâline getirmeli, kendisini bildiğini, sözünü, selâmını ve duâlarını işittiğini düşünmeli ve cevap verdiğini, âmîn dediğini düşünmelidir. Nitekim Resûlullah efendimiz; **"Kim bana kabrimde salât okursa,**

---

410 Buhârî, İ'tisâm, 16; Müslim, Hac, 588; Ahmed bin Hanbel, Müsned, II, 236; Beyhekî, Şu'ab-ül-îmân, III, 491.

onu işitirim" buyurdu. Yine hadîs-i şerîfde, Resûlullah efendimizin kabr-i şerîflerinde bir melek vekîl bırakıldığı, o meleğin, ümmetinden selâm edenlerin selâmını kendisine ulaştırdığı bildirildi. Sonra; **"Esselâmü aleyke yâ seyyidî yâ Resûlallah! Esselâmü aleyke yâ Nebiyyallah! Esselâmü aleyke yâ Safiyyallah! Esselâmü aleyke yâ Habîballah! Esselâmü aleyke yâ Nebiyyerrahmeti! Esselâmü aleyke yâ Şefî-al ümmeti! Esselâmü aleyke yâ Seyyid-el-mürselîn! Esselâmü aleyke yâ Hâtemennebiyyîn!"**

Allahü teâlâ sana en yüksek mükâfât ve karşılık ihsân eylesin. Ben şehâdet ederim ki, sen peygamberlik vazifeni yaptın. Emâneti edâ ettin. Ümmetine nasîhat eyledin. Yakîn (ölüm) sana gelinceye kadar, Allahü teâlânın yolunda cihâd eyledin. Allahü teâlâ sana kıyâmet gününe kadar, salât ve selâm eylesin. Yâ Resûlallah! Bizler sana çok uzak yerlerden geldik. Senin kabr-i şerîfini ziyâret etmek, senin hakkını ödemek, senin yaptıklarını yerinde görmek, seni ziyâret ile bereketlenmek, senin Allahü teâlânın katında bize şefâatçi olmanı istemek için geldik. Çünkü hatâlarımız bellerimizi büktü. Günâhlarımız omuzlarımıza ağır geldi. Yâ Resûlallah! Sen, hem şefâat eden ve hem de şefâati kabûl olunansın. Makâm-ı Mahmûd senin için va'd edilmiştir.

Hem, Allahü teâlâ da Kur'ân-ı kerîmde (Nisâ sûresinin 64. âyet-i kerîmesinde meâlen); **"Biz, her peygamberi, ancak Allahü teâlânın emri ile** (gönderildiği kavmi tarafından) **kendisine itâat olunması için gönderdik. Onlar, nefslerine zulüm** (kendilerine yazık) **ettikten sonra, sana gelip Allahü teâlâdan bağışlanmayı isteseler, Resûlüm de onlar için istiğfâr ederse, Allahü teâlâyı elbette tevbeleri kabûl ve merhamet edici bulurlar"** buyurmaktadır. Bizler, senin huzûruna geldik. Fakat bizler, nefslerimize zulmettik. Günâhlarımızın bağışlanmasını diliyoruz.

Yâ Resûlallah! Allahü teâlânın katında bize şefâat eyle. Yâ Resûlallah! Allahü teâlâdan, bizim rûhumuzu, sünnetin üzere almasını, yarın kıyâmet gününde, senin ile beraber mahşer yerine gelenler arasına katmasını, senin havzına gelip, orada senin havzından içmeyi nasîb etmesini dile. Yâ Resûlallah! Senin şefâatini istiyoruz" diye duâ edilmeli ve; **"... Ey Rabbimiz! Bizi ve îmân ile bizden evvel geçmiş olan kardeşlerimizi bağışla! Îmân etmiş olanlar için kalblerimizde bir kin bırakma! Ey Rabbimiz! Muhakkak ki sen, şefkat ve merhamet sâhibisin!.."** meâlindeki Haşr sûresinin 10. âyet-i kerîmesini okumalıdır.

Sonra selâm gönderenlerin selâmını iletip; "Esselâmü aleyke yâ Resûlallah! Şu kimse, senin Allahü teâlânın katında kendisine şefâatçi olmanı istiyor. Ona ve bütün müslümanlara şefâat eyle" demeli ve dilediği kadar salevât okumalıdır.

Sonra yarım metre sağa, Ebû Bekr-i Sıddîk hazretlerinin

"Kabrim ile minberim arası Cennet bahçelerinden bir bahçedir. Minberim, havzım üzerindedir."
Hadîs-i şerîf

mübârek başı hizâsına gelip; **"Esselâmü aleyke yâ halîfete Resûlillah! Esselâmü aleyke yâ refîkahu fil-gâr! Esselâmü aleyke yâ emînehu alel-esrâr! Allahü teâlâ, bu ümmetinin imâmı olarak sana en yüksek mükâfat ve karşılığı lutfetsin. Sen Resûlullah'a en güzel şekilde halîfe oldun. En iyi şekilde O'nun yüce sünnetini takip ettin. Mürtedlerle** (dinden dönenlerle) **ve doğru yoldan ayrılmış olanlarla, muharebe ettin. Dâima hakkı söyledin. Vefât edinceye kadar, hak yolda olanlara yardımcı oldun. Allahü teâlânın selâmı, rahmeti ve bereketi üzerine olsun! Allah'ım! Rahmetinle, onun sevgisi üzere rûhumuzu al. Onu ziyâretimizi boşa çıkarma!"** diye duâ etmelidir.

Sonra yine yarım metre sağa, Hazret-i Ömer'in kabrinin hizâsına gelmeli ve; **"Esselâmü aleyke yâ Emîr-el-mü'minîn! Esselâmü aleyke yâ Müzhir-el-İslâm! Esselâmü aleyke yâ Müksir-el-esnâm! Allahü teâlâ sana en yüksek karşılık ve mükâfat versin. Hayâtta iken de, ölümünde de İslâm'a ve müslümanlara yardım ettin. Yetimlere kefîl oldun. Akrabâya iyilik yaptın. Müslümanlara; onların râzı oldukları, hem hidâyet üzere bulunan ve hem de insanları doğru yola ileten bir rehber oldun. Onların işlerini derleyip topladın. Fakirlerini zengin yaptın, yaralarını sardın. Allahü teâlânın selâmı, rahmeti ve bereketi senin üzerine olsun!"** demelidir.

Sonra Hazret-i Ebû Bekr ve Hazret-i Ömer'e hitâben; **"Esselâmü aleykümâ yâ dacîay-resûlillah ve refîkayhi ve vezîreyhi ve müşîreyhi vel muâvineyni lehû alel-kıyâmi fid-dîni vel-kâimeyni ba'dehû bi-mesâlih-il-müslimîn! Allahü teâlâ, size en güzel karşılığı versin. Resûlullah'ın bize şefâat etmesini Allahü teâlâdan, bizim sa'yimizi kabûl etmesini, bizi İslâm dîni üzere öldürüp, yine İslâm dîni üzere diriltmesini, kıyâmet gününde Resûlullah'a yakın olanlar arasında haşretmesini dilemesi için, sizi Resûlullah'ın yanında vesîle ediniyoruz"** demelidir.

Sonra kendisine, ana-babasına, duâ isteyenlere ve bütün müslümanlara duâ etmelidir. Bundan sonra Resûlullah efendimizin mübârek yüzüne karşı durup: **Ey Allah'ım! "Biz her peygamberi, ancak Allahü teâlânın emri ile** (gönderildiği kavmi tarafından) **kendisine itâat olunması için gönderdik. Onlar, nefslerine zulüm** (kendilerine yazık) **ettikten sonra, sana gelip Allahü teâlâdan bağışlanmayı isteseler, Resûlüm de onlar için istiğfâr ederse, Allahü teâlâyı elbette tevbeleri kabûl ve merhamet edici bulurlar"**[411] buyuruyorsun. Yâ Rabbî! Senin yüce kelâmına uyarak, emrine itâat ederek, sevgili Peygamberinin senin huzûrunda bize şefâat etmesini diliyoruz" diye duâ ettikten sonra daha önce okuduğu; **"Ey Rabbimiz! Bizi ve îmân ile bizden evvel geçmiş olan kardeşlerimizi bağışla! Îmân etmiş olanlar için kalblerimizde bir kin bırakma! Ey Rabbimiz! Muhakkak ki sen, çok şefkat ve merhamet sâhibisin!"** meâlindeki Haşr sûresinin 10. âyet-i kerîmesi ile; **"Rabbenağfir lenâ ve li-âbâ-inâ ve li-ümmehâtinâ ve li-ihvâninel-lezîne sebekûne bil-îmâni" "Rabbena âtinâ..."** ve **"Sübhâne rabbike..."** âyet-i kerîmelerini okuyarak Hücre-i seâdet ziyâretini tamamlar.

Sonra Resûlullah'ın kabri ile minberi arasında bulunan Ravda-i mutahheraya gelir. Burası kare şeklinde bir yerdir. Burada istediği kadar namaz kılar. Duâ eder. Tesbîhler

---

411 Nisâ: 4/64.

okur. Allahü teâlâya hamd-ü senâlarda bulunur. Sonra minbere gelir. Resûlullah'ın bereketinin kendisine ulaşması niyetiyle, Peygamber efendimizin hutbe okurlarken mübârek elini üzerine koymuş oldukları yere elini kor. Burada iki rekat namaz kılar. Allahü teâladan dilediklerini ister. Allahü teâlânın gadabından, rahmetine sığınır. Sonra **Hannâne** direğine gelir. Bu direk, Resûlullah efendimizin hutbe okumak için minbere geçtiğinden dolayı, kendisini terkettiği için inleyip, sonra Resûlullah'ın inip, kendisini kucaklaması üzerine sükûn bulan direktir. Sonra Ebû Lübâbe hazretlerinin kendini bağlayarak tevbe etmiş olduğu direğe gelir. Burada iki rekat namaz kılar ve Allahü teâlâya tevbe ve istiğfârda bulunur. Dilediği duâları yapar. Burada kaldığı müddet içerisinde, gecelerini Kur'ân-ı kerîm okumakla, Allahü teâlâyı zikretmek, minber ile kabrin yanında, gizli ve açıktan duâ yapmakla ve râbıta yapmakla meşgûl olmalıdır.

Resûlullah efendimizi ziyâretten sonra Bakî' kabristanına gitmek, orayı da ziyâret etmek müstehâbdır. Sonra diğer kabirleri, bilhassa Seyyid-üş-şühedâ (şehîdlerin efendisi) Hazret-i Hamza'nın kabrini ziyâret etmelidir. Yine Bakî'de Hazret-i Abbâs'ı ve orada bulunan Hasen bin Ali'yi, Zeynelâbidîn'i, oğlu Muhammed Bâkır ve oğlu Ca'fer-i Sâdık, Emîr-ül-mü'minîn Hazret-i Osman'ı, Resûlullah efendimizin oğlu İbrâhim'i, Resûlullah efendimizin orada bulunan zevce-i mutahheralarını, halası Safiyye'yi ve daha birçok Sahâbe ve Tâbiîn'den olan büyükleri ziyâret etmelidir. Bakî'deki Fâtıma Mescidi'nde namaz kılmalıdır. Perşembe günü Uhud şehîdlerini ziyâret etmek müstehâbdır. Orada; **"Selâmün aleyküm bimâ sabertüm. Feni'me ukbeddâr. Selâmün aleyküm yâ ehle dâr-il-kavm-il-mü'minîn ve innâ inşâallahü an karîbin biküm lâhikûn"** demelidir. Sonra Âyet-el-kürsî ve İhlâs sûresini okumalıdır.

Hücre-i saâdeti ziyâret edenlerin çok uyanık olmaları lazımdır. Gönlünde dünya düşünceleri bulunmamalıdır. Muhammed aleyhisselâmın mübârek nûrunu ve derecesinin yüksekliğini düşünmelidir. Dünya işlerini ve büyük kimselerle görüşüp fayda sağlamayı ve alış-veriş düşünceleri içinde yapılan duâları Allahü teâlâ kabul etmez, dileklerine kavuşamazlar.

Hücre-i saâdeti ziyâret etmek şerefli bir ibâdettir. Buna inanmayanların, müslümanlıktan çıkmalarından korkulur. Çünkü bunlar, Allahü teâlâya, Resûlüne ve bütün müslümanlara karşı gelmiş olur. Mâlikî âlimlerinden bir kaçı, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimizi ziyâret etmek vacibdir demiş ise de, müstehâb olduğu söz birliği ile bildirilmiştir.

"Ey Rabbimiz! Bizi ve îmân ile bizden evvel geçmi olan karde lerimizi ba ı la. Îmân etmi olanlar için kalblerimizde bir kin bırakma! Ey Rabbimiz! Muhakkak ki sen, çok efkat ve merhamet sâhibisin."
Haşr: 10

ES-SUBHU BEDÂ

Essubhu bedâ min tal'atihî.
Velleylu decâ min vefratihî.
Fâka'r rusulâ fazlan ve ulâ.
Ehda's subulâ li delâletihî.

Sabah nûrunu O'nun çehresinden aldı.
Gece ise karanlığını O'nun siyah saçlarından aldı.
O fazîlet ve ulviyeti ile bütün Resûllerden üstün oldu.
Hidâyete erenler yolunu O'nun delâleti ile buldu.

Kenzül keremî mevlenni'amî.
Hâdil umemi li şeriatihî.
Ez kennesebî e'lel-hasebî.
Küllü'l-arabî fî-hizmetihî.

Cömertlik hazinesi o hazineden ihsân edendi.
Toplumları dinine ve hidâyetine erdirdi.
Soyu çok temiz şerefi pek yücedir.
Bütün araplar onun hizmetindedir.

Se'atişşecerû natakal hacerû.
Şukkal kamerû bi işaretihî.
Cibrilû etâ leylete esrâ.
Ver-Rabbü de'â li-hazretihi.

Ağaçlar huzurunda koştu, taşlar dile gelip konuştu.
O'nun (mucizevî) işâreti ile ay ikiye yarıldı.
İsrâ gecesi Cebrâîl (aleyhisselâm) O'na geldi.
Ve Rabbi O'nu huzuruna dâvet etti.

Nâleş-şerefâ vallâhü afâ.
Ammâ selafâ min ümmetihî.
Fe Muhammedünâ hüve Seyyidûna.
Fel izzülenâ bi icabetihî.

O büyük rütbelere nâil oldu.
Allah (celle celâlüh) da O'nun ümmetini affetti.
Bizim Muhammedimiz (sallallahü aleyhi ve sellem) ki o bizim efendimizdir.
O'nu kabûl ettiğimiz için şeref bize aittir.

Abdullah ibni Revâha (radıyallahü anh)

PEYGAMBER EFENDİMİZLE TEVESSÜL

"(Ey Âdem!) O senin zürriyetinden gelecek olan bir Peygamberdir. O'nu yaratmasaydım, seni, evladını yaratmazdım. O'nu efâatçi gösterdi in için seni affettim, ba ı ladım."
Hadîs-i kudsî

Peygamber efendimize her zaman; yaratılmadan önce, yaratıldıktan sonra, dünyadaki hayatında ve vefâtından sonra; berzah (kabir) âleminde, tevessül edilmiş; kıyâmet günü dirildikten sonra, Arasat meydanında ve Cennet'te de edilecektir. Vesile, Allahü teâlânın, nezdinde yakınlığa ve hacetlerin giderilmesine sebeb kıldığı her şeydir.

Resûl-i ekrem ile tevessül, yâni Resûlullah efendimizi, Allahü teâlâ katında vesile etmek, O'nun yardımını ve şefâatini istemek caizdir. Bunlar; Selef-i salihin (Sahâbe, Tâb'în ve Tebe-i tâb'în)'in, ulemâ ve diğer müslümanların yaptığı şeylerdendir. Müslümanlardan hiç kimse bunu kötü görmemiştir. Şimdiye kadar, bozuk itikâd sahipleri dışında, bunları kabul etmeyen hiç kimseye rastlanmamıştır.

İnsanların babası Âdem aleyhisselâm yeryüzüne indirildiği vakit, Peygamber efendimizi vesile yapmıştır. Bunu, sevgili Peygamberimiz bir hadîs-i şerîflerinde şöyle anlatmışlardır: **"Âdem** (aleyhisselâm) **zellesi sebebiyle Cennet'ten çıkarılınca: "Yâ Rabbi! Beni Muhammed'in hürmetine affet" dedi. Allahü teâlâ "Ya Âdem! Sen Muhammed'i nasıl bildin. Daha ben, O'nu yaratmadım?" buyurdu. Âdem** (aleyhisselâm)**; "Yâ Rabbi! Beni yaratıp bana ruh verdiğin zaman, gözümü açıp baktığımda, arşın kenarında "Lâ ilâhe illallah, Muhammedün Resûlullah" yazılı gördüm. İsmini isminle sevdiğin O'dur dedi. Allahü teâlâ; "Doğru söyledin ey Âdem! Mahlukatımdan en çok sevdiğim O'dur. O'nun hürmetine af dilediğin için seni affettim"** buyurdu.[412] Bir rivâyete göre de; **"O senin zürriyetinden gelecek olan bir Peygamberdir. O'nu yaratmasaydım, seni, evladını yaratmazdım. O'nu şefâatçi gösterdiğin için seni affettim, bağışladım"** buyurdu."[413]

Bununla ilgili binlerce misal vardır. Bunlardan birkaç tanesi aşağıya alınmıştır:

İki gözü âmâ bir kimse, gözlerinin açılması için Resûlullah efendimizden duâ istedi. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem de; "İstersen duâ ederim. Fakat sabredip katlanırsan, senin için daha iyi olur" buyurdu. "Sabretmeye gücüm kalmadı. Duâ etmeniz için yalvarırım" dedi. "Öyle ise, abdest alıp şu duâyı oku!" buyurdu:

"Allahümme inni es'elüke ve eteveccehü ileyke bi-Nebiyyike Muhammedin Nebiyyirrahme, yâ Muhammed innî eteveccehü bike ilâ Rabbi fi hâcetî-hâzihî, li takdiye-li, Allahümme şeffi'hü fiyye."

412 Hâkim, Müstedrek, II, 672; İbni Kesîr, Sire, I, 320.
413 Heysemî, Mecma'uz-zevâid, VIII, 198.

O kimse, bu duâyı okuyunca, Allahü teâlâ kabul buyurarak gözlerinin açıldığını, hadîs âlimlerinden İmâm-ı Nesâî bildiriyor.

Resûlullah efendimizin vesile edilmesi ile ilgili Osman bin Hanîf hazretleri şu hâdiseyi anlatır: "Osman bin Affan halife iken, büyük sıkıntısı olan bir kimse, Halifenin karşısına çıkmaya utandığı için bana dert yanmıştı. Ben de, hemen abdest al! Mescid-i saâdete git! Yukarıda bildirilen duâyı et, istediğini bildir, dedim.

Adamcağız, duâ ettikten sonra, Halifenin bulunduğu yere gidip huzûruna çıkarılmış. Halife, bunu seccadesi üstünde oturtup, derdini dinlemiş ve kabul etmiş. Adamcağız, işinin birdenbire yapıldığını görünce, sevinerek bana geldi. "Allahü teâlâ senden razı olsun! Halifeye sen söylemeseydin, sıkıntıdan kurtulamayacaktım" dedi. Benim Halife ile görüştüğümü zannetti.

Hazret-i Ömer halife iken, kıtlık oldu. Eshâb-ı kirâmdan Bilâl bin Hars, Resûlullah'ın türbesine gidip; "Yâ Resûlallah! Ümmetin açlıkdan ölmek üzeredir. Yağmur yağması için vesile olmanı yalvarırım" dedi. Resûlullah efendimiz o gece rüyasında görünüp; "Halifeye git! Benden selâm söyle! Yağmur duâsına çıksın!" buyurdu. Hazret-i Ömer, yağmur duâsına çıkınca, yağmur yağmaya başladı.

Allahü teâlâ, sevdiklerinin hatırı için, duâları kabul buyurmaktadır. Allahü teâlâ, Muhammed aleyhisselâmı çok sevdiğini bildirmiştir. Bunun için, bir kimse, **"Allahümme innî es'elüke bi-câhi Nebiyyikel-Mustafâ"** diyerek bir duâ etse, duâsı red olunmaz. Bununla beraber, ufak-tefek dünya işleri için, Resûlullah'ı vesile etmek edebe uygun olmaz.

Burhaneddin İbrâhim Mâliki buyurdu ki: "Çok aç olan fakir bir kimse, Hücre-i saâdete gidip; "Yâ Resûlallah! Karnım açtır" dedi. Az sonra birisi gelip, fakiri evine götürdü, karnını doyurdu. Fakir yapdığı duânın kabul olduğunu söyleyince, "Kardeşim! Çoluk-çocuğundan ayrılıp uzak yollardan sıkıntılar çekerek Resûlullah'ı ziyâret için geldin. Bir lokma ekmek için Resûlullah'ın huzûruna çıkmak yakışır mı? O yüksek huzûrda, Cennet'i ve sonsuz nimetleri istemeli idin! Burada istenilen şeyleri Allahü teâlâ reddetmez" dedi. Resûlullah'ı ziyâret etmek şerefine kavuşanlar, kıyâmet gününde şefâat etmesi için duâ etmelidir."

İmâm-ı Ebû Bekr-i Mükrî, bir gün İmâm-ı Taberânî ve Ebû Şeyh ile Mescid-i saâdetde oturuyorlardı. Birkaç günden beri bir şey yemediklerinden çok acıkmışlardı. İmâm-ı Ebû Bekr artık dayanamayarak; "Açım yâ Resûlallah!" dedikten sonra, bir köşeye çekildi. Seyyidlerden bir zât, iki hizmetçisi ile gelerek; "Kardeşlerim! Dedem Resûlullah'dan açlıkdan yardım istemişsiniz. Sizi doyurmamı emir buyurdu" dedi. Getirdiklerini birlikte yediler. Artanını bunlara bırakıp gitti.

İslâm âlimlerinden Ebû Abdullah ibni Nu'mân Merrâkûşî Tilimsanî (683 /m.1284), **Misbâh-uz-zulâm** adlı kıymetli kitabında Resûlullah efendimizi vesile ederek muradlarına kavuşan yüzlerce müslümanı ve duâlarını uzun yazmaktadır. Resûlullah'ı vesile ederek muradlarına kavuşanlardan biri de, Muhammed bin Münkedir'dir. Şöyle anlatır: "Bir adam, babama seksen altın bırakıp cihada gitmişti. "Bunları sakla! Çok muhtac olana da yardım edebilirsin" demişti. Medîne'de kıtlık oldu. Babam, altınların hepsini açlıktan bunalanlara dağıttı. Altınların sahibi gelip istedi. Babam; "Bir gece sonra gel" dedi. Hücre-i saâdete gidip, sabaha kadar Resûlullah'a yalvardı. Gece yarısı, bir adam gelip; "Uzat elini!" dedi. Bir kese altın verip, sonra oradan kayboldu. Babam evde altınları sayıp

seksen adet olduğunu görünce, sevinerek hemen sahibine verdi."

Ebû Abdullah Tilimsanî hazretleri, bu kitabında başından geçen bir hâdiseyi de şöyle anlatır: "637 (m.1239) senesinde, Sader kalesinden seçkin bir cemâatle beraber çıktık. Yanımızda bize kılavuzluk eden bir kimse vardı. Bir müddet gittikten sonra suyumuz tükendi. Su aramaya başladık. Ben de bu arada ihtiyacımı görmek için gittim. Bu sırada müthiş bir şekilde uykum geldi. Nasıl olsa giderken beni uyandırırlar deyip, başımı yere koydum.

Uyandığımda, kendimi çölün ortasında yapayalnız buldum. Arkadaşlarım beni unutup gitmişlerdi. Yalnızlıktan büyük bir korkuya kapıldım. Çölde, sağa sola yürümeye başladım. Nerede bulunduğumu, nereye gideceğimi bilemiyordum. Her taraf dümdüz kumdu. Az sonra hava karardı. Yolculuk yaptığımız kafilenin izi bile yoktu. Ben, gece karanlığında yapayalnızdım. Korkum daha da şiddetlendi. Telaşla daha süratli yürümeye başladım.

Bir müddet gittikten sonra, çok susamış, yorulmuş ve bitkin bir hâlde yere düştüm. Artık hayatımdan ümidimi kesmiş, ölümümün yaklaştığını hisseder olmuştum. Tarifsiz bir acı içindeydim, ızdırap ve elemim son haddine varmıştı. Birden aklıma geldi. Gece karanlığında; bütün gücümü toplayarak, samimiyetle, ihlâsla son bir defa daha: "Yâ Resûlallah! İmdat! Senden, Allahü teâlânın izniyle yardım etmeni istiyorum!" diye inledim.

Sözümü bitirir bitirmez, birinin bana seslendiğini duydum. Sesin geldiği tarafa baktığımda; gece karanlığında, etrafına ışıklar saçan, bembeyaz elbiseler giyinmiş, o zamana kadar hiç görmediğim bir kimsenin beni çağırdığını gördüm. Bana yaklaşıp elimi tuttu. O anda bütün yorgunluğum ve susuzluğum kayboldu. Yeniden doğmuş gibi oldum. Ona canım birden ısınıverdi. El ele bir müddet yürüdük. Hayatımın en tatlı anlarından birini yaşadığımı hissettim. Bir kum tepeceğini aşınca, beraber yolculuk yaptığım kafilenin ışıklarını görüp, arkadaşlarımın seslerini duydum. Onların yanlarına doğru yaklaştık.

Benim bindiğim hayvan en arkada onları takib ediyordu. Birden gelip önümde durdu. Bineğimi önümde görünce, sevinç çığlıkları attım. Ben bağırınca, benimle gelen zât elini elimden çekti. Sonra elimden tutup bineğime bindirdi. Sonra da; "Bizden bir şey isteyeni ve yardım talebinde bulunan kimseyi biz boş çevirmeyiz" diyerek geri dönüp gitti. O zaman O'nun Resûlullah Efendimiz olduğunu anladım. O geri dönüp giderken, çevresine yaydığı nûrların gece karanlığında göğe doğru yükseldiği görülüyordu. O gözümden kaybolunca birden aklım başıma geldi. "Nasıl olup da ben Resûlullah Efendimizin elini ayağını öpmedim" diye çırpındım ama iş işten geçmiş fırsat elden kaçmıştı.

Ebül-Hayr Akta', Medîne'de beş gün aç kalmıştı. Hücre-i saâdetin

"Bir eyden zarar gören, kusursuz bir abdest alıp iki rek'at namaz kılsın! Sonra; Yâ Rabbî! Senden istiyorum. Senin âlemlere rahmet olan Peygamberin Muhammed aleyhisselâmı vesîle kılarak sana yalvarıyorum. Yâ Muhammed! Dile imi kabûl etmesi için Rabbime seni vesîle ediyorum. Yâ Rabbî! Onu bana efâ'atçı et, desin."
Hadîs-i şerîf

yanına gelip, Resûlullah'a selâm verdi. Aç olduğunu bildirdi. Bir yana çekilip uyudu. Rü'yâda, Resûlullah'ın geldiğini gördü. Sağında Ebû Bekr-i Sıddîk, solunda Ömer-ül Fârûk ve önünde Aliyy-ül Mürtezâ vardı. Hazret-i Alî gelip, yâ Ebe'l Hayr! Kalk, ne yatıyorsun? Resûlullah geliyor dedi. Hemen kalktı. Resûlullah gelip, büyük bir ekmek verdi. Ebül-Hayr diyor ki, çok aç olduğum için hemen yemeye başladım. Yarısı bitince uyandım. Kalan yarısını elimde buldum.

Yine **Misbâh-uz zulâm'**da anlatılır: Ahmed bin Muhammed Sofî diyor ki; "Hicâz çöllerinde varlığım kalmadı. Medîne'ye geldim. Hücre-i saâdet yanında Resûlullah'a selâm verdim. Bir yana oturup uyudum. Resûlullah Efendimiz görünüp, **(Ahmed geldin mi? Avucunu aç!)** buyurdu. Avucumu altınla doldurdu. Uyandım. Ellerim altın dolu idi."

İmâm-ı Semhûdî de, **"Medîne târîhi"** adındaki kitâbında başından geçen bir hâdiseyi şöyle anlatır: Kapımın anahtarını düşürdüm. Bulamadım. Hücre-i saâdet önüne gelip, "Yâ Resûlallah! Anahtarımı düşürdüm. Evime gidemiyorum" dedim. O esnada bir çocuk geldi. Elindeki anahtarı göstererek, "Bunu buldum. Acabâ sizin mi" dedi.

Kilisli Mustafâ Işkî efendi, **Mevârid-i Mecîdiyye** târîh kitabında diyor ki: "Mekke'de yirmi sene kaldım. 1247 [m. 1831] senesinde altmış altın biriktirip, çoluk çocuk ile Medîne'ye geldik. Paralar yolda bitti. Bir tanıdığıma misâfir olup, Hücre-i saâdete geldim. Resûlullahdan yardım istedim. Üç gün sonra, bulunduğum eve bir bey gelerek, benim için bir ev kirâladığını söyledi. Eşyalarımı oraya taşıttı. Bir senelik kirâ bedelini ödedi. Birkaç ay sonra, bir ay hasta yattım. Evde yiyecek ve satacak birşey kalmadı. Zevcemin yardımı ile dama çıkıp, Resûlullah'ın türbesine karşı, sıkıntımı anlatıp yardım dilemek istedim. Ellerimi kaldırınca, dünyâlık istemekten utandım. Birşey söyleyemedim. Odama indim.

Ertesi gün, bir kimse gelip, filân efendi bu altınları sana hediye gönderdi, dedi. Keseyi aldım. Geçimimiz düzeldi ise de, hastalıktan kurtulamadım. Yardımla Hücre-i saâdet önüne gelip, Resûlullahtan şifâ istedim. Mescidden çıkıp, kimseden yardım istemeden evime yürüdüm. Eve girerken, hastalığım hiç kalmadı. Nazar değmemesi için, sokağa birkaç gün bastona dayanarak çıktım. Fakat, para bitmişti. Çoluk çocuğu karanlıkta bırakıp, Mescid-i Nebevîye geldim. Yatsı namazından sonra, sıkıntımı Resûlullah'a söyledim. Yolda tanımadığım bir kimse yanıma gelip, elime bir kese verdi. İçinde, beheri dokuz kuruşluk kırkdokuz altın vardı. Mum ve lüzûmlu şeyleri aldım, eve geldim.

Şakâyık-i Nu'mâniyye kitâbının tercümesinde ikinci cildde diyor ki, Osmânlı devletinin ilk Şeyh-ul-islâmı ve zamanının müceddidi olan büyük İslâm âlimi Mevlânâ Şemseddîn Muhammed bin Hamza Fenârî'nin gözlerine perde geldi. Göremez oldu. Bir gece, Resûlullah efendimiz; "Tâhâ sûresini tefsîr eyle!" buyurdukta, "Yüksek huzûrunuzda, Kur'ân-ı kerîmi tefsîr etmeğe gücüm olmadığı gibi, gözlerim de görmüyor" demiş. Peygamberlerin tabîbi olan Resûlullah efendimiz, mübârek hırkasından bir parça pamuk çıkarıp, mübârek tükürüğü ile ıslattıktan sonra, gözleri üzerine koymuştur. Molla Fenârî uyanıp, pamuğu gözlerinin üstünde bularak kaldırmış, görmeğe başlamışdır. Allahü teâlâya hamd ve şükür etmiştir. Pamuk ipliklerini saklayıp, öldüğü zaman gözleri üzerine konmasını vasiyyet etmiştir. 834 [m. 1431]de Bursa'da vefât edince, vasiyyetini yerine getirdiler.

Abbâsi halifelerinden Ebû Ca'fer Mensur, Mescid-i Nebevî içinde İmâm-ı Mâlik ile konuşuyorlardı. "Ey Mensur! Burası Mescid-i saâdettir! Hafif sesle söyle! Hak teâlâ,

Hucürât sûresinde meâlen; **“Sesinizi Resûlullah’ın sesinden daha fazla yükseltmeyin!”**[414] buyurarak, bir cemâati azarlamıştır. **“Resûlullah’ın yanında hafif sesle konuşanlar”**[415] âyet-i kerîmesi ile de, hafif konuşanları övmüştür.

Resûlullah’a, vefât ettikten sonra saygı göstermek, sağ iken saygı göstermek gibidir” dedi. Mensur, boynunu bükerek; “Ya Ebâ Abdullah! Kıbleye karşı mı durmalı, yoksa Kabr-i saâdete karşı mı durmalı?” diye sordu. İmâm-ı Mâlik hazretleri; “Resûlullah’dan yüzünü çevirme! Kıyâmet gününün şefâatçisi olan o yüce Peygamber sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem, kıyâmet günü, senin ve baban Âdem aleyhisselâmın kurtulması için vesile olacaktır.

Kabr-i saâdete dönerek ve Resûlullah’ın mübârek ruhuna sarılarak şefâat dilemelisin! Nisâ sûresinin 64. âyet-i kerîmesinde meâlen; **“Nefslerine zulmedenler** (kendilerine yazık edenler)**, sana gelip, Allahü teâlâdan af edilmeyi isterlerse, Resûlüm de, onlar için af dilerse, Allahü teâlâyı, tevbeleri kabul edici ve merhamet edici bulurlar”** buyuruldu.

“Nefslerine zulmedenler, sana gelip, Allahü teâlâdan af dilerse ve Resûlüm de, onlar için af dilerse, Allahü teâlâyı, tevbeleri kabul edici ve merhamet edici bulurlar.”
Nisâ: 64

Bu âyet-i kerîme, Resûlullah’ı vesile edenlerin tevbelerinin kabul olunacağını söz vermektedir” buyurdu. Bunun üzerine, Mensur olduğu yerden kalkıp, Hücre-i saâdet önünde durdu; “Yâ Rabbi! Bu âyet-i kerîmede, Resûlünü vesile edenlerin tövbesini kabul edeceğine söz verdin. Ben de, yüce peygamberinin yüksek huzûruna gelip senden af diliyorum. Kendisi sağ iken af dileyip af buyurduğun kulların gibi, beni de affeyle! Yâ Rabbi! Nebiyyürrahme olan yüce Peygamberini vesile ederek sana yalvarıyorum. Ey peygamberin en üstünü olan Muhammed aleyhisselâm! Sana tevessül ederek, Rabbime yalvardım. Yâ Rabbi! O yüce Peygamberi bana şefâatçi eyle!” diyerek yalvarmaya başladı. Arkası kıbleye, yüzü Muvâcehe-i saâdet penceresine karşı ayakta durup duâ eyledi. Minber-i Nebevî sol tarafta kalmıştı.

İmâm-ı Mâlik’in Halife Mensur’a verdiği nasihat Hücre-i saâdet önünde duâ edenlerin çok uyanık olmaları lazım geldiğini göstermektedir. O makama uygun edebi ve saygıyı göstermeyecek olanların, Medîne-i münevverede çok kalmaları doğru olmaz buyuruldu.

Anadolu köylülerinden biri, Medîne-i münevverede senelerce kalmış, evlenmiş ve Hücre-i saâdetde belli bir hizmete girmişti. Bir gün ateşli bir hastalığa yakalandı ve canı ayran istedi. “Eğer köyümde olsaydım, yoğurttan ayran yaptırıp içerdim” düşüncesini gönlünden geçirdi. O gece, Resûlullah, Şeyh-ul-Harem efendiye rüyada görünüp, o kimsenin yaptığı işin başkasına verilmesini emir buyurdu. Şeyh-ul-Harem; “Yâ Resûlallah! O hizmeti, ümmetinden filan kimse yapmaktadır” deyince; “O kimseye söyle! Köyüne gidip,

414 Hucürât: 49/2.
415 Hucürât: 49/3.

ayran içsin!.." buyurdu. Ertesi gün, bu emir bildirilince, köylü baş üstüne diyerek memleketine gitti.

Yalnız gönülden geçen bir düşünce bu kadar zarar verince Allah korusun şaka bile olsa uygunsuz bir sözün yahud edebe uymayan bir hareketin ne büyük bir zararı olacağını buradan anlamalıdır.

Seni seven mü'minin, kalbinde îmânısın,
Üzüntüsü hiç olmaz, derdinin dermânısın,
Şefâatini bekler, gönlünün fermânısın,
Medet uman kavuşur elbet yâ Resûlallah.

Resûlullah Efendimize Salevât-ı şerîfe getirmenin önemi ve fazileti

Peygamber efendimizin ismi söylenip işitildiği ve yazıldığı zaman, saygı ve hürmet ifadesi olarak O'na salevât-ı şerîfe okumak, en önemli vazifelerimizdendir. Kur'ân-ı kerîmde Ahzab sûresinin 56. âyet-i kerîmesinde meâlen; **"Gerçekten Allahü teâlâ ve melekleri, Peygambere salât ederler** (şeref ve şanını yüceltmek için)**. Ey îmân edenler! Siz de O'na salât-ü selâm edin ve O'na gönülden teslîm olun"** buyrulmuştur.

Tefsir âlimleri bu âyet-i kerîmede zikredilen salât kelimesinin; Allahü teâlâdan rahmet, meleklerden istiğfar ve mü'minlerden duâ mânâlarına geldiğini bildirmişlerdir. **Bütün İslâm âlimleri, söz birliğiyle bildirdiler ki; ömründe bir kerre, salevât getirmek farzdır. Her söyleyince, işitince, okuyunca, yazınca, bir kerre getirmek vâcib, tekrâr edildiklerinde müstehâbdır.**

Allahü teâlâdan bir şey isteyen kimse, önce Allahü teâlâya hamd ve sena ettikten sonra, Resûlullah efendimize salât okumalıdır. Böyle bir duâ, kabule pek layıktır. İki salât ile (duânın başında sonunda olmak üzere) yapılan duâ geri çevrilmez.

Ebû Talha hazretleri anlatır: "Resûlullah'ın huzûruna girmiştim. Kendisinde daha önce hiç görmediğim bir sevinç ve hoşnudluk gördüm. Sebebini sorduğumda; **"Nasıl sevinmeyeyim? Biraz önce Cebrâil** (aleyhisselâm) **müjde getirdi. Allahü teâlâ buyurdu ki: "Ümmetimden biri sana, bir salevât söyleyince, Allahü teâlâ, ona karşılık olarak, on salevât eder dedi"** buyurdu."[416]

Bu konuda hadîs-i şerîflerden bâzıları şöyledir:

"Yanında ismim anılıp da bana salât-ü selâm getirmeyen kişinin burnu yerde sürtülsün. Ramazân ayı girip de günâhlarını affetirmeden Ramazân ayı çıkıp giden kimsenin de burnu yerde sürtülsün. Anne ve babasının ihtiyarlıklarına ulaşıp da, onların rızasını kazanıp Cennet'e giremeyen kimsenin de burnu yere sürtülsün"

"Yanında ismim zikredilip, bana salât-ü selâm getirmeyen kimse, cimrilerin en cimrisidir"

Ebû Humeyd es-Sa'îdi hazretleri bildirir; "Sahâbe-i kirâmdan bâzıları, Resûlullah efendimize sordular ve dediler ki; "Yâ Resûlallah! Sana nasıl salât-ü selâm getirelim?"

Resûlullah efendimiz buyurdular ki:

"Allahümme salli alâ Muhammedin ve ezvâcihi ve zürriyyetihi kemâ salleyte alâ İbrâhîme ve bârik alâ Muhammedin ve ezvâcihi ve zürriyyetihi kemâ

416 Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 102; İbni Ebî Şeybe, Musannef, II, 399.

bârekte alâ İbrâhîme inneke hamidün mecid, deyiniz."[417]

Bâzı salevât-ı şerîfeler şöyledir:

"Aleyhisselâm",

"Sallallahü aleyhi ve sellem",

"Aleyhissalâtü vesselâmü vettehiyye",

"Allahümme salli alâ seyyidinâ Muhammed",

"Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ âlihi ve sahbihi ecma'în",

"Aleyhi ve alâ cemi'i minessalevâti etemmühâ ve minettehiyyati eymenühâ",

"Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ ali Muhammed, kemâ salleyte alâ İbrâhîme ve alâ âli İbrâhîm..."

Bir kimse şöyle anlattı: Arkadaşlarımdan biri gönderdiği bir mektupta, Resûlullah'ın mübârek isminin geçtiği heryere **"sallallahü aleyhi ve sellem teslîmen kesîren kesîrâ"** diye yazmış. Görüp sebebini sorduğunda; "Gençliğimde hadîs kitapları yazdım. Resûlullah'ın mübârek ismini yazdıkça salevâtı yazmazdım. Rüyada Âlemlerin efendisini görüp, yanlarına vardım. Mübârek yüzünü benden döndürdüler. Öbür yanlarına geçtim, yine döndürdüler. Karşılarına varıp; "Yâ Resûlallah! Niçin benden yüzünüzü döndürürsünüz?" diye arz ettim. Buyurdular ki; **"Çünkü sen kitabında, benim ismimi yazınca, bana salât getirmedin."** O zamandan beri ism-i şerîflerini, hep salât ile birlikte yazarım.

Hadîs-i şerîflerde; **"Kim bana bir kerre salât ederse, Allahü teâlâ ona on kerre salât** (rahmet) **eder, onun on günâhını bağışlar ve derecesini on kat yükseltir."**

"Kıyâmet günü bana en yakın olan, benim şefâatime en layık olan, bana en çok salât-ü selâm getiren kimsedir."

Hak teâlâ Hazret-i Mûsâ'ya: "**Ey Mûsâ, diline sözünden, kalbine düşüncenden, bedenine ruhundan, gözüne nûrundan daha yakın olmamı ister misin?"** buyurdu. Evet, yâ Rabbi dedi. **"O hâlde, Muhammed'e** (sallallahü aleyhi ve sellem) **çok salevât eyle"** buyurdu. **"Ey Mûsâ, kıyâmet günü, susuzluk çekmemeyi ister misin?"** buyurdu. Evet, yâ Rabbi dedi. **"O hâlde, Muhammed'e** (sallallahü aleyhi ve sellem) **çok salevât getir"** buyurdu.[418]

Peygamber efendimiz buyurdu ki:

"Kıyâmette her makamda bana en yakın olanınız, dünyada bana çok salevât okuyanınızdır. Cum'a günü ve gecesi bana yüz salevât okuyanın, Allahü teâlâ yüz ihtiyacını görür. Yetmişi âhiret, otuzu dünyaya aid işleridir. Sonra Allahü teâlâ bir melek ile bu salâtları benim kabrime getirtir. Size gelen bir hediye gibi olurlar. O melek bana gönderenin

"Kim bana bir kerre salât ederse, Allahü teâlâ ona on kerre salât (rahmet) eder, onun on günâhını ba ı lar ve derecesini on kat yükseltir."
Hadîs-i şerîf

417 Şemseddin Şâmî, Sübülü'l-Hüdâ, XII, 434.
418 Ebû Nuaym, Hilyet-ül-evliyâ, VI, 33.

ismini, soyunu ve kabîlesini bildirir. Benim yanımdaki beyaz bir sahifeye onu geçirir. Benim öldükten sonra bilmem, hayatta iken bilmem gibidir."[419]

"Perşembe günü olunca, Allahü teâlâ, yanında gümüş defter ve altın kalemler olan melekler gönderir. Perşembe günü ve Cum'a gecesi Peygambere çok salât getirenleri yazarlar."

"İki müslüman karşılaşıp müsâfeha eder ve Peygambere salevât getirirlerse, ayrılmadan önce evvelki ve sonraki günâhları mağfiret olur."

"Biriniz mescide girince, peygambere selâm versin ve yâ Rabbi beni şeytandan koru desin!"[420]

Bir rivâyette: "**Mescidden çıkarken, Allahümme inni es'elüke min fadlike"** okusun.

Duânın evveli Allahü teâlâya sena (hamd) ve Resûlullah'a salevât olmayınca, duâ perde arkasında kalır. Evvelinde hamd ve salevât olan duâ kabul olunur.

Resûlullah'a ve Âline salevât okumadıkça duâ ile sema arasında perde vardır. Salevât okuyunca bu perde yırtılır ve duâ semaya çıkar. Okumayınca, duâ geri döner.

Bir mecliste Allahü teâlâ anılmaz ve Resûlullah'a salât edilmezse, oradakilerin üzerlerinde kamçı bulunur, dilerse onlara azâb eder, dilerse bağışlar.

"Kulağı çınlayan beni hatırlasın ve bana salât okusun."

"Bir işe niyyet eden, o hususta meşveret etsin. Allahü teâlâ işinde ona rüşd ihsân eder. Bir kimse bir söz söylemek isteyip de unutsa, bana salât okusun. Zîrâ bana salâtında sözü için halef vardır. Umulur ki, onu hatırlar."[421]

"Hayırlı bir işe Allah'ın ismi ve bana salât ile başlanmazsa, o kesiktir ve bütün bereketi giderilmiştir."[422]

İslâm büyüklerinden, Ebû Hafs Kâğıdî vefât edince, biri rüyasında görüp, Allahü teâlâ sana ne muamele etti dedi. "Bana rahmet ve mağfiret edip, beni Cennet'e koydu" dedi. Ne sebeble diye sordu. Beni melekler arasında durdurdu. Günâhlarımla, Resûlullah'a salevâtımı hesab ettiler. Salevâtımı çok buldular. Allahü teâlâ onlara: **"Ey meleklerim, işiniz tamamdır. Başka hesab sormayın. Onu Cennetime götürün"** buyurdu diye cevab verdi.

Selefden biri anlatır: Birlikte hadîs öğrendiğimiz bir arkadaşım vefât etti. Rüyada onu, sırtında yeşil hulleler giyinmiş gördüm. Sebebini sorduğumda: "Her hadîste gördüğüm Resûlullah'ın isminin yanına, "Sallallahü aleyhi ve sellem" yazardım. Hak teâlâ onun mükâfatını bununla verdi" dedi.

Yine selefden biri anlatır: Bir katib komşum vefât etti. Kendisini rüyada gördüm. Allahü teâlâ sana ne muamele eyledi dedim. Bağışladı dedi. Ne sebeble dedim. Resûlullah'ın ismini her yazdığım zaman "Sallallahü aleyhi ve sellem" sözünü de beraberinde yazdığım için dedi.

Ebû Süleyman Dârâni anlatır: Hadîs yazarken, şerefli isimlerini yazdıkça, "sallallahü aleyh" diye yazar "ve sellem" sözünü yazmazdım. Rüyada kendilerini gördüm. Bana buyurdular ki: **"Yâ Ebâ Süleyman, hadîsde ismimi yazdığın zaman, salâtla beraber "ve sellem"i de yaz. O dört harfdir. Her harfine on sevab vardır. Yazmazsan kırk sevabı bırakıyorsun demektir."** Birinin de âdeti bu idi. Ona Resûlullah, rüyasında:

419 Beyhekî, Şu'ab-ül-îmân, III, 111; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, LIV, 301.
420 İbni Ebî Şeybe, Musannef, I, 374; VII, 124; Ebû Nuaym, Hilyet-ül-evliyâ, VIII, 139.
421 Tirmizî, Fiten, 78; Süyûtî, Câmi-ul Ehâdis, III, 457.
422 Ahmed bin Hanbel, Müsned, II, 359; Abdürrezzâk, Musannef, XI, 163.

"Sana ne oldu ki, bana salâtı tamam yazmazsın?" buyurdu.

Ebû Bekr-i Sıddik buyurdu: "Unutmasından korkan, Resûlullah'a çok salevât okusun."

Salihlerin büyüklerinden Muhammed bin Sa'îd bin Mutarrıf anlatır: Her gece yatacağım zaman muayyen mikdarda salât okurdum. Bir gece rüyada, Resûlullah geldi. İçeri girdi. Odamın içi nûrla doldu. Sonra bana doğru gelip: **"Getir, şu bana çok salevât okuyan ağzını öpeyim"** buyurdu. Ben de, ağzımı tutmaya utanıp, yanağımı uzattım. Mübârek ağızları ile öptü. Sevinçle uyandım. Odamın içini misk kokusu ile dolmuş buldum. Sekiz gün yanağımdan o güzel koku gitmedi.

Selefin büyüklerinden Hallad bin Kesir vefât edince, başı altında: "Bu Hallad bin Kesir'in Cehennem'den kurtuluş ber'atıdır" yazılı bir kâğıt buldular. Yakınlarına bunun ameli ne idi diye sordular. Her Cum'a günü salevât getirirdi dediler.

Şeyh Ayni'nin **Zeynü'l-Mecâlis**'inde yazılıdır: Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", **"Kıyâmet günü üç grup kimse, gölgesinden başka gölgenin bulunmadığı Arş'ın altında bulunurlar"** buyurdu. Onlar kimlerdir dediler. "**Ümmetimi sıkıntıdan kurtaran, sünnetimi ihyâ eden ve bana çok salevât getiren"** buyurdu.

Şeyh Ebû Mûsâ Darirî anlatır: "Denizde kasırgaya yakalandık. Herkes ölüm korkusuyla ağlıyordu. O hâlde bana uyku bastırdı. Rüyamda, Resûl-i Ekrem'i gördüm. Gemidekilere söyle, bin defa "**Allahümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âl-i seyyidinâ Muhammed, salâten tüncînâ bihâ min cemî'il ehvâl-i vel-âfât ve takdî lenâ bihâ cemî'al hâcât ve tütahhirünâ bihâ min cemî'isseyyiât ve terfe'unâ bihâ indeke a'ledderecât ve tübelligünâ bihâ aksalgâyât min cemî'il hayrâti fil hayâti ve ba'del-memât"** okusunlar, buyurdu. Daha üçyüz kerre okumuştuk ki, fırtına dindi, kurtulduk." Bu salâtın her mühim işinde ve her belada, âfatta, depremde okunması tavsiye edildi.

Gece gündüz dilimde salât-ü selâm,
O mübârek rûhuna, ey Fahr-ul-enâm.

Mu'teber kitablarda, salâtın nasıl olduğunda, kırkdan fazla hadîs vardır. Bâzıları şöyle:

Allahümme salli alâ Muhammedin ve alâ âl-i Muhammed, kemâ salleyte alâ İbrâhîme ve alâ âl-i İbrâhîm ve barik alâ Muhammedin ve alâ âl-i Muhammed, kemâ barekte alâ İbrâhîme ve alâ âl-i İbrâhîm, inneke hamidün mecid.

Allahümme salli ve sellim ve bârik verham alâ seyyidinâ Muhammedin hüve seyyid-ül Arabî vel Acem.

"Kula ı çınlayan beni hatırlasın ve bana salât okusun."
Hadîs-i şerîf

Ve imâmi Mekket-il mükerrameti vel Medînet-il münevverati vel harem.
Allemel insâne mâlem ya'lem.
Asluhû nûrun ve neslühâ Âdem.
Ba'sühâ muahharun ve halkuhâ mukaddem.
İsmüh-üş şerîfü mektûbün alel Levh-il mahfûzi biyâkût-il kalem.
Ve cismüh-uş şerîfü medfûnün fil Medînet-il münevvereti vel harem.
Yâ leyte ektehilü türâbellezî taht-el kadem.
Fetûbâ sümme tûbâ limen deâ ve tebiahû ve limen esleme sâhib-eş şefâati lil âlemîn.
Kâilen yâ Rabbî! Sellim ümmetî, ümmetî, vâ ümmetâ yâ zel-lutfi vel kerem.
Feyünâd-il münâdî min kıbel-ir Rahmân, kabiltü şefâateke yâ Nebiyyel muhterem.
Üdhul-ül Cennete lâ havfün aleyküm velâ hüznün velâ elem.
Sümme radıyallahü teâlâ an Ebî Bekrin ve Ömera ve Osmâne ve Aliyyin zil-Kerem.
Ve sallallahü alâ seyyidinâ Muhammedin vel hamdü leke yâ Rabb-el âlemîn.
Bihürmeti Seyyid-il-mürselîn.

Dokunacak saçına bâd-ı sabâ,
Misk-ü-anberden dolar idi hava.

İnci dişleri şuâsından gece,
İğne düşse bulunurdu ey hoca.

Sadr-ı nûrundan karanlık geceler,
Yolda yürürdü yiğitler kocalar.

Çün işâret kıldı ol mahbûb-ı Hak,
Parmağıyla aya, oldu iki şak.

Terlese güller olurdu her teri,
Hoş dererlerdi terinden gülleri.

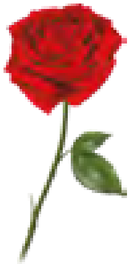

Dikdi hurmayı hem ol şâh-ı cihân,
Dikdiği saat yemiş verdi hemân.

Mu'cizâtı haşre dek dense müdâm,
Nice haşr olsa buna gelmez hitâm.

Ger dilersiz bulasız oddan necât,
Aşk ile şevk ile edin es-salât.

Esselâtü vesselâmü aleyke yâ Resûlallah
Esselâtü vesselâmü aleyke yâ Habîballah
Esselâtü vesselâmü aleyke yâ Nûr-u Arşillah

PEYGAMBER EFENDİMİZİN MÜBÂREK İSİMLERİ

“Ey srâîl o ulları! Ben size Allah’ın peygamberiyim. Tevrâtın tasdîkcisi ve benden sonra gelecek bir peygamberin müjdecisi olarak geldim ki, o peygamberin ismi “Ahmed”dir.”
Saf: 6

Sevgili Peygamberimizin “sallallahü aleyhi ve sellem” en çok söylenilen ismi **“Muhammed”**dir. Pek çok öğülmüş, ziyâde beğenilmiş anlamına gelir. Bu isim, Kur’ân-ı kerîmde; Âl-i İmrân 144, Ahzâb 40, Fetih 29 ve Muhammed sûresinin 22. âyet-i kerîmesinde dört defa geçmektedir. Îsâ aleyhisselâm da ümmetine, Saf sûresinin 6. âyet-i kerîmesinde buyrulduğu gibi, meâlen; **“Ey İsrâîl oğulları! Ben size Allah’ın peygamberiyim. Tevrâtın tasdîkcisi ve benden sonra gelecek bir peygamberin müjdecisi olarak geldim ki, o peygamberin ismi Ahmed’dir”** diye haber vermiştir. **Ahmed;** en çok övülmüş, sevilmiş demektir.

Kur’ân-ı kerîmde, **“Muhammed”** ve **“Ahmed”** isminden başka; **Mahmûd, Resûl, Nebî, Şâhid, Beşir, Nezir, Mübeşşir, Münzir, Dâi-i ilallah, Sirâc-ı münir, Raûf, Rahim, Musaddık, Müzekkir, Müddessir, Abdullah, Kerîm, Hak, Münir, Nûr, Hâtemün-Nebiyyîn, Rahmet, Ni’met, Hâdî, Tâhâ, Yâsîn..** diye anılmıştır. Bundan başka mübârek isimlerinin bir kısmı Kur’ân-ı kerîmde, bir kısmı hadîs-i şerîflerde, bir kısmı da önceki peygamberlere gönderilen mukaddes kitaplarda zikredilmiştir.

Peygamberimizin isimleri, bâzı hadîs-i şerîflerinde; **Mahî, Âkıb, Mukaffî, Nebiyyür-Rahme, Nebiyyüt-Tevbe, Nebiyy-ül-Mülâhim, Kattal, Mütevekkil, Fâtih, Hâtem, Mustafâ, Ümmî, Kusem** (her hayrı kendinde toplayan) isimleri geçmektedir.

Bir hadîs-i şerîfde Peygamberimiz; **“Bana mahsus beş isim vardır: Ben Muhammed’im, Ben Ahmed’im, Ben Mahî’yim ki, Allahü teâlâ benimle küfrü yok eder. Ben, Haşir’im ki, halk, kıyâmet günü benim izimce haşrolunacaktır. Ben, Âkıb’ım ki, benden sonra peygamber yoktur”** buyurdu.[423]

Sevgili Peygamberimize Hazret-i Hadice’den doğan ve küçük yaşta vefât eden oğlu Kasım’dan dolayı; “**Ebü’l-Kâsım”** künyesi verilmiştir. Yine peygamberliğinden önce, ondaki doğruluk, itimad, emin, güvenilir olması gibi sayılamayacak kadar üstün meziyetlerinden dolayı, Kureyş kabîlesi arasında, **“El-Emîn”** ismi ile çağrılmıştır.

Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin, Kur’ân-ı kerîmde geçen isimlerinden biri de Kur’ân-ı kerîmin kalbi olan Yâsîn sûresindeki **“Yâsîn”** kelimesidir. Ulemâ-i râsihînin büyüklerinden olan Seyyid Abdülhakîm-i Arvâsî hazretleri; **“Yâsîn; ey**

423 Beyhekî, Şu’ab-ül-îmân, III, 436; Kâdî İyâd, Şifâ-i şerîf, 230; Şemseddin Şâmî, Sübü-lü’l-Hüdâ, I, 403.

benim bahri yakînimin sebbâhı olan habîbim. Yâni, ey benim muhabbet deryamın dalgıcı olan habibim, demektir" buyurmuştur.

Bu deryanın ismini duyanlar, uzaktan görenler, yakınına gelenler, içine girip nasibi kadar derine inenlerin hepsi, ömürlerinin her safhasında Resûlullah'ın aşkı ile yanıp tutuşmuşlar, yanık feryâdlar, içli gözyaşları ve yakıcı mısralarla bu aşklarını dile getirmişlerdir. Bunların içinde en büyük ve meşhurlarından biri olan ve bu muhabbet deryasından büyük pay alan Mevlânâ Hâlid-i Bağdadî hazretleridir. O, Resûlullah efendimize olan muhabbet ve aşkını dile getirdiği kasîdelerinden birinde şunları yazmaktadır:

Serveri âlem, sana âşık olup da, yanarım!
Her nerede olsam, o güzel cemâlin ararım.

Kâbe kavseyn tahtının sultânı sen, ben bir hiçim,
Misafirinim dememi, saygısızlık sayarım.

Her şey cihanda senin şerefine yaratıldı,
Rahmetin bana da yağsa, o ân olur behârım.

Herkes Kâbe'yi tavaf için geliyor Hicaz'a,
Sana kavuşmak şevkiyle, ben dağları aşarım.

Saâdet tâcı giydirildi, rüyâda başıma,
Ayağın toprağı serpildi yüzüme sanırım.

Dostunu öven âşıkların bülbülü, ey Câmî!
Dîvânında şu yazılar, oluyor tercümânım:

"Dili sarkmış, susuz kalmış, uyuz bir köpek gibi,
Senin ihsân denizinden bir damla arzularım."

Peygamber efendimizi medheden parça parça yazılmış şiirler ve medhiyeler bir tarafa, O'nun için pek çok eser yazılmıştır. Bunları yazanlar içinde şöhretleri ve san'atları bütün dünyâyı ve asırları kaplamış olanları bile, Resûlullah'ı medhetmekten âciz olduklarını beyân etmişlerdir. O'nu görüp güzelliğine âşık olanlar, dilleri döndüğü kadar anlatmağa çalışmışlar, o güzelliği bildirmeğe insan gücü yetmez demişlerdir.

İslâm âlimlerinin kitaplarında o âşıkların haber verdiklerinden yüzlercesi yazılmıştır. Okuyanlar, Allahü teâlânın, sevgili Peygamberini, düşünülemiyecek bir düzende ve bakmağa doyulamayacak bir güzellikte yaratmış olduğunu hemen anlarlar. Görmeden, O'na gönül verirler. Habîbullah'a âşık olanlar, her nefeste, ciğerlerine giren havanın serinliğinde, O'nun sevgisinin tadını duyarlar. Aya her bakışlarında, O'nun mübârek gözlerinden gelmiş olan ışınların akslerini aramakla zevklenirler. O'nun güzelliği deryâsından bir damlaya kavuşanların her zerresi;

Güzel yanağını bilen, güle hiç bakmaz,
Senin sevginde eriyen, derman aramaz!

diye söyler.

Enes bin Mâlik'den rivâyetle bir hadîs-i şerîfde buyruldu ki: **"Hiç biriniz, ben ona, evlâdından da, pederinden de ve bütün halktan daha sevgili olmadıkça îmân etmiş olmaz."**[424]

Bir gün Hazret-i Ömer, Peygamber efendimize; "Yâ Resûlallah! Allahü teâlâya yemîn ederim ki, canım hâriç, bana her şeyden sevgilisin" dedi. Resûlullah efendimiz ise; **"Ben, kendisine canından daha sevgili olmadıkça, sizden biriniz asla îmân etmiş olmaz"** buyurdular. Bunun üzerine Hazret-i Ömer; "Yâ Resûlallah! Sana Kur'ân-ı kerîmi gönderen Allahü teâlâya yemîn ederim ki, sen bana canımdan daha sevgilisin" deyince; **"Ey Ömer, şimdi** (tamam) **oldu"** buyurdular.

"Ben, kendisine canından daha sevgili olmadıkça, sizden biriniz asla îmân etmi olmaz."
Hadîs-i şerîf

Sadr-ı cemî' mürselîn,
Sensin yâ Resûlallah.
Bedr-i eflâk-i yakîn,
Sensin yâ Resûlallah.

Nûrun sirâc-ı vehhâc,
Âlemler sana muhtâc,
Sâhib-i tâc u mi'râc,
Sensin yâ Resûlallah.

Ayîne-i Rahmânî,
Nûr-i pâk-i sübhânî,
Sırr-ı seb-a'l-meânî,
Sensin yâ Resûlallah.

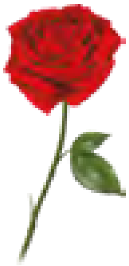

Şâhidin leyl-i isrâ,
Sübhânellezî esrâ,
Câmi-i cümle esmâ,
Sensin yâ Resûlallah.

Ey menba-ı lutf u cûd,
Yerin makâm-ı mahmûd,
Yaradılmışdan maksûd,
Sensin yâ Resûlallah.

424 Müslim, İmân, 76; Nesâî, İmân, 19; İbni Mâce, Mukaddime, 9; Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 207; Hâkim, Müstedrek, II, 528.

Peygamber efendimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" mescid-i şerifînde "Kubbe-i hadra / Yeşil kubbe"nin dışardan görünüşü

HİLYE-İ SE'ÂDET

Habîb-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin görünüşüne, **"Hilye-i se'âdet"** denir.

İslâm âlimleri, Muhammed aleyhisselâmın görünen bütün uzuvlarını, şeklini, sıfatlarını, güzel huylarını ve bütün inceliklerine varıncaya kadar hayâtının tamamını açık bir şekilde sened ve vesikaları ile yazmışlardır. Bu bilgiler, bizzat Peygamber efendimizin kendi beyanları olan hadîs-i şerîflerinden ve Eshâbının bildirdiği haberlerden toplanmıştır. Bunları ihtivâ eden eserlere, siyer kitapları denmektedir. Binlerce siyer kitabı arasında, Peygamber efendimizin hilye-i saâdetini bildiren en meşhur kitaplar; İmâm-ı Tirmizî'nin **"Eş-Şemâil-ün-Resûl"**'ü ve Kadı Iyâd'ın **"Şifâ-i şerîf"**'i ile İmâm-ı Beyhekî'nin ve Ebû Nuaym İsfehânî'nin **"Delâil-ün-Nübüvve"**'leri, bir de İmâm-ı Kastalânî hazretlerinin "**Mevâhib-i Ledünniye"** adlı eseridir.

Hadîs-i şerîflerde ve Eshâb-ı kirâmın bildirdiği haberlerde, sevgili Peygamberimizin hilye-i saâdeti şöyle bildirilmektedir:

"Fahr-i kâinatın mübârek yüzü ile bütün âzâ-i şerîfesi ve mübârek sesi, bütün insanların yüzlerinden ve âzâlarından ve seslerinden güzel idi.

Mübârek yüzü bir mikdar yuvarlak idi ve neş'eli olduğu zamanda, ay gibi nûrlanırdı.[425] Sevindiği, mübârek alnından belli olurdu.

Resûlullah efendimiz gündüz nasıl görürse, gece de öyle görürdü, önünde olanları gördüğü gibi, arkasında olanları da görürdü. Yana ve geriye bakacağı zaman, bütün bedeni ile dönüp bakardı. Yeryüzüne, semâdan daha çok bakardı. Mübârek gözleri büyük ve kirpikleri uzun idi. Mübârek gözlerinde bir mikdar kırmızılık vardı ve gözlerinin karası gâyet siyah olup, geceleri sürme çekerdi.

Fahr-i âlemin sallallahü aleyhi ve sellem alnı açık idi. Mübârek kaşları ince olup, kaşları arası açık idi. İki kaşı arasındaki damar, hiddetlenince kabarırdı.

Mübârek burnu gâyet güzel olup, orta yeri bir mikdar yüksek idi.

Mübârek başı büyük idi.

Mübârek ağzı küçük değildi. Mübârek dişleri beyaz olup, öndekiler seyrek idi. Söz söyleyince, sanki dişleri arasından nûr çıkardı. Allahü teâlânın kulları arasında O'ndan daha fasîh ve daha tatlı sözlü kimse görülmedi.

"U radı ım her kilisenin üsküfüne Resûlullah'ın "sallallahü aleyhi ve sellem" sıfatlarını ve hilyesini (eklini, emâilini) sordum ve hepsini tek tek hâfızama yerle tirdim. Medîne'ye dönünce, hepsini Resûlullah'a "sallallahü aleyhi ve sellem" anlattım. Ho larına gitdi."
Mugîre bin Şu'be

425 Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 459; Hâkim, Müstedrek, II, 605; Begâvî, Envâr, I, 242.

Fahr-i âlem erdi çün kırk yaşına,
Kondu pes tâc-ı risâlet başına.

Dembedem avaz gelirdi yâ Emîn,
Seni kıldım rahmeten lil-âlemîn.

İndi Kur'ân-ı kerîm âyet âyet beyyinât
Zâhir oldu nice dürlü mu'cizât

Gerçi cümle nûr idi, ol pak zât,
İlle her uzvunda vardı mu'cizât

Evvelâ ol kim mübârek cisminin,
Gölgesi düşmezdi yere resminin.

Nûr idi. başdan ayağa gövdesi,
Bu ayandır nûrun olmaz gölgesi.

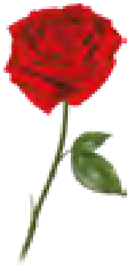

Hem mübârek başı üzre her zaman,
Bir bölük bulut olurdu sâyebân.

Her nere varsa bile varırdı ol,
Başı üzre dâima dururdu ol.

Ol mübârek gözlerinde mu'cize,
Nicedir ol dahî diyeyim size.

Nice kim önünde görürdü ayan,
Öyle ardında görürdü ol hemân.

İşitin hem ol mübârek burnunun,
Mu'cize nicedir onda bir görün.

Vahy için indikde Cibrîl-i Emîn,
Gökden ayrıldığı sâatde hemîn.

Cebrâil'in kokusun alırdı ol,
Vahy için indiğini bilirdi ol.

Debredecek dudağın ol mâh-veş,
Debrenirdi gökde hem kurs-ı güneş.

Mübârek sözleri gâyet kolay anlaşılır, gönülleri alır ve ruhları çekerdi. Söz söylediği zaman, kelimeler inci gibi dizilirdi. Bir kimse saymak istese, kelimelerini saymak mümkün idi. Bâzen iyi anlaşılması için, üç kerre tekrar ederdi. (Cennet'te Muhammed aleyhisselâm gibi konuşulacaktır.) Mübârek sesi, kimsenin sesinin yetişemediği yere ulaşırdı.

Fahr-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, güler yüzlü idi. Tebessüm ederek güler ve mübârek ön dişleri görünürdü. Gülünce, nûru duvarlar üzerine aks ederdi. Ağlaması da, gülmesi gibi hafif idi. Kahkaha ile gülmez, yüksek sesle de ağlamazdı. Ama üzülünce, mübârek gözlerinden yaş akar, mübârek göğsünün sesi işitilirdi. Ümmetinin günâhlarını düşününce, Allahü teâlânın korkusundan ve Kur'ân-ı kerîmi işitince ve bâzen de namaz kılarken ağlardı.

Fahr-i âlem efendimizin, mübârek parmakları iri ve mübârek kolları etli idi. Mübârek avuçlarının içi geniş idi. Bütün vücûdunun kokusu, miskten güzel idi. Mübârek bedeni, hem yumuşak, hem de kuvvetli idi.

Enes bin Mâlik diyor ki: "Resûlullah'a on sene hizmet ettim. Mübârek elleri ipekten yumuşak idi."

Mübârek teni miskten ve çiçekten daha güzel kokuyordu. Mübârek kolları, ayakları ve parmakları uzun idi. Mübârek ayaklarının parmakları iri, altı da çok yüksek olmayıp yumuşak idi. Mübârek karnı geniş olup, göğsü ile aynı hizada idi. Omuz başının kemikleri iri olup mübârek göğsü genişti. Resûlullah efendimizin kalb-i şerîfi, nazargâh-ı ilâhî idi.

Resûl-i ekrem efendimiz, çok uzun boylu olmadığı gibi, kısa da değildi. Yanına uzun bir kimse gelse, ondan uzun görünürdü. Oturduğu zaman, mübârek omuzu, oturanların hepsinden yukarı olurdu.

Mübârek saçları ve sakallarının kılı çok kıvırcık ve çok düz değil, yaratılışda, ondüle idi. Mübârek saçları uzundu, önceleri kâkül bırakırdı, sonradan ikiye ayırır oldu. Mübârek saçlarını bâzen uzatır, bâzen de keser, kısaltırdı. Saç ve sakalını boyamazdı. Vefât ettiği zamanda, saç ve sakalındaki ak kılların sayısı yirmiden az idi. Mübârek bıyığını kırkardı. Bıyıklarının uzunluğu ve şekli, mübârek kaşları kadar idi. Emrinde husûsî berberleri var idi.

Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, misvâkını ve tarağını yanından ayırmazdı. Mübârek saçını ve sakalını tararken aynaya nazar ederdi.

Fahr-i kâinat efendimiz, önüne bakarak, sür'atle yürür ve bir yerden geçtiği, güzel kokusundan belli olurdu.

Resûlullah efendimiz, Arab idi. Yâni kırmızı ile karışık be-

"Resûlullah'a on sene hizmet ettim. Mübârek elleri ipekten yumu ak idi. Mübârek teni miskten ve çiçekten daha güzel kokuyordu."
Enes bin Mâlik

yaz benizli olup, gâyet güzel, nûrlu ve sevimli idi."

Bir kimse, Peygamber efendimize siyah dese, kâfir olur.

Arab, lügatda, güzel demektir. Meselâ, lisân-ı Arab, güzel dil demektir. Istılah mânâsı ise, yâni coğrafyada Arab demek, Arabistan ismindeki yarımadada doğup büyüyen, oranın iklimi, havası, suyu ve gıdası ile yetişen ve onların kanından olan kimse demektir, Anadolu'daki kandan gelenlere Türk, Bulgaristan'da doğup büyüyenlere Bulgar, Almanya'dakilere Alman dedikleri gibi, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem de, Arabistan yarımadasında doğduğu için Arab'dır. Arablar beyaz, buğday benizli olur. Bilhassa Peygamberimizin sülâlesi beyaz ve çok güzel idi. Zâten dedeleri İbrâhîm aleyhisselâm, beyaz olup, Basra şehri ahâlisinden Târûh isminde beyaz bir mü'minin oğlu idi. Kâfir olan Âzer, İbrâhîm aleyhisselâmın babası değil, amcası ve üvey babası idi.

Sevgili Peygamberimizin babası Abdullah'ın güzelliği, Mısır'a kadar yayılmıştı ve alnındaki nûrdan dolayı, iki yüze yakın kız, evlenmek için Mekke'ye gelmişti. Fakat, Muhammed aleyhisselâmın nûru, Âmine'ye nasîb oldu.

Amcası Abbâs ile Abbâs'ın oğlu Abdullah da beyaz idi. Peygamberimizin kıyâmete kadar evlâdı da güzel ve beyazdır.

Resûlullah'ın Eshâbı da beyaz ve güzel idi. Osman radıyallahü anh, beyaz sarışın idi. Resûlullah efendimizin, Rum imparatoru Heraklius hükümetine gönderdiği sefîri Dıhye-i Kelbî çok güzel olup, sokaklarda gezerken, yüzünü görmek için Rum kızları sokaklara çıkardı. Cebrâil aleyhisselâm çok defa, Dıhye radıyallahü anh şeklinde gelirdi.

Mısır, Şam, Afrika, Sicilya ve İspanya yerlileri Arab değildir. Arablar, İslâmiyet'i dünyâya yaymak için, Arabistan yarımadasından çıkarak buralara geldiklerinden, bugün buralarda da mevcuttur. Nitekim Anadolu'da, Hindistan'da ve başka memleketlerde de mevcuttur. Fakat, bugün bu memleketlerin hiç birinin ahâlisini Arab diye isimlendirmek doğru olmaz.

Mısır ahâlisi esmerdir. Habeşistan ahâlisi siyahtır. Bunlara Habeş denir. Zengibâr ahâlisine Zencî denir. Bunlar da siyahtır. Peygamberimizin akrabâsını, torunlarını sevmek ve saymak ibâdettir. Onları her müslüman sever. Anadolu'ya misâfir gelen siyah fellahlar, habeşler, zencîler, hürmet ve ikrâm olunmak için, kendilerini, Arab diye tanıtmışlar, Anadolu'nun saf müslümanları da sözlerine inanıp bunları sevmişlerdir. Çünkü bu sevgide siyah, beyaz ayırımı yoktur. Siyah bir müslüman, beyaz bir kâfirden kat kat daha üstün, daha kıymetli ve sevimlidir. İnsanın siyah olması, îmânın şerefini azaltmaz. Bilâl-i Habeşi hazretleri ve Resûlullah'ın çok sevdiği Üsâme siyah idiler. Kötülükleri ve aşağılıkları herkesçe bilinen Ebû Leheb ve Ebû Cehil kâfirleri beyaz idiler. Allahü teâlâ insanın rengine değil, îmânının kuvvetine ve takvâsına kıymet vermektedir. Fakat, siyahların kendilerini Arab olarak tanıtmaları, İslâm düşmanlarının, Yahudilerin işlerine yaradı. Bir yandan, siyah insanları, aşağı ve iğrenç olarak tanıttılar. Bunları köle olarak kullandılar. Bir yandan da kara kedileri, köpekleri, "Arab, Arab" diye çağırarak, gazete ve mecmualara yaptıkları siyah resim ve karikatürlere Arab diyerek, gençliğe, Arabı siyah olarak tanıtmağa, böylece, müslüman yavrularını Peygamberimizden soğutmağa uğraştılar.

Güzel huyların hepsi, sevgili Peygamberimizde toplanmıştı. Güzel huyları, vehbî yâni Allahü teâlâ tarafından verilmiş olup, kesbî yâni çalışarak, sonradan kazanmış değildir.

Bir müslümanın ismini söyleyerek hiç bir zaman lânet etmemiş ve aslâ mübârek eliyle kimseyi döğmemiştir. Allah için intikam almış; kendi için, hiç bir kimseden intikam almamıştır. Akrabâsına, Eshâbına ve hizmetçilerine tevazu ederek, iyi muamele eylerdi. Ev içinde çok yumuşak ve güler yüzlü idi. Hastaları ziyârete gider, cenâzelerde bulunurdu. Eshâbının işlerine yardım eder, çocuklarını kucağına alırdı. Fakat kalbi bunlarla meşgûl olmazdı. Mübârek ruhu, melekler âleminde idi.

Resûlullah efendimizi, ansızın gören kimseyi korku kaplardı. Kendisi yumuşak davranmasaydı, peygamberlik hâllerinden, kimse yanında oturamaz, sözünü işitmeye tâkat getiremezdi. Hâlbuki kendisi, hayâsından, mübârek gözleri ile kimsenin yüzüne bakmazdı.

Fahr-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, insanların en cömerdi idi. Bir şey istenip de yok dediği görülmemiştir. İstenilen şey varsa verir, yoksa cevap vermezdi. O kadar iyilikleri, o kadar ihsânları vardı ki, Rum imparatorları, İran şahları ve hiç bir hükümdâr, O'nun kadar ihsân yapamazdı. Fakat kendisi sıkıntı ile yaşamağı severdi, öyle bir hayat sürerdi ki, yemek ve içmek hatırına bile gelmezdi. Yemek getirin yiyelim veya falanca yemeği pişiriniz demezdi. Yemek getirilirse yer, her ne meyve verseler kabul ederdi. Bâzen aylarca az yer, açlığı severdi. Bâzen de çok yerdi. Yemek sonunda su içmezdi. Suyu otururken içerdi.[426] Başkaları ile yemek yerken, herkesten sonra el çekerdi.[427] Herkesin hediyesini kabûl ederdi. Hediye getirene karşılık olarak kat kat fazlasını verirdi.

Çeşitli elbise giymek âdeti idi. Yabancı devlet sefirleri gelince süslenip, kıymetli ve nefis elbise giyerek, güzel yüzünü gösterirdi. Taşı akîkten, gümüş yüzük takar ve mühür olarak kullanırdı. Yüzüğü üzerinde "Muhammedün Resûlullah" yazılı idi.

Yatağı deriden olup, içi hurma ağacının lifleri ile dolu idi. Bâzen bu yatak üzerine, bâzen yere serili deri üzerine, bâzen de hasır veya kuru toprak üzerine yatardı. Mübârek avucunun içini sağ yanağının altına koyup, sağ yanı üzerine yatardı.[428]

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", zekât malı almaz, çiğ soğan ve sarımsak gibi şeyler yemez ve şiir söylemezdi.

Peygamber efendimizin mübârek gözleri uyur, kalb-i şerîfi uyumazdı. Aç yatıp tok kalkardı. Hiç esnemezdi.

"Ümmetimin içinde beni en çok sevenler, benden sonra gelen, ehlini ve malını beni görmeye fedâ eden kimselerdir."
Hadîs-i şerîf

---

426 Kastalânî, Mevâhib-i ledüniyye, I, 318.
427 Kastalânî, Mevâhib-i ledüniyye, I, 319.
428 Begavî, Envâr, I, 358.

Mübârek vücûdu nûrânî olup, gölgesi yere düşmezdi. Elbisesine sinek konmaz, sivrisinek ve diğer böcekler mübârek kanını içmezdi.

Allahü teâlâ tarafından Resûlullah olduğu bildirildikten sonra, şeytanlar göklere çıkarak haber alamaz ve kâhinler söyleyemez oldular. Server-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, bizim bilmediğimiz bir hayat ile şimdi hayattadır. Cesed-i şerîfi asla çürümez. Kabrinde bir melek durup, ümmetinin söyledikleri salevât-ı şerîfeleri kendisine haber verir. Minberi ile kabr-i şerîfi arasına **Ravda-i mutahhera** denir. Burası Cennet bahçelerindendir. Kabr-i şerîfini ziyâret etmek, tâatlerin en büyüğü ve ibâdetlerin en kıymetlisidir.

Peygamber efendimizin güzelliğini, Eshâb-ı kirâmın büyükleri şöyle anlattı:

Ebû Hüreyre; ***"Resûlullah'dan daha güzel bir kimse görmedim, sanki güneş bütün parlaklığı ile yüzünde parlıyordu. Güldüğü zaman, dişleri duvarlara aydınlık saçardı"*** buyurdu.

İbn-i Ebî Hâle; ***"Peygamber efendimizin mübârek yüzü, ayın on dördü gibi parıldardı"*** buyurdu.

Hazret-i Ali; ***"O'nu aniden gören, heybetinden korkuya kapılırdı. O'nunla sohbet edip tanıyan, hemen ısınıp severdi"*** buyurdu.

Câbir bin Semüre; ***"Resûlullah, mübârek elini yüzüme sürdü. Elinde, sanki attârların yâni koku satan kimselerin çantasından yeni çıkarılmış gibi güzel bir koku, serinlik buldum. Resûlullah efendimiz, elini bir kimsenin eline müsâfeha için değdirmiş olsa, bütün gün o kimsenin elinden o güzel koku çıkmazdı"*** buyurdu.[429]

Hazret-i Âişe vâlidemiz; ***"Resûlullah, bir çocuğun başını okşadığı zaman, diğer çocuklar arasında o çocuk, güzel kokusundan hemen belli olurdu"*** buyurdu.[430]

Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, bir gün evlerinde uyumuşlardı. Enes bin Mâlik'in annesi Ümm-i Süleym geldi. Resûlullah efendimizin, uyku esnasında mübârek yüzünde ter damlaları belirmişti. Ümm-i Süleym, Peygamber efendimizin mübârek terini toplamaya başladı. Uyanıp sebebini sorunca, Peygamber efendimizin süt teyzesi olan Ümm-i Süleym; ***"Onu kokularımıza katıyoruz. Teriniz, kokuların en güzeli en hoş kokanıdır"*** dedi.[431]

Ebû Hüreyre; ***"Yürüyüşünde Resûlullah'tan daha sür'atli kimseyi görmedim. Sanki yer kendisine dürülüyordu. O'nunla yürürken, biz bütün gücümüzü sarf edip kendimizi zorluyorduk"*** buyurdu.

Peygamber efendimiz, fevkalâde güzel konuşurdu. Sözün nereden başlatılıp nerede bitirileceğini en mükemmel bir şekilde bilirdi. Sözleri, söyleyiş bakımından berrak, son derece fasîh ve beliğ idi. Söz ve kelimelerinde, mânânın doğruluğu her zaman kendini gösterirdi, ifâde etme gücü, fevkalâde yüksek olduğundan, konuşurken hiç yorulmaz ve külfet çekmezdi.

---

429 Müslim, Fezâil, 120; Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, II, 228; Kâdı Iyâd, Şifâ-i Şerîf, 68; Şemseddin Şâmî, Sübülü'l-Hüdâ, II, 74.

430 Kâdî İyâd, Şifâ-i şerîf, 68.

431 Müslim, Fezâil, 125; Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 221; Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, XXV, 119; Beyhekî, Sünen, I, 254.

Peygamber Efendimizin güzelliği

Ulemâ-i râsihîn denilen, hem zâhir ve hem de bâtın bilgilerinde üstâd ve Peygamber efendimize vâris olan yüksek İslâm âlimleri, O'nu bütün güzellikleriyle görmüş ve âşık olmuşlardır. Bunların en başında Ebû Bekr-i Sıddîk gelmektedir. O, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimizdeki nübüvvet nûrunu görüp; üstünlük, güzellik ve yüksekliklerini idrâk ederek, âşık olmuş ve bunda öyle ileri gitmiştir ki, başka hiç bir kimse onun gibi olamamıştır. Hazret-i Ebû Bekr, her an, her baktığı yerde Resûlullah efendimizi görürdü. Bir keresinde hâlini; "Yâ Resûlallah! Nereye baksam sizi görüyorum" diye arzetmişti. Bir keresinde de; "Bütün iyiliklerimi, sizin bir sehvinize (yanılmanıza) değişirim" demişti. Resûlullah efendimizin güzelliğini en iyi görüp anlayan ve anlatanlardan biri de, mü'minlerin annesi Hazret-i Âişe vâlidemiz idi. Hazret-i Âişe; âlime, müctehid, akıllı, zekî, edîbe idi. Gâyet beliğ ve fasîh konuşurdu. Kur'ân-ı kerîmin mânâlarını, helâl ve harâmları, Arab şiirlerini ve hesap ilmini çok iyi bilirdi. Resûlullah'ı medheden şiirleri vardır. Şu iki beyti, Hazret-i Âişe vâlidemiz söylemiştir:

Ve lev semi'û ehl-ü Mısre evsâfe haddihî,
Lemâ bezelû fî sevm-i Yûsüfe min nakdin.

Levîmâ Zelîhâ lev reeyne cebînehû,
Le âserne bil-kat'il kulûbi alel eydi.

Tercümesi:

"Eğer Mısır'dakiler, O'nun *(Peygamber efendimizin)* ***yanaklarının güzelliğini işitmiş olsalardı;*** *(güzelliği dillere destan olan)* ***Yûsuf aleyhisselâma hiç para vermezlerdi. Yâni bütün mallarını, onun yanaklarını görebilmek için saklarlardı. Zelîhâ'yı, "Yûsuf aleyhisselâma âşık oldu diyerek" kötüleyen kadınlar, Resûlullah'ın nûrlu alnını görselerdi, ellerinin yerine kalblerini keserlerdi de acısını duymazlardı."***

Hazret-i Âişe vâlidemiz buyuruyor ki: "Bir gün Resûlullah, mübârek nâlınlarının kayışlarını çıkarıyordu. Ben de iplik eğiriyordum. Mübârek yüzüne baktım. Parlak alnından ter damlıyordu. Ter damlası, her tarafa nûr saçıyor, gözlerimi kamaştırıyordu. Şaşa kaldım. Bana doğru bakıp; **"Sana ne oldu ki, böyle dalgın duruyorsun"** buyurdu. "Yâ Resûlallah! Mübârek yüzündeki nûrların parlaklığına ve mübârek alnındaki ter dânelerinin saçtıkları ışıklara bakarak kendimden geçtim" dedim. Resûlullah, kalkıp yanıma geldi. Gözlerimin arasından öptü ve; **"Yâ Âişe! Allahü teâlâ sana iyilikler versin! Beni sevindirdiğin gibi, seni sevindiremedim"** buyurdu. Yâni senin beni sevindirmen, benim seni se-

"Resûlullah, bir çocu un ba ını ok adı ı zaman, di er çocuklar arasında o çocuk, güzel kokusundan hemen belli olurdu."
Hazret-i Âişe

vindirmemden çoktur buyurdu. Hazret-i Âişe'nin mübârek gözlerinin arasını öpmesi, Resûlullah efendimizi severek, O'nun cemâlini anlayarak gördüğü içindir. Bu sebeple takdir ve taltif edilmiştir.

Mısrâ':
Âferin gözlerime ki, senin güzelliğini görebiliyor!

Beyt:
Ne iyi O gözler ki, güzele bakmakdadır.
Ne tâlihli O kalb ki, Onun için yanmakdadır!

Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin, mübârek bedeninde toplanan, bâtınî güzellikleri gösteren görünen güzellikler, hiç bir ferdin bedeninde toplanmamıştır.

İmâm-ı Kurtubî hazretleri şöyle rivâyet etmiştir: ***"Resûl-i ekrem efendimizin güzelliği büsbütün görünmemiştir. Eğer hakîkî güzelliği görünseydi, Eshâb-ı kirâm O'na bakmaya tâkat getiremezdi. Şâyet hakîkî güzelliğini gösterseydi, hiç kimse bakmaya dayanamazdı."***

Yûsuf aleyhisselâm, zâhirî; Resûlullah efendimiz de, bâtınî güzellikleriyle insanlara göründüler. Yûsuf aleyhisselâmın cemâli görülünce eller kesildi. Resûlullah efendimizin kemâli ile zünnarlar kesildi, putlar kırıldı ve küfür bulutları dağıldı.

Eshâb-ı kirâm, Peygamber efendimize; "Yâ Resûlallah! Siz mi güzelsiniz, Yûsuf aleyhisselâm mı daha güzeldi?" diye sordular. Efendimiz cevap olarak; **"Kardeşim Yûsuf benden sabîh** (güzel)**, ben ondan melîhim** (sevimliyim)**. Onun görünen güzelliği, benim görünen güzelliğimden çoktur"** buyurdular.

Peygamber efendimiz bir hadîs-i şerîflerinde; **"Allahü teâlânın gönderdiği her peygamber güzel yüzlü, güzel seslidir. Sizin Peygamberiniz ise, onların en güzel yüzlüsü ve en güzel seslisidir"** buyurdular.

Bir kimse, Resûlullah efendimize gelip dedi ki: "Ey Allahü teâlânın Resûlü! Kıyâmet ne zaman kopacaktır?" Peygamber efendimiz; **"Kıyâmet için ne hazırladın?"** buyurdular. O kimse; "Evet, çok namaz kılarak, oruç tutarak, sadaka vererek kıyâmet için hazırlanmadım. Lâkin ben, Allahü teâlâyı ve O'nun Resûlünü seviyorum" dedi. Bunun üzerine Peygamber efendimiz. **"Kişi sevdiği ile beraberdir"** buyurdular.[432]

Resûlullah'ı sevmek, bütün müslümanlara farz-ı ayndır.

O serverin sevgisi bir gönüle yerleşirse, İslâmiyet'i yaşamak, îmânın ve İslâm'ın tadına, doyulmaz zevkine ermek, çok kolay olur. Bu sevgi, iki cihanın Efendisine tam uymaya sebeb olur. Bu sevgi ile, Allahü teâlânın, Habîbine ikram ettiği sonsuz ve anlatılması mümkün olmayan nimetlere ve bereketlere kavuşmakla şereflenilir. Küçük-büyük her müslümanı, doğrudan doğruya Resûlullah'ın sevgisine götüren Ehl-i sünnet âlimleri ve kitapları, bu bereketlerin senetleridir.

Resûl aleyhisselâmın mübârek ismini anan veya duyan mü'minin, Resûlullah'ın şerefli meclisinde bulunuyormuş gibi; sükûnet, edeb, kalb ve be-

432 Buhârî, Ahkâm, 10; Tirmizî, Zühd, 50; Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 104; Heysemî, Mecma'uz-zevâid, XI, 186; Kâdî İyâd, Şifâ-i şerîf, 77.

denle tâzim üzere bulunması vâcibdir.

Resûlullah efendimizin mübârek sözlerinden ve işlerinden bildirilen birşeyi, O'nun şanını yükseltecek bir şey ile mukabele etmek, O'na tazimden ve hürmettendir. İnsanlar arasında aşağılık ve düşük bir mertebe için kullanılan kelimelerle, Resûlullah'ı vasfetmemek de O'na tazimdendir.

Mesela; Resûlullah'a fakir denmez. Çoban denmez, "Resûlullah efendimiz, falanca şeyi severdi" denince; "Hâlbuki ben onu sevmem" dememek O'na tazimdendir. Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin; ***"Ben birşeye yaslanarak, dayanarak yemem"***[433] buyurmasına; "Ben bir şeye dayanarak yerim" deyip, sonra, yaslanarak yemek gibi bir mukabelede bulunmamaktır. Bunlara riâyet etmek, Resûlullah'a olan tazime dahildir. Bunlara kasıtlı olarak ehemmiyet vermeme niyetiyle riâyetsizlik, küfür kapılarına yol açar.

Kur'ân-ı kerîmin ve hadîs-i şerîf kitaplarının üzerine, başka herhangi bir kitap veya herhangi bir ev eşyası koymamak da Allahü teâlâ ve Resûlüne tazimdendir. Onların üzerinde bulunan tozları almak, içerisinde Allahü teâlânın ism-i şerîfi veya Resûlullah efendimizin mübârek isimlerinin bulunduğu bir kâğıdı atmamak, Allahü teâlâya ve Resûlüne tazimdendir.

Böyle kâğıtlar yırtılmaz. İslâm harfleri ile yazılı olan kâğıtlara daha çok hürmet etmek lazımdır. Şâyet içerisinde Allahü teâlânın ism-i şerîfi ve âyet-i kerîmeler bulunan kitaplar ve kâğıtlar eskimekten dolayı yırtılırsa, bunları temiz beze sarıp toprağa gömmeli veya su ile yıkayarak üzerindeki yazıları silmeli veya yakmalıdır. Yakınca, külleri gömülür. Yakmak, yıkayıp yazıları gidermekten daha iyi olur. Zîrâ, yıkamakta kullanılan sular ayak altında kalabilir.

Resûlullah'ın haremi olan Medîne-i münevvereye tazim ve hürmette bulunmak, orada yasaklanan şeylerden (veya günâh işlemekten) sakınmak ve Medîne-i münevvere ehline ikramda bulunmak da Resûlullah'a tazimden sayılır.

Vücûdum mülkünün sultânı sensin.
Muhakkak cânımın cânânı sensin.
Sezâî vârını mahvetti şimdi,
Hemin mevcûd olan ihsânı sensin.

Hasan Sezâî

"Karde im Yûsuf benden sabîh (güzel), ben ondan melîhim (sevimliyim). Onun görünen güzelli i, benim görünen güzelli imden çoktur."
Hadîs-i şerîf

433 *Süyûtî, Evsaf-un Nebî, S, 81; Gazâlî, İhyâ, II, 877.*

PEYGAMBER EFENDİMİZİN YÜKSEK AHLÂKI

Allahü teâlâ, sevgili Peygamberine sallallahü aleyhi ve sellem verdiği iyilikleri, ihsânları sayarak, O'nun mübârek kalbini okşarken, **"Sen, güzel huylu olarak yaratıldın"** buyurmaktadır. Âyet-i kerîmede meâlen; **"Şübhesiz ki, Sen Huluk-ı azîm üzeresin** (Sen büyük bir ahlâka sâhipsin)**"**[434] buyuruldu. Huluk-ı azîm; Allahü teâlâ ile sır, gizli şeyleri bulunmak, insanlar arasında da güzel huylu olmak demektir. Hazret-i İkrime buyuruyor ki: "Abdullah ibni Abbâs'dan işittim: Bu âyet-i kerîmede, Huluk-ı azîm yâni güzel huylar, Kur'ân-ı kerîmin bildirdiği ahlâktır."

Çok kimselerin İslâm dînine girmesine, Resûlullah'ın güzel ahlâkı sebeb oldu.

Sözleri gâyet tatlı olup gönülleri alır, rûhları cezb ederdi. Aklı o kadar çoktu ki, Arabistan yarımadasında, sert, inatçı insanlar arasında gelip, çok güzel idâre ederek ve cefâlarına sabrederek, onları yumuşaklığa ve itâate getirdi. Çoğu, dinlerini bırakıp Müslüman oldu ve dîn-i İslâm yolunda, babalarına ve oğullarına karşı harb etti. O'nun uğrunda mallarını, yurtlarını fedâ edip, kanlarını akıttı. Hâlbuki böyle şeylere alışık değildiler. Güzel huyu, yumuşaklığı, affı, sabrı, ihsânı, ikrâmı o kadar çoktu ki, herkesi hayran bırakırdı. Görenler ve işitenler seve seve müslüman olurdu.

Hiç bir hareketinde, hiç bir işinde, hiç bir sözünde, hiç bir zaman, hiç bir çirkinlik, hiç bir kusur görülmemiştir. Kendisi için kimseye gücenmediği hâlde, din düşmanlarına, dîne dil ve el uzatanlara karşı sert ve şiddetli idi.

Muhammed aleyhisselâmın binlerce mûcizesi göründü, bunu; dost-düşman herkes söyledi. Bu mûcizelerin en kıymetlisi, edebli ve güzel huylu olması idi.

Ebû Sa'îd-i Hudrî hazretleri buyurdu ki: ***"Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem hayvana ot verirdi. Deveyi bağlardı. Evini süpürürdü. Koyunun sütünü sağardı. Ayakkabısının söküğünü diker, çamaşırını yamardı.[435] Hizmetçisi ile birlikte yerdi. Hizmetçisi el değirmeni çekerken yorulunca, ona yardım ederdi. Pazardan öte-beri alıp, torba içinde eve getirirdi. Fakirle, zenginle, büyükle, küçükle karşılaşınca, önce selâm verirdi. Bunlarla müsâfeha etmek için, mübârek elini önce uzatırdı. Köleyi, efendiyi, beyi, siyahı ve beyazı bir tutardı. Her kim olursa olsun, çağırılan yere giderdi. Önüne konulan şeyi, az olsa da, hafif, aşağı görmezdi. Akşamdan sabaha ve sabahtan akşama yemek bırakmazdı. Güzel huylu idi. İyilik etmesini sever, herkesle iyi geçinirdi. Güler yüzlü, tatlı sözlü olup, söylerken gülmezdi. Üzüntülü görünürdü. Fakat, çatık kaşlı değildi. Aşağı gönüllü idi. Fakat, alçak tabiatlı değildi. Heybetli olup, saygı ve korku hâsıl ederdi. Fakat, kaba değildi. Nâzik ve cömert idi. Fakat, isrâf etmez, faydasız yere bir şey vermez, herkese acırdı. Mübârek başı hep önüne eğik idi. Kimseden bir şey beklemezdi. Saâdet, huzûr isteyen, O'nun gibi olmalıdır."***

Enes bin Mâlik buyuruyor ki: ***"Resûlullah'a on sene hizmet ettim, bir kerre***

---

434 Kalem: 68/4.
435 Tirmizî, Şemâil-i Şerîf, s, 343; Gazâlî, İhyâ, II, 877.

üf demedi. Şunu niçin böyle yaptın, bunu niçin yapmadın buyurmadı."[436]

Ebû Hüreyre; "Bir gazâda, kâfirlerin yok olması için duâ buyurmasını söyledik; **"Ben, lânet etmek için, insanların azâb çekmesi için gönderilmedim. Ben, herkese iyilik etmek ve insanların huzûra kavuşması için gönderildim"** buyurdu.[437] Allahü teâlâ, Enbiyâ sûresinin 107. âyet-i kerîmesinde meâlen; **"Seni, âlemlere rahmet, iyilik için gönderdik"** buyuruyor.

Ebû Sa'îd-i Hudrî buyurdu ki: ***"Resûlullah'ın hayâsı, bâkire İslâm kızlarının hayâlarından daha çoktu."***[438]

Enes bin Mâlik diyor ki: ***"Resûlullah, bir kimse ile müsâfeha edince, o kimse elini çekmedikçe, mübârek elini ondan ayırmazdı.***[439] ***O kimse, yüzünü çevirmedikçe, mübârek yüzünü ondan çevirmezdi. Bir kimsenin yanında otururken, iki diz üzerinde oturur, ona saygılı olmak için mübârek bacağını dikip oturmazdı."***

Câbir bin Sümre diyor ki: ***"Resûlullah az konuşurdu. Lüzumlu olduğu zaman veya bir şey sorulunca söylerdi."*** Bundan anlaşılıyor ki, her müslümanın mâlâyâni, faydasız şey söylemeyip, susması lâzımdır. Mübârek sözlerinde tertîl ve tersîl vardı. Yâni, gâyet açık ve düzenli konuşur ve kolay anlaşılırdı.

Enes bin Mâlik buyuruyor ki: ***"Resûl aleyhisselâm hasta ziyâretinde bulunur, cenâze arkasında yürür, çağrılan yere giderdi. Eşeğe de binerdi. Resûl aleyhisselâmı Hayber Gazâsı'nda gördüm. Yuları bir ip olan eşek üzerinde idi. Resûl aleyhisselâm, sabah namazından çıkınca, Medîne çocukları ve işçileri su dolu kablarını önüne getirirler, mübârek parmağını içine sokmasını isterler, kış ve soğuk su olsa da, isteklerini geri çevirmez, gönüllerini hoş ederdi."***[440]

Yine Enes diyor ki: ***"Bir küçük kız, Resûl aleyhisselâmın elini tutup bir iş için götürseydi, birlikte gider, müşkülünü hâllederdi."***

Câbir diyor ki: ***"Resûl aleyhisselâmdan bir şey istenip de yok dediği işitilmedi."***

Peygamber efendimiz, hayâ sahibi olmak yönüyle de bütün yaratılmışlardan üstün idi. Uygun olmayan şeylere karşı gözleri âdetâ kapalı idi. Hiç kimseye hoşlanmadığı şeyle hitab etmezdi.

Hazret-i Âişe vâlidemiz anlattılar ki: "Resûlullah efendimize, bir

"Sen Huluk-ı azîm üzeresin."
Kalem: 4

436 Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 255; Kastalânî, Mevâhib-i ledüniyye, 291.
437 Gazâlî, İhyâ, II, 878.
438 Müslim, Fezâil, 99; Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 71; İbni Ebî Şeybe, Musannef, V, 213; İbni Sa'd, Tabakât, I, 368; Beyhekî, Sünen, II, 477; Begâvî, Envâr, I, 264.
439 Gazâlî, İhyâ, II, 879.
440 İbni Mâce, Zühd, 16; Hâkim, Müstedrek, II, 506; İbni Sa'd, Tabakât, I, 371; Beyhekî, Şu'ab-ül-îmân, VI, 289.

kimsenin, hoşlanılmayan bir şeyi yaptığı haber verildiğinde, adını söylemeden umûmî mânâda **"Niçin böyle yapıyorlar?"** buyururlardı. Bu şekilde o kimseyi, yaptığı veya söylediği kötü işten alıkordu ve adını vermezdi.[441]

Enes bin Mâlik anlattı: "Bir gün Peygamber efendimizin huzûruna, yüzüne sarı renkte bir şey bulaşmış bir kimse girdi. Ona hiçbir şey demedi. Üzülecek bir şey söylemedi. O dışarı çıkınca; **"Söyleseydiniz de, yüzündekini yıkasaydı ya!"** buyurdu.[442]

Resûlullah efendimiz, kavimleri birleştiriciydi. Onları birbirlerinden nefret ettirmezdi. Her kavmin büyüğüne ikramlarda bulunur ve onu baş köşeye oturturdu.

Kimseyi kendi mübârek cemâlinden mahrum etmezdi. Eshâb-ı kirâmını arar, gelmiyenleri sorardı. Yanına oturanlara nasihat eder, onların nasibini verirdi.

Davranışı ile birini diğerinden çok seviyor düşüncesi, kimsenin kalbine gelmezdi. Yanına şikâyet için gelen birine karşı tahammül gösterir ve dinlerdi.

Gelen şahıs yanından ayrılmadıkça, onu yüz üstü terkedip gitmezdi. Bütün insanlara güzel huy ve ahlâkını en iyi şekilde sunardı. Nezdinde hak ve adalet bakımından herkes bir idi. Kimsenin kimseden bir üstünlüğü, ayrılığı yoktu.

Hazret-i Âişe vâlidemiz buyurdu ki: "Resûlullah efendimiz kadar güzel ahlâka sahip hiç kimse görmedim. Ne zaman Eshâbından veya Ehl-i beytinden biri O'nu çağırmışsa mutlaka; "Buyur" diye karşılık vermişlerdir."[443]

Resûlullah efendimiz, Eshâbını en güzel isimlerle çağırırlar, kimsenin sözünü yarıda kesmezlerdi. Konuştuğu kimse, sözünü bırakmadan veya gitmek için ayağa kalkmadan sözünü kesmezlerdi.

O'nun bir hüsn-i muamelesi, şefkati, merhameti hakkında Allahü teâlâ Tevbe sûresinin 128. âyet-i kerîmesinde meâlen; **"Zahmet çekmeniz O'nu incitir ve üzer. Size çok düşkündür; mü'minlere çok merhametlidir, onlara çok hayır diler"** buyurdu.

Ve Enbiyâ sûresinin 107. âyet-i kerîmesinde meâlen; **"**(Ey Habîbim!) **Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik"** buyurdu. Peygamber efendimiz ümmetine karşı bâzı şeyleri zor gelir endişesiyle kolaylaştırırdı. **"Ümmetime zorluk vermemiş olsaydım, her abdestte misvâk kullanmalarını emrederdim"** buyurdu.[444]

Sözünde durmak yönüyle de insanlar arasında Peygamber efendimizden daha üstün bir kimse gelmedi.

Abdullah bin Ebi'l-Hamsa anlattı ki: "Peygamberimiz ile, henüz kendilerine peygamberliği bildirilmeden önce alış-veriş yapmıştım. Kendi hesabına bir bakiye kalmıştı. O'na, falan zamanda filan yerde buluşmak üzere söz verdim ve unuttum. Üç gün sonra verdiğim sözü hatırlayınca hemen o yere koştum. O'nun üç gündür orada beklemekte olduğunu görünce, hayretimden dona kaldım. Bana; **"Delikanlı beni yordun! Ben seni burada tam üç gündür bekliyorum"** buyurdular.

Peygamber efendimizin tevazu hasleti, hiçbir kimsede, hattâ hiçbir peygamberde (aleyhimüsselâm) bulunmayacak kadar büyük ve emsalsizdi.

Kibir duygusu, O'nda asla meydana gelmemiştir. Peygamberimiz, melik bir peygam-

441 Kâdî İyâd, Şifâ-i şerîf, 116.
442 Kâdî İyâd, Şifâ-i şerîf, 116.
443 Şemseddin Şâmî, Sübülü'l-Hüdâ, VI, 7.
444 Buhârî, Temenni, 9; Abdürrezzâk, Musannef, I, 556; Kâdî İyâd, Şifâ-i şerîf, 123.

ber olmakla, kul bir peygamber olmak arasında serbest bırakıldığında, O, kul bir peygamber olmayı tercih etti.[445]

Bunun üzerine İsrafil aleyhisselâm, Peygamber efendimize; **“Şüphesiz, Allahü teâlâ tevazu gösterdiğin o hasleti de sana vermiştir. Çünkü kıyâmette sen, Âdemoğullarının en büyüğüsün. Kabrinden kalkacak ilk insan sensin. İlk şefâat edecek olan da sensin”** dedi.

Peygamber efendimiz Hazret-i Âişe vâlidemize buyurdular ki: **“Bana Mekke’nin taşı, toprağı altın olması sunuldu. Hayır yâ Rabbi, dedim. Bir gün aç kalayım, bir gün tok. Aç kaldığım gün sana yalvarıp duâ ederim. Tok kaldığım gün, sana hamdü senada bulunurum.”**[446]

Cebrâil aleyhisselâm, Peygamber efendimize gelip; **“Allahü teâlânın sana selâmı var. İsterse şu dağları O’na altın yapayım. Nereye giderse gitsin, o altın dağları O’nunla beraber olur”** buyurdu.

Sevgili Peygamberimiz buyurdular ki: **“Ey Cebrâil! Dünya, evi olmayanın evidir. Ve yine** (o) **malı olmayan kimsenin malıdır. Bunları aklı olmayan kimse yığar.”**[447]

Bunun üzerine Cebrâil aleyhisselâm; “**Yâ Muhammed! Allahü teâlâ seni kavl-i sabit ile dimdik kılmıştır”** dedi.

Hazret-i Âişe vâlidemiz; “Zaman olurdu tam bir ay beklerdik, evimizde (yemek yapmak için) ateş yakmazdık. Sadece hurma ile su bulunurdu” buyurmuştur.

İbn-i Abbâs; “Resûlullah efendimiz ve Ehl-i beyti, bir çok geceler akşam yemeği yemeden yatarlardı. Akşam yiyecek bir şey bulamazlardı” buyurdu.

Âişe vâlidemiz buyurdu ki: “Resûlullah efendimizin mübârek karnı, hiçbir zaman yemekten doymamıştır. Bu hususta, bir kimseye de yakınmamıştır. İhtiyaç, O’nun için zenginlikten daha iyi idi. Bütün gece açlıktan kıvransa bile bu durum O’nu gündüz orucundan alıkoymazdı.[448]

İsteseydi, Rabbinden yeryüzünün bütün hazinelerini, yiyeceklerini ve refah hayatını isterdi. Yemin ederim ki, O’nun bu hâlini gördüğüm zaman, acırdım ve ağlardım. Elimle mübârek karnını sıvazlar;

“Canım sana feda olsun! Sana güç verecek şu dünyadan, bâzı menfaatler temin etsen olmaz mı?” derdim.

“Bana Mekke’nin ta ı, topra ı altın olması sunuldu. Hayır yâ Rabbi, dedim. Bir gün aç kalayım, bir gün tok. Aç kaldı ım gün sana yalvarıp duâ ederim. Tok kaldı ım gün, sana hamd-ü senâda bulunurum.”
Hadîs-i şerîf

445 Kastalânî, Mevâhib-i ledüniyye, I, 309.
446 İbni Sa’d, Tabakât, I, 381; Şemseddin Şâmî, Sübülü’l-Hüdâ, VII, 75; Kastalânî, Mevâhib-i ledüniyye, 308-309; Gazalî, İhyâ, III, 196.
447 Ahmed bin Hanbel, Müsned, VI, 71; İbni Ebî Şeybe, Musannef, VII, 243; Beyhekî, Şu’ab-ül-îmân, VII, 375.
448 Beyhekî, Şu’ab-ül-îmân, V, 25; Ebû Ya’la, Müsned, VIII, 139; İbni Sa’d, Tabakât, I, 406.

O da, **"Ey Âişe! Ben dünyayı ne yapayım? Ülü'l-azmden olan Peygamber kardeşlerim, bundan daha çetin olanına karşı tahammül gösterdiler. Fakat o hâlleri ile yaşayışlarına devam ettiler. Rablerine kavuştular. Bu sebeple Rableri, onların kendisine dönüşlerini çok güzel bir biçimde yaptı, sevâblarını artırdı. Ben refah bir hayat yaşamaktan hayâ ediyorum. Çünkü böyle bir hayat, beni onlardan geri bırakır. Benim için en güzel ve sevimli şey, kardeşlerime, dostlarıma kavuşmak ve onlara katılmaktır"** buyururlardı.

Hazret-i Âişe vâlidemiz buyurdular ki: "Resûlullah, bu sözlerinden bir ay kadar sonra vefât ettiler."

Peygamber efendimiz cömertliği ile de dillere destan idi. Bu güzel huyda da Peygamberimize kimse yetişemezdi.

İbn-i Abbâs "Resûlullah efendimiz iyilik yapmak bakımından insanların en cömerdi idi. Ramazân-ı şerîfde ve Cebrâil aleyhisselâm ile buluştukları zaman, sabah rüzgârından daha cömert olurdu" demiştir.

Enes bin Mâlik buyuruyor ki: "Resûl aleyhisselâm ile birlikte gidiyordum. Üzerinde bürd-i Necrânî vardı. Yâni Yemen kumaşından bir palto vardı. Arkadan bir köylü gelip, yakasından öyle çekti ki, paltonun yakası mübârek boynunu çizdi ve izi kaldı. Resûl aleyhisselâm, adamın bu hâline güldü ve ona bir şey verilmesi için emir buyurdu."

Resûl aleyhisselâmın komşusu, bir ihtiyar kadın vardı. Kızını, Resûl aleyhisselâma gönderdi. "Namaz kılmak için örtünecek bir elbisem yok. Bana, namazda örtünecek bir elbise gönder" diye yalvardı. Resûl aleyhisselâmın o ânda başka elbisesi yoktu. Mübârek arkasındaki entâriyi çıkarıp, o kadına gönderdi. Namaz vakti gelince, elbisesiz mescide gidemedi. Eshâb-ı kirâm, bu hâli işitince, Resûl aleyhisselâm o kadar cömertlik yapıyor ki, gömleksiz kalıp, mescide cemâate gelemiyor. Biz de her şeyimizi fakirlere dağıtalım dediler. Allahü teâlâ, hemen İsrâ sûresinin 29. âyet-i kerîmesini gönderdi. Önce Habîbine meâlen; **"Ellerini boynuna bağlama, büsbütün de açma** (Hasîslik etme, birşey vermemezlik yapma)**"** buyurup, sonra da; **"Malını, kendine kalmıyacak şekilde** (Sıkıntıya düşecek ve namazı kaçırarak, üzülecek kadar da) **dağıtma!** (Sadakada vasat davran)**"** buyurdu.

O gün, namazdan sonra, Hazret-i Ali, Resûlullah'ın yanına gelip; "Yâ Resûlallah! Bugün, çoluk-çocuğuma nafaka yapmak için sekiz dirhem gümüş ödünç almıştım. Bunun yarısını size vereyim. Kendinize entâri (elbise) alınız" dedi. Resûl aleyhisselâm çarşıya çıkıp, iki dirhem ile bir entâri satın aldı. Geri kalan iki dirhem ile yiyecek almaya giderken bir âmânın oturduğunu gördü; "Allah rızâsı için ve Cennet elbiselerine kavuşmak için, bana kim bir gömlek verir?" diyordu. Almış olduğu entâriyi, ona verdi.

Âmâ, entâriyi eline alınca, misk gibi güzel koku duydu. Bunun, Resûl aleyhisselâmın mübârek elinden geldiğini anladı. Çünkü Resûl aleyhisselâmın bir kerre giydiği her şey, eskiyip dağılsa bile, her parçası misk gibi güzel kokardı. Âmâ duâ ederek; "Yâ Rabbî! Bu gömlek hürmetine, benim gözlerimi aç" dedi. İki gözü hemen açıldı. Resûl aleyhisselâm oradan ayrıldı. Bir dirhem ile bir entâri satın aldı. Bir dirhem ile yiyecek almaya giderken, bir hizmetçi kızın ağladığını görüp; **"Kızım, niçin böyle ağlıyorsun?"** buyurdu. "Bir Yahudinin hizmetçisiyim. Bana bir dirhem verdi. Yarım dirhem ile bir şişe ve yarım dirhem ile de yağ satın al dedi. Bunları alıp gidiyordum. Elimden düştü. Hem şişe, hem de yağ gitti. Şimdi ne yapacağımı şaşırdım" dedi. Resûl aleyhisselâm, son dirhemini kıza

verdi. **“Bununla şişe ve yağ al, evine götür”** buyurdu. Kızcağız; “Eve geç kaldığım için Yahudinin beni döğeceğinden korkuyorum” deyince; **‘’Korkma! Seninle birlikte gelir, sana bir şey yapmamasını söylerim”** buyurdu.

Eve gelip kapıyı çaldılar. Yahudi kapıyı açıp, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimizi görünce, şaşırıp kaldı. Yahudiye, olanı biteni anlatıp, kıza bir şey yapmaması için şefâat buyurdu. Yahudi, Resûlullah’ın ayaklarına kapanıp; “Binlerce insanın baş tâcı olan, binlerce aslanın, emrini yapmak için beklediği ey büyük Peygamber! Bir hizmetçi kız için, benim gibi bir miskinin kapısını şereflendirdin. Yâ Resûlallah! Bu kızı senin şerefine âzâd ettim. Bana îmânı, İslâm’ı öğret. Huzûrunda müslüman olayım” dedi. Resûl aleyhisselâm, ona müslümanlığı öğretti. Müslüman oldu. Evine girdi. Çoluğuna-çocuğuna anlattı. Hepsi müslüman oldu. Bunlar, hep Resûlullah’ın güzel huylarının bereketi ile oldu.

Her Müslüman Resûlullah’ın bu hâllerini kendine örnek almalıdır. Allahü teâlânın ahlâkı ile ahlâklanmak, her müslümana lazımdır. Çünkü, Resûlullah efendimiz, **“Allahü teâlânın ahlâkı ile huylanınız!”** buyurdu.

Mesela, Allahü teâlânın sıfatlarından biri **“Settâr”**dır. Yâni günâhları örtücüdür. Müslümanın da din kardeşinin aybını, kusurunu örtmesi lazımdır. Allahü teâlâ, kullarının günâhlarını affedicidir. Müslümanlar da, birbirlerinin kusurlarını, kabahatlerini affetmelidir. Allahü teâlâ kerîmdir, rahimdir. Yâni lütfu, ihsânı boldur ve merhameti çoktur. Müslümanın cömerd ve merhametli olması lazımdır. Bütün güzel ahlâk da böyledir.

Resûl aleyhisselâmın güzel huyları pek çoktur. Her müslümanın bunları öğrenmesi ve bunlar gibi ahlâklanması lâzımdır. Böylece, dünyâda ve âhirette felâketlerden, sıkıntılardan kurtulmak ve O iki cihân efendisinin şefâatine kavuşmak nasîb olur.

Evet! Sizin her eyi yapaca ınızı biliyorum. Fakat, i görenlerden ayrılarak oturmak istemem. Allahü teâlâ, arkada larından ayrılıp oturanı sevmez”
Hadîs-i şerîf

O’nun güzel ahlâkından bâzıları şunlardır:

1- Resûlullah’ın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” ilmi, irfânı, fehmi, yakîni, îkânı, aklı, zekâsı, cömertliği, tevâzûu, hilmi, şefkati, sabrı, gayreti, hamiyyeti, sadâkatı, emâneti, şecâati, mehâbeti (heybeti), yiğitliği, belâgati, fesâhati, fetâneti, melâheti (güzelliği), vera’ı, iffeti, keremi, insâfı, hayâsı, zühdü, takvâsı bütün Peygamberlerden dahâ çokdu.

2- Dostundan ve düşmânından gördüğü zararları, eziyyetleri af ederdi. Hiçbirine karşılık vermezdi. Uhud Gazâsı’nda kâfirler mübârek yanağını kanatıp, dişlerini kırdıkları zaman, bunu yapanlar için, **“Yâ Rabbî! Bunları af et! Câhilliklerine bağışla”** diye duâ buyurmuşdu.

3- Şefkati çokdu. Hayvanlara su verir. Su kabını eliyle tutarak doymalarını beklerdi. Bindiği atın yüzünü ve gözünü silerdi.

4- Her çağırana, lebbeyk "efendim" diyerek cevâb verirdi. Kimsenin yanında, ayaklarını uzatmazdı. Diz çöküp otururdu.

5- Kendisini kimseden üstün tutmazdı. Bir yolculukda, bir koyun kebâbı yapılacağı zaman, biri ben keserim dedi. Bir başkası, ben derisini yüzerim dedi. Diğeri, ben pişiririm dedi. Resûlullah da, ben odun toplarım deyince, "Yâ Resûlallah! Sen istirâhat buyur! Biz toplarız" dediler. **"Evet! Sizin herşeyi yapacağınızı biliyorum. Fakat, iş görenlerden ayrılarak oturmak istemem. Allahü teâlâ, arkadaşlarından ayrılıp oturanı sevmez"** buyurdu. Kalkıp odun toplamaya gitdi.

6- Eshâbının "radıyallahü teâlâ anhüm ecmaîn" oturdukları yere gelince, baş tarafa geçmezdi. Gördüğü boş bir yere otururdu. Elinde bastonu olarak, birgün sokağa çıkdıkda, görenler ayağa kalkdılar. **"Başkalarının birbirlerine saygı duruşu yapdıkları gibi, benim için ayağa kalkmayınız! Ben de, sizin gibi bir insanım. Herkes gibi yerim. Yorulunca, otururum"** buyurdu.

7- Yemekde, giymekde ve herşeyde hizmetçilerini kendinden ayırmazdı. Onların işlerine yardım ederdi. Kimseyi dövdüğü, sövdüğü hiç görülmedi.

Her zaman hizmetinde bulunan Enes bin Mâlik diyor ki, Resûlullah'a on sene hizmet etdim. Onun bana yapdığı hizmet, benim Ona yapdığımdan çok idi. Bana incindiğini, sert söylediğini hiç görmedim. demiştir.[449]

8- Söküklerini, yırtıklarını kendi de yamar, koyunlarını kendi de sağar, hayvanlarına kendi de yem verirdi. Çarşıdan satın aldığını eve kendisi götürürdü. Yolculukda hayvanlarına yem verir, bâzen tımar da ederdi. Bunları bâzen yalnız yapar, bâzen de hizmetçilerine yardım ederdi.

9- Bâzı kimselerin hizmetçileri gelip kendisini çağırdıklarında, Medîne'nin âdetine uyarak, onlarla elele verip yürürdü.

10- Hastaları ziyâret eder, cenâzelerde bulunurdu. Gönül almak için, kâfirlerin ve münâfıkların hastalarını da ziyâret ederdi.

11- Sabah namâzlarını kıldırdıkdan sonra, cemâate karşı oturup, **"Hasta olan kardeşimiz var mı? Ziyâretine gidelim!"** buyururdu. Hasta yoksa, **"Cenâzesi olan var mı? Yardıma gidelim!"** derdi. Cenâze olursa, yıkanmasında, kefenlenmesinde yardım eder, namazını kıldırır, kabrine kadar giderdi. Cenâze yoksa, "**Rüyâ gören varsa anlatsın! Dinleyelim, tâbir edelim!"** buyururdu.

12- Eshâbından birini üç gün görmese, onu sorardı. Yolculuğa gitmiş ise, hayır duâ eder, şehirde ise, ziyâretine giderdi.

13- Yolda karşılaşdığı müslümâna önce kendi selâm verirdi.

14- Deveye, ata, katıra ve eşeğe biner, bâzen başkasını da arkasına oturturdu.

15- Misâfirlerine, Eshâbına hizmet eder, **"Bir kavmin efendisi, en üstünü, onlara hizmet edendir"** buyururdu.

16- Kahkaha ile güldüğü hiç görülmedi. Sessizce tebessüm ederdi. Bâzen gülerken mübârek ön dişleri görünürdü.

17- Hep düşünceli, üzüntülü görünür, az söylerdi. Konuşmağa tebessüm ederek başlardı.

18- Lüzûmsuz ve faydasız birşey söylemezdi. Lâzım olunca, kısa, faydalı ve mânâsı açık olarak söylerdi. İyi anlaşılması için bâzen üç kere tekrâr ederdi.

---

449 Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 255.

19- Yabancı ile ve tanıdıklarla ve çocuklarla ve ihtiyâr kadınlarla ve mahrem kadınlarıyla latîfe, şaka yapardı. Fakat bunlar, Allahü teâlâyı bir an unutmasına sebeb olmazdı.

20- Heybetinden kimse yüzüne bakamazdı. Birisi gelip mübârek yüzüne bakınca, titredi. **"Sıkılma! Ben melik değilim, zâlim değilim. Kurumuş et yiyen bir kadıncağızın oğluyum"** buyurdu. Adamın korkusu gidip, derdini söylemeye başladı.

21- Bekçileri, kapıcıları yokdu. Herkes kolayca yanına gelip, derdini anlatırdı.

22- Hayâsı çokdu. Konuşduğu kimsenin yüzüne bakmağa utanırdı.

23- Kimsenin aybını yüzüne vurmazdı. Kimseden şikâyet etmez, arkasından söylemezdi. Bir kimsenin sözünü veyâ işini beğenmediği zaman, **"Bâzı kimseler, acabâ neden şöyle yapıyorlar?"** derdi.

24- Allahü teâlânın sevgilisi, resûlü ve makbûlü iken, **"İçinizde Allahü teâlâyı en iyi tanıyanınız ve Ondan en çok korkanınız benim"** buyururdu.

"Benim gördüğümü görseydiniz, az güler, çok ağlardınız" der[450], havada bulut görünce, **"Yâ Rabbî! Bu bulutla bize azâb gönderme!" derdi. Rüzgâr esince, "Yâ Rabbî! Bize hayırlı rüzgâr gönder"** diye duâ ederdi. Gök gürleyince, **"Yâ Rabbî! Bizi gadabınla öldürme, azâbınla helâk etme ve bundan önce bize âfiyet ihsân eyle!"** derdi.

Namâza dururken, ağlıyan kimsenin içini çekdiği gibi, göğsünden ses işitilirdi. Kur'ân-ı kerîm okurken de, böyle olurdu.

25- Kalbinin kuvveti, şecâati şaşılacak kadar çokdu. Huneyn Gazâsı'nda, müslümânlar dağılıp, üç dört kimse ile kalmışdı. Bir kaç defa, kâfirlerin hücûmuna, tek başına karşı koydu ve aslâ gerilemedi. Onlara karşı durup kaçırdı.

26- Çok cömert idi. Yüzlerle deve ve koyunlar bağışlar, kendisine birşey bırakmazdı. Nice katı kalbli kâfirler, bu ihsânlarını görerek îmâna gelmişlerdir.

27- Kendisinden birşey istendikde yok dediği hiç işitilmedi. Var ise verir, yok ise sükût ederdi.

28- Allahü teâlâ, **"iste vereyim"** buyurmuşken, dünyâ servetini istemedi. Elenmiş buğday unu ekmeğini hiç yemedi. Hep elenmemiş arpa unu ekmeğini yerdi. Doyuncaya kadar yediği görülmedi.

Evde iki üç ay yemek pişmeyip, ekmek yapılmayıp, yalnız hurma yediği aylar da olmuşdur. İki üç gün birşey yemediği de olurdu.

29- Vefât etdiği zaman, bir demir zırh ceketi, otuz kilo arpa için, bir yahûdîde rehin bırakılmış bulundu.

30- Bir yemeği beğenmediği işitilmedi. Beğendiğini yer, beğen-

"Bir kavmin efendisi, en üstünü, onlara hizmet edendir."
Hadîs-i şerîf

450 Kâdî İyâd, Şifâ-i şerîf, 145.

mediğini yemez ve birşey söylemezdi.

Günde bir kere yerdi. Bâzen sabâh, bâzen akşam yerdi. Eve gelince **"yiyecek var mı?"** der, yok denirse, oruc tutardı. Yemeği sofra bezi, tepsi, masa gibi birşey üstünde yemeyip, yere kor, diz çöker, bir şeye dayanmadan yerdi. Yemeğe besmele okuyarak başlardı. Sağ eli ile yerdi.

31- Zevcelerine ve birkaç hizmetçisine bâzen bir senelik arpa ve hurma ayırır, bundan fakîrlere de sadaka verirdi.

32- Diğer Peygamberler gibi, zekât malı ve sadaka almazdı. Hediyyeyi kabûl ederdi. Ekseriyâ karşılığını ziyâdesi ile verirdi.

33- Yatağı, içi hurma iplikleri ile dolu, dabağlanmış deriden idi. İçi yünle dolmuş bir yatak getirdiklerinde, kabûl etmedi ve; **"Yâ Âişe! Allahü teâlâya yemîn ederim ki, eğer istesem, Allahü teâlâ her yerde altın ve gümüş yığınlarını yanımda bulundurur"** buyurdu. Bâzan hasır, tahta, döşek, yünden dokunmuş keçe veya kuru toprak üzerinde yatardı.

34- Yatsıdan sonra, gece yarısına kadar uyuyup, sonra sabâh namâzına kadar ibâdet yapardı. Sağ yanına yatar, sağ elini yanağı altına kor, bâzı sûreler okuyup uyurdu.

35- Tefe'ül ederdi. Yâni, ilk gördüğü, birden bire gördüğü şeyleri hayra yorardı. Hiçbir şeyi uğursuz saymazdı.

36- Üzüntülü zamanlarında sakalını tutar, düşünürdü.

37- Üzüldüğü zaman, hemen namâza başlardı. Namâzın lezzeti, safâsı ile gammı giderdi.

38- Gıybet edenin, yâni başkasını çekişdirenin sözünü aslâ dinlemezdi.

39- Yürürken, yan tarafa ve arkasına bakmak îcâb etse, bütün bedeni ile dönüp bakardı. Yalnız başını çevirerek bakmazdı.

40- Peygamber efendimizin, Allahü teâlâdan korkması, O'na itâat ve ibâdet etmesi o kadar çoktu ki, O'nun bu hâline hiç kimse tâkat getiremezdi. Mübârek ayakları şişinceye kadar namaz kılardı. "Yâ Resûlallah! Sizin gelmiş geçmiş bütün hatâlarınız affedildiği hâlde, neden bu kadar kendinize zahmet veriyorsunuz?" denildiğinde; **"Ben, Allahü teâlânın en çok şükreden kulu olmayayım mı?"** diye cevap buyurdular.

Can bülbülü, bir gülü, durmadan eyler arzu,
hiç sanma ki ağyarla gavgâyı eyler arzu.

Durmayıp etrâfında, döner bir pergel gibi,
ansızın can atmağa tenhâyı eyler arzû.

Anladım ol güzel gül, gayra sırrın açmamış,
gonca gibi, bülbülü, dâimâ eyler arzû.

Yabancıdan gizlemiş, o dilber yanağını,
yok yere onlar kuru, sevdâyı eyler arzû.

Zâtî! Râh-i vusletde, yürüyor Mecnûn gibi,
Eritip kendisini, Leylâyı eyler arzû.

PEYGAMBER EFENDİMİZİN FAZÎLETLERİ

“Ey sevgili Peygamberim “sallallahü aleyhi ve sellem”! Seni, dünyâdaki bütün insanlara ebedî saâdeti müjdelemek ve bu saâdet yolunu göstermek için, be eriyyete gönderiyorum.” ***Sebe’: 28***

Muhammed aleyhisselâmın fazîletlerini bildiren yüzlerce kitap vardır. Fazîlet, üstünlük demektir. Üstünlüklerinden bâzıları aşağıda bildirilmiştir:

1- Mahlûklar içinde, ilk olarak Muhammed aleyhisselâmın nûru ve rûhu yaratılmıştır.

2- Allahü teâlâ, O’nun ismini Arş’a, Cennetlere ve yedi kat göklere yazmıştır.

3- Hindistan’da yetişen bir gülün yapraklarında, **“Lâ ilâhe illallah Muhammedün resûlullah”** yazılıdır.

4- Basra şehrine yakın bir nehirde tutulan balığın sağ tarafında “Allah”, sol tarafında “Muhammed” yazılı olduğu görülmüştür.

Bunlara benzeyen vak’alar çokdur. 1975’de Londrada basılmış olan **A History of Fishes** kitâbının, ikiyüzüncü sayfasında, kuyruğunda Kur’ân-ı kerîm harfleri ile **“Şânullah”** yazılı balığın resmi mevcûddur. Verilen bilgide, kuyruğun diğer tarafında da **“Lâ ilâhe illallah”** yazılı olduğu bildirilmişdir. Bunun misâlleri pek çokdur.

5- Muhammed aleyhisselâmın ismini söylemekten başka vazifesi olmayan melekler vardır.

6- Meleklerin Hazret-i Âdem’e karşı secde etmeleri için emrolunması, alnında Muhammed aleyhisselâmın nûru bulunduğu için idi.

7- Allahü teâlâ, bütün peygamberlere, Muhammed aleyhisselâmın geleceğini; ayrıca, ümmetlerine, zamanına yetişdikleri takdirde, O’na inanmalarını emretmeyi bildirdi.

8- Dünyâya geleceği zaman, çok büyük alâmetler görülmüştür. Târih ve mevlîd kitaplarında yazılıdır.

9- Dünyâya geldiği zaman, göbeği kesilmiş ve sünnet olmuş görüldü.

10- Dünyâya gelince, şeytanlar göğe çıkamaz, meleklerden haber çalamaz oldular.

11- Dünyâya geldiği zaman, yeryüzündeki bütün putlar, tapınılan heykeller yüzüstü devrildiler.

12- Beşiğini melekler sallardı.

13- Beşikte iken gökdeki Ay ile konuşurdu. Mübârek parmağı ile işâret ettiği tarafa meyl ederdi.

14- Beşikte iken konuşmaya başladı.

15- Çocuk iken, açıklarda gezerken, başı hizâsında bir bulut da birlikde hareket ederek gölge yapardı. Bu hâl, peygamberliği başlayıncaya kadar devam etti.

16- Her peygamberin sağ eli üstünde nübüvvet mührü vardı. Muhammed aleyhisselâmın ise, mübârek sırtı ortasında sol küreğe yakın, kalbi üzerinde idi.

Cebrâîl aleyhisselâm kalbini yıkayıp, göğsünü kapadığı zaman, Cennet'ten getirdiği mühür ile sırtını mühürlemişdi.

17- Önünden gördüğü gibi, arkasından da görürdü.

18- Aydınlıkta gördüğü gibi, karanlıkta da görürdü.

19- Tükürüğü, acı suları tatlı yaptı. Hastalara şifâ verdi. Bebeklere süt gibi gıdâ oldu.

20- Gözleri uyurken, kalbi uyanık olurdu. (Bütün peygamberler de böyle idi.)

21- Ömründe hiç esnemedi.

22- Mübârek teri, gül gibi güzel kokardı. Bir fakir kimse, kızını evlendirirken, kendisinden yardım istemişti. O ânda verecek şeyi yoktu. Küçük bir şişeye terinden koyup verdi. O kız, yüzüne, başına sürünce, evi misk gibi kokardı. Evi, (güzel kokulu ev) adı ile meşhûr oldu.

23- Orta boylu olduğu hâlde, uzun kimselerin yanında iken, onlardan yüksek görünürdü.

24- Güneş ve ay ışığında yürüyünce, gölgesi yere düşmezdi.

25- Bedenine ve elbisesine sinek, sivri sinek ve başka böcekler konmazdı.

26- Çamaşırları, ne kadar giyerse giysin, hiç kirlenmezdi.

27- Her yürüdüğü zaman, arkasından melekler gelirdi. Bunun için, Eshâbını önden yürütür; **"Arkamı meleklere bırakın"** buyururlardı.[451]

28- Taş üstüne basınca, taşta ayağının izi kalırdı. Kum üstünde giderken hiç iz bırakmazdı. Abdest bozduğu zaman, yer yarılıp bevl ve benzerleri toprak içinde kalırdı. (Bütün peygamberler de böyle idi.)

29- İnsanlar ve melekler içinde en çok ilim O'na verildi. Ümmî olduğu hâlde, yâni kimseden bir şey öğrenmemiş iken, Allahü teâlâ O'na her şeyi bildirmiştir. Âdem aleyhisselâma her şeyin ismi bildirildiği gibi, O'na, her şeyin ismi ve ilmi bildirilmiştir.

30- Ümmetinin isimleri, cisimleri ve aralarında olacak şeylerin hepsi kendisine bildirildi.

31- Aklı, bütün insanların aklından daha çoktur.

32- İnsanlarda bulunabilecek bütün iyi huyların hepsi O'na ihsân olundu. Büyük şâir Ömer İbn-il-Fârıd'a; "Resûlullah'ı niçin medhetmedin?" dediklerinde; "O"nu medhetmeye gücüm yetmeyeceğini anladım. O'nu medhedecek kelime bulamadım" demiştir.

33- Kelime-i şehâdette, ezânda, ikâmetde, namazdaki teşehhüdde, bir çok duâlarda, bâzı ibâdetlerde ve hutbelerde, nasîhat yapmakta, sıkıntılı zamanlarda, kabirde, mahşerde, Cennet'te ve her mahlûkun lisânında Allahü teâlâ O'nun ismini kendi isminin yanına koymuştur.

34- Üstünlüklerinin en üstünü, Habîbullah olmasıdır. Allahü teâlâ O'nu kendisine sevgili, dost yapmıştır. O'nu herkesden, her melekten daha çok sevmiştir, **"İbrâhîm'i Halil yaptım ise, seni kendime Habîb yaptım"** buyurmuştur.

35- **"Sana râzı oluncaya kadar** (yeter deyinceye kadar) **her dilediğini vereceğim"**[452] meâlindeki âyet-i kerîme, Allahü teâlânın Peygamberine bütün ilimleri, bütün üstünlükleri, ahkâm-ı İslâmiyyeyi, düşmanlarına karşı yardım ve galebe ve üm-

451 Kâdî İyâd, Şifâ-i şerif, 69.
452 Duhâ: 93/5.

metine fetihler, zaferler ve kıyâmette her türlü şefâat ve tecellîler ihsân edeceğini va'd etmektedir. Bu âyet-i kerîme geldiği zaman, Cebrâil aleyhisselâma bakarak; **"Ümmetimden birinin Cehennem'de kalmasına râzı olmam"** buyurdu.

"Ümmetimden birinin Cehennem'de kalmasına râzı olmam."
Hadîs-i şerîf

36- Allahü teâlâ, Kur'ân-ı kerîmde, her peygambere kendi ismi ile; Muhammed aleyhisselâma ise; **"Ey Resûlüm! Ey Peygamberim!"** diye hitâb etmiştir.

37- Gâyet açık, kolay anlaşılır bir şekilde Arabî lisânının her lehçesi ile konuşurdu. Çeşitli yerlerden gelip soranlara onların lügati ile cevap verirdi. İşitenler hayran olurlardı; **"Allahü teâlâ beni çok güzel yetiştirdi"** buyururdu.[453]

38- Az kelimelerle çok şey anlatırdı. Yüz binden ziyâde hadîs-i şerîfi, O'nun **"Cevâmi-ül kelîm"** olduğunu göstermektedir.

Bâzı âlimler dediler ki: "Muhammed aleyhisselâm, İslâm dîninin dört temelini, dört hadîsle bildirmiştir:

- "Ameller niyyete göre değerlendirilir."[454] ve,

- "Helâl meydandadır, harâm meydandadır."[455] ve,

- "Davacının şâhid göstermesi ve dâvâlının yemîn etmesi lâzımdır."[456] ve,

- "Bir kimse, kendine istediğini, din kardeşi için de istemedikçe, îmânı kâmil olmaz."[457]

Bu dört hadîsten birincisi, ibâdet; ikincisi, muâmelât; üçüncüsü, husûmât, yâni adâlet işleri ve siyâset; dördüncüsü de, âdâb ve ahlâk bilgilerinin temelidir."[458]

39- Muhammed aleyhisselâm, masûn ve mâsûm idi. Bilerek ve bilmeyerek, büyük ve küçük, kırk yaşından evvel ve sonra hiç bir günâh işlememiştir. Çirkin hiç bir hareketi görülmemiştir.

40- Müslümanların namazda otururken **"Esselâmü aleyke eyyühennebiyyü ve rahmetullahi"** okuyarak, Muhammed aleyhisselâma selâm vermeleri emrolundu. Namazda başka bir peygambere ve meleklere karşı selâm vermek câiz olmadı.

41- Hadîs-i kudsîde, **"Sen olmasaydın hiçbir şeyi yaratmazdım"** buyuruldu.[459]

42- Başka peygamberler, kâfirlerin iftirâlarına kendileri cevap vermiştir. Muhammed aleyhisselâma yapılan iftirâlara ise, Allahü teâlâ cevap vererek, O'nun müdâfâasını yapmıştır.

43- Muhammed aleyhisselâmın ümmetinin sayısı, başka pey-

453 Süyûtî, Câmi-ul Ehâdis, XXXI, 237; Münâvî, Feyz-ül-kadîr, I, 224.
454 Buhârî, Bedü'l-Vahy, 1; Ebû Dâvûd, Talâk; 11; İbni Mâce, Zühd, 26.
455 Ebû Dâvûd, Büyû', 3; Nesâî, Büyû', 2; Buhârî, Îmân, 39; Büyû', 2; Müslim, Müsâkât, 107, 108.
456 Tirmizî, Ahkâm, 12; İbni Mâce, Ahkâm, 7.
457 Buhârî, İmân, 7; Tirmizî, Sifetü'l-Kıyâme, 59; Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 176.
458 Herkese Lâzım Olan Îmân, 353.
459 Süyûtî, Leâli'l-Masnûa, I, 272; Aclûnî, Keşf-ül-hafâ, II, 164.

gamberlerin ümmetlerinin sayıları toplamından daha çoktur. Onlardan daha üstün ve daha şereflidirler. Cennet'e gideceklerin üçte ikisinin bu ümmetten olacağı, hadîs-i şerîflerde bildirilmiştir.

44- Resûlullah'a verilecek sevâblar, diğer peygamberlere verilecek sevâblardan kat kat ziyâdedir.

Makbûl bir ibâdet ve hayırlı bir iş isleyene verilen sevâb kadar bunun hocasına da verilecekdir. Hocasının hocasına dört misli, onun hocasına sekiz misli, onun da hocasına onaltı misli olmak üzere, Resûlullah'a kadar her hocaya talebesinin iki misli sevâb verilecekdir. Meselâ, yirminci hocasına beşyüz yirmidört bin ikiyüzseksensekiz sevâb verilecekdir. Muhammed aleyhisselâma, Ümmetinin herbir işinden sevâb verilecekdir.

Muhammed aleyhisselâma herbir işinden verilecek olan sevâbların sayısı, bu hesâba göre düşünülürse, hepsinin mikdârını Allahü teâlâdan başka kimse bilmez. Selef-i sâlihînin, sonra gelenlerden dahâ efdâl, dahâ üstün oldukları bildirildi. Sevâb sayısı bakımından bu üstünlük meydândadır.

45- Kendisini; ismi ile çağırmak, yanında yüksek sesle konuşmak, uzaktan kendisine seslenmek, yolda önüne geçmek harâm edilmiştir. Başka peygamberlerin ümmetleri, kendilerini isimleri ile çağırırlardı.

46- Cebrâil aleyhisselâmı melek şeklinde iki kere görmüştür. Başka hiç bir peygamber onu asıl şeklinde görmemiştir.

47- Kendisine, Cebrâil aleyhisselâm yirmi dört bin kere gelmiştir. Başka peygamberlerden en çok Mûsâ aleyhisselâma, gelmiştir. Bu geliş, dört yüz defa vâki olmuştur.

48- İsrâfil aleyhisselâm da Muhammed aleyhisselâma çok kerre gelmişdir. Başka Peygamberlere “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” yalnız Cebrâîl aleyhisselâm gelmişdir.

49- Allahü teâlâya, Muhammed aleyhisselâm ile yemîn vermek câiz olup başka peygamberlerle ve meleklerle câiz değildir.

50- Muhammed aleyhisselâmdan sonra, zevcelerini başkalarının nikâhla almaları harâm edilmiş, bu bakımdan mü'minlerin anneleri oldukları bildirilmiştir.

Başka Peygamberlerin “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” zevceleri kendilerine yâ zararlı olmuş, veyâ fâidesiz olmuşlardır. Muhammed aleyhisselâmın mübârek zevceleri “radıyallahü teâlâ anhünne” ise, dünyâ ve âhiret işlerinde, kendisine yardımcı olmuşlar, fakîrliğe sabr etmişler, şükr etmişler ve islâmiyyeti yaymakda çok hizmet etmişlerdir.

51- Nesep ve sebep bakımından, yâni kan ve nikâh bakımından olan akrabâlığın, kıyâmetde faydası yoktur. Resûlullah'ın akrabâsı bundan müstesnadır.

52- Resûlullah'ın ismini almak, dünyâda ve âhirette faydalıdır. O'nun ismini taşıyan hakîkî mü'minler Cehennem'e girmeyecektir.

53- O'nun her sözü, her işi doğrudur. Her ictihâdı, Allahü teâlâ tarafından doğrulanır.

54- O'nu sevmek herkese farzdır. **“Allahü teâlâyı seven, beni sever”** buyurmuştur. O'nu sevmenin alâmeti, dînine, yoluna, sünnetine ve ahlâkına uymaktır. Kur'ân-ı kerîmde; “Bana uyarsanız, Allahü teâlâ sizi sever” demesi emrolundu.

55- O'nun Ehl-i beytini sevmek vâcibdir. **“Ehl-i beytime düşmanlık eden münâfıktır”** buyurmuştur. Ehl-i beyt, zekât alması harâm olan akrabâsıdır. Bunlar, zevceleri ve dedesi Hâşim'in soyundan olan mü'minlerdir ki, Ali'nin, Ukayl'in, Ca'fer Tayyâr'ın ve Abbâs'ın soyundan olanlardır.

56- Eshâbının hepsini sevmek vâcibdir. **“Benden sonra Eshâbıma düşmanlık**

etmeyiniz! Onları sevmek, beni sevmektir. Onlara düşman olmak, bana düşman olmaktır. Onları inciten, beni incitmiş olur. Beni inciten de, Allahü teâlâyı incitir. Allahü teâlâ, kendisini incitene azâb yapar” buyurdu.

“Ehl-i beytime dü manlık eden münâfıktır.” ***Hadîs-i şerîf***

57- Allahü teâlâ, Muhammed aleyhisselâma, gökte iki ve yerde iki yardımcı yaratmıştır. Bunlar; Cebrâil, Mikâil, Ebû Bekr ve Ömer'dir “radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în.”[460]

58- Erkek, kadın, büyük yaşta vefât eden herkese, kabrinde Muhammed aleyhisselâm sorulacaktır. “Rabbin kimdir?” denildiği gibi; “Peygamberin kimdir?” de denilecektir.

59- Muhammed aleyhisselâmın hadîs-i şerîflerini okumak ibâdettir. Okuyana sevâb verilir.

Hadîs-i şerîf okumak için, abdest almak, temiz elbise giymek, güzel koku sürünmek, hadîs-i şerîf kitâbını yüksek bir yere koymak, okuyanın dışarıdan gelenler için ayağa kalkmaması ve dinliyenlerin birbirleriyle konuşmamaları müstehâbdır. Hadîs-i şerîfleri devâmlı okuyanların yüzleri nûrlu, parlak ve güzel olur. Kur'ân-ı kerîm okurken de, bu edebleri gözetmek lâzımdır.

60- Mübârek rûhunu almak için, Azrâil aleyhisselâm insan şeklinde geldi. İçeri girmek için izin istedi.

61- Kabrinde, bilmediğimiz bir hayât ile diridir. Kabirde Kur'ân-ı kerîm okur, namaz kılar. (Bütün peygamberler de böyledir.)

62- Dünyânın her yerinde Resûlullah'a “sallallahü aleyhi ve sellem” salevât okuyan müslümânları işiten melekler, kabrine gelip haber verirler. Kabrini hergün binlerce melek ziyâret eder.

63- Kabrinin içindeki toprak, her yerden ve Kâbe'den “ve Cennetlerden” dahâ efdaldir.

64- Ümmetinin amelleri ve ibâdetleri her sabah ve akşam kendisine gösterilir. Bunları yapanları da görür, günâh işleyenlerin affolması için duâ eder.

65- Kabrini ziyâret etmek, kadınlara da müstehâbdır. Başka kabirleri ise, yalnız tenhâ zamanlarda ve müslümana yakışan kıyâfetle ziyâret etmeleri câizdir.

66- Diri iken olduğu gibi, vefâtından sonra da, dünyânın her yerinde, her zaman O'na tevessül edenlerin, yâni O'nun hâtırı ve hürmeti için isteyenlerin duâsını Allahü teâlâ kabûl eder.

Bir köylü, türbesi yanına gelip, “Yâ Rabbî! Köle âzâd etmeği emretdin. Bu senin Peygamberindir. Ben de, kölelerinden biriyim. Peygamberinin hâtırı için, Beni Cehennem ateşinden âzâd et!” dedi. “Ey kulum! Niçin yalnız kendinin âzâd olmasını istedin? Bütün kullarımın âzâd olmalarını niçin istemedin? Haydi git! Seni Cehennem'den âzâd etdim” sesi işitildi.

Evliyânın meşhûrlarından Hâtim-i Esam, Resûlullah'ın türbesi-

460 Tirmizî, Menâkıb, 17; Hâkim, Müstedrek, II, 290; Huzâî, Tahrîc, 39.

nin yanında durup, "Yâ Rabbî! Peygamberinin kabrini ziyâret etdim. Beni, eli boş olarak çevirme!" dedi. "Ey kulum! Habîbimin kabrini ziyâret etmeni kabûl etdim. Seni ve seninle berâber ziyâret edenleri mağfiret etdim" sesi işitildi.

İmâm-ı Ahmed Kastalânî "rahmetullahi aleyh" diyor ki, birkaç sene hastalık çekdim. Doktorlar çâresini bulamadı. Mekke'de bir gece Resûlullah'a çok yalvardım. O gece rüyâda bir kimse gördüm. Elindeki kâğıdda, "Burada Ahmed Kastalânînin hastalığı için, Resûlullah'ın izni ile ilâcı yazılmışdır" okudum. Uyandığımda hastalığım kalmamışdı.

Kastalânî yine diyor ki, bir kızcağız sarâ hastalığına yakalanmışdı. İyi olması için Resûlullah'a çok yalvardım. Rüyâmda bir kimse, kızcağızı hasta yapan cinnîyi bana getirdi. Bunu sana Resûlullah gönderdi dedi. Cinnîye darıldım, bağırdım. Kızcağızı incitmiyeceği için bana yemîn verdi, uyandım. Kızcağızın sarâ hastalığından kurtulduğunu haber aldım.

67- Kıyâmet günü kabirden ilk önce Resûlullah kalkacaktır. Üzerinde Cennet elbisesi bulunacaktır. Burak üzerinde mahşer yerine gidecektir. Elinde Livâ-ül-hamd denilen bayrak olacaktır. Peygamberler ve bütün insanlar bu bayrağın altında duracaktır. Hepsi, bin sene beklemekten, çok sıkılacaklardır. İnsanlar sıra ile; Âdem, Nûh, İbrâhim Mûsâ ve Îsâ peygamberlere (aleyhimüsselâm) gidip, hesâba başlanması için şefâat etmelerini dileyeceklerdir. Her biri, özür bildirerek, Allahü teâlâdan utanıp korktuklarını söyleyecekler ve şefâat etmekten çekinecekler. Sonra, Resûlullah'a gidip yalvardıklarında, O, secdeye varıp, duâ edecek ve şefâati kabûl olacaktır. Önce, O'nun ümmetinin hesâbı görülecek, en önce sırâttan onlar geçecek, en önce Cennet'e gireceklerdir. Her gittiği yeri nûrlandıracaklardır.

Hazret-i Fâtıma, sırâtdan geçerken; **"Herkes gözlerini kapasın! Muhammed aleyhisselâmın kızı geliyor"** denecektir.

68- Resûlullah'ın Cennet'te bulunduğu makâmın ismi Vesile'dir. Burası Cennet'in en yüksek derecesidir. Cennet'te bulunan herkese, birer dalının uzandığı **Sidret-ül müntehâ** ağacının kökü oradadır. Cennettekilere nimetler bu dallardan gelecektir.

69- Âdem aleyhisselâm zamanında namâz için okunan ezânda, Muhammed aleyhisselâmın ismi de söylenirdi.

70- Tevrâtda, İncîlde ve Zebûrda Muhammed aleyhisselâm ve dört halîfesi ve eshâbı ve ümmetinden bâzıları, güzel sıfatlarla bildirilmiş ve medh olunmuşlardır. Allahü teâlâ, kendinin Mahmûd isminden Muhammed kelimesini çıkararak Habîbine isim koymuşdur. Allahü teâlâ, kendi isimlerinden Raûf ve Rahîm isimlerini Habîbine de vermişdir.

71- Üç yaşında iken ve kırk yaşında Peygamberliği bildirildiği vakit ve elliiki yaşında mîrâca götürülürken, melekler göğsünü yardı. Cennet'ten getirdikleri leğen içinde Cennet suyu ile kalbini yıkadılar.

72- Sevr (öküz, boğa) burcunun yanında bulunan "Süreyyâ" denilen yıldız kümesindeki yedi yıldızı gözleriyle görüp sayısını bildirmişdi. Bu yıldız kümesine Pervin ve Ülker de denilmekdedir.

73- Hacâmat kanından içenler oldu. Bunu içince, **"Cehennem ateşi onu yakmaz"** buyurdu.

74- Büyük bir mûcizesi de, mîrâca götürülmesidir. Burak denilen Cennet hayvanı ile Mekke'den Kudüs'e götürüldü. Oradan göklere ve Arşa götürüldü. Kendisine acâib şeyler gösterildi. Allahü teâlâyı baş gözü ile bilinmeyen bir şekilde gördü. (Fakat bu görmesi,

madde âleminin dışında yâni âhiret âleminde oldu.) Bir ânda tekrâr evine getirildi. Mîrâc mûcizesi, başka hiçbir Peygambere verilmedi.

75- Ona ömürlerinde bir kerre salât ve selâm okumaları ümmetine farz oldu. Allahü teâlâ ve melekler de, Ona salât ve selâm etmekdedir.

76- Gece, uyanık iken, uykuda iken, yalnız iken, çoklukda iken, yolculukda iken, evde iken, harbde iken, gülerken, ağlarken, mübârek kalbi hep Allahü teâlâ ile idi. Bâzı zamanlarda ise, yalnız Allahü teâlâ ile idi.

Dünyâdaki vazîfelerini yapabilmek ve mübârek kalbini beşeriyyet âlemine döndürmek için, zevcesi Âişenin "radıyallahü anhâ" yanına gelip, **"Ey Âişe! Birâz benimle konuş da** (kendime geleyim)**"** buyurur, ondan sonra Eshâbına nasîhat ve irşâd etmeğe giderdi. Sabâh namâzının sünnetini evinde kılıp, Âişe "radıyallahü anhâ" ile bir mikdâr konuşdukdan sonra Eshâbına farzı kıldırmak için mescîde giderdi. Bu hâl hasâis-i peygamberîdir. Âişe "radıyallahü anhâ" ile konuşmadan dışarı çıksa idi, ilâhî tecellilerden ve nûrlardan dolayı, yüzüne kimse bakamazdı.

77- Rütbeyi, saltanatı istememiş, Peygamberligi, fakîrliği dilemişdir. Bir sabâh, Cebrâîl aleyhisselâm ile konuşurken bu gece evimizde yiyecek bir lokmamız yokdu buyurdu. O anda, İsrâfîl aleyhisselâm gelip, "Allahü teâlâ söylediğini işitdi ve beni gönderdi. İstersen her elini sürdüğün taş altun olsun, gümüş olsun, zümrüt olsun. İstersen melik olarak peygamberlik yap" dedi. Resûlullah üç kerre, **"Kul olarak Peygamberlik istiyorum"** dedi.

78- Başka Peygamberler "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" belli bir zamanda, belli bir memleketde Peygamberlik yapdı. Muhammed aleyhisselâm ise, yer yüzündeki bütün insanlara ve cinne kıyâmete kadar Peygamber olarak gönderilmişdir. Meleklerin de, hayvanların da, nebâtların da, cansızların da, kısaca bütün mahlûkların Peygamberi olduğunu bildiren âlimler de vardır.

79- Bütün varlıklara rahmeti, faydası yayılmışdır. Mü'minlere faydası meydândadır. Başka Peygamberlerin "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" zamanındaki kâfirlere, dünyâda azâblar yapılır, yok edilirlerdi. Ona îmân etmiyenlere dünyâda azâb yapılmadı. Birgün, Cebrâîl aleyhisselâma, **"Allahü teâlâ benim âlemlere rahmet olduğumu bildirdi. Benim rahmetimden sana da nasîb oldu mu?"** buyurdu. Cebrâîl de, "Allahın büyüklüğü, dehşeti karşısında, sonumun nasıl olacağından hep korku içindeydim. Emîn olduğumu bildiren âyetleri (Tekvîr sûresindeki 20 ve 21. âyetlerini) getirince, bu medh ile müthiş korkudan kurtuldum, emîn oldum. Bundan büyük rahmet olur mu?" dedi.

80- Allahü teâlâ, Muhammed aleyhisselâmın râzı olmasını istemişdir. (35. fazîletde bildirdiğimiz gibi, Allahü teâlâ O râzı oluncaya

"Kul olarak Peygamberlik istiyorum."
Hadîs-i şerîf

kadar istediğini verecekdir. Bu husûs, Duhâ sûresinde bildirilmiştir.)

81- **Mevâhib-i ledünniyye**'de diyor ki, "**Ümmetimin dalâlet üzerinde birleşmemelerini Rabbimden diledim. Kabûl eyledi**" hadîsi meşhûrdur.

Başka bir hadîs-i şerîfde, **"Allahü teâlâ sizi üç şeyden korumuşdur. Bunlardan biri, dalâlet üzerinde birleşmekden korumuşdur. İkincisi, sârî** (bulaşıcı) **hastalıkdan ölen, şehîd sevabına kavuşur. Üçüncüsü, iki sâlih müslümân, bir müslümân için, hayırlıdır** (iyi biliriz) **diyerek şâhid olursa, o müslümân Cennet'e gider"** buyurdu.

Bir hadîs-i şerîfde, **"Eshâbımın ihtilâfı, sizin için rahmetdir" ve "Ümmetimin ihtilâfı** (amelde mezheblere ayrılması) **rahmetdir"** buyurdu. Onun ümmeti hakkı, doğruyu bulmak için çalışırlarken, ihtilâfa düşerler. Bu çalışmaları ise, rahmete sebeb olur. Bu hadîs-i şerîfi iki kimse inkâr etmişdir: Biri mâcin, ikincisi mülhiddir. Mâcin, dîni dünyâ kazancına âlet eden hîlecidir. Mülhid de, âyet-i kerîmelere dünyâ çıkarlarına göre mânâ vererek kâfir olan sapıkdır. Yahyâ bin Sa'îd diyor ki, İslâm âlimleri kolaylaşdırıcıdırlar. Bir işe, birisi helâl demiş, başkası harâm demişdir. Sâlih insanlar için helâl dediklerine, fesad zamanında harâm demişlerdir.

Yukarıdaki hadîs-i şerîfler gösteriyor ki, **İcmâ-ı ümmet** yâni, müctehid denilen âlimlerin sözbirliği, **Edille-i şer'ıyye**'dendir. Yâni, din bilgilerinin dört kaynağından birisidir ve dört mezheb hakdır. Mezhebler, müslümânlar için Allahü teâlânın rahmetidirler.

82- Resûlullah'ın mübârek kızları ve zevceleri "radıyallahü teâlâ anhünne", dünyâ kadınlarının en üstünleridir. Eshâbının hepsi de, Peygamberlerden başka, bütün insanların en üstünleridir. Şehirleri olan Mekke-i mükerreme ve sonra Medîne-i münevvere, yer yüzünün en kıymetli yerleridir. Mescid-i şerîfinde kılınan bir rek'at namâza, bin rek'at sevâbı yazılır. Başka ibâdetler için de böyledir. Kabri ile minberi arası, Cennet bahçesidir. **"Öldükden sonra beni ziyâret eden, diri iken etmiş gibidir. Haremeynden birinde ölen bir mü'min, kıyâmet günü emîn olarak diriltilir"** buyurdu. Mekke ve Medîne şehirlerine **"Haremeyn"** denir.

83- Herkesin soyu oğlundan devâm eder. Muhammed aleyhisselâmın soyu ise, Kızı Fâtıma'dandır. Bu husûs, hadîs-i şerîf ile de bildirilmişdir.

84- Her insanın cinden bir arkadaşı vardır. Bu şeytân kâfirdir. Vesvese vererek, îmânını almağa, günâh yapdırmağa çalışır. Resûl aleyhisselâm, arkadaşı olan cinnîyi îmâna getirmişdir.

85- Resûlullah "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" vefât edeceği zaman, Cebrâîl aleyhisselâm gelip, Allahü teâlâdan selâm getirdi ve hâtırını sorduğunu söyledi. Vefât edeceğini bildirdi. Kendisi ve ümmeti için çok müjdeler verdi.

Almam ayağın tozuna cihânı yâ Resûlallah!
Değişmem saç teline yedi göğü yâ Resûlallah!

Sıddîk'ın talebi, bir tek sehvindir yâ Resûlallah!
İrfân'ın murâdı, pâyine tozdur yâ Resûlallah!

PEYGAMBER EFENDİMİZİN İSTİĞFÂRI

"Kalbimde (envâr-ı ilahiyyenin gelmesine engel olan) perde hasıl oluyor. Bunun için her gün, 70 kerre isti far ediyorum."
Hadîs-i şerîf

Peygamber efendimiz, yaratılmışların en üstünü olduğu gibi, Allahü teâlâyı hakkıyla tanıyıp, O'ndan en çok korkanı idi. Cenâb-ı Hak, O'nu günâh işlemekten muhafaza buyurduğu hâlde, O, hiç durmadan ibâdet eder, Allahü teâlâya duâ ve istiğfarda bulunurdu. Gecenin evvelinde (yatsıdan sonra) uyur, sonunda da ibâdet ederdi.

İbn-i Abbâs şöyle anlatır: "Bir gece mü'minlerin annesi Hazret-i Meymune'nin evinde misafir oldum. Resûlullah, gece yarısına kadar yahut biraz önce veya sonrasına kadar uyudu. Sonra uyanıp oturdu, eliyle yüzlerinden uyku izlerini giderdi. Kalkıp asılı duran su ibriğini alıp abdest aldı. Âl-i İmrân sûresi sonundan on âyet-i kerîme okudu ve namaza durdu. Ben de kalkıp Resûlullah'ın aldığı gibi abdest aldım ve namazda o Serverin yanına durdum. Resûlullah iki rekat namaz kıldı. Sonra iki rekat daha kıldı. Arkasından tekrar iki rekat daha kıldı. Sonra vitir namazına durdu. Bunu müteakib sabah ezânı okununcaya kadar yattı. Sonra kalkıp tekrar iki rekat namaz kıldı ve mescide çıkıp sabah namazının farzını kıldı."[461]

Hazret-i Âişe vâlidemiz anlatır; "Resûlullah efendimiz bir gece uyumuştu. Uyanınca; **"Ey Âişe, müsâade edersen, bu gece Rabbime ibâdetle meşgûl olayım"** buyurdu. Sonra kalktı. Kur'ân-ı kerîm okuyup, ağladı. Hattâ gözyaşıyla iki dizi ıslandı. O, okumaya devam etti, okudukça mübârek gözyaşları bedenine temas eden her yeri ıslatmıştı. Bu hâl sabaha kadar devam etti.

Sabahleyin Bilâl-i Habeşi gelip durumu görünce; "Anam ve babam feda olsun yâ Resûlallah! Allahü teâlâ senin geçmiş ve gelecek hatâlarını affetmedi mi?" deyince, Resûlullah; **"Ey Bilâl! Ben şükredici kul olmayayım mı ki; Allahü teâlâ bu gece;**[462] **"Göklerin ve yerin yaratılmasında gece ve gündüzün birbiri arkasından gelmesinde, akıl sahipleri için elbette çok âyetler, işaretler vardır"** meâlindeki Âl-i İmrân sûresi 190. âyet-i kerîmesini inzal buyurdu."

"Müslim"de bildirilen hadîs-i şerîfde de; **"Kalbime öyle şeyler gelir ki, her gün ve gece bunlardan yetmiş defa Allahü teâlâya istiğfar ederim."** Ve **"Kalbimde** (envâr-ı ilahiyyenin gelmesine engel olan) **perde hasıl oluyor. Bunun için her gün, 70 kerre istiğfar ediyorum."** Ve yine **"Allahü teâlâya her gün yüz kerre istiğfar ediyorum"** buyurdu.[463]

461 Kâdî İyâd, Şifâ-i şerîf, 217; Ahmed bin Hanbel, Müsned, I 284; Beyhekî, Sünen, I, 89.
462 İbni Hibbân, Sahîh, II, 386; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, IV, 142.
463 İbni Mâce, Edeb, 57; Kâdî İyâd, Şifâ-i şerîf, 148.

Peygamber efendimizin Allahü teâlâdan korkması o derece fazla idi ki, kahkahayla güldüğü görülmezdi.

İmâm-ı Tirmizi'nin Ebû Zer'den merfu'an[464] bildirdiği hadîs-i şerîfde; **"Şüphesiz sizin görmediklerinizi ben görüyorum. Duymadıklarınızı da duyuyorum. Semada meleklerin secde etmedikleri, dört parmaklık bir boş yer yoktur. Vallahi benim bildiğimi bilseydiniz az güler, çok ağlardınız. Yollara düşüp avazınız çıktığı kadar yüksek sesle Allahü teâlâya yalvarırdınız"** buyurmuştur.[465]

Ebû Hüreyre'nin rivâyet ettiği hadîs-i şerîfde Resûlullah efendimiz; **"Hiç kimseyi, ameli, Cennet'e götürmez"** buyurdu. "Sizi de mi yâ Resûlallah?" diye sorulunca; **"Evet, beni de amelim Cennet'e götürmez. Ancak, Allahü teâlânın fadlı ve rahmeti beni örter"** buyurdu.

İbn-i Ömer anlatır; "Resûlullah'la birlikte bir meclisde bulunduğumuz zaman; **"Yâ Rabbi! Beni bağışla ve tövbemi kabul eyle. Sen tövbeleri kabul edicisin ve rahimsin"** diye yüz defa buyurduğunu sayardık."[466]

Enes bin Mâlik nakletti: "Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem devamlı **"Allahümme yâ mukallibelkulûb, sebbit kalbi alâ dinîk"** buyururdu.[467]

Tirmizi'nin Ebû Sa'id-il-Hudrî'den rivâyet ettiği hadîs-i şerîfde, Peygamber efendimiz buyurdu ki: **"Yatağına girdiğinde üç defa "Estağfirullah'el-azîm mukallibhayyül-kayyûm ve etûbü ileyh" diyen kimsenin günâhları deniz köpükleri veya Temîm diyarının kumları veya ağaç yapraklarının sayısı veya dünyanın günleri kadar çok olsa da, Allahü teâlâ onun günâhlarını bağışlar."**

Buhârî ve Müslim'in naklettiklerine göre Resûlullah şöyle istiğfar ederdi: **"Allahümmağfirlî hatîetî ve cehlî ve israfî fi emrî ve mâ ente a'lemü bihî minnî.** (Allah'ım! Senin bildiğin ve benim (bilerek veya) bilmeyerek haddini aşmak sûretiyle yaptığım, işlediğim hatâları affeyle!)**"**

Ebû Mûsel-Eş'arî radıyallahü anhdan rivâyet edildiğine göre Resûl-i Ekrem sallallahü aleyhi ve sellem şöyle de istiğfar ederdi: **"Allahümmağfirlî hezlî ve ciddî ve hataî ve amdî ve küllü zâlike indî. Allahümmafirlî mâ kaddemtü vemâ ahhartü ve mâ esrartü ve mâ a'lentü ve mâ ente a'lemü bihî minnî entel mukaddemü ve entel mu'ahharu ve ente alâ külli şey'in kadîr."**[468] (Allah'ım, şaka, ciddi, unutarak ve bilerek benim için yapılması mümkün bütün kusurlarımı mağfiret et. Allah'ım! Takdim ve tehir ettiğim, gizli ve âşikâre işlediğim, senin bildiğin her çeşit kusurlarımı bağışla. Mukaddem ve muahhar olan sensin. Her şeye kâdir olan sensin.)

Resûlullah, gündüz olurdu sâim,
Gece de, nemâza olurdu kâim.
Ümmet isen, ol Müctebâya,
Sünnete, mekrûha dikkat et dâim.

---

464 Eshâb-ı kirâmın, bizzat (Resûlullahdan işittim, böyle buyurdu) diyerek naklettikleri hadis-i şerifler.
465 İbni Ebî Şeybe, Musannef, VII, 123; Hâkim, Müstedrek, II 554; Beyhekî, Şu'ab-ül-îmân, I, 484.
466 Ahmed bin Hanbel, Müsned, II, 89; İbni Ebî Şeybe, Musannef, VI, Süyûtî, Câmi-ul Ehâdis, XXXVI, 323.
467 Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 257; Hâkim, Müstedrek, I, 706.
468 Buhârî, Da'vât 60; Müslim, Zikir 70; Ebû Dâvûd, "Salât", 123; Tirmizî, "Deavât", 29; Dârimî, "Salât", 169; Ahmed bin Hanbel, Müsned, I, 94; Dâre Kutnî, Sünen, III, 264; Hâkim, Müstedrek, I, 692; Beyhekî, Sünen, II 420.

PEYGAMBER EFENDİMİZİN ŞEFÂATİ

“ efâatime inanmıyan, ona kavu amaz.”
Hadîs-i şerîf

Resûl-i ekrem efendimiz, kıyâmet gününde ümmetine şefâat edecek, onları sıkıntı ve üzüntüden kurtaracaktır. Bir hadîs-i şerîfinde buyurdular ki: **“Ümmetimin yarısının Cennet'e girmesiyle şefâat arasında muhayyer kılındım. Ben şefâati tercih ettim. Çünkü o daha şümullüdür. Onu, yalnız takvaya erenler için sanmayın, o, aynı zamanda hatâya düşen günâhkârlar içindir de...”**[469]

Ebû Hüreyre hazretlerinin rivâyet ettiği hadîs-i şerîfde, Peygamber efendimiz; **“Şefâatim, kalbi dilini tasdik eder tarzda, ihlâs ile “Lâ ilâhe illallah” diyerek şehâdet kelimesi getiren kimseyedir”** buyurdu.[470]

Bâzı hadîs-i şerîflerde de;

“Ümmetimden, Ehl-i beytimi sevenlere şefâat edeceğim.”

“Ümmetimden, büyük günâh işliyenlere şefâat edeceğim.”

“Eshâbıma dil uzatanlardan başka, herkese şefâat edebilirim.”

“Ümmetimden, nefsine zulüm edenlere, nefislerine aldananlara şefâat edeceğim.”

“Kıyâmet günü, en önce ben şefâat edeceğim.”[471]

“Şefâatime inanmıyan, ona kavuşamaz” buyruldu.[472]

Kıyâmet gününde “Sûr”a üfürmenin dehşetinden tüyler ürperir, gözler nereye bakacağını şaşırır ve mü'min ve kâfirler mahşer yerine sevk olunurlar. Bu kıyâmet gününün şiddetini ziyâdeleştiren bir azabdır.

Bu vakit, Arş'ı, sekiz melek yüklenip götürür. Onlardan bir melek bir adımında, yirmi bin senelik dünya yolunu yürür.

Melekler ve bulutlar, Arş-ı a'lâ karar edinceye kadar, akılların anlıyamıyacağı tesbihler ile tesbih ederler. Bu şekilde, Arş-ı a'lâ, Allahü teâlâ kendisi için halk eylediği beyaz arzın üzerinde karar kılar. Bu zaman, hiçbir şeyin tâkat getiremiyeceği Allahü teâlânın azabından, başlar aşağı eğilir. Cümle halk sıkıntısı içinde mahbus ve şaşkın kalıp, şefkat ararlar.

Mahşerde, insanların hâlleri ziyâdesiyle kötüleşir. Meşakkat ve zahmetleri artar. İnsanlardan her biri, dünyada sımsıkı sakladıkları

469 Ahmed bin Hanbel, Müsned, VI, 29; Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, XVIII, 58; Heysemî, Mecma'uz-zevâid, XI, 308; Kastalânî, Mevâhib-i Ledünniyye, 290.
470 Ebû Ya'la, Müsned, XI, 39; Heysemî, Mecmâ'uz-Zevâid, XI, 321; Kâdî İyâd, Şifâ-i şerîf, 217.
471 Heysemî, Mecma'uz-zevâid, XI, 324; Begâvî, Envâr, I, 62.
472 Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, XII, 421; Heysemî, Mecmâ'uz-Zevâid, XI, 324.

malı boyunlarına geçirmişlerdir. Deve zekâtını vermiyenlerin, boynuna deve yüklenir. Öyle bağırır ve ağırlaşır ki, büyük dağlar gibi olur. Sığır, koyun zekâtı vermiyenler de, böyle olur. Bunların feryâdları âdetâ gök gürlemesi gibidir.[473]

Ekin zekâtını, yâni uşrunu vermiyenlerin boynuna ekin denkleri yüklenir. Dünyada hangi cins ekinin zekâtını vermemiş ise, o nev'den, denkler vurulmuştur. Buğday ise, buğday, arpa ise arpa vurulmuştur. Ağırlığından altında **"vâveyla, vâsebura"** diye bağırır. (Veyl, azâb kelimesidir. İnsan azaba tâkat getiremediği vakit, böyle bağırır. Sebur da helak zamanında kullanılır.)

Altın, gümüş ve (kâğıt) para ve sair ticâret malı zekâtından vermeyenlere de, dehşetli bir yılan musallat edilir. Bağırıp; "Bu nedir?" dediklerinde, melekler; "Bunlar, dünyada zekâtını vermediğiniz mallarınızdır" diye cevab verirler. İşte bu dehşetli hâl, Âl-i İmrân sûresinin yüz sekseninci âyet-i kerîmesinde; **"Dünyada cimrilik ettikleri şeyler, kıyâmet günü boyunlarına dolanacaktır"** meâl-i şerîfi ile bildirilmiştir.

Diğer bir fırkanın ise, avret yerlerinden cerahat ve irin akar. Onların fena kokusundan etrafta bulunanlar çok rahatsız olur. Bunlar, zina yapanlar ve harâm işleyenlerdir.

Diğer bir fırka da vardır ki, ağaç dallarına asılırlar. Bunlar dünyada livata yapanlardır.

Diğer bir fırka da, dilleri ağızlarından çıkmış ve göğüslerine sarkmış, gâyet çirkin bir hâldedirler. İnsanlar bunları görmek istemez. Bunlar yalan ve iftira söyliyenlerdir.

Bir fırka dahi, karınları yüksek dağlar kadar büyümüş olduğu hâlde bulunur. Bunlar, dünyada zaruret olmadan ve muamele yapmadan faizli mal ve para alıp verenlerdir. Bu gibi harâm işliyenlerin günâhları, fena hâlde açığa vurulur.

Peygamberlere ve âlimlere korku gelir. Evliya ve şehidler tâkat getirilmesi güç olan Allahü teâlânın azabından feryâd ederler. Bunlar, bu hâl üzereyken, güneşin nûrundan çok daha fazla olan bir nûr bunları içine alır. Zaten güneşin hararetine tâkat getiremeyen kimseler, bunu müşahede ettikleri gibi, karma karışık olurlar. Bin sene de, bu hâl üzere kalırlar. Allahü teâlâ tarafından kendilerine bir şey söylenmez.

Bu vakit insanlar ilk peygamber olan Âdem aleyhisselâma giderler; "Yâ Âdem aleyhisselâm! Sen aziz ve şerîf bir peygambersin. Allahü teâlâ seni yarattı ve melekleri sana secde ettirdi. Sana kendi ruhundan üfledi. Hesaba başlaması için bize şefâat eyle de Allahü teâlâ ne murad ederse, onunla mahkum olalım. Ve nereye emrederse, herkes oraya gitsin. Herşeyin hâkimi ve mâliki olan Allahü teâlâ mahluklarına dilediğini yapsın" diye yalvarırlar.

Âdem aleyhisselâm buyurur ki: **"Ben, Allahü teâlânın yasak ettiği ağacın meyvesinden yedim. Bu zamanda Allahü teâlâdan utanırım. Fakat siz Nuh'a gidiniz."** Bunun üzerine bin sene aralarında meşveret ederek dururlar.

Sonra Nuh aleyhisselâma giderler ve; "Hiç dayanılmayacak bir hâldeyiz. Bizim muhakememizin çabuk yapılması için şefâat eyle. Şu mahşer cezasından kurtulalım" diye yalvarırlar. Nuh aleyhisselâm onlara cevap olarak; "Ben Allahü teâlâya duâ eyledim. Yeryüzünde ne kadar insan varsa, o duâ sebebiyle boğuldu. Bunun için, Allahü teâlâdan utanırım. Fakat siz, Halilullah olan İbrâhim aleyhisselâma gidiniz. Allahü teâlâ Hac sûresinin son âyetinde meâlen; **"Babanız İbrahim aleyhisselâmın dinine uyunuz. Peygamberin size şâhit olması, sizin de insanlara şâhit olmanız için, Allahü teâlâ, bundan önceki kitaplarda da, Kur'ân-ı kerimde de size müslüman adını**

473 Müslim, İmân, 399; Tirmizî, Sifetü'l-Kıyâme, 10; İbni Mâce, Zühd, 37; Ahmed bin Hanbel, Müsned, I, 4.

vermiştir" buyurdu. Belki o size şefâat eder" der.

Yine evvelki gibi aralarında bin sene daha konuşurlar. Sonra İbrâhim aleyhisselâma gelirler. "Ey müslümanların babası! Sen Allahü teâlânın seni kendine halil eylediği zâtsın. Bize şefâat eyle! Allahü teâlâ, mahlukat arasında, hükmünü versin" derler. İbrâhim aleyhisselâm onlara; "Ben dünyada üç kerre kinaye söyledim. Bunları söyleyerek din yolunda mücadele ettim. Şimdi, Allahü teâlâdan bu makamda şefâat izni istemekten utanırım. Siz Mûsâ aleyhisselâma gidiniz. Zîrâ, Allahü teâlâ onunla konuştu ve kendisine mânevi yakınlık gösterdi. O, sizin için şefâat eder" buyurur.

Bunun üzerine yine bin sene durarak birbirleriyle istişare ederler. Fakat bu zamanda hâlleri gâyet güçleşir. Mahşer yeri çok daralır. Sonra Mûsâ aleyhisselâma gelip, derler ki, "Yâ İbn-i İmrân! Sen Allahü teâlânın kendisiyle konuştuğu, Tevrat'ı indirdiği peygambersin. Hesabın başlaması için bize şefâat eyle! Zîrâ burada durmamız çok uzadı. İzdihamdan ayaklar birbiri üzerine birikti."

Mûsâ aleyhisselâm onlara buyurur ki: "Ben, Allahü teâlâya, âl-i Fir'avn'ın senelerce hoşlanmıyacakları şeylerle cezalandırılması için duâ ettim. Sonra gelenlere ibret olmalarını rica eyledim. Şimdi şefâat etmeğe utanırım. Fakat, Cenâb-ı Hak rahmet, mağfiret sahibidir. Siz Îsâ aleyhisselâma gidiniz. Çünkü yakîn cihetiyle Resûllerin en esahhı, mârifet ve zühd cihetinden, en efdali ve hikmet cihetinden en üstünü odur. Size o şefâat eder" buyurur.

Mahşer sıkıntısından kurtulmak için, sonra Îsâ aleyhisselâma gelirler. Derler ki: "Sen Allahü teâlânın ruhu ve kelimesisin. Allahü teâlâ, senin için, Âl-i İmrân sûresinin kırk beşinci âyetinde meâlen; **"Dünyada ve âhirette Vecih, yâni çok kıymetli** (şerefli ve itibarlı)**"** buyurdu. Bize Rabbinden şefâat eyle!"

Îsâ aleyhisselâm buyurur ki: "Benim kavmim, beni ve annemi Allah'dan başka ilâh ittihaz eylediler. Bu hâlde nasıl şefâat ederim. Bana da ibâdet ettiler; bana oğul ve Allahü teâlâya baba dediler. Fakat, siz birinizin kesesi olduğunu ve içinde nafakası bulunmadığını ve ağzının mühürlü olmadığını gördünüz mü? O mührü bozmadan o nafakaya ulaşılabilinir mi? Peygamberlerin en üstünü ve sonuncusu Muhammed sallallahü aleyhi ve selleme gidiniz. Zîrâ O, dâvetini ve şefâatini ümmeti için hazırlardı. Çünkü kavmi ona çok kerre ezâ ettiler. Mübârek alnını yardılar. Mübârek dişini kırdılar. Kendisine delilik isnad ettiler. Hâlbuki, o yüce Peygamber, onların iftihar cihetinden en iyisi ve şeref cihetinden en yükseği idi. Onların tahammül olunmayacak ezâ ve cefalarına mukabil, Yusuf aleyhisselâmın kardeşlerine söylediği; **"Bugün ben artık size, yaptıklarınızdan dolayı hesap soracak değilim** (Sizin hatâlarınızı yüzünüze vurmayacağım)**. Erhamürrahimîn olan**

"Dünyada esirgedikleri (mal), kıyâmet günü boyunlarına takılır."
Âl-i İmrân: 180

Cenâb-ı Allah, size mağfiret eder"[474] meâlindeki âyet-i kerîme ile cevab verirdi." Îsâ aleyhisselâm, Peygamberimizin sallallahü aleyhi ve sellem fazîletlerini anlatınca, hepsi bir an evvel O'na kavuşmak ister.

Hemen Muhammed aleyhisselâmın minberine gelirler. Derler ki: "Sen habîbullahsın! Habîb ise, vasıtaların en faydalısıdır. Bize şefâat eyle! Zîrâ, peygamberlerin birincisi olan Âdem aleyhisselâma gittik. Bizi Nuh aleyhisselâma gönderdi. Nuh aleyhisselâma gittik. İbrâhîm aleyhisselâma, İbrâhîm aleyhisselâma gittik; Mûsâ aleyhisselâma gönderdi. Mûsâ aleyhisselâma gittik; Îsâ aleyhisselâma; o da size gönderdi. Yâ Resûlallah sallallahü aleyhi ve sellem! Senden sonra gidecek bir yer yoktur."

Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz; **"Allahü teâlâ izin verir ve razı olursa, şefâat ederim"** buyurur.

Surâdikât-i celâl'e, yâni celâl perdesine varır. Allahü teâlâdan şefâat için izin ister. Kendisine izin verilir. Perdeler kalkar. Arş-ı a'lâya girer. Secdeye kapanır. Bin sene secdede durur. Bundan sonra, Cenâb-ı Hakk'ı bir hamd ile hamd eder ki, âlem yaratıldığından beri, hiç kimse, Allahü teâlâyı böyle medh etmemiştir. Bâzı ârifler; Allahü teâlâ âlemleri yaratınca, kendisini, böyle hamdler ile medh ve sena buyurduğunu söylemişlerdir.

Allahü teâlâ meâlen; **"Yâ Muhammed, başını secdeden kaldır! Söyle, dinlenir.** (Ne söylersen dinlenilecek. Ne istersen verilecek.) **Şefâat et, kabul olunur"** buyurur. Bunun üzerine Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz; **"Yâ Rabbi! Kulların arasından iyileri ve kötüleri ayır ki, zamanları gâyet uzadı. Her biri, günâhlarıyla Arasat meydanında rezil ve rüsvay oldular"** der.

Bir nidâ gelir: "Evet ya Muhammed!" denilir.

Cenâb-ı Hak, Cennet'e emreder ki, her cins zineti ile zinetlenir. Arasat meydanına getirilir. O derece güzel kokusu vardır ki, beş yüz senelik yoldan duyulur. Bu hâlden kalbler ferahlanır. Ruhlar dirilir. (Lakin kâfirler, mürtedler ve Müslümanlarla alay edenler, gençleri aldatarak îmânlarını çalanlar ve) amelleri habis, kötü olanlar Cennet'in kokusunu duymazlar.

Mahşerde, Cenâb-ı Hak, Cennet'i ve Cehennem'i getirmeği emreder. O vakit, Cehennem'in bağırması ve gürültüsü ve ateş saçması ve bütün gökyüzünü simsiyah eden şiddetli dumanı vardır. Gürültüsü ve gümbürtüsü ve sıcaklığı tahammül olunamayacak derecededir. Herkesin dizinin bağı çözülür ve oldukları yere çöküverirler.

Hattâ Peygamberler ve Resûller dahi kendilerini tutamaz. Hazret-i İbrâhîm, hazret-i Mûsâ, hazret-i Îsâ, Arş-ı a'laya sarılır. İbrâhîm aleyhisselâm, kurban etmek istediği İsmail aleyhisselâmı unutur. Mûsâ aleyhisselâm biraderi Harun aleyhisselâmı ve Îsâ aleyhisselâm vâlidesi Hazret-i Meryem'i unuturlar. Her biri; **"Yâ Rabbi! Bugün nefsimden başka bir şey istemem"** der.

Muhammed aleyhisselâm ise; "**Ümmetime selâmet ve necat ver yâ Rabbi!"** der. Orada buna tahammül edebilecek kimse bulunmaz. Zîrâ Allahü teâlâ, bunu haber verip; Câsiye sûresinin yirmi sekizinci âyetinde meâlen; **"Her ümmeti, dizleri üzere Cenâb-ı Hakk'ın korkusundan çökmüş olarak görürsün. Her biri, dünyada işledikleri amellerin kitabına dâvet olunurlar"** buyurmuştur.

Allahü teâlâ, Mülk sûresinin sekizinci âyetinde meâlen; **"Gayz ve şiddetinin çokluğundan, Nâr ikiye ayrılacak gibi olur"** buyurur.

---

474 Yusuf: 12/92.

Bunun üzerine, Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem ortaya çıkıp, Cehennem'i durdurur. Buyurur ki: **"Hakir ve zelil olarak geriye dön! Tâ ki, sana ehlin güruh güruh gelsinler."**

Cehennem dahi; **"Yâ Muhammed! Bana müsâade et! Zîrâ, sen bana harâmsın"** der. Arş'dan nidâ gelerek; **"Ey Cehennem! Muhammed aleyhisselâmın kelamını dinle. Ve ona itaat et!"** der. Sonra Resûlullah efendimiz Cehennem'i çeker. Arş-ı a'lanın sol tarafında bir yere yerleştirir. Mahşerdekiler, Peygamber efendimizin bu merhametli muamelesini ve şefâatini birbirlerine müjdelerler. Korkuları biraz azalır. Enbiyâ sûresinde yüz yedinci âyet-i kerîmenin: **"Seni âlemlere rahmet olarak gönderdik"** meâl-i şerîfi zahir olur.[475]

Hülasa; Resûlullah efendimiz, beş yerde şefâat edecektir.[476]

Birincisi, **"Makam-ı Mahmûd"** denilen şefâati ile bütün insanları mahşerde beklemek azabından kurtaracaktır.[477]

İkincisi, şefâatı çok kimseyi hesâbsız Cennet'e sokacaktır.

Üçüncüsü; günâhı çok olan mü'minleri Cehennem'den çıkaracaktır.

Dördüncüsü; sevâbı ve günâhı müsâvî olup, "A'râf" denilen yerde bekliyenlerin Cennet'e gitmelerine şefâat edecekdir.

Beşincisi; Cennet'te olanların derecelerinin yükselmesine şefâat edecekdir.

Şefâat ile hesâbdan kurtardığı yetmiş bin kimsenin her birinin şefâatleri ile de, yetmişer bin kişi hesâbsız Cennet'e gireceklerdir.

"Her ümmeti, dizleri üzere Cenâb-ı Hakk'ın korkusundan çökmü olarak görürsün. Her biri, dünyada i ledikleri amellerin kitabına dâvet olunurlar."
Câsiye: 28

ŞEFÂAT YÂ RESÛLALLAH!

Çok muhtâcım, sana geldim,
Şefâat yâ Resûlallah!
Kabahatim neyse bildim,
Şefâat yâ Resûlallah!

Günâhkârım, yüzüm kara,
Atılırım belki nâra,
Meğer senden ola çâre,
Şefâat yâ Resûlallah!

Sevgin her şeyden evlâdır,
İlmin herkesten a'lâdır,
Seni medheden Mevlâdır,
Şefâat yâ Resûlallah!

475 Müslim, İmân, 399; Tirmizî, Sifetü'l-Kıyâme, 10; İbni Mâce, Zühd, 37; Ahmed bin Hanbel, Müsned, I, 4; Kâdî İyâd, Şifâ-i şerîf, 220.
476 Herkese Lâzım Olan Îmân, 359.
477 Kâdî İyâd, Şifâ-i şerif, 217.

Seni nasıl över insan?
Meğer senden ola ihsân,
İmdât eyle bize aman!
Şefâat yâ Resûlallah!

Sensiz bana, dünya zindân,
İşim bozuk, hâlim yaman,
Meğer senden ola dermân,
Şefâat yâ Resûlallah!

Işık saçtın şu cihâna,
Salât, selâm olsun sana,
Ölü, diri Müslümâna,
Şefâat yâ Resûlallah!

Elbette çoktur isyânım,
Hem âcizim, hem noksanım,
Fakat doğrudur îmânım,
Şefâat yâ Resûlallah!

Cehennem kaynayıp taşa,
Bilinmez ne gelir başa,
Cihâd eden arkadaşa,
Şefâat yâ Resûlallah!

Gözlerimden kalksın perde,
Devâsın sen bütün derde,
Mü'min olan her bir ferde,
Şefâat yâ Resûlallah!

Dendi şânına Levlâke,
Yine dendi Âteynâke,
Sensin şâhı Erselnâke,
Şefâat yâ Resûlallah!

Dinimizi yayanlara,
Sünnetine uyanlara,
Yoluna baş koyanlara,
Şefâat yâ Resûlallah!

Ümmetinin hakîrine,
Şâkirine, zâkirine,
Zenginine, fakîrine,
Şefâat yâ Resûlallah!

Muhammed Hâdimî (rahmetullahi aleyh)

PEYGAMBER EFENDİMİZİN MÛCİZELERİ

“Muhammed aleyhisselâmın bin mu’cizesi göründü, dost dü man herkes de bunu söyledi. Bu kadar mu’cizelerin en kıymetlisi, edebli olması ve güzel huyları idi.”
Rıyâd-un-nâsıhîn

Sevgili peygamberimiz Muhammed aleyhisselâmın, Allahü teâlânın peygamberi olduğunu açıklayan şâhidler sayılamayacak kadar çoktur. Allahü teâlâ; **“Sen olmasaydın âlemi yaratmazdım”** buyurdu.[478] Bütün varlıklar, Allahü teâlânın varlığını, birliğini gösterdikleri gibi, Muhammed aleyhisselâmın peygamber olduğunu ve üstünlüğünü de göstermektedirler. Ümmetinin evliyâsında hâsıl olan kerâmetler, hep O’nun mûcizeleridir. Çünkü, kerâmetler, O’na tâbi olanlarda, O’nun izinde gidenlerde hâsıl olmaktadır. Hattâ, bütün peygamberler, O’nun ümmetinden olmak istedikleri için, daha doğrusu, hepsi O’nun nûrundan yaratıldıkları için, O’nların mûcizeleri de Muhammed aleyhisselâmın mûcizelerinden sayılır.

Sevgili peygamberimiz Muhammed aleyhisselâmın mûcizeleri, zaman bakımından üçe ayrılmıştır:

Birincisi, mübârek rûhu yaratıldığından başlayarak peygamberliğinin bildirildiği bi’set zamanına kadar olanlardır.

İkincisi, bi’setden vefâtına kadar olan zaman içindekilerdir.

Üçüncüsü, vefâtından kıyâmete kadar olmuş ve olacak şeylerdir.

Bunlardan birincilere, **irhâs** denir. Her biri de ayrıca, görerek veya görmeyip akıl ile anlaşılan mûcizeler olmak üzere ikiye ayrılırlar. Bütün mûcizeler o kadar çoktur ki, sınırlamak, saymak mümkün olmamıştır. İkinci kısımdaki mûcizelerin üç bin kadar olduğu bildirilmiştir. Bunlardan meşhûr olan birkaç tanesi aşağıdadır.

1- Muhammed aleyhisselâmın mûcizelerinin en büyüğü Kur’ân-ı kerîmdir. Bugüne kadar gelen bütün şâirler, edebiyâtçılar, Kur’ân-ı kerîmin nazmında ve mânâsında, âciz ve hayrân kalmışlardır. Bir âyet-i kerîmenin benzerini söyleyememişlerdir. Î’câzı ve belâgatı insan sözüne benzemiyor. Yâni, bir kelimesi çıkarılsa veya bir kelime eklense, lafzındaki ve mânâsındaki güzellik bozuluyor. Bir kelimesinin yerine koymak için, başka kelime arayanlar bulamamışlardır. Nazmı, Arab şâirlerinin şiirlerine benzemiyor. Geçmişte olmuş ve gelecekte olacak nice gizli şeyleri haber vermektedir. İşitenler ve okuyanlar, tadına doyamıyorlar. Yorulsalar da, usanmıyorlar. Okuması ve işitmesinin, sıkıntıları giderdiği, sayısız tecrübelerle anlaşılmıştır. İşitince kalblerine dehşet ve korku çökenler, bu sebepten ölenler bile görülmüştür. Nice azılı İslâm düşmanları Kur’ân-ı kerîmi dinlemekle, kalbleri yumuşamış, îmâna gelmişlerdir.

478 Süyûtî, Leâli’l-Masnûa, I, 272; Aclûnî, Keşf-ül-hafâ, II, 164.

İslâm düşmanlarından ve muattala, melâhide ve karâmita denilen müslümân ismini taşıyan zındıklardan Kur'ân-ı kerîmi değişdirmeğe, bozmağa ve benzerini söylemeğe çalışanlar olmuş ise de hiçbiri, arzûlarına kavuşamamışdır. Tevrât ve İncîl ise, insanlar tarafından her zaman değişdirilmiş ve yine değişdirilmekdedir. Bütün ilimler ve tecrübe ile bulunamayacak güzel şeyler ve iyi ahlâk ve insanlara üstünlük sağlıyan meziyyetler ve dünyâ ve âhiret saâdetine kavuşduracak iyilikler ve varlıkların başlangıcı ve sonu hakkında bilgiler ve insanlara faydalı ve zararlı olan şeylerin hepsi Kur'ân-ı kerîmde açıkça veyâ kapalı olarak bildirilmişdir. Kapalı olanlarını, erbâbı anlayabilmekdedir.

Semâvî kitâbların hepsinde, Tevrâtda, Zebûrda ve İncîlde bulunan ilimlerin ve esrârın hepsi Kur'ân-ı kerîmde bildirilmişdir. Kur'ân-ı kerîmde mevcûd ilimlerin hepsini ancak Allahü teâlâ bilir. Çoğunu sevgili Peygamberine sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem bildirmişdir. Alî ve Hüseyn "radıyallahü teâlâ anhümâ" bu ilimlerden çoğunu bildiklerini haber vermişlerdir. Kur'ân-ı kerimi okumak çok büyük bir nimetdir. Allahü teâlâ, bu nimeti Habîbinin ümmetine ihsân etmişdir. Melekler bu nimetden mahrûmdurlar. Bunun için, Kur'ân-ı kerîm okunan yere toplanıp dinlerler. Bütün tefsîrler, Kur'ân-ı kerîmdeki ilimlerden çok azını bildirmekdedirler. Kıyâmet günü, Muhammed aleyhisselâm minbere çıkıp Kur'ân-ı kerîm okuyunca, dinleyenler bütün ilimlerini anlayacaklardır.

2- Muhammed aleyhisselâmın meşhûr mûcizelerinin en büyüklerinden birisi de, ayı ikiye ayırmasıdır. Bu mûcize, başka hiçbir Peygambere nasîb olmamışdır. Muhammed aleyhisselâm elli iki yaşında iken, Mekke'de Kureyş kâfirlerinin ele-başları yanına gelip, "peygamber isen ayı ikiye ayır" dediler. Muhammed aleyhisselâm, herkesin ve hele tanıdıklarının, akrabâsının îmân etmelerini çok istiyordu. Ellerini kaldırıp duâ etdi. Allahü teâlâ, kabûl edip, ayı ikiye böldü. Yarısı bir dağın, diğer yarısı başka dağın üzerinde göründü. Kâfirler, Muhammed bize sihir yapdı dediler. Îmân etmediler.

Şiir:
Köpek, aya bakınca havlar,
Ayın bunda ne kusûru var,
Köpekler, her zaman havlar.
Ahmak olan bundan ne anlar.

Beyt:
Ağız tadının kaçması, hastalığı bildirir.
En lezzetli şerbetler hastaya acı gelir.

3- Muhammed aleyhisselâm, bâzı gazâlarında, susuz kalındığı zaman, mübârek elini bir kabdaki suya sokmuş, parmakları arasından su akarak, suyun bulunduğu kap devâmlı taşmışdır. Bâzen seksen, bâzen üçyüz, bâzen binbeşyüz, Tebük Gazâsı'nda ise, yetmiş bin kimsenin hepsi ve hayvanları, bu sudan içmişler ve kullanmışlardır. Mübârek elini sudan çıkarınca akması durmuşdur.

4- Bir gün amcası Abbâs'ın evine gidip onu ve evlâdını yanına oturttu. Üzerlerini ihrâmı ile örterek; **"Yâ Rabbî! Bu amcamı ve Ehl-i beytimi örttüğüm gibi, sen de, Cehennem ateşinden kendilerini koru"** dedi. Duvarlardan üç kerre âmîn sesi işitildi.[479]

5- Birgün, kendisinden mûcize isteyenlere karşı, uzakdaki bir ağacı çağırdı. Ağaç, köklerini sürüyerek gelip selâm verip, **"Eşhedü en lâilâhe illallah ve eşhedü enne**

479 Heysemî, Mecma'uz-zevâid, IX, 226; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, XXVI, 311.

Muhammeden abdühü ve resûlühü" dedi. Sonra, gidip yerine dikildi.

6- Hayber Gazâsı'nda, önüne zehirlenmiş koyun kebâbı koyduklarında, "Yâ Resûlallah! Beni yime, ben zehirliyim" sesi işitildi.

7- Bir gün elinde put bulunan kimseye; **"Put bana söylerse, îmân eder misin?"** buyurdu. Adam; "Ben buna elli senedir ibâdet ediyorum. Bana hiç bir şey söylemedi. Sana nasıl söyler?" dedi. Muhammed aleyhisselâm; **"Ey put! Ben kimim?"** buyurunca; "Sen Allah'ın peygamberisin" sesi işitildi. Putun sâhibi, hemen îmâna geldi.

8- Medîne'de, Mescid-i nebevîde dikili bir hurma kütüğü vardı. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem hutbe okurken, bu direğe dayanırdı. Buna **Hannâne** denirdi. Minber yapılınca, Hannâne'nin yanına gitmedi. Ondan ağlama seslerini, bütün cemâat işitdiler. Minberden inip, Hannâne'ye sarıldı. Sesi kesildi. **"Eğer sarılmasaydım, benim ayrılığımdan kıyâmete kadar ağlardı"** buyurdu.

Böyle mûcizeler çok görülmüş ve haber verilmişdir.

9- Eline aldığı çakıl taşlarının ve tutduğu yemek parçalarının arı sesi gibi, Allahü teâlâyı tesbîh etdikleri çok görülmüşdür.

10- Bir kâfir gelip, Senin Peygamber olduğunu ben nerden bileyim? dedi. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem, **"Şu hurma ağacındaki salkımı çağırsam, o da gelse îmân eder misin?"** buyurdu. Kâfir, evet îmân ederim dedi. Resûlullah hurma salkımını çağırdı, sıçrayarak geldi. Resûlullah, **"Yerine git!"** buyurdu. Ağaçdaki yerine çıkıp asıldı. Bunu gören kâfir îmân etdi.

11- Mekke'de birkaç kurt bir sürüden koyun kapıp götürdüler. Çoban hücûm edip, koyunları kurtların elinden aldığında, kurtların birisi, Allahü teâlânın gönderdiği rızkımızı elimizden alırken, Allahü teâlâdan korkmadın mı? dedi. Çoban, "Çok şaşırdım, kurt konuşur mu?" deyince, kurt, "Bundan dahâ şaşılacak şeyi haber vereyim mi? Medîne'de Allahü teâlânın Peygamberi olan Muhammed sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem mûcizeler gösteriyor" dedi. Çoban gelip bunu Resûlullah'a sallallahü aleyhi ve sellem anlatdı ve müslümân oldu.

12- Muhammed sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, bir çayırda giderken, üç kerre, **"Yâ Resûlallah"** sesini işitti. O tarafa bakıp, bağlı bir geyik gördü. Yanında bir adam uyuyordu. Geyiğe isteğini sorunca; "Bu avcı beni avladı. Karşıdaki tepede iki yavrum var. Beni salıver! Gidip, onları doyurup geleyim" dedi. Resûl aleyhisselâm; **"Sözünde durup gelir misin?"** buyurdu. Geyik; "Allah için söz veriyorum, gelmezsem Allah'ın azâbı benim üzerime olsun" dedi. Resûlullah geyiği bıraktı. Biraz sonra geldi. Adam uyanıp; "Yâ Resûlallah! Bir emriniz mi var?" dedi. Peygamber efendimiz de; **"Bu geyiği âzâd et!"** buyurdu. Adam, geyiğin ipini çözüp bıraktı. Geyik;

"Yâ Rabbî! Bu amcamı (Abbâs'ı) ve Ehl-i beytimi örttü üm gibi, sen de, Cehennem ate inden kendilerini koru."
Hadîs-i şerîf

"Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve enneke Resûlullah" dedi ve gitti.

13- Birgün, bir köylüyü îmâna dâvet etdi. Müslümân bir komşumun vefât etmiş kızını diriltirsen, îmân ederim dedi. Mezârına gitdiler. İsmini söyleyerek kızı çağırdı. İlk önce kabir içinden ses işitildi ve kız dışarı çıkdı. Resûlallah, **"Dünyâya gelmek ister misin?"** buyurdu. Kız da, "Yâ Resûlallah! Dünyâya gelmek istemem. Burada babamın evindekinden dahâ râhatım. Müslümânın âhireti, dünyâsından dahâ iyi" dedi. Köylü bunu görünce, hemen îmâna geldi.

14- Câbir bin Abdullah "radıyallahü teâlâ anh" bir koyun pişirdi. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem Eshâbı ile yidiler. **"Kemiklerini kırmayınız!"** buyurdu. Kemikleri toplayıp, mübârek ellerini üstüne koyup duâ etdi. Allahü teâlâ koyunu diriltdi.

15- Resûlullah'a, büyüdüğü hâlde hiç konuşmayan bir çocuk getirdiler. **"Ben kimim?"** diye sordu. Sen Resûlullahsın diye cevâb verdi. Ölünceye kadar konuşdu.

16- Bir kimse, yılan yumurtasına basarak iki gözü görmez oldu. Resûlullah'a sallallahü aleyhi ve sellem getirdiler. Mübârek tükrüğünden gözlerine sürmekle görmeğe başladı. Hattâ seksen yaşında olduğu hâlde, iğneye iplik geçirirdi.

17- Muhammed bin Hâtib diyor ki, küçük idim. Üstüme kaynar su döküldü. Vücûdum yandı. Babam Resûlullah'a sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem götürdü. Mübârek elleri ile, tükürüğünü yanan yerlere sürdü ve duâ buyurdu. Hemen yanıklar iyi oldu.

18- Bir kadın, bir kel oğlunu getirdi. Resûlullah, mübârek elleri ile başını sıvadı. Şifâ buldu. Saçları uzamağa başladı.

19- Tirmizî ve Nesâî'nin "**Sünen**" kitaplarında diyor ki: İki gözü âmâ (kör) bir kimse gelip; "Yâ Resûlallah! Duâ et, gözlerim açılsın" dedi. Efendimiz, merhamet buyurup; kusursuz bir abdest almasını, sonra; **"Yâ Rabbî! Sana yalvarıyorum. Sevgili peygamberin Muhammed aleyhisselâmı araya koyarak, senden istiyorum. Ey çok sevdiğim peygamberim Hazret-i Muhammed! Seni vesîle ederek, Rabbime yalvarıyorum. Senin hâtırın için kabûl etmesini istiyorum. Yâ Rabbî! Bu yüce Peygamberi bana şefâatçi eyle! O'nun hürmetine duâmı kabûl et"** duâsını okumasını söyledi. Adam, abdest alıp duâ edince, gözleri açıldı. Bu duâyı müslümanlar, her zaman okumuşlar ve dileklerine kavuşmuşlardır.

20- Resûlullah, Ebû Tâlib ile bir çölde gidiyordu. Ebû Tâlib, çok susadığını söyledi. Resûlullah sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem, hayvandan yere inip, **"Susadın mı?"** buyurdu ve mübârek ayaklarının ökçesini yere vurdu. Su fışkırdı. **"Amcam, bu sudan iç!"** buyurdu.

21- Hudeybiye seferinde suyu az kuyunun yanına kondular. Asker susuzlukdan şikâyet etdiler. Bir kova su istedi, içinden abdest alıp ve tükürüp, bunu kuyuya dökdürdü. Bir ok alıp, kuyuya atdı. Kuyunun ağzına kadar su ile dolduğunu gördüler.

22- Bir gazâda, asker susuzlukdan şikâyet etdi. Resûl aleyhisselâm, iki askeri su aramağa gönderdi. İki kırba dolusu su ile deve üstünde bir kadını gördüler, getirdiler. Resûl aleyhisselâm, kadından bir mikdâr su istedi. Bir kap içine dökdürdü. Bütün asker gelip, sıra ile kaplarını, tulumlarını doldurdular. Kadına bir mikdâr hurma verip su tulumlarını da doldurdular. Resûlullah, **"Senin suyundan eksiltmedik. Bize suyu Allahü teâlâ verdi"** buyurdu.

23- Medîne'de, minberde hutbe okurken, bir kimse, yâ Resûlallah sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem! Susuzlukdan çocuklarımız, hayvanlarımız, tarlalarımız helâk oluyor.

İmdâdımıza yetiş dedi. Ellerini kaldırıp, duâ eyledi. Gökde hiç bulut yokken, mübârek ellerini yüzüne sürmeden, bulutlar toplandı. Hemen yağmur başladı. Birkaç gün devâm etdi. Yine minberde okurken, o kimse, yâ Resûlallah! Yağmurdan helâk olacağız deyince, Resûl aleyhisselâm, tebessüm etdi ve "**Yâ Rabbî! Rahmetini başka kullarına da ihsân eyle!"** buyurdu. Bulutlar açılıp, güneş göründü.

24- Câbir bin Abdullah "radıyallahü teâlâ anh" diyor ki, çok borcum vardı. Resûlullah'a sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem haber verdim. Bahçeme gelip, hurma yığınının etrafında üç kere dolaşdı. **"Alacaklılarını çağır, gelsinler!"** buyurdu. Her birine hakları verildi. Yığından birşey eksilmedi.

25- Bir kadın, hediye olarak bal gönderdi. Balı kabûl edip boş kabı geri gönderdi. Allahü teâlânın kudreti ile, kab bal ile dolu olarak geri geldi. Kadın gelerek; "Yâ Resûlallah! Günâhım nedir?" Hediyemi niçin kabûl etmediniz? dedi. "**Senin hediyeni kabûl ettik. Gördüğün bal, Allahü teâlânın hediyene verdiği berekettir"** buyurdu. Kadın sevinerek, balı evine götürdü. Çoluk-çocuğu ile aylarca yediler. Hiç eksilmedi. Bir gün yanılarak balı başka kaba koydular. Oradan yiyerek bitirdiler. Bunu Resûlullah'a haber verdiler. **"Gönderdiğim kabda kalsaydı, dünyâ durdukça yerlerdi, hiç eksilmezdi"** buyurdu.

26- Ebû Hüreyre diyor ki, Resûlullah'a birkaç hurma getirdim. Bunlara bereket verilmesi için duâ etmesini söyledim. Bereketli olmaları için duâ buyurdu ve, **"Bunları al, kabına koy. Ondan almak istediğin zaman elinle içinden al, boşaltıp da, yerden alma!"** buyurdu. Hurmaların bulunduğu çantamı gece gündüz yanımdan ayırmayıp, Osmân "radıyallahü anh" zamanına kadar hep yedim. Yanımdakilere de yedirdim ve avuç doluları sadaka verdim. Osmân "radıyallahü anh"ın şehîd olduğu gün çantam zâyi oldu.

27- Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem, Süleymân "aleyhisselâm" gibi bütün hayvanların dilinden anlardı. Gelerek sâhibinden veyâ başkalarından şikâyet eden hayvanlar çok görüldü. Resûlullah bunu Eshâb-ı kirâma haber verirdi. Huneyn Gazâsı'nda, binmiş olduğu **"Düldül"** ismindeki ak katıra **"Yere çök"** dedi. Düldül, hemen çökünce, yerden bir avuç kum alıp, kâfirlerin üzerine saçdı.

28- Birgün, zevcesi Hafsa'ya "radıyallahü anhâ", **"Ebû Bekr ile baban, ümmetimin idâresini ellerine alacaklardır"** buyurdu. Bu sözle Ebû Bekr'in ve Hafsa'nın babası olan Ömer'in "radıyallahü anhüm" halîfe olacaklarını müjdeledi.

29- Ebû Hüreyre'yi "radıyallahü teâlâ anh" Medîne'de, zekât olarak gelmiş olan hurmaların muhâfazasına memûr etmişdi. Bir kimseyi hurma çalarken yakaladı. Seni Resûlullah'a götüreceğim dedi. Hırsız, fakîrim, çoluğum çocuğum çokdur diyerek yalvarınca,

"Ey Hafsa! Ebû Bekr ile baban, ümmetimin idâresini ellerine alacaklardır."
Hadîs-i şerîf

bırakdı, Ertesi gün, Resûlullah Ebû Hüreyre'yi çağırıp, "**Dün gece bırakdığın adam ne yapmışdı?"** dedi. Ebû Hüreyre anlatınca, **"Seni aldatmış. Yine gelecekdir"** buyurdu. Ertesi gece yine geldi ve yakalandı. Tekrâr yalvarıp, Allah aşkına bırak dedi ve kurtuldu. Üçüncü gece, tekrâr gelip yakalanınca, yalvarmaları fayda vermedi. Beni bırakırsan, birkaç şey öğretirim, sana çok faydası olur, dedi. Ebû Hüreyre kabûl etdi. Gece yatarken, **Âyetel kürsî'**yi okursan Allahü teâlâ seni korur, yanına şeytân yaklaşmaz dedi ve gitdi. Ertesi gün, Resûlullah, Ebû Hüreyre'ye tekrar sorup cevâb alınca, **"Şimdi doğru söylemiş. Hâlbuki kendisi çok yalancıdır. Üç gecedir kiminle konuşduğunu biliyor musun?"** dedi. Hayır bilmiyorum deyince, **"O kimse şeytân idi"** buyurdu.

30- Rum İmperatorunun orduları ile harb için **"Mûte"** denilen yere asker gönderdikde, sahâbeden üç emîrin (Zeyd bin Hârise, Ca'fer bin Ebî Tâlib, Abdullah bin Revâha) arka arkaya şehîd olduklarını, kendisi, Medîne'de minber üzerinde iken, Allahü teâlânın göstermesi ile görerek yanındakilere haber verdi.

31- Mu'az bin Cebel'i "radıyallahü teâlâ anh" vâlî olarak Yemen'e gönderirken, Medîne'nin dışına kadar uğurlayıp ona çok nasîhatlar verdi. **"Seninle kıyâmete kadar artık buluşamayız"** dedi. Mu'az Yemen'de iken Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem Medîne'de vefât etdi.

32- Vefât ederken, kızı Fâtıma'ya, **"Akrabâm arasında bana evvelâ kavuşan sen olacaksın"** dedi. Altı ay sonra Fâtıma "radıyallahü anhâ" vefât etdi. Akrabâsından ondan evvel kimse vefât etmedi.

33- Kays bin Şemmas'a "radıyallahü anh", "**Güzel olarak yaşarsın ve şehîd olarak ölürsün"** buyurdu. Ebû Bekr "radıyallahü teâlâ anh" halîfe iken Yemâmede Müseylemet-ül-Kezzâb ile yapılan muhârebede şehîd oldu.

Ömer-ül-Fârûk'un ve Osmânın ve Alî'nin "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" şehîd olacaklarını dahî haber verdi.

34- Acem pâdişâhı Kisrâ'nın ve Rum pâdişâhı Kayser'in memleketlerinin müslümânların eline geçeceğini ve hazînelerinin Allah yolunda dağıtılacağını müjdeledi.

35- Ümmetinden çok kimsenin denizden gazâya gideceklerini ve sahâbeden olan Ümmü Hirâm ismindeki hanımın gazâda bulunacağını haber verdi. Hazret-i Osman halîfe iken müslümanlar, gemiler ile Kıbrıs adasına gidip harb ettiler. Bu hanım da berâber idi. Orada şehîd oldu.[480]

36- Resûl aleyhisselâm birgün yüksek bir yerde oturuyordu. Yanındakilere dönerek, **"Benim gördüğümü siz de görüyor musunuz? Yemîn ederim ki, evlerinizin arasında, sokaklarda meydâna gelecek fitneleri görüyorum"** buyurdu. Osmânın "radıyallahü anh" şehîd edildiği günlerde ve sonra Yezîd zamanında, Medîne'de büyük fitneler meydâna geldi. Sokaklarda çok kimselerin kanı döküldü.

37- Birgün kendi zevcelerinden birinin halîfeye karşı isyân edeceğini haber verdi. Âişe "radıyallahü teâlâ anhâ" bu söze gülünce, **"Yâ Hümeyrâ!**[481] **Bu sözümü unutma! Bu kadın sen olmayasın"** buyurdu. Sonra, Alîye "radıyallahü anh" dönüp, **"Bunun işi senin eline düşerse, kendisine yumuşak davran!"** dedi. Otuz sene sonra, Âişe "radıyallahü anhâ", Alî "radıyallahü anh" ile harb etdi ve ona esîr düşdü. Alî "radıyallahü

480 Buhârî, Cihâd, 3; İsti'zân, 41; Ebû Dâvûd, Cihâd, 10; Tirmizî, Fezâilü'l-Cihâd, 15; Nesâî, Cihâd, 40; Ahmed bin Hanbel, Müsned, VI, 423; İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 435.

481 Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", hazret-i Âişe'yi çok sevdiği için, Ona (Hümeyrâ) derdi.

anh", Onu ikrâm ve ihtirâm ile Basra'dan Medîne'ye gönderdi.

38- Hazret-i Mu'âviye'ye; "**Bir gün ümmetimin üzerine hâkim olursan, iyilik yapanlara mükâfat et! Kötülük edenleri de af eyle!"** buyurdu. Hazret-i Mu'âviye, Hazret-i Ömer ve Hazret-i Osman zamanlarında Şam'da yirmi sene vâlilik, sonra yirmi sene de halifelik yaptı.

39- Birgün, "Mu'âviye hiç mağlûb olmaz" buyurdu. Alî "radıyallahü teâlâ anh", Sıffîn muhârebesinde, bu hadîsi işitince, Eğer önceden işitseydim, Mu'âviye ile "radıyallahü teâlâ anh" harb etmezdim, dedi.

40- Ammar bin Yâser'e "radıyallahü teâlâ anh", **"Seni bâğî, âsî olan kimseler öldürecekdir"** buyurdu. Alî "radıyallahü anh" ile birlikde, Mu'âviye'ye "radıyallahü anh" karşı harb ederken şehîd oldu.

41- Kızı Fâtıma'nın oğlu Hasen "radıyallahü teâlâ anhümâ" için, **"Bu oğlum çok hayırlıdır. Allahü teâlâ, müslümânlardan iki büyük ordunun sulh etmesine bunu sebeb yapacakdır"** buyurdu. Büyük bir ordu ile Mu'âviye'ye "radıyallahü anh" karşı harb edeceği zaman, fitneyi önlemek, müslümânların kanının dökülmemesi için hakkı olan halîfeliği Mu'âviye'ye "radıyallahü anh" teslîm etdi.

42- Abdullah bin Zübeyr "radıyallahü teâlâ anhümâ", Resûlullah'ın sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem hacâmat edilirken çıkan kanını içdi. Bunu görünce, **"İnsanlardan senin başına neler gelecek biliyor musun? Senden de insanlara çok şey gelecek. Cehennem ateşi seni yakmaz"** buyurdu. Abdullah bin Zübeyr Mekke'de halîfeliğini ilân edince, Abdülmelik bin Mervan, Şâm'dan, Haccâcı büyük bir ordu ile Mekke'ye gönderdi. Abdullah'ı yakalayıp öldürdüler.

43- Abdullah ibni Abbâs'ın annesine bakıp; **"Senin bir oğlun olacak. Doğduğu zaman bana getir!"** buyurdu. Çocuğu getirdiklerinde, kulağına ezân ve ikâmet okuyup, mübârek ağzının suyundan ağzına sürdü. İsmini Abdullah koyup, annesinin kucağına verdi; **"Halîfelerin babasını al, götür!"** buyurdu. Çocuğun babası olan Hazret-i Abbâs, bunu işitip, gelip sorunca; **"Evet, böyle söyledim. Bu çocuk halîfelerin babasıdır. Onlar arasında Seffâh, Mehdî ve Îsa aleyhisselâmla namaz kılan bir kimse bulunacaktır"** buyurdu. Abbâsî devletinin başına çok halîfeler geldi. Bunların hepsi Abdullah bin Abbâs'ın soyundan oldu.

44- Birgün, **"Ümmetim arasında, râfızî denilen çok kimseler meydâna gelecekdir. Bunlar, İslâm dîninden ayrılacaklardır"** buyurdu.

45- Eshâbından çok kimseye hayır duâlar etmiş, hepsi kabûl olunarak faydalarını görmüşlerdir.

"Yâ Mu'âviye! Bir gün ümmetimin üzerine hâkim olursan, iyilik yapanlara mükâfat et! Kötülük edenleri de af eyle!"
Hadîs-i şerîf

Alî "radıyallahü teâlâ anh" diyor ki, Resûlullah sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem beni Yemen'e kâdî (Hâkim) olarak göndermek istedi. Yâ Resûlallah sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem! Ben kâdîlik yapmasını bilmiyorum dedim. Mübârek elini göğsüme koyup, **"Yâ Rabbî! Bunun kalbine doğru şeyleri bildir. Hep doğru söylemek nasîb eyle!"** buyurdu. Bundan sonra bana gelen şikâyetçilerden doğru olanı hemen anlar, hak üzere hükmederdim.

46- Resûlullah'ın Cennet'e gideceklerini müjdelediği on kimseye **"Aşere-i mübeşşere"** denir. Bunlardan Sa'd bin Ebî Vakkâs'a "radıyallahü anh" Uhud Gazâsı'nda, **"Yâ Rabbî! Bunun oklarını hedeflerine ulaşdır ve duâlarını kabûl eyle!"** dedi. Bundan sonra Sa'd'ın her duâsı kabûl oldu ve her atdığı ok düşmana isâbet etdi.

47- Amcasının oğlu Abdullah bin Abbâs'ın alnına mübârek elini koyup; **"Yâ Rabbî! Bunu dinde derin âlim yap, hikmet sâhibi eyle! Kur'ân-ı kerîmin bilgilerini kendisine ihsân eyle!"** buyurdu. Abdullah bin Abbâs, bundan sonra bütün ilimlerde ve bilhassa tefsîr, hadîs ve fıkıh bilgilerinde zamanın bir tanesi oldu. Sahâbe ve Tabiîn her şeyi bundan öğrenirdi. Tercümân-ül-Kur'ân, Bahr-ül-ilim ve Reîs-ül-müfessirîn isimleriyle meşhûr oldu, İslâm memleketleri bunun talebeleri ile doldu.[482]

48- Hizmetçilerinden Enes bin Mâlik'e; **"Yâ Rabbî! Bunun malını ve çocuklarını çok, ömrünü uzun, günâhlarını af eyle!"** duâsını yaptı. Zaman geçtikçe malları mülkleri çoğaldı. Ağaçları, bağları her sene meyve verdi. Çok fazla çocuğu oldu. Yüz on sene yaşadı. Ömrünün sonunda; "Yâ Rabbî! Habîbinin benim için yaptığı duâlardan üçünü kabûl ettin, ihsân ettin! Dördüncüsü olan günâhlarımın affedilmesi acabâ nasıl olacak" deyince; "**Dördüncüsünü de kabûl ettim. Hatırını hoş tut!"** sesini işitti.

49- Mâlik bin Rebîa'ya "radıyallahü teâlâ anh" **"Evlâdın bereketli olsun!"** diyerek duâ buyurdu. Seksen oğlu oldu.

50- Nâbiga ismindeki meşhûr şâir şiirlerinden birkaçını okuyunca, arablar arasında meşhûr olan **"Allahü teâlâ dişlerini dökmesin"** duâsını söyledi. Nâbiga yüz yaşına gelmişdi. Dişleri ak ve berrak, inci gibi dizilmiş dururdu.

51- Urve bin Cu'd "radıyallahü teâlâ anh" için, **"Yâ Rabbî! Bunun ticâretine bereket ver!"** buyurdu. Urve diyor ki, bundan sonra yapdığım ticâretlerin hepsi kârlı oldu. Hiç zarar etmedim.

52- Kendi kızı Fâtıma "radıyallahü teâlâ anhâ", birgün yanına geldi. Açlıkdan benzi sararmışdı. Elini onun göğsüne koyup, **"Ey açları doyuran Rabbim! Muhammedin kızı Fâtıma'yı aç bırakma!"** buyurdu. Fâtıma'nın hemen yüzü kanlandı, canlandı. Ölünceye kadar hiç açlık duymadı.

53- Aşere-i mübeşşereden Abdurrahmân bin Avf'a bereket ile duâ etdi. Malı o kadar çoğaldı ki, dillerde destân oldu.

54- **"Her Peygamberin duâsı kabûl olur. Her Peygamber, ümmeti için dünyâda duâ etdi. Ben ise, kıyâmet günü ümmetime şefâat izni verilmesi için duâ ediyorum. İnşâallah duâm kabûl olacak. Müşrik olmayanların hepsine şefâat edeceğim"** buyurdu.

55- Mekke'de bâzı köylere gidip îmân etmeleri için çok uğraşdı. Kabûl etmediler. Yusuf Peygamber "aleyhissalâtü vesselâm" zamanında Mısır'da görülen kıtlık gibi sıkıntı çekmeleri için duâ etdi. O sene oralarda öyle kıtlık oldu ki, leş yidiler.

---

482 Ahmed bin Hanbel, Müsned, I, 266; İbni Sa'd, Tabakât, II, 365; Heysemî, Mecma'uz-zevâid, XI, 234.

56- Amcası Ebû Leheb'in oğlu Uteybe, Resûlullah'ın "aleyhissalâtü vesselâm" dâmâdı olduğu hâlde, Resûlullah'a îmân etmedi ve O serveri sallallahü aleyhi ve sellem çok üzdü. Mübârek kızı Ümmü Gülsüm hâtunu boşadı. Çirkin şeyler söyledi. Buna çok üzülüp, **"Yâ Rabbî! Buna köpeklerinden birini musallat eyle!"** buyurdu. Uteybe, Şam'a ticâret için giderken bir gece arkadaşlarının arasında yatıyordu. Bir arslan gelip arkadaşlarını koklayıp bırakdı. Sıra Uteybe'ye gelince, kapdı parçaladı.

57- Bir kimse, sol eliyle yemek yiyordu. **"Sağ el ile ye!"** buyurdu. Sağ kolum hareket etmiyor diyerek yalan söyledi. **"Sağ elin artık hareket etmesin!"** buyurdu.[483] Ölünceye kadar sağ elini ağzına götüremez oldu.

58- Acem pâdişâhı Hüsrev Pervîz'e îmân etmesi için mektûb gönderdi. Alçak Hüsrev, mektûbu parçaladı ve getiren elçiyi şehîd eyledi. Resûl aleyhisselâm bunu işitince, çok üzüldü ve **"Yâ Rabbî! Benim mektûbumu parçaladığı gibi, onun mülkünü parçala!"** buyurdu. Resûlullah hayâtda iken Hüsrevi oğlu Sireveyh hançerle parçaladı. Ömer "radıyallahü teâlâ anh" halîfe iken, acem memleketinin tamamını müslümânlar feth edip, Hüsrev'in nesli de, mülkü de kalmadı.

59- Resûl aleyhisselâm, çarşıda emr-i ma'rûf ve nehy-i münker ederken, nasîhat verirken, Mervan'ın babası olan Hakem bin Âs ismindeki alçak, Resûlullah'ın sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem arkasından gelerek, gözlerini açıp kapar ve yüzünü buruşdurur, böylece alay ederdi. Resûl aleyhisselâm, arkaya dönüp, onun bu çirkin hâlini görünce, **"Kendini gösterdiğin şekilde kal!"** buyurdu. Ölünceye kadar, yüzü gözü oynak kaldı.

60- Allahü teâlâ, Habîbini belâlardan korurdu. Ebû Cehil, Resûlullah'ın sallallahü aleyhi ve sellem en büyük düşmanı idi. Büyük bir taşı mübârek başına vurmak için kaldırdıkda, Resûlullah'ın iki omuzunda birer yılan görerek taş elinden düşdü ve kaçdı.

61- Kâbe-i muazzama yanında namâz kılarken, yine alçak Ebû Cehil, tam zamanıdır diyerek, bıçakla üzerine yürümek isterken, hemen geri dönüp kaçdı. Arkadaşları, niçin korkdun dediklerinde, Muhammed sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem ile aramızda ateş dolu bir hendek gördüm. Birçok kimse beni bekliyorlardı. Bir adım atsaydım, yakalayıp ateşe atacaklardı. Bunu müslümânlar işitip, Resûlullah'a sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem sorduklarında; **"Allahü teâlânın melekleri, onu yakalayıp parçalayacaklardı"** buyurdu.

62- Hicretin dördüncü senesinde, **"Benî Nadîr"**de, Resûlullah sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem yehûdîlerin kale duvarları altında Eshâbı ile konuşurken, bir yahûdî büyük bir değirmen taşını yukarıdan atmak istedi. Taşa elini uzatınca, iki eli çolak oldu.

"Yâ Rabbî! Bunu (Abdullah bin Abbâs'ı) dinde derin âlim yap, hikmet sâhibi eyle! Kur'ân-ı kerîmin bilgilerini kendisine ihsân eyle!"
Hadîs-i şerîf

483 Beyhekî, Sünen, II, 45.

63- Hicretin dokuzuncu senesinde uzaklardan akın akın gelip îmân ediyorlardı. Âmir ile Erbed isminde iki kâfir, gelenler arasına katılıp, Âmir Resûlullah'a sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem îmâna geldiklerini söylerken, Erbed arkaya geçip kılıcını kınından çıkarmak istedi. Eli tutmaz oldu. Âmir, karşıdan, ne duruyorsun diye işâret edince, Resûl aleyhisselâm, **"Allahü teâlâ, ikinizin zararından beni korudu"** buyurdu. Oradan ayrıldıklarında, Âmir, Erbed'e niçin sözünde durmadın dedi. O da, ne yapayım ki, kaç kere kılıcı çekmek istedim. Hep seni ikimizin arasında gördüm, dedi. Birkaç gün sonra hava açıkken ansızın bulutlar kapladı. Erbed'e yıldırım düşerek devesi ile birlikde öldü.

64- Resûl aleyhisselâm, bir gün abdest alıp, mestlerinden birini giyip, ikincisine elini uzatırken, bir kuş mesti kapıp havada silkti. İçinden bir yılan düştü. Sonra kuş, mesti yere bıraktı. Bugünden sonra, ayakkabı giyerken, önce silkelemek sünnet oldu.

65- Resûl aleyhisselâm gazâlarda ve çöllerde, kendini muhâfaza için Eshâbından bekçiler ayırmışdı. Mâide sûresindeki, **"Allah seni insanların zararından korur"** meâlindeki 67.ci âyet-i kerîme gelince, bundan vazgeçdi. Düşmanlar arasında yalnız dolaşır, yalnız yatar, hiç korkmazdı.

66- Hazret-i Enes anlatır: Resûlullah'ın mübârek yüzünü sildiği bir mendili vardı. Bununla yüzünü siler, kirlendiği zaman, ateşe bırakırdı. Kirler yanar mendil yanmaz, tertemiz olurdu.

67- Bir kuyunun suyunu kova içinden içip kalanını kuyuya dökdüler. Kuyudan her zaman misk kokusu çıkardı.

68- Utbe bin Firkâd'in "radıyallahü anh" bedeninde kurdeşen (Urtiker) denilen hastalık çıkdı. Resûl aleyhisselâm, onu soyup ve kendi mübârek ellerine tükürüp, elleriyle gövdesini sıvadı. Hasta şifâ buldu. Bedeni, misk gibi kokardı. Bu hâl uzun zaman devâm etdi.

69- Resûl aleyhisselâm, namâz kılarken şeytân gelip namâzını bozmak istedikde, mübârek elleri ile yakaladı. Bir dahâ gelip namâzı bozdurmıyacağına dâir ondan söz alıp serbest bırakdı.

70- Medîne'deki münâfıkların reîsi olan Abdullah bin Übey bin Selûl, öleceğine yakın Resûlullah'ı çağırdı. Arkanızdaki gömleği bana kefen yapınız diye yalvardı. Her istenileni vermek âdeti olduğu için, gömleğini ihsân eyledi. Cenâze namâzını dahî kıldı. Medîne'de bulunan bin münâfık, Resûlullah'ın sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem bu ihsânına hayrân kalıp, hepsi îmâna geldiler.

71- Kureyş kâfirlerinden Velîd bin Mugîre, Âs bin Vâil, Hâris bin Kays, Esved bin Yagûs ve Esved bin Muttalib, Resûlullah'a sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem cefâ ve eziyyet etmekde başkalarından aşırı gidiyorlardı. Cebrâîl aleyhisselâm gelip, **"Seninle alay edenlere cezâlarını veririz..."** meâlindeki Hicr sûresinin 95. âyetini getirip, Velîd'in ayağına, ikincisinin ökçesine, üçüncüsünün burnuna, dördüncüsünün başına, beşincisinin gözlerine işâret etdi. Velîdin ayağına bir ok batdı. Çok kibirli olduğundan, eğilerek oku çıkarıp atmak, kendine ağır geldi. Demiri topuk damarına batıp, siyatik hastalığına yakalandı. Âs'ın ökçesine diken batdı. Tulum gibi şişdi. Hâris'in burnundan devâmlı kan geldi. Esved bir ağaç altında neş'eli otururken, kafasını ağaca vurup, diğer Esved de, âmâ olup, hepsi helâk oldular.

72- Medîne'de Benî Neccâr kabîlesinden hüsn-ü cemâl sâhibi bir kadın vardı. Bir cinnî buna âşık olup, dâimâ gelirdi. Resûl aleyhisselâm Medîne'ye geldikden sonra, birgün bu cinnî, kadının evinin önündeki duvarda otururken, kadın onu tanıdı. Niçin bana

gelmez oldun dedi. Cin, Allahü teâlânın Peygamberi sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem zinâyı ve bütün harâmları yasak etdi, dedi.

73- “Bi’ri Ma’ûne” denilen muhârebede kâfirler verdikleri sözü bozarak yetmiş Sahâbeden bir, ikisi hâriç hepsini şehîd etdiler. Bunlar arasında Ebû Bekr’in “radıyallahü anh” kölesi iken âzâd etdiği ve ilk îmân edenlerden Âmir bin Füheyre’yi “radıyallahü teâlâ anh” süngülediklerinde, kâfirlerin gözü önünde, melekler onu göke kaldırdılar. Bunu Resûlullah’a sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem haber verdiklerinde, **“Onu Cennet melekleri defn etdiler ve rûhu Cennet’e çıkarıldı”** buyurdu.

74- Sa’d bin Muâz “radıyallahü teâlâ anh”, Uhud Gazâsı’nda yaralandı. Bir zaman sonra vefât etdi. Namâzında yetmişbin meleğin bulunduğunu Resûlullah sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem haber verdi. Kabri kazılırken, her tarafa misk kokusu yayıldı.

75- Resûlullah’ın sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem zevcelerinden Ümmü Seleme’nin “radıyallahü teâlâ anhâ” âzâd etdiği Sefîne ismindeki sahâbî, Resûlullah’ın hizmetinden hiç ayrılmazdı. Rumlara karşı yapılan gazâda askerden ayrılıp kâfirlere esîr düşdü. Kaçıp gelirken karşısına korkunç bir arslan çıkdı. Ben Resûlullah’ın hizmetcisiyim deyip başından geçenleri arslana anlatdı. Arslan, buna yüzünü gözünü sürüp, yanında yürüdü. Düşmandan bir zarar gelmesin diye yanından ayrılmadı. İslâm askeri görülünce, dönüp gitdi.

76- Cehcâh-i Gaffârî isminde birisi halîfe Osmân’a “radıyallahü teâlâ anh” isyân etdi. Resûlullah’ın sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem her zaman elinde taşıdığı asâyı dizi ile kırdı. Bir sene sonra, dizinde Şir pençe (Anthrax) hastalığı hâsıl olarak ölümüne sebeb oldu.

77- Mu’âviye “radıyallahü teâlâ anh” Şâm’dan hacca gelip, Resûlullah’ın sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem Medîne’deki minber-i şerîfini bereketlenmek için Şâm’a götürmek istedi. Minberi yerinden oynatdıklarında, güneş tutuldu. Her taraf kararıp, yıldızlar göründü. Bu arzûsundan vaz geçdi.

78- Uhud Gazâsı’nda, Ebû Katâde’nin bir gözü çıkıp yanağı üzerine düştü. Resûlullah’a getirdiler. Mübârek eli ile gözünü yerine koyup; **“Yâ Rabbî! Gözünü güzel eyle!”** buyurdu. Bu gözü, diğerinden güzel oldu. Ondan daha kuvvetli görürdü. Ebû Katâde’nin torunlarından biri, halîfe Ömer bin Abdülazîz’in yanına gelmişti, “Sen kimsin?” dedi. Bir beyt okuyarak, Resûlullah’ın mübârek eli ile gözünü yerine koymuş olduğu zâtın torunu olduğunu bildirdi. Halîfe, bu beytleri işitince, kendisine, ziyâde ikrâm ve ihsânda bulundu.

79- Iyâs bin Seleme diyor ki, Hayber Gazâsı’nda, Resûlullah beni gönderip Alî’yi istedi “radıyallahü anhümâ”. Alî’nin gözleri ağrıyordu. Elinden tutup, güçlükle getirdim. Mübârek parmaklarına tükürüp, Alî’nin gözlerine sürdü. Sancağı eline verip, Hayber kapısında dövüşmeğe gönderdi. Çok zamandır açılamıyan kapıyı Alî

“Ey anlı Peygamber! Allah seni insanların zararından korur.”
Mâide: 67

"radıyallahü anh" yerinden sökerek, Eshâb-ı kirâm kal'aya girdiler.

80- Resûlullah efendimiz, bir gün kızı Hazret-i Fâtıma'nın evine uğrayıp durumlarını sordu. Hazret-i Fâtıma; "Babacığım! Üç günden beri yavrularımla bir şey yiyip içmedik. Açlığa sabrediyoruz. Benimki mühim değil. Fakat Hasen ve Hüseyin'in durumu beni çok üzüyor" diye cevap verdi.

Bunun üzerine Server-i âlem efendimiz; **"Ey Fâtıma! Canım kızım! Sen üç günden beri açsın. Ben ise dört gündür açım"** buyurdular. Mübârek torunları Hazret-i Hasen ve Hüseyn'in aç olmalarına çok üzüldüler...

81- Hazret-i Ali çalışıp kazanarak mübârek çocuklarına bir şeyler almak ve onları doyurmak için yola çıktı. Medîne'den dışarı çıktıkları sırada bir kuyu başında develerini sulamaya çalışan bir köylü gördüler.

Yanına yaklaşıp; "Ey arabi! Develerini ücretle sulatmak için birisine ihtiyacın var mı?" buyurdular. Köylü, "Evet. Ben de böyle birini arıyordum. İstersen gel, develerimi sula! Çektiğin her kova için üç hurma veririm" dedi.

Hazret-i Ali kabul buyurup suyu çekmeğe başladı. Dokuz kova çıkarmıştı ki, kovanın ipi birden kopuverdi ve kova kuyunun içinde kaldı. Bunu gören köylü, hiddetle yerinden kalkıp, Hazret-i Ali'nin yüzüne eliyle vurmak talihsizliğinde bulundu.

Sonra sekiz kova suyun karşılığında yirmi dört hurma verdi. Buna oldukça üzülen Hazret-i Ali ellerini kuyuya uzattılar. İçindeki kovayı alıp kuyunun başına koydular ve oradan ayrıldılar.

Köylü hayretinden dona kalmıştı! Eli bu kadar derin kuyunun dibine nasıl yetişmişti?!.. Yoksa, bu zât, geleceği bildirilen dinin mensubu mu idi? Bu düşünceler içinde hayrete düşen köylü; "Onun, Peygamberi, hak peygamberdir. İnandım!" dedi.

Biraz önce gösterdiği cür'ete, işlediği büyük cinâyete pişman oldu. "Böyle bir kimseye kalkan eller kesilmeli, kemikleri kırılmalıdır" diyerek bir eline kılıcını alıp, bileğine hızla indirdi... İstediği olmuştu.

Pek büyük bir acı duymuştu ama, artık kalbi rahattı. Kesilen elini diğer eline alıp, doğru Mescid-i Nebî'ye geldi. Eshâb-ı kirâmdan, Peygamberlerinin nerede olduğunu sordu. Kerîmesine gittiğini bildirdiler. Hazret-i Fâtıma'nın evini öğrenip gitti.

O sırada Peygamber efendimiz, torunları Hazret-i Hasen ve Hazret-i Hüseyin'i mübârek dizlerine oturtmuş getirdiği hurmaları yediriyordu.

Köylü, yaptığı hatânın büyüklüğünü düşündükçe çıldıracak gibi oluyor, gözlerinden çeşme gibi yaşlar döküyordu.

Bu hâl üzere Hazret-i Fâtıma'nın evine geldi ve kapıyı çaldı. İçerden Âlemlerin Efendisi nûr saçarak bir güneş gibi dışarı çıktılar. Köylü, Efendimizi görür görmez, "İnandım, sen Allah'ın Resûlüsün! Yaptığıma pişman oldum, beni affet yâ Resûlallah!" diyerek yalvardı. Sevgili Peygamberimiz; **"Elini niçin kestin?"** diye sorunca; "Sana inanmış mübârek yüze vuran bu eli taşımaktan hayâ ettiğim için!.. Canım sana feda olsun yâ Resûlallah!" dedi. Merhamet deryası sevgili Peygamberimiz, köylünün elinden, kopuk eli alıp **"Bismillâhirrahmânirrahîm"** diyerek, kanlar akan bileğine bitiştirdi. El, Allahü teâlânın izniyle, Peygamber efendimizin bir mûcizesi olarak eski hâline geldi. Allahü teâlâ herşeye kadirdir, herşeye gücü yeter.

PEYGAMBER EFENDİMİZİN EHL-İ BEYTİ

Sevgili Peygamberimizin bütün aile fertlerine **“Ehl-i beyt”** denir. Mübârek zevceleri, kızı hazret-i Fâtıma ile hazret-i Ali ve bunların mübârek evladları olan hazret-i Hasen ve hazret-i Hüseyn ve bunların da çocuklarının ve torunlarının hepsi, ayrıca Peygamberimizin temiz soyunun bağlı olduğu Haşimoğulları Ehl-i beyt'dirler.

Resûlullah'ın, Ehl-i beyti üç kısımdır: **Birincisi,** neseb, soy ile akrabâ olanlardır. Halaları böyledir. **İkincisi,** temiz zevceleridir. **Üçüncüsü,** zevcelerinin başlarını taramak, yemeklerini pişirmek, odaları süpürmek, çamaşır yıkamak ve ev işlerini yapmak için daima evlerinde bulunan hizmetçi kadınlardır. Haricdeki işleri yapan, mescidde ezân okuyan Bilâl, Selmân, Süheyb de, Hâne-i seâdetten yer ve içerlerdi.

Resûlullah, birgün amcası Abbâsın evine gidip, onu ve evlâdını yanına oturtup, üzerlerini ihrâmı ile örterek, **“Yâ Rabbî! Bu benim amcam ve babamın kardeşidir. Bunlar da benim ehl-i beytimdir. Şu örtümle onları örtdüğüm gibi, Sen de Cehennem ateşinden kendilerini ört, koru!”** buyurdu.

“Yâ Rabbî! Bu benim amcam ve babamın karde idir. Bunlar da benim ehl-i beytimdir. u örtümle onları örtdü üm gibi, Sen de Cehennem ate inden kendilerini ört, koru!”
Hadîs-i şerîf

Peygamber Efendimizin evlenme sebebleri

Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” ilk olarak, yirmibeş yaşında iken, hazret-i Hadîce “radıyallahü anhâ” ile evlenmişdir. Hazret-i Hadîce kırk yaşında ve dul idi. Fakat, malı, cemâli, aklı, ilmi, şerefi, nesebi, iffeti ve edebi pek fazla idi. Yirmibeş sene berâber yaşadılar. Hazret-i Hadîce hayatda iken, Resûl-i ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” hiç evlenmedi.

Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, **Hazret-i Hadîce “radıyallahü anha” vâlidemizin** vefâtından sonra, ikinci defa olarak; elli beş yaşında iken Hazret-i Ebû Bekr'in kızı **Hazret-i Âişe “radıyallahü anha” vâlidemizle** evlendi. Allahü teâlânın emri ile nikâh eylemişti. Âhirete irtihâl edinceye kadar, sekiz sene onunla yaşadı. Çok akıllı, zekî, âlime, edîbe, afîfe ve sâlihâ idi. Hâfızası pek kuvvetli olduğu için, Eshâb-ı kirâm, bir çok şeyleri ondan sorup öğrenirdi.

Diğer evliliklerini hep dînî, siyâsî sebeplerle veya merhamet ve ihsân ederek yapmıştır. Bunların hepsi dul olup, çoğu yaşlı idi. Meselâ;

Mekke'deki kâfirlerin, müslümanlara eziyet ve zararları dayanılamayacak bir dereceye geldikte, Eshâb-ı kirâmın bir kısmı

Habeşistan'a hicret etmişti. Habeş pâdişâhı Necâşî, Hıristiyan idi. Müslümanlara çeşitli şeyler sorup, aldığı olgun cevaplara hayrân kalarak îmâna geldi. Müslümanlara çok iyilik yaptı, îmân etmiş görünen Ubeydullah bin Cahş, fakirlikten kurtulmak için papazlara aldanıp mürted olmuş, dînini dünyâya değişmişti.[484] Resûlullah efendimizin halasının oğlu olan bu mel'ûn, karısı Ümm-i Habîbe'yi de dinden çıkıp zengin olmaya cebr ve teşvik etti ise de, kadın, fakirliğe ve ölüme razı olacağını, fakat Muhammed aleyhisselâmın dîninden çıkmayacağını söyleyince, bunu boşadı. Sürünerek, sefâletten ölmesini bekliyordu. Fakat, az zamanda kendi öldü. Ümm-i Habîbe, Mekke'deki Kureyş'in o zamanki başkumandanı Ebû Süfyân'ın kızı idi. Resûlullah efendimiz, o zamanlarda, Kureyş orduları ile çok çetin muharebelerde bulunuyor ve Ebû Süfyân, İslâmiyet'i yok etmek için son gayreti ile çarpışıyordu.

Resûlullah, **Ümm-i Habîbe vâlidemizin** "radıyallahü anha" dîninin kuvvetini ve başına gelen çok acı hâli işitti. Necâşî'ye mektup yazıp; **"Oradaki Ümm-i Habîbe ile evleneceğim. Nikâhımı yap! Sonra kendisini buraya gönder"** şeklinde talepte bulundu. Necâşî daha önce müslüman olmuştu. Mektuba çok hürmet edip, oradaki müslümanları sarayına dâvet ederek, ziyâfet verdi. Hicretin yedinci yılında nikâh yapılıp, hediye ve ihsânlarda bulundu. Bu suretle Ümm-i Habîbe, îmânının mükâfatına kavuşarak, orada zengin ve rahat oldu. Onun sayesinde, diğer müslümanlar da rahat etti. Cennet'te, kadınlar kocalarının yanında bulunacakları için, Cennet'in en yüksek derecesi ile müjdelenmiş oldu ki, dünyânın bütün zevk ve nimetleri, bu müjde yanında pek küçük kalır. Bu nikâh, Ebû Süfyân'ın ilerde müslüman olmakla şereflenmesini hazırlayan sebeplerden birisi oldu. Görülüyor ki, bu nikâh, Resûlullah'ın aklının, zekâsının, dehâsının, ihsânının ve merhametinin derecesini de göstermektedir.[485]

İkinci misâl olarak; Hazret-i Ömer'in kızı **Hazret-i Hafsa vâlidemiz** "radıyallahü anha" dul kalmıştı. Hicretin üçüncü yılında Hazret-i Ömer, Hazret-i Ebû Bekir'e ve Hazret-i Osman'a; "Kızımı alır mısın?" dedikde, düşüneyim demişlerdi. Bir gün, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, her üçü ve başkaları yanında iken; **"Yâ Ömer! Seni üzüntülü görüyorum, sebebi nedir?"** diye sordu. Bir şişedeki mürekkebin rengi kolay görüldüğü gibi, Resûlullah efendimiz de, herkesin düşüncesini, bir bakışta anlardı. Lüzum görürse sorardı. Ona, hattâ herkese doğru söylememiz farz olduğundan, Hazret-i Ömer de; "Yâ Resûlallah! Kızımı Ebû Bekir'e ve Osman'a teklif ettim, almadılar" cevâbını verdi. Resûlullah, en çok sevdiği bu üç Eshâbının üzülmesini hiç istemediğinden, onları sevindirmek için, hemen buyurdu ki: **"Yâ Ömer! Kızını, Ebû Bekir'den ve Osman'dan daha iyi birisine vermemi ister misin?"** Hazret-i Ömer şaşırdı. Çünkü Hazret-i Ebû Bekir'den ve Hazret-i Osman'dan daha iyi kimse olmadığını biliyordu. "Evet, yâ Resûlallah!" dedi. **"Yâ Ömer, kızını bana ver!"** buyurdu. Bu suretle, Hazret-i Hafsa, Hazret-i Ebû Bekr'in ve Hazret-i Osman'ın ve bütün mü'minlerin anneleri oldu ve bunlar, ona hizmetçi oldu ve Hazret-i Ebû Bekr ve Hazret-i Ömer ve Hazret-i Osman birbirlerine daha yakın ve daha sevgili oldular.[486]

Üçüncü bir misâl; hicretin beş veya altıncı senesinde, Benî Mustalak kabîlesinden

---

484 İbni Hişâm, Sîret, I, 223; İbni Sa'd, Tabakât, III, 89; Taberî, Târih, II, 414; Süheylî, Ravdü'l-ünf, I, 379.
485 İbni Hişâm, Sîret, II, 607; İbni Sa'd, Tabakât, I, 258; Beyhekî, Delâil-ün-nübüvve, II, 188; Huzâî, Tahrîc, 184.
486 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 237; İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 83; İbni Kesîr, Bidâye, V, 294; Heysemî, Mecma'uz-zevâid, IV, 320.

alınan yüzlerce esir arasında **Cüveyriyye,** kabîlenin reisi Hâris'in kızı idi. Bunu satın alıp âzâd ederek, kendilerine nikâh edince, Eshâb-ı kirâmın aleyhimürrıdvân hepsi; "Biz Resûlullah efendimizin âilesinin, annemizin akrabâsını câriye olarak, hizmetçi olarak kullanmaktan hayâ ederiz" dedi. Hepsi, esirlerini âzâd etti. Bu nikâh, yüzlerce esirin âzâd olmasına sebeb oldu. **Hazret-i Cüveyriyye radıyallahü anhâ vâlidemiz,** bu hâli her zaman söyleyerek öğünürdü. Hazret-i Âişe; "Cüveyriyye'den daha hayırlı, daha bereketli bir kadın görmedim" derdi.[487]

Hadîs-i şerîfde buyruldu ki: **"Bütün zevcelerimle evliliklerim ve kızlarımı evlendirmem, hepsi Cebrâil'in** (aleyhisselâm) **Allahü teâlâdan getirdiği izinle olmuştur."**

"Bütün zevcelerimle evliliklerim ve kızlarımı evlendirmem, hepsi Cebrâil'in (aleyhisselâm) Allahü teâlâdan getirdi i izinle olmu tur."
Hadîs-i şerîf

Resûlullah efendimizin çok evlenmesinin mühim bir sebebi de, İslâm dînini bildirmek için idi. Hicâb âyeti gelmeden, yâni kadınların örtünmeleri emir olunmadan önce, kadınlar da Resûlullah'a gelip, bilmediklerini sorar, öğrenirlerdi. Resûlullah birinin evine gitse, kadınlar da gelir, oturur, dinler, istifâde ederlerdi. Hicâb âyeti gelip, kadınların yabancı erkeklerle oturmaları, konuşmaları, yasak edilince, yabancı kadınları kabûl etmedi. Onların, bilmediklerini, mübârek zevcesi Hazret-i Âişe'den sorup öğrenmelerini emreyledi. Gelip soranların çokluğundan, Hazret-i Âişe, hepsine cevap yetiştirmeye vakit bulamıyordu. Bu mühim hizmeti kolaylaştırmak ve Âişe vâlidemizin yükünü hafifletmek için, lâzım olduğu kadar hanımı nikâh etti. Kadınlara ait yüzlerce nâzik bilgileri, müslüman kadınlarına, mübârek zevceleri yolu ile bildirdi. Bir zevcesi olsaydı, bütün kadınların ondan sorması güç ve hattâ imkânsız olurdu. Allahü teâlânın dînini tam olarak bildirmek için, çok evlenmek yükünü de omuzlarına aldı.

Peygamber Efendimizin mübârek hanımları

Hadicet-ül-kübrâ (radıyallahü anhâ): Kureyşin asilzâde, kibâr ailesindendir. Huveylid bin Esed bin Abdil-Uzzâ bin Kusayy kızıdır. Resûlullah'ın ilk zevcesidir. Babası Huveylid, anası Fâtıma'dır.

Kırk yaşında ve dul iken Resûlullahla evlendi. Resûlullah o zaman yirmibeş yaşında idi. Bundan dört kızı ve iki oğlu oldu. Dul iken, ticaret yapardı. Memûrları, kâtipleri ve köleleri vardı. Çok zengin, âlim ve âkıl idi. İlk îmâna gelen hür kadındır.

Cebrâîl "aleyhisselâm" Resûlullah'a ilk göründüğü zaman korkmuşdu. Bu hâli Hadîceye söyledi. İlk önce, Hadîce radıyallahü anhâ îmân etdi. Kâfirler heykele tapar, Resûlullah'a inanmaz, alay ederlerdi. Çok eziyet ederlerdi. Hadîce radıyallahü anhâ, Resûlullah'a teselli ve gayret verirdi. Bütün malını, mülkünü onun uğruna feda

487 Ahmed bin Hanbel, Müsned, VI, 277; İbni Hişâm, Sîret, I, 294; İbni Habîb, Muhabber, 90; Süheylî, Ravdü'l-ünf, IV, 180.

etdi. Resûlullah'a yirmibeş sene sadakatle hizmet etdi. Bir kerre incitmedi.

Hicretden üç sene önce, Ebû Talibin ölümünden üç gün sonra, altmışbeş yaşında, Mekke-i mükerremede vefât etdi.

Resûlullah, vefâtına kadar, her zeman kendisini medh buyururdu. Hattâ, birgün, evde medh ederken, Âişe vâlidemiz dayanamayıp (Cenâb-ı Hak size ondan daha iyisini verdi) dedi. **"Hayır! Ondan iyisi verilmedi. Herkes bana yalancı dediği günlerde, o bana inandı. Herkes bana eziyet verirken, o bana yâr oldu. Üzüntülerimi giderdi"** buyurdu.

Hazret-i Hadîce ile kerimesi Fâtıma-tüz-zehrâ, dünyadaki bütün kadınların en üstünü oldukları hadîs-i şerîfde bildirilen dört kadından ikisidir. Üçüncüsü, Fir'avnın zevcesi hazret-i Âsiye, dördüncüsü, hazret-i Meryemdir "radıyallahü teâlâ anhünne".

Âişe (radıyallahü anhâ): Resûlullah'ın ikinci zevce-i mutahharasıdır. Ebû Bekr-i Sıddîk'ın kızıdır. Vâlidesi, ümmü Rûmandır. Hicretden sekiz sene önce doğdu. Evlâdı olmadı. Hadîce-i kübrânın vefâtından bir yıl sonra ve hicretden iki yıl önce, nikâh edildi. Üç sene sonra, Medîne'de, hücre-i saâdete getirilmekle şereflendi. Aklı, zekâsı, iffeti ve takvâsı, şaşılacak kadar çok idi. Resûlullah tarafından çok sevilir ve çok öğülürdü. Nikâhı Allahü teâlânın emri ile yapıldı. Âyet-i kerîme ile medh edilmişdir. Eshâb-ı kirâm müşkillerini çözmek için kendisine başvururdu. Resûlullah'ın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" vefâtında onsekiz yaşında idi. İctihâdı hazret-i Ali'ye uymadığı için, Deve vak'asında hazret-i Ali ile harb eden Eshâb-ı kirâm ile birlikle idi, Hazret-i Ali şehid edilince pek üzüldü. Hurûfîler kendisine çok iftirâ ediyor. Hazret-i Ali'yi sevmezdi diyorlar. Hâlbuki; **"Ali'yi sevmek îmândandır"** hadîs-i şerîfini, hazret-i Âişe haber verdi. Böylece, onu sevdiğini ve herkesin de sevmesi lâzım geldiğini bildirdi.

Hicretin elliyedinci yılında, altmışbeş yaşında Medîne'de vefât etti. Kabri Bakî'dedir.

Sevde binti Zem'a "radıyallahü anha": Resûlullah'ın üçüncü zevcesidir. Zevci ile îmâna gelip Habeşistan'a hicret etmişlerdi. Mekke'ye dönünce zevci vefât etti. Resûlullah önce Hazret-i Âişe'yi, sonra Sevde'yi nikâhladı. Sevde'yi Mekke'de, Hazret-i Âişe'yi ise Medîne'de evine aldı. Çok merhametli ve iffetli bir hanım efendi idi.

Hazret-i Ömer zamanında vefât etti.[488]

Hafsa (radıyallahü anhâ): Hazret-i Ömer radıyallahü anhın kızıdır. Birinci zevci, Huneys idi. Habeşistân'a ve Medîne'ye birlikte hicret ettiler. Genç yaşında dul kalınca babası, hazret-i Ebû Bekr'e ve sonra Osman'a teklif etdi. Her ikiside özür diledi. Hazret-i Ömer üzüldü. Hicretin üçüncü senesi Resûlullah'ın, nikâhı ile şereflendi. Resûlullah bir müddet sonra, Hafsa'yı boşadı. Sonra, Cebrâil aleyhisselâmın işareti ile tekrar nikâh buyurdu. Çok oruç tutar, çok namaz kılardı.

Hicretin 41. yılında altmış yaşında iken vefât etdi.

Zeyneb binti Huzeyme "radıyallahü anha": Çok ibâdet eder, çok sadaka verirdi, önce Abdullah bin Cahş'ın zevcesi idi. Abdullah, Resûlullah'ın halası Ümeyme'nin oğlu idi. Uhud Gazâsı'nda şehîd oldu.

Resûlullah'ın nikâhı ile şereflendi ise de, sekiz ay sonra vefât etti.[489]

---

488 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 238; İbni Habîb, Muhabber, 79.
489 İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 115.

Ümmü Seleme "radıyallahü anha": Adı Hind idi. Zevci Ebû Seleme ile Habeşistan'a ilk olarak hicret ettiler. Ebû Seleme, Resûlullah'ın halası Berre'nin oğlu Ubeydullah bin Cahş'ın kardeşi olup, Medîne'de, hicretin dördüncü yılı Uhud Gazâsı'nda aldığı yaradan vefât etti. Ebû Bekr ve Ömer'in nikâh taleblerini kabûl etmedi. Resûlullah'ın nikâhı ile şereflendi.

Elli dokuzuncu yılda Medîne'de seksen dört yaşında vefât etti. Son vefât eden zevceleri bu idi.[490]

Cüveyriyye (radıyallahü anhâ): Benî Mustalak kabîlesi reîsi olan Hâris'in kızı idi. Hicretin beşinci senesinde yapılan Müreysî Gazvesi'nde esîr alınmışdı. Amcasının oğlu olan zevci muhârebede katl edildi. Yirmi yaşında, çok hasnâ yâni güzel idi. Cüveyriyye satılığa çıkarıldıkda, bir rivâyetde babası satın almak için Medîne'ye bir sürü deve getirdi. İki âlâ deveye kıyamayıp şehir dışında sakladı. Resûl aleyhisselâm, filân yerde sakladığın iki deveyi de getir dedi. Hâris, şaşırıp, iki oğlu ve dahâ nice kimse ile îmân etdi. Resûl aleyhisselâm develeri alıp, kızını geri verdi. Kızı da îmâna geldi. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem, Cüveyriyye'yi babasından isteyip nikâh buyurdu.

Hicretin ellialtıncı senesinde vefât etdi.

Zeyneb binti Cahş "radıyallahü anha": Resûlullah'ın halası olan Ümeyme'nin kızı, Abdullah bin Cahş'ın kardeşi idi. Babasının adı Burre idi. îmân etmediği için, Cahş denildi. Zeyneb ilk îmân edenlerdendir.

Resûlullah efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem bunu, önce, oğulluğu olan Zeyd bin Hârise'ye nikâh etti. Zeyd, Zeyneb'in hakkını gözetemediğinden, hicretin üçüncü yılında ayrıldılar.

Resûl aleyhisselâm nikâh etmek istedi. Zeyneb bunu işitince, sevincinden iki rekat namaz kılıp; "Yâ Rabbî! Senin Resûlün beni istiyor. Eğer O'nun zevceliği ile şereflenmemi takdir buyurdun ise, beni O'na sen ver" diye duâ etti. Duâsı kabul olup. Ahzâb sûresinin; **"Zeyd, onun hakkında istediğini yaptıktan sonra** (yâni Zeyneb'i boşadıktan sonra)**, biz onu sana zevce eyledik"** meâl-i şerîfinde olan otuz yedinci âyeti nâzil oldu. Zeyneb'in nikâhını Allahü teâlâ yaptığı için, Resûlullah efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem ayrıca nikâh yapmadı. Zeyneb radıyallahü anhâ bununla her an öğünür ve; "Her kadını babası evlendirir. Beni ise, Allahü teâlâ nikâhladı" derdi. O zaman otuz sekiz yaşında idi.

Hicretin yirminci yılında, elli üç yaşında vefât etti.[491]

Hayrı ve ihsânı bol olup, sadaka vermeyi pek çok severdi. El işlerinde de mâhir idi. İşlediği şeyleri ve eline geçen her şeyi akrabâsına

"Hayır! Ondan (Hadîce'den) iyisi verilmedi. Herkes bana yalancı dedi i günlerde, o bana inandı. Herkes bana eziyet verirken, o bana yâr oldu. Üzüntülerimi giderdi."
Hadîs-i şerîf

490 İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 96; İbni Habîb, Muhabber, 85.
491 Dâre Kutnî, Sünen, III, 301; Hâkim, Müstedrek, IV, 24.

ve fakirlere verirdi. Hattâ, Halîfe Ömer, Ezvâc-ı mutahherâtın her birine on iki bin dirhem verirdi. Zeyneb binti Cahş, alır almaz hepsini sadaka eder, dağıtırdı. Hazret-i Âişe, bunu çok medh ve senâ eyledi. **''Zevcelerim arasında, bana en önce kavuşacak olanı, eli açık olanıdır"**[492] hadîs-i şerîfi, bunun önce vefât edeceğini haber vermişti. Çünkü en çok sadaka veren bu idi.

Fransız olan edebsiz ve müfteri şâir Volter, Resûlullah'ın Hazret-i Zeyneb'i zevceliğe kabul buyurmasını, târihlere, vak'a ve haberlere taban tabana zıd ve uydurma, alçak iftirâlarla, şiir düzerek bir tiyatro kitabı yazmıştır. Edebiyat ve fikir adamına yakışmayan bu çirkin, iğrenç yazısı, kendisini aforoz etmiş olan, büyük düşmanı papanın hoşuna gitmiş, kendisini okşayıcı mektup yazmıştır.

Müslümanların halîfesi, Sultan İkinci Abdülhamîd Hân, bu piyesin sahnede oynatılacağını işitince, Fransa ve İngiltere hükûmetlerine ültimatom vererek hemen önlemiş, bütün insanlığı, yüz kızartıcı, aşağılıklardan kurtarmıştır.

Hazret-i Safiyye "radıyallahü anha": Hayber Yahudilerinin başı olan Huyey ibni Ahtab'ın kızı idi. Hayber'de bir Yahudiye nişanlı idi. Sonra çok zengin olan Kenâne bin Hakîk ile evlenmişti Hicretin yedinci senesinde Hayber feth olundukta, Safiyye de esir edilmişti. Resûlullah'ın hissesine düşüp âzâd buyurdu, îmân eyledi ve Resûlullah'ın nikâhı ile şereflendi.

Hicretin ellinci senesinde Medîne'de vefât etti.[493]

Ümmü Habîbe (radıyallahü anhâ): Ebû Süfyân bin Harb bin Ümeyye'nin kızı idi. Hazret-i Mu'âviye'nin kız kardeşi idi. Annesi Hind idi. Zevci Ubeydüllah bin Cahş ile birlikde müslüman olup, Habeşistân'a hicret ettiler. Kızı Habîbe, Habeşistan'da doğduğu için, kendisi de Ümmü Habîbe (Habîbe'nin annesi) künyesiyle meşhur oldu. Zevci, orada papazlara aldanıp mürted oldu ve öldü. Yalnız, garîb, fakîr kaldı. Resûlullah'ın dîninden ayrılmam, dedi. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem onu sevindirmek için nikâh etmek istedi. Necâşî'ye, hicretin yedinci senesinde mektup yazdı. Necâşî, bu emr-i nebevî üzerine, onu Resûl-i ekreme nikâh etdi ve Medîne'ye gönderdi.

Hicretin kırkdördüncü senesinde Medîne'de vefât etdi.

Hazret-i Meymûne "radıyallahü anha": İsmi, Berre iken Resûlullah Meymûne yaptı. Meymûne'nin zevci vefât etmişti. Hayber'in fethinden sonra Mekke'ye ömre için gidildikte Medîne'ye dönerken Resûlullah'ın nikâhı ile şereflendi. Hicretin elli üçüncü senesinde Mekke'de hastalandı. "Beni Mekke'den çıkarınız! Çünkü, Resûlullah benim Mekke'nin dışında vefât edeceğimi haber verdi" dedi. Kendisini çıkardıkları zaman, Resûlullah'a nikâhı yapılmış olduğu (**Serf** denilen) yerde vefât etti.[494]

Hazret-i Mâriye "radıyallahü anha": Peygamber efendimizin cariyesi iken îmân etti ve Efendimizin nikâhı ile şereflendi. Mâriye, Mısır/İskenderiye'nin hükümdarı Mukavkas'tan hediye olarak gönderildiği için, nesebi (silsilesi) ve doğum târihi kesin olarak bilinmemektedir. Resûl-i ekrem efendimizin, Hazret-i Mâriye vâlidemizden İbrâhîm isminde bir oğlu olmuştur. Hazret-i Mâriye çok sakin, sessiz ve kendi hâlinde idi.

---

492 Buhârî, Zekât, 10; Müslim, Fezâilü's-Sahâbe, 101; İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 108.
493 İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 129; İbni Habîb, Muhabber, 91.
494 İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 140; Kastalânî, Mevâhib-i ledünniye, I, 219.

Hazret-i Ömer'in halîfeliğinin son yıllarında 637 (h.16) senesinde vefât etmiştir. Bakî' kabristanlığına defnedilmiştir.[495]

Hazret-i Reyhâne "radıyallahü anha": Peygamber efendimizin cariyesi iken müslüman olmuştur. Medîne'de bulunan Yahudilerin Benî Kureyzâ kabîlesindendir. Nesebi (silsilesi), Reyhâne binti Şem'ûn ibni Yezid veya Reyhâne binti Zeyd ibni Amr ibni Hanefe bin Şem'ûn bin Yezid'dir. Doğum târihi kesin olarak belli değildir.

Peygamber efendimizden önce 631 (h.10) senesinde Medîne'de vefât etti. Bakî' kabristanlığına defnedilmiştir.[496]

"Seyyidleri ve erîfleri sevmek, son nefeste îmânla gitmeye sebeb olur."
Ebû Mücâhid Enver bin Nazif

Peygamber Efendimizin çocukları

Peygamber efendimizin üçü erkek, dördü kız olmak üzere yedi çocuğu olmuştur. Hazret-i Fâtıma hâriç, hepsi de Resûlullah efendimizden önce vefât etmişlerdir. Sevgili Peygamberimizin soyu Hazret-i Fâtıma vâlidemizle devam etmiştir. Torunları Hazret-i Hüseyin'in soyuna **seyyid**, Hazret-i Hasen'in soyuna **şerîf** denir.

Seyyidlere ve şerîflere hürmet, Peygamber efendimize hürmettir.

Seyyidleri ve Şerîfleri sevmek, son nefeste îmânla gitmeye sebeb olur.

Kasım "radıyallahü anh": Resûlullah'ın üç oğlundan birincisidir. Bunun için, Resûlullah'a "Ebü'l-Kâsım" denildi. Nübüvvetden önce Mekke'de dünyâya geldi. Annesi Hadîcet-ül-kübrâ'dır.

On yedi aylık iken vefât etti.[497]

Zeyneb "radıyallahü anha": Resûlullah'ın dört kızından birincisidir. Peygamberimiz otuz yaşında iken dünyâya geldi. Nübüvvetden önce, annesi Hadîce'nin hemşirezâdesi Ebü'l-As bin Rebî ile evlendi.[498]

Ebü'l-As, önce îmân etmedi. Bedr Gazâsı'nda esir olup, zevcesini Medîne'ye göndermek şartı ile bırakıldı. Kendi kardeşi ile gönderdi ise de, kâfirler Zeyneb'i yolda geri çevirdi. Resûl aleyhisselâm Zeyd bin Hârise'yi Mekke'ye gönderip, Zeyneb'i gece Medîne'ye kaçırdı. Ebü'l-As, Hudeybiye seferinden sonra îmâna geldi. Zeyneb tekrar kendisine verildi.

Hicretin sekizinci yılında, otuz bir yaşında vefât etti. İki çocuğu kaldı. Biri Ali idi ki, bülûğa yakın yaşta vefât etti. Diğeri Ümâme'dir. Fâtıma radıyallahü anhâya vasiyet edip İmâm-ı Ali'ye ısmarlamışdı. Oğlu Ali, Mekke'nin fethinde Resûlullah'ın devesinde ve arkasında idi. Ümâme'yi Hazret-i Ali kendine nikâh eyledi.[499]

---

495 İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 216.
496 İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 130.
497 İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 16.
498 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 229; Abdürrazzâk, Musannef, VII, 171;; İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 31.
499 İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 31.

Rukayye "radıyallahü anha": Resûlullah efendimizin ikinci kızıdır. Peygamberimiz otuz üç yaşında iken dünyâya geldi. Annesi, Hadîce-tül-kübrâdır. Çok güzel idi. Hazret-i Osmânın zevcesidir. Önce, Ebû Leheb'in oğlu Utbe ile nişânlı idi. Ebû Leheb ile zevcesi, Resûlullah'a eziyyet vermek için, oğlunu vaz geçirdi. **"Tebbet yedâ"** sûresi gelince Utbe, düğünden önce boşadı. Vahy gelerek hazret-i Osmân'a nikâh edildi. Birlikde iki kerre Habeşistâna ve sonra Medîne-i münevvereye hicret etdiler.

Hazret-i Rukayye, yirmi iki yaşında iken, Bedr Gazâsı'ndan önce hastalandı. Hazret-i Osman'a Bedr'e gelmeyip, zevcesine hizmet etmesi emrolundu. Bedr Gazâsı'nın zafer müjdesi Medîne-i münevvereye geldiği gün vefât etdi ve o gün defnolundu.[500]

Ümmü Gülsüm "radıyallahü anha": Resûlullah'ın üçüncü kızıdır. Ebû Leheb'in ikinci oğlu Uteybe ile nişânlı idi. "**Tebbet yedâ"** sûresi gelince, Uteybe, daha düğünleri olmadan boşadı ve Resûlullah'a üzücü sözler söyledi. Resûlullah efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem de; **"Yâ Rabbî! Buna canavarlarından birini musallat et!"** diye bedduâ eyledi. Şam yolunda bir aslan bunu parçaladı. Rukayye vefât ettikden sonra vahy gelerek, Ümmü Gülsüm de Hazret-i Osman'a nikâhlandı.

Hicretin dokuzuncu senesinde vefât etti. Namazını Resûlullah kıldırıp, defn olunurken kabri yanında durup, mübârek gözlerinden yaş akardı.[501]

Fâtıma "radıyallahü anha": Resûlullah'ın dördüncü kızı, Hazret-i Ali'nin zevcesi ve Hazret-i Ömer'in kayın vâlidesidir. Nikâh yapılırken on beş yaşında idi.[502] Mehri dört yüz miskal gümüş olduğu **"Mevâhib-i ledünniyye"**de Sevîk Gazvesi'nde yazılıdır. Bu, 57.14 miskal altın karşılığı demektir. (Bugün için 38 altın liradır.) Ali radıyallahü anh yirmibeş yaşında idi. Ehl-i beyt'dendir. Beyaz, çok güzel idi. Hicretden on üç yıl önce, Mekke'de doğdu, on birinci yılda yirmi dört yaşında vefât etti. Hasen, Hüseyin ve Muhsin adında üç oğlu ile Ümmü Gülsüm ve Zeyneb adında iki kızı oldu.[503]

Resûlullah'ın soyu Fâtıma'dan devam etti. Zeyneb, Abdullah bin Ca'fer Tayyar ile nikâhlanıp, Ali ve Ümmü Gülsüm isimli çocukları oldu. Bunlara Şerîf-i Ca'feri denir.

Abdullah "radıyallahü anh": Resûlullah'ın Hadîce-tül-kübrâdan olan son çocuğudur. Nübüvvetden sonra doğup memede iken vefât etti. Tayyib ve Tâhir de denilir. Abdullah vefât edince, Âs bin Vâil; "Muhammed ebter oldu" yâni soyu kesildi dedi. Allahü teâlâ; **"İnnâ a'taynâ"** sûresi ile Âs kâfirine cevap verdi.[504]

İbrâhim "radıyallahü anh": Resûlullah'ın oğullarının üçüncüsü ve bütün çocuklarının sonuncusudur. Heraklius'un Mısır vâlisi olan Mukavkas'ın hediye gönderdiği Hazret-i Mâriyenin oğludur. Hicretin sekizinci senesi tevellüd edip, bir buçuk yaşında vefât etti. Hasta iken, Resûlullah, kucağına alıp mübârek gözlerinden yaş akardı. İbrâhîm vefât edince, "Yâ İbrâhim! Ölümüne çok üzüldük. Gözlerimiz ağlıyor, kalbimiz sızlıyor. Fakat, Rabbimizi gücendirecek bir şey söylemeyiz" buyurdular.[505] Cennet-ül Bâkî'ye defn edildi.

500 İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 36.
501 İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, XXXIX, 37.
502 İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 22.
503 İbni İshâk, Sîret-i Resûl, 231; İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 26; İbni Kesîr, Bidâye, V, 293.
504 Se'âdet-i ebediyye, 1064/4;. Ebül Fidâ, Tefsîr, IV, 559; İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 16; Taberî, Târih, III, 175.
505 İbni Sa'd, Tabakât, VIII, 212-215.

O gün güneş tutulması oldu. Vefâtı için, güneş tutuldu dediler. Resûlullah efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem bunu işitince; "Ay ve güneş Allahü teâlânın varlığını ve birliğini gösteren iki mahlûkudur. Kimsenin ölmesi, kalması ile tutulmazlar. Onları görünce Allahü teâlâyı hatırlayınız!" buyurdu.

İlâhî! Fâtıma evlâdı hâtırına,
Son sözüm, kelime-i tevhîd ile ola!
Eğer bu duâmı edersen red yâ kabûl!
Sarıldım, Ehl-i beyt-i Nebî eteğine.

Ehl-i Beyt-i Resûl (Âl-i Resûl - Âl-i Abâ)

Allahü teâlâ, Kur'ân-ı kerîmde, Ehl-i Beyte meâlen buyuruyor ki: **"Allahü teâlâ sizlerden ricsi yâni her kusur ve kirleri gidermek istiyor ve sizi tam bir taharet ile temizlemek istiyor."**[506]

Eshâb-ı kirâm sordular: "Yâ Resûlallah! Ehl-i beyt kimlerdir?" O esnada, İmâm-ı Ali geldi. Mübârek paltoları altına aldılar. Sıra ile Fâtıma-tüz-zehrâ, İmâm-ı Hasen ve İmâm-ı Hüseyin geldi. Her birini bir tarafına alarak; **"İşte bunlar, benim Ehl-i beytimdir"** buyurdular. Bu yüksek zevata, **"Âl-i Abâ ve Âl-i Resûl"** de denir.[507]

Ehl-i beyt-i nebevîyi sevmek, âhirete îmân ile gitmeğe, son nefesde, selamete kavuşmağa sebeb olur. Ehl-i beyti sevmek, her mü'mine farzdır. Server-i âlem sallallahü aleyhi ve sellem, bir hadîs-i şerîfinde buyuruyor ki: **"Ehl-i beytim, Nuh aleyhisselâmın gemisi gibidir. Onlara tâbi olan, selâmet bulur. Geri kalan helak olur."**[508]

Ehl-i beyt-i nebevînin fazîlet ve kemâlâtı pek çoktur. Saymakla bitmez. Onları anlatmağa, medh etmeğe, insan gücü yetişmez. Onların kıymetleri ve büyüklükleri, ancak âyet-i kerîme ile anlaşılmaktadır.

Ali ile Hasan Hüseyin anda
Sevgisi gönülde, muhabbeti cânda
Yarın mahşer gününde, ulu divânda
Yâ Muhammed cânım arzular seni

Arafat dağıdır bizim dağımız
Anda kabul olur bizim duâmız
Medîne'de yatar Peygamberimiz
Yâ Muhammed cânım arzular seni

"Ehl-i beytim, Nuh aleyhisselâmın gemisi gibidir. Onlara tâbi olan, selâmet bulur. Geri kalan helak olur."
Hadîs-i şerîf

506 Ahzâb: 33/33.
507 Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, III, 55; Hâkim, Müstedrek, II, 451.
508 Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, III, 45; Hâkim, Müstedrek, II, 373.

١ جنت البقيع - بالمدينة المنورة -

1- Cennet-ül Bâkî –Bi’l-Medînet-il Münevvere 2- Ehl-i Beyt 3- Benât-ün-Nebiyyi (Peygamber Efendimizin Kızları) 4- Şühedâ-il bâkî (Cennet-ül-Bâkî şehîdleri) 5- Ezvâc-ün Nebiyyi (Peygamber Efendimizin Zevceleri) 6- İmâm-ı Mâlik.

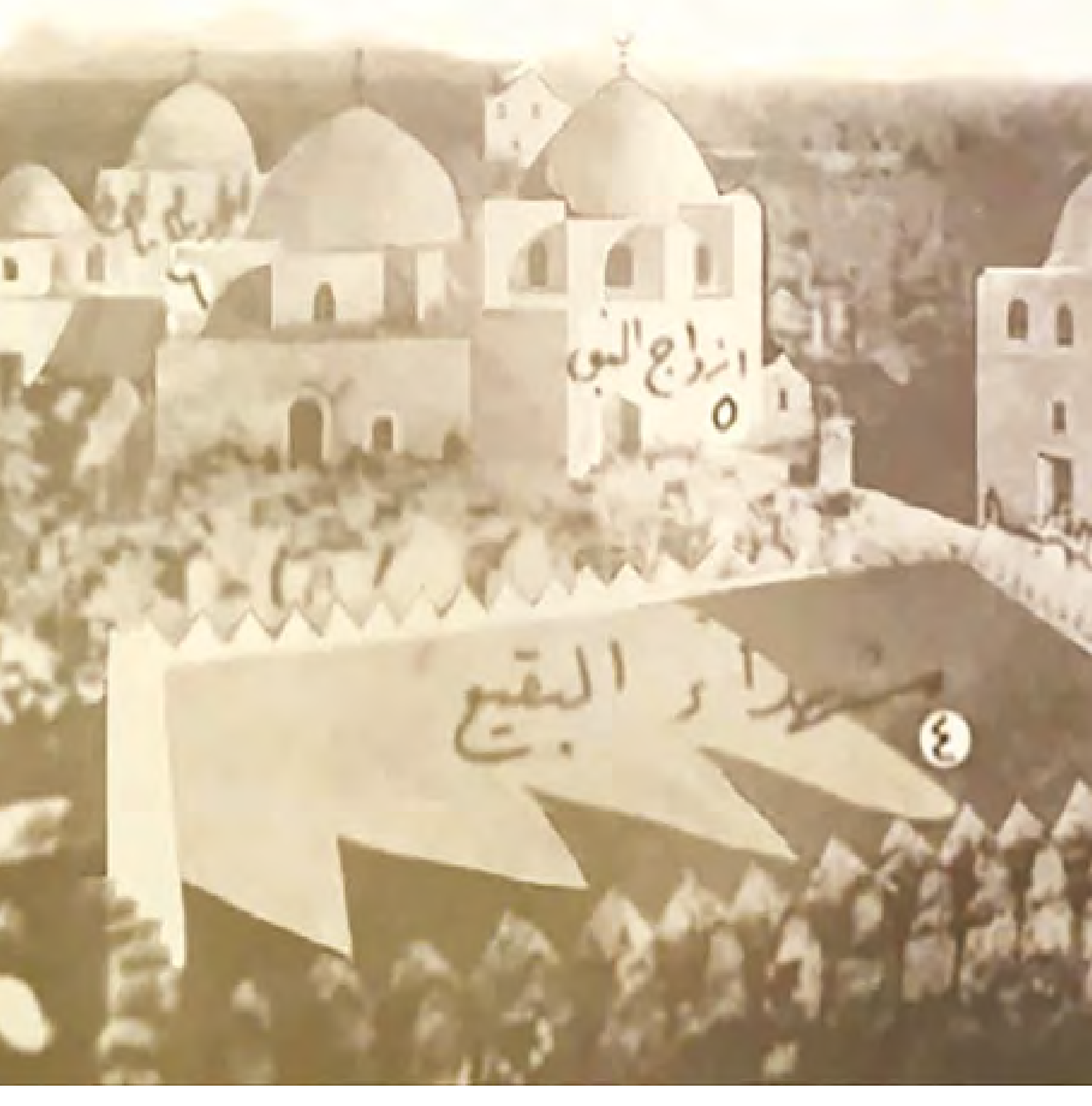

اهل البيت
۲
بنات النبی
۳

İmâm-ı Şâfii; "Ey Ehl-i beyt-i Resûl! Sizi sevmeyi, Allahü teâlâ, Kur'ân-ı kerîmde emrediyor. Namazlarında size duâ etmeyenlerin namazlarının kabul olmaması; kıymetinizi ve yüksek derecenizi gösteriyor. Şerefiniz ne kadar büyüktür ki, Allahü teâlâ, Kur'ân-ı kerîmde sizleri selâmlıyor" diyerek, bunu en güzel şekilde bildirmektedir.

Hazret-i Enes diyor ki: "Resûlullah'a; "Ehl-i beytin içinden en çok kimi seviyorsunuz" diye sordular. **"Hasen ile Hüseyin'i"** buyurdu."[509]

Hazret-i Ebû Hüreyre diyor ki: "Resûlullah'ın yanında idim. Hasen geldi. **"Yâ Rabbi! Bunu seviyorum. Sen de bunu sev ve bunu sevenleri de sev"** ve bir başka zaman da; **"Hasen ile Hüseyin, dünyada benim güzel kokularımdır"** buyurdu."

Peygamber efendimiz yine buyurdular ki: **"Benden sonra size iki şey bırakıyorum. Bunlara yapışırsanız, yoldan çıkmazsınız. Birincisi ikincisinden daha büyüktür. Biri, Allahü teâlânın kitabı olan Kur'ân-ı kerîmdir ki, gökten yere kadar uzanmış sağlam bir iptir. İkincisi, Ehl-i beytimdir. Bunların ikisi birbirinden ayrılmaz. Bunlara uymayan benim yolumdan ayrılır."**[510]

Hazret-i Hasen ve Hazret-i Hüseyin "radıyallahü anhüma" hasta olmuşlardı. Peygamber efendimiz Hazret-i Ali ve Hazret-i Fâtıma'ya **"Bu ciğerpareleriniz için bir adak adayın!"** buyurdular. Hazret-i Ali ve Fâtıma vâlidemiz ve Fıdda adlı câriyeleri, üçer gün oruç adadılar. O iki Cennet râyihâları şifâ buldu. Ancak evlerinde yenilecek birşeyi yok idi. Hazret-i Ali bir Yahûdî'den üç sa'[511] arpa borç aldı. Üçü de nezr etdikleri oruçlara niyyet etdiler. O ölçek arpanın bir ölçeğini Hazret-i Fâtıma öğütüp, beş adet ekmek pişirdi. Kendileri beş kişi idiler. İftâr vakti oldu. O beş çöreğin birini Hazret-i Alî'nin önüne ve birini Hazret-i Hasan'ın önüne ve birini Hazret-i Hüseyin'in önüne ve birini Fıdda câriyeye ve birini de kendi önüne koydu. İftâr yapacaklardı. Bir miskîn gelip, dedi ki: "Yâ Ehl-i beyt-i Resûlallah! Miskîn müslümanlardan bir miskînim. Bana yiyecek verin. Allahü teâlâ hazretleri sizi Cennet ni'metleri ile mükâfatlandırsın. Ellerindeki çörekleri ona sadaka verip, kendileri su ile iftâr ettiler. Ertesi gün yine oruç tuttular. Hizmetçi bir ölçek arpa dahâ öğütüp, yine beş çörek pişirdi. İftâr vaktinde, önlerine alıp, iftâr edecekleri sırada, bir yetîm geldi. Beşi de çörekleri ona verip, o yetîmi sevindirip, kendileri su ile iftâr edip, uyudular. Ertesi günü yine oruç tuttular. O kalan bir ölçek arpayı da, beş çörek yapıp, önlerine aldılar. İftâr edecekleri vakit, bir esîr gelip, dedi ki, üç gündür açım. Beni bağlayıp, yemek de vermediler. Allahü teâlâ için bana acıyın, dedi. Beşi de çöreklerini ona verip, yine su ile iftâr ettiler. Bunun üzerine gelen âyet-i kerîmelerde Allahü teâlâ meâlen buyurdu ki: **"Bunlar adaklarını, yerine getirdiler. Uzun ve sürekli olan kıyâmet gününden korktukları için çok arzuladıkları ve canlarının istediği yemekleri miskîn, yetim ve esirlere verdiler. Biz bunları, Allahü teâlânın rızası için yedirdik. Sizden karşılık olarak bir teşekkür, bir şey beklemedik, bir şey istemeyiz dediler."**[512] **"Bunun için Cenâb-ı Hak onlara şerâb-ı tahur** (tertemiz bir içecek) **içirdi..."**[513]

Ebû Hüreyre "radıyallahü anh" diyor ki: Peygamberimiz buyurdu ki; **"Sizin iyileri-**

509 Ebû Ya'la, Müsned, VII, 274; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, XI, 153; Şemseddin Şâmî, Sübülü'l-Hüdâ, XI, 58.
510 Tirmizî, Menâkıb, 32; İbni Ebî Şeybe, Musannef, VI, 309; Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, III, 66.
511 1 sa'; 3,5 kilogram, hacim olarak 4,2 litre. Tam İlmihâl Se'det-i Ebediyye, 323; Dinî Terimler Sözlüğü, II, 149.
512 İnsân: 76/7-9.
513 İnsân: 76/21.

niz, benden sonra, Ehl-i beytime iyilik edenlerdir."

Hazret-i Ali diyor ki; Peygamberimiz buyurdu ki; "**Ehl-i beytime iyilik edenlere, kıyâmet günü şefâat ederim."**

"Sırât köprüsünden ayakları kaymadan geçenler, Ehl-i beytimi ve Eshâbımı çok sevenlerdir."

"Sırât köprüsünden ayakları kaymadan geçenler, Ehl-i beytimi ve Eshâbımı çok sevenlerdir." ***Hadîs-i şerîf***

İmâm-ı Rabbânî hazretlerinin bildirdiği bir hadîs-i şerîfde; **"Ali'yi seven, muhakkak beni sevmiştir. Ona düşmanlık eden, muhakkak bana düşmanlık etmiştir. Onu inciten, muhakkak beni incitmiştir. Beni inciten, muhakkak Allahü teâlâyı incitmiş olur"** buyruldu.

Resûlullah efendimiz buyurdu ki: "**Allahü teâlâ, bana dört kimseyi sev diye emretti. Onları kendisinin de sevdiğini bildirdi."** Bunlar kim, isimlerini bize söyler misiniz?" denildikte; **"Ali onlardandır, Ali onlardandır, Ali onlardandır, Ebû Zer, Mikdâd ve Selmân."**

"Ailem yüzünden beni incitenlere şiddetli azâb vardır."

Bir hadîs-i şerîfde de; **"Fâtıma benim bir cüz'ümdür** (yâni benden bir parçadır.) **Onu inciten beni incitir"** buyurdu. Hazret-i Ebû Hüreyre diyor ki: **"Peygamber efendimiz hazret-i Ali'ye; "Fâtıma, bana senden daha sevgilidir. Sen bana, ondan daha azizsin** (yâni kıymetlisin!)**"** buyurdu.

Yine buyurdu ki, **"Sizlere din-i İslâmı getirdiğim için bir karşılık istemiyorum. Yalnız bana yakın olan Ehl-i beytimi sevmenizi istiyorum."**[514]

İslâm âlimleri; Ehl-i beyt sevgisini son nefeste îmân ile gitmek için şart görmüşlerdir. Bunlarda, Resûlullah'ın zerreleri vardır. Ehl-i beyte kıymet vermek, saygı göstermek her müslümanın vazifesidir.

Büyük İslâm âlimi İmâm-ı Rabbânî (rahmetullahi aleyh), buyurdu ki: **"Babam zâhir ve bâtın ilimlerinde yâni kalb ilimlerinde çok âlim idi. Her zaman Ehl-i Beyti sevmeyi tavsiye ve teşvik buyururdu. Bu sevgi insanın son nefeste îmânla gitmesine çok yardım eder, derdi. Vefât edeceklerinde baş ucunda idim. Son anlarında şuurları azaldıkta kendilerine bu nasîhatleri hatırlattım ve o sevginin nasıl tesir ettiğini sordum. O hâldeyken bile: "Ehl-i Beytin sevgisinin deryâsında yüzüyorum" buyurdular. Hemen Allahü teâlâya hamd ve senâ eyledim. Ehl-i Beytin sevgisi, Ehl-i sünnetin sermâyesidir. Âhiret kazançlarını hep bu sermâye getirecektir."**

Hazret-i Fâtıma ile kıyâmete kadar olan çocukları, Ehl-i beytdirler. Bunları, âsi olsalar da, sevmek lazımdır. Bunları sevmek, kalb, beden ve mal ile yardım, hürmet ve riâyet etmek, îmân ile ölmeye sebeb olur.

514 İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, XXXXII, 125, Heysemî, Mecma'uz-zevâid, IX, 100; Şemseddin Şâmî, Sübülü'l-Hüdâ, XI, 44.

(Suriye'nin Hama şehrinde, seyyidler için mahkeme vardı. Bu mübârek sülaleden doğan çocuklar, iki şâhid ile, hâkim huzûrunda tescil edilirdi. Bu mahkemeyi, İngilizlerin sadık dostu Mustafâ Reşid Paşa kaldırdı.)

Ehl-i sünnet imâmları, îmân ve fıkıh bilgilerinin ve tesavvuf marifetlerinin, hattâ tefsîr ve hadîs bilgilerinin çoğunu Ehl-i beyt imâmlarından öğrendiler. Onların terbiyeleri ile yetişdiler. Onların teveccühleri ile yükseldiler. Onlardan müjdeler aldılar.

Müslümânlar, Resûlullah'ın Ehl-i beytini "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în" herkesden çok severler ve Ehl-i beyti sevenleri de severler. Ehl-i beyti sevenlere, Ehl-i beytin yolunda giden doğru müslümânlara **(Ehl-i sünnet)** denir. Ehl-i sünnetin hepsi, her namâzlarında, Ehl-i beyte hayır duâ etmekdedir.

*Resûlü gören mü'mine, **(Sahâbî)** adı verildi.*
*Hepsini bildirmek için, **(Eshâb-ı kirâm)** denildi.*

Peygamberi seven her kalb, nûrla dolardı bir ânda,
Ona sahâbî olanlar, medh olundular Kur'ânda.

Hepsi Resûlullah için, mâlını, cânını verdi.
Sulhda ilm yayarlardı, harbde ise kükrerdi.

Hadîs-i şerîfde Eshâb, benzetildi yıldızlara.
Herhangi birine uyan, erer ışıklı yollara.

Eshâbı, çok sevişirdi, birbirini överdi.
Sonra gelen müslimânlar, hepsi böyle söylerdi.

Kur'ânı ve hadîsleri, Onlar bildirdi bizlere.
Kalblerin temizliği, güven verdi zihnlere.

Söğülse bunlardan biri, yaralanır İslâm dîni.
Sahâbîyi kötüliyen, çürütür Kur'ân-ı kerîmi.

Hakîkî müslimân isen, saygı göster herbirine,
Önce salât, selâm eyle, Resûlün Ehl-i beytine!

PEYGAMBER EFENDİMİZİN ESHÂBI

Peygamberimizin arkadaşları: Kadın veya erkek, çocuk veya büyük bir Müslüman, Resûlullah efendimizi çok az da olsa bir kere görürse, kör olan, bir kere konuşursa ve îmân ile vefât ederse buna **"Sâhib"** veya **"Sahâbi"** denir. Birkaç tanesine "**Eshâb-ı kirâm" veya "Sahâbe-i kirâm"** yahud **"Sahb"** denir "radıyallahü anhüm ecma'în".

Peygamberimizi, kâfir iken görüp de, Resûlullah'ın vefâtından sonra îmâna gelen veya Müslüman iken, sonra mürted olan (Müslümanlıktan çıkan) sahabi değildir. Sahâbi olduktan sonra mürted olup, Resûlullah'ın vefâtından sonra, tekrar îmâna gelen, sahabi olur. Peygamber efendimiz cin sınıfına da peygamber olduğu için, cin de sahabi olur.

Peygamberlerden ve meleklerin üstünlerinden sonra, bütün yaratılmışların en üstünü, Eshâb-ı kirâmdır. Herbirinin ismini **"hazret-i"** veya **"radıyallahü anh"** diyerek hürmetle, saygı ile söylemelidir.

Muhammed aleyhisselâmın peygamber olduğuna inanan herkese, yâni her müslümana, hangi ırktan, hangi memleketten olursa olsun, Muhammed alehisselâmın ümmeti denir.

Eshâb-ı kirâmın herbiri, bu ümmetin hepsinden üstündür.

Sahâbe-i kirâmın "radıyallahü anhüm" fazîlet ve üstünlüğü ile ilgili âyet-i kerîmelerde meâlen buyruluyor ki:

"Siz ümmetlerin hayırlısısınız."[515]

"Muhâcirin ve ensârdan, en önce îmân edenlerden ve onlara iyilikde tâbi' olanlardan (bunların yolunda gidenlerden) **Allahü teâlâ razıdır. Onlar da Allahü teâlâdan razıdırlar. Allahü teâlâ, onlar için altından ırmaklar akan Cennetler hâzırlamıştır. Orada ebedî kalırlar. Bu çok büyük bir kurtuluştur."**[516]

"Muhammed (aleyhisselâm) **Allahü teâlânın Peygamberidir. O'nunla birlikte bulunanların** (yâni Eshâb-ı kirâmın) **hepsi kâfirlere karşı şiddetlidirler. Fakat birbirine karşı merhametlidirler. Onları çok zaman rükûda ve secdede görürsünüz. Onlar bu ibadetleriyle, insanlara gösterdikleri şefkatle, muhabbetle cenâb-ı Hakkın rızasını ve ihsânını isterler. Çok secde ettikleri yüzlerinden belli olur** (Yüzlerinde secde etmenin alâmet ve işaretleri vardır)**. İşte Tevrat'ta onların hâli böy-**

"Muhammed, sallallahü aleyhi ve sellem Allahü teâlânın Resûlüdür. Onunla berâber bulunanlar (Eshâb-ı kirâm) kâfirlere kar ı çok iddetli, birbirlerine ise çok merhametli (çok efkatli) dirler."
Feth: 29

515 Âl-i İmrân: 3/110.
516 Tevbe: 9/100.

ledir. İncil'deki vasıfları ise şöyledir; onlar filizini yarıp çıkarıp kuvvetlenmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerine doğrulup kalkmış bir ekine benzerler ki, bu, çiftçilerin hoşuna gider. (İşte Eshâb-ı kirâm da böyle idiler. Onlar az ve zayıf iken daha sonra çoğalıp kuvvetlendiler.) **Bu benzetme kafirleri, inkarcıları da gayz ve öfkeye düşürmüştür. Allahü teâlâ, îmân edip salih amel işleyenlere mağfiret ve büyük bir mükâfat vaad etmiştir."**[517]

Eshâb-ı kirâm hakkındaki bâzı hadîs-i şerîfler:

"Eshâbıma sövmeyiniz! Eshâbımdan sonra gelenlerden bir kimse dağ kadar altın sadaka verse, Eshâbımdan birinin bir avuç arpa vererek kazandığı sevaba veya yarısına kavuşamaz."[518]

"Eshâbım gökteki yıldızlar gibidir. Hangisine uyarsanız, hidâyete kavuşursunuz."[519]

"Eshâbıma düşmanlık etmekten sakınınız. Allah'dan korkunuz! Onları seven beni sevdiği için sever. Onlara düşmanlık eden, bana düşmanlık etmiş olur. Onları inciten, beni incitmiş olur. Beni inciten de, elbette Allahü teâlâyı incitir."

"Ümmetimin en iyisi benim bulunduğum zamanda olanlardır. Onlardan sonra en iyisi onlardan sonra gelenlerdir. Onlardan sonra da en iyisi daha sonra gelenlerdir."

"Beni gören ve beni görenleri gören bir Müslümanı Cehennem ateşi yakmaz."[520]

Yukarıdaki âyet-i kerîmeler ve hadîs-i şerîfler, Eshâb-ı kirâmın üstünlük ve fazîletini açıkça göstermektedir.

Eshâb-ı kirâm, dini hükümler hususunda en muteber otoritedir. Çünkü Kur'ân-ı kerîmi, Peygamberimizden öğrenip, kendilerinden sonrakilere öğretmişler ve açıklamışlardır. Peygamberimizin yaptıkları ve söyledikleri hakkında bilgiler, bunların bizzat görerek ve duyarak naklettikleri şeylere dayanır.

İşte bunların bütün olarak naklettikleri hükümler, hadîs-i şerîflerin temelini teşkil etmiştir.

İslâmiyette İcma-ı ümmet, yâni âlimlerin sözbirliği, ancak Eshâbın zamanında tam ve mükemmel bir şekilde gerçekleşmiştir. Ayrıca Eshâbın herbiri, dinde sözü senet, vesika olan müctehid âlimlerdendir. Sonra gelen müctehidlerden üstündür.

Ehl-i sünnet âlimleri, Eshâb-ı kirâmın üstünlük sırasını üçe ayırmıştır:

1- Muhâcirler: Mekke şehri alınmadan önce, Mekke'den veya başka yerlerden, vatanlarını, yakınlarını terk ederek, Medîne şehrine hicret edenlerdir. Bunlar, Resûlullah'ın yanına îmân ile gelmiş veya gelince îmân etmişlerdir. Amr bin As hazretleri bunlardandır. "radıyallahü anhüm ecma'în"

2- Ensâr: Medîne şehrinde veya bu şehre yakın yerlerde ve Evs, Hazrec adındaki iki kabîlede bulunan Müslümanlara Ensâr denir. Çünkü Peygamber efendimize ve Mekkelilere her türlü yardımda ve fedakârlıkta bulunacaklarına söz vermişler ve sözlerinde

---

517 Feth: 48/29.

518 Buhârî, "Fezâilü's-Sahâbe", 5; Ebû Dâvûd, "Sünne", 11; Tirmizî, "Menâkıb", 70; İbni Mace, "Mukaddime", 31; Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 11; Beyhekî, Sünen, II, 116.

519 .Şemseddin Şâmî, Sübülü'l-Hüdâ, X, 329.

520 Buhârî, "Rikâk", 7; Müslim, "Fezâilü's-Sahâbe", 319; Nesaî, "İmân", 29; Ahmed bin Hanbel, Müsned, I, 438.

durmuşlardır. "radıyallahü anhüm ecma'în".

"Eshâbım gökteki yıldızlar gibidir. Hangisine uyarsanız, hidâyete kavu ursunuz."
Hadîs-i şerîf

3- Diğer Eshâb-ı kirâm: Muhâcir ve Ensâr olmayan, fakat başka yerlerden gelip Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin sohbetiyle şereflenen müslümanlardır. Mekke şehri alındığında veya başka yerlerde îmâna gelenler bunlardandır. Bunlara yalnız sahabi denir. "radıyallahü anhüm ecma'în".

Eshâb-ı kirâmın en üstünleri, Resûlullah'ın dört halifesidir. Bunlar hilâfet sırasına göre; **Hazret-i Ebû Bekir, Hazret-i Ömer, Hazret-i Osman ve Hazret-i Ali'**dir.

Bunlardan sonra en üstünleri Aşere-i Mübeşşereden, yâni Cennet ile müjdelenmiş olan on kişiden, geri kalan altısı; **(Talha bin Ubeydullah, Zübeyr bin Avvâm, Abdurrahman bin Avf, Sa'd bin Ebi Vakkâs, Sa'îd bin Zeyd, Ebû Ubeyde bin Cerrah) ve hazret-i Hasan ile hazret-i Hüseyin'**dir, radıyallahü anhüm ecma'în.

Bunlardan sonra üstün olanlar, ilk Müslüman olan kırk kişidir. Sonra Bedr Gazâsı'nda bulunan üç yüz on üç sahabidir. Sonra Uhud Gazâsı'nda bulunan yedi yüz kahramandır. Bunlardan sonra üstün olan, hicretin altıncı senesinde, ağaç altında Resûlullah'a: **"Ölmek var, dönmek yok!"** diye söz veren bin dört yüz kişidir. Bu sözleşmeye **"Bîat-ı Rıdvân"** denir.[521]

Eshâb-ı kirâmın adedi: Mekke'nin fethinde oniki bin, Tebük Gazâsı'nda otuz bin, Vedâ Haccında doksan bin ve Resûlullah vefât ettiği zaman yeryüzünde yüz yirmi dört bin civarında Sahâbi vardı. Bu konuda başka rivâyetler de vardır.[522]

Eshâb-ı kirâmdan en son vefât edenler şunlardır: Abdullah bin Evfa, 705 (h.86) senesinde Kufe'de vefât etti. Abdullah bin Yesr, 706 (h.88) senesinde Şam'da, Sehl bin Sa'd, 709 (h.91) senesinde 100 yaşında Medîne'de, Enes bin Mâlik 711 (h.93) senesinde Basra'da, Ebû't Tufeyl Âmir bin Vasile, 718 (h.100) senesinde Mekke'de vefât ettiler, "radıyallahü anhüm ecma'în".

Peygamberimizin vefâtından sonra, Dört Halife devrinde de Eshâb-ı kirâm, İslâm dinini yaymak, cihad etmek hususunda sözlerine sadık kaldılar. Sözlerinden asla dönmediler. Hepsi ittifak hâlinde, yerlerini, yurtlarını terk ile Arabistan'dan çıkıp, her tarafa yayıldılar. Gidenlerin çoğu, geri dönmeyip, gittikleri yerlerde ölünceye kadar cihad etti ve İslâm dinini yaydı. Böylece az vakitte çok memleket alındı. Fethedilen yerlerde İslâmiyet hızla yayıldı.

Eshâb-ı kirâmın hepsi adildir. İslâmiyeti bildirmekte hepsi ortaktır. Kur'ân-ı kerîmi onlar topladı. Hadîs-i şerîfleri Peygamberimizden onlar nakletti. Onların hepsini sevmek, Ehl-i sünnet

521 Ahmed bin Hanbel, Müsned, I, 59; II, 101, 120; İbni Hişâm, Sîret, II, 315; Vâkıdî, Megâzî, I, 279; İbni Sa'd, Tabakât, II, 97.
522 Rehber Ansiklopedisi, V, 206/II-7.

itikâdında olmanın en önemli, olmazsa olmaz şartıdır.

(Eshâb-ı kirâmın, İslâm dinine yaptığı hizmetlerini, örnek yaşayışlarını, fazîletlerini, hepsinin isimlerini ve hâl tercümelerini yazan birçok eser telif edilmiş, yayınlanmıştır. Hakikat Kitabevi tarafından yayınlanan **"Eshâb-ı kirâm"** ve **"Menâkıb-ı Çihâr Yâr-i Güzîn"** kitapları çok kıymetlidir.)

Âlemlerin Rabbinin mahbûbu Muhammeddir.
Cismi pâk, ismi Ahmed, âlemlere rahmetdir.
Hulk-i azîm sâhibi Levlâke.... muhâtabı,
Menba-ı ilm, edeb, feyz, nûr ve muhabbetdir.

Odur gerçek vâsıta, Hak'la kul arasına,
Sözü şifâ rûhlara, adı gönül pasına.
Odur hakîkî tabîb, me'yûs kalb hastasına,
Değil kendi, ümmeti, meleklerden yüksekdir.

Bu en seçkin kuluna, Hak yardımcılar verdi,
En sevdiği kulları ona Eshâb eyledi.
Resûlullah: yolları, benim yolumdur dedi,
Asrların iyisi bu asrı göstermişdir.

Muhammed Mustafâyı canından çok sevdiler,
Mal, mülk, makâmlarını, uğruna terk etdiler.
İslâmı yaymak için severek can verdiler,
Yâ Rab, bu ne güzel hâl, yâ Rab, bu ne izzetdir.

Onun bir sohbetinde nefsleri pâk oldu.
Kalblerine ma'rifet, feyz, nûr, tecellî doldu.
Evliyâ hâllerini onlar bir anda buldu,
Ve hep Ona uydular, bu ne büyük şerefdir.

Onlar hepsi âdildir, kimseye zulm etmezler,
Nefsleri için aslâ, hilâfet istemezler.
Bu yüzden harb etmezler, birbirini üzmezler,
En yüksek makâmdalar ve hepsi müctehiddir.

PEYGAMBER EFENDİMİZİN BÂZI ZEVÂİD SÜNNETLERİ

“Âdete ba lı eylerde de Resûlullah’a tâbi olmak, dünya ve âhirette insana çok ey kazandırır ve çe itli saâdetlere yol açar.”
Mektûbât-ı Rabbânî II, m.5

Peygamber efendimizin “sallallahü aleyhi ve sellem” yapdığı şeyler üçe ayrılır. **Birincisi,** müslümânların da yapması lâzım olan şeylerdir. Bunlara **“Sünnet”** denir. **İkincisi,** Peygamberimize “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” mahsûs olan şeylerdir. Bunları başkalarının yapması câiz değildir. Bunlara **“Hasâis”** denir. **Üçüncüsü,** âdete bağlı şeylerdir. Bunları her müslümânın bulunduğu yerin âdetine uyarak yapması lâzımdır. Âdete uymayarak yapılırsa fitne uyanır. Fitneyi uyandırmak harâm olur.[523]

Resûlullah efendimiz, “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem”, kendisinin ibâdet olarak yapdığı şeyleri terk edeni inkâr etmedi ise, yâni darılmadı ise, bu ibâdetlere **“Sünnet-i hüdâ”** denir. Bunları devâmlı yapdı ise, **“Sünnet-i müekkede”** denir. Resûlullah’ın âdet olarak yapdığı şeylere **“Sünnet-i zâide”** veyâ **“Müstehâb”** denir.[524]

İyi işlere sağdan başlamak, sağ el ile yapmak, binâ yapmakda, yimekde, içmekde, oturmakda, kalkmakda (yatmakda), elbisede, âletlerde yapdığı ve kullandığı şeyler böyledir. Sonradan meydâna çıkan şeylere **“Bid’at”** denir. Un eleği, kaşık kullanmak gibi **“âdetde bid’at”** olan şeyleri, yâni sonradan ortaya çıkan âdetleri yapmak dalâlet olmaz. Günâh olmaz.”[525] Bundan anlaşılıyor ki, masada yemek, çatal, kaşık kullanmak, karyolada yatmak ve konferanslarda, mekteblerde ahlâk ve fen derslerinde, radyo, televizyon ve teyp kullanmak ve her çeşid nakil vâsıtalarına binmek, gözlük, hesâb makinası gibi fen vâsıtalarından istifâde etmek câizdir. Çünkü bunlar, âdetde bid’atdirler. Âdetde olan bid’atleri, yenilikleri harâm işlemekde kullanmak harâm olur. Namâzda, ezânda ve câmideki va’z ve hutbede radyo, hoparlör, teyp kullanmak husûsunda **“Se’âdet-i Ebediyye”** ve **“İslâm Ahlâkı”** kitâblarında geniş bilgi vardır. İbâdetde bid’at yapmak, ufak değişiklik yapmak, çok büyük günâh olur.

Cihâd yapmak, hükûmetin, ordunun, düşmânlarla harb etmesi ibâdetdir. Fakat, harbde her türlü fen vâsıtasını kullanmak bid’at olmaz. Aksine, çok sevâb olur. Çünkü, harbde her çeşid fen vâsıtalarını kullanmak emrolundu. İbâdetlerde, emrolunan şeyleri yapmağa yardımcı olan yenilikleri yapmak lâzımdır. Yasak edilmiş şeyleri yapmağa yardımcı olan yenilikleri, değişiklikleri yapmak bid’at olur. Meselâ, ezân okumak için minâreye çıkmak lâzımdır.

523 Herkese Lâzım Olan Îmân, 367.
524 Herkese Lâzım Olan Îmân, 365.
525 Herkese Lâzım Olan Îmân, 365.

Çünkü, yüksekde okumak emrolundu. Fakat, ezânı hoparlör ile okumak bid'atdir. Çünkü, âlet ile okumak emrolunmadı. İnsanın okuması emrolundu. Namâz vakitlerini bildirmek ve başka ibâdetleri yapmak için, çan çalmak, boru ötdürmek gibi, müzik âletleri kullanılması da Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" tarafından yasaklandı.[526]

"Sünnet-i hüdâ"yı terk etmek mekrûhdur. **"Sünnet-i zâide"**yi terk mekrûh değildir."[527]

Peygamber Efendimizin temizlik, tertip ve düzene verdiği önem

Peygamber efendimiz sallallahü aleyhi ve sellem, temizliğe, tertip ve düzene çok önem verirdi.

Her işinde sağdan başlamayı, sağ eliyle yapmayı severdi.[528] Yalnız, sol eliyle tahâretlenirdi.

Mümkün olduğu kadar, her işini tek sayıda yapardı.

"Kimin saçı varsa, ona iyi baksın!" buyururdu.

Peygamberimiz, mescidde iken, saçı sakalı karma karışık biri içeri girmişti. Sevgili Peygamber efendimiz, **"Bu kişinin saçını yatıştıracak gülyağı da mı bulunmuyor?"** buyurduktan sonra ona, hemen dışarı çıkarak saçını, sakalını düzeltmesini eli ile işaret etti. O kimse, öyle yapıp dönünce, Peygamberimiz **"Sizden birinizin, böyle gelmesi mi, yoksa saçı sakalı Şeytan gibi karma karışık gelmesi mi, daha iyidir?"** buyurdu.

Yolculukda dahî şişe ile yağ götürürdü. Yağ sürdüğü zaman, başına önce tülbent kor, başlığını tülbentin üstüne giyerdi. Böylece, yağ sürdüğü dışardan belli olmazdı.

Peygamberimiz, her gün, sakalını iki kere tarardı.

Enes bin Mâlik "Resûl aleyhisselâm, sık sık mübârek saçına gülyağı sürer, mübârek sakalını su ile ıslatarak tarardı" diyor.[529]

Peygamber efendimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", mübârek sakalının boyundan ve yanlarından biraz alırdı. Cumâ namazına çıkmadan önce, mübârek bıyığını kısaltır, mübârek tırnaklarının uzayanını keserdi. Müslümanlara da, bıyıklarını kısaltmalarını emrederdi.

Peygamberimiz, aynaya baktıkca Allahü teâlâya hamd eder, **"Allahım! Sûretimi güzel yarattığın gibi, ahlâkımı da güzelleştir"** diyerek duâ buyururdu.

Peygamberimiz, her gece uyumadan önce mübârek gözlerine üç kerre sürme çekerdi. Sürmeyi, mübârek sağ gözüne üç, mübârek sol gözüne iki kerre çekerdi. **"Sürme çekiniz! Çünkü o, gözü cilalandırır, saçı** (kirpiği) **bitirir"** buyururdu.[530]

İslâm âlimleri, erkeğin tedavî için sürme çekmesi caiz olduğunu, fakat zinet için çekmesi caiz olmadığını bildirmişlerdir. Cemâl ve zînet kelimelerini birbirleri ile karıştırmamalıdır. Cemâl, çirkinliği gidermek, vakâr sâhibi olmak ve şükretmek için ni'meti göstermek demektir. Gösteriş için, öğünmek için göstermek, cemâl olmaz, kibir olur.

Resûlullah efendimiz misvâk kullanmaya çok önem verirdi. Bunu yanından hiç

---

526 Herkese Lâzım Olan Îmân, 365, 366.
527 Herkese Lâzım Olan Îmân, 365.
528 Buhârî, "Vuzû", 41.
529 İbni Sa'd, Tabakât, I, 484.
530 İbni Sa'd, Tabakât, I, 485.

ayırmazdı. **“Erak ağacının çubuğu ile misvâklanınız”** buyurdu. Ağıza güzel koku verir. **“O, hem benim, hem de benden önceki Peygamberlerin sünnetidir”** buyurmuştur.

Peygamber efendimiz buyurdu ki:

“Eğer, ümmetime meşakkat vermeseydim, her namaz için misvâk kullanmalarını emrederdim.”[531]

“Misvâk kullanmanızı, size çok tavsiye ederim!”

“Misvâk, ağızın temizliği ve Rabbimin hoşnudluğudur.”

Sevgili Peygamberimizin, evine girdiği zaman ilk işi, mübârek dişlerini misvâklamak olurdu. Yanında misvâk bulundurmadıkça uyumaz, uyandığı zaman da, mübârek dişlerini misvâklamakla başlardı. Geceleyin teheccüd namazına kalktığı zaman da mübârek dişlerini misvâklardı.[532]

Hazret-i Âişe radıyallahü anha vâlidemiz, “Peygamber aleyhisselâm, hiçbir gece veya gündüz uyumazdı ki, uyanınca abdestten önce misvâk kullanmış olmasın!” demiştir.

Sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellemin oğlu İbrâhîm efendi vefât etmişti. Defin esnasında kabre konan kerpiçlerden biri eğri durmuştu. Müdahele ederek onu düzeltdiler. Eğri duran kerpiçin, vefât eden kimseye bir faydası veya zararının olmadığını, fakat tertip düzen olmayan şeyden rahatsızlık duyduklarını belirttiler.

“Misvâk,
a ızın temizli i
ve Rabbimin
ho nudlu udur.”
Hadîs-i şerîf

Peygamber Efendimizin Hâne-i saâdetleri

Sevgili Peygamberimiz, Medîne’de mescidini yaptırdığı zaman, mescidin yanına, kerpiçten iki oda yaptırmış ve üzerlerini hurma kütüğü ve dalları ile örttürmüştü.

Mescid-i şerîf yapılırken, Âişe ve Sevde “radıyallahü anhümâ” için birer oda yapıldı. Hazret-i Âişe vâlidemizin odasının kapısı, mescide giden yola doğru idi. Hazret-i Sevde vâlidemiz için yapılan odanın kapısı da, mescidin üçüncü kapısı olan Al-i Osman kapısına doğru idi. Peygamberimiz, başka zevceler alınca, sonradan oda sayısı arttı ve adetleri dokuz oldu. Bunlar da, Hazret-i Âişe vâlidemizin odasıyla Kıble arasında yapıldı. Odalarının bâzısı kerpiçten, bâzısı da, taştandı. Bâzısı hurma dallarından (Bağdad tarzında) yapılarak üzerleri çamur harçla sıvanmış ve hurma dallarıyla da tavan yapılmıştı.

Hasan bin Ebi’l-Hasan radıyallahü anh der ki, “Ben, ergenlik çağında iken, Resûlullah’ın evlerine girmiş, elimle tavanına uzanıp yetişmiştim. Resûlullah’ın odasının örtüsü, servi veya ardıç kütüğü üzerine gerilmiş bir kıl dokumadan ibaret idi.”

İmâm-ı Buharî’nin bildirdiğine göre de, “Resûlullah’ın evinin kapısı halkasız olup yay ucu ile çalınırdı.”

531 Tirmizî, “Tahâret”, 18.
532 İbni Mâce, “Tahâret”, 7.

Muhammed bin Hilal ile Ata-ül'Horasânî de, Peygamberimizin zevcelerinin odalarını görmüşler, onların, hurma dallarından yapılmış ve kapı olarak siyah kıldan palas perdeler bulunduğunu bildirmişlerdir.

Davud bin Kays'ın görgüye dayanan ifadesine göre, odaların kapıdan yan duvarlar arasının her birinin eni 6-7 zrâ' (3-3.5 m.) kadar, içten derinlikleri de, tahminen onar zrâ' (4.8 m.) idi. (Bir zrâ', 48 cm'dir.)[533]

Halife Abdülmelik'in, Peygamber efendimizin zevcelerine aid odaların istimlak edilerek Mescide katılmaları hakkındaki yazısı gelip Medîne'de okunduğu gün, bir çok kimseler gözlerinin yaşını tutamamış, Medîneliler, Peygamberimizin vefât ettiği gün gibi ağlaşmışlardı.[534]

Sa'îd bin Müseyyeb de "Vallahi, onların, oldukları hâl üzere bırakılmalarını, ne kadar arzu ederdim! Medînelilerden yeni yetişenler ve Medîne'ye dışarıdan gelenler, Resûl aleyhisselâmın hayatında ne ile yetindiğini görürler de, insanlar, çok mallarının olmasına ve bununla övünmeye rağbet etmezlerdi" diyerek bu yoldaki üzüntüsünü açıklamıştır.

Peygamber Efendimizin ev içindeki hâlleri

Hazret-i Hüseyin anlatır; "Peygamber efendimizin ev içindeki meşgâlesini babamdan sordum. Babam şöyle anlattı:

Peygamber efendimiz, evine girişinden itibaren vaktini; Allah'a ibâdete, ev halkının işlerine ve kendi şahsi işlerine aid olmak üzere üçe ayırmıştı.

Şahsına ayırdığı vakti de, kendisiyle insanlar arasında bölüştürmüştü. O vakitte, yanına insanlardan ancak seçkin sahabileri girerdi. Halka, dinî meseleleri, onlar aracılığı ile tebliğ eder, halkı ilgilendiren hiçbir şeyi yanında tutmaz, biriktirmezdi.

Peygamber efendimizin, Ümmetine aid vakti, fazîlet sahiplerine, dindeki üstünlük derecelerine göre bölüştürüp kendilerini ona göre huzûruna çağırmak âdeti idi. Onlardan kimisi bir hacetli, kimisi iki hacetli, kimisi de, daha çok hacetli idi.

Peygamber efendimiz, onların dini hacetleriyle meşgûl olur, sorularına gereken cevapları verir, sonra da **"Bunları, burada bulunan, burada bulunmayanlara tebliğ etsin! Bana kendisi gelip hacetini arz edemeyen kimsenin hacetini siz bana arz ediniz. Muhakkak ki, hacetini arz edemeyenin hacetini arz eden kimsenin ayaklarını Kıyâmet gününde Allah, Sırât üzerinde sabit kılar!"** buyururdu.

Peygamber efendimizin yanında bundan başka bir şey anılmaz, dile getirilmezdi. Zaten, kendisi de, hiç kimseden, bundan başkasını kabul etmezdi.

Peygamber efendimizin huzûruna girenler, ilme tâlib olarak girerler, en büyük âlim olarak ve ilim zevkini tatmış ve onlara delâlet edici oldukları hâlde, çıkarlardı!."

Peygamber Efendimizin ev dışındaki hâlleri

Hazret-i Hüseyin, babası Hazret-i Ali'den, Peygamber efendimizin ev dışındaki hâllerini sordu. **Bunları da şöyle anlattı:**

Kâinâtın efendisi, dışarıda konuşmazdı. Ancak, konuşması, Müslümanlara yararlı olacak, onları, birbirlerine ısındıracak, aralarındaki tefrikayı, soğukluğu kaldıracak ise,

---

*533 **zrâ':** 48 santimetrelik bir ölçü birimi. Tam İlmihâl Se'âdet-i Ebediyye, 221, 845; Dinî Terimler Sözlüğü, II, 317.*
534 İbni Sa'd, Tabakât, I, 499.

konuşurdu.

Her kavmin yüksek hasletli kişisine ikram eder ve onu, kavminin üzerine vâli yapardı.[535] Halkı, kötülerden ve kötülüklerden korur, kendileri de, o durumlara düşmekten içtinap ederlerdi. Hiçbir kimseden güler yüzünü ve güzel huyunu esirgemezdi.

Eshâbını göremese arar, Eshâbına aralarında olan bitenleri sorardı. İyiliği, över ve sağlamlaştırır; kötülüğü ise, yerer ve zayıflatırdı. Kendisinin her işi, itidal üzere idi, ihtilafsızdı. Gaflete düşerler endişesiyle, müslümanları uyarmaktan geri durmazdı. Her hâli mutad idi.

Resûlullah efendimizin, ibâdet ve taat için kendisinde tam bir istidad vardı. Ne hakkı tecavüz, ne de, onu yerine getirmekte kusur ederdi. Kendisine yakın olanlar, insanların en hayırlıları idiler.

O'nun katında Eshâbın en üstünü, öğüdü en şumüllü ve mertebece en büyüğü de, muhtaclara yardımı ve iyiliği en güzel olandı. Kâinâtın efendisi, Allah'ı anmadıkça, ne oturur, ne de kalkardı.

Mecliste yerlerden bir yeri kendisine belirlemez, böyle yapmayı, men ederdi. Nerede olursa olsun, oturan bir cemâatin yanına vardığı zaman, üst başa geçmez, meclisin sonuna oturur ve böyle yapmalarını müslümanlara da emrederdi.

Kendisiyle birlikte oturan herkese nasibini verir, öyle ikram ederdi ki, herkes, Resûlullah katında kendisinden daha kıymetli bir kimse yok sanırdı. Kendisiyle oturan veya gelip hacetini arz eden kimsenin her şeyine, dönüp gidinceye kadar katlanırdı.[536]

Bir kimse, kendisinden bir hacette, istekte bulununca, onu red etmez verir, yahut, tatlı ve yumuşak dille geri çevirirdi. Onun güzel ahlâkı, bütün insanları içine alacak kadar genişti.

Onlara şefkatli bir baba olmuştu. Hak hususunda herkes O'nun katında eşit idi. Peygamber efendimizin meclisi; bir ilim, hayâ, sabır ve emanet meclisi idi.

Meclisinde ne sesler yükselir, ne bir kimse suçlanır, ne de işlenmiş bir kusur ve hatâ açığa vurulurdu. Kâinâtın efendisinin meclisinde bulunanlar, birbirlerinin dengi olup birbirlerine karşı üstünlükleri, ancak takva yönündendi. Hepsi de alçak gönüllü idiler.

Büyüklere tazim ederler, küçüklere şefkat ve merhamet gösterirler, ihtiyaç sahiplerini başkalarına tercih edip ihtiyaçlarını karşılamağa çalışırlar, garib, yabancı olanları korur ve kollarlardı.

Peygamber efendimiz daima güler yüzlü, yumuşak huylu idi. Esirgemesi, bağışlaması boldu. Katı kalbli değildi.

Hiç kimse ile çekişmezdi. Hiç bağırıp çağırmaz, kötü söz söylemezdi. Hiç kimseyi ayıplamazdı. Cimri değildi. Hoşlanmadığı şeye

"Ben, bir eye dayandı ım hâlde, yemek yemem."
Hadîs-i şerîf

535 İbni Hişâm, Sîre, II, 254; Vâkıdî, Megâzî, III, 925; İbni Sa'd, Tabakât, I, 262; Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, II, 289; Süheylî, Ravdü'l-ünf, IV, 364.
534 Gazâlî, İhyâ, II, 880.

göz yumardı. Umanı, umutsuzluğa düşürmez, bir şey hakkındaki hoşnudsuzluğunu açığa vurmazdı.

Resûlullah efendimiz üç şeyden uzak dururdu:

- İnsanlarla çekişmekten,
- Çok konuşmaktan,
- Yararsız, boş şeylerle uğraşmaktan.

İnsanları da, üç şeyde kendi hâllerine bırakırdı:

- Hiçbir kimseyi ne yüzüne karşı, ne de, arkasından kınamaz, ayıplamazdı,
- Hiç kimsenin ayıp ve kusurunu araştırmazdı,
- Hiç kimseye, hakkında sevaplı ve hayırlı olmayan sözü söylemezdi.

Peygamber efendimiz, konuşurken, huzûrunda bulunanlar, başlarına kuş konmuş gibi, sessiz ve hareketsiz dururlar, sözünü bitirip susunca, söyleyeceklerini söylerler, fakat, kendisinin yanında asla tartışmaz ve çekişmezlerdi.

Peygamber efendimizin yanında birisi konuşurken, konuşmasını bitirinceye kadar öbürleri susarlardı. Peygamber efendimizin yanında en sonrakinin sözü ile en öncekinin sözü farksızdı.

Meclisinde bulunanlar, bir şeye gülerlerse, O da onlara uyarak güler, bir şeye hayret ederlerse, O da onlara uyarak hayret ederdi.

Huzûruna gelen gariplerin, yabancıların sözlerinde ve sorularındaki kabalık ve kırıcılığa Eshâbı da, kendisi gibi davransınlar diye katlanırdı.

Peygamber efendimiz, **"Bir ihtiyaç sahibinin ihtiyacını talep ettiğini gördüğünüz zaman, ihtiyacını ele geçirmesi için ona yardım ediniz!"** buyururdu.

Peygamber efendimiz, gerçeğe uygun olmayan övmeyi kabul etmezdi. Hakka tecavüz etmedikçe, hiç kimsenin sözünü kesmezdi. Hakka tecavüz ettiği zaman da, ya onu men ederek sözünü keser, yahut meclisten kalkıp giderdi. Kâinâtın efendisinin susması, dört şey üzerine yâni **hilm, hazer, takdir, tefekkür** üzerine idi.

Takdiri, insanlara eşit bakış ve dinleyişte kendini hemen belli ederdi.

Tefekkürü, dünya ve âhiret işlerini düşünmesinde göze çarpardı.

Hilm ve sabrı, kendisinde toplamıştı. Dünyaya ait hiçbir şey, kendisini kızdırmazdı.

Hazere gelince; bu huyundan, kendisinde dört haslet toplanmıştı:

- En iyiyi, tâbi olmak için alırdı,
- Çirkin olan şeyleri, geri durulması için, bırakırdı,
- Görüşünü, ümmetinin yararına olan şeylerde harcardı,
- Himmetini, ümmetinin dünya ve âhiret mutluluklarını sağlıyacak şeyler üzerinde toplardı.

Kâinâtın efendisinin herhangi bir şey için "Hayır!" dediği olmazdı. Yapmak istediği bir şey kendisinden istenildiği zaman **"Olur!"** buyurur, yapmak istemediği bir şey kendisinden istenilince, susar, onu yapmak istemediği, kendisinin bu susuşundan anlaşılırdı.

Herkesin dünya ve âhiret saâdeti için çalışırdı. Bir gazâda, kâfirlerin yok olması için duâ buyurması istendiğinde, **"Ben, lanet etmek için, insanların azâb çekmesi için gönderilmedim. Ben, herkese iyilik etmek için, insanların huzûra kavuşması için gönderildim"** buyurdu.

Enbiyâ sûresinin yüzyedinci âyetinin meâl-i şerîfinde, **"Seni, âlemlere rahmet, iyilik için gönderdik"** buyurulmuştur. Bunun için herkesin iyiği için uğraşırdı."

Enes bin Mâlik'in bildirdiğine göre: Peygamber efendimiz, birisiyle karşılaştığı zaman, **müsâfeha**[537] eder, o kimse, elini çekmedikçe, Peygamber efendimiz de, elini çekmez, o kimse, yüzünü çevirmedikçe, Peygamber efendimiz de, ondan yüzünü çevirmezdi.

Yine Enes bin Mâlik hazretleri anlatır: Efendimize, "Yâ Resûlallah! Bâzımız, bâzımıza eğilsin mi?" diye sorduk. **"Hayır!"** buyurdu. "Bâzımız, bâzımızla kucaklaşsın mı?" diye sorduk. **"Hayır! Fakat, müsâfeha ediniz!"** buyurdu."[538]

Hazret-i Berâ bin Azib anlattı: "Peygamber efendimiz, **"İki Müslüman karşılaşıp ve müsâfeha ederlerse, onlar, daha birbirlerinden ayrılmadan önce mağfiret olunurlar!"** buyurdu.

" ki Müslüman kar ıla ıp selâmla ır ve müsâfeha ederlerse, onlar, daha birbirlerinden ayrılmadan önce ma firet olunurlar!"
Hadîs-i şerîf

Kâinâtın efendisi, daima düşünceli idi. Kendisinin susması, konuşmasından uzun sürerdi. Resûlullah, lüzumsuz yere konuşmazdı. Söze başlarken de, sözü bitirirken de, Allah'ın ismini anardı.

Konuşurken, kısa ve özlü kelimelerle konuşurdu. Resûlullah'ın sözleri, hep gerçek ve yerinde idi. Resûlullah konuşurken, ne fazla, ne de, eksik söz kullanırdı.

Kimsenin gönlünü kırmaz, kimseyi hor görmezdi.

Resûlullah efendimiz, dünya için, dünya işleri için kızmazdı. Fakat, bir hak çiğnenmek istenildiği zaman, onun hakkını almadıkça, hiçbir şey, kızgınlığının önüne geçemezdi.

Kendi şahsı için asla kızmaz ve öc almazdı. Bir şeye işaret edeceği zaman, parmağı ile değil, bütün eli ile işaret ederdi. Hayret ve taaccüp ettiği zaman, elinin duruşunu, tersine çevirir, yâni avucu göğe doğru ise, onu, yere doğru, yere doğru ise, göğe doğru çevirirdi. Konuşurken, el hareketi yapar, mübârek sağ elinin avucunu, sol elinin baş parmağının iç tarafına vurur dururdu. Kızdığı zaman, kızgınlıktan hemen vazgeçer ve kızgınlığını belli etmezdi.

Neşelendiği, ferahlandığı zaman, mübârek gözlerini yumardı. En fazla gülmesi, gülümsemekti. Gülümserken de, mübârek ağzındaki mübârek dişleri, inci taneleri gibi görünürdü.[539]

Güzel işlerde sağ yanın severdi eyleyip takdim.
Vuzu'ya olsa ya'lbise şitâban ol kerem-kânı.

Yatırdı sağ yanı üzre yüzü müstakbelü'l-kıble.
Ederdi her nefeste gaybı seyrân ol kerem-kânı.

Firâşı sahtiyan idi içi lif yasdığı dahî
Gece yatsa az uyurdu o yakzân kerem-kânı.

Uyurdu gözleri hiç uyumazdı gönlü dostuyla.
Ezelden hüsnüne olmuştu hayrân ol kerem-kânı.

---

537 ***Müsafehâ (tokalaşmak):*** *İki Müslümanın, sağ elin avuç içlerini birbirine yapıştırıp, iki baş parmağın yanlarını birbirine değdirerek el sıkışması.*
538 İbni Mâce, "Edeb", 15; Ebû Ya'la, Müsned, IV, 197.
539 Kâdî İyâd, Şifâ-i şerîf, 132; Süyûtî, Evsaf-un Nebî, s, 85.

Peygamber Efendimizin yatması, uyuması

Peygamber efendimiz, döşeğinde uyumak istediği zaman, mübârek sağ yanının üzerine yatar, mübârek sağ elini, mübârek sağ yanağının altına koyar, sonra da:

"Allahım! Kendimi, sana teslîm ettim. Yüzümü, sana çevirdim. İşimi, sana ısmarladım. Sırtımı, sana dayadım. Ben, senin azabından korkar, rahmetini umarım. Senin rahmetinden başka sığınılacak yok, senin azabından başka korunulacak yoktur. Ancak, senin rahmetine sığınılır ve ancak, senin rahmetinle kurtulunur. Ben, senin indirmiş olduğun kitabına ve göndermiş olduğun Peygamberine inandım.

Ey Rabbim! Yanımı, senin isminle yere koydum. Eğer, ruhumu tutar, alıkorsan, ona, rahmetinle muamele et! Eğer, onu, salarsan, sâlih kullarını koruduğun gibi, onu da, koru!

Allahım! Ben, senin isminle ölür, senin isminle dirilirim. Bizi yediren, içiren, her ihtiyacımızı karşılayıp gideren, bizi barındıran, sığındıran Allahım! Sana sonsuz kerre hamd ederim. Nice kişiler var ki, kendilerinin ne ihtiyaçlarını karşılayanları var, ne de, barındıranları! Allahım! Kullarını, huzûrunda topladığın günde, azabından beni, koru!

Allahım! Evvel, sensin! Senden önce olan hiçbir şey yoktur! Âhir, sensin! Senden sonra olan hiçbir şey yoktur! Zahir, sensin! Senden başka hiçbir şey yoktur!" diye duâ ederdi.

Uykudan uyandığında: **"Başka ilâh yok, ancak, sen varsın! Seni, tesbih ve tenzih ederim. Allahım! Günâhlarımı, mağfiret etmeni ve rahmetini dilerim. Hamd olsun O Allaha ki, bizi, öldükten sonra diriltti. Kıyâmet günü, dönüşümüz de, O'na olacaktır"**[540] dedikten sonra; **"Allahım! İlmimi artır! Bana doğru yolu gösterdikten sonra, kalbimi kaydırma! Yüce katından, bana bir rahmet de ihsân buyur! Çünkü, mağfireti en çok olan, sensin!"** diyerek duâ buyururlardı.

Hazret-i Berâ bin Azib anlatır: Kâinâtın efendisi bana, **"Yatacağın yere vardığın zaman, namaz için abdest aldığın gibi, abdest al! Sonra, sağ yanının üzerine yat ve sonra "Allahım! Kendimi, sana teslîm ettim. Yüzümü, sana çevirdim. Sırtımı, sana dayadım. Ben, senin azabından korkar, rahmetini umarım. Senden, senin rahmetinden başka sığınılacak yok, senin azabından korunulacak, yok! Ancak, senin rahmetine sığınılır ve ancak, senin rahmetinle kurtulunur. Ben, senin indirmiş olduğun kitabına ve göndermiş olduğun Peygamberine inandım!" de! O gece ölürsen İslâm fıtratı üzere ölürsün. Kim, bunu söyler de, o gece de ölürse, İslâm fıtratı üzere ölür!"** buyurdu.

Peygamber efendimiz, **"Sizden biriniz, geceleyin döşeğinden kalktıktan sonra tekrar ona dönüp yatacağı zaman, onu üç kerre çırpsın. Çünkü, kendisinden sonra neler olduğunu, nelerin gelip yatak üzerinde yerini aldığını bilemez"** buyurmuştur.

Eshâb-ı Soffa'dan Abdullah bin Tahfe "radıyallahü anh" anlatıyor, "Ben, seher vakti Mescidde karnımın yâni yüzümün üzerine yatmış uyurken, birisi bana ayağı ile dokundu.

- Kim bu, diye sordu.

- Ben, Abdullah bin Tahfe'yim, dedim.

---

540 Tirmizî, Şemâil-i şerîf, 281.

Bir de, ne göreyim! Kâinâtın efendisi, imiş! Hemen toparlandım.

- "Bu, yüce Allahın, en sevmediği bir yatıştır!" buyurdu.[541]

Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, abdestsiz yere basmazdı.

Resûlullah efendimizin, helâya çıkıp da, abdest almadığı görülmemiştir.

"Allahü teâlânın ahlâkı ile huylanınız!
Hadîs-i şerîf

Peygamber efendimizin yürüyüşü

Hazret-i Hind bin Ebî Hâle, şöyle anlatır: "Kâinâtın efendisi, yürürken, ayaklarını, yerden canlıca kaldırır, iki yanına salınmaz, adımlarını, geniş atar, yüksek bir yerden iner gibi önüne doğru eğilir, vakâr ve sükunetle, rahat yürürdü.

Bakmak istediği, bakacağı tarafa, tamamiyle dönerek bakardı.

Etrafına gelişi güzel bakınmazdı.

Yer yüzüne bakışı, semaya bakışından uzundu.

Yer yüzüne bakışı da, göz ucu ile idi.

Yürürken, Sahabilerinin gerisinde yürürdü.

Birisiyle karşılaştığı zaman, önce, kendisi selâm verirdi."

Ebû Hüreyre hazretleri de şöyle anlatır: "Yürüyüşte, Kâinâtın efendisinden daha hızlı bir kimse görmedim. Yürürken, yeryüzü, sanki O'nun ayağının altında dürülürdü! Biz, ardından yetişmek için kendimizi son derecede zorlar, sıkardık. Kâinâtın efendisi ise, yürürken, kendisini hiç sıkmazdı."[542]

Peygamber Efendimizin oturuşu

Çok zaman diz çökerek otururdu. Kurfusa biçiminde yâni dizlerini dikip, etrafına kollarını sararak oturduğu da görülmüştür.[543] Hiçbir zaman ayaklarını meclisinde bulunanlara doğru uzatmazdı. Umumiyetle kıbleye müteveccih otururlardı.

Yanlarına gelen misafirlerin altına çoğu zaman sırtlarındaki abayı serer ve oturturlardı. Bazen de misafirlerine kendi minderlerini verirlerdi.

Hanzala bin Hızyem; "Peygamber efendimize gittiğimde, kendisini bağdaş kurup oturmuş gördüm" diye anlatmıştır.

Câbir bin Semüre de, Peygamber efendimizin, sabah namazını kıldığı zaman, güneş doğuncaya kadar namazgâhında bağdaş kurup oturduğunu bildirmiştir.

Şerid bin Süveyd der ki "Peygamber efendimiz, bana uğramıştı. O sırada, sol elimi arkama koymuş, elimin yarı avucu üzerine dayanmış bir hâlde oturuyordum. Kainatın efendisi, **"Sen, gazaba uğrayanların** (Yahudilerin) **oturuşu ile mi oturuyorsun?"** buyurdu.

541 Ahmed bin Hanbel, Müsned, I, 262; V, 426; Süheylî, Ravdü'l-ünf, VIII, 16.
542 Tirmizî, "Menâkıb", 12; Ahmed bin Hanbel, Müsned, II, 350; İbni Sa'd, Tabakât, I, 380; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, III, 267; Begâvî, Envâr, I, 352; Kastalanî, Mevâhib-i ledüniyye, I, 282.
543 Ebû Dâvûd, "Edeb", 25.

Ebû Cuhayfe anlatır: Peygamber efendimiz, **"Ben, bir şeye dayandığım hâlde, yemek yemem"** buyurdu.[544]

Murabba' otururdu ya diz üzre, ya dikerdi diz
Dolu âdâb idi peydâ vü pinhân ol kerem-kânı

Yeyip üç parmağıyla hem yalardı ânı lezzetle
İçerdi üç nefesde âb-ı reyyân ol kerem-kânı

Severdi bâl-ü helvâ hem kabak sirke tirit ammâ
Doyunca yememişti arpadan nân ol kerem-kânı

Mübârek karnına taş bağlar idi gâhi açlıktan
Fuâdım olmasın deridi lerzân ol kerem-kânı

Saâdet-hânesinde nice aylar yanmaz idi od
Kanâatle yer idi temr-ü rummân ol kerem-kânı

Peygamber Efendimizin yemesi ve içmesi

Peygamber efendimiz, buyurdular ki:

"Yemeğin bereketi; yemekten önce abdest almakta, yemekten sonra da, el yıkamaktadır!"[545]

"Kim, elindeki et, yağ kokusunu, bulaşığını yıkamadan uyur da, kendisinin başına bir şey gelecek olursa, kendisinden başkasını suçlamasın!"

"Yemeğin bereketi, ortasındadır! Sizden biriniz, yemek yiyeceği zaman tabağın ortasından değil, kenarından yesin. Çünkü bereket, onun ortasına iner."

Hazret-i Âişe vâlidemiz bildirir: **"Kâinâtın efendisi, "Sizden biriniz, yemek yiyeceği zaman, 'Bismillâhirrahmânirrahîm' desin, yüce Allah'ın ismini ansın. Yemeğe başlamadan önce, bunu söylemeyi unutursa, 'Yemeğin evveli ve âhiri için 'Bismillâhirrahmânirrahîm' desin"** buyurdu.[546]

Ümeyye bin Mahşi'nin bildirdiğine göre; adamın biri, Besmele çekmeksizin yemek yiyordu. Peygamber efendimiz, onun Besmele çekmediğini anlamış ve; "**Yemeğin evveli ve âhiri için 'Bismillâhirrahmânirrahîm' de**" buyurmuştu. O kimse de **"Bismillâhirrahmânirrahîm"** deyince, Peygamber efendimiz gülümsediler ve, **"Şeytan, seninle birlikte yemeye devam ediyordu. Sen, yüce Allah'ın ismini anınca, şeytan karnında bir şey bırakmayıp kustu!"** buyurdu.

Hazret-i Abdullah bin Ömer'in bildirdiğine göre: Peygamber efendimiz, **"Sizden biriniz, yemek yiyeceği zaman, sağ eli ile yesin. Bir şey içeceği zaman da, yine sağ eli ile içsin. Çünkü, şeytan, sol eli ile yer ve sol eli ile içer!"** buyurmuştur.[547]

Seleme bin Ekvâ'nın, babasından bildirdiğine göre: Peygamber efendimiz, Eşca' kabîlesinden Büsr bin Raiyül'ir diye anılan bir adamın, yanında, sol eli ile yemek yediğini görünce, ona **"Sağ elinle ye!"** buyurdu. Adam "Buna gücüm yetmiyor, sağ elimle yiyemiyorum!" diyerek yalan söyledi. Peygamber efendimiz, **"Gücün yetmesin! Bunu, sağ eli ile yemekten, ancak, kibir ve gururu men etmektedir!"** buyurdu. Bundan

544 Tirmizî, Şemâil-i şerîf, 164; Kâdî İyâd, Şifâ-i şerîf, 86.
545 Tirmizî, "Et'ime", 39.
546 Ebû Ya'la, Müsned, XIII, 62; Şemseddin Şâmî, Sübülü'l-Hüdâ, VII, 170.
547 Müslim, "Eşribe", 142; Ebû Dâvûd, "Et'ime", 20; İmâm-ı Ahmed, Müsned, II, 8, 33; Beyhekî, Sünen, II, 43.

sonra, adam, bir daha elini ağzına kaldıramaz oldu![548]

Peygamber efendimiz, **"Aziz ve Celil olan Allahü teâlâ, yenilecek bir şeyi yeyip veya içilecek bir şeyi içip de, bundan dolayı kendisine hamd eden kulundan, muhakkak, razı olur!"** buyururdu.

Peygamber efendimiz, toprak üzerinde oturur, yemeğini de, yerde yerdi. **"Ben, kulun oturduğu gibi oturur, kulun yediği gibi yerim. Ben, ancak, bir kulum! Sünnetimden yüz çeviren, benden değildir!"** buyururdu.[549]

Ömer bin Ebî Seleme der ki: Ben, Kâinâtın efendisinin terbiyesi altında bulunan bir çocuktum. Yemek yerken, elim, yemek kabının içinde dolaşırdı. Kâinâtın efendisi, bana **"Ey oğul! Besmele çek. Sağ elinle ye! Önünden ye!"** buyurdu.[550] Bundan sonra, hep böyle yemeğe devam ettim.

"Sizden biriniz, yemek yiyece i zaman, sa eli ile yesin. Bir ey içece i zaman da, yine sa eli ile içsin. Çünkü, eytan, sol eli ile yer ve sol eli ile içer!"
Hadîs-i şerîf

Peygamber efendimiz, hiçbir yemeği hor görmemiş, yermemiştir. Hiçbir nîmeti, ne hoşuna gittiği için över, ne de hoşlanmadığı için yererdi. Bir yemeği, arzu ederse, yer, arzu etmezse, bırakır, susardı. En ufak nimete bile saygı gösterir, hiçbir nimeti yermezdi.

Resûlullah efendimiz, şunu yapın bunu yapın demezdi. Mevcut ne varsa onu yerdi.

Hazret-i Âişe vâlidemiz anlatır: Peygamber efendimiz, bana gelir, **"Yanında yiyecek var mı?"** diye sorardı. "Hayır!" derdim. Bunun üzerine **"Öyle ise, ben, oruçluyum!"** buyururdu.[551]

Hazret-i Âişe vâlidemiz anlatır: "Peygamber efendimizin Medîne'ye gelişinden vefâtına kadar ev halkı, üç gece ard arda buğday ekmeğiyle karınlarını doyurmamıştır.[552] Çoğu zaman, yedikleri arpa ekmeği ile hurmadan ibaret olup, bunlar da fazla miktarda değildi. Peygamber efendimizin bir günde, karnında iki çeşid yemek bir araya gelmemiş, mübârek karnını hurmayla doyurduğu zaman ekmekle doyurmamış, ekmekle doyurduğu zaman da, hurmayla doyurmamıştır. İşte, beni ağlatan da budur."[553]

Peygamber efendimiz; helvayı ve balı, ekmek tiridini, hurma tiridini sebze yemeklerini severdi. Efendimize süt getirilip sunulduğu zaman "**Sütte iki bereket vardır"** buyururdu.[554]

Abdullah bin Abbâs anlatır: "Ben, Halid bin Velid ve Kâinâtın efendisi ile birlikte teyzem Meymune bint-i Hâris'in evine vardık.

Teyzem "Size süt ikram edeyim mi?" diye sordu.

548 Beyhekî, Sünen, II, 45.
549 İbni Sa'd, Tabakât, I, 381.
550 Tirmizî, Şemâil-i şerîf, 204.
551 Tirmizî, Şemâil-i şerîf, 196.
552 Nesaî, "Dahâya", 37; Ahmed bin Hanbel, Müsned, VI, 42; Beyhekî, Sünen, II, 487; Beyhekî, Şu'ab-ül-îmân, II, 166; Gazâlî, İhyâ, II, 877.
553 Buhârî, "Et'ime", 41; Müslim, "Zühd", 39; Ahmed bin Hanbel, Müsned, VI, 71; Tirmizî, Şemâil-i şerîf, 366; Kastalânî, Mevâhib-i Ledünniyye, 306.
554 İbni Sa'd, Tabakât, I, 393.

Kâinâtın efendisi **“Olur!”** buyurdu.

Teyzem gitti, bir kabla süt getirdi. Kâinâtın efendisi, alıp ondan içti. Ben, Kâinâtın efendisinin sağında idim. Halid bin Velid solunda bulunuyordu. Resûlullah efendimiz sütten artanını bana verip;

“Sen iç. İstersen tercihen Halid’e ikram et” buyurdu.

“Ben, senin artığını içmekte, hiçbir zaman hiçbir kimseyi kendime tercih etmem” diye arz edince, Resûlullah efendimiz;

“Allahü teâlânın bir yiyecek yedirdiği kimse; (Allahümme barik lena fihi ve et’amnâ hayran minhü / Allah’ım! Sen, bu yemekte bizim için bereket ihsân et! Bize, ondan daha hayırlısını da yedir!) **desin!**

Allahü teâlânın, süt içirdiği kimse de, (Allahümme barik lena fihi ve zidnâ minhü / Allah’ım! Sen, bu sütte bizim için bereket ihsân et ve ondan, bize ihsânını artır) **desin! Çünkü, yiyeceğin, içeceğin yerini, sütten başka bir şey tutar değildir”** buyurdu.[555]

Medîneli Müslümanlar, hurmalarının ilk çıkanını, turfandasını gördükleri zaman, onu, Peygamber efendimize getirirler, Resûlullah efendimiz de, eline alıp bereket duâsı yaptıktan sonra, gördüğü çocuklardan en küçüğünü çağırır verirdi. **“Bir evde hurma bulunmazsa, o evin halkı açtır”** buyururdu.

Peygamber efendimiz, yemeğin dibinde kalanını yemeyi sever. **“Her kim, bir tabakta, kabta yemek yedikten sonra onu sıyırırsa, o, onun için istiğfar eder!”** buyururdu.

Peygamber efendimizin, şöyle buyurdukları da, bildirilir: **“Ey Ebû Zer! Et pişirdiğin zaman, onun suyunu çoğalt da, komşularını gözet, ondan, onlara da, paylaştır.”**[556]

“Komşusu, aç olduğu hâlde, karnını doyuran kimse, kâmil mü’min değildir!”

“Allah’a ibâdet ediniz! Yemek yediriniz! Selâmı yayınız ki, Cennetlere giresiniz!”[557]

“Bir kişinin yemeği, iki kişiye yeter. Üç kişinin yemeği, dört kişiye yeter. Dört kişinin yemeği, sekiz kişiye yeter!”[558]

Hazret-i Esmâ bint-i Ebî Bekr şöyle anlattı: Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz pişen yemeğin kaynamasını ve dumanı geçinceye kadar örtülü bulundurulmasını tavsiye ederler ve, **“O, en büyük berekettir!”** buyururlardı.

Resûlullah efendimiz, Mekke’nin fethinde Amcası Ebû Tâlib’in kızı Hazret-i Ümmühânî’nin evine varmıştı. Ona, **“Yanınızda, yiyecek bir şey var mı?”** diye sordu. Hazret-i Ümmühânî, “Hayır! Yalnız, kurumuş ekmek kırıntıları ve sirke var! Fakat, bunları, sana sunmağa hayâ ederim!”[559] dedi. Peygamber efendimiz, **“Onları, getir. Suyun içine ufala. Tuz da, getir!”** buyurdu. Sirkeyi, onun üzerine döküp yedikten sonra yüce Allah’a şükretti ve, **“Ey Ümmühânî! Sirke, ne güzel katıktır! Sirkesi bulunan bir**

---

555 Ebû Dâvûd, “Eşribe”, 21; Ahmed bin Hanbel, Müsned, I, 284; İbni Sa’d, Tabakât, I, 397; Tirmizî, Şemâil-i şerîf, 220.

556 Tirmizî, “Et’ime”, 30; Ahmed bin Hanbel, Müsned, V, 149; Beyhekî, Sünen, II, 232.

557 Hâkim, Müstedrek, III, 14; Beyhekî, Sünen, II, 259; Heysemî, Mecma’uz-zevâid, V, 29.

558 İbni Mâce, “Et’ime”, 2; Taberânî, Mu’cemü’l Kebîr, XII, 320.

559 Tirmizî, “Et’ime”, 35; Hâkim, Müstedrek, IV, 59; İbni Asâkir, Tarih-i Dımeşk, IV, 243; Tirmizî, Şemâil-i şerîf, 181; Kastalanî, Mevâhib-i ledüniyye, 307; Süyûtî, Evsaf-un Nebî, 91.

ev, katıktan mahrum sayılmaz!” buyurdu.

Ekmeği katıksız olarak veyâ hurma ile, sirke ile, meyva ile, çorba ile veyâ zeytin yağına batırıp yerdi. Tavuk, tavşan, deve, ceylan, balık ve pastırma etleri ve peynir de yerdi. Etin kol tarafını severdi. Elleri ile tutup ısırarak yerdi. (Bıçakla kesip yemek de câizdir.) Ekseriyâ süt veyâ hurma yerdi.

Yiyeceklerden; koyun etini, et suyunu, kabağı, tatlıları, balı, hurmayı, sütü, kaymağı, karpuzu, kavunu, üzümü ve hıyarı severdi.[560]

Suyu yavaş yavaş, **“Besmele”** ile başlayarak üç yudumda içer, sonunda; **“Elhamdülillah”** der ve duâ ederdi.

Peygamber efendimiz, Büyutüssukya’dan getirilen tatlı sudan içerdi. Büyutüssukya’daki su, Medîne’ye iki günlük yerde idi.[561] “İçeceklerin hangisi daha lezzetlidir?” diye sorulduğu zaman, Peygamber efendimiz, **“Tatlı ve serin sudur!”** buyurmuştur.[562]

Peygamber efendimiz, **“Sizden biriniz, bir şey içerken, kabın içine solumasın!”** buyururdu. Yenileceklerin ve içileceklerin içine solunmasını yasakladığı gibi altın ve gümüş kabların içinde yeyip içmeyi de yasaklardı.

Peygamber efendimiz, su içerken, bir bardak suda iki üç kere nefes alır ve; **“Bu, daha yararlı ve daha kandırıcıdır.”** Ve, **“Sizden biriniz, bir şey içeceği zaman, bir solukta içmesin.”** Ve, **“Develer gibi, bir solukta içmeyiniz! İki veya üç solukta içiniz! İçeceğiniz zaman “Bismillah!”, ağzınızı su kabından kaldırdığınız zaman da “Elhamdülillah!” deyiniz!”** buyururdu.[563]

Hazret-i Nevfel bin Mu’âviye anlatır: “Kâinâtın efendisi, bir şey içerken üç kerre nefes alırdı. Evvelinde yüce Allah’ın ismini anar, **“Bismillâhirrahmânirrahîm”** der, sonunda da, **“Elhamdülillah”** diyerek hamd ederdi.”[564]

Ebû Ümâmet-ül Bahilî’nin bildirdiğine göre: Peygamber efendimiz buyurdu ki; **“Aziz ve Celil olan Rabbim, bana “Mekke vâdisini altın yapmayı” teklif buyurunca, ben de; “Hayır! Yâ Rab! Bir gün tok olayım, bir gün de, aç olayım. Aç olduğum zaman, sana niyazda bulunayım ve seni zikr edeyim. Tok olduğum zaman da sana hamd edeyim, şükredeyim dedim.”**[565]

Yeme ve içme bilgisini öğrenmek, ibâdet bilgisini öğrenmekten önce gelir.

Yemekten önce ve yemekten sonra el yıkamak ve sağ el ile yemek ve sağ el ile içmek Resûlullah’ın âdetiydi. Yemek-

“Kom usu, aç oldu u hâlde, karnını doyuran kimse, kâmil mü’min de ildir!”
Hadîs-i şerîf

560 Gazâlî, İhyâ, II, 884.
561 Ahmed bin Hanbel, Müsned, VI, 100; Hâkim, Müstedrek, IV, 154.
562 İbni Sa’d, Tabakât, I, 391.
563 Tirmizî, “Eşribe”, 13; Taberânî, Mu’cemü’l Kebîr, XII, 166; Beyhekî, Şu’ab-ül-îmân, V, 116.
564 Tirmizî, Şemâil-i şerîf, 228; Süyûtî, Evsaf-un Nebî, 100.
565 İbni Sa’d, Tabakât, I, 381; Şemseddin Şâmî, Sübülü’l-Hüdâ, VII, 75.

ten evvel el yıkarken, önce gençler, yemekten sonra, önce yaşlılar yıkar.[566]

Tabağın kenarından yemek, kendi önünden yemek, sağ ayağı dikip, sol ayak üstüne oturmak Resûlullah'ın sünnetidir.

Çok sıcak şey yimemeli ve koklamamalıdır.

Yerken hiç konuşmamayı Peygamber efendimiz uygun görmezdi. Ateşe tapanların adetidir. Neş'eli konuşmalıdır.

Tuz ile başlamak ve bitirmek Resûlullah'ın sünnetidir ve şifâdır.

İslamiyette, önce çıkan bid'atten biri, doyuncaya kadar yemektir.

Hergün et yemek, kalbe sıkıntı verir. Melekler sevmez. Eti az yemek ise ahlakı bozar. Sofra, yani yaygı üstünde yemek ve bunu yere sermek hoş olur. Sofra, deriden olurdu. Bitkisel yemek çok iyidir. Nebati yemek bulunmıyan sofra akılsız ihtiyara benzetilmiştir.

İmâm-ı Ca'fer-i Sadık, "Malı ve evladı çok olmak istiyen bitkisel yemek çok yisin!." buyurmuştur. Önce sofraya oturmalı, yemeği sonra getirmelidir. Peygamberimiz, **"Ben kulum. Kullar gibi, yere oturup yirim"** buyurdu.[567]

Acıkmadan yememeli, doymadan kalkmalı [çok yememeli], şaşacak şey olmadan gülmemelidir.

Peygamber efendimiz, **"İyiliklerin başı açlıktır. Kötülüklerin başı tokluktur"** buyururdu. Yemeğin tadı, açlığın çokluğu kadar artar. Tokluk, unutkanlık yapar. Kalbi kör eder, alkollü içkiler gibi, kanı bozar. Açlık, aklı temizler, kalbi parlatır.

Fasıklarla, kötü kimselerle birlikte yememeli, içmemelidir.

Kaynar yemekleri, örtülü olarak soğutmalıdır.

Resûlullah efendimiz, **"Sağ el ile yiyiniz. Sağ el ile içiniz"** buyururdu. Üç parmakla yemek sünnetdir. Peygamber efendimiz, **"Yâ Alî! Taâmı üç parmağın ile ye ki, şeytân iki parmağı ile yer"** buyurdu. **Peygamberimiz, ekmeği sağ eli ile alır, sonra karpuzu sol eli ile yerdi.** Ekmeği bir eli ile değil, iki eli ile koparmalıdır.[568]

Lokma küçük olmalı ve iyi çiğnenmelidir. Sağına, soluna, havaya bakmamalı, lokmasına ve önüne bakmalıdır. Ağzını çok açmamalıdır. Sofrada elini, üstüne, başına sürmemelidir. Öksüreceği ve aksıracağı zaman, başını geriye çevirmelidir.

Çağırılmayan sofraya oturmamalıdır. Sofrada herkesten çok yememelidir. Karnı doyunca, bunu günâh işlemekte kullanmamak için duâ etmelidir. Bunun kıyâmetteki hesabını düşünmelidir. İbâdet yapmaya kuvvetlenmek niyeti ile yimelidir. Aç iken de, yavaş yavaş yimelidir. Önce büyükler başlamalıdır. Üçten çok "ye" diyerek, kimseye sıkıntı vermemelidir.

Resûlullah efendimiz az yer çok yememek üzerinde çok dururdu. **"İnsan kalbi, tarladaki ekin gibidir. Yemek, yağmur gibidir. Fazla su, ekini kuruttuğu gibi, fazla gıda kalbi öldürür. Çok yiyeni, çok içeni Allahü teâlâ sevmez"** buyururdu.

Resûlullah, midenin üçte birinin yemeklere, üçte birinin içeceklere ayrılmasını tavsiye buyururdu. Üçte birinin hava payı, yâni boş olması en aşağı derecedir. En iyi derece, az yemek ve az uyumaktır. Çok yemek, hastalıkların başı, az yemek ilacların başıdır.

---

566 Müslîm, "Eşribe", 142; Ebû Dâvûd, "Et'ime", 20; Ahmed bin Hanbel, Müsned, II, 8, 33; Beyhekî, Sünen, II, 43; Kastalanî, Mevâhib-i ledüniyye, I, 315.

567 İbni Sa'd, Tabakât, I, 381; Kâdî İyâd, Şifâ-i şerif, 86.

568 Müslim, "Eşribe", 142; Ebû Dâvûd, "Et'ime", 20; Ahmed bin Hanbel, Müsned, II, 8, 33; Beyhekî, Sünen, II, 43; Kastalanî, Mevâhib-i ledüniyye, I, 315.

Misafir, ev sahibinden tuz ile ekmekten başka şey beklememelidir. Ev sahibi, misafire lokma uzatmalıdır. Eline su dökmelidir. Misafirin sevdiği şeyi, ağzına vermelidir. Temiz yere düşürdüğünü alıp ona vermelidir. Kirlendi ise, kediye ve başka hayvanlara bırakmalıdır. Böyle evin bereketi artar. Torunlarına bile ulaşır. Yere düşenler toplanmazsa şeytan yer.

Kapta kalanı sıyırıp, yemek sünnettir. Hoşaf, ayran gibi şey artığına su koyup, çalkalayıp içmek çok sevabdır. Tabakta, bardakta artık bırakmak caizdir. Resûlullah, mü'minin artığını yimesini severdi.

Yemekten sonra dişleri misvâk ile kürdanla temizlemek Resûlullah'ın sünnetidir. Temizliktir. Temizlik îmânı kuvvetlendirir. Yemekten sonra ev sahibine, bereket, rahmet ve mağfiret ile duâ edilir. Sonra, gitmeye izin istenir. Yemeğe dâvet edilir.

Yemekte korkunç ve iğrenç şeyler söylememelidir. Ölümden, hastalıktan, bahsetmemeli. Sofraya gelen yemeklere bakmamalıdır. Bir lokmayı yutmadan önce, ikinciyi eline almamalıdır. Yemek arasında, birşey için, hattâ namaz için, sofradan kalkmamalıdır. Namazı önce kılmalıdır.

Eğer, hazırlanmış yemekler soğuyacak veya bozulacak ise ve namaz vakti, yemekten sonra kılmaya elverişli ise, namazdan önce yemelidir. Yemek kaldırıldıktan sonra, sofradan kalkmalıdır. Yol üstünde, ayakta, yürürken yimemelidir.

Ağzında, elinde et, yemek kokusu varken yatmamalıdır. Çocukların elini de yıkamalıdır. Tok iken yatmamalıdır. Gıda maddelerini, lüzumu kadar ölçerek almalı, ölçüsüz, çok almamalıdır. İsraf olur. Yiyecek ve içecek kapları, kapaklı olmalıdır. Nehirden, havuzdan eğilip, ağız ile içmemelidir. İbrik, desti ağzından da içmemelidir. Fincanın, bardağın kırık yerinden içmemelidir.

Yazın, serin içmelidir. **Resûlullah serin şerbet içmesini severdi.** Zemzem ayakta içilebilir. Yolcu, her suyu ayakta içebilir denildi. Aç karna su içmemelidir. Suyu yavaş yavaş emerek içmelidir.

Resûlullah efendimiz keşkek yemeğini severdi. Herise, yâni keşkek pişirmesini, Peygamber efendimize, Cebrâil aleyhisselâm öğretti. Herise, insanı çok kuvvetlendirir. Bütün Peygamberler arpa ekmeği yemiştir. Resûlullah kabak tatlısını ve mercimek çorbasını, av etini ve koyun etini severdi. Koyunun kol ve göğüs ve kürek tarafını severdi. Oğlağın kürek etini çok severdi. Oğlak etinin hazmı kolaydır. Herkes için uygundur.[569]

Erkek hayvan eti, dişiden ve esmer et beyazdan daha kolay hazm olur. Hazmının kolaylığı ve lezzeti bakımından koyunun eti, ineğin sütü daha iyidir. Av etlerinin en iyisi geyik etidir. Tavşan

“ yiliklerin ba ı açlıktır. Kötülüklerin ba ı tokluktur.”
Hadîs-i şerîf

569 Tirmizî, Şemâil-i şerîf, 188.

eti helâldir. Peygamberimiz yemiştir. İdrar söker, fazlası uykusuzluk yapar. Herkes için uygundur.

Kuş, piliç eti herkes için iyidir. Kümes hayvanlarından eti en iyi olanı tavuktur.

Peygamberimiz, **"Sirke, ne güzel yiyecektir"** buyurdu. Sirke, en faydalı yemektir. Hurma da yemektir. Yâni ekmek ile yenir. Üzüm, hem yemektir, hem de meyvedir. **Üzümü ekmekle yemek sünnettir. Hurmayı tek yemek sünnettir.**

Kuru üzüm, ceviz, badem yemek sünnettir. Balda şifâ vardır. Yetmiş Peygamber bala bereket ile duâ etmiştir. Resûlullah efendimiz, hurmayı çok severdi. Hurma ile kavun, karpuzu birlikte yerdi. Kavun, karpuz böbrekleri temizler, baş ağrısını giderir. Solucan düşürür. Gözlere kuvvet verir. **Pilav yerken salevât-i şerîfe okumalıdır.**

Peygamber efendimiz, baklayı kabuğu ile yemeyi medh etti. **"Habbetüssevda, yâni çörek otu derdlere devadır"** buyurdu. Cevizi peynirle yemek şifâdır. Bunları yalnız yemek zarardır. Bir şey ile beraber yimelidir. **Efendimiz, üzüm salkımını sol eline alır, üzümü sağ el ile yerdi.**[570]

Ayva, kalbden sıkıntıyı giderir. Her kavun, karpuz ve narda bir damla Cennet suyu vardır. Bir narı yalnız yimeli, bir damlası boş yere gitmemelidir. Nar, çarpıntıya iyidir. Mideyi kuvvetlendirir. Et kısmı ile birlikte sıkılıp içilirse, safra söker, pekliği giderir. İncir, kalbe ferahlık verir. Kuluncu, sindirim organı sancılarını giderir.

Yeşil hıyarı tuz ile yemek, cevizi hurma ile bal ile yemek Resûlullah'ın sünnetidir.[571] **Peygamberimiz, patlıcanı medhetti ve "Zeytin yağlı yapınız"** buyurdu.

Semizotunu da medh buyurdu. Kereviz, unutkanlığı giderir. İdrar söker. Kan ve süt yapar. Karaciğeri temizler. Harşef, ya'ni enginar, safra taşını eritir, kanı temizler, damar sertliğine iyi gelir. Ter kokusunu da giderir.

Bir memlekete gelenin, önce biraz çiğ soğan yimesi sıhhate iyidir. Soğan, mikroplara karşı koyma gücünü arttırır. Soğandan sonra kereviz yinirse, fena kokusunu giderir. Sedef otu yemekle de kokusu gider denildi. **Resûlullah'ın son yediği yemeğin içinde soğan vardı. "Soğan ve sarımsağı pişmiş olarak yiyiniz"** buyururdu. Bunların kokusundan melekler incinir. Turp, idrar söker. Hazmı kolaylaştırır.

Peygamber Efendimizin mübârek sakal ve saçları

Peygamber efendimizin mübârek saçları ve sakalının kılı çok kıvırcık ve çok düz değil, yaradılışta ondüle idi. Mübârek saçları uzundu. Önceleri kâkül bırakırdı, sonradan ikiye ayırır oldu. Mübârek saçlarını bâzen uzatır, bâzen de keser, kısaltırdı.

Resûlullah efendimizin mübârek saçlarının vasfı hakkında hazret-i Enes bin Mâlik'e, "Resûlullah efendimizin mübârek saçları nasıldı?" diye sorulduğunda, **"Çok kıvırcık değildi, çok düz de değildi. İkisi arasında ve orta derecede idi. Uzunlukta ve kısalıkta görünüşü, kulakları ile omzunun üstünün ortasında idi"** diye cevap verdi.[572]

İbn-i Abbâs hazretleri: **"Fahr-i âlem efendimiz mübârek saçlarını alnının üstüne salıverirdi. Sonradan mübârek saçlarını ayırır oldu"** demiştir.[573]

570 Gazâlî, İhyâ, II, 884.
571 Gazâlî, İhyâ, II, 884.
572 Buhârî, "Libâs", 68; Ebû Dâvûd, "Tereccül", 9; Tirmizî, Şemâil-i şerîf, 31; Süyûtî, Evsaf-un Nebî, 51.
573 İbni Sa'd, Tabakât, I, 430; Kastalânî, Mevâhib-i Ledünniyye, 279.

Âlimler buyurmuşlardır ki: “Saçı iki tarafa ayırmak Fahr-i Kâinât efendimizin sünnetidir. Zîrâ sonradan böyle eder olmuştu. Alnının üstüne salıvermek de caizdir, iki yana ayırmak da caizdir. Ama ayırmak daha üstündür.”

Hazret-i Âişe-i Sıddîka vâlidemiz buyurdu ki: “Peygamber Efendimizin mübârek saçı cümme’den yukarı ve vefre’den aşağı idi.”[574] **“Cümme”** diye omuz başlarına yetişen saça derler. **“Vefre”** diye de kulak yumuşağına yetişen saça derler. Velhasıl Hazret-i Âişe vâlidemizin rivâyeti üzere Resûlullah efendimizin mübârek saçının uzunluğu o kadardı ki, mübârek kulaklarının yumuşağından aşağı inmişti, ama omuzlarına varmamıştı. İkisinin ortasında idi.

Kadı Iyâd hazretleri buyurdu ki: “Bu zikrolunan rivâyetlerin bağdaştırılması şöyle olur: Mübârek kulakları tarafında olan saçları mübârek kulaklarının yumuşağına gelecek kadardı. Arkasında olan saçları ise mübârek omuzlarına yetişirdi.”

Şöyle de buyurmuşlardır: “Bâzı rivâyette kulağına kadar inmişti, bâzı rivâyette mübârek omuzuna kadar inmişti demelerinin sebebi şudur ki, bir zamanda öyle idi, başka bir zamanda ise böyle idi demektir. Rivâyetler hep doğrudur.

Peygamber efendimiz mübârek saçlarını bâzen uzatırdı, tâ omuz başlarına kadar inerdi. Bâzen de keserlerdi, mübârek kulaklarının yumuşağına, yahut ortalarına kadar gelirdi.

Erkeklerin başı kazımaları veya saçları uzatıp, tarayıp ikiye ayırmaları sünnettir. Duruma, âdete, zamana göre hareket etmelidir. Saçları bükmek, örmek mekrûhtur. Yüzünü, kadın gibi parlak yapmak, kadınlara benzemek için sakal kazıtmak, çeneyi kazıyıp, yanaklar üzerinde uzatmak harâmdır.

Resûlullah efendimizin mübârek sakalının vasfı hakkında Hazret-i Enes şöyle bildirir: Peygamber efendimizin mübârek sakalında çok az beyazlık vardı. Mübârek başında ve mübârek sakalında beyaz kıl, on yedi yahut on sekiz taneden fazla değildi.

Hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîk bir gün, “Ağardın, yâ Resûlallah” diye arz edince, **“Beni Hûd, Vâkıa, Mürselât, Nebe’** (Amme yetesâelûne) **ve Tekvîr** (İze’ş-şemsü küvviret) **sûreleri ağarttı”** buyurdu.[575] Yâni bu sûrelerde Cennet ve Cehennem hâlleri çok zikrolunmuştur. Ümmetimin hâli nice olur diye gam ve üzüntüyle saç ve sakalımı ağarttım, buyurdu.

Amr bin Şuayb buyurdu ki: “Resûlullah efendimiz mübârek sakalının eninden ve boyundan alırdı.

Tirmizi hazretlerinin bildirdiği hadîs-i şerîfte, Peygamber efendimiz, **“Bıyığını kısaltmayan kimse bizden değildir”** diye bu-

“So an ve sarımsa ı pi mi olarak yiyiniz.”
Hadîs-i şerîf

574 Ebû Dâvûd, “Tereccül”, 9; Tirmizî, “Libâs”, 21; İbni Mace, “Libâs”, 36; Ahmed bin Hanbel, Müsned, VI, 118; İbni Sa’d, Tabakât, I, 428.

575 Tirmizî, “Tefsîr-ül-Ku’rân”, 56; İbni Sa’d, Tabakât, I, 435; Tirmizî, Şemâil-i şerîf, 74; Süyûtî, Evsaf-un Nebî, 60.

yurmuştur.[576] Başka bir hadîs-i şerîfte de, **"Sakallarınızı çok eyleyin ve bıyıklarınızı iyice kesin"** buyurulmuştur.[577]

İbn-i Abdülhakîm, "Bıyığı iyice kesmeli ve sakalı kesmemeli. Bıyığı iyice kesmeden murad, kazımak değildir" buyurmuştur.

İmâm-ı Nevevî hazretleri, "Bıyık kesmekte uygun olan şudur ki, dudağın kenarı görününceye kadar kesmeli, ta dibinden kesmemeli, kısaltmalıdır" demiştir.

Âlimler bıyığın üstünü kırkıp iki yanından uçlarını sarkıtmayı kerih görmüşlerdir.

İbn-i Ömer şöyle anlatır: Resûlullah efendimize Mecusi topluluğu anlatıldı. Bunun üzerine Resûlullah efendimiz: **"Onlar bıyıklarının ucunu uzatırlar ve sakallarını tıraş ederler. O hâlde siz onlara muhalefet edin"** buyurdu.[578]

Ebû Ümâme: "Yâ Resûlallah! Kitap ehli sakallarını kırkarlar ve bıyıklarını uzatırlar" deyince, Resûlullah efendimiz, **"Siz bıyıklarınızın ucunu kırkın ve sakallarınızı çoğaltın"** buyurdu.

Âlimlerin bildirdiklerine göre, bıyıkları kırkarak, kaşlar kadar kısaltmak sünnettir.

Sakalı bir tutam uzatmak ve bir tutamdan fazlasını kesmek sünnettir.

Sakalı bir tutamdan kısa bırakmak da, sünnete uygun değildir. Sünnete uymak niyeti ile kısa sakal bırakmak bid'at olur. Harâm olur. Sakal bırakmak sünneti zevâiddir. Emri maruf için, nafaka temini için, fitne çıkmasını önlemek için, sakalı büsbütün tıraş etmek caiz ve lazım olur. Bunlar, sünneti terk etmek için özür olur. Fakat, kısa sakal bırakarak bid'at işlemek için özür olmazlar.

Peygamber Efendimizin giydiği elbiseler

Giymesi câiz olanlardan her bulduğunu giyerdi. Kalın kumaşdan ihrâm şeklinde dikilmemiş şeylerle örtünür, peştemal sarınır, gömlek ve cübbe de giyerdi. Bunlar pamukdan, yünden veyâ kıldan dokunmuşdu. Ekseriyâ beyâz, bâzen yeşil giyerdi. Dikilmiş elbise giydiği de olurdu. Cumâ ve bayramlarda ve yabancı elçiler geldikde ve cenk zamanlarında kıymetli gömlekler, cübbeler giyerdi. Elbiselerinin renkleri ekseriyâ beyâz olurdu. Yeşil, kırmızı ve siyâh olduğu da olurdu. Kollarını bileklerine kadar, mübârek ayaklarını baldırın yarısına kadar örterdi.

İmâm-ı Tirmüzî "rahime-hullahü teâlâ" **Şemâil-i şerîfe** kitâbında diyor ki, "Resûlullah, Kamîs, yâni gömlek giymeği severdi. Gömleğinin kolları, bileklerine kadar uzundu. Gömleğinin kollarında ve yakasında düğme yokdu. Ayakkabısı deriden olup, bir tasması ve iki kıbâlı vardı. Kıbâl, bir ucu tasmaya, diğer ucu, ön uca dikilmiş kayışdır. İki parmak arasından geçmekdedir.

Elbise ve ayakkabı giymekde âdete uyulur. Âdetden ayrılmak, şöhrete sebeb olur. Şöhretden kaçınmak lâzımdır. Mekke'ye girdiği zamanda, mübârek başında siyâh sarık sarılı idi."

Ekseriyâ beyâz, bâzen siyâh tülbenti başına sarık olarak sarıp, ucunu bir karış kadar iki omuzu arasına sarkıtırdı. Sarığı çok büyük ve pek küçük olmayıp, üçbuçuk metre kadar uzundu. Sarığını takkesiz sarar, bâzen sarıksız fitilli takke giyerdi.

Peygamber efendimizin bir tane **Hıbere** denilen pamuk ve keten ipliğinden dokunan çizgili, yollu Yemen kumaşından elbisesi vardı. Bu elbiseyi giymeyi çok severdi.

---

576 Kastalanî, Mevâhib-i ledüniyye, I, 280.
577 İbni Sa'd, Tabakât, I, 449; Kastalanî, Mevâhib-i ledüniyye, 280.
578 İbni Sa'd, Tabakât, I, 439; Kastalânî, Mevâhib-i ledüniyye, 281.

Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin beyaz bir elbisesi de vardı. Efendimiz, **“Elbiselerinizden, beyazını giyiniz! Dirileriniz, beyaz elbise, giysin. Ölülerinizi de, beyaz kefene sarınız! Çünkü, o, giyimlerinizin hayırlısı ve iyisidir!”** buyurdu.[579]

Peygamberimizin yeşil elbise giydiği de, görülmüştür. Hazret-i Ebû Rimse, Peygamberimizi, üzerine iki parça altlı üstlü, yeşil elbise giymiş olduğu hâlde, gördüğünü söyler.[580]

Peygamberimiz, alacalı **Hulle** de giyerdi. Hazret-i Berâ bin Azib, “Kırmızı (alacalı) Hulle denilen elbisesi içinde, saçları, kulak yumuşağına ulaşanlar arasında Resûlullah aleyhisselâmdan daha güzelini görmedim!” demiştir.[581]

Peygamberimizin Cumâ ve Bayramlarda, üzerine giydiği kırmızı bir Cübbesi vardı.

Peygamberimizin bir tane de, Yemen işi Cübbesi bulunuyordu. Peygamberimiz, yenleri (Kol ağızları) dar olan Şam işi bu Cübbeyi, seferlerde giyerdi.

Peygamberimiz, İran Şahlarının giydikleri Taylesan kumaşından yapılmış, yakasında atlastan bir parça, eteğinin ön ve arkadaki iki açık yanında ve yenleri üzerinde atlastan birer çevre kıvrıntısı bulunan bu Cübbeyi de savaşlarda düşmanlarla karşılaştığı sıralarda giyerdi. Hazret-i Âişe’nin vefâtına kadar yanında bulunan bu Cübbe’yi, ondan sonra, Esma bint-i Ebî Bekr almıştı. Peygamberimizin giymiş olduğu bu Cübbenin yıkantısiyle hastalar yıkanır, şifâ bulurdu.[582]

Dûmet-ül-cendel Gazâsı’nda alınan ganimetler arasında bir cübbe, Sevgili Peygamberimizin hissesine düşmüştü. Atkısı ve çözgüsü ibrişimden dokunmuş, atlas kumaştan yapılmıştı. İşleme yerlerine altın sırma ile hurma yaprakları işlenmişti Peygamber efendimiz, bu cübbeyi giyerek minbere çıkıp oturmuş, hiç konuşmadan minberden inmişti. Eshâb-ı kirâm, ellerini ona sürüyorlar, bakıyorlar, güzelliğine hayran oluyorlardı. Peygamber efendimiz, **“Siz, bunun güzelliğine mi şaşıyorsunuz? Bu, pek mi hoşunuza gitti?”** diye sordu. “Biz, bundan daha güzel bir elbise görmedik!” dediler. Peygamberimiz, **“Varlığım, kudret elinde bulunan Allaha yemin ederim ki Sa’d bin Muaz’ın Cennet’teki mendilleri, gördüğünüz şeyden daha güzel ve hoşturlar!”** buyurdu.

Peygamberimiz efendimiz, **“Şöhret ve gösteriş için elbise giyen kimse onu, bırakıncaya kadar Allah, ondan yüz çevirir! Kıyâmet gününde, ona zillet elbisesi giydirir!”** buyurmuşlardır.

“ öhret ve gösteri için elbise giyen kimse onu, bırakıncaya kadar Allah, ondan yüz çevirir! Kıyâmet gününde, ona zillet elbisesi giydirir!”
Hadîs-i şerîf

579 İbni Sa’d, Tabakât, I, 449.
580 Tirmizî, “Edeb”, 48; İbni Sa’d, Tabakât, I, 450; Tirmizî, Şemâil-i şerîf, 97; Ebû Nu-aym, Hilyet-ül-evliyâ, IX, 40.
581 İbni Sa’d, Tabakât, I, 450.
582 Kastalanî, Mevâhib-i ledüniyye, I, 327.

Ve yine; **“Şöhret ve gösteriş için elbise giyen kimseye, Kıyâmet gününde, Allah onun gibisini giydirir. Sonra da, onu, ateşle alevlendirir!”** buyurmuşlardır.

Hazret-i Sehl bin Sa’d der ki, “Resûlullah aleyhisselâma, bir kadın, dokuduğu kenarlı bir **bürde**[583] getirdi ve, “Yâ Resûlallah! Bunu, kendi elimle dokudum. Yüksek zâtınıza hediye olarak getirdim” dedi. Resûlullah efendimiz de hediyesini kabul buyurdular. Bu bürdeyi bürünmüş olarak yanımıza çıktılar. Cemâattan biri, ona elini sürüp “Yâ Resûlallah! Bu bürdeden daha güzeli olamaz! Bunu bana verir misiniz?” dedi. Resûlullah efendimiz, **“Olur!”** buyurdular. Mescidde bize sohbet buyurup nasihattan sonra eve döndüler ve bürdeyi paketletip o kimseye gönderdiler. Cemâat o kimseye, “Sen, hiç de, iyi etmedin! Resûlullah’ın giydiği ve ihtiyacı olduğu bir şeyi, kendisinden istedin! Sen de, bilirsin ki, Resûlullah aleyhisselâm, hiçbir istekliyi red etmez, boş çevirmez!” diyerek kınadılar. O kimse de, “Vallahi, ben bunu giymek için istemedim. Fakat, öldüğüm gün, kefenim olsun diye istedim!” dedi. Gerçekten de, o bürde, öldüğü gün, kefeni oldu.[584]

Peygamberimizin, yünlü siyah elbise giydiği de, olmuştur. Hazret-i Âişe vâlidemiz “Resûlullah aleyhisselâm için, siyah yünden bir elbise yapılmıştı. Onu, giyip terleyince, yünün kokusunu duydu. Hemen onu sırtından çıkarıp bıraktı. Çünkü O, yalnız güzel kokudan hoşlanırdı” demiştir.

Peygamber efendimiz, üstlerine giydikleri kaftanın eteğini ancak, bacağın yarısına kadar veya biraz daha aşağısına, topuklara kadar uzatmaya müsâade eder, topuklardan daha aşağılara, yâni yerde sürünecek kadar uzatmaktan men ederdi. Büyüklük taslamak için kaftanlarını yerde sürükleyen erkeklere, Kıyâmet gününde, yüce Allahın rahmet nazarıyla bakmayacağını buyururdu.

Peygamber efendimiz, bir gün hazret-i Câbir bin Süleym’e, **“Kaftanının eteğini, yarı bacağına kadar uzat! Bunu yapamazsan, topuklarına kadar uzat! Yerde sürüklenecek kadar uzatmaktan sakın! Çünkü bu, gurur alâmetidir. Allahü teâlâ ise, gururlanmayı sevmez!”** buyurmuştur.[585] Bunun için, Abdullah bin Ömer radıyallahü anh, kaftanını, bacaklarının yarısına kadar uzatırdı.

Peygamber efendimizin, tek kat pamuk ipliğinden dokunmuş bezden yapılmış gömleği vardı.

Hazret-i Âişe vâlidemiz anlatır: Peygamber efendimize, hazret-i Ebû Cehm, üzeri desenli bir seccade hediye etmişti. Peygamber efendimiz, bir gün bu seccadenin üzerinde namaz kılarken, mübârek gözleri desene takılmış, selâm verince, **“Bunu, Ebû Cehm’e götürünüz. Biraz önce, namazımda beni meşgûl etti. Bana, desensiz düz olanını getirsin”** buyurdu.

Medîne toprağı nemli çorak olduğu için bu seccade, Peygamber efendimizin vefâtında mübârek kabrinin tabanına serilmişti.

Veysel Karânî Hazretlerine gönderdikleri Hırka-i şerîfleri

Üveys bin Âmir Karnî radıyallahü anh, Tabiînin büyüklerindendir. Yemen’in Karn köyündendir.

---

*583 **Bürde:** Yemen işi, çubuklu, çizgili kumaş olup ihrâm gibi, bedene bürünülür. Aba ve hırkaya da, bürde denir.*

584 İbni Mâce, “Libâs”, 1; Ahmed bin Hanbel, Müsned, V, 333; İbni Sa’d, Tabakât, I, 454; Taberânî, eMu’cemü’l Kebîr, VI, 169; Beyhekî, Sünen, II, 346.

585 Ebû Dâvûd, “Libâs”, 27; Beyhekî, Sünen, II, 325; Kastalanî, Mevâhib-i ledüniyye, 321.

Müslüman olduktan sonra bütün ömrü boyunca sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellemin aşkı ile yanıp tutuşmuş, bir an bile Rabbini unutmamıştır. Kulluğunda o dereceye ulaşmıştır ki, her hâli, her hareketi ve her sözü insanlara ibret ve nasihat olmuştur. Kimseden incinmemiş ve kimseyi incitmemiştir. Onun en önemli vasfı, Peygamber efendimize aşkı, ibâdete canla başla devamı ve annesine saygısıdır. Annesine çok hizmet edip, hayır duâsını almıştır. Onun, Sevgili Peygamberimize bu muhabbeti ve İslâma bağlılığı, Efendimizin medhine sebeb olmuştur.

“Yemen tarafından rahmet rüzgârı esti ini duyuyorum.”
Hadîs-i şerîf

Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, zaman zaman mübârek yüzünü Yemen tarafına döndürür, **“Yemen tarafından rahmet rüzgârı estiğini duyuyorum”** buyururdu. **“Kıyâmette Allahü teâlâ Üveys suretinde yetmişbin melek yaratır ve Üveys’i onların arasında Arasat’a götürürler. Cennet’e gider ve Allahü teâlânın dilediği** (bildirdiği)**nden başka mahlûk hangisinin Üveys olduğunu bilmez.” “Ümmetimden bir kimse vardır ki, Rebî’a ve Mudar kabilelerinin koyunları kıllarının adedince kişiye kıyâmette şefâat edecektir”** buyurdu. Eshâb-ı kirâm: “Yâ Resûlallah, bu kimdir?” dediler. **“Allahın kullarından biri”** buyurdu. Biz hepimiz kullarız, ismi nedir dediler. **“Üveys”** buyurdu. Nerelidir dediler. **“Karn’lıdır”** buyurdu. O sizi gördü mü dediler. **“Baş gözü ile görmedi”** buyurdu. “Hayret, size bu kadar âşık olsun da, hizmet ve huzurunuza koşup gelmesin” dediler, **“İki sebepden: Biri hâllerine mağlubdur. İkincisi ise benim dînime bağlılığından dolayıdır. İhtiyar bir annesi vardır, îmân etmiştir. Gözleri görmez, el ve ayakları hareket etmez. Üveys gündüzleri deve çobanlığı yapar, aldığı ücreti kendisinin ve annesinin nafakasına harcar”** buyurdu. Biz onu görür müyüz dediler. Hazret-i Ebû Bekir’e, **“Sen onu kendi zamanında göremezsin”** buyurdular. Hazret-i Ömer ve Hazret-i Ali’ye, **“Siz onu görürsünüz. Bedeni kıllıdır. Sol böğründe ve avucunun içinde bir gümüş miktarı beyazlık vardır. Bu baras hastalığı beyazlığı değildir. Ona varınca, benim selâmımı söyleyin ve ümmetime duâ etmesini bildirin”** buyurdular.

Veysel Karânî (Üveys Karnî) hazretleri, annesinin vefâtından sonra Karn köyünden çıkıp Kûfe şehrine gitti.

Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz, vefâtı yaklaşınca, “Hırkanızı kime verelim? dediler. **“Üveys-i Karnîye verin”** buyurdu.

Resûlullah’ın vefâtından sonra Hazret-i Ömer ile Hazret-i Ali Kûfe’ye geldiklerinde, Hazret-i Ömer, “Ey Necdliler, aranızda Karn’dan kimse var mıdır?” buyurdu. “Evet” dediler. Onlara Hazret-i Üveys’i sordu. “Biliyoruz. O, sizin aramanızdan pek aşağı bir kimsedir. Divanedir, akılsızdır ve insanlardan kaçar bir hâli vardır” dediler.

Hazret-i Ömer radıyallahü anh, "Onu arıyorum, nerededir?" buyurdu. "Arne vâdisinde develerimize çobanlık yapmaktadır, biz de karşılığında ona akşam yiyeceği veririz, saçı-sakalı karışıktır, şehirlere gelmez, kimse ile sohbet etmez, insanların yediğini yemez; üzüntü ve neş'e bilmez, insanlar gülünce, o ağlar; insanlar ağlayınca o güler" dediler. "Onu arıyorum" buyurdu. Bulunduğu yeri tarif ettiler. Hazret-i Ömer'le Hazret-i Ali, onun olduğu yere gittiler. Onu namaz kılarken gördüler. Allahü teâlâ, develerini gütmesi için bir melek vazifelendirmişti. Namazı bitirip selâm verince, Hazret-i Ömer, kalktı ve selâm verdi. Selâmı aldı. Hazret-i Ömer "İsmin nedir?" diye sordu. "Abdullah, yâni Allah'ın kulu" dedi. "Hepimiz Allah'ın kullarıyız; esas ismin nedir?" diye sordu. "Üveys" dedi. "Sağ elini göster" buyurdu. Gösterdi. Hazret-i Ömer; **"Peygamber efendimiz size selâm etti. Mübârek hırkalarını size gönderip, "Alıp giysin, ümmetime de duâ etsin" diye vasiyet etti"** dedi.

"Yâ Ömer! Ben zayıf, âciz ve günâhkâr bir kulum. Dikkat buyur, bu vasiyet başkasına ait olmasın?" deyince, "Hayır. Yâ Üveys, aradığımız, kimse sensin. Peygamber efendimiz senin eşkâlini ve vasfını belirtti" cevabını verdi.

Bunun üzerine Hazret-i Üveys, "**Hırka-i şerîf**"i hürmetle aldı, öptü, kokladı, yüzüne gözüne sürdü. Çok ağladı ve, **"Siz burada bekleyin"** diyerek yanlarından ayrıldı.

Hırka-i Şerîf

Sevgili Peygamberimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" Veysel Karâni "rahmetullahi aleyh" hazretlerine hediye ettiği mübârek hırkaları, İstanbul/Fatih'de Hırka-i şerîf Câmi'inde Ramazan-ı şerîfde ziyaret edilmektedir.

Biraz ileride secdeye kapandı. Göz yaşları içinde Allahü teâlâya yalvarmaya, ümmeti Muhammedin afvı için duâ etmeye başladı..

"Yâ Rabbi, Sevgili Peygamber efendimiz, ben fakir, âciz kuluna lâyık olmadığım hâlde, Hazret-i Ömer ve Hazret-i Ali ile Hırka-i şerîflerini göndermiş. Günâhkâr olan ümmetime duâ etsin buyurmuş. Yâ Rabbi! Bu Hırka-i şerîf hürmetine, Sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz hürmetine, ümmet-i Muhammedin tamamını affeyle... Affeyle Allahım affeyle... Allahımmm...." diye hıçkıra hıçkıra ağlayarak, yalvararak duâ etti. **Bir çok günâhkâr müslümanın affolduğu bildirilince, "Hırka-i şerîf"i hürmetle giydi.**

"Yâ Rabbi! Bu Hırka-i erîf hürmetine, Sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz hürmetine, ümmet-i Muhammedin tamamını affeyle."
Hazret-i Üveys

Veysel Karânî'ye hediye edilen bu **"Hırka-i şerîf"**, Van civarında İrisân beylerine kadar gelmiş ve 1618 senesinde, Osmanlı padişahlarından Sultan ikinci Osman Han'a getirilip hediye edilmiştir. Sultan Abdülmecid Han, bu Hırka-i şerîf için Fatih'de **"Hırka-i Şerîf Câmi'i"**ni yaptırmıştır. Sevgili şerefli Peygamber Efendimizin mübârek teninin gül kokusunu hâlâ aynı canlılıkta taşıyan ve bal köpüğü krem renginde olan bu mübârek **Hırka-i Şerîf, her sene Ramazân-ı şerîf ayında camekân içinde halka ziyâret ettirilmektedir.**

Hazret-i Ka'b bin Züheyr'e verdiği Hırka-i saâdetleri

Şâir bir ailenin oğlu olan hazret-i Ka'b bin Züheyr de radıyallahü anh şâirdi. Önceleri Peygamber efendimiz ve İslâm aleyhinde şiirler söylüyordu. Efendimize bunu haber vermişler, görüldüğü yerde öldürülmesini emretmişlerdi.

Kardeşi hazret-i Büceyr radıyallahü anh, daha önce müslüman olmuş, bu kararı kendisine mektupla bildirerek, müslüman olursa merhamet deryası Sevgili Peygamberimizin af edeceğini yazmıştı. Mektubu okuyan hazret-i Ka'b, derin derin düşünmüş, puta tapmanın mânâsızlığını ve islâmın yüceliğini ve Peygamber efendimizin büyüklüğünü anlamaya ve gönlü aydınlanmağa başlamıştı.

Nihayet müslüman olmaya karar vererek nûrlu Medîne'nin yollarına düştü.. Peygamber sallallahü aleyhi ve sellem efendimizi medheden, kendisinin tevbe edip müslüman olduğunu bildiren uzun bir şiir yazdı. Medîne'ye varınca Cüheyni kabilesinden bir dostu ile Peygamber efendimizin huzuruna çıktı.

Efendimiz, eshâbı ile sohbet ediyorlardı. Hazret-i Ka'b, kendisini tanıtmadan önce, "Yâ Resûlallah! Ka'b bin Züheyr yaptıklarına pişman ve müslüman olarak aman dilemeye gelmiş bulunuyor. Ben onu sana getirsem, aman verip, müslüman olmasını kabul eder misiniz?" diye arz etti.

Peygamber efendimiz de **"Evet"** buyurdu.

Bunun üzerine, "**Ben şehadet ederim ki, Allahdan başka ibâdete layık bir ilah yoktur. Muhammmed aleyhisselâm,**

O'nun kulu ve resûlüdür" dedi.

Peygamber efendimiz, **"Sen kimsin?"** buyurdular. "Ben Ka'b bin Züheyr'im yâ Resûlallah" diye arz etti. Ensârdan biri, "Yâ Resûlallah, müsâde ediniz, aleyhinizde bulunan bu kimsenin boynunu vurayım" deyince Efendimiz, **"Vazgeç ondan. O içinde bulunduğu hâlden pişman ve Hakka dönmüş olarak gelmiştir"** buyurdular.

Bunun üzerine Ka'b bin Züheyr radıyallahü anh, müslüman olduğunu ve Sevgili Peygamberimizi ve Eshâbı kirâmın büyüklüğünü ve kıymetini anlatan meşhur kasidesini okudu. Başında, **"Bânet sü'âd/Sevgili uzaklaştı"** sözleriyle başlıyan:

Her insan tabut üzerinde taşınacak bir gün mutlaka...
Özür beyan ederek geldim yâ Resûlallah yüksek huzuruna..
O'nun affetmesi en çok umulan şeydir...
O'nun huzurunda özür kabul edilir...
Bana merhamet et, yâ Resûlallah...
Beni affet yâ Resûlallah...
Şüphesiz ki, Resûlallah, Hak teâlânın;
Kötülükleri yok eden, keskin kılıçlarından yalın bir kılıçtır...
O hidâyet saçan, doğru yolu gösteren bir nûrdur...

diye devam eden bu kasideyi, Peygamber efendimiz pek beğenip çok memnun oldular. Onu af ettiler. Ve;

İnne'r-Resûle le nûrun yüstedâu bihi,
Muhammedün min suyûfi'lahi meslülü.

Resûlullah bir nûrdur, onunla halk ziyâlanır,
Hak teâlânın çekilmiş kılıçlarından bir kılıçtır.

beytine gelince iki cihan serveri fahr-i âlem Muhammed Mustâfa sallallahü aleyhi ve sellem mübârek omuzlarından **"Hırka-i saâdet"**lerini çıkarıp, hazret-i Ka'b bin Züheyr'in omuzlarına koydular.[586]

Hazret-i Mu'âviye, halifeliği sırasında, Ka'b bin Züheyr'e "Resûlullah'ın Hırkasını, bize sat!" diye haber saldı. Kendisine onbin dirhem gönderdi. Ka'b bin Züheyr "Ben, Resûlullah'ın Hırkasını giymek hususunda hiç kimseyi, kendime tercih edemem!" diyerek Hazret-i Mu'âviye'nin dileğini reddetti.

Hazret-i Ka'b bin Züheyr, vefât ettiği zaman, Hazret-i Mu'âviye onu, Ka'b'ın oğullarından yirmi bin dirheme satın aldı. Peygamberimizin, hazret-i Ka'b bin Züheyr'e vermiş olduğu bu mübârek Hırka, Halifeden Halifeye tevarüs edilerek geçti.

Emevi saltanatının çöküşünden sonra ilk Abbâsi Halifesi Ebül-Abbâs Seffah bin Abdullah bin Muhammed tarafından üç yüz dinara satın alındı.

Bayramlarda Halifeler tarafından giyildi. Abbâsiler, Mısır'a gelirken, onu, yanlarında getirdiler. Yavuz Sultan Selim han hazretleri, Mısır'ı alıp Halife olduğu zaman Mısır'daki "**Mübârek Emanetler"** arasında bu mübârek Hırka da, İstanbul'a getirildi. İstanbul'da **"Topkapı Hırka-i Saâdet Dairesi"**nde herkes tarafından ziyâret edilmektedir.

586 İbni Hişâm, Sîre, II, 514; Hâkim, Müstedrek, III, 673; Beyhekî, Sünen, I, 381; Sü-heylî, Ravd-ül-ünf, IV, 33; İbni Kesîr, Sîre, III, 708.

Bu mübârek Hırka, 124 santim boyunda, geniş kollu siyah yünlü kumaştan yapılmıştır. Hırkanın içi, krem renk yünlü kumaş kaplıdır. Müteaddid bohçalara sarılmış olarak, Sultan III. Murad tarafından yaptırılmış üstten açılır kapaklı altın bir sanduka içindedir. Hırka-i Saâdetin, bu sandukası sanat itibariyle fevkalâde olup ayrıca zümrüdlerle de bezenmiştir. Sanduka üzerinde;

“Lâ ilâhe illallah, ve mâ erselnâke illâ rahmetenlil âlemîn. Lâ ilâhe illallah el-melik-ül Hakk-ül mübîn, Muhammedün Resûlullah, es-Sâdık-ul va’dü’l emîn” yazılıdır.

“Ben ehadet ederim ki, Allahdan ba ka ibâdete layık bir ilah yoktur. Muhammmed aleyhisselâm, O’nun kulu ve resûlüdür.”
Ka’b bin Züheyr

Peygamber Efendimizin döşeği

Peygamber efendimizin, üzerinde yatıp uyuduğu döşeğin (yatağın) yüzü, deridendi. İçi, hurma lifi doldurulmuştu. Kendisi de, zevcesi de, onun üzerinde yatardı. Peygamberimizin mübârek başının altına koyduğu yastığının da, yüzü deriden olup içi, hurma lifi doldurulmuştu.

Peygamber efendimiz,dünyaya ve dünyadaki şeylere ehemniyet vermezdi.

Abdullah bin Mes’ud anlatır: Kâinâtın efendisi, bir hasırın üzerinde yatıp uyumuş ve hasır, mübârek böğründe iz yapmıştı. Uyanınca, mübârek böğrünü oğuşturdum. “Babam, anam, sana feda olsun yâ Resûlallah! Keşke bize bildirseydin de, hasırın üzerine, ondan koruyacak senin için bir şey serseydik!” dedim. Sonra, “Sana, yumuşak bir döşek edinsek?” diye arz ettim.

Kâinâtın efendisi, **“Dünyaya aid şeyler, benim neme gerek? Benim, dünya ile olan misalim, hâlim; bir ağacın altında biraz gölgelendikten sonra onu bırakarak yoluna devam eden bir süvarinin misali, hâli gibidir!”** buyurdu.[587]

Hazret-i Âişe vâlidemiz anlatır: “Yanıma, Ensâr kabîlesinden bir kadın geldi. Resûl aleyhisselâmın döşeğini görünce, gidip içi yün doldurulmuş bir yatak gönderdi.

Resûl aleyhisselâm, yanıma gelip, **“Nedir bu?”** diye sordu. “Yâ Resûlallah! Ensârdan filanca kadın yanıma gelmişti. Döşeğini görünce, gidip bunu, sana gönderdi” dedim. “**Bunu, hemen ona geri çevir!”** buyurdu. Fakat, ben, geri çevirmedim. Onun, evimde bulunması, hoşuma gitmişti. Resûl aleyhisselâm, bu sözünü, üç kerre tekrarladı. Sonunda, **“Vallahi, ey Âişe! İsteseydim, Allah, altın ve gümüş dağlarını benim yanımda yürütürdü!”** buyurdu.[588] Peygamber aleyhisselâmın minderi de, iki abadan ibaretti.

Bir gece, yanıma geldiği zaman, bu abayı katlayıp daraltmış idim. Onun üzerinde uyudu. Sonra **“Ey Âişe! Bu geceki döşeğim, ne için her zamanki gibi değildi?”** diye sordu. “Yâ Resûlallah!

587 Hâkim, Müstedrek, IV, 344; Beyhekî, Şu’ab-ül-îmân, II, 166; Kastalanî, Mevâhib-i ledüniyye, 334.
588 İbni Sa’d, Tabakât, I, 465.

Onu, senin için katlayıp daralttım" dedim. **"Sen, onu, eski hâline çevir!"** buyurdu.[589]

Yine Hazret-i Âişe vâlidemiz anlatır: "Kureyşilere, Mekke'de serir üzerinde uyumaktan daha hoş bir şey yoktu. Resûl aleyhisselâm, Medîne'ye geldiği ve Ebû Eyyûb'un evine indiği zaman, ona, **"Ey Ebû Eyyûb! Sizin bir seririniz yok mu?"** diye sordu. Ebû Eyyûb da "Yok vallahi" dedi.

Ensârdan Sa'd bin Zürare radıyallahü anh, bunu haber alınca, Resûlullah'a, direkleri saç ağacından yapılmış, üzeri keten lifle dokunmuş hasırla kaplı bir serir gönderdi.

Resûlullah, evine taşınıncaya kadar, onun üzerinde uyumuştu. Vefâtına kadar da, onun üzerinde uyudu."

Resûlullah aleyhisselâm, yıkanıp kefenlendiği zaman, bu Serir'in üzerine konularak cenaze namazı da, kendisi bu Serir üzerinde bulunduğu hâlde, kılınmıştı. Halk, ölülerini taşımak üzre, onu, bizden isterler ve onunla teberrük ederlerdi. Hazret-i Ebû Bekir'in ve Hazret-i Ömer'in cenazesi de, onun üzerinde taşınmıştı."

Hazret-i Âişe der ki, "Resûl aleyhisselâmın bir hasırı vardı ki, geceleyin onun üzerinde namaz kılar, gündüzün de, serip üzerinde halk ile otururdu."[590]

Peygamber Efendimizin yüzükleri

Erkeklere yalnız gümüş yüzüğün helâl olduğu ve altın, demir ve sarı pirinçten yüzük takmanın harâm olduğunu, Peygamberimiz bildirmiştir. Kendisi de, vefât edinceye kadar, yalnız gümüş yüzük kullanmıştır.

Resûlullah efendimiz, yüzüğünü mübârek sağ eline takardı. Sol eline de taktığı görülmüştür. Sağ ele de, sol ele de takmak caizdir. Küçük parmağa veya yanındaki parmağa takılır. Bayramlarda herkesin takması müstehâbdır. Gösteriş için, öğünmek için takmak harâmdır.

Habeş Necâşîsi Eshame'nin, Peygamberimize gönderdiği hediyeler arasında, kaşı, Habeş taşından altın bir yüzük de bulunuyordu. Sevgili Peygamberimiz, Ebül-As'ın kızının kızı Hazret-i Ümame'yi çağırıp, **"Ey kızım! Bunu, sen takın!"** buyurdu.[591]

Bir gün, Hazret-i Nu'mân bin Beşîr, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin yanına geldi. Parmağında altın yüzük vardı. **"Cennet'e girmeden önce, niçin Cennet zînetini kullanmışsın?"** buyurdu. Demir yüzük kullanmaya başladı. Bunu görünce, **"Niçin Cehennem eşyası taşıyorsun?"** buyurdu. Bunu da çıkardı. Bronz, yanî tunçdan yüzük taktı. Bunu görünce, **"Niçin sende put kokusu duyuyorum?"** buyurdu. "Nasıl yüzük kullanayım, yâ Resûlallah" dedi. **"Gümüş yüzük takabilirsin. Ağırlığı da bir miskâli** (4.8 gr) **geçmesin ve sağ eline tak!"** buyurdu.

Hazret-i Amr ibni Şu'âyb diyor ki, "Resûlullah, altın ve demir yüzükleri çıkartır, gümüş yüzüklere mâni olmazdı."

Sevgili Peygamberimiz, Acem Şahına, Rum Kayserine ve Habeş Necâşîsine mektup yazdırmak istediği zaman;

- Yâ Resûlallah! Onlar, bir mektubu, mühürlü olmadıkça, okumazlar! denilmişti.

Bunun üzerine, Peygamberimiz, gümüşten bir yüzük edindi ki, kaşına üç satır üzerine; "**Muhammedün Resûlullah"** nakş edilmişti.

---

589 İbni Sa'd, Tabakât, I, 465.
590 İbni Sa'd, Tabakât, I, 468.
591 Ebû Dâvûd, "Hatim", 8; İbni Mâce, "Libâs", 40; Ahmed bin Hanbel, Müsned, VI, 119; Beyhekî, Sünen, II, 407; Tirmizî, Şemâil-i şerîf, 121.

Mühür yüzükteki yazı, yukarıdan aşağıya doğru;
“Allah” bir satır,
“Resûl” bir satır,
“Muhammed” bir satır olmak üzre, üç satır hâlinde idi.

Peygamber efendimizin gümüş yüzüğündeki taş, Habeş taşı idi.[592] Bu gümüş yüzüğün kaşının gümüşten olduğu da, rivâyet edilir.

Hazret-i Amr bin Sa’îd, Peygamberimizin yanına gelmişti. Sevgili Peygamberimiz, onun parmağındaki yüzüğü görünce, **“Nedir bu elindeki yüzük?”** diye sordu. Hazret-i Amr bin Sa’îd “Yâ Resûlallah! Bu, bir halkadır. Ben, yaptım” dedi. Peygamberimiz, **“Onun nakşı, nedir?”** diye sordu. Amr bin Sa’îd radıyallahü anh, **“Muhammedün Resûlullah”** dedi. Peygamber efendimiz, **“Bakayım ona”** buyurdu. Onu, alıp Zât Mührü olarak kullandı ve başkalarını, yüzüklerine **“Muhammedün Resûlullah”** kelimelerini nakş etmekten men etti.[593] Sevgili Peygamberimiz, mübârek parmağında bu mühür yüzük bulunduğu hâlde iken vefât etmişlerdir.

Peygamberimiz, yüzüğünün kaşlı tarafını, mübârek avucunun içine doğru çevirirlerdi.

Peygamberimiz, helâya gireceği zaman, yüzüğünü, mübârek parmağından çıkarırdı.

Sevgili Peygamberimizin mühür yüzüğünü, vefâtından sonra Hazret-i Ebû Bekir, ondan sonra Hazret-i Ömer, Hazret-i Ömer’den sonra da, Hazret-i Osman, parmağına takmıştır. Hazret-i Osman, Halife iken, bir gün, Erîs kuyusunun başında oturduğu sırada kuyuya düşürmüştür. Kuyunun bütün suyu çektirildiği, üç gün gidilip gelinip arandığı hâlde, bu mübârek yüzük bulunamamıştır.[594]

Yüzük taşına yazı yazma Peygamberimizden sonra da devam etmiştir.

Hazret-i Ebû Bekr’in yüzüğünde, **“Ni’mel kâdir Allah”** (Allahü teâlânın herşeye gücü ne güzel yeter).

Hazret-i Ömer’in, **“Kefâ bil-mevt vâ’ızan yâ Ömer”** (Nasihat olarak ölüm yeter).

Hazret-i Osmân’ın, **“Le-nasbirenne”** (Elbette sabredeceğiz).

Hazret-i Alî’nin, **“El-mülkü lillah”** (Mülk ancak Allahü teâlânındır).

Hazret-i Hasen’in yüzüğünde, **“El-izzetü lillah”** (Azamet, büyüklük Allahü teâlâya aittir).

Hazret-i Mu’âviye’nin yüzüğünde, **“Rabbigfir-lî”** (Rabbim af-

“Resûlullah, altın ve demir yüzükleri çıkartır, gümü yüzüklere mâni olmazdı.”
Amr ibni Şu’âyb

592 İbni Sa’d, Tabakât, I, 471, 473; Tirmizî, Şemâil-i şerîf, 123; Süyûtî, Evsaf-un Nebî, 74.
593 İbni Sa’d, Tabakât, I, 474; Bukhârî, “Libas”, 50; Nasâî, “Ziynat”, 82.
594 Buhârî, “Libâs”, 50; Nesaî, “Zînet”, 82; Ahmed bin Hanbel, Müsned, II, 22; İbni Sa’d, Tabakât, I, 476-477; Beyhekî, Sünen, II, 239; Heysemî, Mecmâ’uz-Zevâid, V, 184.

feyle).

Hazret-i İbni Ebî Leylâ'nın, **"Ed-dünyâ garûrün"** (Dünya aldatıcıdır, yalancıdır). İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe hazretlerinin, **"Kul-il-hayr ve illâ feskût"** (Ya hayır söyle, ya sus!).

İmâm-ı Ebû Yûsüf hazretlerinin, **"Men amile bi-re'yihî nedime"** (Kendi görüşü ile hareket eden pişman olur).

İmâm-ı Muhamed Şeybânî hazretlerinin, **"Men sabere zafire"** (Sabreden zafer kazanır).

İmâm-ı Şâfi'î hazretlerinin, "**El-Bereketü fil kanâ'a**" (Bereket kanaattadır) yazılı idi.

Yüzüklerini mühür olarak kullanırlardı.

Peygamber Efendimizin Nakş-ı kademi şerîfleri

Nakş-ı kadem-i şerîf, Sevgili Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâmın mübârek ayak izleridir.

Peygamber efendimizin bir mûcizesi de yumuşak maddelere meselâ kuma bastığı zaman ayak izlerinin belli olmaması fakat, taşa, sert maddelere bastığında izlerin çıkması idi.

Mübârek ayağının bastığı ve iz bıraktığı bâzı taş ve mermerler bir yâdigâr olarak asırlarca saklanmış elden ele emânet edilerek bereketlenilmiştir.

Bilhassa Müslüman devlet adamları, pâdişâhlar bu kıymetli yâdigârları önemli yerlerde özel muhâfaza altına alarak, saklayıp, ziyâret etmişler ve ettirmişlerdir.

Nakş-ı kadem-i şerîflerden bilinen ve muhâfaza edilenlerin en meşhûrları şunlardır:

1. Hindistan'da Fîrûz Şâh Tuğluk'un oğlu Feth Hanın türbesinde bulunan nakş-i kadem-i şerîf.

2. Kâhire'de Kayıtbay Türbesinde bulunan mübârek iki ayak izi.

3. Kâhire'de Âsâr-un-Nebî Câmiindeki mübârek iki ayak izleri.

4. İstanbul'da, Hâlid bin Zeyd Ebû Eyyûb-el-Ensârî (Eyyûb Sultan) Türbesinde mübârek sağ ayak izleri. Bu Nakş-i kadem-i Peygamberî, Birinci Mahmûd Hânın emri ile 1734'te Saraydan türbeye getirilmiştir.

5. Birinci Abdülhamîd Hanın türbesinde Yeni Câmi tarafındaki duvarda dolap içinde muhafaza edilen iki ayak izleri.

6. Lâleli'de Sultan Üçüncü Mustafâ Hanın Türbesinde duvarda özel olarak yapılan dolap içinde muhafaza edilen taş üzerindeki iki mübârek ayak izleri.

7. İstanbul, Topkapı Sarayında Mukaddes Emânetler Dâiresinde bulunan ayak izleri.

Topkapı Sarayı Hırka-ı Saâdet dâiresinde dördü taş, ikisi tuğla nevinden olmak üzere altı Nakş-ı kadem-i şerîf mevcuttur. Bunlardan biri Peygamber efendimizin, Mîrâca çıkarken bastığı kayanın üzerine çıkan mübârek ayak izidir ki, Hırka-i Saâdet

odasında bir dolap içinde muhâfaza edilmektedir. Resûlullah efendimizin Mîrâca çıkarken bastıkları bu mübârek kayanın üzerine Kubbet-üs-Sahrâ adıyla bilinen binâ inşâ edilmiştir.

Nakş-ı kadem-i şerîfler, bulundukları yerlere intikâl ettirilmeden önce asırlarca değişik yerlerde muhâfaza edilmiştir. En son bugünkü yerlerine konmuştur. Gerçek olan Nakş-ı kadem-i şerîfler ise teberrüken ziyâret edilir.

“Yahûdîlere benzememek için namazları na’lın ile kılınız.”
Hadîs-i şerîf

Kademi şerîf ve I. Sultan Ahmed Han

On üç yaşında tahta çıkan ve yirmi sekiz yaşında vefât eden Osmanlı Pâdişâhı Birinci Sultan Ahmed İslâmiyete ve Resûlullah efendimize gönülden bağlı idi.

Bahtî ve Ahmedî mahlasıyla şiir de yazan Sultan Birinci Ahmed, Nakş-ı kadem-i şerîf şeklinde murassâ bir sorguç yaptırmış, ortasına da mavi mine üzerine altınla kendisine âit şu mısraları yazdırmıştı:

N’ola tâcım gibi başımda götürsem dâim,
Kadem-i pâkini ol hazret-i şâh-ı Rüsül’ün
Gül-i gülzâr-ı nübüvvet o kadem sâhibidir,
Ahmedâ durma yüzün sür kademine o Gül’ün.

Sultan I. Ahmed (Bahtî)

Sultan Birinci Ahmed, Cumâ ve bayram günlerinde ve diğer mübârek günlerde başına bu sorgucu takardı. Ayıntablı Mehmed Münîb Efendi, Sultan Birinci Abdülhamîd Türbesindeki Nakş-ı kadem-i şerîfin bulunuşunu ve türbeye konulmasını anlatan, **Âsâr-ul-Hikem fî Nakş-il Kadem** adlı bir eser yazmıştır.

Sultan Ahmed Han bu kıt’ayı kendi hattıyla yazıp şeyhi Aziz Mahmûd Hüdâyî Efendiye gönderdi.

Ayrıca Sultan Ahmed, bir tahta üzerine resmettirdiği bu şiiri saltanat tahtının önüne astırır. Şiirin yazılı olduğu bu levha hâlen Sultan Ahmed Câmi-i Şerîfinde asılı durmaktadır.

Peygamber Efendimizin Na’lın-ı şerîfleri

Peygamber efendimiz zamanında kullanılan nalınlar bugünkülerden farklıydı. Onlar altı deri, üstü açık ve tasmalı ayakkabı şeklindeydi. Resûlullah ve Eshâb-ı kirâm, sokakta giydikleri nalın ile namaz kılarlardı. Nalınları temiz ve Mescid-i Nebî kum döşeli idi. Kirli nalınla girilmezdi.

Hadîs-i şerîfte; **“Yahûdîlere benzememek için namazları nalın ile kalınız”** buyruldu.

Nalın-ı Saâdetlerin resminin bile berekete sebep olacağına inanılır, evlere, işyerlerine asılırdı. Hırka-i Saâdet Dairesi’nde Nalın-ı Saâdetlerle birlikte bunların metal ve ahşaptan modelleri de bulunmaktadır.

Peygamber Efendimizin Na’lın-ı şerîf şekli

"Benzeri bulunamaz Na'lın-ı Mustafânın, Göze nûr, kalbe huzur hepsi Ondan geliyor."
Yusuf Nebhânî

Na'lın-ı şerîf

Na'lın-ı Resûlullah göklere yükseliyor,
Bütün mahlûkat O'nun gölgesinde oluyor.
Tûr'da Mûsâ'ya "çıkar na'lını" denirken,
Arş üzerinde O'na "Sen çıkarma" deniyor.
Na'lının şeklidir en şerefli Resûlün,
Yıldızlar da bastığı toprak olmak istiyor.
O'nun arzûsundadır yedi kat gökler ehli,
Sultânların tâcları ona gıpta ediyor.
Benzeri bulunamaz Na'lın-ı Mustafânın,
Göze nûr, kalbe huzur hepsi Ondan geliyor.
Son derece aziz tut na'lın sûretini,
Bütün başlar ona ayak olmak diliyor.
Kaplayınca her yanı belâ ve musibetler,
Na'lın-ı şerîf bana emin kale oluyor.
Emniyet altındayım bu kuvvetli kalede,
Onun güzel şekline sığınınca koruyor.
Gönül na'l-ı şerîfin şekline hizmet ile,
Dareynde gölgesinde yaşamak arzuluyor.
İbn-i Mes'ûd na'lına hizmetle mes'ud oldu,
Benimse saâdetim misâliyle oluyor.

Yusuf Nebhânî

Peygamber Efendimizin taşıdığı yedi şey

Sevgili Peygamberimiz; yanında tarak, ayna, misvâk, gülyağı, sürme ve makas bulunduğu hâlde, sefere çıkar, seferde ve hazerde bunları, yanından ayırmazdı.

Hazret-i Âişe, "Gazâlar için Resûl aleyhisselâmın gülyağını, tarağını, aynasını, iki makasını, sürmedanlığını ve misvağını hazırlardım" buyurdu.

Yine Hazret-i Âişe vâlidemiz, "Seferde ve hazerde, Resûl aleyhisselâmın, yedi şeyi: **"1. Gülyağı şişesi, 2. Tarağı, 3. Aynayı, 4. Sürmedanlığı, 5. Misvağı, 6. İki makası, 7. Saç ayırma kemiğini yanında götürürdü"** demiştir.[595]

Peygamber Efendimizin âsâsı ve değnekleri

Peygamber efendimiz, Cumâ günleri hutbe irad ederken, âsâya veya bir yaya; seferde de, yaya dayanırdı.

Sevgili Peygamberimiz, âsâya dayanmanın, Peygamber ahlâkından olduğunu söyler, kendisi, âsâya dayanır ve âsâya dayanmayı da, tavsiye buyururdu.

Mu'âviye bin Ebî Süfyân'ın radıyallahü anhüma halifeliği sırasında, Peygamber efendimizin âsâsı, Sa'd-ül Karaz'ın yanında bulunuyordu. Hazret-i Mu'âviye bin Ebî Süfyân, hicretin ellinci yılında hacca gelmişti. Sevgili Peygamberimizin mescidindeki minberi söktürüp Şam'a nakl etmek istedi. Sa'd-ül Karaz'ın yanında bulunan âsâyı da istetti. Hazret-i Câbir bin Abdullah ile Hazret-i Ebû Hüreyre gidip ona, "Ey Mü'minlerin Emiri! Resûl aleyhisselâmın minberinin, konulmuş olduğu yerden sökülüp götürülmesi de, âsâsının Şam'a nakl edilmesi de, doğru olmaz!" dediler. Bunun üzerine, Hazret-i Mu'âviye, onları bırakıp özür diledi.

Hazret-i Abdullah bin Üneys'i, Peygamberimiz, mescidden evine götürüp ona bir âsâ verdi ve **"Bu âsâyı yanında sakla ey Abdullah bin Üneys!"** buyurdu. Abdullah bin Üneys radıyallahü anh, o âsâ ile halkın yanına varınca, kendisine "Nedir bu âsâ?" diye sordular. O da **"Bunu bana Resûl aleyhisselâm verdi ve yanımda saklamamı emretti"** dedi. Hazret-i Abdullah bin Üneys'e "Resûl aleyhisselâmın yanına dönsen de, bunu sana, ne için verdiğini sorsan!" dediler. Bunun üzerine, Abdullah bin Üneys, Peygamberimizin yanına dönüp "Yâ Resûlallah! Bu âsâ'yı, bana, ne için verdin?" diye sordu. Sevgili Peygamberimiz, **"Bu, Kıyâmet günü aramızda bir alâmettir! O zaman Cennet'te insanların, âsâ'ya dayananları pek azdır! Sen, buna Cennet'te dayanırsın!"** buyurdu. Abdullah bin Üneys, onu, kılıcı ile birlikte bulundurup yanından hiç ayırmadı. Ölüm döşeğine düştüğü zaman da, onu, kefeninin içine koymalarını ve kendisiyle birlikte gömmelerini ev halkına vasiyyet etti. Bedeni ile kefeni arasına konulup kendisinin vasiyeti, yerine getirildi.

Peygamber efendimizin, bir arşın (68 cm) boyunda veya biraz daha uzun bir mıhceni vardı. **Mıhcen,** ucu eğri değneğe denir. Peygamberimiz, Hacer-ül-esved'i, uzaktan onunla işaret ederek istilâm ederdi. Peygamberimiz, deveye bindiği zaman, onu, önüne asardı.

Efendimizin, **Urcun** diye anılan (kuru hurma dalından) bir de mıhsarrası vardı. Mıhsarra, ağaç dalından yapılmış değneye denir. Peygamberimiz, Baki-ül-garkad'a giderken, onu, yanında bulundurur, ona dayanır, otururken, onu, elinde evirir çevirirdi. Peygamberimizin, elinde bu mıhsarrası bulunduğu hâlde, hutbe irad buyurduğu da,

595 İbni Sa'd, Tabakât, I, 484.

olurdu.

Peygamberimizin, dağ ağaçlarından kesilmiş, **Memşûk** adıyla anılan bir de, kadibi (çubuk değneği) vardı. Hazret-i Osman, Peygamber efendimizin kadibi, elinde bulunduğu ve minberde hutbe irad ettiği sırada, Cahcah bin Sa'îd veya Cahcah bin Kays, varıp Hazret-i Osman'ın elinden kadibi alır ve dizine dayayarak büker, kırar. Halk, Cahcah'a bağırırlar. Bu gayret-i ilâhiyeye dokunur ve Allahü teâlâ, Cahcah'ın eline veya dizine Ekile (kaşıntı) hastalığı verir. Cahcah, Hazret-i Osman'ın şehâdetinden sonra bir yıla varmadan, kaşına kaşına ölür.

"Alî'den ba ka genç ve Zülfikâr'dan ba ka kılınç yoktur!"
Hadîs-i şerîf

Peygamber Efendimizin kılıçları

Peygamber efendimizin dokuz kılıcı vardı.

Babasından kalan ve **Me'sur** adıyla anılan kılıç, Peygamberimizin Medîne'ye hicreti sırasında yanında bulunuyordu.

Abd: Bu kılıcı Peygamber efendimize, hazret-i Sa'd bin Ubâde hediye etmiş, Bedir Gazâsına giderken, yanında götürmüştü.[596]

Zülfikâr: Kureyş müşriklerinden Münebbih bin Haccac'ın veya As bin Münebbih'in kılıcı olup, Bedir Gazâsında ganîmet olarak kalmıştı. Peygamber efendimiz, Zülfikâr'ı, Hazret-i Ali'ye hediye etti. Kabzasının başı, bağının halkaları ve zincirleri gümüştendi.[597]

Peygamberimizin vefâtından sonra Hazret-i Abbâs, Hazret-i Ebû Bekir'e başvurup Zülfikâr'ı, Hazret-i Ali'den istediği zaman, Hazret-i Ebû Bekir; "Ben, bu kılıcı, hep Onun elinde gördüm. Kendisinden, bunu, çekip almayı, hoş bulmam!" dedi. Hazret-i Abbâs da, onu, Hazret-i Ali'ye bıraktı.

Peygamber Efendimizin mızrakları

Peygamber efendimize, Benî Kaynukâ' Yahudilerinden üç mızrak ganîmet olarak kalmıştı.

Peygamberimizin mızraklarından birinin ismi, **Müsvi** diğerinin ismi, **Müsnâ** idi. Peygamberimizin, **Beyzâ** diye anılan büyük bir harbesi ile **Aneze** diye anılan mızraktan küçük bir harbesi de, vardı.

Nab'a diye anılan üç aneze (mızrak) ve bir harbeyi Habeş Necâşîsi Hazret-i Eshame, Sevgili Peygamberimize göndermişti. Peygamberimiz, onlardan birini kendisi için alıkoyup ikincisini Hazret-i Ali'ye, üçüncüsünü de, Hazret-i Ömer'e vermişti.

Bilâl-i Habeşi radıyallahü anh, Peygamberimizin mızrağını, Ramazân ve Kurban bayramlarında namazgâha kadar Peygamberimizin önünde taşıyıp, orada Peygamber efendimizin önüne dikerdi. Sevgili Peygamberimiz de, bayram namazını, ona doğru yönelerek kıldırırdı.

596 İbni Sa'd, Tabakât, I, 484; Tirmizî, Şemâil-i şerîf, 135; Kastalanî, 245.
597 İbni Sa'd, Tabakât, I, 484; Kastalanî, Mevâhib-i ledüniyye, 245; Süyûtî, Evsaf-un Nebî, s, 76.

Peygamber efendimizin vefâtından sonra, Hazret-i Bilâl-i Habeşi, bu mızrağı, bayramlarda Hazret-i Ebû Bekir'in önünde taşıyıp namazgâhta önüne dikerdi.

Hazret-i Ebû Bekir'den sonra Hazret-i Ömer ve Ondan sonra da, Hazret-i Osman devrinde bu vazife müezzin Hazret-i Sa'd'-ül Karaz tarafından aynı şekilde yapıldı. Medîne Vâlileri zamanlarında da, böyle yapılmağa devam edildi.

Peygamber Efendimizin yayları

Sevgili Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellemin, altı yayı vardı. Bunlardan; **Revhâ, Beyzâ, Safrâ** diye anılan üç yay, Benî Kaynukâ' Yahudilerinden ganîmet kalmıştı. Safrâ yayı, Neb' ağacından yapılmıştı.[598]

Ketûm ismindeki yay da, Neb' ağacından yapılmış olup Uhud Gazâsında kırılmıştı. Kırık yayı hatıra olarak Hazret-i Katade bin Numan almıştı.

Ayrıca, **Seded, Zevrâ** adlarında yayları vardı.[599]

Peygamber Efendimizin kalkanları

Peygamberimizin üç kalkanı vardı. **Zelûk,** üzerinde koç başı sûreti bulunan kalkan. Bu Kalkan, Peygamberimize hediye edilmişti. Fakat, Peygamberimiz, onun resimli oluşundan dolayı hoşlanmamıştı. Sabaha çıktığı zaman, Allah, o sûreti, kalkandan gidermiş, yok etmişti.[600]

Peygamber Efendimizin zırh gömlekleri

Resûlullah Efendimizin yedi tane zırh gömleği vardı. Bu zırh gömlekler:

Zâtü'l-fudûl: Bunu Hazret-i Sa'd bin Ubâde, Peygamberimize Bedir Gazâsına çıkarken hediye etmişti.[601]

Sağdiyye ve **Fıdda:** Bu iki zırh gömlek de, Peygamberimize, Benî Kaynukâ' Yahudilerinden ganîmet olarak kalmıştı.

Sağdiyye isimli zırh gömlek, Hazret-i Davud aleyhisselâmın, Calut ile çarpışmak üzre giydiği tarihi zırh gömlekti.

Peygamberimiz, Uhud Gazâsında Fudûl ile Fıdda'yı üst üste giymişti.[602]

Peygamberimiz vefât ettiği sırada, Zâtü'l-fudûl isimli zırh gömleği, ev halkının ihtiyacı için alınan otuz sa' arpa karşılığı, Benî Zaferlerden Ebüşşahm adındaki Yahudiye rehin bırakılmış bulunuyordu.[603]

Diğer zırhları ise; **Zâtü'l-vişah, Zâtü'l-havaşi, Betra'** ve **Hırnık** idi.[604]

Peygamberimiz, Zâtü'l-fudûl ile Sağdiyye'yi, Huneyn Gazâsında giymişti.[605]

Peygamber Efendimizin zırh miğferleri

Resûlullah'ın miğferleri ise, birincisi **Muvaşşah.** Bu miğfer, Benî Kaynukâ' Yahudilerinden ganîmet kalmıştı.

598 İbni Sa'd, Tabakât, I, 489; Kastalanî, Mevâhib-i ledüniyye, 246.
599 Kastalanî, Mevâhib-i ledüniyye, 246.
600 İbni Sa'd, Tabakât, I, 489.
601 İbni Sa'd, Tabakât, I, 487.
602 İbni Sa'd, Tabakât, I, 487; Tirmizî, Şemâil-i Şerîf, s, 138; Süyûtî, Evsaf-un Nebî, s, 77.
603 Buhârî, Büyû, 33; Rehn, 5; Ahmed bin Hanbel, Müsned, VI, 160; İbni Ebi Şeybe, Musannef, IV, 271; Tirmizî, Şemâil-i Şerîf, 334; Begâvî, Envâr, I, 299; Kastalânî, Mevâhib-i Ledünniyye, 307.
604 Kastalanî, Mevâhib-i ledüniyye, 246.
605 İbni Sa'd, Tabakât, I, 487; Tirmizî, Şemâil-i şerîf, 138.

Züssubuğ veya **Züssusub** veya **Meşbuğ** isimli miğfer, Peygamberimizin Uhud Gazâsında başına giydiği miğferdi. Müşriklerin vurduğu kılıç ve atılan taşlarla kırılıp halkalarından ikisi, Sevgili Peygamberimizin mübârek yanaklarına batmıştı.

Peygamberimiz, Mekke'yi fethe girerken de, miğferli idi.

Bindi asker, kaldırıp sancak ve âlem,
Çaldılar mehter ve nakkâre def hem.

Peygamber Efendimizin bayrak ve sancakları

Peygamber efendimiz gazâlarda iki türlü bayrak (sancak) kullanırdı. Râyesi siyah, livâsı daha küçük olup beyazdı.

Muhammed bin Kasım'ın azadlısı Yunüs bin Ubeyd anlatır: "Muhammed bin Kasım, Resûlullah aleyhisselâmın bayrağını sormak üzere, beni, Berâ bin Azib'e gönderdi. Berâ bin Azib de, 'Siyah ve dört köşe nemireden (Siyah-beyaz çizgili yün kumaştan) idi" dedi. Bu bayrak, Hazret-i Âişe'nin, üzeri deve palanı nakışlarıyla süslü yünden dokunmuş peştemalı olup, siyah idi. **Ukab** diye anılırdı.

Sevgili Peygamberimizin bayrağı, Hazret-i Ali'nin yanında bulunurdu. Peygamberimiz, Hayber Gazâsında, **"Bayrağı, öyle bir ere vereceğim ki, O, Allah'ı ve Resûlünü sever, Allah ve Resûlü de, Onu sever!"** buyurmuş ve Hazret-i Ali'yi çağırıp bayrağını Ona vermişti.[606] Allahü teâlâ, Hayber'in fethini, Hazret-i Ali'ye nasib etmiştir.

Resûlullah'ın **Livâ-i hamd** denilen Sancağı (Bayrağı)nın üzerinde; **"Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah"** yazılı idi.

Peygamberimiz, Harrar Seriyyesinde Hazret-i Sa'd bin Ebî Vakkâs için beyaz bir sancak (bayrak, livâ) bağlamıştı.

Hazret-i Ali'yi Yemen'e gönderirken, kargının başına bir sarığı bağlayıp **"Livâ, böyledir!"** buyurmuştu. Livâyı, ancak ordu kumandanı tutar ve taşırdı.

Ebvâ (Veddân) Gazâsı'nda Peygamberimizin beyaz sancağını Hazret-i Hamza; Buvât Gazâsı'nda Sa'd bin Ebî Vakkâs; Kürz bin Câbir-ül Fihrî'nin tâkibinde Hazret-i Ali; Zül Uşeyre Gazâsı'nda Hazret-i Hamza taşımıştır.

Peygamberimiz, Bedir Gazâsı'na çıkarken, beyaz sancağını (livâsını) Mus'ab bin Umeyr'e vermiş, Hazret-i Ali, Peygamberimizin önünde siyah sancağını (râyesini) (Ukab'ı) taşımıştı.[607]

Peygamberimizin beyaz sancağı (Livâsı), Benî Kaynukâ Gazâsı'nda Hazret-i Hamza; Karkaratülküdr, Uhud, Bedrülmev'id gazâlarında Hazret-i Ali; Hendek Gazâsı'nda da, Zeyd bin Hârise tarafından taşınmıştır.

"Bayra ı, öyle bir ere verece im ki, O, Allah'ı ve Resûlünü sever, Allah ve Resûlü de, Onu sever!"
Hadîs-i şerîf

---

606 İbni Sa'd, Tabakât, II, 80; İbni Kesîr, Sîre, III, 354.
607 Taberânî, Mu'cemü'l Kebîr, I, 105, 120; İbni Kesîr, Sire, II, 388.

Peygamberimiz, Mekke'yi de, beyaz sancağıyla fethetmişti.

Peygamber efendimiz Tebük Gazâsında, büyük sancağını Hazret-i Ebû Bekir'e, küçük sancağını da, Zübeyr bin Avvâm'a verip taşıtmıştı.

Peygamber Efendimizin atları

Sevgili Peygamberimizin, Medîne'de, Benî Fezârelerden bir Bedeviden on okıye[608] gümüşe satın aldığı, çöl halkının **Daris,** Peygamberimizin de, **Sekb** adını verdiği ilk atıdır. Uhud Gazâsında ona binmişti.[609] Sekb'in dudağında beyazlık vardı. Üç ayağı sekili, sağ ayağının biri sekisizdi. Sekb, çok eşkindi yâni giderken, su gibi akardı.

Mürteciz, adlı atını Peygamberimiz, Benî Mürrelerden bir Bedeviden satın almıştı. Mürteciz, güzel, ahenkli ve şiir söyler gibi kişnerdi.[610]

Lizâz isimli atını da Peygamberimize, İskenderiye kralı Mukavkas, hediye etmişti. Lizaz, çok hızlı giderdi.[611]

Zarib isimli atı, Peygamberimize, Ferve bin Umeyr-ül Cüzami hediye etmişti. Zarib, çok güçlü ve dayanıklı bir attı.

Lahif (veya Luhayf). Bu atı, Peygamberimize, Rebî'a bin Ebî Bera'ül'Kelbi, hediye etmişti. Lahif, uzun kuyruklu idi. Kuyruğu, yeri süpürürdü.

Ya'sub, Peygamberimizin, atlarının en iyisi idi.

Müravıh, yarış atı olup Ubeyd bin Yaser, onu, Peygamberimize, Tebük'te hediye etmişti. Müravıh, yel gibi hızlı koşardı.

Mirvâh isimli atı, Hicretin onuncu yılında Medîne'ye gelen Benî Reha' Temsilcileri Peygamberimize hediye etmişlerdi. Mirvâh, Peygamberimizin önünde üzerine binilip yürütüldüğü zaman, Peygamberimizin pek hoşuna gitmişti.

Verd; bu atı, Peygamberimize, Temîm-i Dârî, hediye etmişti. Verd'in rengi, dorumsu idi. Peygamberimiz, onu, Hazret-i Ömer'e hediye etti. Hazret-i Ömer de, Verd'in üzerinde, Allahü teâlânın yolunda savaştı. Gazâdan gazâya koşturdu.

Peygamberimiz, atlarından üçünü, yarışa sokardı. Zarib'in süvarisi, hazret-i Sehl bin Sa'd, Lizâz'ın süvarisi de, hazret-i Ebû Üseyd'üs-Sa'îdi idi. Lizâz, en önde, Zarib, onun arkasında, Sekb de, Zarib'in arkasında giderdi.

Peygamber Efendimizin merkep ve katırları

Resûlullah efendimizin merkep ve katırı da vardı. İskenderiye kralı Mukavkas, Peygamberimize, boz bir katırla boz bir merkep hediye etmişti. Katır, **Düldül,** merkep te, **Yafur** veya **Ufeyr** adıyla anılırdı.[612]

İslâmda ilk görülen ak katır, Düldül olmuştur. Peygamberimizin, Hayber Gazâsında bindiği, bu Boz katırı, Huneyn Gazâsında ise, diğer Boz katırı idi. Peygamberimiz, katırını mahmuzlayıp Hevâzinlerin üzerine yürümek istemiş, Hazret-i Abbâs, katırın dizginini hazret-i Ebû Süfyân bin Hâris de, üzengisini tutarak hızını kesmeğe ve Peygamberimizin düşman arasına dalmasına engel olmağa çalışmışlardı. Hayber Gazâsında, Yafur'un üzerine semer vurulup başına hurma lifi ipinden yular geçirilerek Peygamberimizin, ona da, binmiş olduğu rivâyet edilir.

---

*608 **Okıye** (Okka, Vekiyye): Eski bir ağırlık ölçüsü. Bir okıye; şer'î kırk dirhem.*
609 İbni Sa'd, Tabakât, I, 489.
610 İbni Sa'd, Tabakât, I, 490; Kastalanî, Mevâhib-i ledüniyye, 247.
611 İbni Sa'd, Tabakât, I, 490; Kastalanî, Mevâhib-i ledüniyye, 247.
612 İbni Sa'd, Tabakât, I, 491.

Peygamberimiz, Vedâ Haccından döndüğü zaman, Yafur ölmüş Düldül ise, Peygamberimizin vefâtından sonra Hazret-i Ali'ye kalmıştı. şehadetine kadar Hazret-i Ali, sonra Hazret-i Hasan, sonra Hazret-i Hüseyin, daha sonra da, Hazret-i Muhammed bin Hanefiyye ona bindi. Düldül, Hazret-i Mu'âviye devrine kadar yaşadı.

"Allahım! Sûretimi güzel yarattı ın gibi, ahlâkımı da güzelle tir." ***Hadîs-i şerîf***

Peygamber Efendimizin develeri

Kusvâ: Peygamber efendimizin, **Ced'a** ve **Adba** adlarıyla da, anılan bu devesi, Benî Kuşayr bin Ka'b bin Rebî'a bin Âmirlerin veya Hureyş bin Ka'bların hayvanlarından olup, Hazret-i Ebû Bekir, onu, dört yüz dirheme satın almış ve aynı bedelle Sevgili Peygamberimize devretmişti.

Peygamberimiz, Medîne'ye Kusvâ'nın üzerinde hicret etti. Hudeybiye Ömresine, onun üzerinde gitti. Mekke'yi de, onun üzerinde fethetti. Peygamber efendimiz, Kusvâ'yı, yarıştırır, hiçbir deve, onu, geçemezdi. Fakat, bir Bedevi, iki yaşında bir deve ile yarışa girip onu geçti.

Vedâ haccında Arafat hutbesini, Kusvâ'nın üzerinde irad buyurmuştur. Kusvâ, Hazret-i Ebû Bekir'in Halifeliği zamanında Cennet-ül Bâkî kabristanına bırakıldı. Orada, kendi hâlinde yayıla yayıla öldü.[613]

Ebû Cehil'den ganîmet alınan deve: Bedir Gazâsı'nda, Ebû Cehil'in meşhur devesi, Sevgili Peygamberimizin hissesine, ganimet olarak düşmüştü. Hudeybiye Ömresine kadar bu deve üzerinde de, gazâya çıkardı.

Ona, ömre için kurbanlık nişanı vurdu. Müşrikler, yüz deve verip onu, almak istediler. Peygamberimiz **"Eğer, kurbanlık diye ayırıp belirlememiş olsaydık, dileğinizi, yerine getirirdim"** buyurdu.

Sağmal develer: Peygamberimizin Zülcedr ve Cemma otlağında yayılan; **Hanna, Semra, Ureys, Sa'diyye, Begüm, Yesire, Debba'** adlarıyla anılan yedi sağmal devesi olup Peygamberimizin ev halkı, onların her gece getirilen iki kırba dolusu sütleriyle geçinirlerdi.[614] Fakat, Peygamberimizin vefâtı sırasında bunlardan hiç biri kalmamıştı.

Peygamber Efendimizin vakfettiği mülkler

İslâmda ilk vakıf, Uhud'da şehid düşen Muhayrık'ın, Peygamberimize teslîm edilmesini vasiyyet ve Peygamberimizin de, teslîm alıp vakfettiği:

1. **Miseb,** 2. **Sâfiye,** 3. **Delâl,** 4. **Hüsnâ,** 5. **Bürka',** 6. **A'vaf,** 7. **Meşrebe** adlariyle anılan yedi bahçe ve bostandı.[615]

613 İbni Sa'd, Tabakât, I, 492, 493.
614 İbni Sa'd, Tabakât, I, 494.
615 İbni Sa'd, Tabakât, I, 503.

Müslüman olmadan önce Yahudi âlimlerinden ve zenginlerinden olan Muhayrık, Uhud Gazâsında ırkdaşlarını karşısına alıp; **"Pekâlâ siz de biliyorsunuz ki Muhammed âhir zaman nebisidir. Tevrat'ta açık seçik vasıfları yazılıdır. Şimdi bize yakışan ona tâbi olmak, zor günlerinde yanında bulunmaktır"** diyerek tavrını koyar. Yahudiler, "Haklısın ama bugün Cumartesi. İşle meşgul olunmaz!" derler. Bakar ısrarın faydası yok, kılıcını kuşanır, Müslüman olduğunu açıklar. Yakınlarına; **"Eğer öldürülürsem, mallarımın hepsi Muhammed'indir. Dilediği gibi kullanmakta serbesttir"** şeklinde vasiyet yapar. Gidip İslâm ordusuna katılır. Ve şehâdet şerbetini yudumlar, radıyallahü anh.

Nitekim cenk biter, yaralar sarılır. Muhayrık'ın yakınları vasiyete sadık kalır, mülkünü Habibullah'a bırakırlar. Peygamber Efendimiz de bu soğuk sulu bol meyveli arazileri vakfeder, fakir fukaranın istifadesine açarlar. İşte İslâm medeniyetinde ilk vakıf geleneği böyle başlar. Efendimiz onu; "**Muhayrık, Yahudî ırkından, hayırlı bir kişidir"** şeklinde medh buyururlar.

Peygamberimizin Medîne'deki vakıfları, umumiyetle Muhayrık'ın mallarındandır.

İbn-i Humeyd der ki; "Halife Ömer bin Abdul'aziz, Muhayrık'ın vakıf hurmalıklarından hurma getirilmesini istemişti. Bir tabak içinde getirildi. Ömer bin Abdulaziz, "Ebû Bekir bin Hazm, bana yazdı ki; bu hurma, Resûl aleyhisselâmın devrinden kalma hurma ağacındandır ve Resûl aleyhisselâm, ondan yerdi" diye bildirdi deyince, "Ey Mü'minlerin Emiri! Bunu, aramızda bölüştür!" dedim. Bölüştürdü. Her birimize, dokuzar hurma düştü.

Ömer bin Abdulaziz;"Ben, Medîne vâlisi olarak o Hurmalığa girdiğim zaman, o hurma ağacının hurmasından yemişim ve onun kadar nefis ve tatlı bir hurma görmemişimdir!" dedi."

Amr bin Muhâcir der ki; "Resûl aleyhisselâmın metâı, Ömer bin Abdulaziz'in yanında bir odada bulunur, kendisi, her gün, ona bakardı. Kureyşilerden gelip yanında toplananları da, bu odaya koyar, sonra, bu metâa yönelerek, "İşte, Allah'ın, sizi, kendisi ile şereflendirdiği Zât'ın mirâsı!" derdi. Onlar:

1. Bir adet hurma yapraklarıyla örülmüş serir,
2. Bir adet yüzü deri, içi hurma lifi doldurulmuş yüz yastığı,
3. Bir adet büyükçe tabak,
4. Bir adet su bardağı,
5. Bir adet elbise,
6. Bir adet el değirmeni,
7. Bir adet ok çantası,
8. Bir adet kadife yorgan.

(Bu yorgan, Resûlullah efendimizin mübârek bedeninden sinmiş hoş kokulardan dolayı miskten daha güzel kokardı. Ömer bin Abdulaziz radıyallahü anh, hastalandığı zaman, o yorganın yıkantısı ile yıkanır, iyileşirdi.)

Çün aşk denizi dalgalandı,
Ol dürr-i yetim, zâhir oldu.
Şanında buyurdu, Hâlıkı pâk
(Levlâ ke lemâ halaktül eflâk.)

Doğdukda, o Şemsin ziyâsı,
Doldurdu bütün kâinatı.
Kim giderse onun izinde,
İyilik bulur her işinde.

Emrine geçmişken memâlik,
Üç gömleğe değildi mâlik.
Çok mal bulunmazdı evinde,
Fevtinde, görüldü, zırhı rehinde.

Ekser zemân gördüğü şeyler,
Yanında, dünyâ neye değer?
İhsânları, herkese çokdu,
Birşey yok demek, onda yokdu.

Ba'zan, o kadar çok verirdi,
Düşmânları hep, eğilirdi.
Şefkati boldu, her leîme,
Müşfik babaydı, her yetîme.

Her işinde vardı, çok hikmet,
Hiç etmedi kimseye minnet.
Hastayı ziyâret ederdi,
Derdliyi şifâyâb ederdi.

Teheccüdü hiç bırakmazdı,
Allah korkusundan yatmazdı.
Tutardı herkesi, Peygamber,
Hep kendi nefsîle berâber.

İftihâr ederdi, kullukla,
Huylu idi, ilâhi hulkla.
Her kim ki, bu yola özenir,
Güzel sıfatlarla bezenir.

Bir mektebe oldu, müdâvim,
Allahdı, zâtına muallim.
Anlatmak için Rahman, anı,
Kur'ânda hoş etdi beyânı.

Haşra dek, Şâh-ı enbiyâya,
Olsun salevât, bî nihâye!
Olsun Âline, Eshâbına,
Salât, selâmı âcizâne!

"Yâ Resûlallah! gücüm yok medhine, yaratıldık hep, senin hürmetine. Hâsılı, ey âh-ı iklîm-i vefâ, sana cânım da fedâ, her ey fedâ!
Hüseyin Hilmi bin Sa'id

Mescid-i Nebî'nin dışardan görünüşü / Medîne-i Münevvere

HİLYE-İ SE'ÂDET

Eshâbına nasîhatdan sonra,
Fahr-i âlem dedi, benden sonra,

Hilye-i pâkimi, görse biri,
Olur o, yüzümü görmüş gibi,

Gördükde, hubbu hâsıl olsa,
Yâni hüsnüme âşık olsa,

Beni görmeği etse arzû,
Kalbi, sevgimle olsa dolu,

Cehennem olur, ona harâm,
Rabbim, Cennet'i eder ikrâm.

Dahi, haşretmez çıplak, ânı Hak,
Olur gufrânına, Hakkın mülhak.

Denildi ki, hilye-i Resûli,
Severek yazsa, birinin eli,

Eder Hak, onu korkudan emîn,
Belâ ile dolsa, rûy-i zemîn.

Hastalık görmez, dünyâda teni,
Ağrı çekmez hiç, bütün bedeni.

Günâh etmiş ise de, bu adam,
Cehennem cismine, olur harâm.

Âhiretde azâbdan kurtulur,
Dünyâda her işi, kolay olur.

Haşreyler, ânı hem, Rabb-i celle,
Dünyâda, Resûlü görenlerle.

Hilye-i Nebîyi, güç iken beyân,
Başlarız, ona oldukça imkân.

Sığınarak zülcelâle,
Vasfederiz âcizâne.

İttifak etdi, bu sözde ümem,
Kırmızı beyâzdı, Fahr-i âlem.

Mübârek yüzü, hâlis ak idi,
Gül gibi, kırmızımtırak idi.

İnci gibi, yüzündeki teri,
Pek hoş eylerdi, güzel cevheri.

Terleyince, O menba-ı sürûr,
Dalgalanırdı sanki, bahr-i nûr.

Görünürdü gözü, dâim sürmeli,
Kalbleri çekerdi, güzel gözleri.

Akı, beyaz idi gâyetle,
Medh eyledi Rabbi, âyetle.

Siyâhı ânın, değildi ufak,
Bir idi ona, yakınla uzak.

Geniş, güzel ve latîfdi gözü,
Nûr saçardı hep, mübârek yüzü.

Kuvve-i bâsıra-i Mustafâvî,
Gece, gündüz gibi, olurdu kavî.

Bakmak arzû etseydi, bir yere,
Cism-i pâki de dönerdi bile.

Başa tâbi ederdi cesedi,
Bunu terk etmemişdi ebedî.

Hem, cism idi, Resûl-i ekrem,
Yaraşır, rûh-i mücessem desem.

Güzel, hem sevimli idi Resûl,
Hakkâ çok, sevgili idi Resûl.

Mâlikle Ebû Hâle, söyledi,
Hilâl gibi, açık kaşlı idi.

İki kaşı arası, her zemân,
Gümüş gibi görünürdü, ayân.

Mübârek yüzü, az yuvarlakdı,
Derisi, berrak, hem de parlakdı.

Siyah kaşları mihrâbı ânın,
Kıblesi idi, bütün cihânın.

Ortası, yüksekce görünürdü,
Yandan bakınca, mübârek burnu.

Çok güzel idi, çekme ve latîf,
Edemez gören, O'nu tam târif.

Seyrek idi, dişlerinin arası,
Parlardı, sanki inci sırası.

Ön dişleri, etdikçe zuhûr,
Her tarafı, kaplardı bir nûr.

Gülse idi, iki cihân serveri,
Canlı cansız, her şeyin peygamberi.

Görünürdü ön dişleri, pek afîf,
Dolu dâneleri gibi, çok latîf.

İbni Abbâs der, Habîb-i Hudâ,
Gülmeğe, eyler idi istihyâ.

Hem hayâsından O, dînin senedi,
Kahkaha etmedi derler, ebedî.

Nâzik, mahcûb idi, Resûl-i cenâb,
Dâim eyler idi, bakmağa hicâb.

Yüzü benzerdi, yuvarlak aya,
Zâtı aynaydı, yüce Mevlâya.

Nûrlu idi hep, o vech-i hasen,
Bakılmazdı, tenevvüründen.

Gönüller aldı, o güzel Nebî,
Âşıkı oldu yüzbin sahâbî.

Bir kerrecik görenler, rüyâda,
Dediler, böyle zevk yok, dünyâda.

Hem güzel yanakları, bileler,
Fazla etli değildi, diyeler.

Ânın etmişdi, Cenâb-ı Hâlık,
Severek, yüzün ak, alnın açık.

Boynunun nûru, ederdi her ân,
Saçları arasında, leme'ân.

Mübârek sakalından, iyi bil,
Ağarmışdı ancak on yedi kıl.

Ne kıvırcıkdır, ne de uzun,
Her uzvu gibi idi, mevzûn.

Gerdan-i pâk-i Resûl-i âfak,
Gâyet ak idi ve gâyet berrâk.

Eshâb içinden, çok ehl-i edeb,
Karnı, göğsüyle, birdi, dedi hep.

Açılsaydı, mübârek sînesi,
Feyz saçardı, ilim hazînesi.

Aşka olunca, mahall-i teşrîf,
Başka olur mu, o sadr-ı şerîf?

Mübârek sînesi, geniş idi,
İlm-i ledün, ona inmiş idi.

Ak ve berrakdı, o sadr-ı kebîr,
Sanırdı görenler, bedr-i münîr.

Ateş-i aşk-ı zât-ı ezelî,
Odlara yakmışdı, O güzeli.

Bilir elbet bunu, pîr-ü civân,
Yassı kürekliydi, Fahr-i cihân.

Sırtı ortası hem, etli idi,
Kerem sâhibi, devletli idi.

Gümüş teninde, letâfet vardı,
İrice mühr-i nübüvvet vardı.

Sırtında idi, mühr-i nübüvvet.
Sağ tarafına yakındı, elbet.

Bildirdi bize, edenler târif,
Bir büyük ben idi, mühr-i şerîf.

Rengi, sarıya yakın, karaydı,
Güvercin yumurtası kadardı.

Etrâfına çevirmiş, sanki hatlar,
Birbirine bitişik, kılcağızlar.

Anlatanlar, O âlî nesebi,
Dedi, iri kemikliydi Nebî.

Her kemik iri, merdâne idi,
Sûreti, sîreti şâhâneydi.

Mübârek âzasının her biri,
Uygun yaratılmışdı hem, kavî.

Çok hoş idi, her uzvu ânın
Âyetleri gibi, Kur'ânın.

Elleri ayası, O sultânın,
Ayakları altı, dahi ânın,

Geniş ve pâk idi, nâzik mergûb,
Tâze gül gibi latîf ve mahbûb.

Çok mevzun idi, der ehl-i nazar,
O kerâmetli, mübârek eller.

Selâm verseydi, birine eğer,
Tebessüm ederdi hep, Peygamber.

Bir iki gün, geçseydi aradan,
Hattâ uzasaydı da, bir aydan.

Belli olurdu, hoş kokusundan,
O kimse, adamlar arasından.

Billûr gibiydi, ten-i bî-mûyu,
Nice medh edeyim, ol pehlûyu.

Dostu seyretmek için, o şerîf,
Göz olmuşdu, bütün cism-i latîf.

Kemâl üzereydi, nâzik teni,
Hallâk göstermişdi, hikmetini.

Yokdu, göğsünde, karnında aslâ,
Hiçbir kıl, sanki gmüş levhâ.

Göğsü ortasından aşağı yalnız,
Bir sıra kıl, dizilmişdi, hilâfsız.

Bu siyah hat, bu mübârek bedende,
Hoşdu, hâle gibi, ay çevresinde.

Bütün ömründe kalmışdı, kezâ,
Gençlikde gibi, mübârek âzâ.

İlerledikçe, sinn-i Nebevî,
Tâzelenirdi hep, gonca gibi.

Hem dahi, Kâinâtın Sultânı,
Zanneyleme ki, ola pek yağlı,

Ne zaîf, ne de pek etli idi,
Mu'tedil, hem pek kuvvetli idi.

Lah mı, şah mı, dediler ehl-i derûn,
Birbirinden, ne ziyâdeydi, ne dûn.

Etmiş, ol beden sarayın üstâd,
Adl-ü dâd ile, esâsın bünyâd.

İtidâl üzere idi, pâk teni,
Nûra gark olmuşdu, bütün bedeni.

Orta boylu idi, o Sidre-mekân,
Ortalık, O'nun ile buldu nizâm.

Seyreden mu'cize-i kâmetini,
Dedi hep, medh edip hazretini.

Görmedik böyle, gül yüzlü güzel,
Boyu, hem huyu, hem yüzü güzel.

Orta boylu iken, Nebî,
Uzun kimseyle yürüseydi.

Ne kadar, uzun olsa idi, o er,
Yine yüksek görünürdü, peygamber.

Uzun boylu olandan o cevher,
Yüksek idi, el ayası kadar.

Bir yola gitseydi, izzetle,
Hızlı yürür idi, gâyetle.

Deriz, vasf-ı şerîfinde yine,
Yürürken, eğilirdi önüne.

Yâni, bir yokuşdan iner gibi,
Dâim önüne, az eğilirdi.

Şanlı, şerefli idi, O Celîl,
İftihâr eylerdi, rûh-ı Halîl.

Bir zâtı ki, murâd ede Hüdâ,
Her âzâsı, olur elbet a'lâ.

Yolda giderken, eğer bir kimse,
Ansızın, Resûlullah'ı görse,

Korku düşerdi, kalbine ânın,
Yüksekliğinden, Resûlullah'ın.

Hem de biri, Nebî ile, müdâm,
Sohbet ederek, söylese kelâm,

Sözlerindeki lezzet ile, ol,
Kul olurdu, kabul etse Resûl.

Etmişdi O'nu, Hallâk-ı ezel,
Hüsn-i ahlâkla, bî-misl-ü bedel.

Yâ Resûlallah! gücüm yok medhine,
Yaratıldık hep, senin hürmetine.

Hâsılı, ey Şâh-ı iklîm-i vefâ,
Sana cânım da fedâ, her şey fedâ!

Hüseyin Hilmi Işık
(kaddesallahü teâlâ sirrehül'azîz)

Mekke-i mükerremenin eski bir görüntüsü.

EHL-İ SÜNNET KASÎDESİ

Ehl-i sünnet i'tikâdı, sana önce, lâzım olan,
Yetmişüç fırka var, ammâ, Cehennemlik geri kalan,

Müslimânlar, hep sünnîdir; cümlenin reîsi Nu'mân.
Cennet ile müjdelendi; îmânda bunlara uyan.

İ'tikâdı sağlam edip; sonra islâmiyyete bağlan!
İslâmın beş şartını yap; harâmlardan sakın hemân!

Bir günâhı işler isen, tevbe et, kaçırma zemân!
Kim ki uymaz islâma, birgün olur, elbet pişmân.

Dinsize sakın aldanma, mahv olursun sen de, amân!
Tatlı söze inanırsan; olur sonra, hâlin yamân!

İki yüzlüler çoğaldı: dışı melek, içi yılan,
Tuzağa düşürmek için; dost görünür, hem de candan.

Herkes kendin haklı sanır: Kötü der, bana uymayan.
İslâmiyyet terâzidir, odur haklıyı ayıran!

İslâma uymıyan bil ki; doğru yoldan sapık insan.
Bu söze inanır elbet: Târîhi iyi anlıyan.

Neden doktora koşuyor; herhangi bir yeri ağran?
Çünki, ölmek sevmez kimse; herşeyden dahâ tatlı, cân.

Sonsuz yaşamak arzûsu; bende yokdur, var mı diyen?
Ölmek, yok olmak değildir; kabir hayâtına inan!

Cennet sonsuz, Cehennem de; haber verdi, bunu Kur'ân,
Sonsuz derdden sakınmalı; hattâ, olsa da, bir gümân,

Buna inanmıyan da var; yarasa kaçar ziyâdan.
Karga çöplükden tad alır; bülbüldür, gülü arayan.

İslâmı elbet sevemez, nefse, keyfe düşkün olan.
Bu ikisi, bir olur mu? Ayrıdır iyi, fenâdan!

Müslimânlar, hakkı tanır, her mahlûka eyler ihsân,
Îmânsızlar, yılan gibi; lezzet alır can yakmakdan.

Amân yâ Rabbî el'amân; ne müşkilmiş âhir zemân,
Din bilgisi unutuldu; pek azaldı nemâz kılan.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İSLÂM DÎNİ

Bu bölüm; İhlas Vakfı Hakikat Kitabevinin hazırladığı **Tam İlmihâl Se'âdet-i Ebediyye, Herkese Lâzım Olan Îmân, İslâm Ahlâkı, Kıyâmet ve Âhiret, Namâz Kitabı** isimli kitablardan seçilerek hazırlanmıştır.

İslâm dîni, Allahü teâlânın, Cebrâil ismindeki melek vâsıtası ile sevgili peygamberi Muhammed aleyhisselâma gönderdiği, insanların, dünyâda ve âhirette râhat ve mes'ûd olmalarını sağlıyan, usûl ve kâidelerdir.

Bütün üstünlükler, faydalı şeyler, İslâmiyet'in içindedir. Eski dinlerin, görünür-görünmez bütün iyiliklerini, İslâmiyet kendinde toplamıştır. Bütün saâdetler, muvaffakiyetler ondadır. Yanılmayan, şaşırmayan akılların kabûl edeceği esâslardan ve ahlâktan ibarettir. Yaratılışında kusursuz olanlar, onu reddetmez ve nefret etmezler.

İslâmiyet'in içinde hiç bir zarar, dışında da hiç bir menfâat yoktur ve olamaz. İslâmiyet'in hâricinde bir menfâat düşünmek, serâbdan içecek beklemek gibidir. İslâmiyet, memleketleri îmâr, insanları terfîh etmeği, refâha kavuşturmağı emreylemekte, Allahü teâlânın emirlerine saygı göstermeği ve mahlûklara merhameti istemektedir.

Îslâmiyet; zirâati, ticâreti ve san'atı, katî olarak emreder. İlme, fenne, tekniğe, endüstriye, lâyık olduğu üzere ehemmiyet verir. İnsanların yardımlaşmasını, birbirlerine hizmet etmesini ehemmiyetle istemektedir. Kendi idaresi altında bulunan insanların, evlâdın, ailenin ve milletlerin haklarını ve idârelerini öğretmekte; dirilere, geçmişlere, geleceklere karşı bir hak ve mesûliyet gözetmektedir.

İslâmiyet, saâdet-i dâreyn yâni dünyâ ve âhiret saâdetini kendisinde toplamıştır. İnsanların rûhî ve maddî refahını en mükemmel şekilde temin edecek prensipler getirmiştir. İnsan hak ve vazifelerini en geniş şekilde düzenlemiştir. Kısaca İslâm dîninin; îmân, ibâdet, münâkehât (evlenme, nikâh bilgileri), muamelât (alış-veriş ve sosyal hayat bilgileri), ukûbat (suç ve ceza hukuku) esâsları vardır.

Hudâ Rabbim, nebîm hakkâ Muhammeddir Resûlullah,
hem islâm dînidir dînim, kitâbımdır kelâmullah.
Akâidde, ehl-i sünnet oldu mezhebim, hamdolsun,
amelde, Ebû Hanîfe mezhebi, mezhebim vallah.

slâmiyet, saâdet-i dâreyn yâni dünyâ ve âhiret saâdetini kendisinde toplamı tır."
S. Abdülhakîm Arvâsî

EHL-İ SÜNNET İ'TİKÂDI

(Ehl-i sünnet) i'tikâdı, nazm üzre ey civân,
Oldu aşağıda sana, açık dil ile beyân:
Doğru olan i'tikâdı, ister isen kardeşim,
Gece gündüz, bu kitâbı oku hem de, pek candan!
Rûhuna rahmet eylesin, Hak, Ebû Hanîfenin,
Kur'ân yolunu gösterdi, bize o yüce Nu'mân.
Dünyâya gönül bağlama, akar ömür su gibi,
İslâmiyyete uyan kimse, her dem olur şâdümân.
Önce ilmihâli öğren, çocuğuna da öğret.
Din bilgisi öğrenmezsen, olursun sonra pişmân!
Düşmanlarımız sinsice, nasıl saldırıyor bak,
Sen de dîni yaymak için, çalış gayb etme zemân!
Dinsizler hep yalanla, gençleri aldatıyor,
İslâmı yok edecekler, artık gafletden uyan!
Müslimânlar da şaşırmış, tuzağa düşmüş çoğu,
(Ehl-i kıble) sözde hepsi, ayrılmışlar hak yoldan,
İlm-i hâli öğrenmiyen, kendini koruyamaz.
Kâfir veyâ sapık olur, (Ehl-i sünnet) olmıyan!
Doğru olan bilgileri, yayanlara yardım et!
Cihâd sevâbını kazan, olsun bunda mal revân.
Resûlullah hiç durdu mu, Eshâbı uyudu mu?
Dîni yaymak için hepsi, olmuşdu bir kahramân!
Çalış boş durma sen dahî, din düşmanı pek kavî,
İçden dışdan ezecekler, gidecek, dinle îmân.
Eshâba çirkin söyleme, hepsinin kadrini bil,
birbirini severlerdi, buna şâhiddir Kur'ân!
En üstün Ebû Bekrdir, Ömer, Osmân, Alî hem,
Mu'âviye'yi de çok sev, Odur Kur'ânı yazan!
Rabbimiz cism değildir, zemânı, mekânı yok,
Maddeye hulûl eylemez, böyle olmalı îmân!
Mahlûka muhtâc değildir, ortağı, benzeri yok,
Herşeyi Odur yaratan, hem de varlıkda tutan.
İyi, kötü, îmân, küfr, madde, kuvvet, enerji,
Hepsini O var ediyor, yaratamaz hiç insan!
Herkese akl, irâde verdi, hem yol gösterdi,
Kim iyilik diler ise, yaratır hemen Rahmân.
Önce, i'tikâdı düzelt, emri, yasağı gözet,
Se'âdete kavuşamaz, islâmiyyetden ayrılan!
Tâ önceden âdet oldu, kim ekerse o biçer,
Pek aldandı, ziyân etdi, ekmeden buğday uman!
Yetmişüç fırkadan ancak (Ehl-i sünnet) kurtulan,
Resûlullah'ın yolunu onlardır bize sunan!

EHL-İ SÜNNET İ'TİKÂDI

Müslüman olmanın ilk şartı, îmân etmekdir. Doğru îmân ise, Ehl-i Sünnet itikâdına uygun olarak inanmağa bağlıdır. Akıllı olan ve bülûğ çağına giren erkeğin ve kadının birinci vazîfesi, Peygamber efendimizin sallallahü aleyhi ve sellem inandığı ve bildirdiği gibi îmân etmeleridir. Peygamberimiz bir tek îmân bildirmiştir. Eshâb-ı kirâmın hepsi, O'nun bildirdiği gibi inanmış, itikâdda (inançta) hiç bir ayrılıkları olmamıştır.

Peygamber efendimizin vefâtından sonra insanlar, İslâmiyet'i, Eshâb-ı kirâmdan işiterek ve sorarak öğrendiler. Hepsi aynı îmânı bildirdiler. Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarında yazdıkları îmân bilgilerini öğrenmek ve bunlara uygun olarak inanmak lazımdır. Kıyâmetde Cehennem azâbından kurtulmak, onların bildirdiklerine inanmağa bağlıdır. Cehennem'den kurtulacak olanlar, yalnız bunların yolunda gidenlerdir. Onların yolunda gidenlere **(Sünnî)** veyâ **(Ehl-i Sünnet)** denir.

Bir hadîs-i şerîfde, **"Benim ümmetim yetmişüç fırkaya ayrılacakdır. Bunlardan yalnız bir fırka Cehennem azâbından kurtulacak, diğerleri ise helâk olacaklar, Cehennem'e gideceklerdir"** buyuruldu. Bu yetmişüç fırkadan herbiri, islâmiyyete uyduğunu iddia etmekde ve Cehennem'den kurtulacağı bildirilen bir fırkanın, kendi fırkası olduğunu söylemekdedir. Mü'minûn sûresi 53.cü ve Rûm sûresi 32.ci âyet-i kerîmelerinde meâlen; **"Her fırka, doğru yolda olduğunu sanarak sevinmekdedir"** buyuruldu. Hâlbuki, bu çeşidli fırkalar arasında, kurtulucu olan birinin alâmetini, işâretini, Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" şöyle bildirmekdedir: **"Bu fırkada olanlar, benim ve Eshâbımın gitdiği yolda bulunanlardır."** Eshâb-ı kirâmdan birini dahî sevmiyen, Ehl-i Sünnetden ayrılmış olur. Ehl-i sünnet itikâdında olmayan da, kâfir veyâ **(Bid'at ehli)** sapık olur.

Îmânda, itikâdda tek mezhep vardır.

Îmânda, itikâdda hak olan tek fırka, yâni tek bir mezhep vardır. Bu mezhep Ehl-i sünnet vel-cemâat mezhebidir. Çünkü İslâmiyet, bütün insanlara yalnız bir tek îmânı ve itikâdı emretmektedir.

Îman edilecek şeylerde ayrılık olmaz.

Bu îmânın esaslarını ve nasıl itikâd edileceğini, bizzat Peygamber efendimiz aleyhisselâm tebliğ etti. İnsanlara, kendilerini ve herşeyi yaratan Allahü teâlâyı haber veren Peygamberimiz, Allahü teâlâya, Onun yarattıklarına ve Onun emir ve yasaklarına îmânın nasıl olacağını da bildirdi. Îmân edilecek şeylerde Eshâb-ı kirâmın hepsine uymak lazımdır. Çünkü, itikâd edilecek şeylerde, birbirlerinden hiç ayrılıkları yoktur.

Îmânın asıl sebebi; Allahü teâlâya ve sevdiklerine muhabbet

"Benim ümmetim yetmi üç fırkaya ayrılacakdır. Bunlardan yalnız bir fırka Cehennem azâbından kurtulacak, di erleri ise helâk olacaklar, Cehenneme gideceklerdir."
Hadîs-i şerîf

etmek, dost olmak, düşmanlarına da düşman olmakdır. Bu hususta, Muhammed Masum hazretleri buyuruyor ki: (Allahü teâlâ, "**Yâ Mûsâ! Benim için ne amel yaptın?"** buyurdu. O da, **"Yâ Rabbi! Senin için namaz kıldım, oruç tuttum, zekât verdim ve seni zikrettim"** deyince, Allahü teâlâ, **"Namaz, senin için burhandır. Oruç, seni Cehennem'den koruyan kalkandır. Zekât, mahşer günü, herkes sıcaktan yanarken, sana gölge yapacaktır. Zikir de, o gün, karanlıkta, sana nûr olacaktır. Benim için ne yaptın?"** buyurdu. Hazret-i Mûsâ, **"Yâ Rabbi, senin için olan amel nedir"** dedi. Allahü teâlâ, **"Sevdiğimi benim için sevdin mi ve düşmanımı düşman bildin mi?"** buyurdu. Hazret-i Mûsâ, Allahü teâlânın sevdiği amelin, Onun dostlarını sevmek ve düşmanlarını sevmemek olduğunu anladı. Demek ki, sevgilinin sevdiklerini sevmek ve düşmanlarına düşman olmak, sevginin alametidir. Mümtehine sûresinin, **"İbrâhim ve Eshâbı, kâfirlere, biz sizden ve putlarınızdan uzağız. Siz, bir olan Allah'a imân edinceye kadar, aramızda düşmanlık devam edecektir dediler. Bunların bu güzel hâlleri, size örnek olmalıdır"** meâlindeki 4. âyeti gösteriyor ki, îmân sahibi olmak için, bu düşmanlık şarttır ve Allah düşmanlarını sevmek, îmânı yok eder. Resûlullah'ın sohbetine kavuşmakla şereflenen Eshâb-ı kirâm, birbirlerini çok severlerdi. Birbirlerine değil, kâfirlere düşman idi. Fetih sûresinin **"Kâfirlere düşman, birbirlerine merhametli idiler"** meâlindeki 29. âyeti sözümüzü ispat etmektedir.) (29. mektup)

Kimyâ-i se'âdet kitâbı, beşinci aslında diyor ki: Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, **"Îmânın temeli ve en kuvvetli alâmeti, müslümânları sevmek ve müslümânlara düşmanlık edenleri sevmemekdir."** Cenâb-ı Hakkın Îsâ aleyhisselâma emr-i ilâhîsinin meâl-i şerîfi, **"Eğer yerlerde ve göklerde bulunan bütün mahlûkların ibâdetlerini yapsan, dostlarımı sevmedikçe ve düşmanlarıma düşmanlık etmedikçe, hiç faydası olmaz"**dır. Her mü'min, Allahü teâlâya düşman olanları sevmemeli, islâmiyyete yapışanları sevmelidir. Bunu sözlerinde ve mümkün ise, hareketlerinde belli etmelidir. Âsî ve fâsıklarla arkadaşlık etmemeli, fıskı çok olanlardan, çok kaçınmalıdır. Zâlimlerden, müslümânlara eziyyet edenlerden dahâ ziyâde kaçınmalıdır. Fakat, yalnız kendisine zulm edenleri afv ve zulümlerine sabr etmek lâzımdır ve çok iyidir.[616]

Doğru yolun, Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdiği îmân olduğunu, Peygamber efendimiz haber verdi. O hâlde, Ehl-i sünnette birleşerek, kardeş olmak, birbirimizi sevmek gerekir.

Bid'at fırkalarını, Ehl-i sünnetin ameldeki dört doğru mezhebi ile karıştırmamalıdır. Dört mezhep, birbirlerinin doğru yolda olduğunu söyler ve birbirini severler. Bid'at fırkaları ise, müslümanları parçalamaktadır.

Bu dört hak mezhebin birleştirilemeyeceğini, İslâm âlimleri sözbirliği ile bildirmişlerdir. Allahü teâlâ, amelde mezheplerin birleştirilmesini değil, ayrı olmalarını istiyor. Böylece, İslâm dinini kolaylaştırıyor. "**Ümmetimin âlimleri arasındaki ayrılık rahmettir"** hadîs-i şerîfi, bu ayrılığın fâideli olduğunu haber vermekdedir.

Allahü teâlâ, itikâdda ise birliği emrediyor. Bir âyet-i kerîme meâli: **"Ey îmân edenler! Allah'ın dinine sarılın. Birbirinizden ayrılmayın!"**[617] Ebüssüûd Efen-

---

616 Tam İlmihâl Se'âdet-i Ebediyye, 38/3.
617 Âl-i İmrân: 3/103.

di hazretleri burayı açıklarken, "Ehl-i kitabın parçalandığı gibi parçalanıp da doğru îmândan ayrılmayın! Cahiliye zamanında birbirleriniz ile dövüştüğünüz gibi bölünmeyin!" buyurdu.

İbni Hacer-i Mekki hazretleri buyuruyor ki: Bid'at sahibi demek, inanışları Ehl-i sünnet inanışından ayrı olan kimse demektir. İslâmiyet'in beğenmediği bir şeyi meydana çıkaran herkes bid'at sahibi olur. **[Fetava-yı hadîsiyye]**

Ehl-i sünnet itikâdına inananlar Ehl-i sünnettir, inanmayan bid'at ehli veya kâfir olur.

Allahü teâlâ, Ehl-i sünnet itikâdına uygun îmân eden müslümanlardan râzıdır. Böyle inanmış olmanın birçok şartları vardır.

"Îmânın temeli ve en kuvvetli alâmeti, müslümânları sevmek ve müslümânlara dü manlık edenleri sevmemekdir." ***Kimyâ-i se'âdet, İmâm-ı Gazâlî***

Ehl-i sünnet itikâdındaki önemli bazı hususlar

1- Îmânın altı şartına, yâni Allahü teâlânın varlığına ve birliğine, eşi ve benzeri olmadığına, Meleklerine, Kitâblarına, Peygamberlerine, Âhiret hayâtına, hayır ve şerrin, iyilik ve kötülüğün Allahü teâlâ tarafından yaratıldığına inanmalıdır. (Bunlar Âmentü'de bildirilmişdir.)

2- Allahü teâlânın son kitâbı olan Kur'ân-ı kerîmin, Allahü teâlânın kelâmı olduğuna inanmalıdır.

3- Mü'min, kendi îmânından hiç şübhe etmemelidir.

4- Peygamberimize "sallallahü aleyhi ve sellem" îmân edip, hayâtda iken Onu görmekle şereflenen Eshâb-ı kirâmın hepsini çok sevmelidir. Dört halîfesine, yakın akrabâları olan ehl-i beytine ve muhterem hanımlarından hiçbirine dil uzatmamalıdır.

5- Eshâb-ı kirâmın hepsi Cennetliktir. [Rafiziler, (Beşi hariç sahâbenin tamamı kâfirdir) derler. Hâlbuki Kur'ân-ı kerîmde, tamamı Cennetlik deniyor.][618]

6- Ebû Bekr-i Sıddîk, eshâb-ı kirâmın en üstünüdür.

7- İbâdetleri, îmândan bir parça bilmemelidir. Allahü teâlânın emir ve yasaklarına inanıp, tembellikle yapmayan mü'minleri kâfir bilmemelidir. [Vehhâbîler, (amel îmânın parçasıdır, namaz kılmayan ve harâm işleyen kâfirdir) derler Harâmlara ehemmiyet vermeyenlerin, hafîfe alanların, islâmiyyetle alay edenlerin îmânı gider.

8- Ehl-i kıble olduklarını söyleyen, Allahü teâlâya ve Peygamberi Muhammed aleyhisselâma inandım dediği hâlde, yanlış i'tikâtda olanları tekfîr etmemeli, kâfir olduklarını söylememelidir.

9- Açıkca günâh işlediği bilinmeyen her imâmın arkasında namâz kılmalıdır. Bu hüküm, Cum'a ve bayram namâzlarını kıldıran emîrlere, vâlîlere de şâmildir.

10- Müslümanlar, başındaki âmirlerine, idârecilerine isyân etmemelidir. Hurûc, yâni isyân etmek, fitne çıkarmak olur ve çeşitli

618 *Hadîd: 57/10.*

felâketlere yol açar. Onların hayırlı iş yapmalarına duâ etmeli ve fısk, günâh işlerinden vazgeçmeleri için tatlı dil ile nasîhat etmelidir.

11- Abdest alırken ayakları yıkamak yerine, hiç özür ve zarûret olmasa bile, yaş el ile bir kerre, mest üzerine mesh edilmesi, erkek için de, kadın için de câizdir. Çıplak ayak ve çorap üzerine mesh edilmez.

12- Peygamberimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" Mîrâcının, hem rûh ve hem de beden ile olduğuna inanmalıdır. (Mîrâc, bir hâldir, yâni rü'yâda olmuşdur) diyenler, Ehl-i sünnetden ayrılmış olur.

13- Îmân artıp eksilmez. [Parlaklığı artıp eksilir.]

14- Kur'ân-ı kerîm mahluk [yaratık] değildir.

15- Allahü teâlâ mekândan münezzehtir. Yâni herhangi bir yer, Allahü teâlânın mekanıdır demek ve inanmak doğru değildir. [Vehhâbîler, (Allah gökte veya Arştadır) derler. Bu küfürdür.]

16- Ehl-i kıble tekfir edilmez. [Vehhâbîler, kendilerinden başka herkese kâfir derler.]

17- Kabir suali ve kabir azabı haktır. Kabirde azâb, rûh ve bedene olacakdır. Kabir ziyareti caizdir. İstigâse, yâni Enbiyâ ve evliyânın kabirlerine gidip, onların hürmetine duâ etmek ve onlardan yardım istemek caizdir. [Vehhâbîler ise buna şirk derler. Bu yüzden Sünnilere ve Şiilere müşrik, yâni kâfir derler.]

18- Gaybı yalnız Allah bilir, dilerse enbiyâ ve evliyâsına da bildirir.

19- Evliyanın kerâmeti haktır. Kerâmet, Allahın sevgili kullarında meydâna gelen hârikulâde hâller olup, Allahü teâlânın âdeti dışında, yâni fizik, kimyâ ve biyoloji kanûnları dışında ikrâm ve ihsân etdiği şeylerdir ve inkâr edilemiyecek kadar çokdur.

20- Mîrâc, ruh ve bedenle birlikte olmuştur.

21- Öldürülen, intihar eden eceli ile ölmüştür.

22- Peygamberler günâh işlemez.

23- Bugün için dört hak mezhepten birinde olmak.

24- Peygamberlerin ilki Âdem aleyhisselâm, sonuncusu Muhammed aleyhisselâmdır. [Vehhâbîler, Hazret-i Âdem'in, Hazret-i İdris'in, Hazret-i Şit'in peygamber olduğunu inkâr ederler. İlk peygamber Hazret-i Nuh derler. Önderlerine resûl [Peygamber] diyen bazı gruplar da, (Nebi gelmez, ama resûl gelir) derler. Bunun için de Resûlüm diyen zındıklar türemiştir.]

25- Şefâate, sırâta, hesaba ve mizâna inanmak.

26- Ruh ölmez. Kâfir ve müslüman ölülerin ruhları işitir.

27- Kıyâmet alametlerinden olan Deccal, Dabbet-ül-arz, Hazret-i Mehdi'nin geleceğine, Hazret-i Îsâ'nın gökten ineceğine, güneşin batıdan doğacağına ve bildirilen diğer kıyâmet alametlerine inanmak.

İmâm-ı a'zam hazretleri, **"Kıyâmet alâmetlerine tevilsiz inanmalı"** buyuruyor. Bir hadîs-i şerîf meâli: **"Güneş batıdan doğmadıkça, Kıyâmet kopmaz. O zaman herkes îmân eder, ama îmân artık fayda vermez."** [Buhârî, Müslim]

28- Âhirette Allahü teâlâ görülecektir.

29- Kâfirler Cehennem'de sonsuz kalır ve azapları hafiflemez, hattâ gittikçe artar.

30-Kıyâmet gününde, Peygamberler ve sâlih, iyi zâtlar şefâat edeceklerdir. Kabirde rûhlar, diri kimselerin yapdıklarını ve söylediklerini işitirler.

31-Kur'ân-ı kerîm okumak, sadaka vermek ve hattâ bütün ibâdetlerimizin sevâblarını, ölenlerin rûhlarına göndermek, onlara fâide vermekde, azâblarının hafîfletilmesine veyâ kaldırılmasına sebeb olmakdadır.

Bunların hepsine inanmak, Ehl-i Sünnet itikâdında olmanın alâmetlerindendir.

(Bu bilgiler; **Fıkh-ı ekber, Nuhbet-ül-leâli, Mektûbât-ı Rabbânî, Rıyâd-un-nâsıhîn, Ferâid-ül-fevâid**'den alınmıştır.)

Amelde, yâni yapılacak ibâdetlerde hak olan dört mezheb vardır. Seyyid Ahmed Tahtavî hazretleri, Dürr-ül-muhtar haşiyesinin zebayih kısmında buyuruyor ki: **"Bugün her müslümanın dört mezhepten birinde bulunması vaciptir. Dört mezhepten birinde bulunmayan Ehl-i sünnetten ayrılır. Ehl-i sünnetten ayrılan da sapık veya kâfir olur."**

İbni Hazm, Şevkani, Abduh, Reşit Rıza, Sıddık Hasan gibi mezhep düşmanlarının bir kısmı,taklidi harâm sayarak, bir kısmı da telfîk yaparak, birçok müslümanı dalâlete sürüklemişlerdir.

"Bugün her müslümanın dört mezhepten birinde bulunması vaciptir. Dört mezhepten birinde bulunmayan Ehl-i sünnetten ayrılır. Ehl-i sünnetten ayrılan da sapık veya kâfir olur."
S. Ahmed Tahtavî

İtikâddaki ve ameldeki mezheb imâmlarımız

İslâmiyet'i Eshâb-ı kirâmdan öğrenen Tâbiîn ve bunlardan öğrenen Tebe-i Tâbiînden de din bilgilerinde yükselip, mutlak müctehidlik derecesine ulaşan büyük imâmlar yetişti. Bunlar da amelde mezheb sâhibi idiler ve her birinin ictihâdlarından meydana gelen hükümlere, o âlimin mezhebi denildi. Bu âlimlerden de çoğunun mezhebi kitaplara geçirilmediği için unutuldu. Yalnız dört büyük imâmın ictihâdları, talebeleri tarafından kitaplara geçirilerek muhâfaza edildi ve müslümanlar arasında yayıldı.

Yeryüzünde bulunan bütün müslümanlara doğru yolu gösteren ve Muhammed aleyhisselâmın yolunu değişmeden, bozulmadan öğrenmemize sebeb olan dört büyük zâtdır. Bunlar, ameldeki Mezheb imâmlarımızdır. Birincisi, **İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe Numân bin Sâbitdir radıyallahü anh.** İslâm âlimlerinin en büyüklerindendir. Ehl-i sünnetin reîsidir. İkincisi, **İmâm-ı Mâlik bin Enes,** üçüncüsü, **İmâm-ı Muhammed bin İdrîs Şâfi'î,** dördüncüsü, **İmâm-ı Ahmed bin Hanbel**'dir "rahmetullahi aleyhim ecma'în".

Bugün, bu dört imâmdan birine uymıyan bir kimse, büyük tehlikededir. Doğru yoldan sapmışdır.

Bu dört imâmın talebesinden ikisi, îmân bilgilerinde çok yükseldi. Böylece itikâdda mezheb iki oldu. Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere uygun îmân, bu ikisinin bildirdiği îmândır. Fırka-i nâciyye olan Ehl-i sünnetin îmân bilgilerini yeryüzüne yayan bu ikisidir. Birisi, **Ebû Mansûr-i Mâtüridî,** ikincisi, **Ebûl Hasen Alî Eş'arî**'dir "rahmetullahi aleyhima".

Bu iki imâm, aynı îmânı bildirmişlerdir. Aralarında olan birkaç fark, mühîm değildir. Hakîkatde aynıdır. İslâm âlimleri, Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde övülmekdedir. Bir âyet-i kerîmede meâlen; **"Hiç bilenlerle bilmiyenler bir olur mu?"**[619] buyurulmuşdur. Başka bir âyet-i kerîmede meâlen; **"Ey müslümanlar! Bilmediklerinizi bilenlerden sorunuz"**[620] buyuruldu.

Hadîs-i şerîflerde buyruldu ki:

"Allahü teâlâ ve melekler ve her canlı, insanlara iyilik öğreten müslümanlara duâ ederler."

"Kıyâmet günü önce Peygamberler, sonra âlimler, sonra şehîdler şefâat edeceklerdir."

"Ey insanlar, biliniz ki, ilim âlimden işiterek öğrenilir."

"İlim öğreniniz. İlim öğrenmek, ibâdetdir. İlim öğretene ve öğrenene cihâd sevâbı vardır."

"İlim öğretmek, sadaka vermek gibidir. Âlimden ilim öğrenmek, teheccüd namâzı kılmak gibidir."

"İlim öğrenmek, bütün nâfile ibâdetlerden dahâ sevâbdır. Çünkü, kendine de, öğreteceği kimselere de fâidesi vardır."

"Başkalarına öğretmek için öğrenen kimseye, Sıddîklar sevâbı verilir.)

"İlim hazînedir. Anahtarı sorup öğrenmekdir."

"İlim öğreniniz ve öğretiniz."

"Herşeyin kaynağı vardır. Takvânın kaynağı, âriflerin kalbleridir."

"İlim öğretmek günâhlara keffâretdir."

Serâba edeb, hâyâ;
Nûru zulmete ziyâ,
Ol Hatem-ül Enbiyâ,
Sevgili peygamberim.

Nübüvvetin kaynağı,
Merhametin membâı,
Âcizler sığınağı,
Sevgili peygamberim.

Sırtında mühr-ü nebî,
O en şefkatli Nebî,
Şefâatin sebebi,
Sevgili peygamberim.

Mahşerde hercümerci,
Bitirecek tek merci,
Ötelerden haberci,
Sevgili peygamberim.

619 Zümer: 39/9.
620 Enbiyâ: 21/7.

AHKÂM-I İSLÂMİYYE (AHKÂM-I ŞER'İYYE)

İslâm dîninin bildirdiği emirlere ve yasaklara "**Ahkâm-ı şer'ıyye**" veyâ **"Ahkâm-ı islâmiyye"** denir. Bunlara **"Ef'âl-i mükellefîn"** de denilmekdedir.

" lim ö reniniz. lim ö renmek, ibâdetdir. lim ö retene ve ö renene cihâd sevâbı vardır."
Hadîs-i şerîf

Mükellef kime denir

Akıllı olan ve **bülûğ** çağına giren erkek ve kadınlara "Mükellef" denir. Mükellef olan kimseler, Allahü teâlânın emir ve yasaklarından mesûldürler. Dînimizde, mükellef olan kimseye, önce îmân etmek ve sonra da ibâdet yapmak emrolunmuşdur. Ayrıca, yapılması yasak edilen harâmlardan ve mekrûh işlerden de kaçınmaları lâzımdır.

Akıl, anlayıcı bir kuvvetdir. Faydalıyı zararlıdan ayırt etmek için yaratılmışdır.

Bülûğ çağı, ergenlik yaşı demekdir.

Erkek çocukların bülûğ çağına girmeleri, oniki yaşını bitirince başlar. Erkek çocuğun bülûğ çağına girdiğini gösteren alâmetler vardır. Bu alâmetler görünmezse [menîsi olmayan oğlanın], onbeş yaş tamam olunca, dinde bülûğ çağına girdiğine hükmedilir.

Kız çocuklarının bülûğa ermesi ise, dokuz yaşını doldurunca başlar. Dokuz yaşındaki kız çocuğunun bülûğa erdiğinin alâmetlerinin hiçbiri görünmezse [hayz görmeyen kızın], onbeş yaş tamam olunca, bülûğ çağına girdiğine hükmolunur.

Ef'âl-i mükellefin

Ef'âl-i mükellefin sekizdir: **Farz, vâcib, sünnet, müstehâb, mubâh, harâm, mekrûh** ve **müfsid.**

1- FARZ: Allahü teâlânın, yapılmasını âyet-i kerîme ile açıkca ve kesin olarak emretdiği şeylere farz denir. Farzları terketmek harâmdır. İnanmıyan ve yapılmasına ehemmiyyet vermeyen kâfir olur.

Îmân etmek, abdest almak, gusl etmek (yâni boy abdesti almak), beş vakit namâz kılmak, Ramazân ayında oruc tutmak, zengin olunca zekât vermek ve hacca gitmek gibi...

2- VÂCİB: Yapılması farz gibi kesin olan emirlere denir. Vitr namâzını ve Bayram namâzlarını kılmak, zengin olunca kurban kesmek, fitre (sadaka-i fıtr) vermek gibi. Vâcibin hükmü farz gibidir.

3- SÜNNET: Allahü teâlânın açıkca bildirmeyip, yalnız Peygamber efendimizin yapılmasını övdüğü, yâhud devâm üzere

kendisinin yapdığı veyâhud yapılırken görüp de mâni olmadığı şeylere "Sünnet" denir.

Sünneti beğenmemek küfürdür. Beğenip de yapmıyana azâb olmaz. Fakat özürsüz ve devâmlı terk eden itâba, azarlanmaya ve sevâbından mahrûm olmaya lâyık olur. Meselâ, ezân okumak, ikâmet getirmek, cemâat ile namâz kılmak, namâzın sünnetleri, sünnet namazlar, abdest alırken misvâk kullanmak, evlendiği gece yemek yedirmek ve çocuğunu sünnet etdirmek gibi.

4- MÜSTEHÂB: Buna, mendub, âdâb da denir. Sünnet-i gayr-i müekkede hükmündedir. Peygamber efendimizin ömründe bir iki kerre dahî olsa yapdıkları ve sevdikleri, beğendikleri husûslardır. Yeni doğan çocuğa yedinci gün isim koymak, erkek ve kız çocuğu için akîka hayvanı kesmek, güzel giyinmek, güzel koku sürünmek gibi... Bunları yapana çok sevâb verilir. İşlemeyene azâb olmaz.

5- MUBÂH: Yapılması emir olunmayan ve yasak da edilmeyen şeylere mubâh denir. İyi niyyetle işlenmesinde sevâb, kötü niyetle işlenmesinde azâb vardır. Uyumak, helâlinden çeşidli yemekler yimek, helâl olmak şartıyle türlü elbise giymek gibi işler, mubâhdırlar. Bunlar, İslâmiyyete uymak, emirlere sarılmak niyyetiyle yapılırsa sevâb olurlar. Sıhhatli olup, ibâdet yapmaya niyyet ederek, yimek içmek böyledir.

6- HARÂM: Allahü teâlânın, Kur'ân-ı kerîmde, "yapmayınız" diye açıkça yasak etdiği şeylerdir. Harâmların yapılması ve kullanılması kesinlikle yasaklanmışdır. Harâma, helâl diyenin ve helâle, harâm diyenin îmânı gider, kâfir olur. Harâm olan şeyleri terk etmek, onlardan sakınmak farzdır.

Adam öldürmek, zinâ, livâta etmek, kumar oynamak, şarâb ve her türlü alkollü içkileri içmek, yalan söylemek, hırsızlık yapmak, domuz eti, kan ve leş yimek, kadınların, kızların başı, kolları, bacakları açık sokağa çıkmaları harâm olup, büyük günâhdırlar. Bir kimse, bu günâhları işlerken Besmele okusa veyâ helâl olduğuna itikâd etse, yâhud Allahü teâlânın harâm etmesine ehemmiyet vermese, kâfir olur. Bunların harâm olduğuna inanıp, korkarak yapsa kâfir olmaz. Fakat Cehennem azâbına lâyık olur. Eğer ısrâr edip, tevbesiz ölürse, îmânsız gitmeye sebeb olur.

7- MEKRÛH: Allahü teâlânın ve Muhammed aleyhisselâmın, beğenmediği ve ibâdetlerin sevâbını gideren şeylere mekrûh denir. **Mekrûh iki çeşittir:**

Tahrîmen mekrûh: Vâcibin terkidir. Harâma yakın olan mekrûhlardır. Bunları yapmak azâbı gerekdirir. Güneş doğarken, tam tepede iken ve batarken namâz kılmak gibi.

Tenzîhen mekrûh: Mubâh, yâni helâl olan işlerine yakın olan, yâhud, yapılmaması yapılmasından dahâ iyi olan işlerdir. Gayri müekked sünnetleri veyâ müstehâbları yapmamak gibi.

8- MÜFSİD: Dînimizde, meşrû olan bir işi veyâ başlanmış olan bir ibâdeti bozan şeylerdir. Îmânı ve namâzı, nikâhı ve haccı, zekâtı, alış ve satışı bozmak gibi. Meselâ, Allaha ve kitâba söğmek küfür olup, îmânı bozar. Namâzda gülmek, abdesti ve namâzı bozar. Oruclu iken bilerek yimek, içmek orucu bozar.

Farzları, vâcibleri ve sünnetleri yapana ve harâmdan, mekrûhdan sakınana ecr, yâni sevâb verilir. Harâmları, mekrûhları yapan ve farzları, vâcibleri yapmayana günâh yazılır. Bir harâmdan sakınmanın sevâbı, bir farzı yapmanın sevâbından kat kat çokdur. Bir farzın sevâbı, bir mekrûhdan sakınmanın sevâbından çokdur. Mekrûhdan sakınmanın sevâbı da, sünnetin sevâbından çokdur.

İbâdet Nedir?

İbâdet, bizi ve bütün mevcûdâtı yokdan var eden, her an varlıkda durduran, görünür ve görünmez kazâlardan, belâlardan koruyan ve her an çeşidli nimetler, iyilikler vererek yetişdiren Allahü teâlânın emir ve yasaklarını, yerine getirmekdir.

İnsanın, kendisine sayısız nimetleri gönderen Allahü teâlâya, gücü yetdiği kadar şükr etmesi, insanlık vazîfesidir. Aklın emretdiği bir vazîfe, bir borçdur. Fakat insanlar, kendi kusûrlu akılları, kısa görüşleri ile Allahü teâlâya karşı şükür, saygı olabilecek şeyleri bulamaz. Şükr etmeye, saygı göstermeye yarayan vazîfeler, Allahü teâlâ tarafından bildirilmedikçe, övmek sanılan şeyler, kötülemek olabilir.

İşte, insanların Allahü teâlâya karşı kalb, dil ve beden ile yapmaları ve inanmaları lâzım olan şükür borcu, kulluk vazîfeleri, Allahü teâlâ tarafından bildirilmiş ve Onun sevgili Peygamberi tarafından bize bildirilmiştir.

Demek ki, aklı olan kimselerin, Allahü teâlâya şükr etmek, ibâdet yapmak için Muhammed aleyhisselâma uymaları lâzımdır. Muhammed aleyhisselâma uyan kimse müslümandır. Allahü teâlâya şükr etmeye, yâni Muhammed aleyhisselâma uymaya da, **“ibâdet etmek”** denir.

“Bilerek yapılan az bir ibâdet, bilmeyerek yapılan çok ibâdetten daha iyidir.
Hadîs-i şerîf

İslâmiyyetin Kısımları

İslâmiyyet iki kısımdır: A- Kalb ile itikâd edilmesi, inanılması lâzım olan şartlar. **B-** Beden ve kalb ile yapılacak ibâdetler.

Kalb ile itikâd edilmesi, inanılması lâzım olanlar şartlar

Îmân; Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin, Allahü teâlânın peygamberi olduğunu ve O’nun tarafından seçilmiş, haber verici nebî olduğunu doğru bilmek, inanarak söylemek, O’nun, Allahü teâlâ tarafından kısaca bildirdiklerine kısaca, geniş bildirdiklerine etraflıca inanmak ve gücü yettikçe Kelime-i şehâdeti dil ile de söylemektir. Kuvvetli îmân şöyledir ki; ateşin yaktığına, yılanın zehirleyip öldürdüğüne yakîn üzere inandığı gibi, gönülden tam olarak Allahü teâlâyı ve sıfatlarını büyük bilerek, O’nun rızâsına ve cemâline koşmak, gazâbından, celâletinden kaçmak ve îmânı, mermer üzerine yazılan yazı gibi sağlam olarak gönlüne yerleştirmektir. Mutlaka inanmamız lâzım gelen îmânın altı şartı vardır. Bunlar;

1- Allahü teâlânın varlığına ve birliğine inanmak.
2- Meleklerine inanmak.
3- Kitaplarına inanmak.
4- Peygamberlerine inanmak.

5- Âhiret gününe inanmak.

6- Kadere, yâni hayır ve şerlerin (iyilik ve kötülüklerin) Allahü teâlâdan olduğuna inanmak.

Beden ve kalb ile yapılacak ibâdetler

Her müslümanın muhakkak yapması lazım olan ibâdetler ve bu vazifeleri yaparken uyulması lazım gelen şartlar vardır. Bu şartlara İslâmın şartları denir ve beştir:

1- Kelime-i şehadet getirmek.

2- Her gün beş kere vakti gelince namaz kılmak.

3- Malın zekâtını vermek.

4- Ramazân ayında her gün oruç tutmak.

5- Gücü yetenin ömründe bir kere hac etmesidir.

Seni seven âşıkların,
Gözü, gayra bakmaz imiş,
Seni maksûd edinenler,
Dünyâ âhret anmaz imiş.

Gönlün sana verenlerin,
İlmi sana erenlerin,
Gözü seni görenlerin,
Tâlihleri sönmez imiş.

Ölmez imiş âşık canı,
Hiç çürümez imiş teni,
Aşk her kimi kıldı fânî,
Ona zevâl ermez imiş.

Emrine baş eğenlerin,
Vuslatına erenlerin,
Bülbül gibi ötenlerin,
Kimse dilin bilmez imiş.

Aşkın ile bilişenler,
Senin için sevişenler,
Halvetine erişenler,
Ölümden hiç korkmaz imiş.

Aklın varsa, ey kardeşim,
Hakkı sevmek olsun işin,
Aşk tadını tatmıyanın,
Kalbi temiz olmaz imiş.

ÎMÂNIN ŞARTLARI

“Her müslüman, çocu una önce Amentü’yü ezberletmeli ve mânâsını da iyice ö retmelidir.”
Hüseyin bin Sa’id

Îmânın altı şartı Âmentü’de açıklanmıştır. Îmânın, belli altı şeye inanmak olduğunu, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem bildirmiştir. Bunun için her müslüman, çocuğuna önce **Amentü’**yü ezberletmeli ve mânâsını da iyice öğretmelidir.

ÂMENTÜ: Âmentü billâhi ve Melâiketihi ve Kütübihi ve Rüsülihi vel-yevmil-âhıri ve bil kaderi, hayrihi ve şerrihi min Allahi teâlâ vel-ba’sü ba’del-mevti hakkun, Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlühü.

1- Allahü teâlânın varlığına ve birliğine inanmak

(Âmentü billâhi) demek, Allahü teâlânın varlığına ve birliğine inandım, îmân etdim, kalbimle tasdîk, dilimle ikrâr etdim demekdir. Allahü teâlâ vardır ve birdir. Zâtında ve sıfâtlarında hiçbir şekilde Ona ortak yoktur. Bütün mahlûkâtın zât ve sıfâtları, kendilerini yaratanın zât ve sıfâtlarına benzemediği gibi, yaratanın zât ve sıfâtları da, yaratdıklarından hiçbirinin zât ve sıfâtlarına benzemez.

Bütün mahlûkâtın her uzvunun, her hücresinin yaratıcısı, yokdan var edicisi yalnız Allahü teâlâdır. Allahü teâlânın zâtının hakîkatını hiçbir kimse bilemez. Akla ve hayâle gelenlerin hepsinden münezzehdir, berîdir. Zâtını akla, hayâle getirmek câiz değildir. Ancak, Kur’ân-ı kerîmde beyân buyurulan sıfâtlarını, isimlerini ezberleyip, ülûhiyyetini bunlarla tasdîk ve ikrâr etmelidir. Bütün sıfâtları ve isimleri ezelîdir, ebedîdir.

Allahü teâlâ, madde, cisim ve hâl değildir. Benzeri, ortağı, zıddı yoktur. Bildiğimiz, düşünebileceğimiz şeyler gibi değildir. Nasıl olduğu anlaşılamaz, düşünülemez. Hatıra gelen her şey yanlıştır.

Allahü teâlâ vardır, birdir. Ondan başka ibâdete layık bir ilah yoktur. Allahü teâlâ, zamanlı, mekânlı, cihetli değildir. Bir yerde, bir tarafta değildir. Zamanları, yerleri, yönleri O yaratmıştır. Cahiller, Onu Arş’ın üstünde veya yukarıda gökte sanır. Arşı da, yukarısını da, aşağısını da O yaratmıştır. Sonradan yaratılan bir şey, kadim [ezeli] olana yer olamaz. Zâtı, hiç bir yerde durmadığı gibi, bilinen altı cihetden de münezzehdir. Yâni önde, arkada, sağda, solda, üstde, altda değildir. O kâinatın ne içinde, ne de dışındadır. İçinde, dışında olmak, var olan iki şey arasında düşünülür.

Allahü teâlâ her yerde denmez. Allahü teâlâ mekândan münezzeh olduğuna göre, **(O her yerdedir)** demek, mekân tayin etmek olur. Bütün mekânları, yâni her yeri yaratan, Allahü teâlâdır. Yaratılan, yaratana mekân olamaz. Bunun için, her yerde değil, **(Allahü**

teâlâ mekândan münezzehtir) demelidir. Onun için, Allah her yerde denmez. Allahü teâlâ, her zamanda ve her yerde hâzır ve nâzırdır denir.

Seyyid Abdülhakîm Arvâsî hazretleri de buyuruyor ki: **"Allahü teâlâ, zamanlı ve mekânlı olmadığı için, hazır ve nazırdır sözü mecazdır. Yâni zamansız ve mekânsız** [hiçbir yerde olmayarak] **hazırdır** [bulunur] **ve nâzırdır** [görür] **demektir. Allahü teâlânın bütün sıfatları zamansız ve mekânsız olduğu gibi, hazır ve nâzır olması da, zaman ile ve mekân ile değildir."**

Kâinat, hayal mertebesinde yaratılmıştır. Hayal mertebesindeki âlemin devamlı var görünmesi, Allah'ın kudreti ile oluyor.

Her varlığın yaratanı, sâhibi, hâkimi O'dur. O'nun hâkimi, âmiri, üstünü yoktur diyerek inanmak lâzımdır. Her üstünlük, her kemâl sıfat, O'nundur. O'nda, hiç bir kusur, hiç bir noksan sıfat yoktur. Dilediğini yapabilir. Yaptıkları, kendine veya başkasına faydalı olmak için değildir. Bir karşılık için yapmaz. Bununla berâber, her işinde, hikmetler, faydalar, lütuflar, ihsânlar vardır.

Kullarına iyi olanı, yarar olanı vermeğe, kimisine sevâb, kimisine azâb yapmağa mecbur değildir. Âsîlerin, günâh işleyenlerin hepsini Cennet'e koysa, fadlına, ihsânına yakışır. İtâat, ibâdet edenlerin hepsini Cehennem'e atsa, adâlete muhâlif olmaz. Fakat, müslümanları, ibâdet edenleri Cennet'e sokacağını, bunlara, sonsuz nimetler, iyilikler vereceğini, kâfirlere ise, Cehennem'de sonsuz azâb edeceğini dilemiş ve bildirmiştir. O, sözünden dönmez. Bütün canlılar îmân etse, itâat etse, O'na hiç bir faydası olmaz. Bütün âlem kâfir olsa, azgın, taşkın olsa, karşı gelse, O'na hiç bir zarar vermez. Şirkten, küfürden başka, her hangi büyük günâhı işleyip, tevbesiz ölen kimseyi dilerse affeder. Küçük günâh için dilerse azâb eder. Kâfir, mürted olarak ölenleri hiç affetmeyeceğini, bunlara sonsuz, azâb edeceğini bildirmiştir.

Müslüman ve ehl-i kıble olup, ibâdet edip, fakat, itikâdı Ehl-i sünnet itikâdına uymayan ve tevbe etmeden ölen kimseye, Cehennem'de azâb edecek ise de, böyle bid'at sâhibi müslümanlar, Cehennem'de sonsuz kalmayacaktır.

Allahü teâlâyı, dünyâda baş gözü ile görmek câizdir. Fakat, kimse görmemiştir. Kıyâmet günü, mahşer yerinde kâfirlere ve günâhı olan mü'minlere, kahr ve celâl ile; sâlih olan mü'minlere ise, lütûf ve cemâl ile görünecektir.

Mü'minler, Cennet'te, cemâl sıfatı ile görecektir. Melekler ve kadınlar da görecektir. Kâfirler, bundan mahrum kalacaklardır. Allahü teâlâ üzerinden, gece gündüz ve zaman geçmesi, düşünülemez. Allahü teâlâda, hiç bir bakımdan, hiç bir değişiklik olmayacağı için, geçmişte, gelecekte şöyledir, böyledir, denemez.

Allahü teâlâ, hiç bir şeye hulûl etmez. Yâni hiçbir şeyle birleşmez. Allahü teâlânın zıddı, tersi, benzeri, ortağı, yardımcısı, koruyucusu yoktur. Anası, babası, oğlu, kızı, eşi yoktur. Her zaman, hâzır ve her şeyi muhît ve nâzırdır. Herkese can damarından daha yakındır. Fakat, hâzır olması, ihâta etmesi, beraber ve yakın olması bizim anladığımız gibi değildir. O'nun yakınlığı; âlimlerin ilmi, fen adamlarının zekâsı ve evliyânın keşf ve şühûdü ile anlaşılamaz. Bunların içyüzünü, insan aklı kavrayamaz. Allahü teâlâ, zâtında ve sıfatlarında birdir, hiç birinde değişiklik, başkalaşmak olmaz.

Allahü teâlânın isimleri sonsuzdur. Bin bir ismi var diye meşhûrdur. Yâni, isimlerinden bin bir tanesini insanlara bildirmiştir. Muhammed aleyhisselâmın dîninde, bunlardan doksan dokuzu bildirilmiştir. Bunlara; **"Esmâ-i hüsnâ"** denir.

Allahü teâlânın zâtî ve subûtî sıfatları

Allahü teâlânın Sıfat-ı zâtiyye'si altıdır:

1- Vücûd: Allahü teâlâ vardır. Varlığı ezelidir. Vacib-ül vücûddür, yâni varlığı lazımdır.

2- Kıdem: Allahü teâlânın varlığının evveli, başlangıcı yoktur.

3- Bekâ: Allahü teâlânın varlığının âhiri, sonu yoktur. Hiç yok olmaz. Ortağı olmak muhal olduğu gibi, zât ve sıfatları için de yokluk muhaldir.

4- Vahdâniyyet: Allahü teâlânın zâtında, sıfatlarında ve işlerinde ortağı, benzeri yoktur.

5- Muhâlefetün-lilhavâdis: Allahü teâlâ, zâtında ve sıfatlarında hiçbir mahlûkun zât ve sıfatlarına benzemez.

6- Kıyâm bi-nefsihi: Allahü teâlâ zâtı ile kâimdir. Mekâna muhtaç değildir. Madde ve mekân yok iken O var idi. Zira her ihtiyaçtan münezzehtir. Bu kâinatı yokluktan varlığa getirmeden önce, zâtı nasıl idi ise, sonsuz olarak, hep öyledir.

"Allahü teâlâ, zamanlı ve mekânlı olmadı ı için, hazır ve nazırdır sözü mecâzdır. Yâni zamansız ve mekânsız [hiçbir yerde olmayarak] hazırdır [bulunur] ve nâzırdır [görür] demektir."
S. Abdülhakîm Arvâsî

Allahü teâlânın Sıfat-ı sübûtiyye'si sekizdir:

1- Hayat: Allahü teâlâ diridir. Hayatı, mahlûkların hayatına benzemeyip, zâtına layık ve mahsus olan hayat, ezeli ve ebedidir.

2- İlm: Allahü teâlâ her şeyi bilir. Bilmesi mahlûkatın bilmesi gibi değildir. Karanlık gecede, karıncanın, kara taş üzerinde yürüdüğünü görür ve bilir. İnsanların kalbinden geçen düşüncelerini, niyetlerini bilir. Bilmesinde değişiklik olmaz. Ezeli ve ebedidir.

3- Sem': Allahü teâlâ işitir. Vasıtasız, cihetsiz işitir. İşitmesi, kulların işitmesine benzemez. Bu sıfatı da, her sıfatı gibi ezeli ve ebedidir.

4- Basar: Allahü teâlâ görür. Âletsiz ve şartsız görür. Görmesi göz ile değildir.

5- İrâde: Allahü teâlânın dilemesi vardır. Dilediğini yaratır. Her şey Onun dilemesi ile var olur. İradesine engel olacak hiçbir kuvvet yoktur.

6- Kudret: Allahü teâlâ, her şeye gücü yeticidir. Hiçbir şey Ona güç gelmez.

7- Kelâm: Allahü teâlâ söyleyicidir. Söylemesi alet, harfler, sesler ve dil ile değildir.

8- Tekvîn: Allahü teâlâ yaratıcıdır. Ondan başka yaratıcı yoktur. Her şeyi O yaratır. Allahü teâlâdan başkası için yaratıcı dememelidir. Bütün varlıkları yokdan var etdi. İnsanların ve hayvânların hareketlerini, sükûnlarını [hareketsizliklerini], düşüncelerini, hastalıklarını, şifâlarını, hayırlarını, şerlerini, faydalarını, zararlarını yaratan yalnız O'dur. İnsan, kendi hareketlerini, düşüncelerini, hiçbirşeyi yaratamaz. İnsanın düşüncelerini, hareketlerini, keşflerini, buluşlarını hep o îcâd etmekde, yaratmakda-

dır. Ondan başkasına yaratıcı demek, câhilce, bâtıl bir sözdür.

Allahü teâlânın sıfat-ı sübûtiyyesi de, sıfat-ı zâtiyyesi gibi kadimdir. Bu sıfatları da, zâtından ayrılmazlar. Yâni sıfatları zâtının, kendinin aynı da değildirler, gayrı da değildirler.

Hiçbir kimse ve hiçbir şey Allahü teâlânın sıfatlarına ortak ve benzer olamaz.

Zâtî sıfatları, Allahü teâlânın zâtına mahsus olan sıfatlardır. Bu sıfatlar, mahlûkların hiçbirinde yoktur. Bunların mahlûklara, hiçbir şekilde bağlantıları da yoktur.

Sübûtî sıfatları ise, mahlûklarla bağlantılı olan sıfatlardır. Bunlardan, yaratmak sıfatı hariç, diğerlerinden kullarına da cüz'i de olsa, sınırlı olarak ihsân etmiştir. Bu sıfatlarında da, hiç değişiklik olmaz. Bunlar da, zâtî sıfatlar gibi kadim yâni ezelidirler. Mahlûklar sonradan yaratıldığı için, mahlûklara olan bağlantıları ise hâdistir, yâni ezeli değildir. O'nun bu sıfatları, yâni diri olması, bilmesi, işitmesi, görmesi, kudreti, dilemesi ve söylemesi kullarınkine hiç benzemez, bunların sadece isimleri benzer. Onun zâtını ve sıfatlarının hakikatini anlamak mümkün değildir.

Hiç bir mahlûk, asla yaratıcısını anlayamaz, kavrayamaz. Peygamber efendimiz, **"Allahü teâlânın yarattıklarını düşününüz, Onun zâtını düşünmeyiniz. Çünkü siz Onun kadrini takdir edemez, Onu anlamaya güç yetiremezsiniz"** buyuruyor. Bir başka hadîs-i şerîfte de buyuruldu ki, **"Allahü teâlâ, hatıra gelen her şeyden uzaktır."**[621]

2- Meleklere inanmak

Ve melâiketihi: Meleklere inanmaktır.

Melekler, cisimdir. Latîftir. Gaz hâlinden daha latîftirler. Nûrânîdirler. Diridirler. Akıllıdırlar. İnsanlardaki kötülükler, meleklerde yoktur. Her şekle girebilirler. Gazlar, sıvı ve katı olduğu gibi ve katı olunca, şekil aldığı gibi, melekler de güzel şekiller alabilirler. Melekler, büyük insanların bedeninden ayrılan rûhlar değildirler. Hıristiyanlar, melekleri, böyle rûh sanıyor. Enerji, kuvvet gibi de değildirler. Eski filozoflardan bir kısmı, böyle zannetti.

Melek; elçi, haber verici demektir. Çoğulu Melâike'dir.

Melekler, her canlıdan önce yaratıldı. Onun için, kitaplara îmândan önce, meleklere îmân edilmesi bildirildi. Kitaplar da peygamberlerden öncedir. Kur'ân-ı kerîmde de, inanılacak şeylerin ismi, bu sıra ile bildirilmektedir.

Meleklere îmân şöyle olmalıdır: Melekler, Allahü teâlânın kullarıdır. Ortakları değildir. Kızları değildir. Kâfirler, müşrikler, öyle sandılar. Allahü teâlâ, meleklerin hepsinden râzıdır. Allahü teâlânın emirlerine itâat ederler. Günâh işlemezler. Emirlere isyân etmezler. Erkek ve dişi değildirler. Evlenmezler. Çocukları olmaz. Hayat sâhibi yâni diridirler.

Allahü teâlâ, insanları yaratacağını buyurduğu zaman; **"Yâ Rabbî! Yeryüzünü ifsâd edecek ve kan dökecek mahlûkları mı yaratacaksın?"** gibi, meleklerin, zelle denilen soruları, bunların mâsum, suçsuz olmalarına zarar vermez.

Sayısı en çok olan mahlûk meleklerdir. Bunların sayılarını Allahü teâlâdan başka kimse bilmez. Göklerde, meleklerin ibâdet etmedikleri, boş bir yer yoktur. Göklerin

621 Cevâb Veremedi, 308/1.

her yeri, rükû veya secdede olan meleklerle doludur. Göklerde, yerlerde, otlarda, yıldızlarda, canlılarda, cansızlarda, yağmur damlalarında, ağaçların yapraklarında, her molekülde, her atomda, her reaksiyonda, her harekette, her şeyde meleklerin vazifeleri vardır. Her yerde, Allahü teâlânın emirlerini yaparlar. Allahü teâlâ ile mahlûkları arasında vâsıtadırlar. Bâzıları, başka meleklerin âmiridir. Bâzıları, insanların peygamberlerine haber getirir. Bâzıları insanların kalbine iyi düşünce getirir ki, buna **ilhâm** denir. Bâzılarının, insanlardan ve bütün mahlûklardan haberi yoktur.

Allahü teâlânın cemâli karşısında kendilerinden geçmişlerdir. Her birinin belli yeri vardır. Oradan ayrılamazlar. Cennet melekleri, Cennet'tedir. Bunların büyüklerinin adı **Rıdvân'**dır. Cehennem meleklerine **Zebânî** denir. Bunlar, Cehennem'de emrolunan vazifelerini yapar. Cehennem ateşi bunlara zarar vermez. Deniz, balığa zararlı olmadığı gibidir. Cehennem zebânîlerinin büyükleri on dokuz tanedir. En büyüğünün adı **Mâlik'**dir. Her insanın hayır ve şer, bütün işlerini yazan, ikisi gece, ikisi gündüz gelen dört meleğe, **Kirâmen kâtibin** veya **Hafaza** melekleri denir. Hafaza meleklerinin, bunlardan başka olduğu da rivâyet edilmiştir. Sağ taraftaki melek, soldakinin âmiridir ve iyi işleri yazar. Soldaki, kötülükleri yazar.

Kabirlerde, kâfirlere ve âsî müslümanlara azâb edecek melekler ve kabirde suâl soracak melekler vardır. Suâl meleklerine **"Münker ve Nekîr"** denir. Mü'minlere soranlara, **"Mübeşşir ve Beşîr"** de denir. Meleklerin birbirlerinden üstünlükleri vardır. En üstünleri dört tanedir:

1- Cebrâil aleyhisselâmdır. Bunun vazifesi, peygamberlere vahy getirmek, emir ve yasakları bildirmektir.

2- İsrâfil aleyhisselâmdır. Sûr denilen boruyu üfürecek. Sûru iki defa üfürecektir. Birincisinde, Allahü teâlâdan başka her diri ölecektir. İkincisinde hepsi tekrar dirilecektir.

3- Mikâil aleyhisselâmdır. Ucuzluk, pahalılık, kıtlık, bolluk yapmak ve her maddeyi hareket ettirmek, bunun vazifesidir.

4- Azrâil aleyhisselâmdır. İnsanların rûhunu alan budur.

Bu dördü cümle meleklerin peygamberleridir. Bu dört melekten sonra üstün olan, dört sınıftır. **Hamele-i Arş** denilen melekler, dört tanedir. Kıyâmette sekiz olacaktır. Huzûr-i ilâhîde bulunan meleklere **Mukarrebîn** denir. Azâb meleklerinin büyüklerine **Kerûbiyân** denir. Rahmet meleklerine **Rûhâniyân** denir. Bunların hepsi, meleklerin havâssı yâni üstünleridir.

Bunlar peygamberlerden başka bütün insanlardan daha üstündür. Müslümanların sâlihleri ve velîleri, meleklerin avâmından, daha efdâl, daha üstündür. Meleklerin avamı, müslümanların avâmından, yâni âsî ve fâsıklardan efdâldir.

"Allahü teâlânın yarattıklarını dü ününüz, Onun zâtını dü ünmeyiniz. Çünkü siz Onun kadrini takdir edemez, Onu anlamaya güç yetiremezsiniz."
Hadîs-i şerîf

3- Kitablara inanmak

Ve kütübihi: Allahü teâlânın indirdiği kitâblara inandım, demekdir. Allahü teâlâ bu kitâbları, bâzı Peygamberlere Cebrâil ismindeki melekle vahy ederek, yâni okutarak, bâzılarına ise, levhâ üzerine yazılı olarak, bâzılarına da, meleksiz işitdirerek, indirdi. Hepsi Allahü teâlânın kelâmıdır. Ezelî ve ebedîdirler. Mahlûk değildirler. Bunlar, meleklerin veya peygamberlerin kendi sözleri değildir. Allahü teâlânın indirdiği kitapların hepsi haktır, doğrudur.

Semavî kitapların bize bildirileni yüz dörttür. Bunlardan; **on suhuf** Âdem aleyhisselâma, **elli suhuf** Şîs (Şît) aleyhisselâma, **otuz suhuf** İdrîs aleyhisselâma, **on suhuf** İbrâhim aleyhisselâma indirildiği meşhûrdur. **Tevrât** Mûsâ aleyhisselâma, **Zebûr** Dâvûd aleyhisselâma, **İncîl** Îsâ aleyhisselâma ve **Kur'ân-ı kerîm** Muhammed aleyhissalâtü vesselâma nâzil olmuş, inmiştir.

Kur'ân-ı kerîm, bütün kitapları nesh etmiş, hükümlerini yürürlükten kaldırmıştır. Kur'ân-ı kerîmde, kıyâmete kadar, hiç bir zaman, yanlışlık, unutulmak, ziyâde ve noksanlık olmaz. Geçmiş ve gelecekteki bütün ilimler, Kur'ân-ı kerîmde vardır. Bunun için, bütün kitaplardan üstün ve kıymetlidir. Resûl-i ekrem sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin en büyük mûcizesi Kur'ân-ı kerîmdir. Bütün insanlar ve cinler bir araya gelse, hepsi Kur'ân-ı kerîmin en kısa sûresi gibi bir söz söyleyebilmek için uğraşsalar, söyleyemezler.

Bugün, bütün insanların Kur'ân-ı kerîme tâbi olmaları lazımdır. Şimdi, hiçbir memlekette, hakiki Tevrat ve İncil yoktur. Bozulmuş İnciller vardır. Bu kitaplar sonradan tahrif edilmiş, yâni insanlar tarafından değiştirilmiştir. Bozulmamış olsaydı bile, geçerliliği yoktu, hepsi Allahü teâlâ tarafından nesh edilmiştir.

Kur'ân-ı kerîmin gelmesi âyet âyet olmuş ve 23 senede tamamlanmıştır. Kur'ân-ı kerîm, kıyâmete kadar geçerlidir. Geçersiz olmaktan ve insanların değiştirmelerinden korunmuştur. Kur'ân-ı kerîmde eksiklik veya fazlalık olduğuna inanan, Allahü teâlâya inanmamış olur.

Âyet-i kerîmelerde meâlen buyuruluyor ki:

"Kur'ân-ı kerîmi biz indirdik, elbette yine onu biz koruyacağız." [Hicr: 9]

"Kur'ân-ı kerîm, çok kıymetli, son derece güçlü (emsalsiz) **bir kitaptır. Ona önünden, ardından** (hiçbir yönden, hiçbir şekilde) **bâtıl gelemez (**aslı esası olmıyan hiçbir şey giremez. Çünkü) **O, hakîm** (her sözünde ve işinde hikmet bulunan) **ve mahmûd** (her türlü övgüye layık) **olan Allahü teâlâ tarafından indirilmiştir."** [Fussilet: 41-42]

Kur'ân-ı kerîm, geçmişte olmuş ve gelecekte olacak nice gizli şeyleri haber vermektedir. İşitenler ve okuyanlar, tadına doyamıyorlar. Yorulsalar da, usanmıyorlar. Okuması veya dinlemesi, sıkıntıları giderdiği sayısız tecrübelerle anlaşılmıştır. İşitenlerden kalblerine dehşet ve korku çökenler, bu sebepten ölenler bile görülmüştür. Nice azılı İslâm düşmanları, Kur'ân-ı kerîmi dinlemekle, kalbleri yumuşamış, îmâna gelmişlerdir.

Kur'ân-ı kerîm indirildiğinden beri hiçbir değişikliğe uğramamış, bundan sonra da uğramıyacakdır. Kur'ân-ı kerîm, Allah kelâmıdır. Böyle bir kitâbın insanlar tarafından yapılması mümkün değildir. Bir âyeti gibi bile söylemek mümkün olamamışdır. Bugüne kadar gelen bütün şairler, edebiyatçılar, Kur'ân-ı kerîmin nazmında ve

mânâsında aciz ve hayran kalmışlardır.

Peygamberimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" âhirete teşrîflerinden sonra, birinci halîfesi olan hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîk "radıyallahü anh", Kur'ân-ı kerîmin âyetlerini bir araya topladı. Böylece bir **Mushaf** meydâna geldi. Eshâb-ı kirâmın hepsi, bu mushafın Allah kelâmı olduğunu sözbirliği ile bildirdiler. Üçüncü halîfe Osmân "radıyallahü anh", bu mushafdan altı tane dahâ yazdırdı. Bâzı vilâyetlere gönderdi.

Kur'ân-ı kerîmi aslı üzere okumak lâzımdır. Başka harflerle yazılmış olanlara Kur'ân-ı kerîm denmez. Mushafı eline alırken, abdestli olmalı, kıbleye karşı oturup, dikkat ile, ağır ağır, huşû ile ve mushafa bakarak, her âyetin hakkını vererek tecvîd kâidelerine göre okumalıdır. Okuduğunun Allah kelâmı olduğunu düşünmeli ve Kur'ân-ı kerîmin emir ve yasaklarına uymalıdır.

"Kur'ânı biz indirdik, elbette yine onu biz koruyaca ız."
Hicr: 9

4- Peygamberlere inanmak

Ve Rüsülihi: Allahü teâlânın Peygamberlerine inandım, demekdir. Peygamberler, insanları Allahü teâlânın beğendiği yola kavuşturmak, doğru yolu göstermek için gönderilmişlerdir. Yaratılış, huy, ilim ve akıl bakımından zamanlarında bulunan bütün insanlardan üstün, kıymetli, muhterem kimselerdir. Hiç bir kötü huy ve beğenilmeyecek hâlleri yoktur. Peygamberlerde ismet sıfatı vardır. Yâni peygamber olduğu bildirilmeden önce ve bildirildikten sonra, küçük ve büyük hiç bir günâh işlemez. Peygamber olduğu bildirildikten sonra, peygamber olduğu yayılıncaya, anlaşılıncaya kadar, körlük, sağırlık ve benzeri ayıp ve kusurları da olmaz.

Yeni bir din getiren peygamberlere **Resûl** denir. Yeni din getirmeyip, insanları, önceki dîne dâvet eden peygamberlere **Nebî** denir. Emirleri tebliğ etmekte ve insanları, Allah'ın dînine çağırmakta, resûl ile nebî arasında bir ayrılık yoktur. Peygamberlere îmân etmek, aralarında hiç bir fark görmeyerek, hepsinin sâdık, doğru sözlü olduğuna inanmak demektir. Onlardan birine inanmayan kimse hiç birine inanmamış olur.

Peygamberler, düşmanların çokluğuna, inanmayanların alay etmelerine, üzmelerine rağmen, Allahü teâlânın emirlerini insanlara tebliğ etmekte, bildirmekte, düşmanlardan korkmamışlardır. Allahü teâlâ, peygamberlerin sıdk sâhibi oldukları, doğru söylediklerini göstermek için, onları mûcizelerle kuvvetlendirdi. Hiç kimse bu mûcizelere karşı gelemedi. Peygamberi kabûl edip inanan kimseye, o peygamberin ümmeti denir. Kıyâmet gününde, ümmetlerinden, günâhı çok olanlara şefâat etmeleri için izin verilecek ve şefâatleri kabûl olacaktır. Ümmetlerinden, âlim, sâlih, velî olanlarına da, şefâat etmeleri için Allahü teâlâ izin verecek ve

şefâatlerini kabûl buyuracaktır.

Peygamberler aleyhimüssalevâtü vetteslîmât, mezârlarında, bizim bilmediğimiz bir hayât ile diridir. Mübârek vücûdlarını toprak çürütmez. Bunun içindir ki, hadîs-i şerîfde; **"Peygamberler, mezârlarında, namaz kılarlar"** buyuruldu. Peygamberlerin aleyhimüsselâm mübârek gözleri uyurken, kalb gözleri uyumaz.

Peygamberlik vazifelerini görmekte, peygamberlik üstünlüklerini taşımakta, bütün peygamberler müsâvîdir. Peygamberler aleyhimüssalevâtü vetteslîmât insandan olur. Cinden, melekten ve kadınlardan insanlara peygamber olmaz. Cin ve melek, peygamberlerin derecelerine yükselemez. Peygamberlerin birbirleri arasında üstünlükleri vardır. Meselâ ümmetlerinin çok olması, gönderildikleri memleketlerin büyük olması, ilim ve mârifetlerinin çok yerlere yayılması, mûcizelerinin daha çok ve devamlı olması ve kendileri için ayrı kıymetler ve ihsânlar bulunması gibi üstünlükler bakımından âhir zaman peygamberi Muhammed aleyhisselâm, bütün peygamberlerden daha üstündür. Ülü'l-azm olan peygamberler, böyle olmayanlardan ve resûller, resûl olmayan nebîlerden daha üstündürler.

Âdem aleyhisselâm, Allahü teâlânın ihsânı ile seçilmiş olarak yaratılmış temiz kimse mânâsına **Safîyullah'**dır. Nuh aleyhisselâm, hep Allahü teâlâ ile meşgul olan, ilâhi feyizlerle sevinç bulan kimse mânâsına **Necîyullah'**dır. İbrâhim aleyhisselâm, **Halîlullah'**dır. Çünkü, bunun kalbinde, Allah sevgisinden başka, hiç bir mahlûkun sevgisi yoktu. Mûsâ aleyhisselâm, **Kelîmullah'**dır. Çünkü, Allahü teâlâ ile konuştu. Îsâ aleyhisselâm, **Rûhullah** ve **Kelimetullah'**dır. Çünkü, babası yoktur. Yalnız **"Ol"** kelime-i ilâhiyyesi ile anasından dünyâya geldi. Bundan başka, Allahü teâlânın hikmet dolu kelimelerini, vaaz vererek insanların kulaklarına ulaştırırdı.

Mahlûkların yaratılmasına sebeb olan ve âdemoğullarının en üstünü, en şereflisi, en kıymetlisi bulunan Muhammed aleyhisselâm, **Habîbullah'**dır. O'nun Habîbullah olduğunu ve büyüklüğünü üstünlüğünü gösteren şeyler pek çoktur. Bunun için O'na; "Mağlûb olmak", "Bozguna uğramak" gibi sözler söylenemez. Kıyâmette, herkesten önce kabirden kalkacaktır. Mahşer yerine önce gidecektir. Cennet'e herkesten önce girecektir. Güzel ahlâkı, sayılmakla bitmez ve anlatmaya insan gücü yetişmez.

Kıyâmet günü, bütün peygamberler, O'nun sancağı altında gölgeleneceklerdir. Allahü teâlâ, her peygambere emir buyurdu ki: Mahlûklarımın içinde, seçip sevdiğim, Habîbim Muhammed aleyhisselâmın peygamber olduğu zamana erişirseniz, O'na îmân ediniz ve yardımcı olunuz! Bütün peygamberlerde, ümmetlerine böyle vasiyet ve emreyledi. Muhammed aleyhisselâm, **"Hâtem-ül-enbiyâ"**dır. Yâni O'ndan sonra hiç peygamber gelmeyecektir.

Peygamberlerde bulunan sıfâtlar

Peygamberlerde "aleyhimüsselâm" yedi sıfât bulunduğuna inanmak lâzımdır.

1- İsmet: Günâh işlememek. Peygamberler, herhangi bir dinde harâm olmuş ve olacak küçük ve büyük hiçbir günâh işlemezler.

2- Emânet: Peygamberler her bakımdan güvenilir kimselerdir. Aslâ emânete hıyânet yapmazlar.

3- Sıdk: Peygamberler sözlerinde, işlerinde ve her türlü davranışlarında doğru ve dürüst insanlardır. Aslâ yalan söylemezler.

4- Fetânet: Peygamberler çok akıllı ve çok anlayışlı kimselerdir. Körlük, sağırlık gibi kusûrları bulunan kimselerden ve kadınlardan Peygamber gelmemişdir.

5- Teblîğ: Peygamberler, insanlara bildirip açıkladıklarının hepsini Allahü teâlâdan gelen vahy ile öğrenmişlerdir. Bildirdikleri emir ve yasakların hiçbiri kendi düşünceleri değildir. Emrolunan şeylerin hepsini bildirmişlerdir.

6- Adâlet: Peygamberler hiç zulm ve haksızlık yapmazlar. Kimsenin hâtırı için adâletden ayrılmazlar.

7- Emnül-azl: Peygamberlikden atılmazlar. Dünyâda ve âhiretde hep Peygamberdirler.

Peygamberlerin sayıları belli değildir. **Yüzyirmidörtbin**den çok oldukları meşhûrdur. Bunlardan **üçyüzonüçü Resûl**'dür. Her Resûl arası ortalama **bin senedir**.

Resûllerin içinden de altısı dahâ yüksekdir. Bunlara **Ülül'azm** Peygamberler denir. Bunlar: **Âdem, Nûh, İbrâhim, Mûsâ, Îsâ ve Muhammed Mustafâ aleyhimüsselâmdır.**

Peygamberlerin otuzüçünün isimleri meşhûrdur. Bunlar:

Âdem, İdris, Şît, Nûh, Hûd, Sâlih, İbrâhim, Lût, İsmâil, İshâk, Ya'kûb, Yûsüf, Eyyûb, Şuayb, Mûsâ, Hârûn, Hıdır, *Yûşa' bin Nûn, İlyas, Elyesa',* **Zülkifl,** *Şem'ûn, İşmoil,* **Yûnus bin Metâ, Dâvüd, Süleymân, Lokmân, Zekeriyyâ, Yahyâ, Üzeyir, Îsâ bin Meryem, Zülkarneyn ve Muhammed "aleyhi ve aleyhimüssalâtü vesselâm"dır.**

Bunlardan yalnız yirmisekizinin ismi, Kur'ân-ı kerîmde bildirilmişdir. ***Zülkarneyn, Lokmân, Üzeyir*** ve **Hıdır'**ın, Peygamber olup olmadıklarında ihtilâf vardır. Muhammed Ma'sûm hazretleri 2.ci cild, 36.cı mektûbda, **Hıdır aleyhisselâmın** Peygamber olduğunu bildiren haberin kuvvetli olduğunu yazmakdadır. 182.ci mektûbda, Hıdır aleyhisselâmın insan şeklinde görülmesi ve bâzı işleri yapması, Onun hayâtda olduğunu göstermez. Allahü teâlâ, Onun ve birçok Peygamberlerin ve velîlerin rûhlarının insan şeklinde görülmesine izin vermişdir. Onları görmek, hayâtda olduklarını göstermez, demekdedir.

"Peygamberler, mezârlarında, namaz kılarlar."
Hadîs-i şerîf

5- Âhirete inanmak

Vel yevmil âhırı: Âhiret gününe inandım, demekdir. Bu zamanın başlangıcı, insanın öldüğü gündür. Kıyâmetin sonuna kadardır. Son gün denilmesi, arkasından gece gelmediği içindir. Yâhud dünyâdan sonra geldiği içindir. Kıyâmetin ne zaman kopacağı bildirilmedi. Fakat, Peygamber efendimiz, "sallallahü aleyhi ve sellem" birçok alâmetlerini haber verdi:

Din bilgileri unutulacak. Fısk, kötülük çoğalacak. Dinsiz, ahlâksız, nâmussuz kimseler emîr olacak. Allahü teâlânın

emirleri yaptırılmayacak. Harâmlar her yerde işlenecek.

Hazret-i Mehdî gelecek. Îsâ aleyhisselâm gökden Şâm'a inecek. Deccâl çıkacak. Ye'cüc ve Me'cüc denilen kimseler her yeri karışdıracak. Güneş batıdan doğacak. Büyük zelzeleler olacak. Yemenden ateş çıkacak. Gökler ve dağlar parçalanacak. Güneş ve Ay kararacak. Denizler birbirine karışacak ve kaynayıp kuruyacak... gibi.[622]

Günâh işleri yapan müslümanlara fâsık denir. Fâsıklara ve bütün kâfirlere kabirde azâb vardır. Bunlara elbette inanmak lâzımdır.

Kabir süâli vardır. Mevtâ kabre konunca, bilinmeyen bir hayat ile dirilecek, râhat olacak veya azâb görecektir. Münker ve Nekir adındaki iki meleğin, bilinmeyen korkunç insan şeklinde mezâra gelip suâl soracaklarını hadîs-i şerîfler açıkça bildirmektedir.[623] Kabir suâli, bâzı âlimlere göre, bâzı akâidden olacak, bâzılarına göre ise, bütün akâidden olacaktır. Bunun için çocuklara aşağıdaki süâl ve cevapları ezberletmelidir:

"Rabbin kim? Peygamberin kim? Dinin hangi dindir? Kitabın nedir? Kıblen neresidir? İ'tikâdda ve amelde mezhebin nedir?"

"Rabbim, Allahü teâlâ, Peygamberim, Muhammed aleyhisselâm, dînim, islâm, kitâbım, Kur'ân-ı kerîm, kıblem, Kâbe-i şerîf, itikâdda mezhebim, Ehl-i sünnet vel-cemâ'at, amelde mezhebim, İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe mezhebidir. Mü'minim, müslümanım elhamdülillah."

Ehl-i sünnet olmayanın doğru cevap veremiyeceği, **"Tezkire-i Kurtubî"**de yazılıdır. Güzel cevap verenlerin kabri genişleyecek, Cennet'ten bir pencere açılacaktır. Sabah ve akşam, Cennet'teki yerlerini görüp, melekler tarafından iyilikler yapılacak, müjdeler verilecektir. İyi [doğru] cevap veremezse, demir tokmaklarla öyle vurulacak ki, bağırmasını, insandan ve cinden başka her mahlûk işitecektir. Kabir o kadar daralır ki, kemiklerini birbirine geçirecek gibi sıkar. Cehennem'den bir delik açılır. Sabah ve akşam Cehennem'deki yerini görüp, mezarda, mahşere kadar, acı azâblar çeker.

Öldükten sonra, yine dirilmeğe inanmak lâzımdır. Kemikler, etler çürüyüp toprak ve gaz olduktan sonra, hepsi yine bir araya gelecek, rûhlardan bedenlerine girip, herkes mezârdan kalkacaktır. Bunun için, bu zamana **Kıyâmet günü** denir.

Bütün canlılar, Mahşer yerinde toplanacak. Her insanın **amel defterleri** uçarak sâhibine gelecektir. Bunları, yerlerin, göklerin, zerrelerin, yıldızların yaratanı, sonsuz kudret sâhibi olan Allahü teâlâ yapacaktır. Bunların olacağını, Allahü teâlânın Resûlü sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz haber vermiştir. O'nun söyledikleri elbette doğrudur. Elbette hepsi olacaktır.

Sâlihlerin, iyilerin defteri sağ tarafından, fâsıkların, kötülerin arka veya sol tarafından verilecektir. İyi ve kötü, büyük ve küçük, gizli ve meydanda yapılmış olan her şey defterde bulunacaktır. Kirâmen kâtibîn meleklerinin bilmediği işler bile, âzânın haber vermesi ile Allahü teâlânın bildirmesi ile ortaya çıkarılacak, her şeyden suâl ve hesâb olunacaktır. Mahşerde, Allahü teâlânın dilediği her gizli şey meydana çıkacaktır. Meleklere; "**Yerlerde, göklerde neler yaptınız?"** Peygamberlere; **"Allahü teâlânın hükümlerini kullara nasıl bildirdiniz?"** Herkese de; **"Peygamberlere nasıl uydunuz, sizlere bildirilen vazifeleri nasıl yaptınız? Birbiriniz arasında**

---

622 Buhârî, "İlim", 21; İbni Mâce, "Fiten", 25; Ahmed bin Hanbel, Müsned, III, 108.
623 İbni Mâce, "Fiten", 25.

bulunan hakları nasıl gözettiniz?" diye sorulacaktır. Mahşerde, îmânı olup, ameli ve ahlâkı güzel olanlara mükâfât ve ihsânlar olacak, kötü huylu, bozuk amelli olanlara ağır cezâlar verilecektir.

Allahü teâlâ, adâleti ile, bâzı küçük günâhlar için de azâb yapacak, dilediği mü'minlerin büyük ve küçük bütün günâhlarını fadlı ile, ihsânı ile affedecektir. Şirkden ve küfürden başka, her günâhı dilerse affedecek, dilerse, küçük günâh için de azâb edecektir. Müşrik ve kâfir olarak öleni hiç affetmeyeceğini bildirmektedir. Kitaplı ve kitapsız kâfirler yâni Muhammed aleyhisselâmın bütün insanlara peygamber olduğuna inanmayan, O'nun bildirdiği ahkâmdan, yâni emir ve yasaklardan birisini bile beğenmeyenler, bu hâlde ölürlerse, elbette Cehennem'e sokulacak, sonsuz azâb çekeceklerdir.

Kıyâmet günü, amelleri, işleri ölçmek için, bilmediğimiz bir **Mîzân,** bir ölçü âleti, bir terâzi vardır. Yer gök bir gözüne sığar. Sevâb gözü, parlak olup, Arş'ın sağında Cennet tarafındadır. Günâh tarafı ise, Arş'ın solunda Cehennem tarafında karanlıktadır. Dünyâda yapılan işler, sözler, düşünceler, bakışlar, orada şekil alarak, iyilikler parlak, kötülükler karanlık ve iğrenç görünüp, bu terâzide tartılacaktır. Bu terâzi, dünyâ terâzilerine benzemez. Ağır tarafı yukarı kalkar, hafif tarafı aşağı iner denildi. Âlimlerin bir kısmına göre, çeşitli terâziler olacaktır.

Sırât köprüsü vardır. Sırât köprüsü, Allahü teâlânın emri ile, Cehennem'in üstünde kurulacaktır. Herkese, bu köprüden geçmesi emrolunacaktır. O gün, bütün peygamberler; **"Yâ Rabbî! Selâmet ver"** diye yalvaracaklardır. Cennetlik olanlar, köprüden kolayca geçerek, Cennet'e gideceklerdir. Bunlardan bâzısı şimşek gibi, bir kısmı rüzgâr gibi, bâzısı koşan at gibi geçeceklerdir. Sırât köprüsü kıldan ince, kılıçtan keskindir. Dünyâda İslâmiyet'e uymak da böyledir. İslâmiyet'e tam uymağa uğraşmak, sırât köprüsünden geçmek gibidir. Burada nefs ile mücâdele güçlüğüne katlananlar, orada sırâtı kolay ve rahat geçecektir. Bunun içindir ki, Allahü teâlâ, İslâmiyet'in gösterdiği doğru yola; **"Sırât-ı müstekîm"** adını verdi. Bu isim benzerliği de, İslâmiyet yolunda bulunmanın, sırât köprüsünü geçmek gibi olduğunu göstermektedir. Cehennemlik olanlar, sırâttan Cehennem'e düşeceklerdir.

Sırât köprüsüne inanmak farzdır. Çünkü Sırât köprüsü Nass ile sabittir. Kur'ân-ı kerîmde meâlen buyuruluyor ki: **"Onları Cehennem Sırâtına götürüp hapsedin! Çünkü onlar mesuldür.** (Onları hesâb mahallinde durdurun! Hesâb olunacaklardır; onlar inanışlarından ve yapdıklarından sorulacaklardır.)**"** [Sâffât: 23, 24]

Nuhbet-ül-leâli kitabında diyor ki: Sırât, Cehennem üzerinde bir köprüdür. Âyet-i kerîmede meâlen buyuruluyor ki: **"İçinizden oraya uğramayacak hiç kimse yoktur."** [Meryem: 71] Ehl-i

"Bana getirilen salevât, Sırât köprüsü üzerinde size nûr olur."
Hadîs-i şerîf

sünnet âlimleri, "Siz oraya uğrarsınız" âyet-i kerîmesini Sırât üzerine uğramak olarak tefsîr etmişlerdir. **[Birgivî Vasiyetnâmesi]**

Hadîs-i şerîflerde buyuruldu ki:

"Cehennem üzerine Sırât köprüsü kurulur. Buradan ümmetiyle ilk geçecek Peygamber benim." [Buhârî]

"Kıyâmette Sırât köprüsünün başında durur, ümmetimin geçmesini beklerim. Allahü teâlâ, 'Dilediğini iste, istediklerine şefâat et, şefâatin kabul olunacaktır' buyurur. Ümmetime şefâatten sonra, yalvarmaya devam ederim. Rabbim bana "Ümmetinden ihlâsla bir defa 'Lâ ilâhe illallah' diyen ve îmânla ölen herkesi Cennet'e koy buyuruncaya kadar yerimden kalkmam." [İmâm-ı Ahmed]

"Sırât köprüsünü geçmek herkesin nûruna bağlıdır. Kimi göz açıp yumuncaya kadar, kimi şimşek gibi, kimi yıldız akması gibi, kimi koşan at gibi sırâtı geçerler. Nûru çok az olan da yüzüstü sürünür. Elleri ve ayakları kayar, tekrar yapışır. Nihayet sürüne sürüne kurtulur." [Taberani] **"Ehl-i beytimi ve Eshâbımı çok sevenin, Sırât köprüsünden geçerken ayağı kaymaz."** [Deylemi]

"Hiçbir bid'at ehli Sırâttan geçemeyecek, Cehennem'e düşecektir." [İbni Asakir] **"Nice kimseler Sırâttan geçtiğini bilmeyip, meleklere derler ki: Sırât ve Cehennem nerede kaldı, biz onlardan geçtik mi? Melekler de şöyle cevap verirler: Siz Cehennem üstündeki Sırâttan geçtiniz; fakat Cehennem ateşi sizin nûrunuzdan çekilip, örtülmüştü."** [Câmius-sagir]

"Sırât kıldan ince, kılıçtan keskindir. Melekler, mü'minleri kurtarmaya çalışır. Cebrail aleyhisselâm beni belimden tutar. Ben de, 'Yâ Rabbi ümmetime selamet ver, onları kurtar' diye duâ ederim. O gün ayağı sürçüp düşen çok olur." [Beyheki]

Peygamber efendimizin ümmetinden olan bazı kişiler, mezardan kalkınca doğruca Cennet'e giderler. Melekler bunlara derler ki:

- Hesap gördünüz mü?
- Hayır, biz hesap falan görmedik.
- Sırât köprüsünü geçtiniz mi?
- Hayır, Sırât falan görmedik.
- Cehennemi gördünüz mü?
- Hayır, Cehennem'i de görmedik.
- Siz ne amel işlediniz de böyle hesap görmeden, Sırâta uğramadan doğruca Cennet'e geldiniz?
- Bizim iki hasletimiz var idi. Onun sayesinde bu nimete kavuştuk. Allah'tan utanır, yalnızken de günâh işlemezdik. Bir de Allah'ın verdiği az rızka razı olurduk. Melekler derler ki: Bu nimetler sizin hakkınızdır. **[İbni Hibbân]**

Sırât köprüsi denilince, bildiğimiz köprüler gibi sanmamalıdır! Nitekim, (Sınıf geçmek için imtihan köprüsünden geçilir) diyoruz. Hâlbuki imtihanın köprüye benzer tarafı yoktur. Sırât köprüsü de, bilinen köprülere veya imtihan köprüsüne hiç benzemez.[624]

Peygamber efendimize sallallahü aleyhi ve sellem mahsûs olan **Kevser havuzu**

624 Tam İlmihal Se'âdet-i Ebediyye, 58/3.

vardır. Büyüklüğü, bir aylık yol gibidir. Suyu sütten daha beyaz, kokusu miskten daha güzeldir. Etrafındaki kadehler, yıldızlardan daha çoktur. Bir içen, Cehennem'de olsa bile, bir daha susamaz.

> *"Cennette hiç kimsenin görmedi i, i itmedi i ve hayal bile edemedi i nimetler vardır."*
> ***Hadîs-i şerîf***

Şefâat haktır. Tevbesiz ölen mü'minlerin küçük ve büyük günâhlarının affedilmesi için, peygamberler, velîler, sâlihler, melekler ve Allahü teâlânın izin verdiği kimseler, şefâat edecek ve kabûl edilecektir.

Cennet ve Cehennem şimdi vardır. Cennet, yedi kat göklerin üstündedir. Cehennem, her şeyin altındadır. Sekiz Cennet, yedi Cehennem vardır. Cennet, yer küresinden, güneşten ve göklerden daha büyüktür. Cehennem de güneşten büyüktür.

"Dünya, mü'mine zindan gibidir." [Müslim] **"Dünya, ana rahmine göre Cennet, Cennet'e göre ise çöplük gibidir."** [Ma'rifetnâme] Çöplükle Cennet mukayese edilir mi? Ana rahmindeki bir çocuğun, nasıl ki, dünyaya gelip, çeşitli olaylara karşılaşacağını bilmesi mümkün değilse, Cennet'e gidecek mü'minin de, orada kavuşacağı nimetleri bilmesi mümkün değildir.

Hadîs-i şerîflerde buyuruldu ki: **"Cennet'te hiç kimsenin görmediği, işitmediği ve hayal bile edemediği nimetler vardır."** [Müslîm] **"Cennet nimetleriyle, dünyadakiler arasında yalnız isim benzerliği vardır."** [Beyheki]

Allahü teâlânın sonsuz kudretine inananın, Onun bildirdiği her şeye inanması gerekir. Cenâb-ı Hak, Cennet'te sıkıntı olmayacağını, Cennet ehline istedikleri her nimetin verileceğini bildiriyor.

Cennet nimetleri yanında, dünya nimetleri, onların gölgesi, resmi gibi bile değildir. Ağacın resmi ile kendisi nasıl aynı şey değilse, Cennet nimetleri yanında dünyadakiler de öyledir. Allahü teâlâ, dünyaya mahsus nimetleri, yoktan yarattığı gibi, âhirette de, hatıra, hayale gelmeyen nimetleri yoktan yaratacaktır. Allahü teâlâ için güçlük olmaz.

Cennet'te, üzüntü, sıkıntı yoktur.

Birkaç âyet-i kerîme meâli: **"İyilik edenlere, en güzel mükâfat ve daha fazlası** (Allahü teâlâ'nın cemalini müşahede etmek) **vardır. Onların yüzlerine ne bir kara** (leke)**, ne de bir zillet** (aşağılık) **bulaşır. İşte bunlar Cennetlik kimselerdir. Onlar orada devamlı kalacaklardır."** [Yunus: 26] "**Îmân edip salih amel işleyenler için Firdevs Cenneti, konaklama yeri olacaktır. Onlar orada devamlı olarak kalacaklar ve oradan çıkmayı hiç istemeyeceklerdir."** [Kehf: 107-108] **"Cennet'in neresine bakarsanız bakın, bol nimet ve büyük bir mülk** (saltanat, büyük ihsânlar) **görürsünüz."** [İnsân: 20]

Hadîs-i şerîflerde de buyuruldu ki: "**Allahü teâlâ, "Salihlere gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve insanın hatırına gelmeyen şeyler hazırladım" buyurdu."** [Buhârî] "**Cennet'e**

giren ölmez, ebedi yaşar. Hep mutlu olur, üzülmez, ümitsizliğe düşmez, elbisesi eskimez ve gençliği gitmez.” [İbn-i Ebiddünya] **“Cennet ehli, hiç hastalanmaz ve yaşlanmaz; hiç üzülmez ve hep neşeli olur.”** [Müslîm] **“Cennet'e giren, ‘Bir ata bineyim’ derse biner, ‘uçayım’ derse, uçar.”** [Tirmizi] **“Cennet'in en aşağı derecesinde olan kişiye, ‘Ne istersen iste’ denecek. O da, hatırından ne geçiyorsa hepsini isteyecek. Ona, ‘Her istediğinin iki katı sana verilecektir’ denecek.”** [Müslîm] “**Herkes 33 yaşında olacak.” [**Tirmizî, Kurtubî, Nevevî]

6- Kadere inanmak

Ve bil-kaderi, hayrihi ve şerrihi minallahi teâlâ: Kadere, hayır ve şerrin Allahü teâlâdan olduğuna inandım, demekdir. İnsanlara gelen hayr ve şer, fâide ve zarar, kazanç ve ziyânların hepsi, Allahü teâlânın takdîr etmesi iledir. Allahü teâlânın bir şeyin varlığını dilemesine kader denilmişdir. Kaderin, yâni varlığı takdîr edilmiş olan şeyin var edilmesine **(kazâ)** denir. Kader ve kazâ kelimeleri birbirinin yerine de kullanılır.

Ezelden ebede kadar olacak; eşyayı, özellikleri, hareketleri, olayları, ezelde bildiğine uygun olarak yaratmaktadır. İnsanların iyi ve kötü bütün işlerini, müslüman olmalarını, küfürlerini, istekli ve isteksiz bütün işlerini, Allahü teâlâ yaratmaktadır. Yaratan, yapan yalnız O'dur. Sebeplerin meydana getirdiği her şeyi yaratan O'dur. Her şeyi bir sebeb ile yaratmaktadır.

İlmin, fennin en yüksek derecesinde bulunan, hakîkatleri tam gören peygamberler ve o büyüklerin izinde giderek ilim deryâlarından damlalara kavuşan İslâm âlimleri, bugün yakıcı, yapıcı sanılan şeylerin, âciz, zavallı birer vâsıta ve mahlûk olduklarını, hakîkî yapıcının, yaratıcının araya koyduğu sebepler olduğunu bildiriyor. Yakıcı, Allahü teâlâdır. Ateşsiz de yakar. Fakat, ateş ile yakmak âdetidir. Yakmak istemezse, ateş içinde de yakmaz. İbrâhim aleyhisselâmı ateşte yakmadı. Onu çok sevdiği için, âdetini bozdu.

Allahü teâlâ dileseydi, her şeyi sebepsiz yaratırdı. Ateşsiz yakardı. Yemeden doyururdu. Fakat lütfederek, kullarına iyilik ederek, her şeyi yaratmasını bir sebebe bağladı. Belirli şeyleri, belli sebeplerle yaratmağı diledi. İşlerini, sebeplerin altında gizledi. Kudretini sebepler altında sakladı. O'nun bir şeyi yaratmasını isteyen, o şeyin sebebine yapışır, o şeye kavuşur. Lâmbayı yakmak isteyen, kibrit kullanır. Zeytinyağı çıkarmak isteyen, baskı âleti kullanır. Başı ağrıyan, aspirin kullanır. Cennet'e gidip, sonsuz nimetlere kavuşmak isteyen, İslâmiyet'e uyar. Kendine tabanca çeken, zehir içen ölür. Terli iken su içen, hasta olur. Günâh işleyen, küfre düşen de Cehennem'e gider. Herkes hangi sebebe başvurursa, o sebebin vâsıta kılındığı şeye kavuşur. Müslüman kitaplarını okuyan, müslümanlığı öğrenir, sever, müslüman olur. Dinsizlerin arasında yaşayan, onların sözlerini dinleyen din câhili olur. Din câhillerinin çoğu îmansız olur. İnsan hangi yerin vâsıtasına binerse, oraya gider.

Allahü teâlâ, işlerini sebeplerle yaratmamış olsaydı, kimse kimseye muhtâç olmazdı. Herkes, herşeyi Allahü teâlâdan ister, hiç bir şeye başvurmazdı. Böyle olunca, insanlar arasında, âmir, memûr, işçi, san'atkâr, talebe, hoca ve nice insanlık bağları kalmaz, dünyâ ve âhiretin nizâmı bozulurdu. Güzel ile çirkin, iyi ile fenâ ve mutî ile âsî arasında fark kalmazdı.

MEVLÂ GÖRELİM NEYLER

Hak, şerleri hayr eyler,
Zannetme ki gayr eyler,
Ârif ânı seyr eyler,
Mevlâ görelim n'eyler,
N'eylerse, güzel eyler...

Sen Hakk'a tevekkül kıl
Tefvîz et ve râhat bul,
Sabr eyle ve râzı ol,
Mevlâ görelim n'eyler,
N'eylerse, güzel eyler...

Kalbin ana bend eyle,
Tedbîrini terk eyle,
Takdîrini derk eyle,
Mevlâ görelim n'eyler,
N'eylerse, güzel eyler...

Hallâk u Rahîm oldur,
Rezzâk u Kerîm oldur,
Fa'âl ü Hakîm oldur,
Mevlâ görelim n'eyler,
N'eylerse, güzel eyler...

Bil kâdî-yi'l hâcâtı,
Kıl ana münâcâtı,
Terk eyle mürâdâtı,
Mevlâ görelim n'eyler,
N'eylerse, güzel eyler...

Bir iş üstüne düşme,
Olduysa inâd etme,
Haktandır o, red etme,
Mevlâ görelim n'eyler,
N'eylerse, güzel eyler...

Haktandır bütün işler,
Boştur gam u teşvişler,
Ol, hikmetini işler,
Mevlâ görelim n'eyler,
N'eylerse, güzel eyler...

Hep işleri fâyıktır,
Birbirine lâyıktır,
N'eylerse, muvâfıktır,
Mevlâ görelim n'eyler,
N'eylerse, güzel eyler...

Dilden gamı dûr eyle,
Rabbinle huzûr eyle,
Tefvîz-i umûr eyle,
Mevlâ görelim n'eyler,
N'eylerse, güzel eyler...

Sen adli zulüm sanma,
Teslim ol nâra yanma,
Sabr et, sakın usanma,
Mevlâ görelim n'eyler,
N'eylerse, güzel eyler...

Deme şu niçin şöyle,
Bir nicedir ol öyle,
Bak sonuna, sabr eyle,
Mevlâ görelim n'eyler,
N'eylerse, güzel eyler...

Hiç kimseye hor bakma,
İncitme, gönül yıkma,
Sen nefsine yan çıkma,
Mevlâ görelim n'eyler,
N'eylerse, güzel eyler...

Nâçâr kalacak yerde,
Nagâh açar, ol perde,
Dermân eder ol derde,
Mevlâ görelim n'eyler,
N'eylerse, güzel eyler...

Her dem onu zikreyle,
Zeyrekliği koy şöyle,
Hayrân-ı Hak ol, söyle,
Mevlâ görelim n'eyler,
N'eylerse, güzel eyler...

İbrâhim Hakkı Erzurûmî

"Nefse iyilik ve kötülük veren Allahü teâlâya and olsun ki, nefsini tezkiye eden, küfür ve isyândan temizleyen, kurtuldu. Nefsini bunlarda bırakan da, ziyân etti."
Şems: 7-10

Allahü teâlâ kullarına **(İrâde)** vermiş, bu irâdelerini, dilemelerini, işleri yaratmasına sebeb kılmışdır. Bir kul, bir şey yapmak isteyince, Allahü teâlâ da dilerse, o işi yaratır. Kul dilemezse, Allahü teâlâ da dilemez ve o şeyi yaratmaz.

Kulların istekli hareketleri, iki şeyden meydana gelmektedir: **Birincisi,** kulun irâde ve kudreti iledir. Bunun için, kulun hareketlerine, yâni niyet edilen işlerin organlar (uzuvlar) tarafından yapılmasına **"Kesb etmek"** denir. Kesb, insanın sıfatıdır. **İkincisi,** Allahü teâlânın yaratması, var etmesi iledir. Allahü teâlânın emirleri, yasakları, sevaplar vermesi ve azaplar yapması, insanda kesb bulunduğu içindir.

Allahü teâlâ geçmiş ve gelecek her şeyi, ezelî ilmiyle bilir. Mesela, bir kâfirin ebedi kâfir kalıp kalmayacağını bilir. Olacak şeylerin nasıl olacağını bilir. Bütün hayvanların, nebatların, cansız varlıkların, katıların, sıvıların, gazların, yıldızların, moleküllerin, atomların, elektronların, elektro-magnetik dalgaların, kısaca her varlığın hareketi, fizik olayları, kimya tepkimeleri, çekirdek reaksiyonları, enerji alış-verişleri, canlılardaki fizyolojik faaliyetler, her şeyin olup olmaması, kulların iyi ve kötü işleri, dünyâda ve âhirette, bunların cezâsını görmeleri ve her şey, ezelde, Allahü teâlânın ilminde var idi. Bunların hepsini ezelde biliyordu.

Takvimlere, bir yıl içinde güneşin ne zaman doğup, ne zaman batacağı, hesaplanarak yazılıyor. Güneş, takvimde bildirilen saatlerde doğup batar. Güneş, takvime öyle yazıldı diye, bilinen saatlerde doğup batmaz. Takvime yazılması, güneşin doğmasına ve batmasına tesir etmez. Allahü teâlâ da insanların başlarına ne geleceğini bildiği için, bunları levh-i mahfuza yazmıştır. Allahü teâlânın, bazı kimselerin nasipsiz olacaklarını bildirmesi, onların, kendi arzularıyla küfür üzere kalmayı istedikleri ve îmân etmek istemedikleri içindir. Yoksa bunların kâfir olması, Allahü teâlânın haber verdiği için değildir. Kur'ân-ı kerîmde buyuruyor ki: **"Cenâb-ı Hak, hayrı ve şerri** (veya taat ve günâhı) **ve bu ikisinin hâllerini öğretip bunlardan birini yapabilmesi için, insana ihtiyâr** (tercih hakkı, irade-i cüziyye) **verdi. Nefsini tezkiye eden** (kötülüklerden temizleyip faziletlerle dolduran) **kurtuldu. Nefsini günâhta, cehalette, dalâlette bırakan da, ziyân etti."** [Şems: 7-10]

İnsan, irade-i cüziyyesini kullanmakta serbesttir, mecbur değildir. Yâni irade-i cüziyye, iyiliğe kullanılırsa Allahü teâlâ iyilik yaratır, kötülüğe kullanılırsa, kötülük yaratır. Kul irade-i cüziyyesini kullanıyor, Allahü teâlâ da yaratıyor. **[İrade-i cüziyye risalesi]**

Demek ki, iyilik isteyene iyilik veriyor, o nasipli oluyor. Kötülük isteyene kötülük veriyor, o da nasipsiz oluyor. Burada bir zorlama yoktur. Yâni Allahü teâlâ zorla günâh işletmiyor, zorla Cehennem'e atmıyor. Neticede adalete aykırı bir şey olmuyor.

Allahü teâlâ, emirleri yapan ve yasaklarından sakınan kullarına mükâfat, tersini yapanlara da ceza vereceğini bildirmiştir.

İSLÂMIN ŞARTLARI

İslâm dinine girmiş olanlara yâni müslümanlara farz olan muhakkak yapılması gereken beş vazife vardır. Bunlar;

1- İslâmın şartlarından birincisi **(Kelime-i şehâdet getirmekdir).** Kelime-i şehâdet getirmek demek, **(Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resûlühü)** söylemekdir. Yâni âkıl ve bâliğ olan ve konuşabilen kimsenin, **(Yerde ve gökde, Allahdan başka, ibâdet edilmeğe hakkı olan ve tapılmağa lâyık olan hiçbirşey ve hiçbir kimse yokdur. Hakîkî ma'bûd ancak, Allahü teâlâdır.)** O, vâcib-ül-vücûddür. Her üstünlük O'ndadır. O'nda hiçbir kusûr yokdur. O'nun ismi (Allah)dır, demesi ve buna kalb ile kesin olarak inanmasıdır.

Ve yine, o gül renkli, beyâz kırmızı, parlak, sevimli yüzlü ve kara kaşlı ve kara gözlü, mübârek alnı açık, güzel huylu, gölgesi yere düşmez ve tatlı sözlü, Arabistanda Mekke'de doğduğu için Arab denilen, Hâşimî evlâdından (**Abdullahın oğlu Muhammed aleyhisselâm, Allahü teâlânın kulu ve resûlüdür, yâni Peygamberidir.)** Vehebin kızı olan hazret-i Âminenin oğludur. Elhamdülillah bizim de sevgili Peygamberimizdir, "sallallahü aleyhi ve sellem".

2- İslâmın beş şartından ikincisi, şartlarına ve farzlarına uygun olarak, hergün beş kerre **(Vakti gelince, namâz kılmakdır)**. Âdem aleyhisselâmdan beri, her dinde bir vakit namâz vardı. Hepsinin kıldığı, bir araya toplanarak bize farz edildi. Namâz kılmak, îmânın şartı değil ise de, namâzın farz olduğuna inanmak, îmânın şartıdır. Mükellef olan [yani âkıl ve bâliğ olan] her müslümânın, hergün beş vakit namâzı kılması **(Farz-ı ayn)**dır. Mîrâc gecesinde, beş vakit namâz emr olundu. Mîrâcdan önce, yalnız sabâh ve ikindi namâzı vardı.

3- İslâmın beş şartından üçüncüsü, **(Malının zekâtını vermekdir).** Zekâtın lügat mânâsı, temizlik ve övmek ve iyi, güzel hâle gelmek demekdir. İslâmiyyetde zekât demek; ihtiyâcından fazla ve (Nisâb) denilen belli bir sınır mikdârında (Zekât malı) olan kimsenin, malının belli mikdârını ayırıp, Kur'ân-ı kerîmde bildirilen müslümanlara, başa kakmadan vermesi demekdir. Dört mezhebde de, dört türlü zekât malı vardır:

Altın ve gümüş zekâtı, ticâret malı zekâtı, senenin yarıdan fazlasında çayırda otlıyan dört ayaklı kasab hayvanları zekâtı ve toprak mahsûlleri zekâtıdır. Bu dördüncü zekâta **(Uşr)** denir. Yerden mahsûl alınır alınmaz uşr verilir. Diğer üç zekât, nisâb mikdârı oldukdan bir sene sonra verilir.

"Kur'ân-ı kerîmde, kullara lâzım olan her ey bildirilmi , inanmıyanlar azâb ile korkutulmu , islâmın artlarını yapan mü'minler Cennet ile müjdelenmi dir."
İmâm-ı Rabbânî

4- İslâmın beş şartından dördüncüsü, **(Ramazân-ı şerîf ayında, hergün oruc tutmakdır).** Oruc tutmağa **(Savm)** denir. Savm, lügatde, birşeyi birşeyden korumak demekdir. İslâmiyyetde, şartlarını gözeterek, Ramazân ayında, Allahü teâlâ emretdiği için, hergün üç şeyden kendini korumak demekdir. Bu üç şey; yimek, içmek ve cimâdır.

5- İslâmın beş şartından beşincisi, **(Gücü yetenin, ömründe bir kerre hac etmesidir).** Yol emîn ve beden sağlam olarak, Mekke-i mükerreme şehrine gidip gelinceye kadar, geride bırakdığı çoluk-çocuğunu geçindirmeğe yetişecek maldan fazla kalan para ile oraya gidip gelebilecek kimsenin, ömründe bir kerre, ihrâmlı olarak, **Kâbe-i mu'azzama**'yı **tavâf** etmesi ve **Arafât** meydânında **vakfe**ye durması farzdır.

Gelin nemâz kılalım, kalbden pası silelim,
Allaha yaklaşılmaz, nemâz kılınmadıkca!

Nerde nemâz kılınır, günâhlar hep dökülür,
İnsân, kâmil olamaz, nemâzı kılmadıkca!

Kur'ân-ı kerîmde Hak, nemâzı çok medh etdi,
dedi sevmem kişiyi, nemâzı kılmadıkca!

Bir hadîs-i şerîfde: Îmânın alâmeti,
insanda belli olmaz, nemâzın kılmadıkca!

Bir nemâzı kılmamak, ekber-i kebâirdir,
tevbe ile afv olmaz, kazâsın kılmadıkca!

Nemâzı hafîf gören, îmândan çıkar hemân,
müslimân olamaz o, nemâzın kılmadıkca!

Nemâz kalbi temizler, kötülükden men' eder,
münevver olamazsın, nemâzın kılmadıkca!

NAMAZ KILMAK

> *“Namâz kılmayanın, slâmdan nasîbi yokdur!”*
> ***Hadîs-i şerîf***

İslâmın beş şartından ikincisi namaz kılmaktır. Her müslümanın, her gün, vakitleri gelince, beş kerre namâz kılması ve herbirisini vaktinde kıldığını bilmesi farzdır. Namâzları; farzlarına, vâciblerine, sünnetlerine dikkat ederek ve gönlünü Allahü teâlâya vererek, vakitleri geçmeden kılmalıdır.

Kur'ân-ı kerîmde, namâza **(Salât)** buyuruluyor. Salât; lügatde insanın duâ etmesi, meleklerin istiğfâr etmesi, Allahü teâlânın merhamet etmesi, acıması demekdir. İslâmiyyetde **(Salât) demek; ilmihâl kitâblarında bildirildiği şekilde, belli hareketleri yapmak ve belli şeyleri okumak demekdir.**

Namazın ehemniyeti

Namaz, Allahü teâlânın, Sevgili Peygamberimiz hatırına mü'minlere ihsân ettiği en büyük, en mühim, en güzel bir emridir.

Namâz, dînin direğidir. Namâzını devâmlı, doğru ve tam olarak kılan kimse, dînini kurmuş, İslâm binâsını ayakda durdurmuş olur. Namâzı kılmayan, dînini ve İslâm binâsını yıkmış olur. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki; **"Dînimizin başı, namâzdır."** Başsız insan olmadığı gibi, namâzsız da, din olmaz.

Namâz, İslâm dîninde îmândan sonra ilk farz edilen emirdir. Allahü teâlâ, kullarının yalnız kendisine ibâdet etmeleri için namâzı farz etdi. Kur'ân-ı kerîmde yüzden fazla âyet-i kerîmede **"Namâz kılınız!"** buyurulmakdadır. Hadîs-i şerîfde, **"Allahü teâlâ, hergün beş vakit namâz kılmayı farz etdi. Kıymet vererek ve şartlarına uyarak, hergün beş vakit namâz kılanı Cennet'e sokacağını, Allahü teâlâ söz verdi"** buyuruldu.

Namâz, dînimizde yapılması emredilen bütün ibâdetlerin en kıymetlisidir. Bir hadîs-i şerîfde, **"Namâz kılmayanın, İslâmdan nasîbi yokdur!"** buyuruldu. Yine bir hadîs-i şerîfde, **"Mü'min ile kâfiri ayıran fark, namâzdır"** buyuruldu. Yâni mü'min namâz kılar, kâfir kılmaz.

Namâz kılmak, Allahü teâlânın büyüklüğünü düşünerek, Onun karşısında kendi küçüklüğünü anlamakdır. Bunu anlayan kimse, hep iyilik yapar. Hiç kötülük yapamaz. Hergün beş kerre, Rabbinin huzûrunda olduğunu niyyet eden kimsenin kalbi ihlâs ile dolar. Namâzda yapılması emrolunan her hareket, kalbe ve bedene fâideler sağlamakdadır.

Câmilerde cemâat ile namâz kılmak, müslümanların kalblerini birbirine bağlar. Aralarında sevgiyi sağlar. Birbirlerinin kardeş olduklarını anlarlar. Büyükler, küçüklere merhametli olur. Küçük-

ler de, büyüklere saygılı olur. Zenginler, fakîrlere ve kuvvetliler, zayıflara yardımcı olur. Sağlamlar, hastaları câmide göremeyince, evlerinde ararlar. **"Din kardeşinin yardımına koşanın, yardımcısı Allahü teâlâdır"** hadîs-i şerîfindeki müjdeye kavuşmak için yarış ederler.

Namâz; insanları, çirkin, kötü ve yasak olan şeylerden alıkoyar. Günâhlara keffâret olur. Hadîs-i şerîfde, **"Beş vakit namâz, sizden birinizin kapısının önünde akan nehir gibidir. Bir kimse, o nehre hergün beş defa girip yıkansa, üzerinde kir kalmıyacağı gibi, işte beş vakit namâzı kılanların da, böyle küçük günâhları afv olunur"** buyuruldu.

Namâz, Allahü teâlâya ve Resûlüne îmândan sonra, bütün amel ve ibâdetlerin en üstünüdür. Bunun için, namâzları, farzlarına, vâciblerine, sünnetlerine, müstehâblarına riâyet ederek kılmalıdır. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" bir hadîs-i şerîflerinde buyurdu ki: **"Ey ümmet ve Eshâbım! Edâsına tamamıyla riâyet olunan namâz, Allahü teâlânın beğendiği bütün amellerin en üstünüdür. Peygamberlerin sünnetidir. Meleklerin sevdiğidir. Ma'rifetin, yerin ve göklerin nûrudur. Bedenin kuvvetidir. Rızıkların berekâtıdır. Duânın kabûlüne vesîledir. Melek-ül-mevte** [yâni ölüm meleğine]**, şefâatçıdır. Kabirde ışık, Münker ve Nekîre cevâbdır. Kıyâmet gününde üzerine gölgedir. Cehennem ateşiyle kendi arasında siperdir. Sırât köprüsünü yıldırım gibi geçiricidir. Cennet'in anahtarıdır. Cennetde başına tâcdır. Allahü teâlâ, mü'minlere namâzdan dahâ önemli bir şey vermemişdir. Eğer namâzdan dahâ üstün bir ibâdet olsaydı, en önce mü'minlere onu verirdi. Zirâ meleklerin kimi devâmlı kıyâmda, kimi rükû'da, kimi secdede, kimi de teşehhüddedir. Bunların hepsini bir rek'at namâzda toplayıp, mü'minlere hediyye verdi. Zirâ namâz, îmânın başı, dînin direği, islâmın kavli** [sözü] **ve mü'minlerin mîrâcıdır. Göğün nûru ve Cehennem'den kurtarıcıdır."**

Birgün hazret-i Alînin "radıyallahü anh ve kerremallahü vecheh" ikindi namâzı geçmişdi. Üzüntüsünden kendisini bir tepeden aşağı atdı. İnleye inleye ağlayıp, feryâd etdi. Peygamberimiz Muhammed Mustafâ "sallallahü aleyhi ve sellem", Onun bu durumundan haber alınca, Eshâbı ile berâber hazret-i Alînin "radıyallahü anh" yanına geldiler. Hâlini görünce, kâinâtın Efendisi olan Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" de ağlamaya başladı. Duâ etdi. Güneş tekrâr yükseldi. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" efendimiz; **"Yâ Alî! Başını kaldır, güneş hâlâ görünüyor"** buyurdu. Hazret-i Alî "radıyallahü anh" buna çok sevindi ve namâzını kıldı.

Hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîk "radıyallahü anh", bir gece, çok ibâdet etdiğinden, gece sonunda uyku basdırdı. Vitr namâzı geçdi. Sabâh namâzında, Peygamber efendimizi takîb ederek, mescid kapısında huzûruna gelip feryâd etdi. **"Yâ Resûlallah! İmdâdıma yetiş, vitr namâzım geçdi"** diye ağlıyarak yalvardı. Resûlullah efendimiz de, ağlamaya başladı. Bunun üzerine Cebrâil "aleyhisselâm" gelip, **"Yâ Resûlallah! Sıddîk'a söyle ki, Allahü teâlâ Onu afv eyledi"** dedi.

Evliyânın büyüklerinden Bâyezîd-i Bistâmî "kuddise sirruh", bir gece uyku bastırıp, sabâh namâzına uyanamadı. O kadar ağlayıp inledi ki, bir ses işitdi: (Ey Bâyezîd! Bu kusûrunu afv eyledim. Bu ağlamanın bereketi ile sana ayrıca yetmiş bin namâz sevâbı verdim) buyuruldu. Birkaç ay sonra yine uyku bastırdı. Şeytân gelip, mübârek

ayağından tutarak uyandırdı. (Kalk, namâzın geçmek üzeredir) dedi. Bâyezîd-i Bistâmî hazretleri buyurdu ki: (Ey mel'ûn, sen böyle işi nasıl yaparsın? Sen, herkesin namâzının kaçmasını, vaktini geçirmesini istersin. Beni niçin uyandırdın?) Şeytân dedi ki: (Sabâh namâzını kaçırdığın gün, ağlayarak yetmişbin namâz sevâbı kazanmışdın. Bugün onu düşünerek, seni uyandırdım ki, bir vakit namâz sevâbı bulasın. Yetmişbin namâz sevâbına kavuşamıyasın!)

Büyük velî Cüneyd-i Bağdâdî hazretleri buyurdu ki: (Dünyânın bir sâati, kıyâmetin bin senesinden dahâ iyidir. Zirâ bu bir sâatde, sâlih, makbûl bir amel işlenebilir ve o bin senede birşey yapılamaz.) Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki: **"Bir kimse bir namâzı, bile bile öbür namâza birleşdirirse, seksen hukbe Cehennem'de yanacakdır."** Bir hukbe, seksen âhiret senesidir. Âhiretin bir günü bin dünyâ senesidir.

O hâlde, ey din kardeşim! Vaktini boş, fâidesiz şeylerle geçirme. Zamanının kıymetini bil. Vaktini en iyi şeylere sarf et. Sevgili Peygamberimiz, **"Musîbetlerin en büyüğü, vakti fâidesiz şeylerle geçirmekdir"** buyurdu. Namâzlarını vaktinde kıl ki, kıyâmet günü pişmân olmayıp, çok büyük sevâba kavuşasın! Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **"Bir namâzı vaktinde kılmayarak kazâya bırakıp, edâ etmezden önce vefât eden kimsenin mezârına, Cehennem'den yetmiş pencere açılıp, kıyâmete kadar azâb çeker."** Bir namâzını vaktinde, bile bile kılmayan, yâni namâz vakti geçerken, namâz kılmadığı için üzülmeyen, dinden çıkar veyâ ölürken îmânsız gider. Yâ namâzı, hâtırına bile getirmeyenler, namâzı vazîfe tanımayanlar ne olur? Namâza ehemmiyyet vermiyenin, onu vazîfe tanımıyanların **(Mürted)** yâni kâfir olacaklarını dört mezhebin bütün âlimleri sözbirliği ile bildirmişlerdir. Namâzı bile bile kılmayıp, kazâ etmeyi düşünmeyen ve bunun için azâb çekeceğinden korkmayan kimsenin de **(Mürted)** yâni kâfir olacağı, Abdülganî Nablüsî hazretlerinin **"Hadîkatün nediyye"** kitâbının **"Dilin âfetleri"** bölümünde yazılıdır.

"Bir namâzı vaktinde kılmayarak kazâya bırakıp, edâ etmezden önce vefât eden kimsenin mezârına, Cehennemden yetmi pencere açılıp, kıyâmete kadar azâb çeker."
Hadîs-i şerîf

Namâz kimlere farzdır

Namâz kılmak, akıllı olan ve bülûğ çağına giren her erkek ve kadın müslümana farzdır. Namâzın farz olması için üç şart vardır:

1- Müslüman olmak. 2- Akıllı olmak. 3- Bülûğ çağına girmek.

Dînimizde, akıllı olmayan ve ergenlik (bülûğ) çağına girmemiş olan küçük çocuklar, namâz kılmakdan sorumlu değillerdir. Fakat, anne ve babalar, çocuklarına din bilgilerini öğretmeli ve ibâdet yapmağa alışdırmalıdırlar. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki: **"Hepiniz bir sürünün çobanı gibisiniz!**

Çoban sürüsünü koruduğu gibi, siz de evlerinizde ve emirleriniz altında olanları Cehennem'den korumalısınız! Onlara müslümanlığı öğretmelisiniz. Öğretmez iseniz mesûl olacaksınız." Başka bir hadîs-i şerîfde de, **"Bütün çocuklar müslümanlığa uygun ve elverişli olarak dünyâya gelir. Bunları, sonra anaları babaları, hıristiyan, yahudi ve dinsiz yapar"** buyurdu.

O hâlde, her müslümanın birinci vazîfesi, çocuklarına İslâmiyyeti ve Kur'ân-ı kerîm okumasını, namâz kılmasını, îmânın ve islâmın şartlarını öğretmekdir. Çocuğunun müslüman olmasını isteyen, dünyâda ve âhiretde râhata, huzûra kavuşmasını dileyen anne ve babalar, önce bu vazîfesini yerine getirmelidir. İslâm bilgileri ve güzel ahlâk verilmeyen çocuk, kötü yoldaki kimselere çabuk aldanır. Anne ve babasına, devletine ve milletine zararlı olur.

Biz burada, namâzla ilgili meseleleri, Hanefî mezhebine göre, o mezhebin büyük âlimlerinin kitâblarından alıp, sâdeleşdirerek bildirdik.

Müslümanlara, kılmaları emredilen namâzlar farz, vâcib ve nâfile olmak üzere üçe ayrılır. Bunlardan;

1- Farz namâzlar: Beş vakit namâzın farzları, Cum'a namâzının iki rek'at farzı ve cenâze namâzı, farz namâzlardır. (Cenâze namâzı farz-ı kifâyedir.)

2- Vâcib namâzlar: Vitr namâzı, bayram namâzları, adak olan namâz ve başlanıp yarıda kalan nâfile namâzlardır. Kazâya kalan vitr namâzını da, kazâ etmek vâcibdir.

3- Nâfile namâzlar: Beş vakit namâzın sünnetleri, terâvih namâzı ve sevâb kazanmak niyyeti ile kılınan teheccüd, tehıyyetül-mescid, işrâk, duhâ, evvâbin, istihâre, tesbîh namâzları gibi namâzlar, nâfile namâzlardır. Yâni kılınması emir değildir. Farz ve vâcib olan namâzlardan, borcu olmayan bir kimsenin, nâfile ibâdetlerine de sevâb verilir.

Beş vakit namaz

Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâm buyurdu ki: **"Allahü teâlâ kullarına hergün beş kerre namâz kılmayı farz etdi. Güzel abdest alıp, bu beş namâzı vakitlerinde kılan ve rükû ve secdelerini iyi yapanları, Allahü teâlâ afv ve mağfiret eder."**

Beş vakit namâz, kırk rek'at eder. Bunlardan onyedi rek'ati farzdır. Üç rek'ati vâcibdir. Yirmi rek'ati de sünnetdir. Şöyle ki;

1- Sabâh namâzı: Dört rek'atdir. Önce, iki rek'at sünneti, sonra iki rek'at da farzı kılınır. Bu sünnet, çok kuvvetlidir. Vâcib diyenler de vardır.

2- Öğle namâzı: On rek'atdir. Önce, dört rek'at ilk sünneti, sonra dört rek'at farzı, farzdan sonra da iki rek'at son sünneti kılınır.

3- İkindi namâzı: Sekiz rek'atdir. Önce, dört rek'at sünneti, sonra dört rek'at farzı kılınır.

4- Akşam namâzı: Beş rek'atdir. Önce üç rek'at farzı, sonra iki rek'at sünneti kılınır.

5- Yatsı namâzı: Onüç rek'atdir. Önce, dört rek'at sünneti, sonra dört rek'at farzı, sonra iki rek'at son sünneti, bundan sonra da üç rek'at (Vitr namâzı) kılınır.

Namazın farzları

Farz, Allahü teâlânın yapılmasını istediği kesin emridir. Bir ibâdetin farzları yerine getirilmedikçe, o ibâdet sahîh, doğru olmaz. Namâz kılarken, oniki şartı yerine getirmek farzdır. Bu farzların yedisi namâzın dışında, beşi de içindedir. Dışındaki farzlara **(Şartlar)** denir. İçindekilere de **(Rükünler)** denir. [Bâzı âlimler, tahrîme tekbîrinin, namâzın içinde olduğunu söylemişlerdir. Bunlara göre, namâzın şartları da, rükünleri de, altı olmakdadır.]

"Bütün çocuklar müslümanlı a uygun ve elveri li olarak dünyâya gelir. Bunları, sonra anaları babaları, hıristiyan, yahudi ve dinsiz yapar."
Hadîs-i şerîf

Namâzın büyük bir iş ve ibâdetlerin en önemlisi olduğu, şartlarının bu kadar çok olmasından anlaşılmakdadır. Ayrıca, vâcibleri, sünnetleri, müstehâbları, mekrûhları, müfsidleri de bunlara eklenirse, kulun Rabbinin huzûrunda nasıl bulunacağı, nasıl bulunması lâzım geldiği anlaşılır. Kullar, âciz, güçsüz, zavallı birer mahlûkdurlar. Her nefesde, kendisini yaratan, Allahü teâlâya muhtâcdırlar. Namâz, kula aczini bildiren bir ibâdetdir.

A) Namazın şartları

Namâzın dışındaki farzları (Şartları), yedidir. Bunlar:

1- Hadesden tahâret

Abdestsiz olanın **abdest** alması, cünüb olanın da **gusl** etmesidir.

Hanefî mezhebine göre abdest nasıl alınır

Sünnet üzere abdest almak için: 1- Abdeste başlarken, eller bileklere kadar üç defa yıkanır. 2- Sağ el ile ağıza üç kerre su verilir. 3- Sağ el ile buruna üç kerre su verip, sol el ile sümkürülür. 4- Avuçlara su alıp, alından çene altına, şakaklara kadar yüz (üç defa) yıkanır. Yüzü bir kere yıkamak farzdır. Yüzü yıkayacağı zaman, kalb ile niyyet edilir. 5- Sol el ile, sağ kol (üç defa) dirseğe kadar yıkanır. 6- Sağ ile sol kol (üç defa) dirsek dâhil yıkanır. İki kolu, dirsekler ile birlikde, bir kerre yıkamak farzdır. 7- Her iki kolu yıkadıkdan sonra, elleri tekrâr ıslatıp ve o yaşlıkla başı mesh edilir ki farzdır. Dahâ sonra kulaklar ve ense mesh edilir. Son üçünü birlikde yapmak için, iki el ıslatılıp, iki elde de, üç bitişik ince parmak birbirine yapıştırılıp, iç tarafları, başın önünde, saçların başlangıcına konmak üzere iki el başa konur. İki elin bu üç parmağının uçları, birbirine dokunmalıdır. Baş ve şehâdet parmakları ve avuç içleri havada olup, başa dokunmaz. İki el, arkaya doğru çekilerek, üçer parmak, başı mesh eder. Eller, arkadaki saç kenârına gidince, üçer parmak, başdan ayrılıp, iki elin avuç içleri, kafanın yan tarafındaki saçlar üzerine yapıştırılıp, arkadan öne çekilerek, başın yan tarafları mesh edilir. Sonra şehâdet parmakları kulakların iç tarafına ve baş parmakların iç yüzü, kulak arkasına konup,

kulaklar yukarıdan aşağı mesh edilir. Sonra, diğer üç parmakların dış yüzleri enseye konup, ensenin ortasından, iki tarafına doğru çekilerek mesh edilir. [Başı bu şekilde mesh etmek, Mâlikî mezhebinde farzdır.] 8- Boynu mesh etdikden sonra, ayaklar yıkanır: Önce sağ ayak, sol elin küçük parmağı ile, küçük parmağından başlıyarak baş parmağa kadar, ayak parmaklarının arasını hilâllemek sûretiyle, topuğu birlikde (üç defa) yıkanır. Sonra sol ayak, ayak parmaklarının arasını bu sefer baş parmakdan başlıyarak, küçük parmağa doğru, yine sol elin küçük parmağı ile, ayak parmaklarının arasını hilâllemek sûretiyle, topuğu ile birlikde (üç defa) yıkanır. Bu şekilde iki ayağı, iki yandaki topuk kemikleri ile birlikde bir kerre yıkamak farzdır.

Bir hadîs-i şerîfde: **"Her kim abdest aldıkdan sonra "İnnâ enzelnâhü" yâni Kadr sûresini bir kerre okursa, Allahü teâlâ hazretleri, o kimseyi sıddîklardan yazar. İki kerre okursa, şehîdlerden yazar. Üç kerre okursa Peygamberler ile haşr olur"** buyurdular.

Yine bir hadîs-i şerîfde: **"Her kim abdest aldıkdan sonra, benim üzerime on kerre salâtü selâm getirirse, Allahü teâlâ hazretleri, o kişinin hüznünü giderip mesrûr eder, duâsını kabûl eder"** buyurdular.

Abdesti bozan şeyler

Yedi şey abdesti bozar ki, şunlardır: 1- Önden ve arkadan çıkan şeyler. 2- Ağızdan çıkan necs şeyler: a) Kay, ağız dolusu olursa, b) Tükürdüğünde, kan tükürükden çok olursa. 3- Deriden çıkanlar: a) Kan, cerâhat ve sarı su yalnız olarak çıkarsa, b) Çıban ve yaradaki kanı, sarı suyu, pamukla emerse. 4- Uyumak: Yan yatarak veyâ dirseğine, yâhud birşeye dayanıp uyursa, abdest bozulur. 5- Bayılmak, deli olmak, sar'a tutmak veyâ yürürken sallanacak kadar serhoş olmak, abdesti bozar. 6- Rükû ve secdeleri olan namâzda kahkaha ile gülmek, namâzı da, abdesti de bozar. Fakat, çocuğun bozulmaz. Namâzda tebessüm, namâzı da, abdesti de bozmaz. Yanındakiler işitirse (Kahkaha) denir. Kendi de işitmezse, (Tebessüm) denir. 7- Mübâşeret-i fâhişe, yâni çıplak olarak çirkin (edep) yerlerini sürtünmek, erkeğin de kadının da abdestini bozar.

Abdest aldığını bilip, sonra bozulduğunda şübhe ederse, abdesti var kabûl edilir. Abdesti bozulduğunu bilip, sonra abdest aldığında şübhe ederse, abdest alması lâzım olur.

Gusl (Boy abdesti)

Namâzın sahîh, yâni doğru olması için, abdestin ve guslün doğru olması lâzımdır. Cünüb olan her kadının ve erkeğin, hayzdan ve nifâsdan kurtulan kadınların, namâz vaktinin sonunda o namâzı kılacak kadar zaman kalınca, gusl abdesti alması farzdır. Cünüb olmak, cimâ ve ihtilâm ile olur.

Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" buyuruyor ki: **"Gusl abdesti almağa kalkan bir kimseye, üzerindeki kıl adedince** [yâni pek çok] **sevâb verilir. O kadar günâhı afv olur. Cennet'teki derecesi yükselir. Guslü için ona verilecek sevâb, dünyâda bulunan herşeyden dahâ hayırlı olur. Allahü teâlâ, meleklere, bu kuluma bakınız! Gece, üşenmeden kalkıp, benim emrimi düşünerek, cünüblükden gusl ediyor. Şâhid olunuz ki, bu kulumun günâhlarını afv ve mağfiret eyledim buyurur."**

Guslün farzları

Hanefî mezhebine göre, gusl abdestinin farzı üçtür.

1- Ağzın içini yıkamakdır. Ağzın içinde iğne ucu kadar ıslanmadık yer kalırsa, dişlerin üzeri ve diş çukuru ıslanmazsa gusl olmaz.

2- Burnu yıkamakdır. Burnundaki kuru kirin altına ve ağızdaki çiğnenmiş ekmeğin altına su geçmezse, gusl olmaz.

Hanbelî mezhebinde, ağzı ve burnu yıkamak, abdest alırken de, gusülde de farzdır. Şâfi'î, Mâlikî ve Hanbelî mezhebinde, gusl ederken niyyet etmek de farzdır.

3- Bedenin her yerini yıkamakdır. Göbek içini, bıyık, kaş ve sakalı ve altlarındaki derileri ve başdaki saçları yıkamak farzdır. Tırnaklarda, dudak, göz kapağı veyâ vücûdun herhangi bir yerinde su geçirmeyen maddeler bulunursa [tırnakda oje bulunursa], gusl abdesti alınmış olmaz.

"Gusl abdesti alma a kalkan bir kimseye, üzerindeki kıl adedince [yâni pek çok] sevâb verilir. O kadar günâhı af olur. Cennetdeki derecesi yükselir."
Hadîs-i şerîf

Gusl abdesti nasıl alınır

Hanefî mezhebine göre, sünnet üzere gusl abdesti şöyle alınır:

1- Önce, temiz olsalar dahî, iki eli ve avret yerini ve bedeninde necâset (pislik) bulunan yerleri yıkamalıdır.

2- Sonra, tam bir namaz abdesti almalı, yüzünü yıkarken gusle niyyet etmelidir. Ayakların altında su toplanmıyorsa, ayakları da yıkamalıdır.

3- Sonra bütün bedene üç defa su dökmelidir. Önce üç defa başa, sonra sağ omuza, sonra sol omuza dökmelidir. Her döküşde o taraf tamam ıslanmalıdır. Birinci döküşde oğmalıdır.

Gusülde, bir uzva dökülen su, başka uzuvlara akıtılırsa orası da temizlenir. Çünkü, gusülde bütün beden, bir uzuv sayılır. Abdest alırken bir uzva dökülen su ile başka uzuv ıslanırsa, yıkanmış sayılmaz. Gusl tamam olunca, tekrâr abdest almak mekrûhdur. Fakat, gusl ederken namaz abdesti bozulursa, bir dahâ almak lâzım olur.

Dolgu ve kaplama dişi olanlar için mühim açıklama

Hanefî mezhebinde, dişlerin arası ve diş çukurları ıslanmazsa, gusl tamam olmaz. Bunun için, diş kaplatınca ve doldurunca, gusl abdesti sahîh olmaz. İnsan cenâbetlikden kurtulamaz. Altın, gümüş ve necs olmayan başka maddelerden yapılan kaplama ve dolguların altına su girmeyince, Hanefî mezhebi âlimlerinin hepsine göre, gusl abdesti câiz olmaz.

Kendi mezhebindeki bir farzı yapamayan kimsenin, yalnız bu farzı yapması için başka mezhebi taklîd etmesi lâzımdır. Fakat, bu işi yaparken, taklîd etdiği mezhebin abdest ile ilgili şartlarını da yerine

getirmelidir. **Mâlikî** veyâ **Şâfi'î** mezheblerinde, gusülde, ağız içini yıkamak farz değildir. Kaplama ve dolgu yapdıran Hanefî mezhebindeki bir kimsenin, **Mâlikî** [veyâ **Şâfi'î**] mezhebini taklîd etmesi için, **gusülde, abdest almakda ve namâzda** niyyet ederken, **İmâm-ı Mâlike** [veyâ **İmâm-ı Şâfi'îye**] **tâbi olduğunu hâtırlaması yetişir.** Yâni gusl abdesti almağa başlarken, **(Niyyet etdim gusl abdesti almağa ve Mâlikî** [veyâ **Şâfi'î**] **mezhebine uymağa)** sözünü kalbinden geçiren bir kimsenin, gusl abdesti sahîh olur.

Ağzında kaplama veyâ dolgu bulunan Hanefî mezhebindeki bir kimse, böyle niyyet edince, guslü yâni boy abdesti sahîh olur. Cünüblükden kurtulur, temiz olur. Mâlikî [veyâ Şâfi'î] mezhebini taklîd edince, abdesti ve namâzları sahîh olur. Kaplama ve dolgusu olmayanlara da imâm olabilir.

Diğer üç mezhebde guslün farzları

Mâlikî mezhebinde:

1- Niyet,
2- Delk,
3- Müvâlât,
4- Saçları ve sakalı hilâllemek.
5- Bedenin her yerini yıkamak,

Şâfiî mezhebinde:

1- Niyet,
2- Bedenin her yerini yıkamak. [Şafii'de guslün farzı üçtür dendiğinde; bedendeki necaseti temizlemek anlaşılır. Beden yıkanınca, necaset de temizlenmiş olacağı için, guslün farzına iki denmesinin mahzuru olmaz.]

Hanbelî mezhebinde:

Guslün farzı birdir, bu da bütün vücudu yıkamaktır. Bu, guslün rüknüdür. Yani guslün içindeki farzdır. Gusle başlarken, niyet etmek ve Besmele çekmek de farzdır. Ağzın ve burnun içi, bedenin dışı sayıldığı için, buraları da yıkamak farzdır.

1- Niyet etmek,
2- Besmele çekmek,
3- Ağzın içini yıkamak,
4- Burnun içini yıkamak,
5- Bedenin her yerini yıkamak.

Diğer üç mezhebde abdestin farzları

Mâlikî mezhebinde:

1- Niyet,
2- Yüzü yıkamak,
3- İki kolu yıkamak,
4- Başın tamamını mesh etmek [Kulak memesi hizasındaki deri ve saçlar başa dahildir],
5- İki ayağı yıkamak,
6- Müvâlât [Ara vermeden, uzuvları peş peşe yıkamak],
7- Delk [Yıkanan yeri ovmak].

Şâfiî mezhebinde:
1- Niyet,
2- Yüzü yıkamak,
3- İki kolu yıkamak,
4- Başın, az bir kısmını mesh etmek,
5- İki ayağı yıkamak,
6- Tertip [Sırayla yıkamak].

Hanbelî mezhebinde:
1- Niyet,
2- Besmele çekmek,
3- Yüzü yıkamak,
4- Ağzı yıkamak,
5- Burnu yıkamak,
6- İki kolu yıkamak,
7- Başın tamamını mesh etmek [Kulaklar başa dahildir],
8- İki ayağı yıkamak,
9- Tertip,
10- Müvâlât.

Teyemmüm

Teyemmüm, toprakla temizlenmek demekdir. Abdest almak veyâ gusl etmek için, su bulunmazsa veyâ su olduğu hâlde kullanılması mümkün olmayan durumlarda, temiz toprak, kum, kireç ve taş gibi toprak cinsinden temiz bir şey ile teyemmüm edilir. Hanefîde, namaz vakti girmeden önce de teyemmüm edilebilir. Diğer üç mezhebde, vakit girmeden önce câiz değildir.

Teyemmümün farzları

Teyemmümün farzı üçdür:
1- Niyyet etmek.
2- İki elin içini temiz toprağa sürüp, yüzün tamamını mesh etmek.
3- Elleri temiz toprağa vurup, önce sağ ve sonra sol kolu mesh etmek.

Teyemmümün farzı ikidir, diyenler de vardır. İkinci ve üçüncü farzı bir farz olarak söylemekdedirler. İki şekli de doğrudur.

Abdest almak için ve gusl etmek için, teyemmüm aynıdır.

Teyemmüm nasıl yapılır

1- Önce cünüblükden veyâ abdestsizlikden temizlenmek için niyyet edilir. Teyemmüm ile namâz kılabilmek için, yalnız teyemmüme niyyet etmek yetişmez. İbâdet olan bir şeyi, meselâ, cenâze namâzı, secde-i tilâvet yapmak için veyâ abdest için veyâ gusl için teyemmüm etmeye niyyet lâzımdır.

"Duâların ve isti fârın kabûl olması için, namazları kılmak ve harâmlardan sakınmak ve abdestli okumak lâzımdır. sti fârı ve duâları abdestli okumak müstehabdır."
Se'âdet-i ebediyye

Teyemmüme niyyet ederken, abdest ile guslü ayırmağa lüzûm yokdur. Abdest için niyyet etmekle, cenâbetden de temiz olur. Cenâbetden temizlenmeğe niyyet edilen teyemmüm ile nemâz kılınabilir. Abdest için ikinci teyemmüme lüzûm yokdur.

2- İki kolu dirseklerinden yukarı sıvalı olarak, iki elin içini temiz toprağa, taşa, toprak veyâ kireç sıvalı duvara sürüp, en az üç parmağı değmek üzere, iki avucu ile yüzünü bir kerre mesh etmek, yâni sığamak. Eli, yüzünün iğne ucu kadar yerine değmezse, teyemmüm yapılmış olmaz.

Yüzü tam mesh edebilmek için, avuçlar açık ve dört parmak birbirlerine yapışık ve iki elin ikişer uzun parmaklarının uçları birbirlerine değmiş olarak, avuç içleri saç kesimine koyup, çeneye doğru yavaşça indirilir. Parmaklar yatay vaziyetde alnı, göz kapaklarını, burnun iki yanını ve dudakların üzerlerini ve çenenin yüz kısmını iyice sığamalıdır. Bu esnâda avuç içleri de yanakları sığar.

3- İki avucu tekrâr toprağa sürüp, birbirine çarparak, tozu toprağı silkeledikden sonra, önce sol elin dört parmağı içi ile, sağ kolun alt yüzünü, parmak ucundan dirseğe doğru sığayıp sonra, kolun iç yüzünü, sol avuç içi ile, dirsekden avuca kadar sığamak ve sonra sol baş parmak içi ile, sağ baş parmak dışını sığamakdır. Yüzüğü çıkarmak lâzımdır. Sonra, yine böyle sağ el ile, sol kol sığanır. El ayasını toprağa sürmek lâzımdır. Toprağın, tozun elde kalması lâzım değildir.

Teyemmümü bozan şeyler

Teyemmümü gerekdiren özür hâli ortadan kalkınca, su bulununca, abdesti ve guslü bozan hâllerde, teyemmüm de bozulur.

Kadınların hayz (âdet) ve nifâs (lohusa) hâlleri[625]

Hayz, sekiz yaşını bitirip, dokuz yaşına basmış ve sağlığı yerinde bir kızdan veyâ âdet zamanı son dakîkasından onbeş gün geçmiş olan kadından gelen ve en az üç gün devâm eden kana denir. Beyâzdan başka her renge ve bulanık olana **"Hayz kanı"** denir. Bir kız, hayz görmeye başlayınca, ergenlik çağına girer ve kadın hükmünde olup, dînin emir ve yasaklarından mesûl olur. Kan görüldüğü andan, kesildiği güne kadar olan günlerin sayısına **"Âdet zamanı"** denir. Bu zamanın en azı 3, en fazlası 10 gündür. **Her kadının kendi âdetinin gün sayısını ve sâatini bilmesi lâzımdır.** Sekiz yaşını tamamlıyan kıza, anasının, anası yoksa, ninelerinin, ablalarının, hala ve teyzelerinin hayz ve nifâs ilmini bildirmeleri farzdır.

Nifâs, lohusa demekdir. Kadından, doğumdan sonra gelen kana denir. Bu kanın en az müddeti yokdur. Kan kesildiği zaman derhâl gusl abdesti almalıdır. En çok zamanı **40 gündür. 40 gün** tamam olunca, kan kesilmese de, gusl edip, namâza başlar. **40 günden** sonra gelen kan, istihâza, (yâni özr) olur. **Kadınların nifâs** (lohusalık) **günlerini de ezberlemeleri lâzımdır.**

İstihâza [özr kanı], **3 günden,** yâni yetmişiki sâatden beş dakîka bile az olan ve yeni başlayan için günden çok süren ve yeni olmayanlardan âdetden çok olup, **10 günü** de aşan ve hâmile, **55 yaşını** geçmiş (âyise) kadınlardan, dokuz yaşından küçük kızlardan gelen kanlara denir. Bu kan hastalık işâretidir. Uzun zaman akması tehlîkeli olup, doktora başvurmak lâzımdır.

---

625 Hayz ve Nifâs ile ilgili geniş bilgi için, "Hanımlara Rehber Bilgiler" kitabına müracaat edebilirsiniz.

İstihâza günlerinde bulunan kadın, sık sık burnu kanayan kimse gibi olup, bu hâlde namâz kılabilir ve oruc tutabilir.

Hayz ve nifâs hâlinde iken kadın, namâz kılamaz ve oruc tutamaz. Tilâvet ve şükür secdesi yapamaz. Kur'ân-ı kerîme [mushaf-ı şerîfe] dokunamaz. Câmi ve mescide giremez, Kâbe'yi tavâf edemez. Vatyde bulunamaz. Temizlenince, oruclarını kazâ eder, namâzlarını kazâ etmez. Secde âyetini işiten cünüp veya abdestsiz kimse, temizlendikten sonra tilâvet secdesi yapar. Fakat hayzlıya ve nifâslıya [lohusaya] temizlendikten sonra da tilâvet secdesi gerekmez.

Kadının, hayzın başladığını kocasına bildirmesi lâzımdır. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" **"Hayzın başladığını ve bitdiğini kocasından saklayan kadın mel'ûndur"** buyurdu. Hayz ve nifâs kesilince, hemen gusl edip yıkanmak, Allahü teâlânın emridir, yâni farzdır.

"Hayzın ba ladı ını ve bitti ini kocasından saklayan kadın mel'ûndur." ***Hadîs-i şerîf***

Mâlikî'de hayz ve nifâs

Mâlikî mezhebinde, dokuz yaşına gelmiş kızın önünden, bir sebeb olmadan akan kırmızı, sarı veya bulanık kana **"Hayz kanı"** denir. Akmağa başlayınca, hayz olur. Devam ederse, **15 günden** azı âdet olur. Fazlası istihâza olur. Sonraki ayda, âdeti değişirse, âdetlerinden en çoğunun **3 gün** fazlası hayz olur. Daha fazlası ve **15 günden fazlası** istihâza olur. Kürsüf kuru veya beyâz ıslak ise, hayzın kesildiği anlaşılır. **70 yaşından** sonra gelen kan hayz olmaz, istihâza olur. Kan, fasılalarla devam ederse, kesildiği günler temiz kabul edilir. Temizliğin asgarî müddeti **15 gündür. 15 günden** evvel gelen kan, istihâza olur. Böyle temizlik müddeti sonsuzdur. Kesilip, **15 gün** sonra başlarsa hayz olur.

Doğumdan evvel gelen kan, hayzdır. Karın yarılarak çocuk alınınca gelen kan nifâs olmaz. Nifâsın azamî müddeti **60 gündür. 15 gün** kan kesilirse, tâhir (temiz) olur. Sonra gelen hayz olur.

Şafi'î'de hayz ve nifâs

Hayzın en azı **1 gün,** en fazlası ise **15 gündür. 15 günden** fazla gelirse istihâza [özür] olur. Temizlik süresi **15 gündür. 15 gün** olmadan kan gelirse, bu hayz değildir, istihâzadır. 9 yaşından küçük kız ve âyiseden **[60 yaşından sonra]** gelen kan hayz olmaz, özür olur.

Nifâsın azami süresi **60 gündür.** Azı için bir sınır yoktur. Hamileden gelen kan hayzdır.Nifâs kanamaları arasındaki temizlik günleri **15 günden** az olursa nifâs sayılır. Nifâs kanları arasında **15 veya daha fazla** temizlik olursa, artık nifâs bitmiş demektir. **60 günü** beklemek gerekmez. Temizlikten **15 veya daha sonra** kan gelirse bu nifâs değil, hayz kanı olur.

Hanbelî'de hayz ve nifâs

Hayzın en azı **1 gün,** en fazlası ise **15 gündür. 15 günden** fazla gelirse istihâza [özür] olur. İkinci hayzın olabilmesi için, aradan en az **13 gün** geçmesi gerekir. **13 gün** geçmeden kan gelirse, bu hayz değildir, istihâzadır. **9 yaşından** küçük kız ve âyiseden **[50 yaşından sonra]** gelen kan hayz olmaz, özür olur.

Hamileden gelen kan, hayz değil, istihâzadır. Nifâsın azami süresi Hanefi'deki gibi **40 gündür.** Azı için bir sınır yoktur. Nifâs görürken, kan gelmediği günler, temizdir, guslederek her ibâdetini yapar. Kan geldiği günler namazını, orucunu bırakır. **40 güne** kadar böyle devam eder.

2- Necâsetden tahâret

Bedende, elbisede ve namâz kılacak yerde necâset, pislik bulunmamakdır. Baş örtüsü, başlık, sarık, mest ve nâlın da elbiseden sayılır. Boyuna sarılı atkının sarkan kısmı, namâz kılan ile birlikde hareket etdiği için elbise sayılır ve burası temiz olmazsa, namâz kabûl olmaz. Yaygının, basdığı ve başını koyduğu yeri temiz olunca, başka yerinde necâset bulunursa, namâz kabûl olunur. Çünkü yaygı, atkı gibi bedene bitişik değildir. Fakat kapalı şişe içinde, idrâr taşıyanın namâzı câiz olmaz. Çünkü, şişe bevlin meydâna geldiği yer değildir. [Bundan anlaşılıyor ki, cebinde kapalı kolonya, ispirto, tentürdiyot şişesi veyâ kapalı kutudaki kanlı mendil, necs bez varken namâz kılmak câiz değildir.] **İki ayağın basdığı ve secde etdiği yerin temiz olması lâzımdır.** Necâset üstüne örtülü bez, cam, naylon üstünde namâz kabûl olur. Secdede etekleri kuru necâsete değerse, zararı olmaz.

İstincâ, istibrâ ve istinkâ

Malûm yerlerden (Önden ve arkadan) necâset çıkınca, bu yerleri temizlemeğe **istincâ** denir. **İstibrâ,** bevl yapdıkdan sonra mesânenin yaşlığı gidinceye kadar gerek gezinerek ve gerek diğer sûretle vakit geçirmeğe denir. **İstinkâ,** idrar yolunda idrar kalmadığına veya vücutta necaset kalmadığına, kalbin mutmain olmasıdır.

Kadınlar istibrâ yapmaz. Erkeklerin yürüyerek, öksürerek veyâ sol tarafa yatarak **(İstibrâ)** etmesi, yâni idrâr yolunda damlalar bırakmaması vâcibdir. İdrâr damlası kalmadığına kanaat gelmeden abdest almamalıdır. Bir damla sızarsa, hem abdest bozulur, hem de elbise kirlenir. Çamaşıra avuç içinden az sızarsa, abdest alıp kıldığı namâz mekrûh olur. Çok sızarsa, namâz kabûl olmaz.

İstibrâda güçlük çekenler, arpa kadar nebâtî pamuk fitili idrâr deliğine koymalıdır. Sızan idrârı pamuk emer. Yalnız pamuğun ucunun dışarda kalmaması lâzımdır.

3- Setr-i avret (Avret yerini örtmek)

Bir kimsenin açması, başkasına göstermesi ve başkasının bakması harâm olan yerlerine **(Avret mahalli)** denir. Erkeklerin avret mahalli göbekden, diz altına kadardır. Diz avretdir. Buraları açık iken kılınan namâz kabûl olmaz. Namâz kılarken, vücûdun diğer kısımlarını (kolları, başı) örtmek, (çorap giymek) erkeklere sünnetdir. Buraları açık namâz kılmaları mekrûhdur.

Kadınların avuç içlerinden ve yüzlerinden başka her yerleri, ellerinin üstü, saçları ve ayakları dört mezhebde de avretdir. Bunun için kadınlara (Avret) denilmişdir. Bura-

larını örtmesi farzdır. Avret uzuvlarından herhangi birinin dörtde birisi, bir rükün açık kalırsa, namâz bozulur. Azı açılırsa bozulmaz. Namâzı mekrûh olur. İnce olup, içindeki uzvun şekli veyâ rengi görünen kumaş, yok demekdir.

Kadınların, namâz dışında, yalnız iken, diz ve göbek arasını örtmesi farz olup, sırtını ve karnını örtmesi vâcib, başka yerlerini örtmesi edebdir.

“ bâdetlerin en kıymetlisi, evvel vaktinde kılınan namazdır.”
Hadîs-i şerîf

4- İstikbâl-i kıble (Kıbleye dönmek)

Namâzı **Kâbe'**ye karşı kılmakdır. Mekke-i Mükerreme şehrinde bulunan Kâbe binâsının istikametine **(Kıble)** denir. Kıble önce **(Kudüs)** idi. Hicretden onyedi ay sonra Şa'bân ayının ortasında salı günü, **Kâbe'**ye dönülmesi emrolundu.

Kıble, Kâbe'nin binâsı değil, arsasıdır. Yâni, yerden Arşa kadar, o boşluk kıbledir. Bunun için deniz ve kuyu diplerinde, yüksek dağlarda ve uçaklarda, bu cihete doğru namâz kılınır. Göz sinirlerinin çapraz istikâmeti arasındaki yaklaşık 45 derecelik açıklık Kâbe'ye rastlarsa, namâz sahîh olur.

5- Vakit

Resûl-i ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” bir hadîs-i şerîfde buyurdular ki;

“Cebrâil aleyhisselâm Kâbe kapısı yanında iki gün bana imâm oldu. İkimiz, fecr doğarken sabâh namâzını, güneş tepeden ayrılırken öğleyi, herşeyin gölgesi kendi boyu olunca ikindiyi, güneş batarken [üst kenârı gayb olunca] **akşamı ve şafak kararınca yatsıyı kıldık. İkinci günü de, sabâh namâzını, hava aydınlanınca, öğleyi, herşeyin gölgesi kendi boyunun iki katı olunca, ikindiyi, bundan hemen sonra, akşamı, oruc bozulduğu zaman, yatsıyı, gecenin üçde biri olunca kıldık. Sonra yâ Muhammed! Senin ve geçmiş Peygamberlerin namâz vakitleri budur. Ümmetin, beş vakit namâzın herbirini, bu kıldığımız iki vaktin arasında kılsınlar dedi.”**

Hergün kılınması emrolunan namâz sayısının beş olduğu buradan da anlaşılmakdadır.

Sabâh namâzı vakti: Fecrin doğmasından, yâni şarkda beyâzlık başlamasından itibâren, güneş doğuncaya kadardır.

Öğle namâzı vakti: Cisimlerin gölgelerinin kısalıp, uzamağa başladığı zamandan itibaren başlar ve gölge bir misli uzayıncaya kadar devâm eder..

İkindi Namâzı Vakti: Öğle vakti bitince başlar, güneş kayboluncaya kadar devâm eder.

Fakat, güneş sarardıkdan sonra yâni ufuk hattına bir mızrak

boyu yaklaşınca, yâni akşama 40 dakika kalıncaya kadar her namâzı kılmak harâmdır. Yâni ikindi namâzını bu kadar gecikdirmek harâmdır. Fakat, ikindi namâzını kılmamış ise, güneş batıncaya kadar da kılmak lâzımdır.

Akşam namâzı vakti: Güneş kaybolduktan sonra başlayıp, şafak kararıncaya yâni batıda kırmızılık kayboluncaya,kadar devam eder.

Yatsı namâzı vakti: Akşam namazı vaktinin çıkmasından itibaren, fecrin ağarmasına kadar devam eder. Yatsı namazını özürsüz, şer'î gece yarısından sonraya bırakmak mekrûhtur.

Namâzları vakitlerinden önce ve sonra kılmak harâmdır. Büyük günâhdır. **(Türkiye gazetesi)**nin hâzırlamış olduğu duvar takvîmlerinde, namâz ve imsâk vakitleri doğru olarak bildirilmişdir.

Kerâhet vakitler

Namâz kılması tahrîmen mekrûh, yâni harâm olan vakitler üçdür. Bu üç vakitde başlanan farzlar sahîh olmaz. Güneş doğarken, batarken, gündüz ortasında ikendir. Bu üç vakitde, önceden hâzırlanmış cenâzenin namâzı, secde-i tilâvet ve secde-i sehv de câiz değildir. Güneş batarken, yalnız o günün ikindi namâzı kılınır.

Ezân ve ikâmet

Ezân, herkese bildirmek demekdir. Beş vakit namâz ve kazâ namâzları için ve Cum'a namâzında hatîbin karşısında, erkeklerin ezân okuması, sünnet-i müekkededir. Kadınların ezân ve ikâmet okuması mekrûhdur. Ezân, başkasına vakti bildirmek için, yüksekde okunur. Ezân okunurken, iki eli kaldırıp, birer parmağını iki kulağın deliğine koymak müstehâbdır. İkâmet okumak, ezândan dahâ efdâldir. Ezân ve ikâmet, kıbleye karşı okunur. Okunurken konuşulmaz, selâma cevâb verilmez.

Ezânın okunuşu:
Allahü ekber (4 defa),
Eşhedü en lâ ilâhe illallah (2 defa),
Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah (2 defa),
Hayye ales-salâh (2 defa),
Hayye alel-felâh (2 defa),
Allahü ekber (2 defa),
Lâ ilâhe illallah (1 defa).

Yalnız sabâh ezânında, (Hayye alel-felâh)dan sonra iki kerre (**Es-salâtü hayrun mine'n-nevm)** okunur.

İkâmetde ise, ezândaki bütün kelimelerin yanı sıra (Hayye alel-felâh)dan sonra iki kerre **(Kad kâme tis-salâtü)** denir.

6- Niyyet

İftitâh tekbîri söylenirken niyyet edilir. Namâza niyyet etmek demek, ismini, vaktini, kıbleyi, imâma uymağı kalbinden geçirmek demekdir.

İftitâh tekbîrinden sonra edilen niyyet, sahîh olmaz ve o namâz kabûl olmaz. Farzlarda ve vâciblerde niyyet ederken, hangi farz ve hangi vâcib olduğunu bilmek lâzımdır. Rek'at sayısına niyyet lâzım değildir. Sünneti kılarken, (Namâza) niyyet et-

mek kâfîdir. Cenâze namâzına, (Allah için namâza, Peygamber efendimiz için salevâta, meyyit için duâya, uydum hâzır olan imâma) diye niyyet edilir.

İmâmın erkeklere imâm olmağa niyyet etmesi şart değildir. Fakat imâm, hâzır olan cemâ'ate imâm oldum diye niyyet etmezse, cemâ'at ile kılmak sevâbına kavuşamaz. İmâm olmağa niyyet ederse, bu sevâba da kavuşur. İmâmın, (kadınlara imâm olmağa) niyyet etmesi lâzımdır.

İbâdetleri yaparken, yalnız ağız ile söylemeğe niyyet denmez. Kalb ile niyyet edilmezse, ibâdetler kabûl olmaz.

"Gaflet ile, ehemmiyet vermeden namaz kılan ve namazlarını halk yanında, nifâk ve riyâ ile kılıp, tenhâda terk edenler için şiddetli azâb vardır."
Mâ'ûn: 4-6

7- Tahrime tekbîri

Namaza **"Allahü ekber"** diyerek başlamak demekdir. Ellerin ayaları kıbleye karşı olacak şekilde kulaklara kaldırılır. Baş parmak uçları kulak memesine değdirilir. **Allahü ekber** derken eller indirilir, bitirirken eller göbek altına bağlanmış olur. Kadınlar ellerini omuzlarına kadar kaldırarak tekbir alır ve göğüs üzerinde sol eli alta, sağ eli üste gelecek şekilde tutar, erkekler gibi bileğini bağlamaz.

B) Namâzın Rükünleri

Namâzın içindeki farzları (Rükünleri), beştir. Bunlar;

1- Kıyâm

Namâzın beş rüknünden birincisi kıyâmdır. Kıyâm, ayakda durmak demekdir. Ayakda duramayan hasta, oturarak kılar. Oturamıyan hasta, sırt üstü yatıp, başı ile kılar. Yüzü, semâya karşı değil, kıbleye karşı olması için başı altına yastık konur. Ayaklarını diker. Kıbleye karşı uzatmaz. Ayakda iken, iki ayak birbirinden dört parmak eni kadar açık olmalıdır.

2- Kırâet

Sünnetlerin ve vitrin her rek'atinde ve yalnız kılarken farzların iki rek'atinde, ayakda Kur'ân-ı kerîmden bir âyet okumak farzdır. Kısa sûre okumak dahâ sevâbdır.

Kırâet olarak, buralarda Fâtiha okumak ve Fâtihayı, sünnetlerin ve vitr namâzının her rek'atinde ve farzların iki rek'atinde okumak. Fâtihadan başka bir de, sûre veyâ en az üç âyet okumak vâcibdir. Farzlarda, Fâtihayı ve zamm-ı sûreyi ilk iki rek'atde okumak vâcibdir. Fâtihayı sûreden önce okumak da vâcibdir. Fâtiha ile ilgili bu beş vâcibden biri unutulursa secde-i sehv yapmak gerekir.

Kırâetde, Kur'ân-ı kerîm tercemesini okumak câiz değildir. Aslı üzere Arabi olarak okunur.

3- Rükû

Kıyâmda kırâetden sonra tekbîr getirerek, rükûa eğilir. Rükûda erkekler parmaklarını açıp, diz kapaklarını iyice kavrayıp, sırtını ve başını düz tutarlar.

Rükûda en az üç defa, **(Sübhâne rabbiyel azîm)** denir. (3, 5, 7, 9 veyahut da 11 defa demek müstehâbdır.) Rükûda kollar ve bacaklar dik tutulur. Kadınlar parmaklarını açmaz. Sırtını ve bacaklarını, kollarını dik tutmazlar.

Rükûdan kavmeye kalkarken **(Semi'allahü limen hamideh)** demek, imâma ve yalnız kılana sünnetdir. Cemâ'at bunu söylemez. Bunun arkasından hemen **(Rabbenâ lekel hamd)** denir ve kavmede dik durulur ve **(Allahü ekber)** diyerek secdeye varılırken, önce sağ, sonra sol diz, sonra sağ, sonra sol el, sonra burun ve alın yere konur.

4- Secde

Secdede en az üç defa, **(Sübhâne rabbiyel a'lâ)** denir. (3, 5, 7, 9, veyahut da 11 defa demek müstehâbdır.) El parmakları, birbirine bitişik, kıbleye karşı, kulaklar hizâsında, baş iki el arasında olmalıdır. Alnı temiz yere, yâni taş, toprak, tahta, yaygı üzerine koymak farz olup, burnu da berâber koymak vâcib denildi. Özürsüz yalnız burnu koymak câiz değildir. Yalnız alnı koymak mekrûhdur.

İki ayağı veyâ hiç olmazsa herbirinin birer parmaklarını yere koymak farzdır veyâ vâcibdir. Yâni iki ayak yere konmazsa, namâz kabûl olmaz veyâ mekrûh olur. Secdede, ayak parmaklarını bükerek uçlarını kıbleye çevirmek sünnetdir.

Erkekler, kolları ve uylukları karından ayrı bulundurur. Elleri ve dizleri yere koymak sünnetdir. Topukları kıyâmda, birbirinden dört parmak eni kadar uzak, rükûda, kavmede ve secdede bitişik tutmak sünnetdir.

Secdeye giderken, pantalon paçalarını yukarı çekmek mekrûhdur ve bunları yukarı çekip kıvırıp da, namâza durmak mekrûhdur. Kolları, bacakları, etekleri sığalı, kıvrık, kısa olarak namâz kılmak mekrûhdur. Tenbellikle veyâ başı kapalı kılmanın ehemmiyyetini düşünmiyerek, başı açık namâz kılmak mekrûhdur. Namâza ehemmiyyet vermemek ise, küfürdür. Kirli elbise ile ve iş elbisesi ile namâz kılmak da mekrûhdur.

5- Ka'de-i ahîre

Son rek'atde **(Ettehıyyâtü)**yü okuyacak kadar oturmak farzdır. Otururken, el parmakları ile işâret edilmez. Erkekler sol ayağını, parmak uçları sağa doğru dönük olarak yere döşer. Bu ayağın üzerine oturur. Sağ ayağı dik tutar. Bunun parmakları yere değer. Parmaklarının ucu kıbleye karşı biraz bükülmüş olur. Böyle oturmak sünnetdir.

Kadınlar **(Teverrük)** ederek yâni, kaba etlerini yere koyarak oturur. Uylukları birbirine yakın olur. Sağ ayağını, sağ tarafdan dışarı çıkarır. Sol ayağı, parmak uçları sağa dönmüş olarak altında kalır.

Selem ağaçlarının bulunduğu yerdeki,
Peygamber dostlarını yâd mı ağlatan seni?

Medîne rüzgârı mı, söyle seni ağlatan?
Gece çakan şimşek mi y oksa İdem dağından?

Kaside-i bürde

AVRET MAHALLİ VE KADINLARIN ÖRTÜNMELERİ

“Yâ Alî! Bir kadını görürsen, yüzünü ondan ayır. Ona tekrar bakma! Ansızın görmek, günâh olmaz ise de, tekrar bakmak günâh olur.” ***Hadîs-i şerîf***

Ebû Sa’îd-i Hudrî “radıyallahü anh” haber veriyor. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdu ki, **“Erkek erkeğin ve kadın kadının avret yerlerine bakmasın!”** Görülüyor ki, erkeklerin kadınlara ve kadınların erkeklerin avret yerlerine bakmaları harâm olduğu gibi, erkeklerin erkeğin avret yerine ve kadınların kadının avret yerine bakmaları da harâmdır. Erkeğin erkek için ve kadın için avret mahalli, diz ile göbek arasıdır. Kadının kadın için avret mahalli de böyledir. Kadının yabancı erkek için avret mahalli ise, ellerinden ve yüzünden başka bütün bedenidir. Bunun için, kadınlara avret denir. Müslüman olsun, kâfir olsun, yabancı kadının yüzlerine şehvet ile bakmak, avret yerine ise, şehvetsiz de bakmak harâmdır.

Câbir bin Abdullah “radıyallahü anh” haber veriyor. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdu ki, **“Yabancı kadının evinde gecelemeyiniz!”**

Akabe bin Âmir “radıyallahü anh” haber veriyor. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdu ki, **“Yabancı kadın ile bir odada yalnız kalmayınız! Kadın zevcinin birâderi veyâ bunun oğlu ile yalnız kalırsa, ölüme kadar sürüklenir.”** Yâni fitnelere sebeb olur. Bundan pek çok sakınmalıdır. Bu hadîs-i şerîf, **(Buhârî)**de ve **(Müslîm)**de yazılıdır.

Abdullah ibni Mes’ûd “radıyallahü anh” haber veriyor. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdu ki, **“Kadının bedeni avretdir.”** Yâni örtülmesi lâzımdır. **“Kadın sokağa çıkınca şeytân hep ona bakar.”** (Yâni, erkekleri aldatmak, onları günâha sokmak için onu tuzak yapar.)

Büreyde “radıyallahü anh” haber veriyor. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” hazret-i Alîye dedi ki, **“Yâ Alî! Bir kadını görürsen, yüzünü ondan ayır. Ona tekrâr bakma! Ansızın görmek, günâh olmaz ise de, tekrâr bakmak günâh olur.”** Ebû Dâvüd ve Dârimî bildirdiler.

Alî “radıyallahü anh” haber veriyor. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdu ki, **“Yâ Alî! Uyluğunu açma ve ölü veyâ diri, hiç kimsenin uyluk yerine bakma!”** Bu hadîs-i şerîfi, Ebû Dâvüd ve İbni Mâce haber verdiler. Bundan anlaşılıyor ki, ölünün avret yerine bakmak, dirininkine bakmak gibidir. [Sporcuların ve denizde yüzenlerin avret yerine bakmakdan çok sakınmalıdır.]

Abdullah ibni Ömer “radıyallahü anhümâ” haber veriyor. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdu ki, **“Avret ye-**

rinizi açmayınız! [Yâni, yalnız iken de açmayınız.] **Çünkü, yanınızdan hiç ayrılmayan kimseler vardır. Onlardan utanınız ve onlara saygılı olunuz!"** Bunlar, Hafaza denilen meleklerdir ki, insanı cinnin zararından korurlar ve insandan yalnız helâda ve cimâda ayrılırlar.

Ümm-i Seleme "radıyallahü anhâ" diyor ki, Meymûne "radıyallahü anhâ" ile birlikde Resûlullah'ın "sallallahü aleyhi ve sellem" yanında idik. İbni Ümm-i Mektûm "radıyallahü anh" izin isteyip içeri girdi. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" bunu görünce bize, **"Perde arkasına çekiliniz!"** buyurdu. (O âmâ değil midir? Bizi görmez) dedim. **"Siz de mi körsünüz? Onu görmez misiniz?"** buyurdu. Yâni, o kör ise de, siz kör değilsiniz ya, buyurdu. Bu hadîs-i şerîfi, imâm-ı Ahmed ve Tirmüzî ve Ebû Dâvüd "rahime-hümullahü teâlâ" bildirdiler. Bu hadîs-i şerîfe göre, erkeğin yabancı kadına bakması harâm olduğu gibi, kadının da yabancı erkeğe bakması câiz değildir. Mezheb imâmlarımız "rahime-hümullahü teâlâ", diğer hadîs-i şerîfleri de düşünerek, kadının yabancı erkeklerin başlarına, saçlarına bakmaması güçdür. Yapması güç olan emirler (azîmet) olur. Erkeğin kadın için avret yeri, diz ile göbek arasıdır. Buraya bakmamak kolaydır. Kolay olan emirlere (Ruhsat)dır, dediler.

[Görülüyor ki, Ezvâc-ı tâhirât "radıyallahü teâlâ anhünne" ve Eshâb-ı kirâm "radıyallahü anhüm" azîmet ile amel ederler, ruhsatlardan da sakınırlardı. İslâmiyyeti içerden yıkmağa çalışan ingilizlerin ve (Zındık)ların, (Peygamber zamanında kadınlar örtünmezlerdi. Şimdi gördüğümüz kadınların umacı gibi örtünmeleri, o zaman yokdu. Hazret-i Âişe başı açık gezerdi. Şimdiki örtünmeği sonradan yobazlar, fıkıhcılar uydurdu) gibi sözleri çirkin iftirâdır.

Ömer-ül-Fârûk "radıyallahü anh" haber veriyor. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, (Bir erkek, yabancı bir kadın ile halvet ederse, üçüncüleri şeytân olur.) Bu hadîs-i şerîfi Tirmüzî bildirdi. [Yabancı bir veyâ çok kadınla (Halvet) etmek, yâni kapalı bir yerde yalnız kalmak harâmdır. İbni Âbidîn imâmlığı anlatırken diyor ki, (Başka bir erkek dahâ varsa veyâ zîrahm mahremi bir kadın da varsa halvet olmaz.)]

Câbir bin Abdullah "radıyallahü anh" haber veriyor. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, **"Zevci uzakda olan kadınların yanlarına gitmeyiniz! Çünkü şeytân, kan gibi damarlarınızda dolaşır."** Sizin de dolaşır mı dediklerinde, **"Benim de dolaşır. Fakat Allahü teâlâ, ona karşı, bana yardım etdi. Onu müslüman yapdı. Bana teslîm oldu"** buyurdu. Bu hadîs-i şerîfi Tirmüzî "rahimehullahü teâlâ" bildirdi.

Ümm-i Seleme "radıyallahü anhâ" diyor ki, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" yanımda idi. Kardeşim Abdullah bin Ebî Ümeyye'nin kölesi de odada idi. Bu köle muhannes idi. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", bu muhannesi görünce ve sesini işitince, **"Bunun gibileri evinize almayınız!"** buyurdu. Bu hadîs-i şerîf, **(Buhârî)**de ve **(Müslim)**de yazılıdır. Muhannes, ahlâkını, hareketlerini, sözlerini ve şeklini kadınlara benzeten kimse demekdir. Böyle yapanlar mel'ûndur. Bunlar için, hadîs-i şerîfde, **"Kendilerini kadınlara benzeten erkeklere ve erkeklere benzeten kadınlara, Allah la'net eylesin!"** buyuruldu. Zarûret olmadan erkekler gibi giyinen ve onlar gibi traş olan ve erkeklere mahsûs işleri yapan kadınlar ve kadın gibi saçlarını uzatan ve süslenen erkekler, bu hadîs-i şerîfe dâhil olmakdadırlar.

İslâm dîni, müslüman kadının, altı görünecek kadar ince örtü ile örtünmesini

harâm etmişdir. **(Müslim)** ve **(Muvattâ)** kitâblarındaki hadîs-i şerîfde, **"Örtülü çıplak ve başları deve hörgücü gibi yükseltilmiş kadınlar, Cennet'e girmiyecek. Kokusunu bile duymıyacaklardır. Hâlbuki, Cennet'in kokusu, çok uzaklardan duyulacakdır"** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf, kadınların ince, şeffâf veyâ cilde yapışık dar elbise, çorap, baş örtüsü ile örtünmelerini ve saçlarını, başlarının üstünde küme yapmalarını yasak etmekdedir. Böyle örtünmek, çıplak gezmek gibidir. Müslüman hanımları, kızları, ince, dar şeylerle örtünmemeli, saçlarını veyâ (peruk) takarak, bunların kıllarını, deve hörgücü gibi başlarının üstünde toplamamalı, saçlarını topuz yapmamalıdır. Bunların Cehennem'e götüren günâh olduklarını bilmelidir.

"Kendilerini kadınlara benzeten erkeklere ve erkeklere benzeten kadınlara, Allah la'net eylesin!" ***Hadîs-i şerîf***

(Hindiyye)de diyor ki, (Kalın ve geniş kumaş ile örtülü kadına bakmak câizdir. İnce, dar örtülmüş kadına bakmak câiz değildir. Örtülü kadının da yüzüne şehvet ile bakmak harâmdır. Şehvetsiz olarak lüzûmsuz bakmak mekrûhdur. Müslüman olmıyan kadınlara da bakmak böyledir. Bunların yalnız saçlarına bakmak câiz olur, denildi.)

Kalın, geniş ve topuk kemiklerine kadar uzun ve kolları bileklerini örten, koyu renkli manto ile örtünmek, iki parça çarşafla örtünmekden dahâ iyidir. **(Halebî-yi kebîr)**de diyor ki, (Hür kadının kulaklarına kadar sarkan saçı sözbirliği ile avretdir. Kulakdan aşağı sarkan kısmı, âlimlerin çoğuna göre yine böyledir. Bâzılarına göre, sarkan kısım namâzda avret olmaz. Fakat yabancının buna bakması da câiz değildir.) Saçlarının hepsini, kalın baş örtüsü ile örtmelidir. Bu örtünün ortasının ön kısmı, alına yapışmalı ve kaşlara yakın inmeli, iki kenârı, iki kaşın kenârından, çeneye indirilerek, çene üstünde, iğne ile bitişdirilip, göğse sarkmalı, ortasının arka kısmı, sırtı örtmelidir. Fitne ihtimâli olunca, yanakları da örtmelidir. Koyu renkli, kalın çorap da giymelidir. Kadının sarkan saçının dörtde biri, bir rükün kadar açık olursa, namâzı sahîh olmaz. Dahâ azı açık olursa mekrûh olur. Burada kadının ihtiyâr veyâ genç olmasını hiçbir kitâb ayırmamışdır. İhtiyâr kadının selâmına cevâb vermek ve onunla müsâfeha ve halvet câiz olur demişler ise de, ihtiyâr kadının saçını açması, bunun saçına bakmak câiz olur diyen olmamışdır. Müslüman olmıyan kadının saçına bakmak câiz olur diyen oldu. Fakat ihtiyâr olan müslüman kadının saçına bakmak câiz olur diyen hiç yokdur. İhtiyâr kadının mescide ve kabir ziyâretine gitmesi câiz diyenler de, saçı, başı örtülü olmak şartını bildirmişlerdir.

Müslüman olduğunu söyliyen bir kimsenin, yapacağı her işin, islâmiyyete uygun olup olmadığını bilmesi lâzımdır. Bilmiyorsa, bir Ehl-i sünnet âliminden sorarak veyâ bu âlimlerin kitâblarından okuyarak öğrenmesi lâzımdır. İş, islâmiyyete uygun değil ise,

günâh veyâ küfürden kurtulamaz. Hergün hakîkî tevbe etmesi lâzımdır. Tevbe edilen günâh ve küfür, muhakkak afv olur. Tevbe etmezse, dünyâda ve Cehennem'de, azâbını, yâni cezâsını çeker.

Erkeklerin ve kadınların namâzda ve heryerde örtmesi lâzım olan yerlerine **(Avret mahalli)** denir. **(Avret mahallini açmak ve başkasının avret mahalline bakmak harâmdır.)** İslâmiyyetde avret mahalli yokdur diyen, kâfir olur. Avret mahallini örtmeği dînimiz emretmekdedir. Avret mahalli açık olan bir erkeğin veyâ kadının bulunduğu yere ve çalgı, kumar ve alkollü içki ve kadın sesi bulunan bir yere (Fısk meclisi) denir. Fısk meclisine gitmek harâmdır. Kalbin temiz olması da lâzımdır. Kalbin temiz olması, güzel ahlâklı olmasıdır. Kalb, islâmiyyete uyarak temizlenir. İslâmiyyete uymıyanın kalbi temiz olamaz. İcmâ' ile, yâni dört mezhebde de avret olan bir yerini açmağa ve başkalarının böyle avret mahalline bakmağa helâl diyen, ehemmiyyet vermiyen, yâni azâbından korkmıyan kâfir olur. Kadınların avret yerini açmaları ve erkekler yanında şarkı söylemeleri ve mevlid okumaları böyledir.

(Ben müslümanım) diyen kimsenin, îmânın ve islâmın şartlarını ve dört mezhebin icmâ'ı, yâni söz birliği ile bildirdiği farzları ve harâmları öğrenmesi ve ehemmiyyet vermesi lâzımdır. Bilmemesi özür değildir. Yâni, bilip de inanmamak gibidir. **(Kadınların yüzlerinden ve ellerinden başka yerleri, dört mezhebde de avretdir.)** İcmâ' ile olmıyan, yâni diğer üç mezhebden birine göre avret olmıyan bir yerini, ehemmiyyet vermiyerek açan kâfir olmaz ise de, kendi mezhebine göre, büyük günâh olur. Erkeklerin diz ile kasık arasını, yâni uyluğunu açmaları böyledir. Bilmediğini öğrenmesi farzdır. Öğrenince hemen tevbe etmeli ve örtmelidir.

Gözlerine ne oldu, dur dedikçe akmakta?
Kendine gel dedikçe, kalbin coşup yanmakta?

Hazret-i Muhammed´in, kerem yağmurlarından,
Bir damla almak ister, bilcümle peygamberân.

Zâhirî ve bâtınî, rûhânî ve cismânî,
Varlıkların hepsinden O´dur Hakk´a sevgili.

Hudutsuzdur zâtının fazîlet ve kemâli,
Mümkün değil anlatmak, dil ile kemâlini

Eğer Resûlullah´ın cümle mûcizeleri
Büyüklüğünü dile getirebilse idi,

Mübârek isimleri anıldığı zamanda,
Hep çürümüş kemikler dirilirdi bir anda.

Tâkatımız üstünde, bize yük yüklemedi.
Baş ve göz üzeredir, emir ve nehiyleri.

Kaside-i bürde

NAMAZIN KILINIŞI

Yalnız kılan erkeğin namâzı

Meselâ **(Sabâh namâzının sünneti)** şöyle kılınır:

1- Önce kıbleye karşı dönülür. Ayaklar birbirinden dört parmak kadar açık olarak paralel tutulur. Ellerin baş parmakları kulak yumuşaklarına değdirilir, avuç içleri kıble istikâmetine açılır. **"Niyyet etdim. Allah rızâsı için bugünün sabâh namâzının sünnetini kılmağa, döndüm kıbleye"** diye kalbden geçirildikden sonra **"Allahü ekber"** diyerek göbek altında sağ el sol elin üzerine bağlanır. Sağ elin başparmağı ile küçük parmağı, sol bileği halka gibi sıkıca kavrar.

2- Gözleri, secde edilecek yerden ayırmaksızın:

a) **(Sübhâneke)** okunur.

b) **(E'ûzü Besmele)**den sonra **(Fâtiha)** okunur.

c) Fâtihadan sonra Besmele okunmaksızın bir zamm-ı sûre (meselâ; Elemterekeyfe) okunur. Besmele çekilirse müstehâb sevabına da kavuşulur.

3- Zamm-ı sûreden sonra (Allahü ekber) diyerek rükûa eğilinir. Eller diz kapaklarını sıkıca kavrar, bel düz tutulur ve gözleri ayaklarından ayırmayarak, üç defa **(Sübhâne Rabbiyel-azîm)** denir. 5, 7, 9 veya 11 defa söylenirse müstehâb sevâbına da kavuşulur.

4- **(Semi'allahü limen hamideh)** diyerek doğrulurken, pantalon çekilmez ve gözler secde yerinden ayrılmaz. Tam dik durunca **(Rabbenâ lekel hamd)** denir. [Bu dik durmağa **kavme** denir.]

5- Ayakda fazla durmadan **(Allahü ekber)** diyerek secdeye gidilir. Secdeye giderken sırası ile;

a) Sağ diz, sonra sol diz, sağ el, sonra sol el, burun ve alın yere konur.

b) Ayak parmakları kıble istikâmetinde bükülür.

c) Baş iki elin arasına alınır.

d) Elin parmakları kapanır.

e) Avuç içleri yere yapışdırılır. Dirsekler yere yapışdırılmaz.

f) Bu vaziyetde iken en az üç defa **(Sübhâne Rabbiyel-a'lâ)** denir. 5, 7, 9 veya 11 defa söylenirse müstehâb sevabı da kazanılmış olur. Sonra:

6- **(Allahü ekber)** diyerek oturulur. Burada sol ayak yere yayılır, sağ ayağın parmakları kıble istikâmetinde bükülür ve uylukların üzerinde **"sübhanallah"** diyecek kadar oturulur. Avuçlar, dizin üzerine konur ve parmaklar kıble istikametinde kendi hâline bırakılır.

7- Uyluklar üzerinde fazla durmadan **(Allahü ekber)** diyerek, tekrâr secdeye varılır. [İki secde arasında oturmağa **celse** denir.]

"Allahü teâlâ be vakit namaz kılma ı emr etti. Bir kimse, güzel abdest alıp, bunları vaktinde kılarsa ve rükû'larını, hu û'larını tamam yaparsa, Allahü teâlâ, onu af edece ini söz vermi tir. Bunları yapmayan için söz vermemi tir. Bunu, isterse af eder, isterse azâb yapar."
Hadîs-i şerîf

8- Secdede, yine en az üç defa **(Sübhâne Rabbiyel-a’lâ)** dedikden sonra, **(Allahü ekber)** diyerek ikinci rek’at için ayağa kalkılır. Secdeden kalkarken önce alın, sonra burun, sonra da sol el ve sağ el, sonra sol diz ve sağ diz yerden kaldırılmalıdır.

9- Ayakda iken Besmeleden sonra **(Fâtiha)** ve bundan sonra bir **zamm-ı sûre** okunup, **(Allahü ekber)** diyerek rükûa eğilinir.

10- İkinci rek’at de, birinci rek’atde tarif edildiği şekilde tamamlanır. Yalnız ikinci secdeden sonra, **(Allahü ekber)** deyince ayağa kalkmayıp uyluklar üzerine oturulur ve:

a) **(Ettehıyyâtü), (Allahümme salli), (Allahümme bârik)** ve **(Rabbenâ âtina)** duâlarını okudukdan sonra, önce sağa **(Esselâmü aleyküm ve rahmetullah)**, sonra sola **(Esselâmü aleyküm ve rahmetullah)** diye selâm verilir.

b) Selâm verdikden sonra **(Allahümme entesselâm ve minkesselâm tebârekte yâ zel-celâli vel-ikrâm)** denir.

Hiç konuşmadan sabâh namâzının farzını kılmağa kalkılır. Çünkü, sünnet ile farz arasında konuşmak namâzı bozmaz ise de sevâbını azaltır. Sonra aynı şekilde farza niyet ederek 2 rek’at sabah namazının farzı kılınır.

Namâzın sonunda selâm verip, **Allahümme entesselâm...** dedikten sonra, **üç kerre (Estağfirullalâhel’azîm el-kerîm ellezî lâ-ilâhe illâ huv el-hayyel-kayyûme ve etûbü ileyh)** okunur, sonra, **(Âyet-el-kürsî)** ve **otuzüç (tesbîh)** yâni **(sübhanallah), otuzüç (tahmîd)** yâni **(elhamdülillah)** ve **otuzüç (tekbîr)** yâni **(Allahü ekber)** denir ve **bir (tehlîl)** yâni **(Lâ ilâhe illallah vahdehü lâ şerîkeleh, lehülmülkü ve lehül hamdü ve hüve alâ külli şey’in kadîr)** okunur. Bunları sessizce okumalıdır. Yüksek sesle okumak bid’atdır.

Dahâ sonra duâ edilir. Duâda kollar, göğüs hizâsına kaldırır. Kollar dirseklerden bükülmez. Avuçlar açılır, avuç içi semâya çevrilir. Çünkü, nasıl namâzın kıblesi Kâbe ise, duânın kıblesi de semâdır. Duâdan sonra **(Sübhâne rabbike...)** âyet-i kerîmesini okuyup, elleri yüzüne sürer.

Diğer namazların kılınışı

Eğer kılınacak namaz **3 rek’atli** (akşam ve vitr namazı) **ise;** iki rek’ati sabah namazının 2 rek’atinin kılındığı gibi kılınır. Üçüncü rek’atde; akşam namazında yalnız Fâtiha okunur, zamm-ı sûre okunmaz. Vitr namazında, Fâtihadan sonra zamm-ı sûre de okunup tekbîr getirilip eller kulaklara kaldırılır ve (Kunût) duâları okunur. Üçüncü rek’atin rükû ve secdesinden sonra oturulur.

Eğer kılınacak namaz **4 rek’atli ise,** iki rek’ati sabah namazının 2 rek’atinin kılındığı gibi kılınır.

Farz ve vâcib namazların ve öğle namazının ilk sünnetinin birinci oturuşlarında yalnızca **Ettehıyyatü** okunur. Üçüncü ve dördüncü rek’atlerinde yalnız **Fâtiha** okunur, **zamm-ı sûre** okunmaz.

Gayr-i müekked sünnetlerin üçüncü rek’atlerinde **Sübhâneke** sonra, **E’ûzü Besmele** ile **Fâtiha** okunur. İlk oturuşda **(Allahümme salli)** ve **(Allahümme bârik),** üç ve dördüncü rek’atlerinde Fâtihadan sonra, **zamm-ı sûre** de okunur. Dördüncü rek’atin rükû ve secdesinden sonra oturulur.

Gerek üç 3 rek’atli, gerekse 4 rek’atli namazların son oturuşunda; **(Ettehıyyâtü),**

(Allahümme salli), (Allahümme bârik) ve **(Rabbenâ âtina)** duâlarını okundukdan sonra, önce sağa **(Esselâmü aleyküm ve rahmetullah)**, sonra sola **(Esselâmü aleyküm ve rahmetullah)** diye selâm verilir.

Selâm verdikden sonra **(Allahümme entesselâm ve minkesselâm tebârekte yâ zel-celâli vel-ikrâm)** denir.

Dört rek'at olarak kılınan diğer nafile namazlar, gayr-i müekked sünnetler gibi kılınır.

"Allahü teâlâ, üzerinde kazâya kalmı namaz borcu bulunan kimsenin ve harâm elbise [cilbâb] giyen kimsenin namazını kabul etmez."
Hadîs-i şerîf

Yalnız kılan kadının namâzı

Meselâ (Sabâh namâzının sünneti)ni şöyle kılar: Vücûdun şekli belli olmayacak şekilde, tepeden tırnağa kadar örtünür. Yalnız eller ve yüz açık kalır. Namâzda okuyacağı sûre ve duâlar, dahâ evvel anlatılan (Yalnız kılan erkeğin namâzı) gibidir. Farklı kısımları ise şöyledir:

a) Elleri erkekler gibi kulaklara kadar kaldırmaz, elleri omuz hizâsına getirerek, niyyet eder, ellerini kol ağzından dışarı çıkarmaz. [Bu esnada parmakları ne açık, ne kapalı, tabiî hâlinde bulunacaktır], tekbîr alır, elleri sağ elin avucu sol elin üzerinde göğsü üzerine bağlar, namâza başlar.

b) Rükû'a eğilirken ayaklarını birleştirmez. Ellerini dizleri üstüne koyar, dizlerini kavramaz, parmaklarını açmaz ve birbirlerine yapıştırır. Rükûda tam düz durmaz. Sırtını, başını, bacaklarını, kollarını dik tutmaz.

c) Secdede kollarını, karnına yakın olarak dirsekleri yere yayar. Karnını uyluklarına bitiştirir.

d) Teşehhüdde uylukların üzerine oturur. Yâni sağ ve sol ayaklar, sağ tarafda olup, (teverrük ederek) uylukları üzerine oturur. Eller, dizlerin üzerine konup, parmaklar kendi hâline bırakılır. Parmaklar birbirine yapışık olur.

e) Duâ ederken ellerini ileri uzatmaz, yüzüne karşı eğik tutar.

Namâzda, kadınlar için iyi örtülü olmanın en kolay şekli, ellerini de örtecek geniş bir başörtü ve ayaklarını da örtecek, geniş ve uzun bir eteklikdir.

Namazdan sonra nümûne bir duâ

"Elhamdülillahi Rabbil'âlemîn. Essalâtü vesselâmü alâ Resûlinâ Muhammedin ve Âlihî ve Sahbihî ecma'în. Yâ Rabbî! Kıldığım namâzı kabûl eyle! Âhir ve âkıbetimi hayr eyle. Son nefesimde Kelime-i tevhîd söylememi nasîb eyle. Ölmüşlerimi afv ve mağfiret eyle. Allahümmagfir verham ve ente hayrürrâhimîn. Teveffenî müslimen ve elhıknî bissâlihîn. Allahümmagfir-lî ve li-vâlideyye ve li-üstâziyye ve lilmü'minîne vel mü'minât yevme yekûmül hisâb. Yâ

Rabbî! Beni şeytân şerrinden ve düşman şerrinden ve nefs-i emmârem şerrinden muhâfaza eyle! Evimize iyilikler, helâl ve hayrlı rızklar ihsân eyle! Ehl-i islâma selâmet ihsân eyle! A'dây-ı müslimîni kahr ve perîşân eyle! Kâfirlerle cihâd etmekde olan müslümanlara imdâd-i ilâhiyyen ile imdâd eyle! Allahümme inneke afüvvün kerîmün tuhibbül'afve fa'fü annî. Yâ Rabbî! Hastalarımıza şifâ, dertli olanlarımıza devâ ihsân eyle! Allahümme innî es'elükessıhhate vel-âfiyete vel-emânete ve hüsnelhulkı verrıdâe bilkaderi bi-rahmetike yâ erhamerrâhimîn. Anama, babama ve evlâdlarıma ve akrâba ve ahbâbıma ve bütün din kardeşlerime hayırlı ömürler ve hüsn-i hulk, akl-ı selîm ve sıhhat ve âfiyet, rüşdü hidâyet ve istikâmet ihsân eyle yâ Rabbî! Âmîn. Velhamdü-lillâhi rabbil'âlemîn. Allahümme salli alâ..., Allahümme bârik alâ..., Allahümme Rabbenâ âtinâ... Velhamdü lillâhi Rabbil'âlemîn. Estağfirullah, estağfirullah, estağfirullah, estağfirullahel'azîm elkerîm ellezî lâ-ilâhe illâ huv el-hayyel-kayyûme ve etûbü ileyh."

Namazın vâcibleri

Namâzın vâcibleri şunlardır:

1- Fâtiha sûresini okumak.

2- Fâtihadan sonra bir sûre veyâ en az üç kısa âyet okumak.

3- Fâtihayı, sûreden önce okumak.

4- Fâtiha ve Fâtihadan sonra bir zamm-ı sûre okumak, Fâtiha okumak, farzların birinci ve ikinci rek'atlerinde vâcib, ve sünnetlerin her rek'atinde okumak vacib.

5- Secdeleri birbiri ardınca yapmak.

6- Üç ve dört rek'atli namâzların ikinci rek'atinde teşehhüd mikdârı oturmak vacib. Son oturuş farzdır.

7- İkinci rek'atde teşehhütden fazla oturmamak.

8- Secdede burnu alnı ile berâber yere koymak.

9- Son rek'atde otururken **(Ettehıyyâtü)** duâsını okumak.

10- Namâzda ta'dîl-i erkâna riâyet etmek.

11- Namâzın sonunda, **(Esselâmü aleyküm ve rahmetullah)** demek.

12- Vitr namâzının üçüncü rek'atinin sonunda, kunût duâsı okumak.

13- Bayram namâzlarında tekbîr getirmek.

14- İmâmın sabâh, Cum'a, bayram, terâvîh, vitr namâzlarında ve akşam ile yatsının ilk iki rek'atinde yüksek sesle okuması.

15- İmâmın ve yalnız kılanın öğle ve ikindi farzlarında ve akşamın üçüncü, yatsının üçüncü ve dördüncü rek'atlerinde hafîf sesle okuması, vâcibdir. İmâmın yüksek sesle okuması vâcib olan yerleri, yalnız kılanın, yüksek ses ile de, hafîf sesle de okuması câizdir.

Kurban bayramının arefesinin sabâh namâzından, dördüncü günün ikindi namâzına kadar, yirmi üç farz namâzının akâbinde, **(Tekbîr-i teşrîk)** okumak vâcibdir.

Sehv (Yanılma ve unutma) secdesi

Namâz kılan, namâzda farz olan bir şeyi, bilerek veyâ unutarak terk ederse, namâzı bozulur. Eğer bir vâcibi, unutarak terk ederse, namâzı bozulmaz. Fakat, sehv

secdesi yapması lâzım olur. Secde-i sehvi bile bile yapmıyan veyâ namâzın vâciblerinden birini bilerek terk eden kimsenin o namâzı yeniden kılması vâcib olur. Kılmazsa günâhkâr olur. Sünnetin terkinde secde-i sehv gerekmez. Secde-i sehv, bir farzın tehîrinde ve tekrarında veyâ bir vâcibin terkinde, tebdilinde, tekrarında ve tehîrinde yapılır.

Namâzda birkaç kerre secde-i sehv îcâb etse, bir kerre yapmak yetişir. İmâmın yanılması, kendisine uyanların da secde-i sehv yapmalarını gerekdirir. İmâma uyan yanılırsa, kendisi imâmdan ayrı secde-i sehv yapmaz.

Secde-i sehvi yapmak için, tehıyyât okunup, bir tarafa selâm verildikden sonra, iki secde yapıp oturulur ve (**Tehıyyât), (Salli ve bârik), (Rabbenâ)** duâları okunarak namâz tamamlanır. **(Salli ve bârik)** okunduktan ve bir veyâ iki tarafa selâm verdikden sonra veyâhut da hiç selâm vermeden de secde-i sehv yapılabilir.

“Namaz kılan, din binâsını yapmı tır. Namaz kılmayan, dînini yıkmı tır. Namaz, mü’minin mîrâcıdır.”
Hadîs-i şerîf

Secde-i sehvi îcâb etdiren husûslar

Oturması lâzım gelen yerde kalkmak. Kalkması gereken yerde oturmak. Sesli okuması îcâb eden yerde, yavaş yâni hafif sesle okumak. Yavaş okuması gereken yerde, sesli okumak. Duâ okunacak yerde, Kur’ân-ı kerîmden okumak. Kur’ân-ı kerîmden okunacak yerde duâ okumak. Meselâ, Fâtiha sûresi yerine Ettehıyyâtü duâsını okumak, Ettehıyyâtü okunacak yerde Fâtiha okumak gibi. Burada Fâtiha terk edilmiş oluyor. Namâzı tamamlamadan selâm vermek. Farz namâzların birinci ve ikinci rek’atlarında zamm-ı sûreyi okumayıp, üçüncü ve dördüncü rek’atlerinde Fâtihadan sonra zamm-ı sûre okumak. İlk iki rek’atde, Fâtihadan sonra zamm-ı sûre okumamak. Bayram namâzının vâcib olan tekbîrlerini terk etmek. Vitir namâzında kunût duâsını terk etmek.

Namazın sünnetleri

1- Namâzda elleri kulağa kaldırmak.
2- El ayasını kıbleye çevirmek.
3- Tekbîr aldıkdan sonra, el bağlamak.
4- Sağ eli, sol elinin üzerine koymak.
5- Erkeğin ellerini göbeğinden aşağıya koyması, kadının göğsüne koyması.
6- İftitâh tekbîrinden sonra, **(Sübhâneke)** okumak.
7- İmâmın ve yalnız kılanın **(E’ûzü)** okuması.
8- Besmele okumak.
9- Rükûda üç kerre **(Sübhâne rabbiyel-azîm)** demek.
10- Secdede üç kerre **(Sübhâne rabbiyel-a’lâ)** demek.
11- Son oturuşda **(Salevât)** duâlarını okumak.
12- Selâm verirken iki yanına bakmak.

13- İmâmın, Cum'a ve bayram namâzlarından başka, her namâzda birinci rek'atde ikinci rek'atde okuyacağının iki misli uzun okuması.

14- Rükûdan kalkarken imâmın ve yalnız kılanın **(Semi'allahü limen hamideh)** demesi.

15- Rükûdan kalkınca **(Rabbenâ lekel-hamd)** demek.

16- Secdede ayak parmaklarını bükerek uçlarını kıbleye çevirmek.

17- Rükû' ve secdelere inerken ve secdelerden kalkarken **(Allahü ekber)** demek.

18- Elleri ve dizleri yere koymak.

19- Topukları, kıyâmda birbirinden dört parmak eni kadar uzak, rükûda, kavmede ve secdede bitişik tutmak.

20- Fâtihadan sonra "âmîn" demek, rükûdan önce tekbîr almak, rükûda, elleri, parmakları açık olarak, diz kapakları üzerine koymak, secde için tekbîr almak, otururken sol ayağını yere yatırıp, sağ ayağını dikip oturmak, iki secde arasında oturmak.

Akşam namâzında kısa sûreler okunur. Sabâh namâzında ilk rek'at, ikincisine nisbetle dahâ uzun yapılır.

İmâma uyan kimse, Fâtiha ve zamm-ı sûre okumaz. Sübhâneke okur. Tekbîrleri söyler. Tehıyyât ve salevât-ı şerîfeleri okur.

Namazın müstehâbları

1- Namâz kılarken secde yerine bakmak.

2- Rükûa gitdiği zaman, ayaklarına bakmak.

3- Secdede burnunu koyduğu yere bakmak.

4- Tehıyyâta oturunca, dizlerinin üstüne bakmak.

5- Fâtihadan sonra okunacak âyet mikdârı, sabâh ve öğle namâzlarında uzun, akşam namâzlarında kısa olmak.

6- İmâma uyan kimse, tekbîri gizli yâni hafif sesle almak.

7- Rükûda parmaklarını açıp, dizi üzerine koymak.

8- Başını, boyun ile birlikde rükûda, düz tutmak.

9- Secdeye varırken önce sağ, sonra sol dizlerini yere koymak.

10- Secdeyi, iki eli arasında yapmak.

11- Secdeye, burnundan sonra alnını koymak.

12- Namâz esnâsında esnerse, eli arkası ile ağzını kapamak.

13- Erkeklerin, secdede dirseklerini kaldırıp, yüksek tutmak. Kadınlar kollarını yere sererler.

14- Erkeklerin, secdede kollarını ve ayaklarını karnından ayrı tutmak.

15- Rükû ve secdede üçer kerre tesbîh edecek kadar durmak.

16- Secdeden başını kaldırdıkdan sonra, ellerini yerden kaldırmak.

17- Ellerini kaldırdıkdan sonra, dizlerini kaldırmak.

18- Tehıyyâtda ellerini uylukları üzerine koyup, parmaklarını kıbleye karşı düz ve dizi ucuna parmak uçları gelecek şekilde tutmak, bükmemek ve hiç birini oynatmamak.

19- Sağına, soluna selâm verirken başını çevirmek.

20- Selâm verirken, omuz başlarına bakmak.

Namazın mekrûhları

1- Elbiseyi giymeyip, omuzlarına alarak kılmak.

2- Secdeye inerken etekleri, pantalon paçalarını kaldırmak.

3- Entârinin, etekleri, kolları sığalı olarak, namâza durmak.

4- Abes, yâni fâidesiz hareketler yapmak.

5- İş elbisesi ile ve büyüklerin yanına çıkamıyacak elbise ile kılmak.

6- Ağızda kırâete mâni olmayacak birşey bulundurmak. Mâni olursa, namâzı bozulur.

7- Başı açık namâz kılmak.

8- Küçük ve büyük abdesti sıkışdırırken ve yel zorlarken namâza durmak.

9- Namâzda iken, secde yerinden taşı, toprağı eli ile süpürmek.

10- Namâza dururken, namâz içinde parmakları çıtırdatmak.

11- Namâzda elini böğrüne koymak.

12- Başını ve yüzünü etrafa çevirmek, gözleri ile etrafa bakmak. Göğsü çevirince namâz bozulur.

13- Teşehhüdlerde köpek gibi oturmak.

14- Secdede, erkeklerin kollarını yere yayması.

15- İnsanın yüzüne karşı ve yüksek sesle konuşanların sırtına karşı kılmak.

16- Birinin selâmına eli ile, başı ile cevâb vermek.

17- Namâzda ve namâz hâricinde esnemek.

18- Namâzda gözleri yummak.

19- İmâmın mihrâb içinde durması. Kıble duvarı içinde bulunan oyuk kısma, mihrâb denir. İmâmın ayakları, mihrâbın dışında olunca, mihrâb içine secde etmesi mekrûh olmaz. İnsan, ayaklarının basdığı yerde kabûl edilir. Çünkü papazlar, ayrı bir odada durarak, ibâdet yapdırır. Câmi'lerde birinci cemâ'atin imâmı mihrâbda kıldırmazsa, mekrûh olur.

20- İmâmın yalnız başına, cemâ'atden yarım metre yüksekde durması tenzîhen mekrûhdur.

21- İmâmın yalnız başına, aşağıda durması da tenzîhen mekrûhdur.

22- Öndeki safda boş yer varken, arkasındaki safda durmak ve safda yer yok iken, saf arkasında yalnız durmak.

23- Üzerinde canlı resmi bulunan elbise ile kılmak.

24- Canlı resmi, namâz kılanın başında, önünde, sağ ve sol hizâsında duvara çizilmiş veyâ beze, kâğıda yapılarak asılmış veyâ konmuş ise mekrûhdur. Haç resmi de canlı resmi gibidir.

25- Alevli ateşe karşı namâz kılmak.

26- Namâzda âyetleri, tesbîhleri eli ile saymak.

27- Başdan ayağa kadar, bir peştemâla sarılıp kılmak.

28- Açık başına sarık sarıp, tepesi açık olarak kılmak.

" bâdetlerini ihlâs ile yapanlara müjdeler olsun. Bunlar hidâyet yıldızlarıdır. Fitnelerin karanlıklarını yok ederler."
Hadîs-i şerîf

29- Ağzını ve burnunu örterek kılmak.
30- Özürsüz, boğazından balgam çıkarmak.
31- Eli bir-iki kerre hareket etdirmek.
32- Namâzın sünnetlerinden birini terk etmek.
33- Zarûretsiz, çocuğu kucağında iken namâza başlamak.
34- Kalbi meşgûl eden, huşû'u gideren şeyler yanında, meselâ süslü şeyler karşısında, oyun, çalgı yanında ve arzû etdiği yemek karşısında kılmak.
35- Farz kılarken, özürsüz duvara ve direğe dayanmak.
36- Rükûa eğilirken ve kalkarken elleri kulaklara kaldırmak.
37- Kırâeti rükûa eğildikde tamamlamak.
38- Secdelere ve rükûa, imâmdan önce başını koymak ve kaldırmak.
39- Necs olma ihtimâli olan yerlerde namâz kılmak.
40- Kabre karşı namâz kılmak.
41- Teşehhüdlerde, sünnete uygun oturmamak.
42- İkinci rek'atde, birinciden üç âyet uzun okumak.
43- İkinci rekâtta, birincide okuduğu âyeti tekrar okumak veya ondan evvelki bir âyeti okumak. Unutarak okursa, mekrûh olmaz.
44- Bir sûre atlayarak okumak.

Namâz dışında mekrûh olan şeyler

1- Helâda ve her yerde abdesti bozarken ve istincâ ederken, kıbleye önünü ve arkasını dönmek.
2- Güneşe ve aya karşı abdest bozmak.
3- Küçük çocukları kıbleye karşı tutarak abdest bozdurmak, tutan büyüğe mekrûh olur. Bunun için, büyüklere harâm olan şeyi, küçüklere yapdırmak, yapdırana harâm olur.
4- Kıbleye karşı özürsüz ayaklarını veyâ bir ayağını uzatmak.
5- Mushafa ve din kitâblarına karşı ayak uzatmak. Yüksekde iseler, mekrûh olmaz.

Namazı bozan şeyler

1- Özürsüz, öksürmek veyâ boğazını ayıklamak.
2- Namâz kılan kimse, başkası aksırınca **(Yerhamükellah)** demek.
3- Namâzı yalnız kılan kimse, diğer tarafda cemâat içinde imâm okurken yanıldığını duyup, ona ihtâr etse, namâzı bozulur. Eğer imâm da bu kimsenin, ihtârına uyarak okursa, imâmın namâzı da bozulur.
4- Namâz içinde **(Lâ ilâhe illallah)** dese, eğer maksâdı cevâb ise, namâzı bozulur. Eğer maksâdı namâz içinde bulunduğunu bildirmek ise, namâzı bozulmaz.
5- Avret yerini açmak.
6- Ağrı veyâ başka bir dert sebebi ile ağlamak. (Cennet veyâ Cehennem zikr olunup, onları düşünüp ondan dolayı ağlarsa bozulmaz.)
7- Eliyle ve diliyle selâm almak.
8- Kazâya kalmış namâzların mikdârı beşi geçmemiş ise, namâzda iken hâtırına gelirse.
9- Namâz içinde, öyle bir hareketde bulunsa ki, onu gören kimse namâz kılmadığını sansa, namâzı bozulur.

10- Namâz içinde, bir şey yimek ve içmek.
11- Namâz içinde, söz söylemek.
12- İmâmından başkasının yanlışını çıkarmak.
13- Namâz içinde gülmek.
14- Namâz içinde inlemek ve âh etmek.

AÇIKLAMA: Sandalyede Namaz Olmaz

Oturarak ve Îmâ ile Namaz Kılmak

Bir uzvundaki dertten dolayı ayakta duramayan veya zarar gören, başı dönen kimse, farzları da oturarak kılar. Rükû için eğilir, secde için, başını yere koyar. Duvara, direğe, insana dayanarak, **biraz ayakta durabilenin, ayakta tekbir alması ve o kadarcık ayakta okuması farzdır.** Farz kılarken özürsüz, duvara, direğe dayanmak mekruhtûr. Bir özür olursa mekrûh olmaz. Dayanarak ayakta durmak veya oturmak mümkün iken, yatarak îmâ caiz olmaz. Uygun oturamayan kimse, istediği gibi oturur. Bir yerini yastığa veya başka şeye dayar.

Hamile veya hasta, sağ ve soluna sehpa gibi bir şey koyup onlara dayanarak ayağa kalkabilirse öyle kılması gerekir.

Bir şeye dayanarak veya bir kimsenin tutması ile de, yerde oturamayan hasta, sırt üstü yatarak kılar. Ayaklarını kıbleye uzatır. Başı altına yastık koyar. Yüzü kıbleye karşı olur. Veya kıbleye karşı sağ veya sol yanı üzerine yatar. Rükû ve secdeleri, başı ile imâ eder. Başı ile de imâ edemeyen aklı başında bir hasta, bu hâli bir günden fazla devam edip namazını hiç kılamazsa, o hâl bitinceye kadar namaz ondan sâkıt olur, yani üzerine farz olmaz, hiçbirini kazâ etmez. Semâvi bir sebep ile, yâni elinde olmayarak, meselâ hastalık ile veya baygın yahut rekat veya secde sayılarını unutacak kadar dalgın olarak, beşten fazla namazını kılamayan da böyledir. Alkollü içkiler veya ilaç alarak böyle baygın, dalgın olanın, kılamadığı namazlarının hepsini kazâ etmesi lazımdır.

Sandalye gibi yüksek bir şeyin üstüne oturup da ayağını sarkıtarak namaz kılması câiz değildir. O namaz kabul olmaz. Çünkü, sandalyede oturmak için zaruret yoktur. Sandalyede oturabilen kimse, yerde de oturabilir. Yerde oturabilenin yere oturup kılması lâzımdır.

Namazdan sonra, yerden ayağa kalkamayan, sandalyeden ise kolay kalkan hastayı yerden bir kimse kaldırır. Kalkamıyorsa kıbleye karşı olan bir karyolada oturup, ayaklarını sarkıtmadan kıbleye karşı uzatarak kılar. Namazdan sonra, ayaklarını yatağın bir yanına sarkıtıp, sandalyeden kalkar gibi kalkar. Veya sandalyeye oturur, fakat önüne bir sandalye veya sehpa koyup üzerine ayaklarını kor. Namaz bitince ayağını sandalyeden veya sehpadan indirerek kalkabilir.

"Gücün yeterse, yere secde et! Yere e ilemezsen, yüzüne bir ey kaldırıp, bunun üzerine secde etme! mâ ederek kıl ve secdede, rükûdan daha çok e il! "
Hadîs-i şerîf

Oturarak ve Îmâ ile Namaz Kılarken Dikkat Edilecek Hususlar

Secde yapabiliyorsa, namaza ayakta başlar. Ayakta durabildiği kadar okur ve rükû eder. Ayakta hiç duramıyan, oturarak başlar. Diz üstü oturur, secdeleri yaparak namazını kılar. Bu şekilde namaz kılmaya **oturarak namaz kılmak** denir.

Oturarak kılarken, kıyamda ellerini göbeğinin altına bağlar. [Kadınlar, göğsünün üzerine koyar.] Kâmeti; ayakta başlamışsa ayakta iken, oturarak veya îmâ ile kılıyorsa oturduğu şekilde iken getirir.

Secde yapamıyorsa îmâ ile kılar. Yâni kolayına geldiği şekilde diz üstü veya bağdaş kurarak oturur. Bu şekilde oturamıyorsa ayaklarını kıbleye karşı uzatır.

Oturarak iftitah tekbiri alır. Rükû için **vücudunu** biraz eğer, secde için biraz daha eğer. Vücudunu eğemeyen **başını** aynı şekilde eğerek namazını **îmâ ile** kılmış olur. Kıyam hâlindeyken ayaklara, otururken kucağına bakar.

Îmâ ile namaz kılarken, kıyamda iken erkekler ellerini göbeğinin altına bağlar. [Kadınlar, ellerini göğsünün üzerine koyar.] Rükû için az eğilirken ellerini dizleri üzerine koyar. Secde için biraz daha eğilir. Ellerini de dizlerinin üzerine veya az ilerisine koyar. Ettehıyyâtü okurken ellerini, normal namaz kıldığı gibi uyluklarının üstüne koyar. Selâm verirken, omuz başlarına nazar edilir. Böyle namaz kılmaya **îmâ ile kılmak** denir.

Göz ile îmâ olmaz. 24 saat, yâni bir gün başını eğemiyorsa ondan namaz sâkıt olur, kazâ etmesi de gerekmez.

Ayakta cemâatle namaz kılarken, **ayakların bulunduğu yere** itibar edilir. Ayağının topuğu imâmın topuğundan ileri olursa o namaz sahih olmaz. Ama îmâ ile kılarken böyle değildir, o zaman topuklara değil, **başın bulunduğu yere** itibar edilir. Îmâ edenin başı, imâmın başının gerisinde veya aynı hizâda olursa, ayakları imâmın ayaklarının ilerisinde olsa da namazı sahih olur. [İbni Abidin]

Ayakta kılan, oturarak kılana uyabilir, îmâ ile kılana uyamaz.

Aşkın ile âşıklar yansın yâ Resûlallah
İçip aşkın şerâbın kansın yâ Resûlallah

Şol seni seven kişi, komuş yoluna başı
İki cihan güneşi sensin yâ Resûlallah

Şol seni sevenlere kıl şefâat onlara
Mü'min olan tenlere cânsın yâ Resûlallah

Âşıkım şol didâra, bülbülüm şol gülzâra
Seni sevmeyen nâra, yansın yâ Resûlallah

Şol seni seven sübhan oldu kamuya sultan
Canım yoluna kurban olsun yâ Resûlallah

Derviş Yunus'un cânı âlem şefâat kânı
İki cihan sultanı sensin yâ Resûlallah!

ZEKÂT VERMEK

İslâmın üçüncü şartı zekât vermektir. Altın ve gümüşün ve ticâret eşyasının zekâtını vermek için, nisâb mikdârı olmaları lâzımdır. **(Nisâb)** zenginlik ile fakîrlik arasındaki sınır demekdir. **Nisâb mikdârı,** altın için **96 gramdır.** Gümüş için **672 gramdır.** İhtiyâc eşyasından başka, nisâb mikdârı her cins malı olana **(Zengin)** denir. Bu kadar malı olmıyana **(Fakîr)** denir. Altın para ve eşya ve kadın zînetlerinin ve diş üzerindeki altın kaplamaların ve her cins ticâret eşyasının ağırlıklarının toplamı (96 gram) olursa, gümüş eşyanın ise, (672 gram) olursa ve bundan sonra **bir hicrî sene,** yâni **354 günlük arabî sene** elde kalırsa, o zaman ağırlıklarının kırkda biri ayrılıp Kur'ân-ı kerîmde bildirilen sekiz sınıf insandan birine veyâ birkaçına verilecekdir. Buna **(Zekât)** denir. Meselâ, 100 gram altını olan, bir arabî sene sonra, **ikibuçuk [2,5] gram altını,** zekât niyyeti ile ayırıp, istediği müslüman fakîre verecekdir.

Zekâtı, kurban nisâbına mâlik olmıyan fakîrlere, borçlu olan müslümana, memleketinde zengin olsa bile bulunduğu yerde fakîr olana, cihâd ve hac yolunda muhtâc kalana vermek lâzımdır.

Nafakadan fazla, fakat kurban nisâbından az malı olana **(fakîr)** denir. Maâşı kaç lira olursa olsun, evini idârede güçlük çeken her memûr, zekât alabilir ve kurban kesmesi, fıtra vermesi vâcib olmaz. Din bilgilerini öğretmekde ve öğrenmekde olan, kırk senelik nafakası olsa da, zekât alabilir. Zekât parası ile câmi, cihâd, hac yapılmaz. Zengin, çocuğuna, kendi analarına, babalarına, çocuklarına, zevcesine veremez. Kardeşlere, geline, dâmâda, kayın vâlide, kayın pedere, hala, amca, dayı, teyzeye verebilir. Bunlara vermek dahâ sevâbdır. Fakîre nisâbdan az verilir. Fakat, çoluk, çocuğu da varsa, herbirine nisâb mikdârı düşmiyecek kadar çok verilebilir. Mâlını isrâf edene, harâmda kullanana verilmez. Seyyidler, şimdi ganîmetden haklarını alamadıkları için bunlara da verilir.

Mâl-ü mülke olma mağrûr, deme var mı ben gibi?
Bir muhâlif yel eser, savurur harman gibi!

Dört türlü zekât malı vardır:

1- Altın ile gümüş. 2- Ticâret için satın alınan her türlü eşya. 3- Kırda ve çayırda otlayan dört ayaklı hayvânlar. 4- Toprak mahsûlleri, yâni uşr.

Ebû Hanîfe "rahime-hullahü teâlâ" buyuruyor ki: Yağmur veyâ nehir ile sulanıp yerden çıkan ekinin, meyvanın ve sebzenin ve balın mikdârı ne kadar olursa olsun, mahsûlü alır almaz, onda

"O gün, merhametim, yalnız benden korkarak kâfir olmaktan ve günâh i lemekten kaçınanlara, zekâtını verenlere, Kur'ân-ı kerîme ve Peygamberime "aleyhisselâm" inananlara mahsustur."
A'râf: 156

birini fakîrlere vermek farzdır. Buna (uşr) denir. Uşrunu vermeden yimek harâmdır.

Ticâret eşyasının nisâbı, 96 gram altın lira değerinde ise,ticaret eşyasının alış fiyâtının değeri üzerinden kırkda biri altın olarak verilir. Yâhud, ticâret eşyasından verilir. Alacağı olan bir insanın, elinde senedleri varsa, zekâtını vermesi lâzımdır. Elde bulunan maldan verilir. Fakîre malı teslim etmek lâzımdır.

Kâğıd paraların nisâbı, yalnız altın lira ile hesâb edilir ve kırkda biri altın olarak verilir.

Zekâtın farz olmasının şartı altıdır: 1- Müslüman ola. 2- Bâliğ ola. 3- Akıllı ola. 4- Hür ola. 5- (Zekât nisâbı) mikdârı helâl zekât malına mâlik ola. 6- Elindeki malı ihtiyâcından ve borcundan fazla ola.

Zekât farz oldukdan sonra müslüman fakîre vermiyenin veyâ başka borcu olanın, hayrat, hasenât yapması ve sadaka vermesi sevâb olmaz, günâh olur. Bunun zekâtını vermesi ve borcunu ödemesi farzdır.

Ramezân geldi dayandı,
câmi'ler nûra boyandı.

Top atıldı, kandil yandı,
cümlemiz buna inandı.

İlk on günü, rahmet boldur,
sonra günâhlar afv olur.

Bayram gecesi, mü'minler,
Cehennem'den âzâd olur.

Kardeşim, oruc tut sen de,
nemâzlarını kıl, hem de!

günâhdan sakın her demde,
Çok azâb var Cehennem'de!

Düşman sana saldırıyor,
oruc zaîfletir diyor.

İlmi fenni, o çiğniyor,
hâin, hep yalan söylüyor!

Uyan! Gitdi ömrün çoku,
oruc tut, anla aç toku!

İslâm kitâblarını oku,
insanlıkdan al bir koku!

ORUÇ TUTMAK

“Ramazân ayı gelince, Cennet kapıları açılır. Cehennem kapıları kapanır ve eytânlar ba lanır.”
Hadîs-i şerîf

İslâmın beş şartından dördüncüsü, mübârek Ramazân ayında, hergün oruc tutmakdır. Ramazân, yanmak demekdir. Çünkü, bu ayda oruc tutan ve tevbe edenlerin günâhları yanar, yok olur.

Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” buyurdu ki, **“Ramazân ayı gelince, Cennet kapıları açılır. Cehennem kapıları kapanır ve şeytânlar bağlanır.”**

(Sahîh-i Buhârî)deki bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki: **“Bir kimse, Ramazân ayında oruc tutmağı farz bilir, vazîfe bilir ve orucun sevâbını, Allahü teâlâdan beklerse, geçmiş günâhları afv olur.”** Demek ki, orucun Allahın emri olduğuna inanmak ve sevâb beklemek lâzımdır. Günün uzun olmasından ve oruc tutmak güç olmasından şikâyet etmemek şartdır. Günün uzun olmasını, oruc tutmayanlar arasında güçlükle oruc tutmasını fırsat ve ganîmet bilmelidir.

Kişinin üzerinde oruc farz olmasının şartı yedidir: 1- Müslüman olmak. 2- Bâliğ olmak. Çocuğun orucu sahîh olur. 3- Akıllı olmak. 4- Dâr-ül-harbde olanın orucun farz olduğunu işitmesi. 5- Mukîm olmak. 6- Hayz (âdetli) olmamak. 7- Nifâs üzere (lohusa) olmamak.

Orucun farzları

Orucun farzı üçtür:

1- Niyyet etmek.

2- Niyyeti ilk ve son vakitleri arasında yapmak.

3- Fecr-i sâdık, yâni tan yeri ağarmasından, güneşin batmasına kadar olan zaman [yâni şer’î gündüz] içinde, orucu bozan şeylerden sakınmakdır.

Dört mezheb âlimleri sözbirliği ile bildiriyorlar ki, oruca fecr-i sâdık denilen beyâzlığın, zâhirî (görünen) ufuk hattının bir noktasında ağarması ile başlanır. (**Mültekâ)** kitâbında buyuruyor ki: (Oruc, fecrin ağarmasından, güneş batıncaya kadar, yimeği, içmeği ve cimâı terk etmekdir. Bir gün evvel güneş batmasından, oruc günü **(Dahve-i kübrâ)**ya kadar, Ramazân orucuna kalb ile niyyet etmek de farzdır. Dahve vaktine kadar -yimemiş ve içmemiş ise- niyyet eder ve orucu tutar. Dahve vaktinden sonra niyyet câiz değildir. Fecirden evvel niyyet ederken, (Niyyet etdim, yarın oruc tutmağa) denir. Fecirden sonra niyyet ederken, (Niyyet etdim, bugün oruc tutmağa) denir. Belli gün olan adak orucunun ve nâfile orucun niyyet zamanı da böyledir. Hergün ayrı niyyet etmek lâzımdır.

Orucu bozan şeyler

Ramazân ayında, oruclu olduğunu bildiği hâlde ve fecr ağarmadan evvel niyyet etmiş iken, fâideli bir şey yimekle, içmekle, yâni gıdâ veyâ devâ olarak yinilmesi âdet olan veyâ zevk ve keyf veren bir şeyi ağızdan mideye sokmakla veyâ cimâ yapmak ve yapılmakla oruc bozulur ve kazâ ve keffâret lâzım olur. Bu tarîfe göre, sigara içmek orucu bozar. Hem kazâ, hem keffâret lâzım olur. Çünkü, dumandaki katı ve sıvı zerreler tükrük ile mideye giderler. Hacamat, gıybet gibi, orucu bozmadığı iyi bilinen şeyden sonra, oruc bozuldu sanarak, bile bile yise, orucu bozularak kazâ ve keffâret lâzım olur. Ramazânda fecirden evvel niyyet etmiyen kimse, dahveden önce oruc bozacak birşey yaparsa, iki imâma göre, hem kazâ, hem de keffâret lâzım olur. Çünkü, niyyet ederek oruc tutmak imkânı mevcûd iken, bu imkânı kaçırmışdır. İmâm-ı a'zama göre ise, yalnız kazâ lâzım olur. Dahve vaktinden sonra yir, içerse, üç imâma göre de, keffâret lâzım olmaz. Keffâret cezâsı, mübârek Ramazân ayının hurmet, nâmûs perdesini yırtmanın karşılığıdır. İmâm-ı a'zama göre, dört mezhebde de sahîh olan Ramazân orucunu bile bile bozmanın cezâsıdır. Şâfi'î mezhebinde, fecirden önce niyyet şarttır. Fecirden önce niyyet etmiyen veyâ zorla, özürle bozan hanefîler de, İmâm-ı a'zama göre keffâret yapmaz. Kazâ, adak ve nâfile orucları bozunca, keffâret yapılmaz. Ramazânın bir gününde, kazâ lâzım olan birşey yaparak orucunu bozan kimse, başka gününde de bu şeyi kasd ile yine yaparsa, keffâret de lâzım olur.

Hatâ ederek bozulsa, meselâ, abdest alırken, boğazına su kaçsa veyâ zor ile orucu bozdurulursa, ihtikan ederse, burnuna sıvı ilâç, kolonya veyâ duman [başkasının içdiği sigara dumanı] yâhud, ud ağacı, anber ile tütsülenip dumanını çekerse, kulağına ilâç damlatırsa, derideki yaraya koyduğu ilâç içeri girerse [ve iğne ile ilâç şırınga ederse], kâğıd, taş, maden parçası, pamuk, ot, pişmemiş pirinç, darı, mercimek dânesi gibi, ilâç ve gıdâ olmayan şey yutarsa, zorlayarak ağız dolusu kusarsa, dişi kanayan, yalnız kanı veyâ tükrükle müsâvî mikdârda karışık kanı yutarsa, fecr doğduğunu bilmiyerek yirse, güneş batdı zan ederek orucu bozarsa, oruclu olduğunu unutup yidikde, orucu bozuldu sanarak, bilerek yimeğe devâm ederse, uyurken ağzına su akıtılır veyâ cimâ olunursa, niyyet etmeden oruc tutarsa veyâ Ramazânda sabâha kadar niyyet etmeyip, sonra niyyet etse bile, yâni kuşluk namâzı zamanından dahveden sonra oruc tutmazsa, bunların hepsinde oruc bozulur ve bayramdan sonra, bir günü için yalnız bir gün kazâ etmek lâzım olur. Keffâret lâzım olmaz.

Boğaza yağmur, kar kaçsa, oruc da, namâz da bozulur. Kazâ lâzım olur. Kucaklayıp, sarılıp, öpüp cünüb olursa bozulur ve kazâ lâzım olur. Cünüb olmadı ise bozulmaz. Geceden dişleri arasında kalan şeyi, bilerek yutsa, nohud kadar ise, bozulup kazâ lâzım olur. Nohuddan küçükse bozulmaz. Unutarak yiyen kimse, orucu bozulmadığını bildiği hâlde, yine yir, içerse, kazâ ve keffâret lâzım olur.

(Mültekâ)da ve bütün kitâblarda diyor ki: (Başdaki ve gövdedeki yaraya konulan ilâç, beyne veyâ sindirim yollarına sızarsa, oruc bozulur. Yalnız kazâ lâzım olur.) **(Mültekâ)** şerhinde (Gıdânın, yaradan içeri sızınca, orucu bozduğunu İmâm-ı a'zam söylüyor. İki imâm ise, bozmaz dedi. Çünkü, yaradılışda bulunan deliklerden girerse, bozar dedi) yazılıdır. **(Merâkıl-felâh)** şerhinde, Tahtâvî, bunu güzel açıklıyor. Diyor ki: (Başda ve gövdedeki yaraya konulan ilâcın, sıvı olsun, katı olsun, beyne ve hazm yoluna gitdiği bilinirse, oruc bozulur. İçeri gitdiği iyi bilinmezse, ilâç sıvı ise, İmâm-ı

a'zam bozulur dedi. İki imâm ise, içeri gitdiği iyi bilinmeyince bozulmaz dedi. İçeri sızdığı iyi bilinmeyen ilâç katı ise, üç imâm da, bozulmaz dedi.) Bundan anlaşılıyor ki, sızdığı iyi bilinen ilâç, katı da olsa, sıvı da olsa, üç imâm da orucu bozar, buyurmuşdur. Koldan, bacakdan, heryerden deri altına, adaleye iğne ile yapılan aşı, ilâç injeksiyonlarının orucu bozacağı, buradan anlaşılmakdadır.

"Oruc, mü'mini Cehennemden koruyan bir kalkandır."
Hadîs-i şerîf

Orucu bozmayan şeyler

Ramazân-ı şerîfde veyâ kazâ, keffâret, adak ve nâfile oruclarda, oruclu olduğunu unutarak yise, içse, cimâ etse, oruclu iken uykuda cünüb olsa, uyanık iken bakarak cünüb olsa, tentürdiyod, yağ sürünse, sürme çekse, [bunların rengi, kokusu tükürükde, idrârda belli olsa bile], şehvet ile öpse, gıybet etse, hacamat olsa, istemiyerek ağız dolusu kussa, zorlıyarak biraz kussa, kulağına su kaçsa, ağzından veyâ burnundan boğazına toz, duman, sinek kaçsa, [oksijen gazı tüpü ile sun'î hava verilse, başkalarının içdiği sigaranın dumanı gelerek, ağzına, burnuna girmesinden sakınmak mümkün olmasa], ağzını yıkadıkdan sonra ağzında kalan yaşlığı tükürük ile yutsa, gözüne, diş çukuruna ilâç koysa, tadını boğazında duysa bile, bunların hiçbiri orucu bozmaz.

[**(Bahr-ür-râık)** kitâbının sâhibi "rahmetullahi teâlâ aleyh" diyor ki, (Ağız bâzen bedenin dâhili sayılır. Bunun için, oruclu kimse, tükürüğünü yutarsa, orucu bozulmaz. İnsanın içindeki necâsetin mideden bağırsağa geçmesi gibi olur. Ağızdaki yaradan veyâ diş çekdirmeden, iğne yapılan yerden yâhud mideden ağza kan çıkması, abdesti ve orucu bozmaz. Bu kanı tükürünce veyâ yutunca, tükürük kandan çok ise, yâni sarı ise, yine bozulmazlar. Mideden gelen başka şeyler ağza geldiği zaman da böyle olup, abdest ve oruc bozulmaz. Ağız dolusu, ağızdan dışarı çıkarsa, ikisi de bozulur. Ağzın içi, bâzen de, bedenin hârici gibi olur. Ağzına su alınca oruc bozulmaz.) **(Cevhere)**de de böyle yazılıdır. Görülüyor ki, diş çıkartınca, çok kan geliyorsa, tükürünce orucu bozulmaz. Oruclu değil ise, yutunca, abdesti bozulmaz. Kanı tükürükden az ise, ikisi de hiç bozulmaz.

(Fetâvâyı Hindiyye)de diyor ki, (İhtikan [lavman] yapmak, kulağına yağ damlatmak bozar ise de, keffâret lâzım olmaz. Zekerine su, yağ akıtırsa, mesâneye gitse bile bozmaz. Kadının fercine akıtırsa bozar. Yaş veyâ yağlı parmağını dübürüne, kadın fercine sokarsa, bozar. Parmak kuru ise, bozmaz. Tahâretlenirken, dübürüne su kaçarsa bozar.)]

Yutmadan yemeğin tadına bakmak, katkısız, yâni doğal hâlde olan sakızı çiğnemek, cünüb olmak şübhesi varken öpmek, serinlemek için yıkanmak bozmazlar ise de, tenzîhen mekrûhdurlar. Sürme ve bıyık yağı kullanmak ve çiçek, misk, kolonya koklamak,

orucu bozmadığı gibi, mekrûh da değildir. Sürme, bıyık yağı, zînet için, mekrûh olacağı gibi, elde, yakada çiçek taşımak da mekrûh olur. Tozlu dumanlı şey koklamak ve şeker vs. gibi katkılı çikletleri çiğnemek orucu bozar. Misvâk, hacamat mekrûh değildir.

Bir kimse, Ramazân-ı şerîfde, imsâk vaktinden evvel niyyet etmiş olduğu orucunu kasd ile bozsa, hem keffâret, hem de kazâ lâzım gelir. Nâfile ve kazâ oruclarında keffâret yokdur.

Keffâret için, Ramazân günlerinden ve oruc tutulması harâm olan beş günden gayri günlerde, arasını kesmeksizin altmış gün oruc tutar. Bundan sonra da, bozduğu orucların gün sayısı kadar, ayrıca kaza orucu tutar. [Ramazân Bayramının birinci günü ve Kurban Bayramının dört günü, oruc tutmak harâmdır.] Ona gücü yetmezse, altmış fakîri bir gün veyâ bir fakîri altmış gün iki kerre doyurur. Yâhud her birine fıtra mikdârı mal verir.

Bir gün kazâ orucu için, bir gün oruc tutar.

Bir kimse Ramazân ise niyyet etdim, değil ise niyyetsizim dese, böyle niyyet ederek oruc tutmak, hiç câiz değildir.

Ramazâna, gökde hilâli görmekle değil de, önceden hâzırlanmış takvîmlere göre başlıyanların, bayramdan sonra iki gün kazâ niyyeti ile oruc tutmaları lâzımdır. Ramazân-ı şerîfin başladığı günün hesâb edilmesi **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâbında uzun yazılıdır.

İbni Âbidîn "rahime-hullahü teâlâ" diyor ki, "kapalı havalarda, ezân okunsa bile, güneşin batdığına kanâat getirmedikçe, iftâr etmemelidir. Yıldızların çoğu görününceye kadar iftâr edince, müstehâb olan ta'cîl yapılmış olur. Bir yerde, güneşin gurûbunu görerek, iftâr edilince, yüksekde, meselâ minârede olan güneşin gurûbunu anlamadıkca, iftâr etmez. Sabâh namâzı ve sahûr da böyledir."

Ey enbiyânın serveri,
Ey evliyânın rehberi,
Âlemlerin peygamberi,
Ehlen ve sehlen merhabâ.

Sen canların canânısın,
Gönüllerin fermânısın,
İki cihan sultânısın,
Ehlen ve sehlen merhabâ.

Sensin mahbub-i Hudâ
Etme şefâatten cüdâ
Ahmed Muhammed Mustafâ
Ehlen ve sehlen merhabâ

Yunûs söyler doğru sözü,
Dergâhına sürer yüzü,
Mahşer günü bekler bizi,
Ehlen ve sehlen merhabâ.

HACCA GİTMEK

İslâmın beşinci şartı Hacca gitmektir. Gücü yetenin, ömründe bir kerre hac etmesidir. Yol emîn ve beden sağlam olarak, Mekke-i mükerreme şehrine gidip gelinceye kadar, geride bırakdığı çoluk-çocuğunu geçindirmeğe yetişecek maldan fazla kalan para ile oraya gidip gelebilecek kimsenin, ömründe bir kerre, ihrâmlı olarak, Kâ'be-i mu'azzamayı tavâf etmesi ve Arafât meydânında durması farzdır.

"En kıymetli amel, hacc-ı mebrûrdur. Hacc-ı mebrûr yapanın günâhları af olur. Dünyâya yeni gelmi gibi olur." ***Hadîs-i şerîf***

Haccın farz olmasının şartları

Haccın farz olmasının şartı sekizdir: 1- Müslüman ola. 2- Bâliğ ola. 3- Akıllı ola, 4- Sıhhatli ola. 5- Köle olmaya. 6- Mevcûd malı, aslî ihtiyâclarından fazla ola.7- Hac vakti gelmiş olmak. Hac vakti, arefe ve dört bayram günüdür. Yol müddeti de hesâba katılır. 8- Sefer müddeti uzakda olan kadının yanında zevci veyâ nikâhı ebedî câiz olmıyan mahreminin bulunması lazımdır.

Bu sekiz şarta mâlik olan kimsenin, ömründe bir defa hacca gitmesi farz olur. Birden fazla giderse, sonraki senelerde gitdikleri, nâfile hac olur. (Nâfile ibâdet) demek, farz veyâ sünnet olmayıp da, kendi arzûsu ile yapılan ibâdet demekdir. Nâfile ibâdetin sevâbı, farz ibâdetin sevâbı yanında, bir deryâ yanındaki bir damla su kadar azdır. İslâm âlimleri, Mekke'ye uzak memleketlerde olanların tekrâr hacca gitmelerine izin vermemişlerdir. Abdullah Dehlevî "kuddise sirruh" altmışüçüncü mektûbda buyuruyor ki, (Hac yolunda, ekseriyâ, ibâdetler tâm yapılamaz. Bunun için, İmâm-ı Rabbânî "rahmetullahi aleyh", 123 ve 124. cü mektûblarında, ömreye ve nâfile hacca gitmekden râzı olmadığını bildirdi.) Bir farzın yapılmasına, kadınların örtünmelerine mâni olan nâfile hac, harâm olur. Böyle nâfile hacca gitmek, sevâb değil, günâh olur. Ömreye gitmek de böyledir.

Haccın farzları

Haccın farzı üçdür:

1- İhrâma girerken hacca niyyet etmek.

2- Arafâtda vakfeye durmak.

3- Ziyâret tavâfı etmek.

Hac için, ihrâma niyyet etmek farzdır. İhrâm bezi tutunmak, sünnetdir. Dikilmiş esvâbdan ârî bulunmak vâcibdir.

Arafâtda vakfeye durmanın evvelki vakti, Zilhiccenin dokuzuncu günü zevâl vaktinden, ertesi günü, sabâh oluncıya dekdir. [Bir gün önce veyâ bir gün sonra Arafâtda vakfeye durunca, hac

bâtıl olur. Vehhâbîler, hilâli görmedikleri hâlde, bir gün önce bayram yapıyorlar. Vaktinde vakfeye durmıyanların hacları sahîh olmuyor.]

SENSİN YÂ RESÛLALLAH

Sadr-ı cemî’ mürselîn
Sensin yâ Resûlallâh
Bedr-i eflâk-i yakîn
Sensin yâ Resûlallâh

Nûrun sirâc-ı vehhâc
Âlemler sana muhtâc
Sâhib-i tâc u mi’râc
Sensin yâ Resûlallâh

Ayîne-i Rahmânî
Nûr-i pâk-i sübhânî
Sırr-ı seb-a’l-meânî
Sensin yâ Resûlallâh

Şâhidin leyl-i isrâ
Sübhânellezî esrâ
Câmi-i cümle esmâ
Sensin yâ Resûlallâh

Ey menba-ı lutf u cûd
Yerin makâm-ı mahmûd
Yaradılmışdan maksûd
Sensin yâ Resûlallâh

Canlar içinde cânân
Ma’den-i ilm u irfân
Ceddim ü pîrim sultân
Sensin yâ Resûlallâh

Açan râh-ı tevhîdi
Bulan sırr-ı tefrîdi
Hüdâyî’nin ümmîdi
Sensin yâ Resûlallâh

Aziz Mahmûd Hüdâyî

KURBAN KESMEK

"Hasîslerin en kötüsü, [kesmesi vâcib oldu u hâlde] kurban kesmeyendir."
Hadîs-i şerîf

Kurban; koyun, keçi, sığır, deveden birini, kurban bayramının ilk üç gününde, kurban niyyeti ile kesmek demekdir.

1- Müslüman, hür, âkıl ve bâliğ olan. 2- Mukîm olan. 3- İhtiyâcından fazla nisâb mikdarı, yâni 96 gram altın veya bu değerde parası olan zenginin kurban kesmesi vacibdir.

İhtiyâç eşyası, bir ev ve eşyası ve üç kat elbisedir.

Koyun ve keçi, deve ve sığırdan kurban kesilir. Bir deve veyâ bir sığır, yedi kurban yerine geçer ki, bir sığırı yedi kişinin kurban etmesi câizdir. Bir başka kimse, ben de dâhil olayım dese, sekizinin kurbanı da fâsid olur.

Kurban nisâbı, fıtra nisâbının aynıdır.

İbni Âbidîn "rahime-hullahü teâlâ" buyuruyor ki, herhangi birinin hissesi yedide birden az olursa, hiçbirinin kurbanı câiz olmaz. Bunun için, yediden az kimsenin ortak olması câiz olur. Satın alırken ortak olmak sahîhdir. Satın alındıkdan sonra ortak olmak da sahîh ise de, satın alınmadan önce, ortak olmak dahâ iyidir. Bir kimse, birinin sığırına, yedide birden yedide altısına kadar ortak olabilir. Etini bu nisbetde taksîm ederler. Ortaklardan biri ölürse, vârisleri, onun için ve kendileriniz için kesin derse, sahîh olur.

Akîka kesmek

Akîka, çocuk nimetine karşılık, Allahü teâlâya şükretmek niyyeti ile hayvan kesmekdir.

Çocuğa nafaka vermesi vâcib olan kimsenin, yedinci günü isim koyması ve başını kazıyıp, saçının ağırlığı kadar, erkek için altın veya gümüş, kız için gümüş sadaka vermesi ve kendi malından, erkek için iki, kız için bir akîka hayvanı kesmesi, hanefîde müstehâbdır.

Akîka hayvanı, kurbanlık hayvan gibi olmalıdır. Sonra da kesilebilir. [Her zemân kesilebilir. Kurban bayramında da kesilebilir. Resûlullah'ın "sallallahü aleyhi ve sellem" nübüvvetden sonra, kendisi için akîka kesdiği **(Şir'a)**da yazılıdır. Ölü olarak doğana isim konmaz ve akîkası kesilmez.] Etlerinden, kesen yiyebilir ve pişmiş veya çiğ olarak zengin, fakîr herkese verebilir.

Akîka kesmek, Şâfi'î ve Mâlikî mezheblerinde sünnet-i müekkededir. Şâfi'î ve Hanbelî mezheblerinde, kemikleri atılmaz, kırılmaz. Oynak yerlerinden ayrılıp toplanır. Bir temiz, beyâz bez içinde gömülür. Hanefî ve Mâlikî mezheblerinde kemikleri kırılabilir.

Akîka, çocukları belâlardan, hastalıklardan korur.

DAHİLEK YÂ RESÛLALLAH

Gönül hûn oldu şevkinden boyandım yâ Resûlallah.
Nasıl bilmem bu nîrâna dayandım yâ Resûlallah.
Ezel bezminde bir dinmez figândım yâ Resûlallah.
Cemâlinle ferahnâk et ki yandım yâ Resûlallah.

Yanar kalbe devâsın sen bulunmaz bir şifâsın sen.
Muazzam bir sehâsın sen dilersen rûnümâsın sen.
Habîb-i Kibriyâsın sen Muhammed Mustafâsın sen.
Cemâlinle ferahnâk et ki yandım yâ Resûlallah.

Gül açmaz çağlayan akmaz İlâhî nûrun olmazsa,
Söner âlem nefes kalmaz felek manzûrun olmazsa,
Firâk ağlar visâl ağlar ezel mesrûrun olmazsa,
Cemâlinle ferahnâk et ki yandım yâ Resûlallah.

Erir canlar o gülbûy-ı revânbahşın hevâsından,
Güneş titrer yanar dîdârının bak ihtirâsından,
Perîşân bir niyâz inler hayâtın müntehâsından,
Cemâlinle ferahnâk et ki yandım yâ Resûlallah.

Susuz kalsam yanar çöllerde can versem elem duymam.
Yanardağlar yanar bağrımda ummânlarda nem duymam.
Alevler yağsa göklerden ve ben masseylesem duymam.
Cemâlinle ferahnâk et ki yandım yâ Resûlallah.

Ne devlettir yumup aşkınla göz râhında cân vermek,
Nasîb olmaz mı Sultânım Haremgâhında cân vermek,
Sönerken gözlerim âsân olur âhında cân vermek,
Cemâlinle ferahnâk et ki yandım yâ Resûlallah.

Boyun büktüm perîşânım bu derdin sende tedbîri,
Lebim kavruldu aşkından döner pâyinde tezkîri,
Ne dem gönlüm murâd eylerse taltîf eyle kıtmîri,
Cemâlinle ferahnâk et ki yandım yâ Resûlallah.

Yaman Dede

ÂHİRET HAYATI

Âhiret hayatı ölümle başlar

Ölmek, yok olmak değildir. Varlığı bozmıyan bir işdir. Mevt, rûhun bedene olan bağlılığının sona ermesidir. Rûhun, bedenden ayrılmasıdır. Mevt, insanın bir hâlden başka bir hâle dönmesidir. Bir evden, bir eve göç etmekdir. Ömer bin Abdül'azîz "rahmetullahi aleyh" buyurdu ki, (Sizler, ancak ebediyyet, sonsuzluk için yaratıldınız! Lâkin bir evden, bir eve göç edersiniz!) Mevt, mü'mine hediyyedir, ni'metdir. Günâhı olanlara musîbetdir. Fakîrlere râhat, zenginlere azâbdır. Akıl, Allahü teâlânın hediyyesidir. İnsan, ölümü istemez. Hâlbuki mevt, fitneden hayırlıdır. İnsan yaşamağı sever. Hâlbuki mevt, ona hayırlıdır. Sâlih olan mü'min, mevt ile, dünyânın eziyyet ve yorgunluğundan kurtulur.

Mü'minin rûhunun bedenden ayrılması, esîrin hapisten kurtulması gibidir. Mü'min öldükden sonra, bu dünyâya geri gelmek istemez. Yalnız şehîdler, dünyâya geri gelip, bir dahâ şehîd olmak ister. Dünyânın iyiliği gitdi. Kederleri kaldı. Bundan dolayı ölüm, her müslüman için hediyyedir. Bir adamın dînini, ancak kabri korur. Mü'minlere yapılacak ikrâmlardan birincisi, ölümdeki sevinçtir. Mü'mini râhatlandıran, ancak Allahü teâlâya kavuşmakdır. Her mü'mine mevt, hayâtından dahâ iyidir. Kâfirlere de mevt fâidelidir.

"Dünyaya, burada kalaca ınız kadar, âhirete de, orada kalaca ınız kadar çalı ınız!"
Hadîs-i şerîf

Müslüman hanımların ölümüne dair

Bir hanım ki, lohusa veyâ hâmile veyâ tâûn yâhud iç ağrısından veyâ bunlardan hiç birisi olmasa, ancak yabancı erkeklere açık saçık görünmese ve kendisinden zevci hoşnud olsa, o hâtuna, ölürken Cennet melekleri gelip, karşısında, saf saf dururlar ve ona izzet ve ikrâm ile selâm verirler ve (**Allahü teâlânın sevgili, şehîd câriyesi gel çık, ne eylersin dünyâ sarayında? Senden Allahü teâlâ râzı oldu ve senin bu hastalığını behâne edip, günâhını bağışladı, sana Cennet ihsân etdi, gel emânetini teslîm et!**) derler. O hâtun, bu mertebeyi görüp, rûhunu vermek istedikde, etrafına bakıp (Benim ile dostluk edenleri, yargılayıp rahmet etsin, sonra teslîm edeyim) dedikde, melekler dahî, ricâsını Cenâb-ı Hakka arz edeler. Bunun üzerine, hitâb-ı izzet gelip, **(İzzetim hakkı için, kulumun cümle duâsını müstecâb kıldım)** buyurulur. Melekler dahî, muştuluk eyleyeler. Sonra, melek-ül-mevt, yüzyirmi rahmet melekleriyle geleler. Yüzlerinin nûru Arşa çıkmış, başları tâclı ve arkalarında, nûrdan hulleler ve ayaklarında altın nâlınlar ve yeşil kanadları bulunur. Ellerinde, Cennet yemişleri, kokuları misk gibi gelip, izzet ve ikrâm ile selâm

verirler ve **(Hallak-ı âlem, sana selâm eyler ve Cennet verip, habîbi Muhammed "aleyhisselâm"a komşu eyler ve hazret-i Âişeye müsâhib eyler)** derler.

Bu îmânlı kadın, bu kelâmları işitip ve gözünün perdesi açılıp, ehl-i îmân hâtunlarını göre ve günâhkâr olup, azâb olunanları göre ve (Onların günâhlarını bağışla Rabbim!) diye, niyâzda buluna. Cenâb-ı izzetden, bir hitâb gele ki, **(Yâ câriyem! Cümle murâdını hâsıl eyledim, ver emânetini, Habîbimin hâtunu ve kızı sana muntazırdırlar.)** Hemen bu hitâbı işitince, canı titreye ve ayakları atıla ve terler döke ve can vermek üzere iken, iki melek gele. Ellerinde ateşden bir çomak, sağ yanında biri, sol yanında biri dura ve şeytân aleyhil-la'ne koşup gele ve gerçi bundan bize fâide yok ammâ, hele bir göreyim deyip eline bir cevâhir çanak içinde buzlu su, bu sûretle gelip, suyu göstere. O melekler, o habîsi görünce, ellerindeki çomaklarla vurarak, elindeki çanağı kırıp, kendisini kovalar. O müslüman hâtun bunu görüp güle. Sonra, o hûrî kızları, ona cevâhir kâse ile kevser şerâbı vereler, içe. Cennet şerâbının lezzetinden canı sıçrayıp kadehe yapışa ve melek-ül-mevt canını o kadehden ala. Melekler, çağırışıp, **(İnnâ lillahi ve innâ ileyhi râci'ûn)** diyeler. Ve canı alıp gökleri seyr etdirip, Cennet'e götüreler ve **oradaki makâmını gösterip, derhâl yine, meyyitin başı ucuna getireler.**

Ne zaman ki, esvâbını çıkaralar ve saçını çözeler, rûhu hemen cesedinin başı ucuna gelip, der ki: (Ey yıkayıcı! Âheste âheste tut! Zîrâ, Azrâîl pençesinden can yarası yemişdir. Ve tenim gâyet zahmet çekmişdir ve sarsılmışdır.) Teneşire geldikde, yine gelip diye ki: **(Suyu çok sıcak etme! Tenim pek zayıfdır. Tez beni elinizden halâs eyleyin ki, râhat olayım.)** Yıkayıp kefene sarılınca, bir mikdâr dura, yine çağıra ve diye ki: **(Bu cihânı son görüşümdür. Hısım ve akrabâlarımı göreyim ve onlar da beni görsünler ve ibret alsınlar. Onlar da yakında benim gibi öleceklerinden, ardımdan feryâd etmesinler. Beni unutmayıp, Kur'ân-ı kerîm okuyarak, dâimâ ansınlar. Benim mîrâsım için, aralarında çekişmesinler. Tâ ki, kabirde azâb görmiyeyim. Cum'alarda ve bayramlarda da beni hâtırlasınlar.)**

Sonra, musallâ üzerine konuldukda, can yine çağırarak, (**Râhat kalın, ey benim oğlum ve kızım, anam ve babam! Bunun gibi firâk günü yokdur. Hasretlik, görüşmemiz kıyâmete kaldı. Elvedâ olsun sizlere, ey ardımca göz yaşı dökenler!)** der.

Namâzı kılınıp, omuza alındıkda, yine çağıra ve diye ki, **(Beni yavaş yavaş götürün! Eğer kasdınız sevâb ise, bana zahmet vermeyin! Sizden Allahü teâlâya hoşnudluk götüreyim!)**

Kabir kenârına konuldukda, yine çağırır ve der ki: (**Görün benim hâlimi de, ibret alın! Şimdi beni, karanlık yere koyup gidersiniz. Ben amelimle kalırım. Bu demleri görüp, vefâsız, yalancı dünyânın mekrine aldanmayınız!)**

Kabrine koydukları zaman, can, başının ucuna gelir. Zinhâr, bir meyyiti, telkînsiz bırakmayalar. [Definden sonra sâlih bir kimsenin (**Telkîn**) vermesi sünnetdir. Vehhâbîler, telkîn vermenin sünnet olduğuna inanmıyorlar. Bid'atdır diyorlar. Ölü işitmez, duyamaz, diyorlar. Ehl-i sünnet âlimleri "rahime-hümullahü teâlâ" çeşidli kitâblar yazarak telkîn vermenin sünnet olduğunu isbât etdiler.] Allahü teâlânın emriyle, meyyit, kabirde uykudan uyanır gibi, uyana ve göre ki, bir karanlık yerdedir. Hizmetçisine ve câriyesine veyâ kendisine dâimâ yardımda bulunan kimseye ses-

lenip, **(Bana mum getirin!)** der. Asla ses ve sadâ gelmez. Kabir yarılıp, iki süâl meleği **[Münker ve Nekîr]** zuhûr eder. Bunların ağızlarından yalın ateşler ve burunlarından, siyâh dumanlar çıkmakda ola. Bu hâlde, ona yakın gelip diyeler: **(Men rabbüke ve mâ dînüke ve men nebiyyüke)**, yâni **Rabbin kimdir ve dînin hangi dindir ve Peygamberin kimdir?** Bunlara doğru cevâb verirse, o melekler, onu Hak teâlânın, ona rahmetiyle tebşîr edip, müjdeleyip giderler. Hemen o ânda kabrin sağ tarafından bir pencere açılır ve bir ay yüzlü kişi çıkıp, yanına gelir. Bu îmânlı hâtun ona bakıp şâd olur. **(Sen kimsin?)** diye süâl eder. **(Ben senin, dünyâda, sabrından ve şükründen yaratıldım. Kıyâmete değin, sana yoldaş olurum)** diye cevâb verir.

“ nsanlar uykudadır, ölünce uyanırlar.”
Hadîs-i şerîf

Kâfirlerin ölümüne dair

Bir kâfir, bir mürted, islâmiyyeti beğenmiyen, Kur'ân-ı kerîme çöl kanûnu diyen, insanların en üstünü, en şereflisi, Peygamberlerin efendisi Muhammed “aleyhisselâm”a (hâşâ) deve çobanı diyecek kadar ilim ve ahlâk yoksunu olan, beşeriyyete huzûr, saâdet sağlayıcı, ilim, ahlâk, temizlik, sıhhat, adâlet kaynağı, medeniyyete ışık saçan islâmiyyeti, rûhsuz, bir leş kutusu olan habîs kafası ile bağdaşdıramıyarak, dinlere lüzûm yokdur diyecek kadar aşağılaşan, yularını nefsinin eline kapdırmış bir ahmak öleceği zaman, gözünden perde kaldırılır. Cennet kendisine gösterilir. Güzel bir melek ona: (**Ey kâfir! Müslümanlara gerici, şehvetleri peşinde koşanlara, ahlâk prensiblerini çiğneyenlere, aydın, ilerici diyen alçak! Yanlış yolda idin. Hak olan islâm dînini beğenmezdin. Muhammed “aleyhisselâmın Allahü teâlâdan getirdiği bilgilere inanan, saygı gösteren bu Cennet'e gidecekdir)** der. Cennet'teki ni'metleri görür. Cennet hûrîleri de: (Îmân edenler, Allahü teâlânın azâbından kurtulurlar) derler. Birâz sonra şeytân, bir papas şeklinde görünür. **(Ey filân oğlu filân! O gelenler yalan söyledi. O gördüğün ni'metler hep senin olacakdır)** der. Sonra Cehennem gösterilir. Ateşden dağları, katırlar gibi akrepleri, çıyanları vardır. Hadîs-i şerîflerde bildirilen azâbları görür. Cehennem'deki Zebânî denilen azâb melekleri, ateşden çomakla vururlar. Ağızlarından alevler çıkar. Boyları minâre gibi, dişleri öküz boynuzu gibidir. Gök gürültüsü gibi seslenirler. Kâfir bunların sesinden titreyip, yüzünü şeytâna çevirir. Şeytân korkusundan dayanamayıp, kaçar. Melekler yakalayıp şeytânı yere vururlar. Bu kâfire gelip: (**Ey islâm düşmanı! Dünyâda Resûlullah'a “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” inanmadın. Şimdi de meleklere inanmadın, mel'ûn şeytâna yine aldandın)** derler. den zincirler takıp, ayaklarını başından aşırıp, sağ elini sol böğrüne, sol elini sağına sokup, arkadan çıka-

rırlar. Âyet-i kerîme, bu hâli haber vermekdedir.[626] Bağırır, dünyâdaki yaltakcılarını çağırır. Zebânîler cevâb verip: **(Ey kâfir, ey müslümanlarla alay eden ahmak! Yalvarmak zamanı geçdi. Artık îmân kabûl olmaz, duâ kabûl olmaz. Küfrünün cezâsını çekmek zamanı geldi)** derler. Dilini ensesinden çekerler. Gözlerini çıkarırlar. Türlü türlü çok acı azâblar yaparak, habîs rûhunu alır, Cehennem'e atarlar.

Allahü teâlâ, Muhammed "aleyhisselâm"ın dîninde ve yüce Peygamberin dînini doğru olarak bizlere ulaşdıran Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarında yazılı itikâdda olarak can vermemizi nasîb eylesin! Âmîn.

Mü'minlerin günâhlı ve günâhsız hepsine, kabir süâli vardır. Yalnız günâhları afv edilmiyenlerine ve cümle kâfirlere kabir azâbı da vardır. Müslümanlar arasında lâf taşıyanlara ve helâda üzerine bevl sıçratanlara kabirde azâb olacakdır. [Kabir azâbı yalnız rûha değil, hem rûha ve hem de cesede olacakdır. Aklın ermediği şeyleri akıl ile çözmeğe kalkışmamalıdır.]

Şâyed o kimse îmânsız ölmüşse, şiddetli azâblarla mahşer gününe kadar [sonra da, Cehennem'de ebedî] azâb görür.

Hakîkî değerini, anlatmaktan âciziz.
Bu yönüyle övmekten, yeğdir sükût etmemiz.

Peygamber efendimiz, güneş gibidir bilin,
Ondan ziyâ bulmakta nücûm-ı resûllerin.

Allah O´nu ahlâkta, tezyîn edip yarattı.
Güzel huy, güler yüzle, bezemiştir zâtını.

Latîf yaratılmıştır gül ve çiçek misâli,
Parlak ve şereflidir, ayın on dördü gibi.

Himmetli ve gayretli o Nebî zaman kadar,
O´nun cömertliğinde, damladır okyanuslar.

Mübârek bedenini, kucaklayan toprağın,
Kokusu misk-ü anber gibi hoştur, inanın.

Ne mutlu o toprağı, koklayıp öpenlere,
O mübârek kokuyu sîneye çekenlere.

Arab olan olmayan, bilcümle insanların.
Efendisidir hem de, yüzü suyudur cihânın.

Kötülüğü yasaklar, emreder iyiliği,
Bir ilâhî emirdir, emir ve nehiyleri.

Kaside-i bürde

---

626 Mü'min: 40/71-72.

MEYYİTE YAPILACAK DÎNÎ VAZÎFELER

"Ölmeden evvel ölünüz. Hesâba çekilmeden önce kendinizi hesâba çekiniz!"
Hadîs-i şerîf

Ölüm alâmetleri görülünce yapılacak şeyler

Ölümün yaklaşdığına alâmet, ayakların gevşeyip uzaması, burnun kıvrılması, şakakların çukurlaşmasıdır. Böyle bir hasta, sağ yanı üzere yatırılıp, yüzü kıbleye çevrilir. Böyle yatırmak sünnetdir. Ayakları kıbleye doğru, sırt üstü yatırmak da câizdir. Şimdi böyle yapılmakdadır. Fakat, baş altına birşey koymalıdır. Böylece yüzü kıbleye karşı olur. Bunlar güc olursa, kolayına gelecek şekilde yatırmak da câiz olur.

Kelime-i tevhîd telkîn ederken **(Muhammedün resûlullah)** da söylemek iyi olur.

Ölüm alâmeti, sertleşme, soğumak ve kokmakdır. Bu alâmetlerden önce de ölüm anlaşılınca [soluğun kesilmesi, ağzına tutulan aynanın buğulanmaması ile, kalbin durduğu, nabz ile anlaşılır.]

Vefât edince yapılacak şeyler

Gözlerini kapamak ve çenesini bağlamak sünnetdir. Çenesi, geniş bez ile başı üstüne bağlanır. Gözlerini kaparken **(Bismillah ve alâ millet-i resûlillah)** demek ve duâsını okumak sünnetdir. Soğumadan önce, el parmaklarını, dirseklerini, dizlerini açıp kapayıp, kollarını ve bacaklarını düz bırakmak sünnetdir. Böylece, yıkaması ve kefene sarması kolay olur.

Soğumadan önce, elbisesi çıkarılıp, geniş, hafîf bir çarşaf ile örtülür. Çarşafın bir ucu başının altına, diğer ucu ayakları altına sokulur. Karnı üzerine, çarşafın üstüne veyâ altına, birşey [bıçak veyâ başka demir] konup, şişmesi önlenir. Yüz gramdan çok olması uygundur.

Yıkamak, kefenlemek, cenâze namâzı kılmak ve gömmek f**arz-ı kifâyedir.** Yâni, lüzûmu kadar kimse tarafından yapılınca, başkalarına farz olmaz. Çocuğun yıkaması da câizdir. Kadın bulunmadığı zaman, kadını erkek yıkayamaz. Fakat, cenâze başdan ayağa örtülü olarak, akrabâsı, akrabâ yoksa, başkası, eline bez sararak, elini örtü altına sokup, teyemmüm yapdırır. Çünkü, ölünün avreti, dirinin avreti gibidir. Bakması harâm olan yere dokunmak da, harâmdır. Dahâ iyisi, çocuğa öğretilip, yıkatılır.

Hanefî mezhebinde, kadını, efendisi yıkayamaz ve dokunamaz. Çünkü, kadın ölünce, nikâh hemen bozulur. Bakması, câizdir. Kadını, zevci yıkaması, diğer üç mezhebde câizdir. Kadının, zevcini yıkaması, Hanefîde de câizdir. Çünkü, zevcin vefâtından sonra,

nikâh, iddet bitinceye kadar [dört ay on gün] devâm eder. Kadını erkek, erkeği kadın yıkayamaz. Eline bez sarıp teyemmüm yapar. Teyemmüm yapan erkek, yabancı kadının kollarına bakamaz. Akrabâsı ise, eline bez sarmak istemez. Çünkü, mahrem olan akrabâsının kollarına ve yüzüne bakması ve dokunması câizdir.

İnsanın yalnız başı veyâ bedenin yarısı ele geçerse, yıkanmaz ve namâzı kılınmaz. Öylece gömülür. Bedenin yarıdan fazlası, başı olmasa bile veyâ bedenin yarısı ve başı bulunursa, yıkanır ve namâzı kılınır.

Ölü yıkayacak kimsenin, önce gusl abdesti alması müstehâbdır. Cünübün ve özürlü kadının yıkaması mekrûhdur. Cenâze yıkanmış su, (Mâ-i müsta'mel) olur. Necs, pis olur. Bunun için, yıkayanların üstüne sıçramaması, peştemâl sarınmaları lâzımdır. Cenâze, yıkandıkdan sonra temiz olur.

Yıkama yerine, yıkayandan ve yardımcıdan başkası girmez. Yıkayanlar, emîn kimse olmalıdır. Cenâzede gördüğü saâdet alâmetlerini söyler, şekâvet alâmetlerini söylemez. Meyyitin aybını açığa çıkarmaz. Velî içeri girebilir.

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" efendimizi, Abbâsın oğlu Fadl ile Alî "radıyallahü anhüm" yıkadı. Üsâme "radıyallahü anh" su döküyordu. Abbâs "radıyallahü anh" girip çıkıyordu.

Cânlıya eziyyet veren şey, ölüye de verir. Bunun için, çok soğuk ve çok sıcak su ile yıkanmaz. [Kokmaması için buzhâneye de konmaz. Kokmaması için, çabuk gömmeli, yolcu gelecek diye bekletmemelidir.] Zemzem suyu ile yıkamak câiz değildir.

Ölünün yıkanması

Serîr, yâni teneşîr etrafında, önce **(Behûr)** yakılıp üç defa dolaşdırılır, tütsülenir. Beş defa da olur. Behûr bir otdur. Buna öd ağacı talaşları ve günnük denilen ağacın zamkı da karışdırılıp, bir kapdaki ateşe koyup, teneşir, çıkan dumanlara tutulur.

Serîr, göbeğe kadar yüksek ve az eğik olmalıdır. Sedir ağacı yaprağı veyâ çevgen, yâni sabun otu ile kaynatılıp ılıtılmış veyâ kâfûr (Camphre) denilen beyâz, kokulu şey konmuş su hazırlanır. Su, pek sıcak olmamalı, tuzlu olmalıdır. Serin ve tuzlu su, çürümeği gecikdirir.

Meyyiti yıkarken niyyet etmek sünnetdir. Niyyetsiz, temiz olur ise de, farz sâkıt olmaz.

Cenâze, örtülü olarak, tütsülenmiş serîr üzerine, sırt üstü veyâ kolay olan şekilde yatırılır. Göbek ile diz arası örtülü olarak yıkanır. Çünkü, kadının kadınlar için avret yeri, erkeğin erkekler için olan avret yeri gibidir. Serîr üzerinde kıbleye karşı yatırmak sünnetdir.

Meyyit, çocuk da olsa, önce abdest aldırılır. Fakat, ağzına, burnuna su verilmeyip, bez ile temizlenir. Ağzına su kaçarsa çabuk çürümesine sebeb olur. Önce yüzü yıkanır. Sonra kolları yıkanıp, başı, kulakları ve ensesi mesh edilir ve ayakları yıkanır.

Başı ve sakalı, hatmi veyâ sabun ile yıkanır. Sonra sol yanına çevrilip, sağ yanına su dökülerek yıkanır. Su, teneşir tahtasına değen yerlerine kadar akıtılmalıdır. Böyle üç defa su dökülerek yıkanır. Sonra, aynı şekilde, sağ yanına yatırılıp, sol tarafına, omuzdan ayağa kadar üç defa su dökülerek yıkanır. Sonra oturtulup, karnı hafîfce basdırılır. Birşey çıkarsa, yıkanır [yâni su döküp giderilir]. Sonra sol yanına yatırıp, sağ yanı tekrar yıkanır [yâni omuzdan ayağa kadar su dökülür]. Böylece sünnete uygun,

yâni üç kerre yıkanmış olur.

Yıkandıkdan sonra, abdesti bozan şeyler çıkarsa, tekrâr yıkanmaz ve abdest aldırılmaz.

Saçları dökülürse kefeni içine konur. Dirinin de tırnağı, saçları ve dişlerini defn etmek sünnetdir.

Yıkandıkdan sonra, teneşir üzerinde, bez ile kurulanır. Saçları ve sakalı arasına, hanût denilen kokulu şeylerin karışımı veyâ kâfûrî konur. Safran koymak mekrûhdur. Secde etdiği uzuvlarına [alnına, burnuna, dizlerine, el, ayak parmaklarına], kâfûrî serpilmiş pamuk konur.

Ağzı, burnu, kulağı deliğine, gözlere pamuk koymak câizdir.

Suda boğulan da, üç kerre yıkanır veyâ yıkamak niyyeti ile, suda üç kerre hareket etdirilir. Yağmurda ıslanan da yıkanır.

"Mezârdaki ölü, denizde bo ulmak üzere olan kimse gibidir, babasından, anasından, karde inden ve arkada larından gelecek bir duâyı hep beklemektedir."
Hadîs-i şerîf

Erkeğin kefenlenmesi

Erkeğin kefeni üç parça olmak sünnetdir. İstanbulda kefen için, erkeklere yedi metre, kadınlara sekiz metre patiska almak âdetdir. Eni 130-140 santimetredir.

1- İzâr: Başdan ayağa kadardır. Genişliği bir metreden fazladır.

2- Kamîs [entâri gibi uzun gömlek]**:** Bunun uzunluğu omuzlardan ayaklara kadar olan uzunluğun iki katıdır. Bu uzunluk, ortadan ikiye katlanıp, kat yerinden, baş geçecek kadar, düz kesilir. Kol ve etek yerleri kesilmez.

3- Lifâfe: Başdan ve ayaklardan aşırı uzunlukda olup, dahâ genişdir. Baş üstünden ve ayak altından uçları büzülüp, bezle bağlanacakdır.

Kefenin üçden fazla olmasına, İmâm-ı Rabbânî hazretleri bid'at olur buyurmakdadır. Kefenleri tabuta koymadan, herbirini ayrıca tütsülemek iyidir.

Sâlihlerin, Velîlerin çamaşırından, elbisesinden kefen yapmak veyâ kefen içine, yüzüne, göğsüne koymak fâidelidir.

Tabutun içine, önce lifâfe serilir. Sonra üzerine izâr yayılır. Kamîs de, tabutun içine konur. Sonra, tabutun etrafında üç veyâ beş kerre behûr dolaşdırılır. Kefenlerin her üçü üzerine de hanût serpilir.

Meyyit kurulandıkdan sonra, kamîs tabutdan alınarak, başından geçirilip, yarısı önünden, yarısı arkasından, ayaklarına kadar uzatılır. Tabutun içine, izârın üstüne Besmele ile yatırılır. İzârın önce sol tarafı, sonra sağ tarafı, meyyit üzerine kapatılır. Lifâfe de böyle kapatılır. Yâni sağ kenârları sol kenârlarının üstüne kapatılır.

Kadının kefenlenmesi

Kadının kefeni beş parça olmak sünnetdir: K**amîs, izâr, lifâfe, himâr** ve **göğüs bezi.** Himâr, baş örtüsü olup, yetmişbeş santim kadar uzundur. Uçları yüze sarkıkdır, başa sarılmaz. Göğüs bezi, omuzdan dize kadardır.

Tabutun içine, önce lifâfe serilir. Sonra üzerine izâr yayılır. Kamîs de, tabutun içine konur. izârdan önce veyâ sonra göğüs bezi serilir. Kadınların kamîsi kapandıkdan sonra, saçları ikiye bölünüp, iki yandan göğsü üzerine, kamîs üstüne konur. Saçları üstüne hımâr konup, üzerine izâr kapatılır. İzârdan önce veyâ sonra göğüs bezi sarılır. Sonra lifâfe kapatılır. Lifâfenin baş ve ayak uçları ve ortası [yâni mide hizâsından] bir bezle sararak bağlanır.

Büyük oğlan, adam gibi kefenlenir. Büyük kız, kadın gibi kefenlenir. Küçük oğlan bir, küçük kız, iki parça kefene sarılır. Ölü doğan çocuk, düşük ve insan uzvu [meselâ kolu] kefenlenmez, bir beze sarılıp gömülür.

Tabutun, çivisiz, tahtadan geçme olması lâzımdır.

Kısa bir duâ ve hak helâl edildikden sonra, musallâya götürülüp namâzı kılınır.

Kabir ziyareti ve Kur'ân-ı kerîm okumak

(Şir'at-ül-islâm) sonunda diyor ki, Kabir ziyâreti sünnetdir. [Haftada bir, hiç olmazsa, bayramlarda ziyâret edilir. Perşembe veyâ Cum'a veyâ Cumartesi günü ziyâret dahâ sevâbdır.] Ziyâret eden, meyyitin çürüdüğünü düşünerek ibret alır. Osmân "radıyallahü anh" kabir yanından geçerken çok ağlar, sakalları ıslanırdı. Meyyit de, edilen duâdan faydalanır. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" akrabâsının ve Eshâbının "radıyallahü teâlâ anhüm" kabirlerini ziyâret ederdi. Selâm ve duâdan sonra, kıbleye arka verip kabre karşı oturulur. Kabre elini yüzünü sürmek, toprağı öpmek hıristiyanların âdetidir. Yalnız ana-babanın kabir toprağını öpmek câizdir. Hadîs-i şerîflerde buyuruldu ki;

"Bir kimse, tanıdığının kabrine gidip selâm verince, onu tanır ve selâmına cevâb verir."

"Bir mü'minin kabrini ziyâret edip, Allahümme innî eselü-ke bi-hakkı Muhammedin ve âli Muhammedin en lâ-tü'azzibe hâzelmeyyit deyince, meyyitin azâbı ref' olunur."

"Ana-babasının veyâ bunlardan birinin kabrini her Cum'a ziyâret eden bir kimse afv olunur."

Büyük zâtların kabrini ziyâret için uzak memleketlere gitmemek, başka bir işi için gidilince ziyâret etmek iyi olur. Yalnız, Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" efendimizi ziyârete gitmek sevâbdır. Peygamberleri "aleyhimüsselâm" ve Evliyâyı "aleyhimürrahme" ziyâret eden bunların mübârek rûhlarından istifâde eder. Bunlara olan sevgisi, bağlılığı kadar, kalbi temizlenir. Türbelerde günâh işliyen olursa, meselâ açık kadınlar da gelirse, ziyâreti terk etmemeli, bunlara mâni olamazsa, kalbi nefret etmelidir. Nitekim kadın bulunan, şarkı, ilâhi, nutuk söylenen mü'minin cenâzesine gitmek lâzımdır.

(**Cilâ-ül-kulûb)**da diyor ki: Kabristâna gelen bir kimse, ayakda, **(Esselâmü aleyküm, yâ Ehle dâr-il kavm-ilmü'minîn! İnnâ inşâallahü an karîbin biküm lâhikûn)** der. Sonra, **Besmele** ile **onbir İhlâs** ve **bir Fâtiha** okur. Sonra, **(Allahüm-**

me rabbel-ecsâdilbâliyeh, vel-ızâmin nahire-tilletî harecet mineddünyâ ve hiye bike mü'minetün, edhıl aleyhâ revhan min indike ve selâmen minnî) duâsını okumalıdır. Kabrin yanına gelince, meyyitin sağ [kabrin kıble] ve ayak tarafından yaklaşır. Selâm verir. Ayakda veyâ çömelip veyâ oturup, **Bekara sûresinin başını** ve **sonunu, Yâsîn-i şerîf sûresini, Tebâreke, Tekâsür, İhlâs-ı şerîf** ve **Fâtiha** sûrelerini okuyup, meyyite hediyye eder.

(Kitâb-ül-fıkh alel-mezâhib-il-erbe'a)da diyor ki, (Ölüden ibret almak ve âhireti düşünmek için kabir ziyâret etmek, erkeklere sünnetdir. Yakın ve uzak her kabir ziyâret edilir. Hele Sâlihleri, Velîleri "rahime-hümullahü teâlâ" ziyâret için uzak yere gitmek sünnetdir. Resûlullah'ın "sallallahü aleyhi ve sellem" mübârek kabrini ziyâret etmek, ibâdetlerin en kıymetlilerindendir. Yaşlı kadınların da örtülü ziyâret etmeleri câizdir. Ziyâret ederken, kabir etrafında tavâf etmek, taşı, toprağı öpmek, ölüden yapamıyacağı bir şey istemek câiz değildir.) **Evliyâdan "rahime-hümullahü teâlâ" şefâ'at etmeleri, kendisine duâ etmeleri ve Allahü teâlânın vermesine vesîle olmaları istenir.**

"Ana-babasının veyâ bunlardan birinin kabrini her Cum'a ziyâret eden bir kimse af olunur."
Hadîs-i şerîf

O Server, Rabbimizin öyle bir kuludur ki,
Her tehlike ânında, umulur şefâati.

O öyle bir Resûl ki, Allah'a ibâdete
Çağırır insanları, O'na uyun elbette

Hiç kopmayan, sağlam bir ipe yapışmış gibi
Emniyette hisseder, râhat bulur kendin

İlâhî izin ver de âl-ü eshâbına da
Onlara tâbi olan ehl-i takvâlara da

Rahmet bulutlarının akması dâim olsun
Halîm ve kerîm kullar, rahmetine kavuşsun

Yâ Rab, sabâ rüzgârı esip esip durdukça
Ban ağacı dalları sabâyla sallandıkça

Kervanbaşı o tatlı tatlı nağmeleriyle
Develerini aşka getirdiği müddetçe

Fahr-i kâinât ile hem âl-ü eshâbına
Gönder rahmet bulutu, tâbi olanlarına

Kaside-i bürde

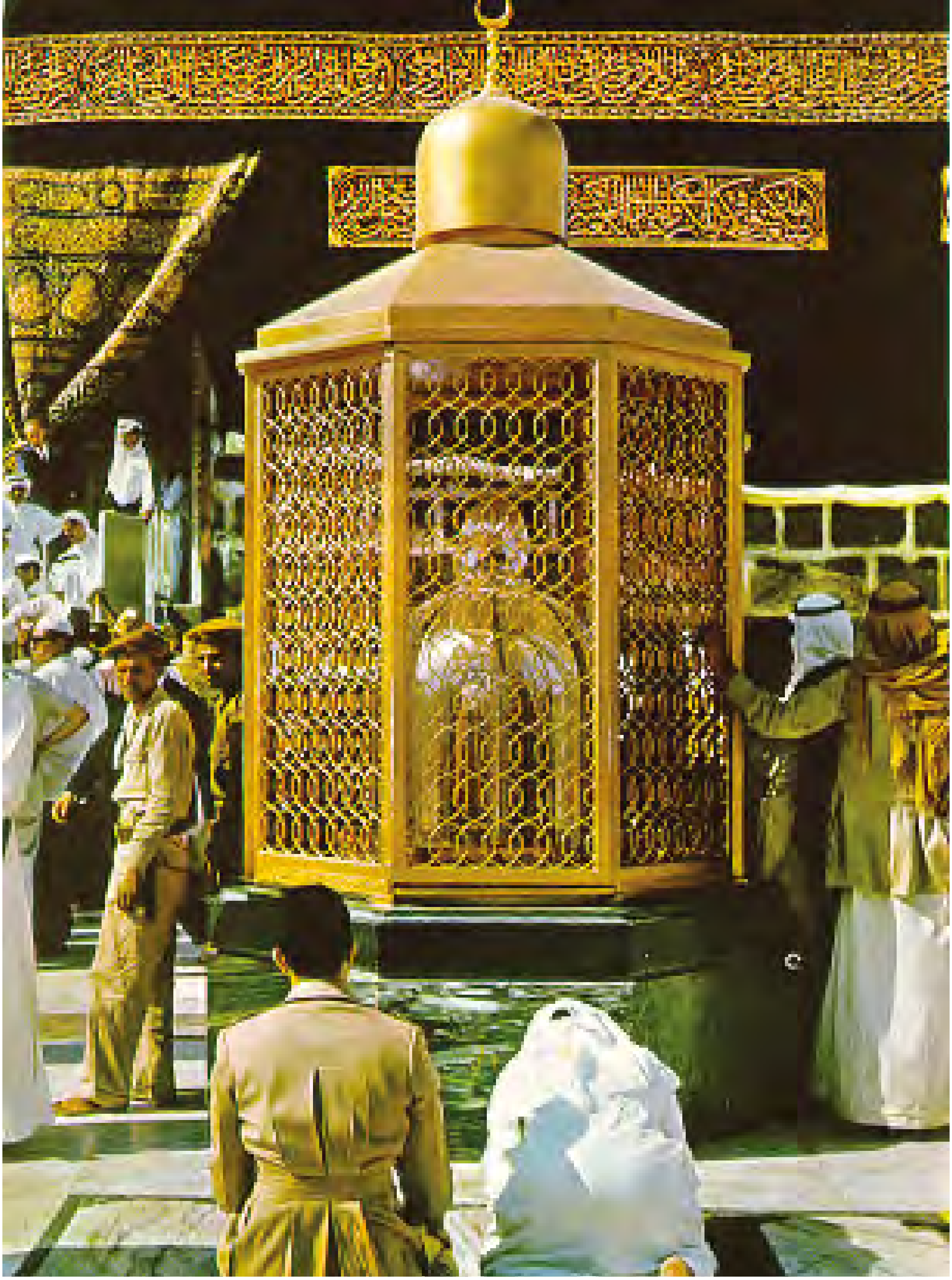

Makâm-ı İbrâhim

İbrâhim aleyhisselâmın Kâbe binasını yaparken iskele ve binek taşı olarak kullandığı ve dâvet vazifesini ifâ ettiği mübârek ayak izinin bulunduğu kaya.

Bu kaya, İbrâhim aleyhisselâmın bir mucizesi olarak asansör gibi istediği yüksekliğe çıkıp aşağı inerek binanın yapılmasına yardımcı olmuştur.

Bu mübârek kayanın bulunduğu maksûre de Suudi Faysal döneminde ortadan kaldırılıp yıkılmış ve yerine hâlen mevcut altıgen şeklinde camekânlı muhafaza konulmuş ve üzeri tamamen açılmıştır.

KÜFÜR BAHSİ

Kötülüklerin en kötüsü, Allahü teâlâya inanmamak, ateist olmakdır. İnanılması lâzım olan şeye inanmamak küfür olur. Muhammed aleyhisselâma inanmamak küfür olur. Muhammed aleyhisselâmın, Allahü teâlâ katından getirip bildirdiği şeylerin hepsine kalb ile inanıp, dil ile de ikrâr etmeğe, söylemeğe, **îmân** denir. Söylemeğe mâni bulunduğu zaman, söylememek afv olur. Îmân hâsıl olmak için, islâmiyyetin küfür alâmeti dediği şeyleri söylemekden ve kullanmakdan sakınmak da lâzımdır. İslâmiyyetin ahkâmından, yâni islâmiyyetin emir ve yasaklarından birini hafîf görmek, Kur'ân-ı kerîm ile, melek ile, Peygamberlerden biri ile "aleyhimüssalevâtü vetteslîmât" alay etmek, küfür alâmetlerindendir. İnkâr etmek, yâni işitdikden sonra inanmamak, tasdîk etmemek demekdir. Şübhe etmek de inkâr olur. İslâmiyyetin îmânsızlık alâmeti dediği sözleri söyliyen ve işleri yapan, kalbinde tasdîk olsa da ve inandığını söylese de kâfir olur. İslâmiyyetin tahkîrini emretdiği şeyi tazîm, tazîmini emretdiği şeyi tahkîr küfürdür.

"Allahü teâlâ kendisine irk ko anları, yâni kâfirleri affetmez ve irkden yâni küfürden ba ka olan günâhları affeder."
Nisâ: 116

Küfre sebep olan şeylerden bâzıları

1- Allahü teâlâ, Arşdan veyâ gökden bize bakıyor demek küfürdür. Zira, Allahü teâlâ mekandan münezzehtir. O'nun için yerde gökte, aşağıda yukarıda, sağda solda denilemez. 2- Sen bana zulüm etdiğin gibi, Allahü teâlâ da sana zulüm ediyor demek küfürdür. Allahü teâlâ zalim değildir. Kullarına zulmetmez. Zulüm kelimesi Allahü teâlâ için söylenmez. 3- Filân müslüman benim gözümde yahudi gibidir demek küfürdür. 4- Yalan bir söze, Allahü teâlâ biliyor ki doğrudur demek küfürdür. 5- Melekleri küçültücü şeyler söylemek küfürdür. 6- Kur'ân-ı kerîmi, hattâ bir harfini küçültücü söz söylemek, bir harfine inanmamak küfürdür. 7- Çalgı çalarak Kur'ân-ı kerîm okumak, ilâhi söylemek, ezân, mevlid okumak küfürdür. 8- Peygamberleri küçültücü şeyler söylemek küfürdür. 9- Çok iyilik yapan birisi için, Peygamberden dahâ iyidir demek küfür olur. 10- Birisi, Peygamber olduğunu söylese, buna inananlar da kâfir olur. 11- Âhiretde olacak şeylerle alay etmek küfür olur. 12- Kabirdeki ve kıyâmetdeki azâblara [akla, fenne uygun değildir diyerek] inanmamak küfürdür. 13- Cennet'te Allahü teâlâyı görmeğe inanmamak küfür olur. 14- Meşhûr sünnetlerden birini beğenmemek küfürdür. 15- İslâm bilgilerine inanmamak, bunları ve din âlimlerini aşağılamak da küfür olur. 16- Kâfir olmağı isteyen kimse, buna niyyet etdiği anda kâfir olur. 17- Küfre sebeb olduğunu bilerek ve arzûsu ile küfür kelimelerini söyliyen

kâfir olur. Bilmiyerek söyliyorsa, âlimlerin çoğuna göre yine kâfir olur. 18- Beline, zünnâr denilen papaz kuşağını bağlamak ve küfre mahsûs birşey giymek küfür olur. Tüccârın dâr-ülharbde de kullanması küfür olur. Bunları mizâh için, başkalarını güldürmek için, şaka için kullanmak da küfre sebeb olur. 19- Bir müslümanı kötülemek için kâfir demek küfür olmaz. Kâfir olmasını istiyerek söylemek küfür olur. 20- Çocuk iken nikâh edilmiş kız, âkıl ve bâliğ olduğu zaman, îmânı, islâmı bilmese, sorulunca anlatamasa, bunlara inanmasa zevcinden boş olur, kendisi mürted olur. Erkek de böyledir. 21- Bir kimseyi haksız olarak döven veyâ öldüren zâlime, iyi yapdın, bunu hak etmişdi demek küfür olur. 22- Vazîfe olduğuna inanmıyarak, hafîf görerek namâz kılmamak, oruc tutmamak, zekât vermemek, küfür olur. 23- Allahın rahmetinden ümmîdini kesmek küfür olur. 24- Leş, domuz, şerâb gibi, kendileri harâm olan şeylere (harâm-ı li aynihî) denir. Bunlara helâl demek küfür olur. 25- Harâm oldukları, kesin olarak bilinen bütün günâhlara helâl demek de, küfür olur. 26- Ezân, câmi, fıkıh kitâbları gibi islâmiyyetin kıymet verdiği şeyleri aşağılamak, küfür olur. 27- Abdestsiz olduğunu bildiği hâlde namâz kılmak küfür olur. 28- Bildiği hâlde, kıbleden başka tarafa namâz kılmak küfür olur. Namâzı kıbleye karşı kılmak lâzım değildir diyen, kâfir olur. 29- Bir kimse bir islâm âlimine sebebsiz buğz etse, söğse, o kimsenin küfründen korkulur. 30- Bir kimse, sevmediği bir kişiye, senin dîdârın [yüzün, çehren] bana can alıcı gibidir, dese, kâfir olur, demişlerdir. Zîrâ can alıcı melek [Azrâîl aleyhisselâm] büyük melekdir. 31- Zinâ, livâta, fâiz, yalan gibi her dinde harâm olan birşey için, helâl olsaydı da, ben dahî işleseydim diye temennî etmek küfürdür. 32- Muhammed aleyhisselâmın âhir zaman Peygamberi olduğunu bilmiyen, kâfir olur. 33- Bir kimse, ipek giyinse, başka birisi bu hâline, mübârek olsun dese, küfründen korkulur. 34- Tefsîr ve fıkıh kitâblarına hakâret eden, bunları beğenmiyen, kötüliyen kimse kâfir olur. 35- Bir kimse, Cebrâîl buzağısı gibi çırılçıplak olmuşsun dese, âfâtdır, melekle alay etmekdir. 36- Bir kimse Peygamber "aleyhissalâtü vesselâm" siyâh idi dese kâfir olur. 37- Bir kimse namâz kılmamak hoş işdir dese, kâfir olur. Bir kimse, bir kişiye, gel namâz kıl dese, o da bana namâz kılmak zor işdir dese, kâfir olur, demişlerdir. 38- Allah baba diyen kâfir olur. 39- Bir kimse, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" yemek yidikden sonra, mübârek parmağını yalardı dese, bir başkası, bu iş terbiyesizlikdir dese, kâfir olur. 40- Kur'ân-ı kerîme kendi aklı ile mânâ veren kâfir olur. 41- Kur'ân-ı kerîm bulunan bantlar ve plâklar, mushâf-ı şerîf gibi kıymetlidirler. Bunlara da saygısızlık yapmak küfür olur. 42- Cin ile tanışan falcılar ve yıldıznâmeye bakıp ve sorulan herşeye cevâb verenlere ve büyücülere gidip, söylediklerine, yapdıklarına inanmak, bâzen doğru çıksa bile, Allahü teâlâdan başkasının herşeyi bildiğine ve her dilediğini yapacağına inanmak olup, küfür olur. [Fen bilgilerine inanmamak böyle değildir.] 43- Sünneti hafîf görerek, ehemmiyyet vermiyerek terk etmek küfür olur. 44- Bir sâhir [büyücü], sihir ile istediğini elbette yapar, sihir muhakkak tesîr eder diyen ve inanan kâfir olur. 45-Müslüman, kendisine kâfir diyene, efendim gibi kabûl gösteren cevâb verirse, o da kâfir olur. 46-Nikâhı harâm olan kadın ile evlenmeğe helâl diyen kâfir olur. 47- Bir kimse, elindeki kat'i harâm olan maldan sadaka verse, sevâb umsa, alan fakîr, harâmdan olduğunu bilerek, verene Allah râzı olsun dese, veren de veyâ başka bir kimse de âmîn dese, hepsi kâfir olur. 48- Allahü teâlâdan başkasına her ne maksad ile olur ise olsun, Yaratıcı demek küfürdür. 49- Abdülkâdir ye-

rine, Abdülkoydur demek, kasd ile olur ise küfrdür. Abdül'azîz yerine Abdülüzeyz, Muhammed yerine Memo, Hasen yerine Hasso, İbrâhîm yerine İbo demek böyledir. Bu isimleri, ayakkabı ve terliklere yazanların ve üzerlerine basanların îmânlarının gitmesinden korkulur. 50- Câhillerin, Evliyâyı yaratıcı sanmalarından korkduğumuz için türbeleri yıkıyoruz sözü küfürdür. 51- Üzerinde yazı, hattâ harf bulunan kâğıdı, örtüyü, seccâdeyi yere koymak [hakâret için sermek veyâ kullanmak] küfür olur. 52- Ebû Bekr-i Sıddîk ile Ömer-ül-Fârûk'un "radıyallahü teâlâ anhüm" hilâfete hakları yok idi demek küfürdür. 53- Başkasının, hele kendi yavrusunun kâfir olmasına sebeb olan kâfir olur. 54- Kur'ân-ı kerîmin radyoda ve ho-parlörde söylenen, okunan tam benzerine de saygısızlık yapmak küfür olur. 55- Sünnet olan bir işi beğenmemek küfürdür. Sünnete ehemmiyyet vermemek küfürdür. 56- Meyyiti toprağa gömmek farz olduğu için, bu farza ehemmiyyet vermiyerek hizmetden kaçanın, ilmi, fenni ileri sürerek, ölüleri gömmek gericilikdir, Buda, berehmen, komünist kâfirleri gibi ölüleri yakmak dahâ iyidir diyenin îmânı gider, mürted olur. 57- Tezveren dede demek çok çirkin ve küfre sebeb olur. 58- Zinâya, livâtaya câiz demek küfürdür. 59- Nass ile [yâni âyet ve hadîs ile] ve icmâ' ile bildirilmiş olan harâma ehemmiyyet vermemek küfürdür. 60- Büyük günâhlara devâm etmek, ısrar etmek, küfre sürükler. Namâza ehemmiyyet vermemek küfürdür. 61- Allahü teâlânın Velîlerinden, ölü veyâ diri birisini, dil veyâ kalb ile inkâr etmek küfürdür. 62- Evliyâya ve ilmi ile âmil olanlara düşmanlık küfürdür. 63- Evliyâda ismet sıfatı vardır demek küfürdür. [İsmet sıfatı yalnız Peygamberlerde bulunur.] 64- Herhangi bir hâdisenin kendi kendine olduğuna inanmak ve hayvanların, tek hücrelilerden, yüksek yapılılara doğru, birbirine ve nihâyet insana döndüğünü söylemek küfürdür. 65- Kâfirlerin ibâdetlerini, ibâdet olarak yapmak, meselâ kiliselerinde çaldıkları org gibi çalgıları ve çanları câmilerde çalmak ve islâmiyyetin kâfirlik alâmeti saydığı şeyleri, zarûret ve cebr olmadan kullanmak küfür olur. 76- Eshâb-ı kirâma sövene mülhid denir. Mülhid kâfir olmakdadır. 67- Resmin, heykelin sâhibinde ve salîbde [haçda] veyâ yıldız, güneş, inek gibi herhangi bir şeyde, ülûhiyyet sıfatı bulunduğuna inanarak, meselâ, istediğini yaratır, her istediğini, yapar, hastaya şifâ verir diyerek tazîm etmek küfür olur. 68- Hazret-i Âişeyi kazf eden [fâhişe diyen] ve babasının sahâbî olduğuna inanmıyan kâfir olur. 69- Îsâ aleyhisselâmın gökden ineceği de zarûrî bilinmekdedir. Buna inanmıyan kâfir olur. 70- Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs şerîfde Cennet ile müjdelenen kimseye kâfir demek, küfürdür. 71- Müslüman kadının, başı, kolları ve bacakları açık olarak sokağa çıkması, erkeklere göstermesi harâmdır, günâhdır. Ehemmiyyet vermezse,

"Yâ Rabbî! Senden, sonu küfür olmayan îmân istiyorum!"
Hadîs-i şerîf

aldırış etmezse, îmânı gider, kâfir olur. 72- Meleklerin ve Cinnin varlığına inanmıyan kâfir olur. 73- Müslümana, (ey kâfir) diyen [veyâ, müslümana mason diyen, komünist diyen], onu kâfir itikâd ederse, kendisi kâfir olur. 74- Peygamberlerin net olarak sayısı bilinmiyor. Herhangi bir sayıyı söylemek, Peygamber olmayanı Peygamber yapmak veyâ Peygamber olanı da Peygamber kabûl etmemek olabilir. Bu ise küfürdür. Çünkü, Peygamberlerden birini kabûl etmemek, hiçbirini kabûl etmemek demekdir. Bu konuda İslâm âlimleri, Peygamberlerin sayısını yüzyirmidörtbinden ziyadedir buyurmuşlardır.

Erkek veyâ kadın, bir müslüman, âlimlerin sözbirliği ile küfre sebeb olacağını bildirdikleri bir sözün veyâ işin küfre sebeb olduğunu bilerek, amden [tehdid edilmeden, istekle] ciddî olarak veyâ hezl, güldürmek için söyler, yaparsa, mânâsını düşünmese dahî îmânı gider. (Mürted) olur. Evvelki ibâdetlerinin sevâbları yok olur. Tevbe ederse, geri gelmezler. Zengin ise tekrar hacca gitmesi lâzım olur. Tevbe etmek için, yalnız Kelime-i şehâdet söylemeleri kâfî değildir. Küfre sebeb olan o şeyden de tevbe etmeleri lâzımdır. [İslâmiyyetden hangi kapıdan çıkmış ise, o kapıdan girmesi lâzımdır.] Bilmemesi özür değil, büyük günâhdır. Çünkü, her müslümanın, bilmesi lâzım olan şeyleri öğrenmesi farzdır. Küfre sebeb olan sözü, hatâ ederek, yanılarak veyâ te'vîlli olarak söyliyenin îmânı ve nikâhı bozulmaz. Yalnız tevbe ve istiğfâr, yâni tecdîd-i îmân etmesi iyi olur.

Bir kâfir, bir kelime-i tevhîd söylemekle mü'min olduğu gibi, bir mü'min de, bir söz söylemekle kâfir olur. Her müslüman, sabâh ve akşâm, şu îmân duâsını okumalıdır:

"Allahümme innî e'ûzü bike min en üşrike bike şey-en ve ene a'lemü ve estağfirü-ke li-mâ lâ-a'lemü inneke ente allâmül-guyûb."

"Allahümme innî ürîdü en üceddidel îmâne vennikâha tecdîden bî-kavli lâ ilâhe illallah muhammedün resûlullah" diyerek de tevbe, tecdîd-i îmân ve nikâh yapmalıdır.

Arayı arayı bulsam izini
İzinin tozuna sürsem yüzümü
Hak nasip eylese görsem yüzünü
Yâ Muhammed cânım arzular seni

Bir mübârek sefer olsa da gitsem
Kâbe yollarında kumlara batsam
Hûb cemâlin bir kez düşte seyretsem
Yâ Muhammed cânım arzular seni

Zerrece kalmadı kalbimde hile
Sıdk ile girmişim ben hak yola
Ebû Bekir, Ömer, Osman da bile
Yâ Muhammed cânım arzular seni

54 FARZ

"Lâ ilâhe illallah diyerek, tecdîd-i îmân yapınız!"
Hadîs-i şerîf

İslâm âlimleri, her müslümanın öğrenmesi, inanması ve tâbi olması lazım olan farzlardan elli dört adedini seçmişlerdir.

54 farz şunlardır:

1- Allahü teâlâyı bir bilip, Onu hiç unutmamak. [Yâni her şeyi İslâmiyet'e uygun yapmaya çalışmak.]

2- Helâlinden yiyip içmek.

3- Abdest almak.

4- Her gün vakti gelince, Beş vakit namaz kılmak.

5- Hayzdan, nifastan ve cünüplükten gusletmek.

6- Kişinin rızkına, Allahü teâlânın kefil olduğuna inanmak.

7- Helâlinden temiz elbise giymek.

8- Hakka tevekkül ederek çalışmak.

9- Kanaat etmek.

10- Nimetleri için, Allahü teâlâya şükretmek [nimetlerini emrolunan yerlerde kullanmak].

11- Kaza ve kadere razı olmak.

12- Belalara sabretmek [isyan etmemek].

13- Günâhlardan tevbe etmek.

14- İhlasla ibâdet etmek.

15- İslâm düşmanlarını düşman bilmek.

16- Kur'ân-ı kerîmi dört delilden biri bilmek.

17- Ölüme hazırlanmak yâni farzları yapıp harâmlardan kaçarak îmânla ölmeye çalışmak.

18- Allahü teâlânın sevdiğini sevip, sevmediğini sevmemek ve bundan kaçmak. [Buna Hubb-i fillah ve buğd-i fillah denir.]

19- Ana babaya iyilik etmek.

20- Gücü yetenlerin, imkânı nispetinde dinin emirlerini yaymaya çalışması.

21- Mahrem olan salih akrabayı ziyaret etmek.

22- Emanete hıyanet etmemek.

23- Daima, Allah'tan korkarak, harâmlardan sakınmak.

24- Allah'a ve Resûlüne itaat etmek. [Yâni her şeyi İslâmiyet'e uygun yapmak]

25- Günâhtan kaçıp, ibâdet ile meşgul olmak.

26- Hükümdara (ülül-emre, kanunlara) karşı gelmemek, Müslüman âmirlere itaat etmek.

27- Âleme ibretle bakmak.

28- Allahü teâlânın varlığını tefekkür etmek.

29- Dilini harâm, fuhuş olan sözlerden korumak.

30- Kalbini dünyanın faydasız şeylerinden, zararlı isteklerinden temizlemek

31- Hiç kimseyi alay etmemek.
32- Harâma bakmamak.
33- Hep sözüne sadık olmak.
34- Kulağını fuhuş söz ve çalgıdan korumak.
35- Farzları ve harâmları öğrenmek.
36- Tartı, ölçü aletlerini, doğru olarak kullanmak.
37- Allahü teâlânın azabından emin olmayıp daima korkmak.
38- Allahü teâlânın rahmetinden, ümidini kesmemek.
39- Müslüman fakirlerine zekât vermek ve yardım etmek.
40- Nefsin harâm olan isteklerine uymamak.
41- Aç olanı Allah rızası için doyurmak.
42- Yetecek kadar rızık [yiyecek, giyecek ve ev] için çalışmak.
43- Malının zekâtını, mahsûlünün uşrunu vermek.
44- Âdetli ve lohusa hâlinde bulunan hanımı ile ilişkide bulunmamak.
45- Kalbini günâhlardan temizlemek.
46- Kibirli olmaktan sakınmak.
47- Yetim çocuğun malını korumak.
48- Genç oğlanlara, şehvete sebep olacak durum ve hareketlerden uzak durmak
49- Günlük vakit namazlarını kazaya bırakmamak.
50- Şirk koşmamak.
51- Zinadan kaçınmak.
52- Alkollü içki içmemek.
53- Boş yere yemin etmemek.
54- Haksız yere, zulümle yâni gayri meşru olarak başkasının malını almamak. Kul hakkından korkmak.

[En önemli kul hakkı ve azabı en çok olan, akrabasına ve emri altında olanlara emr-i maruf yapmamak, bunlara din bilgisi öğretmemektir. Bid'at sahibinin, Ehl-i sünnet itikâdını değiştirmesi, dini, îmânı bozması da böyledir.]

Nûr-ı âlemsin bugün hem dahi mahbûb-ı Hudâ,
Eyleme âşıkların bir lahzâ kapından cüdâ.

Cürm ü isyânım bir bîrûndur gerçi hadden Serverâ,
Sen şefâat kânısın geldim sana şefkât uma.

Bu Muhibbî tövbe eyler tövbesin eyle kabûl,
Fitne-i şeytândan sakla onu yâ Rabbenâ.

Kanûnî Sultân Süleymân (Muhibbî)

BÜYÜK GÜNÂHLAR

Yetmişiki büyük günâh şunlardır: 1- Haksız yere adam öldürmek. 2- Zinâ etmek. 3- Livâta etmek. 4- Şarâb ve her türlü alkollü içkileri içmek. [Birâ içmek harâmdır.] 5- Hırsızlık etmek. 6- Keyf için, uyuşturucu madde yimek ve içmek. 7- Başkasının malını cebren almak. Yâni gasb etmek. 8- Yalan yere şehâdet etmek. [Yalancı şâhidlik]. 9- Ramazân orucunu, özürsüz, müslümanların önünde yimek. 10- Fâiz alıp-vermek. 11- Çok yemîn etmek. 12- Anaya-babaya âsî olmak, karşı gelmek. 13- Mahrem ve sâlih akrabaya sıla-i rahmi [ziyâreti] terk etmek. 14- Muharebede, harbi terk edip düşman karşısından kaçmak. 15- Haksız yere yetîmin malını yimek. 16- Terâzisini ve ölçeğini hak üzere kullanmamak. 17- Namâzı vaktinden önce veyâ sonra kılmak. 18- Mü'min kardeşinin gönlünü kırmak. [Kâbe'yi yıkmakdan dahâ büyük günâhdır. Allahü teâlâyı en ziyâde inciten küfrden sonra, kalb kırmak gibi büyük günâh yokdur.] 19- Resûlullah'ın "sallallahü aleyhi ve sellem" söylemediği sözü söylemek ve Ona isnâd eylemek. 20- Rüşvet almak. 21- Hak şehâdetden kaçmak. 22- Malın zekâtını ve uşrunu vermemek. 23- Gücü yeten kimse, münkeri, günâh işleyeni görünce, men etmemek. 24- Canlı hayvanı ateşde yakmak. 25- Kur'ân-ı azîm-üş-şânı öğrendikden sonra, okumasını unutmak. 26- Allahü azîm-ûş-şânın rahmetinden ümmîdini kesmek. 27- Müslüman olsun, kâfir olsun, insanlara hıyânet etmek. 28- Hınzır (domuz) eti yimek. 29- Resûlullah'ın Eshâbından "rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecma'în" herhangi birisini sevmemek ve söğmek. 30- Karnı doydukdan sonra yimeğe devâm etmek. 31- Avretler, erinin döşeğinden kaçmak. 32- Avretler, erinden iznsiz ziyârete gitmek. 33- Bir nâmûslu kadına, fâhişe demek. 34- Nemîme, yâni müslümanlar arasında söz taşımak. 35- Avret mahallini başkasına göstermek. [Erkeğin göbekle dizi arası, kadının, saçı, kolu, bacağı avretdir.] Başkasının avret yerine bakmak da harâmdır. 36- Leş yimek ve başkasına yidirmek. 37- Emânete hıyânet etmek. 38- Müslümanı gıybet etmek. 39- Hased etmek. 40- Allahü azîm-ûş-şâna şirk koşmak. 41- Yalan söylemek. 42- Kibirlilik, kendini üstün görmek. 43- Ölüm hastasının vârisden mal kaçırması. 44- Bahîl, çok hasîs olmak. 45- Dünyâya muhabbet etmek. 46- Allahü teâlânın azâbından korkmamak. 47- Harâm olanı, harâm itikâd etmemek. 48- Helâl olanı, helâl itikâd etmemek. 49- Falcıların falına, gaybdan haber vermesine inanmak. 50- Dîninden dönmek, mürted olmak. 51- Özürsüz, elin kadınına, kızına bakmak. 52- Avretler, er libâsı giymek. 53- Erler, avret libâsı giymek. 54- Harem-i Kâbe'de günâh işlemek. 55-

"Bir kimse, bir günâh i ler, sonra pi mân olursa, bu pi mânlı ı, günâhına keffâret olur."
Hadîs-i şerîf

Vakti gelmeden ezân okumak ve namâz kılmak. 56- Devlet adamlarının emirlerine, kanûnlara âsî olmak, karşı gelmek. 57- Ehlinin mahrem yerlerini, anasının mahrem yerine benzetmek. 58- Ehlinin anasına sövmek. 59- Birbirine nişân almak. 60- Köpeğin artığını yimek-içmek. 61- Etdiği iyiliği başa kakmak. 62- İpek giymek [erkekler için]. 63- Câhillikde ısrar etmek. [Ehl-i sünnet itikâdını, farzları, harâmları ve lüzûmlu olan her bilgiyi öğrenmemek.] 64- Allahü teâlâdan ve islâmiyyetin bildirdiği ismlerden başka şey söyliyerek yemîn etmek. 65- İlimden kaçınmak. 66- Câhilliğin musîbet olduğunu anlamamak. 67- Küçük günâhı tekrar işlemekde ısrar etmek. 68- Zarûrî olmıyarak, kahkaha ile çok gülmek. 69- Bir namâz vaktini kaçıracak zaman kadar cünüb gezmek. 70- Âdetli ve lohusa hâlinde avretine yakın olmak. 71- Tegannî eylemek. Ahlâksız şarkıları söylemek, müzik, çalgı aletleri kullanmak. 72- İntihâr etmek, yâni kendini öldürmek.

Güzel ahlâk

İslâmiyet, güzel ahlâk ile ahlâklanmayı, nefsi kötü huylardan temizlemeyi, iyi huylu olmayı, her cihetten iffeti ve hayâyı emreder. Bu bilgileri ve yolları öğreten ilme, **tasavvuf** denir.

Beden sağlığına ait bilgileri tıb ilmi öğrettiği gibi, kalbin, rûhun kötü huylardan kurtulmasını da tasavvuf ilmi öğretir. Kalb hastalığının alâmetleri olan kötü işlerden uzaklaştırıp, Allah rızâsı için güzel iş ve ibâdet yapmayı sağlar.

İslâmiyet, önce ilim öğrenmeyi, sonra öğrendiklerine uygun iş ve ibâdet yapılmasını ve bütün bunların da Allah rızâsı için olmasını, kısaca; ilim, amel ve ihlâsı emretmektedir. İnsanın mânen yükselmesi, dünyâ ve âhiret saâdetine kavuşması, bir tayyârenin uçmasına benzetilirse, îmân ile ibâdet bunun gövdesi ve motorları gibidir.

Tasavvuf yolunda ilerlemek de, bunun enerji maddesi yâni benzinidir. Maksada ulaşmak için tayyâre elde edilir. Yâni îmân ve ibâdet kazanılır. Harekete geçmek için de, kuvvet, yâni tasavvuf yolunda ilerlemek lâzımdır.

Tasavvufun iki gâyesi vardır:

Birincisi; îmânın vicdânileşmesi, yâni kalbe yerleşmesi ve şüphe getiren tesirlerle sarsılmaması içindir. Akıl ile, delîl ve isbât ile kuvvetlendirilen îmân böyle sağlam olmaz. Allahü teâlâ, Kur'ân-ı kerîmde Ra'd sûresi 28. âyet-i kerîmesinde meâlen buyurdu ki: **"Kalblere îmânın sinmesi, yerleşmesi, ancak ve yalnız zikir ile olur."** Zikir, her işte ve her harekette Allahü teâlâyı hatırlamak, O'nun rızâsına uygun iş yapmak demektir.

Tasavvufun ikinci gâyesi; fıkıh ilmi ile bildirilen ibâdetlerin seve seve kolaylıkla yapılmasını ve nefs-i emmâreden doğan tembelliklerin, sıkıntıların giderilmesidir. İbâdetlerin kolaylıkla seve seve yapılması ve günâh olan işlerden de nefret ederek uzaklaşılması, ancak tasavvuf ilmini öğrenip, bu yolda ilerlemek ile mümkündür.

Tasavvufa sarılmak, herkesin bilmediklerini görmek, gaybden haber vermek, nûrlar, rûhlar ve kıymetli rüyalar görmek için değildir.

Tasavvuf ile ele geçen mârifetlere, bilgilere ve hâllere kavuşmak için, önce îmânı düzeltmek, İslâmiyet'in emir ve yasaklarını öğrenip, bunlara uygun iş ve ibâdet yapmak lâzımdır. Zâten bu üçünü yapmadıkça, kalbin tasfiyesi, kötü huylardan temizlenmesi, nefsin tezkiyesi, terbiye edilmesi mümkün değildir.

MUHAMMED ALEYHİSSELÂMA TÂBİ OLMAK

Muhammed aleyhisselâma tâbi olmak, yâni O'na uymak; O'nun gittiği yolda yürümektir. O'nun yolu, Kur'ân-ı kerîmin gösterdiği yoldur. Bu yola **Din-i İslâm** denir. O'na uymak için, önce îmân etmek, müslümanlığı iyice öğrenmek, sonra farzları edâ edip, harâmlardan kaçınmak, daha sonra, sünnetleri yapıp mekrûhlardan kaçınmak lazımdır. Bunlardan sonra, mubâhlarda da O'na uymaya çalışmalıdır. İmân etmek, O'na tâbi olmaya başlamak ve saâdet kapısından içeri girmek demektir.

Allahü teâlâ O'nu, dünyadaki bütün insanları saâdete dâvet için gönderdi ve Sebe' sûresinin 28. âyet-i kerîmesinde meâlen; **"Ey sevgili Peygamberim! Seni, dünyadaki bütün insanlara, ebedî saâdeti müjdelemek ve bu saâdet yolunu göstermek için, gönderiyorum"** buyurdu.

Mesela, O'na uyan bir kimsenin, gün ortasında bir parça uyuması, O'na uymaksızın, bir çok geceleri ibâdetle geçirmekten kat kat daha kıymetlidir. Çünkü, "Kaylûle" etmek, yâni öğleden önce biraz yatmak, âdet-i şerîfesi idi. Mesela O'nun dini emrettiği için bayram günü oruç tutmamak ve yiyip içmek, dinde bulunmayıp senelerce tutulan oruçlardan daha kıymetlidir. O'nun dininin emri ile fakire verilen zekât kendi arzusu ile dağ kadar altın sadaka vermekten daha üstündür, fazîletlidir.

Hazret-i Ömer, bir sabah namazını cemâatle kıldıktan sonra, cemâate bakıp, bir kimseyi göremeyince sordu. Eshâb dediler ki; "Geceleri sabaha kadar ibâdet ediyor. Belki şimdi uyku bastırmıştır." Emir-ül-mü'minin; **"Keşke bütün gece uyuyup da, sabah namazını cemâatle kılsaydı, daha iyi olurdu"** buyurdu.

İslâmiyet'e uymadan sıkıntı çekip mücahede eden kimseler nefslerini körletiyor ise de, İslâmiyet'e uygun yapmadıklarından kıymetsizdir ve hakirdir. Eğer bu çalışmalarına ücret hasıl olursa, dünyada birkaç menfaatden başka ellerine bir şey geçmez. Hâlbuki, bütün dünyanın kıymeti ve ehemmiyeti nedir ki, bunun bir kaçının itibarı olsun. Bunlar, mesela bayağı işleri yapan kimselere benzer ki herkesten daha çok çalışır ve yorulurlar. Ücretleri de, yaptıkları işe nisbetle herkesten aşağıdır. İslâmiyet'e tâbi olanlar ise, latif cevahir ve kıymetli elmaslar ile meşgûl olan mücevherciler gibidir. Bunların işi az, kazançları ise pek çoktur. Bâzen bir saatlik çalışmaları, yüz binlerce senenin kazancını hasıl eder. Bunun sebebi şudur ki, İslâmiyet'e uygun olan amel, Hak teâlânın makbulüdür, razı olduğudur, onun için çok beğenir. Böyle olduğunu kendi kitabının çok yerinde bildirmiştir.

"Ey sevgili Peygamberim! Seni, dünyadaki bütün insanlara, ebedî saâdeti müjdelemek ve bu saâdet yolunu göstermek için, gönderiyorum."
Sebe': 28

Mesela, İmrân sûresi 31. âyet-i kerîmesinde meâlen; **"Ey sevgili Peygamberim! Onlara de ki, eğer Allahü teâlâyı seviyorsanız ve Allahü teâlânın da sizi sevmesini istiyorsanız, bana tâbi olunuz! Allahü teâlâ, bana tâbi olanları sever"** buyuruyor.

Muhammed aleyhisselâma tâbi olmak, "Ahkam-ı islâmiyye"yi beğenip,seve seve yapmak ve O'nun emirlerini ve İslâmiyet'in kıymet verdiği üstün tuttuğu şeyleri ve âlimlerini, salihlerini büyük bilip, hürmet etmek ve O'nun dinini yaymağa uğraşmak demektir. Dinine uymak istemeyenleri, beğenmeyenleri, aldırış etmeyenleri ise aşağı tutmaktır.

İslâmiyet'e uymayan şeylerin hiç birisini Hak teâlâ sevmez, beğenmez. Sevilmeyen, beğenilmeyen şeye sevab verilir mi? Bilakis cezaya sebeb olur.

İki cihan saâdetine kavuşmak, ancak ve yalnız dünya ve âhiretin efendisi olan, Muhammed aleyhisselâma tâbi olmaya bağlıdır. O'na tâbi olmak için îmân etmek ve Ahkam-ı islâmiyye'yi öğrenmek ve hakkıyla yapmak lazımdır.

Âhirette Cehennem'den kurtulmak, yalnız Muhammed aleyhisselâma tâbi olanlara mahsustur. Dünyada yapılan bütün iyilikler, bütün keşifler, bütün hâller ve bütün ilimler, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin yolunda bulunmak şartı ile, âhirette işe yarar. Yoksa, Allahü teâlânın Peygamberine tâbi olmayanların yaptığı her iyilik, dünyada kalır ve âhiretinin harab olmasına sebeb olur. Yâni, iyilik şeklinde görünen, birer istidracdan başka bir şey olamaz.

Muhammed aleyhisselâma tam ve kusursuz tâbi olabilmek için, O'nu tam ve kusursuz sevmek lazımdır. Tam ve olgun sevginin alameti de, O'nun düşmanlarından uzak durmaktır. O'nu beğenmeyenleri sevmemektir. Muhabbete müdahene, yâni gevşeklik sığmaz. Âşıklar, sevgililerinin divanesi olup, emirlerinden bir an ayrılmazlar. Aykırı gidenlerle bir arada durmazlar. İki zıd şeyin muhabbeti bir kalbde bulunmaz. Yâni cemi-zıddeyn muhaldir.

Bu dünya nimetleri geçici ve aldatıcıdır. Bugün elde olanlar yarın başkasının olur. Âhirette ele girecekler ise sonsuzdur ve dünyada iken kazanılır. Bu bir kaç günlük hayat, eğer dünya ve âhiretin en kıymetli insanı olan, Muhammed aleyhisselâma tâbi olarak geçirilirse, saâdet-i ebediyye, sonsuz necat ve kurtuluş umulur. Yoksa O'na tâbi olmadıkça, her şey hiçtir. O'na uymadıkça, her yapılan hayır, iyilik burada kalır, âhirette ele bir şey geçmez. O'na uymanın ufak bir zerresi, bütün dünya nimetlerinden ve âhiret saâdetlerinden kat kat üstündür. İnsanlık meziyeti ve şerefi, O'na tâbi olmaktır.

Resûlullah'a uymak için müslümanların Ehl-i sünnetin dört hak mezhebinden birinde olmaları temel şarttır. Peygamber efendimize îmân edip getirdiklerini tasdik etmek, O'nu sevip itaat etmek, nasihatlerini kabul etmek, kendisine hürmet ve tazim etmek farzdır. Bu hususta Allahü teâlâ meâlen; **"O hâlde Allahü teâlâya ve O'nun ümmi nebîsi olan Resûlüne îmân edin, O'na tâbi olun ki, hidayeti ve doğru yolu bulmuş olasınız."**[627] Ve; **"Kim, Allahü teâlâya ve Peygamberine îmân etmezse, muhakkak** (bilsin) **ki, biz o kâfirler için çılgın** (dehşetli ve korkunç) **bir ateş hazırlamışızdır"**[628] buyurmaktadır.

Yahyâ bin Muhammed bin Abdullah, Muhammed bin İbrâhim bin Sa'îd, Umey-

---

627 A'raf: 7/158.
628 Feth: 48/13.

ye bin Bustân, Muhammed bin İbrâhim bin Sa'îd bildiriyorlar ki; Ebû Hüreyre (radıyallahü anh), Resûlullahtan (sallallahü aleyhi ve sellem) şu hadîs-i şerîfi rivâyet etti: Resûlullah efendimiz buyurdu ki: **"İnsanlarla, Allahtan başka ilâh olmadığına şehâdet edip, bana ve getirdiğime** (İslâmiyete) **îmân edinceye kadar, harbetmekle emrolundum. Bunu yaptıkları** (îmân ettikleri) **zaman, mallarını ve canlarını benden kurtarırlar. Ancak İslâmın hakkı müstesna** (ya'nî bir müslüman bir günâh işlemişse, ona İslâmiyetin takdîr buyurduğu ceza uygulanır)**. Onun hesabı da Allaha kalmıştır."**[629]

"Bana kim itaat ederse, Allahü teâlâya itaat etmiş olur. Kim bana isyan ederse, Allahü teâlâya isyan etmiş olur. Benim emrime itaat eden, bana itaat etmiş, emirlerime isyan eden de bana isyan etmiş olur."

"Bana itaat eden ve benim getirdiklerime uyan kimsenin hâli ile, bana isyan eden ve benim getirdiklerimi yalanlayan kimsenin hâli, şu adamın hâline benzer ki, (o adam) **bir ev yaptırmış,** (insanlara mükemmel bir ziyâfet vermek için) **güzel, çeşitli yemekler hazırlamış, insanları yemeğe dâvet etmek için birini vazifelendirmiştir. Dâvete icâbet eden kimse, eve girer ve hazırlanan yemeklerden istediği kadar yer. Fakat dâvete icâbet etmeyen ise, eve giremez ve hazırlanan yemeklerden yiyemez. Ev,** (Resûlullah'ın dâvetine icâbet eden müttekiler için hazırlanan) **Cennet'tir.** (Allahü teâlâya ve O'nun ni'metleri ile dolu olan Cennet'e) **dâvet eden ise, Muhammed'dir (aleyhisselâm). Kim ki Muhammed'e** (aleyhisselâm) **isyan ederse, Allahü teâlâya isyan etmiş olur. Muhammed** (aleyhisselâm)**, kendisini tasdik eden mü'minler ve kendisini yalanlayan kâfirler olmak üzere insanların arasını ayırd edicidir."**

"Benim sünnetime ve benden sonra Hulefa-i Raşidin'in sünnetlerine yapışınız. Ona olanca gücünüzle ve titizlikle sarılınız. (Dinde) **sonradan ihdas edilen** (Kur'ân-ı kerîmde, sünnette, icma-i ümmette ve kıyâs-ı fukahada bulunmayan) **şeylerden kaçınınız. Çünkü** (dinde) **her sonradan ihdas edilen bid'attir. Her bid'at ise sapıklıktır."**[630]

Enes bin Mâlik'in Resûlullah'a uymakla ilgili rivâyet ettiği hadîs-i şerîfde, Peygamberimiz sallallahü aleyhi ve sellem buyurdu ki: **"Kim benim sünnetimi ihyâ ederse** (onunla amel ederek yayarsa)**, beni ihyâ etmiştir** (şanımı yüceltmiş, emrimi izhar etmiştir)**. Beni ihyâ eden de, Cennet'te benimle beraberdir."**

"Bana kim itaat ederse, Allahü teâlâya itaat etmi olur. Kim bana isyan ederse, Allahü teâlâya isyan etmi olur."
Hadîs-i şerîf

629 Buhârî, İmân 17; Müslim, İmân 36; İslâm Âlimleri Ansiklopedisi-IV.345/II.2.
630 İbni Mâce, "Mukaddime", 6; Darimî, "Mukaddime", 16; Ahmed bin Hanbel, Müsned, IV, 126; Hâkim, Müstedrek, I, 174; Beyhekî, Sünen, II, 422.

Peygamber efendimiz, Bilâl bin Hâris'e buyurdular ki: "**Bir kimse, İslâm'da sünnet-i hasene yaparsa, bunun sevabına ve bunu yapanların sevablarına kavuşur. Bir kimse İslâm'da bir sünnet-i seyyie çığrı açarsa, bunun günâhı ve bunu yapanların günâhları kendisine verilir.**"[631]

Ömer bin Abdülaziz hazretleri buyurdu ki: "Resûlullah efendimiz güzel bir yol açtı. O'ndan sonra da halifeleri yollar açtılar. Resûlullah'ın sünnetiyle ve kendisinden sonraki halifelerinin sünnetleriyle amel etmek, Allahü teâlânın kitabına uygun olarak hareket etmektir. Allahü teâlâya ve Peygamber efendimize itaat etmek, Allahü teâlânın dinini kuvvetlendirmektir. İslâmiyet'i, hiç kimsenin bozmaya ve değiştirmeye hakkı yoktur." Sünnete muhalefet eden kimselerin sözleriyle de amel etmek caiz değildir.

Peygamber efendimizin ve Eshâb-ı kirâmın sünnetlerine uyanlar, hidâyete kavuşmuşlardır. Bunlardan her kim yardım isterse, yardım görmüştür. Her kim sünnet-i şerîflere muhalefet eder ve onlarla amel etmezse, müslümanların gittiği yoldan başka bir yol tutmuştur. Allahü teâlâ o kimseyi kötü işler yaptırarak Cehennem'e atar. Gidilecek yer olarak Cehennem, en kötü yerdir.

Ahmed bin Hanbel hazretleri buyurdu ki: **"Bir gün bir toplulukta bulunuyordum. Onlar iyice soyundular ve suya girdiler. Ben ise; "Kim Allahü teâlâya ve âhiret gününe îmân ediyorsa, hamama** (avret yerlerini örtmeden) **girmesin"** hadîs-i şerîfine uyarak soyunmadım. O gece rüyamda bir kimse; **"Ey Ahmed! Sana müjdeler olsun! Zîrâ Allahü teâlâ, Resûlullah'ın sünnetine uyduğun için seni bağışladı. Seni imâm kıldı. İnsanlar sana tâbi olurlar"** dedi. "Siz kimsiniz?" diye sorunca; **"Cebrâil'im" dedi."**

Bir kimse, her işinde, Resûlullah sallallahü aleyhi ve selleme tâbi olmazsa, mü'min olamaz. O'nu, kendi canından çok sevmezse, îmânı tamam olmaz. O, bütün insanların ve cinnilerin peygamberidir.

Her asırda yaşayan her milletin O'na uyması vacibdir. Her mü'minin,O'nun dinine yardım etmesi O'nun güzel ahlâkı ile huylanması, O'nun mübârek ismini çok söylemesi, ismini söyledikte ve işittikde, saygı ve sevgi ile salât-ü selâm getirmesi, mübârek cemalini görmeye âşık olması, getirdiği Kur'ân-ı kerîmi ve dinini sevmesi ve hürmet etmesi lâzımdır.

Hevâdan söylemezdi nutk-ı pâki cümle vahy idi
Dürr-i hikmetle idi bahr-i ummân ol kerem-kânı

Teni halk içre idi gönlü dostuyla tek-ü tenhâ
Bulurdu vahdeti kesrette her an ol kerem-kânı

Salât-ü hem selâm olsun ona hem âl-ü sahbeyne
Ki kıldı onları kendine yârân, ol kerem-kânı

Gel ey Hakkı unut halkı Habîb-i Hak'tan al hulku
Ki Hak'tan hüsn-i hulk almıştı meccân ol kerem-kânı

İbrâhîm Hakkı Erzurumî

631 İbni Mâce, "Mukaddime", 36; Darimî, "Mukaddime", 44; Ahmed bin Hanbel, Müsned, IV, 361; Beyhekî, Sünen, II, 136.

HAKİKİ BİR MÜSLÜMAN OLMANIN ŞARTLARI

“Allahü teâlânın çok sevdi i kimse, dînini ö renen ve ba kalarına ö retendir. Dîninizi islâm âlimlerinin a ızlarından ö reniniz!”
Hadîs-i şerîf

İslâm kelimesi, Arabça “Nefsini teslim etmek, boyun eğmek, selamete ulaşmak” ve aynı zamanda barış mânâlarına gelir. İmâm-ı a’zam (rahime-hullahü teâlâ): “Allahü teâlânın emirlerine teslim olmak ve boyun eğmek” diye tarif etmiştir.

Buradan iyi bir müslümanın nasıl olacağı, kendiliğinden meydana çıkar. Âlimlerimiz, bir müslümanda bulunması gereken hususları şöyle izah etmişlerdir:

İyi bir Müslüman her şeyden önce bedenen ve ruhen temizdir.

Allahü teâlâ Kur’ân-ı kerîmde çeşitli yerlerde **“Temiz olanları severim!”** buruyor. Müslümanlar, câmilere evlere ayakkabı ile girmez. Halılar ve döşemeler tozsuz temiz olur. Her müslümanın evinde hamamı vardır. Kendileri, çamaşırları yemekleri hep temiz olur. Onun için mikrop ve hastalık bulunmaz.

Hakiki Müslüman sıhhatini korumasını bilir. Harâm olan ve bir zehir olan içkiyi kullanmaz. Pek çok tehlikeleri bulunan ve harâm buyurularak men edilen domuz etini yemez.

Peygamberimiz sallallahü alehi ve sellem, tıb bilgisini çeşitli şekillerde medh buyurdu. Mesela: “İlim ikidir: Beden bilgisi, din bilgisi.” Yâni ilimler içinde en lüzumlusu, ruhu koruyan din bilgisi ile bedeni koruyan sıhhat bilgisidir buyurarak, her şeyden önce, ruhun ve bedenin zindeliğine çalışmak lazım geldiğini emir buyurdu. İslâmiyet, beden bilgisini, din bilgisinden önce öğrenmeği emrediyor. Çünkü, bütün iyilikler bedenin sağlam olması ile yapılabilir.

Peygamber efendimiz, Rum imparatoru Heraklius’a mektup yazarak İslâma gelmesini teklif etmişti. Heraklius mektuba cevap vermiş ve bir çok hediye göndermişti. Bunlardan biri de, bir doktor idi. Doktor gelince: “Efendim! İmparator, beni size hizmet için gönderdi. Hastalarınıza bedava bakacağım!” dedi. Peygamber efendimiz kabul buyurdular. Emreyleyip bir ev verdiler. Her gün nefis yiyecek içecek götürdüler. Günler aylar geçti. Hiçbir müslüman, doktora gelmedi. Doktor, utanıp huzura gelerek; “Efendim! Buraya, hizmet için geldim. Bugüne kadar hiçbir hasta gelmedi. Boş oturdum. Yiyip içip, rahat ettim. Artık gideyim” diye izin isteyince, Sevgili Peygamberimiz, **“Sen bilirsin. Eğer daha kalırsan, misafire hizmet etmek, ona ikram etmek Müslümanların vazifesidir. Gidersen de uğurlar olsun. Yalnız şunu bil ki, burada senelerce kalsan sana kimse gelmez. Çünkü, Eshâbım**

hasta olmaz! İslâm dini, hasta olmamanın yolunu göstermiştir. Eshâbım temizliğe çok dikkat eder. Acıkmadıkça bir şey yemez ve sofradan doymadan önce kalkar” buyurdu.

Bu, Müslüman hiç hasta olmaz demek değildir. Fakat sıhhatine ve temizliğine itina gösteren bir Müslüman uzun zaman sağlam kalır. Kolay kolay hasta olmaz. Ölüm haktır. Hiçbir kimse ölümden kurtulamaz ve herhangi bir hastalık sonucu ölecektir. Fakat o vakte kadar sıhhatini koruyabilmesi, ancak Müslümanlıkta emredilen hususlara ve temizliğe riayet sayesinde olur. İyi bir Müslüman beden temizliğine dikkat ettiği gibi ruh temizliğine de çok dikkat eder. Peygamberimiz buyurdu ki: **“İyi huyları tamamlamak, iyi ahlâkı dünyaya yaymak için gönderildim.”** Bir hadîs-i şerîfte; **“İmânı yüksek olanınız, ahlâkı güzel olanınızdır”** buyruldu. İmân bile ahlâk ile ölçülmektedir.

Bir müslümanın, ruhunun temizliği esastır. Yalan söyleyen, hilekarlık yapan, insanları aldatan, zulmeden, haksızlık yapan, dindaşlarına yardım etmeyen, büyüklük taslayan yalnız kendi çıkarını düşünen kimse, ne kadar ibâdet ederse etsin, hakiki Müslüman sayılamaz. Mâ’ûn sûresinin ilk üç âyetinde meâlen; **“Ey Resûlüm! Kıyâmet gününü inkar eden, yetimi öksüzü incitip hakkını gasb eden, fakiri doyurmayan ve başkalarını da fakire iyiliğe teşvik etmeyen o kimseyi gördün mü”** buyrulmaktadır. Bu gibi kimselerin ibâdeti kabul olmaz. İslâm dininde yasaklardan sakınmak, emirleri yapmaktan daha önce gelmektedir. Hakiki bir Müslüman her şeyden önce, tam ve mükemmel bir insandır. Güler yüzlü, tatlı dilli, doğru sözlüdür. Kızmak nedir bilmez. Resûlullah sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem efendimiz; **“Kendisine yumuşaklık verilen kimseye dünya ve âhiret iyilikleri verilmiştir”** buyurdu.

Müslüman son derece alçak gönüllüdür. Kendisine baş vuran herkesi dinler ve imkân buldukça yardım eder. Müslüman vakurdur, kibardır. Ailesini ve yurdunu sever. Hadîs-i şerîfte “**Vatan sevgisi îmândan gelir”** buyurulmuştur.

Allahü teâlâ, kullarının nasıl olması gerektiğini Kur’ân-ı kerîmde şöyle açıklamaktadır: Furkân sûresinin 63-69. âyet-i kerîmelerinin meâl-i âlilerinde: **“Rahmanın** (yâni kullarına acıması çok olan Allahü teâlânın faziletli) **kulları, yeryüzünde gönül alçaklığı ve vakâr ile yürürler. Cahiller kendilerine sataştığı zaman onlara,** (sağlık, esenlik size) **gibi güzel sözler söyleyerek doğruluk ve tatlılıkla günâhtan sakınırlar. Rableri için secde ve kıyam ederek** (namaz kılarak) **gecelerler** (Ona hamd ederler)**. Onlar; “Rabbimiz! Cehennem azabını bizden uzaklaştır! Doğrusu O’nun azabı devamlı ve acıdır. Orası şüphesiz ne kötü bir yer, ne kötü bir duraktır, derler. Onlar sarf ettikleri zaman, ne israf, ne de cimrilik ederler, ikisi ortası bir yol tutarlar ve kimsenin hakkını kesmezler. Onlar Allahü teâlâya eş koşmazlar. Allahü teâlânın harâm ettiği cana kıyıp kimseyi öldürmezler.** (Ancak suçluları cezâlandırırlar.) **Zina etmezler.”** Ve 72-74. âyetlerinde; “**Yalan yere şehadet etmezler. Faydasız ve zararlı işlerden kaçınırlar. Böyle faydasız zararlı veya güçle yapılan bir işe tesadüfen karışacak olurlarsa yüz çevirip vakârla uzaklaşırlar. Kendilerine, Allahü teâlânın âyetleri hatırlatıldığı zaman, körler ve sağırlar gibi görmemezlik, dinlememezlik etmezler. Onlar; ey Rabbimiz, bize zevcelerimizden ve çocuklarımız-**

dan gözümüzü aydınlatacak salih (bize varis, hayrül halef olacak) **kişiler ihsân et! Bizi, Allahü teâlâya karşı gelmekten sakınanlara önder yap! diye yalvarırlar”** buyuruldu.

Bundan başka Saf sûresinin 2. ve 3. âyet-i kerimelerinin meâlinde; **“Ey îmân edenler! Yapmadığınız bir şeyi niçin söylersiniz? Yapmadığınız şeyi yaptık demeniz, Allah katında büyük öfkeye sebep olur”** buyuruldu ki, buda, bir kimsenin yapamayacağı bir şeyi adamasının veya yapamayacağı bir şeyi va’d etmesinin, onu Allah katında kötü kişi yapacağını göstermektedir.

Hakiki Müslüman, dinine, anasına, babasına, hocasına, amirine, memleketin büyüklerine ve kanunlara karşı son derece saygılıdır. Lüzumsuz şeylerle uğraşmaz. Ancak faydalı şeylerle meşgul olur. Kumar oynamaz. Vaktini boşa geçirmez.

Hakiki Müslüman, ibâdetini yapar. Allahü teâlâya olan şükran borcunu öder. İbâdet, laf olsun yada yalnız yasak ortadan kalksın diye yapılmaz. İbâdet, Allahü teâlânın rızası için yapılmalıdır. Allahü teâlâdan korkmak demek, O’nu çok sevmek demektir. İnsan nasıl çok sevdiği bir kimsenin üzülmesini istemez ve onu üzeceğim diye korkarsa, Allahü teâlâya ibâdet de O’na olan sevgimizi ispatlayacak bir şekilde yapılmalıdır. Allahü teâlânın bize verdiği nimetler o kadar büyüktür ki, O’nu çok severek ve O’na candan ibâdet ederek ödeyebiliriz.

Bu ibâdetler çeşit çeşittir. Bir kısmı Allahü teâlâ ile kul arasındadır. Allahü teâlâ, kendisine ibâdette kusur edenleri belki af eder. Başkasının hakkına riayet etmekte ibâdettir. Onlara fenalık edenleri ve üzerinde başkasının hakkı bulunanları hak sahipleri af etmedikçe asla af etmez. Hadîs-i şerîflerde buyruldu ki:

“İnsanlara merhamet etmeyene, Allahü teâlâ merhamet etmez.”

“Zulme mâni olarak, zalime de mazluma da yardım ediniz.”

“Satın alınan bir gömleğe verilen paranın onda dokuzu helâl ve onda biri harâm para ise, bu gömlekle kılınan namazı Allahü teâlâ kabul etmez.”

“Müslüman, müslümanın kardeşidir. Ona zulm etmez. Onun yardımına koşar. Onu küçük ve kendinden aşağı görmez. Onun kanına, malına, ırzına, namusuna zarar harâmdır.”

“Allahü teâlâya yemin ederim ki, bir kimse kendisine yapılmasını sevdiğini, din kardeşi içinde sevmese îmânı tamam olmaz.”

“Kötülüğünden komşusu emin olmayanın, Allah’a yemin ederim ki, îmânı yoktur (yâni hakiki mü’min değildir).**”**

Dünyada saâdete, iyiliklere, huzura kavuşmak ve âhirette

“Allahü teâlâya yemin ederim ki, bir kimse kendisine yapılmasını sevdi ini, din karde i içinde sevmese îmânı tamam olmaz.”
Hadîs-i şerîf

azablardan kurtulmak için iki şeyi yapmak lazımdır. Birisi; Allahü teâlânın emirlerini yapmak. İkincisi; O'nun yasak ettiklerinden sakınmaktır. İkincisi, birincisinden daha mühim ve faydalıdır. Yasaklardan sakınmak vazifesini tam başarabilmek için mubâh olan, yâni izin verilmiş olan eyleri aşırı yapmamak, lazım olduğu kadarından dışarı çıkmamak lazımdır. Çünkü, mubâh işlemekte taşkınlık yapmak, insanı harâm işlemeye sürükler. İslâm âlimleri; **"Günâh işleyenlerin boynunu bükmeleri, emirleri yapanların övünmelerinden daha sevimlidir"** buyurmuşlardır.

Günâhlardan sakınmak da, ikiye ayrılır; Birincisi; Allahü teâlânın hakları ile ilgili yasaklardan sakınmaktır. İkincisi; kulların hakları karışan yasaklardan sakınmaktır. İkincisi daha mühimdir. Çünkü, Allahü teâlâ hiçbir şeye muhtaç değildir ve çok merhametlidir. İnsanlar ise çok muhtaçtırlar ve cimridirler. Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem efendimiz buyuruyor ki;

"Üzerinde kul hakkı olan, mahlukların malına, ırzına dokunan, ölmeden önce helâlleşsin ödesin! Paranın, malın geçmeyeceği âhiret gününe üzerinde kul hakkı olarak gitmesin! O gün dünyada yaptığı ibâdetleri, hak sahibine verilecektir. İbâdeti yoksa veya biterse, hak sahibinin günâhları buna yüklenecektir."

Bir kere de yanındakilere "**Biliyor musunuz müflis kimdir?"** buyurdu. "Parası, sermayesi tükenen kimsedir" dediler. **"İyi biliniz ki müflis, dünyada namaz kılmış, oruç tutmuş, zekât vermiş ise de, insanları sövmüş, çekiştirmiş, başkalarının mallarını yemiş, cana kıymış, dövmüş, yaralamış olan kimsedir. Âhirette, bunun sevapları hak sahibine verilecek, sevapları biterse hak sahibinin günâhları buna yükletilerek Cehennem'e atılacaktır"** buyurdu.

Muhammed Ma'sûm-i Farûkî Serhendi hazretleri, **Mektûbât** kitabının 2.cild 110. mektubunda buyuruyor ki;

"Günâh işleyince, hemen tövbe etmelidir. Gizli günâhın tövbesi gizli, açık işlenen günâhın tövbesi açık olur. Tövbeyi geciktirmemelidir. Kirâmen kâtibîn melekleri, günâhı hemen yazmaz. Tövbe edilirse hiç yazılmaz. Tövbe edilmezse yazarlar. Ca'fer bin Sinan (kuddise sirruh) buyurdu ki; "Günâhtan tövbe etmeyen, ölmeden önce tövbe etmelidir. Vera' ve takvayı elden bırakmamalıdır. Takva, açıkça yasak edilen; Vera' da, şüpheli olan şeyleri yapmamaktır. Yasak edilenlerden sakınmak, emrolunanları yapmaktan daha faydalıdır. Büyüklerimiz buyurdu ki: **"İyiler de kötüler de iyilik yapar. Fakat, yalnız sıddıklar, iyiler günâhtan sakınır..."**

Hadîs-i şerîfte; **"Kıyâmet günü Allahü teâlânın huzuruna kavuşanlar, vera' ve zühd sahipleridir."** Yine bir hadîs-i şerîfte; **"Vera' sahibinin namazı makbul olur."** Başka bir hadîs-i şerîfte de; **"Vera' sahibi ile bulunmak ibâdettir. Onunla konuşmak sadaka vermek kadar sevabtır"** buyuruldu. Şüphe ettiğin işlerde kalbine danış! Kalbinin ürperdiği işleri yapma! Nefsine uyma!

Hadîs-i şerîflerde buyruldu ki; **"Nefse sükunet ve kalbe ferahlık veren iş, iyi iştir. Nefsi azdıran, kalbe heyecan veren iş günâhtır." "Helâl olan şeyler bellidir. harâm olanlar da bildirilmiştir. Şüpheli olanlardan kaçınınız. Şüphesiz bildiklerinizi yapınız!"** Bu hadîs-i şerîfler gösteriyor ki, şüphe edilen ve kalbi sıkan şey yapılmamalıdır. Şüphe edilmeyeni yapmak ise, caizdir. Bir hadîs-i şerîfte; "Allahü teâlânın Kur'ân-ı kerîmde helâl ettiği şeyler helâldir. Kur'ân-ı kerîmde bildirmediği

şeyleri af eder" buyuruldu. Şüpheli bir şeyle karşılaşınca eli kalbi üzere koymalı. Kalp çarpması artmazsa, o şeyi yapmalı. Eğer fazla çarparsa yapmamalıdır. Hadîs-i şerîfte buyruldu ki; **"Elini göğsüne koy! Helâl şeyde kalp sakin olur. Harâm şeyde çarpıntı olur. Şüpheye düşersen yapma. Din adamları fetva verseler de yapma!"**

"Hikmet on kısımdır. Dokuzu uzlettedir. Biri de, az konu maktır. ***Hadîs-i şerîf***

Îmânı olan, büyük günâha düşmemek için, küçük günâhtan kaçar.

Bütün ibâdetlerini iyilikleri kusurlu bilmelidir. Allahü teâlânın emirlerini tam yapmadığını düşünmelidir. Ebû Muhammed Abdullah bin Menazil (kuddise sirruh) buyurdu ki; "Allahü teâlâ çeşitli ibâdetleri bildirdi. Sabrı, sıdkı, namazı, orucu ve seher vakitleri istiğfar etmeği emir buyurdu. İstiğfarı en sona söyledi. Böylece kula ibâdetlerini, iyiliklerini kusurlu görüp, hepsine af ve marifet dilemesi lazım oldu.

Ca'fer bin Sinan buyurdu ki; "İbâdet, iyilik yapanların, kendilerini, günâh işleyenlerden üstün görmeleri, onların günâhlarından daha fenadır.

Ali Mürte'iş hazretleri, Ramazân-ı şerîfin yirmisinden sonra itikafı bırakıp câmiden dışarı çıktı. "Niçin çıktın!" dediklerinde; "Hafızların teganni ile okuduklarını ve bununla övündüklerini görünce, içeride duramadım" buyurdu.

Kendisini ve çoluk çocuğunun nafakasını helâlden kazanmak için çalışmalıdır. Bunun için ticaret, san'at yapmak lazımdır. Selef-i salihin (rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în), hep böyle çalışıp kazanırlardı. Helâl kazanmanın sevaplarını bildiren pek çok hadîs-i şerîf vardır. Muhammed bin Salim hazretlerine; "Çalışıp kazanalım mı, yoksa yalnız ibâdet yapıp tevekkül mü edelim" dediklerinde; "Tevekkül etmek, Resûlullah'ın hâlidir. Çalışıp kazanmak da, O'nun sallallahü aleyhi ve sellem sünnetidir. Çalışıp da tevekkül ediniz" buyurdu.

Ebû Muhammed bin Menâzil; "Çalışıp da tevekkül etmek, bir yere çekilip ibâdet etmekten daha hayırlıdır" buyurdu.

Yemekte, içmekte adaleti orta hâlde olmağı gözetmelidir. Gevşeklik verecek kadar çok yememeli. İbâdet yapamıyacak kadar da, perhîz etmemelidir. Evliyanın büyüklerinden Şah-ı Nakşibend (kuddise sirruh) buyurdu ki; **"İyi ye, iyi çalış!"** Sözün kısası, ibâdet ve iyilik yapmağa yardımcı olan her şey, iyi ve mübârektir. Her iyi işte, niyete dikkat etmelidir. İyi niyet olmadıkça o işi yapmamalıdır.

İslâmiyet'e uymayanlardan, bid'at ve günâh işleyenlerden uzak durmalı ve bunlarla görüşmemelidir. Hadîs-i şerîfte buyuruldu ki; **"Hikmet on kısımdır. Dokuzu uzlettedir. Biri de, az konuşmaktır."** Böyle insanlarla zaruret kadar görüşmelidir. Eğ-

lenecek zaman, öldükten sonradır. Salih, temiz Müslümanlarla (rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în) görüşmeli, onlara faydalı olmalı ve onlardan faydalanmalıdır. Lüzumsuz, faydasız sözlerle zamanları zayi etmemelidir.

İyi, kötü herkese, güler yüz göstermeli. Fitne çıkarmamalı, düşman kazanmamalıdır. Hafız-ı Şirazi'nin “Dostlara doğru söylemeli, düşmanları güler yüzle ve tatlı dil ile idare etmelidir” sözüne uymalıdır. Af dileyenleri af etmelidir. Herkese karşı iyi huylu olmalıdır. Kimsenin sözüne karşı gelmemeli, münakaşa etmemelidir. Herkese yumuşak söylemeli, sert söylememeli.

Şeyh Abdullah Bayal (kuddise sirruh) buyurdu ki; “Tasavvuf; namaz oruc ve geceleri ibâdet etmek değildir. Bunları yapmak her insanın kulluk vazifesidir. Tasavvuf, insanları incitmemektir. Bunu elde eden vasıl olmuştur.”

Evliyanın başka insanlardan nasıl ayırt edileceğini, Muhammed bin Salim hazretlerinden sordular. “Sözlerinin yumuşak, huylarının güzel ve yüzünün güler olması ve ihsânının bol olması ve konuşurken itiraz etmemesi ve özür diliyenleri af etmesi ve herkese merhametli olması ile anlaşılır” buyurdu.

Ebû Ahmed Makkari de; “Fütüvvet demek, gücendiğin kimseye iyilik etmek, sevmediğine ihsânda bulunmak ve sıkıldığın kimseye güler yüzlü olmaktır” buyurmuşlardır.

Az konuşmalı az uyumalı ve az gülmelidir. Kahkaha, ile gülmek kalbi karartır. Çalışmalı fakat karşılığını Allahü teâlâdan beklemelidir. Onun emirlerini yapmaktan zevk duymalıdır. Yalnız O'na güvenince, O her dileğini ihsân eder. Hadîs-i şerîfte buyruldu ki; **“Allahü teâlâ yalnız O'na güvenenin her dilediğini verir ve bütün insanları buna yardımcı yapar.”**

Yahya bin Mu'az-ı Razi buyurdu ki, “Allahü teâlâyı sevdiğin kadar, herkes seni sever. Allahü teâlâdan korktuğun kadar herkes senden korkar. Allahü teâlâya kulluk ettiğin miktarda herkes sana yardımcı olur. Kendi çıkarlarının arkasından koşma.”

Ebû Muhammed Abdullah Râşî “rahmetullahi teâlâ aleyh” buyurdu ki, “Allahü teâlâ ile insan arasındaki en büyük perde, insanın kendi nefsini düşünmesi ve kendi gibi aciz bir kula güvenmesidir. İnsanların değil Allahü teâlânın sevgisine kavuşmağı düşünmelidir.” Aileye ve çocuklarına karşı tatlı dilli ve güler yüzlü olmalıdır. Onların haklarını yerine getirecek kadar aralarında bulunmalıdır. Onlara bağlanmak, Allahü teâlâdan yüz çevirecek kadar olmamalıdır.

Din işlerinde, cahil ve fasık olan din adamlarına danışmamalıdır. Dünyaya düşkün olanlarla birlikte bulunmamalıdır. Her işte sünnete uymalı bid'atten sakınmalıdır. Neş'eli zamanlarda İslâmiyet'in dışına taşmamalı, Sıkıntılı anlarda Allahü teâlâdan ümit kesmemelidir. Her güçlük yanında kolaylık bulunduğunu unutmamalıdır. Neş'ede, sıkıntıda hâli değişmemeli, varlıkta ve yoklukta aynı hâlde olmalıdır. Hattâ yoklukta rahatlık duymalı, varlıkta sıkılmalıdır. Olayların değişmesi, insanda değişiklik yapmamalıdır.

Kimsenin ayıbına bakmamalı, kendi ayıplarını görmelidir. Kendini hiçbir müslümandan üstün bilmemelidir. Her müslümanı kendinden üstün tutmalıdır. Her müslümanın duâsı ile saâdete kavuşacağına inanmalıdır. Kendinde hakkı bulunanların kölesi gibi olmalıdır. Hadîs-i şerîfte buyruldu ki; **“Üç şeyi yapan müslümanın îmânı kâmildir. Ailesine hizmet etmek, fakirler arasında oturmak** (dilenciler

arasında değil) **ve hizmetçisi ile birlikte yemek.”** Bu üç şeyin mü’minlerin alameti olduğu Kur’ân-ı kerîmde bildirilmiştir. Selef-i salihinin hâllerini öğrenmeli, onlar gibi olmaya çalışmalıdır. Kimseyi gıybet etmemeli, gıybet yapana mâni olmalıdır. (İşitince incineceği şeyi arkasından söylediği zaman, sözü doğru ise gıybet olur. Yalan ise iftira olur. Her ikisi de büyük günâhtır.) Emr-i maruf ve Neyh-i anil münker yapmayı âdet edinmelidir. Hadîs-i şerîfde; **“Ailesi çok, rızkı az olup, namazlarını iyi kılan ve gıybet etmeyen, kıyâmet günü benim yanımda olur”** buyuruldu.

“Ailesi çok, rızkı az olup, namazlarını iyi kılan ve gıybet etmeyen, kıyâmet günü benim yanımda olur.”
Hadîs-i şerîf

Müslüman, Müslüman kardeşinin ihtiyaçlarını karşılar, onları sevindirir. Nitekim Peygamber efendimiz buyurdular ki:

“Müslüman, müslümanın kardeşidir. Birbirlerini incitmezler, üzmezler. Bir kimse, din kardeşinin bir işine yardım etse, Allahü teâlâ da onun işini kolaylaştırır. Bir kimse, bir müslümanın sıkıntısını giderir onu sevindirirse, kıyâmet gününün en sıkıntılı zamanlarında, Allahü teâlâ onu sıkıntıdan kurtarır. Bir kimse bir müslümanın ayıbını kusurunu örterse, Allahü teâlâ kıyâmet günü onun ayıbını örter.”

“Bir kimse, din kardeşinin yardımcısı olursa, Allahü teâlâ da onun yardımcısı olur.”

“Allahü teâlâ bazı kullarını, kullarının ihtiyaçlarını karşılamak, onların yardımcısı olmak için yaratmıştır. İhtiyacı olanlar bunlara baş vurur. Bunlar için âhirette azâb korkusu olmayacaktır.”

“Bir kimse din kardeşinin bir işini yapmak için giderse, her adımda bir çok günâhı af edilir ve yetmiş sevap verilir. Bu iş bitinceye kadar böyle devam eder. İş yapılınca, bütün günâhları affedilir. Bu işi yaparken ölürse sorgusuz sualsiz Cennet’e gider.”

“Bir kimse, din kardeşinin rahata kavuşması veya sıkıntıdan kurtulması için hükümet adamlarına gidip uğraşırsa, kıyâmet günü sırât köprüsünden, herkesin ayakları kaydığı zaman, onun sür’atle geçmesi için Allahü teâlâ yardım eder.”

“Allahü teâlânın en sevdiği iş, elbise vererek veya doyurarak veya başka bir ihtiyacı karşılayarak bir mü’mini sevindirmektir.”

“Bir kimse, bir mü’mine bir iyilik yapınca, Allahü teâlâ bir melek yaratır. Bu melek hep ibâdet eder. İbâdetlerinin sevapları bu kimseye verilir. Bu kimse ölüp kabre konunca, bu melek nûrlu ve sevimli olarak bunun kabrine gelir. Meleği görünce ferahlanır, neş’elenir, “Sen kimsin” der, “Ben falanca kimseye yaptığın iyilik ve onun kalbine koyduğun

neş'eyim. Allahü teâlâ beni, bugün seni sevindirmek ve sana şefâat etmek ve Cennet'teki yerini sana göstermek için gönderdi" der."

"İnsan güzel huyu sebebiyle Cennet'in en üstün derecelerine kavuşur. (Nafile) **ibâdetler, insanı bu derecelere kavuşturamaz. Kötü huy insanı Cehennem'in en aşağı çukurlarına sürükler."**

"Selâm verirken güler yüzlü olana, sadaka verenlerin kavuştukları sevaplar verilir."

"Din kardeşlerine karşı güler yüzlü olmak, ona iyi şeyleri öğretmek, kötülük yapmasını önlemek, yabancı kimselere aradığı yeri göstermek, sokaktan taş, diken kemik ve benzeri zararlı ve çirkin pis şeyleri temizlemek, başkalarına su vermek hep sadakadır."

"Cennet'te öyle köşkler vardır ki, içinde bulunan kimse her dilediği yeri görür ve dilediği her yere kendini gösterir."

Ebû Malik-il Eş'ari; "Böyle köşkler kimlere verilecektir diye sual edince, efendimiz: **"Tatlı sözlü eli açık ve herkesin uyuduğu zaman Allahü teâlânın varlığını, büyüklüğünü düşünen ve O'na yalvaranlara verilecektir"** buyurdu.

Hakiki Müslüman, bâtıl inançlara inanmaz. Sihir, uğursuzluk, fal, efsun, Kur'ân-ı kerîmden başka şeyler yazılı muska, mavi boncuk, kehanet ve benzeri şeylere, bunların muhakkak iş yapacaklarına, mezarlara mum dikmeğe, tel ve iplik bağlamaya itibar etmez ve kerâmet sahibi olduğunu söyleyen sahtekârlara aldanmaz. Bâtıl bozuk şeylerin çoğu esasen başka dinlerden bize aktarılmıştır. Bazı din adamlarından "Kerâmet" bekleyenlere büyük İslâm âlimi İmâm-ı Rabbani "rahime-hullahü teâlâ" şöyle buyurmaktadır: "İnsanlar din adamlarından kerâmet beklerler. Bunların bazılarının kerâmeti yoktur, ama diğerlerinden daha ziyade Allahü teâlâya yakındır. En büyük kerâmet İslâmiyet'i öğrenmek ve ona uygun yaşayabilmektir."

Başka dinden de olsa, insanlara daima tatlı dille ve anlayışla hitab etmek, Kur'ân-ı kerîmde emredilmektedir. Müslüman olmayanın yüzüne karşı kâfir, dinsiz diyerek kalbini incitmenin günâh olduğu ve böyle söyleyenin cezalandırılması gerektiği fıkıh kitaplarında yazılıdır. Maksad, herkese İslâm dininin yüceliğini anlatmaktır. Bu cihad da, ancak tatlı dille sabır, bilgi ve îmânla olur. Birini bir şeye inandırmak isteyenin, evvela kendisinin ona inanması şarttır. Mü'min ise hiçbir zaman sabrını kaybetmez ve inandığını anlatmakta müşkülat çekmez. İslâm dini kadar açık ve mantıklı hiçbir din yoktur. Bu dinin biricik hak din olduğu, kolaylıkla isbat edilebilir.

Kısaca, hakiki Müslüman; bütün iyi huylara sahip, vakârlı, seciyeli, bedenen ve ruhen temiz her türlü itimada layık, mükemmel bir insandır.

Eğer bütün insanlar, İslâm dinini kabul etseler dünyada ne fenalık, ne hilekârlık ve ne harp, ne şiddet, ne de zulüm kalırdı. Onun için tam ve mükemmel bir Müslüman olmaya gayret etmek ve Müslümanlığın esasını inceliklerini izah ederek bütün dünyaya yaymak, Müslümanların hepsinin boynuna borçtur.

MEHAZLAR - KAYNAKLAR

- Kur'ân-ı Kerîm
- Envâr-üt-tenzîl - Kâdî Beydâvî
- Tefsîr-i Mazharî - Senâullâh-i Pânipütî
- Tefsîr-i Kurtubî - İmâm-ı Kurtubî
- Tefsîr-i Beydâvî - Kâdî Beydâvî
- Tefsîr-i Kebîr - Fahruddîn-i Râzî
- Tefsîr-i Hâzin - Alâ'üddîn-i Bağdâdî
- Tefsîrü'l- Kur'ân - İmâm-ı Tirmizî
- Tefsîrü'l- Kur'ân-ı azim - Ebül Fidâ
- Sahîh-i Buhârî - İmâm-ı Buhârî
- Sahîh-i Müslim - İmâm-ı Müslim
- Sünen-i Dârekütnî - Dârekütnî
- Sünen-i Tirmizî - İmâm-ı Tirmizî
- Muvattâ – İmâm-ı Mâlik
- Müstedrek - Hâkim Nişâbûrî
- Sünen-i İbni Mâce - İbni Mâce
- Sünen-i Beyhekî - Beyhekî
- Sünen-i Dâvûd - Ebû Dâvûd
- Sünen - Dâre Kutnî
- Sünen-i sâgir – İmâm-ı Nesâî
- Müsned – Bezzâr
- Müsned - Dârimî
- Müsned - Ebû Ya'la
- Müsned - İmâm-ı Ahmed bin Hanbel
- Sahîh - İbni Hibbân
- Ahbâr-u Mekke – Ezrakî
- Birgivî Vasiyetnâmesi - İmâm-ı Birgivî
- Câliyetü'l-ekdâr - Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî
- Câmi-ul Ehâdis - Süyutî
- Cevâb Veremedi - Harputlu İshâk Efendi
- Delâilü'n-Nübüvve - Ebû Nuaym İsfehânî
- Delâilü'n-Nübüvve – Beyhekî
- Dinî Sözlük – Türkiye Gazetesi
- El-Bidâye ve'n-nihâye - İbni Kesîr (Ebü'l-Fidâ)
- Ensâbu'l-eşrâf - Belâzurî
- El-Envâr - Begâvî
- El-İktifâ fî megâz-il-Mustafâ vesselâset-il-hulefâ - Kilâ'î
- El-Leâli'l-Masnûa - Süyûtî
- El-Mu'cemu's-sağîr - İmâm Taberânî
- El-Muhabber - İbni Habîb
- El-Musannef – İmâm-ı Abdürrezzâk San'ânî
- El-Musannef - İmâm İbn-i Ebî Şeybe
- El-Vefâ bi ahvâl-il-Mustafâ - İbni Cevzî (Abdurrahman Cevzî/ Ebülfrec ibni Cevzî)
- Evsaf-un Nebî - Süyutî
- Feyz-ül-kadîr - Münâvî
- Fütühu'l-büldân – Belâzurî
- Herkese Lâzım Olan Îmân - Hacı Feyzullah Efendi
- Hilyet-ül-evliyâ - Ebû Nuaym

"Din
karde lerine
kar ı güler yüzlü
olmak, ona iyi
eyleri ö retmek,
kötülük
yapmasını
önlemek, yabancı
kimselere aradı ı
yeri göstermek,
sokaktan ta ,
diken kemik ve
benzeri zararlı ve
çirkin pis eyleri
temizlemek,
ba kalarına
su vermek hep
sadakadır."
Hadîs-i şerîf

- İhyâ – İmâm-ı Gazâlî
- İnsân-u'l-uyûn – Nureddîn Ali Halebî
- İsâbe - İbni Hacer-i Askalanî
- İsbâtü'n-Nübüvve - İmâm-ı Rabbânî
- İslâm Âlimleri Ansiklopedisi- Türkiye Gazetesi
- İstiâb - İbni Abdilberr
- İ'tikâdnâme - Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî
- Keşf-ül-hafâ - İsmâil Aclûnî
- Kısas-ı Enbiyâ - Ahmed Cevdet Paşa
- Kimyâ-i Se'âdet - İmâm-ı Gazâlî
- Me'âricü'n-Nübüvve Tercümesi (Peygamberler Tarihi) - Altıparmak Muhammed Efendi
- Mecma'uz-zevâid - Heysemî
- Megâzî - Vâkıdî
- Mektûbât-ı İmâm-ı Rabbânî - İmâm-ı Rabbânî
- Mektûbât-ı Ma'sûmiyye - Muhammed Ma'sum Farukî
- Mevâhib-i ledüniyye - Kastalânî
- Mevlid-i Şerîf (Vesîletü'n-necât) - Süleyman Çelebi
- Mir'ât-ı Kâinât - Nişancızâde Muhammed Efendi
- Mu'cem-ül-Kebîr - Taberânî
- Mukaddime - Darimî
- Ravd-ül-ünf - Süheylî
- Siret - İbni Kesîr
- Sîret-i Resûl - İbni İshâk
- Sîretü'n-Nebeviyye - İbn-i Hişâm
- Sîretü'n-Nebî - Ahmed bin Zeynî Dahlân
- Siyerü'l-Kebîr - İmâm Muhammed
- Siyer-il-kebîr şerhi - İmâm Serahsî
- Sübülü'l-Hüdâ - Şemseddin Şâmî
- Şemâil-i şerîfe – İmâm-ı Tirmizî
- Şifâ-i şerîf - Kâdî İyâd
- Şevâhidü'n-Nübüvve - Mevlânâ Abdurrahmân Câmî
- Şu'ab-ül-îmân – Beyhekî
- Tabakât-ül-kübrâ - Abdulvehhâb-ı Şa'rânî
- Tabakât-üs-Sahâbe - İbni Sa'd
- Târih-ül-Kebîr - Buhârî
- Tahrîc - Huzâî
- Tarih-i Dımeşk (Şâm târîhi) - İbn-i Asâkir
- Tam İlmihâl Se'âdet-i Ebediyye - Hüseyin Hilmi Işık
- Târih-i Taberî - Taberî
- Târih-ül-İslâm - İmâm Zehebî
- Terâtîb-ül-idâriyye - Kettânî
- Usudü'l-gâbe - İbni Esîr
- Uyûn-ül-eser - İbni Seyyidinnâs

Kâbe-i şerîf - Mekke-i mükerreme

Mescid-i haramın giriş kapısı

Medine-i münevvere (1890)

Safa Tepesi - Mekke

Merve Tepesi - Mekke

Surre-i hümayun Mekke'de

I. Abdülhamîd Hân'ın yaptırdığı
Zemzem Kuyusu

II. ABDÜLHAMİD HAN

YILDIZ ALBÜMLERİ

MEKKE - MEDİNE

FOTOĞRAFLARI

MEKKE-İ MÜKERREME

1- Ecyâd Kalesi.

Ecyâd Kalesi, Sultan I. Abdülhamid Han döneminde Kâbe'nin korunması ve hacıların güvenliği ile Mekke şehrinin asayişi ve savunması için 1781-1783 yılları arasında yaptırılmış, I. Dünya Harbi'nde Türk Garnizon'u olarak kullanılmıştır. Ancak Vehhâbî hükümeti Osmanlı yadigârı Ecyâd Kalesi'ni 2002 yılında yıktırmıştır.

2- Ömer Dağı.

3- Hind Kalesi.

Hind Kalesi, Mekke'nin güvenliğini artırmak için 1806 yılında yine Sultan III. Selim Han tarafından yaptırılmıştır.

4- Fülfül Kalesi.

Fülfül Kalesi, Mekke'nin güvenliği yeterli görülmediği için Sultan III. Selim Han tarafından 1800-1801 yılları arasında inşa ettirilmiştir.

1885'li yıllarda Osman Nuri Paşa'nın Mekke emiri olduğu dönemde hastaneye dönüştürüldü.

Not:

Hind ve Fülfül kaleleri de, Ecyâd Kalesi'nden önce Vehhâbî hükümetince yıktırılıp yerle bir edilmiştir.

MEDİNE-İ MÜNEVVERE

1- Cebel-i Uhud.

2- Mecidiye Minaresi.

Mecidiye Minaresi, mescidin Babûsselâm ve Bâbürrahme adı verilen diğer minareleri gibi Sultan Abdülmecid Han tarafından yaptırılmıştır. Minareler Osmanlı mimari tarzını yansıtmaktadır.

3- Kubbe-i Saâdet (Kubbe-i Hadra - Yeşil Kubbe).

Mısır Türkmen sultânı Seyfeddîn Sâlih Klavûn, 678 [m. 1279] senesinde, Hücre-i saâdet üzerine bugünkü kubbeyi yapdırıp kurşun ile kaplattı. Kubbe, 1253 [m. 1837]'de Sultân II. Mahmûd Han'ın “rahmetullahi aleyh”, emri ile yeşile boyandı.

4- Reîsiyye Minaresi.

Reisiyye Minaresi Memlûkler tarafından yaptırılmış, Kanuni Sultan Süleyman Han ve IV. Mehmed Han zamanlarında tamir görmüştür.

*Baş müezzin burada ezân okuduğu için bu ana minareye **Reisiyye** denir.*

5- Halidiyye Karakolu.

6- Kışlâ-i Asâkir-i Şâhâne (Osmanlı Kışlası).

7- Mescid-i Gamame.

Gamame, Arapça bulut demek olup Peygamber Efendimizi "sallallahü aleyhi ve sellem" gölgeleyen bulut, Efendimiz Mescid-i Nebeviye gittiği zaman burada beklediği için bölgeye bulut mevkii adı verilmiş ve mescid de aynı adı almıştır. Peygamber Efendimiz bayram namazlarını burada kılmıştır. Mescid, Sultan Abdülmecid Han zamanında tamirat görmüştür.

8- Mescid-i Hazret-i Ebû Bekir.

Günümüzde Hazret-i Ebû Bekir Mescidinde yer alan Osmanlı kitabesinde mescidin son olarak Sultan Abdülaziz Han tarafından tamir ettirildiği yazılıdır. Fotoğraf bu tamirden bir kaç yıl sonra çekilmiştir.

9- Mescid-i Hazret-i Ali.

Peygamber Efendimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" burada Ramazan Bayramı namazını kıldırmıştır. Hazret-i Ali de "radıyallahü anh" halifeliğinde ve Hazret-i Osman'ın "radıyallahü anh" evinde mahsur kaldığı zaman, bayram namazını aynı yerde kıldırdırmıştır. Bunun için "Mescid-i Hazret-i Ali" ismi verilmiştir.

10- Sebil-i Fâtıma-tüz-Zehrâ.

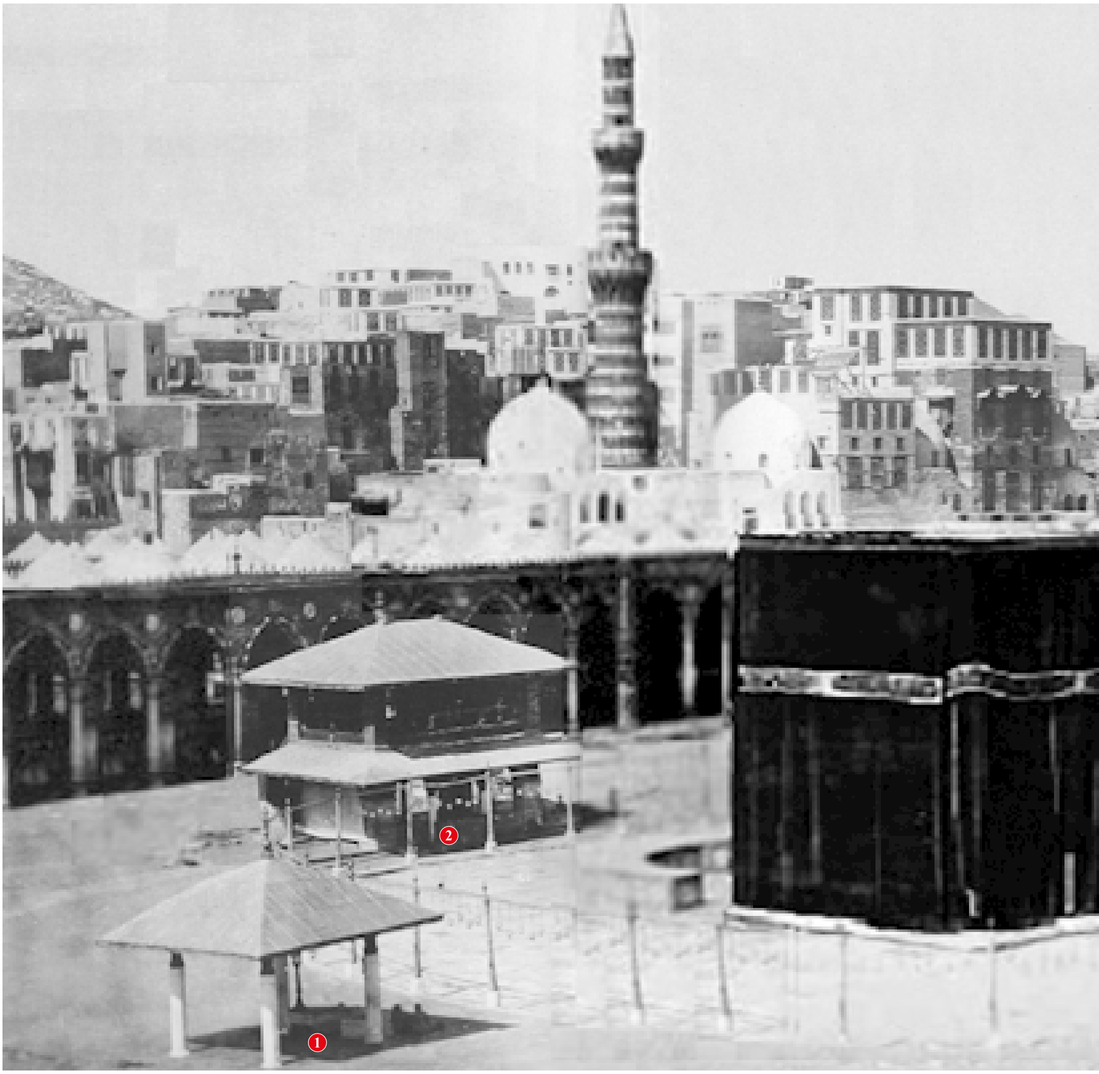

KÂBE - HAREM-İ ŞERÎF

1- Makam-ı Mâlikî.
2- Makam-ı Hanefî.

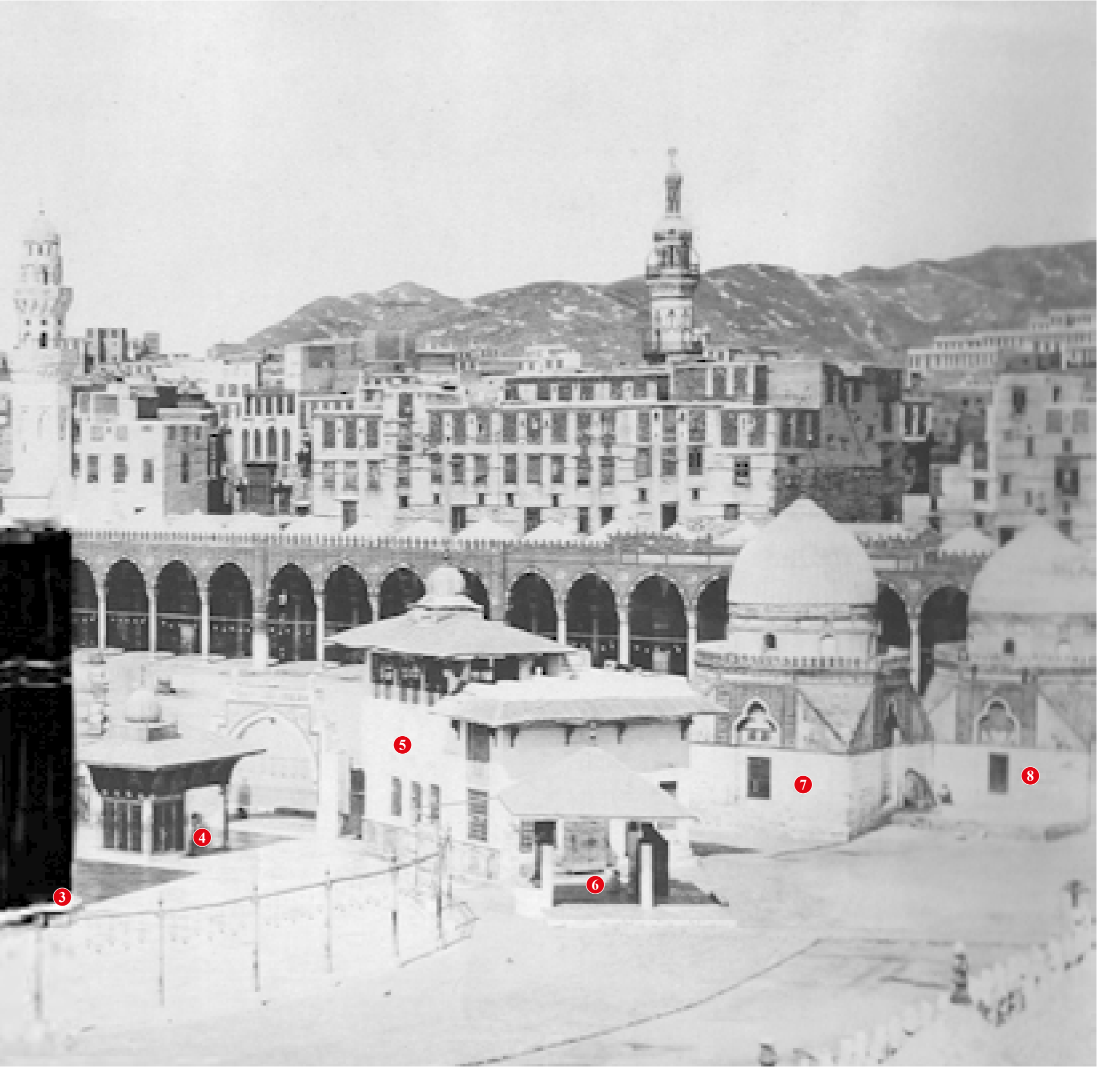

3- Hacer-ül Esved. 4- Makam-ı İbrahim ve Makam-ı Şafiʿî.
5- Zemzem-i Şerîf Kuyusu. 6- Makam-ı Hanbelî.
7- Muvakkithane:
Muvakkitlerin görev yaptığı, zamanı ve namaz vakitlerini belirlemek için çalıştıkları, içinde vakit tayininde kullanılan aletler ile ayarlanmış saatlerin bulunduğu küçük bir rasathâneyi andıran binalara muvakkithane denir. Genellikle büyük câmilerin yanında bulunur. Saatleri ayarlayan ve bilhassa namaz vakitlerini tesbit eden görevlilere muvakkit denilir ve bunların giderleri vakıflarca karşılanır.
8- Kütüphane:
Cennetmekân Sultan Abdülmecid Han, 1262 (m. 1846) senesinde Kâbe'nin doğu tarafında ve eskiden kalma, her biri altışar metre çapında kubbesi olan iki binadan birini muvakkithane, diğerini de kütüphaneye tahvil ettirmiştir. [Mirâtü'l Haremeyn - Mirâtü'l Mekke, II, 770]
Abdülmecid Han, kütüphaneye 3.653 cilt kitap bağışlamıştır.

ES-SALÂTÜ HAVLE-L KÂBE (Kâbe'nin etrafında namaz)

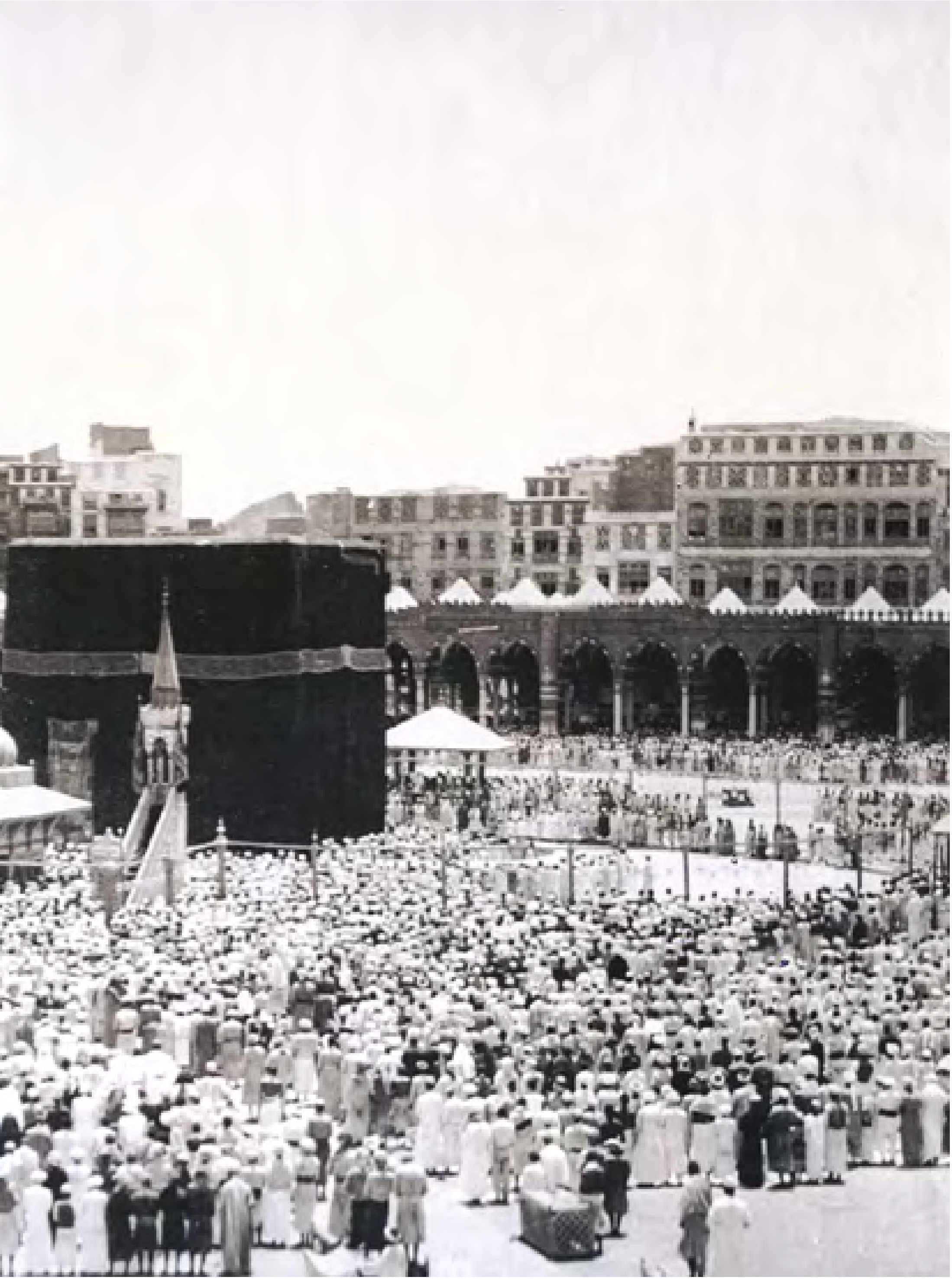

KUBBE-İ SAÂDET VE REÎSİYYE MİNÂRESİ

1- Bahçe-i Fâtıma-tüz-Zehrâ.
2- Kubbe-i Mihrab-ı Osman.

BELDE-İ TAYYİBE-İ MEDÎNE-İ MÜNEVVERE ŞEHRİ

MESCİD-İ NEBÎ

MENÂHA MEYDANI (Deve Pazarı)

CENNET-ÜL BÂKÎ MEZARLIĞI

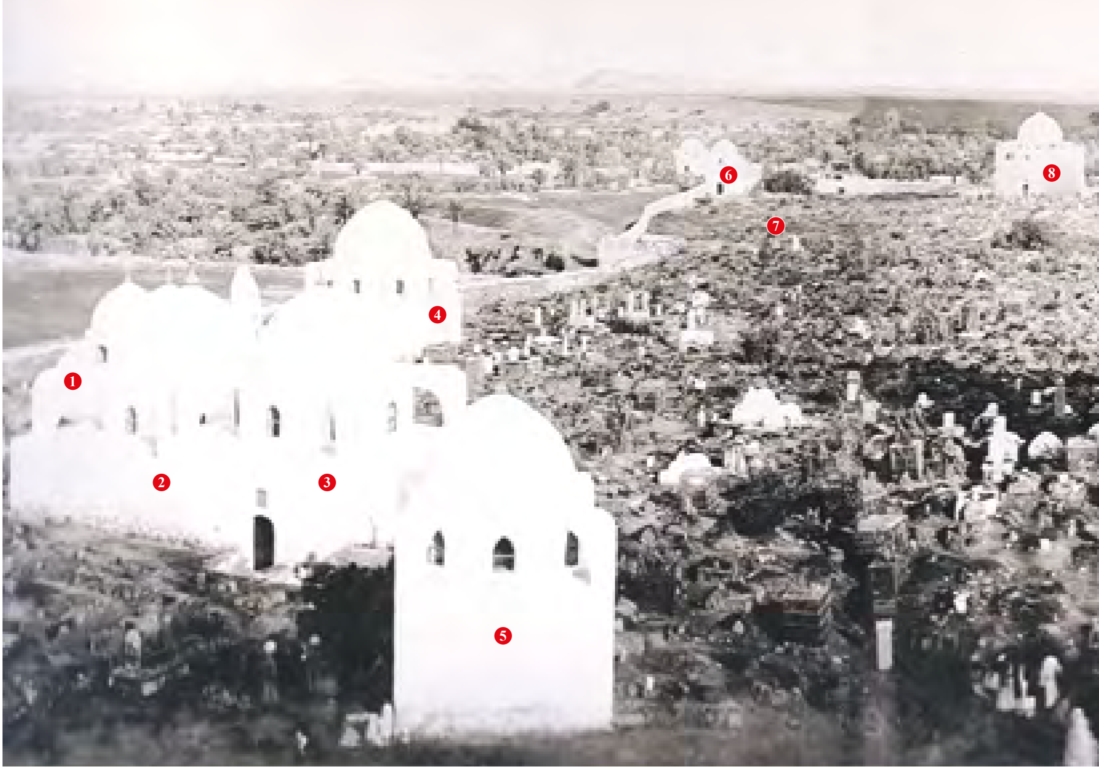

1- Hazret i İmâm-ı Mâlik ve Hazret-i Nâfi Türbesi.

2- Hazret-i Akil ibni Ebû Talib *(Peygamberimizin amcasının oğlu)* ve Hazret-i Abdullah bin Cafer-i Tayyâr *(Peygamberimizin amcasının torunu, Cafer-i Tayyâr'ın oğlu)* Türbesi.

3- Ezvâc-ı Mutahharat Türbesi:

Bu türbede Hazret-i Hadîce ve Hazret-i Meymûne dışındaki bütün peygamber zevceleri (Kâffe-i Ezvâc-ı Mutahharat) medfûndur. Hazret-i Aişe'nin kabrinin de bulunduğu bu türbe Kanuni Sultan Süleyman tarafından 1543'de yenilenmiştir.

4- Hazret-i İbrahim bin Resûlullah radıyallahü anhın Türbesi.

Peygamberimizin kendi ailesinden Cennet-ül Bâkî'ye defnedilen ilk kişi, daha bebekken vefat eden oğlu İbrahim olmuştur.

Ve Hazret-i Osman bin Maz'ûn, *Cennet-ül Bâkî'ye defnedilen ilk sahâbedir.*

5- Benât-ün-Nebî Türbesi: *Burada Peygamber Efendimizin kızları Hazret-i Rukayye, Hazret-i Ümmü Gülsüm ve Hazret-i Zeyneb radıyallahü anhümâ medfûndur.*

6- Hazret-i Fâtıma binti Esed (radıyallahü anhâ) Türbesi.

7- Murziati'l Mürselin Hazret-i Halime-i Sadiyye.

Burada, Peygamber Efendimizin aleyhisselâm, süt annesi Hazret-i Halime radıyallahü anhâ medfûndur.

8- Hazret i Osman bin Affân (radıyallahü anh) Türbesi.

Üçüncü Halife Hazret-i Osman radıyallahü anh türbesi, 1205 yılında Selahaddin Eyyübî tarafından yaptırılmıştır. Osmanlılar zamanında ise tamir ve bakımı yapılmıştır.

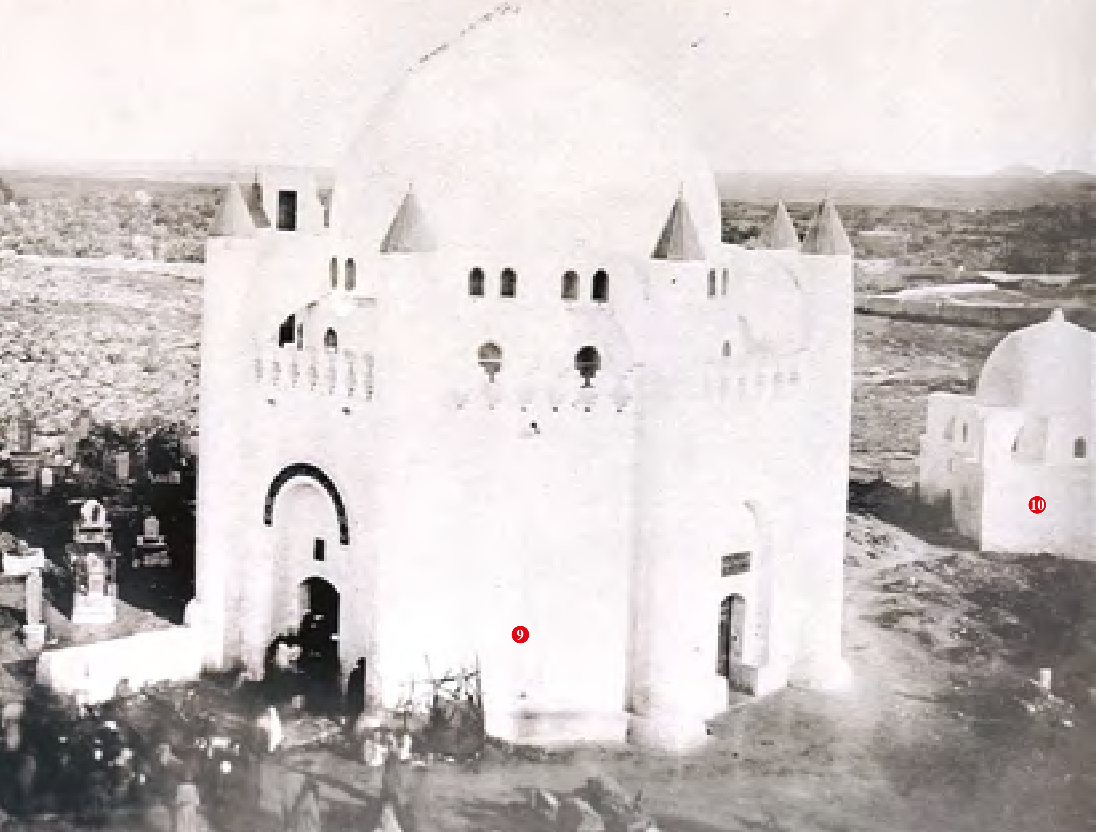

9- Ehl-i Beyt Türbesi.

Bu türbede, Hazret-i Abbâs (Peygamber Efendimizin amcası), Hazret-i İmâm-ı Hasan-ül Müctebâ, Hazret-i İmâm-ı Zeynel Âbidin, Hazret-i İmâm-ı Muhammed Bâkır ve Hazret-i İmâm-ı Ca'fer Sâdık radıyallahü anhüm medfûndur.

10- Hazret-i Fâtıma-tüz-Zehrâ türbesi.

Not:

Cennet-ül Bâkî'de Peygamber Efendimizin dört kızı ve bir oğlu medfûndur. Cennet-ül Bâkî'de yerleri gösterilmeyen sahâbilerin ileri gelenlerinden Abdurrahman bin Avf, Sa'd bin Ebû Vakkâs, Abdullah bin Mes'ûd, Süheyl bin Sinân, Ebû Hüreyyre, Ebû Süfyân bin Harb, Sa'd bin Mu'az ve Süfyân bin Hâris radıyallahü anhüm de medfûndur.

Medîne 1806'da istila edilince Cennet-ül Bâkî'de yer alan mezar taşları ve türbeler yıkılmıştır. Sultan II. Abdülhamid Han zamanında mezar taşları onarılmış, türbeler yeniden yaptırılmıştır. Bu fotoğraf bu yapılanmanın ardından çekilmiştir.

Ancak 1926'da Osmanlıların Haremeyn hizmeti bittikten sonra Cennet-ül Bâkî aynı akıbete bir daha uğramıştır.

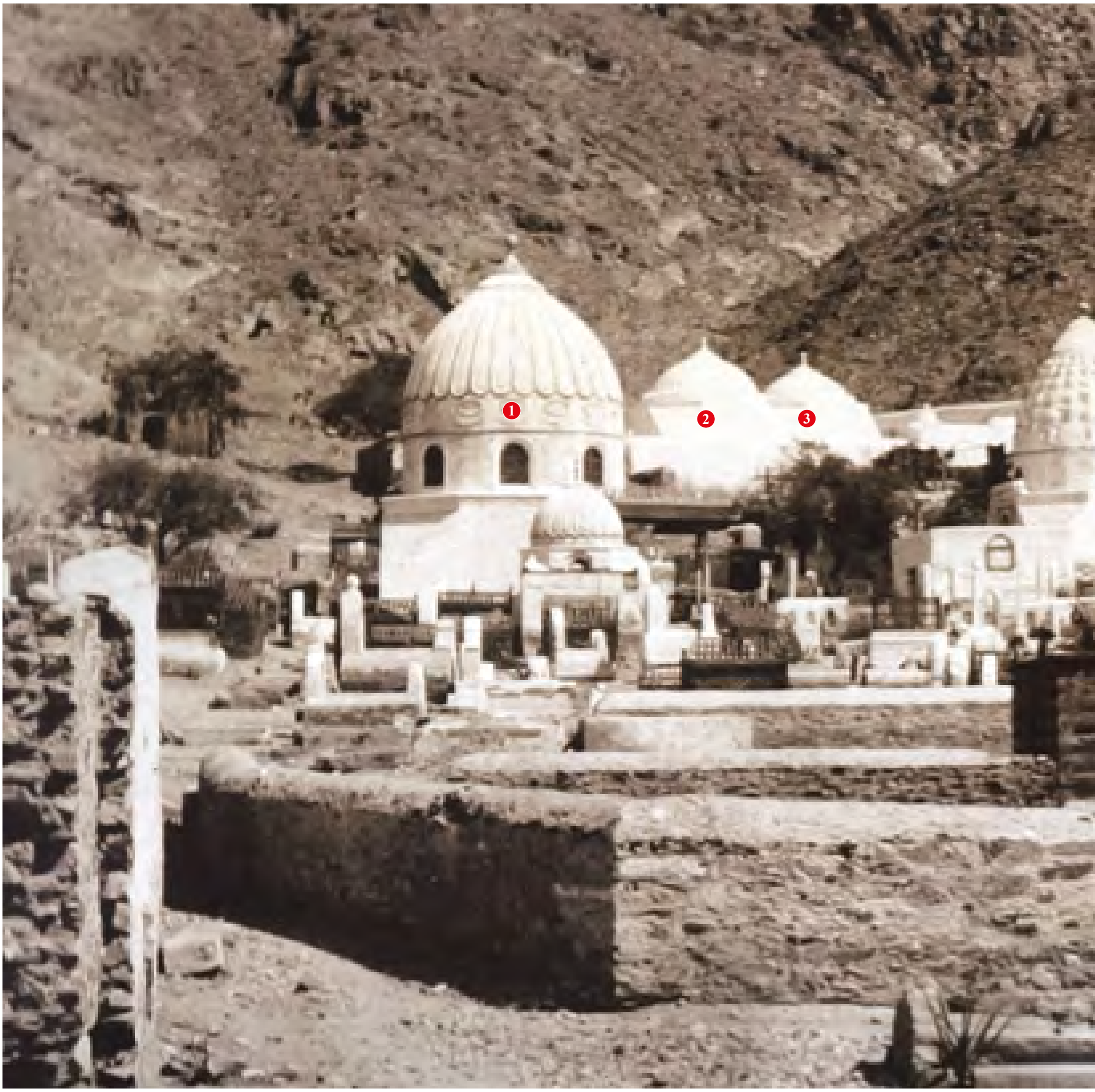

CENNET-ÜL MUALLÂ MEZARLIĞI

1- Hadice-tül-Kübrâ radıyallahü anhâ Türbesi: *Peygamber Efendimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" eşi Hazret-i Hadice radıyallahü anhânın Cennet-ül Muallâ'daki türbesi 1543'te Kanuni Sultan Süleyman tarafından Mekke Naibi Davud Paşa nezaretinde inşa ettirilmiştir.*

Daha evvel türbe yerinde tahtadan bir sanduka bulunmaktaydı.

2- Ecdâd-ı Resûlullah Türbesi.

Bu türbede, Peygamber Efendimizin dedesi Abdülmuttalib ve büyük dedesi Abd-i Menâf'ın kabirleri vardır.

3- Ebû Talib Türbesi.

4- Sevgili Peygamber Efendimizin mübârek annesi Hazret-i Âmine radıyallahü anhânın makâmı olan Türbesi.

Hazret-i Âmine vâlidemizin kabri, en meşhur olan rivâyete göre Ebvâ'dadır.
Ancak bazı kaynaklarda Cennet-ül Muallâ'ya nakledildiği de rivâyet edilmektedir.

Not:
Bu türbeler 1879'da Sultan II. Abdülhamid Han tarafından tamir ettirilmiştir.
Evliyâ Çelebi, Osmanlılar döneminde Cennet-ül Muallâ'da Peygamber Efendimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" dedesi, amcası, diğer sahâbeler ve İslâm büyüklerine ait yetmiş beş adet türbe bulunduğundan bahsetmektedir.

ARAFAT'IN KIBLEYE BAKAN SAĞ YANI

MİNÂ’DA KURBAN BAYRAMI (13 KASIM 1880)

HAZRET-İ HAMZA RADIYALLAHÜ ANH’IN UHUD DAĞINDA BULUNAN TÜRBESİ VE MESCİDİ

Mescid-i Cebel-i Ayniyye: *Hazret-i Hamza’nın radıyallahü anh şehid olduğu yerdir. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” silâhlı ve teçhizâtı üzerinde iken burada namaz kılmıştır.*

İÇİNDEKİLER

TAKDİM....5

BİRİNCİ BÖLÜM
KÂİNATIN SULTÂNI PEYGAMBER EFENDİMİZ 9
Mübârek Nûr'unun yaratılması 10
Nûrunun temiz alınlardan, temiz alınlara geçmesi 10
Dedesi hazret-i Abdülmuttalib 13
Zemzem 14
Kurbanlık oğul 16
Babası hazret-i Abdullah 17
Mübârek Nûr'unun annesine geçmesi 19
Fil vak'ası 21
MÜJDE HABERLERİ....23
Câhiliyye devri 24
Zulümât ve âb-ı hayât 26
Kâinatın Sultanı geliyor 27
MEKKE-İ MÜKERREME DEVRİ-DÜNYÂYI TEŞRÎFLERİ (DOĞUMU)....29
Ümmetim, ümmetim....29
Resûllahın doğduğu gece vukû bulan önemli hâdiseler 35
Mevlid Gecesi 37
ÇOCUKLUĞU....39
Süt anneye verilmesi 39
Mübârek Başı üzerinde bir bulut 41
Mübârek Göğsünün yarılması (Şakk-ı sadr) 43
Muhterem Annenin vefâtı 44
Anne ve Babası mü'min idi 45
Mübârek Dedesinin yanında 45
Necrânlı rahip 46
Mübârek Dedesinin vefâtı 46
Ebû Tâlib'in himâyesinde 47
Râhip Bahîra 49
Amcası Zübeyr ile Yemen'e gitmesi....50
GENÇLİĞİ VE EVLENMESİ....51
Gençliği 51
Ticâretle meşgûl olması 53
Hazret-i Hadîce vâlidemiz ile evlenmesi 56
Zeyd bin Hârise 58
Kâbe hakemliği 60
Bİ'SETİ VE DÂVETİ....61
İlk vahiy 62
Taşların ve ağaçların selâmı 62
Tebliğ emrinin gelmesi 63
İlk müslümanlar (Sâbikûn-i İslâm) 64
Yakın akrabâyı dâvet 68
Güneşi sağ elime verseler 71
EZİYET, İŞKENCE VE ZULÜM....73
Ebû Leheb'in elleri kurusun 74
Eshâb-ı kirâma yapılan işkenceler 79
Allah birdir, Allah birdir 79
Olmadık işkence 80
Bayılıncaya kadar işkence 82
Dâr-ül-Erkâm 83

Öldüresiye işkence ... 83
İlk şehîd, ilk kan ... 84
Hazret-i Ebû Zer Gıfârî'nin müslüman olması ... 84
Kâbe'de açıktan Kur'ân-ı kerîm okunması ... 87
Tufeyl bin Amr'ın müslüman olması ... 87
Panayırlarda dâvet ... 89
Müşriklerin Kur'ân-ı kerîm dinlemesi ... 92
Hâlid bin Sa'îd'in îmânı ... 96
Mus'ab bin Umeyr'in müslüman olması ... 97
HABEŞİSTAN'A HİCRET ... 99
Habeşistan'a birinci hicret ... 99
Hazret-i Hamza'nın müslüman olması ... 101
Hazret-i Ömer'in müslüman olması ... 103
Habeşistan'a ikinci hicret ... 109
MUHÂSARA ... 115
Muhâsaranın başlaması ... 115
Muhâsaranın kaldırılması ... 118
Ay'ın ikiye ayrılması ... 119
Rabbim size de hidâyet nasîb etsin ... 120
HÜZÜN SENESİ ... 123
Evlât acısı ... 123
Ebû Tâlib'in vefâtı ... 123
Hazret-i Hadîce vâlidemizin vefâtı ... 125
Birinin eli havada kaldı, biri âmâ oldu ... 126
Hazret-i Âişe ve Hazret-i Sevde'nin nişânı ... 127
Akabe mülâkatı ... 127
Tâiflileri îmâna dâveti ... 128
"Lâ ilâhe illallah" diyerek kurtulunuz ... 131
MÎRÂC ... 135
İnandım! Canım sana fedâ olsun yâ Resûlallah ... 148
AKABE BÎ'ATLARI ... 151
Birinci Akabe bî'atı ... 151
Medîne'de doğan güneş ... 151
Senet-üs-sürûr (Sevinç yılı) ... 153
İkinci Akabe bî'atı ... 154
HİCRET ... 157
Sürâka bin Mâlik ... 163
Kâinatın Sultânı geliyor ... 165
MEDÎNE-İ MÜNEVVERE DEVRİ ... 169
Ensâr ile Muhâcirlerin kardeş olması ... 171
ESHÂB-I KİRÂMIN EĞİTİMİ ... 175
Mescid-i Nebî ... 175
Hurma kütüğünün inlemesi ... 177
Aile fertlerinin Medîne'ye gelişi ... 177
Ezân-ı Muhammedî ... 178
Eshâb-ı soffa ... 179
Gönüller Sultânının sohbeti ... 181
Cibrîl hadîs-i şerîfi ... 182
Selmân-ı Fârisî'nin müslüman olması ... 185
Melekler dinlemek için gelirdi ... 188
Abdullah bin Selâm'ın müslüman olması ... 189
Hicretin birinci senesinde vukû bulan bâzı olaylar ... 194
İlk yazılı andlaşma ... 194
Ey Habîbîm, mahzûn olma ... 195

GAZÂLAR VE SERİYYELER....197
Sefer, gazâ ve seriyye 197
İlk Seriyyeler....199
Hazret-i Hamza Bölüğü 199
Ubeyde bin Hâris bölüğü 199
İlk Gazâlar....201
Veddân Gazâsı 201
Buvât Gazâsı 201
Zül Uşeyre Gazâsı 201
İlk Bedr Gazâsı 201
Abdullah bin Cahş bölüğü (Batn-ı Nahle seriyyesi)....202
Mescid-i Kıbleteyn 203
BEDR GAZÂSI....205
Meleklerin yardıma gelmesi 211
Ebû Cehil'in öldürülmesi 220
Zafer inananlarındı 222
Hazret-i Rukayye'nin vefâtı 224
Bedr Gazâsından sonraki hâdiseler....228
Hicretin ikinci senesinde vukû bulan bâzı hâdiseler 228
Hazret-i Âişe ile evlenmesi 229
Karkara-i Kedr Gazvesi 229
Benî Kaynukâ Gazâsı 231
Sevîk Gazvesi 232
Hazret-i Ali ile Hazret-i Fâtıma'nın evlenmesi 232
Ka'b bin Eşrefin öldürülmesi 237
Gatfân Gazâsı 239
Bahrân Gazâsı 240
UHUD GAZÂSI....241
Bu kılıcın hakkını kim verir 249
Hazret-i Ali'nin yiğitliği 253
Talha bin Ubeydullah'ın kahramanlığı 257
Hamra-ül Esed Gazâsı 265
RECİ' VAK'ASI....267
Bİ'R-İ MAÛNE VAK'ASI....273
BENÎ NÂDİR GAZÂSI 277
Hicrî dördüncü sene vukû bulan önemli olaylar 278
Fâtıma binti Esed'in vefâtı 278
Hicrî dördüncü sene vukû bulan diğer önemli hâdiseler 279
KÜÇÜK BEDR GAZÂSI 281
Zâtü'r-Rika' Gazâsı 281
Dûmetü'l-Cendel Gazâsı 283
Müreysî Gazâsı 283
Hicrî beşinci sene vukû bulan bâzı hâdiseler 284
HENDEK GAZÂSI....285
Bir şimşek çaktı 286
Allahü teâlâ en güzel vekildir 290
Yâ Rabbî, küffârı münhezim kıl 297
BENÎ KUREYZÂ GAZÂSI....303
Sa'd bin Mu'âz'ın şehâdeti 306
Ebû Süfyân'ın intikâm arayışı 308
Hicretin beşinci senesinin bâzı mühim olayları 309
Benî Lıhyân Gazvesi....309
Gâbe Gazâsı 310
Yağmur duâsı 311

HUDEYBİYE VAK'ASI 312
Niyet Ömre, akıbet Hudeybiye 312
Bî'at-ı Rıdvân 316
Hudeybiye sulhnâmesi 319
DÂVET MEKTUPLARI 325
Hükümdârlara gönderilen mektuplar 325
Necâşî Eshame'ye mektup 325
Rum İmparatoru Heraklius'a mektup 328
Râhip Safâtır 331
Mısır Meliki Mukavkas'a mektup 333
İrân Kisrâsı Hüsrev Pervîz'e mektup 337
Gassânî Hükümdârı Hâris bin Ebî Şimr'e mektup 337
Yemâme Hükümdârı Hevze bin Ali'ye mektup 338
Bahreyn Emîri Münzir bin Sâvî'ye mektup 338
Hicrî altıncı sene vukû bulan diğer hâdiseler 339
HAYBER'İN FETHİ 341
Hazret-i Ali'nin kahramanlığı 346
Leyle-i Ta'ris kıssası 351
Güneşin hazret-i Ali için geri dönüşü 351
Vâdi-yül-kurâ Gazâsı 351
ÖMRE-TÜL-KAZÂ SEFERİ 353
Hâlid bin Velîd'in müslüman olması 358
MÛTE HARBİ 360
MEKKE'NİN FETHİ 371
Kim Mescid-i harâm'a sığınırsa 373
Hak geldi, bâtıl zâil oldu 377
Hükümlüler 381
Merhamete kavuşanlar 381
HUNEYN GAZÂSI 383
Evtas Seriyyesi 386
Tâif Gazvesi 386
Hicrî sekizinci sene vukû bulan bâzı olaylar 389
Hicrî dokuzuncu sene vukû bulan önemli olaylar 389
Necâşî'nin vefâtı 390
TEBÜK GAZÂSI 391
Hâlid bin Velîd'in Dûmet-ül-Cendel seriyyesi 396
Tuzak 396
Mescid-i Dırâr 397
Abdullah bin Übey'in ölümü 398
Hicrî dokuzuncu senesinde vukû bulan diğer olaylar 398
Senetül-vüfûd (Elçiler yılı) 398
HACCIN FARZ OLUŞU 401
Hazret-i Ebû Bekr ve Hazret-i Ali'nin hacca gönderilmesi 401
Hâlid bin Velîd'in Yemen seriyyesi 402
Hicrî onuncu sene vukû bulan olaylar 403
VEDÂ HACCI 405
VEDÂ HUTBESİ 407
Hicretin onuncu yılında vukû bulan diğer olaylar 410
PEYGAMBER EFENDİMİZİN VEFÂTI 411
Üsâme bin Zeyd'in kumandan tayin edilmesi 413
KRONOLOJİ 427
DİNDEN DÖNME HAREKETLERİ 435

İKİNCİ BÖLÜM

KABİR HAYÂTI 443
Peygamber Efendimizin kabrinde diri olması 443
Peygamber Efendimizi görmek 445
Peygamber Efendimizin Kabr-i şerîfini ziyâret 449
PEYGAMBER EFENDİMİZLE TEVESSÜL 455
Resûlullah Efendimize Salevât-ı şerîfe getirmenin önemi ve fazileti 460
PEYGAMBER EFENDİMİZİN MÜBÂREK İSİMLERİ 465
HİLYE-İ SAÂDET 469
Peygamber Efendimizin güzelliği 475
PEYGAMBER EFENDİMİZİN YÜKSEK AHLÂKI 478
PEYGAMBER EFENDİMİZİN FAZÎLETLERİ 487
PEYGAMBER EFENDİMİZİN İSTİĞFÂRI 495
PEYGAMBER EFENDİMİZİN ŞEFÂATİ 497
PEYGAMBER EFENDİMİZİN MÛCİZELERİ 503
PEYGAMBER EFENDİMİZİN EHL-İ BEYTİ 515
Peygamber Efendimizin evlenme sebebleri 515
Peygamber Efendimizin mübârek hanımları 517
Peygamber Efendimizin çocukları 521
Ehl-i Beyt-i Resûl (Âl-i Resûl - Âl-i Abâ) 523
PEYGAMBER EFENDİMİZİN ESHÂBI 529
PEYGAMBER EFENDİMİZİN BÂZI ZEVÂİD SÜNNETLERİ 533
Peygamber Efendimizin temizlik, tertip ve düzene verdiği önem 534
Peygamber Efendimizin Hâne-i saâdetleri 535
Peygamber Efendimizin ev içindeki hâlleri 536
Peygamber Efendimizin ev dışındaki hâlleri 536
Peygamber Efendimizin yatması, uyuması 540
Peygamber efendimizin yürüyüşü 541
Peygamber efendimizin oturuşu 541
Peygamber Efendimizin yemesi ve içmesi 542
Peygamber Efendimizin mübârek sakal ve saçları 548
Peygamber Efendimizin giydiği elbiseler 550
Veysel Karânî Hazretlerine gönderdikleri Hırka-i şerîfleri 552
Hazret-i Ka'b bin Züheyr'e verdiği Hırka-i saâdetleri 555
Peygamber Efendimizin döşeği 557
Peygamber Efendimizin yüzükleri 558
Peygamber Efendimizin Nakş-ı kademi şerîfleri 560
Kademi şerîf ve I. Sultan Ahmed Han 561
Peygamber Efendimizin Na'lın-ı şerîfleri 561
Peygamber Efendimizin Na'lın-ı şerîf şekli 562
Yusuf Nebhânî hazretlerinin Na'lın-ı şerîf şiiri 563
Peygamber Efendimizin taşıdığı yedi şey 564
Peygamber Efendimizin âsâsı ve değnekleri 564
Peygamber Efendimizin kılıçları 565
Peygamber Efendimizin mızrakları 565
Peygamber Efendimizin yayları 566
Peygamber Efendimizin kalkanları 566
Peygamber Efendimizin zırh gömlekleri 566
Peygamber Efendimizin zırh miğferleri 566
Peygamber Efendimizin bayrak ve sancakları 567
Peygamber Efendimizin atları 568
Peygamber Efendimizin merkep ve katırları 568
Peygamber Efendimizin develeri 569
Peygamber Efendimizin vakfettiği mülkleri 569
HİLYE-İ SE'ÂDET ŞİİRİ 573

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSLÂM DÎNİ ... 579
EHL-İ SÜNNET İ'TİKÂDI ... 581
Ehl-i sünnet itikâdındaki önemli bazı hususlar ... 583
İtikâddaki ve ameldeki mezheb imâmlarımız ... 585
AHKÂM-I İSLÂMİYYE (AHKÂM-I ŞER'İYYE) ... 587
Mükellef kime denir ... 587
Ef'âl-i mükellefin ... 587
İbâdet Nedir? ... 589
İslâmiyyetin Kısımları ... 589
Kalb ile itikâd edilmesi, inanılması lâzım olanlar şartlar ... 589
Beden ve kalb ile yapılacak ibâdetler ... 590
ÎMÂNIN ŞARTLARI ... 591
1- Allahü teâlânın varlığına ve birliğine inanmak ... 591
Allahü teâlânın zâtî ve subûtî sıfatları ... 593
2- Meleklere inanmak ... 594
3- Kitablara inanmak ... 596
4- Peygamberlere inanmak ... 597
Peygamberlerde bulunan sıfâtlar ... 598
5- Âhirete inanmak: ... 599
6- Kadere inanmak ... 604
İSLÂMIN ŞARTLARI ... 607
NAMAZ KILMAK ... 609
Namazın ehemniyeti ... 609
Namâz kimlere farzdır ... 611
Beş vakit namaz ... 612
Namazın farzları ... 613
A) Namazın şartları ... 613
1- Hadesden tahâret ... 613
Hanefî mezhebine göre abdest nasıl alınır ... 613
Abdesti bozan şeyler ... 614
Gusl (Boy abdesti) ... 614
Guslün farzları ... 615
Gusl abdesti nasıl alınır ... 615
Dolgu ve kaplama dişi olanlar için mühim açıklama ... 615
Diğer üç mezhebde guslün farzları ... 616
Diğer üç mezhebde abdestin farzları ... 616
Teyemmüm ... 617
Teyemmümün farzları ... 617
Teyemmüm nasıl yapılır ... 617
Teyemmümü bozan şeyler ... 618
Kadınların hayz (âdet) ve nifâs (lohusa) hâlleri ... 618
Mâlikî'de hayz ve nifâs ... 619
Şafi'î'de hayz ve nifâs ... 619
Hanbelî'de hayz ve nifâs ... 620
2- Necâsetden tahâret ... 620
İstincâ, istibrâ ve istinkâ ... 620
3- Setr-i avret (Avret yerini örtmek) ... 620
4- İstikbâl-i kıble (Kıbleye dönmek) ... 621
5- Vakit ... 621
Kerâhet Vakitler ... 622
Ezân ve İkâmet ... 622
6- Niyyet ... 622
7- Tahrime tekbîri ... 623

B) Namâzın Rükünleri 623
1- Kıyâm 623
2- Kırâet 623
3- Rükû 624
4- Secde 624
5- Ka'de-i ahîre 624
AVRET MAHALLİ VE KADINLARIN ÖRTÜNMELERİ 625
NAMAZIN KILINIŞI 629
Yalnız kılan erkeğin namâzı 629
Diğer namazların kılınışı 630
Yalnız kılan kadının namâzı 631
Namazdan sonra nümûne bir duâ 631
Namazın vâcibleri 632
Sehv (Yanılma ve unutma) secdesi 632
Secde-i sehvi îcâb etdiren husûslar 633
Namazın sünnetleri 633
Namazın müstehâbları 634
Namazın mekrûhları 635
Namâz dışında mekrûh olan şeyler 636
Namazı bozan şeyler 636
Oturarak ve Îmâ ile Namaz Kılmak 637
Oturarak ve Îmâ ile Namaz Kılarken Dikkat Edilecek Hususlar 638
ZEKÂT VERMEK 639
ORUÇ TUTMAK 641
Orucun farzları 641
Orucu bozan şeyler 642
Orucu bozmayan şeyler 643
HACCA GİTMEK 645
Haccın farz olmasının şartları 645
Haccın farzları 645
KURBAN KESMEK 647
Akîka kesmek 647
ÂHİRET HAYATI 649
Âhiret hayatı ölümle başlar 649
Müslüman hanımların ölümüne dair 649
Kâfirlerin ölümüne dair 651
MEYYİTE YAPILACAK DÎNÎ VAZÎFELER 653
Ölüm alâmetleri görülünce yapılacak şeyler 653
Vefât edince yapılacak şeyler 653
Ölünün yıkanması 654
Erkeğin kefenlenmesi 655
Kadının kefenlenmesi 656
Kabir ziyareti ve Kur'ân-ı kerîm okumak 656
KÜFÜR BAHSİ 659
Küfre sebep olan şeylerden bâzıları 659
54 FARZ 663
BÜYÜK GÜNÂHLAR 665
Güzel ahlâk 666
MUHAMMED ALEYHİSSELÂMA TÂBİ OLMAK 667
HAKİKİ BİR MÜSLÜMAN OLMANIN ŞARTLARI 671
MEHAZLAR - KAYNAKLAR 679
II. Abdülhümid Han Yıldız Albümleri Mekke-Medine Fotoğrafları 682
İÇİNDEKİLER 698

“Sen olmasaydın, sen olmasaydın, kâinatta hiçbir şeyi yaratmazdım.”

(Hadîs-i kudsî)

İslâm âlimleri buyuruyor ki: Resûlullah’ın kabri içinde, mübârek vücûduna temas eden topraklar, kâinattaki herşeyden, hattâ Kâbe’den, Arş’tan ve Cennetlerden daha kıymetlidir.

PENCERELER
YAYINEVİ

ISBN 978-605-69372-4-8